Laurẽ
gantiarũ libri sex: diuers
emẽdati: atq; adeo in su
facie non dicendis sudori
me quoq; scom exẽplar
a multis quibus polluti
mẽdis. Quos precedit R
bulorũ ad amussim castig
de partim restauratis: pa
derabantur adiectis: Cũ
nibus cũq; Antonij M
grãmatici lima suis locis
super qui de reciprocis pr
intitulatur: est additus.
in Antonium Raudens
gium Florẽtinum admod
ctum quoq; Mordandum
dice ad finẽ operis appos
ex varijs authorũ scriptis
les habentur.

¶ Postremo Appendi
hoc opere omissa erant in

¶ Addite sunt nuperrim
co in latinum sermonem p
sem conuerse.

Expurgados

Laurētij Valle ele

gantiarū libri sex: diuersis prototypis collatis: emēdati: atq; adeo in suāipsius: hoc est genuinā faciē non dicendis sudoribus restituti. Nuperrime quoq; scōm exēplar impressionis Germanie a multis quibus polluti fuerant: vindicati sunt mēdis. Quos precedit Reptoriū siue index vocabulorū ad amussim castigatū: Grecanicis subinde partim restauratis: partim q̄ vel antehac desyderabantur adiectis: Cū Ascensianis adnotationibus cūq; Antonij Mancinelli prestantissimi grāmatici lima suis locis apposita. Libellus insuper qui de reciprocis pronominibus sui z suus intitulatur: est additus. Adnotationes deniq; in Antonium Raudensem cum dialogo in Pogium Florētinum admodum festiuo: in Benedictum quoq; Morandum recriminatio: cum Indice ad finē operis apposito. Adnotationes etiā ex varijs authorū scriptis sub hoc signo ⁜ peruti les habentur.

¶ Postremo Appendicē Vatelli de his que in hoc opere omissa erant in calce operis inuenies.

¶ Addite sunt nuperrime Fabule Esopie Greco in latinum sermonem per Laurentiū Vallensem conuerse.

Expurgados Fray Alonso de Espinosa Inquisidor de Murcia.

Fr. Hernandez

Epistola.

Iodocus Badius Ascensius stu-
dioseiuuentuti/Salutem plurimam dicit.

OPtimo iure summisq; rationibus Laurentiũ Vallensem de lingua latina q̃optime meritũ eloquentie studiosi fatentur omnes:quippe qui eam p;imus e barbaro;ũ faucibus valida manu eripuit:ereptãq; ad summe dignationis culmina euexit:vbi ꝛ obseruari:ꝛ agnosci ꝛ amari ab oĩbus possit. Hã antea tametsi litere bone bonis quidẽ in pretio erant:tamen quũ paucissimi bona:id est periti essent:rario;esq; (quum lege carerent) que bona essent agnoscerent:quoruscquiscq; eas amare potuit? Siquidẽ (vt summis auto;ibus visum est) non amamus nisi nota. At nunc quũ habemus huius tanti viri p;ecepta: sepe in iudicium vnde semper indẽnata euasere: citata: possumus eis imbuti ad ora;oru;:poetarũq; lectionem idonei accedere:quod an cuiq; sine hac:huiusve simili eruditione datũ sit:asserere formidẽ:quũ sciam nonnihil faciundũ illud adagiũ. Non vltra crepidã suto;. Quis etenim huius doctrine ignarus:de eloquentia recte censeat:aut eloquentes recte obseruet:quũ quid sit eloquentem esse nesciat? Quapropter quicunq; mihi auscultare voletis:p;iusq; ad eloquentiũ lectionẽ accesseritis:ab hoc viro elegãtie precepta discetis. Sic etenim que legetis vobis sapient:ꝛ ad imitationẽ conducent. Neq; vero (quod soletis) ipsius stili obscuritatẽ: sermonisq; prolixitatẽ:quominus hunc lectitetis:posthac iuste excusabitis. Nã que obscura visa sunt: elucidauimus:ꝛ prolixa in epitomẽ contraximus. Non tamen omnia tam vulgariter vt fo;descere possent:exposuimus:verũ studiosis suam quoq; dispiciendi portiunculã:scientes:ꝛ (nisi fallimur) sciẽter recepimus. Enimuero que labore atq; nixu quodã nanciscimur/ꝛ charioza esse:ꝛ tenacius inherere solent. Neq; in eo;ũ sententiã:qui singulas auto;ũ citationes precipiũt explanandas:nisi quatenus ad rẽ faciant. Nam tunc mihi abunde patere videntur:quando in quã significationẽ accipiatur vocabulũ p;o quo citãtur:intelligo. Grecas vero dictiones (que nõ sane multe sunt) quibus potuimus characteribus nunc demũ expressimus: rati etiã citra accẽtuũ notas. Greci sermonis peritos satis nosse:quid sint. μεταφυσικὴ κερατιον τοι των καβοτι φαρμακον αυτον αυτου εαυτου ꝛc. Et ita de ceteris. Imperitos aũt scim⁹ gaudere solitos: qõ permissũ offenderint grecũ. Potius aũt ad eos cõcesserimus: q̃ annotationes Valle nostri in Antoniũ Raudensem:confutationẽ in Benedictũ Mo;andũ:et inuectiuas: aut verius recriminationes in Pogiũ ad hoc opus accedere tulerint: verũ quũ multa in eis nihil ad studioso;ũ eruditionẽ:sed ad solius auto;is purgationẽ offenderemus: atq; ea que vsui forent:fere in his de elegantia libris cõprehendi sciremus:non placuit totã farraginem huc asciscere:ne turgidũ potius/q̃ pingue emittamus opus. Quia tñ in annotatis in Rauden.ꝛ in scõmate in Pogiũ:non solũ qui loquamur:sed etiã qui non loquamur.i. barbarã illo;um sartaginẽ deuitare docemur. duo illa opuscula hisce libris adiecimus. Nec p;etermisimus Antonij Mancinelli limã:at cũ nostra subinde defensione:rati ex eiusmodi accessione plurimã auto;i nostro laudẽ:ꝛ nonnullã legentibus cõmoditatẽ accessurã. Auto;i quidẽ laudem:q; in tot eius precepta tã pauca:neq; ea satis idonea annotari potuerunt. Nam (vt se in Raudensem in opere de elegantia testatũ vere dicit) non legẽ tradit:quasi aliter nunq; factũ sit:sed quod frequentissime ꝛ fere semper a summis ora;oribus Marco/Tullio Cicerone: ꝛ Marco Fabio Quintiliano obseruatũ est/significat. Studiosis autẽ cõmoditatẽ:q; premoniti non tã facile offenduntur:si vnũ aut alterũ semel fortasse:aut iterũ secus:ac Valla precipit locutũ inuenerint:ceteraq; doctrinã eo confidentius amplectentur: q; diligentissimi annotato;es nihil in ea notatu dignũ cõperire potuerunt. Neq; vero solus Mancinellus: sed ante eum id Nesto; quoq; ꝛ postvtrũq; (vt dixi) Calepinus conatus est:opus certe piũ:quod tantũ abest vt dãnem:vt summa laude prosequar:propter geminã ꝛ auto;is:ꝛ nostram (vt diximus) vtilitatẽ. Sed finẽ facio:satis eñ per se opus ipsum laudatũ est:nec opis indignum nostre. Placuit tamen pro nostro officio vos studiosi iuuenes cohortari. Valete:ꝛ me (si merui) diligite. Ex officina nostra literaria rursus ad Calendas Octobres. M. D. X.

Tabula Alphabetica.

¶ Elegantiũ vocabulorum que in hoc opere sparsim tradita sunt sub principaliũ literarũ ordine cum capitum numero compendiosa collectio diligentissime recognita.

¶ Incipientia ab A.

Prepositio. capite clxvij.
Ab. cap̃.clxvj.
Abactus et abactor ccccxxxiij.
Abanus ccccl xxij.
Abdico ccccij.
Abfore. xxviij.
Abhorreo cccc.
Abiegnus in fine capitis iiij.
Abigo et abigeatus ccccxxxiij.
Abigeus ꝛ abigere ibidem.
Abnepos cccclxxij.
Abs lxvj.
Abstinentia ccxxij.
Abus habentia ꝛ in datiuo ꝛc. j.
Ac et atq; xcvj.
Acceptus ccccxxiij.
Acceptilatio cccxcix.
Accerso xxv.
Accessio accessus clxxxiij.
Accedo cxlvj.ꝛ.clxxxiij.
Accidens xxxv.
Accipio ccccxxiij.ꝛ.ccccxxv.
Accipio fidem cccxv.
Aceola ccxxxvj.
Accusatiuus cum infinitiuo lj.
Accusatiuus temporis cxvj.
Accusatio et accuso ccccxxx.
Accusator cxciij.
Accusatorius viij.
Aceruus ccxxxj.
Acicula v.
Acinus cx.
Accipenser xxxj.ꝛ.clxviij.
Acta cxcj.
Actiones ibidem.
Actio clxxxiij.ꝛ.cxcj.ꝛ.ccxiij.
Actor ccxiij.
Actus clxxxiij.ꝛ.xcj.
Actum est ccccj.
Adamo cccxxxvj.
Addico ꝛ addictus cccxxvij.
Adeo lxxxij.
Ades pro adsis cccl.
Adhoc xlij.
Adiectiuo precedenti respõdere sequentia cxxv.et.cxxvj.
Adiutor ij.
Admoneo ccclxxxix.
Adoro cccx.
Ad sũmã ꝛ ad summũ.ccccxxxvij.
Aduerbia actm̃ regentia. xlix.
Aduerbia in infinita ccccxxxvij.
Aduersor ꝛ aduersus ccclxxix.
Aduerto ibidem.
Aduento cccix.
Adulatio cclxv.
Adulantius et adulor ibidem.
Adulterium cccclxij.
Adultus xxxij.
Aduocatus cxciiij.
Ad votum ccclxix.
Aedes et edificare cv.
Aedicula v.
Aerarium viij.
Aedificium cccclviij.
Ediles cv.ꝛ.cclxvj.
Aes alienum conflare cõtrahere ꝛ dissoluere cccxciij.
Aequalis ꝛ aequabilis cclxxxiij.
Affatim ccccxxxvj.
Affecto ꝛ affectio cclx.
Affectatio et affectus ibidem.
Affectus sum ccxxxiij.
Affore xxviij.
Affri ꝛ affrica cclxvij.
Age agite:agedum lij.
Ager cccclviij.
Agere et agi ccccl xviij.
Ago opus ccxcviij.
Ago gratias cccxl.
Agri ccxxxvj.
Albani ꝛ albenses cclxvj.
Aleator viij.
Alleno ccclxxx.
Alias ꝛ alioquin lxxxvj.
Aliquantisper lxxxvj.
Aliquis cxv.ꝛ.clxiij.
Alius ꝛ alter clx.
Alludo cxcviij.
Alo cccxlv.
Alter clx.
Altilis x.
Alumnus ccccxviij.
Amando xxix.
Amandum xxx.
Amator ccxxxvj.
Amatum xxx.
Amatu xxxj.
Amatorium viij.
Amamus inter nos clxxiij.
Amator ꝛ charitas ccxliij.
Ambitio ambitꝰ ꝛ ãbitiosus ccj.
Ambulo ccclxxviij.
Amentia in fine capitis cccclij.
Amicus cccxxxvj.
Amo ibidem.
An aut ꝛ an ne liij.
Animabus j.
Animaduerto clxix.
Animans xxxv.
Anniuersarium ccxc.
Anniculus v.
Animosus xxiij.
Annona ccxvj.
Annus ccxc.
Antecedens xxxv.
Ante diem cclij.
Antehac xciij.
Antoniaster vij.
Antiqui clxxxvij.
Aper ccxxiij.
Apertum apertile x.
Apiastrum vij.
Apicula v.
Apparatus ꝛ apparo ccclxij.
Appendo ccclxj.
Appetitus et appeto cccvj.
Apud cccclxxj.
Aquatilis x.
Aratio clxxxiij.
Arbor ccix.
Arcesso xxv.
Arceo ccccxxxiij.
Argentarius ccxxvj.
Argutus xxxij.
Archytriclinus ccxvj.
Arcta mulier cccclv.
Area ccxxxvij.ꝛ.cccclviij.
Armentarium armarium viij.
Armenta armentarius ꝛ armentum ccxxiij.
Armiger ccccxviij.
Arrabo et arra ccccl xxiij.
Aruum ccxxxvij.ꝛ.cccclviij.
Ascisco ccclxxxv.
Ascriptitius xij.
Assector ccclxxvj.
Asia cclxvij.
Assedi cccv.
Assentor ccclxv.
Assuesco ccclxxxvj
Assideo ꝛ assedi cccv.
Ast lij.
Aster ꝛ astrum ccccxxxix.
Assum ccclj
Assumo ccccxx.
Assurgo cccxij.
At pro saltem lxiij.
Atnepos cccclxxij.
Atramentarium viij.
Atauus ccccl xxij.
Aucto ccxiij.
Auctionari ꝛ author author ametũ authorati ꝛ auctus ibidem.
Audio te et tibi cxlij.
Audiendus et audio cccxviij.
Aduersus et aduerto ccclxxix.
Auis ccxxvij.
Auricula et auris v.
Auspicari ccccxviij.
Auspex ꝛ auspicium ibidẽ.
Ausculto cxlij.
Aut ꝛ autem iiij.
Auxilium do et fero clxvj.
Auunculus v.

¶ De litera B.

Aca ccx.
Bacilũ ꝛ baculus v.
Barba et barbe capite ccccxxxiij.
Bitudor bũs ccxcvj
Bellum ccxlv.
Bene et male xc.ꝛ.clxxviij.
Benedico xij.
Beneficiarius viij.
Beneficissimus xj.
Beneficentia ccclxxxij.
Beneficus xj.
Benignitas cclxxxij.
Bergomenses cclxvij.
Betaceus xij.
Bimulus et bimus v.
Blandior ccclxv.
Bonitas bonũ ꝛ bonus cclxxxij.
Bos ccxxiij Bractea cclvj.
Breuiter ccccxxxvij.
Bubalus ccxxiij.
Bucca bucce ccxxxiij.
Burdo ccxxiij.

¶ De litera C.

Abalus ccxxiij.
Cacaturio xxvij.
Cedo te cxlij.
Calcaria et calceatrum ibidem.
Calamarium viij.
Caleo xxiiij.
Caluaster vij.
Calumniator ccccl xvij.
Calumnio ꝛ calumnior eodem.
Camelus ccxxiij.

Camparius viij.
Campsor ccxxvj.
Campus ccxxxvj.
Candeo ccccxxviij.
Capella vj.
Caper ccxxiiij.
Capesso xxv.
Capio spem cccc.
Capio ⁊ capior cccxx.
Capitale odium ccxcj.
Capitale supplicium. Capitale vitium ibidem.
Capitalis morbus ibidem.
Capra ccxxiij.
Caprarius vij.
Captus cccxx.
Cardo cccclxviij.
Careo ccclxxxiiij.
Caro ⁊ carnosus cclv.
Charitas ccxliij.
Carnarium viij.
Carpo ccccxxiij.
Castellum ⁊ castra ccij.
Casus septimus xliij.
Catellus ⁊ catulus ccliij.
Catamitus ccxcij.
Causari ccclxvj.
Causa mea ⁊ mei xxxviij.
Canillatio cccclxvj.
Caupona ccxxj.
Cautus xxxij.
Cautes eodem.
Cedo cxlvj.
Celebs ⁊ celibatus. cclxxxviij.
Celebris ⁊ celebritas cclxxviij.
Cenaculum et cenatio cciij.
Cenaturio xxv.
Censor et censorius viij.⁊.cclxvj.
Cerasum cerasumve. ccx.
Centum.xxv.annos. cxij.
Centum et.xv.annos ibidem.
Centurio ccccxlix.
Cerebrosus xxij.
Certamen ccxlv.
Certum est cccxxvj.
Certe lxiij.
Ceu lxxij.
Cicercula v.
Cicurare ccxxiij.
Cicuris ⁊ cicur ibidem.
Cilium ccxxxiij.
Cymbri cccx.
Circiter xliij.
Circunsisto et circunsto cccxlviij.
Circunspectus xxxij.
Citare cccexix.
Citra lxxxvij.
Citro xcv.
Ciuis ⁊ ciuitas cclxv.
Classiarius viij.
Clarus cclxxij.
Cliens cxciij.
Climus ccxxv.
Coctilis x.
Cogito male clxxxviij.
Colliberte et colliberti clxxxij.
Collis ccxxv.
Collum cerui cxviij.
Colorie ccccixx.
Comedus ccxiij.
Comenses cclxvij.
Comes ccxx.
Commendo te cxlvj.
Comicus. cxiij.

Comitari ccclxvj.
Comis ccxx.
Commeatus cix.et.ccxvij.
Commentarius cciij.
Commentarius ⁊ cõmentũ ibidẽ.
Commigro cccxciij.
Commilitones ccxx.
Committo vj.et.lxxv.
Commodatarius viij.
Commune omnium cxlvj.
Compareo ccclij.
Comparatiui natura xiij.et.xv.
Cõparatiuũ pro absoluto ibidẽ.
Comparo illi et cum illo cxlvj.
Cõperi ⁊ cõpertũ habeo cccxxij.
Complacitus xxxij.
Complodo cccviij.
Complura cclxxij.
Concilio ccclij.
Concipio de illo spem cccc.
Conciuis cclxv.
Conclaue ccxvj.
Condictio et conditio ccxlix.
Condiscipuli cclxv.
Comperendino lxx.
Conducit cxlij.
Conduco clxvj.
Conductitius xij.
Conficior ccccixix.
Confero cxxxviij.
Confido cccxlvj.
Conflare cccxciij.
Confluens xxxv.
Confore xxviij.
Coniecto et coniecture ccccviij.
Coniecturam facio ibidem.
Coniuratio et coniuro cccxx.
Concisco ccclxxxv.
Consequens xxxv.
Conserue et conserui clxxxij.
Consolatio et consolator cclix.
Conspiro cccxx.
Consternari et consternere. cccxc.
Constitutum est ccccxxij.
Consultus ⁊ conspicuus xxxij.
Consul cclvj.
Consulo te et tibi. Consulto.consultor.et consultus cccxxxix.
Consideratus xxxij.
Contento et contentio ccccxxj.
Contentus xxxij.et.cccxxj.
Conterraneus cclxv.
Continens xxxv.
Continenter ccccxxj.
Continentia ccxxij.
Continens xxxv.
Continuo lxvij.
Concio ccxxix.
Contrahо ccclij.
Contrari cccxciij.
Contumeliosus xxij.
Conueniens xxxv.
Conuenio ccxcvj.
Conueni ccccv.
Conuicium cccclxix.
Conniuere ⁊ conniuiã ccccxxiij.
Coopto ccclix.
Copia ccxlvj.
Cordetenus clxxxj.
Cordi est cccxix.
Corporale et corporeum cclxxx.
Corpulentus et corpus cclv.
Cora ccxxxix.
Crapula et crapulor ccclij.

Cras lxx.
Cratitius xij.
Crepitacula ⁊ crepitus ccxj.
Crimen ccxl.
Crudus ccxcviij.
Cubile v.
Cubatum ij.
Cui nomen ⁊c. cxix.
Cui tum ⁊c.sed cui ⁊c. clxj.
Cuculus et cuniculus v.
Cuius ⁊ cuia c.
Cuia interest cj.
Culcitra cccclxij.
Culpa c.xxxviij.
Culter:cultellus vj.
Cultio et cultus clxxxiij.
Cum xliij.et.lix.
Cumani cclxvj.
Curiosus xxij.
Curo xxix.
Curriculum v.
Curricula x.
Cursim ccccxxxvj.
Cursio ⁊ cursus. clxxxiij.

De litera D.

Apes. ccv.
Datini vocantes cliij.
De prepositio. cccclx. et.cccclxxx.
Declamator. cclxij.
Deambulatorium viij.
Deambulo cccclxj.
Debello cccclxxx.
Decedo ccxxciij.
Decens xxxv.
Decet cxlij.
Declaro cccxxxvj.
Decoro et decoror crcvij.
Decretum est ccxxij.
Decurie et decurio ccccxlix.
Decus et decoro crcvj.
Dedecus ibidem.
Dediseo et dedoceo. ccc.
Deduco ccclxxvj.
Defatigatus ⁊ defatigor. cclxxxj.
Defect⁹ verbi i oõne.lj.⁊.cxlviij.
Defectus cccxlj.
Defensorius viij.
Defero ccxliij.
Defessus cclxxxj.
Deficio clxxxviij.
Defore xxviij.
Defunctus cciij.
Dehisco ccxij.
Deinceps cxij.
Delectum ago ccclix.
Deliberatum est ccxxij.
Deliberaui ⁊ delibero ibidem.
Dementia in fine capituli ccc.
Demiror ccxciij.
Demitto ccxciij.
Demereor ccxxcviij.
Demum ⁊ denicz ccccxxxviij.
Deorsum xcv.
Depectus ccccixxx.
Depeculor. cccclvij.
Deprehendo ccccxl.
Deporto cccxlviij.
Depositarius viij.
Depreco: ccccxlviij.
Descendo ccxxxxv.
Desciseo cccixxxv.
Deses et desides ccclxiij.

Defendem Ine. cxxiij
abl timur nominatiue ꝓuocatiue

Desipio ꝛ desipisco cccij.
Despicio ccclv.
Deturbo ccclxxxviij.
Denenio ꝛ denoluo ccclv.
Dicax ꝛ dicacitas ccccix.
Dicere ibidem.ꝛ.cccxlvij.
Dicta ꝛ dictio cccix.ꝛ.ccclxix.
Dictito cccix.ꝛ.ccclix.
Dicto ꝛ dictum cccix.
Diecula ꝛ dies cclxij.
Digestorũ latinitas xvj.
Diligo cccxxxvj.
Diluculum cclxij.
Diminutiua v.ꝛ.vj.ꝛ.vij.
Dimitto cxlvj.
Discedens xxxiiij.
Discedo cccxciij.
Disco ccc.
Discretus ꝛ disertus xxxij.
Displiceo mihi cccxcj.
Dissimulatim cccxxxvij.
Dissoluo es alienum cccxciij.
Disturbo ccclxxxviij.
Dissuadere cccxxix.
Distributiua ciij.
Diu lxxij.
Diuersorium in fine ca. cclxiiij.
Diui non sunt imperatores christiani appellandi cclij.
Diutinus ꝛ diuturnus cclxxxix.
Do tibi literas cxxxvij.
Do fidem cccxv.
Docibilis ꝛ doctlis cccxliij.
Docillimus ibidem.
Doleo:caput mihi dolet cxvj.
Domitor domitũ ꝛ domitus ij.
Domus cxiiij.
Donarium viij.
Donatus grammaticus ciij.
Donec lxxxvj.
Dono cxliiij.
Donum cccclvj.
Dormitorium viij.
Duceni ciij.
Ductilis x.
Dudum lxxj.
Dum lxxxvj.
Dumtaxat lxxix.

De litera E.

Regione cap. cccxviij.
E re mea ꝛ e rep. ibidẽ
Eccam ecce eccum. iij.
Ecclesia cap. ccxxix.
Edico ccclxviij.
Edilis ꝛ similia vide in ae.
Eisco ccc.
Effigies ꝛ effingo ccexlij.
Efflagito ccclvij.
Egresco xxiiij.
Einlo ccclj.
Elabor ccclviij.
Elegantia xliij.
Elephantus ꝛ elephas ccxxiiij.
Eligit ꝛ eligere ccclix.
Eleno ccclxxx.
Ellam ꝛ ellum lij.
Elogium cclxvij.
Emereor cccxcviij.
Emeritus ꝛ emerita ibidẽ.
Emigro cccxciij.
En lij.
Epistola ciiij.
Epule ꝛ epulum ccv.
Equa j.
Eques cccxlix.
Ergo lxxxj.
Eripio ccclxxxij.
Esca ccxxxv.
Essendi xxix.
Esse cum casibus cxxiij.
Estimo cccix.
Esurio xxvj.
Et xcvj.
Etenim lxxxviij.
Etymologia Var. ccccliij.
Etsi lviij.
Euello ccclx.
Euentus ix.
Euidens xxxij.
Euolno ccccix.
Ex clxvij.
Examina t u ccccxv.
Ex sententia cccxlix.
Ex tempore cccxviij.
Exaudio cccxxvij.
Exauthoro ccxiij.
Excandesco ccccxxviij.
Excedo cccxciij.
Excogito cccj.
Excubie cclj.
Excuso ccclxvj.
Exegi cccxxiij.
Exemplar ꝛ exemplum ccccl.
Exercitorius viij.
Exheredo ccccij.
Exhibeo negotium cclxxxvij.
Exhorreo cccc.
Existimo clxx.ꝛ.cccxix.
Exisio ꝛ exsto ccclij.
Exitiabilis ꝛ exitialis ccccxliij.
Exoletus xxxij.
Exomnis xxij.
Exoro cccxxviij.
Expendo ccclxxxj.
Expeto cccvj.
Explicit cxlj.
Explodo cccviij.
Exploratum est cccxxiij.
Explorant ibidem.
Expostulo ccclvij.
Exprobro cccclxj.
Expugno ccclxj.
Exstat ꝛ existit ccclj.
Exturbo ccclxxxviij.

De litera F.

Facesso ca. ccccIxxxvij.
Facies cxcv.
Facio te certiorẽ. clxxv
Facio tibi iniuriam clxxxvij.
Facio vim lxxv.
Facio potestatem cc.
Factor ccxiij.
Falsus xxxij.
Fama clxxix.
Famosus xxiij.
Fasces ccIxxxv.
Fastidiosus xxiij.
Fatigatus ccIxxxj.
Fatuus ccxv.
Felix ccIxix.
Felicitas cccxvj.
Femen ꝛ femina ccxxxix.
Femora ꝛ femoralia ibidem.
Feneratitius xij.
Fenero ꝛ feneror cccxxiij.
Fenus ccxij.
Fere lxxxvij.
Ferre sententiam cccxlvj.
Fero ccxlix.ꝛ.cccxcix.
Ferox cclxxix.
Ferri ccccIxviij.
Ferruminatio cccclxxv.
Fessus cclxxxj.
Festiuus ꝛ festus cclxxiij.
Feta cccxx.
Fetificare cclij.
Fetura ꝛ fetus ibidem.
Fictilis x.
Fictitius xij.
Ficulnea ficulnus ꝛ ficus. iij.
Fidicula v.
Fideicõmissarius viij.
Fideiussorius ibidem.
Fides ꝛ fiducia v.
Figo ccclxij.
Filiaster vij.
Filius clxx.
Filia j.
Finem constituere. ccccvij.
Fingo ccexlij.
Fissilis x.
Flagella flagellare ccccIxiij.
Flagitium ccxl.
Flagito ccclij. Fleo cccij.
Flexilis ꝛ fluuiatilis x.
Fluxus xxxij.
Folia ccl.
Fore ꝛ inde composita xxviij.
Formidolosus xxij.
Frango clxxv.
Fraterculus vj.
Fraudulosus xxij.
Fremitus ccxj.
Frequens ꝛ frequentia cclxxviij.
Fretus. ccciij. Frigut. xxiij.
Frictio ij.
Frondes ccl. Frnges. ccvj.
Frutuarius viij.
Frui ccciij.
Fruitor ꝛ fruor ibidem.
Fruter ꝛ fruticari ccix.
Fuga ccccxxij.
Funda ccccIviij.
Fundamentare ꝛ fundamentum iacere ibidem.
Fundare fundũ ꝛ fundus ibidẽ.
Fungor cccciij.
Fundum ccccIviij.
Fustigare ccccIxiij.
Fustuarium viij.
Futilis x.
Futurum participij. xxxvj.

De litera G.

Alli cccv.
Gaudeo lvij.
Gaudium ccccxxix.
Gena ccxxxiij.
Gemma ccclxxxj.
Gemo cccij.
Generatim ccccxxxvij.
Geniculum v.
Genitiuor significatio xxxviij.
Genitor clxx.
Genus substantiuorum xxxv.
Genuinus ccxxxiij.
Germani cccix.
Gerundia xxvij.
Gesta cxcj.
Gestio ꝛ gestus clxxxiij.
Glans ccx.
Glorioslus xxij.

Gradum facio cccxxv.
Grandiloquens grandiloquus xij.
Gratificor ccdxxv.
Grator & gratulor cxij.
Gratum facio cccxlj.
Gratus cclxxj.&.cccxxv.
Gratuidus & gratis cccxxv.
Greges ccxxiiij.
Gremium ccxix.

¶ De litera H.

Habeo cum gerundijs xxix.
Habeo audire cccxv.
Habeo conuenire ibidem.
Habeo fidem cccxv.
Habeo gratiam cccxl.
Habeo rationem cccxvj.
Habeo orationem cccxcvj.
Habeo in animo xxvij.
Habeo te loco patris & in patrem clxxix.
Habeo policeri cccxcvij.
Habeo sermonem ibidem.
Habitaculum vj.
Harenaceus xij.
Haud scio haud velim ccccxlvj.
Hei & heu & heuheu xlvij.
Hem lij.
Herba ccix.
Herbaceus xij.
Hesitaui cccxvij.
Heri lxx.
Hic xlj.&.xlij.
Hinnulus ccxxiij.&.celij.
Hio & hisco cccxiij.
Hirci ccccxxj.
Hircus ccxxij.
Histrio ccxij.
Holitor & holus viij.
Honorificentissimus xy.
Hortus & horti cvij.
Hospes cclxiij.
Hypotheca ccclxxiij.
Huic & adhuc xcv.

¶ De litera I.

Aculari & iaculum ccxxij.
Iam lxxxv.
Iamdudum lxxj.
Iamiam lxxxv.
Iamolim clxxij.
Iampridem lxxj.
Iamvero lxj.
Ianua cxc.
Idem clxiij.
Identidem lxxxviij.
Igitur lxxxj.
Ignoranter ignorans cclxxvj.
Ignotus xxxij.
Illaboratum ccclviij.
Ille xlj.
Illuc xcv.
Immigro ccxciij.
Impertio & impertior cccxxxj.
Impertior deponens. ibidem.
Impendo cxlvj.&.ccclxxxj.
Impendeo ibidem.
Imperiosus xxiij.
Impero ccclxvij.
Impleo cxxxiij.
Imploro ccclj.
Impono ccccxvij.
Impostor ibidem.
Imprecor cccxcv.&.ccccxlj.
Imprudens imprudenter cclxxvj.
Impugno ccclxj.
Imputo & imputor cccclxj.
In animo est cccxxj.
In agendo ccccxv.
Inauspicato ccccxviij.
Incedo ccclxxviij.
Incesso cxlvj.
Incessus ccclxxviij.
Incisum in es cxvij.
Incisim & incisum ccccxxviij.
Incola ccxxxvj.
Incorporale & incorporeum cclxxx.
Incumbo cxlv.
Incuso ccccxxx.
Indico ccccxlviij.
Indiem & indies cxcix.
Indoles ccxxviij.
Indulgens xxxij.
Indulgentia cc.
Industrius. xxiij.
Inelaboratum ccdviij.
Inest rei & in re cxlvj.
Inesco ccxxxv.
Ineo gratiam ccclij.
Infensus ccxcij.
Infestare & infestus ibidem.
Inficialis & inficias ccccxxvj.
Inficiator & inficior. ibidem.
Infidus cclxxxv.
Infinitiui actiui & passiui constructio cl.
Infra xcj.
Ingenioſus xxij.
Ingenus clxxxij.
Ingredior ccccxxviij.
Ingredior in spem ccccx.
Ingurgito ccclij.
Inhibeo cccij.
In horam & in horas ccxcix.
Initium & iniens ccclij.
In manibus est ccexxxij.
In manu est ibidem.
In mentem venit xxvij.
In morem cxcij.
Innocuus innoxius ccccxxxiij.
In primis clxxj.
Inquilinus ccxxxvj.
Insomnis xxij.
Instar ccccxxxv.
Institutio institutiones cxcij.
Institorius viij.
Institutum cxcij.
In stratum cccclxij.
Instruo ccc.
In summa ccccxxxvij.
Intendo intentio ccccxxj.
Inter actionem ccccxv.
Inter agendum ibidem.
Interdum lxxxviij.
Interest & refert cj.
Interrogatio & respõsio in diuersis casib⁹ xcix.&.c.
Interrogo ccclx.
Intersepio ccclxviij.
Inreuerto cccxxij.
Intra xcj.
Introcludo ccclxviij.
Intueor. clxix.
Inuento cccj.
Inuerto cccxxij.
Inuestigo cccxliij.
Inueteratum xxxj.
Inuicem xcvij.
Inuidia xxiij.

Innidiosa innidiosus ibidem.
Ioca iocari cxcviij.
Ioco iocularis ibidem.
Iocundus cclxxj.
Iocus cxviij.
Ipse xlj.
Is xlij.
Is demum ccccxxxviij.
Iste xlj.
Ita responsuum est lxxxviij.
Ita z itaq; xcij.
Item xlij.z.lxxxviij.
Iter habeo ccclxx.
Iterum xciiij.
Itidem lxxxviij.
Iubeo ccclxvij.
Iucundus cclxxj.
Iugeribus iugerum ix.
Iugulus iugulo ccxviij.
Iugum ccxxv.
Iura ccxxx.
Iuratus xxxij.
Iurisconsultus ccxxx.
Iurisperitus ius ciuile ibidem.
Ius gentium z ius naturale ibidem.
Iussis inssus inssu ix.
Iustitia bonitas cclxxxij.
Iunat cxlij.
Iuuenta iuuentus ccxxij.

De litera L.

Labasco labo ccclviij.
Labor eris ibidem.
Laboriosus xxiij.
Laboro ccclviij.
Lacertosus xxiij.
Lacesso xxv.z.cccxiij.
Lalisio ccxxiiij.
Lamentor ccclj.
Lamina cclvj.
Lapidare in penuria ccccxxij.
Lapillus cccclxxxj.
Lapsus z lassus cclxxxj.
Latebre cclxj.
Latericius xiij.
Latibula cclxj.
Latruncinus ccccxxiij.
Lauatio lauator ij.
Lauo z deluata ibidem.
Laxus cclxxxj.
Legatarius viij.
Lente cccxxij.
Lenticula v.
Leo ccxxiiij.
Letitia cccxxix.
Letor cccxxix.
Letus ibidem.
Leuo ccclxxx.
Libella vj.
Libelli ccclij.
Liber ccccix.
Libere cxcix.
Liberi' cvj.
Liberta j.z.clxxxiij.
Libertas cxcix.
Libertinitas clxxxiij.
Libertinus z libertus ibidem.
Libidinosus xxiij.
Libra pondo cxij.
Libri cccxxij.
Licentia ccccix.
Liceor cxcix.
Licet cccxxvij.
Licitans z licitatio cccxxvij.
Licitator z licitaturus ibidem.
Licitor ibidem.
Lictor lictores viij.
Lictorius linthearius ibidem.
Loco patris cxxix.
Litera ciij.
Lotio lotor z lotium ij.
Lubricus clxxxiij.
Lucrulentus cclxxiij.
Lucus cclxxxviij.
Luci cclxij.
Luctuosus xxiij.
Luctus ccxij.
Ludere cxcviij.
Ludicra ludicrum ij.
Ludibundus xj.
Ludus ludi cxij.z.cxcviij.
Lues ccliij.
Ludus ccxxxiij.
Lusio z lusus cxcviij.
Lucinie cantus ccccxxxvij.
Lux cclxij.

De litera M.

Macellum ccxvij.
Macero xxiij.
Macesco ibidem.
Macresco macrnit ibidem.
Madefio madesco ibidem.
Magister z magistra. ccxx.
Magis xiij.
Magistratus officium. ccxj.
Magnificentissimus. xj.
Magni interest. cj.
Magniloquens xj.
Magniloquentior ibidem.
Magniloquentissimus. ibidem.
Magniloquus ibidem.
Maior xv.
Maiores cccclxxij.
Malus xiij.
Mala male ccxxxiij.
Male xc.
Maledicentissimus. xij.
Malleolus ccviij.
Malnacens xij.
Malula vj.
Mando ccclxviij.
Mango ccxcij.
Manlius xij.
Maneo ccccxcij.
Margarita ccxx.z.cccclxxxj.
Marinus z maritimus jcclxxvij.
Mater v.z.clxx.
Materia ccxx.z.cccclxix.
Mature matureſco cclxxxix.
Maturo maturrimus ibidem.
Marilla vj.
Meditor xxvj.
Membrum ccccxxvij.
Memini clix.
Mei mis xxxviij.
Mea c.
Mea interest x.
Memoria memoriter clxxxj.
Mene incepto. lj.
Mentior cxxx.
Periculosus xxiij.
Mens z meno clx.
Metior z metitum. ibidem.
Metuo ne et vt. cxxviij.
Menda in sacra scriptura xlviij.

Mensarius ccxxvj.
Mentastrum vij.
Mentula v.
Mereor cccxcvij.
Meritorius ccxcij.
Messis ccvij.
Mihi ꝛ tibi vacantes cliij.
Milia ꝛ mille. cij.
Miles xvj.ꝛ.ccccxlix.
Minus ccxiij.
Minimum ꝛ minime. xx.
Ministeria ꝛ seruitia ccxxxij.
Ministerium ibidem.
Minor xv.
Mimus xiiij.
Minores cccclxxij.
Minoris xcix.
Mirari se ccccxcj.
Mirificissimus xij.
Miseret cxlvij.
Misellus ꝛ miser vj.
Mysterium ꝛ ministerium ccxxxij.
Molestare ccxcij.
Molestia afficere ibidem.
Mollis ccxcvij.
Momentum cccclviij.
Montuosus xxiij.
Monumenta cclvij.
Moratus cclxxxvj.
Morem gero ibidem.
Moriger atus ꝛ morigerus. ibidem.
Moris cxciij.
Moror cccxcij
Morosus xxiij.
Mos ꝛ in morem. cxciij.
Motio ꝛ motus clxxxiiij.
Mula. j.
Mulier ccccly.
Mulierosus xxiij.
Mulus ccxxiiij.
Munera cccclvj.
Munerarius cxcvij.
Municeps cccclvj.
Munificus xij.
Munificentissimus ibidem.
Munimenta cclvij.
Munus cxcviij.ꝛ.cccclvj.
Murus cxc.
Mutuo ꝛ mutuor ccccxl.
Mutuo aduerbium xcvij.
Musculus. v.

De litera. N.

Natus sum eccl.
Nam namq; namquod xciij.
Nares ccxxxiiij.
Nata j.
Natales ꝛ natalia cxcij.
Natalis natalitius ibidem.
Natus clxx.
Ne venias liiij.ꝛ.lxj.ꝛ.cxxviij.
Necubi ꝛ nequo. cxxviij.
Negationis vsus ex Budeo lv.
Negationes tres pro duabus cxxviij.
Negationis elegantia cxxx.
Negotium ccclxxxvij.
Nec et necubi cxxvij.
Necatus et nectus ccccxv.
Ne dicam cxxj.
Nedum non tantum. lxviij.ꝛ.lv.
Ne pro valde ccclxvj.
Nec et neq; xcvj.
Nempe lxiij.
Nequaq; cxxviij.
Nemus ccxxxvij.
Neq; vero lxj.
Nequeo ccccxlvj.
Neruosus xxxij.
Nescio ccccxlvj.
Neutiq; cxxviij.
Neutrum genus xxj.
Nihil ad te clxxx.
Nimirum lxiij.
Ningit cxlj.
Nisi lvj.ꝛ.clv.
Nolo ccccxlvj.
Nomine meo lxxxvij.
Nongenti cum alijs nominibus numeralibus.capitulo cij.
Non lxxviij.
Non placeo mihi cccxcj.
Non qr ꝛ non q lxxiij.
Non solum lxviij.ꝛ.lv.
Non continuo non statim non protinus. lxvij.
Nostras xl.
Nouacula. v.
Nouale noualis. cccclx.
Nominatim ccccxxxvij.
Nouissime lxxviij.
Nouitius ccccxxvj.
Nora ꝛ norales ccclij.
Norie ꝛ noria ibidem.
Nudiustertius lxx.
Num lxxxviij.
Numen nutus cccxliij.
Numularij ccxxxvj.
Nuntium nuntius ccccxxxij.
Nunc lxxxix.
Nunq; cxxviij.
Nuper lxxj.ꝛ.cxxv.
Nuspiam cxxviij.
Nusq; ibidem.
Nutrio nutrix cccxlv.
Nuto. ccclxxxiij.
Nux. ccx.

De litera. O.

Particula j.
Obeo ccxliij.
Obiter lxxxvij.
Opprobrium ccclxj.
Obruo ccclij.
Obseruantia clxxxv.
Obseruatio obseruo ibidem.
Obses ccccxlviij.
Obuiam ꝛ obuio tibi ccccvj.
Obuius sum tibi ibidem.
Obuius fio tibi ibidem.
Occidens xxxv.
Ocyus xij.
Ocium ccxlix.
Occupatio ccclvj.
Occupatus occupo ibidem.
Odor et odores cviij.
Odiosus xxij.
Offendo cccj.
Offero conditionem ccxlix.
Officia ccxj.
Officina ccxxvj.
Officinum ccxj.
Oleaster vij.
Olim lxxj.
Olitor viij.
Olus ibidem.
Omnis xvj.
Onager ccxxij.
Opem fero clxvj.
Opera ꝛ opere cclviij.
Operepretium ccclviij.

Operosus. xxiiij.
Opinio cum venio clxxvij.
Oppetere ꝛ oppeto cccxliij.
Oppido cxij.
Oppugno xxxvj.
Oppidum ibidem.
Opifices cccxxvj.
Optime xlix.
Oratio ccclij.
Orator clxiiij.
Orbitas ꝛ orbus cclxxxviij.
Ordines ꝛ ordo cxcvj.
Oriens ꝛ ortus xxxv.
Oriundus clvij.
Orphanus ccv.
Ortus cvij.ꝛ.clviij.
Ostendo premium ccclxxj.
Osus finita xxij.
Ouis ccxxiij.

¶ De litera. P.

Pabulum ccccljxij.
Pacatus sum ccccljv.
Pacificatus sum ibidem.
Paciscor ccclxxx.
Pactio ꝛ pactus sum ibidem.
Pallace ccccljx.
Pallium ccccljxij.
Pampinarium ꝛ pampinus vij.
Pannosus xxij.
Parasitus ccxxxij.
Parentalia parentale ccvj.
Paria facere ccljxxij.
Paries cxc.
Pariter lxix.
Par sum ccljxxij.
Partio ꝛ partior cccxxxij.
Partior huic ꝛ in hunc. cxlvj.
Participia verborum communium. xxxj.
Participia passiue vocis actiue ꝛ passiue significa tia. xxxij.
Participium presentis pro preterito xxxiij.
Participij compendium xxxiiij.
Participiorũ substãtiuorum genus xxxv.
Participium futuri in rus ꝛ in dus in nomen ver= sum. xxxvj.
Parturio xxxvj.
Parui interest cj.
Parumper lxxxvj.
Pasco ꝛ pascor ccxxxv.
Passim ꝛ passus ccccxxxvj.
Pastio ꝛ pastus ccxxxv.
Patefio ꝛ patesco xxiij.
Pater clxx.
Paterculus vj.
Patres cccclxxij.
Patrocinari cxciij.
Patrocinum ꝛ patronus ibidem.ꝛ.clxxxiij.
Paulisper. lxxxvj.
Paulaster vij.
Pauper ꝛ paxillus vj.
Pecora ꝛ pecudes ccxxiiij.
Peculatus ꝛ peculiaris cccclvij.
Peculium ꝛ pecunia ibidẽ.
Pecus ccxxiij.
Pediculus v.
Pedisequus xiiij.
Pedor cccclij.
Peius xc.
Pellucidum ccccxxx.
Pellex ccccixv.
Penarium ccxvij.ꝛ.viij.
Penates comites Aenee ccxx.
Pene cxcix.
Penes ccccljxj.
Penetrabilis ꝛ penetralis ccccxliij.
Penetro ccccljxxiij.
Penitet cum socijs clxvij.
Penitere cc.
Pennarium viij.
Pensilis x.
Penuria ccxliij.
Penus ꝛ penum ccxvij.ꝛ.cccclxxiij.
Per cum verbis xix.ꝛ.cccxxix.
Per cum nominibus iunctum cccxxx.
Per ꝛ ꝑ xix.
Peragere rerum cccxxix.
Perceptibilis ccccxliij.
Percontor cccl.
Perditus cccxxx.
Peregrinus cclxiij.
Perendie lxx.
Peritus xxij.
Perfero cccxxix.
Perfidus cclxxxv.ꝛ.cccxxix.
Perfuga ibidem.
Perfunctus cccxliij.
Pergameni ꝛ pergamum cclxvij.
Perinde ac si vel atq; lxxxviij.
Periodus ccccxxvij.
Periurus cccxxx.
Perlego cccxxix.
Perlucidum cccxxx.
Permissus ꝛ permissu ix.
Permitto mihi ccclxvij.
Pernocto ꝛ pernox cccxxix.
Peroratio ꝛ peroro ibidem.
Perpendo ccclxxxj.
Perpessus cccxxx.
Perpluo ibidem.
Perscribo cccxxix.
Persequor cccxxxj.
Persona ꝛ personо ccccliij.
Perspicuum cccxxx.
Persuadere cccxxix.
Pertinax cccxxx.
Pernenio ccclv.
Peruersus cccxxx.
Peruigil ꝛ peruigilo cccxxx.
Peruestigo cccxliij.
Pessime xc.
Pestilentia ꝛ pestis ccliij.
Petitor ꝛ peto ccclxviij.
Petulans ꝛ petulantia cclxxvij.
Philomela ccccxxxvj.
Pigere cxlvj.
Pignero ꝛ pignus ccccixxxiij.
Pinaster v.
Pingnit xxiij.
Placatus ccclxxj.
Placeo mihi cccxcj.
Plagiarius plagiũ in expositione proemij libri.ij.
Plango cccj.
Plantarium plante vij.
Plenus cxxxiij.
Pleraq; ꝛ plerumq; cclxxj.
Plicabilis x.
Plozo cccj.
Pluit cccxlj.
Plumbatilis ccccixxv.
Plura cclxxij.
Pluraliter loqui in secunda persona cx.
Pluris xcix.
Plusculus v.
Pluuiatilis x.
Polliceri cccxxvij.
Pomarium viij.
Pomeridianum ꝛ pomum ibidem.
Pompa ccxxj.

Pondo cxij.
Pono ꝛ compono ccxlix.
Populabundus xj.
Populus iiij.
Porcus ccxxiiij.
Porro lxj.
Porta cxc.
Portari ccccl xviij.
Portitor ꝛ portorium viij.
Posco cccl vij.
Possessio ccccl viij.
Posteri ccccl xij.
Posteriores ibidem.
Posthac xciij.
Postridie xlvij.ꝛ.lxx.
Postulo cccl vij.
Potatio ꝛ potator ij.
Potio ꝛ potus clxxxvj.
Potior ꝛ potitus cxxxv.
Potissimum non potissime ccccxlvj.
Potorium viij.
Prauum ccccl viij.
Predium ibidem.
Pre in compositione vt precelsus:predines:prepotens cccxxx.
Precepta ꝛ preceptiones cij.
Precipio ccclxvij.
Preclarus cclxxxij.
Precor cccxcv.ꝛ.ccccxlj.
Precor cclxxxxix.
Preditus cccxxxiij.
Pregnans xxxv.
Prelium ccxlv.
Prematurus cclxxxix.
Pre me ꝛ pre me fero ccc xvj.
Preoccupo cccl vj.
Preparo cccl xxij.
Preripio ꝛ prereptus ccclxxxij.
Pre se ꝛ pre se ducit ccc xvj.
Pre se fert/ꝛ pre se gerit ibidem.
Presens ccxciij.ꝛ.xxxv.
Presentaneum ꝛ presentissimus ccxciij.
Presens ꝛ presidium ccclxiij.
Prestans ccxciij.
Prestare ccccxxxij.
Prestatio ij.
Presto sum ccci.
Presul ꝛ presum ecclxiij.
Pre se cccxvj.
Preterq̃ clv.
Pretor xv.ꝛ.cclxvj.
Pretorius ibidem.
Preuaricatio ccclxvij.
Preuaricator ibidem.
Pridem lxxj.
Pridie xlvij.ꝛ lxx.
Primipilaris cclxvj.
Primipilus ibidem.
Primus ꝛ prior xv.ꝛ.cxxxij.
Priscus ccclxviij.
Pristinus ibidem.
Priuatim cccxxxvij.ꝛ.ccccxxxviij.
Prior ꝛ prius cxxxij.
Prorsus ccccl xxij.
Probrum cccclxj.
Procacitas ꝛ procax cclxxxvij.
Proconsul cclxvj.
Procul lxxxvij.
Profecto lxiij.
Profluens xxxv.
Profore xxviij.
Profusus xxxj.
Prohibeo cccij.
Proinde lxxxviij.

Promontorium cxxv.
Pronepos ccccl xxij.
Pronuba cccc xviij.
Proemium cccc lij.
Prope ccl.
Propediem cxcix.
Propemodum ibidem.
Properatim cccc xxxvij.
Propius xlv.
Propono premium ccclxxj.
Propretor ꝛ proquestor cclxvj.
Propositiones ꝛ rationes confundi clj.
Prosequor cccxxxj.
Prosper cclxix.
Posteritas ꝛ posterus cclxxxvij.
Protinus lxvij.
Pronoco cccxij.
Prorime vrbem xlix.
Pudet cxlvij.
Prudens prudenter cclxxvj.
Puer puellus vj.
Puerpera cccc xxv.
Pusillares cvj.
Pugna ccxlv.
Pullastra vij.
Pullus cclij.
Pulsare ꝛ pulsatio ccccl xiij.
Pulniscnlum v.
Punctum cccclx.
Pupillus ccxv.

De litera Q.

Quadrageni cij.
Quadrimum v.
Quadrimus ibidem.
Qualitas cccclij.
Qua pietate es clxxvj.
q̃obrem lxxxj.
q̃dudum ꝛ q̃pridem lxxj.
Quando ꝛ quandoquidem lxxx.
q̃q̃ lviij.
Quanti cix.
Quapropter lxxxj.
Quaqua cxxxv.
Quare lxxxj.
Quasi lxxiij.
Quatenus ꝛ quatinus lxxx.
Que xcvj.
Quemadmodum xciij.
Quemq̃ ꝛ queq̃ cxv.
Questibus cxj.
Questor ꝛ questorius viij.ꝛ.cclxvj.
Questubus cxj.
Questuosus xxij.
Quia ꝛ q̃ ij.ꝛ.lxxiij.
Quicquid cxv.
Quidam clxiij.
Quidam ꝛ quicunq̃ ibidem.
Quid xv.ꝛ.clxxx.
Quidem lx.
Quintiliani laus xxxj.
Quin ꝛ quinetiam lxxxij.
Quiseni cij.
Quippe lxiij.
Quis cxv.
Quispiam ꝛ quisq̃ cxv.ꝛ.clxiij.
Quisquis ꝛ omnis xvj.ꝛ.cxv.
q̃ scribis ꝛ q̃ scribas lvij
Quod cxxj.ꝛ.lxxiij.ꝛ.clxij
q̃ autem ꝛ q̃ vero xciij
Quodcũq̃ ꝛ quoquo cxv.
Quominus xvij.
Quo secius ibidem.
q̃ ꝛ quum cum verbis lxxvj.

Quoniam lxiiij.
Quotannis ccccl xxvj.
Quotidianus ccxc.
Quoties lxxxvij.
q; t quoq;. xcvj.

¶ De litera R.

Rapio cccl xxxij. t. lxxxviij.
Raptim ccccxxxvij.
Rasilis x.
Rationem habere cccxvij.
Recaluaster vij.
Recedo ccccxciij.
Recido t recingo ccccxx.
Reconcilio cclij.
Recludo ccclxj.
Reddo gratias cccxl.
Reduco ccclxxvj.
Reciprocatio ccccl xxxiij.
Refero lxix. t. ccccxcix.
Refertio t refertus cxxxiij.
Refigo ccclxij.
Refodio cccxxx.
Refragor cclij.
Rhegyni. Regienses cclxvij.
Relatiuū nō respiciēs antecedens. cxviij. t. cxx.
Relaxo ccclxj.
Religiosus xxiij.
Remaneo. ccclxj.
Remigro. ccccxciij.
Remoueo t renouo. ccclxij.
Repere t reptare ccccxxj.
Reperio cccj.
Repeto ccclxij.
Repetundarum. xxxvj.
Repetendus ibidem.
Repigneró ccccl xxxiij.
Reporto ccccl xvij.
Reposco ccclxj.
Repositorium viij.
Representare ccclxj.
Repromitto cccxxx.
Reptare reptilis ccccxxij.
Repurgo cccxxx.
Reputo cccclvj.
Rescire ccccxl.
Reseco cccxxx.
Resedi cccxxxv.
Reses t resideo ccclxiij.
Resigno ccclxxj.
Resipisco cccij.
Restibulus ccccix.
Retego t retexo ccclxij.
Rhetor cclxij.
Reuelo ccclxj.
Responsiue particule lxxxvij.
Reuinco cccxxx.
Reuoco ccccvij.
Ridiculum t ridiculus v.
Rixa ccccl xxvij.
Rogatos velim xxix.
Rogationes ccxxx.
Rosarium t roletum viij.
Rudibundus x.
Rumor clxxxix.
Ruri cclxij.
Rursus xciij.

¶ De litera S.

Sacellum vj.
Sacrarium viij.
Sacrilegium ccccl vij.
Sagarius viij.
Salio t saltatio ccccij.
Saltus t salto ibidem.
Saltuarius salictum viij.
Saltuosus xxiij.
Saltus ccxxxvij. t. ccccij.
Saluber t salubris. eclxx.
Salue t saluebis ccccxlvij.
Saluco t saluere ibidem.
Sane lxiij.
Sanus cclx.
Sarcina ccxxxj.
Sarmentum ccvij.
Satio clxxxij.
Saturo ccl xxvij.
Saxatilis x.
Scale cxij.
Scaturio xxvj.
Sciens t scienter ccl xxvj.
Scribo cccxxix.
Scilicet xcvij.
Scisciror ccclx.
Sed preter sed saltem cxxvij.
Sed cui vel cui tamen clxij.
Scitus xxxij.
Sculptile x.
Scurra ccxxxij.
Secatio t sectio sector ij.
Sectilis x.
Secundum lxxxiij.
Sedeo. cccv.
Sedicula v.
Seditio. ccxlvj.
Seges ccvj.
Semel ccccxxxvij.
Sementis ccvij.
Seminarium vij.
Semisomnus xxij.
Senator vij. t. ccl xvj.
Senatorius vij.
Senatusconsultum cccxcix.
Senectus t senecta ccxxij.
Senes clxxxvij.
Senium ccxxij.
Sensibilis t sensilis. ccccxliij.
Separatim cccxxxvij.
Septingeni cij.
Septimontialis cxxv.
Series cxcvj.
Serio cxcvij.
Sero cclxxxv.
Seruitium t seruitus ccxxxij.
Seruus t seruitus clxxxij.
Seruus ccccl xxvj.
Sese xxxix.
Sessilis x.
Sessio clxxxiij.
Seueritas cclxxxxj.
Sexcenti cij.
Si subauditur cxlix.
Sic cxxxvij.
Syncerum ccccliij.
Sicut et sicuti lxxij. t. xcj.
Sido. cccv.
Sidus ccccxxxix.
Signa ccxcvij.
Silonum ccxxxiij.
Sylua cccxxvij.
Similis tui t tibi cxlvj.
Simul lxix.
Sin t sinautem xiiij. t. lxij.
Synedoche cxlvj.
Sinus ccxix.
Siquidem lxj.
Singularis xvj. t. cccxxxij.
Sisto cccv.
Siticulosus xxij.
Situs ccccxlj.

Tabula Alphabetica.

Soboles ccix.
Sodalis ꝛ sodalitas.
Solamen
Solatium ꝛ solor
Solus
Solicito
Solutilis
Somniculosus
Somnium
Sonor ꝛ sonorcula
Sortior cccxxxij.
Spectat ad necem
Spectacula ꝛ spectaculum
Spero
Sponte
Species generi preponitur
Statim cum non
Statum ꝛ stator
Stella
Sterno
Stipendia facere
Stipendiarius
Sto
Stolidus
Stomachosus
Strages
Stragula stragulum
Stramentitius
Strepitus ꝛ strido:
Structilis
Strues
Studiosus
Stulte ꝛ stultus
Stuprare ꝛ stuprum
Sua
Suadeo ꝛ suasor
Subsido
Subsidium
Subinde
Sublatum subleuo
Subter
Suburbana
Suffragia
Suppetias
Superioribus diebus
Suffragium ꝛ suffragor
Superstum
Sulphuraria
Superlatiua a facio
Summatim
Sumo
Sumptuosus
Super
Superlatiuus ꝛ superlatio
Supina in um
Supina in u.
Superficies
Supplico
Supplodo
Supra
Sursum
Surdaster
Suspitio
Sustuli
Sutilis
Sutrina
Suus
Suum quisq; aut vnusquisq;

Socius ccxx.
ibidem.
cclx.
ibidem.
xxxviij.ꝛ.clxviij.
cclxxiiij.
x.
xxiij.
ij.
vj.
cclxxxiij.
ccccliij.
cccxxj.
cccxlvj.
xcv.
ccccxxxix.
lxvij.
cccv.
cxxiij.ꝛ.ccccxxxix.
cclxxxiij.cccclxiij.
ccxij.
viij.
cccv.
ccxcv.
xxiij.
ccxxxj.
cccclxiij.
x
ccxj.
x.
ccxxxj.
xxiij.
ccxcv.
cccclxij.
c.ꝛ.cij.
cccxxix.
cccv.
cccclxiij.
lxxxviij.
cccl xxx.
xcj.
ccij.
ccxlij.
ccccxvj.
clxij.

¶De litera T.

Aberna ccxxvj.
Tabernarij ibidem.
Tabularium viij.
Tabule ccxcvij.

Tacitus xxxij.
Tametsi lviij.
Tam ꝛ ꝯ xviij.ꝛ.clxx.
Tandem ccccxxxviij.
Tanꝯ lxxiij.
Tanti xcix.
Tantum tanto ꝛ similia xviij.
Tantum abest tantumꝯ non lxviij.
Tarillus vj.
Tectorium viij.
Tedere cxlvij.
Temere xxvj.
Tenebre cclxij.
Teneo memoria clxxxj.
Tentorium viij.
Tenus xlv.ꝛ.xlvj.
Tergiuersator ccccliij.
Testamentum ccccliij.
Terra/Territorium cclxv.
Terebellum v.
Terrenus xiij.
Tete xxxix.
Textilis x.
Thebanus ꝛ Thebes cclxvij.
Theca viij.
Tertium ꝛ tertio consul clx.
Tibi cliij.
Timeo xxvij.ꝛ.cxxviij.
Teucria cclxvij.
Timeo te ꝛ tibi clxvj.
Tinctilis x.
Titubo ꝛ titubare ccccl xxxiij.
Tollo cccxij.
Tornatilis ꝛ tonsilis x.
Transluces ccccij.
Tortuosus xxiij.
Tortilis x.
Tragedus ꝛ tragicus ccxiiij.
Traycio cxxxvj.
Transfero clvj.
Transmarinus cclxxvij.
Transferre clvj.
Transmigro ccccxciiij.
Trapezita ccxxvj.
Trecenus cij.
Tribunitius tribunus cclxvj.
Tributarius ꝛ tributorius viij.
Triceni ꝛ tricenus ꝛ trinus cij.
Triclinium ccxvj.
Trimula ꝛ trimus v.
Trinepos ccccl xxij.
Tripudium ccccij.
Tritanus ccccl xxij.
Triumphator ꝛ triumphalis cclxvj.
Trinialis scientia cxcviij.
Tua c.
Tua interest cj.
Tum. lix.
Turba ꝛ turbare. ccccl xxviij.
Turbo ꝛ turbe ibidem.
Turmatim ccccxxxvij.
Tutu xxxix.
Turchia cclxvij.
Tutus xxxij.
Tuus xxxvij.

¶De litera U.

Ucat vaco ccclxxiiij.
Uacillo. ccclxxxiij.
Uas ccccxlviij.
Uadatus ibidem.
Uadimonium ibidem.
Uale ꝛ valeant ccccxlvij.

Ualetudo ibidem.
Ubertim ccccxxxvij.
Ubiq; cccexxxvj.
Ueh xlviij.
Ue et vel liij.
Uector clxxvij.
Uectigal ccxlj.
Uelut ⁊ veluti lxxij.
Uenalis ⁊ vendibilis cclxxv.
Uenalitiarij ccccixxvj.
Uendico cccvij.
Uenia cc.
Ueni venito ⁊ venias ⁊c. cxxix.
Ueni in opinionem clxxvij.
Uepretum vij.
Uetatio lj.
Uerba optatiua debitum important cclx.
Uerbera ⁊ verberare ccccixvij.
Uerba in sco ⁊ in fio xxiij.
Uerba in so xxv.
Uerba in rio xxvj.
Uerba indefinita xxx.
Uerba pretij cum casu. xcix.
Uerbum sequi vltimum suppositum. cxxv.
Uerba accusandi ⁊ damnandi. cxxxij.
Uerba suppressa in oratione cxlvij.
Uerba preteriti tẽporis pro futuri. cxlix.
Uereor vt ⁊ ne cxxvij.
Uernaculus v.
Uero lxj.
Uersilis x.
Uersicolor ccccixx.
Uersicoloria ⁊ versicolorie ibidem.
Uersus versum xlv.
Uescor ccxxxv.
Uerter ccccxxvij.
Uesperi cclxij.
Uestiarium vij.
Uestigo cccxliij.
Uestras xj.
Ueterator ccccixxvj.
Ueteres clxxxvij.
Ueto ccxxvj.
Uiam facere et munire ccclxx.
Uicinia ⁊ vicinitas ccj.
Uicissim xcvij.
Uicus ccij.
Uictus ccccixxiij.
Uictito ccclx.
Uidelicet xcviij.
Uideor cly.
Uigilie cclij.
Uilla ccccivij.
Uinaceus xij.
Uinarium vij.
Uindico cccvij.
Uindicta ⁊ vindicte ibidem.
Uirgo ccccij.
Uir clxx.
Uiso xxv.
Uitabundus xj.
Uitiosus xxij.
Uitium clxxxvij.
Uitium ficus iij.
Uitro xcv.
Umbratilis x.
Una lxix.
Undiq; cccexxxvj.
Unius xxvij.
Unus clxvij.
Unusquisq; xvj.
Unior ccccixxxj.
Uociferor ⁊ lamentor cccj.
Uocatini in nominatiuum mutatio ccxxij.
Uolatilis x.
Uolatus ⁊ volitare ccccxxj.
Uolucris ccxxvij.
Uolumen ccccix.
Uoluptuosus xxij.
Urbs Roma ccj.
Usq; cccexxxvj.
Usq; xlv.⁊.xlvj.
Usq; adeo ⁊ vsq; eo lxxxij.
Usurarius vij.
Usurpo ccccxlix.
Usus ccij.
Ut xvij.lxxij.⁊.xcj.
Ut ceteros ⁊ vt ceteri cxxj.
Uter xv.
Uter vtrum cxxxj.
Uti lxxij.
Ut pote ⁊ vtiq; lxij.
Utor ccclij.
Utor persona ibidem.
Ultus cxcv.

FINIS.

¶ Laurētij Vallēsis ex eo Joannis Trittenhemij abbatis Spanhemensis libro: cui titulus est De scriptoribus ecclesiasticis vita.

LAurentiꝰ Valla patritius Romanꝰ: grammaticorū huiꝰ etatis longe princeps: philosophus: rhetor: ⁊ theologus prestantissimus ingenio subtilis: acer: et vehemēs: Latinam eloquētiam Grece preferens: multa ad eius ornatum composuit: Greci ⁊ Latini sermonis peritissimus. Edidit non spernende lectionis opuscula: quibus nomen suum ad notitiam posteritatis cum laude transmisit. Et quibus subiecta feruntur.

Elegantiarum:	Lib. vj.
De recipr̄ocatione sui ⁊ suus:	Lib. j.
Epistolarum multarum	Lib. j.
In Quintilianum quoq;	Lib. xij.
Dialectica:	Lib. j.
Panegyricus de vero bono:	Lib. iij.
De libero arbitrio	Lib. j.
Apologus in Pogium:	Lib. j.
In Antonium Raudensem	Lib. j.

Et alia multa.

In Latinum vertit Homerum: Herodotum: Thucydidem: ⁊ plures alios. Claruit in cōcilio Cōstantiensi personaliter: sub Sigismundo imperatore Anno dñi. M. cccc xx. De quo sic quidā ait. Quid ille cēsor Latine lingue mordacissimus Laurētius Valla: dira: ⁊ exacta sua reprehensione sibi peperit.

Nunc postq; manes defunctus Valla petiuit:
Non audet Pluto verba latina loqui.
Juppiter hunc celi dignatus parte fuisset:
Censorem lingue sed timet esse sue.

¶ Quid autem de Cōstantini donatione: qua dotauit ecclesiam Romanā / senserit: liber eiꝰ pestifer indicat: quem vtinam vir tantus nūquā edidisset. Hec Trittenhemius.

¶ De Valla quoq; meminit his verbis Raphael Volaterranus.

¶ Laurentiꝰ Valla primꝰ fere nostro seculo: qui orationē latinam nulla obseruatione fluentem in cōpedes quasi redegerit: ac in neruos obseruationis antique cōstrinxerit: edito super hoc elegātiarum libro qui quāuis in quibusdā refelli potest: modum tamen posteris ostēdit: viamq; studiosis munijt: vt aliquid ipsi diligentius in copia: p̄sertim librorū postea reperta inueniant Quintiliani in primis admirator: simul ⁊ imitator. Maledicus alioqui in omnes. Cōtra ipsam demū religionē latrauit: scriptis quoq; probare conatus est: nullū ius siue munus Imperij Pontifici concessum. Ex quo defuncto non defuit qui distichon huiuscemodi iactaret.

Obe vt Valla silet: solitus qui parcere nulli est.
Si queris quid agat: nunc quoq; mordet humum.

¶ Petri Egidij Antuerpiensis pro Lauren. Val. Epigramma.

Fatales postq; soluit Laurentius annos:
Extimuit tantum Rhetora Pluto nocens.
Juppiter hunc sacro non dedignatus Olympo:
Facundo Maie prepositit genito.

Quum mecum sepe maiorum.
Singularis tua Joannes.

Instituenti mihi Paule.
Maxime vellem Barsia.
Audio Pogium alteram.

Epistola.

Laurentius Vallensis Joanni Tor/ tellio Aretino cubiculario apostolico theologoꝝ facūdissimo. S. P. D.

LIbros de lingue latine elegantia (mi Joannes vnicum amicitie specimen ⁊ omnis scien tie decus) olim iam tibi debitos: totiesqꝫ abs te efflagitatos: ⁊ tanqꝫ creditore repetitos/ tandem exhibeo: nominiqꝫ tuo dedico: ac velut es alienum persoluo. Et (vt longioris mo re dem penas) etiam cum fenore: eoqꝫ tanto/ vt sorti par sit. Nam quū sex essent libri: quos tibi (cui omnia debeo) repromiserā: nunc totidem ad illos accedunt: eiusdem germaneqꝫ materie: ⁊ quasi semissi semis addit⁹ explet assem lucri. Feci sti itaqꝫ tu longā quidē expe/ ctationē. Uerū ipsius expectationis non negligentia mea: sed consilium extitit causa. Nolo enim frau/ dare beneficium meum gratia sua. Siquidē nullam aliam rationē inire poterā: qua libros iniussu meo (vt scis) editos: ⁊ in plurima exemplaria transcriptos tibi vicarem: nisi et repurgarē diligentius: et (qō maius est) aliorū veluti reliqui corporis accessione perfectos me emittere testarer: vt nemo nisi ab hoc fonte ⁊ eius rivis nostrarū elegantiarū aquas sibi hauriendas existimaret: non solū huberiore gurgite sed etiā nitidiore. Quo magis ⁊ spero ⁊ opto libros hos abs te in summi pontificis bibliotheca reposi/ tum iri: teqꝫ curaturū: vt ille cuius contubernalis es/ ⁊ studiorū intimus comes: nōnunqꝫ eos euoluat: ⁊ quemadmodū de parte. iam fecit/ totū opus laudet/ eximium profecto ac maximū laboris mei fructū ac premiū. Nam quis vberior fructus: aut qō magis opimum premiū generoso animo cōtingere potest: quā laudari a laudato viro? vt ille apud Accium inquit. Gaudeo abs te laudari pater laudato viro. Etenim quisnam multis iam seculis laudatior extitit: quive sit magis iure laudandus qꝫ noster omniū pater summus pontifex Nicolaus quintus? qui nō magis prudentissimorū hoīm iudicio electus esse: qꝫ natus ad illā dignitatē videt: quē deus nobis prebēs/ singulari quodā hoc seculū est beneficētia prose/ cutus: ⁊ quo sospite (vt est hoīm opinio) res hūane future felices sunt. Adeo nescias an virtus eius: an dignatio inter hoīes magis emineat: ⁊ inter ipsius vertutes: que cui preest: si qua modo prestat: ⁊ non vnaqueqꝫ oēs in se numeros habet: nisi vt q quisqꝫ maxime virtutem aliquam colit: ita maxime adesse huic illā existimat. Ueluti tu nōnunqꝫ atqꝫ ergo prudentiā quū ceterarū rerū: tum vero literarū. Quid enim tam arduū: tam difficile: tam profundū: quod nō consilii altitudine expediat: conficiat: transigat? Tot summi pontificatus quē prope lacerum ac naufragū acceperat negotia/ quibus distringit: quorū pars quēlibet aliū deprimeret: vnus omnia curat: omnia suis humeris sustinet: vnus omnia obit: et (qō magis nostrā admirationē auget) nō fortiter modo: sed etiam libenter. Diuina nimirū est in eo ingenii celeritas acvis. Jā vero de literis quoties nobiscū alio ve quo erudito post fluctus occupationū loquitur. Taceo qua pronuntiandi maiestate ⁊ gratia: quanta memoria: quanta rerum copia: quāta doctrinarum omniū peritia eluceat/ vel humanarū: vt historice: vt oratorie: vt grāmatice: vt phȳsice: vt poetice: etiā metrice/ vel diuinarū: vt theologie: vt oīs iuris: vt eius quē Greci μεταφυσικὴν. vocāt. Nihil ita arduum: itaqꝫ abditum: qō eū fallat. Nihil ita tenue in literis exiguūqꝫ (vnde haud secus miror) qō eū fugiat: eoqꝫ nunqꝫ minus loqui: magis attendere mihi libet: qꝫ quū ipsum audio: pace tamē eius dictū sit: non minus ornat illam dignitatē qꝫ ab illa ornetur. Nec ego minus veneror eius virtutes apud me: qꝫ datas a deo apostolicas claues: quū presertim scientia sacrarū literarū clauis vocetur: ab eodē deo tributa: que aperit: ⁊ nemo claudit: claudit ⁊ nemo aperit. Jtaqꝫ vtraqꝫ manu claues gestat: sapiētie al/ tera: altera potestatis. Quare (vt libere qō sentio dicā) vel magis mihi letandū atqꝫ gloriandū erit: si a tam integro tam sancto/ tā sapienti viro/ qꝫ si a summo pontifice laudabor. Summi em̄ pōtifices multi fuerunt: sed qualis hic: vir vnus aut alter/ quē absit: vt emerēdi fauoris gratia impensius laudauerim: quippe q ui sciam ⁊ me improbaturos hoīes si mentiar: ⁊ illū talem esse: qui nec seipsum ignoret: et te/ stimonia suarum laudum malit in pectoribus esse qꝫ in linguis. Neqꝫ velim te hanc ei epistolam osten/ dere. In qua ⁊ si laudatur: id tamen nō ideo fit: vt has laudes ipse: sed vt ceteri legant: ⁊ (quod ad nos attinet)/ magna sane honori tuo ac mea fiet accessio ex hac Nicolai pontificis cōmemoratione. Etenim si in arcubus triumphalibus: aut columnis/ ceteriqꝫ id genus operibus in honorē aliquorū extructis/ quo sint augustiora cernimus interdum alicuius dei: aut deo similis imaginē superpositam: cur ipse nō putem mihi faciundū: vt huic mee columne (non ausim dicere arcui) duodecim passus alte: quam ego opifex tibi ob singularem eruditionem/ summā beneuolētiam/ maxima in me merita dicaui: imaginē Nicolai summi pōtificis mea manu sculptam in culmine collocem: vt operis decori: quedam etiam ex ipso preside maiestas accedat. Jta et nostra in illum reuerentia ac religio et illius in nos fauor splen/ dorqꝫ constabit.

Vale.

Jodoci Badij Ascensij proemij Laurentiani Epitome: atq; explanatio.

Epitome.

Explanatio.

Romani principes id primum ceteris prestāt mortalibus: q̄ linguā suā latius ampliarūt. Que res preclarior/ac speciosior multo est: quā imperiū late propagasse: q̄ hoc cū aliorū iactura/z odio: illa cū lucro/ et gratia augeat. Quocirca literarū inuētores nō minus: ac ceterarū rerum immortalitatis gloriā meruerūt: presertim/cum reiecto imperio gētes plurime linguā romanā complectant libērissime: qua sese Romanos adhuc asserūt: ea autē id prestat Grecis: q̄ ille quasi per factionē multe: hec per summū concordiā vna conspicitur: omne disciplinarū genus continēs. Quibus de causis author futuri operis egre ferēs tātas res interitū ruere: quasi Camilli mirator: ipsis opem se pollicet q̄ poterit maximā hisce libris/nihil fere aliis inuentū cōtinētibus/allaturū. Hec summa est. ¶ Facit ergo in proemio lectores attētos: z benevolos: quū se de re tāta: ea presertim/q̄ ab alijs pretermissa sunt: scripturū polliceat. Sed vt cōtextū eius familiariter explanē: prima pemij particula accipit p q̄n: z ita indicatiuū hz: soletq; a diligētioribus differentie causa: quū scribi: aut vetuste quom. Nostrorū. i. Romanorū: qz Romanus est autor/ qui loquitur. Maiorū. i. progenitorū/z antecessorū nostrorū: q̄ nobis maiores sunt tēpore. Proprie tñ dicunt Maiores/z Minores: qñ specialia desunt vocabula. Unde ascendēdo: pater patris mei est mihi auus: aui pater proauus: proaui attauus: attaui tritauus: deinde autē dicunt maiores. Descendendo v̄o: sum patris: filius: filij meus est illi nepos: nepotis filius pronepos: pronepotis abnepos: abnepotis atnepos: atnepotis trinepos: z postmodū minores/licet nō semp de tam longe distātibus intelligant. Nostri hoies. i. Romani vident antecelluisse: ab antecelleo. Hā antecello/z antecelleo: excello/z excelleo dicunt. Uerū in tertia frequētior est vox presentis: z in scda preteriti. Adherēt autem dtō cum ablto excessus mēsure eius: z rei in qua fit: excedo autē actū cū dictis ablatiuis efflagitat. Uident igitur antecelluisse ceteris nō modo. i. nō solū propagatione dictionis. i. dilatatione imperij/ z dñij: verūetiā ppagatione lingue. Nam Persas z c. scōm Trogū (vt collegit Justinus) primū regnū fuit Assyrioz: cui Sardanapalus extitit: tulit. Perse autē dicunt/z Parthi: quibus in media maiore (est em̄ dupler) caput imperij fuit Echatana ciuitas magna metropolisq; Medorum. Grecos vt Argiuos: Lacedemonios: Messenios: Athenienses: Macedones. Potitos rerū: sic elegāter: vt dicet cap. cxxv. Uidet tñ subaudiri ablatiuus dñio: aut imperio. Quosdā etiam. Ordo est. Constat z quosdā (vt Lacedemonios) tenuisse imperiū ita diuturnius multo: vt fuit aliquāto inferius. i. minus: z inferioris dignitatis/q̄ Romanorū: oram illā. i. regionē extremā Italie: que magna olim Grecia dicebat: sed z Hesperia p̄m Maronē: vt omnē Italiā: scz reliquā. Per partē septētrionis: quam versus sunt Germani: Pānones: Bohemi z c. et per occidentem/per Hispanias. Ad faciēdā sementē id est sationē: vt dicet cap. ccvj. Cōsulāt. i. cōsulto prospiciāt: z opē ferant: vt habebit. c. cccxxxvij. ¶ An vero Ceres. Contēdit lingue latine inuentores/non minus meruisse diuinitatē: q̄ Cererē frugū in Sicilia inuētricē: z Liberū/seu Bacchū vini: z Mineruā olee: z quā alios multos rerū inuētores: vt Apollinē medicine. dicit em̄ apud Ouid. Inuētū medicina meū est: z Aristeū/secundū Plinū mellis z c. Est autē figurata interrogatio per indignationē/ negatiuam efflagitans responsionē. Cuius causam assignat: q̄ sit animi cibus: qō rursus probat/dicēs. Hec enim gentes z c. Eoq; pacto optime cōtexitur sermo dū vcz subsequēs precedētis causam assignat. Barbari a rudi z crasso sermone: inepti sq; moribus dicuntur. Utrosq; autē in melius reformauit latina lingua. Quare quis equus. i. iustus estimator. i. appretiato rerū/quasi dicat nullus/non preferat: hoc est quilibet preferat. Probat ergo linguā Romanā p̄stantiorē imperio: q̄ qui imperiū susceperunt Romanū: propriā miserūt libertatē: qui linguā/nō suā amiserūt: sed ad eā accessionē. i. adiectionē/ et incrementū fecerūt/eāq; meliorē fecerunt. Seminariū/copia seminū. i. causarū/rationū. Nisi idē in literis z c. Unde Sueto. ostēdit Romanorū imperatores tā literis/q̄ armis valuisse: Caiū autē Cesarē vsq; adeo dicendi peritū: vt Cicero ad Brutum oratores enumerans: neget sevidere/cui Cesar debeat cedere ad emulationē. i. ad imitationē cū quodā zelo/z studio exequendi. Deinde. i. secūdū incitamentū erat premiū: de quo Juue. quis enim virtutē amplectitur ipsam: Premia si tollas: vnde cōqueritur alibi. Virtus laudatur z alget. Multos aūt fouit precipue Mecenas: z eius consilio Augustus/doctos quibus ad magistratus emergēdi prima via fuit literatura: vt Cice. ad consulatū. Cesari etiā ad Dictaturā Catoni ad Censurā z c. Prouinciales sunt/qui in prouincia degunt. Prouincia aūt dicitur regio procul a Roma: ab ea tñ deuicta/z imperio subdita. Ad quā regendā aliqñ proconsules mittebant: at quia durum erat potentes longe positos in subiectione tenere: inde tractū est: vt negotiū durū obeūtes/prouinciā durā obire dicerentur. Illud scilicet imperiū: hunc scz sermonē. Nectar dicitur deorū potus/nō tñ a necten-do: qz grecū est. Jāpridē abiecerunt: esset contra preceptum authoris: ideoq; potius dicā: iāpridē ingratum enim exigit enim persistentiā in verbo fere presentis tēporis. Est autē iampridē ingratū: sed pridē abiecerunt: nō em̄ perstat abijciendi actio. Ipso orbe exaudiente/qz cōsentiente/nec refragāte. Amisimus Romā scilicet illam florentē imperio. Eāt nunc Greci. figurata permissio/aut preceptio latentē prohibitionē cōtinēs: poetis frequens. Factiones simultates: que seditiones parūt κοινος. i. cōiter/ profert aūt a Grecis Iinos. Qui em̄ summi phi z c. Nā z Aristoteles/z Plato eloquētie plurimū studuerūt: z apud Romanos Cesar: Cice. Uarro: Uale. Pli. z ceteri/q̄ philosophie etiā eloquētie incubuerūt.

Quum.

maiores. minores

Añcello. Antecelleo.

Media duplex.

Magna Grecia.

Barbari.

Cesar dicendi peritus.

Prouinciales.

Prouincia.

Nectar.

Factiones.

¶ Laurentij Vallēsis patritij Romani cōmentariorū grāmaticorum ſm elegantiā lingue latine in librum primum de nomine: verboq; et ex his duobus compoſito participio.

¶ Proemium.

Laurentius.

QUum ſepe mecū noſtrorū maiorū res geſtas aliorūq; vel regū: vel populoꝝ cōſidero: videtur mihi nō modo ditionis nr̄i homines: verūetiam linguę propagatione ceteris omnibus antecelluiſſe. Nam Perſas quidē: Medos: Aſſyrios: Grecos: altoſq; permultos: lōge lateq; rerum potitos eſſe: quoſdā etiā vt aliquāto inferius q̄ Romanoꝝ fuit: ita multo diuturnius imperium tenuiſſe cōſtat: nullos tñ ita linguā ſuā ampliaſſe: vt noſtri fecerūt. Qui (vt oꝛā illam Italie): q̄ magna olim Grecia dicebat: vt Sicilią: q̄ Greca etiā fuit: vt oēm Italiā taceā) p totū pene occidētē: p Septētrionis: p Aphrice nō exiguā partē breui ſpacio linguā Romanam (q̄ eadē latina a latio: vbi Roma eſt/ dr̄) celebrē & quaſi reginā effecerūt: & (qđ ad ipſas puincias attinet) velut optimā quandā frugē mortalibus ad faciendā ſementē prebuerunt: opus nimirū multo p̄clarius: multoq; ſpecioſus: q̄ ipſum imperiū ppagaſſe. Qui eñ imperiū augēt: magno illi quidē honore affici ſolent: atq; impatores nominātur: qui aūt bñficia aliqua in hoies cōtulerunt: ij nō humana: ſed diuina potius laude celebrātur. Quippe qui nō ſuę tantū vbis amplitudini ac glorie conſulant: ſed publice quoq; hoim vtilitati ac ſaluti. Itaq; noſtri maiores reb⁹ bellicis: pluribuſq; laudib⁹ ceteros quoſq; hoies ſuperarunt: lingue vo ſue ampliatione ſeipſis ſuptiores fuerūt: tanq; relicto in terris impio: cōſortium deoꝝ in celo cōſecuti. An vero Ceres q̄ frumēti: Liber q̄ vini: Minerua q̄ olei inuentrix putat: multiq; alij ob aliquā hmōi bñficē tiam in deos repoſiti ſunt: linguā Latinā nationibus diſtribuiſſe min⁹ erit: optimā frugē & vere diuinā: nec corpis: ſed animi cibū: Hec eñ gentes illas populoſq; oēs oībus artibus que liberales vocātur: inſtituit. Hec optimas leges edocuit. Hec viā eiſdē ad omnē ſapientiam muniuit: hec deniq; preſtitit: ne barbari amplius dici poſſent. Quare q̄s equus rerum eſtimator nō eos p̄ferat: qui ſacra literarū colētes: iis qui bella horrida gerētes clari fuerūt? Illos eñ regios homines: hos vero diuinos iuſtiſſime dixeris: quibus (nō quēadmodū ab hoīb⁹ fit) aucta reſp. eſt mateſtaſq; ppli Rom. ſolū: ſed (quēadmodū a diis) ſal⁹ quoq; orbis terrarū: eo q̄dē magis: qđ qui imperiū noſtrū accipiebāt: ſuū amittere: & (qđ acerbius eſt) libertate ſpoliari ſe exiſtimabant. Nec fortaſſe iniuria. Ex ſermone aūt latino non ſuū immi-nui: ſed cōdiri quodāmodo intelligebant. Ut vinū poſterius inuētū aque vſum nō excuſſit: nec ſericū: lanā: linūq;: nec auꝝ cetera metalla de poſſeſſione eiecit: ſed reliquis bonis acceſſionem adiunxit. Et ſicut gēma aureo incluſa anulo non deornamēto eſt: ſed ornamēto: ita noſter ſermo accedēs aliorū ſermoni vernaculo cōtulit ſplēdorē: nō ſuſtulit. Neq; eñ armis aut cruore: aut bellis dñatum adeptus eſt: ſed beneficijs: amore: cōcordia. Cuius rei (quātū cōiectura ſuſpicari licet) hoc (vt ita loquar) ſeminariū fuit. Primū: q̄ ipſi maiores incredibiliter ſe in oī ſtudiorū gñe excolebant: ita vt ne in re q̄dē militari aliq̄s (niſi idē in lr̄is) preſtās eſſe videret: qđ erat ceteris ad emulationē nō exiguū incitamentū: deinde q̄ ipſis literarum profeſſoribus p̄mia egregia ſane pponebant. Poſtremo q̄ hortabātur puinciales omneis: vt quū Rome: tū in puincia Romane loq̄ conſueſcerēt. At (ne plurib⁹ agā) de cōparatione impij ſermonisq; Romani hoc ſatis eſt dixiſſe. Illud prīdē tanq; ingratū onus: gētes nationeſq; abiecerūt. Hūc omni nectare ſuauiorē: omni ſerico ſplēdidiorē: oī auro gēmaq; p̄tioſiorē putauerūt: et quaſi deū quēdā e celo demiſſum apud ſe retinuerūt. Magnū ergo latini ſermonis ſacr̄m eſt: magnū pfecto numen: qđ apud pegrinos: apud barbaros: apud hoſtes ſctē atq; religioſe p tot ſcla cuſtoditur: vt nō tam dolēdū nobis Romanis q̄ gaudēdū ſit: atq; ipſo etiā orbe terraꝝ exaudiēte gloriādum. Amiſimus Romā: amiſimus regnū: amiſimus dñatū: tametſi nō nr̄a ſed tēporū culpa: verūtñ per hūc ſplendidiorē dñatū in magna adhuc orbis parte regnamus. Noſtra eſt Italia: nr̄a Gallia: noſtra Hyſpania: Germania: Pānonia: Dalmatia: Illyricum: multeq; alie nationes. Ibi nāq; Romanū impiū eſt: vbicūq; Romana lingua dñat. Eant nūc Greci: & linguarū copia ſe iactēt. Pl⁹ nr̄a vna effecit: et q̄dē inops (vt ipſi volūt) q̄ illoꝝ q̄nq; (ſi eis credim⁹) locupletiſſime: & multarū gētū velut vna lex: vna eſt lingua Romana. Unt⁹ Grecie (qđ pudēdū eſt) nō vna ſed multe ſunt tāq; in repu. factiones: atq; exteri nobiſcū in loquendo cōſentiūt. Greci inter ſe cōſentire non pñt: nedū alios ad ſermonē ſuū ſe pducturos ſperēt. Varie apud eos loquunt autores: Attice: Eolice: Jonice: Dorice κοινως Apud nos, i. apud multas nationes: nemo niſi Romane: in qua lingua diſcipline cūcte libero hoie digne cōtinētur: ſicut in ſua multiplici apud grecos: qua vigente: quis ignorat ſtudia omnia diſciplinaſq; vigere: occidente: occidere? Qui eñ ſummi philoſophi fuerūt: ſūmi oratores ſummi iure cōſulti: ſummi deniq; ſcriptores? Nēpe ij: qui bene loquendi ſtudioſiſſimi.

¶ Sed me plura &c. Prouocat ſub quadā q̄rtatione ad ſuccurrēdū lr̄is pereūtibus. Exulcerat: q̄ ελκοσ helcos grece dr̄: volunt hulcus vñ exhulcero: latie dici. Lachrymari dr̄ etiā a Cicerone et Terē. Lachrymare. A lachrymis

Romanorū preſtantia.

magna Grecia.

Latina lingua a latio.

Preſtat linguaꝝ q̄ imperiū amplīaſſe.

Rerum inuentores prodijs habendi.

Literarum inuētores: ceteris preſtāt.

Quib⁹ opibus ſermo Romanus auctus ſit.

Latini ſermōis eſtimatio.

Latina lingua vnica p̄ſtat multis grecanicis. Grecoꝝ Lingue

Aſcēſus.

temperet. Sic cñ. ij. Quis talia fando Myrmi donũ dolopũve aut duri miles vlyssi Tẽperet a lachrymis. Roma capta a Gallis: de qua ca Vrbis captio. priuitate dicit Li. lib. v. decadis prime. Añ in epitomatis. L. Florus. Quũ Senones Galli Clusiũ obsiderẽt ꝛ legati a senatu missi ad cõponẽdũ inter eos et Clusinos pacẽ pugnãtes cõtra Gallos in acie Clusinorũ stetissent: hoc facto eorũ cõcitati Senones vrbẽ infesto exercitu petierũt: fusisq; ad Alliã flumẽ Romanis/cepe vrbẽ pter Capitoliũ: in qõ se iuuenes cõtulerãt. Maiores natu cũ insignibus honorũ quos q̃sq; gesserat: in vestibulis ediũ sedẽtes ceciderũt: et quũ p aduersam partẽ Capitolij iam in summũ euasissent: pditi clãgore anserum. Mar. Mãlij pcipue opera detecti sunt. Coactis deinde pter famẽ Romanis despõdere: vt mille põdo auri darẽt: et hoc ptio finẽ Camil- obsidionis emerẽt: Furi⁹ Camillus Dictator lus. absens creat⁹ inter pẽdendũ aurũ cũ exercitu venit: ꝛ Gallos post sertũ mẽsem vrbe expulit: ceciditq; Dictũq; est ad Veios migrãdũ esse ppt incẽsam ꝛ dirutã vrbẽ: qõ cõsiliũ Camillo authore discussum est ꝛc. Hec ille. Degenerauerũt a generoso et nobili artificio deciderũt. Homo nemo: vacat hõ: aut nemo accipit pro nullo: sicut nemo diuorũ ó. Quousq; tãdẽ q̃rites: imitatio Ciceroniana in Salustiũ. Veios habitare: quos si habitassent Romani: vrbs periisset. Greca trãsferre/est Ardee considere: seorsus vcz ab vrbe quasi distincta sit a Roma no sermone instaurãdo puincia. Poemata cõponere: est Capitoliũ defendere: qi sic litere cõseruãtur: sed hostes nõ expellũtur. i. barbaries manet in vrbe: hoc est imperitorũ ore: vt inq̃t Vergl. Enei. vj. Aspice Torquatũ: ꝛ referentẽ signa Camillũ. Ab eo qui cõposuerit q̃cũq; is sit: se tñ significat. Añ addit equidẽ. i. ego q̃dẽ. Hoc exẽplũ: plus est q̃ si dicas hunc exẽplarẽ virũ: q̃ primũ. i. valde primũ. i. cito. Hõ vt sperarem. Ordo est: affirmare possum me nõ sum psisse ita. i. hac cõditione difficillimã partẽ laboris ꝛ du. pro. vt spe. ꝛc. sed vt ꝛc. Nihil tñ qõ ab alijs. Multa tñ sub alijs verbis ab extantibus tracta sunt. Sed me plura dicere volẽtem impedit dolor et exhulcerat: lachrymariq; cogit: intuẽtẽ quo ex statu: ꝛ in quẽ facultas ista Calamitatẽ ser- reciderit. Nam q̃s literarũ: quis publici boni monis amator a lachrymis tẽperet: quũ videat hanc latini deflet. in eo statu esse: quo olim Roma capta a Gallis: oia euersa: incẽsa: diruta: vt vix Capitolina supsit arx. Siquidẽ multis iam seculis nõ mõ latine nemo locut⁹ est sed ne latina q̃dẽ legẽs intellexit: non philosophie studiosi phos: non causidici oratores nõ legulei iurecõsultos: nõ ceteri lectores veterũ libros perceptos habuerunt aut habẽt: quasi amisso Romano impio nõ deceat romane nec loq̃: nec sapere: fulgorẽ illũ latinitatis situ ac rubigine passi obsolescere. Et multe q̃dẽ sunt prudentiũ hoim varieq; sñe/vñ hoc ret acciderit: quarũ ipse nullã nec Artes li- improbo: nec pbo nihil sane pnuntiare ausus berales nõ magis oẽ cur ille artes: que prime ad libe-

rales accedũt: pingẽdi: sculpẽdi fingẽdi: architectãdi: aut tãdiu tãtoq; ope degenerauerint ac pene cũ literis ipsis demortue fuerint: aut hoc tpe excitẽtur: ac reuiuiscãt: tantusq; tum bonoꝝ opificũ: tum bñ literatoꝝ puẽtus efflorescat. Ueꝝ enimuero quo magis suptiora tpa infelicia fuere: q̃bus hõ nemo inuẽtus est eruditus: eo plus his nris gratulãdũ est: in q̃bus si Paulo amplius admittamur: cõfido propediẽ Romanã linguã virere plus q̃ vrbẽ: ꝛ cum ea disciplinas oẽs restitutum irt. Quare pro mea in patriam pietate: immo adeo in oẽs hoies: ꝛ pro rei magnitudine: cũctos facundie studiosos velut ex suptiore loco libet adhortari euocareq;: ꝛ illis (vt aiũt) bellicũ canere. Quousq; tãdẽ q̃rites (lẽratos appello et Romane lingue cultores qui ꝛ vere et soli quirites sunt: ceteri eñ potius inquilini) quousq; inquã Quirites quiritatio atq; vrbẽ vestrã: nõ dico domicilũ impij sed parẽtem lẽrarũ a Gallis esse captã patiemini: hoc exhortatio bo- est latinitatez a barbaris oppressam: quousq; na. profanata oia duris ꝛ pene impijs oculis aspicietis: An dũ fundamẽtorũ reliquie vix appareant: Alius vestrũ scribit hystorias: istud est Veios habitare. Alius greca trãsfert: istud est Ardee cõsidere. Alius ofones. Alius poemata cõponit: istud est Capitoliũ arcẽq; defendere. pclara q̃dẽ res ꝛ nõ mediocri laude digna: sed nõ hoc hostes expellit: non patriã liberat. Camillus nobis Camillus imitãdus est: qui signa: vt inq̃t Ver. in patriã referat: eãq; restituat: Cuius virtus adeo ceteris pstãtior fuit: vt illi q̃ vel in Capitolio: vel Ardee/vel Veijs erãt: sine hoc salui esse nõ possent. Quod hoc quoq; tpe cõtinget: ꝛ ceteri scriptores ab eo q̃ de ligua latina aliq̃d cõposuerit: nõ parũ adtuuabunt. Eq̃dẽ (qõ ad me attinet) hũc imitabor hoc mihi ppona exẽplũ: cõparabo quãtulũcũq; vires mee ferẽt: exercitũ quẽ in hostes q̃ primũ educã. Ybo in aciẽ: ibo primus vt vobis animũ faciã. Certemus q̃so honestissimũ hoc pulcherrimũq; certamẽ: non mõ vt patriã ab hostibus recipiamus: verũetiã vt in ea recipienda q̃s maxime Camillũ imitabitur appa- Pollicetur Camillum imitari. reat. Difficillimũ quidẽ prestare: qõ ille pstitit olim impatorũ mea sñia maximus: riteq; scõs a Romulo cõditor vrbis appellatus. Idcoq; plures pro se q̃sq; in hanc rem elaboremus: vt saltẽ multi faciamus qõ vnus effecit. Is tamẽ iure vereq; Camillus dici existimariq; debebit qui optimã in hac re operã nauauerit. Deme tñ affirmare possum: nõ quod sperarẽ tãte mercedi satisfacturũ difficillimam sumpsisse laboris partẽ durissimãq; puinciã: sed vt reddere alios ad cetera prosequenda alacriores. Hi enim libri nihil fere quod ab alijs authoribus: ijs dũtaxat qui extãt traditũ est cõtinebunt. Atq; hinc principiũ nrm auspicemur.

¶ Argumentum capitis. j.

¶ In dtõ ꝛ in ablõ pluralibus prime declinationis exeunt hoc tẽpore legitime in abus hec octo: dea: nata: filia: equa: mula: liberta: duc: et ambe. Usurpatiue autẽ vt nunc multi aĩ abus

quia po sunt mittere Latinus in obg

Seneca in secundo de clamacionum dixit animabg. quedam animabg. suis maritorum salutem redimerunt solicitudine brevi.

Et Lactancij in secundo institucionum. quicolunt simulacra corpa sunt animab⁹ ear entia quia se corporalib⁹ tradiderunt

famulabus:et dñabus / ita olim etiam eabus et dextrabus dixerãt:hoc dicit. Addaꝫ. Uerũ tamen a non indoctis a filia filiabus ⁊ filijs:a nata natabus ⁊ natis:ab asina asinabus ⁊ asinis:a serua seruab⁹ ⁊ seruis: vsurpãtur. Plau. eñ in sticho ait. Sed ego ibo intro: ⁊ gratulabor vestrũ aduentũ filijs:vbi de puellis loquitur senex: de quibus prius . Ita me bene dijament measq; mihi seruassint filias. et Ouiꝺ. Meta.xiij.de filiabus Antij ait. Effugiũt quoqueq; põt. Euboea duabus. Et totidẽ natis Andros fraterna petita est. Et Plau. Qui talis est de natis suis: pro natabus. Idem facit Statiꝰ in Achileide. Uerũ sunt qui natabus a nata noiẽ:et natis a nata pticipio etiã noialiter sumpto recte deduci velint: vsurpatiue autẽ natis p natabus reperiri in dictis locis.

Filijs.

Natis.

Asinab⁹ Phocas ab asina asinabus formari posse docet:⁊ id in ffoxũ.li.repertũ asserit. Mãcinellus asinis tñ dixit Hier.j Reg.x.sic. Inuẽte sunt asine ad quas ieras pquirẽdas: ⁊ intermissis pater tuus asinis sollicitus est pro vobis. Itẽ seruabus reperit.ff.de fun. instru.l.pdia.§.affini suo sic Quesitũ est an ea mancipia fideicõmisso cedãt:quũ quedã ex his rusticis officijs ad tẽpus peregrinatiõis abducta sint relictis cõseruabus ⁊ filijs suis:⁊ quedã pribus ⁊ matribus relictis ⁊c. Ne aũt plixiores sint explanationes explanãdis:addã vnũ dumtaxat:in sanctis videlicet litis vbi aut aiabus aut dñabus aut famulabus reperit:nõ esse notãdũ:sicut nec in doctorũ codicibus: si aut filijs p filiabus:aut natis p natabus: aut cõtra asinabus ⁊ seruabus:quũ sit sikis rõ legunt. In nostro aũt fmone si docti haberi voluerim⁹ auctoris nri doctissimi precepta sequemur.

Asinab⁹ Mãcinellus.

Aiab⁹. Dñab⁹. Famulabus.

¶ De ablatiuis in abus nominũ exeuntiũ in a ⁊ varia auctorũ vsu. Capim.j.

Deab⁹. Filiab⁹. Natab⁹. Equab⁹ Mulab⁹ Libertabus.

Deus dea deabus dicim⁹:diuus diua diuabus nõ dicimus. Itẽ in quibusdam alijs:vt filius filia filiabus:non priuign⁹ priuigna priuignabus: natus nata natabus: nõ genitus genita genitabus:equus equa equabus / ⁊ mulus mula mulabus:nõ asinus asina asinabus nec iuuẽcus iuuẽca iuuẽcabus:nec cetera silia / nõ ceruus cerua ceruabus:nõ lupus lupa lupabus. Itez vt dicimus libertus liberta libertabus:ita nõ dicimus libertinus libertina libertinabus:nõ patron⁹ patrona patronabus / nõ cõcubinus concubina cõcubinabus: nõ pediſſequus pediſſequa pediſſequabus: nõ seruus serua seruabus / nõ famul⁹ famula famulabus: nõ dñs dña dñabus:nõ animus aia aiabus. Tametsi quidã his posterioribus vtũtur. Cicero tñ ad vxorẽ ⁊ filiã scribẽs duabus animis suis dixit: nõ aiabus. Et Curtius de mrẽ ⁊ vxore Darij: dominis nõ dñabus dixit. Qõ si q̃ per licentiã alr loquunt nõ est mirãdũ:quũ quidã veteres dixerint dextrabus p dextris: et eabus p eis: sed ego de vsu loquẽdi disputo:non de abusu.

Animis Dominis. Dextrabus. Eabus.

¶ Argumentum capitis.ij.

¶ A supino prime cõiugationis in itũ et ctũ: fiunt verbalia nõ in itio:aut in ctio:sed in atio quasi a regulari supino. Sed a sectũ fit frequẽtius sectio q̃z secatio:lotũ fit lotio:a potũ fit potio:a iutum nõ iutio:licet iutor ⁊ adiutor:sed a iuuatũ iuuatio. Adde a Cornelio tñ Celso frequenter frictio nõ fricatio dr. Consilr quasi a supinis perfectis legunt sonaturus pro sonitus:prestaturus ⁊ cõstiturus pro presiturus ⁊ cõstiturus:vnde ⁊ põstatio nasci potuit. Quinetiã quocũq; vi in prima nũc habẽt olim tertie fuisse volunt ⁊ prime:ideoq; verbalia quedã a prima:quedã a tertia deducta in vsu esse. Celsus lib.iij.c.ix. In his frictio q̃ ex oleo ⁊ sale salubris videt. Hora.ser.j. Atq; os magna sonaturum. Lucañ. Constatura fides superum ⁊c. Sector aũt dici solet accusator q̃ ex dãnatione accusati dimidiũ bonor illius expectat.

Frictio.

Uetatio Prestatio.

¶ Cur ab itu fiat atio ⁊ nõ itio vel ctio secũdum verã deriuationẽ verbaliũ. Capim.ij.

Lubatio. Donatio. Sonatio. Crepatio. Tonatio. Fricatio. Sectio. Lotiũ. Sector. Sectio. Licero proscio.

Omina que veniunt a verbis prime cõiugationis positionẽ supini habẽtibus in itũ:vel in ctũ:preter ceterorum verbor legẽ exeũt i atio ⁊ nõ in itio:nec in ctio. Ueto vetui vetitus:inde vetatio nõ vetitio. Presto põstiti prestitũ põstatio:nõ põstitio . Cubo cubui cubitũ : cubatio nõ cubitio. Domo domitũ domatio:non domitio. Sonitũ sonatio:ñ sonitio. Crepo crepitũ crepatio nõ crepitio. Tono tonitũ tonatio:non tonitio. Lz dicam⁹ sonit⁹:crepit⁹:tonit⁹:nõ sonat⁹:crepatus:tonat⁹. Frico frictũ fricatio:nõ frictio:⁊ ita i ceteris. Sectio tñ crebr⁹ repit q̃z secatio. Horũ pticipia dissilia sunt. Nã ea q̃ sunt pteriti tpis:exeũt in itus:q̃ vo futuri:in aturus:vetitus vetaturus:põstitus põstatur⁹. Uñ Lucan⁹: Cõstatura fides superũ. Domit⁹ domatur⁹:et ita i ceteris. Lauo ⁊ poto nõ hñt supina neq; iatũ:neq; in itũ:neq; in ctũ:sz i otũ:tõq; formãt noia sua lotio ⁊ potio:ide sũt lotor ⁊ potor noia ꝟbalia. Et lotiũ p vina pria tñ breui nõ longa. Aliqñ reperit lauatũ et potatũ:vnde sunt lauatio ⁊ potatio:lauatorq; et potator. Iuuo iuui iutũ:nec in hunc nec in illũ modũ formatsuũ deriuatiuũ:ceterũ ex alio supino iuuatum facit iuuatio:ab illo fit iutor seu potius adiutor. Ex ceteris aũt pauca sunt noia ꝟbalia i or: vt domitor ⁊ non domator ⁊ sector q̃ significat eũ accusatorẽ q̃ ex dãnatiõe accusati dimidiũ bonor expectat illius aut certe aliquã partẽ.

¶ Epitome capitis.iij.

¶ Ludicrus a.um.aut ludicer scõe nõ tertie declinatiõis cẽsebit.vñ artẽ ludicrã ⁊ ludicra pmia legimus:et ludicrũ substãtiue sumptũ.

¶ Ludicrum ⁊ ars ludicra. Capim.iij.

Ludicra inqt Priscia.⁊ nõ ludicria ab hoc ludicri dicim⁹. Uerg.in.xij. Neq; eñ leuia aut ludicra petunt premia: p qõ vult ludicra tertie declinatiõis: quum contra notum sit secunde esse:vt in lege illa frequenter repetita. Qui artem ludicram exercuerit: in quatuordecim ordinib⁹ primis ne sedeat. Ars ludicra est ars hystrionica ⁊ scenica:⁊ vt sentio quicqd noie ludicri intelligit,

ludicrũ.

Laurentij

Nam ludicrū qđ est substātiuū non modo ludus hystrionicus est: ⁊ scenicus: sed quodcūqꝫ lusoriū opus ac ioculare: etiā ludi publici.

¶ Epitome capitis. iiij.

¶ Ficus tam pro fructu qꝫ pro arbore ⁊ scđe ⁊ quarte est inflexionis: ⁊ tā masculinū qꝫ femininū: sed ꝓ fructu: dū scđe: postꝰ est masculinū sicut ⁊ ꝓ morbo volūt semp masculinū ⁊ scđe. Neqꝫ ficulnea ꝓ arbore: sꝫ ficulnus a. um. pro materiato mere latine dicetur. ¶ Pro fructu quarte ⁊ femi. Macro. in satur. Ficꝰ aride ⁊c. Juue. Si vis aliā decerpere ficū. Pro fructu scđe ⁊ masculinū. Varro. Grossi appellant fici qui nō matureſcūt. ⁊ Pli. li. xvj. Fici mirabiles sunt ⁊ abortiui q̄ nūqꝫ matureſcūt. Pro arbore scđe ⁊ femi. Pli. eodē lib. Quidā breuitate radicū senescere celeriꝰ arbores putāt: coarguūt fici: q̄rū radices lōgissime sunt ⁊ senectꝰ ocyssima. Pro arbore quarte: sed semp femininū: vt suspendit se de ficu ⁊c. qđ ꝓprie dixit q̄si deorsum. sic eñ. iij. Solamēqꝫ mali de collo fistula pēdet. Ut aūt qđ sentio dicā ficus ꝓ morbo et fructu ꝓprie mascu. est: ⁊ scđe sed ꝓ fructu etiā quarte: ppt arboris affinitatē repit: ꝓ arbore aūt femi. sed ꝓ coincidētia cū fructu: tam scđe qꝫ quarte. Galeotus Narnieñ. frustra cōtēdit ficū nusqꝫ masc. gene. repiri. Et Calepinꝰ asserit ficū pro morbo quarte esse et mascu. citans Martialē sic. Dicemus ficus Ceciliane tuos. Valla aūt legēs ficos iauditū dicit dū quarte est: masculinū reperiri. Idē Calepinus docet Ambr. ⁊ Hiero. ficulnea pro ficu vsos. Certū aūt est ficulneꝰ a. um. pro ficulnꝰ a. um. repiri.

¶ De ficu ⁊ eiꝰ declinatione ⁊ genere. La. iiij.

Ficus idē inqt etiā vitiū corpis q̄rte est. Martia. j. epigrammatū. Quū dixi ficus: rides q̄si barbara ꝟba. Et dici ficos Ceciliane iubes. Dicemꝰ ficus q̄s scimus in arbore nasci. Dicemꝰ ficus Ceciliane tuos. Ex q̄ ostendit ⁊ vitiū ⁊ fructū quarte esse decli. genere aūt differre. ⁊ Ego ꝟo repio ancipitē apud Martialē scripturā: et frequētius sic: vt ⁊ ipse puto scribēdū. Cum dixi ficos: rides q̄si barbara ꝟba. Et dici ficus Ceciliane iubes. Dicemꝰ ficus q̄s scimus in arbore nasci. Dicemus ficos Ceciliane tuos. Ante oia cur ille risisset Martialē: ꝙ diceret ficus? An nō reperit ficus saltē ꝓ arbore atqꝫ etiā ꝓ fructu in nūero singulari? Nō hoc ergo ille ridebat. Quid ergo? ꝙ gñe abuteretur? ne hoc q̄dē. Quippe quū dico ficꝰ: quo gñe vtar: nemo intelligit. Certe ridebat ꝙ alia declinatione vteret q̄m ea qua debebat: vt ex scđo ꝟsu: in quo mutata est declinatio: apparet. Qđ si igit Ceciliaꝰ de declinatione agebat: non de gñe debuerat. Martia. ad decli. nō ad genus rñdere: vt est putādū: atqꝫ adeo necesse est eū rñdisse. Si q̄dē vt ostēdi ille reph̄ēderat: ꝙ hic ficos diceret: nō ficus: q̄ reph̄ēsio si vera est: vt Prisciano videt: q̄ vult ficus magis esse q̄rte: quetandē modestia poete fuisset: eū qui recte admoneat: tā execrabili: etiā ꝟo crimie incesse re? ergo ꝓtulit accusationē impitie cū accusatione flagitij per iocū ⁊ dicacitatē vt moris sui est: q̄ ille adeo stolidꝰ nō solū neqꝫ esset: vt negaret ficos repiri: quos secū semp et quidē cū dolore gestaret: qđ minime mirū est repiri cū ꝓ fructu ad cuiꝰ silitudinē morbꝰ appellatꝰ est in scđa declinatione: ⁊ vt opinor in gñe masculino nō mō apud poetas: ⁊ sꝫ apud oratores q̄z approbatissimos reperiat: vt Hor. Pinguibꝰ ⁊ ficis pastū iecur anseris albi. Et Pli. ad Octauiū Ruf. Que nunc cū ficis ⁊ boletis certamē nōdū h̄nt. ⁊ Cic. de senectute. Ex tantulo grano fici. Quidā grāmaticoꝝ recētiū. i. impitorū aūt ꝓ fructu q̄rte: ꝓ arbore scđe esse declinationis: quū ꝓ arbore sit sepius q̄rte: vt idē de oratore. vrore suā suspendisse se de ficu. Scđe aūt vt apꝰ Juue. Ad q̄ discutiēda valēt sterilis mala robora fici. Macro. ⁊ ipse in scđa decli. semp fere vtit: ⁊ plurimos veterū ostēdit vsos. Prisc. ꝟo vult ꝓ fructu ⁊ morbo q̄rte esse: ⁊ hoc authoritate Mar. Neqꝫ ego inficior vltimum illū Mar. ꝟsum posse sic legi vt recitat Prisc. sed id magis ioco q̄z serio a poeta accepimus esse dictū. Nec eñ seipm q ficos dixisset: sꝫ illiꝰ: neqtiā ⁊ impitiā reph̄ēdere voluit ⁊ nō ignorās ficos ⁊ latīe ⁊ vsitate dici. Nec ꝟo Prisciano faciēdū fuit: vt vnū Martialē seq̄ret et Cecilianū nescio quē vt flagitiosum hoiem sic ineruditū: in eo pserti loco vbi iocabat poeta: nec suā sniaz apiebat: ⁊ tacite negabat qđ affirmare videbat. Nā neq̄qꝫ dixisset ficus q̄rte esse decli. ⁊ gñis mas. qđ inauditū est: nec dīaz posuisset gñis inter morbū et fructū: quū hoc ab illo dicat. ¶ Quidā ecclīastici aūt ꝓ arbore ficulnea: vt ibi. Respicite ficulneā ⁊ ceteras arbores qđ nusqꝫ alibi (si mēoria nō excidit) mihi reptū est: sꝫ adiectiuū ficulnꝰ a. um. ꝓ materia to ex illa arbore: vt a ppls populnꝰ: et a coryl⁹ colurnꝰ: ⁊ ab abies abiegnꝰ: ab ilice iligꝰ ꝛc.

¶ Epitome capitis. v.

¶ In vlus finita si iurta diminutiuoꝝ formā rite formātur: ꝟa sunt diminutiua cēsenda: sin minꝰ: nequaqꝫ. Sicut nec hec q̄ rite formari videntur: cunicul⁹ muscul⁹ aliqñ pedicul⁹: cuculus: cicercula: nouacula: lēticula: acicula: vernaculus: ridicul⁹: anniculus. Et neutra plurima: vt vmbraculū tabernaculū ⁊c. Curriculū et cetera ab authore enumerata ⁊ eorum sīlia.

¶ Ut autē rite formētur diminutiua: tria sunt necessaria. Primū est: vt genꝰ primitiui seruēt. Scđm vt significationē cū accessione imminutionis. Tertiū: vt formā. Genꝰ seruāt hic piscis culus: hec auicula: hoc vasculū: a primitiuis: hic piscis: hec auis: hoc vas. Genꝰ aūt non seruāt. Puluisculū a puluere: ranūculus a rana: curriculū a curru: cōuēticula a cōuētu: bacillū a baculus: sed ⁊ bacillū legit: terebellū a terebra. Et plurima greca: vt eligidium ab elegia: epistoliū ab epka: q̄ tñ q; in significatione conueniunt: diminutiua sunt. Cōtra anguilla ab angue: vngula ab vngue: auricula ab aure: mētula a mento aut mēte: ⁊ similia significatione dissentiētia / diminutiua nō sunt. Sic nec anniculus eo ꝙ rebus quadrat q̄ diminutionē nō

Aduerte lector hoc caput vere et antiq̄ lectioni restitutum qđ hactenꝰ inemendate lectū est: vt facile tibi patebit: a quo hoc ⁊ vsqꝫ ad aliud simile signū ⁊ legendo.

Vallensis

Juuenalis.

Ficulnea.

Ficulnꝰ a. um.

Diminutiui definitio ⁊ iuentiōis cause.

Tria necessaria ad formatiōes diminutiuorū.

Formatio diminutiuorum.

Alij codices habēt noīa ereūtia. auūculꝰ. cuniculꝰ. muscul⁹. pedicul⁹. Lucul⁹. Cicercula. Nouacula. lēticula. Acicula. anniculꝰ

recipiunt: vt anniculū vinū. Contra/bimulus dimi. est: q̄ nō dat nisi diminutis. Nec diminutiuū ꝓprie est auūcul⁹: q̄ nō est puus auus ⁊c. in textu declarata. Formatio eorum in vlus fere est hec. Dia prime ⁊ scde decli. mutant vltimam vocalē in vlus: nisi exeāt in ius: aut in ia: aut in ium: vel eus. a. um. q̄ hec olus la. lū. faciūt vt sergiol⁹: sergiola: ingeniolū: vrceol⁹ ⁊c. Item nisi exeant in er. aut ra: aut rum. in lus: ⁊ nus: q̄ ea faciūt ellus a. um. vt dicem⁹ sequēti capite. Pānus tñ panniculus facit: ramus ramusculus ⁊c. Exēpla igit sunt puus a. um. paruulus a. um. seru⁹ seruulus: sylua syluula. Jtē in culus a. um. exeūtia formantur a ntō neutri gñis in us: ⁊ in or tertie decli. addēdo culū: ⁊ a monosyllabis in as: ⁊ os: a quolibet ntō tertie decli. in er: ⁊ in e: qñq; ⁊ i is: ⁊ sepe in us. Quarte aūt us: ⁊ u. in culus aut lū. vertūt: sz a domo domūcula. Jtē in x. aut t. desinētia: aut polisyllaba in us: sepe mutāt a ablatiui i vlus. Quinte aūt addūt cula abltō. Sed tertie in o vertūtur in onculus aut oncula. Exēpla sunt de neutro in us. ⁊ in or. vt maiusculus la. lū. plusculū: et ab oi cōparatiuo. thus thusculū. rus ruscum. Sus aūt succula facit: et vet⁹ vetulus la. lum. lepus itē lepuscul⁹: cor corculū: corp⁹ corpusculū. De monosyllabis in as ⁊ in os: vt masculus vasculum: flosculus ⁊c. De ntō in er: vt paupculus la. lū. fraterculus: pr̄cul⁹: sic sororcula: vrorcula. Jn e. vt reticulū a rete. Jn is: vt vermiculus: mollicul⁹: deponūt em̄ s: sz lapis facit lapillus. Jn us polisyllaba vt serpēs serpentulus: adolescēs adolescētulus. Dico polisyllaba: q̄ a fons fit fonticul⁹: mōs mōticulus. Quīte: vt recula: plebecula: fidecula. De in o. vt homūcul⁹: sed ⁊ homulus ⁊ homulul⁹ repit. latrūcul⁹ virgūcula ⁊c. Meminerimus aūt nō certā esse legē: quocirca ptorū exēpla nobis īspiciēda sunt.

Diminutiui definitio ⁊ inuentiōis cause.

Diminutiuū aūt auctore Prisc. est qđ diminutionē sui ꝑmittit absolute sīgt: inuētūq; est aut necessitate/vt regul⁹: aut modestie grā: vt ingeniolū: opusculū: munusculū nr̄m: aut blandiēdi adulādi ve rōne vt corculū suauiolū: animula: ⁊ multa alia apđ Plau. pcipue. Dico necessitatis grā: q̄ nullū est aliud vocabulū: q̄ illi magistrat⁹ in regno significent: q̄les sunt quos Pares frācie dicūt: nō em̄ reges sunt: sed tm̄ reguli. dico modestie: ꝓpter diminutionē. Dico adulādi aut blādiēdi grā: q̄ minuta fere cultiora ⁊ lepidiora eē solēt: plusq; placere: vt infantes q̄s senes. Auūcul⁹ min⁹ rite formāt: q̄ ab au⁹ fieret auul⁹ nec est (vt dixi) puus auus: sz frater mr̄is: sicut patruus frater pr̄is. Cunicul⁹ est aīal ex gñe leporino: a cuneo nomē deductū: vñ ⁊ cunicul⁹ puus cune⁹ verū diminutiuū. Dr̄ etiā cunicul⁹: vel vt Fest⁹ vult hoc cuniculū: foramē sub terra occultū. Musculus interdū diminutiuū est muris: ⁊ rite formatur: vt apud Pli. De turgēte Nilo musculi repiunt. Interdū sīgt articulū in q̄ nerui ꝛ capita sunt. Interdū machinā bellicā: interdū pisciculū quo duce balena vtit: ⁊ sic diminutiuū non est. Vernaculus nō est diminutiuum: sed denoiatiuū ⁊ quasi possessiuū. Diminutiuum autem est vernula etiā cōmunis generis. Alio quin vernulus dicendū sit pro masculo.

Alij corrices habēt noīa exeūtia. auūcul⁹. cunicul⁹ muscul⁹. pedicul⁹ Lucul⁹. Ciercula. Nouacula. lēticula. Acicula unicul⁹

Ridiculus.

¶ De diminutiuis in vlus. Capitm. v.

Omina diminutiua exeūtia i talē vocem: q̄lis est piscicul⁹: si rite formentr̄: vera sunt diminutiua vt piscicul⁹: vermicul⁹: fratercul⁹ securicula lucubratiūcula: virgūcula: sororcula: munusculū: corpusculū: mēdaciūculū plusculū. Sin min⁹ rite formentr̄ diminutiua nō sunt: vt auūcul⁹: cuniculus. muscul⁹: q̄n nō est puus mus: pedicul⁹ vel vt alij volūt pedūculus: cuculus: cicercula nomē leguminis: nouacula culter rasorī⁹: lēticula vasculi gen⁹. Seruius tñ sup donatū ait. Acus acicula. Acus em̄ dr̄ q̄ vestes sartiūtur: acicula q̄ mlieres vtunt ad ornamētū capitis. alia masculina aut feminina nō occurrūt. Adiectiua tria: vt anniculus: ridiculus: vernaculus: anniculus puer: annicula puella: anniculū iumētum: hoc est vnius anni: sicut bimus bima bimū. i. duor annor: trimus ma. mū. i. triū annor: q̄drimus a. mū. i. q̄tuor annor: ⁊ nō amplius: nec de aialib⁹ mō: sz de inaīatis: vt anniculū vinū: bimū oleū. De pueris tñ magis loq̄mur ꝓ diminutiuū bimulus: trimulus: q̄drimulus: q̄ intra hos annos adhuc parui sunt. Sīlr de his i q̄bus hec rō locū hz. Sīlr in q̄b⁹ nō hz. Ridiculus hō: ridicula res: ridiculū caput. i. deridendum. Est sepe etiā neutrū: significatq; plerūq; sermonē risus poti⁹ q̄s derisus excitātē. Vernaculus la. lū. qđ est domi nr̄e vel i pr̄ia nr̄a natū: vt lingua vernacula: qđ vulgo dicūt linguam maternā: dictū est a verna q̄ est seru⁹ domi nr̄e natus. i. ex nr̄a ancilla. Preterea neutra multa sunt vt umbraculū: habitaculū: cenaculū: crepusculum: germiculū ꝓ germine: crepitaculū: vinculū: amiculū ꝓ amict⁹ gñe q̄dā fere pallio: curriculū ꝓ cursu: ⁊ ꝓ loco in q̄ certamē currēdi exercet nōnūq; etiā ꝓ curru: vt Curtius li. viij. Alior turbati eq̄ nō in voragines mō lacunasq; sz etiā in amnē ꝑcipitauere curricula. Cubiculū qđ certe a cubili nō venit quū intra cubiculū cubile sit: ⁊ ei⁹ diminutiuū foret cubiculū. Puluis ⁊ significatiōe ⁊ formatiōe legi tima diminutiuū facit: sz gen⁹ mutat apud hte ironymūvt vile puluisculū: masculine tñ posuit Apuleius in q̄dā suo carmine: de q̄ meminit in apologia ỏ magia. Wisi: (vt petisti:) mūditias dentiū nitellas oris ex arabicis frugib⁹ tenuē cādificū: nobilē puluisculū: cōplanatorē tumidule ginginule: sarritorē pridiane reliquie ne qua visat tetra labes sordiuz: restrictis si forte labellis riseris. Cōuentus q̄z facit cōuenticulum. Cice. ꝓ Sextio. tñ cōuēticula hoim: quas postea ciuitates noiarūt. Baculus nō termi net diminutiuū in hac voce: q̄ sua talis est: tñ neutrū hz bacillū. Cice. ij. de finibus. Bacillū aliud inflexū et incuruatū de industria: aliud ita natū: repit tñ ꝑmittitū i neutro gñe: vt apđ Ouī. li. xv. Esse solet baculūq; tenens agreste sinistra. Nec terebra quidē huj⁹ vocis est: tñ gignit diminutiuū terebellū: nō terebella. Auricordulis accepit.

Suet. in Tiber. p platanis ieſſe mu sicam.

cula vero rite formaꝫ: sed significatione differt: nāq; cartilago illa est circa auriū cōcauitatem: nō aūt pna auris. Mētula q̄z q̄ nō paruā mētē significat: sz virilia. Fidicula p instrō torquēdi q; an rite formet nūc videam⁹. Nā fidis inq̄t Pris. facit fidicula. Nā si esset fides in hac significatione: quō Seruio plz: nō fidicula fecisset: sz fidecula Auidi⁹ Seruiū Pris. carpsit: vtpote vnā rē nō in vno loco reprehēdēs. Ceterum ipe fallit nō Seruius. Nā nec fidis quēadmodū veterū authoritas tradit: sz fides dr: ꝛ si fides dicaꝫ: fidiculā potius q̄z fidecula analogia exigit: de authoritate satisfecerit. F. Pō peius ita scribēs. Fides genus citharę dictę q̄ tm̄ inter se chordę ei⁹ q̄z tū inter hoies fides cōcordet. Analogie q̄z rō fidicula: exigit a fides sicut edicula ab edes: cedicula a cedes: sedicula a sedes: nō edecula cedecula: sedecula: sicut apes de quo solo noīe facit ille mētionē apicula facit non apecula. Et si q̄n apis in ntō reperiatur: vt ille ait veluti est apō Ouī. in xiij. Hō apis inde tulit collectos sedula flores: hoc pq̄z rarū est: ꝛ analogia apes potius q̄z apis defendit: qꝛa pede cōpositū ac deriuatū putaꝫ. Deniq; fidis in ntō inauditū est. Ergo fides dicēdum est: cuius dimi. fidicula vel parua cithara vel chordula: in plurali tortoriū: vt dixi instrumentū ex duobus (vt reor) ꝛ obliquatis lignis cōpactū: vel ab extorquēda fide acveritate: vel a neruis / funibus / vinculisq̄: q̄bus ad illū modum hoies torquendi alligabantur.

¶ Epitome capitis. vj.

¶ In ellus. la. lū. dimi. veniunt a noībus scōe decli. in er. aut rū. desinētibus: ꝛ nōnūq̄z a lus: ꝛ uus. Ūñ nascunt pauca in ellus la lum: vt tener. a. um: tenell⁹. a. um: libra libella: sicut liber libellus: flagrū flagellū: ocul⁹ ocellus: catulus catellus: geminus gemellus: bon⁹ bellus. Palus aūt Paxillus. Talus taxill⁹: mala maxilla: ala axilla: vinū villū: vnus vllus ꝛc. Cicero tñ vt inq̄t Māci. de oratore ad Brutū innuit ab axilla alā: ꝛ a maxilla malā nō ecōuerso formata: dicit em̄ ita. Quinetiā ꝟba sepe cōtrahunt nō vsus cā: sz auriū. Quō em̄ vī axilla ala fact⁹ est: nisi fuga lr̄e vastioris. Quā literā etiā e maxillis ꝛ axillis ꝛ vexillo ꝛ paxillo cōsuetudo elegans latini sermonis euellit: hec ille. Ueruz q; vt Seruius p̄cipit deriuatiuū dz esse aut maior aut par p̄ncipali: et rarissime: min⁹: ꝟo sic̄is est in illis esse deriuatiua: sz Cice. mēs mihi vī ex cōsuetudine frequēter diminutiuis vtēte / ppt vastitatē lr̄e x. eā factā q̄ p̄ncipalib⁹ vtaꝫ. Dico iterum q; quū latini fere vterent̄ his diminutiuis axilla: vexillū: paxill⁹: maxilla: venustioris sermonis amatore ppter vastitatē lr̄e x. dimissis diminutiuis / vti ceperūt p̄ncipalibus: ꝛ ita nō amplius axilla ꝛc. sz ala. velū: palus: mala: i vsu erāt. Ūñ author ꝰ Raudēsez docet scōz Ciceronem de oratore: diminutiua ab ala ꝛ mala esse axilla et maxilla. Addit Manci. Catulus aūt a mala malula diminutiuū fecit: ait nāq;. Mesta neq; assiduo tabescere malula fletu cessaret: tristiq; imbre madere gene. Uerū vt dixi de horum formatione nō potest certa lex dari: vnde sepe multiplex reperitur formatio.

¶ De diminutiuis ab er. et eorum varia formatione. Capitulum. vj.

Ad hunc locū p̄tinet qō nūc subiiciemus: noīa tertie decli. exeūtia in er: siue masculina: sine fe. siue cōia: hmōi vocē diminutiuo⁹ sortiri / vt p̄ p̄cul⁹: frater fratercul⁹: mr̄ mr̄cula. Cui⁹ q̄si sic̄is soror facit sororcula: ꝛ cicercula a cicer tanq̄z a femino: pauꝑ paupculus paupercula. Que sunt scōe decli. tā adiectiua q̄z substantiua: faciunt diminutiua in ellus masculina: in ella femina: in ellū neutra: culter cultellus: liber libellus: puer puell⁹: magister magistell⁹: tener tenera tenerū: tenell⁹ tenella tenellū: miser misera miserū: misell⁹ misella misellū: sacer sacra sacrū: sacell⁹ sacella sacellū. Ūñ hoc sacellū p tēplo modico. Hinc factū est vt femina q̄z substātiuo⁹ eodē mō q̄ adiectiuo⁹ facerēt diminutiua: caper capra capella / puer puera puella: liber libra libella: lz multo aliud libra q̄z liber significet. Hec diminutiua i ell⁹ zella exeūt. Sunt q̄dā in illus illa: iter ea aūt prior Pris. ponit ala: vultq; facere diminutiuū ascella. Cice. tñ inter posteriora: duo em̄ masculina totidemq; femina donat hoc gñe terminatiōis: palus paxill⁹: talus taxillus: mala maxilla: ala axilla. Sunt tñ ꝛ alia in hāc vocē exeuntia.

¶ Epitome capitis. vij.

¶ In aster finita / imitationē potius q̄z diminutionem connotant: preter duo hec scz rec. uaster: ꝛ surdaster.

¶ Uerum imitatio quandā p̄fectionis diminutionem habet vnde per contemptū dici solent parasitaster: poetaster: philosophaster.

¶ De diminutiuis in aster et eorum significatione. Capitulū. vij.

Ella q̄z diminutiua q̄ finiūt i aster: imitationē poti⁹ sign̄t q̄z diminutionem. Neq; em̄ ea rōne dr oleaster: pinaster pinaster. apiastrū: mētastrū: siliq̄strū: q; sit pua olea: pua pin⁹: puū apiū: pua mēta: pua siliq̄: sz q; sylueſtria: oleā: pinū: apiū: mētā: siliquā imitantia. Et q̄ q̄dā vtunt̄ filiaster p priuigno: nō puus filiꝰ est / sz imitaꝫ filiū: ꝛ parasitaster: nō puus parasit⁹. Alr em̄ nō diceret a comico parasitaster puulus: sz imitator parasitor: vt apō T. p Uarrone Erutius hic nr̄ antoniaster est. Et ad Atticū li. xij. Oino solet esse fuluiaster. i. Antonij Fuluijq; imitator: ꝛ hūc Augustin⁹ appellat philosophastrū: nō vt puto puū philosophū: sed imitatorē phor: nisi dicas imitationē esse diminutionē quādā p̄fectiōis. Tñ aliō est esse diminutiua / aliud imitatiua. Nec q̄sq; dixerit oleastrū eē minutā oleā: ꝛ pinastrū minutaz pinū: quā Plī. ait mire esse altitudinis: ꝛ vt q̄dā nūc solēt pusillos hoies appellare. Antoniaster: Luciaster: paulaster: secuti priscianū: q̄ p̄ter supiora hec addit esse hmōi diminutiua adulatiōis: ꝛ marie puerox: vt Catulaster / antonialter / p̄riciolus / sergiol⁹: sz hec posteriora vere sunt diminutiua illa (vt ostendit) nō vera: sergiol⁹,

Uergili⁹ Indicio m esttractu et surgens S oleaster q̄ eodē plu ip rimus et p strati n baccis fu sylueſtri c bus agri t Surdaster. c Recaluaster. p Recaluatulus. e Filiastra f Siliqua stra. Pullastra. apiastrū Uer. li. j. Georgi. Grādior vt fetus siliqs fallacibus esset. In artū. In ari⁹. In ori⁹. Manci.

Capella Libella. Cultell⁹ Paxill⁹. Taxill⁹. Maxilla Axilla.

Omnes et ben arbor uten Sopjia est filiqua gnus

Uergili⁹ Indicio est tractu surgens oleaster eodē plurimus et strati baccis sylueſtribus agri Surdaster. Recaluaster. Recaluatulus. Filiastra Siliquastra. Pullastra. apiastrū Uer. li. j. Georgi. Grādior vt fetus siliqs fallacibus esset. In artū. In ari⁹. In ori⁹. Uanci.

ideoq; nec adulatiōis / q̄s q̄s oia diminutiua (nō min⁹ quā hec in ol⁹) sunt apta adulatiōi: ꝛ sepe etiā cōtēptui: vt homūcul⁹: homul⁹: argutul⁹. Sz ad rē reuertamur. Pullastra apō Uarronē q̄ est parua adhuc adolescēsq; gallina: qō nec ipsam diminutionē sigt. Nā matuscula potius pulla q̄s minuscula est: etiā si minor gallina est nō gallinastra dicit: sz pullastra. Duo tñ noīa sunt q̄ diminutiōis regulā ꝟuāt: furdaster ꝛ recaluaster: quoꝝ alterū sigt diminutionē surditatis: nō est em̄ plane surd⁹ furdaster: sz vt sic dicā surdulus: recaluaster q̄ fröte: calu⁹ est nō toto capite quasi recaluatul⁹: q̄ est diminutiuū. In quē modū nequeūt resolui noīa illa de qb⁹ supra disputauim⁹. Ex his aūt q̄ retuli exēplis: liquet non modo in aster finiri hec nomina: sed etiam in astra feminini generis: vt pullastra: filiastra apud quosdā p prinigna: siliquastra p piperite qō nō video q̄d ex siliq̄ imitet: ꝛ i astrū neutrivt apiastrū: siliquastrū a siliq̄ arbore ferēte fructū sui noīs: q̄ greci κεϱατιον vocāt. Significat etiā siliq̄ folliculū vbi grana leguminū includunt: ꝛ si q̄d leguminib⁹ est sike: fereq; hec noīa arboꝝ herbarūq; diuersum genus ꝟnt ꝛ ī primitiuis a diminutiuis vel deriuatiuis.

¶ Epitome capitis. viij.

¶ In artū exeuntia fere rerū significatarū per noīa vñ formant repositoria: aut earūdē copiā significāt nōnūq; tñ ꝛ res ipsas. Uerū in artus aria officia hoīm q̄litatēq; significāt: ꝛ si a verbis deducunt actionē ꝛ possessionem pauca tñ obligationē quandā et passionē cōnotant. In ortus fere actorē: ꝛ in ortū officinam seu locuz vbi quid fit. In etum locum natiuum.

¶ Mācinell⁹ aūt ꝓbat ꝫ auctorē plātariū locū esse: idq; autoritate Plinij dicētis li. xvj. c. xiij. de arboꝝ insitiōe sic. Quedā in plātario insita eodē die trāsferunt vbi tñ si laurētiū nosco dixisset nō locū significari: sz plātā: insitio em̄ plāte inserto loco cōgruit. Idē docet Seruiū vera docere / q; donaria ꝓpria loca sunt in q̄bus dona reponūt deoꝝ: abusiue aūt tēpla. Maro em̄. iij. Geor. ait. Tpe nō alio dicūt regionib⁹ illis. Quesitas ad sacra boues Junonis: ꝛ vnis imparibus ductos alta ad donaria currus. Et Aul. Gel. etiā li. ij. c. x. inq̄t. Ubi reponi solerēt signa vetera q̄ ex eo tēplo collapsa essent: ꝛ alia q̄dā religiose donarijs cōsecrata. Et Apul. li. ix. sic. Cātharoq; ꝛ ipso simulacro qō gerebam apud fani donariū redditis ac cōsecratis. Altera die ꝛc. Idē q̄z li. ij. Floridoꝝ de Junonis fano apud Samū inter alia sic scribit. Ibi donariū dee perq; opulētū plurimū auri ꝛ argēti rō: in lācibus speculis poculis ꝛ huiuscemodi vtēsilibus ꝛc. Macrob⁹ aūt donaria ꝓ donis ipsis posuit: ait em̄ li. iij. satur. Ornamēta viro sunt clypei corone ꝛ hmōi donaria. Neq; ei donaria dedicant eo tpe: q̄ delubra sacrant. Hec eadē fere affert Calepin⁹ in autorē nr̄m. Uerū vt in Raudēsem dicit Apulei⁹, poti⁹ rudere q̄s auree loq̄ docet: ꝛ Gelli⁹ superstitiose loq̄. Quocirca illoꝝ autoritate nō moueret. Sz vt litem dirimā dicam⁹ donaria dona ipa esse: vt apud Spatianū q̄ scribit antoninū dedisse militib⁹ donariū: sz q; frequēter locata ꝓ loco ꝛ ecōtra ponunt: accepit Uer. ꝛ alij cōtenta ꝓ cōtinēte. Uerūtñ donaria ꝓ donis etiā accipere possum⁹ ī illo Uergiliano: nō em̄ est donū sine loco.

¶ De ereūtibus in riu vel in riū / et eoꝝ natura. Cap. viij.

Abullariū: loc⁹ est vbi tabule. t. istra ꝛ ī ſ reponūt. Sacrariū / repositoriū sacroꝝ. Erariū: repositoriū eris. i. nūmoꝝ: siliūq; reꝝ ꝑciosaꝝ atq; opū. Armariū / vbi reponunt libri ceteraq; hmōi. Armamentariū / vbi reponunt armēta ꝛ arma. Atramētariū / vasculū qō cōtinet atramētū. Calamariū / q̄dā vsurpāt ꝓ theca calamaria: i q̄ calami recōdunt: sz q; hoc tpe plerisq; pēna scribūt: pōt ēt dici pēnariū: ni si malim⁹ appellare thecā pēnariā: thecā calamariam: ꝛ thecā graphiariā. Penariū / vbi reponit penus hoc est edulia ꝛ advictū ptinētia. Uiuariū / vbi continent vel aues vel pisces vel fere que dūtaxat ad victū spectāt. Pomariū locus pomoꝝ reponēdoꝝ: vel locus cōsit⁹ pomis: vt Out. Id metuēs solidis pomaria clauserat atlas mentibus: q̄dā hoc pomeriū vocāt. Tit⁹ aūt Li. pomeriū ait eē locū ad muros itra ꝛ extra: vbi edificare nō lz q̄si post menia: vt dicim⁹ pomeridianū ꝓ eo qō est post meridianū. Uñ Lucan⁹. Lōga ꝓ extremos pomeria tūgere fines. Pomariū igit aut locus frequēs arboribus pomi: siue fructuū pomi repositoriū: aut copia ipa arboꝝ pomiferarū. Nā hoꝝ noīs natura est significare vel locū vbi illa sūt: vl ipaꝝ rerū q̄ in loco sunt / copiā; vt alueariū tametsi pōt dici locus vbi sunt aluei apū: tñ poti⁹ accipitur ꝓ copia alueoꝝ eodē in loco collocatoꝝ vel apū mellificantiū. Et rosariū magis copiā fruticū vno loco rosas gignētium q̄s ipm locū vbi hi frutices sunt / sigt: quē locū ne rosetum q̄dē appellare possis: quū idē significet qō rosarium: nisi ꝓ cōtentū significet cōtinēs. Plantariū nō locus plātarū: sz ipse plāte ēt si euulse aut nō cōsite fuerit. Nec me fallit Seruiū separare plātaria a plātis dicētē. Plāte sunt rapte ab arboribus: plātaria vo q̄ ex seminibus nata cū radicib⁹ ꝛ terra ꝓpria trāsferunt. Ad qō sentiendū vī allerisse eū versus Uerg. Et viua sua plātaria tra. Seminariū / nō loc⁹: sz semē ipz. i. plātule. Pāpinariū: nō terra vbi nascunt pāpini: sz cōgeries pāpinoꝝ. i. vitētiū ramusculoꝝ vitis: vel (vt ait Pli.) palmes q̄ e duro exit / materiāq; ī primū ānū pmittit pāpinariū vocat. Certe i ꝟ palmite mlti pāpini sunt. Calceariū vestiariūq; ꝓ calceis ꝛ vestib⁹: vt cibaria ꝓ cibis: fustuariū ꝓ fustigatiōe. Carnariū: nō loc⁹ est vbi caro salsa suspēdit: sz caro ipa: nisi ꝓtētū ꝓ ptinēte ponat. Donaria: nō loc⁹ repositoriū donoꝝ: sz ipa dona: lz Ser. dicat vbi dona obla ta sunt sicut lectisternia dñr vbi hoīes in tēplo sedere ꝟsueuerūt. Ita ī ceteris adhibēda est ī siliū noīm significatiōe accuratio: ꝛ hec de neutris. Nā masc. fe. ꝛ cōia: officia hoīm q̄litatēq; significāt. Capiari⁹ capiaria custos exercitoꝝ ve capiari⁹ capiaꝝ:. Sagari⁹: linteari⁹: vestiarius: vēditor Sagari⁹

Lucas. antiquissimum me colo in eo prima moneta percussae at que etiam ōpe causa etiam aurea - ceris cabulo contine

Tabellarium. sacrariū. Erariū. armariū Armentarium. Ultramētarium. Calamarium. pēnariū. penariū. vtuariū. pomariū pomeriū Pomeridianum.

Alueariū.

Rosariū Rosetū.

Plātarium.

Plante.

Pāpinarium.

Calcearium. Carnarium. donariū

Vendedor de marga lenceros a iiij

Saltuariꝰ Canpariꝰ horreariꝰ Classiariꝰ custos

Laurentiſ

Plantaria plãtarũ eſſe loca non deſunt q̃ hiſce plinij ỽbis dicant.

Quedã in plãtario inſita eodẽ die tranſferuntur.

Legatarius.

Cõmodatari⁹.

Depoſitarius.

Fideicõmiſſari⁹.

calcaria.

Sulphuraria.

In ari⁹.

Tributarius.

Holitor.

Holus.

Lictor.

Aleator.

In ortũ.

Dormitorium.

Auditorium.

tectoriũ.

Amatorium.

Portorium.

portagio

Plan ſagoꝛ:linteoꝛ veſtiũ. Proprietarius/fructuarius:vſuarius: cuius eſt ꝓprietas p̃dij/cuius fructus/cuius vſus:que oĩa ſignificãt actionẽ paſſionẽq̃:nũero q̃dẽ incõprehenſibilia. Pauca aũt q̃ paſſiue accipiunt. Legatarius:cõmodatarius:depoſitarius: bñficiarius:fideicommiſſarius:q̃ legatũ:cõmodatũ: depoſitũ:bñficiuz:fideicõmiſſum accepit:ꝛ ſi q̃ ſunt alia. Exhmõi noibus fiũt etiã noia quedã rerũ: calcaria/ſulphuraria:vbi calx coquit:ꝛ ſulphur fit/atq̃ hec a noibus fere pficiſcunt:illa vero magis a verbis vel a ỽbalibus in oꝛ/et ſunt adiectiua in orius oria orium/actionẽ ſignificãtia. Accuſatoꝛius/petitoꝛius/defenſoꝛi⁹/fideiuſſoꝛius/inſtitutoꝛius/exercitoꝛius/tributoꝛi⁹, Hã tributarius venit a tributũ: tributoꝛius a tributoꝛ:ſicut depoſitarius a depoſitũ/ꝛ depoſitoꝛius a depoſitoꝛ. Significat itaq̃ tributari⁹ q̃ ſoluẽdo tributo obnoxius eſt: vt ſtipẽdiari⁹ q̃ ſoluẽdo ſtipẽdio/ꝛ depoſitarius q̃ reddendo depoſitq̃/vt mũerarius q̃ dat mũera ppl̃o gladiatoꝛibus in arena exhibẽdis. Jõq̃ vas eſcarium dicim⁹:ꝛ vas potoꝛiũ:qꝛ hoc a noie ỽbali venit. Pꝛetoꝛ/ſenatoꝛ/holitoꝛ/lictoꝛ/non opinoꝛ deſcẽdere a verbis:ſz qꝛ vocẽ verbalẽ obtinent/ſicut cẽſoꝛ ꝛ q̃ſtoꝛ:ſic formauerũt ſua denoiatiua. Pꝛetoꝛius/ſenatoꝛius/holitoꝛi⁹/lictoꝛius/cẽſoꝛius/ꝛ q̃ſtoꝛius. Holitoꝛ aũt eſt q̃ hoꝛtũ holerũ exercet:quẽ nõnulli hoꝛtulanum vocant. Eſt ꝛ holus vnaq̃q̃ herba q̃ veſcimur. Hã ſunt ꝛ hoꝛti nõ holerũ ſolũ:ſz arboꝛib⁹ cõſiti/ꝛ voluptatis gꝛa comparati:vt hoꝛti Salluſtiani/Pompeiani/Luculani/Claudiani/Lictoꝛ miniſter cõſulis:pcõſulis:p̃ſidis:p̃toꝛis q̃ faſcez virgarũ alligatũ cũ ſecuri poꝛtat:ſuntq̃ lictoꝛes cõſulis duodeni:aliꝯ ſent. His addere poſſumus aleatoꝛ qõ videt deſcẽdere a ỽbo qõ nuſq̃ reperiꝛ:nõ em̃ aleare dicimus:ſz alea ludere. Neutra aũt in ortũ plerũq̃ locũ ſignificãt vbi aliq̃d fit vt deambulatoꝛiũ/locꝰ vbi deambulamus. Dormitoꝛiũ/locus vbi dormim⁹. Repoſitoꝛiũ:vbi reponiꝛ aliq̃d. Tentoꝛiũ vbi tẽdimus vela:aut ſi q̃d inſtar veloꝛ hz:vel ipa potius vela ſiue velamẽta ꝫ iniuriã celi. Auditoꝛium/locus vbi audimus p̃ceptoꝛẽ:aut oꝛantem nõ in vera cauſa:aut opus nouũ recitãtẽ: aut ſi q̃d ſiſe eſt:vel ipſa turba atq̃ ipſe cet⁹ auditoꝛum. Tectoꝛiũ:illinimentũ eſt et q̃ſi pauimentũ parietis atq̃ incruſtatio. Amatoꝛiũ genus veneni amoꝛẽ vel inſaniã ingerẽtis. Poꝛtoꝛium/vectigal portus vel fluminũ vel lacuũ vel ſtagnoꝛ. Hã ꝛ poꝛtitoꝛ ille dr q̃ traducit homines ac vehit nauigio: vel ad nauim de littore/vel de naui ad litt⁹ vel ad vlterioꝛẽ fluuiũ/lacus/ſtangnine ſeu ripã:ſeu litt⁹:lz frequẽti⁹ dicaꝛ litt⁹. Põt ẽt accipi ꝓ eo q̃ poꝛtoꝛiũ cõduxit.i.q̃ fruct⁹ pecuniarios ex portu cõduxit:ꝛ aduentẽtibus illos exigit. Quẽ rõ in ceteris huiuſcemodi diſcernẽda eſt. Hoc ẽt loco addã/q̃ quũ dicam⁹ dumetũ: ſpinetũ/vepꝛetũ/ſiliaq̃: tñ dicimus ſenticetũ nõ ſentetum.

Epitome capitis.ix.

Euẽtus uſſus ꝛ pmiſſus ſubſtãtiua/in ſin-

Vallenſis

gulari nũero q̃rte q̃dẽ declinatiõis ꝛ maſculina:in plurali aũt ſcõe ꝛ neutra vſitati⁹ repiunt. Cõtra iugerũ in ſingl̃ari ſcõe:ꝛ in plurali tertie frequẽti⁹ eſt:lz alꝛ q̃z legant. Mãcinelli em̃ lima docet ꝛ hoc euẽtũ:iuſſum:ac pmiſſuz: ꝛ hic euẽt⁹/iuſſus/ac pmiſſus repiri ꝛ hui⁹ iugeris/ꝛ ab hoc iugere:qõ forte vallẽ.ificias nõ iret:ſz rari⁹ eſſe cõtenderet. Uerba Mãcinelli ſunt. Euẽt⁹ in ſingl̃ari gñis eſt maſculini ꝛ declinationis q̃rte:ei⁹ aũt pl̃is nũerus eſt euentus:vt viſus. M. Tul.li.j.de oratoꝛe. Ut ei q̃ſq̃ optime dicit:ita maxie dicẽdi difficultatẽ: varioſq̃ euẽtus oꝛonis expectationẽq̃ hoim pti meſcit. Uergi.li.vj.de Enea. Lecoſq̃ volutat. Euẽt⁹ aio ſecũ. Poſſem ꝛ plures afferre teſtes. Hoc ỽo euentũ hec euẽta facit. Tulli⁹ em̃ in ptitionibus ait. Si cuiuſq̃ facti ꝛ euẽti cauſa ponet. Et Lucreti⁹ li.j. Euẽtũ dici poterit qõcunq̃ erit actũ. Jnde igiꝛ eſt euẽta:ꝛ nõ ab hic euẽtus. Ab hoc iuſſu tm̃:ꝛ ab hoc pmiſſu legitur. Hoc aũt iuſſum ꝛ pmiſſum/hec iuſſa ꝛ pmiſſa faciũt. Sillius li.vj. Jre iubet cãpis equitez:ruit ipe citatu. Quadrupedẽ plãta fodiẽs: ſcutataq̃ raptim. Cõſequiꝛ iuſſo man⁹:ꝛ mura lia poꝛtat ꝛc. Et li.ix. Nec iuſſo moꝛa:collectis fumãtia lucẽt. Terga elephãtoꝛum flãmis ꝛc. Aulus Gel.li.ix.caꝑ.xx. hec ſcribit. Atteius capito publici priuatiq̃ iuris pitiſſim⁹ q̃d lex eẽt hiſce ỽbis definiuit. Lex inq̃t eſt gñale iuſſum ppl̃i aut plebis rogante magiſtratu ꝛc. poſtea ſubdit. Hã niſi ppl̃s aut plebs rogeꝛ:nullũ plebis aut ppl̃i iuſſum fieri põt. Apparet igiꝛ hoc iuſſum iuſſi/iuſſa pl̃r efferre:ꝛ pmiſſuz pmiſſa quũ pmiſſa etiã in pl̃i ſubſtãtiuũ ſit. Priſcia.li. vij. ita inq̃t. Dr̃ tñ ꝛ hoc iugus iugeris. Juue. Jugeribus pucis lũbos domare cliẽtis: itaq̃ recte dixit. Põpo. em̃. Mela. lib.iij. de Araxe ita ſcribit. Frãgit ſe ſubinde ad oppoſita cautiuz:atq̃ ob id ingẽti cũ murmure ſonãſq̃ deuoluiꝛ adeo citus:vt q̃ ex p̃cipiti caſurus eſt in ſubiectã nõ declinet ſtatim vndã:ſz vltra q̃z canalez hz:euehat plus iugeris ſpatio ſublimis: ꝛ aq̃s pendẽtib⁹ ſemetip̃m ſine alueo ferẽs ꝛc. Et Tibul.li.ij. inq̃t. Pꝛedatoꝛ cupit immenſos obſidere campos. Ut multo innumerã iugere paſcat ouẽ. Pli.itẽ lib.xix.caꝑ.xix. vbi de cepis meminit:ſic ſcribit. Ceteri cepas ter foſſo ſolo ſeri iubẽt:extirpatis radicib⁹ herbarũ:in iugere denas libras ꝛc. Uariabim⁹ igiꝛ hui⁹ iugeris ab hoc iugere:hec iugera:hoꝛũ iugerũ:his iugerib⁹:hec iugera:o iugera:ab his iugerib⁹. Hoc vero iugerũ:ab hoc iugero:hec iugera:o iugera nec vlteri⁹. Uergi. Geoꝛ.iiij. de Pꝛoteo loquẽs. Expediat moꝛbi cauſaz:euẽtuſq̃ ſecũdet. Jdẽ.vj. Eñ. Eneas meſto defixus lumina vultu. Jngrediꝛ linquens antrũ:ceco ſq̃ volutat. Euẽtus aĩo ſecũ. Jtẽ Eñ.x. Sic magn⁹ ſedet Eneas:ſecũq̃ volutat Euẽt⁹ belli varios. Oui. Meta.xiij. Sic oẽs:vt ipe Jouis cõiũxq̃ ſoꝛoꝛq̃ euẽtus Hecubã meruiſſe negauerit illos. Jtẽ Meta.vij. Euẽtuſq̃ ſuos ꝛ tãta picula iurat. Cice. Tuſculana.iij. Quare accipio eq̃dẽ a Cyrenaicis hec arma ꝫ caſus ꝛ euẽtus

Euẽtus
Juſſus.
Permiſſus.
Jugerũ.

Euentũ neutrũ.

Juſſũ/ꝛ pmiſſuz.

Jugus

Joãnes Theodoꝛi.

quibus eox aduenientes impet⁹ diuturna ꝑmeditatiõe frãgant. Idẽ Tuscu. iiij. Eox em̃ hec sunt q̃ euẽtus humanos supiores q̃ suos aios esse ducũt. Idẽ i. ij. de diuinitate. Ita pueros dicẽtes aiari atq; formari: ex eoq; ingenia: mores: animũ: corpus: actionẽ: vite casus cuiusq; euẽtus fingi. Idẽ in ibi. Aues euẽt⁹ signficãt aut aduersos aut secũdos. Idẽ ibidẽ. Que ei vita fuisset Priamo: si ab adolescẽtia scisset q̃s euẽtus senectutis esset habiturus? Idẽ Tull. in dialogo de oratoria ptitione. Quero q̃ sint illi euẽtus q̃s ex causis effici dixisti? Et paulo post. Rerũ ipsarũ euẽtus erũt casusq; narrãdi. Reperit & apud eũ ipm Ciceronẽ euentũ nũero singlari: vt eplarum ad Atticũ li. iij. Quare quũ me afflictũ & confectũ luctu audies: existimato me stultitie mee penã ferre graui⁹q; euẽti. Que sane exẽpla vt Ascensij Mancinelliq; subnecterẽ annotationibus: ea vna me mouit rõ: vt studiosissimo cuiq; palã esset: nõ adeo fide in aurẽ vtrãq; dormiẽdũ. Si em̃ recepte fide scriptores nõ oscitabũd⁹ excusseris: te q̃dẽ pui facturũ cõfido: siue euẽtus & euẽtũ nũero singulari siue euẽtus & euẽta plĩ q̃s ꝓtulerit.

Euẽtus. Jussus.

¶ De euẽtu / iussu / pmissu / iugero. Cap. ix.

Euentus in singlari gñis masculini & decli. iiij. ẽ: cui⁹ plĩ. M. T. sepissime i neutro gñe & decli. ij. vtit: vt de oratore. Ex alioq; factis aut dictis: aut euẽtis. Idẽ de diuinatiõe. Si euẽta q̃rimus q̃ exq̃runt aut ibus: & ad Lucetũ. Fabulã rerũ euẽtorũq; meoq;: & ad Atticũ. Semp em̃ cause euentorum magis mouẽt q̃ ipsa euẽta. Quidã plane imperiti euentũ aiunt significare ꝓncipiũ: vt apud Oui. Exitus acta ꝓbat: careat successibus opto. Quisq; ab euẽtu facta notãda putat. Illud em̃ / exit⁹ acta ꝓbat: vox est accusantium Phyllidẽ argumento q̃ ꝺr a casu. Eosq; Phyllis ipsa execrat dicẽs. Careat successib⁹ opto q̃sq; a casu & nõ a causis aliũ laudat aut vituperat. Sikia sunt huic / iussu & pmissu tuo: quoq; plia sunt scẽ potius decli. in singlari ferenũq;. Neq; em̃ dicere solem⁹ iusso tuo: ſz iussu: nõ pmisso tuo: ſz pmissu. Horatius tñ: vtar pmisso. i. re pmissa: nõ autẽ pmissione. Nec dixisset pmisso tuo. Nec iussib⁹ pmissibusq; tuis dicim⁹: ſz iussis pmissisq; tuis: nec iussus pmissusq; tuos: ſz iussa & pmissa tua. Uergi. Accipe iussis carmina cepta tuis. Et iterũ. Ille patris iussa exequit. Et alibi. Haud mollia iussa. Edi uerso iugerũ in singulari scẽ: & in plĩ tertie est decli. nõ aũt (vt ait Priscl.) iuger iugeris: quũ oẽs dicãt in singlari iugerũ: & in plĩ iugeribus. Significat aũt mẽsurã ducẽtoq; ꝗdraginta pedum in lõgitudinem dimidij in latitudinẽ: vel (vt aliq̃ volũt) quãtũ par boũ vna die arat: que due significationes in idẽ recidunt: tñ em̃ fere solet vna die par boum arare quantũ dixi.

Juue. Jugeribus paucis lumbos donare cliẽtis.

¶ Epitome capitis .x.

¶ Adiectiua in tilis / silis / et xilis / si a passiuis ventũt: ꝓteriti passiui significationẽ hñt sin ab absolutis: pñtis. Que vo a locis inhabitatores aut idigenas: vt saxatilis: aquatilis. Sunt tñ que re ita exigẽte pñtis passiui significationem obtinent: vt plicatilis crista que plicatur.

¶ Addi põt / aut plicari põt: qũo cõtra Vallã Mancinellus exponit aptile dicẽs. Aptile nõ mãeinel. q̃ apertũ est ꝺr: sed q̃ aperit vel apiri põt: vt versatilis axis / q̃ versat: plicatilis crista: q̃ plicatur vel plicari põt. Et hoc pacto Ouidij illũ Tortili coto exponi debet. Sicut etiã li. xiij. Met. Tortilis. leq̃ retortũ / et replicatum est. Ouid. Tortilis a digitis excidit vtebant: ſz & illud a futiẽdo seu effundẽdo dictũ est: eo q̃ quũ stare neq̃at depositũ fundit. Tortilis a digitis excidit

¶ De adiectiuis in tilis / xilis: & silis. Ca. x.

Omina que exeũt in tilis: vel in silis: vel in xilis similimã suis pticipijs vñ nascunt significationẽ hñt. Uas ficti le: q̃ fictum est a figulo: non q̃ fingi põt. Coctiles lateres: q̃ cocti sunt: & non crudi. Rasiles calati: q̃si rasi nihil ertãtis ac redũdãtis plenitudinis. Uergi. tñ. Et torno rasile buxum: q̃si rasibile: pẽsilis vua: pẽsilis lectus: pensiles lychni: pẽsiles balnee: pẽsiles horti: q̃ suspensi sunt & in aere pendẽtes. Flexilis ramus: flexiles vites q̃ flexe sunt et lapsu erratico torquẽtur. Tortilis ansa: q̃ retorta & replicata est. Tornatile poculũ: q̃ tornatũ & torno factũ est. Textilis vestis: que detexta est. Sutilis baltheus: sutilis cymba: q̃ consuta est. Sculptile simulachrũ: q̃ sculptũ est. Altilis auis: altilis q̃drupes: altilis piscis: q̃ sagina altus siue altus est atq; saginatus. Structilis basis: structiles colũne q̃ nõ sunt ex vno lapide: sed ex multis. Apertile latus q̃ aptũ est: vt Oui. de tristibus. Aspicis a dextra latus hoc apertile tauri. Tinctile virus: q̃ tinctũ est: aut intinctũ est spiculo sagitte: vt apud eundẽ & in eodẽ opere. Et tinctile virus. Tonsile buxetum: & tonsiles oleas legimus q̃ tonse sunt: ac in orbẽ & comã putate. Et hec noia in pticipiũ passiuũ reloluuntur q̃ passiuũ hñt: q̃ vero passiuo carent: in pñtis pticipiũ: qualia sunt neutra: vt aia volatilis / q̃si volãs: & quidã volatilia volucres vocant: q; volant: vt altilia aialia: q̃ alunt: sessiles lactuce q̃si sedẽtes: q̃ lz a pticipio nõ veniat: tñ eiusdẽ nature est: quũ in significatiõe cõsentiat: & a supino nascat. Uersatilis q̃z scena videtur significare q̃ versat huc & illuc: nõ q̃ versata est: & axis versatilis: & gladius angeli versatilis: q̃ versat. Quidã aiunt versilis scena & ductilis: versilis q̃dẽ q̃ quũ tota machinis q̃busdam cõuertebat: aliã picture faciẽ ostenderet. Ductilis vo quũ tract⁹ tabulat⁹ hac atq; illac species picture nudabatur interior. Plicatilis crista vt puppe: q̃ plicat nõ q̃ plicata est: & nauis plicatilis que plicat: quũ facta est ex coriis. Fissilis arbor: fissile lignũ: fissile robur: tũ quasi fissum cuneis: tũ q; fundit q̃si fissibile: vt Plin. lib. xvj. Hec maxime fissilia: alia frãgi celeriora q̃q; findi. Idem paulo posi. Nulliq; fissile rimis hoc lignũ. i. fissuz. Solutilis etiã nauis ꝺr: qualis nauis in q̃ Agrippina a Nerone filio p insidias posita: naufragiũ fecit: quasi solubilis: q̃

Fictilis. Coctilis. Rasilis. Pẽsilis. Plin. Magnitudo et frequentia cloacarum vrbẽ pẽsilẽ fecit. Flexilis. Tortilis. Tornatilis. Textilis. Sutilis. volatilis Attilis. Sessilis. Uersatilis. Uersilis. Ductilis Plicatilis. Fissilis. Solutilis. Agrippina. Sectilis

facile solui possit. Ego ꝓo maliz solutilē dicere
† Iune solutā: ⁊ nō fidelr cōsutā. Et sectile porrū legi-
na. mus: nō tam sectile (quid em̄ nō est sectibile) q̄z
Quis te sectū ⁊ sua sponte cōcisum? Nā cōcisuz ⁊ sectū
cū sectile introrsum vī. Futilis van⁹ vel inutilis vel a fu-
porrum tio: vñ effutio: vel a fuo futū: vel ꝑ apocopē ab
Sutor: alio supino / qđ ab alijs diuinari malo: q̄z a me
Futilis. proferri. Umbratilis vī cōuenire cū ceteris: q̄si
Apule. vmbrat⁹ / vt vita vmbratilis: ⁊ res vmbratiles. i.
Leuj ho vita vmbra ⁊ opaco marcescēs: ⁊ res ꝑ inuolu
mo / ⁊ fu- cra et sanitatē q̄lis vmbra est dicte vmbratiles
tilis ac ri appellant. Aq̄tilis a noie vel a ꝓbo: aial in aq̄
max ple degēs. Saxatilis / incola saxoꝝ. Piscis fluuia-
nus. tilis incola fluuij / nō maris aliarūve aquaruz
Umbra- piscis. Pluuiatilis aq̄: vel pluo / vel magis a
tilis. pluuia. ¶ Epitome capitis. xj.
Aquatilis. ¶ In bundus ꝓbalia ꝓticipij pñtis verboruz
Saxati- frequētatiuoꝝ significationē hñt: eaqz vsitatis-
lis. sima sūt quoꝝ hmōi ꝓticipia inuētu rarissima.
Fluuia- In huius sniam it ⁊ Nestor totis pedib⁹ dicēs.
tilis. Noia in bundus ex similitudine etymologiā tra-
Pluuia- here dixit Scaurus antiqu⁹ grāmatic⁹: cuius
tilis. opinionē secut⁹ est Ser. sup. v. Eñ. ⁊ Pris. vt vi
In bun- tabūdus silis sit vitāti: pdabūdus silis pdāti:
dus. furibundus silis furēti: ridibūdus silis ridēti:
populabūdus silis populāti: rubicūdus ꝑ ru-
dibundus teste Pris. silis rubēti. At ꝓo Cesel-
lius ꝑ ꝓticipiū exponit in cōmētario lectionū
antiquarū: ita scribēs. Ludibūdus: errabūd⁹.
ridibūdus idē est qđ ludens: errās: ridēs. Silr
exponit Marcell⁹ hasp̄cipue dictiones: vt mo
ribundus dicat moriēs: errabūdus errās: de-
ploratūdus deplorās: volutabūdus volutās:
vitabūdus vitās. In hāc etiā sniaz ducit Gel.
in noctib⁹ atticis: ⁊ lucidius his disserit oībus.
Nā terminata in bundus (vt ait) vehemētiā si-
gnificant: qđ idē est ac si diceret: idē significāt:
qđ ⁊ participia frequētatiuoꝝ: vt risitās: terri-
tans: populitās. Lucre. li. vj. ꝓsabūdus em̄ tur
bo descēdit: ⁊ illā. Deducit ꝓiter lēto cū corpe
nubē. i. versans. Qđ ⁊ Pōpeius exponit aper-
tius. Ait em̄ in dictionib⁹ a. C. lra incipiētib⁹.
Casibūdus. i. crebro cadēs. Uñ neuius referē-
te Uarrone li. j. de analogia ait: risi egomet me
casibundū ire ebriū: hoc est crebro cadētē: in-
terprete (vt dixim⁹) pōpeio. Hāc etiā opinionē
sequit Laurē. li. j. Elegātiaꝝ: ⁊ Tortelli⁹ in cō-
mentarijs orthographie q̄ pace cōtradicentiū
dixerim firmioꝝ ⁊ certioꝝ est: qđ ēt vno hoc exē-
plo ꝓbamus. Salustius in Jugurtha. Jpe q̄si
Joānes vitabūdus ꝑ saltuosa loca ⁊ tramites exercitū
Theodo ductare. Hoc exēplū Ser. affert in testimoniū
rti. sui erroris: qđ haud dubiū nr̄e snie magis con-
Epibo- fert q̄z sue. Quid em̄ addidisset Salusti⁹ q̄si: qđ
los. silitudinē imaginēq̄z sigt: si vitabūdus ꝑ se sili-
Aduer- tudinez significaret? Quid. q̄ Pris. nostrā etiā
biuz est: ꝙ seip̄m opinionē tenet? Nā vt dixim⁹: rubicū-
habēs ꝙ dus inq̄t ꝑ rubicūdus ponit. Nūqd rubicūd⁹
mega in rubēti silis ꝺr: an rubēs? certe rubēs. Uñ Uer.
fine signi in culice ait. Et rosa purpureo crescit rubicun-
ficateq̄z i- da colore. Calphurnius egloga. iiij. Et potius
gentose ⁊ glandes rubicundaq̄z collige corna: hec ille.
apte. Sane epibolos dicit doctor: ne quid erres.

¶ De adiectiuis in bundus. Cap. xj.

Priscianus libro q̄rto inq̄t. In būdus
desinētia silitudinē habere significāt
vt vitabūdus silis vitāti: pdabūdus
silis pdanti: moribūdus silis moriē-
ti: errabūdus silis errāti: furibūdus silis furē-
ti. Et paulopost. Excipit alternitatis causa ru-
bicundus: qđ in penultima syllaba p. b. c. ha-
buit: ne sit absonū si rubibūdus dicam⁹. Sz vi
deamus an Pris. recte sentiat: neq̄z a me primū
questio hec mouet: sed olim ab Aulo Gellio:
atq̄z añ hūc a Terētio Scauro Hadriani tpi-
bus. vt idē Aulus Gel. ait grāmatico vel no-
bilissimo ꝑ sesselliū in cōmētario lectionū anti-
quarum ita scribentē. Ludibūdus errabūdus
ridibundus: idē est qđ ludēs errās ridēs. Qđ
Scaurus reprehendit: dicēs ludibundū esse q̄
ludentē: errabundū / ridibundūq̄z q̄ errantē ri-
dentēq̄z agit ac simulat. Hoc Aulus Gel. cōfu
tat atq̄z ita cū Cesellio sentit: vt nō simulatio-
nem ꝑ hec noia: sz ecōtrario vehemētiā intelli-
gi velit: his q̄dē ꝓbis. Sed qua rōne Scaurus
adductus sit vt Cesselliū in eo reprehēderet: nō
hercle reprehendam⁹. Nō est ei dubiū: q̄n hec gñe
ipo dūtaxat / idē significēt qđ ea demonstrāt a
qbus ꝓducunt. Quid em̄ esset aut ludētē age
re vel imitari nō intelligere videri maluim⁹ q̄z
insimulare eū tāq̄z ip̄m minus intelligentē. Et
paulopost. Quū reprehensionē aūt illā Scau-
ri notaremus: in memoriā nobis rediit: q̄ Si-
senna in q̄rto historiarū eiusdē figure ꝓbo ita
vsus est. Populabūdus (inq̄t) agros ad oppi-
duz puenit: qđ. s. sigt / quū agros popularet: nō
vt Scaurus in cōsilibus ꝓbis ait: quū populā
tem ageret vel quū imitet. Poterat tñ Aulus
Gel. accōmodatū magis etiā ꝓducere exēplū:
quale apud Sallustiū in Jugurthino. Jpe q̄si
vitabūdus ꝑ saltuosa loca ⁊ tramites exercitū
ductare. Si hmōi noia in bundus significarēt
silitudinē: qđ ita adderet: q̄si qđ silitudinē ima
ginēq̄z sigt: Pergit idē Gel. dicēs. Sz inqrenti
bus nobis q̄nā rō ⁊ origo eēt hmōi figure po-
pulabūd⁹: ⁊ errabūd⁹ multoruq̄z alioꝝ id gen⁹
ꝓboꝝ ἐπιβολος epibolos hercle Apollinaris
nr̄ sibi videri ait particulā istā postremā inquā Epibo-
ꝓba talia exeūt: vim ⁊ copiā et q̄si abundantiā los.
rei cuius id verbū esset demōstrare: vt letabun
dus is dicat q̄ abūde letus sit: ⁊ errabundus q̄ Letabū-
lōgo atq̄z abundāti errore sit. Ceteraq̄z oia ex dus.
ea figura ita dici ostēdit: vt ꝓductio hec et ex-
tremitas largā ⁊ fluentē vim ⁊ copiā declaret.
Hec Aul. Gel. a quo miror cur desciuerit Pris-
cianus: et vni Scauro potius q̄z his duobus
tribusve astipulet. An q⁹ grāmaticus Scau-
rus et Prisciano silitudine pfessiōis cōiunct⁹.
Cesellius ꝓo turiscōsultus: ⁊ Aulus Gel. ora-
tor. Appolinarisq̄z phs? Puto Seruiū secutuz
potius: q̄q̄z ab eo libenter dissentire solet. Ait
em̄ ille tum alibi: tū decimo Enei. Moribūda
morieti silis: qđ ita esse Sallustius ostēdit: qui
ait. Quasi vitabundus per tramites ⁊ saltuosa
loca exercitū ductare. Nullū exēplū Seruius
magis cōtra se ꝓferre potuit: vt modo ostendi.

Ludibū
dus
Extrabū
dus.
¶ Uerg.
Si q̄ for-
te ferant
oculs se-
se obuia
nostris.
Errabū-
da bouz
vestigia.
Ridibū-
dus.
Populā
būdus.

Audi quã subiungit rõnem. Nã Jugurtha nõ vitabat legatũ: sz eũ vitare simulabat. Ita exposuit quasi voluerit vitabundũ dici a simulatione: et nõ a sikitudine. Nõ simulabat vitatione: et nõ a sikitudine. Nõ simulabat vitationem legati: sz timorẽ. Preterea si qua foret sikitudo: ea sikitudo atqz simulatio intelligik p illud / q̃si: nõ per illud / vitabũdus. Addit adhuc rõnẽ. Nã q: nomẽ est: iõ significat sikitudinẽ nõ passionẽ: et alia deinceps: vbi nullũ robur rõnis est: sed p̃ter rõnes illoz: ipse q̃z Pris. imprudens cõfessus est qõ negabat. Quero eñ: nũquid hõ rubicũdus (qõ ille sike facit ceteris inbundus) sikis rubẽti est: an vere rubẽs? pfecto vere rubẽs. Ergo idẽ erit rubicũdus z rubẽs: que snia Cesellij est: q̃ et breuior est: nec minus fortasse vera: quã illa siue Gellij siue Apollinaris: quũ frequẽtissime sic accipiant populabũdus populãs: errabũdus errãs: sed nõnũqz vt Gellius ait: vehementiã significãt: que vt breuiter z ipe cõplectar: idẽ significãt qõ pticipia frequẽtatiuoz: lusitãs: risitãs: erritãs: lectitãs: populitans si repiremus: qõ quũ nõ sit: ad hec (vt reor) inbundus terminata decurrimus.

¶ Epitome capitis. xij.

¶ Uerbalia in icus a facio et dico: z in quus a loquor et sequor: si qua sunt a sequor cõparatiuum z superlatiuũ ab inusitato verbali in ens: frequẽtius deducũt. ¶ Sepe eñ absolutũ seu positiuũ nomẽ in vsu est: a quo cõparatiua z superlatiua rara: atqz ecõuerso: vt magnificus i frequẽti est vsu: magnificens in nullo: z tñ magnificẽtior z magnificẽtissimus sunt frequẽtissima: quum magnificior z magnificissimus vix vsqz reperiant. Sikr dines in frequẽtiori est vsu q̃z dis adiectiuũ: z tñ ab eo ditior et ditissimus in vsu sunt: quũ diuitior valde rarũ: sed in heroidib⁹ tñ lectũ: diuitissimũ rarissimũ aut nullum sit. Addamus in icus noia non geminare syllabã. Nam ab amicus fit amicior: a spurcus spurcior: a pudicus pudicior: cuius dicat pudicitia: spurcitia: amicitia q: gtõ interduz addit tia: vt auari auaritia: duri duritia z c.

¶ De exeũtibus in icus / quor / z oquus: quõ cõparatiuos suplatiuosqz faciãt. Lap. xij.

Magnificus: honorificus: munificus: nõ ex se gignũt cõparatiuos suplatiuosqz: sed ex alijs q̃ in vsu nõ sunt: ac ne pñt q̃dẽ esse magnificẽs: honorificens: munificẽs. Nõ eñ dicimus magnificior: honorificior: munificior: sed magnificẽtior: honorificẽtior: munificẽtior. Et in suplatiuo magnificẽtissimus: honorificẽtissimus: munificẽtissimus. Mirificus tñ ẽt mirificissim⁹ facit: vt Ter. Mirificissim⁹ est patru⁹ tu⁹ z Mar. Cato fuit z sua teste Pri. ꝯ Thermũ de Ptholomeo rege optimo atqz bñficissimo. Et Accius i scõo didascalicon. Atqz magnificissimo excellẽtissimoqz honore. Dia ergo a facio sic cõposita ac terminata hãc regulã sequunt: mirificus: bñficus: venefícus: maleficus: vulnificus: tabificus: luctificus: pacificus: morbificus: sacrificus: z si q̃ sunt alia: q̃ oia ascititiũ cõparatiuuz superlatiuũqz habẽt: aliqñ etiã suũ. Sunt ne alia noia eiusdẽ natur? Certe sunt: ea q̃ formant a dico z a loquor: si qua reperiant a sequor: vt maledicꝰ scio: atq̃ maledicẽtior maledicẽtissimus: bñdicus autẽ mirificissimũ. nõ inueni: q: nec bñdico inuenit: sz eo Prascia. Simum. vtatur: z hoc tpe vtamur more Grecor: quorũ authoritate dedimus huic verbo accusatiuuz ꝑter naturã suã quũ postulet datiuũ sicut maledico: qõ z ipm nũc ad imitationẽ Grecor hz etiã aliqñ accusatiuũ. De bñdico vnius vocis loquor: nõ duarũ: nam tũc z aliud sigt: z alr regit. Preterea fatidicus: veridicus: iuridicꝰ vero rarũ verbũ est: causidicus magis substantiuuz. Al loquor sunt plura: a sequor fortasse nulla nisi pedissequus: qõ substãtiuũ est. Magniloquus: grandiloquus: altiloquus: vaniloquꝰ: doctiloquus: ꝯsutiloquus: fatiloquus: faciũt cõparatiua magniloquẽtior: grãdiloquẽtior: z itẽ cetera. Superlatiua magniloquẽtissimus: grãdiloquẽtissimus: altiloquẽtissimus: z reliq̃. Sed eor positiua pñt esse tũ participia vt magniloquẽs: grãdiloquẽs: tum noia vt magniloquus grandiloquꝰ: ꝑter vnũ scz suauiloquẽs qõ nescio an dici possit suauiloquus: maledicens plane pticipiũ est: sz z maledicus dicimꝰ: qõ i fatidicꝰ z veridicꝰ nõ fit: neqz in illis supra ribus magnificẽs: honorificens: munificens: q̃ pticipia esse nõ pñt: quũ hec fuerit futura vera vox magnificiẽs: honorificiẽs: munificiẽs.

¶ Epitome capitis. xiij.

¶ In ceus / ex materia mera aut solida q̃d factũ. In aceꝰ ꝯmista: aut q̃d i ea natũ. In atꝰ incrustatũ aut tectũ. In itiꝰ: aut materiã si a noie aut passionẽ si a verbo deducunt significant. ¶ Ut porta ferrea / ex solido ferro: ferracea / ex ferro misto: ferrata / ferro incrustata et munita seu tecta. Ager cretaceus / in creta cõsistẽs: tectũ lateritiũ ex latere factũ: domꝰ cõductitia / cõducta aut conducibilis.

¶ De exeũtibus in ceus materiã significãtibus: in eus: z in icius. Lap. xiij.

Unita in ceus pauca sunt materiãqz signt: vt herbaceꝰ: betaceꝰ: maluaceꝰ ex materia herbe: malue: bete: arundinaceꝰ: ferulaceꝰ: rosaceꝰ: triticeus: hordeaceꝰ: testaceꝰ: tophaceꝰ: harenaceꝰ: cretaceꝰ: argillaceus: ex materia arũdinis: ferule: tritici: hordei: rose: teste: tophi: harene: crete: argille. Hoc tñ differũt si q̃d differunt a materialibꝰ: q illa magis totũ signt: hec ptẽ. Ager eñ cretaceus nõ idẽ qõ est creteus: nec arũdinaceus furculus / qõ arũdinea fistula: vnuz est natũ z positũ i creta aut arũdine: alterũ ex corpore ac materia crete z arũdinis factũ: z panis triticeus hordeaceus ve: nõ ex solo tritico: hordeove cõpositꝰ est: sz ex aq̃ q̃z: sz triticeꝰ vtriusqz harũ de q̃bus loquor formarũ videri possit: et magis illiꝰ cuiꝰ sunt creteus: arũdineus z silia. Nã triticaceus facere deberet: nisi dicimꝰ euphonie causa ca syllabã esse sublatã: qõ mihi ita vr: q: distincta est species eor que ereũt in ceus: z eor que ereunt in eus. Huius generis est. Uinaceus quũ est adiectiuũ: vt vinaceo p grano legimus quẽdã suffocatũ: p acino vue:

Dis et dines.

Magnificus. Honorificus. Lic. Lelio. Honorificus in me cõsul fuit z sua uis amicus. Mirificꝰ Terẽtiꝰ in Phormio. Quidnã arbitra-

Ẽndico Maledico. Bñdicꝰ.

Maledicus inuẽtu rara. Deriuata a loquor.

Fatidicꝰ

In ceꝰ. In aceꝰ. In atus In itius

In aceꝰ.

Herbaceus. Betaceꝰ z silia. ager cretaceus.

Uinaceꝰ

Laurentij

et vinacea substātiuū plurale p granis vue tā
Vinacea pnesse. Dicimus tñ mōs terrenus potiꝰ q̄ꝫ ter-
reus aut terraceus. Sunt itē noīa finita i itius
Col. lib. desinēdēria ab habētibus t/in vltima syllaba:
ix. Vina- et si a noībus q̄dē significātibꝰ materiā. Si ꝟo
cea cuius a supinis: passionē quādā vt craticius: stramē-
tolerabi- titius: lateritiꝰ: cemētitius: pauimētitius. Itē
liter pa- ficticius: cōmētitius: pigneratitiꝰ: feneratitiꝰ:
scāt dari cōductitius: ascriptitius: deductitiꝰ. Rō ficti-
nō debēt tia cōmētitia: q̄ ficta t ad tps cōmēta est t erco
nisi q̄b⁹ gitata. Res pigneratitia aut feneratitia: q̄ da-
tpib⁹ an- ta est pignori: aut ad fenus ptinet. Dom⁹ cōdu
ni auis ctitia: q̄ ꝺducta est. Hō ascriptitiꝰ dedititiusq̄:
fetū non q̄ ad aliquā rē ascriptus est: t q̄ ex numero eoꝝ
edit. est q̄ se in alterius imperiū dediderunt.

¶ Epitome capitis. xiiij.

In itius ¶ Cōparatiuū semp auget significationē ab-
Fictitiꝰ. soluti: licet rē subiectā imminuat. Sepe tñ pro
Condu- absoluto repertū est. Hec cōparatiue positum
ctitius. dūtarat p magis est exponendū: sz etiā p alia
Ascripti aduerbia cōparatiua: sicut t suplatiuū per ad-
tius. uerbia suplatiua addi pōt. Uerumtñ virtute
Cōpara subauditi sepe minꝰ p cōparatiuū q̄ꝫ p absolu-
tiuum. tuz importat: qđ Donatū: Seruiū: Acronē: ce-
teroscꝫ grāmaticos sensisse ꝓiectura ꝓsequor.
Mancī- ¶ Uerbi gīa: minus excedit parū et paucū in
nellus. paruitate t paucitate / sz qđ minus est: excedit
a paruo t pauco in quātitate t nūero. Pro ab-
soluto aūt poni approbat sic Mācinel. Recte
quidē meo iudicio exposuisti Laurēti / tristior
p tristis: t senior p valde senex. Hā t alio in lo-
co idē Uerg. inqt. Hoc Helimus facit hoc eui
maturus Acestes. Et lib. vj. de Charonte ait.
Jā senior: sz cruda deo viridisq̄ senectus. vbi
itē p valde senex exponēdū est / qđ datur intel-
ligi p verba illa. Sed cruda deo viridisq̄ sene-
ctus: q̄uis em̄ valde senex Charon esset: attā-
men crudus t viridis erat. Uerū illud vlterius
addemus: q senior etiā p magis senex accipit.
Sene. em̄ epka. lxxv. ita scribit. Quēadmoduz
ex duobꝰ sapiētibꝰ q̄ senior decessit: nō est bea-
tior eo cuius inter pauciores annos termina-
ta est virtus. Uirtute aūt subauditi p cōpara-
tiuuz minus t leuius quiddā importari: patet
multoꝝ testimonio: q̄ hoiem liberiorē seueri-
remq̄ potius q̄ꝫ liberū ac seuerū dicunt: quasi
subaudiat / paulo: aut aliquāto q̄ꝫ par sit.

De vi cōparatiui / de minꝰ / de magis. Ca. xiiij.

Tristior. Senior. Inter- dū senior valde se- nē signi- ficat.

¶ Cōparatiuū p minore vi accipi q̄ꝫ
Ipsum positiuū habeat / ait Prisc. Ut
Uergi. Tristior / t lachrymis oculos
suffusa nitētes. Tristior enim hic ex
pte tristis accipit: sepe p se positū p ipso positi
uo: vt Comites senioris. Aceste p senis. Jn q̄-
rum vtroq̄ est causa cur aliq̄d nos addamus.
Hā illud tristior plane p tristis / nō p ex pte tri-
stis accipit: vt ait Quin. Utimur vulgo cōpa-
ratiuis p absolutis: vt si q̄s se ifirmiorē appel-
lans nō dixit p minus q̄ꝫ infirmꝰ. Et hic senior
potiꝰ p valde senex q̄ꝫ tñ senex: vt idē Quin.
Ouid. li. de Isocrate. Eoq̄ tā seniore (octauū em̄ t no-
nagesimū cōpleuit annū) ꝑcipere Aristoteles
ij. meta- pomeridianis scolis cepit. Et Oui. de tristibꝰ.

Vallensis

Sospite sic te sit natꝰ q̄ꝫ sospes: t olim imperiū mor. tū
regat hoc cū seniore senex. Jdeo cū seruio nō senior
sentio dicēte ſm Uarro. Senior t iunior cōpa- q̄ꝫuis ob
ratiua sunt p imminutionē. Est em̄ senior non stet mihi
satis senex: iunior nō satis iuuenis: intra iuue- longa se-
nē: sicut pauperior itra pauperē. Dixit aūt hoc nectꝰ in-
Uarro in li. suis ad Cic. quā rē a Uarrone tra- firmior.
ctatā cōfirmat ēt Pli. Hec Seruiꝰ. Si ꝟo hoc
Uarro t Pli. ait: q̄s nō cernit sibiipsi repugna-
re rōnē hāc: Est em̄ natura cōparatiui / supare Natura
in ea q̄litate: quā obtinet positiuꝰ. Que supa- cōpara-
tio quoties incolumis est: nō possis tūc dicere tiui.
factā esse imminutionē. Ponamꝰ exēplū huic
rei simillimū. Antiquior te ego sum. i. maior te
natu sum. Item adolescentior te sum. i. minor
te natu sum: ita iunior te sum. i. minoris etatis
q̄ꝫ tu: vez supero te puitate etatis. Que in mo-
dum accipit illo i loco Seruij. Ergo nō p imi-
nutionē sz ꝓprie. Quare vt i iunior fallit: ita t
in senior falli dicēdꝰ est. Que tñ oīa (vt sentio)
p positiuo accipi solēt. Quēadmodū etiā ocyꝰ Ocyus.
pro ocyter. Minus p nō semp fere accipit: fre- Minꝰ.
quentissime tñ iunctū cū sin aut cū quo p vt: Secius.
sin minꝰ. i. si nō: quo minꝰ. i. vt nō: sicut quo se-
cius etiā p vt nō. Ut de hoc cōparatiuo minꝰ
feci mētionem: aliq̄d etiā de ipso dicā. Placet Secius
aūt mihi nō mō a paruū venire: sz etiā a parū: q̄dā a se-
vt parū pecunie habeo: nō aūt paruū pecunie: cus deri-
ergo minus pecunie / ad parū pecunie: potiꝰ q̄ꝫ uāt quꝺ
ad paruū pecunie videt referri. Addam aliq̄d dam a se
ecōtrario de magis. Aut idē Prisc. oīa cōpara- ro. vnde
tiua mittere aduerbia sikia neutro generi. At q̄ñq̄ su-
qui magis nō in us exit more alioꝝ: sz in is: qđ mitur p
cōparatiuū esse t vis ipsa huiꝰ vocis indicat: t positiuo
multo post nescio qūo fatet hic auctor: ꝓterea q̄ñq̄ pro
q a maius nullū aliud aduerbiū est: t aliq̄ꝺ de minꝰ vel
bet esse. Dicimus em̄ iustius q̄ror: melius scribo: tardius.
peius canto: plus gaudeo: minꝰ doleo: maius Uergil.
gaudeo nō dicimꝰ: sz magis qđ a magnū positi- Hec so-
uo cōparatiuū esse vel hinc palā est: q oēs sic cius ois
loq̄mur: magis poterat Pōpeius: q̄ꝫ Cesar: sz i vnguē.
postea marie potuit oiz Aug. Cesar. Ex q̄ ap- Arbori-
paret eiusdē positiui qđ est magnū cōparatiuū bus posi
esse magis: cuiꝰ suplatiuū est marie mutata u / tis secto
in g / t añposita i. Qđ quū ita sit: cur p magis t via limi-
positiuū resolui cōparatiuū Pris. voluit: tacēs te q̄dret
de ceteris q̄ eūdē vsum p̄stāt. Fortior plus for- Apule.
tis: vehemēti⁹ fortis: validiꝰ fortiꝰ: t q̄ sunt eius- Hec se-
modi: opinor q nō putabat hoc eē ꝓparatiuū: cius ap-
vt qđ a voce cōparatiui: recesserat: aut si puta- probabi
bat: absurdū videbat ꝓparatiuū p cōparatiuū tur tibi
resolui cū positiuo: cū p̄sertiz ip̄m magis more nunc in-
aliox cōparatiuox resoluendū sit: qđ fieri ne- firmitas
q̄t: nec alia q̄dē poterūt. Quale est si dicā. Qđ animi
est istox maiꝰ edificiū: aut qđ validiꝰ absurdū mei.
(vt dixi) q̄busdā videri possit: si resoluat magis Magis.
magnū: t validiꝰ validū. Adde q sicut resoluit Cōpara
cōparatiuū p magis: ita debuit resoluere sup- tiui reso
latiuū p marie: vt fortissimꝰ grecox Achilles: lutio.
maxime fortis Grecox: nō aūt super oēs Gre-
cos fortis. Nā hoc mō supra se fortis erit: qđ fie
ri neq̄t. Jtē sine appositio fortissimꝰ Hercules
nō dicit cōmode valde fortis: sed validissimus

Equalitatis aliud supeminencie. Equalitatis est quj compatur cū equali
ne. ut ego sum simjlis ciceroni. isti dicuntur compatiuj equalitatis
relacionem sed non quantitatem, sed si aliquid diferunt nō est secundum natu
ra sed secundum locum. sed si uolumus eos facere uel dicere quantitatem debet esse t
dicēdi p̄dicatiui. ut ego sum duplo major quātus: Dixi quod non p natura sed t
locum, quia si suplatibū possumus conparatiuo plus significat t si cōparatibum

id est marime fortis. Nam quid absurdius: ꝙ quũ exponamus cõparatiuũ per cõparatiuũ: exponere superlatiuum per positiuum.

¶ Epitome capitis. xv.

Suplatiui resolutio. Conuenientia cõparatiui cuz superlatiuo.

¶ Cõparatiuũ tã nomẽ ꝙ aduerbiũ partitiue tẽtũ: vtpote dũ gtm̃ regit: aut casum p̃positionis in gtm̃ resolubilẽ locũ hz dũtaxat inter duo: aut singula: aut bifariã diuisa. Suplatiuum aũt dũtaxat inter plura duobus: vtpote non citra tertiũ numerũ: ⁊ vtrũq; inter ea que eiusdẽ sunt gñis seu nature: ita vt salua snia/ gtũs possit adiectiuo cõformari etiã in casu ⁊ numero. Uerũ cõparatiuũ cõparatiue tentũ: vtpote dũ abltm̃ rei excesse aut regit: aut regere cõgrue põt: tã inter duo ꝙ plura: et tã inter ea q̃ eiusdẽ sũt nature ꝙ q̃ diuerse locari põt: si tm̃ snia cõstare poterit. Interrogãdo autẽ ⁊ indefinite loquẽdo: damus cõparatiuo vter ⁊ vtrũ: suplatiuo q̃s ⁊ q̃d. ¶ Cõueniũt ergo cõparatiuũ patitiue tẽtũ et suplatiuũ in duob⁹: q⁹ vtrũq; regere põt gtm̃: vt vult dũtaxat poni inter ea q̃ sunt eiusdẽ nature. Differũt autẽ in vno q⁹ cõparatiuũ inter duo aut in duas ptes diuisa locũ hz: superlatiuũ ecõtrario tm̃ inter plura duobus. Exẽplũ de duobus: vt manuũ dextra fortior est. Aiacũ fortior Telamonius. De duab⁹ partib⁹: vt Romanorũ maior pars meliorẽ vicit. Exẽplũ de pluribus: vt digitorũ medius lõgissimus. Grecorũ Achilles fortissimus. In his aũt trib⁹ vtrũq; differt a cõparatiuo cõparatiue tẽto. Primo: q⁹ illud ablatiuũ regit: hec gtm̃ regũt. Scõo: q⁹ illud tam inter duo ꝙ inter plura: ⁊ econuerso. Hec dũtaxat inter sua poni volũt. Tertio: q⁹ illud tam inter ea q̃ diuerse ꝙ inter ea q̃ eiusdẽ sunt nature locari põt: sic tm̃ vt subaudiat reliqs aut ceteris: hec tm̃ inter ea que eiusdẽ. Dixi sic tm̃ ⁊c. q⁹ dũ dixit Statiꝰ. Et melior sis q̃so deis: subaudit ceteris. Et Ualeriꝰ maximꝰ dicẽs. Omni ciue maior subaudit reliquo: alioq̃n snia nõ constaret. Nam vt author nr̃ in Pogium annotauit: inepte dixit ille Aristoteles dixit democratiã oĩb⁹ peiorẽ: q⁹ ipse (inq̃t) dixissem oĩm pessimã nõ peiorẽ sicut hic homo est oĩm pessimus: nõ oĩb⁹ peior: ne seipso peior esse dicat: ⁊ superlatiuũ ad ea q̃ sunt eiusdẽ gñis cõparet. Cõparatiuũ ꝫo ad diuersa ⁊c. Dũ vero de diuersis loq̃mur: nõ est opus subaudito: vt prior aliis: pstantior supiorib⁹ ⁊ vẽturis Persis: importunior supiorib⁹. Peior aliis: ⁊ in cõsimilibus locutionibus. Sic⁊ vbi nõ est abltũs sed casus resolubilis in abltm̃: vt prior añ hos: nõ resoluã. i. prior horum sed his. Sic⁊ Enei. j. scelere ante alios immanior oẽs. Quos inter medi⁹ venit furor. i. immanior aliis oĩbus non aliorũ oĩm. Q̃n autẽ dico. Inter Romanos maior pars meliorẽ vicit: resolui licet in gtm̃ Romanorũ. Et iter man⁹ meas aut e manib⁹ meis meliorẽ amisi: resoluã manuũ mearũ ⁊c. Tũc aũt sciũtur esse eiusdẽ nature: q̃n gtũs nõ collectiuus cõformari põt vere ⁊ cõgrue cũ gradu: vñ non recte dicã. Achilles erat fortissim⁹ Troianoz: q⁹ nõ erat fortissim⁹ Troianus. Neq; dicã erat fortissimus suoz socioz̃: q⁹ nõ erat suus soci⁹. Nec Maia est fortissima suarũ sorozz: q⁹ nõ est sua soror. In collectiuis aũt nõ ita. Nã optim⁹ plebis aut ppli: nõ est optima plebs aut ppls: sed in plebe aut populo ⁊c. Nihil ergo facit in authorẽ nostrũ Mãcinelli lima: cui⁹ istic obtusiores sunt dentes ꝙ vt q̃cq; abradant. Sunt aũt hmõi. Priscianus lib. iij. sic ait. Fit aũt cõparatio ad vnũ vel ad plures tam sui gñis ꝙ alieni: ꝙuis Greci honoris cã sue gentis magis ꝙ rõne ꝓbitatis / dicãt nõ posse ad multos sui gñis fieri cõparationẽ ⁊c. Itaq; Priscianũ recte docuisse cõparationẽ apud Latios fieri ad vnũ vel ad plures tã sui gñis ꝙ alieni: authoritate ostendã. Statius em̃ lib. viij. inquit. Sed pectora flectas. Et melior sis queso deis. Uerba sunt Amphiarai ad Plutonẽ. Ualeri⁹ itẽ maximus lib. iiij. cap̃. xiij. Idẽ sensit Fabricius Licinius: honorib⁹ ⁊ authoritate oĩ ciuitpibus suis maior. Et lib. vj. cap̃. ij. Tertiũ temportuniorẽ supiorib⁹ hĩc cepimus rectorẽ. Ipse quoq; Laurẽ. Uallẽ. li. vij. Herodoti ita scripsit. Postquã Mardonius. Dñe (inq̃t) tu ꝫo nõ mõ supioribus Persis: sed etiã vẽturis pstãtior. Hec ille. Idẽ reprehẽdit q⁹ dixit nullam literã noui testamẽti esse latinã: sic. Sec⁹ esse alibi ipsemet fateris. li. iij. cap̃. xxij. dicẽs: vñ interpres noster trãsferẽs maluit latine ꝙ grãmatice loq̃: parci⁹ igit agẽdũ erat ⁊c. Uerũ diceret se dicere nullã esse latinã sic: vt nihil cõtineat barbariei: ita vt per eũ possit latinitas cõfirmari: ꝙuis nulla sit tam barbara que nõ mlta dicat latine. De prior aũt dicit sic. Prior nõ solũ ad vnũ refert: sed etiã ad plures. Nam Aulus Gellius lib. xiiij. ca. vij. refert Uarronẽ in lr̃is quas ad Oppianũ dedit: scripsisse ita. Quotiesq; vsu veniisset vt oẽs isti magistratus eodẽ tpe Rome essent q̃ eoz prior aliis esset: ei potissimũ senat⁹ cõsulẽdi ius fuisse. Salustius itẽ in Jugurtha scribit Micipsam Masinisse filiũ Jugurthe Manastabalis fratris sui filio ita dixisse. Cetez ante hos te Jugurtha q⁹ eta te ⁊ sapiẽtia priores: ne aliter q̃d eueniat puidere decet ⁊c. Ante hos aũt intelligit Adherbalẽ ⁊ Hiempsalẽ filios suos Micipsa. Apuleius quoq; lib. ij. Floridoz ait. Ut Hippias e numero sophistaz est artiũ multitudine prior oĩb⁹: eloquẽtia nulli scõs. Hec ille. Ubi Apuleium inepte locutũ quis nõ videt: nisi subaudiatur (qõ tamẽ durũ est) reliquis aut ceteris. ¶ Querũt multi quõ Greci cõsulant honori sue gẽtis / nõ faciẽdo cõparationẽ ad multos sui gñis: sed superlationẽ? Hempe q⁹ plus esse in suplatiuo Priscianus putat q̃z in cõparatiuo. Itaq; honestius dici Achillẽ fortissimum Grecorũ ꝙ fortiorẽ Grecis: subaudi ceteris. Nam etiã ꝑm doctrinã Ualle: vt fortissimus sit Grecorũ necesse est tres gradus fortitudinis esse inter Grecos: vt ꝫo fortior sit reliqs Grecis: satis est duos esse: vtpote si ceteri omnes in vno sint gradu fortes: et Achilles illis fortior in altero. Sed quum obscura sit hec ratio Prisciano declaranda fuit.

Lima Mancinelli.

Prior. Nomen cõparatiuũ pot non solũ ad duos ꝫ ad plures referri põt. Questio preclara.

ponẽtur suplatiuo: comparatiuꝫ signẽt plusꝫ quam superlatiuum nomẽ cõparatiuum absolutũ significant tantuz ut possitibus et non mynꝫ nomen comparatiuz absolutuz maiorẽ ste significat aliquid castigaciuz quaz suplatiuum.

Nomez comparatiuz debet superare suuz positiuum in ea quantitate uel qualitate quam

Comparatiuū ad vnū: superlatiuum ad plura. Capitulum.xv.

Inter cōparatiuum ꝛ superlatiuū differētia.

INter cōparatiuū et suplatiuū ea imprimis que apud Grecos dria est: q̄ cōparatiuū refert ad vnū: suplatiuū ad plura: qđ reprehēdit Priscianus inquiēs. Fit aūt cōparatio vel ad vnū: vel ad plures: tam sui gn̄is q̄z alieni: q̄uis Greci honoris causa sue gētis magis q̄z ratione veritatis dicāt non posse ad multos sui gn̄is fieri cōparationē. Alij autē dicunt hanc rationē esse propter quā nō vtunt tali cōparatione: q̄ quū ad plures sui generis sit cōparatio: suplatiuo possumus vti / vt fortissim⁹ Grecorū Achilles. Sed suplatiuus multos alios excellere sīgt. Cōparatiuus ꝓo ēt pōt ꝛ puo superātē demōstrare. Vñ etiā diminutiōez iure accepit apud nos matusculus minusculus. Hec Prisc̄ia. a quo tā pro grecis q̄z pro latinis dissentio. Nā quero a Prisciano quonām⁹ Greci distingue rent sensum cōparatiui a sensu suplatiui: quū ipsi cōparatiuo q̄z gn̄i tribuāt: nisi hac rōne: vt hoc ad vnū: illud referat ad plura. Loquor quoties cōparatio fit ad eos q̄ sunt eiusdē generis. Nam ad eos q̄ sunt alieni / necessario q̄z vtunt gn̄o p cōpatiuū: quū abltō careāt. Quū dico cōparationē: more Prisciani tā suplatiui q̄z cōparatiui intelligi volo. Atqui apud latinos ista ambiguitas non est / quia cōparatiuo abltm̄ tribuimus. De hoc paulopost rūdebo. Tamē tāti momēti est illa Grecoꝝ ratio: vt eā latini ad formā Grece constructionis imitati sint: hoc est vt cū gn̄o iūgerēt cōparatiuū: vtiq̄z inter duo. Nā suplatiuū nō dubiū est hīc locū inter plura: vt Aiacū fortior fuit Telamoni⁹: ꝛ manuū melior est dextra. Si vero tres Aiaces fuissent: dicerem⁹ / nō fortior: ſz fortissim⁹: sicut digitoꝝ longissim⁹ est: nō lōgior medi⁹. Hora. O maior iuuenū inquit. Ad duos em̄ pisones filios patrēq̄z scribebat. Quū. i psona Medee que duos filios habuit. Quū minore pueris tussu studioq̄z vidēdi. Cōstitit ad gemine limina prīa foris. Et Cesar siue ali⁹ p Cesare i cōmētario. x. ꝛ i testō Ptolomei patris heredes erāt scripti ex duob⁹ filijs maior ꝛ ex duab⁹ eaq̄ etate añcedebat. Jō maior Aiax ꝛ minor: ille Telamonius hic Oilei fili⁹. Maior ꝛ minor Atrides: ille Agamēnō hic Menelaus. maior Cato ꝛ minor. Maior ꝛ minor Scipio de duobus Aphricanis. Maior Cyrus ꝛ minor: siue superior ꝛ posterior. nā tps significam⁹: nō dignitatē maiorē minorēve. De malis tm̄ nō maior ꝛ minor dicim⁹: vt Dionysius superior: ꝛ Dionysius inferior. Qui numerus quū supat: nō per cōparatiuū sed p positiuū aut per suplatiuū loq̄mur: vt magnus Alexāder: magnus Pōpeius: Fabius maximus. Valeri⁹ maximus. Et hec est Grecoꝝ ratio: in qua nobis conuenit cum illis: q̄ ad vnū sui gn̄is vtendū est cōparatiuo: ad plures superlatiuo. Jdeoq̄z curiosissimus in loquēdo ꝛ reconditissime scie Macrobius in Saturnalibus mihi non p̄bat: vbi dixit. Age serui dū nō solū adolescentū qui tibi

Maior. Minor.

Supior Inferior.

Macrobius.

equeui sunt: sed senū quoq̄z oīm doctissimus. Nō em̄ est eiusdē generis adolescēs cum senibus: nō aliter q̄z si dicā Ego sum doctissimus Romanorū ꝛ Carthaginēsiū: nā si Romanus sum: tollendū est Carthaginēsiū: si Carthaginensis tollēdū est Romanoꝝ: si neutrū: vtrūq̄z male iungitur. Et Priscianus in. j. Omniū est breuissimū eorū que diuidi possunt id qđ diuidi nō pōt: nō aliter q̄z si dicas: hec est pulcherrima suarū sororꝝ: quū sit dicendū. Hec est pulcherrima sororꝝ. Nam sororꝝ ipsa vna est: suarū non est. Quid aūt ad plures generis diuersi? Nēpe nos qui sertū casum habemus simillimū gn̄o: hunc adhibemus: vt Achilles Troianis fortior fuit: ꝛ ego sum doctior Carthaginensibus: qui nō sum doctissimus Romanorū: ꝛ tu doctior es senibus: iuuenū lōge doctissimus. Greci eodem gn̄o vtūtur: vt sit hec differētia: superlatiuū ad plura sui gn̄is / cōparatiuū ad plura diuersi generis comparari. Qđ Priscianus reprehēdit: nolēs illā differētiā inter hos gradus esse sed hāc / q̄ suplatiuū multū: cōparatiu⁹ parum excellere significat. Que ratio preterq̄z q̄ nō satis defendit opinionē Grecorū: atq̄z adeo vsum latinorū etiā falsa est: neq̄z em̄ (vt ipse vult) q̄ cōparatiuū diminutionem accipit: ideo parū significat: ꝛ nō potius multum / q̄ diminui pōt / ꝛ p̄sertiz quū dicat cōparatiuū aliq̄n transcēdere suplatiuū / vt Achilles fortissim⁹ Troianorū Hectore fortior fuit. Sed ego in hoc non laboro: q̄ cōparatiuū mō trāscendat modo minuat / que res non mutat naturā cōparatiui. Aliud em̄ aia duertēdū est quo solo ipsi gradus cōparationis pōderant: q̄ cōparatio vnū gradum obtinet siue primū: suplatio ꝓo plures: siue vltimuz. Atq̄z vt ego sentio: nō ad singulas res / sed ad grad⁹ quosdam illa referēda sunt. Nam vbi fuerint multa eiusdē gn̄is non tm̄ cadit suplatio vno eminente / ceteris paribus: vt si inter plura vascula: aut plura nauigia ad vnā magnitudinē facta / aliqđ sit lōge capacius ꝛ grādius nō recte dicas hoc esse oīz maximū. Necesse est em̄ vbi suplatio est: ibi sit et cōparatio / vt aliquod sit maius aliquo / ꝛ iterū alterū mai⁹ hoc / qđ erit iam maximū oīm / vt in Troianis aliq̄ fortes et his alij fortiores: atq̄z his alij adhuc qui vocantur fortissimi. Jtaq̄z nunq̄z citra tertiū numerū fit superlatio. At Prisciano vī: si cetera paria nauigia aliqđ paululū antecederet: dicendū maius ceteris / si multo: maximū oīm. Quid ergo si inter hec ipsa paria vnū vtcūq̄z emineat: eiusdē tm̄ generis non diuersi quō dicendum erit? Comparatiuū nō refertur ad ea que plura sunt eiusdē generis: ꝛ suplatiuū nō habet locū inter paria. Malim ergo dicere p cōparatiuū: ſz in abltō vt maius ceteris. Nam inter duo (vt dixi) damus gn̄m̄. Quidam dant etiā gn̄m̄: vbi plura duobus sunt: sed tantūmō ecclesiastici p̄sertim imitati Grecos authores vñ interp̄tātur. Nulla em̄ litera est latina noui testamēti. Dicunt ergo: maior discipulorū: minor fratrū: siue q̄ ceteri pares sunt: vn⁹ aūt aut

Cōparatiuū excedit suplatiuū.

Suplatio nō fit citra tertium numerum.

Nulla ē latina subaudi mere: ita vt nil barbari conueniat.

excellat aut excellat: siue q̃ nõ magnifecerit differentiã suplatiui ꝛ cõparatiui: altero hanc pro altero: hoc est cõparatiuo pro superlatiuo vtẽtes: vt ex illo loco datur intelligi. Qui vult inter vos maior esse: sit vestrũ minim⁹. Cur nõ dixit maxim⁹ minimusq̃: aut maior minorq̃: nisi q̃ pro maximus posuit maior: in quo Grecos secuti sumus. In illo aũt licet hucparum pertineat: Grecũ nõ sequimur. Hũc manent/ fides/ spes/ charitas: tria hec: maior horũ est charitas. Cur non aut maior harũ: aut maius horũ? Greci gtm̃ hũc in oĩbus generibus vnũ habent: qui est αυτον auton. Uerũtñ potuisset latinius dici maximũ nisi Grecos imitari maluissemus. Grecos inq̃ vñ traduxerũt/ nõ aũt veteres illos ex q̃bus grãmatica confirmatur. Nam vt charitas est maior ceteris: ita ceteraꝝ duarũ (vt opinor) altera alterã superat raroq̃ reperiẽ numerus triũ: vbi nõ potius suplatio cadat: q̃ tres diuersas exigit quãtitates quam cõparatio. Ideoq̃ Greci cõtẽti fuerũt dicere comparationẽ ad vnũ superlationẽ ad plura: quasi oĩa inter se aliud ab alio distãtia. Quin ipse Prisciã⁹ q̃q̃ dissentit: tamen paulopost quasi imprudens q̃d negauerat: confessus est: prior referri ad vnũ: primꝰ ad plura: q̃d antea Diome. Donatus et Seruius diterãt: idcoq̃ iungi abltõ more cõparatiuorũ: hoc autẽ gtõ more suplatiuorũ. Que nõ significãt melior et optimus: quẽadmodum ipse vult: sicut nec potissimum optimũ in Phor. apud Teren. Ubi dubites q̃d sumas potissimũ: sed in his oĩbus principalior principalissimꝰ ꝛ principalissimũ. Q̃ cum ita sit (vt in summa colligã ꝛ breuiter dicã: vt a principio instituí) cõparatiuũ inter duo esse: suplatiuũ inter plura: si mõ tria sunt imparia: veluti si in duas partes diuisa ciuitas est: vt bello ciuili Põpeij ꝛ Cesa. recte dicas. Maior pars quiritũ sequebatur Põpeiũ: minor Cesarẽ: non autẽ maxima aut minima: nisi accipias pro valde magna maximã: et pro valde parua minimam: sin in tres partes vt tpe triũuirali: dicẽdũ erit Maxima pars quiritum seq̃bat Octauiũ: maxima pars legionũ erat cũ Lepido: maxima pars nauiũ erat cum Antonio: nõ maior. In quorũ vtroq̃ (ne quis putet neminẽ hoc ignorare) peccauit Lactantius vir latinus plane ꝛ facũdus: qui in .ij. lib. institutionũ inquit. Ut possis dubitare quos dicas potissimũ stultiores: illos ne qui falsam religionẽ suscipiunt an qui nullã? Et in septimo. Ut ea ipsa que dicerẽ nõ nostris: sed alioꝝ potissimũ literis cõfirmarem. Potissimũ dixit pro potius. Due eñ partes erant nõ multe: vt apud Quinti. Hoc loco querã necesse est: que ratio fuerit: vt iuuenis ad parricidium suo potius q̃ gladio vteretur? Tametsi nõ absurde hic potissimũ dici posset: quasi suo ex oĩbus potissimum. Et in illo lactãtij quoq̃ si tale foret nõ alioꝝ: sed nostris potissimũ: quasi ex omnibus potissimũ: erũtq̃ multe partes: et totidẽ quot sunt genera literarũ: vel nõ aliorũ: sed nostris potius. Erũtq̃ due partes: hinc nostre litere: illinc aliene. Idẽ lactãtius in primo. Omnes sybille vnũ deũ pdicãt: maxime tñ Erythrea: que celebrior et nobilior inter ceteras habet. Celeberrima ꝛ nobilissima dicẽdũ erat. Cicero ãt quodã loco id q̃d dico aptissime ostẽdit: quũ ait in Pisonem. Me quũ questorẽ in primis Edilẽ priorẽ/ pretorẽ primũ cũctis suffragiis pplꝰ Roma. faciebat. Edilẽ priorẽ dixit: q̃ duo tantũ erant ediles: sicut duo cẽsores. et duo cõsules. Ceteri aũt fere oẽs magistratus multi: vt pretor: questorq̃: inter quos se creatũ dixit aut primũ aut inter primos. Cuius rei si quis fidẽ desideret semp bini ediles nominantur a Terẽ. Ipse Cicero pro Milone inquit. Septẽ ptores octo tribuni plebis: illi⁹ aduersarij: defensores mei. Nã ẽstores pene singuli singlis puinciis pficiebant. Et exẽplo lactãtij admoneor: vt dicã illas ppositiones inter ꝛ ex tam cõparatiuo quã suplatiuo posse dari/ vt constat superioribus que retuli exẽplis: ꝛ Quintiliani in gladiatore. Qui inter nos (vt appareret) fortior fuit ꝛ in geminis languẽtibus. Diu phibeãt: vt ex duob⁹ filiis vtilior incipiat esse piurus. De suplatiuo ipse Paulo ante ptuli exẽplũ. Celeberrima inter oẽs et nobilissima habet: que si pares preter vnã fuissent: vtendũ putarẽ cõparatiuo vt fecit Lactantius. Solemus quoq̃ interrogãdo ꝛ dubitãdo darevtrũ cõparatiuo: quid aũt suplatiuo vt idẽ Quin. Ita nõ tantũ vtrũ sit melius: sed q̃d sit optimũ queritur. Iterũ ex duob⁹ vter dignior: ex pluribus quis dignissimus. ꝛ Lice. Quũ quereret videret oratorvtrũ potius aut quid potissimũ dicamus. Tamẽ aliq̃n damus quid etiã cõparatiuo. Sed ego ad altiora ducẽte stilo trãseo: et ad ea q̃ oratorũ magis sunt q̃ grãmaticoꝝ: ꝛ magis latine elegãterq̃ loq̃ volẽtiũ: q̃ eorũ qui ad normã grãmatice periti esse otẽti sunt: quare separemus ea que de hac re supsunt dicenda: ꝛ eis suũ locũ assignemus: que ꝛ si possent posterius tractari: tñ quia ad materiã graduum pertinẽt in hoc potissimũ loco exequemur rem dignã auribus studiosoꝝ: de exactissima antiquorũ latinitate: ꝛ elegãtia a Marco Tullio Cicerone. M. q̃ Fabio Quintiliano pcipue obseruata: duobus luminib⁹ atq̃ oculis quũ ois sapiẽtie: tum ẽo eloquẽtie latine.

¶ Epitome capitis xvj.

¶ Quisq̃ frequẽter ꝛ elegãter suplatiuo tam diuersũ quã eiusdẽ casus ponit: rarius et min⁹ elegãter cũ cõparatiuo: neq̃ pulchre cũ positiuo nisi suplatiuus in vsu nõ sit. Ponitur tamẽ decẽter cum numeralibus ordinis. Item cum vnus per cõpositionẽ: cũ singularis cũ quotus pro quot. Caret aũt cũ adiectiuo gtõ pluralí: pro quo singularem vsurpamus. Omnis vero elegãter cum positiuo ꝛ interdũ cum cõparatiuo/ raro admodũ cũ suplatiuo ponitur. ¶ Exempla sunt. Optimus quisq̃ christianus septimo quoq̃ die rem diuinam audit. Omnis autem religiosus omni solẽnioꝝ die confitetur prius q̃ rem diuinam faciat: strenuus vero quisq̃ miles prius q̃ arma tractet.

Cõparatiuũ excedit suplatiuũ.

Prior et primus. Potissimum. Inueniturq̃ potissimũ referri ad duo. Cicero. Quãq̃ pstat honestas incolumitati tamẽ vtipotissimũ cõsulendum sit deliberetur.

Lactantius Latinꝰ.

Suplatio nõ fit citra tertium numerum.

Nulla e latina subaudimere: ita vt nihil barbari contineat.

bene possumus ubi habet relatiuum diuersi

dang accusatiui compatiuo et superlatiuo cum preposicione in ter etiam dang ablatiuo cum preposicione

Utrum. Uter. Quid.

Lumia atq̃ oculi eloquentie latine.

Dixi rarius ꝛ nō pulchre: qꝛ nō est negādū q̄n secus fiat aliq̄n. Vñ dicit author. Maluissem ego dicere oīa placidiora. q. d. Scio q̄dē aliter q̄z dici: sed mīn⁹ elegāter: vñ de vnusq̄sq̄ dicit q nō facile patiť suplatiuū ꝛc. parū igiť faciūt Mancinelli annotamenta: quū assumat eadē exēpla q̄ author approbat. Nā in sequēti capite fateť q̄sq̄ cū eo ꝛ quo etiā cōparatiuo iūctū.

Mancinellus. Mācinelli aūt ꝟba sunt. Boni q̄q̄ ꝛ sapiētes q̄q̄ latine nō barbare dꝛ. Apuleius em̄ in pria ōsone inq̄t. Nāq̄ pctm̄ semel vt bon⁹ q̄sq̄ solli citius cauet: ita ꝛc. Trāquill⁹ de Othone. Ferebať et vagari noctib⁹ solitus: atq̄ inualidū quēq̄ obuiorū vel potulētū corripe: ac distēto sago ipositū in sublime iactare. Tacit⁹ lib. xiij. Trepidatione vulgi inualidus q̄sq̄ obtritus. Idē ꝓterea ꝓbat q̄sq̄ cōparatiuo iūgi sic. Vegetiū ꝛ Lactātiū recte scripsisse Quī. ostēdit: nam lib. ij. cap. iij. inq̄t. Erit etiā eo obscurior: quo q̄sq̄ deterior. sic ille. Quib⁹ oñdit se mētē Vallen. nō accipe. Nam vult q̄sq̄ nō cohērere ꝑncipaľr cōparatiuo: ſz tūc qñ est particula q̄ cōparatiuo ꝓsentit: vt eo vel q̄: sicut in sequēti cap. dicit Quin. Quo q̄sq̄ īgenio min⁹ valet: hoc se magis attollere ac dilatare conať. Non ergo diceť q̄sq̄ melior: aut melior q̄sq̄ hoc facit: sed q̄ q̄sq̄ melior est: eo diligēti⁹ deo seruit: qꝛ ordo est: q̄sq̄ seruit eo diligentius deo: quo melior est. Preterea quū Mācinellus ꝓbat vnusq̄sq̄ suplatiuo iūgi dicēs. Unusq̄sq̄ optimus dici q̄z recte ostēdit Ualeri⁹ maxim⁹ lib. iiij. ca. iij. de Fabricio sic dicēs. Cēsu par vnicuiq̄ pauperrimo. videť subaudiri etiā: vt sit vnicuiq̄ etiā pauperrimo. Sz vt notū est: vnū exēplū non facit regulā. Valla etiā abūde hec purgat in Raudensem foľ. vij. vt imp̄ssimus.

Joan. Theo. Cib⁹ antiq̄ssimis: ꝛ oīa minima scriptū reliquit Lic. Ait em̄ in ōsone ꝓ Cecina. Neq̄ em̄ ratio afferri pōt cur si cuiq̄ nouo ciui potuerit adimi ciuitas: nō oīb⁹ patritijs: oīb⁹ antiq̄ssimis ciuib⁹ possit. Idē in dialogo de partitiōe oratoria. Sz erit i enūeratione vitādū: ne ostētatio memorie suscepta videať eē puerilis. Id effugiet q̄ nō oīa minima repetet: ſz breuia singularia attingēs: pōdera rerū ipsa cōpēdet. Celius itidē Ciceroni scribēs lib. epľarū familiariū. viij. oīa intima dixi. Pereā (inquit) si minima cā est ꝓperādi isto: nisi q te videre ꝛ oīa intima cōferre discupio: habeo aūt q̄s multa.

¶ De quisq̄ cum superlatiuo: de omnis cum positiuo: ꝛ aliq̄n cum comparatiuo: de quotus: de vnusquisq̄. Cap. xvj.

Quisq̄ et Dis. Situr suplatiu⁹ adsciscit sibi q̄sq̄: relinq̄t aūt oīs vľ cūct⁹ positiuo: vt optimus q̄sq̄: sapiētissimus q̄sq̄: ꝓ eo q̄d est vnusq̄sq̄ q̄ est bon⁹ ac sapiēs: vel oēs boni et oēs sapiētes. Nō em̄ liceret dicere boni quiq̄: ꝛ sapiētes quiq̄: nec oēs optimi: ꝛ cuncti sapientissimi. Idē intelligo si suplatiu⁹ in alio casu ponatur q̄s illud quisq̄: sic. Maximo q̄sq̄ animo diuitias despicit. Ualētissimi q̄sq̄ corporis lōge abest a sapiētia. At ꝟo cōparatiuo non q̄sq̄ cōuenit: sed oīs. Vegeti⁹ tñ Vegeti⁹ non ꝓpolitus sane scriptor: inq̄t. Honestiores q̄q̄ milites ꝓ honestissimi q̄q̄: ꝛ Lactātius de opificio. Nā ꝛ si ita esset: placidiora q̄q̄ aialia vel nihil fellis oīno vel min⁹ haberent q̄s fere. Maluissem ego dicere placidiora oīa aialia: vt Quintil. in agro redēpto. Rus seruulos: penates: ꝛ oīa vtiliora ꝓperāti festinatione parēti addixit. Ex positiuis aūt illa excipiūtur que carēt suplatiuo: qualia sunt q̄ hñt i/vel u/anteus: vt pius ꝛ strenuus: q̄ nōnūq̄s patiunť suplatiuū: ideo vtrāq̄ rationē sequūtur: oīs pius: et pius q̄sq̄. Salusti⁹ in Catili. Nā strenuus q̄sq̄ aut occiderat in ꝓlio: aut grauiter vulneratus discesserat. Ꝓpe mallē dicere strenuissim⁹ q̄sq̄: pissimus q̄sq̄. Quidā tñ Salustiani codices scriptū hñt strenuissim⁹. Carēt etiā suplatiuo illa nūeralia: scōs: tertī⁹: q̄rt⁹: q̄nt⁹: ꝛ deinceps. Nā prim⁹ etiā quū nūerū sig̃t: suplatiuū est. et vltim⁹. Dicim⁹ ita primo q̄z tpe: primo q̄z die. Quoq̄ primam syllabaz hz interdum lōgam: interdum etiā correptam. Vallā. Mīles. Unus. Singularis. Quot⁹ Ciceronis Quotusquisq̄ iurisperit est quotusquisq̄ disertus est? Unusquisq̄ quisq̄ iunctū:

Qui⁹ primo q̄z die cōsules ad senatū referāt: quāq̄ hic nō tā oīs q̄z vn⁹ oīm prim⁹ dies significať. Idē ꝓ Rabirio. Tertio q̄z ꝟbo excitabāť: ꝛ ꝓ eodē Rabi. Quinto q̄z anno de moribus nīis iudicareť. Cesar cōmentario. v. Legione pducta cognoscit nō decimū quēq̄ reliquū esse militem sine vulnere. Sueto. in vita Cesaris. Et intercalario mēse sublato: vn⁹ dies q̄rto quoq̄ anno intercalareť. Oī⁹ ineruditi sic pnūtiare solēt. Omni q̄rto āno est bissextū. Omni q̄nto anno fit lustrū apū Romanos Grecosq̄. Oñi quinquagesimo anno iudei agūt iubileū: quū sit dicēdū q̄nquagesimo q̄z anno. Ulpia. apud Justinianū lib. xxvij. ait. militē q̄si millesimū quēq̄ dictū. i. omnē q̄ ex millenario nūero vltimus est: cū accipiēdū sit nō vltim⁹: sed q̄sq̄ ex eo nūero. Nā quū dico: dabo tibi ex ouib⁹ decimā quāq̄: nō eā itelligo q̄ decima in nūerādo eueniet: sed vnā de decē q̄cūq̄ sit: vel (vt absoluti⁹ loquar) singulas ex denis siue ex decē q̄s tu elegeris. Itaq̄ vna q̄q̄ pōt esse decima. Et exēplo Cesaris cōstat decimū quēq̄ esse vnū ex nūero denario: ita dicim⁹ millesimū quēq̄ vnū ex nūero millenario. Jurispiti nīi lingue latine ignari intelligūt militē ex mille maxime strēnuū. Vñ puto errorē ortū de vocitādis militibus hoc tpe insigne quoddā dignationis ferētib⁹. Sed ad rē. Hinc etiā factū est vt dicamus vnusq̄sq̄ ꝛ singularis q̄sq̄ nō singulariss imus: qđ nō repiť: sicut nec vnicus hz vnicio: ꝛ vnicissim⁹. Quot⁹ etiā iūgiť cū q̄sq̄: sed tñ diuersa rōne a supioribus. Nūq̄ em̄ fere vtimur hac dictione nisi interrogatiue et in significatione que est quot. Quotus em̄ frequēter sig̃t quot: vt Martia. Dic quotus es quāti cupias cenare: nec vnū Addideris ꝟbū: mēsa parata tibi. i. quot estis: ꝛ qđ tecū hēs. Lice. ꝓ Ligario. Quot⁹ em̄ istud q̄sq̄ fecisset: i. null⁹ vel rarus. Ouidi⁹ de arte. Forma dei munus: forma q̄ta queq̄ supbit. i. nulla vľ rara. Nō venit in mētē an cū alijs noibus iūgať q̄sq̄. Hoc tñ: scio nō hīc quisq̄ gtm̄ pluralē dūtaxat cū adiectiuo

Lice. Quotus quisq; iurisperit⁹ est quotusq; disertus est. Unusquisq.

tunctū:ideoq; genitiuo vtimur singulari pro genitiuo pluralī. Idez em̄ est optimi cuiusq; animus:qđ olim bonoꝝ animus. Unusquisq; autē ideo nō facile patit superlatiuū:q; illud vnus vim quādam ac naturā (vt paulo ante ostēdi) superlatiui obtinet:potiusq; dicimus vnusquisq; bonus:q̄ vnusq̄sq; optimus:atq; hec hactenus de quisq;.

¶ Epitome capitis.xvij.

¶ Ut ꝛ ita cōsiles efflagitant gradus:ideoq; si quisq; interuenit:superlatiuos fere exigūt: sed eos aut noiales ambos:aut aduerbiales ambos:aut alterū noialē:alterū aduerbialē.

Quid et quod.

Quid autē ꝛ oia eius cōpositā que ı/ante d/ vel c/habēt substātiua sunt:genitiuū alteri⁹ substātiui aut adiectiuū eiusdē casus efflagitantia. Quod vero cū suis adiectiuū est:substantiuum cōsimilis casus desiderās:vt q̄d mōstri alis:ꝛ qđ monstrū alendū predicas:Quecunq; aūt vim suplatiuā habēt:positiuo magis q̄ superlatiuo coherēt. ¶ Ut imprimis: cūprimis:inter primos:apprime:preter ceteros. Per valde:oppido sane inter paucos ꝛc. Frustra hanc p̄ceptionē tarat Calepinus in vocabulo:Ut dicēs. Ly quidā preceperint in hac iunctura ita ꝛ vt semper rīdere gradus. Ouidius tñ lib.heroiduz dixit. Ut ferus est: multoq; suis truculentior euris. Spectasset siccis vulnera nr̄a genis. Non em̄ siccioribus dixit ꝛc.hec ille. Uerū illud. Ita qđ Oui.subintellexit:ad primā particulā q̄ cū vt tūgitur: retulit:nō em̄ dixit vt ferior est:sy vt ferus est. Taceo q; vt aīr accipi potest:et sine ita poni: quocirca locus ille nihil cōtra nos facit.

¶ De vt ꝛ ita cum superlatiuo:de quo ꝛ eo cum comparatiuo. Cap.xvij.

Ut ꝛ ita.

Ddamus de vt et ita sīlibusq;. Duplicatur superlatiuum vel altera ex parte nomē:vel altera ex parte aduerbiū:vel vtrinq; nomē:vel vtrinq; aduerbiū:cū his indeclinabilibus q̄ noiaui. Cicero de oratore. Ut quisq; optime grece sciret:ita esse nequissimū. Idē in eodē. Ut em̄ q̄sq; optime dicit:ita maxime dicēdi difficultatem varioq; euētus orationis:expectationemq; hoim pertimescit. Idē de officijs. Ut q̄sq; animi magnitudine maxime excellit:ita ꝛ maxime vult princeps oiz vel potius solus esse. Quin. Quod vt lōge optimū ita difficillimum. Et iterū. Nō vt quidq; primū dicēdū: ita primū occurrit. In quo caueamus ne pro quidq; dicamus qđq;. Multū em̄ refert inter hec duo. In catone maiore vtrūq; superlatiuum sustulit Cice. Ut quisq; etate antecedit: ita sñie principatū obtinet:qđ facere alibi solemus:vt in illo. Hō in primis doctus:non in primis doctissimus:ne duas res suplationez habētes cōiungamus. Justa igit causa quare Cice.suplatiuos p̄termisit:q̄ causa donato in eunuchū Terētij nō fuit:qui ait. Ut quisq; miser est:ita senior videtur. Hā preterid q; nō adhibuit superlatiuū:etiā cōfusionē quandā fecit ex positiuo et cōparatiuo:qđ ita emēdemus:tum per aduerbiū:sic. Ut q̄sq; maxime miser est:ita maxime senex videt:tum per nomen:sic. Ut q̄sq; miserrimus est:ita annosissimus videt:tum per alterū aduerbiū:alterus nomē:ita. Ut quisq; maxime miser est:ita annosissimus videt:vel. Ut q̄sq; miserrimus est: ita et maxime senex videt:tum per cōparatiuum: nā ꝛ hoc idē efficit qđ superlatiuū:hoc modo. Quo quisq; miserior:vel quo q̄sq; magis miser est:eo senior:vel eo magis senex videtur. Quod ita licere fieri exēplo probandū est. Quint.ij.institutionū. Quo q̄sq; ingenio minus valet hoc se magis attollere at dilatare conatur. Et paulopost. Erit eo etiā obscurior:quo quisq; deterior. Justinus autē siue Trogus superlatiuū cū cōparatiuo miscuit: inquiēs li.xvj. Locupletissimus vt quisq; est ita plures eq̄tes in bello suo regi p̄bet. Ego dicerē:ita plurimos:quin ꝛ ita ab illo scriptū fuisse suspicari libet. Dicebā pauloante nō licere dicere in primis doctissimus; idē sentio de inter primos:ꝛ cū primis:licet Sallustius si modo codex nō sit mēdosus:aīr dixerit. Ac sane (qđ difficillimū est) in primis ꝛ plio strenuissim⁹ erat ꝛ bonus cōsilio. Sīlia his sunt: in paucis:cū paucis:inter paucos. Itē super oēs:ante alios:p̄ter ceteros. Sed hec:ꝛ si positiuo frequētius gaudeāt:tñ nōnūq; patiuntur suplatiuū:vt Pli.li.xxvij.devsu absynthij cōuenit dicere:herbe facillime atq; inter paucas vtilissime Uergi.in.vij. Petit ante alios pulcherrimus oēs Turnus auis pauisq; potens in eiusdē operis prio. Pigmalion scelere ante alios immanior omneis.

Quo et eo.

¶ Epitome capitis.xvij.

¶ Tantū ꝛ quātū:ꝛ sīlia in um positiuo quadrant. Sed tāto ꝛ quāto ꝛ cōsīlia in o/cōparatiuo:ꝛ interdū superlatiuo:ceterisq; vim excedēdi cōnotātibus:cuiusmodi sunt ante:post cū cōpositis:alius:aīr:secus:ꝛ sīlia. Tā aūt et quā in diuerso sensu trib⁹ coherēt gradibus.

Tam et quam.

¶ Positiuo dum tā valet tm̄:ꝛ quā quantū: vt vir tā bonus quā doctus.i.tm̄ bonus quantum doctus. Cōparatiuo p̄ tanto ꝛ quāto:vt vir tam melior quā doctior. Superlatiuo aūt pro valde:vt vir ille tā doctissimus.i.tā valde et insigniter doctus. Uir quā optimus.i.valde bonus:aut pro tanto:vt vir olim tam optimus quā doctissimus.i.tanto ꝛ quanto. Sed pro valde acceptū ꝛ superlatiuo iunctū nō recipit genitiuū:vt vir quā optimus:nō quam optimus olim:vt in sequentibus patebit.

¶ De tm̄ ꝛ quantū:tāto et quāto sīlibusq; quomodo iūganť gradibus. Cap.xviij.

Hoc magis ꝛ eo magis:idē est qđ tāto magis. Itē quo magis idē est qđ quāto magis. Quare admoneor vt aliquid de horū olim natura p̄cipiā: positiuos magis decere tantū ꝛ quātū:cōparatiuos tāto ꝛ quāto. Lic. Quāto es maior: tāto te geras summissius. Nō autē quantū es maior:tantū te geras summissius. Et contra. Quantū potes:tantū elabora:nō aūt quāto

Tantū ꝛ quantū.

Quā p valde acceptū ꝛ suplatiuo iūctū gignēdi casuz respuit.

potes: tanto elabora. Lactãtius tñ ꝓter more tantoꝝ inquit. Quãto frequẽter impellitur: tanto firmiter roborat. Et Boetius in dialecticis dixit. Paulo equales: hic pro paulũ dicẽs paulo: ille ꝓ frequẽtius firmiusq; frequẽter firmiterq;. Tolerabilius quod fecit poeta Catullus. Tanto pessimus oim poeta: quãto tu optimus oim patronus. In superiore Lactantij exẽplo bis pcñ est in vtroq; mẽbro. Quidã peccant in altero: vt si dicaꝝ. Quãto frequẽtius impellit: tãto firmiter roborat: vel quãto frequẽter impellit: tanto firmius roboratur: nisi ita venuste dicas: vt Vergi. in. xij. O prestãs animi iuuenis: quantũ ipse feroci. Virtute exuperas: tanto me impensius equũ est Cõsulere: ꝛ Quinti. in. j. Quid aũt in nostris legionibus comua actube factũt: quoꝝ cõcentus quãto est vehemẽtior: tantõ Roma na in bellis glia ceteris ꝓstat: qõ nõ licuisset aliter dicere. Proxime aũt ad vim cõparatiuorum accedũt illa aduerbia ante ꝛ post: siue prepositiones: vt tãto ante ego veni: quãto tu post venisti. Et illud nomen alius ꝛ eius aduerbium alr: et huic sike secus: vt Quinti. At quãto alius fuit ille infelicissimi iuuenis affectus. Et Terẽ. Verũ alr euenire multo intelligit: ꝛ Cice. Multo secus euenit. Nã q dico de tanto ꝛ q̃to: idẽ intelligo de aliquanto: de multo: de paulo: ceteriq; sikibus. Rursus qõ de tantũ ꝛ quantũ: idẽ de aliquantũ: de multum: de paulũ: ꝛ de reliquis. Sed qꝛ hec trãseunt in aduerbia: ideo nõnunq; (de his que exeũt in um loquor) abutimur: ꝓ ijs q̃ exeũt in o: ꝑsertim qñ nõ est illa cõtrapositio duoꝝ: vt superioribus exemplis ostẽdimus. Juue. Despiciã quid sit quantum sublimior Atlas. Teren. Eius frater aliquantulũ est ad rẽ autdior. Quin. At quidã si forte susceperint negotia paulũ ad dicendũ tenuiora ea cõuitijs implent. Jta in aduerbijs prepositionibusq; multum ante: vel multo ante: paulũ post vel paulo post. Verbis aũt semꝑ fere cõuenit per um potius q̃ per o. Exceptis ab ante: a prẽ: a postq; cõpositis more eoꝝ vñ cõponuntur: vt multo prestat: ꝛ multũ prestat. Sallu. Multo prestat maleficij q̃ bñficij immemorem esse. Jta multũ vel multo añcellit: paulũ vel paulo post habui tua negotia meis. Tã ꝛ q̃ sikia eadẽ vident tantũ ꝛ quantũ: ideoq; raro cũ cõparatiuo iungunt: vt Vergi. Tã magis illa fremẽs ꝛ tristibus effera flãmis: q̃ magis effuso crudescũt sanguine pugne. Cũ superlatiuo frequentius vt tã hic est oim optimus q̃ nobilissimus. Sallust. q̃ quisq; pessime fecit: tam maxime tutus est: qõ idẽ valet ac si diceret: vt quisq; pessime fecit: ita maxime tutus est. Terẽ. Nãq; adolescẽs q̃ minima in spe siponunt i tus erit: tã facillime pacẽ in ꝑris leges confiet. Solent poni tam ꝛ q̃ separatim ꝛ alterũ sine altero: vtrũq; in significatiõe vehemẽtie: vt Cic. In tam optima causa nõ debeo timere. i. tã valde ac perq; valde bona causa: ꝛ iterum. Nõdũ erat nris tam grauissimis tamq; multis iudicijs ignominijsq; tantopere grauibus concisus. De q̃ hoc sit exemplum. Tu es homo q̃ iocundissimus. i. valde vehemẽter q; iocundus. Sed de hoc differendum est latius: ideoq; nõ in eũdẽ locũ includam.

¶ Epitome capitis. xix.

¶ Per particula significãs valde aut cõsummationem: positiuo et verbis nõ cõparatiuo aut suplatiuo cõponi vult: q̃ aũt ꝓ eo qõ est quantũ positiuo q̃dẽ adherer: sed nõ principali verbo: nec sine figura dicẽdi. Nã aut ironice: aut admiratiue: aut infinite: aut interrogatiue loqmur. Raro aũt admodũ sic superlatiuo iunctũ legas. Sed q̃ ꝓ quãto / legitime ꝛ nõ frequẽter / cõparatiuo datur: ꝓ valde autẽ suplatiuo: ideoq; cũ verbo principali et citra figurã. Respicien dũ itaq; est ad significationem. Nõ eñ apte dixeris q̃ primũ aduenerit cenabimus: sed in eo sensu dices: quũ primũ: vt primũ: vel vbi primũ. Nã vt particula in locum q̃ vel quantũ succedit. Adheret tñ sic superlatiuis interuenięte ꝝbo possum aut siki: vt dicã q̃ potero breuissime. Hec tñ ꝓ valde multis dices q̃ plura: ſz cõplura. Venuste aũt q̃ cũ vt: aut pro: aut relatiuo: sequit cõparatiuum: hoc pacto. Junior es: q̃ q aut q̃ vt tale bellũ geras. Maius est onus q̃ pro humeris tuis. Ceterũ q̃ ꝓ valde iunctũ particule positiuum effiagitãti illi legitime coheret: vt ꝑq̃: oppidoq̃: saneq̃ pauci dicẽdi sunt periti. At suplatiuo iunctũ: qꝛ sigt idẽ qõ per cũ positiuo gtñ refugit: sicut ꝛ positiuũ nomen. Ut nõ dicetur: vir oim q̃ optimus: sicut nec oim per bonus. Si qui alr locuti sunt: id authoritati / nõ arti cõcedemus. Quocirca frustra in authorem nostrũ sic insurgit Manci. q̃ ꝓ valde positiuis etiã rite iungit Cesar li. iij. cõmen. de bello gallico. Ut q̃ celerẽ atq; instabilem motũ haberet. i. valde celerẽ. Aul. Gel. li. xv. ca. ix. Immo inq̃ potius nos ꝛ q̃ audaces ꝛ q̃ licẽtes sumus: q frontẽ improbe indocteq; nõ virili gñe dicimus ꝛc. Apu. li. viij. Sz heu tu inquit Charine q̃ ꝓ beveste cõtectus: oiq; comite viduatus prima vigilia fores meas tacitus accedas. Sill. li. iij. Magnis q̃ leta frõte sacerdos. Exceptos hospes tectis inducit Arisbas. Tul. in lelio. q̃ multa enim que nra causa nunq̃ faceremus: facimus causa amicorum ꝛc. Pli. li. xxxiij. c. xiij. Quare queso nisi vt q̃ multi eos cõserui inferret, Scribit ea Pli. de lanciũ numero ꝛ põdere. Preterea q̃ pro valde cõparatiuo q̃z recte adiungitur: nõ solũ superlatiuo ꝛ positiuo: vt patuit: vñ Tul. lib. Tusculanarũ q̃stionũ, v. Abacoq; q̃ plures ornauit argẽto auroq; celato. Sene. i epi. lxxviij. Cõuocaui q̃ plures amicos. Tul. li. ij. ad Herenniũ. Postea admonuimus causas esse q̃ plures in q̃bus ꝛc. pro quantũ suplatiuo q̃z adiungi solet. Varro eñ lib. iij. de canibus ait: q̃ paucissimos reliquas tã optimi in alendo fiẽt. Cato aũt in re rusti. c. lxv. q̃ acerbissima olea erit: dũ oleũ facies: tã oleũ optimum erit, Hec ille. Jn q̃b⁹ q̃ ponit ꝓ vt: ꝛ tã

aduerbia i um interdum ꝙpatiuo gradui iũgunt.

Tã ꝛ q̃.

Tã et q̃

ñ ꝛ post

Alius.
Aliter.
Secus.

pro ita. Valla aũt mendã censeat in scriptura vbi q̃plures p cõplures legũt: aut plures absolutuz iudicet: ꝛ q̃ figurate adiunctũ. Verũ est vbi dubites an q̃ p valde positũ cũ abtũ soluto censeas: sed facile ad figuratã locutionem trahas. Dictũ est aũt q̃ p quantũ adhererе suplatiuo: intercedente vbo possum aut siki. Cuius rõnẽ assignat author: qr tũc q̃ vim determinare verbũ: vt dicã q̃ breuissime potero: resoluit sic. Dicã breuissime q̃. i. quantũ potero: vñ sepe loquimur cũ verbo possum: ꝛ siki: ꝛ tñ q̃ pro quantũ positiuo damus: vt dicam q̃ breuiter potero. Manifestũ est autem vbicũq; ponitur q̃ p quantũ: illic posse poni ipsum quantũ: vt dicã quãta maxima potero breuitate. Cui⁹ ordo est. Dicã breuitate maxima: quãta vcz potero. Cui loco videret congruere in hoc sensu etiã quantũ: sic. Dicã quãtum potero breuitate maxima. Sed i multis (vt dixi) sentẽtia animaduertenda est.

q̃ p quãtũ suplatiuo q̃liter iũgit.

¶ De per ꝛ q̃ cũ gradibus. Cap. xix.

Quantum attinet ad significationem

Idem nãq; ponderis in cõpositione habẽt: per ꝛ q̃: sz alterũ positiui pprium est: alterũ suplatiui: vt ppulchre: perbelle: perdiligenter: q̃ pulcherrime: q̃ optime: q̃ diligẽtissime: quorum exẽplor referta sunt oia. Hoc intelligit quoties accipit q̃ pro valde siue vehementer. At cõtra q̃ p quantũ: nũq; cũ suplatiuo: sz semp cũ positiuo: vt Cice. q̃ morosi sunt q̃ amãt ex hoc potes intelligere. Vides vt q̃ pro quãtũ non põt adiungi verbo principali dũtaxat in recto mõ loquẽdi: hoc est qñ nõ figurate loq̃mur vt exprobrãdi deridẽdive causa: hoc modo: q̃ citoveniſti: q̃ suauis homo es. Loquor aũt quoties duo verba in eadẽ oratione inserũtur: semp cũ verbo nõ principali iungi q̃ pro quantũ: p valde frequẽter vno verbo cõtentum esse: ꝛ in duobus: principali potius gaudere: nõnunq; altero: vt vbi est lucrũ eo q̃ primum aduolas. Et ibi est lucrũ: quo tu q̃ primum aduolas. At in hac differẽtia positiui ꝛ suplatiui aliqui se obiiciẽt: afferẽtes Terẽ. in Andria. Retecit se in eũ flens q̃ familiariter. Et in eunucho. Post illa tpa tute scis q̃ intimum te habuerim. In quor exẽplor prior est q̃ p valde cũ positiuo. In posteriore quã pro quantũ cũ superlatiuo. Ego vero accipio illud q̃ familiariter / p quãtũ familiariter figurate: quasi o quantũ familiariter: ꝛ hoc intimũ accipi volo p positiuo: sicut primũ. Dicimus nãq; hic est mihi magis prim⁹: ita hic est mihi magis intim⁹. Neq; in hoc toto meo opere tam licentiã poetarũ cõsector: q̃ vsum oratorẽ. Neq; si quid alr penes authores reperiatur: mihi obesse debet: q̃ nõ legẽ scribo: q̃si nunq; alr factũ sit: sed qđ frequẽtissime factitatum est: psertim a. M. T. Marco q; Fabio: apud quos si qñ reperiatur q̃ cũ positiuo pro valde: aut cũ suplatiuo p q̃tũ: ausim affirmare mẽdose scriptũ: vt in pemio de oratore: q̃ boni pdiu nulli: q̃si de valde bonis: ꝛ nõ poti⁹ de bonis loquat: vera scriptura erat: boni per q̃ diu nulli: aut potius: cum boni pdiu nulli. Aliter em̃ vi nõ cõgrue dici: qđ vitiũ scribẽdi vtinã in paucioribus esset. Qđ Cice. ipse illo suo eruditissimo seculo (qđ vix credibile vi) queritur: ita vt apud latinos mẽdosiores sint codices latini q̃ Greci: q̃ q̃ apud Grecos lõge difficilior sit scribendi q̃ apud latinos rõ. Nã cur nõ septus q̃ p valde cũ positiuo in illis reperiremus: si pbassent poti⁹ quã respuissent. Quare in hac re nõ verebor rephẽdere Boetium: Prisci. ꝛ elegantiorẽ vtroq; Lactantiũ. Primus sup Cice. topica ita ait. Nosti oblatrantis morsus inuidie: nosti quã facillime in difficillimis causis liuor iudicũ ferat. Mallem dixisse q̃ facile. Seds lib. xviij. ita. Ideo ex vno li. Cic. tot vsus pponere studui: vt docerem q̃ frequentissime hac cõstructione vsi sunt authores eloquẽtie latine. Latini⁹ erat q̃ frequẽter vsi sunt vel q̃ frequẽtissime vsos. Tertius ita li. j. insti. Et q̃ multa alia de deo nr̃is hoibus locutus est sikia: p multa ego dixissem. Idẽ li. vj. Hoc aũt duplex sacrificij genus q̃ sit verissimuz Trismegistus Hermes idoneus testis est. Et in ṗncipio statim libri de opificio inqt: q̃ minime sz q̃tus summis etiã necessitatibus ex hoc libello poteris esti mare puto Cice. q̃ sit verũ et q̃ parũ sim q̃tus potius fuisse dicturũ: q̃ scribẽs ad Trebatium in pemio ita ait. Sed dũ fuimus vna tu optimus es testis quã fuerim occupatus: nõ dixit: q̃ summe occupat⁹: aut q̃ marie occupatus: aut q̃ occupatissimus fueriz. Qđ aũt dixi de quã nõ debere illud iungi cũ suplatiuo quoties sigt quantũ: vnũ verbũ excipitur possum: ꝛ que idẽ signt queo: valeo: lz: ꝛ si qua sũt alia: vt scribas q̃ optime potes. Nec recte dicas: scio q̃ optime scribas: qđ põter authoritatẽ summor authoꝛ et rõne nitit: qr vbi est ṗbũ potes: ibi q̃ nõ iũgit cũ suplatiuo: sz cũ ṗbo: sic. Scribas optime q̃ potes: i alijs aũt neq̃t iũgi cũ ṗbo: sic. Scio optime q̃ scribas: nisi alter sit sensus. Ergo illđ nõ plane latinũ est: q̃ primũ mare intraui: exorta tẽpestas est: sz quũ ṗmũ: ac q̃ primũ potero: mare itrabo: vl quũ ṗmũ potero: vl vt ṗmũ potero: vl vbi ṗmũ mare itraui: aut vt ṗmũ: vel vbi primũ potero mare itrabo: latinũ erit. Ex his q̃ dixi colligit vbi ẽ q̃ p quãtũ: ibi q̃z poni posse ipz quãtũ: vt Cic. de amicitia. Nisi q tãta est iter eos: quãta maxia põt mor studioꝛ q̃ distãtia Quin. i. ij. Quũ aliq̃d adhibita quãta maxia põt cura diligẽter elimauerit. Ut q̃z i locũ q̃ vl quãtũ succedit: nũc sine ita: nũc cũ ita. Primo mõ sic: vt apđ eũdẽ i. xij. Nõ omittẽda ps hec oronis: sz exigẽda vt optime possum⁹. Et Cic. i Phil. Quas vt honorificẽtissimis ṗbis ipse cõseq̃ potero cõplectar mea snia. Altero mõ sic: vt apđ eũdẽ de oratore. Hec vt breuissime dici potuere ita a me dicta sũt. đ positiuo ãt nemini dubiũ erit q̃ ꝛ vt q̃uenire cũ possũ: vt idẽ in Phil. Sz reliquũ curruz vite q̃ q̃dẽ possuz breuit pstringã: ꝛ vt potui breuit perstrinxi. Recte g̃ ponet q̃ p quãtũ cũ positiuo

Boetius. Priscianus. Lactãtius. Priscianꝰ ꝛ Boetius eloqn tior.

Hec oro potest defer hoc modo nam ab h nemine mihi me descendunt dico verbia minime mihi me. et mihi me idez est quod ut mihi ma feci non feci. et ut dicimꝰ quam ne sim quietus ex h potueris cognoscer ita dicemꝰ q̃ mihi sim quietꝰ in illa s mihi me ver sonat val de

Possuz.

Quũ primum. Quum. Ut. Ubi.

et suplatiuo intercedēte verbo possum. Male aūt cū cōparatiuo: siue sine possum: vt quā plura volumina ille cōposuit: dicendū est cōplura: nō quā plura: vt quidā male scribunt. In aduerbio quoq; suplatiuo nōnunq; legimus cōplurimū p plerūq; siue per possum: vt narraui rē gestā quā breuius potui: aut quā potui breuius. Cuius hic quidē sensus: sz tñ barbare platus est. Narraui quā breuissime potui: q̄q; hoc scōm posset accipi in eū sensum q̄ est: breuius quā potui: siue (vt apertius loquar) breuius quā potuissem. Primus modus sic accipi non pōt: Nec hoc quidē barbarie caret: licet huius loci nō sit. Iste est nimis iuuenis ad dandū sibi tale negotiū: quod sic latine dicetur. Iste est nimis iuuenis aut iunior: quam vt ei detur tale negotiū: vel est iunior quam cui tale negotiū detur. Cuius rei plurima vbiq; exēpla sunt: vt Quin. Sz hoc apertius est quā vt p̄bandū sit. Et ita opus inchoatur. Valerij maximi. Urbis Rome exterarumq; gentiū facta simul ac dicta memoratu digna: q̄ apud alios authores latī⁹ diffusa sunt: q̄ vt breuiter colligi possint. i. latius sunt dispsa: ita vt nō breuiter colligi possint. Itē Quin. in. x. Ideoq; ne suscipiēde quidē sunt causse plures: q̄ q̄bus se suffecturū sciat. In eādem rōnē cadit ille modus qualis est. Maiorē geris vestē: q̄ p habitu corporis: vt Curt. Maiorē q̄ p magnitudine sylue reddebant sonū. Illud hoc loco iocosum inserere nō pudebit. Si q̄s interrogatus hmōi positiui perpulcher q̄ cōparatiuus sit: ⁊ q̄ superlatiuus: nō bene rñdebit: nisi ita: multo pulchrior: ⁊ q̄ pulcherrimus. Ex his aūt duob⁹ de q̄bus diu disseruimus / per ⁊ q̄ cōflat vnū perq̄ / q̄vtri dandū erit positiuo an suplatiuo (vtrūq; em̄ in eo partē sibi vendicat) certe positiuo: vel q⁊ p anterius est: vel q⁊ indecēs videret duo aduerbia vehementiā significātia suplatiuo anteponi. Dicimus itaq; perq̄ doctus: perq̄ eruditus: perq̄ pulcher. Et sicut verbo solet apponi p ita perq̄: vt peruelim: perplacet: perq̄ velim: perq̄ placet. Pli. iunior ī epīsto. Perq̄ velim scire nisi interpositum sit q̄ inter prepositionē: ⁊ verbū cū quo illud copulat. Quale apud Terē. Per pol q̄ paucos reperias meretricibus fideles euenire amatores: q̄ sic resoluit: pol perq̄ paucos Boetius tñ in cōmētarijs logice breuiorib⁹ superlatiuo dedit dicēs. Apud scriptores q̄dem Grecos perq̄ rarissimos. Et Pōponi⁹ de origine iuris digestoꝝ Justiniani li. j. Nā aū eū Seruius duos libros ad Brutū perq̄ breuissimos ad edictū scriptos reliq̄t. Et facundus scriptor Curti⁹ li. iiij. Bessum quoq; Bactrianoꝝ ducē perq̄ maximo posset exercitu coacto descendere ad se iubet / sed hmōi exēpla tā rara sunt: vt dubitē an librariorꝝ sit culpa: certe ipse sic loq̄ nō ausim. Aulus q̄dē Gellius hoc q̄ pcipimus semp custodiuit. Ceterū vt est in loquēdo curiosior: pro perq̄ ita loq̄t: sane q̄ vtile: voce admodū q̄ suaui:

Cōplura non quāplura.

Cōplurimū.

Quā vt. Quā q̄.

✠ De cōparatiuo ⁊ suplatiuo positiui p pulcher ⁊ similiū.

✠ perq̄ cū suplatiuo apō Boetiuz ⁊ alios.

Curti⁹.

Gellius.

Sanecq̄.

Admodumq̄.

oppido q̄ libēs: nimis q̄ ineptū: q̄ aduerbia idē pollēt qō valde. Usitatius tñ est perq̄: vt perq̄ vtile: voce perq̄ suaui: perq̄ libēs: pq̄ ineptū. Tametsi Cesar cōmētario. xiij. Quibus rebus oppido perq̄ pauci sub pellibus acq̄escebāt. Et Seruius Sulpitius ad Cicē scribēs ita incipit. Posteaq̄ mihi renūciatū ē mihi de obitu filie tue saneq̄ p eo ac debui grauiter molestē tuli. Et ad eundē Celi⁹ etiā ita incipit. Saneq̄ līis Cesaris sumus cōmoti: nam Cassius cis Euphratē Parthorū copias esse scripsit. Et brutus quoq; Deci⁹ ad eūdē. Nā suos valde q̄ paucos habet. Et iterum i eadē epla. Saneq̄ gauisus sum. Quid plura? Ipse quoq; Cice. ad fratrē. Nā qō de Pompeio Caninius ait: saneq̄ refrixit. Non succurrit mihi si qō aliud exēplū apud Cice. reppererim. Et Tit. Li. nescio an alibi q̄ lib. xiij. Quū haud facile esset: aut ea q̄ obijcerētur: aut q̄ aduersus eos dicēda erant / memoria cōplecti: nec em̄ multa solū sz etiā pleraq; oppido q̄ parua erāt. Hec igit dantur positiuo: illa vero magis superlatiuo: multo ⁊ lōge in eo fere significato quo solet q̄ cū suplatiuo: sed cū hac tñ differentia: q huic q̄ nō tribuimus gtm̄ illū suplatiui ppriū: aut abltm̄ actiūe cum prepositione: vt fit sine ipso q̄. M. T. Acerrimū autē ex oībus nr̄is sensib⁹ esse sensum vidēdi. Et iterū. Quē crassus dilexit ex oīb⁹ plurimū. Non dixit q̄ acerrimū: aut q̄ plurimū ex oībus: siue inter oēs.

✠ Epitome capitis. xx.

✠ Longe ⁊ multo decēter adherēt cōparatiuo ac suplatiuo: ac dictionibus excessum aut diuersitatē cōnotantibus. Facile aūt ⁊ suplatiuo: ⁊ verbis diuersitatis aut excessus hisq; noibus: princeps: pcipuus: primus: secūdus. Valde aūt positiuū efflagitat: quem longe et multo nisi excessum aut diuersitatē significet refugiūt. Ut valde doctus: lōge doctior: multo oīm doctissimus nō longe doctus: nec valde doctior: aut valde doctissimus. Sed lōge diuersus dispar alius. Itē lōge prestat: superat: vincit: excellit. Poti⁹ tñ multū pstat: aut excedit: q̄ multo dicā: q⁊ actū regere videnť.

Longe. Multo. Facile.

✠ De longe: multo: facile: valde. Ca. xx.

Ad quoq; fit in multo: atq; in lōge p valde: ⁊ ī facile p nō dubie: vt Qui. lib. ij. Declamādi rō vt est ex oībus nouissime inuēta: ita ⁊ multo est vtilissima. Idē. Longe oīm quos quidē mihi audire cōtigit pstātissim⁹ Domitius Apher: et M. T. Sed ego neq; illis assentiebar: neq; harū disputationū inuētori et principi longe omniū in dicēdo grauissimo ⁊ eloquētissimo Platoni. Idē pro Rabirio: Uirū vnū totius Grecie facile doctissimū Platonē. Amat ēt longe (vt multo) secū iungi cōparatiuum: vt Uerg. in. ix. At pedibus lōge melior Lycus. Et ea de q̄bus antea disputaui: alius: alr: secus: ante: post: vt longe alius: lōge alr: longe secus: lōge ante: lōge post: ⁊ cōposita a pre: vt longe prestās: lōge pstat. Quin. Sed eū lōge mū esse.

✠ Cice.

Illō hoi lōge optī

Oppido q̄.

Nimisq̄

✠ Idēi raudensem ō gellio dicit: cui⁹ hec sunt ỹba neq; ỹo raudensi faciēduz fuit vt tā sepe.

A. Gellīū p teste adferret hoiez curiose nimis ac supstitiose loquētem.

Longe ⁊ mlto cuz superlatiuo.

✠ Ualle suētū aduerbijs.

¶ Lõge cõparatiuo iungitur.

precedunt ingenia viuentiũ. Et cetera q̃ superlationẽ quandã hãbẽt: et prime ad cõparatiua accedũt: vt longe superat: lõge vincit: ꝛ ea que diuersitatem more illoꝝ alius aliter secus: qualia sunt: diuersus: dissimilis: alienꝰ vt lõge diuersus: lõge dissimilis: lõge alienꝰ.

Princeps facile. Secũdꝰ.

Princeps ne adiectiuũ quidẽ est more positiuorũ: tñ q̃ suplationẽ sigt: adscisit sibi lõge: vt idem. Nouẽ vero lyricoꝝ longe Pindarus princeps. Et facile pro eo qõ est haud dubie W. T. pro Roscio. Nõ solũ municipij Larinatis ex quo erat: sed etiã regionis illius ac vicinitatis ex quo erat: sed etiã regionis illius ac vicinitatis ꝛ virtute: existimatiõe: nobilitate: facile princeps. Preterea cũ p̃cipuus: cũ primꝰ cũ scõs: ꝛ si qua alia sunt: vt Quin. de Euripide loquẽs. In affectibus: cũ in oĩbus: tum in his que miseratione cõstant facile p̃cipuus ꝛ admirãdus maxime est. Sic facile primꝰ: vel facile summus. Facile vero scõs dicimꝰ nõ ad ordinẽ respiciẽtes: sed ad dignitatẽ: quale est Tu es facile scõs a rege: hoc est facile post regem primus. Longe igitur p valde ppriũ est (exceptis paucis) cõparatiui ꝛ suplatiui. Jp̃z aũt valde / positiui ꝛ ẏbi: vt valde diues: valde pauꝑ: valde laudat: valde vituperat. Nec ausim dicere lõge diues: lõge laudat: nec valde ditior: valde ditissimus. Hec aũt que a me de aduerbijs traduñ: nõ fuerũt intẽtata veteribus grãmaticis. Nã nuper quũ iã ista cõposuissem: inueni in bibliotheca Beneuẽtana Sergiũ super Donatũ ita dicentẽ. Donatus dixit q̃nq̃ tñ aduerbia positiuo esse iungẽda: tam: magis: maxime: minus ꝛ minime: ea scz rõne: qm̃ vim in se habẽt cõparãdi: atq̃ ideo nõ debẽt cõparatiuis casibus iungi: ne videaꝝ cõparatio geminata: qui em̃ dicit tam doctior: pene hoc dicit doctius doctior: qõ latinitas nõ patiꝝ. Probus aũt dicit oĩa aduerbia q̃ vim augẽtis ꝛ minuẽtis in se habẽt nõ debere cõiungi nec cõparatiuo: nec suplatiuo: vt sunt ista: valde: multũ plurimũ: per ꝛ similia. Nã ista oĩa tm̃ positiuis casibus debemus adiungere. Jdẽ Sergius longe post ita ait. Cõparatiuo ꝛ suplatiuo q̃nq̃ hec cõparationis aduerbia nõ apponemus: vt tã: minus minime: magis: marie q̃ tñ soli positiuo adiciẽtur. Hec q̃ tres authores tradũt ꝛ imperfecta sunt: nec oĩno vera: vt ex eis daꝝ intelligi: q̃ ipse p̃cepi. Dicimꝰ em̃ multo fortissimꝰ: ꝛ ego sum tã te fortiorq̃ nobilior: ꝛ tam oĩm sum fortissimꝰ: q̃ nobilissimus. Cõparatiua vero addi nõ oportere cõparatiuis: ne precipiendum quidẽ est. Qõ aũt posuit minime ꝛ maxime ꝛ sikia Sergius non recte posuit. Nã minimũ est ppriũ aduerbiũ suplatiuũ: minime vero p negatione accipiꝝ: quasi nequaq̃: vt hic homo est minimũ literatus. i. pauxillũ literatus: ego sum minime literatus. i. idiota: nihil prorsus habens literature.

¶ Epitome capitis. xxj.

¶ Cõparatiuũ interdũ nõ rẽ vere excessam: sed excesse sikem in abltõ regit: tũcq̃ cõcinnꝰ per actm̃ q̃ per ntm̃ loq̃mur: sicut sepe quasi plenius et suauius q̃ppiã p neutrũ genus q̃ per aliud exprimimꝰ. Jz nõ plus significemus. Ablti q̃ fere eo mõ regunꝝ sunt: annis: diebꝰ: fide: opinione: spe: equo: dicto: ꝛc. Juue. Flagrãtior equo. Nõ dz dolor esse viri nec vulnere maior. i. q̃ equũ. i. iustũ sit: obtinuisti laudẽ maiorẽ pre tuo: nõ q̃ pr̃ tuus sit: sz q̃ pr̃ tuus obtinuit ꝛc. Illud aũt Verg. Nec tpe segnior illo: melius sic accipiꝝ. Non segnior sup temina. i. q̃ sit femina illo tpe: vt cetera illic docẽt Lice. p sex. Roscio amerino: annos natꝰ maior q̃draginta. Quã sane p cõparatiuũ locutionẽ eo diligẽtiꝰ adnotauimꝰ: q̃ frequẽtior nobis visa est: ꝛ obseruatu nõ penitꝰ idigna. Joan. Theo.

¶ De ppietate quadã cõparatiui. Ca. xxj.

Tq̃ hec hactenꝰ: illud ad extremũ adijciamus: de cõparatiuo consuetiorem fmonẽ esse p actm̃ q̃ p ntm̃ in illis: quale est. Tu maiorẽ laudẽ assecutus es pre tuo tuisq̃ maioribꝰ. Vix audeas dicere. Tua laus est maior pre tuo. Tñ solemꝰ aliq̃ sic vti: vt Ver. i viij. Haud secus ignipotẽs: nec tpe segnior illo. Et Quinti. de apibus paupis. Unũ rogo: ne cui minor vra dignitate videaꝝ causa litis mee. Et in. iij. institutionũ. Nõ debes apud p̃torẽ petere fidei cõmissum: sed apud cõsules: maior p̃toria cognitione summa est. Fortasse videaꝝ mollius in obliquo casu qõ si ita nõ est: volo tñ annotatum esse: q̃ incõsuetavor auribꝰ hec vr̃ esse. Maior sũma pecuniaria est p̃toria cognitiõe: p eo qõ est. Maior sũma est: q̃ vt apud p̃torẽ peti possit. Minor cã dignitate vra: p eo qõ ẽ. Minor q̃ vt videaꝝ digna: q̃ apud dignitatẽ vestrã agaꝝ. Et Vulcanꝰ. Nõ segnior illo tpe: p eo q̃ est segnior tpe q̃ illud fuit. A quo nõ dissike illud est. Ego sum maior. xx. ãnis: p eo qõ est. Ego sum maioris etatis q̃ ea q̃ est. xx. annoꝝ: vel maioris etatis. xx. ãnoꝝ. Nã ꝛ hoc lz dicere / q̃le ẽt est. Ego sum maior. xx. ãnoꝝ. i. etate tali: vel ego suz etatis maioris etate. xx. annoꝝ. Frequẽtissime autẽ hmõi gñe oronis vtimur: vbi adest hoc nomẽ opinio: vt suz ditior opiniõe hoiz: nõ q̃si opinio hoiz diues sit: cũ sic accipi debeat magis q̃ opinio hoiz sentit: vel q̃ hoies opinanꝝ. Cic. ad brutũ suũ sic exorsus est. Quũ e Cilicia decedens Rhodũ venissem: ibiq̃ de Quin. Hortẽsij morte esset allatũ: maorẽ opiniõe hoiz cepi dolorẽ: p eo qõ est maorẽ q̃ ille quẽ in me hoies opinãntur. Nec illud ab hoc multũ recedit: quũ dicimus. Nihil est isto hoie peiꝰ: nihil tuo pre abiectius: nihil hoc vino insuauius: p eo qõ est. Nullꝰ hoie isto peior: nemo pre tuo abiectior: nullũ vinũ h̃ insuauiꝰ. Rursus i laude. Nihil isto hoie meliꝰ: nihil pre tuo generosius: nihil mi're tua sanctiꝰ: nihil vxore tua verecũdiꝰ: nihil hoc vino suauiꝰ. Dictũ est de oĩbꝰ rebꝰ: nõ tm̃ de singlis. Interdũ etiãvbi nihil plus cõprehẽdiꝝ i vniuerso: q̃ in pte: vt nihil est te literatiꝰ: nihil est illo prudẽtiꝰ: nihil est isto inhumanius: nihil plus sigꝝ hoc mõ: q̃ si dicas. Nẽo te literatior: nemo illo prudẽtior. Nemo

Jncõsuetavor auribꝰ per obliquũ.

ſſto inhumanior:qm̃ lr̃atura:prudẽtia:inhumanitasq̃ nõ niſi i hoies cadit. Quid g̃ i neutro gñe potiꝰ q̃ maſc. ⁊ fe. platũ eſt? Nẽpe qr neſcio q̃d plentꝰ et ſuauius in neutro gñe eſt. Jõq̃ tali ꝓmone delectati authores ſunt: vt ipſoꝝ crebra exẽpla documẽto eſſe pñt: q̃ inq̃rentibus notiora erũt: quãvt a me huc afferri debeant. ¶ Epitome capitis. xxij.

¶ Noia q̃ in cõpoſitione variã aſſumũt declinationẽ in tritiore ſunt nobis vſurpãda: vt a ſomnus dicet potiꝰ ſemiſomnus q̃ ſemiſomnis: ⁊ ꝫ exſomnis ⁊ inſomnis: q̃ exſomnus ⁊ inſomnꝰ. Semp em̃ viſitatiorib⁹ et ſuauiorib⁹ vtendũ eſt: vt de ꝯbalibus in bundus: ⁊ ꝯborum frequẽtatiuis: de poſitiuis in icus: ⁊ dines: eorũq̃ cõparatiuis: ⁊ ſuꝑlatiuis: de actõ et ntõ: deq̃ neutro ⁊ aliꝭ generibus iã dictũ eſt. Dicetq̃ de oſus a diminutiuis formãdo.

¶ De cõpoſitis a ſomnus. Cap. xxij.

Semiſõnus.

Somnus cõpoſita quedã ſunt ſcõe ſemp decli. q̃dã tertie. Scõe. Cic. in Verrẽ. Hic etiã quũ ſemiſomnꝰ ſtuperet. Et celꝰ in Antoniũ. Jꝑz nãq̃ offendũt ſemiſõno ſopore pfligatũ. Et Sall. in Jugurthino. Signo dato caſtra hoſtiũ invadũt: ſemiſomnos partim: alios arma ſumẽtes fugãt. Jnſomnẽ et exſomnẽ draconẽ ſepe legim⁹: ⁊ fere hãc differẽtiã ſeruatã iuenim⁹. Hec admonui: vt in his noĩbus q̃ ancipitẽ in cõpoſitione declinationẽ ſortita ſunt: tñ ſciamus vſum frequẽtiorẽ imitandũ. Señ. aũt de breuitate vite ait: q̃ mlti heſterna crapula ſemiſomnes ⁊ graues.

Inſomnis.

Exſomnis.

Vſus frequentior imitandus.

¶ Epitome capitis. xxiij.

¶ In oſus finita ſi a noĩe ſunt deducta: habitionem ſeu copiã ac plenitudinẽ cõnotãt: vt aioſus / neruoſus / aut affectionẽ vehementẽ: vt vinoſus: mulieroſus: libidinoſus: ſeditioſus: factioſus. Si a ꝯbo: aut actionẽ aut paſſionẽ: aut vtrãq̃. Actionẽ: vt ſtudioſus: faſtidioſus: ſtomachoſus: iniurioſus: cõtumelioſus: curioſus. Paſſionẽ: vt odioſus: ⁊ inuidioſus. Utrũq̃ formidoloſꝰ: laborioſus: operoſus Silr a noĩe deducta voluptuoſus: religioſus. Sed moroſus a nimijs morib⁹: curioſus a nimia cura aut curioſitate. Cerebroſus a puerſo cerebro: pãnoſus a groſſo aut denſe cõſuto pãno. Formanť aũt euphonie gr̃a interdũ potius a diminutiuo q̃ a ꝓncipali: vt fraudulo-ſus: meticuloſus: ſomniculoſus: ſiticuloſus. Quinetiã interdũ addũt: vt mõtuoſus: voluptuoſus. Interdũ aliã formã ſumũt: vt induſtrius nõ induſtrioſus. Interdũ ab alio deducuntur: vt a ꝯtute nõ ꝯtuoſus: ſz ſtudioſus a ſtudio dr. Formatur aũt fere ab altõ: mutãdo vltimã vocalẽ in oſus: aut addẽdo oſus ſi ſit quarte: vt gratioſus a gr̃a: nũmoſus a nũmo: lapidoſus a lapide: fructuoſus a fructu: ſpecioſus a ſpẽ: ſz formidoloſus a formidola deductum vr̃: libidinoſus em̃ a libidine. Laborioſus addit i ꝓ laboroſus: ſicut operoſus ab ope ſeu opa. Sz bellicoſus nõ belloſus dr. Et montuoſus addit u: verũ põt ⁊ mõtoſus dici:

Cerebroſus etiaz debrutis dr. col. li. ij. quod eo ꝯpeſatũ pecori ſit noxiũ ⁊ ꝑcipue bob⁹ q̃s pabulo ſuo cerebroſos reddit.

vt Eñ. vij. Et te mõtoſe miſere in p̃lia murſe.

¶ De exeũtib⁹ i oſus ⁊ eoꝝ deriuatiõe. c. xxiij

Omina q̃ exeũt in oſus ptim a noĩe deſcẽdunt: partim a verbo: ptim ab vtroq̃: ⁊ ea q̃dẽ q̃ deſcẽdunt a noĩe habitionẽ ſiue vehemẽtiã copiãve ſignt: ⁊ affectionẽ: vt aioſus: igenioſus: lacertoſus: neruoſus: ſaxoſus: aquoſus. Hec copiã ſiue vehemẽtiã habitionẽq̃ ſignt q̃ hũt in ſe vehemẽtiã ac copiã aque: ſaxoꝝ: neruoꝝ: lacertoꝝ: ingenij: animi. Vinoſus: mulieroſus: libidinoſus: ſeditioſus: factioſus: q̃ affect⁹ eſt ad hec: ⁊ amat vinũ: mlieres: libidinẽ: ſeditiones: factiones. Rurſus ea q̃ a ꝯbo ſunt ptim actionẽ ſignt: ptim paſſionẽ: ptiz vtrũq̃. Studioſus: faſtidioſus: ſtomachoſus: iniurioſus: contumelioſus: curioſus: ſemp actiue ab authoribus accipi ſolẽt. Otioſum eſt in re apta ĩculcare exẽpla q̃ vulgo ſunt plurima. Hec ei accipiunť ꝑ his q̃ operã dant ſtudio: q̃ faſtidiunt: q̃ ſtomachant: q̃ iniurtã contumeliãq̃ faciũt: q̃ nimis curãt: niſi velim⁹ hec a noĩb⁹ venire nõ a ꝯbis vt fraudulo-ſus q̃ fraudẽ facit: qõ a fraudula diminutiuo vr̃ venire potiꝰ q̃ a fraude: quẽadmodũ meticuloſus q̃ timidus eſt a meticulo magis q̃ a metu: ⁊ ſomniculoſus magis a ſomniculo q̃ a ſomno: ⁊ ſiticuloſus magis a ſiticula q̃ a ſiti venit. Tenebricoſus q̃z reperiť et tenebroſus: lz quedã ab vſu rťaq̃ recedãt: vt mõtuoſus potiꝰ q̃ mõtoſus: ſaltuoſus potius q̃ ſaltoſus: tortuoſus q̃ tortoſus. Verũtñ q̃ ſunt q̃rte decli. aſſumũt u: vt vultuoſus actuoſus fructuoſus. Jõq̃ illõ in pſalmo. Oues eoꝝ fetoſe / legẽdũ eſt fetuoſe a fetus: ſicut ediuerſo pleriq̃ ſcribũt monſtruoſum ꝑ mõſtroſo. Lucanus. Mõſtroſiq̃ hoĩm partus. Nec mõ i oſus faciũt noia q̃rte decli. verũetiã in arius vt ſaltuariꝰ: actuariꝰ: fructuariꝰ: quũ noia ſcõe decli. careãt u: vt aſinarius: capr̃ariꝰ. Odioſus ⁊ inuidioſus paſſiue. Ille em̃ ſigť q̃ odio hr̃: ⁊ cui inuidia fit: nõ is q̃ odit ⁊ q̃ inuidet. Hec paſſionẽ ſignt: vtiq̃ quũ a ꝯbo ventũt: ſecus quũ a noĩe. Hã odiũ moleſtiã q̃z antiquitus ſignificabat. Terẽ. in Phormione. Nunq̃ tuo odio me vinces. Et iterũ. Si porro eſſe odioſi pergitis. i. moleſti. Cic. ad Atticũ. Sed quũ horas treis fere diriſſet: odio ⁊ ſtrepitu ſenatꝰ coactus eſt aliq̃ perorare. Et ſic i Catone maiore. In infirmo corpe odioſa eſt oĩs offenſio: ⁊ de oratore. Verum ſi placet (qm̃ hec ſatis ſpero vobis quidẽ certe maioribus moleſta et putida videri) ad reliq̃ aliquãto odioſiora ꝑgam⁹: odioſiora dixit q̃ſi moleſtiora. Jnuidia aũt ꝑter illã ſignificationẽ notã: eſt vel dicto vel facto in alterũ maleuolẽtie cõciliatio: vt ſi q̃s referat oĩa ꝺat-ve calamitates ſuas: vt authori calamitatuz odiũ ceteroꝝ ꝑcitet: ⁊ hoc vocať inuidiã facere ſcribiť aere vel vocare vel adducere in inuidiã. Jnde cipi deinuidioſa res: q̃ atrocitatẽ facti augẽs inuiſuz illud vel illiꝰ authorẽ facit: ⁊ inuidia q̃ſi atrocitas vel detractio. In quã ſignificationẽ accipio illũ verſum. Jnuidiã nimio cultu vitare ⁊c.

Fraudulo-ſus.

Meticuloſus.

Sõniculoſus.

Siticuloſus.

Mõtuoſus.

Tortuoſus.

Fetuoſꝰ.

Mõſtruoſus.

Odioſꝰ.

Inuidioſus.

Inuidia.

Inuidia in qua ſignificatione in opuſculo qõ Latoni adluctuoſus.

Induſtrius.

mcmẽto. Nã latentẽ inuidiã: qz nõ deprehendo: vitare nequeo: sed eã q̃ extrinsecꝰ sigñt vel voce vel gestu: quũ ppls indigne ferre se indicat in aliq̃ nimiũ et isolentẽ corpis cultũ: tõcz fubiũgit. Que si nõ ledit tñ hãc sufferre mole stum est: hãc scz vel voce vel gestu vel vtrocz mõ detractionẽ. Quale illud q̃z Terẽ. Ita vt sine inuidia laudẽ inuenias ⁊ amicos pares. Et illud Sallu. lz ex Demosthene sit sumptũ. Inuidiã gl̃ia superasti.

Formidolosus. Laborios us. Operosꝰ In Catone maiore. Voluptuosus. Religiosus.

Formidolosus: laboriosus: oposus: piter actiue passiue cz accipiũtur. Terẽ. Egon formidolosus. i. ego ne q̃ timeã: Sall. Regibꝰ boni cz mali suspectiores sunt: semp his aliena virtꝰ formidolosa est. i. q̃ formidat. Cic. Videtis vt senectus nõ mõ lãguida atcz iners nõ sit: verũetiã oposa. i. que agit: ⁊ rebus agẽdis operã dat. Idẽ p Celio. Nos laboriosos existimet: qbus otiosis ne in cõi quidẽ otio liceat esse. Qui. Moles oposa laborat. Operosa q̃ ab aliquo opata est: nõ q̃ alq̃d facit: vel vehementis operis: ⁊ multarũ operarũ. Ita res laboriosa: vel qꝫ in ea laborẽ capiamus necesse est: vel qꝫ plena laboris est. Voluptuosus q̃z ⁊ religiosus lz a ꝟbis nõ veniant: tñ istis siḡa sunt: ⁊ affectionẽ siḡnt ⁊ habitionẽ siue plenitudinẽ: simulcz actiue accipiuntur ⁊ passiue: voluptuosus hõ: qui percz amat voluptatẽ: res voluptuosa: q̃ in se hz voluptatẽ: vel q̃ plena est voluptatis: et qua hõ delectatur: ille recipit: hec recipit. Religiosus hõ q̃ amat religionẽ. Sepulchra ⁊ monumenta religiosa sunt. i. hñt in se religionẽ: ille adorat: hec adorant. Preterea gl̃iosus: famosus: ⁊ impiosus: nõnihil ⁊ ipsa a ceteris differunt. Nã lz legamus gl̃iosam victoriã. i. plenã gl̃ie: ⁊ apud Juue. Famosus eq̃tũ cũ dictatore magistros: et impiosos pplos: hoc est latũ imperiũ possidẽtes: tñ dicimus ita gloriosum hoiem: affectatorẽ gl̃ie: vt vinosum: cupidum vini: ⁊ multerosum nimis appetentẽ mlieres: q̃lis miles gl̃iosus apud Plautũ ⁊ Terentiũ. Et famosum p infami ⁊ turpi: vt famosa mulier: q̃ nosci infamia esse. Et impiosus: ostẽtator imperij in exercẽda seuitia: q̃lis torquatus apud Liuiũ: q̃ filiũ seuitia ob imperiũ cõtemptũ occidit. Vñ impiosus appellatus est. Verũ gl̃iosus ⁊ impiosus q̃ncz honeste significantie sunt: p gloriã imperiũcz habẽte: habitionẽ plenitudinẽcz siḡnt: q̃ncz inhoneste: affectionẽ: vt dixi. Sicr q̃stuosus et sumptuosus ab affectione magis qꝫ ab habitione siue plenitudine venit. Questuosus est hõ auidior questus et lucri vndicz lucella queritãs. Sumptuosus: q̃ auidior est sumptus qꝫ questus: ⁊ immoderatũ sumptũ facit. i. immoderatas impẽsas. Que duo magis pñt accipi actiue qꝫ passiue: magiscz ad hoies ptinẽt: vt hõ q̃stuosus: hõ sumptuosus.

Gloriosꝰ Famosꝰ Imperiosus.

Questuosus. Sũptuosus.

Luctuosus.

Luctuosus ꝟo magis ad rẽ: vt res luctuosa: hoc est plena luctu. Nescio an liceat de hoie misero ⁊ afflicto dicere hõ luctuosus: sicut fortuna hui⁹ luctuosa.

Industrius.

Ab industria aũt nõ habemꝰ industriosus: sz iduſtriꝰ: nec a ꝟtute ꝟtuosus more grecoꝝ: q̃ apros q̃ est virtuosus non-
perit ⁊ ꝟ. ꝟ. ꝟ. plac
ꝟ veny ⁊ de aresc
por degradar

ἀπὸ τῆς ἀρετῆς nõ deriuant ἀρετος: lz habeant ἀρετὴς sed p illo dicũt ἀγαθος agathos. i. bonꝰ: tũ σπουδαιος spõdeos. i. studiosus. Aristotele q̃z ⁊ aliis q̃busdã testãtibꝰ: qõ Cic. ad herẽtiũ imitatꝰ est dicẽs. Jõcz bonis viris. i. studiosis amicꝰ erat. Morosus a more venit: nõ a mora. Primã em̃ hz longã: vt mos moris. Sigñcz eũ q̃ nimis exacte: nimiscz ad vnguẽ fieri oia postulat vt aliqñ ob id idigne tur atcz irascat: vt Sue. de Cesare. Circa corporis curã morosior: vt nõ solũ tõderet diligẽter: sz ẽt velleret. Idẽ de Tyberio. Sz affectatione ⁊ morositate obscurabat stylũ. Cice. de senectute. At sunt morosi: ⁊ anxij: ⁊ iracũdi et difficiles senes. Et idẽ. ij. de oratore. We q̃dẽ hercle illa valde mouẽt stomachosa ⁊ q̃si submorosa ridicula: nã quũ a morosꝰ dñr/tũ em̃ nõ sal: sz natura rideꝫ. Sue. accipit p cupido nimis exacte diligẽtie. Cic. ꝟo adiũgit impatientiã ⁊ iracũdiã. In significato illo superiore posuit in oratore. Usqcz adeo morosi sumus: vt nobis nõ satisfaciat ipse Demosthenes. Deniqcz sic ꝺr morosus a nimia diligẽtia ⁊ seueritate: vt curiosus a nimia cura: q̃ties plus diligentie q̃z oporteat impẽdimus rebꝰ vel nr̃is vel alienis. Nr̃is: quũ minutissima queqcz disq̃rimus ⁊ nulliꝰ frugis. Alienis: quũ de rebꝰ ceteroꝝ occultioribꝰ nõ satis cũ pudore pscrutamur aut interrogamꝰ. Sed nõ tã a cura curiosus vr̃ descẽdere: q̃z a curia: cuius cõpositũ est magis in vsu incuria. i. negligẽtia: tametsi curia a cura dicaꝫ. Atcz vt curiosus a puersa cura vocaꝫ: ita cerebriosus a puerso cerebro. Vñ Horatiꝰ. Donec cerebriosus psilit vnꝰ. i. insanus ⁊ puersi cerebri. Pãnosus ⁊ ip̃m aliquid differẽtie hz. Is em̃ pãnosus ꝺr: q̃ crasso pãno ac vili opertus est: nec hoc nisi de paupere ꝺr: que exẽpla sunt plurima.

Moriosꝰ.

Curiosꝰ. Incuria

Cerebriosus.

Pãnosꝰ. Calepinꝰ de hac dictione curiosus aliquãto fusius q̃z nr̃ Laurẽtiꝰ disserere vi deꝫ: quez videre potes.

¶ Epitome capitis. xxiiij.

¶ Verba in sco q̃ potiꝰ meditatiua seu exercitatiua q̃z inchoatiua dicẽda sunt nõ inchoationem sz exercitationẽ seu passionẽ intrinsecus pueniẽtẽ cõnotãt: quũ in fio finita extrinsecus illatã signẽt. Neqcz carẽt ꝓteritis: sz ea a perfectis mutuata ad suã significationẽ trahunt. Sepe aũt p pfectis posita legunt. Calesco igit: quũ intrinsecus calorẽ recipio. Calefio: quũ extrinsecus. Calui: calorẽ recepi: potius q̃z calidꝰ fui significat. Ceterũ nõ desunt: qui post doctrinã Valle audẽt Prisciano subscribere: vt Sulpitius Verulanus vir anxie doctus: neqcz satis firma vidẽtur Valle argumenta. Nã nõ ideo inchoatiua nunq̃z sunt q̃ cũ ꝟbo inchoo aut incipio reperiunt. Qui vt dicit Alexã. Equiualẽs geminis harũ si iungitur vni dictio: p reliqua tantũmõ ꝺz haberi. Neqcz repugnat quẽ egrescere. i. fieri aut incipere fieri egriorẽ medendo aut sordidũ sordescere adhuc. i. incipere sordidiorẽ esse: ⁊ accipere nouos gradus sordiditatis. Qui vero dicunt carere preteritis: li de ppriis quantũ ad formationem intelligunt: nihil mentiunt: vsurpãt tñ voces ꝓteritoꝝ suoꝝ perfectoꝝ.

Laurentiſ

¶ De verbis inchoatiuis falſo ſic dictis. Capitulū.xxiiij.

Uerba i ſco.

Ualla ab oīb⁹ grāmaticis diſſentit

Rāmatici authores vno ore vniuerſi: q̄ de hac re ſcriptū aliq̄d reliquerunt: atunt illa verba in ſco: vt caleſco: frigeſco: ſignificare inchoationem: ideoq; inchoatiua: illa in ſo: vt viſo: deſideriū: ideoq; deſideratiua: illa in rio vt eſurio: meditationē: tōq; meditatiua appellari ſolent: in quibus oībus ab oībus diſſentio. Sed ꝓriſ. eruditor nuperrimo potiſſimū rīdebo: q̄ vt ordinē ſequar: inquit in illo Uerg. verſu. Egreſcitq; medendo: ſignificari inchoationē. Qualez medicū voluit eſſe ꝓriſ. quo curante q̄s incipiat egrotare: q̄q; quō curari q̄s ante poſſit: q̄q; egrotus ſit. Neceſſe eſt ergo vt ante egrotare ceperit. Et quū dr egreſcere: vt intelligaſ inter medēdum egriorem fieri. Et hoc de Turno Uerg. intellexit: cuius augebaſ egritudo ad latini ſalubria conſilia ſicut de Didone prius dixerat. Expleri mentē nequit: ardeſcitq; tuēdo. Quid igitur attinet exēpla repetere: quū nūq̄ in ſenſu inchoationis reperiaſ? An illud apud Quint. hoc ſignificat. Tenuit cōſuetudo que quotidie magis inualeſcit. An illud Lice. Quāto plura ille miſcebat: tāto hic magis indies cōualeſcebat. Et illud eccleſiaſticum. Qui ſordet ſordeſcat adhuc. Quomodo pōt quid quotidie incipere validū fieri: et quidē magis: q̄d dr reſpectu p̄cedentis: at inchoationem nihil p̄cedit: aut quō q̄d ſordet: pōt incipere ſordere? et ſordeſcere adhuc. i. magis q̄q; antea ergo antea inceperat. Sed quid ibi diſputamus? quū dicaſ. Qui iā ſordet ſordeſcat adhuc: quaſi ſordidior fiat: nō aūt ſordere incipiat: qz iaz ſordet; ideoq; grece et hoc et cetera hmōi verba per verba paſſiua explicantur: et illud grece ſordeſcat: nihil aliud eſt q̄q; ſordideſ. Plautus in captiui duo. Ego q̄ tuo merore macereor et macerſco: conſeneſco: et tabeſco miſer. Pro eodē pene accepit macereor et macerſco; niſi q̄ macereor ad animū magis ꝓtinet quaſi affligor: macerſco magis ad corpus. Uideſ aūt ratio velle dici potius macreſco: vt nigreſco: pigreſco: egreſco: ſed etiaz dici pōt maceſco: vt aceſco. Crebreſco tū potius dixerim q̄q; crebeſco. Uerū ad rem. Ediuerſo Uerg. Maria incipiūt agitata tumeſcere. Et iterū. Fluctus vbi primo cepit cū albeſcere ponto. Et iterū. Sin in ꝓceſſu cepit crudeſcere morbus. Ubi q̄d opus erat dicere q̄ incipiāt res tumeſcere: albeſcere: crudeſcere: quū ſatis immo magis propriū fuiſſet dicere: q̄ tumeſcebant: albeſcebāt: crudeſcebant. i. q̄ incipiebant ſiue inchoabāt tumere: albere ſiue crudere? Quid ergo ſignificant verba inchoatiua? Nempe (vt breuiter finiā) q̄d verba cōpoſita a fio: caleſio: frigeſio: tepeſio: ſordeſio: egreſio: ardeſio: que ideo in vſu non ſunt; q; ſuperuacuū eſſet nos duas voces habere idē ſignificātes. Nec niſi vbi alterū deficit: alterius ꝓſidio vtimur. Caleſcēs: pro caleſiens;

Maceror. Maceſco.

Uerbor in ſio ſignificatio.

Fiēs nō dr nec fiē di do. dū

Uallenſis

pateſcens p patefiēs: quū vtrūq; reperiaſ pateſco et patefio. Quāq; ne in ſimplici q̄dē ſuo reperiſ fiens: nec q̄d ab hoc formareſ fiēdus. Dicemus itaq; caleſcēs et calefaciēdus. Hec deſunt q̄ fiens vtaſ: ſed in eo de quo loquor ſignificato: vt in ꝑs. xxj. Et tactū eſt cor meū tanq; cera liquefiēs in medio vēris mei: quū in alia trāſlatione dicaſ liqueſcens: ex quo liquet eiuſdē vtrūq; eſſe ſignificationis. Idiomate q̄z Italico atq; Hiſpano: q̄d ex Italico oriundū eſt adſtipulāte: apud q̄d pene latina voce hec verba pnuntianſ: et certe in hūc quē ego dico ſenſuz: q̄le eſt hoc: ognidi magriſco: hoc ē oī die macreſco: p q̄d icremētū aſſiduū atq; ꝓtinuū declaraſ: nō inchoatio. Q̄d ſi q̄d inter hmōi verba in ſco et in fio intererit: hoc eſſe arbitror: q̄ hec in ſco paſſionē in ſe hūt: illa vero extrinſecus allatā: vt in Egypto Ceſar quū hoſtes fugeret: elata leua natabat: ne libelli quos tenebat madefierēt melius q̄z ne madeſcerēt: et cū fores aperiunt melius pateſiunt dr: q̄z pateſcūt. At quū q̄s in balneo ſudore irrigaſ: et fores ſua ſpōte aperiunt magis ille madeſcit q̄z madefit: et he magis pateſcūt q̄z patefiūt Inchoatiuoz aūt ꝓterita dicunt eadē eſſe que primitiuoz: tñ pauciſſimis cure eſt dignoſcere q̄ñ a primitiuis ſunt: q̄ñve ab inchoatiuis: quoz multū differt ſignificatio: licet crebrior ſit illa inchoatiuoz: vt pinguit: macruit: frixit: caluit: idē eſt q̄d pinguis factꝰ eſt: nō aūt pinguis fuit: macer factꝰ eſt: et frigidus et calidus factus: nō aūt macer frigidus et calidus fuit. Nā pinguet idē eſt q̄d pinguis eſt: macret: friget: calet: idē q̄d macer eſt: frigidus eſt: calidus eſt. Quoz ꝓterita ſunt pinguit: macruit: frixit: caluit. Uix vnq̄z in hoc ſignificato: pinguis: macer: frigidus: calidus fuit: ſz in illo pinguis: macer frigidus: calidꝰ factus eſt: vt etiā ex hoc aptius patebit exēplo. Tā cito macruiſti: tā ſero pinguiſti: nō id ſignifico: q̄ tā cito macer aut tā ſero pinguis fuiſti: q̄ſi nūc talis nō ſis: ſed q̄ macer aut pinguis factꝰ es: atq; etiā talis es: ſiue tūc eras: ſi de alio tpe loq̄mur. Que ꝓterita q; a primitiuis nō veniūt: vt ſignificatio indicat: neceſſe eſt veniāt a deriuatiuis in ſco: vñ ꝓbaſ etiā inchoatiua nō ſignificare inchoationē. Quare Seruius viderit: q̄ his ꝝbis ꝓteritū nō tribuit quoz frequētius eſt q̄z ſuoz primitiuoz. Nā q̄d ait: q; inchoatiua ſunt: ideo carere ꝓteritis: caſſa rō eſt: quū hoc verbū in co etiā ꝓteritum habeat. Uerū hec ꝝba nec inchoatiua ſunt: et preterita habēt. Illud trāſeo: q̄ multa ſunt q̄ p ſuis primitiuis accipiunt: cōticeſco: adhereſco: deliteſco: concupiſco: labaſco: obdormiſco: cōtremiſco: expaueſco: et his ſilia.

Uallā tangit.

¶ Epitome capitis. xxv.

¶ Uerba in ſo tertie cōiugatiōis a ꝓriſ. deſiderativa vocata: actū corpis nō affectū mentis importāt: iōq; potiꝰ inchoatiua vocari debent: vnū aūt faceſſo ꝓter cōem ſignificationem que eſt factū eo: vel facio: ſepe accipit ꝓ eo q̄ eſt ad recedendū eo: vel recedo.

Uerbor in ſco ꝓterita:

Idioma Hiſpani cum.

Uerba i ſco et i fio q̄d differant.

Uerba in so. ¶Quod inde translatum videtur:quia qui ad faciendum it:recedit.

¶De verbis in so desideratiuis male sic vocatis. Capkm.xxv.

Uiso. Prisciano se valla opponit. [D]Am que idem author desideratiua appellauit: ipsius q3 exẽplo ostẽdit nequaq3 esse desideratiue significãtie. Hoc eñ exẽplũ ille affert Uerg. in.viij. Nã memini Helioẽ visentẽ regna Priami vsentẽ dixit: p cupientẽ videre:qđ Greci dicũt ὀφειόντα. Idẽ ⁊ in eodẽ exẽplo Seruius dixerat. Sic est facio facesso:capio capesso:lacero lacesso: arceo arcesso:accio accerso:q̃ possumus non cõgrue desideratiua noiare. Sed q̃ro a Prisciano cur magis priam⁹ cupiebat videre sororem:dũ iter faciebat:q3 quũ erat in Troia? Aut cur magis priamus:q3 ceteri? aut cur sollus? Postremo q̃s nouit volũtatẽ ei⁹? Quid agat video:qđ velit nõ video. Quid ergo significat visere? Nimirũ id qđ agit priam⁹:ire ad videndã sororẽ:qđ frequentatiuũ suũ declarat visito. Itaq3 actũ corpis hec significãt verba nõ affectũ mẽtis: viso vado ad videndum:nõ aũt cupio videre. Cice.ad Atticum. Cupio equidẽ ⁊ iampridẽ cupio Alexandriã reliquãq3 egyptũ visere.i.vt ego sentio:ire ad videndũ:aliter dicendũ erat:viso equidẽ ⁊ iã pridẽ viso:quo certe modo ne Prisc. quidẽ ipse loqui auderet. Usurpamus tñ hec ẏba: quẽadmodũ in supioribus testati sumus p eorũ ẏmitiuis:vt missi sunt legati visendi causa.i. vidẽdi:qđ certe ita exponi nõ põt:causa videre cupiẽdi: tolerabiliorq3 nr̃a expositio foret: cã vt eant ad vidẽdũ. Sic facesso:eo ad faciẽdum:vel facio. Uer. Haud mora cõtinuo matris p̃cepta facessit. Frequẽtius tñ accipit p eo ad recedendũ:vel recedo:vt Li.lib.i. Facesse hinc Tarq̃nios:aut Corinthũ. Capesso eo ad capiendũ:vel capio. Lacesso:eo ad lacerandũ:vel lacero puocando. Accerso vel arcesso:vtrũq3 p eo ad vocandũ vel voco. Teren.in And. Obstetricẽ accerso. Quidã etiã in quarta cõiugationevtunt:vt ibi. Mitte in Joppẽ:⁊ accersi Simonem quendam qui cognominatur Petrus.

Uerba in so p primitiuis.

Facesso. Capesso Lacesso. Accerso Arcesso. Accersio.

¶Epitome capitis.xxvj.

¶In rio finita nõ meditatiua:sz potius desideratiua aut optatiua vocanda sunt:vt parturio desidero:aut opto parere.

¶In sco ergo meditatiua .i. exercitatiua:in rio desideratiua:in so inchoatiua:aut initiatiua vocabunt. Ea vero que frequẽtatiua aut iteratiua dicunt:rectã obtinẽt appellationẽ.

Uerba in rio. Partu rio.

¶De verbis meditatiuis nõ rite sic vocatis. Capkm.xxvj.

[O]mmodius aũt desideratiua atq3 optatiua vocarent ea q̃ noiant meditatiua in rio:pturio:esurio Cice. Utinã aliq̃ dolor ppli Ro. pariat q3 iãdiu parturit. Et Li. Et q3 diu pturit animus vester aliq̃ pariat: affectũ significauit: nõ cogitationẽ aut actũ corporis:qui per hoc verbũ indicat. Uñ meditatio armor:medita tio declamãdi:meditatio gladiator.i.exercitatio. Esurio:cupio edere. Quit. Pater filios esurit. Uirle. Har. viij. epigrãmatũ. In oĩb⁹ Scaturio Uacerra q̃ cõclaudibus ẏsumit horas. Et die toto sedet: cenaturit Uacerra nõ cacaturit. i. Hierocenare cupit:nõ cacare: vel dicamus hec accipimus. In sepulcro eius non nisi barum ceterorũq3 sua spõte vbertim nascentium. Nõ si volumus sua q̃busq3 apta tribue mãna in re vocabula:nec a ẏsuetis recedere:ea q̃ sunt uenit:qđ in sco appellemus meditatiua .i. exercitiua. et scaturit. Qui eñ calescit siue calefit:quasi meditatur: rirecernatq3 vt caleat:exercet. Terẽ. Hunc vide vtrũ tur. vis argẽtũ accipere:an causam meditari tuã.

Esurio. Cenatu rio.

Ea in so inchoatiua:hec in rio desideratiua. Atq3 hanc opinor fuisse verã ⁊ germanã verborum significationẽ: quam antiquitus imposita posteritas deprauauit.

¶Epitome capitis.xxvij.

¶Noia substãtiua presertim cũ verbis affinitatem habẽtia:gerundium in di legitime sibi associãt:que si infinitiuũ habeãt grecã faciãt locutionẽ. Adiectiua vero q̃ pr̃sertim gtiñ nõ regunt infinitiuũ verbũ efflagitãt. Que vero ⁊ noia ⁊ participia esse pñt:dum noia gerundium:quũ participia sunt: infinitiuũ desiderant. Uerbor aũt quedã tñ postulãt gerundium accusatiui casus cũ prepositione:vt induco:voco:sto:sedeo:vado:⁊ silia. Nõ eñ nisi more greco cũ verbis motũ importãtibus infinitiuum cõstruas. Quedã tantũ infinitiuũ: vt iubeo:cogo:cogito:timeo:⁊ silia. Quedaz vtrũq3:vt hortor:flagito:paratus sum:aptus sum:idoneus suz:⁊ silia. Substãtiua hoc modo gerundiũ regẽtia sunt hmõi:tẽpus:hora: locus:spatiũ:otiuz:opportunitas:idoneitas: aptitudo:occasio:amor:spes:cupido:desiderium:fames:sitis:auiditas. Grecã aũt figurã censet Ser. Eñ.ij.quũ dr. Sed si tãtus amor casus cognoscere nr̃os. Qđ latine diceret:cognoscendor:aut cognoscẽdi casus nr̃os. Qñ aũt infinitiuus p suppositio ponit:nõ est locus gerũdio:vt optima res agricolare:nõ agricolandi. Item nõ est mihi opus modo rñdere:⁊ nõ rñdendi. Adiectiua infinitiuũ postulantia sunt dignus amari:dignus habere multas opes:letus bñ me valere. Participia q̃ in noia migrare pñt sunt:timens:cupiẽs:peritus:promptus:cõsuet⁹:cupidus:timidus:auidus. Ut timẽs nauigare ⁊ nauigãdi. Sic est de substãtiuis:vt habeo mãdatũ aut p̃ceptũ ẏueniẽdi te:aut tui cõueniẽdi. Mãdatũ est aut p̃ceptũ ẽ mihi te cõuenire:aut vt te cõuentã. Qi ẏo gerũdia i di ro admodũ passiue accipiunt:ponem⁹ infinitiuum passiuũ cũ dictis pticipijs:nõ gerũdiũ i di:nisi preponat genitiuus passiue significãs et gerundiũ fiat gerundiuũ nomen vt mulier est cupida videri:nõ vidẽdi:nisi sit sui vidende. Sum tui vidẽdi cupidus:mei cõmendandi ⁊c. Itẽ quũ Uerg. dicit Enei.j. Nõ nos aut

Adiectiua infinitiuũ postulãtia.

Participia que i nomina migrare possunt.

Meditor.

libycos ferro populare penates. Uenimus. Et euange. Uado piscari: latinius dixissent ad populandos z piscatum.

¶ Ubi infinitiuo vbi gerundio potius vtendum sit. Cap. xxvij.

Gerundia in di. Infinitiuum.

Quedã oões infinitiuũ magis postulãt: quedã gerundiũ: q̃dãvtrũq;. Adiectiua magis infinitiuum siue actiuũ: siue passiuũ. Substãtiua gerundium genitiui dũtaxat casus. Nã de actõ mox dicã. Tu es dignus habere opes. Tu es dignus honorari. Tu es letus me bñ valere. Tu es letus me honorari: rursus tps est gaudendi: locus est exposulãdi: commoditas est alloquẽdi. Participia aũt z multa adiectiua a verbis deriuata: vtrãq; formã sibi vẽdicãt. Sed pticipia tũcta infinitiuis dicunt seruare vim pticipiox: iuncta gerundio vim nois. ¶ Times nauigare z nauigãdi: cupiẽs discere z discẽdi: doctus: peritus: promptus: cõsuet9 cantare z cantãdi: timidus: cupidus: auidus nauigare z nauigãdi: nã illud admonitione nõ indiget: optima res est agricolare: recte dici: optima res est agricolãdi dici non recte: q3 sic illud resoluitur: agricolare est optima res: hoc resolui sic nõ põt: agricolãdi est res optima: nisi forte dure z aspere: sic. Ipsa enim res agricolãdi est optima. Quare illũ nõ pbauerim: qui dixit. Nõ est mihi opus rñdendi: quũ esset dicẽdũ: rñdere: vt sit suppositũ: me rñdere: opus vero appositũ. Itẽ habeo mãdatũ a pre cõueniẽdi te: latine dr: mãdatũ est mihi a patre cõueniẽdi te: latine nõ dr: q3 mãdatum hic verbũ est: vñ nõ põt regi hmõi gerundiũ: illic nomẽ substãtiuũ: vñ regit gerũdij gtũs: nisi in vtraq; oratione expositione vtaris. Ipsa q̃dẽ vt sic intelligas: habeo a pre mãdatum cõuenire te: scz hoc ipm cõuenire te. In scda vero: mãdatũ sit nomẽ: nõ verbũ aut pticipium q̃si mãdatũ adest mihi a pre. Ad quã tergiuersationẽ cõfugere nõ poterit quispiaz in talib9 exẽplis. Habeo in tabulis publicis a pre mãdatũ cõueniẽdi te: hic nõ poteris dicere cõuenire te. Itẽ est mihi iniunctũ ac mãdatum cõuenire te: vbi dicere nõ poteris cõueniendi te. Cic. tñ ad vxorẽ nouo quodãmõ locutus est. Quũ in aio habere nauigandi: pro eo qõ est nauigare: vt li. j. de diuinatiõe. Haberetq; in aio nauẽ cõscẽdere: itaq; subintelligitur ppositũ siue volũtas: sicut i illo fit apud eundẽ. Quũ illi9 diei mihi venit in mentẽ. Et alibi. Nõ min9 ei venit in mẽtẽ ptãtis q3 eqtatis tue. Ubi q̃dãvolũt accipi gtũ p nolatiuo. Mihi pot9 placet subintelligi: cõditio: stat9: q̃ltas illi9 diei: tue ptãtis: tue eqtatis: aut aliquid sile: ita hic ppositũ siue volũtatẽ: vt sit: quũ habere in aio ppositũ nauigãdi. Uenio nũc ad actũ gerũdij. Dicim9 itaq; induxi te ad nauigãdũ: nõ aũt nauigare: nisi more grecorũ: q̃ quũ careãt gerũdio: fungunt infinitiuo cũ articulo: raro sane eo: lz nũc q̃dã frequẽtissime vtant: vt nõ veni soluere legẽ: lz adimplere: pleriq; eruditor dixissent: nõ veni ad soluendum legẽ: sz ad implendũ: quos z ipse nõe imitor: imitãdosq; oĩb9 arbitror. Quã ei causam habes: vt alienã linguã secteris: relinqs tuã: q3q3 ne illã q̃dẽ sequaris: quũ careas articulis q̃bus Greci vtunt: z qõ illi hñt καθοτι cathoti: tu malis dicere: qr: aut qñ q3 q: vt in eodẽ. Putatis qr veni soluere legẽ: quũ esset dicendũ q: sed ad rẽ. Uocauit te ad currendũ: nõ currere. Sto ad p̃dandũ: non p̃dari: sed eo ad audiẽdũ: nõ audire: vado ad venandũ: nõ venari. Rursus iussit te arare: non ad arandũ: cogito insidiari: nõ ad insidiandũ: timeo edificare: nõ ad edificãdũ. Quedã ꝟba cũ vtroq; cõuenit: horror te studere z ad studendũ: flagito rñdere z ad rñdẽdũ: paratus sum scribere z ad scribẽdũ. Ego sum aptus pugnare et ad pugnandũ. Ille est idoneus militare: et ad militandũ. Que oĩa rara sunt. Nã plera q3 hmõi actñi postulant: vt bonus: vtilis: cõmodus: mal9: inutilis: incõmodus ad militãdũ.

Qr p q. pticula q̃ fert coniugato casui sonat. Quare. adhuc uero sonat quę tales proprie sunt bona apud eccl. si tasticos n scis quę sit tota ter bro solueris te. et pu is grave m solueret legem. ub his or in ꝟbi gra est in hac sẽ gue cum poti dice Dum foret p hanc et mes deis p 12

¶ Epitome capitis. xxviij.

¶ Fore qr futuri tpis significationem hz: respuit pticipia: nisi in noĩa migrẽt. Cõposita a fore futurũ q̃z tps cõnotãt: lz absolute fere pnuntiantur. Forẽ aũt z fores foret nõ differũt ab essem esses esset: eorũq; cõstructionẽ hñt. ¶ Nõ ergo dicem9 amaturũ fore: sed esse: aut amatorẽ fore. Qõ aũt Quiõ. dixit doliturus erit: sensus põt esse: si q̃s erit qui possit: odũ sit doliturus: itaq; duo futura nõ coincidẽt. Nã hẽ pñt simul verificari. Nemo est antixpm visurus: z erũt multi antixpm visuri: si q̃ cũ videbunt nõdũ sunt. Ciceronianũ aũt qõ Mãci. adducit possumus cõstruere: vt fore nõ detur pticipio sic diuinarẽ fore. i. futurũ esse: studiũ tuũ mihi aliqñ expetendũ: subaudi esse. Digest. exẽplũ cũ authore militat: q̃ dicit idẽ esse forẽ z essem: si ergo rite dr p̃standũ esset z prestandum foret. Calepin9 aũt sic. Cõstruit fore qñq; etiã cũ pticipio p̃ñtis tpis: qõ est cõtra Uallã. Cesar. Nõnulli etiã Cesari nuntiabãt: quũ castra mouerit: aut signa ferri iussisset nõ fore dicto audiẽtes milites. Uerba aũt Mãcinelli sunt. Participiũ passiuũ futuri etiã si nomẽ nõ reuertit legim9 recipere fore. Tulli9 eñ lib. iij. epl'arũ familiariũ in epla quadã ad Appium pulchrũ ita scribit. Quasi diuinarẽ tali in officio fore mihi expetẽdũ aliqñ studiũ tuũ: sic quũ de tuis reb9 gestis agebat: inseruiebam honori tuo: z li. ix. digesto. sic legitur. Sufficeret id p̃stari qõ p̃standũ foret. Sed tñ asseris idẽ esse forez fores foret: q3 essem esses esset. Qui. q3 pticipio futuri in rus erit: futuri vocẽ cõmuxit. Meta. ix. Si q̃s tñ hercule si q̃s forte deũ doliturus erit z c. De pticipio i dus nil effero quũ id passim legat. Que ei rara iuẽtu sunt: tñ obseruo. Hec ille. Hucaddo vulgo apõ Cice. li. epl'ax ad Atticũ q̃nto hec ꝟba legi: q̃ mẽdosa sint necne iudicẽt alij: verba aũt hec sunt. Deide addis si q̃d sec9: te ad me fore venturũ. Epla incipit. Tibi vt video et spero z c.

Calepi nus. Wancinelius.

Ioan. Theo.

¶ De fore: affore: defore: abfore: cõfo-

Gerundij genitiuj de. termi natur adnomi bij substantiuj seu icentibj rem in eo reanj

rum participia qui etiuent constructione erbi unde descendũt

es. per se posi my bene po st termina gerundium nstiuj. ut es agricolan dj debent color os. res oran pro de fruntis optima

hebit gerundium p uram eclip ut ãn te, ium Columna

hyeronymus chrysin ne heligatum men sus ntiuus, hoc ero aut co do ne dicum natibus pos ro nominibus vit p curam an tos. hoc est casus casu.

re:profore. Capm. xxviij.

Fore cuz noie non cū participio iūgi debet.

FOre vocē quidē hz infinitiui vt esse: significationez vero fere pticipij qō est futurū: vna cū infinitiuo esse. Idē est eñ fore q futurū esse: nō tm̄ esse: licet forē fores foret: idē sit q essem esses esset Quare cū noie iūgi debet fore: nō cū participio: ne duo pticipia simul cōfundamus. Spero te amatorē vel amicū fore: nō autē amaturo te amatorē vel amicū fore: nō autē amaturum fore: sed tm̄ amaturū: ne videaris hoc dicere: te futurū amaturū: qō rō nō patit: quum futurū superuacuū sit. Idē de pticipio futuri. Timeo te verberandum fore: satis erat verberandū: vel adiūcto infinitiuo: verberandū esse. Participia aūt pñtis tpis z p̄territi vident minus cōionis habere cū fore: qō ad futurū spectat: q̄z pticipia futuri tpis: tm̄ plus hñt cōionis. Ibi eñ ideo nō cōuenit: q supuacua significatio est: qō hic nō fit: eoq̄z sepe cū istis cōiunctū illud fore reperim⁹: sz ita si trāseant in nomē: alioq̄n nō cōgruāt diuersorum tpoz eodē in loco pticipia: vt spero te sapientē fore: credo me amātē tui fore: nō te. Seruat eñ naturā nois: nō pticipij. Opinor te acceptū illis fore: nō ab illis. Cice. Spero amicitiā nostrā notā posteritati fore: nō dixit a posteritate. Qō si qñ reperiat retinere naturam verbi: qd mirū: quū etiā nomen ne sit an participiū dubitari possit: z putari poti⁹ nomē: vt ego sum dilectus ab oībus: z ego ero dilectus ab oībus. Nō eñ hoc est pticipiū pñtis tpis aut futuri: nec tps pfectū indicatiui: nec futurū subiūctiui: z tm̄ cū pñti iūgit et futuro: ppter qō debet poti⁹ nomē videri: sicut z participium futuri passiuū in nomē cōuertit: tūcq̄z recipit fore. Ut spero hunc puerū admirandū virum fore. i. admirabilē. Cōposita aūt a fore nullā cōtrouersiā habēt: q̄ fere nuda ponunt sine noie z sine pticipio. Affore. vt Uer. Affore cernetis. Statius tm̄ li. j. Thebaidos videt accipere p significatione pñtis. Sensit manifesto numine ductos. Affore: quos nexis ambagibus augur Apollo portēdi generos vultu fallēte ferarū. Ēdiderat. Defore: vt. W. T. cōtra Nullū. Uerū arbitrabant nō defore qui illā restituerēt. Abfore qō min⁹ in vsu est: vñ dicunt abfuturi. Cōfore z pfore apud Comicos. Profore: vt Horatius. Que nocuere sequar: fugiā que pfore credā. i. pfutura esse.

participii passiui seu potius nomen recipit fore.

¶ Epitome capitis. xxix.

Supinorū gerūdiorū z participiorū discrimina.

¶ Supina q̄ neq̄z gen⁹: neq̄z nūerū: neq̄z casum: more noīm hñt: nō noia: sz verba censenda sunt. Gerūdia vero q̄ casum noiale hñt: z regūt post se in significatiōe vtiq̄z actiua: participialia verba vocari solēt. Differūt tm̄ a pticipijs tā gerūdia q̄z gerūdiua noia: q pticipia tps sine rei administratione cōnotāt: gerundia rei administratione sine tpe. Habent aūt gerūdiua noia casus ois: sz nullū regūt: verū reguntur cum substātiuis suis in eodē casu.

¶ Supina nō habere gen⁹ nūerū aut casum ptz: q̄ idifferēter dico. Uado scitatū oraculū: et oracula. Sortes: z libros sibyllinos. Gerūdia habere casum ptz: q̄ regunt in gtō: actō: et abltō more noīm: vt studio videndi patres. Oblectatus sum inter vidēdū pres aut vidēdo pres. Dixi post se habere casum: q̄ ante se nullū regūt. Uñ. In cōueniēdo pp̄os in vnū. In quertēdo dns captiuitatē: z sil'es: nō sunt latine locutiones. Hec dices scribentē habēdum est calamū: sed scribēti opus est calamo. Addidi in significatiōe vtiq̄z actiua: q̄ i passiua absolute ponunt: vt res ad intelligendum difficilis fit facilis sepe repetēdo. i. dū sepe repetitur. In di vero raro admodū passiue leguntur: nisi fiāt gerundiua noia: aut pluralis nūeri: vt statim dicā. Gerūdiua aūt noia eodem mō declinant: vt pticipia in dus: sed nō sign̄t tps: vt illa. Ut Eñ. vij. Turne qō optādi diuū p̄mittere nemo auderet voluenda dies en attulit vltro. Uoluēda inquā dies nō que voluet: aut volui debeat in futuro: sz volubilis z q̄ tūc voluebat. Sign̄t ergo administrationem rei. i. formā rei regēde: vñ z gerundia dicta sunt. Regunt aūt cū substātiuis suis: sicut cetera adiectiua. Ut dies voluenda attulit. Habeo rōnē diei voluēde. Accōmoda te diei voluēde. Obserua diē voluendā. O dies voluenda quid attulisti nobis? Terreor a die voluēda: z sic de aliis. Quo doctrina authoris cōfusius tradit: q̄z vt facile capiat: dicem⁹ distinctim q̄ restāt de singulis. Gerūdia in di a substātiuis affinitatē p̄sertim cū verbo habentibus et q̄busdā adiectiuis gtm̄ regētib⁹ regunt: idq̄z fere in significatione actiua: in q̄ tiui casū. post se casuz sui verbi regere pñt: cōcinniusq̄z ponunt q̄z gerūdiua quoties interuenit relatiuum. Passiue aūt nō inuenuste p gerundiuis ponunt cū gtō p̄ri: q̄si vtriusq̄z sint nūeri z gn̄is ois. Gerūdiua aūt noia gti casus ab eisdem a q̄bus substātiua sua regunt: sed nullū regūt casum: recipiūt aūt cū gn̄e diuersas terminationes: potiusq̄z passiuā q̄z actiuā rerum administrationē importāt. Exēpla igit sunt. Rapior studio videndi patrē: sum cupidus videndi patrē: nō videndi a patre. Pulchrius tm̄ (vt dicem⁹) loq̄remur p gerūdiuū nomē: nisi interueniat relatiuū: cuius interuētu locū hz gerūdiū: vt hic dies attulit initiū dicēdi quē vellē: nō eoz dicendoz q̄ vellē. Cū gtō p̄ri: vt vri adhortādi causa: apō Liuiū. Nā gtūs primitiu⁹ est a vos vīm vel vri. Et isloz noiandi: apō Plautū. Sui irridēdi: apō Cic. q̄ exēpla i tertu patēt: illud tm̄ Plautinū manifesti⁹ erit: si aiaduerterim⁹ loq̄ de obsonijs mlīis: quoz illi poti⁹ noiandi q̄z edēdi: hoc est comedēdi erat copia: quū ea nō hīet. De gerūdiuo hoc sit exēplū. Cupid⁹ sū p̄ris videndi: mīis videndē tēpli videndi: parētū videndoz: sororz videndaz: spectaculoz videndoz: sz advitādā syllabe coincidētiā nō inepte dixeris videndi spectacla. Manci. docet etiā passiue capi gerūdiuū in di: sz id raro: z apud Justinū apba ei⁹ finē hui⁹ ponent. Gerūdia in dū destructa cū apbis z noīb⁹ regētibus actiui mediātib⁹ his oppositionibus: ad: ob: propter: ante: inter et sūbus

tam actiue q̄ paſſiue capi p̄ñt/ſz actiue ſuoꝝ verboꝝ caſum poſt ſe regūt paſſiue nullū/vt apud Salu. Ipſe ad imperandū vocaret.i.vt ei imperet. Cū intervero ſignificāt fere q̄ imperfectū ſubiunctiui: addita particula quū. Gerundiua aūt noīa actī caſus vtriuſq̄ numeri ꝛ oīs gñis/cū eiſdē conſtruunt:aut ſine p̄poſitione cū his verbis/loco/cōduco/mando/curo/habeo pro debeo/ꝛ ſimilibus. Exēpla patēt in tertu: vt ad videndū ſpectacula/ob purgandū ſcelus/ꝓpter coronā obtinendā/antedomandū/intercenandū.i.quū cenaret: aut quū cenaremus/ſcōm exigentiam ſermonis premiſſi. Locaui vineā paſtinandam:habeo agros colendos ꝛc. Paſſiue accipit quū dico. Res eſt ad cognoſcendum facilis.

Gerundia i do.

¶ Gerūdia in do ſepe cū his p̄poſitionibus de/e/ex/pro/pre/a/ab/abs/cum/in/ꝛ ſimilibus cōſtruuntur/ſepe ſine p̄poſitione per morem ablatiuoꝝ abſolute poſitoꝝ quaſi impersonalium:ꝛ tā actiue q̄ paſſiue accipiunt:ſed paſſiue etiā poſt ſe nullū habēt caſum. Gerundiua vero noīa in do/tā datiui q̄ ablatiui ſunt caſus:regūturq̄ a quibus dicti caſus/idq̄ in oī gñe ꝛ vtroq̄ numero. Refugiunt tñ verba motus de loco. Que etiā in textu declarant. Sunt q̄ velint gerūdia datiui etiā caſus eſſe/et poſt ſe ꝓbi ſui caſum regere/vt puer aptus diſcēdo rethoricē/et aptus docēdo rethoricē a preceptore/qō genus locutionis a Calepino poſitū nō prius recipiā/q̄ apud aliquem idoneū inuenero: tametſi eā eſſe gerūdij poteſtatem vt cōiter ſignificet nō ignoro. Adde retū poſſumus:q̄ venuſtius interdū vtimur gerūdiuis noībus q̄ gerundijs. Poſſumus itaq̄ vnā rem multis modis exequi. Puto per gerundia/vt veni cauſa videndi matrē/ad videndum matrē. Nō audeā dicere p videndo matrē. Scōo per gerūdiua noīa:vt cauſa matris videndē/ad matrē videndā:p patre videndo/idq̄ vt dixi venuſtius. Tertio greco more nobis nō vſurpando:vt veni videre matrem. Quarto per participia in rus:vt veni viſurus matrē. Quinto p ſupinū:vt veni viſum mātez. Sexto p verbū in ſo:vt viſo matrē. Septimo per verbū ꝛ particulā vt:quo aut ſikem:vt veni dūtaxat quo matrē videā: vel vt matrē videaz:nō vt quicq̄ auferā. Paſſiue accipiunt: vt vitaq̄ videndo femina.i.dum videt:vituraq̄ videndo feminā maſculus/qō abſurdū nō vī/q̄uis nō ōr vitaq̄ videndo femina a maſculo. Exemplum de gerūdiuo abſolute poſito eſt apud Cice. in p̄logo officioꝝ. Orationē autē latinā efficies ꝓfecto legendis nr̄is plenioremꝓ eo qō vulgatiores dicunt/legēdo nr̄a/vel dum nr̄a legunt:ꝛ in eodem. Quis eſt em̄ qui nullis officij p̄ceptis tradēdis ꝑfm ſe audeat dicere hoc eſt tradendo nulla precepta? Verba Manci. Manci. q̄bus ꝓbat gerundia in di etiā paſſiue capi:ſunt hec. Amādi ꝛ hmōi gerundia in di paſſiue q̄z ꝓferri inuenimus. Juſtinus em̄ Trogus ſiue trogus eſt li. xvij. ita ſcribit Athenas q̄z erudiēdi gr̄a miſſus:de regio quodam puero

Calepinus.

dixit. Et ī ꝓlogo primi voluminis ait. Qō ad te imperator Antonine nō tā cognoſcendi q̄ emēdandi cauſa trāſmiſi. Hec ille. In quoꝝ poſteriore ſi placeret:actiua ſignificatio inueniretur ſic:cognoſcēdi.i.vt ip̄m cognoſcas:q̄ emēdandi.i.vt ipſum emēdes. Ex his que de cōparatiuis ꝛ ſuplattuis dicta ſunt: deq̄ gerundijs ꝛ ſupinis dicent:p̄ñt inferri alique regule diſcētib⁹ nō inutiles:quaꝝ hec ſit p̄ia.

Gerundia in di non niſi actiue capi cōtra mācinellū.

¶ Prima regula. Regule nō penitende.

¶ Gerūdia et p̄ticipia inuēta ſunt:vt plures actiones vni ſuppoſito ſine cōiunctione media tribuantur:quō primo participiū/deinde gerundiū aut verbū ponere ſolemus.

¶ Ut Socrates prim⁹ moralis p̄hie p̄ceptor repertus/nō ſcribēdo ſed docēdo memoratu ſcriptuq̄ digna:plurimū bonis morib⁹ ꝓfuit.

¶ Secunda regula.

¶ Tametſi q̄ eādē hñt ſignificationē:vt derivatiua ꝛ primitiua/eoſdē caſus regere p̄ñt:tñ obſeruāda eſt peritoꝝ cōſuetudo. Gerundia em̄ et ſupina paſſiue ſumpta nullū poſt ſe caſum regere volunt:neq̄ in quacūq̄ ſignificatione añ ſe niſi ꝓ futuro infinitiui vſurpent.

¶ Nō ergo dices/dign⁹ es amatu ab hoīb⁹: ſed amari:nec vult mulier vidēdo amare: ſed abſolute:vidēdo. Neq̄ vbs eſt in piculo capiendi ab hoſtibus:ſed in periculo capiendi: idq̄ parce. Neq̄ hoc eſt facile ad intelligēdū ab oībus ſed dūtaxat:facile ad intelligendū. Cuius nō v̄ alia rō q̄ peritoꝝ cōſuetudo.

¶ Tertia regula.

¶ Neq̄ impſonalia paſſiue vocis tametſi cū ablto ſuppoſitalt conſtrui poſſunt continuo accuſatiuum poſt ſe regent.

¶ Uerbi gr̄a dicere lz. Ita nūc vivit ab oīb⁹: ꝓ eo qō eſt:oēs ita viuunt: nō tñ dicemus cū Alexādro. Matthēū legit ꝑſalmos erat ante legendū. Qr dicere poſſumus:nūc Matthe⁹ legit:ꝛ ꝑſalmi erāt ante legēdi. Cōſtruunt tñ impſonalia cū actō mediāte p̄poſitione:vt Itur in antiquam ſylvam.

¶ Quarta regula.

¶ Semp aūt cū infinitiuis impſonaliū paſſiue vocis exprimi vult ablatiuus ſi quidez ab actiuis veniant.

¶ Ut volo a me amari: notū eſt ſic ab hoīb⁹ doceri. Addo ſi q̄dē ab actiuis veniāt:qr tūc ſine ablto viderent paſſiua:qō i abſolutis nō fit:vt notū eſt ſic viui. ¶ Quinta regula.

¶ Gerundia autē in dum et gerundiua noīa vtcūq̄ ereant cūverbo ſum cōſtructa:vident quandam neceſſitatem connotare.

¶ Ut ita faciendum erat.i.ita facere aut fieri oportebat. Mos gerūdus eſt thaidi.i.geri dz Habenda eſt rō honeſtatis.i.haberi debet.

¶ Sexta regula.

¶ Turpe eſt aūt infinitiuū ꝓſtruere cū noīb⁹ ſubſtātiuis cū q̄bus gerūdia in di cōſtruēda ſunt:aut cū ꝓbis iportātib⁹ motū ad locū:cū q̄bus priora ſupina nō tñ in ſignificatiōe paſſiua cōſtrui volunt:q̄uis Greci tale diſcrimē nō habentes id decenter faciunt.

¶Non ergo dices:vado piscari: sed piscatū: Joan. Theo. nō tñ homicida vadit decollatū a tortore:sed decollādus:aut alio mō latinis noto. Neq; dicces (vt iā ostēdimus) locus est dicere:sed dicendi q̄ vellē:sed ad author̄ē reuertēdū est.

¶Tametsi dicit Laurētius soluēdo in eo loquendi genere de quo verba facit:nō admittere substātiui consortiū:eoq; noīe ambiguo esse dtūs ne sit an abtūs. Ouidi. Ouiō.tñ lib. Meta. xv. de Phenice loquēs siki dictioni ꝛ substantiuum addidit:ꝛ datiui casus esse luculēti ssime docuit:cuius ꝓba nō ab re fuerit subijceme. ¶Quū dedit huic etas vires onerisq; ferēdo re. ¶Quū dedit huic etas vires onerisq; ferēdo est:pōderibus nidi ramos leuat arboris alte.

¶De gerundijs. Cap.xxix.

GErundia lz a participijs differāt: tñ ꝓprie inter participia numerari pñt:sicut supina inter ꝓba:meritoq; participialia vocata sunt. Hā ꝛ casus ꝛ gña in vtroq; numero hñt:ex quo verba nō sunt:sed ꝓticipia siue participialia. Regūt p̄terea casum more verborum participiorumq; ex quo noīa nō sunt: post se inquā regunt:nō ante se. Hā eiusmodi locutio qualis est. In cōuertēdo dñs captiui tatem syon:facti sumus sicut cōsolati:inaudita ꝛ plane latina nō est. Grecī em̄ hoc loco infinitiuū habēt: qđ vult ante se actm̄:qđ multis modis trāsferri poterat:vel sic. Dum conuerteret dñs captiuitatē syon:vel sic. Cōuertente dño captiuitatem syon:et alijs (vt dixi) multis modis. ¶Quidā imperiti aiūt casum ꝓ casu poni:quasi latine diceretur si esset dñm: quale est illud. In deficiēdo ex me spm̄ meū. Et alibi. In cōueniēdo ppl̄os in vnū ꝛ reges vt seruiant dño:quū (vt ostēdi) gerundiū non habeat ante se casum. Sed ad ꝓpositū. Differunt gerundia a participijs:q; ipsa significāt rei administrationē sine tpe:illa vero tp̄s sine rei administratiōe:vt tenet me occupatio iuris dicēdi:gerundiū est: nec tp̄s significo futurum:sed rei administrationē:hoc est in iure dicēdo. Rursus:tenet me cura dotis numerande.i.que numerāda est:participiū est futuri significatiuū sine administratione rei. Nescio an dicēdum sit gerundiū esse participiū pñtis tpis more Grecoꝝ/cuius rei hoc argumentum est:q; idē est in legēdo:ꝛ in ipso legere:qđ Grecī melius εμ ϙ αναγινοσκειμ. Et in legēdis libris.i.qđ quū libri leguntur pene eodem modo quo de futuro:in legēdis libris videlicet q̄ legēdi sunt. Holūt aūt grāmatici gerundium rectū habere casum:sed quatuor tantū obliquos. At casu recto nō caret apud Lucretiū atq; Uergi. Uoluēda dies en attulit vltro. Uoluēda nō tēpus futurū intelligit: sed rei administrationē:dies vez:que voluit: nō que voluēda est:aut que voluetur. Uñ indicatur gerundiū esse participiū tp̄is pñtis. Jusiurādū etiā pōt videri eiusdē casus:atq; etiam vocatiui:sed de quatuor nūc obliquis disseramus:quo in loco breuissime stultorum quorundam opinionē reprehendamus: qui

*futurū

*Gerū dia post se regūt casuz nō ante.

In conuertēdo dñs ꝛc.

Gerundia differūt a ptijs.

*Gerūdium an recto careat.

aiunt recte dici causa essendi rex: essendi regis:essendi regē:quū nusq; essendi reperiat:ꝛ si reperiret:nō regeret casum sicut manēdi:uiuendi:existēdi. Et de genitiuo iam exemplū subijciemus:occupatio iuris dicēdi. De datiuo tale est. Da operā rebus agēdis. De accusatiuo:vt ad accusandos hoīes p̄mio ducī p̄rimū latrocinio est. De ablt̄o:vt tu delectaris crimīnibus inferēdis. Cū accusatiuo fere semp iungimus p̄positionē: p̄ter pauca quedam:q̄ sunt/loco:cōduco:mādo:curo:habeo ꝓ debeo:ꝛ si qua alia sunt:vt faciēdā sepulturam locarēt.i.faciendā darēt alteri:vel ipsi locarent se ad faciendū:vtrūq; em̄ significat: nec participiū est: sed gerundiū illud faciendam:qđ exēplū sumptū est ex Sulpitio. Licero de diuinatiōe li.ij. Magis munere deorū id factū est q̄ casuvt arbitraris ꝛ redemptor: qui columnā illā de Lotta et Torquato conduxerant faciendā quasi locarent et cōduxerant ad faciendū. Suetonius aūt in vita Cesaris. Gladiatores (inquit) notos sicubi infestis spectatoribus dimicarēt vi rapiēdos reseruandosq; mādabat. Curauit iaciēdos lapides sepe legimus: sz ita fere vt alius curet: alius iaciat:vt Lice.vij. Uerrinarum. Recēti negotio ad telīas misit: mittēdasq; curauit. Interdū idē qui curat:ꝛ q̄ agit:vt Pli.poste rior. Petis vt libellos meos quos studiosissime cōparasti: recognoscēdos emēdandosq; curē. Et iterū. Cōtinendos cauea nidove curabis. Quin.in mathematico. Positus in ea cōditione tristissime sortis:vt nec pena dignꝰ sim nisi me parricidā putetis nec premio:nisi innocentē:adeoq; ludibrijs miserrime sim diuersitatis implicitus:vt impetrandū a vobis habeā odij mei fauorē. Pli.idē ad Saturniū Presertim quum enitendū haberemus:vt q̄ parētibus eoꝝ ꝛ orbis ꝓbaretur. Suetonius in vita Cesa. Ut cōsolandos eos magis imperator q̄ puniēdos habuerit. ¶Hunc modū loquendi apud Lice. reperisse nō memini me. In his exēplis vbiq; gerundiū est. Illa autē participia in nomē transeuntia putaui ad tescribendū:existimaui hāc rē tractandā:censui tibi illud significandū.i.dignū scribi tractari:significari:que oīo idē valet:qđ scripsi/tractaui/significaui:sed nō sine deliberatione tñ ꝛ incōsulto. Dicebant aūt antiquiores/rogatum te velim:oratos vos velim:ꝓ eo qđ est rogo vel oro:sicut posteriores quoq; exemplo Quinti. dicebat. Uenio petiturus:venio oraturus:pro eo qđ est venio petitū:et venio oratum. Sed hoc ad supini magis rōnē pertinet. Illud aūt qđ Seruius ait gerundiū esse: participiū est potius aut nomen:quū inquit. Sicr etiā accusatiuo casu vtimur: quū volumus absolutā facere elocutionē ꝛ per gerundi modū aliquid dicere:vt petendū est mihi equū:codicē:birrū. Hinc Uer. Pacē ab rege petendū. Nā si dixeris. Potēdus est coder:iā nō per gerūdi modū: sz ptici pialr loqueris: hoc nō air participiū est seu nomen:q̄ illud:

Essendi. quia verba que non terminantur in o. ner in or non habent gerundia ne supina

Uerba cū gerūdijs acti casus cōstrucda. Liber verba habent alia casum preter summ gerundium his casibus bene ponit cum prepositione ut in locum mula ad iter agendum sinero non habet preter suum gerundium ponitur sine prepositione ut cantabri conduxerunt barbarum ad eno barbum debet dum. canonici lectarum ecclesiam emundandam/dedicatum eno barbigero por el gnetiens barbo roxo.

jaula

avobis.non est in persona agenti sed ponitur ex qui vult in petro.as.impetra

*Memini cuz pticipio.

Rogatū te velim: ꝛ oratos vos velim.

Laurentij

petendum est mihi iumentū: pſertim q gerū-
dia nō regunt paſſiue: ſed actiue et noiatiuis
carere creduntr: r accuſatiuis ꝓpoſitionē an-
teponi volunt (ſicut oſtēdi) vt actūs: ita et ab-
ad. i. ob. latiuus amat ſecū ꝓpoſitionē: vt / in defenden
ꝓpter. in do maior labor eſt q̄ꝫ in accuſando. Indage-
ter. ante. mus (ſi poſſumus) cū quot ꝓpoſitionibus ac-
cuſatiuus gerūdij iungit: cū quot itē abltūs.
Actūs iungit frequenter cū ad: raro tn cū in.
Itē frequēter cū ob: ꝓpter r inter: raro cū an-
te: vt / vado ad capiendū hoſtē: r in capiendū
hoſtē. Ego veni ob te: vel ꝓpter te redimen-
dum. Inter nauigandū: ꝑ in nauigādo ſepe
legimus. Uerg. Et inter agendum occurſare
capro cornu ferit ille caueto. Idē. Nāq ante
domandū ingētes tollēt aios. Totidē fere ꝓ-
poſitiones abltō gerundij ſeruūt. In frequē
ter: cetera rarius de / exvel e / a / vel ab / r cū / in /
De. e. ex. vt in nauigādo. De: vt de edēdo: de migran-
a. ab. cū. do: de agendo. Quin. Sed q: latius fuſus eſt
in. hic locus mixtuſq cum elocutione tractabit:
quū ꝓcipere de apte dicendo ceperimus: etiā
cū motu: vt Cice. ad Atticū lib. viij. Tu quid
cogites de trāſeundo in Epirū ſcire ſane ve-
lim. Ex vel e: vt ex defendēdo quā ex accuſan
do vberior gloria cōparaſ. A vel ab. Cice. Ex
q̄ exardeſcit: ſiue amor: ſiue amicitia: (vtrūq
eſt dictū eſt ab amādo.) Alibi quoq. In quo
etiā iſti nos iuriſcōſulti impediūt: a dicēdoq
deterrēt. Et alibi. Nō diſtinguit a nō dolēdo
voluptatē. Plī. poſterior. Sermonibus dies
tranſigebat: quū a ſcribēdo vacaret. Cum: vt
Quin. Sed rō recte ſcribēdi iūcta cū eloquē-
do eſt. Variant porro gerundia per oēs quos
enumerauimus caſus numeroſq r gña. Naz
(vt ego ſentio) hec oia habent in gtō: vt dele-
ctatio fruendi principatus: fruende puincie:
fruēdi imperij: moleſtia educandoꝝ filioꝝ: lo
candarum filiarū: colendoꝝ predioꝝ: regitq
Nota ge hic gtūs aliqñ actm caſum. Cic. Equidē effe-
rūdiū cū ror ſtudio: pres noſtros quos colui r dileri vi
relatiuo. dendi. Nā durū fuerat futurū: ſtudio vidēdo-
rum patrū noſtroꝝ. Et quoties oportet loqui
per relatiuū: neceſſe eſt loqui per hoc gerun-
§. Sustantiuum dium: vt hic dies attulit initiū dicēdi q̄ vellē:
nō aūt dicēdoꝝ eoꝝ que vellē. Illud Titi Li
uij lib. xxj. niſi ſcriptura vitioſa eſt / certe vitio
nō caret. Nō em vereor ne quis hoc me veſtri
adhortādi cauſa magnifice loqui exiſtimet:
ipſum alr aio affectū eſſe. Adhortādi em ſin-
Gerun- gularis numeri eſt: vri ꝙo pluralis. Itē Cic.
dia in di li. ij. de diuinatione. Dolebis tantā Stoicos
vtriuſq nros Epicureis irridēdi ſui facultatē dediſſe
numeri. Plautus in captiuei duo. Noſcendi tibi iſtoꝝ
erit magis quā edundi copia. In datiuo. Da
co agro colēdo: vinee paſtināde: nemori ſuc-
cidendo. In plurali vna vox eſt triū generū:
vt vaco agris / vineis / nemoribus ꝓcurādis:
qui caſus regimē nō hz. Abſurdū ſit nāq di-
cere: do operā colēdo agrū: vel legēdo libꝝ.
contra Vallam. Soluēdo nō ſum: rūq patit ſecū ſubſtātiuū:
nam ſemper pa tōq dubitari pōt an dtūs ſit an abltūs. Sigt
tibur ſecum ſus autē ſatisfacere ꝑ eo quo obligatus ſum: ſiue
tantiuum. ut ego
non ſum ſoluen-
dis
ueroficijs.

Vallenſis

pecunia: ſiue remuneratione: vt Quint. Pla-
ceamus licet nobis fortuna nra pī: pauperi
ſoluēdo nō ſumus. Vult aūt ſemp poſt ſe da- Soluen
tiuum: licet nō ſemp apponat. Interdū etiā do.
alīū caſum: vt apud eundē. Maximi tum vi-
rorum: r q̄bus artis ſue ſoluēdo nō ſit huma- genitiuo
nitas. In actō: vt eo ad ſalutādum fratrē: ad dr tis ſne
ſalutandā ſororē: ad ſalutandū ſydus: ad ſa non regit
lutandos fratres: ad ſalutādas ſorores: ad ſa ay er unā
lutanda ſydera: qō elegātius or q̄ꝫ cū regimi Dativo mꝫ
ne: vt eo ad ſalutandū fratres: ad ſalutādum tranſeant
ſorores: ad ſalutandū ſydera per alias q̄ꝫ pre- in vīg no
poſitiones ſiīr. Sed inter raro hz cū gerūdio mi mig
ſubſtantiuū rarius regimē: vt Li. li. ij. Et ipſe Inter ra
inter ſpoliādū corpus hoſtis veruto pcuſſus. ro hz cuz
Et iterū. Inter accipiēdas de ſuis cōmodis gerūdio
rogationes. De ante nullū tale in preſentia ſubſtāti-
exēplū occurrit. In abltō ſine ꝓpoſitione: vt uuz rari
fit iniuria dño fundi vel defringendo ramo: regimē.
vel ligno incidēdo. Res eunt ordine lite eſti-
manda. i. quū defringit ramus cū incidit li-
gnum cū lis eſtimat vel defringēdo ramū: in-
cidēdo lignū: eſtimādo litē. Sed frequētius
vſi ſunt veteres abltō plurali in tali gñe ſmo
nis: vt Cic. Orationē aūt latinā pfecto legē-
dis nris efficies plentorē. i. legēdo nra. Nā in
ſingulari ſolebāt ſepius apponere ꝓpoſitio-
nem: vt in cōmittēdo plio. Regit aūt hic ab-
latiuus ſine ꝓpoſitione caſum: vt illos accu-
ſando illos occidēdo totam ciuitatē labefa-
ctaſti. Cū prepoſitione in tum regit: vt in tri-
buendo ſuū cuiq: tum variat gña: vt in colen
do agro: in paſtinanda vinea: in nemore exci-
dendo. Per de ſili modo etiā regit: vt Cic. in Uerba
Tuſcu. Illis pſertim cognitis: q̄ de nihil ſen- motus.
tiēdo paulo ante dicta ſunt. Niſi dicim⁹ nihil
eſſe aduerbiū nō nomē. Et variat per gña: vt
de acculatore cōſtituēdo: de collocāda filia:
de predio emēdo. Per ex: vel e / r a / vel ab: ne-
ſcio an liceat dare tali gerūdio regimē. Nullū
em exemplū occurrit: variari aūt per gña cer
tum eſt. Cato: ex cataplaſmatis bibendis: ex
aluo leuāda. Et abſtineas ab offendenda re-
publi. Sed cauendū ne illud verbū ſignificet
motum: quale eſſet reuertor ab arādo vel ab
arando aruo: redeo a ſpectādo vel a ſpectan-
dis ludis: quū ſit dicendū. Reuertor ab ara- Gerun-
tione vel ab aratione arui: redeo a ſpectacu- diorū ſi-
lo: vel a ſpectaculis ludoꝝ. Per cū: vir locum gnifica-
habet talis oro: vt nō participiū ſit potius q̄ꝫ tio.
gerundiū: vt ſedeo cū viro coronādo. i. q̄ coro
nabitur: nō aūt q̄ coronat. Poſſet etiā habe-
re regimē: ſz nullū exēplū ad manū eſt. Atq
oia gerūdia quū ſociata ſunt ſubſtātivis paſ-
ſiue accipiunt: diſiuncta ꝙo actiue nūq paſſi- ad hoc q̄
ue vtiq ſine ꝓpoſitione: r ſine gñe in caſu ab- gerundi in
latiuo: r quaſi abſolute: vt apud Uer. Aliī vi- Blatiuꝫ ſi
tium: creſcitq tegendo. Et alibi. Egreſcitq gnificat pa
medēdo. Et iterū. Uritq videdo femia. Hoc ſionez nō
eſt quū tegit vitiū: quū curat eger: quū vi te habebit a
mina. Neq id mō apud poetas: verū apō ora te antecu
tores q̄z: vt apud. M. Fa. Sed memoria exco ſi propoſi
lendo: ſicut oia alia auget: excolēdo dū exco- onem ner
ap te poſtq
ori caſu
nty ater exi
plis

Verba i-
finita.
Heſtor.

litur:nō aūt dum excolit. Nec regit casum:qle foret vxit femina vidēdo a marib⁹: sicut dicimus vxorē viri ⁊ eq̄ vidēdo feminas. Actūs cū ꝓpositione nō tm̄ actiue accipi solet: vt ꝙz tu es idoneus ad discendū: sz etiā passiue:vt hec res facilis est ad discēdū. Sal. in Jugurthino. Pauca supra repetā quo ad cognoscēdum oia illustria magis magisq; in apto sint. Quidā vo indoct⁹ hac etate scribere ausus est. Jamiā vbs in piculo capiēdi est:p eo qō est:vbs iā i piculo est vt capiat. Siue hostis parū abest a capiēda vbe:quū semp sine sub stantiuo gerundiū accipiatur actiue:aut si a neutro venit neutraliter: nisi aliqñ vt ostēdim⁹ in ablatiuo.

¶ Epitome capitis.xxx.

¶ Supina i um q̄ mera ꝟba sūt:nō sine ꝟbo importāte motū ad locū saltē latentē cōstrui volūt/quo gerūdia in dū carere pñt. Differūt ꝓterea a futuris ꝓticipioꝝ i rum:q̄ ea vt nūc eis vtimur gen⁹ ⁊ nūeruz discernētia nō sine futuri tpis nota: sed bñ sine ꝟbo motus collocant. Supina vero neq; gen⁹:neq; numerū agnoscētia:futurū tps cū verbo motus accipi pñt:sepe tm̄ pīertim in passiua voce:⁊ nonnunq; aut ob penuriā:aut cōsequentiā:aut grāmaticoꝝ cōsensum in actiua: pro futuris infinitiuoꝝ cum verbo ire ⁊ iri vsurpantur.

¶ Dico supina in um:ꝓpter supina in u:q̄ lōge aliā hñt acceptionē:vt ꝓximo capite dicemus. Addo q̄ mera ꝟba sunt:q; casum regūt ⁊ nulli⁹ casus aut gñis sunt:vt Eñ. ti. Suspēsi Euripilū scitatū oracula Phebi. Mittimus vbi scitatū supinū regit actiñ oracula. Capiūtur aūt fere actiue:nisi cū verbo iri capiant̄ p futuro infinitiui passiui. Jn u ꝟbo semp passiue. Addo ꝓterea nō sine ꝟbo:q; illo gerūdia carere pñt:vt equus ad currendum idoneus. Subiicio/saltē latentē:q; quū dr in arte poe. Spectatū admissi risuz teneatis amici:nō est manifestus motus:nemo tñ admittit̄ nisi moueatur:q̄uis ꝓmitti possit sine eo. Dico de futuris ꝓticipioꝝ in rum:vt nūc eis vtimur ꝓpt̄ antiquos q̄ sine gñe ⁊ numero ea vsurpabāt: neq; pticipia esse censebant:sed vt author est Aulus Gel. li. i. c. vij. ꝟba indefinita:q̄ Grecι ἀπαρέμφατα aparēphata vocāt. Huius rei tum ex Gellio/tū ex Prisc. multa collegit Nestor exēpla/q̄ hec sunt. Cice. in oīone q̄nta in Verrē. Sed quocūq; venerint/hāc sibi rē pīsidio sperant futurū. Caius Gracchus in oīone cuius titulus est:de q̄nto Pōpilio. Credo ego inimicos meos hoc dicturū. Cato. lib. v. originū. Illi polliciti sūt facturū sese oia. Leo papa in sermone dñice intra octauā epiphanie. Tres itaq; viri fulgore insoliti syderis diuinit⁹ incitati/puerū micātis luminis cursum sequunt:existimātes se significatū puerū hierosolymis ciuitate regia reperturū vbi calcographi. i. in ere scribētes reperturos impressurunt. Claudius quadrigarius annalium. iij. Hostiū copias ibi occupatas futurū:⁊ in ꝓncipio. xij. annaliū. Si p tua bonitate ⁊ nīa voluntate tibi valetudo suppetit/est qō sperem⁹ deos bonis bñfacturū. Valerius Antias lib. xiiij. Haruspices dixerīt oia ex sīa ꝓcessurū. Plautus in casina. Etiā ne hz casina gladiū: hz/sed duos/q̄bus altero te occisurū ait/altero villicū/vbi intelligit̄ se. Nō em̄ sensus est te occisurū:sed occidēdū esse. Laberius in Gemellis. Nō putaui hoc eā facturū. Lucillius li. xvij. Nupturū te nupta negas ⁊c. Sylla. li. j. rerū suarū. Ad summā pncie rēpublicā peruenturū esse. Jn q̄bus oībus ponit̄ verbū in rum sine gñe et casu ac numero/forte q; illis nōdū perspecta erat discretio inter supinū et ꝓticipiū. Nos aūt vtemur ꝓticipijs cū discretione gñis numeri ⁊ casus/vt dicemus hunc amaturum esse/hāc amaturā/hoc amaturū// hos amaturos/has amaturas/hec amatura: neq; tm̄ dānabimus veteres/q̄bus placuit futurum infinitiui circūloqui per ꝓtius supinū aut futurū in rum/vtrūq; sine decli. gñe casu ac numero. Nos aūt per vtrūq; circūloq̄ possumus/sed vt Valla docet/alterū hoc est supinum verbū est/alterū ꝓticipiū/q̄ semp futuri tpis significationē affert/sicut et supinum frequētius/vt cōcedit Valla in passiuo/ vt ⁊ diximus etiā in actiuo/aut ꝓpter penuriam. Nā q; caremus futuro infinitiui vī cōgruum/vt q̄ ꝓ eo ponim⁹/futurū significet/ pīertim id tota manu grāmaticoꝝ cōcedēte. Adieci aut ꝓpter cōsequētiā. Nā hz quū dico eo lectū/tā significo pñtē itionē/tm̄ nō pīentē lectionē mihi esse/sed futurā. Itaq; lectū ire est quidē nūc ire/sed vt equū pueneris quos is/legas nō aūt nūc legere. Jn ꝓncipali ergo verbo denotat̄ futurū tps. Preterea hz de rigore singulariū partium cenatū ire importet itionē et motū/atq; ita posses vere dicere te cenaturū esse ⁊ nō cenatū ire/siquidē vbi es/ cenaturus es/tm̄ q; hoc cōplerū cenatū ire sumitur ꝓ eo q̄ est cenaturū esse/ex eo q; q̄ cenatum it:nōdū cenat/sed cenaturū se sperat/ nō recipiā eiusmodi differētiā de futuro tpe/ quū nō sit rō cur cenatū iri sit futuri/⁊ cenatū ire pñtis tpis/vt Manci. attestat̄ adducēs ⁊ aliā ꝓbationē/dicēs idē esse itum ire ⁊ iturū esse q̄ Valla negaret. Nā te iturū esse sīgt te iam non ire/sed futurū esse vt eas. Aut itū ire significat te iā ire. Si dicas/ergo frustra additur itum/dicā q; non/q; possum ire vt eam. Verbi grā/si ex iniuncto septē passus ire debeam in tēplo quouis in quo nō sim/⁊ interroget me qui iniunxit. Juristi:cōgrue rīdero nō:sed eo itum/atq; ita dixero me ituz ire/q̄ ex sequela importat iturū esse. Unde derigore neq; oīs q̄ itum it/iturus est/q; posset desinere esse/neq; oīnis qui iturus est itum/it/q; posset quiescere/sed de cōsensu pro eodē ponimus amatū ire ⁊ amaturū esse/at si pīentē itionem notatā velim/dicā me nō amatū ire/ sed ire amatū:de qua re ꝓtiusq; Manci. ꝟba ponant̄/subiiciā vnū q̄ dicimus ꝯgrue teste iri. Aulo Gellio li. x. c. xiij. Audio illi iniuriā factum iri/⁊ cōtumeliā vel iniuriā factū itur:vñ itur.

Uerba infinita. Nestor.

Ascensꝰ Valla refrigatur.

Factum

Factum

Marcus Cato pro ſe cõtra Caſſium. In hac cõtumelia q̃ mihi per huiuſmodi petulantiã factũ itur/rei quoq; publice mediuſſidi⁹ miſerat. Quod locutiõis genus neſcio an vſurpare audeã. Eſt certe iucũdũ et rarũ habetq; neſcio quid qđ vix alr dicas. Nam cõtumelia mihi fit/aut fiet/longe friget. Verũ vt finẽ faciam verba Mãcinelli ſunt. Jdẽ eſſe oratum ire ⁊ oraturũ eſſe ſatis patere põt/vel ſolo infinitiuo huius verbi eo is it. Jdẽ nãq; eſt itũ ire ⁊ iturũ eſſe. Adde etiã Laurẽti q vti tute ipſe aſſeris/in paſſiuo idẽ eſt damnandũ eſſe ⁊ damnatũ iri. Quod q̃dẽ eſſe nõ poſſet/niſi damnatũ ire in actiuo infinitiuo eſſet futuri tpis. Quo eñ pacto id qđ in actiuo pñtis eſt tpis in paſſiuo futuri eſſe poſſit? Jtaq; Priſc. optime docuit. Hec ille. Verũ ſi pro Valla loqui liceret/dicerẽ damnatũ ire/ideo ex parte ſaltẽ pñtis eſſe tpis/q̃ ire quo vtimur pñtis eſt. Dãnatũ iri nõ niſi futuri: q̃ iri nõ vtimur per ſe niſi imperſonalr: qũo illic nõ accipit: ſz per vtrũq; exprimitur vnum futurũ: qđ tamẽ ſimiliter dicam per damnatum ire fieri: licet aliter dicam ire damnatum: ſed finẽ facio.

Manci.

Joan. Theo. ¶ Horatiano carmine perſuaſi: duximus nõ abſimilẽ oino. M. T. locutionẽ: nec horatiana minus lepidam: huc aſciſcere. Quo eñ loquendi genere Flaccus ſpectatũ admiſſi pro ad ſpectandũ dixit: eodẽ Cicero ſeſſum recipere pro ad ſedendũ. Eius eñ hec ſunt ỳba in eo libello: cui titulum fecit de Senectute. Quũ aũt ad Lacedemonios acceſſiſſet: q̃ legati quũ eſſent: certo i loco cõſederãt: cõſurrexiſſe illi oẽs dñr: ⁊ ſenẽ illũ ſeſſum recepiſſe.

¶ De ſupino in tum. Cap. xxx.

Supina in tum.

QE ſupinis ita ait Priſ. in cõpendiario quodã opuſculo. Sz hoc interest inter amandũ qđ eſt gerundiũ: ⁊ amatũ qđ eſt ſupinũ: q̃ amãdum neceſſitatẽ amoris ſignificat: amatũ aũt imitationem ad amorẽ. Dignũ obſeruatiõe preceptum elegãtie: ſi modo verũ qđ minime eſt tum authoritate tum rõne. Hã authoritatis loco exẽplũ nullũ poſuit. Et quodnã q̃ſo ponere poterat? Quid intereſt: vado venatũ et vado ad venãdũ: vado piſcatũ: ⁊ vado ad piſcandũ: dormitũ: ⁊ ad dormiẽdũ? Salluſtius. Legatos ad Jugurthã de iniurijs queſtum miſit. Et iterũ. Nõ mea culpa ad vos ſepe oratum mitto. P. C. ſcz neceſſario nõ imitatiõe.

Valla Priſcianum refellit.

Preterea p rõne hoc ſit q̃ Greci pro his duobus noſtris tranſferẽtes vtunt vno ſuo infinitiuo cũ articulo προς ϙ παρακουλειμ quod viciſſim tranſferẽtes: nũc per gerundiũ nunc per ſupinũ interpretamur. Quicquid autem inter hec duo intereſt: id erit: q̃ ſupinũ nunq; fere eſt ſine verbo ſignificante motũ ad locũ: vt eo: vt vento. Hã illa do filiã nuptũ: do venum: ſiue venũdo edes. Spectatum admiſſi ſuimus: latentẽ in ſe motũ obtinẽt. Jdẽ Priſ. in alio grãdi opere: ⁊ multi tum ingenij: tum laboris inq̃t. Frequẽter tñ antiquiſſimi neutro participio futuri addebant eſſe ⁊ infinitũ futuri ſignificabant: vt oraturũ eſſe pro oratũ ire: facturũ eſſe pro factũ ire: nupturũ eſſe pro nuptũ ire. Quod mihi minime videt. Hã vt cõcedam qđ merito denegare poſſum: vt latine aut certe vſitate dicamus p eo qđ eſt. Cupio filiã meã nuptum ire: ⁊ nos factũ ire. Cupio filiã meã nupturũ eſſe: ⁊ nos facturũ eſſe: quum dicẽdũ ſit nupturã eſſe: ⁊ facturos eſſe. Dico aliud eſſe oraturũ eſſe ⁊ oratũ ire. Ego quidẽ cenaturus ſum: nõ tñ eo cenatum: ſiue ad cenandũ. Et ſcio te cenaturũ eſſe: ſed non ptinus ire cenatũ: vel ad cenandũ. Hã participium futuri cũ verbo ſubſtãtiuo nõ habet actionem illã et motũ quẽ habet verbum eo. Atqui in paſſiuo fuerat veriſimilius: ſi dixiſſet: quo etiã frequẽter vtuntur authores: idẽ eſſe: damnandũ eſſe: ⁊ damnatũ iri. Hã eodẽ loco dicere poſſumus: credo peccatũ meũ reſciſcendũ eſſe: ⁊ reſcitũ iri. Jtẽ intelligo ſcio: video: opinor: exiſtimo pctñ meũ patefactendum eſſe: vel patefactũ iri: ⁊ cetera verba huiuſmodi. Illa aũt que ad futurũ reſpiciũt: vt timeo: metuo: vereor: ſpero: cupio: nõ idem faciunt: quibus maior differẽtia eſt cũ paſſiuo participio futuri: vt vereor pctñ meũ patefactum iri: magis q̃ patefaciendũ eſſe. Cupio culpaz meã celatũ iri: potius q̃ celandã eſſe. Jtẽ timeo pctñ meũ patefactũ iri: et pro illo modo per paſſiuũ participiũ futuri: ſubſtituimus hũc timeo pctñ meũ ne patefiat: vel vt patefiat: qđ fieri nequit in alijs verbis. Non eñ licet dicere: ſcio pctñ vt reſciſcatur: ſed reſcitũ iri: vel reſciſcendũ eſſe. Denicq; (vt eo reuertar vñ egreſſus ſum: ⁊ ſemel Priſ. rñdeam. Nõ idem eſſe oratũ ire: et oraturũ eſſe) alterũ pñtis tpis eſt: vt video te accuſatuz ire me. i. nunc: alterũ futuri: vt video te accuſaturum eſſe me: ⁊ tñ accuſatũ iri me abs te video accipitur pro eo quod eſt video te vel accuſatum ire me: vel accuſaturũ eſſe me: vel abs te accuſandum eſſe me.

Valla. Supinũ cum tre differt a futuro ſrus cum eſſe.

¶ Epitome capitis. xxxj.

¶ Supina in u: que mera verba ſunt: nõ cõſtruuntur cũ verbis importantibus motũ de in u. loco: nec ſunt alicuius caſus: nec regunt caſum nec regunt ab alio q̃ ab adiectiuis ſine prepoſitione: cũ quo paſſionẽ ſubſtãtiuo conuenire ſignificãt. Vñ multũ a noĩbus in voce dumtaxat ſilibus diſcrepant. Hã illoz quedã ſenſus corporis ſignificare pñt conſtructa cũ adiectiuis: ⁊ regere caſus: ⁊ regi a verbo: aut participio: etiã interuenientẽ prepoſitione. Ut ſum captus viſu: vel ſum debilis in viſu: vel deſtituor a viſu: nomen eſt. Sed ſum terribilis viſu. i. dum video: vel vt videar: vel ad videndum ſupinum eſſe: neq; dices vento viſu ſpectacula: ſz a ſpectaculoz viſione. Et q̃rẽti: vñ venis? q̃ vñ q̃rit de loco: nõ dices: luſu: ſz e ludo aut luſorio. Quo ſupina in u paſſiue ſignt: ab abſolutis rara ſunt inuẽtu: vt ſtatu: curſu: ſeſſu: niſi q̃s velit illis imperſonalr vti: vt iucunduz eſt hic ſeſſu. i. vt ſedeat: curſu: vt curratur: que quia a doctis vſurpata nõ ſunt:

Supina

nemo

nemo me quidem authore vsurpauerit.

¶ De supino in u. Capkm.xxxj.

Inter amando et amatu qđ discrimẽ sit ex Prisci.

IDem author et in eodem quo supra dixi opusculo ita ait. Hoc interest inter amando et amatu: q amando est in ipso amore: amatu vo p amatione vel pro amore. i. pro ipsa re accipiť. Et hoc manifestat ipsa etiã interpretatio greca: sed an hec differentia vera sit: et hoc ex greco argumentũ q̃tum momẽti habeat Prisc. viderit: mea autẽ sñia: tum ex superioribus que dixi in gerundio: tum ex sequẽtibus apparebit. Paulopost subiungit: Accipiť venatum pro ad venationẽ: quo venatu provenatione: sicut miserabile visu p visione: et nec visu facilis: nec dictu effabilis vlli: pro visione et dictione: et factione. i. aliud q̃ nomen. At visu: auditu: cognitu: inquies: omneis casus habent: et hi ablti sunt. Hec parum prudẽtis: aut certe parum perspicacis est ratio: de qua anteq̃ dicã: libet castigare vulgus imperituz grãmatice ꝓfessoꝝ: qui vniuersum fane orbẽ stulto errore peruertunt: sic semper loquẽtes/ Nõdices eo lectũ: venio lectu: pergo auditum: reuertor auditu. Qui error: vñ ꝓfectus: et quo ex fonte imperitie amanauerit nescio: summoq̃ opere hallucinationem publicã admiror: q tãdiu a nemine aĩaduersus est. Nũc ostẽdamus que differẽtia est inter visu et auditu nomia: et inter visu et auditu verba. Quãdo sunt nomia significant sensus corporis: cõiungunť cũ adiectiuis: regunt casus: regunť etiã a verbo et participio: subseruiente quoq̃ prepositione: vt careo toto visu oculoꝝ: antea: priuatus auditu aurium: nõnihil etiã ex odore. Hec omia absunt a supino. Siquidem nõ rem: nõ substantiam: nõ qualitatẽ: sed actionẽ: seu potius verbi passionẽ significant: nõ iungunť cũ adiectiuo: nõ regunt casum: nõ regunť nec a verbo nec a participio: sed a nomine tantũ eodẽq̃ adiectiuo: nunq̃ interuenięte ꝓpositione: vt miserabilis visu. i. quũ videtur: nõ aũt miserabilis sensu videndi: facilis visu. i. vt videať: vel facilis ad videndũ: nõ autẽ q habeat visum facilem. Effabilis dictu. i. vt dicatur: nõ autẽ vt dicat. Optimũ factu. i. vt fiat: nõ autem vt faciat: difficile fatu: quia difficile ad fandum est. Incredibile memoratu: quũ memorať: nõ memoratione. Dignum auditu: qđ est audiri dignum: nõ vt sensu audiẽdi potiať. Impossibile creditu: vt credať: nõ vt credat. Acipenser piscis rarus inuẽtu: vt inueniatur scz non vt inueniat. Res iocunda cognitu: vt videlicet cognoscatur. Absurdũ relatu: quũ referť. Obscenum aspectu: quũ aspiciť: et si qua sunt alia. At homo superbus dicto et dictis: nõ dictu. Seuus facto et factis: nõ factu. i. quum dicit: nõ quũ đr: quum facit: nõ quũ fit. Res vero seua factu et dictu. i. cũ fit aut đr: nõ q facit aut dicit. Scipio clarus administratiõe bellorum đr: et administratu belloꝝ: qñ est ablatiuus. i. administratione. Cato dignus administratione reipublice et administratu eodem modo. At respu. digna est administratu verbum est. i. vt administreť: nisi addendo genitiuum facias nomen administratu Catonis. Quare in illo Uerg. qđ Prisc. attulit. Hec visu facilis: nec dictu effabilis vlli: quandoquidẽ abest gtũs: nõ est nomẽ: vt ille vult: pro visione et dictione: sed verbũ: pro eo qđ est ad vidẽdum vel audiendũ. Hec ignoro a multis legi affabilis: non effabilis: qđ putatur sumptũ ex illo versu Accij in Philoctete. Quẽ neq̃ tueri cõtra: neq̃ affari queas. Quod si ita est: nomen esse cõfitebimur: sed tñ nequaq̃ supinũ. Multi scripserũt de cultu agroꝝ: nomẽ est. i. de cultione et cultura agroꝝ. Locus aũt saxosus nõ est dignus cultu: nempe vt colatur vel dignus colt. Homo dignus amatu: puer dignus doctu: liber dignus lectu. i. qui ametur: doceatur: legať. Ideoq̃ quũ ex oibus verbis passiuis liceat vti talibus supinis: raro tñ eisdem vocibus vtimur loco noim. Quis eñ dicat Tu es priuatꝰ amatu meo: exclusus a doctu meo: doctus sine lectu meo? profecto nemo. Ex quo apparet quũ in vsu vulgatissimo sint pro verbis: vt ille liber est dignus lectu: nõ posse inter nomia numerari. Ea tñ que ambiguum vsum verbi habẽt et nois aĩaduertendum est vtram in partẽ accipi debeant: vt tu es dignus gubernatu: si p gubernatione nomen erit: si pro eo qđ est vt guberneris: vel dignus gubernari: verbũ: sed noi accõmodare solemus: aut etiam debemus gtñ: verbo nec debemus: nec solemus. Denięq̃ ex duobus supinis alterũ actiuo verbo dare possis: alterũ passiuo: vt amatũ sit ab amo: amatu ab amor.

Acipenser.

Superbꝰ dicto et dictis.

Enei. iij.

Amatuz ab amo. Amatu ab amor

¶ Epitome capitis. xxxij.

¶ Circũspectus: cõsideratus: discretus: cautus: tutus: ignotus: argutus: falsus: cõtentus tacitus profusus. fiuxus: scitus: inueteratus: cõplacitus: et quo nõnulli vtunť discretus: iuratus: excretus: exoletus: adultus: defectus: et quedã alia in voce passiua actiuã frequenter significationẽ obtinent. Cõtra euidens et indulgens in actiua passiuam. A facio aũt inficus formata et eoꝝ cõparatiua et superlatiua cõem habent significationẽ. Verũ hec oia potius nomina ꝙ balia q̃ participia dixeris:

nam ꝛ tempus amittunt: et comparationem admittũt:neq; dubium est:si mera participia sint:quin in sua significatione accipi possint: ac si dicas Turnus lapidem vix circunspectũ arripit.ꝛ stultus periculum bis cautũ incurrit. Nemo rem bene consideratam temere exponit. Qui dicunt ciuitatem incensam:accipiunt continens pro contento. Nemo aquam turpem profusam recolligit. Dixi et quedam

cõsultus alia:vt consultus:potus:cenatus ꝛc. Verum qui proprius respexerit:non offenderit longe a propria significatione aberrare. Nam consultus est abs quo consiliũ petitur:qui q; peritus esse solet ꝛ prudens:videtur quasi p perito ꝛ prudente accipi:vt cõsultus iuris:quasi peritus:verum docti dicunt potius iurecõsultum. Ponitur etiam cõsultus pro prudente:quasi a cõsulto dictum:vt apud Ouid.

Peritus tibi credibilis sermo:consultaq; verba. Peritus autem a perior verbo deponentali:vnde et periculum deriuatur.

Potus. Potus vero est quidem qui bibit plus satis:quasi ab alio potus: id est potu saturatus:vnde potus passiue dicitur a Juuenale. Epotaq; flumina Medo

Cenat⁹. prandente. Sic cenatus qui cenauit: sed ab aliquo cena acceptus. Quinetiam circũspectus:cõsideratus:cautus:ꝛ similia ideo accipi actiue videntur:q; quibus passio inest:etiã actio inesse solet:vt qui ab alijs circunspicit: solet esse prudens:ꝛ se circunspicere:ꝛ similiter consideratus.

Cautus Et cautus:q; sepe cauetur: cauens ꝛ euitãs versutias aliorum. Juratus est autem quasi turamẽto adstrictus:licet iurauerit. Scite questiones:quasi facte cũ sciẽtia ꝛ euidentia. Contentus cuius appetitus cõtinetur. Argutus sepe castigatus:vnde solertia preditus. Discretus quasi egregius:et ita ab alijs discretus. Defecta lingua: quasi senio confecta. Atq; ita in alijs inuenit quedam ratio patiendi:vñ plurima passiue accipi possunt:vt tacitus. Seneca. Quod tacitũ esse vis:nemini dixeris. Falsus apud Comicum:vt in textu videre est. Quia ẏo de significatione participiorum aut verbalium illoꝛ loquimur: addamus plebeios versiculos:q̃bus significatur q; participia presentis temporis ꝛ futuri in rus:a verbo communi significant tantum actiue:futuri in dus tantũ passiue:sed preteriti cõmuniter.

Participia verboꝝ cõmuniũ. Verbũ cõmune q̃uis agat ꝛ patiatur. Sola per ans ens rus tamen actio significatur. Dus solum patitur: sed per tus vtrumq; notatur. Quod etiam verum est de rus:vt amplexus sum te ꝛ a te:criminatus te ꝛ a te. Criminans ꝛ criminaturus te non a te. Criminandus a te:non criminandus te:ꝛ sic de alijs.

¶ De participio ꝓteriti significãte actionem ꝛ presentis passionem. Cap̃.xxxij.

Participia quedam in voce passiua actionem:quedam in actiua passionem significant. Circunspectus:cõsideratus: disertus:cautus: tutus: ignotus:argutus:falsus:contentus: tacitus: profusus:fluxus:scitus:ꝛ quo nonnulli vtuntur discretus. Circunspectus est non qui circunspicitur:quem solemus appellare conspicuum:sed qui circunspicit:ꝛ in omnẽ partem more iam spectat: hoc est prudens et sagax.

Circunspectus. Consyderatus inconsyderatusq;:qui agẽda consyderat aut secus:non qui consyderatur: aut nõ consyderatur. Disertus:qui probe disserit:non qui disseritur. Cautus:qui scit sibi cauere nõ cui cauetur:nõnunq; tamẽ res cui cauetur:vt pro Cecinna Cice. Quo res mulieri esset cautior. Tutus portus:tuta vbs:q; tueatur alios:nõ q; ab alijs defendatur. Tamen sepe passiue in hominibus:vt tutus sum ab hostibus:q; munitus et sine periculo sum.

Cõsyderatus. Cõsyderatus. Disertus. Cautus Tutus. Ignotꝰ. Argutꝰ. Falsus. Cõtentꝰ Tacitus

Ignotus etiã sepe actiue:vt Quint. Ne quis tamen erret ignotus nõ est filij mei nouerca: sed mater: ignotus dixit pro ignorans et pro hospite:ꝛ pro alieno:nõ pro ignorato. Argutus:qui est acuta quadaꝫ ꝛ accurata solertia: quasi acute arguens et vestigans:nõ autẽ ab altero acute intellectus ꝛ vestigatus. Falsus qui fallit:vt Teren. Censen me aliquam causam fictã:falsam:ineptam:saltẽ potuisse prolo qui? Aliquando etiã passiue:vt idem Carine falsus es.i. deceptus es.ꝛ Sallust. Nec ea res me falsum habuit. Contentus:qui continet quod animo satisfacit:nõ qui cõtinetur. Tacitus homo taciturnus qui tacet nõ qui tacetur. Vergi. tñ posuit passiue. Quis te magne Cato tacitum aut te Cosse relinquat? Profusus ꝛ fluxus actiue apud Sallu. Alieni appetentes sui profusus quasi profusor. Nam diuitiarum ꝛ forme gloria flua et fragilis habet. Scitus:qui sciens est et argutus. Unde scite platonis interrogationes dicuntur:astute et vafre:ac cum magna arte composite:vt apud Terentium. quoq; Scitum hoicm:hic prorsus ex stultis insanos facit:nisi accipere velimus passiue/vt apud eundẽ. Scitus puer natus e Pamphilo est:quasi scite/ꝛ docte nat⁹.

Profusꝰ. Fluxus. Scitus. Discretus:qui qualitates personarũ ꝛ rerum momenta discernit:nõ qui discernit. Cõplacitus autẽ ab actiua voce sicut fluxus venit/ habetq; significationem nec actiuam plane/ nec passiuã:sicut fluxus et inueteratus/quod et ipsum ab actiua voce descẽdit. Inueterasco:neutralis eñ verbi vox ꝛ actiuiuna est/sicut passiui et deponẽtis atq; cõis/cui sile est. Juratus a iuro. Juratos eñ iudices dicim⁹ qui iurarunt. Et excretos hedos apud Verg. ab excresco. Exoletus ab exolesco/qõ duꝫ est subst antiuum significat scortũ masculum/et precipue tam adultũ:dum est adiectiuum/significat adultum/sed raro reperitur:vt apud Plautum. Reliqui domi exoletaꝫ virginem. Adultus ab adolesco. Defectus quoq; q̃ deficit:vt Mar. Dulcia defecta modulat carmina lingua Cantatoꝛ cygnus funeris ipse sui. Quint. defectaq; laboꝛe senect⁹ magna pars mortis nihil mihi reliquit nisi diligentiã. Et q̃ dulces hec quidẽ significationis actiue in voce passiua:pauciora sunt passiue in actiua. Euidẽs

Discretꝰ. Cõplacitus. Inueteratus. Juratꝰ. Excretꝰ. Exoletꝰ. Cic. ĩ Iel. Scituꝫ ẽ illud La to. multo melioꝝ de q̃busdã acerbos ĩimicos mere ri q; eos amicos videãt. Euidẽs

euidens sibene res picimus non est participium sed potius nomen quia componitur cum littera quadam nõ componitur verbum unde descendit

negotiū dicitur quod videtur aperte: ꝛ intelligitur: nō qō videt ꝛ intelligit. Indulgētior facies apud quintil. pro pulchra: nō que aliis indulgeat: sed cui alij indulgeant. Idem in alio loco. Fili indulgentissime vidi te: nec semel vidi. vnde Statius. Pulchrior haud vlli triste ad discrimē ituro Vultus: ꝛ egregie tā ta indulgentia forme. Preterea honorificentissimos: magnificentissimos: ꝛ munificentissimos ludos quū dicimus: videmur passionem significare in participio presentis tēporis. Ab honorificēs em̄: magnificēs: munificens veniunt: licet ficens pro faciens nō dicatur: vel certe a magnificus: munificus: honorificus: que a facio cōponuntur qō est actiuum: ꝛ tū ita accipiūtur quasi honorifice: magnifice: munifice facti / nō aūt facientes. Sz causa est ꝙ hec ipsa a facio cōposita tā passiue ꝙz actiue significāt. Siquidem vocamus hominem magnificum ꝛ opus magnificum. Illum quidem magnanimiter facientē: hoc vero magnanimiter factum.

Indulgens.

Fiēsbarbarū est. A facio suplatiua.

¶ Epitome capitis. xxxiij.

¶ Ab actiua voce quia participiū preteriti tēporis latinis deest: vsurpāt interdū pro eo presens: qō tunc licite fit qn̄ significatio arridet. Et quia a passiua voce deest presens: frequentius pro eo ponunt preteritū. ¶ Exemplū prioris: vt in tertu. Quū e Cilicia discedens ꝛc. vbi arridet significatio: quia a termino a quo discedimus: vsqz ad terminum ad quem. Itaqz discedentes aduenimus. ¶ Exemplū secundi: vt Enei. j. Et qua vect⁹ Abbas: ꝛ qua grandeuus Alethes. Qua vect⁹ id est vehebatur aut quia paulo ante vectus erat: sed ꝛ adhuc vehebatur.

¶ Participium presentis pro preterito. Capm. xxxiij.

Participiū pn̄ⁱ tēporis p preterito. Nō in oīb⁹ ꝟbis pmittit elocutio q̄ p ꝟbū discedo fit.

Olent authores nōnunqz pro preteriti participio substituere illud presentis: nec solum Latini: qui carent participio p̄teriti actiui: sed Greci quoqz qui non carent. Cic. in Bruto. Quū e Cilicia decedēs Rhodū venissem. Non em̄ qs discedēs applicat. Multū inter principiū vie ꝛ finē interest. Primū discedimus: postqz vero discessimus nauigamus vel iter facim⁹ postea quo tendimus pergimus. Quomodo ergo dixit discedens e Cilicia veni Rhodū? Nempe vtens presentis participio loco preteriti quod deest. Quod probatur per aliqō verbum cui non desit hmōi participiū: quale est proficiscor. Neqz enim dixisset: quū e Licia proficiscens: sz profectus. vt idē de offic. lib. iij. Si exempli causa vir bonus ab Alexādria profectus magnum frumenti numerum Rhodū aduexerit ꝛc. Nec tamē quis in oīb⁹ verbis permissum esse ꝙ in decedo vel discedo permittitur putet: velutisi dicas. Quum amicos salutans: qui Alexandrie erāt Rhodum venissem: dicendum erat: amicis salutatis. Nam is qui recedit tādiu recedere dicitur: qdiu tendit ire: dūqz perueniat quod nō idem fit in salutando. Si quis tamen hoc sepius vti velit faciat: sed temperate.

¶ Epitome capitis. xxxiiij.

¶ In propositione de copulato predicato videtur verius poni participium cum verbo: qz duo verba. Quod si non verius: certe concinnius fit. ¶ Unde hec si sit copulatiua: falsa dicatur. Mulieres ornant se: ne videantur et derideantur: quia altera cathegoricarum est falsa: vtpote. Mulieres ornant se ne videantur: videri enim volunt: que si sit de copulato predicato: vera sensetur. venustius tamen dicatur. Mulieres ornant sese ne vise derideantur: ꝛ sic de similibus.

¶ De compendio pticipij Cap. xxxiiij.

Compēdiū pticipij.

Habet autem participiū talem tamqz nōnunqz gratiam: vt sine eo nō sit latina plane oīo: vt est apud quēdā persepe hoc vitiū admittentem. Circūdedimus castris fossam ꝛ vallum ne hostes venire: possint et nos opprimere. Quasi fossa ꝛ vallū ideo fiāt aut hoc prestare queāt: ne hostes venire possint / sola ratio est ac cautio de oppressione. Itaqz dicendum fuit. Ne venientes hostes: aut ne aggressi hostes nos opprimant.

¶ Epitome capitis. xxxv.

¶ Participia presentis temporis substantiua: si pro certo accipiuntur substātiuo: illius sunt generis cuius ꝛ illud: sin pro incerto: ad neutrum transeunt: quod in ceteris quoqz fieri solet. ¶ Uerbi gratia. Quia quum dicitur oriēs ꝛ occidens: intelligitur sol. Quum fluens et confluens: fluuius. ideo masculina sunt. Sicut quia dum dicitur consonans intelligitur litera: dum continens terra peninsula: dum pregnans aut lactans: femella. et dum bidens: ouis. ideo sunt feminina. Sed si bidens capiatur pro duplici dente: aut pro instrumento bidente erit masculinum: vt tridens. Animans autem si subaudiatur natura animata: femininum est: sin absolute ponatur: neutrum. Unde animantia dicuntur: sicut et alia multa neutra sunt: vt continens pro firmamento rationis: impertinens accidens ꝛc. Legitur tamen elephas lactans: et lepus pregnans. Sed in promiscuis penuria quedam fit. Adieci: quod in ceteris quoqz fieri solet. Ut quia dum dicitur. Aprilis. Quintilis. September ꝛc. intelligit mensis dum Tyberis: Scaldis: Sequana: fluuius. Dum Boreas: Japix ꝛc. ventus. Dum Edilis: magistratus aut vir. Dum Volaris: dens aut lapis. Dū cupido: deus. Ideo hec omnia masculina sunt. Sicut quia dum dicitur pirus et pomus intelligitur arbos. Dū Corinthus et Babilon: vrbs. Dum Juno: dea. Dum Glicerium: femina aut virgo. Dū bipennis: securis. Ideo feminina sunt. Sz si dicatur ferro bipenni / vt a Uergilio / fiat neutrum.

Cōtinēs femininī generis sumit p terra q̄ nō est īsula quā vulgo terrā firmā apellāt: qualis est italia. Scribit vlpi. cōtinētes p uicias accipi debere eas q̄ italie cōiūcte sūt vtputa galliam

¶ De participijs in ens in substantiuum transeuntibus. Capitulum. xxxv.

Gen⁹ participioꝝ substātiuorū.

DResentis temporis participia solēt quum substātiuant/neutri generis esse/vt accidens/cōtingens/antecedens/cōsequēs/decens/cōueniēs/presens/cōtinens/apud rhetores pro firmamento rationis. Quedā tñ alterius generis sunt masculini:vt oriens:occidēs: profluens pro flumine:ꝛ cōfluens quo duo flumina conueniunt. Feminini cōtinens pro terra que nō est insula:vt ex Sicilia ad cōtinentem parum intercapedinis est. Plī.maior lī.vj.Alymnū a proxima cōtinente abest.clvij.passus. Animans quoq; vt Cice. Requirat atq; appetat ad quas se applicet sui generis animantes. Nōnunq; tñ hoc nomē in neutro genere reperitur/sed magis in plurali. Cōsonans pro lra nō vocali. Pregnās vero vnde sit participiū/nescio. Alia quoq; quedā huc pertinentia:in nostris de phia libris cōmodius explicant.

occidēs. confluēs cōtinēs. animās.

Animās i neutro genere nōnunq; reperit. cōsonās pregnās

¶Epitome capitis.xxxvj.

¶Sicut futurū participij in dus: dum tempus amittit:ꝛ habilitatem seu dignitatē connotat:in nomē migrat:sic ꝛ in rus:dum qualitatem nō tempus salua tñ actione connotat.

¶De participio in dus: innumera sunt exēpla. Sciemus aūt q; Sulpitius admonet abeis neq; comparatiua neq; superlatiua apud idoneos legi:licet vulgo dicant pater metuēdissime colendissime ꝛc. De participio in rus tria ponit author exēpla. Dixi aūt salua actione:qꝛ licet tēpus amittat:non tñ significationem:quia adhuc casus suos regit:vt nō taciturus gloriam suam:aut de gloria sua.

¶Quod participium futuri temporis in nomen transit. Cap.xxxvj.

Futurū in dus.

QE illud quidem trāseundū est: quēadmodum participium passiuū futuri tēporis transit in nomē. Amandus:dignus amari:colēdus dignus coli:ita ꝛ actiuū. Seneca de naturalib⁹ questionibus. Nullā autem mentionē fecit comētarum:non prętermissurus: si quid exploratī apud illos cōperisset. Prętermissurus dixit: pro eo qđ est:talis qui prętermitteret:nec tps innuit:sed hoīs qualitatē: atq; animi voluntatem. Quinti.in.xj. Neq; oīno huius rei meminit vsq; poeta ipse:profecto non taciturus de tanta sua gloria. Nō alio modo dixit nō taciturus:q; per participiū passiuū iam cōuersum in nomē:vt modo dixi tacendū dignum tacerī. Neq; oīno significauit hoc vsq; poeta ipse:pfecto rem sibi nō tacendam. Et adhuc Plī.iunior. Itaq; partē oneris tui mihi vēdico:ꝛ tanq; parens alter puelle nostre confero quinquaginta milia nummum:plus collaturus: nisi a verecundia tua sola mediocritate munusculi impetrari posse cōfiderem: ne recusares.

Futurū in rus.

¶Epitome capitis.xxxvij.

¶Repetundarum ꝛ repetundis qui soli sunt casus:in quibus subaudiť pecuniarū:ꝛ additur pecuniis:e in u mutant: vt a participio et verbali repetendus differant. Quod in alijs quoq; a tertia pſertim cōiugatione deductis fieri solet:vt gerundus:faciundus:ꝛ oīa abeo ꝛ queo:vt eundi:obeundi: transeundi:nequeundi. In noibus aūt tertie declinationis reperiuntur sepe acti plurales in es ꝛ in is.

¶Ideo autē in gtō et abltō he voces in vsu sunt q; in illis noīa damnatoꝝ ꝛ penarū poni volunt. Quod autē ait. Sed tertia cōiugatio preter ceteras hoc iuris habet ꝛc. intelligendum est de frequētiori vsu:aut vt tertia quartam quoq; cōplectatur:sicut apud Donatuz: quum dī. Est preterea qñ tertia cōiugatio futurum tēpus nō in am: vel in ar tantū:sed in bo:ꝛ in bor syllabam mittit:vt eo is ibo:queo quis quibo:eā vel queā. Nam nōnulla quarte id quoq; facere docet Manci. his verbis. Manci. Idem in quarta coniugatione licere Aulus Gel.li.xvj.ca.vj.ostēdit. Nam ita scribit. Redeuntes e Grecia Brundusiū nauē admittimus. Ibi quispiā lingue latine literator Roma a Brundusinis accersitus experiundum sese vulgo dabat ꝛc. Et Tul.lib.ij.de diuinatione. Nā q; aiunt quadringēta septuaginta milia annorum in periclitādis experiundisq; pueris quicunq; essent Babylonios posuisse fallunt. Idē pro. A. Cecinna. Nulli experiundi ius cōstitutū. Cur.li.vj. Rex nō cupiditate magis potiundi loci q; vice eoꝝ quos ad taz manifestū periculū miserat. Hec ille. De accusatiuis tertie declinationis est Seruiana regula ad illud.j. Eneiō. Tris notus abreptas in sara latētia torquet: q; quecūq; habēt ium in gtō plurali:nisi sint neutra:possint habere etiā latine is i actō:vt ois ꝛ oēs:tris ꝛ tres ꝛc. Seruiana regla

Sciemus autē nō esse verū qō plerisq; dicūt. accusatiuū et vocatiuū tertie decli.etiā finiri in is preter hec. Sardis/trallis/gadis/alpis:ꝛ syrtis. Videť autē actūs pluralis a singulari legitime formari. Nam si singularis desinit in a:pluralis nō neutri generis exiet in as:vt hūc cratera hos crateras si ī em in es:vt hūc panem hos panes. Si in im in is:vt hanc nauim has nauis. Illud aūt is accusatiui:quod longum est:veteres per ei diphthongon scribebant. Sed finem facio.

¶De repetundis ꝛ repetundarū. Ca.xxxvij.

REpetundarum ꝛ de pecunijs repetundis:nō habet alios casus:ꝛ dubitari pōt participiū ne sit: siue nomen:an gerundiū. Verres accusatus est repetundarū vel de pecunijs repetundis. Quū dico repetundarū:subintelligo pecuniarum. Quo noie pecunie ꝛ oīa quibus diuitie cōstant cōtineri dicimus. Hec accusatio ppie cadit in eos qui quū foret magistratus prouincialibus aut vi aut dolo eripuerūt pecunias:aut vasa pretiosa:vestē:frumētum: Repetūnauigia:nummos. Mutať autē e in u. Repe- dandarū ac tendarum em̄ erat dicendū:sed tertia cōiuga cusabāť. tio preter ceteras hoc iuris habet:vt literam Tertia hāc immutare possit:sicut actō plurali tertie ꝓiug. el decli.licet mutare eandē vocalē in i/dūtaxat u mutain his noib⁹ quoꝝ gtūs pluralis exit in ium: re pōt.

vt Seruio placet. Nam Prisc. plura precepta dat: vt Sallu. in initio Catilin. Omneis homines qui sese prestare studēt ceteris animātibus; summa ope niti decet: ne vitam silētio transigāt. Ita hoc siue participiū: siue nomē: siue gerundiū: a tertia cōiugatione natū mutauit e in u / vel ob hoc saltem vt differret ab illo qđ dicitur ad res repetēdas: vt sunt missi legati ad res repetendas quo significat: aut principi aut populo erepta esse: vel pecorum: vel hominum: vel locorum: aut terrarū agrorumq; corpora.

¶ Finitur Liber primus.

¶ Additio. Preter adnotata ab Laurentio sunt quedam verba actiua cū participijs suis absolute poni solita: nam appetere pro aduētare historici ponunt: vt appetēte vere: applicui pro applicitus est multi vsurpāt. Ualla in Raudeñ. vetat. Sic appuilit pro appulsus est: ni subaudias se aut nauē. Cetera que ad hūc locum parauimus: ad aliū recepimus: ppter fucos ad presepia nostra incubantes.

Liuius. vbi nor appetit properiuos aq̄ sine munimento passim ferarū ritu sternūt. Idē. Jā ver. appetebat.

¶ Epitome in libri secundi Proemium.

Julius Cesar: Messala: Uarro: Gellius: Macrobius: ceteriq; literature pceres de latina lingua etiam minutissima queq; secuti sunt: dabitur authori huius opis venia: si illos ab optimis viris Aurispa greco ⁊ Leonardo aretino cohortatus: immo persuasus: de elegantijs scribendis imitatur: presertim quum nōnulli ab ipso inuenta p suis ediderint. Defendit ergo se cōtra emulos ab authoritate: sicut ⁊ comicus in prologo Andrie dicēs. Faciunt ne intelligendo: vt nihil intelligant qui quū hunc accusant. Neuium: Plautū: Enniū accusant: quos hic noster authores habet ⁊c. Cōmendat preterea Aurispā preceptorē suū: et Aretinum amicū: a quibus se adhortatū attestat.

Anton. Raudeñ Sipōti. eps.

Et vt ex opere in Raudensem constat ipsum Raudeñ. furti arguit: q; aliena pro suis ediderit: quo minor sit inuidia: si ipse tādem suaedat. Posset etiam de Sipontino epō intelligi: nisi vero simile sit illum post huius operis editionem scripsisse. Uerū vt contextū quoq; aperiam: hactenus. i. hucusq;: hoc est ad hūc vsq; locū: vel ad hoc vsq; tempus: ⁊ subaudit disseruimus: per Zeugma ab inferiore. Disputaui de compleru. i. cōstructione cū casibus. Non defore. i. affuturos: qui meos hos commentarios scilicet libros. Tanq; aūt ⁊c. subtile argumentū. Nam aut ea cōtinent que veteres digna putauerunt: aut q̄ indigna. Si que digna: ergo inertes et ignaui fuerūt: q; ea neglexerunt. Si que indigna ergo respuenda. Hoc aūt dissoluit author sic vt digna dicat a veteribus estimata: et forte ab illis edita: sed intercidisse ⁊ non extare: aut Marcellus scilicet Nonius: aut Pōpeius scz Festus. Explicauit: ⁊ in potestatē esse annotauit Gel. lib. j. ca. vij. Macrobius Gelij emulus: multa eñ in saturnalibus a Gellio dicta ponit: aut ab eo sumpta: aut ex eodē deprompta. Triūuiri dicuntur: qui tres simul magistratum gerūt: aut rempub. regūt. Ut Augustus: Lepidus ⁊ Antonius olim rempub. Romanaz. Ad eos ergo alludit: quū dicit Donatū: Seruium: et Priscianū rei literarie triūuiros. Multi scriptores: vt Palemon Parmensis grāmaticus doctissimus: Trogus: ⁊ alij multi. Nullus expectet vt dicam: dicit quidā: sed oratorie negat se dicere: quū manifestartum sit non fieri contumeliā aut iniuriā prioribus: si quid ad eorum inuenta adijcitur. Nulli vnq̄ repete. Nullus expectet vt dicam: nulli vnq̄. Nihil vsq̄quaq̄ perfectū sup. esse. Repete. Nullus expectet: ⁊ est sententia Horatiana. Nihil est ab omni parte beatū. Non oīa posse oēs: sic Maro. Dicite pierides: nō omnia possumus oēs. Repete iterū. Nullus expectet. Nō id ⁊c. repete idem: sed ideo nullus expectet: q; id dicere nolim: quū veteribus potius q̄ recentibus cōcedam. Jd dicā. Pulchre omisit particulam: sed aūt: vero ac similem: vt suo loco videbimus. Retulissem de proposito animi. i. consultassem: eo. i. ad id glorie et dignitatis: quo. i. ad qđ licet p̄q̄. i. sane aūt valde arduū sit. Sed hortamini: incenditis ⁊c. aurēsis est. Nā min⁹ est hortari q̄ incēdere min⁹ incēdere q̄ opem ferre porrigendo dextram. Honestum autem est qđ dicit quasi de alto: sic enim amicorum honori consulit. Quorū vnius ⁊c. id est Raudeñ. aut Perotti ꝫm multorū sententiam: quem et Calderinus lege plagiaria conuenit: plagiariūq; sepe vocat in cōmentarijs. Juue. Est aūt plagiarius proprie is qui aut emit: aut vendit: aut detinet pro seruo hominem quem scit liberū aut libertinū esse: vel qui cōtra seruo seruieve suadet fugam: vel cū eāve inuito dño tenet: emit: aut vendit: sic dictus q; lege fannia q̄ a plagis plagiaria dicitur: plagis. i. verberibus seu percussionibus dānatus esset. Crimen aūt ob eandē causam plagium vocat. Et q; libri nostri nobis quasi liberi sunt: quicunq; eos in seruitutem asserit aut sublegit: plagiarius videt: et Mar. furem librorum suoz qui eos p suis tenebat plagiariumvocat dicēs. Jmpones plagiario pudorem: quem hic quoq; author imitatur. Hanc elegantiam agnosco quasi propriam: et sibi prius notam vt ⁊ veterem Anchisen agnouit amicum: et mancipium meū assero: quasi manu captum. Unde et seruus quod seruatus est: quū (quia captus) iure belli interim posset: quod diceret amicorum ⁊c. iuxta grecum adagium τα γαρ φιλων παντα κοι. Ta ton philon panta (lege panda) kina: id est amicorum oīa sunt communia. Urbanus sermo: vbi conueniens. Inde vrbanitas. Tum ille sup. respondit aut ait: qui filios: id est liberos meos. Stomachari. i. agitata bili cōmoueri ⁊ irasci. Adductus sum igit̄: conclusio proemij summam votorum continens.

Plagia. Lex plagiaria.

Urban⁹ sermo. Urbanitas. Stomachari.

Laurentij Vallensis

Laurẽtij Vallensis

de lingua latina benemerentis elegãtiarum lingue latine Liber secundus. Et primo proemium de vtilitate operis.

Acten⁹ denoie ꝓboqꝫ/ꝛ ex his duob⁹ cõpositio participio: nũc de alijs partib⁹ oronis quid singule ꝓprietatis habeãt differamus: postea de earũ disputaturi complexu: de quo priuſqꝫ dicam: nõ puto mihi dissimulandũ non defore: qui meos hos cõmentarios anteqꝫ legant: sumantve in manus: putent respuendos: tanqꝫ aut ea que haud quaqꝫ vetustas statuisset digna memoratu cõtinentes: aut vetustatẽ ipsam partim negligẽtie: partim imperitie condemnantes: qꝫ pterijsset que essent imprimis (vt ego sentio) digna que literis mandarent: aut potius vtrũqꝫ facietes: qꝫ ꝛ inepta quedã minimeqꝫ memoratu digna precipitã: et veteres illos perfectos sane ꝛ cõsummatos existimen minus cõmode precepisse. Ego vero (vt ad illud primũ respondeã) nõ video cur hanc de qua loquor materiã se indignã existimaſsent: aut L. Cesar q de analogia: aut Messala qui etiã de singulis literis volumina conscripsit: aut Varro qui de etymologia minutissimas tractauit questiones: aut Marcell⁹ Pompeiusqꝫ lingue latine indagatores: aut Aulus Gel. publicus pene literaꝝ censor: qui vt magnũ quiddam annotasse se preter ceteros apud Ciceronẽ existimat: explicauerunt pro explicuerunt: et esse in hoſtiũ potestatem pro potestate: que ipse indigna ducerẽ opere meo: aut Macrobius Gellij emulus: qui oẽs libros videt excussisse: vt aliquid in lingua latina: qõ auribus hoim dignũ esset: pro sua virili parte cõferret in mediũ. Aut tres illi tãqꝫ triumuiri: de quoꝝ principatu inter eruditos quertr. Donatus/Seruius/Priscianus: quibus ego tantũ tribuo: vt poſt eos quicũqꝫ aliquid de latinitate scripserũt balbutire videãtur: quoꝝ primus est Isidorus indoctorũ arrogantissimus: qui quũ nihil sciat oẽia precipit: poſt hũc papias: alijqꝫ indoctiores: Eberardus: Huguitio: Catholicon: Aymo: ꝛ ceteri indigni qui nomine enr: magna mercede docentes nihil scire: aut stultiorẽ reddẽtes discipulum: qꝫ acceperũt. Multos transeo quum indoctos: quos numero cõprehendere nõ libet: tum doctos inter quos sunt Pedianus ꝛ Victorinus: quorum alter ad orationes: alter ad rheticos. M. T. cõmentaria cõposuit: sed pior vt etate: ita doctrina longe antecedit. Postremo non video cur aliqꝫ de grãmatica ac lingua latina componens: hec suo officio minora existimet: quibus nihil sane est in grãmatica et latinitate prestantius: vt proximus liber potuit esse documento. Quod quũ ita sit: dicã ne eos aut imperitia hec omisisse: aut negligentia? minime. Sed. L. Cesaris ac Messale libri interciderunt temporũ culpa. Varronis vero de lingua latina dimidiati reperiuntur: in quibus fortasse ea que precipio cõtinebantur. Ceteri aũt (fieri potest) vt que a superioribus tractata nouissent: sibi non attingenda existimarẽt. Veniqꝫ multi scriptores ad nostramvsqꝫ memoriam non peruenerunt. Neqꝫ vero aliquis hoc loco expectet: vt dicã nõ esse cõtumeliosum prioribus: si quid ad illoꝝ inuenta posteriores adijciant. Nulli vnqꝫ ab antiquis ad eundẽ cursum conficiendum viam futisse precluſam. Nihil vsqꝫquaqꝫ perfectũ. Non oia posse oẽs. Nõ dicam id qõ Priscia. ait: artis grammatice vetustissimos quosqꝫ authores maxime errasse: recentissimos vero ꝛ ingenio ꝛ diligentia longe prestitisse. Id dicam (qõ vere possum dicere) me nõ tam mea volũtate (que ardentissima erat) ad hoc opus descendisse: qꝫ prudentissimoꝝ atqꝫ amantissimorum cõsilio quũ alioꝝ: tum precipue Aurispe ꝛ Leonardi Aretini: quoꝝ alter Grece legendo: alter Latine scribendo ingenium excitauit meũ. Ille preceptoris (vt eñ mihi legebat) hic emendatoris: vterqꝫ parentis apud me locũ obtinens. Ad quos cũ separatim de proposito animi mei retulissem: degustationemqꝫ quandam operis demõstrassem: vterqꝫ pro se vt pergerem hortatus est: et vt se authore ederem iussit: vt iam integrum mihi non esset illoꝝ authoritati repugnare: si repugnare voluissem. Sed currentem vt dicitur incitarunt. O viros omni laude dignissimos. O de literis ac de literatis optime meritos. Non veremini ne alij eo quo peruenistis (licet perꝫ arduũ sit) perueniant. Sed hortamini: incenditis: ꝛ quasi de alto manum scandenti porrigitis. Quare querẽtibus atqꝫ admirantibus audaciam meã ita respondsum velim: me summis viris suadentibus hoc opus ꝛ condidisse ꝛ edidisse: qꝫꝫ (qõ ad cupiditatẽ meam attinet) que tandẽ socordia atqꝫ ignauia mea extitisset: si cõmisissem vt alius hanc laudem mihi qualemcunqꝫ preriperet. Sunt enim qui nonnulla horũ que a me precipiuntur vel de me vel de auditoribus meis audita (nunqꝫ enim ista suppressi) in opera sua retulerint: festinantqꝫ edere: vt ipsi priores inuenisse videantur: sed res ipsa deprehendet cuius dñi vere sit hec possessio. Quorum vnius libellos quosdam pro amicitia quum legendos eo presente cepissem: deprehendi quedã mea: ꝛ que amisisse me nesciebam: furto mihi sublata cognoui. Parco illius nomini. Erat autem locus de per et qꝫ in compositione de quibus ego primo libro disputaui: ꝛ de quisqꝫ quũ adiungitur superlatiuo. Negligẽter ille quidem et insicite tractatus: vt scires aliunde derat.

Cesaris. Messale varrõis. marcelli Põpeij. Aul. Gel. opera. Macrobius. Donat⁹. Seruj⁹. priscian⁹ imperiti. Isidorũ tarat vallã papiã ꝛ plerosqꝫ alios.

Cesaris ꝛ Messale libri intercederunt.

Priscia. dãnatveteres.

Aurispa grecus. Leonardus aretinus.

auresis.

Audaciam defẽdit autoritate.

Rursum docti. pedian⁹. Victorinus.

In inuẽ

cerptum:non ex se prolatum et auditum non
Qui sūt excogitatum esse. Conturbatus tamen sum:
raudeñ. ⁊ inquam homini. Hanc ego elegantiã agno
q̄ ita cre- sco:et mancipium meū assero: teq̄ plagiaria
dūt: nē- lege conuentre possum. At ille erubescens:to
pe solus co tamen atq̄ vrbanitate elusit:qđ diceret vti
ego hoc rebus amicoꝝ liceret vt suis. At istud inquam
tradidi abuti est non vti. Nihil enim mihi reliqui fit:
et qđ tu vbi tu huius rei in qua ipse elaboraui palmã
subaudi semel occupaueris. Tum ille etiã vrbanius:
toubus q̄ malus parẽs essem:qui filios quos genuis-
meis ac- sem ⁊ educassem e contubernio eijcerem:ipse
cepisti q̄ tum misericordia: tum amicitia nostra ad se
q̄ ego domū suam colligeret atq̄ educaret pro suis.
apđ te ⁊ Destiti in illū stomachari:intelligens multo-
tepūte le magis mihi bona mea negligẽti: q̄ illi bona
gi in cō- ab altis neglecta colligenti vitio dandū esse.
mẽtarijs Quare quis non videt non inhonestum esse:
ististuis ea me mandare literis ex me inuẽta: que alij
vt testa- ne furto quidẽ sublata turpe sibi ducunt scri-
t⁹ sum in ptis suis inserere? Adductus sum igitur ad
ij.lib. de hoc opus componendum nõ modo magno-
elegãtia rum hominum cõsilio: sed etiam necessitate.
ligue la- Nunc ad inceptum redeundum est.
pem. ⁊c.

¶ Epitome capitis. xxxviij.

¶ Genitiuis omnis aut passiue tantũ signi-
De gtis ficat:vt mei tui sui nostri vestri.genitiui pro-
auree p̄- minum primitiuoꝝ:aut actiue tantũ seu pos-
ceptiões sessiue:quod fere idem est:vt olim hi genitiui
nunc absoleti mis tis sis:⁊ nunc nostrũ et ve-
strum aut vtroq̄ modo vt reliqui omnes. At
quia mis tis sis in vsu non sunt:vtimur p̄ eis
pronominibus possessiuis: que q̄ mera sunt
adiectiua:volunt substantiuis in genere nu-
mero ⁊ casu conformari. Ex qua propositione
Geniti. sequuntur cõplures (vt dicunt) cõsequentie.
acceptio ¶ Prima. Quoties dictio regens tam acti-
nes. ue q̄ passiue capi potest:semper est amphibo
logia cum genitiuo:nisi cũ his genitiuis:mei
tui:sui:nr̄i:vestri:nostrũ:⁊ vestrũ:vt amor dei.
¶ Secunda. Quia possessiua in eodem casu
construi volunt continget aut gratia idẽtita-
tis:aut gratia coniunctionis:vni regenti di-
uersos casus dare. Ut tua vnius nihil refert
quod mea vnius opera factũ est. Saluus sum
meo presidio atq̄ hospitis. Tuam ipsius ani
mam pertransibit gladius. Et cũ participio.
Exaudi vocem meam clamãtis ad te. Item.
Sustulit puerũ de latere meo ancille tue dor
mientis ⁊c. ¶ Tertia. Interrogãdo per ad-
iectiuum et respondendo per substantiuum:
aut econuerso: vtimur diuersis casibus. Ut
cutũ pecus? an Melibei? Nõ. Uerũ Egonis.
Cuius hec tunica? mea. Cuia hec clamys? mi
litis. ¶ Quarta. Cõgrue ad possessiua fit re-
latio:vt fieret ad primitiua:licet in nullo con-
ueniant: neq̄ primitiua poni possint. Ut in
Andria. Omnes laudauere fortunas meas
qui haberem filiũ tali ingenio preditum: vbi
non liceret dicere fortunas mei:⁊ tñ videt ad
ipsuꝝ fieri relatio. Qui. Tu mea scripta legis:
qui sum motus ad Histrũ. ¶ Quinta. Mei:
tui:sui:nostri:⁊ vestri:nunq̄ construuntur nisi
cum dictione qui cum passiue accipiantur (vt
cum nomine verbali:) aut genitiuũ regente ⁊
cum dictione partitiua totius integralis:nõ
multitudinis. Uerbi gratia. Congrue dico
amor vel desiderium tui:hic memor sui:cupi-
dus nostri:misertus vestri:egeo vel misereor
tui ⁊c. Item aliquid mei. Nihil nr̄i:parte mei
congrue dico:nõ tñ aliquis nostri:sed nostrũ.
Nec nullus vestri:sed vestrũ:⁊ non vestrorũ:
nisi subaudiatur subditorũ aut familiarium.
Causa est:q̄ dum dico:nullus nostrũ: parti-
tio est totius multitudinis que sine passione
partis fieri potest. Quum autem nihil nostri:
partitio est totius integralis. Nam sensus est
corporum nostroꝝ:aut (vt sic dicam) persona
rum nostrarũ. Unde virgines dicere possent.
Si per milites trãsimus:amittemus aliquid Interest
nostri:q̄ virginitatem. ¶ Sexta. Interest et Refert.
refert importantia pertinentiã status vel offi-
cij: includunt in se substãtiua femini gñis
quibus cũ genitiui passiue significantes con
strui nequeunt:ideo regunt post se ablatiuos
possessiuoꝝ:mea:tua:sua:nostra:⁊ vestra:sine
quibus interdum nominatiuũ ante se regũt.
¶ Perottus dicit hunc locum non satis dili Perotti
genter a Laurentio tractatũ. Hã vera (inqt) rõ i vallã
causa cur nõ genitiuos sed ablatiuos regant
est:q̄ in his verbis includunt ablatiui femi-
nini generis. Sed ea nõ est primaria:sed quã
Ualla dat:quia videlicet cũ dictis verbis nõ
congruit significatio genitiuoꝝ primitiuorũ
passiue significantium:quum actiue aut pos-
sessiue significare debeant. Uerumtamen fri-
uole ⁊ inanes videntur ratiũcule:cur in abla
tiuo:quia natura genitiuo simillimus est:nec
ideo in feminino:quia id genus medium aut
suauius est:sed quia (vt dicit Perottus) sub-
stantiuum femininũ includitur:idq̄ ablatiui
casus:vnde nihil aliud est interest q̄ in re est:
et refert:q̄ (inquit) res fert:sed sic nõ est abla-
tiui casus vnde mallem dicere: q̄ pro refert.
Neq̄ tamen ea ratio sufficeret:nisi adderetur
Laurentiana. Nam si licet dicere causa mei:
non sequit hec dictio est:aut includit substan
tiuũ feminini generis:ergo habebit ablatiuũ
possessiuum feminini generis ⁊ non genitiuũ
primitiuuꝝ:sed oportet addere ⁊ significat sic:
vt illi non congruat genitiuus passiue tantũ
accipiendus. Ergo non dicam refert mei:si-
cut interdum causa mei: quia res aut re mei
non dicitur. Adieci q̄ interdum nominatiuũ
ante se regunt:vt nihil refert mea: tua multũ
interest. Ceterum verbum est quod non vide
tur includere substantiuum feminini gene-
ris:frequentius habet nominatiuum neutri
generis:vt non nostrum est inter vos tantas
componere lites. Aut non vestrũ:non meum:
non tuum:non suum. Quia tamẽ genitiuum
regit sicut interest et refert: potest etiam ab-
latiuos regere: forte quia subauditur in re:
Ut est mea sup. in re. De genitiuo exẽpla sunt
Grates persoluere dignas. Non opis est no-
stre. Non viri cuiusq̄ est Corinthũ petere ⁊c.

¶Septima. Mei/tui/sui/nostri/et vestri/dū genitiui primitiui sunt: consortiū substantiui quasi per appositionē respuūt. Sicut meus/tuus/suus/noster/ꝛ vester: adiectiua consortium genitiui nois proprij: quocirca aut casum aut sermonē mutabimus. Verbi gratia. Non dices (authore Valla) Eges mei Pris. sed mei qui Pris. sum: vel me Prisciano. Nulla tū videtur nisi vitande amphibologie ratio: cur nō liceat dicere mei Priscia. sicut meo Prisciano: sed dum dicitur mei Prisciani dubium est an mei qui sum Pris. an eius qui est Priscianus meus: scilicet seruus aut filius. Nā sicut propria nō regūt gtīm nisi per supplementum appellatiui: sic nec construunt cum possessiuis. Unde quū vr Enei. vj. Delphobe glauci subauditur filia. Et dum vr. j. Eneiō. Quid meus Eneas te cōmittere tīm subauditur filius: de scōo exemplū est vt licet dicatur mea solius opera: nō tū mea Prisciani opa.

✣quare dicendū potiꝰ sit eges me o prisciano q̄m mei prisciani

¶Octaua. Recipiunt aūt mea/tua/sua/nostra/ꝛ vr̄a/frequenter hos genitiuos/vnius/solius/ipsius/cuiusq; ꝛ genitiuos participiorum/clamantis/dormiētis ꝛc. Primitiua autem gtīm gerundiui nois et etiam participij: ac illos vnius ꝛc. Exempla patuerunt. Mea vnius opera: tua solius diligentia tuā ipsius animam: sua cuiusq; gratia: latere meo dormientis. Ouiō. in epi. Copia placande sit modo parua tui. Tic. ad Lentulum. Quocunq; tempore mihi potestas pūtis tui fu erit. Neq; inepte direris: nō egeo tui solius: sed omniū tuorum. Et sicut tua vnius: ad vnū loquens dico: ita vestra duox: trium: aut quatuor opera factū dicere possum. Sed qr illuc propriuz est in vsu: mallem dicere vestrum omniū: aut vestrum duox q̄s vestra. Brutus tamē ad Ciceronem dixit. Qui vestris paucorū respondeat laudibus pro vestrum.

¶De trib⁹ ꝓnoib⁹/mei/tui/sui. Ca. xxxviij.

Multis in locis Pris. testatur nihil interesse: an vtamur primitiuo an deriuatiuo in illis pronoibus mei/tui/et sui. Quid est inquit meus filius: nisi mei filius. Et alibi. Mei ager est: et mei agri instrumentū: ꝛ mei agro dedit: ꝛ mei agrū colo. Similiter mei agri ꝛ mei agrox: et mei agros dicim⁹. Sīlr tui agrū et tui agros sui agrū: ꝛ sui agros: nostri agrū: ꝛ nr̄i agros: vestri agrū ꝛ vestri agros. Et alibi. Amat ille suum filiū: ꝛ amat sui filiū: benedicit suo filio ꝛ benedicit sui filio. Petit a me vt prosim suo filio ꝛ prosim sui filio: ꝛ alijs adhuc locis: nisi hac ratione (vt ipsius vtar verbis). Si ipsa tīm possessio in possessorem faciat transitionē: nō est congruū vti pro genitiuo primitiui possessiuo: qr vim habet compositi greci: vt Ciceroni redit suus filius: nō satis cōmode pro hoc dicitur: Ciceroni redit sui filius: nec Ciceronem laudat sui filius: p suus filius: ꝛ similia. Quia nec apud Grecos bene dicit: κικερωνα φιλει εαυτομ υιος: nisi more Attico pro simplici accipiatur. In quo Priscianum falli vel

Uñ Prisciā. lib. xvij. de secūda dis. ꝓnoim possessiuorum.

ex hoc argumentum est q̄ nulla (vt solet) fere authorum exempla attulit: ꝛ de contrario illorum vsu reticuit. Ego autem (quoniā de his trium pronominū genitiuis inter me et Priscianum questio est) aliquanto altius repetā de natura genitiui: et de vsu doctissimoꝝ authorum disputabo: ꝛ licet non pauca in hanc rem mihi dicenda sint: non prosequar tamen paruula ꝛ minuta: quedam vt totverbis quot ille fecit: sed que eruditissimis euadere volentibus sint gratissima: que quū ignota fuerint Prisciano: declarant eum nō satis stylo oratorio fuisse exercitatū. Genitiuus omnis (vt taceam si qui sunt alij modi) aut actiue aut passiue accipitur. Adde etiam possessiue: qō pene pro actiue accipio. Actiue: vt prouidentia dei: bonitas dei. Passiue: vt timor dei: cultus dei. Ibi deus prouidet: ꝛ benigne agit: nō sibi prouidetur: ꝛ benigne fit. Hic timeī ꝛ colitur: non timet nec colit. Possessiue: vt sedes dei: regnum dei. Atq; in huiusmodi oratione vt intellectus apertus atq; vnus est: ita in illis ambiguus: et anceps: amor dei: charitas patris: suspitio vroris. Dubiū est de vtro loquaris: an de amore quez deus in nos habet: an de eo quem nos in eū: de charitate patris in filios: an filiox in patrem: de suspitione maritali: an de suspitione vroria. Taceo q̄ aliq̄ ambo hi genitiui eidez orationi adsunt: vt in Catone maiore Cicero. Quid de. P. Licinij Crassi ꝛ pōtificij ziuris ciuilis studio loquar? Crassus studet: qō est actiue: ius (vt sic dicā) studetur: quod est passiue. Iterū de offi. lib. j. Quare. L. Sylle et. C. Cesaris pecuniarum translatio a iustis dñis ad alienos non debet liberalis videri. Tria igitur pronoia de q̄bus agimus sola omniū binos genitiuos sortita sunt vnos/mei/tui/sui/alteros qui iā exoluerunt mis/tis/sis/in quox pene locum succesſerunt deriuatiua meus/tuus/suus. Horum binorum genitiuox antiquitati placuit alteros actiue significare: alteros passiue. Nā illa mis/tis/sis (vt coniectura ducor) actiue siue possessiue significabāt: vt hec ipsa meus/tuꝰ/suus. Unde pronomina possessiua vocitant. Ennius in scōo. Ingens cura mis cōcordibus equiparare. Plautus in penulo. Da diez hunc sospitem rebus mis agendis: q̄ suis idē in milite: ꝛ iterū in Mercatore: tis pro tui videri possit accipere: tamē hic cū Ennio mis posuit pro meis: nō pro mei. Quod non licere fieri authoritatem ex authoribus repetamus: nec accipi vnq̄ mei/tui/sui/nisi passiue Mar. F. Et (qō iter ista difficillimū fuit) amore mei vicit etiam matrem suam. Tice. q̄ desiderium tui ferre non posset: ꝛ me tui pudet. Uergi. in. vj. Quiq; sui memores alios fecere merendo. Teren. Hoc vnum scio: hanc meritam vt memor esses sui. Non significatur hic amor meus: quem in alterū habeo: sed (vt sic dicam) quem de me alter habet: ꝛ quo amor. Item non desideriū tuum sed alterius de te: et pudor non tuus: sed de te: et memoria non

✣Prisc. taxat laurētiꝰ.

✣genitiuorum significō.

Mei tui sui. mis tis sis.

Mei tui sui tīm accipiūtur passiue.

sua:sed de se. Similiter in plurali dumtaxat duorum. Nam sui non variat vocem genitiui pluralis:ac ne singularis quidem:vt Prisc. placet:sis em̃ non reperiꝫ:vt mis/tis. Ideoq; opinor ꝛ hec duo illius exemplo pariter intercidisse:quũ presertim in vicem eoꝝ succedant deriuatiua. Habẽt itaq; hec duo pronoia in plurali nostrũ et vestrum:que respondent ad illa mis/tis:ꝛ item nostri ꝛ vestri que respondent ad illa mei/tui/vt nemo vestrum:nemo vestrum:nõ autem nemo nostri:nemo vestri. Rursus habete curam nostri:sicut habemus curam vestri:nõ aũt habete curam nostrũ:sicut habemus curam vestrũ. Si quis exempla desiderat sibi facile repire poterit. In diuersa opinione Seruius grãmaticus est:qui ait. Nostri aũt ꝛ vestri genitiuus pluralis est antiquus:ꝛ ex greco descendẽs:sicut singularis est mis:ꝛ tis:ꝛ hoc est vnde dicimus nr̃i causa fecit:hoc est nostrũ. Forsitan Aulũ Gelliũ (vt postea apparebit) est secutus. Sed hos et Prisc. cũ aliis in errorem (vt auguror) induxit: q interdũ inueniunt hec non ad aliã referri personam:sed reciproca esse vt ego omnia facio amore mei:tu istud fecisti gr̃a tui. Oblitus vestri est Ithacus discrimine tãto: sed nõ fuit causa cur errarent. Nam ita in his passio est:vt in illis:nec alio modo aliquid ego facio amore meipsius:q; tu amore mei. Ut em̃ diligor abs te:ita diligor a me: vt est apud Ouidianum Narcissum. Uror amore mei. Et tu sicut ab altero:ita ꝛ a teipo diligeris:ꝛ sibi q̃sq; amicus est vt alteri. Est alia ꝓterea causa cur errarent: q videret hec que nos distinximus (per actiue et passiue) in multis indifferenter poni:vt causa mea:et causa mei:fama mea:et fama mei:imago mea ꝛ mei: potestas mea et mei:vsus vtilitasq; mea et mei:memoria mea et mei. Interdũ etiam ipsa deriuatiua pronomina passiue accipi:vt apud Teren. Ut appareat facile desiderio id fieri tuo: videlicet q tu desideraris:non qđ desideras. Quale est: accusatio mea ꝛ crimen meũ:quũ accusor criminis:quasi accusatio mei ꝛ crimẽ mei. Sed non satis solertis fuit tam facile falli. Nã hoc vltimum vbi passiue positũ est pronomen deriuatiuum (qđ quidem rarum est) non magis contra me facit:quam contra veteres omnes qui hec pronoia possessiua vocauerunt. i. possessionem significantia:qđ nunc non faciunt: quod (vt dixi) rarũ est. Ideoq; nõ passim hoc reperias. Non enim dicas pro eodem:dolorẽ tuum ꝛ dolorem tui:vt dixit Teren. desiderium tuum pro tui:qđ scilicet ipse nõ dicerem. Verum quandoquidẽ non infinita sunt hec oia: que natura quadam ab vsu aliorũ recedunt: non grauabor de nonnullis sigillatim dicere: dum nõ grauentur audientes legentesq; hec audire vel legere. Dicam tamen breuiter. Et res digna scitu in primis:in qua videmus maximos etiam hallucinatos. Primũ est:causa mea venisti:et causa mei. Causa mea accipitur possessiue: eo modo quo via mea venisti: pecunia mea fecisti sumptũ:iter meo sumptu fecisti. Causa mei vero passiue:eo modo quo beneuolentia mei. Modus tamen prior est vsitatior. Quid aũt de hoc Seruius idẽ sentiat: postea videro. Fama mea et fama mei eiusdem rationis est:et mea fama frequẽtius dicimus. Imago mea:scilicet que mea est:vt statua mea:ꝛ forma mea. Imago mei:nempe que de me est. Sed prior modus est vsitatior. Hec que sequuntur:in vtrãq; partem frequẽtiora:vt alterũ tamen alterius sensus sit. Memoria mea actiue:q; ego recordor. Memoria mei passiue:q; alij de me recordant̃:vel mentionem habent: sepe etiam possessiue eo modo quo fama mea:dolor meus quem ipse patior:dolor mei quem alius de me patitur:vel forsitan ego ipse:simq; dolẽs meam vicem:sicut dicimus misereor mei. Copia mea possessiue q; ego possideo. Copia mei passiue qua ego possideor. Ut faciam oĩbus copiam mei non meam. Meretrix facit omnibus copiam sui:non suã. Potestas mea quam habeo:potestas mei qua habeor. Nec pulchre dicas alterum pro altero:vt tu vides potestatẽ meam quanta est:non mei: habes potestatẽ mei:nõ meã:nisi aliud significet: pro eo qđ est:habes eandem similemve potestatem:vt apud Cic. de bello Marsico. Q. Octauius omnibus faciebat sui conueniendi potestatem. Utilitas mea aliud est quã vtilitas mei. Ibi possideo: hic possideor. Quinti. Sed vt aliquid prestaret patrie vtilitatis mei. i. de me. Nam fieri potest vt in eadem re non sit vtilitas sua alicui cum vtilitate sui. Quidã legũt vtilitas mea. Idem. Quid nunc agam:aut quem vltra esse vsum mei diis repugnãtibus credam? Usus inquam est nõ meus:sed ex me aliorum. Adhuc idem. Presens quidẽ illa protinus reddi tur merces:q; omnibus quibus insedere odorem mellis inspirant: ꝛ breui cõtactu vim sui relinquunt vim sui non suam:sed ex se. Quomodo tu captus amore mulieris malles habere copiam sui quam suam. Fastidiũ meum quo ego alios fastidio: fastidiũ mei quo ego ab alijs fastidior. Ut idem. Ceu mulier omnibus exposita mortalibus vanitatem fastidio mei despectuq; captauit. Hec sunt ꝛ his silia: non tamen plurima que ancipitem naturam habent. Cetera vero minime. Nõ enim sic dicimus:pulchritudo mei:fortitudo tui: longitudo sui:vt imago sui:nõ prudentia:nõ ingenium:nõ sapientia:nõ probitas:nõ virtus:nõ innumera alia. Quod si tã parua res eos mouit debuit ediuerso illud magis mouere: qđ quedam que ꝛ ipsa nõ multa sunt:habẽt anci pitem significationẽ:sed quam nemo nisi cecus nõ discernat:vt pars:dimidiũ: membrũ: mediũ:quid:aliq̃d:multũ:ꝛ si qua alia. Quis enim non videat quũ dico hec est pars mea: nõ de corporis mei parte intelligi:sed de hereditatis:ꝛ iterũ:hec est pars mei:nõ de hereditate sed de corpore? Manus pars mei est / nõ mea. Fundus pars mea est/nõ mei. Dimidiũ

Degentõ sui.

Nemo nr̃m non nostri.

Seruius Aulũ gel. in genitiuis nr̃i ꝛ vr̃i secut⁹ vi detur.

Recipro catio genitiuorũ mei: tui: sui.

Indifferenter ꝓ Causa. Fama. Imago. Ptãs. Usus. Utilitas Memoria. Accusatio. Crimen me⁹ mea vel meũ ꝛ mei.

Copia.

parsmei ꝛ mea.

tui maius est q̄ dimidiū sui: profecto de corpore intelligo: dimidiū tuū maius est q̄ dimidiū suū: de preda: aut de cibo: aut de successione aliisq̄ similibus intelligendū est. Ne de-
diū tui tangā: non mediū tuū. E medio mei prodijt: non e medio meo: vt auferam iniqui
Membrū tatem e medio tui Israel. Membrū quū pro parte accipitur eandem rationē sequitur: vt hic puer membrum mei est: quasi pars mei. Sin pro membro aliquo / & in suo significatu ita accipitur vt caput: vt manus: vt pes. hic puer membrū meū est: quasi sit caput & manꝰ hic digitus membrū meū est / non mei. Item quid mei tetigisti: quid tui vidi: Aliquid tui virgo perdes si venatū cū adolescētulis prodibis: nō aliquid tuū: nisi dicamus tui a neutrali genere. vt Cice. de Orat. lib. iij. Ex quo vereor ne nihil sim tui nisi suppositionē pedis imitatus. i. de tuo / nō de te. Ulysse si quid tui Polyphemus prehēdet: id omne devorabit. Mei nihil attigit. Quicquid enim attigisset mei: statim contriuisset. Multū mei ille auferre potest sz plus tui. Plus inq̄ de te q̄ de me non de tuo & de meo. Item quicquid Meli-
bee diripuisti: aliquid meū fuit / nō mei. Hūc redeo ad Seruium qui ait. Tui causa feci: et tua causa feci: discretionē hanc habēt: vt tui causa tūc dicamus: si aliquid ipsi ad quez loquimur prestiterimus: vtputa tui causa te defendi. Uerg. in. xij. Victus amore tui: cognato sanguine victus Coniugis & meste lachrimis vincla omnia rupi. Tua vero causa: quū
Cā tuaꝝ tui scōm Seruiū. alteri aliquid alterius contēplatione prestamus: vt Tua causa mancipiū tuum defendi. Si Seruius tm̄ de hoc vocabulo causa loq̄tur: & non in vniuersum de oībus hmōi: non recte attulit exemplū alterius vocabuli: presertim non nihil natura differētis. Sin vero de omnibus: non potest vna lex dari diuersis vt supra ostendimus: si tamen lex est: & nō potius cōtra legem omniū veterū. Nam (vt ego dicebā) Causa sepius cū pronomine derivatiuo copulatur: atq̄ hoc quidē indifferenter: siue aliena sit causa: siue tua. Veluti si q̄s dicat. Epicurus vult omnia cuiq̄ agenda esse causa sua: mihi mea: tibi tua: illi sua: nobis nostra: vobis vestra: nō mihi tua aut sua: nec tibi mea: nec illi nostra: ne nobis sua: nec vobis vestra. Hic nihil opus est admiscere primitiuū. Sed ne sine exemplo loquar (q̄d ipse fecit) vno ero contentus: sumpto ex Quinti. mea depugnasti causa: tua peristi. Atq̄ hoc q̄d Seruius precepit nobis: ipse constanter vsus est: neminē tū secutus. quale est illud in vij. Enei. Non spe salutis: sed mei causa. & in viij. Hec signa mei causa fiunt. & in. ix. Ult
eñ intelligi sui causa matrē secutā. Verū q̄d
Aul. gel. lib. xx. c. v. non ex ppria p̄sona. mirū de Seruio: cum Aulus Gel. & quidē antiquior: nō modo nullū exitū in hac questione potest reperire: sz etiā non optime sentit: Ita enim inquit. Cur igitur Teren. Penitet nostri: non nostrū? Nihil hercle mihi venit in mentē: nisi authoritas quedā vetustatis nō

minus anxie nec superstitiose loquētis. Paulo post. Sed p̄culdubio qui rectissime loqui voluerit: nūm potius dixerit q̄ nīri. Et idcirco importunissime fecerunt: q̄ in plerisq̄ Sallustij exēplaribus scripturā istā synceriss̄imā corruperūt. Nam quū ita in Catilina scriptū esset. Sepe maiores nostrū miserti plebi Romane nostrū aboleuerunt: & nīri scripserūt. Ex quo in plures libros mende istius soboles manauit. Tu Aule Gelli de gtō nostri loqueris nō de ntō nostri pluralis numeri. Utrū rectius fit ad exemplū Sallustij: vt mihi & ceteris placet: in ntō casu: nihil ad rē facit: neq̄ ad exemplum Terentianū: & q̄ (vt tu vis) Sall. scripturam corruperūt: non in gtm̄ mutauerūt sonū illū: sz in ntm̄: per quē casum nō audeas tu dicere corrupte nos loqui: immo quantum ego sentio incorruptius. Est eñ vna eadēq̄ vox nīri ab eo q̄d est ego: genitiui casus: et nominatiui: ab eo q̄d est noster. Neq̄ vero ego repugno Aulo Gel. dicenti mutatā esse scripturam a nīm in nīri / ntm̄ tamen: non gtm̄. Nam neq̄ aliquis in gtm̄ mutasset: neq̄ recte mutasset. Quin potius fateor & hoc libētius: q̄ vnicū illud exemplū q̄d ipse ex Plauto protulit: fortasse mēdosuz est dicēs. Duorū laborī hoim parsissem libēs. Mei te rogādi: & tui mihi respondendi. Alit aūt Gel. Mei enim in hoc loco Plau. nō ab eo dixi q̄d est meus: sz ab eo q̄d est ego. Itaq̄ si dicere velis patrē mei pro patrē meū q̄d Greci mō τον πατερα μου dicūt: inusitate quidē: sed recte profecto: eaq̄ ratiōe dicas qua Plau. dixit laborī mei p laborī meo. Nolo equidē tā confidēter (vt facit Gel.) scripturā mēdosam dicere & affirmare q̄d inexploratū habetur. Taceo aūt q̄ dānat fortassis immeritos: q̄ nec corruperūt scripturā: & melius sic dici putauerūt. Quero cur verisimilius sit aliquos scripturā illaz mutasse Sallustij in qua nihil absurdi erat: q̄s hāc Plau. q̄ cōtra grāmaticoꝝ leges qualis est Prisc. & Seru. & Dona. qui hūc poetā in schola lectitabāt: facere videbātur: si ita dicerētur. Duorū laborī hominū parsissem libēs: meo te rogādi: & tuo mihi respōdendi. Nulla nāq̄ grāmatice rō videt hoc posse tueri: qui potius dū p̄ indiuidua exponim⁹ sigillatim q̄d dixeram⁹ p̄ vniuersum eodē casu vtamur sic. Duob⁹ hoībus laborē detrari. necesse est vt dicam⁹: mihi. s. & tibi: nō aūt meū & tuū. tm̄ (vt ego sentio) in gtō p̄missum est: vt affert hꝫ accusationē duoꝝ hoīm: mei & tui: siue meā & tuā: q̄le hoc loco fit: sz dicendū potius p̄ pronoia derivatiua: qz possessio siue actio significat: nō passio: q̄d ego mutatū esse nolo dicere ab ipo Aulo gel. sz a grāmatice p̄fessorib⁹ quoꝝ nihil est supcilio superbius: nihilq̄ iprobius⁹: & ad emēdādos libros vel corrūpendos poti⁹ magis audax. Preterea Plau. licentia ꝺ boꝝ pōt dici vsus in q̄ fuit plane nemo liberior. postrēo q̄d hz momēti ex vno authore: & vno poeta afferre exēplū in tanto nūero oīs gñis authorū qui adeo refugiūt dare actiuā

✠ Gellio vallense opponere videtur.

Grāmaticorū superciliū.

Plautꝰ licētiosꝰ.

significationē his quinq; gtis primitiuoꝝ: vt eos mutauerint in alteram vocē: gtis aliarū dictionum cū quibus cōiuncti erant natura repugnante minime mutatis: vt Cic. in Vatinium et Pisonem. Dico mea vntus opera rempub. esse liberatā. Idem ad Atticū. Solius enim meū peccatū corrigi nō pōt. Idem pro Murena. Ex tuo ipsius animo cōiecturā ceperis. Non dixit: ac ne dicere quidē potuisset: mei vnius opera: mei solius peccatū: tui ipsius animus. Et in plurali. Quint. Deinde quum satis vires coꝝ explorauerint / sue ipsorum fiducie permittūt: nō dixit sui ipsoꝝ fiducie. Quid multis? quū etiā apud recentiores (de xp̄ianis loquor) hoc sit obseruatissimū: vt in Psal. cxlj. & lxxij. ꝑm hebraicam veritatem: quoꝝ alter ita incipit. Dñe clamaui ad te festina mihi / exaudi vocē meā clamantis ad te. Alter sic. Audi deus vocem meam loquētis: a timore inimici serua vitam meā. Et in. lxx. ꝑm aliam e greco translationē. Dñe memorabor iustitie tue solius. Est aūt solius nō feminini generis: sed masculini: vt ex greco apparet: referturq; ad dñm nō ad iustitiā. Item li. Regum. ij. Sustulit de latere meo ancille tue dormientis. Et in euangelio Luce. Et tuam ipsius animam pertrāsibit gladius. Nec desunt quidam imperite docti: qui conant illud exponere: tuam ipsius animā aliud esse quaꝝ tui: si tui dicere liceret: hoīes ignaros nō solū theologie / sed etiā lr̄arū. Interrogēt Grecos et reperient penes eos vnde nos sumpsimus: tui esse: nō tuam: quū illi non habeant in his tribus ꝓnoībus quā nos elegantiā. Ideoq; apud eos est pater nostrū vel nostri: qui es in celis: sanctificet nomen tui: adueniat regnū tui. Fiat voluntas tui: sicut in celo & in terra. Panem nostri vel nostrū: da nobis hodie: et dimitte nobis ḋebita nostri vel nostrū: sicut & nos dimittimus debitoribus nr̄i vel nostrū: que nos ne barbare loqueremur: mutauim⁹ in ꝓnoia'deriuatiua. Et quo apparet nō modo illud Auli Gellij: maiores nostri per genitiuum cōtra grammaticam verūetiam illud maiores nostrū: contra vsum esse: potiusq; in tali genere vtendū deriuatiuo nostri: q̄ primitiuo nostrū: licet hac ratione nō vteremur: nec vsq; contrariū exemplū reperire cōtingit nisi in epla quadam Cic. ad curionē sic dicentis. Eam aūt vntus tui studio me assequi posse confido: qō et sic defendi posset: studio pro gratia & fauore: vel amore aliorum erga te: vt apud Horatiū ad Junium. Ne studio nostri preces: tñ malim dicere id factum esse vitio librariorū. Ac ne semper culpā reiciā in librarios falso: dabo argumentū cur & prius & nūc merito in illos impetū faciā. In proxima statim epla legit bis tyranno. ꝑ. Lentulo: ꝑ eo qō est tribuno plebis. Et in p̄cedenti libro ad Lentulū: qui est illius operis primꝰ: bis etiā idem vitiū est in. ij. & in. xj. epla. Et quū oia vtreor (maximā enim partē vidi) exēplaria que in Italia sunt: mendosa et depravata hoc vitio essent: nullus tñ tantū vitiū animaduerterat. Itaq; sicut nūc illud emēdamus: ita hoc quoq; emēdare: & in pristinā synceritatē restituere audeamus: sic. Eam rem tuo vntus studio me assequi posse cōfido. Nec alia causa factum est: vt Teren. direrit. Saluus sum meo presidio atq; hospitis nō p̄sidio mei atq; hospitis: quē imitari petrarcha si sciuisset: nō titulum opi suo indidisset: de sui: & alioꝝ ignorantia: sed de sua. Aliud nāq; est ignorantia sui: aliud ignorātia sua. Si tñ sensit de ignorātia quā de se habuit: recte dixit. Et vulgo dicimus scio tuas diuitias qui te pauperē quereris: nō tui diuitias. Aspice liberos meos qui dicor orbus: nō mei liberos. Cernāt sua p̄dia qui mihi vnū fundū inuident: nō sui predia: vbi nō modo genus dissimile est antecedēti & relatiuo sed etiā numerus: q̄q; (qō validissimum est) ingens differētia significationis est: inter primitiua ꝓnoia & deriuatiua. Sed ista omnia fieri cogit: quod nō licet primitiuis genitiuis dare significationē actiuā: cuius rei & illud maximū argumentū & apertissimū est qō subijciam: nulli adhuc grāmaticoꝝ intellectum: q̄ dicimus mea: tua: sua: nr̄a: & vestra: ītereſt & refert: nō aūt mei: tui: sui: nr̄i: & vestri. Est aūt illud: mea: tua: sua: non ex parte ante (vt quidam volunt) sed ex parte post nō aliter q̄q; quum dicimus. Hoc interest illius: quasi hoc est officiū illius: ita hoc interest mei: si liceret mei aliter accipere q̄q; possessiue. Hūc dicimus mea in voce passiua: sed ita tamē: vt sit primitiuum et substantiuū: et non adiectiuū. Deniq; ita ac si diceremus mis regi ex parte post: atq; ideo hoc verbū habere ante se ntm̄: sicut sum es est: sed in neutro genere: quis dubitet quū oīa sint plena exemploꝝ? Cicero pro plācio. Si quid mea minus interest: id te forte magis delectat. Et pro eodem. Nō solū quid cuiq; debeam: sed quid cuiusq; interſit: et pro Sylla. Vestra enim qui cū summa elegantia et integritate: vixistis hoc maxime interest. Et pro lege Manilia. Illud primū parui refert: vbi etiam dicere possemus. Id mea parui refert: sed hoc nihil ad presens tempus. Hec omnia resoluūtur in verbū substantiuū: hoc modo. Si quid minus meum est. Quid cuiusq; est vestrū / hoc est maxime: illud parui momenti est: vt appareat non differre naturam verbi substantiui: & horum duoꝝ impersonalium verborum: nisi q; illud naturaliter nominatiuum post se postulat: hoc genitiuum: sed actionis siue possessionis more verbi substantiui. Et hoc in ceteris nominibus et pronominibus nihil dubitationis habet: quorum genitiui actiue: passiue: possessiue: et si quis est alius modus: accipiuntur: mei aūt tui: sui: diuersam naturam habent. Quid igitur faciendū erat? Hec passiue accipiuntur: non actiue: nec possessiue. Illa verba volunt post se genitiuum actiuum siue possessiuum. Banda ergo fuit vox possessiua pro significato primitiui: non genitiuus possessiui: qui idē

meavnius meūsolius tuoipsius.

Sueipsorum.

Meā clamantis.

De genitiuo solius meo dormientis. tuāipsius.

Dam natvalla quorūdā expōem.

Wenda librariorum.

meo atq; hospitis Petrar. insciția.

mea: tua sua: refert: īterest.

Refert & interest cūsupposito.

Cur absi quis est alius modus: accipiuntur: mei aūt tui: sui: diuersam naturam habent. Quid igitur faciendū erat? Hec passiue accipiuntur: non actiue: nec possessiue. Illa verba volunt post se genitiuum actiuum siue possessiuum. Banda ergo fuit vox possessiua pro significato primitiui: non genitiuus possessiui: qui idē

femi. genitur & iter est regāt

erat qui est primitiui: sed ablatiuꝰ qui natura genitiuo est simillimus. Et in genere femi nino: vel tanꝯ triũ generum medio: vel suauitatis gratia: ne durum videretur meo / tuo suo / nostro / ꝛ vestro. Jdeoꝯ hi ablatiui iungi sibi patiuntur adiectiua illa tanꝯ actionẽ possessionemꝯ significantia in genitiuo: vt supra demonstrauimus. Sic mea solius interest: tua vnius refert: sua ipsius interest: nõ mei solius: tui vnius: sui ipsius: nisi in alia loquendi figura: de qua mox subijciam: vnde maxime palam fit nunꝯ hos genitiuos sumi nisi passiue: vt habeo curam mei solius: non meam solius: habeo curam tui vnius: nõ tuã vnius: vnusquisꝯ curam gerit sui ipsius: non suam ipsius. Cur ita? quia passio hic significatur: vbi superius vel actio vel possessio. Cuius rei vnum exemplum sufficerit ex Terentio. Hem tot mei solius solliciti sunt causa: vt me expleant. Et planum quidem iam fecimus tres genitiuos / mei / tui / sui / passiue semper poni: meus / tuus / suus / plerumꝯ possessiue. Jdeoꝯ quum vtendum est illis primitiuorum genitiuis / mutari sonũ de i in a. Hũc aliqua addenda sunt de iis dictionibus que legitime contunguntur cũ huiusmodi pronominum genitiuis: nec enim omnes possunt. Ante omnia nullũ substantiuũ in consortio suo sustinent. vt Fili noli domo recedere respectu mei patris. Quod non tam placuisse Prisciano reoꝛ qꝫ per imprudentiam esse lapsum: qum dicit: mei Prisciani eges: tui Prisciani egeo: ꝛ alibi. Ego Vergilius: tu Verg. ille Ver. mei vergilij: tui Vergilij: illius Vergilij. Hec enim oratio declarat meum Pris. Vergiliumve: aut tuum nõ me Prisc ianum Vergiliũve aut te: nõ aliter qꝫ si dicas. Eges mei patris: egeo tui domini: quod profecto non est primitiuorum ab eo quod est ego ꝛ tu sed derivatiuorum ab eo qꝺ est meus ꝛ tuus Neqꝫ discrimen facit: q hic appellatiuũ nomen est: ibi proprium. Verg. Si qua tui Troi donis hꝫ te cura venito. et alibi. Aenee mihi cura tui. Et iterũ Aeneeqꝫ met. Que a meꝰ / tuus: non ab ego / tu veniunt. Jtaqꝫ sic emendemus Priscianum: qui quum de lingua latina componit: antiquitatem omnem corrigens nomen suum latine proloqui nesciuit. Mei qui sum Prisc ianus eges. Tui egeo q Prisci.es: vel me Prisciano eges: te Prisciano egeo vel tui: vel te Pris. egeo. Nam illud apostoli ad Cor. Salutatio mea manu Pauli: e greco est sumptũ. ὁ ἀσπασμος τῃ ἐμῃ χειρι παυλου. Tertium vero exemplũ quod idem protulit Illius Prisciani eget: recte dicitur. Non habent enim cetera pronomina ancipitem naturam: vt illa tria de quibus dixim⁹ Adeoꝯ verũ est hos ipsos genitiuos respuere consortium substantiui: vt ne in possessiuorum quidem forma illud pati velint. Vidimꝰ licere dicere meam vnius operam: tuũ solius studiũ. non tamen dicemus / meũ Laurentij studiũ: suũ Prisciani prediũ: sed meũ studiũ qui sum Laurentius: prediũ suum q̃ est Prisscianus. Neqꝫ tamen ob id excludo si genitiuos hos passiue accipiamus eo modo quo exẽplũ ponemus. Nã (vt superius docui) aliquãdo duos genitiuos: alterũ actiue: alterũ passiue positũ videmus vna iũgi: vt quid de P. Licinij Crassi iuris ꝛ ciuilis et pontificij studio loquar? Jta fit in pronoie: vt ideꝫ author ad Atticũ. Fuit mihi laudis nostre gratulatio tua iocũda: ꝛ timoris consolatio grata. Et iterũ. Uehementerqꝫ tua sui memoria delectatur. Quod si igitur hec pronomina siue in genitiuo passiue: siue mutata in vocem possessiuorũ actiue non admittũt genitiuos substantiuorũ: nũquid admittũt omniũ adiectiuorũ? Non opinor: sed proprie solorũ participiorũ: participialiũ qꝫ gerũdiuorũ: ꝛ frequẽtissime illorũ trium (vt quidam volũt) pronominũ vnius / solius / ipsius / ꝛ si que alia: que rara sunt: de q̃bus mox dicam. Per genitiuũ cũ participio. Cice. ad Lentulũ. Quocũqꝫ tẽpore mihi potestas presentis tui fuerit. Per femininũ: sed cum gerũdio. Qui. heroidum. Copia placande sit modo parua tui. Per vocem mutatam in possessiuũ. vt apud Ciceronem Cato. Libenter facio vt tuam virtutem innocentiam / diligentiam / cognitam in maximis rebus domi togati: armati: foris pari industria administrare gaudeam. Cicero de oratore. L. Crassum quasi colligendi sui causa se in Tusculanũ contulisse. sed hoc gerundiũ est: ꝛ ea exempla q̃ supra attuli: quorum vnũ fuit. Sustulit de latere meo ancille tue dormientis. ad quod pronomen malo referri illud dormientis: qꝺ est adiectiuũ: qꝫ illud ancille: qꝺ est substantiuũ: ita vt si abfuisset participiũ: vix tolerabile fuit futurũ: quale Boet. Solant̃ mesti nũc mea fata senis. Quint. solet etiã omittere ꝓnomen. vt Accepi fateor illũ qui solutꝰ quoqꝫ nõ sequebat̃: q̃ non gaudiũ redemptionis: non letitia p̃lati: nõ hortãtis erexit p̃is amplexus. Et in eodẽ li. Rus: seruulos: penates: ꝛ omnia vtiliora properãti festinatione parẽtis addixi. Omisit sui: vt esset non letitia sui p̃lati: ꝛ meus: vt esset non meus hortãtis amplexꝰ. Et iterũ mea: vt esset quoqꝫ festinatione mea parentis. Poete etiã frequẽter. Qui. heroi. Deniqꝫ q̃squis erat castris iugulatꝰ achiuis. Frigidiꝰ glacie pectꝰ amãtis erat. i. meũ amantis. Jdẽ. Illa meis oculis species abeũtis inheret. Quũ p̃meret portꝰ classis itura meos. Ausus es amplecti: colloqꝫ infusus amãtis Oscula p longas iũgere p̃ssa moras. i. tua abeũtis: ꝛ mea amãtis Jdẽ in eodẽ opere: sꝫ inusitatiꝰ. Et flesti: ꝛ nostros vidisti flẽtis ocellos. Nos dixit pro meos ꝛ flẽtis p flentũ. Est em̃ illud flentis gtũs singlis: non actũs pluralis: qꝺ accẽtus ꝓbat quũ tales acti habeãt vltimã longã: q̃ hic nõ est. Hoc dixit: qꝛ quidam hunc locum exponunt per accusatiuum. Illa diuersitas numerorum / meos siue nostros amantis: vix alij quam poete permissa est. Postremo hec

Attẽde quũ passio sigt.

Mei tui sui primitiua substantiua respuũt.

♣ Prisc. nomen suũ latine ploq̃ nesciuit.

Mei qui sum ꝛc. respuũt genitiuũ p primitiuis

Mei tui sui ꝛc. cũ adiectiuorũ genitiuis.

pronomina:siue in primitiuoꝝ genitiuis:siue in possessiua voce (vt dixi) maxime gaudent illis tribus solius:vnius:ipsius:quoꝝ multa exẽpla tã protuli. Nec ab re fuerit sicut vnius: ita duorum:trium:quatuor posse dici. Item omniũ cuiusqꝫ:plurium:ꝛ si qua adhuc sunt: vt vestram duorum vestrã trium:vel vestram omnium operam desydero:pro vestrum. Cic. de oratore li.iij. Sed voluntati vestre omniũ parui. Cuiusqꝫ aptius cum pronomine sui sine suus coniungitur: vt vellem nosse que sit sua cuiusqꝫ sniã:non sui cuiusqꝫ. Brutus ad Cice. Qui vestris paucoꝝ respondeat laudibus:pro vestrum. Verum iam huic questioni finem imponamus.

Cuiusqꝫ

Uestris. paucoꝝ.

¶Epitome capitis.xxxix.

¶Meme ꝛ tutu semp figurate:ꝛ vbi pathos est dicuntur:tete frequẽter:sed etiam citra figuram:sicut ꝛ sese frequentius.

Annotata. c. xxxix. et xl. vide ad finez huius secundi. Meme. Tete. Tutu. Sese.

+ ¶De meme/tete/tutu/sese. Cap.xxxix.

Eadem hec tria pronomina geminari etiam solent: priora quidem per figuram:meme tete. Tertiũ sine figura. Vergi.in.ix. Meme adsum qui feci in me conuertite ferrum. O rutuli. Et in xj. Meme duce ferrũ Corripite o Rutuli. Et in xij. Verte oẽs tete in facies. Sed hoc videri potest esse sine figura. Non eñ est ita acre ꝛ ardens:vt apud Quinti. Tete hoc loco mulier interrogo. In nominatiuo plane semper figuratum est:vt Cice.in Antonium. Tutu faces illas incendisti. Sese vt dixi nũqꝫ figuratum est:vt idem. Hic viri fortissimi sanguinem aspersus: sceleratam gratulantibus manum porrigẽs in templum Iouis contulit sese:id est se.

¶Epitome capitis.xl.

¶Nostras/vras/ꝛ cuias:nõ tm patriã nationemqꝫ innuũt:sed etiã partes:ꝛ quasi sectã.

¶De nostras:vestras:ꝛ cuias. Cap.xl.

Nostras Uestras. Cuias.

Nostras vestras et cuias non tantum patriam nationẽqꝫ innuunt: sed etiam partes et quasi sectam: vt nostrates philosophi non sunt ita populares et fauorabiles vt vestrates: qui ab Epicuri schola prodierunt et Cuiates philosophi vos estis? Stoici ne: an Academici:an Peripatetici:an nostrates Epicurei? Cicero. Putares ne vnqꝫ accidere posse vt mihi verba deessent: non solum ista vestratia oratoria:sꝫ hec etiã leuia nostratia.

♣ Cuiates philosophi. i. cuius secte vl parentis.

¶Epitome capitis.xlj.

¶Hic:iste:et ille:cum suis condeclinijs et aduerbijs hoc differũt:quod hic ad primam personam: iste ad secundam: ille ad tertiam remotam:scilicet ab vtrisqꝫ spectat. Solet eñ fere contingere vt hic:hec:hoc: sint loquenti vicina. Iste:ista: et istud:ei ad quem loquitur. Et ille:illa:illud:ab vtrisqꝫ distantia. Ille preterea significat nobilitatem. Ipse prestantiam et exclusionem minorum. Iste contemptum minorum.

¶De iste ꝛ ille. Cap.xlj.

Iste et ille (si audire Priscianum volumus) hoc differũt: quod iste spatio propinquiore:ille autẽ longiore intelligitur. Cuius auctoritas plurimos in errorem induxit: qui pro istud dicunt illud. Veluti si ad hominem longe positum scribas. Si quid noui in illa vrbe est mihi notum facias pro eo qõ est in ista vrbe:quod nõ mediocre peccatum est. Nam de me loquẽs dicere debeo:hoc caput: hec manus:hec ciuitas. De te vero:istud caput:ista manus:ista ciuitas. De tertia autem persona:illud caput illa manus: illa ciuitas. Cicero in Antoniũ. Remoue paulisper istos gladios. Et eodem li. Tu istis faucibus:istis lateribus:ista gladiatoria totius corporis firmitate tm̃ vini i Hippie nuptijs exhauseras: vt tibi necesse esset in ꝓspectu ppli Ro. vomere postridie: hoc est istis tuis faucibus: istis tuis lateribus:ista tua firmitate. Vñ nascunt aduerbia istic:istinc:istac:istuc:istorsum:isto: vt idem ad Lentulũ. Qui istinc veniunt aiũt te superbiorem esse factum. i. qui ab ista prouincia in qua agis huc in Italiaꝫ Rhomãqꝫ veniunt. Aliquando tñ iste accipit pro hic:vt idem et in eũdem. Cum isto tẽpore stent cum gladijs armati. Et Quinti. Iuuenis iste:de quo summa in rebus humanis monstra finguntur. Et iterum. Hic iuuenis patris sui heres solus inuentus est. Ille quoqꝫ nonnunqꝫ per dignitatem aut per eminẽtiam ponitur: indicans esse:quod omnes debeant nosse:vt Alexand. ille magnus:ille Censorius Cato: Architas ille Tarentinus.

Aduerbia a pronoĩb⁹ deriuata Ille p dignitatez ponitur.

+ in meme et tete est figura epicenis. nam figura epicenis est eiꝰ dem verbi sine elongatione repetitio

¶Epitome capitis.xlij.

¶Hic sepe de spatio propinquiore:is de remotiore intelligitur: vtrũqꝫ autem continue post relatiuum subiungitur: vbi ille a quibusdam minus venuste positum reperitur: vt in hoc locutionis genere. Qui prefert virtutem diuitijs: is sane fortis est: vel hic sane fortis est. Non ille sane fortis est. Vtrũqꝫ quoqꝫ tam hicqꝫ is:sed concinnius is: cum copulatiua coniunctione antecedentis qualitatem specificat hoc pacto. Vestis modica ꝛ ea detrita: vel et hec detrita. Idem accipi solet pro etiã: refugitqꝫ post se coniunctionem ꝛ quam simplex recipit. Ad hoc pro preterea nõ inuenuste capitur. Exempla in textu patent:preterqꝫ vbi hic de propinquiore: is de remotiore intelligitur. Poterit autem dari tale. Si quam rem hic tibi vtilem inueniſti hac vtere:si quã in agro:vtere ea. Item. Domi et foris sollicitor:hic a meis:ibi ab hostibus.

Hic ꝛ is

¶De hic:is:idem:ꝛ adhoc. Cap.xlij.

Hic et is habent potius illam de qua modo memini Prisc. differentiã. Vt hic spatio propinquiore:is vero longiore intelligatur: Hic ꝛ is multis tamẽ in locis vtrumqꝫ locum habet: vt qui prefert virtutem diuitijs: hic et is is sane fortis est:vel hic sane fortis est:vel per vsurpationem compositionem:vt quecũqꝫ mulier adultera: tio.

pronoĩm

eadem venefica est: ⁊ fere per hec duo pronomina licet sic loqui: nec per vlla alia: licet poete vtantur ille pro is: q; amborum eadem pene significatio est: vt Horat. de arte poetica. Qui didicit patrie quid debeat et quid amicis. Quo sit amore parens: quo frater amandus ⁊ hospes. Quod sit cõscripti quod iudicis officium: que partes in bellũ missi ducis: ille profecto. Reddere persone scit cõuenientia cuiq;. Quare sanctis viris e Greco transferentibus sic permittamus dicere. Nõ q̃ seipsum cõmendat: ille probatus est: sed quem deus commendat. Possunt autẽ hec eadem duo de quibus loquor pronomina: ⁊ alio modo vsurpari: vt Alexander paruis copijs fretus superauit Darium cũ infinito exercitu: et id in adolescentia: vel hoc in adolescẽtia. Itẽ et hoc modo. Pauca vestis: ⁊ ea detrita ⁊ sordida: potius q̃; ⁊ hec. Paucis nummis superbit: nec ijs suis: sed aliũde corrogatis: potius q̃; ⁊ his. Idem q̃ est ab is cõpositum: quasi: pro etiam poni solet: vt Cicero. Et huic coniuncta est beneficentia: quam eandẽ vel benignitatem vel liberalitatem appellari licet. i. quam etiã. Quint. Si causam veneficij dicat adultera: nõ Marci Catonis damnata iudicio videtur: qui nullã adulteram nõ eandem esse venefican dixit. In hoc pronomine idẽ/ adnotaui quiddaz dissimile ab is. Ibi potest addi copulatiua: hic nõ potest: q̃ tamẽ affirmare non ausim: vt Quamcũq; in sedem migrat apium rex in eam ⁊ apes ipse comitãtur. At si dicam in eandem: tollã copulatiuaz: sic in eandem apes ipse comitantur. Nam idem habet in se velut vim copulatiue. Hoc cõpositum cũ prepositione ad/ significat preterea: vt apud Sallu. Cognoueram paruis copijs bella gesta cũ opulẽtis regibus: ad hoc sepe fortune violentiam toleraſſe: facundia Grecos: scia belli Gallos ante Romanos fuisse.

¶ Epitome capitis. xliij.

¶ Instrumentum quodlibet in septimo casu ponemus sine prepositione: cũ qua nõ instrumentum: sed comitẽ: aut cõcomitantiam denotat. Septimum casum vocant ablatiuũ rectum: neq; vi nois: neq; vi verbi: aut aduerbij: neq; vi prepositionis: vt instrumẽti: et qui in designatione sequele ponitur. Octauũ vocat niger datiuũ localem: vt inferretq; deos Latio. i. in Latiũ. Exemplũ de comite: vt rex intrauit cum multo exercitu: de cõcomitantia. Rex acceptus est cum mira beneuolẽtia. Diri quodlibet instrumentũ: vt Coercuit miles armis: orator verbis: cõscientia rubore.

¶ De cum prepositione. Cap. xliij.

Cum. Casus septimus Cũ dicim⁹ hasta percussus cur abla

Cum prepositio per appositionem non iungit rei notanti instrumẽtum: sed comitem: ⁊ hoc est quod Quinti. ait: vt queramus nunq̃d apud nos sit vis quedam septimi casus: et apud Grecos sexti. Nam inquit quũ dico hasta percussi: non vtor ablatiui natura. Nec si idem grece dicam datiui: ppter quod

Seruius et quidam alij plane affirmant esse septimum casum. Quod autem non vtamur ablatiui natura: hãc causam existimo: q; ablatiuus aut vi nominis regitur: aut vi verbi: aut aduerbij: aut postremo intercedente ꝓpositione: quorũ nihil hic fit: nisi volumus errorem quorũdam sequi: qui subintelligũt prepositionem cũ. Et quomodo subintelligi potest: que ne poni quidem potest? Hã percussi cum hasta: inauditũ est. Instrumentũ enim percussionis hasta est. Peccauitq; nõ incelebris huius etatis vir qui scripsit. Gladiũ qui cum se percusserat edurit. Percussit igit gladio nõ cũ gladio. Impulsi te pugno: nõ cum pugno. Video te oculis: nõ cũ oculis. Tango te manu: non cũ manu. Deleuit epistolam lachrymis. Absterſit sordes aqua. Siccauit cretam: liquefecitq; cerã igni: non aũt cũ lachrymis: cum aqua: cũ igni. Sed hoc fefellit: q; aliquãdo illa prepositio videri possit iuncta nomini instrumentum significanti: vt acceptus est a nobis cũ honore. Magna cũ beneuolentia scripsit. Cum mira affabilitate me allocutus est. Cũ dira truculentia me aspexit. Verũ tamen hi ablatiui nõ instrumentũ significãt sed comitem. Si quidẽ acceperunt me hoies instrumẽto corporis: nõ honoris: sed honore comite. Scripsit ministerio manus: nõ beneuolentie: sed hac socia. Allocutus est lingua operatrice affabilitate pñti. Et aspexit instrumento oculoz truculentia suffusoz: que nihil facit ad ipsam inspectionem: sed oculi. Sunt qui velint Prisciani sensisse cũ hasta pcussi: dici posse: vel hanc prepositionẽ subintelligi. Ego vero affirmo neminem antiquorũ neq; protulisse hanc: neq; subintellexisse.

¶ Epitome capitis. xliij.

¶ Circiter nõ tantũ ad tempus: sed etiam et quidem frequentius/ ad numerũ: ⁊ nõnunq̃ ad locũ spectat. Quia vero accusatiuo deseruit: non plenũ videtur exemplũ: circiter duũ miliũ militũ: nisi subaudiaf numerũ. Lassius autem aduerbialiter posuit: sicut ⁊ circa ⁊ circum poni solent pro in circuitu. Quoquouersum. i. quocũq; versum.

¶ De circiter. Cap. xliiij.

Circiter Prisciamus inquit: ad tempus solũ pertinet: vt circiter calendas Januarias. Immo ⁊ quidẽ frequẽtius ad numerũ: vt circiter duũ miliũm militũ: circiter decẽ milliariorz. Sed aliq̃n etiam ad locũ: vt Lassius Emina. Lapidem fuisse quadratũ circiter in media arce iunctũ candelis quoq; versum.

¶ Epitome capitis. xlv.

¶ Uersus semper fere postponit: sicut tenus frequenter: ⁊ vsq; nõ raro. Dicitq; põt etiã versum: vt quoquouersus ⁊ quoquouersum: aduersus ⁊ aduersum. Addi põt q̃ dum appellatiuis iũgitur: prepositionem alterã admittit: vt in forũ versus: apud Ciceronem in Lelio. Dixi fere semper: propter hec Manci. verba. Uersus euphonie gratia q̃nq; preponitur

tiui natura nõvtamur.

Cũ auferẽdi casibus coniũctionẽ significatibꝰ adiũgitur.

Uersus.

Sursum Uersus. Uersum.

Quoq; uersus. ꝓsus dictio quia non reperit numerata int ꝓpositiones. Usq;.

Circiter

Calepi.

Tenꝰ.

Manci.

potius. Hinc lib. j. de lingua latina. Varro dixit. Cliuus proximo ad florales versus Capitolium vetus: qđ quidem euphonie gratia factum esse apparet. Hec ille. Nam capitoliū vetus versus duriter sonet. Si ergo semel dūtaxat: euphonie gratia factū est: bona est Vallidq; euphonie gratia factū est: bona est Valle preceptio.

Capūm. xlv.

¶ De versus.

Uersus. Versus contra naturā prepositionis semper postponit: vt Italiā versus Megaram versus. Liui. Duo Romana vno loco ppius Albam: tria Albana Romam versus. Sallu. Deinde phi lenorum are: quem locū Egyptum versus finem imperij habuere Carthaginēses. Cice. de diuinatione. Qui quum exercitu lustrato Aretium versus castra mouisset. Sursum siue sursum versus frequēter legimus: nōnūq; dicitur versum: sicut aduersum. Nam ita versus sicut aduersus. Unde quoquouersus et vtroq; versus. i. in vnāquamq; partem: et quocunq;: et in vtrāq; partem: et deorsum versus. Atq; nescio quomodo nō reperio hanc inter prepositiones esse numeratā: an q; postponitur: et nō preponit: Pe tenus quidem prepositum solet: de qua nūc dicam: et tū est prepositio. An q; prepositionis vice non fungitur: quoties alia adest prepositio? Ut ad occidentem versus: quo quidem modo aduerbium est: vt vsq; que et ipsa sic aliquādo in oratione colloquatur: vt ad occidentem vsq;.

Sursum Uersus. Uersum.

Quoq; uersus. Vsus dictio quanon reperit numerata int pposition nes. Usq;.

¶ Epitome capitis. xlvj.

¶ Tenus prepositio ablatiuo deseruiēs: tūc legitime genitiuo deseruit: q̄ significat res geminas: aut singulari caret: significatq; tenus vsq; ad: aut non vltra. Ut pubetenus. i. vsq; ad pubem vel ad pubem vsq;: sed exēpla in textu satis patent. Calepinus dicit apud Flaccum in Argonauticis cū accusatiuo cōstrui. Et Tanain tenus immenso descēdit ab euro. Vultq; in plurali gtō iungi etiam nō geminorum: vt apud Curtiū. Pauci hostiū tenus exacti penetrauere ad portū. Vult pterea absolute poni apud Horatiū in epistolis. Est quiddā prodire tenus si non datur vltra. Sed illic non quidem: sed quoddam legendum esse: et metrum et sententia docet.

Calepi.

Capūm. xlvj.

¶ De tenus.

Ten⁹. Tenus (vt dixi) semp postponit: atq; in singulari vtiq; cū ablatiuo: vt hactenus: quatenus: verbotenus: capulotenus. In plurali vero cū genitiuo etiam non solū cū ablatiuo sed quātum ego sentio: cū genitiuo: tunc autē necessario: quum venustius fit: presertim more grecorū: quū res est vel gemina: vel numero singulari carens: neq; hoc apud poetas modo: sed etiā apud Oratores. Uerg. Crurū tenus hispida nāti. Et iterū. Et crurū tenus a mento palearia pendēt. Quin. in li. xij. Sed ille vir bonus qui hec nō vocibus sibi tūm nota: atq; noibus aurium tenus in vsum lingua perceperit: sed qui virtutes ipsas penitus mēte cōplexus ita sentiet. Celius. Nam et illi rumores de comitijs transpadanor cum arū tenus caluerunt. Curtius. Pauci hostiū tenus exacti penetrauere ad portum. Est aūt significatio vsq; ad. Umbilico tenus vsq; ad vmbilicum. Aethiopia tenus. Nilo tenus: vsq; ad Aethiopiam et Nilum. Aliq̄n etiā p nō vltra: vt gessit consulatum titulo tenus. i. nō vltra q̄z titulo: cuiusmodi nōnulla ex superioribus exēplis sunt. Prepositionis tenus significatio.

¶ Epitome capitis. xlvij.

¶ Pridie et postridie cū genitiuo cū accusatiuo construi possunt. Causa videtur: q̄ nomen et prepositionem includūt. Nam vt dicetur ca. lxx. pridie est die qui pridē seu qui ante et postridie postero die qui post. Quum ergo dico: pridie nonarū: idem est ac si dicam: die qui prior est die nonarū: quū vero pridie nonas: die qui preit nonas seu q̄ est ante nonas. Uñ tertio nonas: est quasi tertio die ante nonas: inclusiue tū vt dies nonarū sit vnus e tribus. Quum vero dico: postridie nonarū: idē est ac si dicam: postero die a die nonar. Quū postridie nonas: die post nonas proximo. Ceterum quod Cice. in epistola ad Tironem dicit. Menādrius postridie ad me venit q̄z expectarem: videtur postridie significare vno die posterius.

Pridie. Postridie.

¶ De pridie et postridie aduerbijs. Ca. xlvij.

Pridie et postridie quemadmodum tenus genitiuo seruiunt: et nōnunq; etiā accusatiuo: vt pridie illius diei: postridie nonarū decembriū. Cice. ad Atticum. Pridie cōpitalia memento. Titus Liuius lib. vij. Etiam postridie idus rebus diuinis supersederi iussum. Inde vt postridie calendō. ac nonas eadē religio esset traditum putant. Idem lib. xlix. Pridie parilia medio ferme die atror cū vento tēpestas coborta: de q̄ vide plura infra in nudiustertius.

¶ Epitome capitis. xlviij.

¶ Hei et ve dativū: heu exprobratiue actm alioq̄n etiā ntīm regit: heu heu seu eheu absolute ponit: heus cū vocatiuo. Procul etiam actō iungit: sed et cū ablō sine aut cū prepositione. Exēpla patent in textu de heus q̄ adiecimus: estq; vocādi aut reuocādi aduerbiū vt Heus iuuenes. Primo Enei. Procul cum ablō: vt pculdubio. Uñ Manci. dicimus q̄z pculoceano et pculab oceano. Pli. em li. v. c. x. de Nilo itaq; inqt Origenē (vt Juba rex potuit exq̄rere) in monte inferioris mauritanie nō pculoceano hz: Et Phedra ouidiana ait. Sunt pcul a nobis iuuenes vt femina cōpti. Catull⁹ itē. Procul a me tuus sit furor ois hera domo. Hec ille. Ponit etiā absolute: vt in Buco. Serta pcul tūm capiti delapsa iacebāt.

Procul. Manci.

¶ De hei: heu: et heuheu: ve et pcul. Ca. xlviij.

Hei. Et quoq; et heu simile quid obtinēt: et tūm alterū datiuo: alterū actō iungitur: vt Hei mihi qualis erat quantū mutatus ab illo Hectore. Ter. Heu me miserū. Et fere cū hmōi pronoibus. Nam Heu cū alio noie frequētius per exprobrationem:

Heus.

vt Uer. Heu stirpem inuisam. Et Plinius li. vij. Heu demẽtiam ab his initijs existimantium ad superbiam se genitos. Aliqñ etiam cũ nominatiuo: vt idem Uergi. Heu pietas: heu prisca fides. Terẽ. in Adelphis. Heu misera. Illud vero in psalmo. Heu mihi q̃ incolatus meus prolongatus est. Nescio an vitio factum sit librariorum. Quale illud in Euangelio. Ascẽdit in arborem sycomorum: quia inde erat transiturus: quod scribendum est illac. Et illud ad Romanos. Tu autem quũ oleaster esses insertus es: pro insitus. Et in actis apostolorũ. Egressi fuimus foras portã iuxta flumẽ: pro extra portã. Eheu nulli casui seruit. vt Uerg. in buco. Eheu quid volui misero mihi. Ue quoq; datiuo. Mar. Carpere causidicus fertur mea carmina: q̃ sit Nescio: si sciuero: vetibi causidice. Hec appelles siue aduerbia siue interiectiones. Nã hanc inter partes orationis nõ numero: siue etiã prepositiones. Procul apud quosdam casui seruit: vt apud curtium. Procul vrbem.

Heu cuz nominatiuo.

Mẽda i sacris literis.

Eheu nulli casui seruit Uc.

Procul.

¶ Epitome capitis. xlix.

¶ Aduerbia cõparatiua z superlatiua a prope: preter casus gradui debitos / regũt aut datiuum nominis prope: aut accusatiuũ prepositionis.

Prope.

¶ Regũt enim deriuatiua fere suoz primitiuorũ casus. Prope autez sepe aduerbialiter z ita absolute sumitur: habẽs accentum in vltima: sed habẽs eũ in prima: aut nominaliter sumitur cũ datiuo: vt prope est dñs omnibus inuocantibus eũ. Hinc Maro in Geor. Propius stabulis armẽta tenerẽt. Et Comicus in Andria. Proximus suz egomet mihi. Prope aũt prepositio accusatiuũ vult: vnde propius vbẽ: z proximus Pompeium sedebam dixit Cicero: z q̃z proxime hostẽ. Sicut Liuius: vt cap. xlv. vidim⁹ propius Albã.

¶ Quedã aduerbia cõparatiua superlatiuaq; regere accusatiuũ. Cap. xlix.

Comparatiua aduerbia z superlatiua preter suã constructionem ablatiui z genitiui: vt scribo melius te: z optime omniũ: aliqñ seruiunt accusatiuo: vtiq; ea que a prepositionibus veniũt illarum naturã seruantia. Cice. ad Octauianum. Cur castra medio itinere lõgius aduersariorum castris: z propius vrbem moueremꝰ? Idem ad Atticum. Tamẽ esse officiũ meum putaui exercitum habere q̃z proxime hostem. Sallustius. Proxime Hispantã Mauri sunt. Neq; hec regere possunt datiuum: vt Prisciano placet: quale vult esse. Quum propius stabulis armenta tenerent. Datiuus hic nõ regitur natura cõparatiui: sed ipsius nois: non aliter q̃z si dicaz. Nauigo te ꝓpinquius terre. Et quoniã ipsa rei serie quedã de complexu orationis dicere incepimus: iam de hoc ipso disseramus: simulq; de natura indeclinabilium dictionum quarũdamq; aliarum: ab eo potissimũ incipientes quod huic loco simillimum est.

¶ Epitome capitis. l.

¶ Ro tribus casibus iungitur: noiatiuo: accusatiuo: z vocatiuo: sed cum accusatiuo prefertim si exprimitur vehemẽtẽ significat excandescentiam / animiq; affectionem: que eo suppresso: minor est: sicut cũ particula Hui. Ponitur enim interdũ accusatiuus ab O subintellecto rectus: vt in textu. Hominẽ te patientem ꝛc. Ubi ceterorum quoq; sunt exempla. Illud. O fortunati: est in primo Eneid. sed O fortunatos est in secũdo Georg. Hui tam graues rastros queso. in Heauton.

¶ De O prolata vel omissa. Cap. l.

O Fortunati quorum iam menia surgunt Eneas ait: z alibi. O fortunatos nimtũ bona si sua norint Agricolas. Hic accusatiuus est: ibi vel nominatiuus: vel vocatiuus esse potest. His enim tribus casibus indifferenter authores vtuntur. Cice. O variam volucrẽq; fortunã. Neq; hoc in tertia persona tãtum: sed etiã in prima z secunda: vt idem. O me miserũ. O te infelicem: etiam nõ appositio pronoie: vt idẽ. O miserũ et detestabilem hoiem: si hec ignoras. Idem. O te miserũ. O te infelicem / que exclamatio ad oẽm affectũ conuenit: vel miserationis: vel indignationis. Siti modo intõ et vctõ: vt idem. O fortunata mors: que nature debita pro patria est potissimũ reddita. Et iterũ. O magna vis veritatis: que contra omniũ ingenia: calliditatem: solertiã: contraq; fictas hoim insidias: semper se ipsa defendit. Idem. O nox illa: que pene eternas huicvrbi tenebras attulisti. Et iterũ. O none ille decembres: que me consule fuistis. Aliqñ ab illo supersedemus vtiq; in re leuiore: neq; ita magni caloris: vt indignũ facinus: et hominem neq; qui nõ dubitaret vel in foro alea ludere: vel cũ lege de alea cõdemnatis. Ciceronis verba sunt in Antoniũ. Et Plinius iunior ad Octauiũ. Hominem te patiẽtem: vel potius durum ac pene crudelem: qui tam insignes libros tã diu teneas. Quod si excandesceremus: dicendum esset. O hoiem neq;: et o hominẽ patientem. Aut sine indignatione: vt apud Ualeriũ maximũ li. iij. Sed mihi vti ista conditione vite nõ est opus: sine vllis imaginibus nobilem animũ. Aliquanto hoc remissius est: q̃z si dixisset. O animũ sine vllis imaginibus nobilem. i. sine maiorũ nobilitate nobilem. Ideoq; Terentius leuioris caloris interiectiõe vsus est. Hui tam graueis rastros queso: sed hoc simile eius speciei: cuius mentionem modo faciam.

O interdũ nõ exprimit: z ꝓcipue in re leuiore.

¶ Epitome capitis. lj.

¶ In locutionibus pathos seu affectionem habentibus sepe ponitur accusatiuus cũ infinitiuo suppressa particula qui cũ infinitiuis construatur. Ut. j. Enei. Nec ne incepto desistere victam. Subaudi: equũ: aut decens: aut dijs placituz: aut tolerabile est: aut decet: aut oportet: aut quid simile. Et quod Suetonius memorat de Cesare recitatũ. Nen seruasset: vt essent qui me perderẽt: subaudi decuit: vel oportuit:

oportuit:vel conueniens seu expediens fuit. Et est aposipesis: id est reticentia commotis animis apta. Unde dicimus in locutionibus pathos seu affectionem habentibus ꝛc.

¶ De me cum infinitiuo ꝛ actō. Cap.lj.

Uergi. Licero i Bruto. ♣ quid subintel igaī i su plorūᵍ locutionibus.

ME ne incepto desistere victam. Nec posse Italia Teucrorum auertere regem:et iterū. Mene Iliacis occūbere campis. Non potuisse: tuaq; animam hanc effundere dextra? Hec Uergil. Ad Terentiam autem Licero. Mene miserum in tantas te calamitates mea culpa incidisse. Et iterum in Bruto. Tum Brutus admiratus tantam ne fuisse obliuionem inquit: in scripto presertim:vt ne legens quidem senserit q̄tum flagitij commisisset? In his omnibus placet mihi subintelligi: vere ne ita est me non posse auertere Italia regem Teucrorum? ꝛc. Plinius iunior ad Adrianum. Hominem ne Romanū tam Grece loqui:id est: vere ne ita est: vel oportuit ne: siue oportet? Terētius in Andria. Seruon fortunas meme commisisse futili?

¶ Epitome capitis.lij.

Hem er probrātē īdicat affectū:ecce demōstrantē.

¶ Hem:en:ꝛ ecce:nominatiuo ꝛ accusatiuo iunguntur:sed hem nō nisi apud poetas precipue Comicos:en ꝛ ecce:etiam apud oratores:tam indicando q̄ exprobādo:sed frequētius in nominatiuo. Usq; adeo vt ecce in psa rarissime cum accusatiuo reperiatur: q̄uis per compositionem dicamus eccum: eccam eccos eccas:id est ecce hic sup.eum:vel eam: eos:vel eas:de quo:de qua vel de quibus sermo erat:et ellum:ellam: vel ellos:ellas:id est en vel ecce:hic sup.illum vel illam ꝛc. Exempla omnia in textu patent.

¶ De en ꝛ ecce suisq; cōpositis. Cap.lij.

En/ecce ꝛ hem

Aſt. Ecce nominati. seruit accusatiuo aut nūq̄ aut raro

EN et ecce in eadem pene significatione amant nominatiuum et accusatiuum:apud Comicos vero Hem pro En affectui seruiēs: quo oratores nō vtuntur:quemadmodum nec Aſt pro At: quod est poetarū syllabam illam breuem interiectione: scilicet longam facientium. Adiungitur autem En nominatiuo pariter et accusatiuo: tum indicando:tum exprobrando. Indicando. Uerg. En priamus: sunt hic etiam sua premia laudi. Exprobrando. En agros ꝛ quā bello Troiane petisti Hesperiam metire iacens. Seneca in Agamennone. En paridis hostem. Juuena. Sat.ij. En habitum quo te leges et iura ferentem Montanum positis audiret vulgus aratris. Oratores sepius exprobrando ꝛ sepius per nominatiuum. Quinti. En improbitas. Licero. En crimē: en causa cur regem fugitiuus:dominum seruus accuset. Ecce similiter cum vtroq; casu iungitur:vt idē. Ecce tibi status noster. Cum accusatiuo autem nō memini me apud oratores legisse: ꝛ ne apud poetas quidem. Nam illud Terentianum in eunucho. Ecce autem alterum: nescio quid de amore loquitur? Alter scribi debet: nō alterum. Donato quoq; probante. Sed demus aliquando reperiri: vt semel apud Plautum in Bacchidibus. Opus ne erit tibi aduocato tristi iracundo:ecce me. Eccum eccam eccos eccas:ellum ellam ellos ellas ab ecce cōposita sunt:et secum videntur gerere casum: sed non gerunt: que Priscianus ita resoluit. Ecce eum:ecce eam: ecce eos:ecce eas: ecce illum:ecce illā:ecce illos:ecce illas. Sergius quoq; cōmentans Donatū ait. Nihil significat ellum:nisi ecce illū. Pauloq; post. Quum ergo ellum sit ecce illum:ellam ecce illam nihil possumus dicere:nisi magis demonstratiue. Sed pace Prisciā. Sergij et aliorum hoc nec verum:nec conuenies significatum est. Nam inter ecce eum et ecce illum quid interest? Potius dicendum erat: eccum ecce hūc: eccos ecce hos:de q̄bus agimus. Talis erat conuenientior interpretatio: sed que nec vera foret. Resoluūtur enim hec per aduerbia/ non per pronomina/ eccum ecce hic: subintellige virum de quo agebamus: eccam ecce hec/subintellige feminā de qua mentio erat. Ellum ellam: ecce illic virum feminamve: subintellige de quo de quave agebatur. Haz vt de homine qui ante conspectum nostrum adest recte dicas: ecce ille: vel ecce ego: siue ecce ille vel ecce me ita male loquaris ellum hominem vel ellum me: et rursum de longe posito:eccum. Teren. Eccum parmenonem: et eccum me. Nempe non ecce eum parmenonem quasi aliquis alius sit preter hunc Parmeno:et ecce eum me:quem me ꝛ quem eum queris. Plautus in Menechmis. Atq; eccā. Et in Mercatore. Ecce illum video. Eccum ergo Parmenonem:id est ecce hic parmenonem:ꝛ eccum me: id est ecce hic me:et ellum Parmenonē dicentes:nō sic loquimur quasi de parum noto: vt solemus quum dicimus. Ecce ille parmeno:quasi ille tibi incognitus: sed auditus. Ellum igitur Parmenonem significat: ecce illic Parmeno siue Parmenonem. Sed an possit Ecce habere accusatiuū: non ante indubitatum habeo: q̄ exemplum videro:nisi illud tale sit apud Uerg. En quatuor aras. Ecce duas tibi Daphni/duoq; altaria Phebo Pocula bina nouo spumantia lacte quotannis Crateraſq; duos statuam tibi pinguis oliui. Sed de prosa magis dubitare me dico.

Eccum. Eccam. Eccos. Eccas. Ellum. Ellam. Ellos. Ellas. ♣ tarat valla priscianū et sergium

Ecce.

¶ Epitome capitis.liij.

¶ Age verbum singularis numeri:agite pluralis postulat:agendum vtriusq; quidem admittit:sicut et age: sed proprie cum singulari age ꝛ agendū:cū plurali agitedum posueris. ¶ Causa est:quia licet pro aduerbijs adhortandi ponantur: tamen natura verba imperatiua sunt:vnde age singulari gaudet:sed tamen pluralē admittit numerū. Unde Mancinellus. Age singulari ꝛ plurali iunctum legimus. Statius libro.ix. Ite age: et obsessis vigilem circūdate flammam: vbi tñ quidam

Wanci.

legunt. Ite agite obsessis ⁊c. Valerius Flaccus lib. iij. Vos age funereas ad littora volui te syluas. Et socios lustrate rogos. Plautus in Stycho. Age sultis: id est: si vultis. Item. Age licemini. Preterea sicuti agēdum vtriq; numero iungitur: ita agitedum plurali solū. Liuius lib. vij. Nostrum inquit peditū illud milites est opus. Agitedum vt me videritis quacūq; incessere in aciem hostium ferro viā faciētem: sic pro se quisq; obuios sternite. Et paulo inferius. Agitedum ite mecum.

Age. Agedū, agitedū.

¶ De age/agite/agedum. Cap. liij.

Se singularem numerum desyderat: agite pluralem: agedum: vero non singularem tantū: sed etiam pluralem: neq; id modo in carmine: vt propertius. Vos agedum: sed etiam in prosa: vt Quinti. Agedū (si videtur) extra portas prospicite squalida arua: ⁊ spinis obsitas segetes et semesos: arborum truncos Cice. Agedum conferte nunc cum illis etiam Publij Sylle vobis populoq; Romano notissimam.

¶ Epitome capitis. liij.

¶ Quoties inter partes vel plures dubitamus: vt certo sciamus alteram: vel vnam illarum esse concedendam: nescimus tamē vtra: vel qua recte vtimur an et ne. Quoties vero sic: vt non inter partes propositas sit dubitatio: sed inter eas et oppositam vtriusq;: vel omniū vtimur his particulis: aut: ve: vel: vel similibus. Interrogatio non est in aut: sed in an. Et verbis dubitationis ⁊ insciētie damus subiūctiuum cum an: verbis vero opinionis et scientie indicatiuum q; cum ⁊ aut. Anne ⁊ Nonne pro an ⁊ nō poni solent: sed maiorem vim habent precipue Anne apud poetas. Leguntur etiam Egone: et Itane: que interrogando responsionem non poscunt. ¶ Quia ergo certo scio patrem tuum viuere: aut mortuum esse: dubito autem vtruz viuat an mortuus sit: non queram. Viuit pater tuus aut mortuus est: quia scio q; sic: nec dicaz. Nescio vtruz pater tuus viuat: aut mortuus sit: quia sic aut insanus sim: aut mentiar. Queram ergo. Viuit ne pater tuus: an mortuus est: aut sic. Viuit pater tuus nec ne? Et dicaz. Nescio an pater tuus viuat an mortuus sit aut viuat: necne. Et ita in consimilibus. Quia vero dubitare possum: an aliquam quatuor religionum pfessurus es: an nullam: bene queram. Es tu futurus Minor: aut Predicator: aut Carmelita: aut Augustineñ. Et subauditur: an nullus eorum. Et bene dicam. Nescio an futurus sis Minor: aut Predicator: aut ⁊c. an sup. non. Igitur An et ne inter ea de quibus est dubitatio poni volunt. Ue ⁊ Uel inter mēbra alterius partis dubitationis: si plura habeat. Unde si sciam patrem viuere: nō videar mihi male dicere. Scio an pater viuat: an mortuus sit: quod prius dubitaui: quia videlicet scio q; viuit: verum stante hoc q; adhuc dubitem male locutus sim: quod author pretendit dicere. Ouid. lib. x. Metamor. in Alcyones fabula. Voce sua speciq; viri turbata: soporem excutit: ⁊ primo si sit circunspicit illic. Qui modo visus erat crediderim oratorem dicturum: circunspicit an sit illic ⁊c. Non addi superuacuo. An dictioni. Necne vel ex his. M. Tul. in oratione pro Cecinna verbis colligit. An incoacta multitudine: in armis: in telis: in presenti metu mortis perspicuo periculo cedis dubium vobis fuit an esse vis aliqua videretur necne. Idem p Roscio. Quero enim potuerit ne Roscius ex societate suā partem poscere necne.

Jo. theodo.

¶ De an et aut: ne: vel: ve: et eorum consimilibus. Cap. liiij.

An: aut. ne vel ve

An ⁊ aut cōiunctiōes sunt. Quin. inquit. Male tamen interroges hic aut ille scit. Nos quum talem tantumq; authorem habeamus: tamen plerisq; multis tam seculis peccauerunt ac peccant: quod grande flagitium est. Sed due cause eos decipiunt. Fere enim nunq; decipimur: nisi mendaci quadā specie veritatis: et vt inquit Hora. Decipimur specie recti. Una quod interpretantes e Greco non reperimus hanc apud illos differentiam: quippe quum Greci vnam tantum habeant vtriq; nostrarum respondētem: putant pro vna voce Greca: vnam latinam posse sufficere. Altera quod reperiunt apud nos in interrogando Aut. Et prime quidem opinioni hoc responsum sit: eos male mereri de lingua latina: qui dimidium verborum fastidiunt: nam plerisq; vtuntur aut more Grecorum et interrogando et sine interrogatione. An omnino relinquentes. Sequenti (quod tamen caput huius erroris est) ita respondemus si paulo diligentius aduertissent: non in Aut sed in An interrogationē consistere deprehendissent: vt apud Cicero. An vero Romulus ille: aut pastores: aut conuenas cōgregasse: aut Sabinorum connubia conuinxisse aut finitimorum vim repressisse eloquētia videtur? Nō est hic multiplex interrogatio: quasi de eorum singulis interrogaretur: sed dupler: sic. Nunquid Romulus hec omnia fecit eloquentia? Hec vna pars est interrogationis: sup. an non fecit? Et hec erit altera pars. Item. Es tu Stoicus: aut Epicureus: aut Peripateticus aut Academicus? Hec interrogatio ⁊ bene dici potest ⁊ male. Nam si non constet interroganti te esse philosophum bene interrogauit: supplendaq; est dupler An: sic. Es ne tu Stoicus: aut Epicureus ⁊c. an non? Sin constet illi te esse philosophum ex aliqua illarum sectarum: sed cuius sis ignorans: de ipsa interroget: male quesiuit quum An/non Aut dicendum fuerit: ⁊ vbi nos modo posuimus dupler an: omittendum sit: sic. Es tu Stoicus: an Epicureus: an Peripateticus: an Academicus: que interrogatio potest tendi in infinitum. Illa vero semper est dupler. Hic ad singulas particulas bine in-

terrogationes sunt: ibi in vniuersum due. Quum enim quero an Stoicus: subintelligi tur altera interrogatio ediuerso: sic an non. Item. Es ne Epicureus: an non? Es ne Peripateticus an non? Es Academicus an nõ? Afferamus aliud apertius exemplũ. An est hic illo nobilior? An plus pro salute mea laborauit? An cui homines magis cupiãt? An formosior: et magis dignus cui filiam meam collocem? Hic octo interrogationes sunt: quarum octies interrogatio repetit: ibi semper due: quia semper bis repetitur. Ex quo patet non esse interrogationem in Aut: sed in An. Interrogationem inquam cõtrariorum: qualis nõ est illa. Quid dicam? aut quid faciam? quid non dicam? aut quid non faciam? Inter hec non ambigimus: sed ipsa ambo simul ambigimus: secus in illo. Abeam: an maneam? de duobus ita quero: vt vtrum mihi faciendum

Uerbis dubitatiõis damus subiũctiuũ cũ an. Uobis opinionis & scientie indicatiuũ: cũ q & aut.

et vtrum nõ faciendum sit dubitem. Ideoq; non solum interrogando: sed citra interrogationem quoq; vtimur An: vbicunq; aliquid cõtrarietatis inest: vt dubito an viuat pater: an mortuus sit. Et in maiore numero. Nescio an pater sit Rome: an valeat: an viuat: an venturus ad me sit? Muta verbum dubitationis et inscientie in dissimile aliud verbum: sic. Scio: an pater viuat: an mortuus sit? male locutus es: bene autẽ. Nescis an pater viuat: an mortuus sit. Itaq; verbis hmõi dubitationis et inscientie damus subiunctiuum cum An: verbis vero opinionis et scientie indicatiuum cum Quod et Aut: sic. Opinor quod pater aut mortuus est: aut grauiter egrotat. Quod preceptũ est de An: hoc quoq; de Ne: que plerũq; vna solaq; & semper in parte prima collocatur: vt bonus ne vir est an malus?

& Ne interdũ vna ponit interdũ cũ socia.

Aliquando cũ socia: sed id sepius apud poetas: vt Uergi. Eneiõ. j. Qui teneant (nam inculta videt) hominesne ferene. Querere constituit sociisq; exacta referre. Sepe hoc modo. Illuc eam necne ignoro: hoc est dubitatiue: interrogatiue quoq;: vt pro Flacco Cice. Utrum vultis pretori Flacco licuisse necne? id est: licuisse: an non? Quidam superuacue addunt alterum: an sic. Nescio an bene faciã: necne. Atq; vt ostendi quosdã errare in Aut: non videntes in quo differat ab an: ita quidã faciunt in Uel: putãtes poni pro an: id est: interrogatiue vel dubitatiue siue ignoratiue: vt istud est aurum vel aurichalcum? nescio si sit aurum vel aurichalcum? immo scis quod est aurum vel aurichalcum: et neuter vestrũ dubitat quod vel hoc vel illud est. Sed nescitis an hoc an illud sit. Ideoq; & tu interroga aurum ne sit an aurichalcum? et tu responde q nescis an sit hoc an illud. Illud autem quod est apud Quintilianum. Querẽdumq; arbitrantur iustum ne sit sacrilegium appellari: quod obiiciatur vel furtum: vel amentiã. Potest quibusdam mouere dubitationem: quasi in re dubia loquamur per vel: atq; ideo ipsum misceamus cũ ne siue an: in quo minime dubitandum nobis est. Talis enim ibi locutio est. Qucrendumq; arbitrantur iustum ne sit appellari aliquid nomine sacrilegij: an non: vel iustum sit appellari furtum an nõ? vel aliquid sit iustum appellari amentiam annon? Ue magis accedit ad vel: q; ad an: vt duobus tribusve mensibus. i. duobus vel tribus mensibus. Rarocq; reperitur geminatum: nisi adiuncta Si: vt siue hoc: siue illud: aut adiũcta Ne pro vt nõ. Ut apud eundem. Cauendum etiam neue sit maior translatio: q; oporteat: neue (quod sepe accidit) minor: neue dissimilis. Cice. Ita iungetis vt neue aspere cõcurrant: neue vastius diducantur. Lucanus sine compositione aliqua. Nec quemq; iam ferre potest Cesarve priorem. Pompeiusve parẽ: id est: non potest iam aut Cesar superiorẽ ferre: aut Pompeius parẽ. An & ne coniungi solent pro an: quod magis poeticũ est: vt apud emulos Uergilij. Dic mihi dameta cuium pecus an ne latinũ? Illud Ciceronis multi ita legunt. Quo mihi etiam indignius videtur obtrectatum esse Gabinio dicam: an ne Põpeio: an neutriq;: id quod est verius? Sine interrogatione durum videtur: vt Uerg. Urbes ne inuisere Cesar. An deus immensi veniam maris. An ne nouum tardis sydus te mensibus addas. Ideo dixi durum: quia per interrogationem quiddam vigentius et instantius est in hac geminatione an ne: q; in illa simplicitate an quod hic non fit: vt ex alijs compositis elucebit. Nõne fuit satius tristes Amaryllidis iras. Atq; supba pati fastidia? nonne Menalcã? Nonne ego te vidi Damonis pessime caprum Excipere insidijs? In hac interrogatione non id agitur: vt respondeas nescienti: sed cogaris assentiri scienti: nec alia vis orationis est: quam si diceres annon: quod magis viget quam solum non: licet et hoc solum pro illo composito accipi soleat. Alia composita (si modo cõposita sunt) hec sunt Itane. Ergone: que interrogando responsionem non poscunt: sed assensum extorquent.

Uel.

Necne.

An ne.

Nonne.

Itane.

Ergone

¶ Epitome capitis. lv.

Nedum.

¶ Nedum tripartiam differt a non solum: non modo et non tantum. Primo q; nedum non exigit huiusmodi particulas: verũ etiam: sed etiam: sed et: sed quoq;: affirmatiue: negatiue autem: sed nec: aut sed neq;: aut simulẽ: q; ante secundam clausulã loco illarum ponit. Reliqua aũt nisi pro nedum ponantur: sine illis poni nequeunt. Secõ q; nedũ affirmatiue id quod maioris est momẽti preponit: sed negatiue posiponit. Reliqua ecõtrario: nisi pro nedum ponãtur. Tertio q; pars cui nedũ additur: significatur prepollere alteri cui non modo: aut nõ solũ pro nedum accepta equipollere. Ut intelligantur priores differẽtie: sit hoc exemplum. Per nedum dicam sic affirmatiue et vno verbo. Exponerem pro te sanguinem: nedum pecuniã. Per nõ solũ sic. Nõ solũ pecuniam: sed etiã: aut verumetiã: aut sed & aut:

ſed ſanguinem quoq; p te exponerem. Duobus verbis ſic. Vitam pro Chriſto exponerē: nedum tormenta ſubirem. Item non modo ſubirem pro Chriſto tormenta: ſed et vitā exponerem. Negatiue vno verbo ſic. Non exponerem pro te pecuniam: nedum ſanguinem. Duobus ſic. Non ſubirem pro rebus mundanis tormenta: nedum vitam non exponerem. In textu autem inueni ſublatum illud ſecundum non: vt ſit nedum vitam exponerē: quod an ſublatū oportuerit: ex his patebit: que ſtatim ſubiiciam. Per non ſolum aut non modo ꝛc. ſic. Non modo pro rebus mundanis nō ſubirem tormenta: ſed necvitam exponerem: quod per tantum abeſt vt ſtatim patebit: poſſet cōuenienter dici ſic. Tantum abeſt vt pro rebus mūdanis vitam exponerem: vt ne tormenta quidem ſubirem. In his ergo exemplis nedum non habet illas particulas: ſed etiam ꝛc. ſicut non modo: non ſolū: ꝛ non tantum habere volunt. Item affirmatiue maius preponitur: et negatiue minus: tum per reliqua fiat econuerſo. Cuius cauſa eſt: quia nedum non ponitur quantum ad ſitum in priori clauſula: ſed in ſecunda: ſic tamen vt ſecunda ſit prior: niſi affectio reliquam preripiat. Quum enim affectuoſe dicere volo: quod p te ſanguinem funderem: incipiam ab eo ſic. Funderem pro te ſanguinem nedum pecuniam: quod eſt ac ſi dicam. Ne ducas aut putes forte q; tantum pecuniam pro te funderē. Tertie differentie exempla ſunt in textu ex Ciceronedeprompta: vt quem Fimbria non ſolum Socratres: quo ſignificatur Fimbria Socrati fuiſſe par. Sed dicendo nedum Socrates: videretur maior. Ceterū quia de vſu negationis amplius dicere conſtitui: addam que noſtra etate vir doctiſſimus Guillelmus Budeus adnotauit de ea re inter annotationes in pandectas.

De vſu negationū ex Budeo.

De vſu negationum. ¶ verba aliqua q̄ idez ſine negatione ac cū negatione polleant.

Animaduertere debemus quedam eſſe verba que idē ſine negatione ac cum negatione polleant: vt vereor: timeo: metuo: ꝛ ſi qua ſunt eiuſdem ſignificationis vt vereor ne veniat: vereor vt veniat: timeo ne moriar: ꝛ timeo vt moriar: caue vt facias: et caue ne facias. Teren. Sed pater adeſt: caue te eſſe triſtem ſentiat. Ut eñ interdum due negationes non plus q̄; vna pollent: vt ſi dicas. Nunq; mihi nec obfuiſti nec profuiſti: ſic interdum vna negatio duarum negationum inſtar eſt: dumtaxat adiuante vi verbi. Cice. Ad. Q. Fratrem. Quod enim abfuiſti; vereor ne ſatis diligenter in ſenatu actum ſit de literis meis: id eſt ne nō ſatis. Idem ad Atticum. Si manet: vereor ne exercitum firmum habere poſſit: id eſt opinor eum exercitum firmum nō habiturū. ¶ Quod fortaſſe ſic reſolui: vereor vt ne habere poſſit: quo modo loquendi Cicero. ipſe vti ſolet: vt in Bruto. Ego tamen ita de vnoquoq; dicam: vti ne elici poſſit quem exiſtimem oratorem: quem declamatorem fuiſſe. Et in. iij. de Oratore. Omnis mea cura ſolet in hoc verſari: ſi poſſum vt efficiam aliquid dicendo: ſin minus: vt ne quid mali. Ex more Terentiano ſumptū: qui ait. Ut ne quid nimis: Hunc autem loquendi modum video noſtre aut proxime memorie clariſſimos ſcriptores ſequi. Hermol. in quadam oratione: vt ſollicita ſit admodum vniuerſa ciuitas: ne letitiam incredibilem ſua oratione conſequi valeamus: id eſt non valeamus. Sic Vlpianus. Vereor ne poſſit iſta connubium habere nubēdo: id eſt: ne non poſſit vt ipſe alibi dixit in. l. ſi ergo §. j. ff. de iure dotium. Et Triphonius. Vereor ne longum ſit adoptionem mariti eius impediri: id eſt: opinor nō eſſe longum: id eſt: incommodum. Hoc etiam per vt particulam Cicero enuntiare ſolet: vt ad Atticum. Qui quoq; imprudentiſſime poſtulauerit: tamen conceditur ꝛ tamen vereor vt ipſis cōtentus ſit. Et pro Quintio. Si veretur: vt res iudicio facto parata ſit. In quibus locis multi exiſtimarēt deeſſe negationem: cum nihil deſit. Terentius. Dies mihi hic vt ſatis ſit vereor ad agēdum. Politianus in Herodianum. Veritis omnibus vt ſatis libenter imperatorem pertinacem milites reciperent: id eſt: ne non recíperent: eſt etiam alioquin inuenire: quū vna negatio in oratione deeſſe videatur. Cicero. in. iij. de legibus. Que res quum ſapientiſſime conſtituta eſſet a maioribus noſtris: nihil habuit non modo multum quod putarē nouandum in legibus. Non modo multum pro non modo non multum. Et de perfecto oratore. Nam ſic in epularum apparatu a magnificentia recedens: non ſe parcum ſolum: ſed etiam elegantem dici volet. Non ſolū pro nō ſolum non dixit. Idem pro Publio Sextio. Quum illi ſoli eſſent preter illum flagitioſum tribunum plebis duo reipubli. turbines: qui non modo precipitanti patrie ſubuenirēt: ſed etiam nimis tarde cōcidiſſe mererent. Et de reditu ſuo ad populum. Tribunitijs ſuperiores illi rogationibus nulla authoritate ſenatus ſunt reſtituti. Marius vero non modo a ſenatu: ſed etiam oppreſſo ſenatu eſt reſtitutus: id eſt: non modo a ſenatu. Et in. iiij. Tuſcula. Is enim malis incidentibus non modo beati: ſed ne ſani quidem eſſe poſſumus. Liuius. Aſdrubalq; non modo in Italiam traducendi exercitus: ſed ne manendi quidē ſatis tuto in Hiſpania ſpem reliquit. Plini⁹ in epiſtolis. Multa in vbe noſtra iuxtaq; vbem non oculis modo: ſed ne auribus quidē nouimus. Que exempla et ſimilia mirum eſt Laurentium Vallenſem nō animaduertiſſe. Is enim libro. iij. elegantiarum vt ſcite pauca de hac re ꝛ ſubtiliter diſſeruiſſe mihi videtur: ita ſi eius doctrinam ſequi velimus / hec loca tueri non poterimus. In cauſa eſt (vt arbitror) quod Laurentius ad normam latine ꝓprietatis ea redigere voluit: que grecorum

Vtne.

Nedum

&devſu negatio num.

Nō ſoluz ꝓ nō ſolum non

Liuius.

imitatione vsurpata sunt. Greci enim το ουχοπος αντι τοῦ ου μονον ουχε subinde vtūtur. Demosthenes ενομιζον μεν αφον επολιτευο μεν ουχοπος με λεν αλι κομ φιαυ τα πεισεσθαι αλλα και μετρια εξαμαρτα συγνωμης τευξεσθαι αμ τι φη ου μονον ουχι πεσεσθαι. Simile esto ουχοτι μη οτι creb ria apud oratores ꝛ elegantiores scriptores. Plato εγο δε ου ανθροπο με οτι δε θεο. id est non solum hoc nō dixerim de deo. Et μετι μετιδι que ibidem pro non solum nō accipiuntur. Hoc etiam per nedum latine dici solet. Sallust. Quippe secundo res sapientiū animos fatigant: nedum illi corruptissimis moribus victorie temperarent: apud Liuium in. viij. secūdi belli punici: hoc modo Fabius loquitur aduersus Scipionem in Aphricam traiecturum. Me dictatorem cum vigerē adhuc viribus: et in cursu maximarum rerum essem: recusantem nemo audiuit: quominus insectante me magistro equitum (quod fando nunqz auditum fuerat) imperium equare tur meuz: nedum ego perfunctus honoribus certamina mihi cum adolescente florentissimo proponam: id est: non modo nunc nō proponam. Idem. Attonitus repētino malo vix quid obiiceretur intelligere potui: nedum satis sciam quomodo me tuear. Cic. pro Plantio. Ego vero ne immortalitatem quidē contra rempubli. accipiendam putarem: nedum emori cum pernicie reipubli. velez: vbi alius etiam non indoctus nollem (vt arbitror) dixisset. Et p Cluentio. Nec Metellus: nec Popilius clarissimi virivm tribunitiam sustinere valuerunt: nedum his temporibus his moribus: sine vestra sapiētia: ac sine iudiciorum remediis salui esse possimus. Lucianus. και παυυ απαλος φ ποδε και ου δε εσθαναι χαμαι ουχοπος βαδιζειμ εδυνατο. Cicero. in Acade. Anaragoras nigram niuē esse dixit: ferres me si idem dicerem: tu ne si dubitarem quidem. Unam negationem Cic. duarum vice: posuit. Interdum contra duas pro vna positas inuenimus. Idem lib. iij. de finibus. Sed qz qz negent Stoici nec virtutes: nec vitia crescere: attamen vtrumqz eoꝝ fundi quodammodo ac dilatari putāt. Et in. v. Tuscula. Itaqz ne si iucundissimis nos somnis vsuros putemus Endymionis somnū nolimus dari. Et in Acade. Quod bonuz quale sit negat omnino Epicurus sine voluptatibus sensum mouentibus nec suspicari. Hec de negationis vsu dicenda hoc in loco habui: vt multis fortasse non satis animaduersa: sic omnibus necessaria. Nedum pro non solū: sequente sed etiam: interdum legi apud scriptores ꝛ eos fidei receptissime: testis est Cice. ad Atti. lib. episto. x. epistola quidem penultima hunc in modum scribens. Tu quoniam quartana cares: ꝛ nedum morbum remouisti: sed etiam grauedinem: te vegetum nobis in Grecia siste: ꝛ literarum aliquid interea. Sunt preterea non valde pauci in ea sententia: vt asserāt vel constantissime: post non solū non: vel non modo non: nequaqz esse locum huic particule sed etiā ꝛ similibus: persuasi forte Laurentianis exēplis: in quibus aut sed neqz: aut sed nec: huiusmodi particulis subiungitur: quuz tamen. M. Tul. in libello de Senectute hūc in modum loquatur. Quia non modo vituperatio nulla: sed etiam summa laus senectutis est: q ea voluptates nullas magnope desiderat. Idem quoqz inibi. His mihi rebus Scipio (id enim tecum Lelio admirari solere diriſti) leuis est senectus: nec solum non molesta: sed etiam iucunda. Idem alio in loco. Sed videtis vt senectus nō modo languida atqz iners non sit: verumetiam operosa ꝛ semper agens aliquid et molliens. Illud autem maxime oīum censemus adnotandum: quod ꝛ obseruauit Gallorum doctissimus Guillelmus Budeus: vt est totus in re literaria lynceus: non solum: pro non solum non reperiri haud infrequenter: sequente vtiqz sed etiam: aut sed ne. Quale est id. M. Fabij lib. Insti. xj. In quibus non solum cantare: quod vitiū persuasit: aut lasciuire: sed ne argumentari quidem nisi mixtis: ꝛ quidē ita vt in ipsa probatione magis emineāt: affectibus decet. Et illud eiusdem lib. vij. Itaqz non solū ad priores Catonem Gracchosqz: sed ne ad hos quidem oratorem alligandum puto.

Nedum.

Joan. Theo.

ℭ devsu negationum.

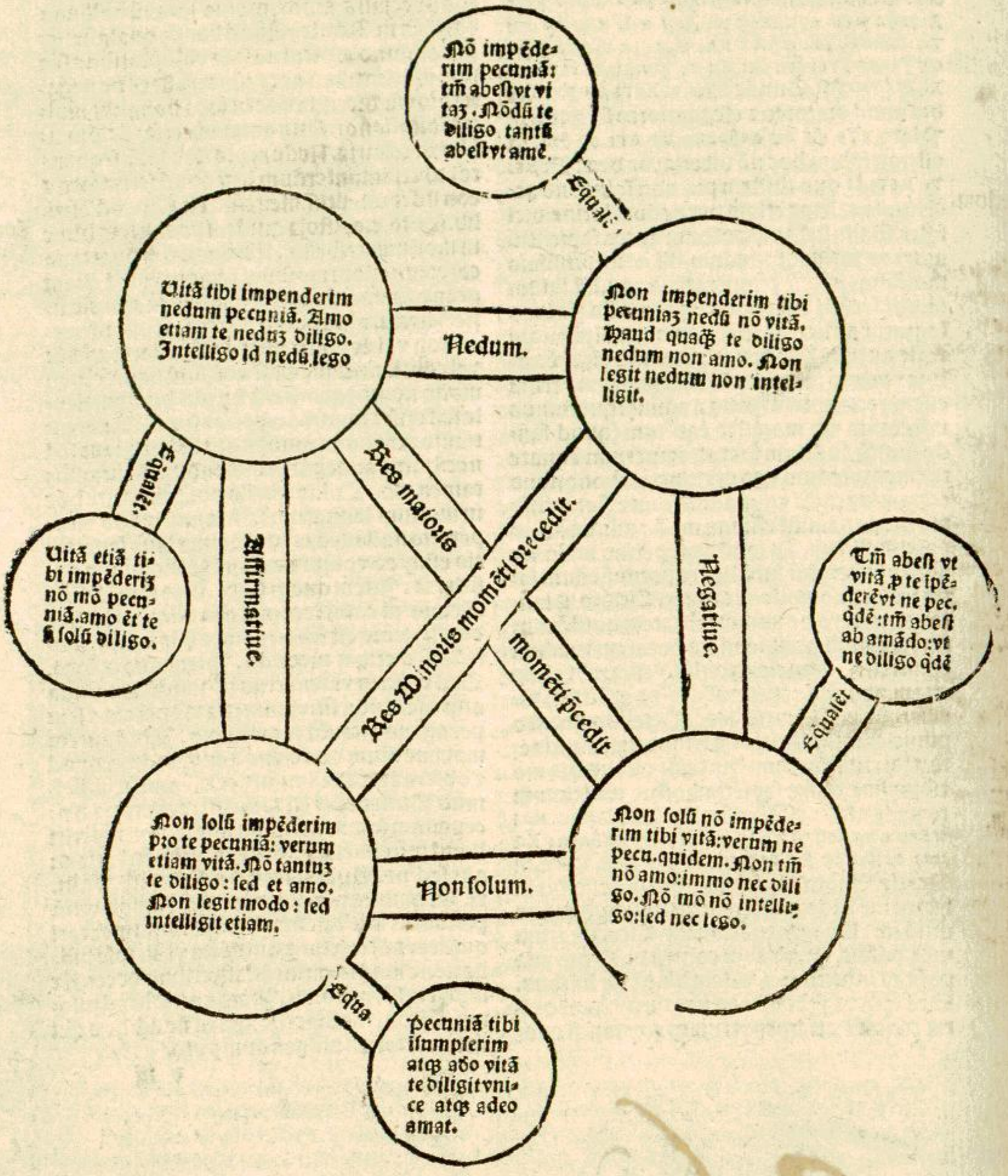

¶ De nedum et non tantum: non modo et non solum. Capitulum.lv.

Nedum. NEdum duobus modis periti vti solent: vno quum vtramqz sentētiam eodē claudimus verbo: altero quū suum vtriqz sententie verbum damus. Primo modo sic. Funderem pro te sanguinem nedum pecuniā. Secundo sic. Funderem pro te sanguinem nedum pecuniam tibi crederem et hoc affirmatiue. Negatiue sic. Nō perderem pro te obolum: nedum sanguinem. Item non crederem tibi obolum: nedū pro te funderem sanguinē. Atqz in affirmando id quod plus est magisqz momēti: in prima parte est ponēdum: in negando id quod minoris. Plus est z magis momēto sum fundere sanguinem q̄z pecuniam: z minus est et leuius perdere aut credere obolum: q̄z perdere et profundere sanguinem. Imperiti vero hanc dictionem accipiunt pro non solum: sic dicentes. Nedum laborem pro te susciperem: sed etiam mortem: quod sic dicendum erat.

¶ tarat val. iperi tosq̄ hāc dictionē neduz p non solū accipiūt

non solum imperiti ut tu male autumas laurenti sed etiam latissimi quique vtuntur nedum pro non solum. Cicero ad atticuz

tu gñ cartana caras nedum morbū remouisti sed etiam grauē

dinem. ſdz Cicero pro cornelio baluo. ne duz hominum dummodo

magisq̄ ex uoluntate solent approbari. marcq etiam varro imperatorem rex rusticarum me nedum bibo sed

etiam post mortem pro deffuncto. in terdum vero accipitur nonnunquam nedum nō solum non tantum pro nedum ut etiā

primuz libro ill c B cum loquerer de opibus. ne floribus quidam mortuis sed etiā nō modum corpus tegi

dum si Cicero li 12 in epistola ad trebonium ē in cipit si vales. non enim nescis quanti tefaciaz

et quam p nro veterrimo veriſſimoq amore omnibus etiam minimis comodis non modo tantis gaudeaz

Wortem pro te susciperem: nedum laborem. Aut per non solum. Nam contrarius modus est per non solum a modo per nedum: sic (ne priora exempla commutemus.) Non solū pecuniam pro te funderem: sed etiam sanguinē. Item. Non modo pecuniam tibi crederem: verumetiam sanguinem p te funderem: hoc affirmatiue: Rursus negatiue. Non modo p te sanguinem non perderem: sed ne pecuniā. Item. Non tantum pro te sanguinē non funderem verum ne obolum quidem tibi crederem. Hec est igitur differentia inter nedum ꝛ non solum: siue non tantum: siue non modo. Aliquando tamen reperimus hoc posterius pene pro nedum accipi. Cice. inoffi. iij. Huic igitur viro bono quem Fimbria etiā nō modo Socrates nouerat nullo modo videri potest quicq̄ esse vtile: quod non sit honestum. Possemus hic dicere pro non modo Socrates nouerat: nedum Socrates. Sed nedum auget: prepolletq̄ alteri parti cui adiūgitur: non modo autē equiparat. Ideoq̄ puto Ciceronem voluisse equare Fimbriam Romanum Socrati Greco: dixisseq̄ illud non modo: sicut in quibusdam alijs exemplis. Ut in eisdem officijs. Ad quod est adhibēda actio quedam: non solum mentis agitatio. Et pro plācio. Plura ne dicam tue me lachrymeimpediunt vestreq̄ iudices nō solum mee. Hic non ausim pro non solum dicere nedum.

Non solū. Non mō nō tātū.

¶ Epitome capitis. lvj.

¶ Nisi in principio clausule verbo principali adheret: atq̄ indicatiuū desiderat: alibi etiā subiunctiuum: verbumq̄ minus principale.

Nisi.

¶ Exempla patēt in textu subiunctiuus modus dicitur etiam coniunctiuus. Est autem nisi cōpositum a ni et si. Si vero quando rem affirmat: indicatiuo gaudet: vt in Bucco. Si nescis: meus ille caper fuit: ꝛ in noto opusculo. Si deus est animus nobis vt carmina dicunt. Ubi non habet subiunctiuum modum: quia non cōditionalis: sed rationalis aut causalis est coniunctio: accipitur enim quasi pro quia. Eius autem naturam sapit compositū: quod in principio positum indicatiuuꝫ idcirco efflagitat: quia non conditionalis: sed rationalis est cōiunctio. Plautus. Nisi annuus penus mihi datur. Translator tamen in principio quia conditionaliter accipit: subiunctiuo iungit in psalmo dicēs. Nisi dominus custodierit ciuitatem frustra vigilat qui custodit eam. Quum autem dicitur in textu Nisi adest verbum principale illic nisi est datiui casus: vt sit huic dictioni nisi adest verbum principale: hic id est: in posteriore non adest: bene reticuit autem sed et vero: quia verbum repetit: et vtitur hic vt referat ad propius: quia si volat irreuocabile verbum quod prius dicitur a nobis: plus differt quā quod posterius. Itaq̄ fere prius dictum significamus per illud posterius per hoc quod annotandum est.

Si.

¶ De nisi. Cap. lvj.

Nisi quoties principium sententie est indicatiuum desyderat: alias etiam subiunctiuū. Cic. pro Milone. Nisi forte putamus dementem. P. Scipionem aphricanum fuisse: qui quum a Carbone in contione seditiose interrogaret: quid de Tyberij gracchi morte sentiret: respōdit iure sibi cesum videri. Et Quin. Nisi forte imperatorē quis idoneū credit in prelijs quidem strenuū ꝛ fortē: ꝛ quepugna poscit artificem: sed neq̄ delectus agere: nec copias contrahere atq̄ instruere: nec prospicere cōmeatus: nec locū capere castris scientem. Preter principia autem sentiarum sic. Vapulabis nisi caues: vel nisi caueas. In illo superiore nisi adest verbū principale: hic non adest.

Nisi nō ꝛ si cō positū ē: (vt inq̄t Talepi.) in princi pio sniē i dicatiuū desidera: alias ēt subiū ctiuū: vt vapula bis nisi caues vl caueas.

¶ Epitome capitis. lvij.

¶ Particula q̄ posita cum hmōi verbis gaudeo: credo: opinor: puto: letor: voluptatem capio: ꝛ sifibus: tam indicatiuo q̄ optatiuo seu subiunctiuo quadrat: cū his aūt cū quib⁹ habet locū: vt cuiusmodi sunt volo: cupio: desidero: iubeo: impero: exigo: postulo et sifia: tm optatiuo. Cauebimus aūt ne verba diuersorum modoꝝ copulemus. Unde q̄ q̄ seorsum dicere licet. Gaudeo q̄ scribis: et gaudeo q̄ me certiorē facias: tm non dicam copulatim. Gaudeo q̄ ad me scribis ꝛ certiorē facias: sed sic. Gaudeo q̄ scribis ꝛ certiorē facis aut sic. Gaudeo q̄ scribas ꝛ certiorē facias: qd̄ in ceteris quoq̄ est faciendū. Volunt cm̄ copulatiue cōiunctiones: vt noia eiusdē casus ꝛ verba eiusdē modi: dixi cū quibus locū habet vt particula. Quia hmōi particule vt q̄ quin ne optant diuersa verba: nisi vt ꝛ q̄ confundant. Uerbi gratia dicam: velim vt scribas: oro vt ad me venias: precor vt ignoscas. Nō dubito q̄n mihi irascaris: rogo ne mihi id vitio des. Hec dicam. Non dubito q̄ irascaris. Sepe tm omittimus particulas: vt ꝛ q̄ vt velim facias monui te ad me venires. Sepe etiam mutamus orationē in verbū infinitiui modi. Admonui te ad me venire: velim te incolumen esse. Potissimum aūt cum verbo caueo: timeo: formido: et similibus ponimus verbū optatiuū aut subiunctiuum sine particula ne: vt caue feceris: vereor facias. Licet aūt cauēdum sit ne verba diuersorum modorum copulemus: tamen interdū copulantur verba diuersorum temporum: vt vocasti me: ꝛ ecce venio. Uerg. Enei. iij. Leciditq̄ superbum Ilium: ꝛ omis humo fumat neptunia Troia. Ubi multi tamen dicunt fumat pro fumauit positum per syncopam: sed diligentiores dicunt presentis esse temporis: ꝛ significari per diuersa tempora naturam rerum. Nam iam ceciderat Ilium: ꝛ tamē adhuc Troia fumabat humo. Depingitur ergo natura incendij: quod primo loco ardorem parit: deinde ruinam et casum: ꝛ demum fumum. Quando ergo par nobis ratio est mutandi temporis: poterimus et nos mutare. Unde illud venimus in euan-

gelio Matth.ij. Uidimus enim stellam eius in oriente:ꝛ venimus cum muneribus adorare eum:potest esse preteriti tēporis prima longa et media breui: vt sit venimus istuc vsq; aut presentis temporis prima breui et media longa:vt sit:ꝛ iam venimus adorare eū. Possunt etiam futura cum presenti ꝛ preterito copulari:vt te amaui amo ꝛ amabo semp;et ita in consimilibus. Wallem tamen dicere: qui erant in naui flebant:q̄ fleuerunt.

¶ De q. Cap.lvij.

Quod scribis gaudeo:ꝛquod scribas gaudeo:vtroq; modo dicitur. Uolo q scribas:non autem q scribis. Illius superioris hec:similia sunt:credo:opinor:puto:letor:voluptatem capio:ꝛ reliqua. Huius posterioris hec:mando/iubeo/impero/erigo/postulo ꝛc. In illo tamen superiore cauēdum est ne diuersorum modorum verba copulemus:quale foret illud Terē.q̄ nonnulli sic legunt. An q viam ignorant:an q iter perferre nequeant. Quum sit dicendū. An q viam ignorent: an q iter perferre nequeant:aut sic. An q viam ignorāt:an q iter perferre nequeunt.cui simile illud aliud est apud eundem. Nihil quum est:nihil desit tamen:quum sit potius legendum desit:nō desit:vt bonis authoribus placet. Et in pemio Cice.ad Herennium quidam sic legūt. Et si negotiis familiaribus impediti vix satis otio studio suppeditare possimus:ꝛ idipsuꝫ quod datur otij libentius in philosophia consumere consueuimus:quū sit potius legendū possumus:vt modi cōcordent:qui copula media coniungunt:q̄q̄ et sonus ipse vtpote in cursu medio periodi conuenientior est in possumus q̄ in possimus. Est etiam alia causa cur hoc non liceat:quam modo subiungam.

Modoꝝ cōformitas.

carpit eos valla q diuersorū modoꝝ ba copulāt.

¶ Epitome capitis.lvij.

¶ Etsi seu tametsi:ꝛ q̄q̄ in principio statim orationum:epistolarū:librorumve posita:dignitatem quandā pre se ferunt:optantq; indicatiuum:scōo aūt loco posita etiā subiectiuū recipiunt. Sed q̄uis ꝛ licet in principio rerū nō magne dignitatis collocata subiunctiuū expetunt:ponunturq; respectiue: nam cōsortium huius particule tamen desiderant:sine qua q̄q̄ etsi tametsi rite ponuntur:presertim interrogatiue. Neq; tamen nunq̄ cum indicatiuo constructa leguntur. Exempla patent in textu:vt in Quin. Etsi iudices natura est: non natura sit:licet sequatur vt videatur. Et apud Quin. declamatio:subaudi sic incipit: q̄uis iudices ꝛc. Paucis autem datū est huiusmodi elegantias ad vnguē obseruare:que tamē si a doctissimis obseruate sunt nulli fuerint negligende. Ceterum tametsi nullā assignant grammatici rationem:tñ videtur non nihil rationis subesse. Nam etsi et tametsi ac q̄q̄ cōponuntur ex his que indicatiuuꝫ fere postulant. Si enim (vt iam dixi) quū rationalis est:indicatiuū exigit:q̄q̄ vo vī esse quasi quācunq;.i.q̄tumcūq;:qđ nimirū indicatiuū desiderat. Licet vero et q̄uis conditionales sunt. Nam licet natura est verbū: licet ponat pro cōiunctione: qđ dictum vt sit exēplo nobis id videtur valere:licet.i.licitum est: tñ vt ponat pro cōiunctione:qꝛ ergo videt subaudiri vt:non est mirū si eius modū obtinet. At q̄uis compositum est a q̄ ꝛ vis:que syllabica est adiectio:natura tñ secunda persona verbi volo:qđ (vt ostendi) optatiuū aut subiunctiuum etiā suppressa cōiunctione: vt sepe post se habet:vt velim scias. Itaq; q̄uis est quasi quantū vis:sicut q̄libet quantūlibet:q̄ optime sequitur facias:dicas aut feceris dixeris. Preter ergo doctissimoꝝ obseruationē ꝛ consuetudinez que nobis satis esse debebat etiā natura vocabuli causam diuerse cōstructionis nobis affert. Et in dictione Etsi/pro etiā poni documēto est. M.T. in Tusculana quinta ita scribēs. Erat surdaster. Marcus Crassus:ſz aliud molestius: q̄ male audiebat etiā si (vt mihi videbat) iniuria. Quo in loco etiā si pro etsi mea quidem sententia ponitur. Jo.theo

¶ De Etsi:ꝛ q̄q̄:q̄uis:ꝛ licet. Cap.lviij.

Etsi:quāq̄:q̄uis:licet:eiusdē significationis sunt:aliq̄d in vtendo discriminis habent. Nam maior quedam dignitas data est primis duobus:que semper adciscunt sibi indicatiuum: dumtaxat in principio statim orationum:epistolarum:librorū. Alia duo in hoc loco raro: in ceteris omnia indifferēter. Cice.in oratione pro Milone. Etsi vereor iudices. Et in epistola ad Atticū. Etsi nihil noui afferebatur:ꝛ in opere ad Herennium. Etsi negotiis familiaribus impediti:vix satis otium studio suppeditare possumus et idipsum qđ datur otij: libentius in philosophia cōsumere consueuimus. Quin.in declamatione de corpore proiecto. Etsi iudices in hac asperrima cōditione fragilitatis humane in qua nemo prope mortaliū impune viuit:hec oībus natura est: sua cuiq; calamitas precipue misera atq; intoleranda videatur. Cice. pro lege Manilia: quamq̄ frequēs cōspectus vester mihi multo iocundissimus:hic autem locus ad dicēdum amplissimus: ad agendū ornatissimus est visus quirites. Idē de officijs:q̄q̄ te marce fili annum iam audientē. Cratippū:idq; Athenis: abundare oportet preceptis institutisq; philosophie Lactātius tñ secundum librum de institutione sic incipit:q̄q̄ libro primo religionis deoꝝ falsas esse monstrauerim. Alia duo magis postulant subiunctiuū:nōnunq̄ tamen ꝛ indicatiuū:vt dixi:vt apud Horatiū sic quedam epla incipit: q̄uis seua satis per te tibi cōsulis ꝛ scis. Et apud Quin. declamatio. Quamuis iudices in tanta malorꝝ continuatione iam poteram nihil ex accidentium meorum nouitate mirari. In alijs partibus q̄ in principijs parē omnia hec locū sortiuntur. Habent ꝛ hoc differētie duo priora a duobus posterioribus:q̄ illa aliqñ eo modo quez de nisi ostendimus:a nullo dependent. Cice. etsi: q̄q̄ q̄uis:ſz. quāq̄ in lib. pn cipio Lactantius subiūcti uo mō adiecit.

pro Marcello. Quid eñ est oino hoc ipsum diu: in quo est aliquid extremuz? Quod quñ venit omnis voluptas preterita ꝑ nihilo est: quia nulla est futura: q̄ꝫq̄ iste tuus animus nunq̄ his angustijs: quas natura nobis ad viuendum dedit: cõtentus fuit: semperq̄ immortalitatis amore flagrauit. Nec vero hec tua vita dicenda est: que corpore ⁊ spiritu cõtinetur. Hoc fit acrius per interrogationẽ ac sublimius. Ut (ne si alia exempla afferã: longior sim) si dicamus hoc idem: sic. Quamq̄ quis ignorat istum tuum animum nunq̄ his angustijs: quas natura nobis ad viuendum dedit: fuisse contentũ: semperq̄ immortalitatis amore flagrasse? De etsi siue tametsi (idem enim sunt) et apud eundẽ: ⁊ apud alios reperienda relinquimus exẽpla huiusmodi licet pauciora: vnũ ex Plinio satis sit ad Cornelium Priscum. Dedit enim mihi quantũ maxime potuit daturus amplius si potuisset: tametsi quid homini dari põt maius q̄ꝫ gloria laus ⁊ eternitas? Hic nõ possis ponere lz ⁊ q̄ꝫuis.

Tametsi.

¶ Epitome capitis. lix.

Cũ ⁊ tũ. ¶ Cum aliquando habet post se tum: qñ videlicet significat partim: lz in re minore ⁊ minus euidẽti q̄ꝫ tum: tunc vtrũq̄ vno fere verbo contentum postulat fere indicatiuum: nisi particula alterius modi precedat. Sed cum pro q̄ꝫuis: habens post se tamen subiunctiuũ efflagitat: quem prior modo non semper sed frequenter euitat. Prior autẽ modus bifariã contingere solet: aut vt generale aliquid precedat: sequatur speciale: aut vt ambo sint specialia: vt textus declarat. Tum vero duplicari ac multiplicari solet: quando res sunt pares: quomodo Et et partim repeti solent.

¶ Dico quando habet post se tum: vult cum preponi: ⁊ tum sequi. Nam qñ dico. Vir cũ sapiens: tum bonus: sensus est: quum vero simile sit aut manifestum qõ sapiens est: tum. i. vero simlius ⁊ manifestius q̄ bonus. Addo nisi particula alterius modi precedat: q̄ Cice. quando premisit vti. i. vt subiunxit subiunctiuum sic. Factum est vti cũ summũ ⁊c. vnde licet dicere. Precor vt filius meus cũ prudens tum bonus euadat. Accipitur etiã pro q̄ꝫuis: vt in textu patet: ⁊ pro qñ: idq̄ fere cũ indicatiuo: vt in prologo primi huius. Quum sepe mecum nostroꝝ maioꝝ res gestas aliorumq̄ vel regum vel populoꝝ cõsidero. Quũ faciã vitula pro frugibus ipse venito: in Buccolicis. Ubi faciã futurũ est indicatiui modi: vitula vero ablatiui casus: vt sit faciam rem diuinam. Nam facere et operari quũ nihil addit: de re diuina intelliguñ: vt letus operatus in herbis. Ceterũ (quod ad rem magis attinet) de partim alibi erit disserẽdi locus. Nã interdum accipitur pro aduerbio: vt suo loco declarabimus. De tum dico quãdo res sunt pares: id est: eiusdem ponderis ⁊ momenti: quia si vna aut altera minor sit: preponenda fuerit illi cum particula: vt dictum est. Parum autem discrepant cum et tum etiam his modis a significatione nota: que sunt quãdo ⁊ tunc: quia si dicatur. Hic vir quãdo bonus censendus: tunc facundus: sensus sit. Quando id probari poterit q̄ bonus sit censendus tunc: id est: multo amplius probari poterit q̄ facũdus sit censendus: quia multo excellentius apparet in eo facundia q̄ꝫ bonitas. Quod autem talis sit sensus: patet ex eo q̄ sepe particule tum addimus particulam augmentatiuam: vt Enei. ij. Tum vero ardemus scitari: et querere causas. Tum vero: id est: tunc presertim ⁊ quasi ad verum quum prius dissimulate id visi simus fecisse. Dixi fere contentum vno verbo: vt si dicam. Vir est cũ bonus tum facundus: vnum est verbum: possunt tamen plura esse verba: precipue si in significatione verborum sit incrementum et decrementum: vt vir cuz te semper coluit: tum amauit: id est: quum manifestarium atq̄ in confesso sit q̄ te semper coluit: tum. i. multo manifestius atq̄ magis cõcedendum est q̄ te semper amauit: quia non coluisset nisi amasset. Quando autem cum habet subiunctiuum: nõ penitus significat id quod q̄ꝫuis: sed quasi: hoc est quũ ita sit q̄. Unde inepte ille opusculum suuz de moribus incepit: qui dixit. Quum nihil vtilius humane credo saluti: quum (si versus pateretur) dicendum esset credã non credo. Habet etiam tum vsum in rebus enumerandis hoc ordine: vt prime demus primum / secũde deinde / tertie / quarte / quinte (⁊ oñibus aliis vsq̄ ad vltimum: tum. Ultime autem deniq̄: aut demum: aut ipsum vltimum: vt alibi latius declarabitur. Non enim omnia sunt in vnum locum congerenda.

Quũ accipit interdũ ꝑ q̄ꝫuis ẽt: interdũ ꝑ quando. Facere. Operari

Cum subiũcti uomõ iũctũ q̈d signficet.

¶ De cum ⁊ tum. Cap. lix.

Tũ ⁊ cũ.

Cum ⁊ tum indicatiuum fere postulant. Est aũt in cum quiddã minus in tum quiddam maius: ⁊ hoc duobus modis: vt aut generale aliq̈d precedat: sequatur speciale: aut vt ambo sint specialia. Primo modo sic: vt apud Quinti. Quod cum omnibus confitendũ est: tum nobis precipue qui rationem dicendi a bono viro n[on] seiungimus. i. oĩbus multũ: mihi vero maxime. Altero modo apud eundem. Quod opus Marcelle Victori tibi dicamus: quẽ cũ amicissimum nobis: tum eximio litera ꝝ amore flagrantem dignissimum hoc mutue inter nos charitatis pignore iudicabam⁹. i. multũ propter amorem tuũ in nos: plus tñ propter amorem in literas. Uir aliter reperias: quale est Cic. in Uerrem Act. j. Factum est vti cũ summum in veteribus patronis multis: tum nõnullum etiam in me presidiũ suis fortunis constitutũ esse arbitrarenť. Sed hoc loco adiectiua sunt que distinguãt illud plus ⁊ illud minus. In ceteris locis fere adiectiua nõ adhibentur: qualia nũc sunt summũ et nõnullũ. Raro autẽ alius modus q̄ꝫ indicatiuus conuenit: quale fuit proximuz exemplum. Idem Quin. in. ij. Quid aũt est ẽt his de quibus supra dixi: qõ non cũ in alia que sunt rethorum

Cũ ⁊ cũ.

Cũ q̈dã min⁹ tũ q̈ddã maius significat.

propria:tum certe in illud iudiciale cause genus incidat? Cicero. ad Curio. Braui teste priuatus sum amoris erga te mei patre tuo clarissimo viro:qui cum suis virtutibus:tum vero te filio superasset omnium fortunas:si ei contigisset vt te ante videret:q̄ vita decederet. Nunq̄ hoc fit nisi sub vnoverbo:q̄ si quãdo cum duobus fieret non tantum in diuersis verborum modis diuersisq̄ temporibus: vt fecit Boe.in principio tertij(vt reor)de dialectica libri. Cum in oñibus philosophie disciplinis ediscẽdis atq̄ tractandis summum in vita positum solamen existimẽ:tum iocundius ꝛ veluti cum quodam fructu etiam laboris arripio:que tecum communicanda cõpono:nisi forte putamus hoc eodem modo pro Deiotaro incepisse Ciceronem. Cum in omnibus causis grauioribus.C.Cesar:initio dicendi commoueri soleam:vehemẽtius quam vel vsus: vel etas mea videtur postulare: tamen in hac ita me multa perturbant: tamen dicitur non tum. Respondet enim ad illud cum pro q̄uis. Ut alio idem in loco. Satis ne constanter facere videamur: qui cum precipi nihil posse dicamus: tamen et aliis de rebus disserere soleamus:ꝛ in hoc ipso tempore precepta officij ꝓsequamur: cum scilicet pro q̄uis:aut si scribatur tum:non tamen: scribendum etiam erit soleo:non soleam:quale est illud in proemio quarti libri Tusculanarum questionum. Cum multis locis nostrorum hominum ingenia virtuteq̄. Brute soleo mirari:tum maxime in his studijs que sero admodum expetita in hanc ciuitatẽ e Grecia transtulerunt. Idem author opus de natura deorum sic inchoat. Quod quidã depravare solent:dicentes sint pro sunt. Quum multe res in philosophia nequaq̄ satis adhuc explicate sunt:tum perdifficilis Brute (quod tu minime ignoras) questio est de natura deorum.

Cũ pro q̄uis.

Priscia. Priscianus quoq̄ vir grãmatice locutus est in proemio magni operis:ꝛ quidem in prima dictione:atq̄ adeo in prima syllaba: dicens. Quum omnis eloquẽtie doctrinam: ꝛ omne studiorum genus sapientie luce prefulgens a Grecorum fontibus deriuatũ Latinos proprio sermone inuento celebrasse:ꝛ cetera /que tanta sunt precedentia verbum principale:vt non modo Demosthenes:qui contenta voce et vno spiritu cõplures versus pronuntiabat: aut Hercules:qui sine respiratione vnum stadium decurrebat: sed ne Houellus quidem Torquatus Mediolanensis: qui vno spiritu tres vini congios siccabat:posset illam sentẽtiam atq̄ periodum vna vocis contentione pronuntiare:tandem verbum principale subiungit:conatus sum pro viribus rem arduã quidem:sed professionis nõ indebitam:supra nominatorum precepta virorum:que cõgrua sunt mihi visa:in latinum transferre sermonẽ: quum inuenta erat dicẽdum:aut quoniam inuento. Sed ad tum reuertamur:quod sepe sine cum ponitur geminatum /triplicatum /ꝛ

tũ geminatum. Tũ sine cum.

in q̄uis longum multiplicatum:sed quãtum ego sentio in rebus paribus: vt Quintilia. Nec indignetur Herodotus equari sibi Titum Liuium:tum in narrando mire iocunditatis clarissimiq̄ candoris: tum in concionibus (supra q̄ enarrari potest) eloquẽtem: ita dicentur omnia tum rebus:tum personis accommodata. Taceo de eo modo quãdo accipitur pro aliquando:vt tum hoc:tum illud dicas:id est:aliquando hoc:aliquãdo illud:vel modo hoc:modo illud.

Tum ꝙ aliqñ.

¶ Epitome capitis.lx.

¶ Quidem trifariam accipi solet. Primo ad distinguẽdas res: ponituq̄ sic in priore:aut prima particula:sequente autem:vel vero vel vtroq̄. Secundo per concessionem eius cui adheret:sed subsequente exceptione cũ particula:sed:verum:verumtamẽ: at:ceterum:tamen:attamen:sed tamẽ. Subditur autem sic venuste post pronomen ille. Tertio per affirmationem quasi pro certe:aut per exclusionẽ eius cui maxime videtur posse conuenire qõ sequitur:idq̄ sine dictis particulis:sed precedente nec aut ne:ꝛ posito quod excludere volunt in medio. Exempla in textu patebunt: tertij autem modi:quia amplior est q̄ in textu:habetq̄ duo mẽbra:prioris membri exemplum est. Nemo doctus:quod quidem sciam; hoc dixit. Sequentis hoc est. Ne deus quidẽ ipse posset facta infecta facere. At ne rex quidem ipse populo illi formidini sit. Rex dico ipse qui tamen potissimum esse possit. Ponitur autem in primo modo quidem in priore: aut prima particula: in priore si tantum due sunt:in prima si plures: verbi gratia in priore sic. Omnes stabunt ante Christi tribunal:boni quidem ad dexteram:malivero ad sinistrã. In prima autem sic. Omnes homines tandẽ addicẽtur:boni quidem ad gloriam:mali vero ad tormenta:porro neutri: vel neutri autẽ (id est: infantes qui e Christianis nati sunt: sed non renati in Christo)ad priuationẽ vtrorumq̄. De secundo modo omnia sunt exemplorum plena:vt bene quidẽ predicas ac precipis:sed male viuis. Prudenter quidẽ scripsisti: sed insipienter viristi. Multi quidem bene incipiunt:verum perq̄ pauci perficiunt honestam vitam:ꝛ ita in infinitis aliis. Caudet autẽ sic particula ille illa illud:vt in textu satis declaratur.

Porro.

¶ De Quidem. Cap.lx.

Quidẽ.

QUidem duobus tribusve modis accipi solet. Uno modo ad distinguendas res:quod apud grecos pene nimis fit sepe: vt vnus quidem sic:alius aũt sic. Ego quidẽ Rome sum:tu vero Athenis:frater aũt Alexandrie:altero autem quasi per exceptionem illius qõ affirmes: vt apũd. M. F. Torquebis quidem filium: sed fatebitur mater. Adeo vt apud hũc et Marcũ Tulliũ nũq̄ cõiungaũt quidem et ille:quin hmõi sequaũ exceptio:vt de offi.li.iij. Ab optimis illis quidẽ viris:sed

Quidẽ et ille nũq̄ cõiungunt apud tullium et falcitra exceptionẽ

potiꝰ in primo tuscularanarum questionum

nō satis eruditis: ⁊ de amicitia. Qui aūt in virtute summū bonum ponunt: preclare illi quidē: ꝫ hec ipsa virtus amicitiā ⁊ gignit et cōtinet. Dicendū erat preclare ij quidē: vt in pronoibus ostēdimus potius q̄ illi: sed hoc fecit vt ille contūgeretur cū quidem. In superiore mō tantū duabus comitibus quidē vtitur pōt: que sunt vero ⁊ aūt. In hoc secūdo pluribus pōt preter has duas: verū: verūtamē: attamē: sed ceterū: tamē: attamē: sed tñ. Atq̄ in hoc secūdo modo ipsum quidē alternatim ponit pōt: nūc in laudē: nūc in vituperationē: atq̄ id aut a vituperatione incipiendo et finiēdo in laudem: aut incipiēdo a laude: ⁊ finiendo in vituperationem: vt tu lentus quidem es ⁊ piger: sed tamē fidelis. Rursus. tu quidē fidelis es: sed tamē lentus ⁊ piger. Tertio modo quo plenus est etiam sermo vulgaris: nullo aūt aut vero: aut sed: aliave coniūctione simili sequente: sicut et he ipse nōnunq̄ sine quidem sunt. Licero. Aut eñ nemo (qđ quidē magis credo) aut si quisq̄ est: ille sapiēs fuit.

¶ Epitome capitis. lxj.

¶ Uero et Autem subiunctiui sunt ordinis: idemq̄ significāt: sic tamen vt interdū nusq̄ referantur: sed solum ad distinguendas sententias ponantur. Uerū differunt in vtendo: quia non eisdem sociantur. Dicimus enim. Neq̄ vo Neq̄ vero ⁊ nec vero cōcinnius q̄ neq̄ autē Necvero nec autem. Tum vero potius q̄ tum autem: quod vir audeas dicere. Item agevero: sane vero: enimvero: atvero: potius q̄ age autē: sane autē: enim autē: iam autē: que duo postrema nequaq̄ dicam. Incipimus preterea maiora quedā capita per vero potius q̄ per autem. Econuerso nō autem potius dixeris q̄ nōvero: licet recte ⁊ indifferenter dicatur: vero nō: vel autez nō: sine repetitione eiusdē verbi. Hā quoties he particule vero ⁊ autem ponūtur cum negatione: non cōuenit in contradictione verbum nō longe positū repeti: sicut cōuenit quādo sola negatio precedat si ue sequatur. Poete tñ illud non obseruant.

Porro. Porro idē significare videt qđ aūt ⁊ vero: ꝫ cōis est ordinis: vnde dicere licet age porro: sicut age vero: sed in principio orationis licet dicere Porro qui vbi per aūt ⁊ vero dicetur. Qui autē vel qui vero. Habetq̄ porro alias apud poetas significationes: vt longe: certe postea: ⁊ vltra significare videatur: vnde sepe in medio inuenitur. ¶ Exempla fere patent in textu. Cui adieci has particulas potius: concinnius: venustius ⁊c. Sic eñ vbiq̄ intelligendus est: vt author protestatus est.

Wanci. Quo circa paruꝫ militat contra ipsum qđ affert Wancinellus: est tamen vtile cognitu: ne nullos affirmem⁹ secus locutos: dicit eñ sic. Neq̄ aūt qui dixerit recte quidem dixerit neq̄ aūt Apuleius enim lib. j. floridorum sic ait. Proconsulis autē tam bella sententia est: qua semel lecta: neq̄ augeri litera vna neq̄ minui potest ⁊c. Quod quidem Laurē. ita notasset si tunc forte occurrisset ei. Apulej enim authoritas apud Lauren. valuit. Unde vbi de puluisculo scribit: ait Wasculino tñ protulit Apuleius. Dicit enim nobilem puluisculum Affert ⁊ alibi Apulej authoritatē. Nō vero Nōvere. quoq̄ dicere licet. Tul. nāq̄ in catone maiore seu de senectute sic ait. At ij quidē mortui sunt: nō vero tā isti q̄ tuipse nugator ⁊c. Pre Jā autē. terea iam autem recte dici poterit. Curtius vero aūt enim libro. ix. sic ait. Jam autem scitis: ⁊ quā tum sine rege valeat exercitus: ⁊ quid operis in me vno sit. Hec ille. Quorum quia singula affert exemplā: ostendunt rarum contrarium esse vsum.

De Uero: Autem: Porro. Cap. lxj.

Uero et aūt nōnihil discrminis in vtendo habent.

Ero ⁊ autē idē significāt: ⁊ eodem in loco poni possunt: ancedēte vtiq̄ aliqua dictiōe: nūq̄ eñ ab his snia incipit. Collocātur autē frequenter vt nusq̄ referantur: sed tantū distinguant sententiam a sententia: vt meaipsius verba declarant: vbi sum vsus modo autem. Habent tamen aliquando nescio quid differentie in vtendo. Cur namq̄ non dicimus neq̄ autē: sicut neq̄ vero: vt Quintilianus. Neq̄ vero me Lacedemonij atq̄ Athenienses magis mouerunt q̄ populus Romanus: apud quē summa semper oratoribus dignitas fuit Item tum propter hoc: tum vero propter illud: non autem tum propter hoc: tum autez propter illud. Contra: non dicimus: non vero sicut non autem: vt sum tibi amicus: non aūt assentator. Muta illud aduerbiū ⁊ habebit locū vero sic. Sum tibi amicus: assentator vero nō: vel assentator autē non: et in quibusdam similibus. Incipimus eñ maiora quedam capita per vero potius q̄ per aūt. Uer. Junonē cum venere sic loqui incipiētem facit. Egregiam vero laudē ⁊ spolia ampla refertis. Tuq̄ puerq̄ tuus. Et ad Serui. Sulpitiū scribens Cice. ita epistolā incipit. Ego vero Serui vellē (vt ais) in meo dolore adfuisses. Preterea nō dicas ita: age autē: sane aūt: iam aūt: enim aūt: at autē: vt age vero: sane vero: enim vero: vtvero: iamvero: atvero: Atq̄ vt in quibusdam locis hec duo et cetera similia a me prius enumerata habent gratiam si ponantur: ita in quibusdam non habent: quale est quum idem verbum repetitur hoc modo. Quintilia. Pro patre mori possum: coram patre non possum. Non recte dicas: coram patre autem non possum: nisi reticeas verbum sic: corā patre autem non. Atq̄ hic sequitur negatio: aliquando autem antecedit. Cicero. Tu quum principem senatorū auunculum domi habeas: ad eum nō refers ad eos refers qui suam domum non habēt: tuam exhauriunt. Quare nō de eo modo intelligitur: quoties verbum sine contrarietate repetitur: vt idem. Tribues his temporibus quantū poteris: poteris autem quantū voles. Neq̄ quoties aliquid perlongum est tio verbi aut nōnihil immutatur. vt idē in Uerrē. Nō qñ licita

Neq̄ vo
Pro patre mori possum
Tū vero
Nō autē.
Uero nō
Aūt nō.
Agevo.
Sane vo.
Eni vo.
Jāvero.
Atvero.

enim inquit illud peto quod soleo quum vehementius contendi impetrare vt reus absoluatur nõ peto: sed vt potius ab hoc q̃ ab alio accusetur id peto. Et in Philippi. Ego autem veteranos tueri debeo: sed eos quibus sanitas est certe timere non debeo. Tale non fuit Lactantij qui ait. Sed (vt dixi) venia concedi potest imperitis: et qui sapiẽtes se non fateantur. His vero non potest: qui sapientiam professi: stultitiam potius exhibẽt. Ego dixissem his non potest. Poete hoc nõ seruant. Uergi. Non erit auxilio nobis Etholus ⁊ Arpi: At Mesapus erit. Ouidi. Non formosus erat: sed erat facũdus Ulisses. Porro licet eiusdem significationis sit cuius vero et autem: tamen vt puto pro illis ponere non possis: nonnunq̃ tamen eundem locuz sortitur: vt agevero: age porro: sed illud nũq̃ in fronte sententie collocatur: hoc autem sepius: vt Quinti. Porro qui confessum defendit non absolutionem sceleris petit: sed licẽtiam. Per illa diceremus: qui vero: aut qui autem confessum defendit. Apud quosdam et presertim poetas volunt significare longe certe postea: vltra. Ideoq̃ sepe non in principio sentẽtie: sed in medio inuenitur.

Lactantiũ vallatarat.

Epitome capitis. lxij.

¶ Siquidem quando vna pars est rationalis est coniunctio significans idem qõ nam. Quando due partes si est conditionalis: et quidem quasi certe quomodo deberet si produci: quum tamen ab Ouidio corripiatur. ¶ Accurate autem notandum est: quando vna et quando due sunt partes: nam in significando lata est differentia: vt textus dilucide docet. In Quintiliani autem exemplo vbi dicit: velut muneri .i. in munus: aut pro munere: non est legendum numeri: neq̃ numerum. Et paulopost. Siquidem et remigem cantus hortatur: hoc est remigantem non autem regimen: vt quidam imperesserunt.

siquidẽ. Siq̃dẽ q̃ internoscí possit cum vna sit dictio aut due.

¶ De siquidem Capit. lxij.

Siquidem ex si ⁊ quidem compositũ videtur: sed cur nec primam sillabam longam habet: quum si longa sit: nec significationem alicuius harum vnde componi dicitur dictionũ: Est enim siquidem idem qõ nam: vt apud Quinti. Atq̃ natura ipsa videtur ad tolerãdos facilius labores musicam velut muneri nobis dedisse: Siquidem ⁊ remigem cantus hortatur. Et Ciceronem. Confiteor eos nisi liberatores populi Romani conseruatoresq̃ reipublice fuerint: plus q̃ sicarios: plus etiam q̃ parricidas esse: siquidem est atrocius patrie parentem q̃ suum occidere. Nõnulli non internoscunt quando siquidem est vna dictio: quando dupler: quod internoscere facile est: vt apud eosdẽ ambos: priorem lib. iiij. Quare illud stultissime precipitur quod defendi non potest: silẽtio siquidem dissimulandum:

Asinius Cicero. Nã ⁊ robur ⁊ soboles militũ interiit. si q̃ q̃ nunciã tur vera sunt.

est illud de quo iudex pronuntiaturus est. At si extra causam sit adductum ⁊c. Posteriorem pro milone. Deinde profectus est id temporis: quum iam Clodius (siquidem eo die Romam venturus erat) redire potuisset: et pro flacco. O morem preclarum disciplinamq̃ quam a maioribus accepimus: siquidem teneremus: ſz nescio quo pacto iam de manibus elabitur. In hoc tamen significato apud Ouidium reperitur. libro. iiij. Fastorum prima syllaba breui tanq̃ sit dictio composita. Sed si forte tibi non est mutabile pectus. Statq̃ semel iuncti rumpere vincla tori. Hoc quoq̃ tentemus: siquidem ieiuna remansit. Sin minus inferni coniugis vxor erit

Collu. in ptatione Accidit huc q̃ illi quem nos pfectuz esse volum⁹ agricola siquidez artis cõsũmate sit.

Idem libro. iij. sine titulo. Que mihi ventura est: si quidem vẽtura senectus. Quum desit numeris ipsa iuuẽta suis. In altero significato apud Lucanum libro. iiij. Hoc siquidem solo ciuilis crimine belli. Dux cause melioris eris.

¶ Epitome capitis. lxiij.

¶ Sin raro ponitur nisi precedat si: saltem subintellectũ: idemq̃ est qõ sed si: aut sinautem: quod posterius non includit negationem sed oppositionem: nisi addatur minus: aut alia particula negatiua: neq̃ si idem est qõ siquidem: licet Seruio videatur. Apud quosdam tamen prestantis viros Hieronimum nõ notat vt cuius non sunt illa Apocalip. secundi verba: nec similiter in euangelio: nam alterius putatur translatio.

Quippe Utpote. profecto Utiq̃. Nempe. Nimirũ. Sane. Certe. Certo. Siquiõ.

¶ De sin. Capit. lxiij.

In pro si nunq̃ in prima parte collocatur: sed in secunda: vbi fere duorum est oppositio atq̃ hoc siue vocali sequente siue consonante. Teren. Si illum relinquo: eius vite timeo sin opitulor: huius minas. Et alibi. Si hoc celetur: in metu: sin patefit: in probrosiem. Non nunq̃ sin vnum reperitur: sed quod secundi loci vicem obtineat: vt Sallustius. Imperat vt precio: sicuti multa confecerat. Insidiatores masinisse paret ac maxime occulte. Sin id parum procedat quouis modo. Numidaz interficiat: id est si potest occulte: si non potest vtcunq̃. Quorundam tamen vsus est: vt dicant sinautem pro eo qõ est si non: quasi in sin: aut in autem sit negatio. Mirarerq̃ de vulgo: nisi id apud quosdam prestanteis viros reperirem. Quale est illud in Apocalip. Sinautem venio ⁊ mouebo candelabrũ tuũ quũ presertim paulo post dicatur. Si quo minus ventã. Ego vero invtroq̃ dixissez: sin minus: vel sin aliter. Et in euangelio. Si ibi fuerit filius pacis requiescet super illum pax vestra: sinautem ad vos reuertetur. Et alibi. Si dẽaccipi quidem fecerit fructum: sin autem succides valle nõ illam. In quibus oĩbus grece negatio adest placet: ſz Seruius vult nonnunq̃ si accipi pro siquidem: vt ibi. Tua si tibi maenala cure: quod dicat. mihi minime placet.

Sinaũt.

Sip siq̃ fra

id seruꝰ

¶ Epitome capitis.lxiiij.

Quoniã Utpote. profecto Vtiqꝫ. Certe. Nimirũ. Nempe. Sane. At. Uero. Certo. Scio. Certum scio. certescio

¶ Quippe:vtpote:profecto:vtiqꝫ:nimirũ:sane:certe vel certo:similiora sunt in significatione:certe vel certo:similiora sunt in significatoꝫ siquidem non multũ tamẽ ab eo differunt: presertim duo quippe ⁊ vtpote:que causatiue sunt. Nam quippe videtur esse q; certe. Unde quippe siquidẽ nam namqꝫ etẽm precedente aliqua particula reddũt precedẽris dicti causam. Quoniã autez exoritur causam. Unde idem dicere possum per quoniã in principio positum:⁊ per quippe secundo loco:sequente cum aut relatiuo:aut etiã sine vtroqꝫ. Utpote autem simillimũ est quippe: nisi q; verbũ suũ non habet:habet eñ post secũ:vel relatiuum sicut quippe. Profecto et vtiqꝫ affirmant:sed vtiqꝫ a Cicerone non frequentatur sicut profecto. Sunt autem ambo apta respõsioni:cũ idem interrogamus et respondemus:sicut et certe et nimirum:sed maxime omniũ nempe: qõ tamen nõ precedente interrogatione etiã in principijs locum habet:vt nempe hoc assidue. Nempe hoc quesisti. In quibus tñ tacita videtur precessisse questio. Sane ⁊ affirmatiue:⁊ pro valde accipitur nõnunqꝫ cũ superlatiuo ⁊ permissiue. Certe modo affirmat:modo pro saltem accipitur sicut at cum ⁊. Uero semper affirmat:vt ⁊ certe apud Ciceronem: sicut et sane apud Quintilianum: cum scio dicitur potius certo qꝫ certe: hec summa est. ¶ Exẽpla patent in textu. Mãcinellus huic vltimo adiicit nõ nihil dicens. Hic addã dici quoqꝫ certũ scio. Ualerius maximus li.ij.c.ij. Naz oculos tuos certũ scio clarissima in luce tenebris offusos ingens opus animi intueri nequiuisse. Inuenit ⁊ sepe certe scio. Hec ille.

¶ De Quippe:Utpote:Profecto:⁊ Vtiqꝫ: Nẽpe ⁊ Nimirũ:Sane:⁊ certe. Cap.lxiiij.

Quippe Utpote. profecto Vtiqꝫ. Nempe. Nimirũ. Sane. Certe. Certo. Siquiꝺ.

Quippe ⁊ vtpote:pfecto ⁊ vtiqꝫ nẽpe et nimirum:sane ⁊ certe vel certo similiora sunt quidẽ in significato qꝫ illud qõ modo dixi (de siquidem loquor) sed ad hoc ipsum proxime accedũt:presertim duo quippe et vtpote: que licet vulgo accipiantur pro certe: cui non omnino equidem repugno tamẽ malim accipere pro causatiuis:vt Quinti. falsa enim est querela paucissimis hominibus vim percipiendi que tradantur esse concessam plerosqꝫ vero laborem ac tempora tarditate ingenij perdere. Nam contra plures reperias ⁊ faciles in excogitando:⁊ ad discendum promptos. Quippe.i.homini naturale/ac sicut aues ad volatuz:equi ad cursum:ad seuitiam fere gignũtur:ita nobis propria est mentis agitatio atqꝫ solertia: vnde origo animi celestis creditur. Atqꝫ licet huiusmodi dictiones eodem tendant:tamen vsu dissident:⁊ quasi diuerso itinere ad idem perueniunt: vt enim pro quippe hoc in loco recte dicam siquidez: vel nam aut namqꝫ:vel enim aliqua dictione antecedente ad hunc modum. Id enim est homini naturale:ita rarius per quoniam/que cõiunctio habet aliũ suum vsum qui nulli horũ alteri concedatur: vt in hoc Tulliano exẽplo. Quoniã vtriusqꝫ consilij causam. P. C. probatã vobis esse confido:priusqꝫ de republi. dicere incipio pauca loquar de hesterna. M. Antonij iniuria. Hoc idem per quippe sic dicam. Priusqꝫ de republica dicere incipio. P. C. pauca loquar de hesterna. M. Anto. iniuria:quippe probataz vobis esse confido causam vtriusqꝫ cõsilij:vel quippe quum probatam vobis esse cõfidam: vel quippe qui probatam vobis esse confido vel confidam. Huic simillimũ est vtpote:pterqꝫ primo modo. Non enim habet suũ verbum:quale foret:vtpote:id est:homini naturale. In ceteris oĩbus vsum habet. Plinius de naturali historia. Utpote quum quidẽ annuo ⁊ biennij spatio durauerit. Cice. ad Attĩcum. Me incõmoda valetudo qua iam emerseram:vtpote quum sine febri laborassem tenuit. Idem ad eundem. Ea nos (vtpote qui nihil contemnere solemus) nõ pertimescebamus. Et in Philippicis. Lucius quidẽ frater eius vtpote qui peregre depugnauit:familiã ducit. Sallu. in Catil. Antonius procul aberat vtpote qui magno exercitu locis equitoribus expeditos in fugam sequeretur. Hic subiunctiuo:ille indicatiuo vsus est. Nõnunqꝫ sine quum:⁊ sine relatiuo reperitur ⁊ nescio an frequentius:cuiusmodi esset hoc. Antonius aberat a bello:vtpote eger ac iacens in lecto. In qua forma etiã reperit quippe:vt Quin. Si alienum ⁊ ignotum:tamẽque communis omnium mortalium:quippe sub vno parente nature cognatio est: hominem cibo forte iuuissem pena dignum:viderer seruasse perituram animam. Titus Liuius li.iij. Notam iudici fabulam petitor quippe apud ipsum authorem argumenti peragit. Profecto autem et vtiqꝫ sine dubio affirmant. Sed hoc secundum nonnunqꝫ aut fere nunqꝫ apud Ciceronem: apud posteriores frequenter: vt Quin. Solẽt huiusmodi negotiatores aliquid proprium ac priuatum stipulari: vtiqꝫ cum alienam rem vendunt. Quod non ita solet ad responsionem adhiberi: vt illud alterũ: vt Cic. Quis hoc renuntiauit? is profecto qui interfuit. Licet idem facere per certe: vt idẽ. Tantam sollicitudinem bonorum: tantũ timorem omnium in quo meminimus? certe in nullo. Et per nimirum: vt Quinti. Demus id quod nullo modo fieri potest idem ingenij/studij/doctrine/pessimo atqꝫ optimo viro: vter melior dicetur orator? Nimiruz qui homo quoqꝫ melior. Sed vsitatuz olim maxime est nempe: vt Cice. Apud quem hec dico? Nempe apud eum qui quum hec sciret: me tamẽ anteqꝫ vidit: reipubli. reddidit. Nonnunqꝫ sine interrogatione. Horatius enim quãdam epistolam sic inchoat. Nempe hoc quesisti: et Persius. Nempe hoc assidue dirit. Quint. quoqꝫ inqt. Nempe enim in hoc plurimũ laboris exhausimus vt rhetoricem ostenderemus bene dicendi scientiam et vtilem ⁊ artem ⁊ virtutem esse. Sane tum affirmatiue sumit: vt ita sane:

profecto. Utiqꝫ

Certe.

Nimirũ.

Nempe.

Sane.

sane vero tũ pro valde vt homo sane nobilis
Interdum cum superlatiuo: vt Suetonius
de vita Cesaris. Bellũ sane difficillimũ ges-
Sane p̃- sit. Tũ permissiue: quoties aliquid aduersa-
missiue rio tribuimus: vt sit sane vt ais: vt Quintili.
accipit. Tulerit sane filius noster merito penas: de-
derit spirtum supplicio: nihil de preterito lo-
Certe. quamur: quasi esto ita sit vt vis Certe modo
affirmat: modo pro saltẽ accipitur: vt nõ po-
Ait inter tero tangere: certe potero videre: vel at certe
dũ idẽ q̃ Ideo dixi q̃ pro saltem accipitur q̃ hãc ean-
saltem si dem sententiã nihil differre puto ab ea: que
gnificat. est non potero tangere saltẽ vel at saltem po
tero videre. Adiũgitur aũt illud at: quomo-
do iungitur sed cum tamẽ: licet alterum eo q̃
sufficeret: significat enim nõnunq̃ at idẽ q̃
saltem: vt in illo Vergilia. At Mesapus erit.
Et certe Certe coniuncta cũ coniunctione et: semper
et sane. affirmat. vt Lice. Et certe contra Cesarẽ est
ingressus armatus. Apud Quintil. Et sane
frequẽter: vt lib. j. Et sane quis concipiat vel
declamantis habitũ: vel oratis vocẽ: incessũ: pronũciationem: illũ denique animi & cor-
poris motũ? Certe coniũcta cum scio simili-
busq̃ verbis solet mutare e in o: vt certo scio:
sicut dicimus: manifesto scio p manifeste: ap
to p apte: liq̃do pro liq̃de: tuto p tute: & filia.

¶ Epitome capitis. lxv.

¶ Ut accipitur eleganter pro quippe: seu vt
pote sequente cum aut relatiuo: interdũ etiã
quasi p scõz q̃. Exẽpla in tex. clarissima sunt.

¶ De Ut Capitu. lxv.

Ut. Vt pro quippe siue pro vtpote ac
cipitur sequẽte relatiuo: vt Quin-
ti. Quoz me vt cuius interiecto
mari non fortunam quisq̃ nosse
non natales: non patrẽ poterat:
vna tũ res faceret apud quosdam miserabi-
lem: q̃ videbar inique comparatus. et alibi.
Jam illud dirimus: quãto plus nitoris & cul
tus demonstratiue materie: vt ad delectatio
nem audiẽtũ cõposite: q̃s que sunt in actu &
cõtentiõe suasorie: iudicialesq̃ pmittãt. Ubi
est vt: licet ponere quippe vel vtpote. Quin.
vt frequenter vtitur: vtpote aũt raro: et alibi
Hec ignoro igitur quos transeo: nec vtiq̃ dã
no: vt qui dixerim esse in omnibus vtilitatis
aliquid. Et alibi. Theopõpus his proximus
vt in hystoria predictis minor: ita oratori ma
gis similis: vt qui anteq̃ est ad hoc opus so-
Ut aliq̃ licitatus diu fuerit orator. Aliquãdo accipi-
p quasi tur quasi pro scõm. vt Lice. Aut sermo: que
ẽm acci- precepta: quanta notitia antiq̃tatis: scia iu-
pitur. ris: auguri: multe etiã vt in homine Roma-
no litere. i. scõm id quod solent scire Roma-
ni. Et alibi. Posteaq̃ Clisthenem multũ vt
temporibus illis valuisse dicẽdo. i. scõm illo-
rum temporum eloquentiã. Et iterũ. Deni-
q̃ hunc proximo seculo Themistocles inse-
cutus: vt est apud nos perantiquus: vt tem-
poribus illis non ita sane vetus. Et iterum
atq̃ iterum in eodem Bruto. Fuit vt tẽpori-
bus illis luculentus: erat quũ literis latinis:
tum etiam grecis vt temporibus illis eruditus. Erat etiam in primis: vt tẽporibus illis
grecis doctrinis institutus: quorum vrius q̃
orationes sunt: vt in asiatico gñe laudabiles

¶ Epitome capitis. lxvj.

¶ Ab. l. r. & i. cõsonanti venuste p̃ponit abs ab & abs
t. & q. vt aũt Prisscia. docet: ab vel abs prepo-
nuntur vocali: ab: tam vocalibus q̃ cõsonã-
tibus: non male sonãtibus vt dictis tribus &
d. & interdum. n. ¶ Unde Manci. de ab lon- Manci.
ge melius Prisscia. edocuit. Ait enim lib. j. de
duodecim carminibus. A quidẽ vel abs vo-
cali sequente nõ ponemus. Ab vero nõ solũ
vocalibus sequentibus: sed etiam consonãti
bus quibusdam nõ male sonantibus antece
dente ab: vt abduco: abdo: hec ille. Licet igit
etiam dicere ab duce: ab domo. Sepius de-
niq̃ reperitur ab cõsonante sequente prepo-
sita. Plt. lib. ij. ca. ix. Et in tenebrarum reme-
dium ab natura repertũ. Item lib. xix. ca. ij.
Mox Cesar dictator totũ forum Romanum
interit: viamq̃ sacram ab domo sua ad Cli-
uum vsq̃ in capitoliũ &c. Plura inuenies et
in commentariis Cesaris: & in Ti. Liuio atq̃
aliis. hec ille. Quibus claret qualis sit cẽsor:
quando dicit Prisscianũ longe melius edo-
cuisse. Hã multis quidẽ videtur melior Lau-
rentiana preceptio: que presupponit dictum
Prisciani. Declarat aũt quibus consonanti-
bus ab preponi velit: quum enim ille tantũ
de d erẽplificet: addit hic q̃ etiam. l. r. & i. cõ-
sonanti venuste preponitur.

¶ Quib9 cũ literis iungit ab & abs. Ca. lxvj ab & abs

B cum duabus liquidis: & cũ i q̃ fit consonans adiũgi solet: vt ab le-
ge: ab legatis: ab literis: ab rege: ab
rogo: ab re: ab Joue. Abs vero cũ
t vt abs te: abs Tito. Interdum vero cum q
vt Terent. Abs quiuis homine beneficium
accipere gratum est.

¶ Epitome capitis. lxvij.

¶ Continuo / statim / & protinus / precedente
negatione: aut addita particula interrogati
ua vim negãdi hñte: sign̄t quasi nõ iõ aut nõ
ideo. Protinus aũt sine negatiõe valet inter-
dũ quasi simul aut etiã. Exẽpla patẽt in ter.

¶ De cõtinuo / statim / ptin9 / cũ nõ. Ca. lxvij

Cõtinuo. Continuo / ptinus / statim: quid
Non ptinus significent notum est: quibus ad
Nõ statim dita negatiõe significatio fit qua
lis non ideo. vt de oratore Lice.
At si ille seditiones saluti huic ci
uitati fuissent: non continuo si quis motus
populi factus esset: id. C. Horbano in nefa-
rio crimine & fraude capitali esse ponendum
Quintilia. Non autem vt quicquid precipue
necessarium est: sic ad efficiendum oratorem
maxime protinus erit momenti. Et iterum.
Neq̃ id statim legenti persuasum sit: omnia
que omnes authores direrũt vtiq̃ esse per-
fecta. Eãdem vim obtinet interrogatio quã
negatio: vt idem. Continuo ne si ille stulte Conti-
cogitauit: nobis quoq̃ stulte dicendum est: nuo ne.

Tãtum abest cũ vt.

Eadẽ est duorum modorũ ptantuz abest loquẽdi significõ. Nõ solũ. Nõ mõ. Nõ tñ. Nedum. Tãtũ abest inter duz sine gemina-tione & si ne ablõ repenit.

Eidem vim obti net inter rogatio: ꝙnegō/ in aliqt dictioni bus.

id est: num ideo? cuius significationis mutate hec causa est: quod nō plane recessum est a prima illa sua et naturali: quasi dicatur num aut non propter hanc solam et se primo offerente elegāter in ea parte vbi abest negatio. Nō quia mulier statim ⁊ ancilla. Si autem ancilla: statim et mulier est. Tollendum enim erat

Protinꝰ Alij oīa legunt.

posterius statim. Protinus (vt ego interpretor) pro simul siue etiam aliquādo accipitur. Uergi. Quinti. protinus omnem perlegerēt. Quin. Traxerat ex firmitate mentis magnā protinus ⁊ in membra constantiam. Etenim quod statim fit: quasi simul fit.

¶ Epitome capitis. lxviij.

¶ Tantum abest sequente simplici aut gemino: vt venuste exprimit quod per nedum: non solum: nō modo: vel nō tantū dici potest: et a Quintiliano per ⁊ tantū nō: vel tantūꝫ non. ¶ Uerbi gratia. Dicere possum: tantū abest vt fratrem tuū occiderim: vt ne viderim quidem: aut per nedum sic. Ego fratrem tuū nō vidi: nedum non occidi: aut per nō solum: seu non modo: aut non tantum sic. Ego non solum non occidi fratrem tuum: sed neꝫ vidi vnꝫ. Per et tantum non sic. Fratrem tuum non vidi: ⁊ tantum non occidi: id est: tantum abest vt occiderim.

¶ De tantū abest: tantūꝫ nō. Cap. lxviij.

Tātum abest cū vt.

Tantum abest: aut vnuꝫ vt post se habet: aut duplex. Unum sic. Licero. de offi. Tantū abest ab officio: vt nihil officio magis possit esse contrarium. Idem pro Marcello. Tantum abes a perfectione maximorū operum: vt fundamenta nōdum que cogitas ieceris. Duplex sic. Idem pro lege Manilia. Tantum abest vt aliquam bonam gratiam quesisse mihi videar: vt multas etiam simultates partim occultas/partim apertas subeundas mihi esse intelligam. Quem modum loquendi a grecis mutuati sumus. Hos autem duos quos attigi modos idem significare ex hoc liquebit: ꝙ alterum in alterum conuertere licet: sic. Tantū abest vt officium sit: vt nihil officio magis possit esse contrariū. Item tantum abes vt maxima opera perfeceris: vt fundamenta nondum que cogitas iecerie. Rursus tantum absum a comparatione alicuius bone gratie vt multas etiam simultates ⁊c. Quin quo planius huiusmodi orationis sensus patefiat: resoluamus per non solū: vt non solum aliquam bonam gratiam quesisse non videor: sed etiam multas ⁊c. Itē nō modo officium nō est/verumetiam nihil magis officio potest esse contrarium: et non tantum abes a perfectione maximorum operuꝫ: sed fundamenta quoꝫ nondum que cogitas iecisti. Potest ⁊ in nedum resolui: vt supra docuimus: sed hoc faciendum legentibus relinquimus. Aliquando tantum abest et sine genitione ⁊ sine ablatiuo reperimus: sed perꝫ raro vt in Curionem Licero. Tantum abest vt in Catilinam. Tantum abest vt in Pisonem. Tantum abest vt in Milonem. Tantum abest vt in Uerrem. Tantum abest vt in Antonium. Tantum abest vt in Rullum. Tantum abest vt in Flaccum. Tantum abest vt in Uatinium. Tantum abest vt in Gabinium. Tantum abest vt in Pisonem. Tantum abest vt in Milonem. Tantum abest vt in Uerrem. Tantum abest vt in Antonium. Tantum abest vt in Rullum. Tantum abest vt in Flaccum. Tantum abest vt in Uatinium. Tantum abest vt in Gabinium.

Eadēest duorum modorū ptantuꝫ abest loquēdi significō. Nō solū. Nō mō. Nō tm. Nedum. Tātū abest inter duꝫ sine

Tātū nō tantūꝫ non.

abest vt inflammares nostros animos: somnum isto loco vix tenebamus. Apud Quin. hec exēpla non inuenī: sed tale genus loquendi. Si vltra hostium affectus qui cesos acie sepe tumularunt: vltra tyrannos: vltra latrones parum habet nō sepelire: nisi aliorū quoꝫ officia precīderit tantumꝫ non petita ex fluctibus aqua restinguit ignem. Et alibi. Hoc triste spectaculum: et tantū non ipsi qui fecerat miserandum. Et iterum. Tantumꝫ non durum ac rusticum ⁊ parum meretricijs artibus queratur educatum: id est: tantum abest vt restingat ignem/tantum abest vt ipse misereatur: tantum abest vt queratur durū ac rusticum ac parū meretricis artibus educatum. Ualerius in. j. Tantum non suis manibus deducit: siue prope abest vel prope est: vt quod etiam e greco sumus mutuati.

¶ Epitome capitis. lxix.

¶ Simul geminatū non reperitur apud Licero. sicut apud Quint. ⁊ ceteros. Reperitur tamen interdum apud eum se sequente ⁊ geminato: sicut semel vna geminatū pro simul. At simul ⁊ pariter non geminata neꝫ sequēte ⁊ geminato: sepe apud Quin. leguntur.

¶ De Simul: Una: Pariter. Cap. lxix.

Simul.

Simul geminatum nō meminī me reperisse apud Ciceronem: apud posteriores sepe: vt apud Quinti. Simul vt pleniore obsequio demerer amantissimos met: simul ne vulgarem viā ingressus alienis demum vestigijs insisterem. Uergilius. Obstupuit simul ipse: simul perculsus Achates. Et iterum. Accelerat simul Aeneas: simul agmina troum. Licero tamen raro pro simul dixit vna: in Uerrem actione secunda. Una et id quod facio probabit: vna et in hac causa profecto neminem preponendum mihi esse existimabit. Simul non geminatum ⁊ pariter apud Quintilia. sepe. Ut homo fortis simul ⁊ sapiens: vel homo fortis pariter ⁊ sapiens. Raro cū et geminata: vt Horatius. Aut simul et iocunda et idonea dicere vite. Licero pro Roscio. Perditissimi est igitur hominis simul et amicitiam dissolure: et fallere eum qui lesus non esset; nisi credidisset.

Una.

Simul. Pariter

¶ Epitome capitis. lxx.

¶ De die hoc: id est: in quo sumus: hodie dicetur non nudiusprimus. de precedenti non pridie: nec nudiussecundus; sed heri. de eo qui hesternum precessit: non ante heri (vt barbari) sed nudiustertius: et de superiori nudiusquartus: quasi nunc dies tertius: et nunc dies quartus; nec vltra quartum numerum: licet Plautus id faciat: progrediemur: sicut nec in alijs multis. Nam biduum; triduum: quatriduum. Binoctium: trinoctium: quadrinoctium. Biuium: triuiū: quadriuium. Bimus trimus; quadrimus: nec vltra in vsu sunt. De eo autem qui hodiernum sequitur; dicetur nō postridie sed cras:

ꝛ de craſtinum ſequente: non poſt cras more imperitorũ: ſed perendie: vnde cõperendino verbum. Pridie aũt ꝛ poſtridie tam ad preteritum q̃ ad futurũ tempus adhiberi poſſunt ſic: vt pridie ſit die priori ante eum: ſcz cuius mentionẽ facimus: ꝛ poſtridie non poſt tres dies: ſed die poſtero reſpectu eius cuius meminimus. Unde proprie dicimus pridie calẽdarum vel calendas: ꝛ poſtridie. Hõ aũt ſecũdo: nec primo: quia pro eo dicimus calendis. Simile aũt dicendum eſt de nonis ꝛ idibus. A pridie aũt fit pridianus: p eo quo ſepe heſternus vſurpatur. A poſtridie vero nõ eſt in vſu poſtridianus: ſed pro eo ſemper vſurpatur craſtinus. ¶ Si quis aũt nondũ peritus fuerit calendarũ/nonarum/ꝛ iduũ: ſciat primam cuiuſlibet menſis diem eſſe calendarũ Deinde in Martio/Maio/Julio/et Octobri ſeq̃ ſex nonas: in reliquis quatuor. Poſt nonas aũt in omibus octo idus: poſt quas q̃ reſtant dies dicuntur calende ſequẽtis menſis: quia dicendo pridie calendarũ: aut calendas: videmur dicere priori die calendarum: vel die preeunte calendas: dicendo aũt tertio calendas: quaſi tertio die ante calendas: ſic tamẽ vt dies calendarũ ſit vnus. Et quia ſubaudit die: ideo in maſculino dicimus tertio/quarto ꝛc. Et quia ſubauditur ante aut iter vtimur accuſatiuo: niſi cũ pridie ꝛ poſtridie (qubus etiam genitiuũ damus) aut particulam q̃ ſaltem per ſubauditionem: nam cũ dicitur in Andria. Uenit poſtridie chremes: ſubauditur huius diei quem dixi: aut q̃ hec facta erãt. Congrue tamẽ dicas. Quicquid die lune incipio: poſtridie abſoluo. Die primo ergo die Martij dicam calẽdis martijs. de ſecũdo ſexto nonas martij. de tertio quinto nonas Martij. de quarto quarto nonas. de quinto tertio nonas. de ſexto non ſecũdo ſz pridie nonas. de ſeptimo nonis martij aut martijs. de octauo octauo idus martij aut martias. de nono ſeptimo idus. de decimo ſexto idus. devndecimo quinto idus. de duodecimo quarto idus. de decimotertio tertio idus. de decimoquarto pridie idus. de decimoquinto idibus martijs. de decimoſexto aut decimoſeptimo calendas nõ martij aut martias ſed aprilis. Non enim ſequũtur calende martij ſz aprilis. Et quo plures numeramus dies in martio eo pauciores reſtãt calende: vnde de decimoſeptimo dicimus decimoſexto calendas: ꝛ ſic deinceps.

De calẽdis. denouis de idib⁹.

Terẽ. in andria.

¶ De Nudiuſtertius: Nudiuſquartus: ac de Pridie ꝛ poſtridie Cap. lxx.

Nudiuſtertius. Nudiuſquartus Nudiuſtertiuſdecim⁹.

Nudius tertius: ꝛ nudiuſquart⁹: nec vltra progreditur: ſicut biduo: triduo: quatriduo: ꝛ binoctio: trinoctio: quadrinoctio: ꝛ non amplius: niſi putamus ſine menda ſcriptũ eſſe in Philippicis nudiuſtertiuſdecimus. Plautus (vt ſolet) licenter inquit nudiuſtertius: quartus: quintus: ſextus: ſeptimus octauus: ꝛ adhuc deinceps: vt etiam ad milleſimum fuerit procesſurus. Sed cur quemadmodũ habemus biduo ꝛ binoctio: non et tã habemus nudiuſ ſecundus? Hempe quia adeſt aliud vocabulum ꝛ quidem magis proprium: quod eſt heri. De die aũt qui p̃ceſſit heſternũ dicimus nudiuſtertiũ: ꝛ de ſuperiore adhuc nudiuſquartũ ſcz nunc de die tertio vel quarto. De ſequẽti cras. De huic proximo perendie. Cic. ad Atticum. lib. xij. Scies igitur cras: ad ſummum perẽdie. Unde dies perẽdinus: dies abhinc tertius. Ceſar in cõmentarijs. Qui ſi perteliceat: perendino die cũ proximis hybernis conĩcti cõmunem cũ reliquis belli caſuz ſuſtineant. Et cõperendinare: differre in lõguz de die in diem. Pridie ꝛ Poſtridie ſimillimã obtinent ſignificationem ei cuius ſunt Heri ꝛ Cras. Eſt emi pridie quaſi heri: non tamen preſentis diei: ꝛ poſtridie quaſi cras: non preſentis diei: ſed cuiuſdam alterius: aut preteriti: aut futuri. Preteriti ſic. Pridie q̃ itrarẽ mare: ſerena lux fulſit. Futuri ſic. Pridie q̃ intres patriam: ſacrificiũ facito. i. die precedenti quo aut mare intraſti: aut patriam intrabis. Item poſtridie q̃ pater mortẽ obiit: epulum feci: ꝛ poſtridie q̃ vxorem duxero naui gandum mihi eſt: vel cũ genitiuo ſic. Pridie illius diei: ꝛ poſtridie illius diei: quo aut hec feci: aut faciam. Vel ſine q̃ ꝛ ſine diei: ſic Uenit ad me Chremes poſtridie clamitans: ſupple illius diei quo hec geſta ſunt. Et quũ intrauiz vrbem audiui hominem pridie receſſiſſe. Dicimus tamẽ. Quuz has literas dabã erat pridie calendas Auguſti: vel poſtridie nonas: ꝛ hodie eſt pridie ludorũ. Circenſiuz cras erit poſtridie nundinarũ. Refertur emi tale tempus non ad hodiernuz craſtinumq̃ diem: ſed ad alium quendam veluti ad eum quo he litere legẽtur. Ideoq̃ errauit qui ſcripſit ſic. Quũ eum Rome domum loquendi gratia adiſſez: orauit me dicẽs: poſtridie ad me redeas. Dicẽdũ erat cras: aut ſic. Poſtridie vt redirem orauit. Rurſus non recte diciſſet ſic: Cras vt redirẽ orauit: ſed poſtridie. Atq̃ vt non dicimus nudiuſſecũdus: ita nec ſecundo calendas: ſecundo nonas: ſecundo idus: ſed pridie calendas: pridie nonas: pridie idus. Item vt nõ dicimus nudiuſprimus ita nec primo quidẽ calendas: primo nonas: primo idus: ſed calendis: nonis: idibus. Preterea ex his duobus alterum format ex ſe nominatiuũ: alteruz vero minime. Ex pridie fit pridianus: ex poſtridie non fit poſtridianus: aut in vſu non eſt: ſed pro eo abutimur craſtinus: per quod ſignificatur non modo dies ſequens hodiernũ: ſed etiam quemlibet alium Uerg. georg. j. Si vero ad ſolem rapidum lunaſq̃ ſequẽtis Ordine reſpicies: nũq̃ te craſtina fallet Hora. neq̃ iſidijs noctis capiere ſerene. Eodez quoq̃ modo abutimur heſternus pro pridianus. Teren. Jure heſterno panem atrũ vorent. Cice. Uidere videor alios intrãtes: alios exeuntes: quoſdã ex vino vacillantes: quoſdaz heſterna epotatione oſcitantes:

Nudius ſecũdus quare latine non dicatur.

Heri. Cras. Perẽdie perẽdinus Cõperẽdino. Pridie. Poſtridie.

Nõ dicẽdo aut pmo calendas.

Pridianus. Heſternus.

heſternus p pridianus dr.

Bõbarda.

tantes:non de hesterno die loquitur:q; (vt sic dicam) ab illo heri non fuerat factū cum hec dicerentur. Utimur frequētius hoc per abusionem q̄ illo naturali ꝛ ppio quo ꝛ ipso frequenter vtimur. Suetonius in vita Ty. Solēnibus ipse cenis pridiana sepe ꝛ semesa obsonia apposuit. Item in vita Cai. Marcente adhuc stomacho p̄diani cibi onere. Bartol⁹ cū leguleis suis accipit postridie p̄ post tres dies: vnde consequens fuit dicere pridie pro eo q̄ est pr̄oribus et pr̄oximis diebus. Nam ita vulgo loquuntur. Pridie emi domū:quā dicendū sit nuper:de quo nūc disseramus.

Bartol⁹ postridie pro post tres dies accipit:et an recte.

¶ Epitome capitis.lxxj.

¶ Dudum de modico tēpore dicit:hore vel licet vnius aut duarum: aut diei:aut mensis pro cōditione materie seu actionis. Nuper et Pridem de longiore vtpote mensis:aut anni vnius:aut plurīū pro conditione quoq̄ materie. Olim vero de magno tempore:siue anteacto:siue futuro. Sed interdū etiam pro dudum:aut pro aliquādo accipit. Idem quoq̄ tempus importat per iamdudū. Jampridez: Jamdiu: Jamolim seu olim iam: q̄ per simplicia: sed simplicia etiā locū habent q̄n significatio verbi est momētanea atq̄ transitoria: neq̄ persistit seu permanet. Composita vero dumtaxat tunc q̄n est persistens ꝛ continuata ad tēpus vsq̄ designatū: vt in sequēti capite latius patebit. Exempla omnia late patēt in textu: sed de ratione ac vsu horū vocabulorū latius explanabimus in sequētis capitis declaratione. Bombarda videt dicta a bōbo.i. sono:ꝛ ardeo:q; cum ardore fit sonus ille.

Bōbarda.

¶ De Dudum: Nuper et Pridem compositisq̄. Capitulum.lxxj.

Dudum iāduduz Nuper. Pridem Jāpridē

DUdum et Jamdudū de paruo tempore vnius hore: aut semihore: aut duarum horarū: aut certe breuissimi tēporis. Nuper siue Pridē: et Jampridem de longiori tpe decē: aut viginti dierum: aut mensis mensiū ve: ꝛ nōnunq̄ annoꝝ pro cōditione materie. Item dudum ꝛ nuper seu pridē de re siue actione que nō insistit:sed statim transit. Jamdudū ꝛ iampridē de re siue actione que insistit ꝛ immoratur:illa preteritum vtiq̄ postulant:hec frequentius presens nōnunq̄ etiā preteritū:dudū intraui:ꝛ iādudum te expecto.i. hora aut semihora est: vel due vel tres vel (vt m'trū) quatuor:ex quo intraui:ex quo te expecto. Sed ipsa actio intrādi nō insistit:sed statim desinit. Secus aūt expectandi actio. Jrē nuper ex Sicilia rediī:et iampridem ex Sicilia absum:vel iampridē ex Sicilia rediī.i. supr̄oribus diebus mēsibusve ex Sicilia rediī:ꝛ iam multi dies sunt vel aliquot mēses ex quo absum ex Sicilia:vel quo ex Sicilia rediī. Hic cōtinuatio intelligit tēpus:illic minime. Hic significat moraꝝ:qua in hoc loco immoratus sum:illic momentum illud applicationis. Ceterū q; dixi nup et iāpridem nō modo mēses cōplecti verūetiā annos pro cōditione materie: tale exemplū sit.

Nuper inuenta machina:quā bombardā vocant.i. nō multo tpe abhinc. Jampridē bombarda in vsu est:hoc est iam aliquāto ab hinc tempore in vsu est. Cic. de Diuinatione. Neq̄ ante philosophiā patefacta:que nuper inuēta est:hac de re cōis vita dubitauit. Idem de amicitia. Neq̄ em̄ assentior his: q̄ nuper hec disserere ceperunt: cū corporibus simul aias interire: atq̄ oia morte deleri. Quid attinet hic plura exēpla repetere:quū nemo alr locutus sit? Forsan aliq̄n poete/apud quos legimus iamdudū pro cōtinuo: sed fere in pſona loquente:ꝛ alios vt maturēt hortāte:vt Ver. Jamdudū sumite penas:rarius iampridē vt fecit Luca. Tollite iampridē victricia tollite signa. Nisi iampridē victricia dicamus:quare Boet. male videt voluisse imitari vnū locum M. T. in rheto. dicentis. Aliq̄n rñdendū est primū his que aduersarius nuperrime dixerit:quū in cōmentarijs dialecticis inq̄t. Hoc autem q̄ nuper diximus:quū dicere debuisset vltimo: aut nouissime: aut postremo:aut proxime. In Saturnalibus quoq̄ Macro. Jamdudū inquit hec questio ab Aristo. ꝛ p̄posita est ꝛ soluta:quū dicere debuisset iāpridem:aut potius iam olim. Plī. etiā maior (si vere scriptū est) lib. xxiij. sic inq̄t. Somno vero ac securitatibus iamdudū hoc fuit q̄ illi helena ante cibū ministrauit. Et iterū li. xix. Jamdudum ex eadē Hispania zelicon venit in Jtaliā plagis vtilissimum. Et Liui. lib. xlj. Jn eo captiuoꝝ numero fabri qui dudū fuere assueti apud penos Mercede opus in arce Lucroꝝ facere. Pridem aūt ꝛ nuper idē significant. Est aūt nuper nō longo tpe a nūc: interdū nō longo tpe a tūc: vt Curt. Qui nuper ab Alexādro missi erāt. Tit. Liui. Tunc hec ipsa agebat aios indignitas:nō in retinēdis modo publicis agris:quos vt teneret pti nacem nobilitatē habere:sed ne vacuuz quidem agrum nuper ex hostibus captū plebi diuidere. Cice. de Orato. li. ij. q̄ multa de balneis quas nuper ille vendiderat. Pridē vero ratum est. Plī. li. vij. natu. hist. Jpsi vero pridem vidimus eadē ferme oia:preter puberta tem in filio Cornelij taciti equitis Romani. Paulus iurisc̄osultus. Et nō est mirū si pecuIium q̄z defuncti pridē filij defert p̄ri. Ulpianus tenetur eū ordinē tenere:quē pridem habuit modestinus. A literis pridez sibi editis. Sepius cū negatione:ꝛ cū q̄:ꝛ cum ita Plī. li. xv. Medici nō pridē venere in Jtaliā. Cic. pro Roscio comedo:q̄ pridem nomē Fannij in aduersario retulisti? Idem in Bruto. Fuit em̄ regnāte iā Grecia: nr̄a aūt ciuitate nō ita pridē dñatu regio liberata. Papinian⁹. Idē in vectigalibus nō ita pridē constituтū est:vt sui tp̄is singuli periculū p̄starēt. Idē intelligatur in dudū: q̄ in pridē. Ut quādudū hic sedes? Rñdebis nō ita dudū vel iamdudū.

¶ Epitome capitis.lxxij.

¶ Olim de magno tpe tam preterito q̄ futuro dr:nisi accipiat pro aliq̄n aut dudum:sil'r ꝛ

Nuper inuenta machina: & Nup ꝛ iāpridē non solū mēses verū etiam ānos cōplectunt

Macro. nō recte dictione iāduduz vsus est.

Jāolim.

Nuper ꝛ pridē idez signt.

Pridem

q̄ pridē.

q̄ duduz

Olim.

Laurentij

olim iam seu iã olim: qꝺ persistentiã aut pmanentiam significari per verbũ exigit. Diu vero nihil aliud sigt: nisi per longũ tps: vñ dicã diu nauigaui: nõ tñ diu recessi: qz licet longũ tps transactũ est/ex quo recessi: nõ tñ per longum tps durauit recessio mea. Exigunt ergo diu ⁊ iãdiu ⁊ tãdiu nõ momentaneã sed persistentem actionẽ: eãqꝫ diuturnã. Unde interrogabimus potius sic: q̃ꝫdiu aut q̃ꝫpridẽ venisti: q̃ꝫ q̃ꝫdiu: ⁊ rñdebimus nõ ita diu: sed nuper aut dudũ: aut nõ ita dudũ. Et q̃ꝫdudum hic sedes: ⁊ rñdebis iamdudũ aut dudũ: aut si verũ est diu: qz sessio persistit. Nuper ꝓ quo Plau. dixit nuperus: videt quasi perparũ tẽporis: qz per syliabica adiectio sonat per tps: vt paulisper: parũper: tantisper: aliquãtisper: ppaulũ: aut parũ: aut tm̃: aut aliquantũ tpis. Estqꝫ vsitatius q̃ꝫpridẽ in positiuo: quũ prius et primũ seu primo vsitatoria sint q̃ꝫ nuperus ⁊ nuperrime: lz fere in alio sensu. Ut vero vno exẽplo rẽ patefaciã: querã. Quãdudũ intrasti nauẽ? ⁊ rñdebis dudũ: aut nõ ita dudũ: aut sane dudũ. Aut q̃ꝫdudũ fuisti in naui? et dices iamdudũ: qz adhuc es. Nã tãdudũ idẽ est qꝺ quasi tã a dudũ. Jãpridẽ quasi tã a pridẽ: ita olimiã iam ab olim: si ita dicere liceat. Recte aũt quero ⁊ rñdeo per dudũ: qz parũ tpis videtur ex quo aut intrasti aut fuisti in naui. At in ciuitatẽ si plusculos mẽses venisti: dicã q̃ꝫpridez ingressus es ciuitatẽ? ⁊ rñdebis pridẽ: aut nõ ita pridẽ: aut tres menses. Jtẽ q̃ꝫpridẽ studes istic? ⁊ dices. Jampridẽ: aut si parũ: iã dudum dũtaxat: ⁊ ita in cõsilibus. Cato Ciceronianus in li. de Senectute verba de Tarentino Archita faciẽs. Neminẽ censebat fore dubiũ quin tãdiu dum ita gauderet: nihil agitare mẽte: nihil rõne: nihil cogitatione cõsequi posset. Tãdiu dum dixit: ꝓ eo qꝺ vulgatius ꝺr tantisper dum. Cauendũ esse precipit Laurẽtius: ne verba que momentaneã actionem significãt: his aduerbijs applices: iãdiu iampridẽ: iãdudũ ⁊ silibus. Quã sane preceptionem nõ adeo ad vnguẽ obseruatã a plerisqꝫ oibus fuisse cõtenderim. Cicero nimirũ pro Roscio akr vsus videt: ita inquiẽs. Quid tu auferre potes a Flauio: si Flauius nihil debet: quid: hoc porro nũc restipulat: qz tampridem ipse exegit. Jdẽ in epla penultima primi libri eplaꝝ familiariũ. Jampridẽ ad te misissem ⁊c. Jdẽ pro Roscio. Ꝓpro Romano adhuc seruire nõ destitit sibi seruire iãpridẽ destitit. Nisi forte qs dicat i hoc postremo nihil momẽtaneũ significari vtpote quũ illa (vt ita loquar) desistẽtia sibi seruiẽdi adhuc immaneat. Quale dici poterit illud eiusdez Tullij pro illo ipso Roscio. Quẽ igit ex his tribus a me testẽ spectabis (vel forte sperabis) petitorem? Flauius est: cõtra se nũqꝫ testimoniũ dicet. Ceũ? Flauius est: is iãpridẽ est mortuus si viueret: verba eius audiretis: hec Cice. que quidẽ in Laurẽtiũ pugnare nõ possum vllatenus mihi psuadere. Mori q̃ppe momentaneum est ⁊ transiens. Mortuũ esse immanet.

Diu.

Nuper.

Jo. theo

Vallensis

¶ De olim ⁊ diu: eorũqꝫ cõpositis. Cap. lxxij.

Olim ⁊ iam olim siue olim iam: diu ⁊ iãdiu: ac tandiu habẽt aliqꝺ cũ superioribus affinitatis. Quoꝝ primum apud Cic. rarissimum: apud Quin. frequẽs: q lib. viij. sic ait. Sꝫ in foro tñ illã iã facilitatẽ olim desyderauimus. i. iãolim et alibi. Olimiã imperator: inter fulgẽtes virtutes tuas liuor locũ querit: hoc est iamolim: quod est iam a lõgo tpe. Olim pro futuro nõ apud poetas tñ. Ut Verg. Hũc tu olim celo spolijs ornẽtis onustũ accipies: sed apud oratores quoqꝫ. Unde idẽ Quin. Sunt clari hodie quoqꝫ ciusdẽ operis authores: q olim nominabuntur. Poete etiã ꝓ aliqñ: vt idẽ Ver. At olim feras posuit cũ vinea frondes. Nonnunqꝫ etiã pro iãdudũ accipit: vt Cur. li. viij. Olim enim uero mero sensibus vinctis ex lecto repẽte cõsurgit. Diu ꝓ nihil aliud significat nisi per lõgũ tps. Diu nauigaui: diu eqtaui: nõ aũt diu recessi: aut diu equũ ascendi: sed nuper recessi aut dudũ: ⁊ dudũ equũ ascẽdi. Quidã tñ sic loquunt: iãdiu est qꝫ recessi: vtentes aduerbio pro noie. Eadẽ ratio est in iamdiu et tãdiu. Jdeoqꝫ cauẽdũ est ne verba que momẽtaneã actionẽ significant his aduerbijs applices: quale est iamdiu publicaui opus: iãdiu duxi vxorẽ: sed iampridẽ: licet recte dicat: iamdiu est opus publicatũ: ⁊ iãdiu vxor mihi ducta est: nõ aliter q̃ꝫ si dicat: opus iamdiu est publicatum/adhuc tñ elimare nõ desino: ⁊ vxor mihi iãdiu ducta: adhuc tñ virgo est. Significat ergo hic ꝓtinuatio tpis: quo opus quidẽ publicatũ est vxor vero ducta manet ac perseuerat: qꝺ in illo superiore non fit. Jdeoqꝫ tuba dudũ aut iamdudũ sonuit: non iamdiu sonuit: iãdiu mortuus est: nõ iamdiu animã emisit: sed dudum: ⁊ idem in ceteris.

Olim.
Olimiã
Jãolim.
Diu.
Jamdiu
Tãdiu.
✠ Olim ꝓ futuro tã apud poetas q̃ꝫ apud oratores accipit.
Diu.

¶ Epitome capitis. lxxiij.

¶ Velut ⁊ veluti: quasi: tanqꝫ: ceu: ⁊ interduz vti imaginẽ ac transformationẽ innuunt sed sicuti ⁊ interdũ vt ⁊ vti similitudinẽ: verũ interdum cõfundunt. Quasi aũt: ⁊ quasi vero: ꝓprium habẽt modũ. Unde per illa superiora fit metaphora: per hec tm̃ cõparatio: ⁊ tertius aperte declarat. Nã in superioribus fere subauditur verbũ sum es est: aut idẽ verbũ alterius modi: in reliqs idẽ verbũ in eodẽ modo vult repeti: vt seuis tanqꝫ rex sup. esses: seuis vt: sicut: aut sicuti rex sup. seuit: et ita in alijs. Seuis velut sup. rex esses: aut seuiret: qũo exponi volunt illa superiora interueniente prepositione: vt confugio ad te tanqꝫ ad patrem: subaudi confugerem.

Velut.
Veluti.

¶ De velut et sicut quasi tanqꝫ et consimilibus. Capitulum. lxxiij.

Velut.
Veluti.

Elut ⁊ veluti ⁊ vti: tria hec similiora sunt in significatione illis tribus: quasi tanqꝫ: ceu: q̃ꝫ alijs tribus sicut sicuti: vt. Ea enim ex superiora imaginẽ innuunt hec tria posteriora similitudinem: q̃ꝫ vt ꝓtest videri generale ⁊ cõmune

Uti
Quasi.
Tanqꝫ.
Ceu.
sicut: vt.
Sicuti.

cum omnibus:necnō vti:cuius proprie est significatio:que vt. Tu irascēris tāq̄ leo:quasi canis velut visus est metaphora. Tu irascēris sicut vel sicuti leo:comparatio est. Ibi enī dico te leonem:hic aūt leoni similem:qđ hinc probatur:q̄ illud resolvitur perverbū substātiuum:hoc per idem verbū. Tu irascēris tanq̄ leo.i.tanq̄ leo esses:irascēris sicut leo.i.sicut leo trascitur. At qui quomodo hocipsum probatur:q̄ ita he orationes resoluantur potius q̄ ecōtrario? Nempe q̄ cum huiusmodi verbis contunctas inuenimus:vt incedis velut esses rex:nō autem sicut esses rex. Rursus tu incedis sicut incedit rex nō autē velut incedit rex:ita in similibus:ego sentio sicut plato sup.sentit:nō sicut Plato essem. Ego dico sicut antea:sup.dixi non sicut antea fui. Possunt tñ illa que dixi:resolui per idem verbum sed nō in indicatiuo:vt tu incedis velut incederet rex. Adeo illa que habēt prepositionē: vir aliter resolui pñt. Ego venio ad te tanq̄ ad deum:nō est dicendum tanq̄ deus esses: sed tāq̄ ad deū accederem. Denicq̄ hec subiunctiuum postulant:alia indicatiuum. Seruius pro sicut posuit velut.xj. Eneiđ. Nā diadema velut aliarum Italarum gentiū reges nō habebant. Si velim afferre exēpla viuentium:plura possem inelegāter dicta. Sedvnū interim afferaz:qui ita e greco interpretatur. Nam veluti iustum est in eos animaduertere qui aliquid perperam patrarunt:ita his qui nos beneficio fouerunt referre gratiā decet.

Ueluti p sicuti posuit:sed deceptus est quia greci ista nō distinguunt. Aliqñ ne nos quidem distinguimus:vtiq̄ cū quedam enumerantur:postea aliquid exēpli subiungimus: vt apud Ciceronem officioꝝ.j. Tamē ex singulis certa officioꝝ genera nascuntur/vel vt ex ea parte que prima descripta est. Idem de natura deoꝝ. At quid tam temerariū:tamq̄ indignū sapientis grauitate atq̄ constantia: q̄ aut falsum sentire:aut qđ nō satis exploratē perceptum sit ꝛ cognitum:sinevlla dubitatione defendere velut in hac questione. Plinius naturalis hystorie lib.ij. Preter hec inferiore celo relatū in monumenta est lacte sanguineq̄ pluisse Marco Attilio. M. Portio consulibus:ꝛ sepe alias carne sicut Lelio volumnio. L. Sulpi. consulibus:ex eaq̄ perputruisse quod nō diripuissent aues. Et iterum. Quidā vero amnes odio maris ipsa subeunt vada:sicut Arethusa fons Syracusanus in quo reddunt iacta in Alueū:qui per Olympiam fluens Pelopōnesiaco littori infundit. In hoc igitur solo modo loquendi velut cum sicut similitudinem habet:cum reliquis illis que iam enumerauī dissimilitudinē: que nequaq̄ licet ponere in tali gñe sermonis. Significant enim imaginem.i.non ipsam plane veritatem:aliquando tñ prope ipsam quoq̄ veritatem:tum affirmando:tum vero negando:vt pater tu nō amas me quasi filiū:immo te fili amo quasi filium. Ego non amplector illum velut filium:licet mihi filius sit:ille diligit me tanq̄ filium licet non attineā:hec plane imago est. Habet aūt quasi quiddam proprium:quale est:obijcis mihi q̄ vrorem repudiauerim:quasi tu idem nō feceris: vel quasi vero:que exēpla nusq̄ non plurima sunt. Uti accipi solet pro vt:ꝛ hec duo pro q̄. Uer. Nāq̄ videbat vti bellantes pergama circū hac fugerent Graij. Quin. Neq̄ ego grauissimū patrem suprema sua iuuenī iactasse crediderīz: vt heredem filiū scriberet. Seu magis est poetarum:sed quo multi et presertim Pli. vtunt. Quidam indocte his tribus vtitur p sicut.

Quasi. Uti:ꝛ vt:

¶ Epitome capitis.lxxiij.

¶ Non et sed sequente vtrumq̄ q̄ aut quia: aut alterum q̄:alterum quia:locum habēt in circunstantia cause efficientis:q̄q̄ q̄ pro quia: et ipsum quia connotant:sicut vt et quo cause finalis. Exempla sunt in tertu manifesta.

¶ De non quia:ꝛ non quod:de quo:ꝛ vt quia:et vt quod. Capm.lxxiiij.

Non quia

Non q̄.

Non quia negē hoc bene esse compositum:sed quia negē hanc esse cōponendi in oībus principijs recusem. Iterū idem Quin. et febrem quiete et abstinentia: non quia rationē videbat:sed quia valetudo ipsa coegerat mitigauit. Iterum. Quod ego nō idcirco potissimū in hac parte tractare sum aggressus:q̄ nō in ceteris quoq̄ doctoribus idem hoc examinandū q̄q̄ diligentissime putē: sed q̄ magis eius rei necessariam mentionē facit etas ipsa discentiū. Iterum. Non quia prodesse vnq̄ satis sit:sed quia hoc pspicere debet:ne quid peius q̄q̄ fecerit faciat. Ex his exēplis videre licet nunc bis quia repeti:nunc vnū q̄ esse ꝛ vnum q̄:et vbi est q̄ ubi semel bisve posse esse q̄. Preterea in secundo membro nūc subiunctiuū esse: nunc indicatiuū nunq̄ tñ idem repeti verbū: presertim modo verbi mutato: vt fecit quidā qui ait. Non q̄ amicus nō esses:sed q̄ ita amicus eras:quū dicere debuisset:nō q̄ non amicus eras:sed q̄ vel sed q̄ ita amicus esses. In quo illud obseruatione dignū de causa efficiente dicendum esse q̄ ꝛ q̄: de finali quo vel vt. De duobus prioribus exempla inspeximus. De posterioribus: Cic. in Philip. Nō vt proficerem aliquid: siue nō quo proficerem aliquid. Quidam ignari huius differētie scribunt nō raro quo p q̄:vt apud eundē:et eodē in loco. Primū igitur acta Cesaris seruanda censeo: nō quo probem: quū scribendū sit q̄ p eo qđ est quia. Quid signi? Certe q̄ in altero membro est quia:quū dicit. Sed q̄ rationē habendam censeo pacis atq̄ otij. Et nemini dubiū est q̄ resolui per quia:ꝛ quo pervt:ꝛ hoc in loco a Cic. significari causam efficientē:cui cōpetunt qđ ꝛ q̄:nō finalē:cui cōpetūt quo ꝛ vt q̄q̄ liquide probat:quū in eadē sīa de vtraq̄ causa fit mentio:quale est. Non castigo te q̄ odio habeā sed quo meliorē efficiā. In primo mēbro est causa efficiēs:in scdo causa finalis. Mutemus iterū causas sic: castigo te:non q̄

quia ꝛ q̄ quo ꝛ vt. Nonvt.

¶ De cā efficiēte dicere oportet:q̄ ꝛ q̄: de finali q̄ vt vt.

odio habeam:sed q amē. Rursus:nō castigo te quo voluptatē ex cōtumelia tua contrahā: sed quo meliorem reddā. Vbi est q illic posse poni qr:et vbi quo illic vt vel duplex: vel simplex:iam dictum est.

¶Epitome capitis.lxxv.

¶Facio ꝛ cōmitto cū particula vt:interdum significat aliquid fieri ꝓpter aliud:interdum idipsum qđ fit. Vt coactus feci vt viduā ducerem. Nō cōmittam vt viduam ducam:vbi idipsum quod fit significāt. Mercatum feci vt diues fiam. Commisi facinus atrox vt timori sim:vbi aliud propter aliud fit.

¶De facio vt:ꝛ cōmitto vt. Caꝑ.lxxv.

Facio vt

Cōmittovt.

Vitus feci:vt Caium Flaminium de senatu eiscerē:ꝛ alibi idem. Cice. Faciundū puto:vt paucis rationez nr̄i cōsilij demus. Et Quin. Quod si nemo miratur poetas maximos sepe fecisse vt principijs operū suoꝝ musas inuocarent. Discrimen habet hic modus loquēdi ab altero. Alibi namq fit aliud ꝓpter aliud: vt quū quis inuigilat diligētius faciēde mercature: cur id faciat interrogatus:vt liberi mei honestius viuant rñdebit:aliud est ergo qđ ipse facit:aliud ꝓpter qđ hoc ipsum facit:non ita in exēplis a me modo recitatis. Quid Cato fecit vt flaminiū eiiceret de senatu? Nēpe hoc ipsum qđ fecit. Quid faciunt poete vt musas inuocēt? Nempe nil aliud nisi q musas inuocant. Idem est igit̄ in genere hmōi principiū et finis:siue opera ꝛ effectus. Idē fecit Cice. quodā in loco in verbo cōmitto. Qui ꝑm naturam viuere volet:nunq cōmittet vt alienū appetat:et qđ alteri detraxerit: sibi assumat. Idem, est hoc ac si dixisset. Qui ꝑm naturam viuere volet:nunq alienū appetet:vt in superioribus Inuitus Caium Flaminiū e senatu eieci:et paucis ratio nostri cōsilij est reddenda:et ita in ceteris.

¶Epitome capitis.lxxvj.

¶Sic̄r q et quū verbis apposita interdū nō aliud:sed idip̄m qđ fit:fieri dicunt:vt sit idem in qđ ꝛ ꝓpter qđ. Tunc autē particule ille cū adiunctis suppositū premissi verbi videnť:vt auget dolorē q aperte dolere nō possum. Auget dolorem: quū recordor me aperte dolere non posse.

¶De q ꝛ quū iūctis ꝟbo ꝓncipali. Ca.lxxvj

Qđet. Quum. Cice. ad Brutū.

Quod ꝛ quū quiddā peculiare in oratione exhibēt:vt in Bruto Cic. Augebat etiā molestiā:q magna sapiētum ciuitū q bonoꝝ penuria tam in ciuitate esset. Idē ad Sulp. Quo in periculo nōnihil me cōsolatur:quū recordor hec metū vidisse. Quid est qđ augeat. Cice. molestiam aut quid eū cōsolať:vel q magna penuria sapientum esset:vel quū recordaret̄ sue ꝓuidentie? Nēpe hoc ipsum q magna penuria sapiētum est:ꝛ qđ illud suum consiliū recordatur. Idem est igitur id in quo molestiam consolationemve capit:et propter quod ipsam molestiam ac consolationem capit.

¶Epitome capitis.lxxvij.

¶Particula q verbo adiecta facit sepe verbum significans pro significato accipi per vt sequens resolubile. Que res exēplo facilius q̄ ratione declarabit̄:verbi gratia. Nūc etiā hoc cōtemnitis:q sensistis tam charā populo Romano Auli Hirtij vitam fuisse:resolutur sic:q (vt sensistis) vita Hirtij tā chara populo Romano fuit.

¶Quum verbum significans pro significato accipitur. Capl̄m.lxxvij.

Quod,

Epe admirari soleo:q nūq̄ tibi grauem senectutez esse senserim. Quid miraris Scipio/te nō sensisse quod sentire nō posses? Quippe q nunq̄ fuit. Miraris q nūq̄ senseris me fuisse luscū: qui nunq̄ fui? Mirādū potius foret:si sensisses me luscum:aut grauiter tolerantem senectutem. Verū sic locutus est Scipio cū Catone:quasi diceret. Miror senectutē tibi (vt sentio) non esse grauem. Et alibi idem Cic. Declarat autem studiū bellice glorie: q statuas quoq̄ videmus:ornatu fere militari. Non q videmus:sed vt videmus:q sunt statue ornatu fere militari:declaratur studiū bellice glorie. Et alibi. Non tam me ista fama delectat falsa presertim:q̄q̄ spero amicitie nostre memoriam sempiternā fore ꝓ eo q est:q̄ q amicitia nostra (vt spero) sempiterna erit. Et alibi. Num etiā cōtemnitis:q sensistis tam charam populo Romano Auli Hirtij vitā fuisse: pro eo qđ est:vt sensistis:tam chara vita Hirtij populo Romano fuit. Et alibi. Et eo studiosius hoc negotiū suscepimus:q te nō sine causa velle cognoscere rhetoricā intelligebamus:pro eo qđ est:vt intelligo:non sine causa vis rhetoricaz cognoscere. Quin.in.ij. Sicut Polycratem cū Busirim laudaret:ꝛ clytēnestram: q̄q̄ is qđ dissimile nō est composuisse orationem que est habita cōtra Socratem dicitur. Nō est hoc q cōposuisse orationem dicitur contra Socratem simile illi:q laudaret Busirim ꝛ Clytennestram sed hoc ipsum:qđ composuit orationem:vt dicitur.

q resoluitur,i vt

¶Epitome capitis.lxxviij.

¶Sub tamē postpositō sepe intelligit̄ q̄uis: constructio autē tunc incipienda est a verbo: relecto tamen ꝛ posito q̄uis. Vt ꝛ inuito solo nōnihil tñ fecūditatis expressi.i. Et q̄uis inuito solo: tamen nōnihil ꝛc. ꝛ construitur sic. Expressi nonnihil fecunditatis: q̄uis inuito solo:ꝛ ita in similibus.

¶Sub tamē intelligit̄ q̄uis. Ca.lxxviij.

Tamen. Quāuis

Amq̄ dum fortius opus permisit etas:terrā manibus subegi:et difficultatem labore perdomui:ꝛ inuito solo nōnihil tamē fecunditatis expressi:subintellige q̄uis:sic:q̄uis solum esset inuitum:tñ nōnihil expressi fecunditatis. Et in his pristine fortune reliquijs miseris et afflictis: tñ haberet quosdā:quorū animos nec supplicio quidem suo satiare posset. i. q̄uis reliquie pristine fortune misere sint et afflicte;

tamen haberet quosdã ⁊c. Illud hoc loco nõ omittamus: querentes vbi est q̃uis: licet si et q̃q̃: similiaq̃: et tñ vnde incipiẽda sit cõstruc oratio? Atrinq̃ prohiberis: sed nimirũ a verbo cui adherebat tñ: ipso tamẽ excusso: quod idcirco in ligatura ⁊ quasi iũctura orationis inserтum est: q; oratio vnde nõ debuerat incepерat: vt ⁊ si vere eor iudices ⁊c. Quod si a ꝓncipali verbo cepisset: superuacuũ fuisset inferre tamen: nunc igitur quum recte inchoatur: illam dictionem vt superfluam quasi functaꝫ officio suo debemus abiscere.

¶ Epitome capitis. lxxix.

¶ Dumtarat cõmerciũ huiusmodi clausule: sed etiam: verumetiã: sed quoq̃: sed et: nõ postulat: q; fere affirmatiue ponit sicut solũmodo: ⁊ tantum cũ negatione: sed interdum pro illis: aut vt illa positũ reperitur. Significatio enim videtur eadẽ: vnde dicetur differẽtia in vtendo. Nã semel dumtarat beneficiũ accepi vsitatum est. Nõ solũ semel: sed terq̃ quaterq̃ retuli: etiam vsitatum: non semel: dumtaxat sed ⁊c. inusitatius est.

¶ De dumtarat. Cap. lxxix.

Dũtarat solũmõ. Tantũ.

Dumtarat licet idem significet qõ solum: tamen fere solet aliter in orationis serie disponi: nec recipere post se illud: sed etiã vt solũ: vt tantũ: vt modo faciunt. Cic. pro. Deiotaro. Quod ipsum et si nõ iniquũ est in tuo dumtarat periculo: et de ora. Ita loquamur: vt ei tradamus ea dumtarat que nos vsus docuit. Quin. in. xj. Ergo quũ iudex in priuatis aut preco in publicis dicere de causa iusserit: leniter cõsurgẽdum: tum cõponẽda toga: vel (si necesse erit) ex integro reiicienda dumtarat in iudicijs. Apud principẽ enim ⁊ magistratus ac tribunalia nõ licebit. Paulo post. Narratio magis prolatam manũ: amictum recidentẽ: gestum distinctum: vocem sermoni proximã: ⁊ tamen acriorem: sonũ simplicem frequẽtissime postulabit: in his dũtaxat qualia hec sunt. Latius tamen ⁊ Paulus preter morem hac dictione sunt vsi. Alter eñ ait sic. Fabros lignarios dicimus nõ eos dumtaxat qui ligna dolãt: sed omnes qui edificant. Alter sic. Quũ tutor nõ rebus dumtarat: sed etiã moribus preponat in primis mercedes preceptoribus: nõ quas minimas poterit: sed ꝑ facultate patrimonij: et pro facultate natalium constituet. Semel quoq̃ Titus Liuius lib. xlvj. Nec animũ dũtaxat nobis fidelẽ et bonũ prestitit: sed omnibus interfuit bellis que gessistis.

Quinti. in. xj.

¶ Epitome capitis. lxxx.

Qñqdẽ. Quãdo.

¶ Quãdoquidẽ et qñ accepta pro quoniam reperiuntur frequenter: alterũ apud Cice. et Ver. Alterũ apud Quin. apud quẽ ⁊ coeuos eius etiã quatenus (aut potius quatinus) in eodem significato reperitur: quũ apud Ciceronem significet inquantum. Exempla patẽt in textu. Adieci aut potius quatinus ꝓpter hanc Mancinelli limã. Aliud est quatenus per e: aliud quatinus per i. Unde Caper grãmaticus ita scribit. Quatenus per e aduerbium est: quatinus per i coniunctio causalis: vt si dicas quatinus hoc sine plagis non facies: en tibi plagas. Quatenus autem aduerbium est tẽporis aut loci: tẽporis quũ dicis. quatin⁹. Quatenus istos mores exercebis. Loci quũ dicimus: quatenus ibimus ⁊c. Festus q̃q̃ sic. Quatenus significat qua fine: sicut hactenus hac fine. Quatinus vero qñ ⁊c. Itaq̃ legendum est illud Quin. Sed quatinus luctus nri in ius vocantur. Sic quoq̃ Plinij illud. Et quatinus negatur nobis. Illud itẽ Hora. ij. Quatinus ima petit voluẽs aliena vitellus. Quatinus inquã per. i. Unde Juue. saty. xij. inquit. Quatinus hic non sunt nec venales elephanti. Hec ille. Que vera opinor. Nam cõpositũ est a qua et tenus: vt sit: vsq̃ ad quã rem: hoc est locũ: aut tempus: sicut hactenus ad hunc vsq̃ locũ: vel ad hoc vsq̃ tẽpus.

Mancl.

¶ De qñquidẽ: ⁊ qñ: ac quatenus. Ca. lxxx.

Quandoquidem et qñ idẽ significãt: ⁊ significãt qm̃. Cic. ⁊ Uerg. frequẽtius superiore vtuntur. Quin. poste riore. Cice. igitur de oratore. Que quoniã. sunt in hoium vita: qñquidem in ea versatur orator: atq̃ ea est ei subiecta materia: omnia quesita: audita: lecta: disputata: tractata: cognita esse debent. Uer. Quandoquidẽ ausonios cõiungi fedære Teucris. Sine quidem. Hic tibi fabor eñ / quãdo hec te cura remordet. Miror q̃ cur Pris. illud Uergilianũ quãdo pro aliqñ exposuerit: quod accipiendũ est pro quoniam. His se / qñ vltima cernunt. Extrema iam in morte parant defendere telis. Quin. Quãdo igitur orator est vir bonus (is autez citra virtutẽ intelligi nõ potest. Uirtus etiam si quosdã impetus ex natura sumit: tñ perficienda doctrina est) mores ante oia oratori studijs erunt excolẽdi. Eiusdẽ significati est quatenus apud seculũ dumtarat. Qui. Is ita ait. Sed quatenus luctus nostri in ius vocantur: ⁊ flenti disputandum est: ⁊ orbitati sue mater irascitur: superemus quam exorare non possumus: ⁊ eius discipulus Pli. iunior. Et quatenus negatur nobis diu viuere relinquamus aliq̃d quo nos vixisse testemur. Haz Cicero dixit quatenus solũmodo pro inquãtum: sicut eatenus ꝑ intantũ: vt in Lelio. Uidendum est quatenus amicitie tribuẽdũ est. Seculum aũt Quin. a Liuio Uerg. Horatio Enei. ij. exordior: quoꝝ vltimus in sermonibus sic ait. Surrentina vafer qui miscet fece falerna Uina columbino limũ bene colligit ouo. Quatenus ima petit voluens aliena vitellus.

Prisciano valla tarat.

Enei. ix.

quaten⁹.

¶ Epitome capitis. lxxxj.

¶ Igitur ⁊ ergo breuioribus adhibent⁹ conclusionibus: quare: q̃obrẽ: quapropter: maioribus: nisi ita dicam⁹: nescio quare sic loquaris: intelligo q̃obrẽ sic facias. Igitur quoq̃ sepe ad significandũ cõiunctionẽ partiũ orationis adhiberi solet: sicut nõnunq̃ licet rarius ergo. Ponitur etiã ergo cum accentu in penultima pro causa cũ genitiuo: vt Enei. vj.

✠ Quaten⁹ a Ciceron. pro inquãtũ accipit.

Ergo. Illius ergo. Apta etiã est indignationi particula: vt apud Augustũ. Ergo ne supremus potuit vox improba verbis. Tam dirũ mandare nefas: ergo ibit in ignes ⁊c.

¶ De igitur: ergo: quare: ꝙobrem: quapropter. Capkm. lxxxj.

Agit cũ socijs. IGitur atq; ergo breuioribus adhibentur conclusionibus: quare: ꝙobrem: quapropter maioribus: nisi ita dicas: nescio quare sic loquaris: intelligo ꝙobrem sic facias. Illud autez primum qõ protuli sepe ad significandã cõiunctionem partiũ orationis adhiberi solet: ⁊ fere post aliquam rem interiectã: quasi in hunc sensum: vt aũt continuem: aut vt pergã ad sequentia: ac ne sim longus in exemplo: vt necesse foret: afferã breue ex poeta sumptuz. Et certamen erat Corydon cũ Thyrside magnũ Posthabui tamen illoz mea seria ludo. Alternis igitur cõtendere versibus ambo cepere. Ergo etsi rarius: tamen nõnunq; hoc modo vsurpatur.

¶ Epitome capitis. lxxxij.

Adeo. ¶ Adeo interdũ accipitur pro valde: sed frequentius pro intantũ: sicut vsq; adeo: et vsq; eo: pro quibus nonnulli tanto vsurpant: idq; aut sequente vt: aut sine eo ⁊ interdum cũ solo verbo. Omnia in textu exemplis constant: quocirca superuacaneũ videri potest his breuibus capitibus: epitomen proposuisse: nonnihil tamen iuuerit: si aut breuius aut lucidius idem dicatur.

Adeo. ¶ De adeo: vsq; adeo: vsq; eo: ⁊ tãto. C. lxxxij.

ADeo exponunt pro valde: vt Terẽ. Iuuenem adeo nobilẽ. Significat etiam intantũ nõnunq; sequẽte vt: nõnũq; nõ sequẽte: vt apud Quin. Cuncta (si videt) iura percurrite: nusq; adeo pro nobis sollicita lex est: vt qõ prestat extorqueat: dedit ceco talionis actionẽ: nõ manus recusantis impellit: iniuriarũ cedis agere permisit: sed nõ cogit inuitos: adeo pene leuius est vltionem perire q; potestatẽ. Genus seruitutis est coacta libertas. Hic eadẽ sententia fuerit: si dixero: adeo vt pene leuius sit vltionem perire: q; potestatem. Hã sepe hoc modo legimus adeo positũ cum vno verbo nõ cum duobus: quale fuerat exemplum superius: vt apud eundem. Et quũ protinus rẽdendum est: oia parari non possunt: adeo vt paulo minus promptis etiã noceat scripsisse: si alia ediuerso q; opinati fuerint: occurrerint. Licuisset hoc etiam sic dicere. Adeo paulo minus promptis etiam noceat scripsisse. Idem efficit vsq; adeo ⁊ vsq; eo: vt apud eundem. Hinc tumor ⁊ vana de se persuasio: vsq; adeo vt illo discipuloz tumultu inflati: si parum a preceptore laudentur: ipsi de illo male sentiant. Sine vt: ⁊ per indicatiuũ apud Ciceronẽ. Ne si quando ei dicendũ erit de iustitia ⁊ fide: mutuetur a Platone: qui quum hec exprimẽda verbis arbitraretur: nouam quandã finxit in libris ciuitatem: vsq; eo illa que dicenda de iustitia putabat: a vite consuetudine: ⁊ a ciuitatum moribus abhorrebant. Multi ad hũc ipsum modum vsurpant tanto.

Adeo. Vsq; adeo. Vsq; eo.

Tanto. Qui. Alioq. Quin.

¶ Epitome capitis. lxxxij.

¶ Quin trifariam accipitur: primo pro quin etiam siue atq; etiam idq; fere cũ indicatiuo. Secundo pro vt nõ: vel qi nõ seu quo minus: et id cum subiunctiuo. Tertio pro cur non: id autem interrogatiue et cũ indicatiuo. Videt enim quin cõpositum a qui ⁊ ne seu nõ qui autem pro qua re: aut quomodo accipi solet: vt qui fit Mecenas: hinc per cõpositionẽ dicit alioqui qõ est alio quouis: hoc est quocunq; aliter: aut alia quauis re: pro quo vulgo alioqui scribunt.

¶ De Quin: ⁊ Quinetiã. Cap. lxxxij.

QUin pro quinetiam siue atq; etiam. Uerg. Quin aspera Juno. Que mare nunc terrasq; metu celumq; fatigat. Consilia in meli⁹ referet. Quin pro vt non: seu cur non: vbi desyderatur vtiq; subiunctiuum verbũ: idẽq; non principale: vt idem. Hic tibi nequa more fuerint dispendia tanti. Quin adeas vatez: precibusq; oracula poscas. Quin pro cur nõ: semper interrogati ue: ⁊ per indicatiuũ. Idem. Quin tu aliquid saltez potius quoz indiget vsus. Cuminibus mollitq; paras deterere iunco. Nescio q̃d viderit Seruius: qui hunc locum exposuit per quinetiã. Sed duo priores sensus vulgo sunt noti in carmine ⁊ in prosa frequentes ⁊ obuij. De tertio afferam exoratoribus quoq; exemplum. Cic. pro Rabirio. Quin cõpescitis istã vocẽ indicẽ stultitie: testẽ prauitatis? Quint. in paupere amatore. Quin tu potius admittis iuuenis consilij rationem?

Quin. Acceptuz p cur nõ desiderat subiũctiuum. ✠ seruij expositio nemvidetur valla parũ probare. ✠ Quin etiaz p q̃ nõnunq; ponitur. Cic. Remo cũ nfz q̃ vota vicrorieſue fecerit.

¶ Epitome capitis. lxxxiij.

Scõm. ¶ Secundũ accipit pro iuxta: ⁊ pro post: aut simul pro vtroq;: interdũ etiã quasi pro significat: interdum in: sepe aũt in vulgari significato: qõ est quasi sequendo authoritatem aut opinionem. Secundũ enim a sequẽdo dictũ volũt: quod autem sequitur solet esse iuxta: et post solet item prodesse. Unde secundus ventus: ⁊ secundũ flumen nauibus prodest: quocirca accipitur pro pro. Dicendo autem sm Platonẽ: est quasi sequendo authoritatẽ aut opinionem Platonis. Secundum autem aurem: non est: tantum iuxta aurem: sed iuxta: sic tamen vt a posteriore parte: vnde addidi: aut simul pro vtroq;.

¶ De Secundum. Cap. lxxxiiij.

SEcundum nonnunq; pro iuxta et post. Uer. Dulcibus illa quidem illecebris aut plena secundum flumina. Quinti. in parte palmato. Tu taces secundũ occasionem: et expeditum tibi in proximo facinus est. Sulpi. M. Marcellũ post cene tempus a Magio Syllone familiari eius pugione percussum esse: et duo vulnera accepisse: vnũ in stomacho/alterum in capite secundum aurẽ: hic iuxta significat. Itẽ

✠ Scõz pro post accipit. ✠ Scõz accipit p eo qõ est p ⁊ etiã pro in.

Suetonius in augusto. Affirmauit ipsum esse cuius imago/ scom qe tem sibi obseruata sit.

quod ab altero secūdum est: id iuxta est: atq; post. Ideoq; secundū p post accipitur: quasi secundo loco. Idē Quin. in gladiatore. Nam quod vnum mihi secundum patrem fortuna videbatur parasse presidiuz: id ego sperare in illa sorte non poteram. Lice. Proxime autē t secundum deos homines hominibus maxime esse vtiles possunt. Idē. Appellat. L. Annium qui erat institutus secundum filiā. Li. lib.ix. Hetrusci belli fama exorta est: nec erat ea tempestate gens alia: cuius secundū Gallicos tumultus arma terribiliora essent. Secundum etiam accipitur pro eo qđ est pro: vt secundum te litem do: secundum me iudica: secundum se iudicium des. i. pro me: pro te: pro se. Et pro in: vt secundū quietem. i. in quiete somni. Secundum autem Platonez: scōm Pythagoram: sensus hic notissimus est.

¶Epitome capitis. lxxxv.

Jam. ¶Jam eleganter ponitur quasi pro et tunc. Aliquando autem est quasi modus quidam inter sententias: idq; aut solum: aut cū vero. Jamiam de futuro notam habet significationem videlicet nunc. i. proxime aut statim: interdum figurate per indignationem aut miserationem sumitur: quasi sit precipue iam: vt exempla docent.

¶De iam t Jamiam. Cap. lxxxv.

Am eleganter vsurpari solet aliquando quasi pro tunc: vt Lice. Ipsa verba compone t quasi cognēta (quod ne Greci quidem fecerunt) iam neminem antepones Catoni. Quin. Quod si satis prudenter ea viderint iam prope cōsummata fuerint precipientis opera. Aliquādo significat preterea quasi nodus quidam inter sentētias: vt Uerg. Jam maris immensi prolem: et genus omne natantū. Jam varias pelagi volucres. Huiusmodi exemplā sunt crebra. Idem efficiet iunctum cū vero: iamvero vrbibus cōstitutis tc. Jamiam de futuro palam est quid significet: vt iamiam aderit: et de presenti: licet ad futurū resoluatur: iamiamq; manu tenet: t premit hasta: quasi nunc: nunc tenebit. Nōnunq; figurate per indignationem miseratione mve accipit: vt idē Uerg. Jamiam nec maxima Juno. Nec saturnius hec oculis pater aspicit equis. Cic. in Uerrem. Jamiam dolobella neq; me tui / neq; tuoz liberum: quo te aliqui innocentē putant casu miseret. Quin. Jamiam malo venena ferrum subitos ictus: improuisamq; mortem qui incestum non credit: torquere non debet / qui credit: statim debet occidere. Et hec per indignationem. Per

Jām vero. Jamiā. ✠Jām az miserationē vero Sallu. in Jugur. Jamiam p exhoranimo meo charissime frater q̄q̄ tibi immatationez turo: t vnde minime decuit vita erepta est: tasumitur. men letandum magis q̄ dolendum puto casum tuum. Per exhortationē quoq;: vt apud Quinti. Jamiam commilito quicunq; casus manet etiam si te imperator damnaturus est habes solatium: satius est q̄ a patre occidi.

¶Epitome capitis. lxxxvj.

¶Tantisper significans: quasi per tantū temporis: habet eleganter post se dum pro donec seu q̄diu. Donec autem et dum bifariam accipiuntur: vno modo pro quoad: seu vsq; ad: altero pro quamdiu: priore modo subiunctiuum: posteriore indicatiuum postulant. Paulisper autem non paulum: sed per paulū temporis significat: sicut parumper per parum temporis.

¶De tantisper: paulisper: parumper: aliquantisper: donec t dum. Cap. lxxxvj.

Tātisp. Dum. Donec.

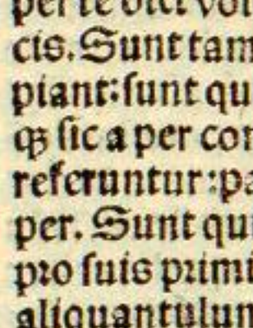

Antisper fere postulat post se dum pro donec: siue quamdiu. Nam et donec duobus modis accipitur. Dabo operam voluptatibus donec moriar: id est: vsq; ad mortem: t dabo operaz voluptatibus donec viuo: id est: quamdiu viuo. Eiusdem nature est dum: ideoq; in priori sensu amat subiunctiuum: et in posteriore indicatiuum more donec: vt apud Lice. Deinde est in carcerem ductus: vt tibi esset tantisper: dum culleus in quem conjectus deferretur: compararetur. Terentius. Ego tantisper te dici volo meum dum id quod volo facis. Sunt tamen qui pro tantummodo accipiant: sunt qui etiaz pro interea. Cetera quoq; sic a per composita ad temporis brevitatez referuntur: parumper: paulisper: aliquantisper. Sunt qui per imperitiam hec accipiunt pro suis primitiuis: que sunt parum: paulum: aliquantulum.

Dū eiusdem nature ē cū donec.

¶Epitome capitis. lxxxvij.

Cōposita a p ad tpis brevitatē referunt. parūper. paulisp. Aliquātisper.

¶Fere et temere preter notas significationes vniuersalitatem quandam etiam citra signum vniuersalitatis cōnotant: ideoq; cum signo vniuersali / non cum particulari poni possunt. Non ergo dices fere multos / aut fere aliquos. Temere autem non Ciceronis: sed Quintiliani temporibus in hunc vsum venit: sicut alia multa in textu enumerata.

Joan. Theo.

¶Hac dictione fere videtur vsus Cicero alter atq; precepit Laurentius: vtpote cuius hec sunt verba ex tertia Tuscul. Et qui suos casus simili ferunt atq; vt alij authores ipsi fuerunt: non sunt vitiosiores quam fere plerisq;: qui auari auaros: glorie cupidos gloriosi reprehendunt.

¶De fere t temere. Cap. lxxxvij.

Ere significationem habet nō omnibus notā: nisi quādo significat pene: cuius significatio est paulū abfuit q̄n: vt pene: siue fere in manus hostiū incidi: id est paulum abfuit / quin in manus hostium inciderem. Altera significatio est quum subintelligitur aliqua vniuersalitas: vt Quintilianus. Hec sunt fere emendate loquendi scribendiq; partes: id est: fere omnes. Ideoq; illud omnes adiungitur: vt idem. Nam in omnibus fere minus valēt precepta:

q̄ experimēta. Similiter de tēpore: de loco / similibusq̄: vt fere vtor hac veste in faciendis sacris. i. in omni fere tēpore: fere Romani orbē subegerūt. i. fere totū orbē: fere fit vt iuuenes amēt. i. fere vbiq̄. Cuius significationis imperiti corruperūt illud Cice. de amicitia. Cicero locū valla resti- Nemini illū in eū sermonē incidere: q̄ tū fere multis erat in ore: quū scribēdū sit: qui tū fere erat in ore. i. fere omnib⁹. Pro fere accipitur temere apud oēs post Ciceronē natos: vt Temere Quinti. Illud ingeniorū velut precor gen⁹ nō temere vnq̄ peruenit ad frugē. Sunt em̄ quedā que sequēs ac proximū. Nā. Tullio secundū adiungēda existimauit: vt pculdubio: pculdubio. obiter pro specialiter: tali causa: vel p statim: Obiter quoties pro quādo. Nā Cic. fere nunq̄ vtit: quoties. nisi addat toties. Citra pro sine vt ibi. Pluſq̄ Citra. si separes: vsus sine doctrina: q̄ citra vsuz doJnterīz. ctrina valeat. Interim pro aliq̄n. Meo nomine: Meo nomine tuo nomine: hoc nomine. pro mea tua: hac causa sine hoc respectu. Ut ibi. Minus est q̄ flendū meo nomine: q̄ q̄ illius gaudēdū est. Et alibi. Ago quinimo gratias hoc solo nomine crudelissimis fatis: q̄ maximū facinus nō in prima eui mei parte posuerūt. Cicero rarissime: vt in Bruto. At vero inq̄ ego tibi Brute nō soluā nisi prius a te cauero amplius eo nomine neminē cuius petitio sit petiturū. Et pro Sylla. An cū tanto imperio tantaq̄ potestate nō dicis fuisse regē nūc priuatū regnare dicis / quo tādē nomine? Sed hoc declinabile est. Nūc aūt de indeclinabilib⁹ agimus. qualia et hec sunt. Alioqui: alias: nihilominus: super ꝛ supra / diuersius aliquātulū a Cice. vsu: de qua differētia in cōmētarijs a me in huiⁿ⁹ orationes: ꝛ illiⁿ⁹ declamatiōes cōponēdis differet.

Alioqui Alias. Nihilominus. Super. Supra.

¶ Epitome capitis. lxxxviij.

¶ Perinde sequēte ac si vel atq̄ si aut q̄: negatione precedente: venuste ponitur pro ita: seu eo modo aut nō aliter: sed sine huiusmodi particula ꝛ sine negatione accipit̄ p eque. Nō perinde. i. nō ita: vel nō multū. Proinde autē est ideo: vel ideoq̄: a Lucretio tamē accipitur / pro perinde. Subinde accipit̄ aliq̄n pro inde / vel deinde: aut statim: ꝛ pro idētidē siue frequenter cū quodam interuallo. Idē ꝛ itidem significant sil̄r. Num vnde numquādo cōponitur significat quasi an: sed negatiuam presupponit responsionē: vbi nō affirmatiuā exigat: que fit per etiam / sic / ꝛ ita.

¶ De perinde: proinde: subinde: idemtidem itidem ꝛ item. Cap̄. lxxxviij.

Perinde. Perinde flagitat post se ac si: vel atq̄ si: quū significatio eius sit ita / vt facpinde ac si tua res esset. i. quasi. Cū negatione vero etiam q̄: vt Sueto- Aesi. nius de vita Domitiani. Nulla tū re perinde Atq̄. tione ex- motus: q̄ respōso casu Alschitarionis mathe- Perinde postulat matici. Quod si nō sequat nec acsi nec nega- cū negatiterdū q̄ tio: accipiet pro eque: vt Plinius iunior. Fu- nus Rufi clarissimi viri ꝛ perinde felicissimi. Perinde accipit̄ p pro ita. i. quod est multū: vt idez Suetonius valde. de vita Galbe. Quare aduentus eius non perinde gratus fuit. Proinde idem est quod ideo: vel potius ideoq̄: semper em̄ dependet a superiore sententia. Quidā quoq̄ est Lucretius: accipiunt proinde in eam significationē quā dedimus perinde: vbi proinde duas syllabas habere facit. Subinde reperit̄ proinde vel deinde statim: vt Ti. Li. lib. iij. Subinde arreptus a Pub. Mumitorio Spurius Oppius. Et Horatius ad Celsuz. Si dicet recte: primum gaudere: subinde. Preceptū auriculis hoc instillare memēto. Etiam pro idemtidem siue frequēter cum quodam interuallo: vt si iter faciens crebro ad comitē respiciā: an me sequi possit: dicā subinde respicio. Cicero autem diceret idemtidem. Nam subinde vti nō solet: ne equales quidē eius. Varro: Sallustius: Cesar: licet illi vtantur nouissimo pro vltimo: multiq̄ alij: qd̄ Cicero nō facit. Itidē et item significant id qd̄ similiter. Hec oia abinde composita Priscianus multiq̄ alij pronuntiari volunt: accentu in antepenultima: qualia sunt (vt eidem placet) cōposita a quādo: aliquando: siquādo: nequando: nunquādo. Est enim hoc vltimum et ipsum compositum. Ideoq̄ per n in tertia litera scribēdum est: nō per m: pro eo quod est num aliquādo. Est autē huius monosyllabe significatio pene eadem que an: subintelligitq̄ vtiq̄ negationē: vt num ego te spoliaui: quasi dicat ego non te spoliaui. At quoties per negationem interrogamus: subintelligitur affirmatio: vt non ego te spoliaui: quasi dicat: ego te spoliaui. Affirmatiua autem responsio hec propria est etiam: vt vidisti me hodie: si vidi te respondere debeo: etiā: vel sic. Plt. ad Tacitū. Studes inquam: Respōdet etiam. Ubi: Mediolani. Vulgo autē respondemus ita. Neq̄ hoc sine authoritate. Simo apud Teren. decenti Dauo. Wbine: respondit ita.

Proide. Subide pfrequēter cū q̄dā interuallo accipitur. De vocibus compositis a quando Itidem. Item: Num q̄d signific. Non. Etiam. Sic. Ita.

¶ Epitome capitis. lxxxix.

¶ Nunc vsurpari solet sine significationē tēporis certi: vt nō sit in hoc tempore: sed quasi in hac conditione seu qualitate. Nunc ipsum pro nunc est reperire apud. M. T. libro epistolarum ad Atticum duodecimo. Is enim in ea epistola cuius initiuz est Sillius vt scribis ita ait. Nunc ipsum ea lego: ea scribo: vt ij qui mecum sunt difficilius otyum ferant: q̄ ego laborem. Jo. thes

¶ De Nunc. Cap̄. lxxxix.

Nunc solet vsurpari sine significatione tēporis: vt de diuinatione certi tem Cicero. Que quidem multo plura si ra euenirent: si ad quietem integrificōe. gri iremus. Nunc onusti cibo et Nūc sine Nonit vino confusa et perturbata cernimus: et de nunc pro oratore. Et si in huiusmodi genere nihil esset sero. ver. nisi falsum: atq̄ imitatione simulatum: maior nūc scio ars aliqua esset requirenda: nūc ego quid di- quid sit cam: Et in eodem. Nam si ita dicerē ꝛc. nunc amor. vero fateris ꝛc.

¶ Epitome capitis. xc. Bene.

¶ Bene et male accipiuntur pro valde: sed Male.

male potissimum de re que maluz affert sicut et pessime et peius: sed peius gaudet iungi verbo odi: cui etiã male sic iunctum legitur. ¶Dicitur ergo quis bene miser: id est: multum etiam cum pernicie: sed male gratus negationem affert: quum gratitudo non contingat cum malo. Male cautus autem dici potest multum cautus: sed in malum alterius. Ouidius. Grecia facundum: sed male forte genus: id est: non forte: quod particula exceptiua specificat.

¶De bene: male: peius: ꝛ pessime. Cap̃.xc.

Bene. BEne nõnunq̃ accipit pro valde: vt Tice. Habetis oratorem bene longum. Quinti. Quũ multa diserte summisq̃ clamorib⁹: que neq̃ ad iudicem: neq̃ ad declamationem pertinent: decantauerunt bene sudantes: beneq̃ comitati per forum reducunt. Huic simile quiddam habet male: vt comici frequenter vtuntur. Male mihi timeo: pro eo quod est valde timeo. Tice. in Bruto. Addebat etiam id que ad rem pertinere credebat: scriptores illos male mulctatos. i. valde ꝛ q̃si bene mulctatos: sed in malum illoz. Ideoq̃ non dixit mulctatos bene sed male: neq̃ id solum in positiuo aduerbio: sed in superlatiuo quoq̃: vt pessime mulctatos: atq̃ ideo in cõparatiuo: sed frequentius cum verbo odi: vt idem in Philippicis. Quo neminem veterani peius oderunt: peius quasi magis et valdius. Idem ad Mariũ. Oderã multo peius q̃ illum ipsum Clodium. Illum enim oppugnaueram: hunc defenderam. Nec tantũ per comparatiuũ cum hoc verbo: verũ etiam per positiuum: vt Teren. in adel. Illud rus nulla alia causa tam male odi: nisi q̃ prope est: tam male: p eo quod est tam valde. Per aliud autem verbum: vt Ouiõ. heroidũ. Peius adulterio turpis adulter obest.

Wale. Pessime Wale cũ hoc ꝟbo odi ꝛ positiuo significat valde.

¶Epitome capitis.xcj.

¶Super significat fere rem contiguam: supra fere interiecto spatio distantem. Intra ad numerum ꝛ spatium refertur: habetq̃ pro relatiuo extra. Infra ad dignitatem vel ad locum: ꝛ habet pro correlatiuo supra. Super autem habet pro correlatiuo subter: quod etiaz contactum rei significat. Non ergo dicemus infra octauam Petri: sed intra. Nec faciã infra octo dies: sed intra: aut octo diebus efficiam. Regunt autem nunc super ꝛ subter accusatiuum: sed olim erant communes prepositiones: vnde Maro in Bucco. Fronde super viridi. Et in Eneiõ. Ferre iuuat densa subter testudine casus. Persius autem dixit. Et illa subter Cecum vulnus habes. Urinator dicitur qui se aquis immergit: atq̃ dũ vult emergit natando.

Super. Supra. Vrinator

¶De sup/supra/intra/infra/subter. Ca.xcj.

Super ꝛ supra. SUper ꝛ supra licet in eodẽ loco sedere possint: tamẽ in hoc plerũq̃ differunt: q̃ illud contiguum est: hoc interiecto spatio: vt sedeo super lapidem: magis q̃ supra lapidem. Rursus aquila volat: vel nubes pendẽt supra nos: potius q̃ super nos. Non tamen sic semper: vt apud Quin. Nec vlla est supra terras adeo rabiosa belua: cui non imago sua sancta sit. Et Liuiũ lib.xliiij. Vbi circa muros supra subterq̃ terram per dies.xv. pugnatum est. Intra ꝛ infra etiam differunt: q̃ intra ad numerum et spatium refertur: vt intra.xx. dies: ꝛ intra muros: non autez infra viginti dies: vel infra muros: infra ad dignitatem et ad locum: vt infra dignitatem meam est: ꝛ infra tectum: id est: subter tectum. Denicq̃ intra habet relatiuum extra: infra vero supra. Subter quoq̃ relatiuuz habet super: ideoq̃ tactum rei fere significat: vt hic vrinator mirifice natat: duratq̃ subter aquam.

Supra ñ semp cõtiguã rẽ significat. Intra. Infra. Subter.

¶Epitome capitis.xciij.

¶Sicut significans idem quod quemadmodum aut quomodo: venustatem habet in cõnectenda antecedenti sententia cum sequenti: sicut et ipsa quibus equipollet poni solent. Copulat etiam res nõ solum similes sed dissimiles: quam vim etiam (et quidem frequentius) vt habet: sequẽte presertim ita: quod ab itaq̃ differt: id quod sic a sicq̃: quia simplicia prepositiui sunt ordinis: composita cõmunis. Accipitur etiam ita pro valde. Horum autez omnium exempla in textu clarissima sunt: sine quibus difficulter rem intellexeris. Sicut.

¶De sicut/ita/itaq̃/ꝛ sic. Cap̃.xciij.

SIcut habet nõnunq̃ venustatem magnam atq̃ vtilitatez in disponendo: quoties antecedẽtem annectit cum sequente sententia: vt apud Quin. Sunt et alia ingenita quidem que adiuuant: vor: latus patiens laboris: valetudo: constantia: decor: que si modica obtigerunt: possunt ratione ampliari. Sed nonnunq̃ ita desunt: vt bona etiã ingenij studiaq̃ corrumpant: sicut et hec ipsa sine doctore perito: studio pertinaci scribendi: legendi: dicẽdi: multa et continua exercitatione per se nihil prosunt. Plinius lib.vij. Ferunt Crassum auum Crassi in Partis interempti/nunq̃ risisse: ob id ἀγελαστον vocatum: sicut nec flesse multos. Seruius grãmaticus hac dictione et bene: ꝛ frequenter vtitur. Possumus eodẽ modo quo sicut vsurpare duo alia. Quemadmodum ꝛ quomodo: aut si quid aliud est eiusmodi natura. Habet ꝛ aliam naturã sicut: vt non modo res similes copulet: quod est frequentissimum: sed diuersas quoq̃ et sepe contrarias: vt idem Quin. Sed hec eloquendi precepta sicut cognitioni sunt necessaria: ita non satis ad vim dicendi valent: nisi illis quedaz facilitas: que apud Grecos ἕξις nominatur: accesserit. Quod licet dicere etiam per vt: et quidem frequentius: vt idem. Quod vt optimum: ita longe difficillimum. Sed in hoc genere sermonis bonam sibi partem vendicat illud ita: de quo hoc etiã addam: q̃ nõnunq̃

Quemadmodum. Quõ. Sicut interdũ contrarias. pulatrec

accipiť pro itaq; : ſed hac differẽtia vt nunq; ipſum antecedat in eadẽ ſententia altera dictio: Cice. in Tuſculanis. Ita nobiliſſima ciuitas Grecie ⁊ olim potentiſſima: ſepulchruq; nũq; acciuis ſui ignoraſſet: niſi ab homine Arpinate didiciſſet. Puſſumus per itaq; ſic dicere.

Ut: Ita. Ita. Itaq;.

itaq;. Itaq; ciuitas: vel ciuitas itaq; eodem modo quo ſic pro ſicq;. Quinti. Ubi de adoleſcente in opere duro ac virili ſe exercente dixiſſet: intuli.

Sic. Sic effectum eſt: vt quẽadmodũ aliquis putant: poſſet cito militare: accipitur etiã ita pro valde: vt Cice. Nec ita multo poſt edictũ Buti affertur et Caſſij. Quinti. Nec res eſt ita magni temporis ac laboris.

Ita acci pik inter dũ p val de.

¶ Epitome capitis. xciij.

¶ Nam etiam prepoſitiui eſt ordinis: namq; cõmunis. Nã q: idem eſt qõ qõvero: vel qaũt ¶ Dices ergo. Nam hoc licitum eſt: vel nãq; hoc licitum. Item hoc namq; licitum eſt: vel hoc licitum eſt namq;: ſed non: hoc nam licitum eſt.

¶ De nam/namq;/namq;/q; autem/et qvero. Capi. xciij.

Nam et namq.

Nam ⁊ namq; quiddam ſimile habẽt quod ita ⁊ itaq;. Quippe quũ nãq; ſoleat ⁊ primum locum ſortiri ⁊ ſecũdum: aliquando etiam tertium. Nã non ſolet: ſed prima ſemper eſt dictionũ. Preterea hoc aliquando accipitur pro autem ad diſtinctionem ſententiarum: vt in Salluſtiũ Cicero. Nam q; in vxorem atq; filiam meam tam petulanter inuectus es. Idem valet ac ſi dixiſſet: qõaũt vxorem ⁊c. ſiue qvero veluti ſepe incipere ſolemus. vt idem. Quod autẽ ſcribis quid de exitu belli ſentiam: magis cõſilium petere poſſum: q; ipſe alijs dare. Idẽ de oratore lib. j. q; vero viros bonos iure ciuili fieri putas: quia legibus ⁊ premia propoſita ſint virtutibus: ⁊ ſupplicia vitijs: equidem putabam virtutem hominibus (ſi modo tradi ratione poſſit) inſtituendo ⁊ perſuadendo non minis ⁊ vi ac metu tradi.

Namq. Qõaũt. qvero.

¶ Epitome capitis. xciiij.

¶ Iterum aliquando ad primam vicem ſpectat: ſicut quedam compoſita a re nullam iterationem important: ⁊ rurſus pro econtrario Antehac proprie eſt ante hoc tempus: ⁊ poſt hac poſt hoc tempus: tamen ante hac interdum accipitur pro ante illud tempus: ⁊ poſt hac pro poſt illud tẽpus. Sicut deinceps proprie eſt deinde aut dehinc: ſed accipiť aliquãdo pro gradatim. ¶ In illo tamen Vergi. vj. Enei. Rurſus ⁊ incipiant in corpora velle reuerti. Non videtur cur iterum non ſignificet rurſus: quia opinabãtur plurimi animas purgatorum aut perfectorũ hinc migrare ad Elyſios campos: atq; expleto tempore fruitionis gaudij virtutibus debiti: iterum hauſto Letheo flumine in corpora velle reuerti: atq; re vera redire. Non tamen inficias eo re trifariã accipi. Interdum iteratiue: vt itq; reditq; viã toties. Interdũ pro ſimplici: vt ad Chryſippi laqueos reuertamur. Interdum pro contrario ſimplicis: vt quando componitur cũ verbo d clauſuram aut occultationem pertinẽte. Unde claudo ⁊ recludo: ſero ⁊ reſero: velo ⁊ reuelo: tero ⁊ retero: tego ⁊ retego: contraria ſunt. Reuincio tamen fere auget: et reſciſco aliud dicit.

¶ De iterum/antehac/poſthac/deinceps/et rurſus. Capi. xciiij.

Iterum

Iterum refertur etiam ad primã vicem: non tantum ad poſteriorẽ. Nã iterum voco te: id eſt iterata vice vſitatum eſt: iterũ vocaui te preter hãc vicem: eſt minus vſitatũ. Cice. pro lege Manilia. Quum tantam multitudinem cum tãto ſtudio viderem⁹ quantã non iterũ in codẽ hoie pficẽdo vidim⁹. Añhac ⁊ poſthac huic ſimilia ſunt: hoc eſt añ hoc: vel poſt hoc tps. Aliquando tamen reperimus ante illud: vel poſt illud tempus. Salluſtius. Sic accenſa libidine: vt ſepius peteret viros: q; peteretur. Sed ea ſepe antehac fidem prodiderat: creditum abiurauerat. Suetonius in Domitiani vita. Parti arrogantia quum procuratorũ ſuorum nomine formalem dictaret epiſtolã/ſic cepit. Dominus ⁊ deus noſter ſic iubet fieri. Unde inſtitutũ poſthac: vt ne ſcripto quidem ac ſermone cuiuſq; appellaretur aliter. Similiter deinceps accipitur pro dehinc: et pro deinde: atq; etiam pro gradatim. Cicero in Tuſcula. Omnes qui deinceps accubarent: ad lyram canerent. Et ad Thermum. Sed tamen tres fratres ſummo loco natos: promptos: non indiſertos te nolo habere iratos: quos video deinceps tribunos plebis p triennium fore. Sed redeamus ad iterum: quod aliquid nouitatis exhibet: quum dicitur. Iterũq; ad tarda reuerti corpora. Quomodo iterum? Nunquid ſemel antea redierant? Minime. Quid ergo? Aut acciplendũ eſt quomodo rurſus pro econtrario. Cicero officiorum libro. iij. Neq; me doloribus dedi quibus eſſem confectus: niſi reſtitiſſem: nec rurſus indignis homine docto voluptatib⁹. At reuerti redireq; pro venire: vt idem de fato. Ad Chryſippi laqueos reuertamur. Quũ nihil de Chryſippo meminiſſet. Quinti. Si verum eſt poſt vetuſta ſecula et innumerabiles annos reddi rurſus alijs corporibus animas: fortaſſe in me renatus ſit aliquis ex illis. Reddi quaſi dari: nam idem hoc verum efficeret. Et alibi. Sed ad illos iam perfectis conſtitutiſq; viribus reuertamur: quod in cenis grandibus ſepe facimus: vt quum optimis ſatiati ſumus: varietas tamẽ nobis ex vilioribus grata ſit. Non ait reuertendum ad viliores libros/quaſi ab his incipiẽdum ſit. Sed quũ ſatiati fuerimus bonis libris tanq; cibis: poſtea nos ad viliores conuertamus.

Iterum Rurſus. Reuerti pro venire accipitur iterdum.

¶ Epitome capitis. xcv.

¶ Ultro et citro ſignificant quaſi hincinde: ſeu ex vtraq; parte progrediendo et redeundo certo ordine: et tam verbis q; factis attribuuntur. Huc illuc ſignificat modo in hanc

Ultro et citro.

Spõte ad res inanimatas ſepe trãſferť. Et et q;.

modo i illā partē sine ordine. Sursuz ꝛ deorsum a Terētio quasi ꝑ huc ꝛ illuc dicunt: sed sum a Terētio quasi ꝑ huc ꝛ illuc dicunt: sed ad sitū Athenīesem respexit: vñ locū habent in his q̄ sursum ꝛ deorsum fiūt. Ultro est quasi in his q̄ sursum ꝛ deorsum fiūt. Ultro est quasi si nō req̄sit⁹: vltra vez spē aut opinionē ei⁹ cui si nō req̄sit⁹: vltra vez spē aut opinionē ei⁹ cui aliq̄d fit. Spōte: id est proprio nutu aut natura eius qui facit.

¶ Respicit igit vltro animū ei⁹ cui fit: spōte facientis. Verg. in Buc. At mihi sese offert vltro me⁹ ignis Amintas vltro. i. nō requisit⁹ a me. Idē Georg. ij. Spōte sua q̄ se tollūt in lucem. Idē Georg. ij. Spōte sua q̄ se tollūt in luminis auras. Infecūda q̄dē: sed leta et fortia surgunt. Quippe solo natura subest. Verba habent vltro ꝛ citro inter loquētē ꝛ respōdētē. Fortuna agit sursum ꝛ deorsum in se confidētes. Procelle autē naues ꝛc. Grex pascitur huc illuc oberrando ꝛc.

¶ De vltro / citro / huc / illuc / sursum / deorsum / vltro / ꝛ sponte. Cap. xcv.

Ultro et Citro.

Vltro citroq̄ i factis ꝛ i dictis. Quinti. i ceco. In limine iuuenis sicut solet vltro citroq̄ cōmeare. Cice. li. vj. de repu. Multisq̄ ꝝ bis vltro citroq̄ habitis: ille nobis cōsumpt⁹ est dies. Quum ego te alloquor: tunc verba vltro quasi vltra eūt: quū te alloquētē audio: tunc verba citro quasi citra veniūt: sicut pedes quū a loco recedo: tūc vltro eūt: quū redeo: tūc citro. Nec elegās esset: huc atq̄ illuc cōmeabat: nisi errabūdū ꝛ incertū iter significes. Quidam tū sursum ꝛ deorsum vtunt: opinor imitātes Terētiū q̄ in Eunucho ait. Sex ego te totos parmeno hos mēses q̄tū reddā ne sursum deorsum curbites. Nescio an de Athenis hoc dictū sit: cui⁹ port⁹ in imo: vbs vero editiori loco sita est: forte sic loq̄ deceat ꝑ sursum deorsumq̄ si de fortune mutabilitate dicat: q̄ nūc tollit: nūc deprimit. Vltro tū a spōte sic videt (vt breuiter dicā) differre: q̄ vltro est quasi sine req̄sitione: vt vltro ad te veni. i. a te non requisit⁹ veni: spōte ad te veni. i. meo consilio: ꝛ ad res inanimatas trāsferimus: vt multe arbores sua sponte nascuntur: id est per se.

Huc ꝛ illuc.

Sursum Deorsuz

Vltro et sponte.

Spōte ad res inanimatas sepe trāsfert.

¶ Epitome capitis. xcvj.

Et et q̄z.

¶ Et ꝛ q̄z elegāter ponunt ꝑ q̄ seu nāq̄z. Geminātur q̄z venuste in rebus diuersis et paribus seu eiusdē pōderis. Quomō nec et neq̄z: neu et neue: seu et siue geminari solent. Et quoq̄ initijs sentētiarū competit: sicut ac et atq̄z. Interdū affectui seruit: significās quasi ꝛ tamen: aut ꝛ nihilomin⁹. Interdū neq̄ copulā: neq̄ affectū significat: sed stupore eius q̄ infertur: quomodo etiāq̄ ꝛ atq̄ precedente id: aut hoc locū habent: idq̄ (vt exemplū ponam) affirmatiue: negatiue aūt: neq̄ hoc: seu neq̄ ideo. Notū autem q̄ q̄z pro et: quoq̄ pro etiam accipi debeant: neq̄ ita vt q̄z quasi mēbra vnius corporis cōiungat: quoq̄ quasi diuersa corpora. Et vero pro etiā apud Ciceronē nusq̄z reperit: sicut apud sequentes eū. Similiter nec pro ne quidē aut nec etiā sicut apud Quintiliani seculū. Confundūtur interdū ꝛ et nec: ita vt ab et incipientes: per nec finiamus: aut econuerso. Idē autem iudiciū est de neq̄z q̄ de nec: in quoz vtroq̄z: includitur ꝛ aut q̄z cū negatione: vt sint et non vel q̄z non. Uerūtamen nec enim: aut neq̄z enim: et nec vero: seu neq̄z vero: pro simplici negatione accipiuntur: vt nec et neq̄z valeant tantū non: nisi ꝛ addatur ad enim dicendo non etenim. ¶ Exempla omnia sunt in textu clarissima: vt audieras ꝛ fama fuit: hoc est ideo audieras: quia fama fuit: ortusq̄z nostri: quia ortus nostri ꝛc. Sic quidā exponunt illud. Benedicta tu in mulierib⁹: et benedictus: id est quia benedictus fructus ꝛc. Geminantur in rebus paribus: quia si disparitas esset minori aut minime preponeremus quū particulā: si ergo pariter theologus es ꝛ orator: dicam. Excellens ꝛ theologus ꝛ orator. Sin minus theologus: dicam. Excellens quum theologus tum orator. Male quidā vsurpant quoq̄z pro et: nam pro etiā capi debet: ita vt corpora connectat: q̄ vt intelligas exemplo declaremus. Joan. ꝛ Petrus cucurrerunt ad monumētū: vna est oratio: cuius duo membra: hoc est cathegorica de copulato subiecto. Non solus Joannes cito ad monumentū venit: nā Petrus quoq̄z cucurrerat: connectuntur corpora: id est due cathegorice virtualiter ad verificandam hanc. Petrus quoq̄z cucurrerat: presupponitur hec. Joannes cucurrerat ad monumentum.

¶ De et / ac / q̄z / atq̄z / cum suis compositis. Cap. xcvj.

Et ꝑ q̄.

Neq̄z.

Nec.

Et multifariā solet in vsu accipi: cuius conditionis est: q̄z: ꝛ ab eis compositā negatiua neq̄z: et per apocopem nec. Uergi. Audieras et fama fuit. Martia. Quod nummos cernis mitti nos credis amice. Falleris ꝛ nummos ista tabella rogat. Quint. Has primū audiet puer: harum verba effingere imitando conabitur; et natura tenacissimi sumus eorum que rudibus annis percepimus: et pro quia accipiendum est. Ouid. in fastis. Nil aliud Uestam: q̄z puram intellige flammā. Nataq̄z de flamma corpora nulla vides: q̄z pro quia siue namq̄z. Similiter Cicero. Non solum nobis nati sumus: ortusq̄z nostri partem sibi patria vendicat: partem amici. Duplicantur interdum he coniunctiones: sed in rebus diuersis venustius: vt te admirantur et ciues et hospites. Uergi. O qui res hominūq̄z deumq̄z: id est o quires ꝛ hominum ꝛ deorum. Sallu. in Jugur. Seq̄z vobisq̄z dignū est: id est ꝛ se et vobis dignum est. Raro tamen in prosa: in carmine vero frequentius. Quinti. Nihil otiosum pati: quidq̄z in inuentione / quidq̄z in elocutione annotandum erit. Quare de nec et ꝛ atq̄z. de neq̄z: ꝛ siue similibusq̄z quoties geminantur quum facilia inuentu sint: omitto exempla. Et quoq̄z initijs sentētiarum competit: vt idem lib. j. Et finite quidē sunt partes duę ctui. quas hec professio pollicetur. Eiusdem natu re est ac et atq̄z. Cice. Ac si volum⁹ eius rei q̄

Et ꝑ q̄z. Et quāq̄z.

Et interdū sententiarū cōsensit.

Et interdū seruit affectui.

⁊ Et in terdū ne cq̄ copulā neq̄ affectum ſignificat. Etid. Idq̄. Atq̄id. neq̄ hoc neq̄ id. Necid. et hoc nō

vocatur eloquētia: ſiue artis: ſiue ſtudiſ: ſiue exercitationis cuiuſdā a natura profecte cōſiderare principiū ⁊c. Idē atq̄ ceteri imperatores qui de illo triūpharūt ⁊c. Interdū etiā ⁊ affectui ſeruit: vt idē pro Milone. Et ſunt qui de via appia loquātur: taceāt de curia. Et in Philippicis. Et ad eū legatos de pace mittemus: q̄ pacis nuncios repudiauit. Idē Et poſtea miramur quare moleſte ferat populus. Ro. Interdū neq̄ copulā: neq̄ affectum ſignificat: vt ſi hoc modo loquar. Superauit illū in paleſtra: ⁊ eſt tam vaſtus: ⁊ ſum tā puſillus: vt idē de ſenectute. Defendi legē Voconiā: magna voce: boniſq̄ lateribus: ⁊ videtis annos meos: ac ſi dixiſſet. Defendi legem Voconiā iuuenili voce atq̄ lateribus: ⁊ ſum ita ſener. Interdū etiam tali modo: defendi fortiſſime illā legē ⁊ hoc in tam prouecta etate: vel ⁊ id in tam prouecta etate: vel per cq̄: ſiue per atq̄ ſic: idq̄ in tam prouecta etate repudiauit vxorem: idq̄ authore patre eius vel atq̄ id authore patre eius. Item per negationem: duxi Paulam vxorem: neq̄ hoc vel neq̄ id ſine prudentium hominum authoritate: vel nec id ſine conſilio: vel ⁊ hoc nō ſine conſilio. Que exēpla ⁊ mihi relatu longiora ſunt: ⁊ legentibus (vt ſupra dixi) facilia inuētu. Illud non indiget admonitione: cq̄ pro et

cq̄ pro et. quoq̄ ꝓ etiam. ⁊ pro ēt. ⁊ ꝓ ēt nuſq̄ vſ raroq̄ apud cicero. reperiſ: in ceteris aūt illo poſterioribus ſic. Nec pro nec etiaz et ne nec cōfundū tur. Nec eñ. neq̄ eñ.

⁊ quoq̄ pro etiā debere accipi: vt alterū quaſi membra cū membris: alterū quaſi corpora cum corporibus copulet: aliter abſurdū eſſet Hoc admonendū eſt: et pro etiā apud Cice. nuſq̄ reperiri: ſicut in ceteris illo poſterioribus: vt a Verg. incipiamus: vt: Natus ⁊ ipſe dea. Quinti. Tamē ſi quid aduerſus te ipſe cōmiſit adoleſcens: ſit hoſtis ⁊ meus. Cicero diciſſet ſit hoſtis etiā meus: vel meus quoq̄ Idem inquit. Quod inter oēs cōſtat: niſi inter eos qui ipſi quoq̄ inſaniūt: inſaniſſimum Quint. id eſt ſeculū ab illo proximū diciſſet: quū illo modo: tū etiam ſic: niſi inter eos qui ⁊ ipſi inſaniūt. Simili ratione de nec pro nec etiam: vt idē. Perſolui gratia non poteſt: nec malo pri. Cice. ⁊ ſuperiores oēs diciſſent. Perſolui grati anō poteſt ne malo quidem patri Interdū miſcemus et atq̄ nec: nunc ab hoc: nunc ab illo principiū ſumentes: vt ⁊ pacem reſputs: nec bellum geris: vel nec bellū geris et tamen reſpuis pacem. Vel ſic: ⁊ pacem nō vis: nec tamen bellum geris: vel ⁊ pacem nō vis: ⁊ bellum gerere non potes. Nam in nec ſiue in neq̄ (de vtroq̄ enim loquor) incluſa eſt et vel cq̄ in cq̄ reſolui poteſt: et vbi eſt nec vel neq̄: id reſolui poteſt per et non: vel cq̄nō Poete etiam maiorem in his ſibi licentiam permittūt. Nec ⁊ neq̄ ſequēte enim aut vero pro ſimplici nō pro cōpoſita negatione accipiuntur: ſiquidē idē eſt nec eñ ſiue neq̄ enim quod non enim: niſi ita reſoluamus: nō etem neq̄ vero idem quod non vero: ſi modo non vero dicere ſolet.

¶ Epitome capitis. xcvi.

¶ Viciſſim ſignificat proprie ſecūdo loco ſi-

ne ediuerſo vel econtrario: ⁊ inuicē in vices: ſeu pervices: tamen accipiuntur interdū pro mutuo: dū non per vices: ſed ſimul alter alteri beneficiū ſeu officiū impēdimus. Inuicez preterea pro viciſſim interdum accipitur. Exempla patent in textu. Perottus autē prētedit inuicem amare: nō idē eſſe quod mutuo: quia q̄ mutuo amāt ſimul alter alterū amāt: q̄ inuicem aut viciſſim: nō ſimul ſed pervices ſic: vt dum alter amat: alter deſinat amare: et econuerſo: ſed dum dicit Quintilia. inuicez ſuſtinentes: ⁊ inuicē innixos: intelligit ſimul ⁊ mutuo preſtare obſequium. Mutuo autē quid fit: dum per officium aut obſequiū par pari refertur: ⁊ ſibi mutuo reſpondent. Perot. ⁊ Viciſſim ꝓ inuicem et mutuo vſus vt Vergi. ⁊ Plautusi cur. ꝓ ēt ſiue (vt ita dicā) rñdē ē poſuit. Sed cuz adhucna ſoodosē ebſecur meo da viciſſim meo gut turi gaudiū. Similit Ci. Ap. pul. hoc ego meo facto dele cto⁊. Nihil emꝑo tuit fieri amētius cōſidera nūc viciſſim tuū. ⁊ Inuicem vſur pat nonnūq̄ i ſēſu cuius eſt viciſſim. Mutuo. Inuicē.

¶ De viciſſim: inuicē: mutuo. Cap. xcvii.

Viciſſim non memor ſum vſq̄ eſſe apud Cicero. et Quintilia. ⁊ fere maximos quoſq̄ authores: niſi ꝓ ſecūdo loco: ſine ediuerſo vel ecōtrario. Vergi. tantum ſemel (neq̄ id aperte) videtur vſus pro inuicem ⁊ mutuo Quid poſſit vterq̄ viciſſim experiamur: qđ imitatus eſt Sueto. et alij plures. Cice. ſemper (quod ego quidem ſciam) ſic. Id accipere ab alio: viciſſimq̄ redderet. Et iterum. Sed ego admiratione quadam virtutis eius ille viciſſim opinione fortaſſe nonnulla quā de moribus meis habebat me dilexit. Itidē Quintilia. apud quem ⁊ ceteros illius etatis: non modo inuicem tali modo vſurpatur quale eſt in declamationibus: inuicem ſuſtinentes: inuicem innixi: id eſt alter alterum ſuſtinens: ⁊ vterq̄ alteri innitens: ſed etiam in ſenſu cuius eſt viciſſim: vt libro deci. Tam contumelioſos in ſeridet inuicem eloquentia: et qui ſtultis videri eruditi volunt: ſtulti eruditis videantur. Et iterum. Neq̄ enim video que iuſtior acquirendi ratio: cq̄ ex honeſtiſſimo labore: et ab his de quibus optime meruerunt: qui ſi nihil inuicem preſtent: indigni fuerunt defenſione. Pli. poſterior. Habes resvrbanas: inuicem ruſticas ſcribe. In eadem ſignificatione eſt mutuo: de quo modo attigi: non ſolum in hac qualis eſt: inuicem ſe amant: et mutuo ſe amant: et mutuus amor: ſed in ea de qua diſputaui. Idē Quintilia. in eodem ſtatim poſt loco. Ac ne tanq̄ pauper quidem mercedem accipiet: ſed mutua beneuolentia vtetur: id eſt reſpondente. Cice. Fac me mutuo diligas: hoc eſt fac mihi in amore reſpondeas.

¶ Epitome capitis. xcviii.

¶ Scilicet et videlicet videntur ſignificare id quod certe: ſed fere per amaritudinē quādam cum deriſu permiſtam. Interdum etiā ſine ea. Interdum poſt relatiuum: quo modo quidem poni ſolet. Nōnunq̄: ⁊ ante vel ſine relatiuo. Vix tamē apud doctos reperies vulgo vſitatiſſimum modum: quum ea que confuſe dicta ſunt: per ſingula poſtea exponemus. Hoc vltimū reprehendit Manci, ſic. Manci. Tu ipſe Laurenti tertij voluminis prologo

eo quidem modo quē apud doctissimos inu-
Mancī. sitatum esse asserts: vsus fuisti: scribis em̄ ita.
nō satis Que em̄ disciplina: scilicet que publice legit:
laurētiū tam ornata atq; (vt sic dicā) aurea: vt ius ciui
itellexit. le: ꝛ cap̄. xxxvij. eiusdem tertij voluminis ita.
Illud tñ sciendū est apud Ouid. in. xiij. sic le-
gendum. Teq; tuis armis: nos te poteremur
Achille. Nō potiremur antepenul. breui non
longa: a tertia scz nō quarta cōiugatione. Id
autem oīno recte quidē. Nā li. xxxvij. digesto.
ita scribit. Seruus nō manumissus libertatē
Scilz q̄d cōsequitur. Scilicet is qui ea lege distractus
significz. est vt manumittat intra tps. Et Seneca epla
lxxxij. sic scribit. Nō magis q̄ beneficiū dare
quisq; scit nisi sapiēs hic scilicet q̄ magis gau
det dato: q; alius accepto. Lib. etiā. xxxj. di-
gesto. in princi. sic legit. Uelut certā quātitatē
exprimit pro viribus videlicet primonij. Hec
ille. Qui quantū mihi est iudicij Laurētium
nō intellexit. Non em̄ dicit eū modū quo vtit
inusitatū apud doctos: sed cōtra: nam in pro
re dicto accipitur pro quidē. Nam scz que: nō
est aliter dictū: ac si dicat: que quidē publice
legitur. Et in posteriore est is modus que po
nitur sine relatiuo: quasi scire licet. Ut scit: sci
re licet quare penul. breui: q; a tertia cōiuga-
tione. Et ea est propria et natiua significatio.
Nihil em̄ aliud est scz q̄ scire licet: ꝛ videlicet
q̄ videre licet: sicut in digestoꝝ libris accipiū
tur: et in locis citatis e Sen̄. Husq; tñ est ille
modus quē apud doctos vix reperibilē dicit.
Videlicet (vt sic quoq; vtar.) Casus noīm sex
sunt scilicet ntūs ꝛc. Qui tñ vix reperias di-
xit: nō penitus negauit. Quid ergo peccauit
si venustiorē nobis vsum significauit: tametsi
et alius est? Non ergo inficias imus: quin id
omne recte dixissem tñ vtrūq; q; de tribus di
cimus oīne. Sed ad authorē. In illo: a tertia
scilicet nō a quarta: poterit interpretari: scili-
cet p certe: vt sit certe a tertia: nō a quarta ꝛc.
et erit exemplum primi modi.

¶ De Scilicet ꝛ Videlicet. Cap̄. xcviij.

Scilicet Videlz. q̄ Terē. in adel. vcz hocaudi uit. hoc ē certe ß audiuit. Ucz non nūq; sine acerbita te ꝛ iter-rogatiōe ponitur.

Scilicet ꝛ videlicet idē vident̄ signi-
ficare q̄ certe: sed vsum suū habēt ꝛ
precipuū per amaritudinē quandā
cum derisu permixtā: vt apud Ver.
Scilicet is superis labor est. Et apud Teren.
Id populus curat scz. Et apud Quinti. Hec
videlicet expectasti: ꝛ ne captiosum esset offi-
cio tuo: maturius redisse ex industria tēpus
triuisti. Nōnunq; sine hac amaritudine ꝛ irri-
sione: vt apud eundem. Sed est videlicet vlti-
ma quedā calamitatū rabies: et nouissime in
furorem vota ipsa vertunt̄. Nōnunq; post re-
latiunm: sicut solet poni quidem. Nōnunq; ꝛ
añ vel sine relatiuo. Et hi sunt fere modi vtē-
di his duabus dictionib⁹ apud doctissimos:
apud quos vix reperias illū vulgo vsitatissi-
mum modū, quū ea que cōfuse dicta sunt: per
singula postea exponimus: quale esset: qua-
tuor sunt virtutes: scilicet vel videlicet Pru-
dentia: Justitia: Fortitudo: Temperantia.

¶ Adnotanda post Epitomē capitis. xxxix.

¶ Pronomina quadrifariā cōponunt̄. Pri- pronoim
mo inter se: vt ex iste et hic fit istic istec istac. ꝯpositio.
Secundo cū alijs partibus: vt ex is et demū
fit idem. Tertio inter se: vt meme: tete: sese.
Quarto cū syllabicis adiectionibus met: te:
pte: ce: ꝛ cine: vt egomet: tute: tuapte: hisce: et
hiccine. Tete ergo potest esse a ntō tute scōa
breui: ꝛ tūc nulla erit figura. Ideo aūt vt qui-
dam volunt nō dicimus tumet sicut egomet
in rectis singularibus: q; coincidat ea vox cū
tertia verbi tumeo: in plurali tñ reperit̄ vos-
met: vt Enei. j. Durate: ꝛ vosmet rebus serua-
te secundis. Ac in obliq̄s dicimus tuimet nō
tuite: sicut cōtra in ntō tute: nō vt dixi tumet.

¶ Adnotanda post Epitomē capitis. xl.

¶ Hoc caput dicere sōlet qui suū demōstrat: Hoc.
vt Ascanius Eneiō. ix. Per caput hoc iuro:
per q̄ō pater ante solebat. Sic apud Comicū
seipsum demonstrans inquit. Tu si hic esses:
aliter sentias. Neq; necesse est vt de quo dico
hoc: meū sit: satis em̄ est dūmodo sit mihi vici
num: aut ipsum teneā: vt Enei. vj. Hic vir hic
est tibi quē promitti sepius audis et. vij. eiūs-
dem. Hoc pater Anchises auro libare sole-
bat. Hoc Priami gestamē erat ꝛc. verba sunt
Ilionei munera tenētis ac offerētis: nō possi-
dentis. Adieci: ille ad nobilitatē pertinere vt
tertus declarat. Iste ad cōtemptum: vt quid
petis istis? quasi vilibus et abiectis. Ipse ad Ipse.
excellētiam cum exclusione minoꝝ: vt Joue
missus ab ipō: scilicet qui magnus est: nec ab
inferiori. Mancinellus pretendit veram esse Manci.
Prisciani differentiā: quā pro parte concedi-
mus: q; videlicet iste intelligit̄ spatio propin-
quiore: nō tñ oīnibus: sed ei ad quē sermo fit.
Negamus q; ille sit semper de remotiore a no
bis. Naz fieri potest: vt is de quo ille dicat̄ sit
nobis vicinior q̄ iste. Uerbi gratia: existens
Parrhisijs nō inepte dixero. Accepite quidē
Rothomagi agere: fratrē vero apud Ambia
nos. At quū multi occurrant qui istuc iter ha
berent: nemo aūt qui illuc: rogo vt si quē illuc
istinc profecturū noris: has quoq; ad illū no-
mine meo dederis. Ubi ille mihi vicinior est Mānci. ꝛ
isto. Uerba Mancinelli sunt Prisciani sentē- ba p pri-
tia optima quidē est: q; iste: scilicet spatio p- sciano.
pinquiore intelligit̄: ille aūt longiore. Nam si
ego Uenetijs morā trahens in vrbez ad ami-
cum scribā. Si quid in ista vrbe noui est: mihi
significato. De spatio ppinquiore illi ad quē
loquor intelligitur. Si vero dicam Alexāder
Riordi filius Peruse studet: quocirca ad eū
scribas / vt ad eum significet quicquid in illa
vrbe dignius. Tum de spatio remotiore a te
intelligitur. Hec ille: que q; vera sint atq; re- Jo. the.
cepta: ipse viderit. Ipse quoq; pro egoipse le-
gitur. Ver. in Bucco. Et ipsum. Ludere que
vellem calamo permisit agresti Quint. in in-
stitu. oratoria vndecimo. Nam ꝛ ipsos (vt De-
mosthenes ait) erubescere: etiam quum ab
alijs laudamur decet.

¶ Finis libri secundi.

Epitome Ascensiana in tertij libri proemium.

Quum turisperiti illi digestorũ cõditores tantũ eloquentie studuerint: vt eorũ scriptis nihil aut latinius aut elegantius reperiatur vtq; vel seculis distincti sic in eloquentia ac phrasi consentiant: vt quasi vno ore locuti putari possint: admonendi sunt iuris studiosi ad literarum studia incumbant: quippe sine quib⁹ neq; leges intelligere: neq; recte interpretari valeant. Quum cõtra ipse author vel quiuis alius dicendi peritus triennio in digesta glossas Accursianis vtiliores scripserit. Hec videtur mens atq; intẽtio prologi. Ceteruz ne in hoc ipso quoq; qs titubet: paucis explanabo. Neq; id vitio dãdum puto: nihil enim obscurum inest: sed imperitis nihil clarũ est: neq; tamen propterea velim aut barbare aut abiecte omnia dicere. Ordo igitur est: quũ. i. quandoquidẽ turisperiti illi scz nobilissimi conditores digestorum id est librorũ in quos quasi in vnum corpus omnia iura digesta erant: suntq; tria volumina: digestum vetus: nouũ: z infortiatum: studuerunt tantũ. i. intantũ eloquentie: vt nihil reperiaꝛ scriptis eoꝝ aut latinius: aut elegãtius: vtq;. i. intãtum vt ipsi distincti vel id est etiam seculis consentiant sic in eloquẽtia ac phrasi. i. qualitate ac charactere scribẽdi: vt possint putari locuti sup. esse vno ore. Igitur studiosi iuris sunt admonendi: vt sup. incumbant ad studia literarum: quippe. i. vtpote sine quibus: vcz literis: neq; valeant intellige re leges: neq; recte interpretari. Quũ contra id est econtrario ipse author vel quiuis. i. quilibet alius peritus dicendi. i. artis eloquẽtie scripserit. s. si attẽtauerit. i. scribere possit glossas in digesta vtiliores Accursianis ideſt eis quas Accursius Florentinus scripsit. Hec pro argumento nostro intelligendo. Quantum vero ad authoris verba. Perlegi. i. perfecte aut ad finem vsq; legi proxime. i. abhinc paucos dies. Excerptos ab ex z carpo fit excerpo: quod est excerptim demo: multi tamẽ codices habent exceptos quasi extra captos quod malum non est: et relegi. i. iterum legi postq; perlegeram. quũ. s. verum sit q; libenter: tum vero. i. multo magis verum est q; cũ quadam admiratione. Primũ. i. prima ratione: q;. i. quia nescias. i. quilibet nesciat: aut nescire possit. similiter vt dubites. i. quiuis dubitet aut dubitare possit: ponitur enim elegãter secunda persona pro quauis. Item quẽ cui preferendum putes: sic dictũ: vt Ene. iiij. Que quibus anteferam. quando scz dubitamus tam de preferendis q; quibus debeant preferri. Solebã priusq; vcz malus quiddaz in digestis respexeram: character dicitur stilus ac phrasis seu figura dicendi. Sui est similis. Recte de genitiuo: quum liceat etiam in datiuo dicere. In eodẽ ludo ac pro. i. schola: quia ludus est vbi ars aliqua discitur. Uñ

Legere. possum⁹ excerptos siue exceptos.

Character.

ludimagister: preceptor literarũ dicitur. Nil extat id est adhuc comperitur: sed omne intercidit vitio temporis. Prisci. i. prioris seculi. Non tam eloquẽtie. Eloquẽtia est qua clare dilucideq; ac suauiter rẽ dissertimus atq; exprimimus. Latinitas que lepidũ sermonẽ a barbaro z rudi discernit. Elegãtia que verba eligit iuxta vim z proprietatẽ eorũ. Quia ergo turisconsulti cõstricti erant ad certã materiã sine fuco coloribusq; peregrinis exprimendam: non est passa materia magnopere eloquentiam: non refugit tamen latinitatez ac elegantiam. In hac re precipue laborantes: vnde est totus titulus de verborũ significatione: z lex e re est. ff. si cer. pe. z Justiniano vetante in principio codicis. Nota sunt nomina eorũ qui vir quintã partem iuris intelligunt loquitur de illis qui sordide iura interpretãtur tũc temporis. Profiteor me edocturuz. i. posse edocere omnes qui interpretantur ius ciuile scientiam ipsorũ: quia nesciunt virtutes z proprietates vocabulorũ. Triduo id est spatio trium dierum: hoc est intra tres dies. Et quãdocunq; ita loquimur vt significem⁹ tempus intra quod: hoc est mensuram actionis ablatiuus nõ accusatiuus locum habet: vt triennio. i. spatio triũ annorum: aut intra: non infra: tres annos. Si stomachũ. i. bilem aut choleram: hoc est indignationẽ z iraz excitent. Gothi Hũni z auares ex Pãonia: z vltimis partibus Alemanie in Italiam irruperunt: z partem inferiorem a longis barbis suis Longobardiã appellauerunt. Que magna multitudo: relatiuũ sequenti non antecedenti per elegantiã congruit. Sicut Ene. vj. Hec partem posuere suis: que maxima turba est. Presertim relicta sobole: quia sobolez gothice loquentẽ in Italia dereliquerũt Gothi: post illorum aduentum primum alterũq; sepe enim irruperunt sed precipue bis. Legu leiorum. i. leges legentium z non intelligentium: ideoq; neq; periti neq; consulti merito dicẽdi. Utitur autẽ eleganter genitiuo. Aut ius pontificium est su. tam aureum z c. Docerent. i. quam periti docuerũt in obliuionẽ traherent: z ineptã inducerent. Est enim contrariũ ei quod est docerẽt. Circũferebantur: ad ostentationem vcz. Una. i. sola supererat: extabat z reliqua erat. Sel. autẽ docet super esse interdũ superfluum esse: z quasi tarpeia arx. i. capitolium: de quo in primi libri proemio dictum est: vt Marcus Manilius. Mãlius a Liuio libro. v. dicitur non Manilius. Eius de hac re ibidẽ verba sunt. Clangore anserum alarumq; strepitu excitus Marcus Manlius: qui triẽnio ante consul fuerat: vir bello egregius: armis arreptis ad arma ceteros ciens vadit: z dũ ceteri trepidant. Gallũ qui iam in summo cõstituerat: vmbone ictũ deturbat: cuius casus prolapsi quũ primos sterneret trepidãtes alios armisq; omissis sa ra quibus adherebãt manib⁹ amplexis trucidat. Jamq; z alij conglobatis telis missili-

Eloquẽtia. Latinitas. elegãtia

Stomachꝰ p bilẽ et indignatiõe Gothi.

Manlius

Latinitatis digestorũ commendatio. Aliꝭ legũt exceptos.

Digestorũ, ꝯdito res oẽs post cice. extiterũt Eleganꝫtie lumẽ atq; oculus scientiarũ.

Jus in q cõsistat.

Eloquē tia. Latinitas. elegātia

Stomachꝰ ꝓ bili et indignatiōe Gothi.

bus ꝙ sanis ꝓturbare hostes: ruinaq; tota ꝓlapsa acies ⁊ in preceps deferri: sedatoq; deinde tumultu: reliquū noctis: q̄tū turbatis mētibus poterat: quū preteritū q̄z periculū sollicitaret: q̄eti datū est. Luce orta: vocatis classicū ad cōciliū militibus ad tribunos: quū ⁊ recte et perperā facto pretiū deberet. Manlius primū ob virtutem laudatus: donatusq; nō a tribunis solū militū: sed cōsensu etiā militari. Cui vniuersi selibras farris: ⁊ quartarios vini ad edes eius q̄ in arce erāt cōtulerant: remedium paruā: ceterū inopia fecerat eā argumētum ingens charitatis: quū se q̄sq; victu suo defraudans: detractū corpori atq; vsibus necessariis ad honorē viri conferret. Hec ille de illo. Euadent. i. cū difficultate efficient.

Laurētij Vallensis

de lingua Latina bene meriti elegantiarum Liber tertius. Et primo proemiū de digestorum elegantia: ⁊ de elegantie iuris studiosorum vtilitate.

Latinitatis digestorum commendatio. ❧ alij legūt excepios.

Digestorū, ꝯditores oēs post cice. extiterūt

Elegantie lumē atq; oculus scientiarū.

Ius in q̄ cōsistat.

Erlegi prime quinquaginta digestorū libros ex plerisq; iurisconsultorū volumi nibus excerptos: et relegi quū libenter: tumvero quadā cū admiratiōe. Primū q̄ nescias vtrū diligentia ne an grauitas: prudētia an equitas: scientia rerū an orationis dignitas prestet: ⁊ maiori laude digna esse videat. Deide q̄ hec ipsa ita invnoquoq; illorū oīa sunt egregia ⁊ pfecta: vt vehemēter dubites quē cui preferēdum putes. Cui sike quiddā (vt de vltima tm̄ parte: q̄ ad nos ptinet: dicā) in epīs Tice. admirari solebā: que quū a plurib⁹ scribant: oēs tm̄ ab vno eodēq; (audacius dixerim) si personas sustuleris: ab vno Tic. scripte iudicent: ita ꝓba ac snīe characterq; ipse dicēdi vbiq; sui est similis. Nō eo magis in iurisconsultis est admirandū: q̄ illi eadē etate cūcti extiterūt in eodē q̄si ludo ac schola instituti: hi vero inter se etiā seculis distāt: licet oēs post Tic. Jōq; q̄busdā in verbis ab eo differētes: quales oēs a Uergi. vsq; ad Liuiū fuerunt. Nā Seruij Sulpitij: atq; Mutij Sceuole nil extat: sed alteri⁹ Mutij recētioris. Et prisci illi q̄dā iurisconsulti: quales quātiq; in eloquēdo fuerint: iudicare nō possum⁹ quippe quorū nihil legim⁹. His aūt qui inter man⁹ versant: nihil est (mea sīa) q̄ addi vel adimi posse videat: nō tā eloquētie (quā q̄dē materia illa non magnopere patit) q̄z latinitatis atq; elegātie: sine qua ceca ois doctrina est: ⁊ illiberalis pīsertim in iure ciuili. vt em̄ Quin. inquit. Oīs ius aut in verborū interpretatione positū est: aut in equi prauiq; discrimine. Et q̄tū momenti in verborū interpretatione sit ipsi iurisconsultorū libri maxime testant in hac re pcipue laborātes. Vtinā integri forēt: aut certe isti nō forēt q̄ in locū illorū etiā Justiniano vetāte successerunt. Nota sunt eorū nimis nota noīa: vt superuacuū sit ea p me recēseri: q̄ vir quintā partē iuris ciuilis intelligūt: ⁊ ob imperitie sue velamētū / aiunt nō posse doctos euadere in iure ciuili facūdie studiosos: quasi iurisconsulti illi aut rustice locuti sint. i. istorū more: aut huic sciētie nō plane satisfecerint. Quid de illis loquor? Ego mediocri ingenio: ⁊ mediocri literatura preditus ꝓfiteor me oēs qui ius ciuile interpretant: ipsor scīam edocturū. Quod si Cicero ait sibi hoī vehemēter occupato: si stomachum moueāt: triduo se iurisconsultū fore: nōne ⁊ ipse audebo dicere si iurisperiti: nolo dicere iuris imꝑiti: stomachū mihi moueāt: aut etiā sine stomacho: me glossas in digesta triēnio cōscripturū longevtiliores Accursianis. Merent em̄ merent summi illi viri nāsci aliquē qui eos vere riteq; exponat: vel certe a male ⁊ gothice potius q̄z latine interpretantibus defendat. Gothi isti q̄d ni Uandali existimādi sunt? Nā postq̄z he gētes semel iterumq; Italie influētes Romā inuaserunt: vt imperiū eor: ita linguā q̄z quēadmodū aliq̄ putāt: accepim⁹: ⁊ plurimi forsan ex illis oriūdi sumus. Argumento sunt codices gothice scripti: q̄ magna multitudo est. Que gens si scripturā Romanā deprauare potuit: q̄d de lingua presertim relicta sobole putandū est? Unde post illor aduentū primū alterūq; oēs scriptores nequaq̄z facundi: ideoq; prioribus multo inferiores fuerunt. En quo literatura Romana recidit? Ueteres admiscebant linguę sue grecā isti admiscēt gothicā. Neq; vero hoc dico: vt iuris studiosos carpā: immo vt adhorter potius: psuadeāq; sine studijs humanitatis nō posse quā cupiūt assequi facultatem: malintq; iurisconsultor q̄z legulejor similes esse. Nā vt Uergiliano ꝓsu vtar. O fortunatos nimiū bona si sua norint. Agricolas Jta ego appellē iuri operā dātes fortunatos si norint sua bona. Que em̄ disciplina scz que publice legit: tam ornata atq; (vt sic dicā) tam aurea vt ius ciuile? An (vt hinc incipiam) ius pontificū: qđ canonicū vocāt: qđ ex maxima parte gothicū est? An ꝓhor libri: q̄ ne a Gothis quidē: aut Uandalis intelligerent: quos ego ob hoc maxime errare q̄ loquēdi facultate caruerūt: in libris meis de dialectica ostendo: quos iā edidissem: nisi amici me hos potius edere coegissent. An grāmaticor: quor ꝓpositū vī fuisse vt linguā latinā dedocerēt? Jurisperit⁹ nēo An deniq; rhetoricor: qui ad hāc vsq; etatē plurimi circūferebant nihil aliud docētes q̄z nisi lr̄arū gothice dicere? Una superat iuris ciuilis scīa peritus. adhuc inuiolata et sancta: et q̄si Tarpeia arx Nulla disvrbe direpta. Hanc etiā isti Gothi non Galli sciplina per speciem amicitie polluere atq; euertere legali ele tentauerunt: euertereq; pergunt. Hanc ipse grāti⁹ scri quantū in me erit: vt Manlius Torquatus ꝓ-

Nota iuris explanatores illepidos.

gothi sūt ⁊ vādali iepto sermone iura interꝑtantes.

❧ gothi ⁊ vādali liguā latinā corrupērūt.

protegam: immo omnes qui hoc nomen profitentur: protegere debent. Quod si fecerint vt spero ⁊ opto: non legulei: sed iurisconsulti euadent. Quod ad meum aũt hoc opus attinet: non fraudabo iuris conditores debita laude. Tantum igitur deberi puto huius facultatis libris: quãtum illis olim qui capitolium ab armis Gallorum atq; insidijs defenderunt: per quos factum est: vt non modo tota vrbs non amitteretur: verũetiam vt tota restitui posset: ita per quotidianã lectionem digestorum ⁊ semper aliqua ex parte incolumis: atq; in honore fuit lingua Romana: et breui suam dignitatem atq; amplitudinẽ recuperabit. Sed ad reliqua pergamus.

Memi- nit valla dialecti- ce quam emisit.

Laus li- brorũ iuris.

¶ Epitome capitis. xcix.

¶ Verba ad precium ⁊ estimationẽ pertinẽtia regunt precium ⁊ valorem ac premium in ablatiuo omniũ dictionum: exceptis tantuz: quãtum: plus: ⁊ minus: cũ eorum compositis: que dum sine substantiuis ponuntur: in genitiuo regi volunt: cum substãtiuis autem sicut alia omnia in ablatiuo: preter tantidem: quod quia ablatiuo caret substãtiuum refugit. Unde fit q̃ interrogatio ⁊ responsio sepe in diuersis fiant casibus. ¶ Verba ad preciũ spectantia sunt etiam que mercedez aut premium exigunt: vt doceo tanti quãti alij ⁊ nõ pluris. i. tãta mercede. Agã cãm tuã q̃sti alij: ⁊ nõ pluris. Juuen. Paulus pluriscz Lossus agebat. Locaui domũ meã nõ quanti est sed quãti potui. Conduxi domũ pluriscz estimari debeat. Intuli q̃ interrogatio ⁊ responsio in diuersis fiant casibus: vt quãti emisti: tribus aureis. Causa est: quia ideo interrogatiua ⁊ responsiua in eodẽ casu poni solent: quia ab eodem reguntur a quo fere consimiles casus regi solent: q̃ si diuersos exigat etiam diuersos habeat. Boe. dedit verbis pretij etiã genitiuũ infiniti: sed mallem infinito dicere.

Correlatiũ ex re- a.

¶ De tanti ⁊ quanti cum suis compositis deq; pluris ⁊ minoris. Capit. xcix.

Tanti. Quanti minoris.

Tq; vt ab eo potissimum inciam: quod nec ab aliquo (qđ sciam) traditum et traditu dignissimum est: duo tanti et quãti: compositaq; ab eis tantidem: quamlibet ⁊ quanticũq;: totidemq; comparatiua pluris ⁊ minoris preterea nulla alia nec comparatiua: nec nomina: nec dictiones queunt in genitiuo casu adiungi his verbis: emo: vendo: venũdo: veneo: mercor: comparo: estimo: taxo: liceo: addico: distraho: metior: ꝑ estimo: constat: conduco: loco: fenero: pacisco: pãgo: pepigi: cõdẽno: postulo: ⁊ si q̃ sunt alia silis hoc significationis. Neq; enim audiuimus vnq̃ vendidi hic patriam auri: aut Achilles vendidit corpus Hectoris auri. Priamusq; illud redemit magni ponderis auri. Sed per ablatiuũ sic. Uẽdidit hic auro patriam: ⁊ Exanimũq; auro corpus vendebat Achilles. Hec Uerg. Valerius quoq; lib. v. Magno vbiq; precio

Uerba ꝑ tii.

Eneĩ. vj.

Eneĩ. j.

virtus estimatur. Quãti vero ⁊ tãti ceteraq; vt dixi: genitiuũ non mutant: vt Teren. in eunu. Quid agas nisi vt te redimas captum q̃q; queas minimo: ⁊ si nequeas paululo: at q̃sti queas: id est tanti te redimas quanti queas. Cur non dixit q̃sto: vt congrueret cum illis: minimo ⁊ paululo: aut minimi ⁊ pauxilli: vt congrueret cum hoc quãti? Nisi q: tãti ⁊ quãti mutare non licet: ⁊ ab eis que dixi composita. Quinti. in pastu cadauerũ. Hoc vnũ superarat vt defectum tantidem venderes. Et in Uerrẽ Lice. Aiebat te tantidem estimasse q̃sti sacerdotẽ. Juue. Quanticũq; domus cõstet. Idem quod ad predicta cõparatiua pertinet. Balnea sexcẽtis ⁊ pluris porticus empta. Cur nõ dixit ⁊ plurib⁹: vt copularet cõiunctio eosdem casus. Titus Liui lib. xlviij. Mancipia minora annis. xx. que post proximum lustrum decez milibus eris aut pluris venissent. Ea quoq; decẽ tanto pluris: q̃ q̃sti essent estimarentur. Adeo vt interrogati per eundem sepe casum respondere nequeamus: vt Plautus in epidico. Quãti eã emit? vili. Quot mnis? quadraginta mnis. Hora. Quanti empte? paruo. Quanti ergo? octu ssibus. Heuheu. Nam illud apud Lice. Quãti addictus? Mille nũmum. Non est mille illud genitiui: sed ablatiui casus: vt mox docebo: quasi millenario nummũ id est nũmorum Et hec quidem interrogatio est ꝑ genitiuũ: responsio aũt per ablatiuũ. Aliquando editerso: vt emisti ne decem mnis istum equum immo pluris. Aliquando hi duo casus iuxta idem verbũ herent: vt emisti istum equũ decem mnis: an pluris? Quod si aduerbia forent: vt nonnulli estimare solent: cur potius dictum est tanti ⁊ quanti: pluris et minoris: non tãto ⁊ quanto: pluri ⁊ minori: quũ huius modi verba vtiq; ablatiuũ desiderent? Cur non idem fit in ceteris comparatiuis que palam aduerbiantur? Nõ emi dicitur emi equũ vilioris carioris ve q̃ tu: aut carior vilioriue q̃ tu. Sed vilius q̃ tu: aut carius. Neq; vendidi edes melioris peioris ve q̃ tu: ſz melius peiusve q̃ tu. Cur denicz (qđ non minus mirandũ est) hec ipsa que nominaui: quotiens substantiuis maritantur: formam naturalez ⁊ legem verborum custodiunt. Excepto tantidem: quia est substantiuũ: quod ablatiuũ datiuumq; non agnoscit tantundem: solasq; has voces habet: tantũdem ⁊ tantidem. Dicendumq; erit quãta pecunia istum equum emisti: sicut quot mnis? Juue. Quanto meritis pretio q̃ ni tibi deditus essez. Deuotusq; cliens: vtor tibi virgo maneret? Liuius libro xxij. Hic miles placuit quũ precio minore redimendi captiuos copia fieret. Itaq; genitiuos illos tãti emi equum q̃sti potui: sic exponere non possumus: tanti pretij ⁊ quanti potui: sed sic tanto pretio ⁊ quãto potui. Et per comparatiuum: vt illud Lice. Nõ pluris vendo q̃ alij: fortasse etiam minoris. Quum aliquem doces: non ita exponas pluris. i. pretij et minoris

Lice. in verrem.

Plau. in epidico.

Interrogatio ad responsio in dissimili casu.

Tantiq; ti ⁊c. cuz substantiuis.

Tãtidem dtõ casu caret.

Interro gatio et rñsio in dissimili casu sit p mea tua sua / cuia ⁊c.

Interrogatio per vocẽ cuius fit sepe per diuersos casus.

Est interest ⁊ refert cũ tãti: quãti magni ⁊ parui / et cum ad uerbijs

et minoris.i.pretij. Nã huiusmodi expositio fecit vt plerique fallerentur:sed sic:pluris.i.plu ri pretio:minoris.i.minori summa.

¶Epitome capitis.c.

¶Nõ solum ad verba pretij rñdere licet interdum in diuerso casu:sed etiam per alia:vt per interest et refert dum ad adiectiua rñdemus per substantiua:aut econuerso. Exẽpla manifestaria sunt:vt Cuiuz pecus:Egonis. Cuius domus:mea. Cuia puella:Petri. Cuius culpa:tua.

Interrogatio et rñsio in dissimili casu fit p mea tua sua/cuia ꝛc.

¶De mea/tua/sua/cuia. Cap.c.

Non tantũ in his causis quas ostendi:nõnunq̃ aliter rñdemus q̃z quo modo interrogati sumus:sed etiaz in tribus illis pnoibus de quibus proximo libro disputaui:tã primitiuis q̃z deriuatiuis: quoz diuersam conuincimus esse naturam:ꝛ preter hec vnũ cuius cuia cuium: qõ a veteribus nõ inter noia:sed inter pnomina numerabaf: vt meus mea meũ:nec greci relatiuum vnde hoc nomẽ descendit:inter noia sed inter articulos collocant:ꝛ nos pronomina quedã articularia solemus appellare. Ideoq̃z vt dicimus mea est:tua est:sua est: ꝛ mea tua ꝛ sua interest:ita cuia est:ꝛ cuia interest. Plau.in epidico. Ego illũ conueniam atq̃ adducã ad te cuia est fidicina. Cice. pro murena. Ea cedes potissimum crimini datur ei cuia interfuit:nõ ei cuia nihil iterfuit. Igitur interrogati:cuius hois est hoc opus rñdemus meũ:nõ mei. Cuius dñi hic fundus:tuus aut suus:nõ tui aut sui. Rursum meum ne fundũ possides:an tuũ:Respõdebo:neutrius vel illius. Interrogamus adhuc rñdemusq̃ per varios casus. Meũ ne prediuz est: an illius:rñdebo:illius certe nõ tuũ. Sic̃ de cuius:ad qõ nunq̃ rñdeas per eundẽ casum nisi in tribus pronoibus deriuatiuis:vt cuiũ pecus:respõdeas meũ vel illius. Interrogatur etiã per diuersos casus: vt cuium pecus: tuum ne:an Melibei:Sed per talem dictionẽ nunq̃ respondetur:nisi sic dicas. Est cuiũ est:vel est cuium esse debet:ꝛ si quid est sike.

Interrogatio per vocẽ cuius fit sepe per diuersos casus.

¶Epitome capitis.cj.

¶Est:interest:ꝛ refert:cõstruuntur etiã cum dictis genitiuis:tanti:quãti:ꝛ cum magni et parui:in ceteris autẽ potius cum aduerbijs aut neiatiuis neutri generis. Uerũtamen facio:curo:estimo:pendo:ꝛ sikia etiã plures genitiuos recipiunt. Exempla omnia patẽt in textu:vt magni refert:non parum refert. Comicus. Tu quid de me fiat parui curas:cetera signata sunt in textu.

Est interest ꝛ refert cũ tãti:quãti magni ꝛ parui/et cum aduerbijs

¶De tanti/quanti/magni/parui/cum interest ꝛ refert. Cap.cj.

Eadem tanti ꝛquãti:positiua quoq̃z duo magni ꝛparui:sola in genitiuo iunguntur cum illis geminis verbis interest et refert:cetera autẽ vel aduerbialiter vel in voce neiattui siue accusatiui:ꝛ in primis horum cõparatiua:superlatiuaq̃z magis ꝛ minus:maxime ꝛ minime atq̃z horum germana multum plus plurimũ: parum/pauxillum/paululum/nihil/aliquid: et si qua sunt alia. Tanti interest:quanti interest:magni refert/parui refert/ac multum: refert/plurimum interest/maxime refert/magis refert/paululum refert/minus refert/parum refert. Quinetiam non modo quatuor hec nomina id nature habent cum his duobus verbis:verumetiam cum multis alijs:vt magni estimo:paruifacio/paruipendo/quãti facis/tãti facio. Sed cum hmõi verbis nonnunq̃z alia noia iungũtur: vt plurimi estimo.

¶Epitome capitis.cij.

¶Ille autem substantiuum est singularis numeri ꝛ indeclinabile vsq̃z ad pluralem:vbi hec millia horum milliũ dicimus/aut adiectiuum plurale et indeclinabile. Substãtiuũ genitiuum poscit ꝛ fere syncopatũ:adiectiuũ aut consimilem genitiuum/aut eiusdẽ casus substantiuum. Nõ ergo dicemus decẽ millia talenta/sed talentoz/qꝛ duo numeralia adiectiua non cohaerẽt sine cõiunctione. Multiplicamus autem noia per aduerbia/vt quater viginti non quatuor viginti:nec sex viginti:sed sexies:et ita in reliquis. Dices ergo cõgrue mille hominum desideratum est: millenum mum mihi reliquit pater:idq̃z potius q̃z nummoz:nam quoties non vitiosa fit syncopa:genitiuus numerali additus syncopabit. Uitiosa autem foret si genitiuus cũ noiatiuo coincidat:vt in neutro genere secunde declinationis in um:vt mille sestertium:quocirca potius dicam millies sestertium:idq̃z peritorum authoritate. Contra dicam cũ Uarrone et Aulo Gellio ceterisq̃z doctis mille nũmũ et duo millia denariũ potius q̃z nummoz ꝛc.

Joan. Theo.

¶De numeralium vsu nõ modo neotericos sed vetustiores quoq̃z Laurẽtio refragari vel hinc cõstat:q̃ Pli.lib.xxj.c.vij.ita ait. Ancus Martius rex salis modia sex millia in cogiario dedit populis. Paulus item orosius li.j. Anni duo millia quindecim. Cic.actio.iij.in Uerrem.tritici modios quinq̃z millia. In eadem. Tritici medimnas duo millia. Idẽ pro Rabirio. Quid vociferare decẽ millia talenta Gabinio esse pmissa:Julius pterea frontinus de aqueductibus lib.ij. Mensurã adegi:qua efficit quinarias duo millia. Ibidem. In commentarijs habet nõ plus quinarijs duobus millibus octingentis quinquagintaq̃z:quũ ad caput inuenerim q̃narias:quatuor millia. Idem. Ubi indubitate mensure sunt: inueniamus q̃narias tria millia. Quo loquendi genere idem author vtitur frequẽtissime. His itaq̃z cõmittitur exemplis:vt parum absit quin eoz sententie adstipuler: qui latinas esse hoc genus orationes existimant precedentevtiq̃z substantiuo de cuius agitur numero:perinde ac si latine diceretur:hoies duo millia non autem duo millia hoies: sed hominum. Paulus tñ Orosius lib.iij. aliter locutus est:ita inquiens. Sercẽta millia modia frumẽti acceperunt. Justinus li.xij. Tre-

centis millib⁹ mulieribus. Boe.ij.de cõsola. Unius hora momẽti:si decẽ millibus cõferat annis. Plí.vij.natu.hysto. Milia tẽpestatũ presagia. Malim tamẽ(vt qđ sentio plane fatear)eorũ opinioni adherere: qui substãtiuũ cẽsent preponẽdũ: vtpote qui exploratissimũ habeo in ea esse opinione nostri seculi viros ⁊ eos quidẽ in re literaria primarios:quos ⁊ si nomina hic inscriberemus:neminẽ speraverim(quo in pretio habentur ab oĩbus) in eorũ atq; adeo nostrã haud facile iturũ sniam.

¶ De mille ⁊ milia. Cap.cij.

Mille. mille denarium.

Atq; (vt promissum exoluã)illud Cice.mille nummũ singularis numeri esse tũ exẽplo eiusdẽ:tũ exẽplo. M. Uarronis cõprobabo. In philippicis. Inuẽtus est qui. L. Antonio mille nummũ ferret expẽsum. Et pro milone. In quib⁹ propter insanas illas instructiones(vel substructiones)facile mille hominũ versabatur. Qualia exẽpla plura repeterẽ:nisi Uarronis preceptio satis esset:qui in libris de analogia inquit. Quũ peruentũ est ad millenariũ assumit singulare neutrũ:qđ dicit hoc mille denariũ:a quo multitudinis numer⁹ fit milia denarũ. Et paulopost. Ut sic vtrũq; sine casib⁹ vocis dicemus:vt hoc mille: huius mille: ita hoc decies:huius decies. Hec hactenus. Illud quoq; preter hec addamus: mille hominũ dici: et milia hominũ. Iterũ mille hoies: milia vero homines nõ dici. Cuius rei causa est:q; proprie dicimus mille homines vt cẽtũ homines:milia hominũ:vt cẽtenaria. vel turbe hominũ:hoc substãtiuũ est:illud vero adiectiuũ. Itaq; nõ licet dicere milia hoies: qr duo substãtiua nõ coherẽt sine copula. Neq; in his vllus certus ineesset sensus. Mille hominũ licet dicere:qr mille hominũ substantiuatur:vt multũ hominũ pro multi homines: ita mille hominũ pro mille homines. Idẽq; erit q; militũ hominũ:si milia singulare haberet qđ non habet nisi pro militario:qđ constat ex mille passibus vel pro seminis genere. Uel more Uarronis: qr dicimus hoc mille: vel qr (vt maxime reor) nec adiectiuum plane/ nec substãtiuũ est:sicut hic hec hoc:iste ista istud: ⁊ nõnulla alia pronomina. Hã cetera adiectiua non patiuntur sibi ita adherere adiectiua vt pnomina. Dicimus eñ hic robustus messor:ista robusta mulier. Nec dicimus antiqu⁹ robustus messor:antiqua robusta mulier. At nomina numerorũ sunt his pronoĩbus similia:vt cẽtũ auree patere:mille armate naues. Ergo latine dicetur mille: ex hominib⁹ sicut dicetur isti exillis:que locutio idẽ est qđ mille hominũ. Ceterum nomina numeralia siue substantiua:siue adiectiua sint:inter se iungi recusant:qr nec duo substãtiua:nec duo adiectiua sola esse possunt:vt duo centũ: tria mille:quũ presertim sint sua ꝓpria nomina:vt ducenta:trecẽta. Et supra mille est milia: qđ plane substantiuũ est. Ideoq; dicimus mille hominũ:duo milia hominũ:non duo mille:tria milia:quatuor milia hoĩm: et deinceps. Nec (vt dixi)tria aut quatuor mille: sed bis mille: ter mille:aut bis centũ:ter centũ: nõ duo centũ:tria centũ: aut vt aliqui indocti loquũtur ducentũ:trecẽtũ:sed ter cẽtũ. Uergi. Ter centũ niuei tondẽt dumeta iuuenci.et alibi. Hic tã tercentũ totos dominabitur annos. Reperimus tñ apud ecclesiasticos sepe hoc modo dici:quale est. Debebat decẽ milia talenta: ⁊ duodecim milia signati/qđ defendi non potest:nisi resoluas sic:signati duodecim milia: talenta decẽ milia: quasi dicat numero duodecim milia. ⁊ numero decẽ milia:⁊ subintelligatur entia. Debebat talenta entia decẽ milia. Signati entes.xij. milia:nisi interponas verbũ substantiuũ sic. Signati erant.xij.milia:qđ in altero exẽplo fieri nequit: quo certe modo ipse non loquerer:sed potiꝰ duodecim milia signata:aut duodecim milia signata:et decẽ milia talẽtorũ:⁊ duodecim milia drachmarũ argẽti. Cuius erroris(si error est) causa (vt opinio mea fert) hinc fluxit: qđ sepe legimus decẽ milia pondo argẽti:quasi illud põdo sit noiatiui aut accusatiui casus: ⁊ non potius genitiui. Sepe decẽ milia quingenti pedites:nõ peditũ. Ita quũ numerus posterior defuerit putant recte dici posse decẽ milia pedites:qđ falsum est. Hã quũ dicimus decẽ milia quingẽti pedites:sic intelligimus: decem milia peditũ ⁊ quingẽti. Quo sepe modo loquimur:nec aliter loq possumus. Atq; vt nũc ad hoc quingẽti subintelligimus pedites:ita ad illud milia subintelligitur peditũ. Quale etiã in superioribus exẽplis:duodecim milia ⁊ ducenti signati: vel duodecim milia signatorũ ⁊ ducẽti:⁊ ita in ceteris. Rarius autẽ reperitur mille pro milia. Hã illud. Quicunq; te angariauerit mille passus;vade cum illo ⁊ alia duo: subintelligunt milia passuũ. Alioqui dixisset alios duos: non alia vel potius alios bis mille.

¶ Epitome capitis.cij.

¶ Numeralia distributiua citra dubitationẽ noĩbus singulari carẽtibus aut penitus aut in qua significatione accipiunt: cõiungi possunt:aliis nõ possunt: suntq; rite formãda:nã plurima patiũtur syncopẽ: carentq; legitime singulari nisi pro alia specie surpent. ¶ Sũt autẽ numeraliũ species multe:nã alia vocantur cardinalia:qđ in ea quasi in cardinẽ cetera resoluantur:eaq; de tribus ad cẽtum sunt indeclinabilia:vltra centũ autẽ declinantur: nisi repetãtur citra cẽtũ:vt vnus vna vnũ: hi duo:he due:hec duo: hi et he tres:et hec tria que declinantur:hi he ⁊ hec quatuor:quinq;: sex:septẽ:octo:nouẽ:decem:vndecim: duodecim:tredecim:quatuordecim:quindecim: sedecim:vel sexdecim: septẽdecim: octodecim: vel duodeuiginti:nouẽdecim vel vndeuiginti:viginti:vigintiunus.vna.vnũ. vel vnus et viginti:⁊ ita deinceps:vñ satis sit nosse denariorũ noia q̃ sunt:decẽ:viginti:triginta: quadraginta;quinquaginta; sexaginta; septua-

Duo adiectiua ⁊ duo substantiua diuersa nõ cohere̅t sine conuunctione.

✠ mille hominũ mille homies dicim⁹: nõ autẽ milia homines : qr substãtiua duo sine copula nõ cohere̅t.

✠ mille nec adiectiuum plane: nec substãtiuũ.

✠ Cause erroris vnde profluxerit.

✠ Dicimus(inquit Calepi.)decẽ milia ⁊ ducẽti homies: qđ intelligit decẽ milia hoies ⁊ ducẽti hoies.

Numeralia distributiua citra dubitationẽ

Numeralia nomina.

Cardinalia.

ginta:octoginta:nō octuaginta: nonaginta: centū:q̄ oia sunt pluralia preter vnus:qđ tūc pluralē habet qñ substantiuū singulari caret vtvni codicilli:vne litere:vna arma:ꝛ indeclinabilia p̄ter vnus:duo:tres:ꝛ rursus vsq; ad ducēta:vbi incipimus declinare: hi ducenti: he ducēte:hec ducēta:ꝛ sic tricenti:quadringēti:quingēti:septingēti:octingēti:nongēti vel nōgēti:ꝛ tūc mille aut singulariter quū substātiuū est:aut pluraliter qñ adiectiuū et repetitis antedictis numeris duo milia: aut bis mille:tria milia:aut ter mille: et sic deinceps. Alia vocant distributiua: q̄ significant substātiua singulis p se distribui:vt dedi pueris dena poma.i. singulis decē:nō ergo ita dicā dena ꝛ dena/etiā si bis decē dederim dūtaxat/vtpote duor singuli decē:ꝛ si tm̄ decēvni dederim:nō dicā dena:sed decē/nisi vt sentit author substātiuū caruerit singulari/ saltē in significatione in qua accipit:tūc em̄ citra distributionē adiūgi illi possunt sicut oīb⁹ sub distributione: vt dedi puero meo binas literas ad te.i. duas epistolas. Sūt tm̄ qui velint in Ciceronevbi binas literas dicit:binas epistolas intelligi.i. singulis duas datas:et q̄q̄ vetat Valla dici binas epistolas id nō intelligimus vt oīno vitiosum sit:sed citra distributionē:vt dixi. Nā si trib⁹ pueris sex epistolas dederim:hoc est singulis duas bene dixero: dedi pueris meis binas ad te epistolas. Quia vero plurima patiunt syncopā:recitabo ea: suntq; hec singuli. gule.la. bini: terni: quaterni:quini:seni:septeni:octeni: vel octoni:noueni(iam nonus ordinis est)deni:vndeni: duodeni: deniterni/ vel terndeni: deniquaterni/vel quaternideni:deniq̄ni/vel quinideni: denisseni / vel senideni: denisepteni/ vel septendeni: denioctoni / vel octoni seu octendeni / vel duodeuiceni: deninoueni/ vel nouendeni/aut vndeuiceni. Deinde viceni provigeni:ꝛ deinceps/vigeni singuli ꝛc. vel singuli ꝛ vigeni. Tū triceni pro trigeni:tū quadrageni:tū quinquageni: tū seragēni: tū septuageni:tū octogeni:nō octuageni: tū nonageni:tum cēteni. Tū duceni pro ducēteni: tū treceni p trecēteni: tū quadrigeni p quadrigēteni:tū quingeni p quingēteni:tū sexeni pro sexcenteni:tū septingeni:tū octingeni: tū nonageni vel noningeni pro septingēteni: octingēteni: nonagēteni: vel noningenteni. Tum milleni:ꝛ ita in reliquis saluis regulis dādis.c.xxiij. vbi de ceteris quoq; speciebus dicemus. Addā tm̄ ab his formari nomina ordinis:vt primus/secūdus/tertius/ quartus/ quintus/sextus/septimus/octauus/ nonus/ decim⁹/vigesimus/trigesimus/quadragesimus ꝛc. Centesimus:ducentesimus:millesimus ꝛc. Et ordinalia in ari⁹:q̄ multiplicationē rerū q̄ nō noiantur indicāt:vt binari⁹:ternarius/ quaternarius/quinarius/ senarius/ septenarius/octonarius/nouenarius/ decenarius: vicenarius: tricenarius: quadragenarius:ꝛ sic deinceps:centenarius:millenarius ꝛc.

distributiua.

Numeralia ordinalia.

Numeralia in arius.

Capitulum. cii⁹. De numeralibus.

Treceni Ducent. Quadrigeni. Cēteni. Distributiua.

Tqñ de numeris icepim⁹:de ipsis aliqua dicere prosequamur. Et primū hoc admonem⁹: in quo plerisq; fallunt:treceni scribēdū esse nō treceteni:quū significat trecentenariū numerū: qđ syncopatū est sicut cetera. Dicimus enim ducenti pro ducēteni: treceni: pro trecenteni: quadringeni:quingeni:sexeni:scptingeni: octingeni: nōgeni vel noningeni: p quadringēteni: quingenteni : sexenteni: septingenteni: octingenteni:nongenteni:vel noningenteni. Centeni autem et milleni non syncopantur: quia non sunt prelonge dictiones sicut superiores. Triceni autem caret syncopa: sed immutauit g in e sicut viceni pro vigeni: ꝛ triceni:pro trigeni. Est enim simillime vocis c ꝛ g quemadmodū d ꝛ t. ppter qđ dicimus quadringēti p quadrincenti :in quo nomine ꝛ t: in d:ꝛ c in g:mutatū est. Atq; qñ dixi quosdā falli similitudine vocū recenseamus hec ipsa infra centum:vt supra centum fecimus. Dicimus igitur singuli: bini:terni: quaterni: quini:seni:septeni: octeni: noueni:deni: vndeni: duodeni:terndeni:quaterndeni:quinideni senideni:vel deniquaterni: deniquini:denisseni:denisepteni:denioctoni:deninoueni: viceni: viceni singuli: vicenibini : viceniterni: vel (vt postea ostendemus)singuli ꝛ vicent:bini: et viceni: et ita deinceps: tum triceni: quadragēni:quinquageni:seragēni:septuageni: octogeni ꝛ non octuageni: octoginta em̄ dicim⁹ nō octuaginta:nonagenivel nōgeni nō nonagent. Deide cēteni. Jō aūt hec noia in plurali ptuli:q; in psa scribētes fere plurali vtunt:in carmine frequēter etiam singulari. Et singularē quidē hoz noim numerum:nō psa oīone scribētiū ait Priscian⁹ esse:sz poetarū:vt Verg. Surgite septeno rapidus mare summouet annis. Ueruntamē non tantū poetarū video esse:sed nōnunq; etiam aliorū:vt Plini.li.xvij. Traduces gallica cultura binis vtrinq; lateribus:si pars quadragēno distet spatio quaternis viceno : inter se obuij miscētur: ꝛ in.xxv. Altera maior foliis laterū modo inclusa quoq;: quia septena est. Et in.xxvj. Prodigiosa sunt q̄ circa hoc tradit Theophrast⁹ author alioqui grauis: septuageno coitu durare libidinē cōtactu herbe:cuius nomē speciēq; nō posuit: septuageno:id est septuaginta coitibus per singulas noctes. Nam ita hec noia exponunt: vt creabant olim bini consules.i. duo per singulos annos. Utūtur ergo oratores legitima significatione horum noim: binus em̄ siue bini significat singulis duo:ternus siue terni singulis tres:quaternus siue quaterni singulis quatuor. At poete non ita. Septenus enim gurges non est singulis septē:sed tantū septē vni flumini Nilo. Hec in singulari significatione hac abutuntur verunetiā in plurali:vt idē. Per duodena regit mūdi sol aure⁹ astra poete.

✠ In q̄busdam nominibus nūeralib⁹ g mutat in c ppter similimā vocē. c ꝛ g.vt viceni pvigeni.

Legitia distributiuorū significatio.

✠ Oratores legitima significatione hoz noim bini ternⁿ ni ternⁿ ꝛ reliq̄rū id genⁿ vtuntur nō autez semper

duodena astra pro duodecim astra. Ad hoc septeno Priscianus exponit septenario:quod mihi nō placet:quū inauditum sit flumen aliquod habere septenariū alueum:ꝛ fontē edere septenarium riuū. Si quidem hec noīa numerum aliaꝝ rerum que nō noiantᵉ:indicant: non multiplicationē sui ipsoꝝ:vt lapis centenarius:nō q̄ sit centuplus lapis:sed centū librarum:homo centenarius:nō q̄ sit centum geminus:sed q̄ habet centū annos:grex centenarius:nō q̄ sint centū greges:sed grex cētum capitū. Rursus non dicimus centenariā libram:sed centuplā:nec centenariū annum: sed centuplū annoꝝ:tamē dicimus centenarium:septenariū:duodenariū numerū:si quidem numerus omnia cōplectit:siue est centenarius:siue decēnarius:siue alius quiuis numerus ceteraruꝫ rerum:librarū:annoꝝ similiumq̄. Ideoq̄ recte dicimus centenarium numerum annoꝝ ingressus est:nō autē centenarium annū:ꝛ millenariū numerū pondo portat:nō autem millenaria pōdo. Potuisset igitur Priscia. cōmodius exponere septeno gurgite:pro septenarij numeri gurgite. Qua expositiōe vti solemus in illis numeralibus: que vltimū numeri eius significāt:decimus: vndecimus:cētesimus:millesimus.i.qui vltimus est ex decem:ex vndecim: ex centum:ex mille. Aliqñ etiā sic:hoc aruū attulit centesimum:illud sexagesimū:tuū vero trigesimum fructum.i.centenarij numeri:sexagenarij:tricenarij fructū:vel centuplū:sexagentuplum: tricentuplū. Pli.xviij.lib. Admisceꝫ huic far: vt mitiget amaritudinem eius:ꝛ tñ sic quoq̄ ingratissimū est ventri:nascitur qualicūq̄ solo cū centesimo grano:ipsumq̄ pro letamine est. Non vltimū granū e centenario numero intellexit: sed grana centenarij numeri/siue granū centuplū:siue centenuꝫ:eo modo quo idem author dixit viceno. Hac etiaꝫ ratione appellata est quadragesima:q̄ quadraginta dies continet: quo vocabulo eloquentissimi Christianoꝝ vtuntur quidā etiā quinquagesima:sexagesima:ꝛ septuagesima. Atq̄ (vt ad rem redeā) vtimur superioribus illis noibus crebrius in plurali numero: singuli:bini:terni. Trinū igitur quū habeat singularē numerum:apparet nō esse nature istoꝝ:quinimmo non memini cōperisse me illud in plurali: licet ꝛ singulare perrarū sit:vt trinū nundinū. Promulgari enim debebat antiquitus rogatio apud Romanos trino nundino:quod vt opinor:aut tribus in locis vno die aut tribus diebus vno in loco celebrabaꝫ:vt trimus triū annorum:ita trinus triū dierum: aut triū locorum. Priscia. aūt ait trinundinū pro trinūdinarum Ciceronis exemplo: pro Cornelio. Primo ex promulgatione trinundinū dies adferendū potestasq̄ veniisset. Quod si ita esset; a tris cōpositū esset;nō a trinū:vt ait Priscia. sicut trinoctiū: sed forte per apocopem dicimus trinundinū pro trinū nundinū:aut plane trinundinū. Quinti.lib.ij. Siue nō trino

quadragesima.

Trinus.

forte nundino promulgata:siue non idoneo die: siue ꝓ intercessionē vel auspicia aliudve qđ legibus obstet:dꝛ lata esse vel ferri. Ti. Li. li.tij. Postq̄ vero comitia decē viris creādis in trinundinū indicta sunt. Idē li.v. nisi editioni menda inest:ait. Antea trina loca cum cōtentione summa patritios explere solitos: nunc iam octo iuges ad imperia obtinenda ire. Donatus tamen hoc nomine vtitur:ꝛ discipulus eius non tamē magistro indoctior. Hieronymꝰ quū alibi:tum ad Marcellā. Et trinā negationē trina postea confessione deleuit.i.triplici. Ceteri quoq̄ eodē noīe vtuntur: vnde dicta est trinitas triū personaꝝ vna diuinitas. Seruius super illud Verg. Terna arma mouenda:ait figura poetica. Hā trina debuit dicere. Arma enim sunt tantū numeri pluralis. Sed hec ratio Seruij q̄ sit efficax ipse viderit:qui vult hoc nomen aptū esse nominibus numeri pluralis: qđ etiā reperimus coniunctū cū nominibus singularē numerū habētibus. Et quid preterea dixisset: si apud Vergiliū foret quaterna arma:ꝛ nunquid legēdum esset quatrina:Verū non est trinū de numero eoꝝ de quibus disputauimus: quoꝝ singularē non frequētari ab oratoribus diximus: sed a poetis ꝛ quidē impropie. Etiam nōnunq̄ impropie pluralē:qđ aliquādo ipsi quoq̄ oratores faciunt:sed necessitate in his noibus que singulari carēt:vt codicilli:lꝫ Justinia. vtaꝫ:vt liberi: vt pugillares:vt nuptie: vt arma:vt castra: aut si non carēt: suntq̄ vel diuersi generis:vt nūdinū ꝛ nūdine:delitiū ꝛ delitie:vel diuerse significatiōis: vt hec edes hę hedes:vel diuersi ꝛ generis et significati: vt epulum ꝛ epule. Necessariū est aūt dicere binos codicillos ꝛ ternos et quaternos: non duos:tres:quatuor:ratione dictante. Quid eñ si de diuersis codicillis dicendū mihi sit: quomodo dicā. Duos codicillos scripsit pater: vnū ad me: alterū ad vxorē? Illud enim vnū et illud alterū ad quid refertur? ad codicillū:qđ nō reperiᵉ? Dicēdū est ergo vnos:qđ si vnos:ergo ꝛ binos dicendū erit:qđ ex Ciceronis exemplo liquebit. Duplices similitudines esse debēt:vne rerū:altere verboꝝ. Qđ si dixisset duplex similitudo:subiūxisset:vna rerū:altera verboꝝ. Verū qꝛ in plurali locutus est:nō putauit alteri numero locū esse oportere. Dicamꝰ ergo binos codicillos:non duos: Rursus duo testamēta:nō bina:de cuius nature noibus quibusdā noiatim faciamus mētionē:si tñ illud monuerimꝰ ex predictis colligi vtroq̄ mō posse dici. Relinquo filiis meis testamento singulis siue cuiq̄ si multi: siue vtriq̄ si duo fuerint dena predia:vel singulis siue vnicuiq̄ siue vtriq̄ decē predia:quū ego ꝛ fratres mei ex bonis paternis habuerimus singuli:siue vnusquisq̄:siue vterq̄ vnum prediū:vel singuli siue vnusquisq̄ siue vterq̄ singula predia. Que etiā vno loco cōiunxit Cicero in Paradoxis. Capit ille ex suis predijs sexcēta sestertia:ego centena ex meis. Nō di-

Donatꝰ.

Hieronymi preceptor.

trinitas.

Seruij expositionem refellit Valla.

Carat Valla quosdaz iurisstudiosos: q̃ accipiũt dena pro viginti.

rit aut sexcenta ⁊ centum aut sexcenaz centena que tñ diuersa sunt: vt intelligam⁹ ab illo sexẽta capi vno anno: non singulis annis ab hoc cẽtena nõ vno anno sed singulis annis. Ego tamen puto scribẽdum esse sexcena nõ sexcenta. Multa hic ⁊ multifariã vitiose dicta repetere liceret: sed vereor tantos viros carpere. Unũ tantũmodo dixerim ex.iij. lib. Regũ. Septena retinacula in capitello vno ⁊ septena retinacula in capitello altero: quũ dicenduz esset septẽ in vno: ⁊ septẽ in altero: aut septena in singulis aut septena in vtroq̃ Et si fuissent plura duobus septena in vnoquoq̃. Cui⁹ cõditionis est illud in eodẽ libro. q̃ abscõderim de ꝓphis dñi centũ viros: q̃n quagenos ⁊ q̃nquagenos i spelũcis hoc mõ: nõ recte dr: sz eo mõ quo paulo añ dictũ erat. Tulit ille cẽtũ ꝓphetas: ⁊ abscõdit eos quinquagenos in spelũcis. i. in singulis spelũcis quinquaginta. Quidam iuris studiosi accipiũt dena pro viginti: nõ intelligentes significari singulis duorũ decem: de quorũ imperitia quid multis dicendũ: quum putent recte dici: vna quinq̃: quasi vna sit nomen non aduerbiũ. Ne illud quidẽ obticebo: quẽadmodũ superius ostendi: noia illa supra centũ syncopari: infra vero cẽtũ minime. Ita ediuerso aduerbia infra centũ syncopari: vltra nõ syncopari: vt vicies pro vigincies: tricies: pro trigincies. Deinde quadragies: quinquagies: seragies: septuagies: octogies: non octuagies: nonagies: nõ nouagies. Cetera nõ syncopant: quinq̃es: series: septies: octies nouicies: decies: cẽties: ducenties trecẽties: q̃dringẽties: septingẽties: octingẽties: noningẽties: millies. Deide bis millies: ter milies: q̃ter milies: quinquies milies: decies milies: vicies millies: ⁊ deiceps cetera. Nũc ad istitutũ redeam⁹ ab hoc potissimũ noie incipiẽtes.

Noia numeralia supra cẽtũ syncopant infra vero minime.

¶ Epitome capitis. ciiij.

¶ Litera in singulari nisi apud poetas significat dũtaxat vnum elementum: quod Greci γραμμα vocant: vt a vel b: aut man⁹ siue formam scribẽtis. In plurali autẽ vel plura elementa: vel epistolã pro qua singulari caret: petitq̃ nomẽ distributiuum etiã citra distributionẽ. in quo differt ab epla: licet dicam⁹ singulas literas ⁊ epistolas. Caute autez faciemus ralationẽ. ¶ Meminerimus tamen quod dixi cũ distributione posse dici binas lras ⁊ binas epistolas ⁊ potius epas: vt sciatur distributio necessaria innui. Cetera manifestaria sunt. Nã quod addo: caute relationem faciendam: intelligo vt singulari carenti nõ respondeat singulare: vt binas literas dedi: quarũ posterioribus responsum est. duas epistolas: quarum posteriori ⁊c.

Litera. Litere. epistola.

¶ De litera in singulari quid significet: ⁊ quid in plurali. Cap̃.ciiij.

Litera in singulari numero significat elementipsum. A. ⁊ B. vel manum scribentis: vt ad Atticum Cice. Naz alexidis manũ amabam: q̃ tam prope accedebat ad similitudinem tue litere. In plurali vero epistolam / preter q̃ apud poetas: qui pro epistola versus gratia in singulari semper vtuntur: vt Ouid. Quã legis a rapta Briseide litera venit. Nam q̃ Cice. ad Celiũ scribit ad se nullã literam bibulum misisse: ita ait: quasi nullum verbum misisset: quod vt vehementer extenuaret: nõ dixit verbũ aut syllabã: sed literã. frequẽtissimum igit est litere pro epistola. Inter q̃ duo noia hec elegãtie differẽtia est: q̃ dicimus vnã epistolã: vnas literas: duas: tres: q̃tuor: quinq̃ epistolas: binas vero literas: ternas: quaternas: quinas: senas: septẽas: octenas: noueuas: denas. Hunc̃ aliter / q̃le eẽt vnas: binas: ternas epistolas: duas: tres: quatuor literas. In hoc tamẽ cõueniunt: vt dicam⁹: dedi singulis vel vnicuiq̃ vel vtriq̃ siue singulas literas: siue singulas epistolas. Iterũ in maiori numero nõ cõueniunt: vt dedi singulis duas literas: vel binas epistolas: sz binas literas ⁊ duas epas: non autẽ sec⁹: de q̃ tã dixi. In q̃ obseruandũ est de ceteris quoq̃ vocabulis: vt si dicas: accepi abs te binas lras: nõ subiũgas: quarũ alteri respondi per proximũ tabellariũ alteri: nũc respõdeo: sed alteris. De epistola vero apertũ est: vt accepi duas epistolas: quarũ alteri iam respõdi: alteri nũc respõdeo. Cicero vero fere ait: accepi literas: accepi epistolas. Plinius frequenter etiam recepi: nisi libri mendosi sint.

Discrimen elegãtie inter hec duo nomina litera ⁊ epistola.

¶ Epitome capitis. cv.

¶ Edes in plurali significat domũ priuatã pro qua caret singulari: in vtroq̃ sũt nũero põt capi p domo sacra: aut p sacro: aut sacello. Idq̃ fere cũ adiectiuo: aut genitiuo eius cuius est: ideoq̃ in priori significato distributiua citra distributionẽ recipit: in posteriori non recipit. ¶ Unde dicere possum binas edes vendidi: ⁊ duas Ioui dedicaui: vendidi si quidem priuatas: dedicaui publicas.

Aedes

Aedes equiuocum est.

¶ De Edes in singulari aliter accipitur: aliter in plurali. Cap̃.cv.

Edes in plurali accipit pro domo: nec vnq̃ alit: vt edes meas nim⁹ li.j. non proscribã. In singulari atq̃ adeo in plurali p tẽplo: vt Cice. in Philip. lib.j. Ex eo die quo in monitio (quãtũ in me fuit) ieci fundamẽta pacis. In tũ est: vt quo tẽplo. i. in qua ede Telluris. Sed hac in re differt a tẽplo: q̃ semper in vtroq̃ numero separa habet adiectionem: vt in ede Iouis: Mercurij: Minerue: in ede Cõcordie: Telluris: honoris Honoris: Uirtutis. In ede sacra. Et in plurali sacras edes: edes deorũ: edes nymphatis simulacrum. Nam cũ ait Lucreti⁹ de Ioue loquẽs. Ipse suas edes disturbat. perinde est ac si diueret. risset. Iouis edes. Igitur pro tẽplo dicem⁹: Pro sedes: tres: quatuor deoz̃ edes: duas sacras pulchro edes: p domo binas: ternas: quaternas: priuatas edes. Aeditui autem ab edib⁹ sacris posuisse quas tuent appellati sunt nõ a priuatis. Ne videt: cũ

Aeditui.

Et.est mi hi mar= morea sa cratus in ede siche us.

diles quoq; magis a sacris edib⁹ dicti sunt: quibus curandis prepositi erant. Edifica= re autem magis ad domos hominū spectat q̄ deorum. Nec domos tantum verumetiā naues: vt Licero. Qui quum maximas edi= ficasset instruxisset q̄ classes. Neq; hoc indi= gnum est admonitione: eum cui domus edi= ficat dici edificare: vt idē de cōsulari viro in= quit. Qui quū edificasset in palatio plenā di gnitatis domū. Similiter in ceteris verbis: vt Horatius de prediuitib⁹. Diruit: edificat: mutat quadrata rotundis.

Ediles Edifi= co.

Edifi= care spe= ctat: non soluz ad domos sed ēt ad naues. edifica re dicit cui aedi= ficatur.

¶ Epitome capitis. cvj.

¶ Liberi: pro legitima prole etiā pro vnica filia singulari caret: quia tamē quum adiecti uum sit naturaliter: singularē recipit: z inter= dū singulariter profertur: admittit relationē z diuisionem per singularem: et adiectiuum non distributiuum quod cetera non faciunt. ¶ Unde dicam e ternis vel e tribus liberis meis maximus natu diem obijt: minimus lā guet: z medius incolumis est.

¶ De Liberi/ pugillares. Cap. cvj.

Pugilla res.

Liberi pro filijs singularē nō agno= scit: cuius natura et a superioribus dissentit. Nā vt dicā lego Titio ter= nas edes: vnas in foro: alteras in ia= niculo: ternas in Suburra: ita non dicam ex ternis liberis meis vnos: alteros tertios: sed ex trib⁹ liberis meis: vnū in alienā familiam dedi: alterum abdicauit: tertium heredē insti tui. Cuius rei causa est/ q̄ quum dico vnum/ alterū/ tertiū/ adiungi solet filiū: z tres libe= ros quasi tres filios: quod ita non fit in edes z in literas/ nisi subintelligas domū z epistо lā. Sed quid facies in ceteris/ in nuptias et in pugillares: absurdū sit dicere vnā nuptiā/ vnā pugillarē. Pugillares autē significat ta bellas cereas/ siue ligneas siue alterius ma= terie/ in quib⁹ stylo scribimus. Liberū tamē pro filio: z apud Quintilia. z apud Paulum Caiumq; reperio.

¶ Epitome capitis. cvij.

¶ Hortus in vtroq; numero pro holerū solo circunclusо fere ponitur: refugitq; distribu= tiuū citra distributionē. In plurali vero est quasi paradisus voluptati destinatus locus: pro quo q̄ singulari caret: distributiua p̄ nō distributiuis recipit: sed adiectiua singula= ria respuit. ¶ Dices ergo p̄ priori significa= to: emi duos hortos quorum alterū dūtaxat hoc anno colā: z p̄ posteriori emi binos hor= tos: quorū alteros hoc anno vendam.

¶ De Hortus. Cap. cvij.

Hortus. Horti.

Hortus quoq; eiusdē nature est. Nā in singulari pluraliq; pro hor tis holitorijs accipit: id est hole= ra producentibus. Est em̄ holus olis herba satiua: qua vescimur: z cuius folijs vt caule in edulium vtimur: hor= tiuero in plurali arborib⁹ cōsiti dicunt: z ame nitatis voluptatisq; causa parati. In supe= riore igitur significatione dicem⁹: vnū hortū:

duos tres hortos. In posteriore binos/ ter= nos/ quaternos hortos/ nisi alicuius autho= ritas aliud sibi vendicauerit.

¶ Epitome capitis. cviij.

¶ Odor in vtroq; nūero significat obiectum olfactus seu odoratus: in plurali etiam odo= ramenta seu res odoriferas: pro quib⁹ q̄ sin= gulari caret: cum distributiuis: vt litere z hor ti: poni posset: si numerū nō pondus aspice= ret. ¶ Unde inauditū est binos odores emi: sed recte dicit. India mittit odores: non ca= pior odoribus Indicis z c.

¶ De odor. Cap. cviij.

Odor. Odores

Odor huic simile est: qua voce notum est quid in vtroq; nūmero significet: in plurali vero tantū odoramēta: vt odores ex Arabia sunt. Hoc tamen nomen raro cum numeralibus iungitur: sed cum alijs adiectiuis.

¶ Epitome capitis. cix.

¶ Commeatus pro facultate cōmeādi z re= cedēdi a militia: aut alio ministerio ad quod tenemur: raro pluraliter reperit: sed p̄ anno na publica vtroq; nūero enunciat: quocirca distributiua citra distributionē nō agnoscit.

¶ Dico raro propter Liuianū exēplū.

¶ De commeatus. Cap. cix.

Cōmea= tus.

Commeatus aūt z si qua sunt simi= lia nō recipiūt talē ambiguitatem: si quidem superiora in vno sensu ha bēt vtrūq; numerū: in altero tātum pluralē: hoc vero in altero tantū singularem. Est em̄ cōmeatus in singulari tantum pro fa cultate ad tēpus a militia: ab alioue minis te rio recedendi: quam prebet militi imperator prepositusue inferiori: eundiq; quo velit ad prescriptū diē reuersuro. Licet Liui. li. xxiij. ait. Magna pars sine cōmeatib⁹ dilabebat. In vtroq; aūt numero pro cibarijs ad alimo niā reipublice: aut exercitus: aut alicui⁹ mul titudinis. Interdū etiā priuatim. Cic. pro le ge Manilia. Jam cōmeatu z priuato et pu= blico prohibebamur.

¶ Epitome capitis. cx

¶ Quēuis vnū plr affari nihil illis dignita= tis affert: sed poti⁹ imminutionē laudis de re bene gesta quocirca ad vnū in secūda perso= na tantū singulariter: z per ea q̄ singulos re= spiciūt loquemur: in prima tñ modestie gra= tia/ licet de nobis nūc singulariter: nūc plura liter: nūc vtroq; mō simul loqui. ¶ Cur lau= dē imminuat patet: q̄ gloriosius est quēuis vnū p̄ se: eq̄s cū plurib⁹ rē clarā gessisse. Quo= circa principes modestie gra: ne soli videant oia gerere loquunt fere plr de se: vt nos Lu= douicus frācorū Rex z c. Dixi z p̄ ea que sin= gulos respiciūt: vt tua dignitas dñe preses: nō vestra: nisi ad plures loquaris. Nā me⁹ et tuus ad singulos pertinēt: noster z vester ad plures. Ad vitā dū tñ magnatiū stomachum monet Sulpiti⁹ Uerulan⁹ ad appellationes honestas cōfugere: vnde non dicam tu diri= sti: sed ita dignitas: humanitas: vel prestan=

Lōmeatus. ✠ Lommeat⁹ licentia/ siue q̄ dicit salu⁹ cōduct⁹ Cice. ad herēniū. Ille qui ad diem cōmeat⁹ nō venit q̄ eum aq̄ interclu= sisset. ✠ Lommeat⁹ in numero plurali= uenitur apud Li uiū p̄ fa cultate recedēdi a militia Sal. Si vincim⁹ oia nob⁹ tuta erūt cōmeat⁹ abunde.

tia tua dixit ⁊c.

¶ De abusione pluralis pro singulari: ⁊ de reditu parenthesis. Cap. cx.

pluraliter in secūda persona loq.

EX his que dixi colligi potest nō verū esse qđ aliqui volūt: quoties author in numero plurali loquit declarari dignitatē quādā: ⁊ (vt sic dicam) magisteriū. Quid essī causse est: cur hec noīa pluraliter non singulariter efferantur? Quid Athene potius q̄ Athenа? quid Roma potius q̄ Rome? Sed ne in re aperta dicam pluribus: huic opinioni repugnat: quū ipsa rhetorica ars: q̄ iubet nos vti modo plurali pro singulari numero modo singulari p plurali: tū plurima exēpla: adeo vt vno atq; eodēloco de se orator in vtroq; numero loquat. Uergilius. O melibee deus nobis hec otia fecit. Nāq; erit ille mihi semper de⁹: illi⁹ aram. Sepe tener nostris ab ouilib⁹ imbuet agn⁹. Ille meas errare boues. Hic de se loquēs Tityrus nunc nos nūc meait. Homer. quoq; in. xiij. Iliados. Ερχομαι εοτι τοι ενηοσ ειγλισιη σιλελαϕπται οι σομενοσ τον υγαρηατε. αξομενο πριγενεσ'ηον. Et in psa: vt Quum in agro redēpto. Utinā hoc saltem mihi sero lata prestarent: vt residuū laboran tis anime in tuo ponerem⁹ amplexu. Et Cicero in Philippi. Quod exēplū in aliū etiā vsum volo afferre prolixius. Ait igit. Itaq; ego ille qui semper autor pacis fui: cuiq; par presertim ciuilis q̄q̄ omnibus bonis: mihi tamen imprimis fuit optabilis. Omne enim curriculū industrie nostre in foro: in curia: in amicorū periculis propulsandis elaboratuz est. Hinc honores amplissimos: hinc mediocres opes: hinc dignitatē si quā habem⁹: cōsecuti sumus. Ego itaq; pacis (vt ita dicam) alūnus: qui quantuscūq; sum (nihil em̄ mihi arrogo) sine pace ciuili certe nō fuissem. Periculose dico quēadmodū accepturi. P. L. sitis / horreo: sed pro mea perpetua cupiditate vestre dignitatis retinende ⁊ augēde: queso oroq;. P. L. vt primo si erit vel acerbū dictu vel incredibile a. W. Li. esse dictū existimetis sine offensione qđ dixero: nec id pri⁹q̄ qualefit explicauero: repudietis. Ego ille (dicam sepius) pacis semper laudator: semper autor: semper amator: pacē cū. W. anto. esse volo. Hec in eum quoq; finē retuli: vt ostenderē oratores quū incepte orationi aliquid longius inseruerūt: redire iterū ad id qđ inceperāt: aliquādo etiā frequentius memorie iudiciū reficiende gratia: vel eodē verbo repetito: vt in proximo exēplo: vel qđ idem efficiat: vt apud eundem / et in eodem opere. Collegam tuum aiūt in hac sua fortuna que bona ipsi videtur: mihi (ne grauius quippiā dicam) autorum et auunculi sui consulatum si imitaretur fortunacior videretur: sed eum iracundum audio factum aiunt: ⁊ audio idē efficiunt.

Longius dimissa repetenda.

¶ Epitome capitis. cxj.

Quest⁹. ¶ Questus sine diphthōgo a queror pro querela aut querimonia singulari caret: habetq; u añ bus in dtō ⁊ in abltō. Sed quaest⁹ p ac a quaero vtrūq; nūerū habet ⁊ u ante bus: significatq; aut lucrū nūmorū aut actionē lucrāde pecunie: hoc est quasi acquisitionē: vñ quaestor qui vulgo receptor dicitur.

Quest⁹.

Quaestor.

¶ De questubus ⁊ questib⁹. Cap. cxj.

QUestus in plurali p querela a queror: vnde fit cōqueror: cui⁹ datiu⁹ ⁊ abltūs est: questubus: vt portubus. Questub⁹ in vtroq; nūero cuius in plurali datiu⁹ et abltūs est questub⁹ a quero vnde fit cōquiro: deriuat per syncopē a supino quesitum: significatq; lucrum numariuz. Nā lucrum vocamus etiā nō numarium velut amicitie: glorie: scientie: ceterorumq; huiusmodi. Questūq; nōnūq̄ recipi pro actione ipsa / atq; artificio lucrāde pecunie: vt apd Ciceronē. Nā de artificijs ⁊ questib⁹ qui liberales habēdi sunt: q̄ sordidi sunt. ⁊ Quinti. Nā vt primū lingua esse cepit in questu: institutumq; eloquentie bonis male vti. Questu dixit: quasi acquisitione.

¶ Epitome capitis. cxij.

¶ Scale Sall. singulari carere docet: quod ⁊ Ser. predicat. Pōdo aūt singulari caret: et tñ distributiua citra distributionē respuit forte q⁹ et singulare reperit. Sunt aūt pōdo idē qđ libra. Ludus etiā aliud significat in singulari / q̄ in plurali: vt alibi dicetur.

¶ De Scala ⁊ Pondo. Cap. cxij.

SCala a quibusdā in singulari vsurpat. Sallustius cū aliis quibusdam ostēdit pluralē tātū habere: quū dicit in Jugurthino. Deinde vbi vne atq; altere scale imminute sunt: q̄ superstites rāt afflicti sunt. Nō dixit vna atq; altera. Pōdo autez caret singulari numero teste Foca. Dicimus autē duo pōdo: tria pondo: non bina pondo: aut terna pondo. Quintilia. in. j. Quid q⁹ quedam singula procul dubio vitiosa sunt: iuncta sine reprehensione dicuntur. Nam dua: ⁊ tre ⁊ pondo diuersorū generum sunt barbarismi. At dua pondo: ⁊ trepondo vsq; ad nostrā etatem ab omnibus dictū est. Et recte dici Messala confirmat. Forsitan huius rei causa est: q⁹ sicut superius de liberis diximus: ita hic si quis ita loquatur: relin quo liberis meis duo pōdo auri: alterum signatum: alterum rude: intelligit librā. Idē est enim due: tres: quatuor libre: quod duo: tria: quatuor pondo. Ut quidam volūt quod multi authores non probant. vt Liui. li. xxij. Argenti pondo bina / ⁊ ter libras in militem prestaret quū legendū sit seribras. Quidam etiā singulare huic nomini dāt: ⁊ huius ipsi⁹ autoris (si editio verax est) nōnulla exempla sunt: quale est etiam Columelle. Scyle aride dinē duo pōdo libram ⁊ quadrantem adici oportere: sed nunc pro ponder⁹ videtur accipi. Huiusmodi conditionis est ludus ⁊ ludi. Sed hec in alterum librum reseruamus. Nūc aliquid etiam de numeris addamus.

Scala.

Scalā numero singulari dicitur Siponti nus cor. celsi autoritate pbat qui dicit. Necessaria ē scala ignea q̄ crassitudine duorū digitorū habeat longitudie ab ala

ad digi-
tos pue-
niat: ali-
qd tamē
discrimi
nis eē di
cit inter
scalā cuz
tantū in
numero
pluralī z
cū in sin-
gulari di
citur.

Pondo.
Dua pō
do.
Trepon
do.
Ludus.
Ludi.
Numera
lia.
Numera
lia aduer
bia.

Epitome capitis. cxiij.

Numeralia duo adiectiue sumpta nisi alterū fuerit aduerbiale: aut composita fuerint non coherent sine coniunctione media: qua intercedente intra viginti z centū: hoc est vltra viginti z citra centū: numerus minor aut minim⁹ preponi vult: sed citra viginti z vltra centū: z cōponendo: vt quisq; maxim⁹ est: ita primū sortiet locū: fictamē vt dū millenari⁹ multiplicat per minores: minores ipsi suā seruent naturā. Notandū quoq; q ante decimū quēq; numerū preter primū: p octo illis additis possumus dicere duodecimi decēnario sequenti: idq; per compositionē: et pronomē: vnde pro octodecim duodeuiginti: z p decimooctauo duodeuigesimus. Idēpro nouēdecim vndeuiginti: z pro decimononovndeuigesimus: et ita dicendum est de similibus. Dico numeralia duo distincta videlicet: siue ea sunt que cardinalia vocant: siue que distributiua: siue que mensuratiua: siue que multiplicatiua zc. Quorū nulla nisi fuerint cōposita: sine cōiunctione coherent: vnde nō dicam. duo decē: sed bis decē. Maro tamen nō inepte dixit. Aurea mala decē. Unde non videt omnino dānabile qd autor damnauit cap̄. citj. Una decem potius tamē dixero decem: aut semel dūtaxat decē dabo. Addo tamen adiectiue sumpta: qz licite dixero. Tres primi: z primi tres. Itē tria milia: z tres senarij. s. numeri. Item primi millesimi: si plures fuerint. Possunt autem omnia multiplicari per aduerbialia. vt ter: quinq;: ter quini: ter quinquies: ter quater: quod aliud est q; ter et quater: nam terquater est duodecies: z ter et quater septies. Ponitur autē propter perfectionem numeri septenarij pro perfecte: aut cōsummate. Ut autem sciamus multiplicare per aduerbialia: ea hec sunt: Semel: bis: ter: quater: quinquies: sexies: septies: octies: nouies nō nonies: quia prima corripitur. Enei. vij. z nouies. Styx interfusa coercet decies: vndecies: duodecies: tredecies: quatuordecies quindecies: sedecies: vk decies sexies: decies septies: octo decies: vel decies octies: et decies nouies: vicies non viginties z tricies nō trigēties: z quadragies: sic quinquagies: sexagies: septuagies: octogies: non octuagies: nonagies. Et deinde sine syncopa centies: ducenties: trecenties: quadrigenties: quingenties: sexcēties: septingēties: octingēties: noningenties vel nongēties. Millies. Deinde bis millies zc. Per hec autem multiplicari possunt omnes species numerorum etiam sine coniunctione. Coniuncta autem volunt vt intra viginti z cētū minor preponat: quod etiā Theutonū lingua obseruat: vt quinq; z viginti: at post centū dicimus: cētū z quinq;: nō quinq; z centū: z ita in alijs. Dixi sic tñ zc. nā quinq; z viginti milia dicam: nō viginti z quinq; milia: q; q; totus numerus est vltra cē tum. Preterea dixi preter primū: qz pro octo nō dicā duodecē: sicut pro, xcviij, duodecētū.

Nouies aduerbiuz numerī dicendū est nō nonies qz primā nouies corripit.

addā illud pro imperitis: qui in ea re tametsi facillima multi sunt quādo per signa scribūtur numeri additur substātiuum: qō iure est ablatiui casus singularis numeri: debere legi per numeralia ordinis: vt anno. M. D. ix. id est millesimo quingētesimonono. Sed qō addit substātiuū plurale: debere legi per numeralia cardinalia: vt viri annos. cxij. id est cētū z duodecim. Et in accusatiuo. Actū circiter annū. M D. ccccclx. id est millesimū quingētesimūnonū. Circiter annos. M D. ccccclx. id est mille quingētos nouē. Preter numeralia hic z prius dicta sunt que multiplicatiua vocant: vt simplus simpla simplū: duplus: triplus: quadruplus: quintuplus: sextuplus: septuplus: octuplus: noncuplus: decuplus: cētupl⁹: millecuplus zc. Unde fiūt in ex: vt simplex: duplex: triplex zc. Componunt aūt multifariā: cū annus: vt biēnis: triēnis: quadrienis: quinquennis: sexēnis: septēnis: octēnis: nouēnis: decennis zc. Neq; tamen oīa in vsu sunt: ab inusitatis autē abstinebim⁹: quū alter dicere possumus: sicut sum amiculus: bimus: trim⁹: quadrim⁹: aut bimul⁹: trimulus: quadrimul⁹: sic pro quadrageni dicā quadragenariū. Item cū mensis: vt bimestris: trimestris: z cum multis alijs: vt bilinguis: biceps: bidens: biformis: bicorpor zc.

Multiplicatiua.

Numeralium plurīū vsus.

✠ Numer⁹ minor ante cētū preponitur post centuz vero postponitur.

De ordine numerorū. Cap̄. cxiij.

Dato vno et octogesimo anno scribēs mortuus est. Isocrates quarto z octogesimo anno eum librum qui Panathenaicus inscribit: scripsisse dicit: viritq; quinquēniū postea. Cuius magister Leontin⁹ Gorgias cētū z septē cōpleuit annos. Hec Cice. cui⁹ ex verbis dak intelligi ante centū preponi numerū minorē: post cētum vero postponi. Quod Quinti. quoq; cōfirmat: quū ait. Artium autē scriptores antiquissimi Corax et Thisias Siculi: quos insecut⁹ est vir eiusdem insule Gorgias Leontin⁹: Empedoclis (vt traditur) discipulus: is beneficio longissime etatis (Nam centū z nouem virit annos) cum multis simul floruit. Et paulopost. Nam z Isocratis prestantissimi discipuli fuerunt in omni studiorum genere. Eoq; iam senior (octauum enim z nonagesimū compleuit annum) Pomeridianis scholis Aristoteles precipere artem oratoriam cepit. Hoc tamen videtur fieri intercedente copula. Nam ea sublata vt quisq; numerus maximus est: ita primo loco preponitur: duntaxat citra centum: vt maior xxv. annis: non autem maior quinq; viginti annis: etiam in illis que supra tractaui numeralib⁹: viceni singuli: vicenibini: viceniterni: aut singuli z viceni: bini z viceni: terni z viceni. Supra centum naturalem ordinem sequimur: vt superiora exempla docent: centum et septem compleuit annos: cētū z nouem virit annos. Pli. li. vij. naturalis historie. Centū z viginti natos annos Parme tres edidere. Birelli vnum, cxxv. Parme duos, ccxx. Placētie

Decentū filia.

vnũ.cxxxj. Fauẽt eunã mulierẽ.cxxxij. Bono nie.l. Terẽtiũ Marci filiũ. Arimini ẏo. M. Apomũ.cl. Tertulã.cxxxvij. Citra Placẽtiã in collibus oppidũ est Uelleiaciũ:in quo. cx. natos annos sex detulere. Quatuor vero cẽ tenos vicenos. Unus cẽtum quinquaginta. M. Muti⁹ Marci fili⁹ Galeri⁹ felix. Ac (ne plurib⁹ moreremur in re confessa.) in regione Italie octaua centenũ annorũ censi sunt ho mines quatuor ⁊ quinquaginta. Cẽtenũ de nũ homines quinquagintaseptẽ. Cẽtenũ vi cenũ quinũ hoies duo cẽtenũ tricenũ hoies quatuor:cẽtenũ tricenũ quinũ aut septenum totidẽ: cẽtenũ quadragenũ hoies tres. Idẽ tamẽ Pli. paulopost ait. Ut tñ in septenum ⁊ quinquagesimũ atq; centesimũ vite duraret annum. Ex quo apparet sine copula maximũ quẽq; numerũ precedere: cũ copula nõnihil variet: presertim retrorsum eundo. Adhuc q̃ dixim⁹ ⁊ recitauim⁹ exẽpla intra nũerũ mille narũ sunt: sed in ipso quoq; maximus quẽq; nũerũ semp preponem⁹: vt a natali saluato ris anni sunt mille quadringenti: et triginta octo: vel millet quadringẽti ac triginta octo Illud tamen notandum est in millib⁹ eandẽ esse naturã: atq; in numerabilibus citra cen tum: vt milites nostri sunt sex ⁊ viginti milia: non autẽ viginti ⁊ sex milia. Uel milites no stri sunt.xxvj. milia: siue militũ nobis sunt.xx. milia: siue milites nostri sunt vicies mille: si ue nobis singulis sunt decies mille milites: siue nobis singulis sunt dena milia militũ: si ue nobis singulis sunt decem milia militum. Omnia aũt que locuti sumus vltra vicesimũ numerũ intelligi volo. Nam decẽ ⁊ septẽ: de cem ⁊ octo: decẽ ⁊ nouẽ nonnam illam quam dixi non tenẽt. His inferiora ne ipsa quidem seruant suam legẽ. Illa enim cõiunctionem habent interpositã: hec nõ habent. Uerũta men nec habere possunt: quũ sint composita: nec plura: sed singula noia: vndecim: duode cim: tredecim: quatuordecim: quindeciz: sex decim: sicut illa quoq; composita: atq; vnica sunt nomina: vndeuiginti: duodeuiginti: vn detriginta: duodetriginta: vndecẽtum: duo decentum: hoc est vno aut duobus demptis de viginti: de triginta: de centũ. Ut ab incar natione saluatoris sunt anni mille quadrin genti duodequadraginta. Et per denomina tiua: vt ab incarnatione agitur annus mille sim⁹ quadringẽtesim⁹: duodequadragesim⁹. Pli. li. xxxv. nat. histo. duodevigesima olym piade interiit Cãdaules. Licet pleraq; exẽ plaria habeãt duodeuigiti olympiade. Idẽ primo libro. Atq; adeo duodequadragenũ pedũ Lucullei marmoris in atrio Scauri col locati duodequadragenũ p duodequadra genorum. T. Li. li. j. Duodeq̃dragesimo fer me anno ex quo regnare ceperat Tarq̃ni⁹.

Postmil le.

Decen tũ sillia.

¶ Epitome capitis. cxiiij.

¶ Domus secunde significat locum: quarte edificium: quocirca pro aduerbio locali in lo co ponitur genitiu⁹ secunde non quarte: idq; cum adiectiuis solummodo loco non edifi cio congruentibus: que sepe subaudiuntur. ¶ Que enim edificio cõgruũt: poscunt abla tiuũ cũ prepositione: vt fui in domo lapidea gtũs. Adiectiua autẽ loco congruẽtia sunt mea/tua/sua/nostra/vestra: propria aliena. Domus

¶ De domus. Cap. cxiiij.

Dom⁹ duos genitiuos habet: vnũ secunde: alterum quarte declina tionis: domi ⁊ domus: sed prior si gnificat locũ vbi quis manet: po sterior corpus ipsum atq; edificiũ quod ex parietib⁹ cõstat ⁊ tecto: vt domi ma neo: nõ dom⁹: ⁊ partem dom⁹ demolit⁹ sum. Superiora domus ascendi: non domi. Nam illud dom⁹ mee imperium teneo: non pro lo co accipitur: sed pro familia que continetur edificio: figurate continens pro contẽto: qõ etiam licet dicere domi mee: quasi in domo mea. Quod autem idem sit in domo ⁊ domi notũ est. Unũ tamen afferã exẽplũ Quinti liani lib. v. In domo furtũ factũ ab eo qui do mi fuit. Datiuus tãtũ quarte est. Accusatiu⁹ indifferẽs. Ablatiuus secũde. In accusatiuo ⁊ ablatiuo vel cum prepositione: vel sine pre positione loquimur: vt reuertor domum vel ad domũ: exeo domo vel e domo: ⁊ sum in do mo: vel domi: hoc grammatice est: illud vero latinitatis et elegantie. Hunc genitiuum se cunde non contũgimus nisi cum tribus siue quinq; pronominibus/mee/tue/sue/nostre/ vestre et vno nomine aliene: vt ego viuo do mi mee/non viuo domi tue/eram domi sue/ nostre/non vestre domi habitare volo. Cice ro in libris ad Herẽniũ. Qui cũ ista etate et forma aliene domi volo dicere. Quidam vo lunt illud domi aduerbiascere. Sed quomo do contũgeret cũ adiectiuis? q; si quãdo hec quinq; pronomina adiectiua supprimant: tñ subintelligunt: vt domi ero. i. mee: domi eri mus. i. nostre: domi eris eritisue. i. tue aut ve stre domi erit aut erũt. i. sue sicut in altero sen su: et in pleriscq; nominib⁹: vt partem domus locaui: in altera parte ipse habito. i. partẽ do mus mee. Et pater mihi iussit: mr̃ te vocat: frater nos expectat: hoc est pater me⁹ vel no ster: mater tua vel nostra: frater noster. Quã do autem hic genitiuus secunde regit alterũ genitiuum siue pronomen siue nomen: certũ est: vt ego erã domi illius: domi huius domi cesaris: domi Pompeij: domi autez publice: domi priuate: domi honeste: domi infamis: domi paterne: domi materne habito: et simi lia non licere dicere iam tradidimus.

Domi mi genti tiuus lo cũ signi ficat vbi quis ma net: do mus ve ro geniti uus edi ficium. In do mo. Domi fi aduer biascere. sed poti⁹ nomẽ es se pronomina in dicãt: vt eram do mi mee: reperi tur etiaz domi co herere adiecti uo alie ne. Cic. Quid ista eta te et for ma alie ne domi nolo di cere. Genitiuus secũ de alterũ expo situlat.

¶ Epitome capitis. cxv.

¶ Quia quoties quis vel qui/qualis/quantus/quot⁹/quot/quoties/qua/quo/vbi/vnde/⁊ similia relatiua ⁊ interrogatiua: aut infinita geminata: posteriorem partem in cũq; resoluere possunt: ideo idem significãt: qualisqualis ⁊ qualiscunq;. Et licet quisquis nõ faciat quiscunq; sed quicunq;. nec quicquid quidcunq; sed quodcunq;: tamen quisquis ⁊

quicūqz vno eodē mō significant/quūvtrūqz sit adiectiuū:quicquid ꝛ quodcūqz differenter id faciunt: quū quicquid sit substantiuū ꝛ ob id aut adiectiuū eiusdē casus/aut substantiuū genitiui casus expectat/ quodcūqz vero adiectiuū:substantiuū eiusdē casus nō adiectiuū efflagitās/qui differentia inter cetera in quid ꝛ in quod exeūtia:aut ab eis incepta reperit. Solet autē quicqz: pro quod cūqz:ꝛ quisqz pro quicunqz vsurpari/ ꝛ quid pro in quo:quodqz vero adiectiuū ad substātiuū tacitū dirigi. ¶ Est autē regula ꝓ Quis et qui ꝛ eorū cōposita. ꝓ Particule cuz quib⁹ qs ꝛ similiter quib⁹ cū q ꝓpo nitur. Priſc. q hec geminata resoluere possunt scdaz partem in cūqz/vt vbiubi est.idest vbicunqz est/ vndeunde vndecunqz.idest quotusquotus/ quotuscunqz/quotquot/quotcūqz. Quia tamen nō omnes particule possunt cōponi cū quis que cū qui:nec ecōuerso:ideo quisquis non resoluimus in quiscūqz/sed in quicunqz. Quapropter notanda sunt ad hūc locū que alibi diximus in hanc formā. Post quis pone piam/non/post qui/nā/qz/putas:q. Dā/ uis/cunqz/libet/sibi qui tantūmodo subdet. Ast aliquis nequis/siquis/nunquis simul ecquis. Sola qua dant/ non que quoties reperitur vtrūqz. ¶ Quorum versiculorū sensus est: has particulas piam/nāqz/putas et q/non conīūgi qui/sed quis: dicimus enim quispiam/quisnā/quisqz/quisputas/ꝛ quisq; per geminationē quisquis/quod nō resolcōponit: uitur in quiscunqz sed quicunqz. Nam dam/ uis/cunqz/ꝛ libet coniungunt ecōtrario cū qui/non cū quis:vt quidā/quiuis/quicūqz/ quilibet non quisdā ꝛc. Componitur preterea quis/cū particulis prepositis: alius ꝛ fit aliquis:ne/ꝛ fit nequis:si/ꝛ fit siquis/nū/ꝛ fit nunquis: en: ꝛ fit ecquis. De quorum declinatione hoc sciendū:q in nominatiuo singulari femininī generis ꝛ in nominatiuo ꝛ accusatiuo pluralib⁹ neutri generis:vbi simplex habet que vel qua:hec habent tantum qua: non que:cetera autem omnia:que non qua: vt quedam mulier: et aliqua monstra: non quadam mulier:neqz alique monstra. Verū vt ad textum redeamus. A quis aut. Qui cō posita: quecunqz quid habent siue in priore parte:siue in posteriore:substantiua sunt:adiectiuū eiusdē casus aut substantiuum gentiui casus efflagitantia:quecūqz quod adiectiua substantiuū aut tacituz aut expressum eiusdem casus efflagitātia:vt aliquid ꝛ quiddam substantiua sunt:aliquod et quoddam adiectiua: dicam ergo aliquid et quiddam monstri et aliquod et quoddam monstrum. Tūc autem aliquis vel aliquid dicam quādo egoipse nescio quis vel quid sit. Est em quasi alius vel aliud:quis vel quid. Tuncvero quidam vel quiddam quū de re certa mihi loquar:vt aliquis fecit/nescio tamē quis. Quidam vestrum fecit:vt ei aliquando dicturus sum.

¶ De compositis a quis vel qui. Cap. cxv.

Gallensis

Quisqz. Quicunqz. Quicqd Quodcunqz.

Quisquis ꝛ quicunqz pro eodē accipi solent:vt quisquis es huc venias:ꝛ q̄cunqz es huc venias Quidq̄d et quodcunqz nō accipiunt pro eodē: quū alterū sit substantiuū. vt quicquid festinuz:q̄cquid molle: q̄cquid tenerū:quicquid iucūditatis: quicq̄d gaudij: q̄cq̄d pecuniarū. Alterū adiectiuū: vt quodcūqz telū: qcunqz scutū:quodcunqz iaculum. Cuius differentie causa est: q voces he in masculino conuenientes:in neutro postea discordant. Erat enim quidcunqz ꝛ vox ꝛ significatio similior: si reperiretur eo modo quo dicimus quidqz a quicquid. Quodqz enim siue vnū quodqz componitur a quod:sed vt non reperiturq̄dcūqz: ita nec quodquod. Illud nāqz cōponitur ex qui que quod:hoc autē ex quis ꝛ qui:caretqz genere femininо:quinetiā masculino in accusatiuo casu: tatūqz habet nominatiuū quisquis: quicquid actm̄ q̄cquid ablatiuū quoquo:tū in masculino:tū in neutro: nonnūqz in femininо quaqua: vt apud Sueto. de vita Titi. Galba mox tenēte rēpu bli. missus ad gratulādū:quaqua iret cōuertit homines quasi adoptionis gratia accerseret. In actō quoqz interdū i alio genere qz neutro:sed vix apud oratores. Plau. in captī. duo. Nā meus balista pugnus est cubit⁹ catapulta:humer⁹ aries:quū genu ad quēqz tecero:ad terram dabo:dentilegos oēs mortales factam quēqz offendero. Quēqz id est quis quēcunqz. Sergius autē Donatū commentans ait. Utraqz parte declinatur hoc pronomen:quisquis:cuiuscuius:cuicui:quēquem: q̄squis:quoquo:q̄qui:quorūquorū:q̄busq̄b⁹: quosquos: quisq̄a q̄busquibus. Noli putare hoc casu declinatiōis esse:vt apud Cic. remā sit cuicui. Hec Sergius. Igit quū sit cōpositū q̄cq̄d ex q̄d quodcūqz ex qō: debuit illud esse substātiuū:vt quid ꝛ aliq̄d. hoc adiectiuum:vt quod et aliqō. Dicimus enim quid feci:non autē quod feci:aliquid feci:non aliquod feci. Itē quod malum feci:non autem quid malū feci:sed quid mali:ꝛ scio quid faciam: non autem scio quod faciam. Video quid facis: sepius qz video quod facis. Ita ꝛ cetera ab his composita: quiddā: quoddā: nam quiddam adheret adiectiuo:quoddam substantiuo: vt mirabile quiddam obscenū quiddam:quiddam maius. Ad quoddā templum:quoddam nemus:quoddam antrum: oppidum quoddā:in quo nulli fere errāt:hic autem multi: pro quicqz ponentes quodqz: vt optimū quidqz:honestissimum quidqz:saluberrimū quidqz:vbi non licere poni qōqz. Ex his liquet exēplis optimū quodqz prediū: honestissimum quodqz consiliū:ex iumentis quodam que cepi/decimū quodqz fit tuū. Nam substātiui natura est conīūgi cū adiectiuo. Adiectiui vero cū substātiuo quasi cūnubio quodam Ideo vbicunqz est substantiuum/desiderat adiectiuū:quasi coniugē impatiens alterius substātiui Rursus adiectiuū sine sub-

Suetō⁹

ꝓ Quicunqz.

ꝓ Seruius sup Donatū dicit qs quis ex vtraqz p te de cumen: nari.

Quid. Quod. Quidā adiectiuo qō subsātiuo adheret.

stantiuo tanquã sine viro esse nõ põt: cũ alte-
ro adiectiuo nihil cõsortij habẽs. Eoq; factũ
est. vt hi quos dixi errarẽt: q; qñq; videt sine
substantiuo esse quodq; vt reliquit mihi pa-
ter multa prædia: quorũ opptimũ q̃dq; mihi
sublatũ est: vel ex meis multis prædijs opti-
mũ q̃dq; mihi sublatũ est. Sed oibus liquet
subintelligi substantiuũ sic opptimũ quodq;
ꝑdũ. Quodq; aũt idẽ esse quod vnũ quodq;
añ significaut. Quin. Nec causas cur q̃dq;
corũ accidat prosequi: proposito operi neces-
sarijũ est. Hoc quoq; addamus: quid solere
vsurpari pro in quo: vt apud eũ dẽ. Quid tibi
tantũ mali feci? quid offendi? Et alibi. Si q̃d
offendi. Cicero in lelio. Quid enim indigẽs
Aphricanus mei? Eodẽ modo nihil vt nihil
te offendi. De differentia autẽ inter quidam
& aliquis / siue quispiam siue quisq̃: q; illud
certum hominem / hoc vnum quẽlibet signi-
ficat: in libris dialecticis disputauimus. Hic
tantum admonendum est quosdam his po-
sterioribus eo modo vti quo ego non vterer
pro illo superiore: vt Hieron. qui sic librum
de hebraicis questionibus exordit̃r. Qui
in illis principijs librorũ debeã secuturi ope
ris argumentum proponere: cogor prius re-
spondere maledictis. Teren. quippiam su-
stinens: qui comediarũ prologos in defensio
nem sui dabat. ego dixissem quiddã potius
q̃q; quippiam. De certo enim crimine loqui-
tur: non de incerto. Idem est enim quippiã:
quod aliquid. Sed de hoc in libris his quos
dixi latius. Sed forte Hieronymus scriptũ
reliquerat quiddam: et librarij in quippiam
mutauerunt.

Quidq;. Quid ꝑ in quo.

Aliqs et quidã ac quippiã.

¶ Quidã de re certa dicẽ estq; nõ particulare signuz sed potiꝰ singulare: vt nõ alr sehre videat quã nomẽ ꝑpriũ.

¶ Epitome capitis. cxvj.

¶ Pars a toto & proprietas a subiecto regitur in genitiuo vel in ablatiuo: mediante adiectiuo laudis vel vituperij eiusdẽ casus cuius est dictio recta sine quo raro genitiuꝰ: & ablatiuus nunq̃ sic construitur. Reperitur autẽ dictioni regenti conformatũ: stante dictione recta in ablatiuo vel actõ: que locutio ab alijs Greca figura: ab alijs Synecdoche appellatur: quã in actõ presertim summopere fugiemus in prosa. In ablatiuo tamẽ nõnunq̃ recipiunt historiographi. Licet ergo quadrifariam partem precipue regi: aut in ablatiuo mediante adiectiuo ablatiui casus & est oratorum: aut in genitiuo mediãte adiectiuo genitiui casus & est grammaticorũ: aut in accusatiuo mediante adiectiuo cõformato toti: & est poetarũ per Grecam figurã: quã oratores summopere vitant loquentiũ: aut in ablatiuo mediante cõsimili adiectiuo & est etiã historiographorũ. Nisi tamen precipue subsit ratio cõcentus et sonoritatis: non vtemur simul (intercedente presertim contũctione) diuersis casibus. ¶ Verbi gratia: vir duro capite. oratorum est: vir duri capitis: grammaticorũ vsq; adeo vt Seruius huiusmodi locutiones ꝑ ablatiuũ dicat pro locutionibus per genitiuũ positas: vt. iij. Enei.

¶ Pars et ꝑprietas quo regant.

Latovenabula ferro. Prolati (inq̃t) ferri. Vir durus capite. historiographorũ nedũ poetarum: vir durus caput dumtaxat poetarum. Seruius autẽ dum accusatiuꝰ mediante nomine adiectiuo sic regitur: concedit esse Synecdochen: quando mediante verbo neutrali seu passiuo aut eorũ participio: dixit Grecam figuram. Cetera in textu patent.

¶ De affinitate gti & ablti. Cap. cxvj.

Magna autoritate es vir: vel magne autoritatis (vtroq; enim modo dicimꝰ) sed raro sine adiectiuo dũtaxat in gtõ: nã i ablto nunq̃. vt Cic. in Sallust. Nunq̃d quos protulit. Scipiones & Metellos ante fuerunt: aut opiniones aut glorie? Ceterũ in eadẽ oratione non est vtendum genitiuo & ablto: nisi velimus illud Plinianũ ex li. vij. natu. histo. sequi. Choromandorũ gentem vocat Taurõ: sylueströ sine voce: stridoris horrendi: hirtis corporibꝰ: oculis glaucis: dentibus caninis. Poterat dicere stridore horrẽdo: q̃q; (qõ ad elegãtiã pertinet) ego ꝑ lege accipio: quicq̃d magnis authoribus placuit: quorum in primis est Plinius / presertim quũ Cice. ad Lentulũ ita scribat. Lẽtulũ nostrum eximia spe summe virtutis adolescentem: quum ceteris artibus quibus studuisti semper ipse: tũ in primis imitatione tui facerudias. Licet illud eximia spe posset videri separatũ ab illo summe virtutis qõ regit ab illo adolescentẽ: vt si dicas habeo summa spe filiũ: adolescẽtẽ optime indolis: qõ si ita nõ est: licebit i vtraq; oratiõe vti gtõ & ablatiuo: tñ (vt ego sentio) parce. Hã illud ab hoc loco separatũ est: qõ dixit Scipio Aphricanꝰ id etatis atq; his rebꝰ ge stis. Illud emi id etatis: vel idẽ est qõ ea etate: sicut dicimꝰ decẽ annis vir: & more Grecorũ decẽ annos. Quã honestiorẽ locutionẽ Seruius putat: vel aduerbialiter ponit: vel subintelligit habẽs vel agẽs vel natꝰ id etatis. In quo protinꝰ admoniti sumꝰ oratores summopere Synecdochẽ refugisse: q̃le foret: gẽtẽ stridore horrendã: hirtã corporibꝰ: oculis glaucã: historici nõ refugerũt. vt Sallust. Alter altera pte. C. Antoniꝰ pedibꝰ eger in cõsilio adesse neq̃bat. Cic. Quintilianusq; dixissent. De dibꝰ egris. Hec dixissent doleo caput: doleo ilia aut ilibus: esset enim Synecdoche: sed dolet mihi caput & ilia tibi dolẽt. In hoc verbo dolẽ notãdũ est q; de re extra nos posita sicut de corpore nostro loquimur: vt istud quod facis: dolet mihi. vtinam doleret tibi: vt apud Teren. dolet dictum adolescenti pudenti & libero: & iterum. Si istud itidem doleret tibi vt mihi dolet. Et in eadem comedia. Facilli quod itidem doleat: quod nunq̃ per Synecdochen dicere possumus. Nam ego doleo istud quod fecisti: qui sermo vt superior apud authores est frequens: vt Sallust. Quasi dolens eius casum: non est Synecdoche. Hec enim figura tantũ ad animi & corporis qualitatẽ pertinet: nihil ad ex-

Licero in Sallustium.

¶ Quicq̃d magnis authoribus placuit ꝑ lege accipi dz

Actus tẽporis.

Synecdoche.

Doleo.

Figura synecdoche tãtã animi & corporis qualitatẽ pertinet.

terna respiciens: qualia fuerint: doleo caput doleo ilia: ⁊ hic pulcher faciem ornatus animū. Ideoq; illa Synecdoche nō erūt potēs diuitijs: grauis pietate: preditus dignitate.

¶ Epitome capitis.cxvij.

Manet. ¶ In cum verbo incido incidor: aut participio eius regit ablatiuos omnium dictionū: excepto nomine es: quod potius in accusatiuo regetur: vt litere incise in marmore: ligno: vel in es. ¶ Dico potius. i. elegantius ⁊ concinnius: q; etiam in ablatiuo reperit. Unde Mancinell⁹. In es incise sunt littere: ⁊ in ere quoq; legitur. Plinius enim iunior/ vbi de laudibus Traiani loquitur: sic ait. Sed quid singula consectorr colligo: quasi vero aut oratione cōplecti: aut memoria cōsequi possim: que vos patres cōscripti nequa interciperet obliuio: ⁊ in publica acta mittenda: ⁊ incidēda in ere censuistis. Hec ille. Addit Nestor exemplum Ouidianum e libro Fastorū. iiij. At bona posteritas puppim formauit in ere. Sed in non est verbum incido: de quo Valla loquitur: qui dicens quantam inueni: nō omnino alium vsum negat. Miror tamen eum non inuenisse illud Lice. in oratio. de signis quod Calepinus affert sic. Id non modo cōscripserunt: verumetiam in ere incisum nobis tradiderunt. Sueto. autem in Cesa. cum accusatiuo construxit. At mox lege in es incisa. Dicam⁹ ergo vtrumq; recte dici. incisum in es: ⁊ in ere: ⁊ pari ratione si exempla supperet̄: in marmor: ⁊ in marmore: ⁊ sic de alijs. Nulla enim videtur causa differentie: sed cur vtrumq; liceat ac coniectura colligi potest: quod qui incidit aliquid educit quod prius erat in materia: vnde ablatiuo locus est: ⁊ aliquid loco attramenti infert: vnde et accusatiuo: quia foris infertur.

In es incisum.

✠ Contra vallā ⁊ ei⁹ seq̄ces obtrudūt p multi illud Pli. in pane. q̄ vos patres conscriptine qua intercipet obliuio ⁊ in publica acta mittēda ⁊ incidēda i ere censuistis.

¶ De in auro: ⁊ in es ⁊c. Cap̄.cxvij.

In marmore incise sunt litere: in gemma: in lapide: in ligno in auro non autem in marmor: in gemmam: in lapidem: in lignū: in aurum. Econtrario in es: non in ere: ita enim apud omnes authores (quantū inueni) semper scriptū est. Liui. libr. iij. Priusq; in vrbem ingrederetur: leges decenuirales (quibus. xij. tabulis est nomen) in es incisas in publico proposuerunt. Sed quid exempla ponimus paucorū: quod omnes facere affirmamus:

¶ Epitome capitis.cxviij.

¶ Quoties relatiuum qui siue quod ponit inter duo substantiua: quorum sequens est alicuius rei proprium conformabitur potius sequenti q̄z antecedeuti: presertim antecedēte verbo substantiuo aut vocatiuo: alioquin tam antecedenti q̄z consequenti conformari potest. ¶ Est autem hec Seruiana regula in primo eñ. quā oēs obseruauerunt: vt patet de valerio: quem citat autor.

¶ De venustate discordie relatiui cum antecedente. Cap̄.cxviij.

Relatiuum frequenter non respōdet antecedenti: neq; in genere: neq; in numero: vtiq; quum reflectitur ei⁹ sententia ab antecedēte ad sequēs substantiuum/ de masculino in neutrum vt Sallustius. Est locus in carcere quod Tullianum appellatur: quod aliter dixit Valerius Maxi. libr. ij. Antea senatus assiduam stationem eo loci peragebat: qui hodie senaculum appellatur Et Pli. In coitu vero lune: quod interlunium vocant quum apparere desierat. Mutato etiam numero: vt Lice. Quibus tandem gradibus Romulus in celum ascendit: hisne que isti appellant bona: de masculino quoq; in femininum: vt idem. Omnes tenues atq; humiles: que maxima in oppido multitudo est: sibi presidium para tum putant. Et Uergi. Hec partem posuere suis: que maxima turba est. Manente quoq; genere videt fieri quedā mutatio: vt Quint. Ubi vero vniuersas familias fames extinxit: que pars maxima est: inanes domus situ ducunt. Econtrario de feminino in masculinum non mutato numero. Sallu. Ea fines habet ab occidēte fretum nostri maris ⁊ oceani: ab ortu solis declinem latitudinem: quem locū καταβαθμον icole appellant. Mutato etiaz numero: vt Quinti. Resistam his qui omissa rerū: qui nerui sunt in causis: diligētia: quodam inani circa voces studio senescunt. Et alibi. Et supplicatiōes: qui maximus honor victoribus bello ducibus datur: in toga meruit. De neutro in aliud genus. Sallu. Ipse ex flumine quam primum oppido esse aquā supra diximus: tumēta onerat. Mutato etiā numero. Liuius. Anxur fuit que nunc Tarracine sunt: vbs prona in paludē. Aliquādo sine vllo certo antecedente: vt Quinti. Ego que felicissima vel lassitudo vel satietas est virtute consenui.

relatiuū nō semp rñdet antecedenti.

✠ Relatiuū masculinigeneris nō nūq; ancedēti feminini gñis nō rñdet: et nō mutato numero.

¶ Epitome capitis.cxix.

¶ Quoties autem verbum est ponitur inter duo substantiua ad appellationem pertinentia: quorum alterum est nominatiui casus: alterum datiui: potest addi tertium a nominatiuo aut datiuo: venustius autem in datiuo. ¶ Ut cui faustulo nomen fuisse ferunt. Liui. in. j. Cui nunc cognomen Julo. Uerg. Enei. j. Dicere autem licet. Est mihi nomen Jodoco ⁊ Jodocus. Habeo nomen Jodocum et Jodocus ⁊ Jodoci. Sed per habeo omnia duriter dicuntur.

¶ De dictione respondente substantiuo sequenti ⁊ antecedenti. Cap̄.cxix.

Nota de habeo. Dtōs ac nomiatiuos copulari p̄ suz es ē.

Quotiens huic genus est quum dictio respōdet antecedēti: quū deberet rñdere seq̄nti substātiuo vt apō Uerg. At puer Ascani⁹ cui nūc cognomē Julo. Liui. li. xxv. Scipio cui Aphricano fuit cognomē. Qui modus p dtm̄ lz frequētior sit: tñ nōnūq;z. ⁊ noiatiuo qō ē magis gñale vtimur: vt Ci. Argētari⁹ Sext⁹ clodi⁹ cui nom̄ ē est Phormio. Et Quin. Notū ē q̄d

Bliconi acciderit cui Spiridio fuit cognomẽ. Neqꝫ per relatiuũ modo: sed etiã citra relatiuũ: vt Teren. Hecyra est huic nomẽ fabule ꝛ hoc per nominatiuũ: per datiuũ: vt Liui. lib. j. Faustulo fuisse nomẽ ferunt. ꝛ Solinus de memorabilib⁹. Lapis iste in aquis mollis est: humo duratur exẽptus: nunc̃ duo simul reperiuntur. Inde vntonibus nomen datur.

¶ Epitome capitis. cxx.

¶ Quoties relatiuũ precedit añcedẽs: sic vt ab eodẽ regi videãtur latine ponunt in eodẽ casu: ¶ Dico quoties precedit: qꝛ precedente añcedẽte vtrũqꝫ cõformabit suo verbo. Lausa differentie est qꝛ dũ relatiuum precedit: ab eodẽ regi videntur: et in verbo antecedentis ipsum antedens repeti: vt Quas credis esse has non sunt vere nuptie. In isto autẽ eiusdẽ comici: sed in eunucho. Eunuchũ quẽ dedisti nobis quas turbas fecit? Non accipiã quẽ relatiue: sed interrogatiue pro qualem: vt sit sensus. Eunuchũ dedisti nobis? q.d. non verũ qualẽ Eunuchũ dedisti nobis: sed virũ nõ emasculatũ: ꝛ quas. i. quales turbas fecit. q.d. pessimas. Et in illo. j. eñ. Urbẽ quã statuo ꝛc. ordinẽ esse volunt. Vultis vbẽ quã statuo ꝛc. ea sup. vestra est. Nã preponit. Vultis et his mecũ pariter considere regnis. Urbem quã statuo: vt repetatur vultis.

Actũs ꝓ ntõ.

¶ De natura datiui ꝛ accusatiui sequẽtibus casum relatiui. Cap. cxx.

✤ Añs his elocutionibus an semp relatiuo posꝓponi debeat.

Hec de datiuo / est et actõ quoqꝫ sua natura: vt antecedẽs sequat casum relatiui relicto suo: vt apud Uergi. Urbẽ quã statuo vestra est subducite naues. Oratores autẽ postponunt antecedens: quale foret. quã vbẽ statuo vestra est: vt apud Ouid. Lecidere manu quas legerat herbas: et quale est Quinti. Timeo ne quos porrexerim cibos venena fiant. In quo habita est ratio venustatis: vt relatiuum ꝛ antecedẽs sint in eodẽ casu. Sed sepius antecedente posꝓposito: qꝫqꝫ apud Lice. nonnulli illud in Sallu. sic legunt. Nunquid eos quos prome adieta. Ualla tulit Scipiones ꝛ Metellos: ante fuerũt aut i põgiũ opinionis aut glorie? Quidã legunt nũquid locũ hũc hi quos protulit quidã nunquid quos protuliat aliquãto lit. Tale est in euang. Sermonẽ quẽ vos audistis non est meus. qꝫ in greco hoc est in fonte est sermo: nõ sermonẽ. Unde interpres nosꝓbis explicat. ster transferens maluit latine qꝫ grece loqui. An non Nec ignoro qualia imperiti in hoc euangelij preclariꝰ loco disputare soleãt: profecto nequaqꝫ sic disputaturi: si grecã linguã mediocriter / latinã ꝙgrãmatice loq̃: vel idẽ nomen repetemus: vel accusatiuũ in ꝛ q̃si ꝑstã debitũ casum resoluemus. Nam vtrũqꝫ fieri ti⁹: ꝛ nobili⁹ q̃dẽ exemplis cõperimus. Siquidem ita frequenter locuti sunt authores. Quas res tibi tum q̃ppe qꝫ terra tum mari nuper commisi: he res sint cũ inter vir fratre communes: vel he sint tibi cũ fratre cõtutes munes: vel ex eis aliqua cõmunicabis cũ frarhetoꝛi tre. ꝛ itẽ per ceteros casus: vt quarũ rerũ non ce nũera indiges eas vel eas res donabis mihi: vel he tur non mee erunt: vel he res mihi auxilio eẽ possunt.

✤ Adnotatio nuperrime adieta. Ualla i põgiũ locũ hũc hi quos protulit quidã nunquid quos protuliat aliquãto lit. Tale est in euang. Sermonẽ quẽ vos audistis non est meus. qꝫ in greco hoc est in fonte est sermo: nõ sermonẽ. Unde interpres nosꝓbis explicat. ster transferens maluit latine qꝫ grece loqui. An non Nec ignoro qualia imperiti in hoc euangelij preclariꝰ loco disputare soleãt: profecto nequaqꝫ sic disputaturi: si grecã linguã mediocriter / latinã ꝙgrãmatice loq̃: vel idẽ nomen repetemus: vel accusatiuũ in ꝛ q̃si ꝑstã debitũ casum resoluemus. Nam vtrũqꝫ fieri ti⁹: ꝛ nobili⁹ q̃dẽ exemplis cõperimus. Siquidem ita frequenter locuti sunt authores. Quas res tibi tum q̃ppe qꝫ terra tum mari nuper commisi: he res sint cũ inter vir fratre communes: vel he sint tibi cũ fratre cõtutes munes: vel ex eis aliqua cõmunicabis cũ frarhetoꝛi tre. ꝛ itẽ per ceteros casus: vt quarũ rerũ non ce nũera indiges eas vel eas res donabis mihi: vel he tur non mee erunt: vel he res mihi auxilio eẽ possunt.

Et ita multis modis per casus variare oratiõnẽ licebit. Lice. pro ligario. Sed hoc non concedo: vt quib⁹ rebus gloriemini in vobis easdẽ in aliis reprehendatis. Et paulopost. Quotus enim quisqꝫ istud fecisset: vt a quibus partibus in dissentione ciuili nõ esset receptus: essetqꝫ etiã cum crudelitate reiectus: ad eas ipsas rediret? Idẽ in rhetoricis inusitatius. Sulpitio cui pauloante omnia cedebant: cum breui spatio non modo viuere: sed etiã sepeliri prohibuerunt. Illud magis poeticũ quale apud Hora. in epodo. Quis non malarum quas amor curas habet: hec inter obliuiscitur? Et iterũ in. j. saty. Qui fit Mecenas vt nemo quã sibi sortẽ seu ratio dederit: seu sors obiecerit: illa Contentus viuat: laudet diuersa sequentes.

¶ Epitome capitis. cxxj.

¶ Quoties huic complexo: ne dicã: precedit substantiuũ nominatiui casus: et sequitur adiectiuũ: idipsum qꝫ sequitur in actõ: quoties autẽ substantiuũ cũ adiectiuo suo sequitur vtrũqꝫ ponet in nouatiuo: a quo sepe in actñ legit mutata locutio. ¶ Lausa differẽtie est: qꝛ in priore modo intelligit eũ: in posteriore verbũ aliqꝫ: vt hõ prudens ne dicã subaudi eũ sapientẽ: prudens: ne dicã sapiẽs hõ sup. id fecit aut dixit: aut est. Similiter vbi oño de nouatiuo mutat in actñ: sufficietur nominatiu⁹ suppositalis: vt textꝰ declarat. Ex vtroqꝫ aũt textu tã hic qꝫ superiore elici posset: qꝫ ad latinitatẽ satis est videri congruitatẽ esse in cõstruẽdo: tametsi nõ est pro lege grãmatica.

¶ De interiectu huius vocis ne dicã: ꝛ dicere oportet similiũqꝫ. Cap. cxxj.

Homo prudẽs ne dicã sapientem meliꝰ qꝫ ne dicã sapiẽs. Lice. pro deiotaro. Crudelis castor ne dicã sceleratũ ꝛ impiũ. Et hoc substãtiuo precedente: secus aũt sequẽte: quale esset crudelis / ne dicã scelerat⁹ ꝛ impius Castor: ꝛ prudens / ne dicã sapiens homo. Nã si ponamus in actõ perquã absurdũ foret sic. Crudelis ne dicã sceleratũ ꝛ impium Castorem: ꝛ prudens ne dicã sapientẽ hominẽ. In priore eñ mõ subintelligitur eũ sic. Crudelis castor: ne dicã eũ sceleratũ ꝛ impiũ. In alijs casibus nõ est hec neqꝫ diuersitas: neqꝫ causa: vt idẽ. An sperasset hoc viuo Milone: ne dicã consule: vel an sperasset hoc viuo ne dicã consule Milone? Illud eiusdẽ in libris ad Herẽniũ neqꝫ dissimile his neqꝫ vsqꝫ adeo simile est. Obfuit plurimũ eo tẽpore reip. consulũ siue stultitiã: siue malitiam dicere oportet: siue potius vtrũqꝫ. Nam vbi erit suppositũ? Certe deest. Illud namqꝫ verbũ qꝫ interiectũ est: de nominatiuo mutauit in accusatiuũ. Sed sicut in Euripo aut Sicilie freto inflata vento vela aquarũ impetus retroire cogit: ita oratiõnẽ lege grãmatica euntẽ authoritas ipsa cõsuetudoqꝫ inhibet ac repellit. Uerum (vt grãmaticoꝝ expectatiõni satisfaciam) sic erit cõstruendum: aut stul-

titia cõsulũ: aut malitia aut potius vtrumq; obfuit plurimum eo tẽpore reipub. siue illud factũ cõsulũ dicere oportet stultitiã: siue malitiã: siue potius vtrũq;. Uel sic. Obfuit plurimum reipu. eo tempore consulũ factum: siue illud malitiam: siue stultitiã eorũ siue vtrũq; dicere oportet.

¶ Epitome capitis. cxxij.

¶ Audiui te vt ceteros adfuisse in prelio: significat te in prelio vt ceteri adfuerunt: adfuisse. audiui vt ceteri: te in prelio adfuisse: significat id me vt ceteri audierunt: audiuisse: que ratio in alijs quoq; signanda est.

¶ De infinitiuo vel interiecto vel postposito. Cap. cxxij.

Ut ceteros et vt ceteri.

Audiui te vt ceteros adfuisse i prelio et audiui te adfuisse in prelio: vt ceteri: hic subintelligit adfuerunt: ibi intelligi non potest statim sequente infinitiuo: et omnia ad suũ regimẽ trahente. Itaq; sic exponitur audiui te adfuisse in prelio: vt audiui ceteros adfuisse: alterũ vero vt dixi (hoc modo) audiui te adfuisse in prelio vt ceteri adfuerunt: qõ nequaq; conceditur sic dicere: audiui te vt ceteri adfuisse in prelio. Hoc enim declarat: audiui vt ceteri audierũt. Alterũ fortasse sic: audiui te adfuisse in prelio: vt ceteros.

¶ Epitome capitis. cxxiij.

Expositio elocutionũ.

¶ Uerbũ esse quoties precedit nominatiu⁹ vult vt ntũs eiusdẽ rei sequat: quoties gtũs / dtũs / actũs aut forte abltũs: vt idẽ casus: aut actũs: quo tamẽ precedente cũ nominatiuo interdũ eleganter sequit noiatiuus: dũ vero esse suppositũ est actm̃ petit. ¶ Uerbi gra. cõgrue dico: spero tibi esse amic⁹. Miserere igit volentis tibi esse amici: aut fore amicũ. Mediocrib⁹ esse poetis. Nõ dij / non hoies: nõ cõ cessere colũne. Parũ vobis est molestos esse hominib⁹: spero te esse amicum mihi nõ amicus. Lucanus tamẽ dixit lib. x. Utq; fidem vidit sceleris / tutumq; putauit. Jam bon⁹ esse socer / lachrymas non sponte cadentes. Effudit genituscq; expressit pectore leto. Consimiles locutiones adducit Mancinel. Precedẽte autẽ vocatiuo: quomodo loquẽdum sit in prorimo capite dicemus: de ablatiuo videt par ratio que de genitiuo: vt dãnor a nolente esse bono potius q̃ bonum. Sed dum suppositum est: accusatiuũ secuz trahit: vt esse pauperem ⁊ fidelem / melius est: q̃ esse diuitem ⁊ infidelẽ. Uerba Mancinelli sunt. Precipe illi esse mihi familiaris. Ne libeat tibi esse intimus: nullo pacto latine dicitur. Non eñ hoc genus loquendi apud aliquem probatũ authorem reperitur. Nam si recte aduertimus Lucani illud. Tutumq; putauit Jam bon⁹ esse socer. Non simile est illis. Precipe illi mihi esse familiaris. Ne libeat tibi esse intimus: hic enim datiuus precedit. Apud Lucanum vero precedit ⁊ sequitur nominatiuus. Dicẽdum igitur. Precipe illi esse mihi familiaris vel familiarẽ. Ne libeat tibi esse intimo. Uel

Mancinel.

ne libeat tibi esse intimum. Oui. lib. viij. Uobis immunib⁹ huj⁹ Esse mali dabit. Quint. lib. iij. An illa accidat viro bono esse vel malo Hypermestra ad Linum. Quo mihi commisso nõ licet esse piã. Quin. lib. vij. An huic esse procuratorem liceat. Et lib. iiij. Procuratorem tibi esse non licuit. Teren. in heau. Nam expedit bonas esse vobis. Cesar lib. vj. de bel. gal. Quibus iam licet esse fortunatissimos. Luca. lib. iij. Nunq; tibi magne per vmbras. Perq; meos manes: generũ non esse licebit. Illud autem Ouiõ. We tamẽ excepto qui precor esse tuus. Et grammatice ⁊ latine dictũ: quũ ⁊ precedat ⁊ subsequatur nominatiuus. Neq; inficias eo grammatice ⁊ latine etiã dici: quem precor esse tuum. Nã talis ordo esset: quem tuũ esse precor: vt Naso illud lib. v. Meta. Quantum esse Jouis fratrem. Terẽ. in Eunu. Apparet seruũ hunc esse domini pauperis. Quod etiã dicere licuit ita. Apparet seruus hic esse dñi pauperis. Latinius enim li. v. epi. ad Cice. inquit. Dicit mihi tuus seruus fugitiuus vardacis esse. Ceterum Lucani illud dicendi genus. Tutũq; putauit Jã bon⁹ esse socer: apud alios quoq; legere est. Oui. lib. vij. Metamor. Sed enim quia retulit Atlax Esse Jouis pronepos. Et lib. j. de ponto ad Maximũ. Hoc vbi viuendum est satis est si consequor aruo. Inter inhumanos esse poeta Getas. Ubi quidez aduertendum est esse nunc habere verbi casum non infiniti: est enim fere verbum similium copulatiuum.

¶ Ubi vtimur nominatiuo pro accusatiuo. Cap. cxxiij.

Esse cuz casibus.

Spero tibi esse bonus amicus: credo fuisse tibi fidelis: proprie dicit: per accusatiuũ vero nõ nisi alterũ actm̃ addas: qui antecedat infinitiuum. Nã hic sequitur hoc modo. Spero me tibi esse bonũ amicum: credo me tibi fuisse fidelẽ. Quedã verba cũ nominatiuo iungi recusant: imo pleraq;: nã vt recte dico / icipe mihi esse familiaris: ⁊ noli esse illi intimus: ita inusitate dicam precipe illi esse mihi familiaris: ne libeat tibi esse illi intim⁹. Hoc tamen genus loquendi nonnunq; reperimus: vt apud Luc. in. ix. Tutumq; putauit Jam bonus esse socer. Alius dixisset. Jam socerum esse bonum. Et apud Oui. de ponto. Ecquis in extremo positus iacet orbe tuorum? We tamen excepto qui precor esse tuus. Dicere potuisset (sed non tam venuste) quem precor esse tuũ. Terẽ. in Andria. Que sese inhoneste optauit parare hic diuitias, potius q̃ in patria honeste pauper viuere. Apertius apud eundem Ouiõ. lib. j. sine titulo. Sperneq; tu molli mobilis esse toro. Et ille versus vulgatus. Sperne repugnando tibi tu contrarius esse: quod si dixisset noli repugnando tibi tu contrarius esse: versusq; pateretur: nullum de constructione dubium esset: talis tamẽ modus loquendi e gre

✠ Uerba quedã cũ nominatiuo iungi recusãt. Terẽ. in And.

co fluxit:vbi vsitatissimus est.

¶Epitome capitis.cxxiiij.

¶Quoties verbo substātiuo aut eius partici-
pio expresso aut aperte intellecto preponit
vctūs:sequet nō vctūs:sed noiatiuus:sed si-
ne tali copula plures vocatiui ad idem per-
tinentes bene coherent. ¶Propertius eū
vocatiuo participali adiecit vocatiuū dicēs
Lectule delitijs facte beate meis. ⁊ Seruius
exponens illud.iij. Enei. Cōiugio Anchisa
veneris dignate supbo. Dicit dignate: idest
digne habite:vbi liceret dicere dignus habi
te sicut defende me tu vir optimus.s. qui es
aut ens siue existens:et ita in alijs.

¶Ubi vtimur nominatiuo pro voca-
tiuo vel econtra. Cap.cxxiiij.

Uctō pre-
cedente
qs casus
sequit.

& Lau-
rētius in
Pogiuz
loci huius
meminit
addens
virvllos
esse cor-
ruptio-
res codi-
ces quā
Plinia-
nos.
Locū pli
nianum
Valla alt
er iegē-
dum cē-
set qs soli
t⁹ sit legi.

Defende me dñe:adiuua me optime
vir: tace homo imperite: mutato
vctō in ntm nō recte dicet. Itē de-
fende me tu de⁹ meus: adiuua me
tu vir optimus: tace tu hō imperitus. Hic p
ntm etiā recte loquimur. Subintelligit em
ens:hoc mō:tu ens dñs meus. Qua ratione
defendi posset illud in psalmo. Dñe dñs nr:
nisi sumptū esset e greco. Idē fit in vctō ali-
cuius nois. Uer. Nate mee vires: mea ma-
gna potentia solus. Idē fit in noibus ppriis
qō fit in hoc pronoie: ⁊ in vocatiuis casibus
sic. Aue Cesar summ⁹ imperator. Neqs illud
tantūmō in imperatiuo: verūetiā et quidem
facili⁹ in alijs modis: vt Quo tendis Enea
extremus oim Troianorū: vel extreme? Ui-
uis ⁊ regnas Helene dono deū: ⁊ regnas me
dius senissimorū hostiū: meli⁹ qs medie. Ma-
le per solū ppriū nomē aut iunctū cū pnoie:
vt qd facis tu Serui⁹? aut per nomē appella
tiuū sine pnoie: vt qd facis dñs me⁹? nisi tali
mō: vt qd sedes inter seruos dñs? hic subin-
telligit ens: ibi subintelligi nō pōt. Quare il
lud Plinianū in li.vij. de natu. histo. nisi mē-
da librarij est: nō placet mihi. Salue primus
oim parēs patrie appellate. Ubi non mō ap-
pellate a prim⁹ in casu discordat (qō etiā im-
peritis ad reprehēsionem patet) sed ne appel-
latus qdē si dicerek / plane latinuz foret: quū
fuerit dicēdū prime: siue sic (sed ita scriptum
ab authore fuisse suspicari libet: nā ⁊ illo mō
dicere licuisset) salue Marce Tulli prim⁹ oiz
parēs prie appellatus (quod ita scriptū fuis-
se cōiectatū nō est ex certis verbis quib⁹ pau
loāte author vtik) Siue. Salue tu prime om-
niū parens patrie appellate. vel Salue pa-
rens eloquētie: prim⁹ oim pr patrie appella-
tus est. Est enim illud parens vocatiuus.

¶Epitome capitis. cxxv.

¶In hypozeugmate seu in zeugmate ab in-
ferioze verbū debet sequi vltimū aut vlteri⁹
suppositū: quia semper vult conformari vici-
nissimo aut vicinioꝛi: nisi per cōparationem
aut similitudinē loquamur: tunc enim prin-
cipali. i. precedēte cōformari vult. Quod ve-
ro de verbo respectu suppositorū dicit: idem
de adiectiuo respectu substātiuoꝝ intelliget

De zeu-
gmate.

¶Dicere ergo possum sex modis: fleuit ma-
ter ⁊ filij eius: sic. fleuit mater ⁊ filij ei⁹. Ma-
ter fleuit ⁊ filij eius. Filij ⁊ mater eorū fleuit.
Fleuerunt filij ⁊ mater eorū. Mater ⁊ filij ei⁹
fleuerunt. Aut sic. Mater vt filij eius fleuit.
Filij sicut mater eorū fleuerunt.

¶Quod verbū debet sequi vltimū sup
positum. Cap.cxxv.

Verbū
nō dz se-
qui vlti-
mū supti
nū qñ p
cōpara-
tionē aut
similitu-
dinē loq̄
mur: dcsi
militudi
nē cadit
cum duo
bus sub-
stantiuis
verbis.

Verbū debet sequi vltimū suppositū
in persona: gñe ⁊ numero: vt ego il-
lum de suo regno. ille me de nra re-
pu. percūctatus est. Duo suppositā
sunt ego ⁊ ille: quorū vtriqs verbū accōmo-
dak: sed sequēti palā: antecedēti p subintel-
lectionē: vt sit. Ego illū de suo regno percū-
ctatus sum. ille me de nra repu. percunctat⁹
est. Conuerte ordinem personarum: simul
personā verbi mutaueris: sic ille me de no-
stra repub. ego illū de suo regno percunctat⁹
sum. Muta ergo genus sic: ego illā de suo re
gno. illa me de nostra repub. percūctata est.
Muta numeros sic: ego illos illasve de suo
regno: illi illeve de nra rep. pcūctati pcūctate
ve sunt. Et itē ecōtrario. In hāc tamē formu
lam nō cadit quoties per comparationē aut
similitudinē loquimur. quale est: melius ego
istud qs vos feciss̄em: nō autē qs vos feciss̄e-
tis: hoc ille ita prudenter vt ego feciss̄et: non
autē vt ego feciss̄em. Hic em subintelligit sic
hoc ille ita prudēter vt ego feci: ⁊ ipe feciss̄et.
Meli⁹ ego qdē istud qs vos feciss̄etis feciss̄-
sem. Uerbū principale debet cferri: subintel
ligi autem quod non est principale.

¶Epitome capitis. cxxvj. ⁊. cxxvij.

¶Quoties post vnum adiectiuum suppo-
situm aut obliquū posueris bis nec / neqs / et
tum partim aut: vel cōsimile mve dictionem
cum duobus substantiuis verbis: aut regē-
tibus: necessum est ambo substantiua verba:
aut regentia illi vni adiectiuo suppositō: aut
obliquo in debitis accidentibus conformā-
ri: etiam si aliud exprimatur. Secus enim in-
congrua atqs inepta fuerit locutio. ¶Tria
ergo concurrere debent prius qs fuerit incō-
gruitas. Primum vt adiectiuū / suppositum /
aut obliqu⁹ pcedat illas particulas nec ⁊c.
vt nulla est dicenda virgo corrupto vel cor
pore vel mente: inepta est: que fit apta: sic
vel corpore vel mente corrupta. Secundum
vt bis ponatur particula: vnde congrua erit
corrupto corpore vel mente. Tertiū: vt diuer
sorum sunt accidentium ad cōgruitatem fa-
cientium: quia congrua erit / corrupto corpo-
re: vel animo: vel sic: corrupta vel mente vel
carne. Causa differētie est: quia dum bis po-
nuntur particule ille: significant ea quibus
adduntur ad antecedens respicere: at semel
posita permittunt aliud subintelligi. vt cor-
rupto corpore vel mente sup. corrupta. dixi
etiā si exprimatur aliud: quia inepte dixeris
Intelliges rem omnē partim ex literis meis
partim tibi nūtius dicet: q: dicēdū est ptim
ex nuntio: vt text⁹ declarat in cōsimilibus.

¶Vbi collocandū sit adiectiuū. Cap. cxxvj.

Adiectiuo precedēte quo sequent substantiua.

ADiectiuo quū precedit debēt obsequi substātiua. Aliter vitiosum est: vt hoc modo: nulla virgo est dicenda corrupta vel animo vel corpore: dic pro animo mente: sic: nulla virgo dicenda est corrupta: vel mente: vel corpore: aut: vel corrupto corpore vel mēte: ⁊ non erit latinum: quod cōtra fit: aut precedente substantiuo: aut relecto in finem adiectiuo: sic. Nulla virgo est dicenda vel mente corrupta: vel corpore: aut vel corpore corrupto: vel mente. Item: vel mēte vel corpore corrupto: aut vel corpore vel mente corrupta Similiter in plurali (variabo exēpla ad euitandum fastidium.) Nemo diues est / vel valitudine infirma / vel sensibus: aut vel sensib⁹ infirmis vel valetudine. Item: nemo felix est vel cōsciētia vel membris affectis: aut: vel mēbris vel conscientia affecta. Cicero tamen in Philip. inquit. Optima sunt ⁊ mente ⁊ viribus. Nescio an culpa librariorum sit: qui ita scripserunt: pro eo qđ est: ⁊ mēte optima sunt ⁊ viribus: vel: optima sunt ⁊ mēte ⁊ viribus.

Cice. in philippicis.

¶Quid momenti faciat coniunctio aduerbiūq; disiunctiuū ex collatione. Cap. cxxvij.

Corrupto vel corpe vl mēte nō recte dici.

EX his que tradimus palam est ne quaq; recte dici corrupto vel corpore vel mente. Debet enim adiectiuū illud advtrūq; substantiuū applicari in gñe ⁊ numero. Neq; de vel tantummodo intelligo: sed de ceteris quoq; coniūctionibus per et: vt modo ex Cicerone attuli exemplum: per nec: siue per cetera huiusmodi: neq; hoc solū: vbi adest substantiuū cum adiectiuo: sed etiā sine eo: quale hoc est: tu ne faceres nec ego permitterē: non est hic sermo latinus. Dicenduz namq; erat: nec tu faceres nec ego pmitterē: aut sic. Tu nec faceres: nec a me facere permitteris. Tota em̄ oratio depēdet a prima dictione. Item potes cognoscere partim ex aliorū sermone: partim te edocebit ipse tabellarius non est latinū: sed sic. Partim potes cognoscere ex aliorū sermone: partim ex tabellario. Item: puto tū ex superioribus literis te oia intellexisse: tū ex his intelligere potes. dicendum erat: tū ex his intelligere posse. Itē paratus sis vel pugnare: si q̄ te lacessunt: vel si qui non sunt: ne recuses facere pacem. dicendum erat: aut sine illo ne recuses. aut sic: vel paratus sis pugnare. Ex his que dixi videor reprehendere legem duodecim tabularū. Liberi parentes in egestate aut alant: aut vinciantur: quasi dicendum fuerit. Liberi aut parentes in egestate alant: aut vinciātur. Sed non est vetustas illa reuocanda ad hāc regulam: que constat ex vsu eorū qui more illo vetusto non sunt locuti: tāetsi haud dubie opinor primū aut a quibusdā adiectū: legiq; ita in vetustissimo quodam codice declamationum Señ. Liberi parentes alant: aut vinciātur. Huius etiam loci illud est: ne hoc modo

Regula tradita

verba cōmisceam⁹ diuersaz naturā habētia: cōstat ex q̄le ē. Ille mihi nec nocuit vnq̄z: nec adiuuit vsu eorū Ego nec offendi eū: nec profui. dicendū erat q̄ more Ille mihi nec nocuit vnq̄z: nec profuit: aut sic vetustis- Ille nec nocuit mihi vnq̄z: nec me adiuuit. simo lo- Ego nec offendi eū nec adiuui: aut ego nec cuti, offendi eum: nec eidem profui.

¶Epitome capitis. cxxviij.

¶Quoties a negatione incipimus: ⁊ sequūtur due negationes: vt bis nec: aut: neq̄z: tres negationes ille nō plus q̄z due efficiunt. Verba etiam formidinis ⁊ cautele idem sine negatione aut prohibitione et cum ea faciunt. Neutiq̄z: nequaq̄z: nusq̄z ⁊ nuspiam: quia simplicem negationē important: vno verbo contenta sunt necubi quia duplicē / verbum duplex postulat. Preterea quoties dictionibus adest quedam cōtrarietas: nō possumus tollere alteram negationē cum non solum non modo ⁊c. circa que aduertendū interduz ad ea applicanda esse non sed etiam: verum sed saltē: aut sed certe. De hac aūt re vide latius cap. lv. ¶Hec oīa tertius dilucide declarat. Verū Mancinel. contra id qđ de necubi dicit sic obiecit. Necubi ⁊ ne quo etiā vno verbo cōtenta sunt. Liuius em̄ in prin. lib. iij. de bello punico scdo ait. Hispanos ⁊ Aphros ⁊ omne quod veterani erat robur exercitus: admixtis ipsorū impedimētis necubi cōsistere coactis: ne necessaria ad vsus deessent: primos ire iussit ⁊c. Cato in rustica. c. v. Villicus ne sit ambulator: sobri⁹ fiet semp. Ad cenam ne quo eat: familiā exerceat. Idem ca. cxlij. Neue ad domū neue ad se recipiat. Ad cenā ne quo eat. Neue ambulatrix fiet.

Mancinel⁹. Necubi. Nequo.

¶Tres negationes aliquādo nō plus efficere q̄z due ⁊c. Cap. cxxviij.

Tres negationes idem faciunt qđ due.

TRes aliquādo negationes nō plus efficiunt q̄z due collatione ipsa dictionū efficiēte: vt nunq̄z mihi nec obfuisti nec pfuisti. Tres hic sunt negationes: muta primā negationē in mediū: aut in postremū: iam euanescet: quū ibi locū nō inueniat sic Mihi nec obfuisti vnq̄z nec pfuisti: aut sic Mihi nec obfuisti nec pfuisti vnq̄z Nescis nec in pace: nec in bello vi uere nec in pace nec in bello sis viuere. Ibi tres negationes sunt: hic due: quū eadē sit sententia. Vereor timeo: metuo: ⁊ si qua sunt talia: idē efficiūt vel cū negatione vel sine ea: vt vereor ne veniat: ⁊ vereor vt veniat: timeo ne moriat: ⁊ timeo vt moriat: more Cic. vt ne p vt nō. Metuo vt ne pereat. Et Terē. Apprime in vita vtile: vt ne q̄d nimis p neq̄d nimis. Ex quo miror Seruiū ita scripsisse. j. Geor. Vñ male q̄dā hūc locū scribūt. Pr̄ adest caue ne te tristē sentiat. Si em̄ hoc est dicit: vide vt te tristē sentiat: nā ⁊ ne ⁊ caue phibētis est. Neutiq̄z pro nequaq̄z ⁊ ipsuz nequaq̄z ⁊ nusq̄z ⁊ nuspiā simplicē negationē indicāt. Ideoq̄z vnico verbo cōtēta sunt. vt nequaq̄z veniā. Necubi non simplicē: ideoq̄z duplex verbum postulat. Volo necubi mihi obuius

Verba q̄ idē faciunt sine negatione vel cū ea.
Vt ne.
Neutiq̄z
Neq̄q̄z.
Nusq̄z.
Nuspiā.

fias: id est

Necubi. fias.i.ne alicubi: vt sicubi ꝑ si alicubi:sicūde ✠ Necu ꝑ si alicūde. Cetera q̄ de natura negationū bipro ne disputari solēt:in libros dialectice nostre cō-
alicubi. tulim⁹. Que iō preterim⁹:q̄ fere nō sint igno
t.vt nō i ta oratorib⁹: dialecticorū vero nemini cogni
aliquolo ta. Illud tñ aduerbiū huc illinc trāsferam⁹,
co:ꝛ sem Vir mal⁹ nulla lacessit⁹ iniuria ab amicitia
per duo recedit. Vir bon⁹ nulla lacessitus iniuria ab
verba po amicitia recedetvel recedat:nescio an liceret
stulat: vt dicere recedit. Hoc loco eadēverba dant ma
tussit ne- lo viro ꝛ bono: sed tñ mal⁹ recedere ab amici
cubi mi- tia intelligit:bon⁹ nō recedere:ꝛ ille nō laces-
hi presto sit⁹ iniuria:hic lacessit⁹. Et haud scio an hoc
sis. sit satis ad hec distinguēda dixisse:q̄ alibi rē
significam⁹: alibi admonem⁹. Huc addam⁹
vnū in quo nō pauct falli solēt:vbi debeat ge
minari negatio: vbi nō debeat:vt hoc exem-
plo. Nō mō stelle sed ne luna quidē ad solem
seruat splēdorē suū / recte dr. Itē hoc mō re-
cte nō mō nulle stelle:sz ne luna q̄dē ꝛc. At q̄-
ties dictiōib⁹ adest q̄dā ꝓtrarietas:nō possis
tollere alterā negationē: vt hoc mō:non mō
stelle nō apparēt: sed etiā luna ad solē obscu
Nō soluz rat. Sine negatiōe geminata nō recte loque
quādoq̄ ris. Itē nō modo nō absoluo hūc: sed ne leui
post se ne quidē pena secū trāsigēdū esse puto. Quidā
efflagi- tñ nuper scripsit sic. Nō mō absoluēdū hūc:
tat. sed nec etiā grauiter puniēdū puto:quū dice
re debuisset: nō mō nō absoluēdū. Sunt em̄
diuersa absoluēdū ꝛ puniēdū. Itē nō tm̄ nō
cōstāter:sed etiā trepide ꝛ confuse locut⁹ est.
Itē nō tātū incōstāter: sed fortiter ꝛ ꝓpe mi-
naciter locut⁹ est. Male hoc scīm dixisti dē-
pta negatione. Erat em̄ dicēdū. Nō tātū nō
incōstāter. In q̄ virtū incidit Boeti⁹ li.iij.
in Lice. Topica. dicēs. Nō cōfuse solū:verū-
etiā distributim et in suarū partiū ꝓprietate
noscant:dicēdum erat nō solū nō cōfuse. Di-
uersum est eorū vitiū / qui ad illud nō modo
Sed sal- applicāt: sed etiā quū deberēt applicare sed
tem. saltē: aut sed certe: aut sed vel: quale est La-
Sed cer ctantij li.ij. Quis em̄ mētis em ote nō modo
te. futura predicere: sed etiam coherentia loqui
Sed vel possit:' Dicēdū erat:sed vel coherētia:aut sed
saltē coherētia:aut sed certe coherētia possit
loq̄:nisi forte culpa librarij est. Ego vero in
vtroq̄ non authorem:sed tale genus oratio-
nis reprehendo.

¶ Epitome capitis.cxxix.

precipiē ¶ Precipiēdo / aut optādo indifferēter fere
do venio dixeris veni: venito:venias:ꝛ venies ad me:
sub di- ꝓhibēdo aūt ne venias: aut ne veneris futu
uersis tē ri temporis:nō veneris preteriti est tēporis:ꝛ
poribus negat. Poete frequēter ne ꝛ non imperatiuo
ad expo- dāt prohibēdo:q̄ orator rarissime. Ne aūt se
stulat. cūde ꝛ tertie personis ꝓhibēdo cōgruit:non
vero prime:vt nō ausim ausis:non audeā:ne
audeas secus loqui. ¶ Dia vero in textu no
tiora sunt:q̄ vt declarent:addere possumus
pspicuēdū eē ne diuersos modos copulem⁹.

¶ Quot modis iubemus: quid etiam
interfit inter preteritum futurumq̄ cō
iunctiui modi. Cap.cxxix.

VEni ad me: venito ad me: venias ad me: venies ad me. Scribe ad me:scribito:scribas:scribes: indiffe rēter pene his quatuor vtimur:ho- Nō vene
rū tamēvno in negatione:nevenias:ꝛ altero ris.
quo in affirmatione nōvtimur in hūc modū: Ne cū i-
nec veneris. Nā ipsumveneris duob⁹ modis peratiuo
accipit: vno modo subiūctiue: vt si veneris:
vel quūveneris:altero sine subiūctione:ideo
illud nō est verbū principale:hoc est: vt si me
iueneris: rē optimā feceris. Dimitte me:ꝛ di-
nitē feceris. Aufer huic magistratū:et eū iu-
gulaueris. Eam⁹ in portū:tā nauesvenerint.
Lice. At qui nobis gratissimū (vt etiam pro
Scipi. pollicear) feceris:si quādo ꝛc. Sciēdū
tamē est:q̄ hec oia verba futuri sunt tēporis:
veluti si ita cōmutem⁹:si abstulero huic filiā:
eū iugulauero:nō autem iugulauerim. Ego
hoc videro: tu videris: vos videritis: quasi
ego hoc videbo:vel videā:tu videbis:vel vi-
deas. Ne veneris futuri itē est tēporis nō ve-
neris preteriti: illud vetat: hoc negat: qō se-
cundū cōmune est cū prima persona ꝛ tertia:
vt neq̄ vero crediderim:neq̄ vero fuerim in
ea opinione qua ceteri. Et sine negatiōe:im-
probe dixerim:dixerit aliquis. Nō veni: non
fac: nō iugula apud oratores fere nunq̄: sed
apud poetas: vt Vergilius. Ne seui magna
sacerdos. Et Teren. Ne nega. Liui⁹ li.tj. Cra
stino die oriente sole in aciē redite:erit copia
pugnādi:ne timete.ꝛ Quinti. Tu illā defen-
de: arma ne relinque. Hic nos Quintilian⁹
admonet ne pro illo ne feceris:dicamus non
feceris:q̄ alterū negandi est:alterū vetandi.
Ideoq̄. Ne cū prima persona singularis nu ✠ Ne cū
meri nunq̄ cōiunctū inuenim⁹: ob eādē cau prima p
sam propter quam imperatiuū caret prima sona sin
persona in singulari: q̄ nemo sibi soli aut im gularis
perat:aut vetat. Unde frequēter legimus ne nūeri p-
timuerimus: ne timeas: ne timueritis: ne ti- hibendo
meāt:nunq̄ aūt ne timeā: nisi ne pro vt non: nūq̄ cō-
sed nō timeam:nō ausim:nō sperē:nō timue- iunctum
rim:non sperauerim:nō crediderim: id est ti- repe t.
mere:audere:sperare:credere nō possum aut Nō cum
nō debeo: ita in alijs personis: vt idē Quin. prima p-
nō expectes vt statim gratias agat qui sana- sona ne
tur inuitus:id est expectare non debes. Non cū alijs.
enim eo modo hoc dixit: quo dicere solem⁹:
quum vetamus:ne me expectes ampli⁹. Hic
enim negatio est: non vetatio: ita non expe-
ctaueris:ꝛ ne expectaueris:quorumalterum
preteriti temporis est:negatq̄:alterum futu-
ri:et vetat.

¶ Epitome capitis.cxxx.

¶ Venuste etiam post negationem sequitur
alia per si non aut nisi: vt late patet in exem-
plis in textu positis.

¶ De negatione adhuc quod ad ele-
gantiam pertinet. Cap.cxxx.

HEc qō adhuc de negatione subij-
ciam: ad solā elegātiā dicendi per-
tinet:qō quale sit / subiectis exēplis
per se apparebit. Quin.nō est diffi-

Negatio cile vt maritū vxor occidat: si non est difficili⁹ cū nisi et vt filius patrē. Idē. Atq; eo causam dimitti- si non. mus: vt non sit absoluendus adolescens: nisi etiā laudandus. Idē. Quare non petit vt mi serū putetis: nisi ꝛ innocens fuerit: nō petit vt afflictū alleuetis: nisi ꝛ probauerit sese infeliciorē ꝙ patrem amisit q̄s ꝙ oculos. Seruius Sulpitius. Atqui amittere liberos malū est: non malum nisi hoc peius est ferre ꝛ perpeti. Sallu. Parcite dignitati Lētuli: si ipse pudicitie: si fame sue: si diis: aut hominibus vnq̄s vllis pepercit. Ignoscite Lethegi adolescentie nisi iterū patrie bellū fecit. Titus Liui. li. xxxi. Nā qđ ad ea attinet que nobis obiecit: nisi glia digna sint: fateor ea defendi nō posse. Dui. Nec tamē hec series in causam prosit achiui. Si mihi cū magno non est cōmunis Achille. Huic simile est / quale apud eūdem. Mētior obscurū nisi quū nor fecerit orbem. Nuper honoratas summo mea vulnera celo. Uideritis stellas: ꝛ Quinti. Mētior nisi quū peregrinatio mea nos diduceret: maluit esse cū matre: ꝛ iterū. Assidere eī cibos ministra re: manū porrigere quilibet poterat. Mētior nisi factū est. Idē verbū apud Ambrosiū eodē modo positū tum in libris officiorū: tū in Cipria- hexameron: tum in aliis reperies: ꝛ apud Ci- nus ad prianū ad Donatū. Mētior: nisi alios qui ta Donatū lis est increpat: turpes turpis infamat.

¶ Epitome capitis. cxxxi.

¶ Uter vtri nocuit recte dicitur: vterq; vtriq; duriter: neuter neutri nequaq̄s: vterq; alteri: aut neuter alteri rectissime. Et sicut vtervtri: ita quis cui etiā in alijs casibus. Si quis dicat neuter neutrū percussit: sensus erit quia vterq; vtrūq; hoc est ꝛ se ꝛ alterū: ꝛ ideo nō dicā vterq; vtrūq; percussit: nisi se percusserint ambo: sed vterq; alterū: que res elegantiā inuenit. Nā si vterq; se ꝛ alterū percussit: vere dicetur vterq; vtrunq; percussit: que res in consimilibus animaduertenda est.

¶ De vtervtri: alter altri: neuter neutri: et quis cui. Cap. cxxxi.

vtervtrū vterq; alterū ꝛc. VTervtrū accusat latine dicit: vt Cice. p Milone. Uter vtri insidias fecerit: vterq; vtriq; vir ausim dicere: neuter neutri oīno nō dixerim. Terē. in phormio. inquit. Quia vterq; vtriq; est cordi. In. x. quoq; cōmentario rerū a Cesare gestarū: siue ab Hirtio / siue ab Oppio (nā incertus author est) edito sic legi. Interim dissentione orta inter Achillā ꝛ Arsinoē: quum vterq; vtriq; insidiaret: ꝛ summā imperij ipse obtinere vellet. Cice. aūt ꝛ Quin. (q̄s tū inueni) sic nōnunq̄s locuti sunt: quorū prior sic ait. Quorū vterq; suo studio delectatus cōtēpsit alterū: posterior sic. Quū enim vterq; alteri

Uterq; vtriq; est cordi terētiū diri- Ual la pbat.

obiiciat: palā est vtrunq; fecisse. Atq; sic dicē dū esse per illud frequentissimū probatur: alter alteri obiicit: alter alterum contēnit: alter alterum accusat: alter enim alterū non amboris se ambos accusant: idē dico de neuter: vt idem Quintilia. Ita fiet vt quum equali cura lin-

guam vtrāq; tueri ceperim⁹: neutra alteri officiat. Quare peccauit tum amicus meus (si amicos licet palā reprehendere) qui mihi nuper ad se scribenti vter vtri bellū intulisset: respōdit neuter neutri: aut potius vterq; vtriq;: tum Priscia. qui li. ij. ait. Fiscina vero a fisco: an fiscus a fiscina: an neutrū a neutro dubiū est: debuerat dicere: an neutrū ab altero: nā qđ a se nō deriuat: superuacuū est dicere. Sz dicendū tantū ab altero: non autē a neutro / quasi nec ab altero / nec a se. Ne illud quidem fileamus: vt dicimus vter vtri: ita quis cui: vt Uergi. Que quibus anteferā. Et Cic. Quid cui preponendū sit. Quinti. Quid quo loco collocandū sit. Idē. Ut dubiū sit quid quo referri oporteat. Cice. ꝛ tē ꝛ q. ti. nō ꝟ loqui di gñe vsi. Priscia num ca pit vallo q̄s cui. Cicero.

¶ Epitome capitis. cxxxii.

¶ Prius aduerbiū ad tempus respicit: prior ad personam: vnde vtrumq; dicere licet: sed in diuerso sensu: vocauit te prius et prior: imo et priorem.

¶ De prior / primus / et similibus. Cap. cxxxii.

Prius ꝛ prior. VOcauit te prius: non est idē quod prior. Illud significat tēpus: quasi prius q̄s nunc vel tunc: hoc vero personā: id est ego duorū prior. Et hoc quando vnum ad duo referūtur. Siquidem ego et hic te vocauimus: sed ego prior: hic autem posterior: idem fit quum vnus ad duos refertur. Uocauit te priorē: melius q̄s prius: illum autē posteriorē: melius q̄s posterius. Per passiuū quis tam hoc dicere nequeat: vocat⁹ es a me prior: si duo estis: vocatus es a me priore: si duo sumus. Eadē ratio est superlatiuorū primus et postremus: et si qua sunt alia. Uocauit te primus vel postremus: si multi sumus: vel vocauit te primū vel postremū si multi estis. Nonnunq̄s ex neutra parte sunt duo: sed vtrinq; singuli: ꝛ tamē per hoc idem comparatiuū loquimur: vt vocauit te prior: percussit te posterior: supple quam tu me. Nonnunq̄s hinc vnus est: illinc plures: vt vocauit vos prior supple q̄s vos me: vocauim⁹ te priores: supple q̄s tu nos. Idē de superlatiuo: vbi multa membra sunt: vt primi nos venimus: vos posteriores: ille vltimus: primus ego intraui vallū: tu serior: illi tardissimi.

¶ Epitome capitis. cxxxiii.

¶ Uerba ad accusationē ꝛ dānationem pertinentia regunt crimen ꝛ penam in genitiuo aut ablatiuo / exceptis his dictionibus altero: neutro: vtroq; : et ambobus quas in solo ablatiuo regunt. ¶ Causam nonnulli putāt: ꝙ dicendo arguo te furti ꝛ paricidij: subintelligatur crimine: cui conformari debeat adiectiuum dicendo vtroq;: vt sit vtroq; crimine et furti ꝛ paricidij: aut neutro: aut altero aut ambobus scilicet criminibus: siue autem id dicamus: siue quia authoribus placuit ita loqui: obseruanda est peritorum consuetudo.

¶ De regimine nominum criminaliū ꝛ penaliū. Cap. cxxxiii.

verba accusādi 7 dānādi.

S[I] quis furetur rē sacrā de propha-no/teneturne sacrilegij an furti an vtroq;?non autē an vtriusq;/qui su-stulerit rem suā de sacro/furti ne te-netur:an sacrilegij:an neutro? non autem au tē an neutrius. Accusare hunc potes: vel fur ti/vel sacrilegij:vel de vtroq;:vel de ambob⁹: non autē vtriusq;/ aut amborū. Condēnare non licet de vtroq;:sed de altero: vt furti/vel sacrilegij/non autē sed alterius:vel furti/vel sacrilegij. Cur ita fit:vt demus varios casus eidem verbo/presertim sub coniunctionibus que eosdem debent coniungere casus?Nem pe quod nomina peccatorum cum huiusmo di verbis idem valent in genitiuo qđ in abla tiuo prepositionem habente vel non haben te/non idem in ceteris. Neq; hoc in his mo do nominibus: que certum peccatum signifi cant 7 speciale:sed in his etiam que generale 7 incertum:vt Cicero. An non intelligis pri mū quos homines et quales viros mortuos summi criminis arguas?et iterum. Sceleris atq; nepharij parricidij condēnauimus?Per hec verba licebit tanti 7 quanti quum subsiā tiuis adiunguntur per genitiuū vti/vt quan te pecunie condēnasti: tante summe dānaui quante postulasti. Liuius.lib.xlvij. Sed ne quaq; tantum relictū est: quante summe dā natus fuerat.

Eidē vbo cur varios casus dam⁹ pre sertim sub coniūctio nibus eosdē ca sus cōiū gere debent.

Epitome capitis.cxxxiiij.

Impleo 7 refertio ablatiuum sine preposi tione regere possunt: aut mediante preposi tione de/que tunc necessario additur/quan do significatio eam exigit. Regunt etiam ge nitiuos: sed vsitatius eorum nomina: vt ple nus gratie:referto predonū mari. De ver bo est illud Vergi.Eneid.j. Implentur vete ris bacchi/pinguisq; ferine. Sūt et alia noia gtm̄ aut ablatiuū regētia/vt pauper/egen⁹/inops/diues/locuples/abundans 7 similia.

De impleo/refertio plenusq; ac refertus. Cap.cxxxiiij.

Impleo Refertio. Impleui nauī de oī genere frumēti potius quā oī gñe. Cice. pro Cor. Qđ eis rebus viri bē Italiāq; referserūt.

C[O]ntrariū prope huic est qđ subij ciam. Impleo 7 refertio:7 similia verba ablatiuū sine prepositione postulant:vt impleui nauē frumē to:referci apothecā vino:7 tamen aliquando addimus prepositionē de:sic:im pleui nauim de omī genere frumenti:7 refersi apothecā de varia natura vinorū. Vix q; au sim dicere impleui nauim omī genere frumē ti:7 refersi apothecā de varia natura vinorū: hoc quod dicimus exemplo comprobandū est. Cice.de ora. Quod si tantā vim rerū ma ximarum arte sua rhetorici amplecterentur: querebat cur de proemijs 7 de epilogis et de huiusmodi nugis(sic enim appellabat)refer ti essent eorū libri. Hic nequaq; licuisset sine prepositione loqui. Non enim libri illi referti sunt proemijs 7 epilogis/sed preceptis proe miorū/7 epilogorū/sicut in superioribus. Nō est nauis impleta omī genere frumēti:sed fru mēto ois generis:neq; apotheca referta omī natura vinorū:sed vino omnis nature. Quia de refertio 7 impleo mētionē feci: dicam hoc ampli⁹ de refert⁹ 7 de plenus. Exēplū qđ mō attuli:ostēdit refert⁹ postulare abltm̄ sicut im pletus:sicut vacuat⁹:sicut vacuus. Idē tn̄ Ci ce.ait p lege Manilia. Referto pdonū mari. Et p Plancio. Audierā refertā esse Greciā sceleratissimorū hoim ac nefariorū. Sed nūc trāsit in nomē: tāetsi cetera hmōi noia abla tiuum semp habēt: vt vacu⁹ incolis:nō inco larū:frequēs populis non populo;:preterq; plen⁹:cui Cice.semper gtm̄ dedit. De ceteris authorib⁹ nō possum in vniuersum pronūtia re:quū multi etiā sue etatis abltm̄ dederint. vt Var.lib.iij.rerū rustica. Nihil sua interesse: vtrū his piscib⁹ stagnū habeat plenū: an ra nis?et Sallust.in Jugur. Que q̄q; grauia 7 flagitio plena videbant̄:tn̄ quia mortis metu multabant̄: sicut regi libuerat pax cōuenit. Suo itaq; arbitrio scriptores vtunt̄. Poste riore v̄o oēs:vt hoc nomē nouissim⁹ pro vlti mo:ita etiā plen⁹ vino dixerūt:nō solū plenus vini. Quare qui solo gtō contētus erit Cice ronem imitabit̄:qui vtroq; casu vtet̄:ceteros. Sed mutādo habebit 7 venustatis rationē 7 lucis. Qđ vel ex primo exēplo ostendit̄. Aue gr̄a plena. Ego ad euitandā amphibologiā dixissem. Aue gratie plena:quēadmodū alio est factū:vbi nō erat ambiguitas/plenū gr̄e 7 veritatis:lz diuersa v̄ba hic sint atq; illic:i al tero est κεχαριτομένη in altero πλήρης χαριτος και αλιτ[illegible]ας. Liuius vt nomini plen⁹ dat etiā ablatiuū:ita verbo impleo dat etiā gtm̄: vt in.v. Ipse multitudinem quoq; que ferme semp regēti est sikis: religiōis iuste impleuit.

Refert⁹. Plenus.

Plenus frequen tius geni tiuo iun gi apud Cice. q̄ abltō re peritur.

Epitome capitis.cxxxv.

Potior nunc abltm̄ regit omniū dictionū: preter genitiuū rerū: in quo abltūs imperio aut dn̄io subaudiri videt̄: olim etiā actm̄ re xit:exponiturq; per obtinui: est em̄ de reb⁹ q̄ molimine 7 conatu obtinent̄: 7 tam tertie q̄ quarte coniugationis reperitur.

Potior rerum.

De potior:potitus 7 cōpos. Cap.cxxxv.

P[O]tior hos eosdē casus habere pōt: sed cū ceteris frequētius ablatiuū: cum hoc noie res fere semper geniti uum:vt Lacedemonij rerū diu poti ti sunt.i.rerū imperiū diu tenuerūt. In alijs noibus magis significatio exponit̄ per obti nuerūt q̄ per tenuerūt:vt potitus sum victo ria:sum potitus amica.i.pugnādo vel laborā do obtinui victoriā vel amicā. In presenti tē pore plerūq; pro fruor. Cice. Quod si his vo luptatibus bona etas fruitur libētius:primū paruulis fruitur rebus:vt dixim⁹:deinde his quib⁹ senect⁹ etiā si nō abūde potit̄:nō oīno mō ter caret. Pro eodē posuit fruitur ac potitur:at tic:mo potitur pro potitus est presertim more histori do q̄rte co legimus. Potior a potis descendit: ideoq; cōiuga illi in significatione simillimū est:nam sum cō tiōis est. cōpos mētis: cōpos animi:cōpos rationis:cō pos sanitatis:q̄ hec habeo. At compos voti: cōpos victorie:cōpos optati: q̄ hec opa mea

Potior

atq; labore obtinui:obtineoq;. Illud tamen sciendū est apud Ouid. in. xij. sic legendum. Tuq; tuis armis:nos te poteremur Achille: non potiremur:antepenultima breui nō longa:a tertia scilicet non a quarta cōiugatiōe.

¶Epitome capitis.cxxxvj.

Traiscio ¶Traiscio tam virtute prepositionis q̄ verbi accusatiuū regere potest: vnde interdum duos simul regit:sed in diuerso sensu.

¶De Traiscio. Cap.cxxxvj.

TRaiscio exercitū: id est transporto exercitū trās mare:aut trās flumē. Traiscio mare vel flumē:id est trāseo. Aliq̄ vtrūq; cōiunctū: vt Liuius. Traiecit copias Iberū:z Plāc⁹, Traieci exercitū Isaram.

¶Epitome capitis.cxxxvij.

✠ Plancus. Cice. Exercituz ad calēdas maias Rhodanū traieci.

¶Do tibi literas ad aliū perferēdas:vt reddas:do ad te literas:vt lecturus accipias.

¶De do tibi z ad te literas. Cap.cxxxvij.

DO tibi literas tanq; tabellario: do ad te literas.s.ad te pferendas. Aliq̄ hec duo cōiungunt:vt Cice. Dedi illi ad te lras. Et Sall. Vulturtio literas ad Catilinā dat. Ergo qui mittit literas dat:cui litere dant si perfert: reddere dicitur:sicut ille ad quē dantur accipere.

¶Epitome capitis.cxxxviij.

✠ Cōtuli me ad Catonē: z cōtuli multa in catonē.

¶Eo ad villā et in villā pro eodē dicimus: sed cōfero in patrē z ad patrē minus differēter: nā illic est beneficiū z donatio:hic obsequium aut sola perlatio.

¶De in z ad cū alijs ꝟbis. Cap.cxxxviij.

EO in villā: z eo ad villā: proficiscor in cāpū z ad campū:confero me in agrū z ad agrū idē sunt:z itē in similibus:preterq; in hoc vltimo verbo quoties refertur ad personā. Dicimus enim cōtuli me ad Catonē:z cōtuli me ad patrē. Nō autē in Catonē z in patrē:ad distinguendam videlicet significationē. Nam quū dico cōtuli in personam:nō possum addere alterā personam velut me:sed rem velut beneficiū: eritq; significatio donationis: vt multa cōtuli in Catonē.i.multa donaui Catoni. Nemo in patrē potest tanta beneficia cōferre quāta contulit pater in filium.

Eo in et ꝓfero in.

¶Epitome capitis. cxxxix.

¶Refero tibi.i.recito z enarro: refero ad te. idest.in consolationem tuam fero: et iudiciū tuum posco plerunq; significat.

¶De refero tibi:z ad te. Cap.cxxxix.

DEtulit mihi:z retulit ad me:ita differūt q̄ illud est.i.narrauit:hoc vero in cōsultationē tulit: vt Quinti. relaturus vobis iudices ordinem malorū meorū euentū:quē nemo tā crudelis:nemo tā seuus audiet vt me nō pascat:sed hoc nemini ignotū est. Idē. Vultis scire iudices nihil impatiētia charitatis fecisse patrē non retulit ad matrē:nō propinquos cōsuluit:nō amicos. Cicero in Catili. Referinq; ad senatū.i.fer in cōsultationē senatus. Vergi. tij.

Referoil li z ad te. Dicim⁹ etiam (vt calepino placet) De oīb⁹ retulit ad senatum.

Enei. Delectos ppli ad proceres primumq; parētē. ✠Hōstra deū refero. Et ne dubitares de sensu sermonis hui⁹:more suo aperuit subiungēs. Et que sit sīa posco. Pauloq; post: Surge age:z hec letus lōgeuo dicta parēti. Haud dubitāda refer. Sunt eīm deorū ꝟba: nō cōsiliū ab Anchisa petentiū: sed id quod agēdū sit docētiū. Ideoq; addit illud haud dubitāda. Porro vtraq; harū sententiarū in verbo versat: aliq̄ etiā in facto:sed diuersa est significatio:vt Quinti. Ad patrem arma nō retuli.i.reportaui. Et Cice. Si ad vnum oia referenda sunt: dignissimū esse pōpeiū: hoc est si in vnū oia cōferēda sunt:de re intelligit:nō de oīone: quale eiusdē illud est pro Deiotaro. Qui rumores ad se referrēt: z q̄le est Cesaris. Ut q̄ diceret Ariouistus:cognoscerēt:z ad se referrēt. Hic de verbis agitur:z tñ nō significat ferri in cōsultationē:sed potius narrari z renūtiari mādata ab altero data. Preterea hic solet adhiberi accusatiuus vel noiatiu⁹. Ibi crebro (in ꝑsa pīsertim) ablatiu⁹ cū ꝓpositione de vt de oīb⁹ his referā ad senatū. Oia aūt hec referā ad senatū rari⁹ dicitur:tñ sīgt idē q̄ est in senatorū ꝓsiliū ferā.

✠ Refero cū ad ꝓpositiōne z accusatiuo interdū significat reporto.

¶Epitome capitis.cxl.

Interdico ¶Interdico tibi aqua z igni/poti⁹ q̄ aquā z ignē:z interdictū est tibi aqua z igni: poti⁹ q̄ aqua et ignis interdictus est tibi: sed sic quoq; resoluere licet:aut tertio sic. Tu interdictus es aqua z igni. Sunt autē tres modi resoluēdi accusatiuū dū actiuū mutat in passiuū. Unus sic. Dedi tibi equū: equus dat⁹ est tibi a me. Secūdus sic. Docui te musicā: tu a me doct⁹ es musicā:nō musica docta est a te. Tertius dū vterq; resolui pōt:vt rogaui te veniā.i. tu rogatus es a me veniā: vel venia rogata est ex te a me. ¶Animaduertēdū ergo q⁹ hō dicet doctus nō res quā didicit:z vestitus nō ipsa vestis:z induct⁹ potius q̄ indumentū. Mācinellus ꝓbat interdico etiā cū accusatiuo cōstrui his verbis. Interdico tibi aquā:z ignē dici etiā posse ostēdūt. Justinus li. v. Et cui ante omnem humanā opē interdixerat. Seneca epi. lxvij. Interdices mihi inspectionē rerū nature. Ouidi. lib. vj. metamor. Cui quondā regia cōiunx orbē interdixit. Valerius Maximus li. ij. Interdixit etiā ei cōuictū hominū vsumq; balnearum:turmasq; equitū quibus prefuerat:adēptis equis infunditorū alas transcripsit. Nestor addit z aliorū exēpla:vt Suetonij in Neuendi. ro. Et quum interdixisset vsum amethistini ac tyrij coloris:precluſit cunctos negotiatores. Seneca lib. iij. de ira. Si iubes Cesar statim illi domū meam interdicam.

Interdi co. Modi actiuorū resol

¶De interdico. Cap.cxl. ✠Inter dico q̄

INterdico tibi aqua z igni nō autem q̄ interdico tibi aquā z ignē: neq; interdico te aqua z igni. Quo aūt modo tūc dūtaxat dato mutabit in passiuū hec oratio Sunt tres modi (quantū colligere possum) quo ꝓstruendi actiuum in passiuum. Unus vbi est tur.

Cic.i ver. actio.iiij. Nemo no struxpo set edes suas: nemo dū: nemo bona patria obtinere: si pāvestrū petita sūt pī impro bus / cui nemo interdicere possit: det qui velit iudicem.

✠ Tres modi mutādi accusatiuum / dū actiuū mutat i passiuū.

solus accusatiuus ab eo in ntm̄ mutato inciplēdi: vt dedi tibi equū: equus a me tibi datus est. Alter vbi sunt duo accusatiui: alterū intelligendi: alterū relinquendi: vt docui te musicā: tu a me doctus es musicā: non aūt musica docta est a me te. Tertius vtrumlibet horū accusatiuorū mutādi in ntm̄: alterū vel relinquendo: vel in ablatiuū cū a vel ab trāsferendo sic. Ego rogaui te venīā: tu rogatus es a me venīā: vel venia abs te rogata est mihi: hec a quo gasse p me q̄ ego te. Quē horū modorū huic verbo tribuemus? Nullū: ⁊ tñ tres isti similes sunt: vnus hic est: tibi interdictum est aqua ⁊ igni: q̄ est frequentissimū. Alter hic: aqua et igni tibi interdictus est: vt Liui. li. viij. Interdictūq̄ mare antiati populo est. Q̄ si esset mari: prioris modi foret exēplū. Tertius hic: tu interdictus es aqua et igni: sed tñ hic modus ceteris rarior. Metellus Numidicus. Illi vero omni iure atq̄ honestate interdicti sunt: ego neq̄ aqua neq̄ igni careo.

¶ Epitome capitis. cxlj.

¶ Pluit apud peritiores suppositio caret: p appositio vero ablatiuo gaudet: licet aliis casibus vulgo iungatur. Fingit tā suppositio q̄ appositio: id est casu tā anteriore q̄ posteriore caret. ¶ Dico abltō gaudet. Nā etiā alios casus recipit: vnde Wācinellus. Pluit sanguis vel lapis: pluit sanguine ⁊ lapidibus: pluunt lapides: in ntō scilicet. Et deus pluit aquam recte dicitur. Tibullus lib. ij. Multus vt in terris depluerit q̄ lapis. Statius lib. viij. Thebaidos. Sara pluunt. Plinius lib. ij. Preter hec inferiore celo relatū in monumenta est lacte ⁊ sanguine pluisse. Ibidem. Effigies que pluerat: spongiarū fere similis fuit. Plautus in mustel. Venit imber / lauit parietes / perpluūt tigna: putrefacitq̄ operā fabri. Ibidē. Quā mihi amor ⁊ cupido in pectus perpluit meū. Hīs igit patet pluit habere suppositum nominatiuū vel ablatiuū. Et deus pluit carnem: ⁊ huiusmodi dicendi genus non solum nunc dici / sed a Plauto quoq̄. Hec ille: nihil tamē Plautinū in approbationē dicti sui citat. Nā aliud est depluere et perpluere / aliud pluere. Multa eñ cōposita actiua sunt: quoꝝ simplicia absoluta. Itaq̄ apud Tibullū depluerit: est quasi ceciderit deorsum in morem pluuie. Perpluit aūt est per mediū pluit. Unde in Plauto: perpluunt tigna: significat q̄ p mediū tignorū pluit: nec est accusatiui casus Pluit. ✠ Pluit dictio tigna / sed nominatiui: sicut amor ⁊ cupido in pectus perpluit meum.

Pluit. Wācinellus.

(inq̄t Calepinus) q̄nq̄ suppositū hz sed nō appositum. Hic.i Gene. Non eñ pluerat domi

¶ De pluit ⁊ Fingit. Cap. cxlj.

Pluit caret suppositio habens appositū ablatiuū: vt Liuius. Nuntiatū est in albano lapidib⁹ pluisse: licet nūc dicamus. Deus pluit carnē: pluit māna: pluit escā. Fingit vero suppositū ⁊ appositum respuit.

¶ Epitome capitis. cxlij.

¶ Decet: iuuat et conducit pro vtile est; non plane sunt impersonalia: quia interdū habēt suppositū etiā pluralis numeri: quin adeo si infinitiuus pro suppositio construat: fere personalia fuerint. Explicit ⁊ expliciūt in doctorū vsu non sunt. ¶ Ut decet me cantare: cantare me decet. Et in hymno. Talis part⁹ decet deū. Pro explicit autē dicunt nōnulli explicitū est. ¶ Martialis in Apophoretorū principio. Uersib⁹ explicitum est omne duobus opus.

nus supp terram. Pluit. Fingit. Joan. Thes.

¶ De decet / iuuat / ⁊ conducit. Cap. cxlij.

Decet. Iuuat. cōducit. Explicit

Decet / iuuat / cōducit pro vtile est: ⁊ si qua sunt talia: nec personalia sunt plane: nec impersonalia: quū habēt numeros. Hec vestes decent nos: illi cibi iuuant te: studia secreta maxime cōducūt. Explicit expliciunt nunq̄ (quod sciam) legi.

¶ Epitome capitis. cxlij.

¶ Auscultо ⁊ audio: aut potius audiens: significantia obedire / datiuum regunt: significantia auribus capere / accusatiuum. ¶ Ut fili si mihi auscultare voles: eris mandatis diuinis audiens.

¶ De auscultо te: ⁊ audiens tibi sum. Cap. cxlij.

Auscultо te. Audio te. ⁊ tibi. Terē. in andria. Paphilū ne ad iutē aut auscultē sent.

Auscultо te: audio te: auscultо tibi: obtēpero tibi: sum audiēs te: q̄ te audio: sum audiēs tibi: q̄ tibi obedio: vt lex. xij. tabula. apud Quinti. Filium minus dicto audientē liceat abdicare. Cic. in Philip. Et audiens esset huic ordini. ⁊ pro Deiotaro. Aut qui dicto audiētes in tāta re nō fuissent. Cū verbo reperisse apud scriptores prose orationis tale loquēdi genus nō memini: sed apud Plautū in comedia que inscribitur captiui duo. Memini quum dicto haud audiebat: facto nunc ledat licet. Hinc est quare vnū obedio ex compositis ab audio postulat datiuū.

Audio cum dtō iūgitur semp p obedio vsurpat.

¶ Epitome capitis. cxliiij.

¶ Dono tibi munus notum est: dono te hoc munere aut premij: aut beneuolentie: aut misericordie gratia. ¶ Sunt ⁊ alia que sic accusatiuum cum ablatiuo regunt: vt beo: digno: accumulo: augeo: doto: dito: locupleto: beatifico: sed non sic datiuū regunt: vt dono ⁊ impertior: vt plurima salute te impertior: et impertior tibi plurimā salutem.

¶ De dono tibi ⁊ te. Cap. cxliiij.

Dono tibi munus: notū est quid significet: dono te munere plerūq̄ premij gratia: sed interdū admirationis: interdum beneuolentie: interdū misericordie. Cicero pro Archia. Sylla quum Gallos et Hispanos ciuitate donasset: vꝝ in premium. Que exempla sunt plurima: vt militaribus donis: corona vallari: immunitate donatus sum. Idem pro eodem. Itaq̄ si ciuis Romanus Archias legibus non esset: vt ab aliquo imperatore ciuitate donaretur: perficere non potuit. Certe imperator nō remunerationis causa Archiā ciuitate donasset: sed admira-

¶ archi as ciui tate do natus in genij ad miratio ne.

tione ingentj ꝛ beneuolẽtia. Vergl. Nemo ex hoc numero mihi donatus abibit. Nimirum non premij gratia: nã tres premia primi accipient. Beneuolentie ergo nõ meriti illorum gratia: quũ postremi nihil omnino mereant. Quale est Valerij maximi li. ij. Rex Anthiochus bello qõ cũ Romanis gerebat filiũ Scipionis a militib⁹ suis interceptũ honoratissime excepit: regijsq; muneribus donatũ vltro ꝛ celeriter patri remisit: vtiq; amicitie gratia. Et Amphitrion apud Plautũ. Verũ ita animatus fui: itaq; nunc sum: vt ea te patera donẽ. ꝛ paulopost Alcmena inquit. Paterã pro fecto feras: qua hodie meus vir donauit me. In quorũ vtroq; sola in donando beneuolentia declaratur. Idẽ Plau. in Aulula. Dij immortales quibus ꝛ quantis me donatis gaudijs. Quin. in Gladiatore. Quod me facere conuenit: qui per maria latrocinijs infesta salus petitus sum: q̃ lucẽ / libertatẽ: deniq; quicquid pati debeo non ignarus (vt primo natalis hore tẽpore) sed videns sentiensq; accepe pertim: nec solũ donatus his bonis: sed summis periculis liberatus sum. Verba sunt hominis exaggerantis beneficia amici: vt se maxime illi ostendat obstrictũ. Sola ergo fuit ratio beneuolentie. Idem in pariete palmato. Quã blande ille se posuit miserũ suũ: q̃; diligenter vocis gaudentis excluſit oculos: q̃; multo cecũ pudore donauit. Hic habita est misericordie ratio. Sue. in vita Augu. Et ne enumerẽ quot ꝛ quos diuersarũ partiũ venia et incolumitate donatos. Cornelj⁹ nepos de vita Attici. Aurit hoc officiũ alia quoq; liberalitate. Nã vniuersos frumẽto donauit: prosecto clementie: non remunerationis gratia.

¶ Epitome capitis. cxlv.

Incũbo

¶ Incũbo omnes dictiones in dtõ regere potest: sed eas quoq; in actõ mediante inuel ad: que ad studiũ animũq; pertinent. ¶ Vt incũbo remis et studijs. Incũbo in studia vel ad studia: non autẽ ad remos vel in remos. Causa diuersitatis videtur: q; dicendo ad studia literarũ videtur subaudiri datiuus: vt incumbo curis aut vigilijs: aut pluteo ad studia literarũ: sed modica est ratio. Potior aũt est ratio aut horis: q; in rebus ad animũ pertinentibus metaphoricos loquimur: vt sit incũbo quasi inuigilo: aut innitor. Calepinus autẽ affert exemplũ: vbi Cice. incũbo in rempu. dixit: vt ad Cornificiũ. Te tamẽ hortor: vt omni cura in rẽpu. incũbas. Vultq; vt antecedẽte tã tacite q̃; expresse adiectiuo seu nominali participiali ꝛ mediãte ꝓpositione actõ sit locus: vt apud Cice. pro. L. Sylla. Neminẽ esse ex illo honoris gradu: qui non omniũ studio: virtute: aut honitate: incubuerit ad rempu. conseruandam.

Calepinus.

¶ De incumbo. Cap. cxlv.

Incũbo

Incumbo studijs: ꝛ incumbo remis. Vergilius. Validisq; incumbite remis. Incũbo in studia et ad studia: sed non incumbo in remos: ꝛ ad remos. Cice. Pergite adolescentes: ꝛ in hec studia in quib⁹ estis incumbite. Et alibi. Quare incumbamus o noster Tite / ad illa preclara studia: et eo vnde discedere non oportuit: aliquando reuertamur. Neq; hoc in bonum tantũmodo accipitur: sed etiã in malũ: vt idẽ Var. Catoni incũbẽti ad eius perniciẽ. Sed illud incũbite remis: non est per translationẽ dictũ: vt hoc. Nam vt quũ remiges incũbunt remis: vel quũ nos operi factundo incumbimus toto pectore: significatur diligentia ꝛ conatus: ita vt cũ accuratius quid mente agimus: incumbere dicimur: quẽadmodũ econtrario supini dicuntur qui negligenter agũt.

¶ Incũbo ĩ malũ accipitur.

¶ Epitome capitis. cxlvj.

¶ Nõnulla verba in diuerso sensu dtõ ꝛ actõ cõstruũtur: plura in eodẽ: sed actõ fere ministerio prepositionis: per quã quedã etiã ablatiuo congruũt. In diuerso igit̃ sensu dicim⁹: metuo: timeo: ꝛ formido tibi et a te. Nam tibi quasi amico: hoc est pro te et incõmodũ tuũ: ne quid tibi mali accidat: sed te tanq̃; inimicũ: ne quid in me molliaris. Cedo tibi. i. locũ do et concedo: cedo te. i. flagello: aut occido. Accedo tibi adijcio et aduenio: accedo te. i. aggredior. Conduco tibi. i. vtilis ad aliquid sum: cõduco te. i. simul duco. Cõuenio tibi. i. cõsentiẽs sum aut cõmodus: vnde conuenio tecũ etiã dicit̃: conuenio te. i. cito aut cõpello aut cõgredior. Incesso tibi. i. injcio aut suborior: incesso te. i. peto ꝛ cedo. Nec est preterẽ a verbo incedo: vt in marginibus falso notatũ inuenj: sed verbũ inde forte deductũ terminatũ in so. Sic differenter dico: do custodi equũ / ꝛ equo custodẽ: atq; alia multa. In eodẽ autẽ sensu: sed in diuersis casibus dicem⁹. Insum tibi: ꝛ in te. Similis tui ꝛ tibi: sed tui volunt ad mores ꝛ substantiã respicere. Partior huic rei et in hãc rẽ labores. Nascor huic rei ꝛ ad hãc rẽ. Aggrego ꝛ ascribo ꝛ annumero te his ꝛ ad hos: ꝛ in numerũ horũ. Proprius ꝛ cõ his ac horũ. Particeps his et horũ et cũ his. Celo te hãc rẽ ꝛ de hac re. Cõmoneo ꝛ admoneo te hãc rẽ ꝛ hui⁹ rei. Impleo vas vino ꝛ vini. Diues auri ꝛ auro: atq; innumera alia. Dia em̃ cõposita cũ prepositiõe dtm̃ regẽtia possunt apposita prepositione prepositionis casum regere: vt cõparo: confero: cõpono tibi ꝛ tecũ. Dim̃ia itẽ ad pugnã: vt certo / pugno / cõtendo / congredior tibi ꝛ tecũ. Omnia dtm̃ localẽ regẽtia: vt infero latio ꝛ in latiũ: de quibus late Mancinellus in thesauro: et nos in grãmatica nostra disputauimus. Sed vt authoris verba explanẽ: cõmendo te regi. i. committo: credo: et humanitati ac beneuolentie eius: mando cõmendo te apud regẽ aut in senatu. i. laudo. Dimitto te abiẽs: id est derelinquo: ꝛ dimitto te vt abeas id est soluo. Impẽ tibi. do: insudo: insisto: innitor: inhio: intendo: impertior huic rei ꝛ in hanc rem. Respõdeo: scribo te rebo: loquor: pertineo: attineo tibi et ad te: sed gi ꝛ apũ potius ad te: preter respondeo: quod etiã dativo non inepte iungitur: sed finem facio.

¶ Silis tui moribus similis tibi i forma vl etate ista tñ q̃q; confunduntur.

Timeo te.

Timeo tibi.

Cõmen

¶ De diuerso varioq; regimine verboꝝ: cũ aduersa similiue significatione. Cap.cxlvj.

Cedo tibi. Cõcedo tibi. Cedo te tibi. Dimitto. Incesso. Incesso tibi. Inest huic. Inest in hoc. Cõparo et cõfero te illi et cuꝫ illo: Sis tibi et tui. Cõe oib⁹ ⁊ omnium. Particeps tuo rũ et tibi ⁊ tuis. Accedit mihi ad me. Impendo huic rei et in hanc rẽ. Partior laborem multis ⁊ in multa Adiscio huic rei ⁊ ad hãc rem. Respondeo. Celo. Nascor. aggrego Ascribe ⁊c. Penitet cum socijs.

TImeo te tanq; inimicum: timeo tibi tanq; amico. Illic tanq; offensurus sis / hic tanq; defendẽdus. Cõmẽdo te regi. i. cõmitto: cõmẽdo te apud regẽ. i. laudo. Cedo tibi vnde ⁊ cõcedo tibi pro nõ repugno tibi: facitq; preteritũ cessi: cedo te ꝓ flagello te: cuius preteritũ est cecidi pro flagellau ⁊ supinum cesum. Vnde cesus vel qui flagellat⁹ est vel qui amputat⁹ est siue occisus: raro ꝓ occidi hoc verbũ accipiẽ. Cic. in Phi. Cedit greges armẽtoꝝ. Dimitto te discedẽs i. relinquo: dimitto te discedẽtem. i. abire permitto: vel dimitto: id est mitto: vnde dimissi legati dicunt. incessit mihi cupiditas. i. subijt. Incessit me ille: id est me offensurus / me petit ⁊ accusat. Inest huic loco: ⁊ inest in hoc loco. Primum apud Quintilianũ ceteroſq; frequẽti⁹. Ait enim. Verũ hoc meli⁹ faceret natura ipsa duce: sed naturis ipsis ars inerit. Sepũdũ apud Ciceronẽ frequenti⁹: vt ibi. Illud enim honestũ qõ sepe dixim⁹: si in alio cernim⁹: tñ nos mouet: atq; illi in quo id inesse videt amicos facit. Cõparo hãc rẽ illi: ⁊ cũ illa: cõfero te illi ⁊ cũ illo. Ego sum sicis tibi ⁊ tui. Hoc est cõmune oib⁹ ⁊ oĩm: vel cõmune mihi tecũ ⁊ cũ ceteris. Ego sum particeps laboꝝ tuoꝝ: ⁊ tibi sum in laboꝝ particeps. Quin. Et in plerisq; rebus operib⁹ marito particeps. Cur. Qõ fuisset illis in periculis particeps. Accedit huic rei: ⁊ ad hãc rẽ: vel accedit huc: vel eo vel eodẽ. Quint. Atq; vt accedat doloꝝ meo cumul⁹: que hoc facit vtor mea est. Cice. Ut ad illã optimã preclarãq; predã donatio Sexti Roscij velut cumul⁹ accedat. Impẽdo curã: vel operã vel laborẽ ⁊ similia huic rei et in hãc rem: qõ in Quint. sepe reperias. Partior laborẽ multis negotijs: ⁊ in multa negotia: vt apud eũdez. Adijcio huic rei: ⁊ ad hãc rẽ. Respõdeo tibi ⁊ ad te. Celo te hanc rẽ ⁊ celo te de hac re. Tu es nat⁹ ad laudẽ: laudi. Cicero pro Sextio. Nã quid ageret vir ad dignitatẽ ⁊ gloriã nat⁹? Et in eodẽ. Qui se patrie: qui ciuibus suis: qui laudi: qui glorie: nõ qui somno ⁊ cõuiuijs ⁊ delectationi natos arbitrant. Aggregabo te illis vulgo dicim⁹. Idem. Aggregare te soleo in numerũ nostrũ. Idem pro Archia. Ascribi se in eam ciuitatẽ voluit: ⁊ p eodem. Quũ fuerit in alijs quoq; ciuitatib⁹ ascript⁹. Idẽ in Philip. Tu vero ascribe me in talẽ numerum. Idem ꝓ Rabirio. Si quis hunc reprehendendũ putat: ascribat ad iudiciũ suũ non modo meam: sed hui⁹ etiã ipsius qui cõmisit sententiã. Item contra Rullũ. Illũ sibi collegam ascriberes. Tibi hoc ascribẽdum est. i. tribuendum ⁊ imputandum.

¶ Epitome capitis. cxlvij.

¶ Penitet: tedet: miseret: piget: ⁊ pudet que verba impersonalia sunt: optãt ante se aliud impersonale cum quo construant: vt cepit: incepit: desinit: posset ⁊c. ¶ Habet aũt tedet ꝓ preterito pertesum est: cuius dicaꝝ etiã disteduit ⁊ perteduit: ⁊ miseret misertum est.

¶ De noua ratione regendi quorundã impersonalium. Cap.cxlvij.

Cepit eum penitere: posset te pigere. Desinet me tedere sepius dicimus cq; cepit ille penitere: posses pigere: desinam tedere. Quin. i milite Mariano. Neq; si sit cupidissimus vite: penitere eum sui facti potest. Cice. de petendo consulatu. Si hic ciuis liber est cui⁹ authoritatis neminem posset penitere. Idem in Verrem. Jã iam Dolabella me neq; tui: neq; tuorum liberorum quos tu miseros in egestate atq; in solitudine reliquisti: misereri potest. Simile est illud Terentij. Ita me dij bene amabunt: vt me tuarum misertum est Benedeme fortunarum: me pro a me misertum dixit.

¶ Epitome capitis. cxlviij.

¶ Desunt nõnunq; in oratione verba: sed nõ sine gratia. Quoties videlicet commotis: vt per iram interrogantibus aut minantibus: per Aposiopesim datur sermo abruptus. Aut quoties qõ subticeẽ verbum est intellectu facile: vt verbũ generale: aut ad loquelam spectãs: vnde Seruius honestam dicit eclypsim in illo Vergiliano. Talia per latiũ: vbi subauditur gerebant. Sero autẽ facio: fio: sum cõmunia sunt verba. ¶ Exempla plurima sunt in textu. Illud Cic. Quo ⁊c. sic cõstruiẽ. Quo i. ad quem vsum sup. detur: aut petã mihi authori pacis signum Martis. q.d. ad nullum. Quinti. sic Quo. i. ad quid per fidẽ sup. rogo dederis sup. ceco diuitias: vt quibus nesciat vti: quo id est ad quẽ vsum dat nũc tm frumẽti ⁊c. Colligit aũt Valla ser modos: quorũ primus est per quo. Secundus per vnde. Tertius per dico. Quart⁹ per rñdeo. Quintus per cõfiteor. Sextus per verbũ generale. Verbũ autẽ est: facillime in participijs intelligiẽ: ⁊ nonnunq; in alijs: vt Enei. j. Nũc fama minores: Italiam diuisse ⁊c. subaudi est.

Verba deesse cũ gratia et venuste ꝙ quo vnde.

¶ Quod in oratione verba nonnunq; venuste desunt atq; redũdant. Cap.cxlviij.

Desunt nonnunq; in oratione verba: sed non sine gratia: vt Horat. quo mihi fortunam: si non permittitur vti. i. ad quid vultis esse mihi bona fortune. Hic modus incipit: per quo: alius incipit per vnde: vt idem. Vnde mihi lapidem: quorsum est opus? vnde sagittas: supple putas / vel dicas mihi esse. Jue. saty. xiiij. Unde tibi frontem: libertatẽq; parentis. Quumfacias peiora senex? Cicero ad Fabium. Martis vero signum quo mihi pacis authori? Quinti. Quo per fidem diuitias ceco. Et alibi. Quo nunc tantum frumẽti? quo classem commeatu grauem? Idẽ. Unde hunc illi animum? Et alibi. Unde tantum virtum ceco: vt in vno statim ictu mors tota peragatur? Idem tamen sit alio loco. Unde misere tunc. Unde somnus? sup. erat. vel est. Est tertius modus: vt apud eundem. Se-

Modus primꝰ p quo secũdus modus per vnde.

quitur questio an vtilis rhetorice. Nã quidã vehemẽter in eã inuehi solẽt: ꝛ (quod fit indignissimum) in accusatione rationis vtuntur orandi viribus: eloquẽtiam enim esse quepenis eripiat scelestos: cuius fraude damnẽtur interim boni: cõsilia ducantur in pelus: supple: dicũt eñ eloquentiam Cicero. Habẽdas esse quã laxissimas amicitie habenas caput eñ esse ad bene viuendũ securitatem: supple dicunt eñ caput. Qui modus loquẽdi apud grecos est frequentissimus. Idem verbũ aliquãdo redũdat: vt de oratore Cice. Titũ illũ qui studiose pila luderet. Et idẽ. Signa sacra noctu frangere putaret gregalesq; quũ in cãpum non venisset requirerent: excusauit Decũ rñdeo spa Terenti⁹ qõ in eum brachiũ fregisse diceret. Satis erat dixisse q; brachiũ fregisset. Et non longe illinc. Cui qui familiaris quidam quereret: q; diceret vtorẽ suã suspẽdisse se de ficu: amabo te inquit: da mihi ex ista arbore quos serã surculos. Sat erat sine illo q; diceret: sz illud diceret libẽter apponit Ci. Quartus quũ suppletur respõdeo vt idẽ frequẽter. Quod aũt scribis de illo negotio: ego nescio quid cõsilij captam vel ego iã antea timuerã sup. rñdeo raroq; vel nunq; hoc verbũ proferetur. Aliqñ subintelligit simile verbũ: vt apud Quint. Sed si cõfessionẽ exigitis culpe mee: ego fui pater durus: et patrimonij: quod iam melius ab his administrari poterat tenax custos: supple confiteor: qõ est: quint⁹ modus vt apud Cic. In obsequio (qñ Terentiano verbo libẽter vtimur) assentatio absit: veritas retineat. Subintellige ita loquimur. Et alibi. Satiari delectatione nõ possum: vt mee senectutis requiẽ oblectationẽq; noscatis subintellige hoc dico: vt noscatis. Sext⁹ modus: vt apud Pli. iuniorẽ. Studes an piscaris: an venaris: ansimul oia? sup. facis. Quin. Nil aliud vt facio, q; renuet. i. nil aliud faciet / q; renuet. Et iterum. Et acceptis literis meis iuuenis fili⁹ nihil aliud q; cũ matre fleuisset. i. nil aliud fecisset q; cum matre fleuisset. Martia. Nil aliud bulbis q; fatur esse potes. i. nil aliud facere. Cui confine est illud vbi prolato aliquo adverbio qualitatis subauditur pro conditione materie aut dixit aut fecit. vt Bene Enni⁹ / preclare Anaxagoras: fortiter Scipio: ꝛ prudenter Fabi⁹: sup. dixit. aut fecit: prout ex his que aut iã diximus: aut dicturi sumus colligitur. Et per cõparatiuũ. Dij melius: sup. fecerint: aut faciãt: aut certe velint. Nec de dijs solum verũetiã de hoĩb⁹: vt apud Quinti. Tu melius vtor que facturũ retinebas: sup. fecisti Interdũ etiã per nomẽ: nã illud meli⁹ est adverbiũ: vt dij meliora. Lucan⁹ ipse verbũ apposuit. Dij meliora velint. Nec procul ab huius natura abest: qñ vtimur hoc nomine res / siue in nominatiuo: siue in accusatiuo / forte etiã in alijs casibus: vt restat mihi exponẽda vita quã hic egit in magistratu: res digna auditu in primis: vel reliquum est: vt exponam vitã hui⁹ qua fuit in magistratu: rem dignam

Uerbuz ad loquelam spectans.

Tertius mod⁹ p dicunt.

Redundant.

Quart⁹ mod⁹ fit cũ rñdeo deest.

Quint⁹ mod⁹ qñ deest verbũ.

Confiteor.

Sextus mod⁹ qñ deest verbũgñale vt facio,

auditu in primis.

¶ Epitome capitis. cxlix.

¶ Propter certitudinẽ significandam locuti sunt oratores de futuro per preteritum. Sepe aũt optatiui tẽpora quasi necessitatẽ importãtia vsurpãt. Sepe ad hoc si particulã subaudiẽ. Itẽ sepe imperfectũ preteritũ p plusq̃ perfecto: ꝛ indicatiui tẽpora pro alterius modi temporibus: ac econuerso ornatus aut varietatis gratia posuerũt. ¶ Exempla oia patẽt in textu: preter que est adhuc ali⁹ modus exempli: qñ subiunctiuũ pro indicatiuo vsurpatur: vt si pergis / abiero: pro abibo. Aut potius pro si perrexeris dixit si pergis ꝛc.

¶ Cur de futuro non per verbũ futuri tẽporis authores interdũ loquantur. Cap. cxlix. Preteritũ pro futuro.

Annibal apud Titũ Liuium allo quẽs milites inquit. Si tales antmos in pelio habebitis: quales hic ostẽdistis: vicim⁹. Quin. Si tales verba milites oẽs habebim⁹ mari: vicimus. Cur de futuro nõ p verbũ futuri tpis locutus est? Nẽpe adasseuerãdã rẽ: vt nõ futura: sz tanta esse videat: multoq; pl⁹ ponderis habet: vt cessitatẽ dicam⁹ vicim⁹: q; vincem⁹. Idẽ Quin. Dimitte te tñ: ꝛ euocasti. i. euocaueris. Ci. Unũ oñde tiam. in tabulis aut tuis / aut patris tui emptũ: ꝛ vicisti pro viceris. Idẽ p Sertio. Restitisses: repugnasses: mortẽ pugna oppetisses: p eo qõ resistere: pugnare: mortẽ pugna oppetere debuisses. Ouid. li. iij. Met. Premiaq; eripies: q. si tibi magna vidẽtur. Ex illis scopulis vbi Imperatorẽ affira petisses. i. petere debuisses. Ter. in fectũ pro An. prediceres p eo q; est predicere debebas. plusq̃pfecto. Et alibi. Fortasse aliquãto iniquior erat propter ei⁹ libidinẽ pateret: p pati debebat. Itẽ Cic. iij. offi. Male etiã Curio quum causam trãspadanorũ equã esse dicebat: semper addebat vincat vtilitas: poti⁹ diceret nõ esse equã: q; nõ esse vtilis reipu. i. dicere debebat. Huic simile est quale apud Ouid. de remedio. Ghosia fecisses inopẽ sapiẽter amasset. i. si fecisses inopẽ. Hora. Decies cẽtena dedisses. Huic paucis cõtẽto: q̃q; dieb⁹. Nil erat in loculis i. si dedisses. Pli. iunior. Dedisses huic animo par corpus: fecisses qõ optabat id est si dedisses. Illud magis poeticũ: vt Verg. Tu quoq; magnã partẽ opere in tãto sineret dolor Icare haberes. i. si sineret. Iuue. Grecul⁹ esuriẽs in celũ tusseris ibit. i. si tusseris. Adhuc diuersum huic est quale est apud Cice. Lõciliatis. Cn. Põpeij peristromatis seruorum in cellis stratos lectos videres. i. vidisses. Quin. Semper vidisses: vt ibi vidisses nõ quẽadmodum tenues vmbre corp⁹ accipere cogitationib⁹ solẽt. Apud hũc sepe est hic mod⁹ loquendi. Si pseuerassem duos excecauerã p excecassem. Quale est illud Horatianũ. ij. Carminum qõ metri cã Pris. dici putat. Metrũc⁹ illapsus cerebro Sustulerat: nisi faun⁹ ictũ Dextra leuasset. Apud illũ q̃dã pene cõtrariũ: vt ibi. Dictatoris nomẽ: ꝛ qõ sepe iustũ futisset p fuerat. Nam de impfecto subiũctiui: quod solet poni

Et indicatiui p alterius modi tẽpora: aut econtrario.

pro imperfecto indicatiui in proximo libro iam dixi: cuius hoc exemplū fuerat: nō quia amicus nō esses. Cic. de repub. lib. vj. Et qđ de via fessus essem: ⁊ ad multam noctem vigilassem: professus eram: ⁊ vigilaueram.

Licero.

¶ Epitome capitis. cl.

¶ Cū verbis oportet: decet operepretiū est: expedit necesse est: cōducibile ⁊ similibus cō suetudo oratorum presens infinitiui verbi actiui construi: ratio grāmaticorum potius passiue vocis: sed oratores potius preteritū passiue vocis q̄z actiue: quod aliter dici solet. ¶ Cum dictis verbis construenda esse participia accusatiui casus: aut cū opus est ablatiui casus loco verborū. ¶ Verbi gratia: loco huius necesse fuit cōtulisse dicūt cōsultū oportuit: ⁊ loco huius opus est cōsuluisse consulto opus est. Sallu. in Catilina. Nam ⁊ prius q̄z inceperis consulto: ⁊ vbi consulueris mature facto opus est.

participia ablatiui casus loco infinitiui ponūtur.

¶ Vbi nitidius vtimur actiuo: vbi passiuo. Cap. cl.

De infinitiuo actiuo ⁊ passiuo.

Oportet legere libros: expedit euolre authores: vtile est cognoscere plurima: operepretiū est habere quos imitemur: necesse est adhibere vsum: conducibile est descendere in certamē: ⁊ agitare cū alijs cōtrouersias. Vel per passiuum: oportet legi libros: euolui authores: cognosci plurima: haberi q̄s imitemur: adhiberi vsum: agitari cum alijs controuersias. Hunc postremē modum magis ars grāmatica ꝓbat: illū magis autoritas. Sec⁹ in preterito. Nāq̄ non ita legimus sepe fecisse hoc oportuit: vt factum hoc oportuit. Ci. in Uerrē. Tamē id factum non oportuit: ⁊ in eundē. Apollinis signū ablatū certe nō oportuit. Et alibi. Tota rem illi integrā seruatā oportuit. Nō dissimile sane est illud per alterū verbū (de volo loquor) vt idem. Liberis cōsultū voluimus: etiā si posthumi futuri sint. Idē. Percurram tamen breui: vt non minus hominem ipsum q̄z ius commune defensuz velitis. Quin. An incidisse in sordidum nomen: non eo contēptū hominis quē destructū volebat auxisse.

Factū oportuit sepe legit nō aūt sepe fecisse hoc oportuit.

¶ Epitome capitis. clj.

¶ Oratores nōnunq̄z propositiones ⁊ rationes confundunt: ita vt prius q̄z secundā partem propositionis exequantur: priorisrationem assignent.

¶ Propositiones: rationesq̄z interdum misceri. Cap. clj.

Propositiōes et rōnes cōfundi.

Nam vbi vinci necesse est expedit cedere: siue plura sunt de quibus queritur: facilior erit in ceteris fides siue vnū: mitior pena solet irrogari verecundie. Miscuit hoc loco Quin. propositiōes / rationesq̄z: quū sit vsitatissimū sic dicere: siue plura sunt de quibus queritur: siue vnum. Si enim plura: facilior erit in ceteris fides. Sin vnum / mitior pena solet irrogari verecūdie. Atq̄z iterū. Firmis autē iudicijs iamq̄z extra periculū positis: suaserim ⁊ antiquos legere (ex quibs si assumatur solida ac virilis ingenij vis: deterso rudis seculi squalore: tum hic noster cultus clarius enitescet) ⁊ nouos quibus ⁊ ipsis multa virtus adest. Alius dixisset: suaserim ⁊ antiquos legere et nouos: antiquos quidē ⁊c. nouos vero ⁊c. Cicero. in Antonū. O te miserum siue illa tibi nota nō sunt (nihil enim boni nosti) siue sunt: qui apud tales viros tā imprudēter loq̄ris.

¶ Epitome capitis. cliij.

¶ Quia video verbū est personale: dicam tu Uideor. videris mihi probus: nō videtur mihi q̄ sis probus: ⁊ ita in consimilibus.

¶ De vsu venusto ꝟbi videor. Cap. cliij.

On videt tibi q̄ bene facia ⁊ mihi nō videtur q̄ bene loquaris: sicut vobis videt q̄ male facim⁹ / ita nobis videtur qđ male facitis videtur tibi qđ ille bene scribat: ⁊ mihi videtur qđ isti bene arent. Rusticanus hic sermo est ⁊ agrestis. Eruditi enim sic loquuntur. Nō video tibi bene facere: ⁊ tu nō videris mihi bene loqui. Sicut vobis videmur male facere: ita nobis vos videmini: ille videtur tibi bene scribere: ⁊ isti mihi videtur bene arare.

Mihi et tibi.

¶ Epitome capitis. cliij.

¶ Dativus mihi ⁊ tibi sepe ex consuetudine loquendi assumitur: ita vt nullū certū aut referat: aut demōstret. Exempla sunt in textu.

¶ De vulgari quodam vsu mihi ⁊ tibi. Cap. cliij.

Ic mihi gloriatur se omnes honores sine repulsa obtinuisse: et alibi idem Cic. narrans Bruto rē in qua ille non adfuerat / inquit. Ecce tibi Pompeius noster. illud mihi ⁊ tibi / non magis ad me vel ad te: q̄z ad ceteros pertinet: ſz est oratio sumpta de medio q̄ vulgo vtimur: tu mihi semper dormis: ille mihi assidue sedet. Quū super cenā essemus / ecce tibi ostiū crepuit: hic ꝫmo neq̄z ad me / neq̄z ad te / neq̄z ad quēq̄z refertur / ideoq̄z differēs est ab illo figurato: quale est apud Uer. Ne mihi tū molles libeat iacuisse per herbas Neue tibi ad solē vergant vineta cadentē. Ibi hic precipit ad vniuersos sub prima ⁊ secunda persona: ibi nō precipitur nec ad aliquem sermo est.

Mihi ⁊ tibi ita aliqñ in oratione ponūtur: vt ad nullū certū referant.

¶ Epitome capitis. cliiij.

¶ Superioribus / aut paucis diebus aut triduo similesq̄z ablatiui nō sunt exponendi sic: per superiores aut paucos dies: seu ꝑ triduū sed intra superiores: aut paucos dies: aut intra triduū: significatur enim per ablatiuum tempus intra qđ aliquid factum est: aut fieri potest: aut etiā tēpusqñ: sed tempus q̄z diu potius in accusatiuo ponetur. ¶ Et id potissimum si sit continuatum ⁊ sine intermissiōe: licet author noster id nō approbet. Nam Nonius marcell⁹ nō futilis author: ⁊ obseruatio doctissimorum id approbat. Nō enim obstat q̄ interdum addit accusatiuo particula integritatis ⁊ continuationis vt hic iā tercen-

Accusatiuus et abltūs tē poris.

tum totos regnabitur annos Sēte sub hectorea: qz regula nota est. Equalēs geminis harū si iungit vni. Dictio p reliqua tm̄ modo debet haberi. Uñ tps q̄diu p̄cipue cōtinuatū in actō ponit aut etiā in ablto: nisi dicamus ab hinc triēniū aut intra: nō infra triēniū. Uerū Hector quoq; authorē nostrū seqt dicēs. Quotiescūq; (inqt Marcell⁹) p actm̄ annos vel dies loq̄mur: iuges annos vel dies vocamus: quoties per ablm̄ interiectis aliquibus annis vel diebus. Frustra excogitata est hec differentia Noni Marcelli: z si tuā sententiā oēs qui de hac re locuti sunt ad nostrā vsq; etatē p̄bare videant. Si enim per actm̄ significaret tēpus cōtinuatū: nō oporteret: vel potius nō liceret addere cōtinuos: vt Lice. p lege Manilia. At hercle aliquot annos continuos ante legē Gabiniā ille populus Romanus cuius vsq; ad nostram memoriā nomē inuictū in nauali⁹ pugnis per māserat: magna ac multo maxima parte nō mō vtilitatis: sz dignitatis atq; īperij caruit. Uer. Ene. j. Dicta tercētū totos regnabit annos. Itē Geor. iiij. Septē illū totos p̄hibent ex ordine mēses Fleuisse. Si igit per actm̄ tēpus minime interruptū significaret: nō oporteret addere totos neq; ex ordine qō significat sine intermissione. Dicendum est ergo q̄ indifferenter loq̄mur per ablatiuū more latino: z per ablm̄ instar Grecor. Nihilq; differt si dicat (vt Li. scripsit) q̄q̄ te Marce fili annū tā audientē Cratippū. aut duob⁹ annis audiui Platonē. Imo etiā per ablatiuū addēdo cōtinuis vel totis loqui possum⁹. Unde in apostolicis lectiōib⁹ legit ca. vlti. Dū ēsit autē Paulus biēnio toto in suo cōducto disputās. Oui. lib. v. tristiū. Pene decē totis aluit Peāti⁹ annis. Terē. in adel. Sex totis mēsibus olfecissem q̄z ille q̄cq̄ ceperat. Uerū illud fortasse melius preciperet: quū de parte nō de toto tēpore loquimur: nō licere per accusatiuū loqui: sed p ablatiuū: vt si dicas. Ego hoc anno ad te veniā id est aliquo tēpore huius anni. Quod nō recte diceres per accusatiuū: ad te hunc annū veniā. ¶ Per accusatiuū nō tēpus cōtinuū: neq; itē p ablm̄ significari discontinuū: tametsi plurimis exēplis possuz cōprobare: pauca tamē que subiectā: cādido lectori satisfecerint abunde. Suetonius in Augu. In lectū inde transgressus nō amplius quū plurimū quā septem horas dormiebat: ac ne eas quidē continuas: sed vt in illo quidē tēporis spatio ter aut quater expergisceret. Idē in Calig. Uixit annis. xxix. Imparauit triēnio z decē mēsibus: diebus q̄z octo. Quin. instit. orat. li. v. Adulterij rea est: que quū anno vidua fuisset: enixa est. Plt. in vij. natura. hist. ca. xlviij. Quintus Fabius maximus sexaginta trib⁹ annis augur fuit. Idē li. xviij. ca. xxx. Uarro author est sic cōditum triticū durare annis quinquaginta. Idē in tribi. Idē fabā a Pyrrhi regis etate in quodā specu Ambracie vsq; ad piraticū pōpeij

Marcelli differētia de actō z ablto tpis an sit vera.

Verg. j. enei.

Joā. Theo.

magni bellū durasse annis circiter. cxx. Qui sane loquendi modus apud hunc ipsum authorē longe frequentissimus est.

¶ Uñ maiori tpe exp̄sso partē ei⁹ accipimus z qñ deest post. Cap. clviij.

Superiorib⁹ dieb⁹ veni i Caumanū. z iterū. Qui his paucis diebus pōtifex factus est. Et in futuro. Paucis diebus eram domesticos tabellarios missurus. Et iterū. Triduo aut ad summū quatriduo periturū. Hec Cic. z Sallust. Legati triduo nauim conscendere non est accipiendū per superiores dies: z per paucos dies: per triduū et quatriduū: sed intra superiores dies: intra paucos dies: intra triduū z quatriduū: nā illud quod aliqui dicūt: tēpus cōtinuatū z solidū significart per accusatiuū sec⁹ vero p ablm̄: plane falsum est. Cic. em̄ atq; Uer. sepius actō z quidem indifferenter vtunt: posteriores vero pleriq; ablō. Uliq; in hmōi genere sermonis omittim⁹ p post sic intra decē dies q̄z venit: cōfecit omne negociū: in paucis diebus q̄z rhodū appulit: vtrorem duxit. i. post q̄z venit: post q̄z appulit: que exempla apud hist̄icos sunt plurima.

Supplosis dieb⁹.

Falsuz est iugē tēpus p actm̄ sigrī secus aūt p auferēdi casum.

¶ Epitome capitis. clv.

¶ Quid est sine particula diuersitatis nisi interueniat dictio: aliud: aliter: aut comparatiuū nomē nō recipit post se q̄z: sed nisi. ¶ Nō ergo dices. Quid est animal: q̄z corpus: sed nisi corp⁹ z. aut q̄d aliud est animal nisi z.

Quā p posiq̄z.

Quid est nisi z q̄d est aliud q̄z z.

¶ Ubi deceant nisi q̄z z p̄terq̄z. Cap. clv.

Licero.

Quinti.

Quid est animal nisi corpus cum anima cōcretū: recte z latine: q̄d est animal q̄z corpus cum animal cōcretū: nō recte nec latine. Adde aliud vel aliter: vel sec⁹: z vtroq; modo licebit dicere. Quid est aliud aia q̄z corpus / vel nisi corpus cū anima cōcretū' Cic. Quid est aliud gigantum more bellare cū diis nisi nature repugnare? Idē faciet cōparatiuū: vt quid est melius q̄z gaudere: vel: nisi gaudere? vt Quintil. Nihil est facilius: nisi totā causam omnino nō agere. Preterq̄z eandē aut prope parē vim obtinet quā nisi: cuius exempla vt facilia pretermittim⁹: vnū illud admonētes vbi est preter: ibi locum habere preteq̄z / ad hunc modum: vt nullius rei sum auar⁹ preter laudē: vel preter q̄z laudis nulli places preterq̄z mihi: vel preter me.

Preter. in hecy.

Nūq̄z tā dices cō moderi tergum meū tuā mittam.

¶ Epitome capitis. clvj.

¶ Transferre aliquando spectat ad imitationem sic: vt quid penes eos vnde trasfertur maneat.

¶ De vsu huius q̄bi trāsfero. Cap. clvj.

Quem morē Spartiate transtuleunt in feminas, z alibi idē Cice. Quod nisi in amicitiā trāsferatur. Que in alios transferunt: non solent remanere penes eos a quibus transferūtur. Nos aut em vt vult Cice. ita transfertur: vt penes priorem quoq; remaneat. z in libro. j. offici. Nō ab Ennio positum in vna re trāsferri in

i fidē cōmittam.

Aliqñ si ne negatione po nit. Cic. lib. ij. offici. fic. per culosum

Joan. Theo.

Vallen in antoniū Raudēsez ita de hoc q̄ bo dicit. At enim memini p̄terituz

tpsiesſ tũ multas põt. et in eodẽ. Eadẽq̃ mediocritas etiã ſor- ad oẽm vſum/cultũq̃ vite trãſferẽda eſt. Lu- didũ ad ca.in.x. Nõdũ trãſlatos Romana in ſcꝫa iurꝫ.

famã cõ- ¶Epitome capitis.clvij.

mittẽ vt ¶Committo ſequente vt: aut ſimili particu-

accuſa- la:fere in malã partem ſumitur: ideoq̃ habet

tor nomi- negationem prepoſitam.

netur. ¶Cõmitto qualiter accipiaſ. Cap.clvij.

Quãob- On cõmittas:vt quũ oĩa tibi a no-

rem. bis ſuppeditata fuerint vt tibi de-

¶Com- fuiſſe videare. Et iterũ. Non cõmit-

mitto ſe- tas vt dicendũ ſit non putarã. Hæc

quẽte vt Lice. Quinti.quoq̃. Nõ cõmittã vt illa du-

vel ſimili bia faciam defenſionis ſollicitudine: et alibi.

dictione Nihil tibi minus cõmittendũ q̃ vt vlciſcaris

ſemper ĩ hoc flagitiũ: in eo pſertim q̃ apud malignos

malã par poterit videri te permittente feciſſe. Lice.tñ

tẽ accipi quodã in loco nõ per vt:ſed per q̃obrẽ locut⁹

tur. eſt dicẽs. Nil tibi eſſe cõmittendũ cõſyderare

debes:q̃obrẽ eorũ quos laudas:te nõ ſimilli

mũ prebeas. Idẽ pollet q̃obrẽ q̃vt: ꝛ licebit

illud tollere:et hoc ſubiſcere. Ex q̃b⁹ exẽplis

datur intelligi hoc verbũ ſequẽte vt: vel ſimi-

li dictione:ſemp accipi in malã partẽ: nec re-

cte dicas fac cõmittas:vt oẽs te laudent:aut

ſic. Non cõmiſiſti vnq̃ vt laudareris: ꝓterea

ſemper habet ſecum negationẽ.

¶Epitome capitis.clviij.

¶Oriũdus participiũ nõ eſt:ſignificat autẽ

locũ vnde maiores noſtri ſunt: noſq̃ originẽ

trarim⁹ licet alibi orti.i.nati ſimus. Dicit aũt

ort⁹ circũ ſtãtiã loci in quo:oriũd⁹ vo de quo.

¶De Oriundus ꝛ Ortus. Cap.clviij.

Oriũd⁹. Ortus. ORiundus q̃ nõ habeat vim partici-

pij:credo alij direrũt. Cuius vtendi

hic modus eſt. Ego ſum ortus Ro-

me:oriũdus a Placẽtia. Titus Li-

uius. Hati Carthagine: ſed oriũdi a Syracu

ſis.i.a Syracuſis originẽ trahẽtes vnde fue-

runt parẽtes:vel ſine prepoſitione:vt idẽ. Al-

ba oriundũ ſacerdotiũ. In perſonis fere cum

prepoſitione. Idẽ. Longe is princeps latini

nomis erat (ſi fame credim⁹) ab Vlyſſe deaq̃

Lyrce oriũdus. Idẽ. Quid hoc ſi polluit no-

bilitatẽ iſtam veſtrã:quã pleriq̃ oriũdi ex Al

banis: ꝛ Sabinis non genere: nec ſanguine:

ſed p cooptationẽ in patres habebitis: Nõ-

nunq̃ p indeclinabilia: vt inde ego ſum oriũ

dus/vnde tu. Liuius tñ (ſi recte ſcribiť) ait li.

viij. Palepolis fuit haud pcul inde: vbi nũc

Ioan. Neapolis ſita eſt:duabus vbibus idẽ popu-

Theo. lus habitabat:cuius erant oriundi ꝛc.

¶Epitome capitis.clix.

¶Memini verbũ pro recordor regit genitiuum vel accuſatiuũ:ſignificãs autem mẽtionem facere: genitiuũ vel ablatiuũ mediante

Valla in antoniũ Rau de prepoſitione:a qua ſignificatione videtur deſeꝛ ita deriuari mentũ:mens: mẽtior ꝛ forte menta.

de hoc ꝛ bo dicit. ¶Lubet impreſentiarꝫ ſimul Agretio ſimul iſis quos in eius verba iuraſſe crediderit pa-

At enim lam reluctari. Sũt ſane mortaliũ pleriq̃ ani

memini mi vſq̃ adeo infracti: vt nunq̃ velint ab ea

ꝓterituꝫ perſuaſione deficere: que ſuis mẽtibus pau-

lo alti⁹ inſederit. Ceterũ (ni mea me fallit opi nio) ſcriptorũ ꝛ valde multorũ ꝛ noſis in re li- teraria primarij fretus autoꝛitate:cõmittã vt in poſterũ nemini futurũ ſit ambiguũ: haud eas eo ĩ ab re Agretiũ hui⁹ preceptionis noie ab eru ditionis nõ pletarie viris male audire. Neq̃ q̃ vero ſum adeo rerũ ignarus vt neſciã q̃ dicturi ad inuectiuã in Raudẽſem poti⁹ ſpe- ctare. Dicam nihilominus que ab inſtituto noſtro non perinde diuerſa ſpectauero. Me- mini (inquiũt iſti) preteriti tẽporis infinitiuũ poſ- refugit:ne duo preterita cõiũgas. Atqui Ver gi.in Geoꝛ.ita ait. Nãq̃ ſub Oebalie memi- ni me turrib⁹ altis Coryciũ vidiſſe ſenẽ. Per- ſius. Nec ĩ bicipiti ſomniaſſe Parnaſſo Me- mini. Sta. Thebaid.iij. Meq̃ ipſum (memi- ni nedũ apta doloꝛibus etas.) Fleſſe tñ:gemi tuq̃ meos equaſſe parẽtes. Ouid. li.ij.de ar te. Me memini fratrũ dñe turbaſſe capillos. Ꝛbo me Symmachus apud Macrob.li.ij.Satur.ca. vij. Hos Platonis verſiculos legiſſe me me- mini. Ibidẽ. Rñdiſſe meminerat Julius Fir micus.c.pe.fue Matheſeos. Nos frequẽtiſſi me dixiſſe meminiſti. Gel.li.xiij.c.xxviij. Pre terea memini quadrigenariũ ĩ vndeuiceſimo facie p factura totiuſq̃ coꝛporis figura dixiſ- ſe. Hoc. pſa vlr.li.iij. Memini inq̃ me inſci- tiã meã fuiſſe cõfeſſum. Pli.lib.epiaꝝ.j. Me mini q̃dẽ te iã q̃dã adnotaſſe. Idẽ lib.ij.epla- a fine ſeptima. Ita certe ex Quintiliano pre- ceptoꝛe meo audiuiſſe/memini. Idẽ epiſtola penul.tertij libri. Meminiſti ne te ſepe legiſ- ſe quãtas cõtẽtiones excitarit lex tabellaria? Sueto.in Domitiano. Interfuiſſe me adule- ſcẽtulũ memini: quũ a pcuratoꝛe frequẽtiſſi- moq̃ concilio inſpicere nonagenarius ſener an circũſect⁹ eſſet. Quin.li.ix.inſti.in.c. de cõ poſitiõe. Ut memini quẽdã nõ ignobilẽ poe- tã ita luſiſſe. Aſtra tq̃ celũ: mare claſſes: area Iulianuq̃ meſſem. Idẽ li.x.in.c.de mõ ſcribẽdi. Me mini quod ab Ni narraſſe mihi Celiũ ſcõm. Lic.in oꝛone p hac re- L. Corne. Balbo. Quod q̃dẽ nup in colũna gula rau enea meminim⁹ poſt roſtra icẽſum ꝛ ꝓſcriptũ dẽſis ex- fuiſſe. Idẽ p Publio ſertio. In qua ciuitate cepit. memintiſſeq̃ patrẽ hui⁹. M. Craſſi fortiſſimũ virũ ne videret victoꝛẽ vnius inimicũ eadẽ ſibi manu vitã exhauſiſſe:que mortẽ ſepe ho- ſtibus obtuliſſet. Ibidẽ. Meminerã iudices diuinũ illũ virũ atq̃ ex hiſdẽ quibus nos ra- dicibus natũ: ad ſalutẽ imperij huius Catũ Martiũ in ſumma ſenectute quũ prope vim iuſtoꝛũ armoꝛũ profugiſſet primo ſenile coꝛ- pus paludib⁹ occultaſſe demerſum: deinde ad infimoꝛũ ac tenuiſſimoꝛũ hoim Mintur- nis miſericoꝛdiã cõfugiſſe:inde nauigio per- paruo quũ ois port⁹ terraſq̃ fugeret in oras Aphꝛice deſertiſſimas perueniſſe. Idẽ Tul- lius pro Sextio Roſcio Amerino. Memini ſtis me ita diſtribuiſſe initio cauſam. Idẽ p Nã- fius lege agraria:q̃uis nõ eodẽ vraĺ verbo. Hec ille cãtã- Luciliũ Philippũ ſepe in ſenatu cõfirmaſſe do memoꝛia teneo. Idẽ actione tertia in Catili rũ memi nã. Fuiſſe meminiſtis:et actio.tertia ĩ Verrẽ. ni dere

soles ma gis licen tiã poeti cã ostendit: qua ego non vtererdũ tarat in ꝑsa: dicerẽ em sic. Memini me puerꝝ ꝺidisse seu cõde re solituꝝ esse dies cãtãdo. Memini ꝓ recoꝛdoꝛ ꝗs casus postulat. Memini ꝑ eo qꝺ est mẽtionẽ facio. Mẽtio. Meno. Mens. Mentũ. Mẽtioꝛ. Menta.

Memini me nõ sumpsisse quẽ accusarẽ: sed recepisse quẽ defenderẽ. Idem in.iiij. Academia Memini Antiochũ sententia destitisse. et in primo de legibus. Memini summos fuisse in ciuitate nostra viros. Viderit itaqꝫ Agretiꝰ qꝫ recte hac de re preceperit: ego nimirum ei non accessero.

¶ De Memini. Cap.clix.

Memini pro recoꝛdoꝛ: tum genitiuũ: tũ actm̃ postulat. vt Teren. Faciã vt meiqꝫ & huius diei ac loci semp memineris. Cice. Omnia q̃ curant senes meminerũt vadimonia cõstituta: q̃ sibi cui ipse debeãt. Quid iurisconsulti/quid pontifices/quid augures/quid philosophi senes qꝫ multa meminerũt? Idẽ verbũ ꝑ eo qꝺ est mentionẽ facio recusat actm̃: postulatqꝫ genitiuum/vel ablatiuũ cum prepositione de. vt Quinti. Neqꝫ oĩno huius rei meminit poeta ipse. Et iterũ. De quibus multi meminerũt. Hinc videt deriuari mẽtio: quasi a meno presenti & geminato preterito memini. Unde supinum mentũ/ex quo mẽtio & mens/que oĩm recoꝛdat: & mentũ: quia in mentione faciẽda/hoc est in loquẽdo ꝑcipue mẽto vtimur. Nullum em̃ aial mouet partẽ oꝛis superioꝛẽ/nisi Crocodilus: sed oĩa inferioꝛẽ/sicut & nos mẽtum. Hinc etiã mentioꝛ: quia cõtra mentẽ loquoꝛ. Forte & hinc venit mẽta: sed nolo eius etymologiam aliquam afferre: ne cui forte videar argutulus.

¶ Epitome capitis.clx.

¶ Alter de duobꝰ est vnus: alius de multis. Alter etiã accipit ꝑ scõo siue ex duobus: siue ex pluribꝰ. Aliqñ etiã ꝑ ipsis duobꝰ. ¶ Addit discrimẽ inter tertiũ consul/& ter: aut tertio: de quo Au.gel.lib.x. dicit sic. Familiari meo cuipiã lr̃as Athenis Romã misi: in qbꝰ a me iã tertiũ cõsul scriptũ fuit. Is aũt ad me rescripsit/petiuitqꝫ vt rationẽ dicerẽ: cur tertium ac nõ tertio scripsissem. Id etiã adscripsit: vt qꝺ sup illo quoqꝫ mihi videret: se facerẽ certioꝛẽ tertiũ ne cõsul/& quartũ: an tertio & quarto dicendũ esset: quũ Rome doctũ virũ dicere audisset tertio & quarto cõsul: nõ tertiũ: quartũqꝫ: idqꝫ in principio libri Celsum scripsisse. et Quadrigariũ Claudiũ in libro vndeuigesimo. Marĩũ creatum septimo cõsulẽ dixisse. Ad hec ergo rescripsi nihil amplius qꝫ verba Marci Varronis hois (vt opinoꝛ) quã fuit Claudiꝰ cũ Celio doctioꝛis: in quibꝰ verbis vtrũqꝫ de quo ad me scripserat decideret. Nã et Varro satis apte quod dici oporteret/edocuit. Et ego aduersus eũ qui doctꝰ dicebat: litẽ meã facere absens nolui. Uerba Marci Varronis in lib. disciplinarũ v. hec sunt. Aliud est quarto pretoꝛem fieri: et aliud est quartũ. Quarto qꝺ tẽpus assignificat: & ter ante factũ. quartũ autẽ locũ assignificat: & tres ante factos. Igit Ennius recte scripsit. Quintus pater quartũ fit cõsul. Et Põpeius timidus: q̃ in theatro ne scriberet consul tertiũ an tertio; extremas lr̃as nõ scripsit;

Tertio & tertiũ cõsul.

qꝺ de Põpeio Varro breuiter & subobscure dicit. Tiro Tullij Cice. libertꝰ in epla quadã enarratiꝰ scripsit ad hunc ferme modũ. Quũ Põpeius (inquit) edẽ Victorie dedicaturus foꝛet. cuiꝰ gradus vice theatri essent: nomẽqꝫ eiꝰ & honoꝛes inscriberenť: q̃ri ceptũ est: vtrũ cõsul tertio inscribẽdũ esset/an tertiũ. Eã rẽ Põpeiꝰ exq̃sitissime retulit ad doctissimos ciuitatis. Quũqꝫ dissentiret: et pars tertio: alij tertiũ scribẽdũ cõtẽderẽt: rogauit Cic. Pompeius: vt qꝺ ei rectius videret scribi iuberet. Tũqꝫ Ciceronẽ (inquit) iudicare de viris doctis veritũ esse: ne quoꝝ opinionẽ improbasset ipsos videret improbare. Persuasit igitur Põpeio Cic. vt neqꝫ tertio neqꝫ tertiũ scriberet: sed ad scõm vsqꝫ. t. fierẽt litere vcꝫ ter: vt verbo nõ prescripto res q̃dẽ demõstraret: sed dictio tm̃ ambigua verbi lateret. In Marci tũ Catonis lib.iiij. originũ ita perscriptũ est Carthaginẽses sextũ de fedĕre decernere: id verbum significat quinquies ante eos fecisse contra fedus: nunc sextum.

¶ De differẽtia inter alter & aliꝰ. Cap.clx.

Alter de duobꝰ dici: aliꝰ de multis: notũ est oibꝰ: licet nõ oẽs rectevtantur. Macro. de saturnalibus. Quũ igit asseruerimꝰ quatuoꝛ in coꝛpoꝛe fieri digestiones: quaꝝ altera pẽdet ex altera dicẽdũ erat: quarũ alia pẽdet ex alia. Idẽ in alio opere de naturalibꝰ. Ille vero insolubiles causę sunt: q̃ mutuis inuicẽ nexibꝰ vinciũtur: & alteram altera facit: ac vicissim de se nascunť: nunqꝫ naturalis societatis amplexibꝰ separanť. Hã Oui. de nouẽ picarũ trãsformatione loquens: qꝫqꝫ eũ excusare metri necessitas põt: tm̃ q̃ singule singulas/ac certe certas intuerenť: intellexit: quũ inqt. Alteraqꝫ alterius rigido cõcrescere roꝛtro Draꝛvidet. Sueto. de vita Caij. Nec cessauit ex eo alterum alter criminari: atqꝫ inter se oẽs cõmittere. Ne scio an sic accipiẽdũ sit vnũ vni: & rursus hũc illi. Pli. quoqꝫ li. xj. inqt de formicis. Quã ex diuerso cõuehũt: altera alteriꝰ ignara. Quare dicamꝰ aliqñ sic loq̃ esse pmissum. Ediuerso nõnunqꝫ de duobꝰ dicimꝰ aliꝰ & alius: nec dicere aliter possumꝰ: vt dubitatur vter excellat Sall. an Liuiꝰ: & aliꝰ aliũ ꝓponit: nõ aũt alter alterũ. Ratio postulabat: vt diceremꝰ aliꝰ alterũ. Nã alius ad plurimos refertur: qui de duoꝝ duobus iudicãt: alter ad vnũ de duobus: de quibꝰ iudicať. Sed q̃ videbať inuenustũ sic loqui: maluerunt mutare alterũ in aliũ. Afferamus exẽplũ Sallustij in Catil. de Cesare & Catone loquẽs inquit: Genꝰ: etas: eloquentia prope paria fuere: magnitudo quoqꝫ animi et gloria: sed alius alij. Uel est ea ratio quã dixi: vel hec/quod idem est alia alij: quod diuersa diuerso: vt alia est facies mea: alia est facies tua: id est diuersa. Proprie igit alter refertur ad vnum de duobus: vt Hannibal in transitu Apẽnini amisit alterũ oculũ: siue ad vnã duarũ partiũ: quod superius etiam significauit: vbi hoc Ciceronis exemplo vsus sum.

Alter de duobꝰ.

Aliꝰ de plurib⁹.

Macrobiũ refellit valla.

Alter ꝑ scõo.

Alter ꝑ duobꝰ.

Aliꝰ aliũ.

Alij vnꝰ alterũ.

Iterum consul.

Duplices ſimilitudines eſſe debēt: vne rerū: altere ꝓborū. ⁊ quale eſt Vergi. exēplū. Aut rea mala decē miſi: creas altera mittā. Aliqñ accipit alter ꝓ ſcdo ex duob⁹ pluribuſve: vt vn⁹ alter: tertiꝰ: quartꝰ: vne: altere: tertie: quar te lſe. Et hic eſt alter annꝰ belli punici. Ego altero mēſe repudiaui vxorē. i. ſecūdus annꝰ ab origine belli punici: ⁊ ſcdo mēſe a ductione vxoris. Aliqñ ꝓ ipſis duob⁹: vt vn⁹ aut alter id eſt vt vn⁹ aut duo: vn⁹ ⁊ alter. i. vnus et duo: quod etiā in aduerbijs reſpōdet ſemel: aut iterū. i. ſemel aut bis. Ite ſemel ⁊ iterum. Cice. in Bru ſemel. ⁊ iterum in Philippicis. Dubitari pōt tñ quū dicit iterū cōſul: an ſecunda vice: an bis cōſul intelligat: q̄ dubitatio in ceteris nō erit. Tertiū em̄ cōſul ⁊ q̄rtū cōſul ſic differt ab illo ter cōſul ⁊ quater cōſul: q̄ in altero ſignificat tertia et q̄rta vice: in altero trib⁹ ⁊ q̄tuor vicib⁹. Aliq̄ tñ dubitarēt: an in hāc ſignificationē vice ⁊ vices reperiat.

& Alter interdū ponit ꝓ alio. Pli. Tabulas plures pinxit e q̄b⁹ vnā in foro: alterā in comitijsduas in Pom peij portic⁹ videmus.

¶ Epitome capitis. clxj.

¶ Quiſq̄: vnuſquiſq̄: vterq̄ ſolēt poni elegāter in oratione poſt ſuus vel ſe ſed ante ſubſtantiuū ipſius ſuus ita vt diſcrepent cū adiectiuo ſequēti expreſſo: ſed cōcordēt cū ſubaudito: in qua re ſeruandus eſt aptus ſitus.

Quiſq̄ poſt ſu⁹. & Uterq̄ elegāter ſuo pnomini in oratione poſtponitur.

¶ Nā vt textus declarat: apte dixeris ſingulariter: dū vterq̄ aut quiſq̄ aut vnuſquiſq̄ ponit inter ſuū ⁊ eius ſubſtantiuū: etiā ſi ſequatur adiectiuū plurale: vt in ſuū priſtinū: vnaquaeq̄ nidū immigrātes: ſed inepte ſi etiā ſubſtātiuū precesſerit: vt in ſuū priſtinū nidū vnaquaeq̄ immigrātes: deberet enim ſic dici imigrās. Cauſa differētie eſt q̄ dū ea clauſula īteriecta ſic ponit: videt adiectiuū plurale ſequēs ad precedēs ſubſtātiuū plurale referri: licet q̄ñ preponit: videt ipſa eſſe ad quā debeat adiectiuū principaliter reſpicere. Sicut dū dico. Quē audiſtis ſermonē nō eſt meus. Sermonē videt regi ab audiſtis. Sed dū ſic ſermonē quē audiſtis: nō eſt me⁹ a verbo eſt: itaq̄ prior dicit latine: nō ſecunda.

Pleriq̄.

¶ De quiſq̄ et vterq̄ cū verbo aut participio. Cap̄. clxj.

Hirūdines vere ineūte redeūt in ſuū priſtinū vnaquaeq̄ nidū immigrantes. Muta illud vnaquaeq̄ ſic: in ſuū priſtinū nidū vnaquaeq̄ imigrātes: aut ſic: vnaquaeq̄ in priſtinū nidū immigrantes: iā nō erit latinū. Ite offendi parētes ſuo vtrūq̄ morbo affectos: trāſfer illud vtrūq̄: vt modo oſtēdi iā nō erit elegās. Nā ſi ita mutemus: ille pluralis numer⁹ immigrātes ⁊ affectos referetur ad illū ſingularem vnaquaeq̄ ⁊ vtrūq̄: qđ fieri nō pōt. At illo modo ſupiore ſec⁹: refert em̄ plalis numer⁹ ad plale. ſic. Hirūdines vere ī eūte redeūt imigrātes i nidos priſtinos: vnaquaeq̄ in ſuū ſupple immigrās. Offendi parētes morbis affectos: vtrūq̄ ſuo ſupple affectū morbo. Vergi. in. xij. Dant ſonitū ſpumoſi annes: ⁊ i eq̄ra currūt. Quiſq̄ ſuū populat⁹ iter. Et paulopoſt. Pro ſe q̄ſq̄ viri ſumma nitunt opū vi. In prioꝛe exēplo ſi verſus pateret: nō decuiſſet dicere quiſq̄ ſuū iter populatus: ſed populati. Nec in poſteriore. Pro ſe quiſq̄ viri ſumma nitunt opū vi. Sec⁹ aūt ſolet fieri: vbi abeſt ſuus aut ſe: vt Quintilianus. Cōmēdo tibi ſenē: quē fecimus vterq̄ mendicū. Nec recte dicas: cōmēdo tibi ſenē: quē nos filij alleuare debemus eū vterq̄ mendicū facientes: vel ſic: quē nos vterq̄ captiui mendicū fecimus. Niſi more poetico: vt apud Ouidiū. Utraq̄ formoſe me iudice ſunt venerāde. Et apud Horatiū. Legati magnis miſſi de reb⁹ vterq̄. qđ apud oratores nō reperit. Sicut nec illud quidē: lz Aulus Gellius vtatur: quale apud Terentium. Quod pleriq̄ omnes faciunt adoleſcētuli: quod quidam exponunt pro eo quod eſt pleriq̄ omnium: quidā pro eo quod eſt oēs

¶ Epitome capitis. clxij.

¶ Elegantius poſt huiuſmodi particulam homo illiteratus eſt. ſubditur: ſed cui: q̄ cui tamen: ⁊ ita in alijs caſibus.

¶ De tñ ⁊ ſed cū relatiuo. Cap̄. clxij.

Cui tū. Sed cui.

Homo illiteratus eſt: cui tamen paucos in rerū agendarum ſciētia anteponas: latinum eſt. Homo illiteratus eſt: ſed cui paucos in rerū agendarū ſciētia anteponas: etiā elegans eſt. Ite in negatione: hō quidē illiterat⁹ eſt: quē tñ nō poſtponas multis: latinū eſt: vt dixi: elegās etiam ſic homo quidem illiteratus: ſed quem multis nō poſtponas. ideo dixi elegans: quia ſubintelligitur talis quod in alio non fit / vt ſic homo illiteratus: ſed talis quem ⁊c. vel ſed is pro talis: ideoq̄ ⁊ hoc eleganter dicetur: homo illiteratus non tamē quem multis poſtponas id eſt nō tamē is quem multis poſtponas: aliquando non ſubintelligitur talis: neq̄ is: vt hic ager eſt meus: ſed cuius vſu careo.

¶ Epitome capitis. clxiij.

¶ Multifariam ⁊ non inepte dixeris: video te amatorem ſtudiorum: quod vel que res vel id quod me iuuat.

¶ De id quod cum alio antecedente. Cap̄. clxiij.

Quod. Que res Id qđ.

Video te amatorem ſtudiorū qđ me maxime iuuat: vel que res me maxime iuuat: vel id quod me maxime iuuat: vel amatores ſtudiorum. Item video te: quod me maxime iuuat: vel que res me maxime iuuat vel id quod me maxime iuuat: amatorem ſtudiorum: que exempla ſibi quiſq̄ conquirat.

¶ Epitome capitis. clxiiij.

¶ Aliquis: quiſq̄: quiſpiam: vllus de incerto tam loquenti q̄ audienti dicuntur: vllus tamen vir aliter q̄ cum vir: aut negatione / aut interrogatione ponitur. Sed quidam dicitur de certo et noto loquenti. ¶ Unde non dicam: quidam neſcio quis ſit: id fecit: ſed aliquis.

¶ De aliquis quiſq̄: quiſpiam ⁊ vllus. Cap̄. clxiiij.

Alij ſet q̄ſq̄ differunt.

Aliquis:quiſq̄:quiſpiam: vllus:idē ſignificant: differuntq̄ a quidā: vt in alio opere qđ de dialectica prepediem edemus oſtendetur. Vllus tñ quodāmō claudicat:nec fere citra negationem: quaſi citra baculum ingredi poteſt niſi interrogatiue:vt vocat me vllus:aut ſubiunctiue: vt ſi vllus me vocat:nūq̄ plane affirmatiue:ſicut illa ſuperiora.

Vll⁹ tribus modis oratione ſo let ingredi.

¶ Epitome capitis.clxv.

¶ Quoties vtriuſq̄ verbi:quorū alterū cū ſuppoſito ſolet reſolui in ablatiuos in deſignatione ſequele poſitos: eſt vnū ſuppoſitū: elegantius pro ablatiuis vtimur nominatiuo participiali. ¶ Vt elegantius dico:occupatus in republica tibi vacare non potui: q̄ me occupato: et exiſtens Rome mira vidi: q̄ me exiſtente ꝛc. Illud autem Hora. ego ad participiū acti referrē. Preponitur enim laudator temporis acti ſe puero:ne ſic eſt contra hanc elegantiam.

¶ De eadē ꝑſona tanq̄ alia. Cap̄.clxv.

ME occupato in adminiſtratione magiſtratus nullum tēpus ſeponere ad ſtudendū poterā: vel me occupato in adminiſtratione magiſtratus nullū tēpus mihi reliquū erat:rariſſime latini ſic locuti ſunt. Greci frequenter. Sed hoc modo potius. Occupatus in adminiſtratione magiſtratus nullum tēpus ſeponere ad ſtudia poterā:vel occupato in adminiſtratione magiſtratus nullum mihi tēpus ad ſtudia reliquū erat. Dixi rariſſime:nō tamen nunq̄. Nam quidam ſic locuti ſunt:vt Horati⁹ de arte poetica. Laudator tēporis acti ſe puero cenſor caſtigatorq̄ minorū. Quintus Tullius ad Tyronē. Nō potes effugere huius culpe penam te patrono. Marcus eſt adhibendus pro ipſo patrono. Simile quiddā ſapit per:quale eſt apud Marcum Tullium. Quum et per meipſum egiſſem: et per Druſum ſepe tētaſſem. Illud enim per ſignificare ſolet medium quendam aliumq̄ interceſſorem. Nunc vero q̄s queat medius eſſe inter ſe et alimu:et tamen ſic vulgo loq̄mur:per meipſum rogaui:per teipſum obtinuiſti.

Ter. Juno lucina fert opem ſeruame ob ſecro.

¶ Epitome capitis. clxvj.

¶ Auxilium do et fero dicimus:et opem fero vnde opitulor:opem do non dicimus.

Terē. ꝓbo opitulor vtiſ cū dicit. ſi opitulor eius minas.

¶ Quod dicatur auxilium do: feroq̄ nō autē opem do. Cap̄. clxvj.

Auxilium do feroq̄ dicimus: opē do non dicimus ſed fero. Unde opitulor:quod Tullianū ꝓbū eſſe Seneca autor eſt:quo tñ et Salluſtius vtitur:et Plautus et alij nonnulli.

Auxiliū do et fero

Opem fero non

do.

¶ Epitome capitis.clxvij.

Opitulor.

¶ Audiui aut accepi:a:ex:et de patre dicim⁹. De via autem ſignificat etiam quaſi de itinere.

A/ex/de ne/ſeu de itinere.

¶ De a:ex:et de cū aliis. Cap̄.clxvij.

AUdiui a patre meo:et audiui ex patre meo:et audiui de patre meo idem ſignificare inueniet qui bonos libros euoluet. Lice. tamen precipue ſic locutus eſt. Similiter apud eundē. Queſiui te ab oſtio:ex oſtio: de oſtio. vocaui te a via:ex via:de via:ſed hoc vltimum apud eundem in altum quoq̄ ſenſum accipitur: vt in Philippicis. Quumq̄ de via languerem. et mihimet diſplicerē. Et de republica. Et qđ de via feſſus eſſem: et q̄ ad multam noctem vigilaſſem. Et de Academicis. In Lumano nuper quum mecum Atticus noſter eſſet nūtiatū eſt nobis a. M. Varrone veniſſe eum Roma pridie veſperi:et niſi de via feſſus eſſet: continuo ad nos venturum fuiſſe:quaſi de labore vie. Hic enim via ſignificat iter:hoc eſt actionem ambulādi:illic locum quo ambulamus.

Vla:

¶ Epitome capitis.clxviij.

¶ Solus et vnus more ſuperlatiuorū conſtruūtur cum genitiuo multitudinis:aut accuſatiuo/vel ablatiuo mediante prepoſitione:quod reliquis adiectiuis nō cōpetit.

Solus. Unus.

¶ Solus et vnus. Cap̄.clxviij.

INter omnia adiectiua que nō ſunt ſuperlatiua: duo fere hec ſolus et vnus more ſuperlatiuorum regunt genitiuum. vt ſolus omnium nō remittit ſibi: vt incredibilior ſit in paricidio: cecus q̄ fuit/quū videret. hec Quinti. et Pli nius. Acipenſer vnus omnium ſquāmis aſperos verſis contra aquas natando meat. Similiter ablatiuum cum prepoſitione Nam vt dicimus maximus ex omnibus et inter oēs maximus:ita vnus et ſolus ex omnibus:vel inter omnes. Uerum vnus pro ſolus accipio: ideoq̄ fere cum illo adiectiuo omnis tantūmodo cōiungitur. Nā vnus ex fortib⁹: vnus ex populo: alterius ſignificationis eſt. Cum ſubſtantiuo quoq̄ coniungitur: vt idē Plinius. Caluitium vni tantū animalū hominī:ſed quaſi ſubintelligitur omnium.

Acipenſer.

¶ Epitome capitis.clxix.

¶ Animaduerto te.i. animo cōplector/aut cōſydero:animaduerto in te.i. rite et ordine prcedendo te punio:differūt ergo quū intueor te et in te nō differant. Animaduerto tibi: ideſt puto.

¶ De animaduerto. Cap̄.clxix.

ANimaduerto te:animaduerto in te differūt:quū intueor te:et intueor in te non differant. Animaduerto in te eſt punio te:ſed cū hac differentia: quod punire eſt quorūcūq̄ ſiue iure:ſiue iniuria. Animaduertere eſt eius qui in alterum habet poteſtatem ordine ac rite.i.cum animaduerſione puniendi. Sed hoc propriefertur ad perſonas. Animaduerto ꝓ intueor et perſonam et rem dicimus.

Animaduerto te. Animaduerto in te.

¶ Epitome capitis clxx.

¶ Quedam vocabula ſunt notiora oratoribus:vt filius: pater: homo q̄ natus: geni-

trix:vir: q̄ poetis notiora sunt. Inter vtrosq; autem ambulat historiographus: ab vtroq; accipiens. ¶Unde sciem⁹ suū esse cuiq; stylum: suaq; verba. Nam caballus in oratione raro ponit: in carmine non raro. Quod in ceteris quoq; annotandum est.

Filiꝰ: pater: matr: hō: uatꝰ: genitor: genitrix patres: vir.

¶Filius:natus: pater:genitor:mater: genitrix:parens. Cap̄.clxx.

ORatores sepius dicunt filius q̄z natus:pater q̄z genitor: mater q̄z genitrix: parens pro vtroq;: etiā sepe homo potius q̄z vir:quoties ita accipitur ille de quo agimus: aut loquimur: quale est hoc. Illi deduxerūt hominem in palestrā. Poete potius econtrario. Historici mediam quādam viā tenēt:vt Sallu. Eos mores atq; eam industriam viri cognoui.

¶Epitome capitis.clxxi.

¶Imprimis est inter primos:primas:aut prima iurta exigentiā substantiui subauditi: q̄d si nullū est:refert ad neutrū genꝰ: sicut et alia adiectiua absolute posita. ¶Neq; magis cēsebitur vna dictio q̄z inter primos.

¶De imprimis. Cap̄.clxxi.

IMprimis potens: si de masculo loquaris:intelligit inter primos: si de femina: iter primas:si de neutro: inter prima. Nam idē pollet in primis quod inter primos: vel inter primas / vel inter prima. At si defuerit adiectiuū: vtiq; accipiet in neutro:quale est illud Uerg. Imprimis venerare deos. Nisi sit tale:quale apud eūdem. Imprimis regina quietū. Accipit i Teucros animū mētēq; benignā. Imprimis non inter primas / aut ante prima accipiendum est: sed inter primos. Una enim inter mares femina nominatur / sine feminis alijs: aut inter primos / ꝛ inter primas.

Imprimis.

Uergilius

¶Epitome capitis.clxxii.

¶Hic nō est cū illo cōparādus / melior de minore ad maiorē dicit: vt Uer.cū Home. Causa est: quia defectus (vt dicunt) est in minore qui nō accedit ad quantitatē maioris / vt illi censeatur comparandus.

Nō comparād⁹.

¶Hic nō est cū illo cōparandus. Cap̄.clxxii.

HIc non est cū illo comparandus melius de minore ad maiorem dicitur: vt Uer. cum Home. Hora. cum Pindaro nō est comparandus: q̄z ediuerso sic. Home. cum Uergi. Pindarus cum Hora.non est comparandus; ediuerso tamē nonnunq̄z reperitur.

¶Epitome capitis. clxxiii.

Intercedo.

¶Intercedit amicitia.i. conciliat:intercedit vir.i.mediū se ad conciliationē ponit.

¶Intercedo. Cap̄.clxxiii.

Intercedo modo significat interuenio cōciliandigratia Apuleiꝰ

INtercedit mihi tecū amicitia: intercedit tibi cū illo affinitas, Intercedit tibi mecum necessitudo: hoc est amicitia: affinitas:necessitudo inter nos est media quedā que nos cōciliat. Tribuni intercesserunt. Cepio intercessit, Cato intercessit:hoc est in mediū se verbis aut vi opposuit.

Duz pro iope / ac calimito so intercederez / mō verbis et in medium me oppono / vt tribuni intercesserunt.

¶Epitome capitis.clxxiiii.

¶Amamus inter nos: pueri inter se amant: plena est locutio:neq; ponēdus secūdus accusatiuus:qualis esset:nos inter nos;se inter se. Bene habet etiam sine supposito poni solet.

¶Amare inuicem:mituo:pariter;ꝛ inter se. Cap̄.clxxiiii.

AMamus nos inuicem: amatis vos mutuo: amant se pariter. Quū vero adhibemus prepositionē inter: tollimus accusatiuum: qui regitur a verbo:ne turpe foret si replicaret:sic amamꝰ inter nos:nō aūt amamꝰ nos iter nos:amatis inter vos:amāt inter se:non autē amatis vos inter vos:amāt se inter se. Cicero ad fratrē. Pueri valde inter se amāt. Et de amicitia. Neq; solū inter se diligēt ꝛ colēt; sed etiā inter se verebūtur. Teren.in adel. Uideo eos sapere:intelligere: in loco vereri:inter se amare. Idem ꝛ ingere: in loco vereri:inter se amare. Idem ꝛ in eadem. Quasi non norimus inter nos. Bene habeo:bñ habes.i.bñ valeo bñvales. In tertia autē persona etiā sine supposito bñ habet i.bene res se habet: quod exemplum vbiq; frequens est.

Amamꝰ iter nos.

¶Epitome capitis.clxxv.

¶Facio te certiorem non ago certiorem:ꝛ raro certum nisi metri causa dicimus. Dicimus tamen facio rem gratam:ꝛ gratum: ludos:rē diuinam. Preterea feci iacturam: damnum; naufragium / frequentius q̄z passus sum: feci fugam.i.fugi:feci timorem:dum alter timuit / feci iter:non egi iter.i.iui. Feci viam.i. strauī; feci copiam ꝛ potestatem rerum mearum: nō dedi. Feci lucrū.potius q̄z acquisiui. Urinam feci.i.minxi: oletum feci:non emisi.i. euacuaui aluum. Fregi quoq; nauē:pro fracta est mihi nauis dicimus. Item accepi iniuriam:potius q̄z passus sum:ꝛ ita in aliis.

facio cū diuersis

¶De facio:ago:frāgo ꝛ accipio. Cap̄.clxxv.

FAcio te certiorem: nō certum. Nam Uergi. Anchisen facio certum ideo dixit: quod syllaba breuis inter longas non potest collocari in versu heroico: pſa aūt oratiōe scribētes semper certiorē dixerūt:ꝛ semper facio:nunq̄z ago certiorē. Facio tibi gratum: nunq̄z ago tibi gratum. Facio ludos: facio rem diuinam: facio sacrificium: facio solemnitatem: nunq̄z ago: et in multis huiusmodi. Item feci iacturam: feci damnum: feci naufragium. Uix vnq̄z passus sum iacturam: damnum: naufragium. Cice. Magna in repub.facta iactura est. Idē. Damnum enim illius immaturo interitu res Romane latineq; litere fecerunt. Quintilia. In portu naufragium fecimꝰ. Et in ceteris quibusdam. Feci tamen fugam: quod ego fugi alterum:non quod alter me: feci timorem: nō quod ego timui alterum: sed quod alter me. Item feci iter: nunq̄z egi iter. Aliquādo etiā autē accepi viam / feci copiam tibi rerum mearum: q̄si nunq̄z egi aut dedi: aut prestiti copiam. Feci potestatem tibi vendendi res meas dome-

& Frango. Feci lucrum, nō crū dicimus nō

sticas: nō aūt dedi. Feci lucrū: nō aūt acquisiui lucrū. Honore dicto vinā fecit: sterc⁹ fecit: nō aūt emisit. Simile huic est qđ dicim⁹ fregit nauim: fregit brachiū quasi ipse fregerit: id est ipse egerit. ⁊ nō poti⁹ passus sit. Terē. Is fregit nauim apud Andrū. Cice. Gregales ꝙ eū quū nō venisset in cāpū requirēt: excusauit Uespa Terenti⁹ / ꝙ eū brachiū fregisse diceret. alius dixisset: ꝙ ei brachium fractum esset. Itē etiā accepi molestiam: cladem contumeliāue. Accepi vulnus: accepi iniuriam: accepi dedecus: ignominiamue. Uir autē passus sum. De quo verbo commodius alio loco dicam. Accepi etiā voluptatem: gaudium: letitiam.

¶ Epitome capitis. clxxvj.

Quis et is cū obliquis.

¶ Qua pietate: cuius pietatis: que pietas elegāter quasi per parentheſim inſerit: sicut ea pietate ei⁹ pietatis: ea pietas: pro tāta pietate: tāte pietatis: aut tāta pietas ⁊c.

¶ De parēthesi per quis ⁊ is. Cap̄. clxxvj.

Si potuisset redimere oculos matris (q̄ pietate fuit) vicarios suos dedisset: id est tāta pietate in matrem fuit. Idem Quinti. Hoc si scisses pater affirmo: ꝑmitto (cuius pietatis es) nemo te anteceſſisset. Et alibi. Que tua pietas est. Trib⁹ em̄ modis vtimur per relatiuum: totidemq̄ per pronomē is. Primo modo sic: ea pietas tua est. Secundo sic: ei⁹ pietatis es: sed hoc rarius. Tertio sic: ea pietate es: ea ꝑ tāta acccipit. Ideoq̄ ⁊ ipso tāta vti licet eo mō quo ⁊ pronomine: habet autē aliquid plus talis oratio: q̄ si dicas pro tua pietate.

¶ Epitome capitis. clxxvij.

Uenire i opinionem.

¶ Uenire in opinionem significat cū habere: tum facere opinionez. Existimatio quoq̄ ⁊ actiue ⁊ passiue accipitur. Sed venire in suspitionem obliuionē ⁊ vituperationē semper passiue sicut vtplurimum offensio accipitur: nā offensa actiue dicim⁹. Uectatio quoq̄ fere passiue accipitur: sicut et vector poti⁹ pro eo qui vehitur: q̄ qui vehit. Cetera autē verbalia in io a supinis actiuorū deducta cōmuniter significant. ¶ Uector ergo cōmuniter significat: sicut ⁊ ea que his versiculis cōtinētur. Hospes: zelotypus cōuiuaq̄: vector: alūnus. Actū siue pati sub eodē nomine signāt. Negat id de alumno autor noster: sed vt suo loco dicetur non recte.

¶ De noīb⁹ quibusdā in io. Cap̄. clxxvij.

Ueni in opinionem.

Ueni in opinionem actiue accipit: ꝙ talē opinionē habeo: aliqñ etiā passiue: quū opinio significat famā: opinio inquā que de me habeat ab aliis nō quā ego habeo de aliquo: sicut existimatio est opinio atq̄ sīnia: quū accipitur actiue: vt existimatio mea. i. ita existimo. Aliqñ passiue: vt hō magne existimatiōis. i. fame ⁊ nominis: ꝙ eū magni homines existimant: ita homo magne opinionis: vt Quinti. Quod accidisset etiā Portio latroni: qui primus clari

existimatio.

Opinio.

nois professor fuit: tradit: vt quū ei summam in scholis opinionem obtinēti: causa in foro esset oranda: impēse petierit: vti subsellia in basilicā trāsferent. Cic. Sermonib⁹ familiariū peruenimus etiā nos in opinionē. Uenio in suspitionē semper passiue: vt idē. Qđ si falso pup. Sextio venisses in suspitionē: id est in suspitionē tui: non tuā. Ueni in obliuionē semper etiā passiue: vt idē. Ut si fuerint excellētes viri: certe iā venerint in obliuionē: hoc est ꝙ ceteri de illis obliti sint: nō quod illi de alijs: aut de se. Similiter venio in vituperationē. Idē Uerrinarū. iiij. Ut propter cū in sermonē hoim atq̄ in tātā vituperationē veniret. Offensio etiā prope semp passiue accipit. Ideoq̄ idē nō Claudij offensiōes dixit: sed offensas: suas vero offensiōes: ⁊ alibi. In egro corpore odiosa est oīs offensio: id est molesta oīs passio. Uectatio quoq̄ huic simile est: cui⁹ rei causa est ꝙ vector qđ debet significare qđ vehit: vt nauis: equus: vehiculū: significat poti⁹ id qđ vehitur: qui est hō. Cice. Etiā summi gubernatores in magnis tēpestatib⁹ a minoribus vectoribus admoneri solēt. Quintilianus. Sic in nauim filij mei male permutat⁹ vector imponor. nō tñ vectorē accipias pro nauta. Hinc est ꝙ inuenim⁹ nonnunq̄ dictū nautas ⁊ vectores. Sunt em̄ vectores: qui pretio in aliena naui vehūtur: vt idē Quintilianus. Cur infrenatis equis vector insidet. Nonunq̄ pro eo quivehit: vt Seneca in Hercule insano. Tyrie per vndas vector Europa nitet. Idem in Hippolyto. Pro sua vector timidus rapina quū de eodē tauro eadēq̄ Europa loqueret. Nā cetera fere que a supinis veniūt: tā actiue q̄ passiue accipi solent: vt accusatio Marci Tullij actiue: accusatio Uerris passiue: donatio mariti actiue: donatio vero bonorū passiue ⁊c.

¶ Epitome capitis. clxxviij.

¶ Male cogitare est perniciē aut aliud malū alij machinari: quasi mala cogitare: sicut male audire infamari: quasi mala de se audire. Sed male dicere sine casu: ⁊ male cēsere: ⁊ pronūtiare: opinari: sentire: male existimare: iudicare ⁊ similia: significant male. i. indebite: ⁊ cum errore ea facere. At male dico tibi: male opto: male precor: aut male imprecor: significāt mala et ꝓnitiosa tibi dico: opto ⁊c. Similiter male de te sentio: male tu de me existimas: aut iudicas: quasi ꝑ malo dicunt vt sit terror nō agētis: sed eius in quem agit. Male c

¶ De bñ ⁊ male cū verbis. Cap̄. clxxviij. bene cū

Male iudico: male sentio: male ꝓnūtio: male opinor: male censeo: male existimo: hoc male ad meipsum refert: errorem q̄ meū declarat. Male le cogito cogito ad alterū refert: significat q̄ pernicie ad alterū errorē: vt Cice. Carthaginē diu male cogitantē nō prius vereri desinā: q̄ excisam cognouero. Male cogitantē: vez mala in alterū pernicieq̄ cogitātē: nō aūt seipsam fallen tē. Itē maledico tibi: male opto: male precor tibi: male

diuersitio: male verbis. ⁊ Male refert: errorem q̄ meū declarat. Male le cogito ad alterū refert: significat q̄ pernicie ad alterū errorē: vt Cice. Carthaginē diu male cogitantē nō prius vereri desinā: q̄ excisam cognouero. Male cogitantē: vez mala in alterū pernicieq̄ cogitātē: nō aūt seipsam fallen tē. Itē maledico tibi: male opto: male precor tibi: male

non erro rem.

Qui. nõ tibi male imprecor. His nõnihil sunt similia: tñ Eneã male de te sentio: male tu de me existimas: quãuis male de illo iudicamus nõ error hic sentiẽtis male co existimãtis: iudicãtisq; innuitur: sed vitiũ de gitet odi quo iudicamus: existimamus: sentim⁹. Magnũ le quoq; audio id est infamor crimina mea audiens: cuius cõtrariũ est maledico. Sallu. in Lice. Respõdebo tibi: vt si quã maledicendo voluptatẽ cepisti: eã male audiendo amittas. Bene quoq; maxima ex parte huic simile est: vt de te bene sentio: bene tibi precor: bene de te mereor.

Bene. ℔ Celi⁹ Et ipse facile animaduerterez male eũ de me cogitare.

¶ Epitome capitis. clxxix.

¶ Habeo te loco patris. i. ea charitate qua patrẽ: sed loco voluptatis. i. voluptuosum: et ita in cõsimilib⁹. Particula aũt in locũ expetit verbũ quale est: succedo: substituo: aut simile. Et in patrẽ etiã verbũ motus: vt reuertor: redeo: nõ esse: vnde nõ dicã / ero tibi in patrẽ: sed pater: licet Curtius in presidẽ dixerit.

¶ De loco patris ⁊ in locũ patris ⁊ similibus. Cap. clxxix.

Loco patris. ℔ Particula in locũ quale verbũ requirit. In locũ. Loco voluptatis Tu es mihi in filiuz: hẽo te in patrẽ ⁊ similes locutiones q̃ bus vtãt ecclesiastici raro reperiũtur.

Locus patris: loco fratris: loco filij te habeo: nõ ita accipitur: q̃ vbi illi antea erãt: ibi tu nũc apud me sis: sed q̃ in ea charitate qua illi aut fuerũt aut sunt: aut essent: aut esse debeant: vt Chrysis Pãphilo apud Terẽtiũ loquitur. Si te in germani fratris loco dilexi. Lice. in Verrem. In parẽtũ loco questorib⁹ suis pretores esse oportere. Illa aũt sentẽtia in locũ pot⁹ q̃s in loco / requirit tale aliq̃d verbũ / quale est apud Quintũ. Nã quo pugnã ineũtibus tot simul met⁹ laboris: doloris: postremo mortis ipsi⁹ excciderint: nisi in eorũ locum pietas ⁊ fortitudo honesti presens imago successerit: Et alibi. Nõ perdidit filiũ quisquis occidit. Explicat a dolore patrẽ: q̃d sibi videt fecisse rẽ matrimã: ⁊ in locũ iuuenis amici substituit de vanitate solatiũ. Ergo ita dicit: vbi aliud erat: aliud successit: q̃ diuersa a superiori sentẽtia est: loco voluptatis mihi est: loco honoris: loco turpitudinis. i. voluptuosum: honorificũ: turpe. Illud aũt hac in parte cõpetit: vt dicamus nõ recordari me anvsq; repererim: gen⁹ illud sermonis: quo ecclesiastici passim vtuntur. Ego habeo te i patrẽ: tu est mihi in filiũ: accipio te in fratrẽ. Dicũt em̃ veteres habeo te loco patris: tu es mihi loco filij. Accipio te loco fratris: vel habeo te p patre: tu es mihi p filio. Accipio te pro fratre: et nõnullis alijs modis. Atq; hic videt aliq̃d nõ vtiq; tale esse sed perinde esse ac si tale foret: ideoq; expositiones nostre locũ habẽt: vbi tale aliquid nõ est (vt dixi) sed p tali habet: vt in illo. Ex illa hora accepit eã discipul⁹ in suã: q̃d liceret dicere: accepit eã loco matris: vel p matre: siue p sua. Nõ autẽ ita in illo q̃d p vero accipi dz. Ego ero illi in patrẽ et ipse erit mihi in filiũ. Licuisset ergo dicere id est dixissent veteres. Ego ero illi pater: ⁊ ipse erit mihi fili⁹: sed more Grecorũ vñ hec sumpta sunt: nostris ecclesiasticis ita loq̃ placuit, idẽ veteres q̃ illo mõ locuti non sunt: sic tñ loquebant: reuertor in patrẽ: tibi redij in amicũ: sed hic verbũ est significãs motũ. Quin. Et post exitũ amici reuertor in patrẽ. Quint⁹ Curti⁹ tñ lib. v. Igit rex arci Babylonie Agaticẽ i p̃sidẽ cẽ iussit.

In pfez. Reuertor in patrem.

¶ Epitome capitis. clxxx.

¶ Nihil ad te elegãter dr̃ p eo q̃d est nihil in cõpatiõe tui: nõ tñpenit⁹ nihil: sz valde pauz. Nihil ad te.

¶ De nihil ad te ⁊ q̃d ad te. Cap. clxxx.

Addidit illud etiã: equites nõ optimos misisse credo Cesar: nihil ad tuũ equitatũ. i. nihil ad cõparationẽ tui equitat⁹. Idẽ Lic. Persiũ volo legere: hic fuit em̃ (vt noram⁹) oim fere nostrorũ doctissimus. Lucilũ decimũ volo legere: quẽ cognouistis virũ bonũ ⁊ nõ illiteratũ: sed nihil ad Persiũ. i. nihil in Persij cõparationẽ. Quale est quũ subintelligit pertinet. vt hoc q̃d ad te hoc nihil ad te: sup. ptinet vel potius parũ est: vt sit in cõparatiõe Persij parũ doctus et in cõparatione tui equitat⁹ sint parũ boni equites. Teren. Est ne Thais (vt fert) formosa: sane. Sed nihil ad nostrã hanc non plane nihil: sed parũ pot⁹ accipiẽdũ est.

¶ Epitome capitis. clxxxj.

¶ Dicet memoria teneo: non memoriter nisi Plinius sic dicit contra memoriter pronũtio ⁊ narro: nõ memoria. At complector ⁊ repeto memoria et memoriter: pro quorũ postertore nõ dicemus cordetenus: aut mẽteten⁹. Magna est ergo authoritas Pliniana: qua sola trahatur in sententiã dicendi teneo memoriter. Cuius tamen sensus erit teneo sic: vt memoriter efferre aut pronuntiare possem. Memoria quid sigt. ℔ Cordetenus ⁊ mẽtetenus barbare dictiones. Memoriter teneo.

¶ De memoria ⁊ memoriter cũ alijs verbis. Cap. clxxxj.

Memoria teneo: nõ memoriter: pnuntio memoriter: non memoria. Lice. Memoria teneo bello marsico cũ Quito Octauio. Idẽ Quin. Mutius augur Sceuola multa narrare de. L. Lelio socero suo memoriter et iucunde solebat. Cõplector tñ memoria et memoriter: repeto memoriter et memoria. Quin. Si lõgior complectẽda memoria fuerit oratio p̃derit p partes edisce re. Lic. Cõplectebat memoriter: diuidebat acute. Quin. Memoria repeto cõuictos a me: q̃ reprehẽdere erãt ausi q̃ hoc verbo pepigi vsus essem. Terẽ. An cognoscit signa: at memoriter? Aliud tñ est ille abltũs q̃s illud aduerbiũ. Memoria em̃ q̃d significat apparet. Memoriter vero est: q̃ literatores nostri imperiti dicũt cordetenus ⁊ mẽteten⁹. Apud Plinitũ tamen ad Romanũ lego. Tu facillime iudicabis: qui tã memoriter tenes: vt cum hac conferre possis si recte sic scriptũ est recte sic dici iudicabo. Memoria. Memoriter.

¶ Epitome capitis. clxxxij.

¶ Est aũt verbũ afficio lati ambitus ad oẽm affectionẽ: seu (vt dicũt) passionẽ accõmodabile: vt afficio gaudio: voluptate: tristitia: spe: metu: dolore ⁊c. Sic cõficio q̃ est quasi cõsumo: p̃fecit me sitis ⁊ inedia: sed frequẽtius in

passiuo/pfect⁹ suꝫ egritudine: siti ⁊c. Jtē pſe quor eādē vim hꝫ qꝫ afficio: vt pſequor te laude. i. laudo: vituperio. i. vitupero. ⁊ ita i silib⁹. ¶ Quidā habent hic plura capita: sed ea in quinto reperiuntur.

¶ De facio tibi iniurtiā ⁊ afficio te iniuria. Cap. clxxxij.

✠ facio ⁊ afficio cū diuersis casibus.

FAcio tibi iniurtiā: ⁊ facio tibi contumeliā. Afficio te iniuria: ⁊ afficio cōtumelia. Facio tibi molestiā nō ita libēter dixeriꝫ vt afficio te molestia.

¶ Epitome in. iiij. libri proemium.

¶ Tametsi diuus Hieronym⁹ se fatetur cesum: q Ciceronianus ⁊ nō christianus esset: nō cōtinuo dānandi sunt eloquētie studiosi: aut elegantie preceptores etiā theologi: quū eorum principes fuerint eloquētissimi: ⁊ sine elegātia nullus ad theologiā nisi impudētissimus accedat. Neqꝫvero q eloquētie studuerat: aut gentiles legerat: cesus est Hieronymus: nā id postea neqꝫ vetuit cuiqꝫ: neqꝫ omisit: sed q vir ad christianā rē destinatus: non christianus sed Ciceronian⁹ esset id est nō diuinis: sed dūtarat humanis literis insudās. Quocirca hortatur vt ornatū dicēdi a gētilibus tanqꝫ iniustis possessorib⁹ ad nostrā cui debeā religionē trāsferam⁹. ¶ Scio ego. emphaticos addit ego. Qui sibi vidētur: non dicit q̄ sunt: intelligit autē ceteris: nā aliter sanctiores locū inter plura duobus haberet etiā partitiue sumptū: vt id est tanqꝫ: quorū scz librorū: q id est q: studiosior subaudi aliquanto quā par erat: ⁊ id diris execrationib⁹ quas euāgeliū anathematizationes vocat: sunt autē quibus quis sibi male precatur: nisi faciat aut verū sit qd dicit. Jstorū quasi vilissimor. Et quidē in preterito: alij legūt imperterriti. At si vera est lectio in p̄terito: id est de re preteritavtpote de iactura ⁊ naufragio: id est dāno et peritione literarū: aut in preterito id est in eo qd alij preterierūt/⁊ nō accusauerūt: putātes eos prelocutos: aut in preterito quū sera sit accusatio post tantā iacturā: maliē tñ legere imperterriti. Naufragiū fecerūt qd plus est qꝫ iacturā facere: nā iacturā faciūt ne fiat naufragiū: seruat aūt qd p̄cepit dicēs fecerūt potiꝰ qꝫ passe sunt. Sed qr. i. qualis accusat⁹. Ne in te impetū faciāt/sumpta locutio ex sermonib⁹ Horatii. Si tñ eloquentes: validior videt obiectio qꝫ responsio. Si em̄ diceretur. Eloquētie studiū quo imperiti a sanctarū rerū scrutinio arcent: nō eloquētiū lectionē dānamus dūmodo in eis nō eloquentiā: sed bonas margaritas idest scientias inquiram⁹. Nō satis purgaret q̄ diceret ergo nullos gētiles legēdos: imo dicerē oēs q̄ aliqd bone sententie habēt: sed nō ppter eloquētiā obtinendā. Verū dicerem⁹ etiā eloquentiā amāda: quotea q̄ cōcipim⁹ melius exprimimus: ⁊ expressa ab aliis meli⁹ intelligimus. Neqꝫ tñ hic tā eloquētiā quā elegantiā precipit: sine qua nemo verus sit theologus: quū ignoret virtutē vocabulorū. Dilutū. i. intermistū: vinū aūt dilutū

Naufragiū facere ē plus qꝫ iacturā facere

Nēo bonus artiū inter pres sine eloquentia.

imperiti limphatū vocāt. Ille grec⁹: vcz Plato: noster latinus: scz Cicero. Cause forenses sunt q̄ pertinent ad forū iudiciale. Oēs here ses. Jd Augustin⁹ in libro de ciuitate dei sentire ex parte videt: vbi Porphiriū tarat christiane pietatis acerrimū hostē. Quid sup. de hoc dices: qd̄ ne dissimulabit quidē id est manifeste fatebit se eloquētie studiosum. Jnūc figurata iussio aut permissio: qua poete ⁊ oratores frequenter vtuntur p̄ro occulta prohibitione. Est autem J secunda persona presentis imperatiui ab eo. Qd̄ dico: qr quidam credens. L. esse fecit Luciū. Sepe in testimoniū assumit: etiā in plogis biblie. Quid ipse scz vir tā anxie sanct⁹ ⁊ doctus ⁊ verax. Nā in aliis inspiciēdū potius ex consilio saluatoris quid doceāt qꝫ q̄d agāt: dicūt em̄ ⁊ nō faciūt. Eloquētiā mutuaret id est mutuo acciperet. Mutuo. Nā mutuat qui mutuo accipit: mutat qui mutuo dat vt alibi author ipse. Studeo eloquentie potius qꝫ eloquētiā dicemus. Apes qꝫ formica. Apes regē habēt formice rempublicā. Unde lepide dicit se sub apū rege malle militare: qꝫ formicarū exercitum ducere. Nā licet formice prudēter quidē rēpub. administrēt: terrena tñ dūtarat cōgerūt: at apes aereā mellis celestia dona. Cetera vti et ista nota putē etiā mediocriter literatis imperitioribus tñ multa familiari⁹ explanāda relinquim⁹: quale est probatū iri esse futuri infinitiui modi: p quo dicere licet probāda esse. Nā senes desperādi id est nulla spes habenda est de senū eruditione: qd̄ graphice in prefatiōe Themistij sic dicit Hermolaus barbarus. Psitacus est senex: ferulā nescit: qꝫqꝫ nōnihil differunt: sic legēdū est: nō differāt: ne cōtra p̄ceptū suū faciat author. De verborū significatione. i. vocabulor: non em̄ in sequēti libro verbor: sed noim significatiōes tractat: sedverbū p fami ne sepe ponit Hora. Uerbū nō ampli⁹ addā.

Laurēty Vallensis

patricij Romani de latine lingue elegantia bene merentis in quarti libri contra elegātie studiosorū calūniatores. Proemium.

Aduersus calūniatores defensio

SIc ego nōnullos eor pre sertim q̄ sibi sanctiores ac religiosiores vidētur ausuros meū institutum hoc laborēqꝫ reprehēdere: vt indignū christiano homine: vbi adhorter ceteros ad liborū secularū sectionē: quor q studiosior esset Hieronymus: cesum se flagellis ad tribunal dei fuisse cōfitet: accusatūqꝫ q Ciceronian⁹ foret/⁊ nō xp̄ian⁹: quasi nō posset fidelis esse: et idē Tullian⁹. Eoqꝫ spopondisse: et id diris execrationib⁹/libros seculares postea se nō eē lecturū. Hoc crimē nō magis ad pñs op⁹ ptinet/qꝫ ad meipsum ac ceteros literatos: quorū studiū ac doctrina literarum secularium reprehenditur. Respondeamus igitur istorū accusationi: eosqꝫ

Hiero. ny. cesiq;

Defensio lectionis secularium.

vicissim/ꝛ quidē in preteritū quoq; accusem⁹ quorū culpa nō ex minima parte latine litere tacturā naufragiūq; fecerūt Quid ais tu nō esse legendos (authore Hyerony.) seculares libros? Qui sunt isti queso libri? Omnes ne oratores: omnes hystorici: oēs poete: oēs philosophi: oēs iurisc̄sulti: ceteriq; scriptores? an vn⁹ Cicero? Si illos dicis: vt debes dicere: cur non ceterarū quoq; literarū studiosi abstē reprehendunt? cū quib⁹ me aut damnare debes/aut absoluere? Sin ita nō sentis: ꝛ solū Ciceronē reū facis: vide ne stultū Hyero. videri velis: q̄ neminē seculariū pmittere sit se lecturū: quū de Cicerone tm̄ promittere deberet. At nō quid ille promiserit (inq̄s) est intuendū: sed quis accusatus sit. Fuit aūt accusatus q; Ciceronianus foret. Itane? ergo missum faciamus Ciceronez: relinquamus: abijciam⁹. Quid de alijs authorib⁹ senties? Quid de tot disciplinis? Certe oēs seculares sunt atq; adeo gētiles idest a non hystianis nec de christiana religione cōscripte. Si legē das ais tibijpsi repugnabis: qui mihi harum objcis lectionē. Si negas: etiā atq; etiā cōsidera: ne singularū disciplinarū familie in te impetū faciant: teq; oēs (nemine auxiliū ferē te) discerpāt. Minime in q̄s ita est. Sed quū Hyero. q; Ciceronian⁹ est reprehēdit id reprehēdit q; studiosus eloquētie esset. Itaq; dānati atq; repulsi intelligunt: q̄ cōparāde eloquētie gratia lectitant. Iā video times iuidiā: ſz sero times: ꝛ i eodē helitas luto. Si tm̄ eloq̄ntes excludis: cur mō in vniuersum mihi veta bas (vt sepe facere soles) legēdos secularū libros? At poestea accusationē tēperasti: et de eloquētib⁹ dūtaxat itelligis. Ita sit: errauerīs: sane: do venīā imperitie: parco cupiditati feriēdi: licet lacessit⁹. Cur tm̄ ab Hyero. dissides: q̄ seculares nō aūt eloqnentes se nolle tā gere pmisit? Cur tu neq; cū iudice illo vnuz Cice. intelligis: neq; cū Hyero. vniuersos seculares? Quid sibi vult ista anceps/vacillāsq; sentētia? quāq; (dij boni) nihil ne in illis libris nisi eloquētia est: nō memoria temporū: gentiūq; hystorie: sine q̄b⁹ nemo nō puer est: nō multa ad mores ptinētia: nō oiz disciplinarū tractatio? Hunq̄d hec oia negligam: ne forte dū talia discere volo: eloquētiā discā: et venenū bibā hoc vino dilutū: malimq; aquā ꝛ q̄dē cenosam potare: q; cū ꝫ timore falerna dulcissima? Porro q̄nā sunt isti libri in quib⁹ venena eloquētie occultātur? Certe nullos ego scio nō eloquētes: nisi tuos tuorūq; similiū: quibus nec robur vllū adest: nec splēdor cōtraq; ceterorū opera pro sua vnūquodq; portione mirā quādā prese ferunt bene dicēdi dili gentiā. Ita aut eloquētes: aut nulli libri legendi erunt. An ex his duobus de quibus Hyerony. meminit: aut ille Grecus infacūdus fuit: aut noster Latinus: nulli dūtaxat latinorū in philosophia secūdus: quorūvterq; nescias pstātior sit philosophus an orator? Quod si oēs libri veterū ita sunt eloquētes:

Solius eloquentie dānati studium.

Hystorice cognitio facit ne semp pueri simus.

vtvel plurimū sapiētie ita tradētes sapientiā Platōis vtvel plurimū eloquētie habeāt q̄nā isti erūt ꝛ Cicero quos ob eloquētiā dānandos putem⁹? Atq; nisi quū eos duos lectitasse se Hyero. fateat: vide ne nō tā de oratoris Cice. opib⁹ / q̄z de philosophicis dictū existimare debeas. Certe ego de philosophicis dictū accipio: ubi soli philosophi noiant: quodq; Platonic⁹ eēt: nō ideo nō obiectū: quasi sancte faceret Platonē legens: sed tm̄ Ciceronianus: q; homo latinus magis Ciceronis stylū cupiebat exprimere: stylū tm̄ quā quali ille vtebat in q̄stionib⁹ philosophie: nō quali in forēsib⁹ causis cōcionibusve: aut in senatu. Nō em̄ oratoz causaruz ciuiliū Hyerony. sed scriptoz sanctarū disputationū studebat euadere. Cur nō ergo credamus nō minus Platonē nocuisse ei / q̄z Ciceronē? cur nō magis philosophos q̄z oratores? At ornatus ipse dicēdi reprehensus est: nō sciētia. Si ita est oēs ad vnū reprehēdunt. Quis enim caret ornatu? In quo tu intollerabili calumnia veteris: quū nō sit facta mentio de ornatu in illa accusatione: sed q; tantū Ciceronianus esset. Hunq̄d tantum in Cicerone ornatus: nōne ꝛ philosphia: non cetere artes: nō (vt dixi) in Platone facundia: nō in ceteris: cur nō oēs pariter exterminam⁹? cur nō potius Ciceroīs philosophia nocuisse putāda Hyerony. est q̄z ars dicēdi. Nolo hoc in loco cōparationē facere inter philosophiā ꝛ eloquētiā: vtra magis obesse possit: de q̄ multi dixerūt ostēdētes philosophiā cū religiōe christiana vix coherere: oēsq; hereses ex philosophie fontib⁹ pfluxisse. Rhetoricā vo nihil hȳe nisi laudabile: vt inuenias: vt disponas: q̄si ossa / ꝛ neruos orationi des: vt ornes: hoc est vt carnē / colorēq; inducas. Postremo vt memorie mādes: decēterq; pnunties hoc est vt illi spm̄ / actionēq; tribuas. Hec ego cui q̄z nocere posse credā: nisi ei q̄ ceteranegligat ꝛ pīsertim verā sapiētiā: atq; virtutes. vt Hyerony. faciebat? Hāc ego artē obfuturam putē: pfecto nō magis q̄z pingēdi: fingēdi: celādi. Et (vt de liberalib⁹ dicā) q̄z musices artē. Et si ex his q̄ bñ canūt: pingūt: fingunt: ceteriscq; ex artib⁹ multū vsus atq; ornamēti diuinis accedit reb⁹: vt ppte ad hāc rēnate esse videant? pfecto multo pl⁹ accedet ex eloquētib⁹. Quare nō fuit illa accusatio q; Ciceronian⁹ esset Hyerony. ſz q; nō Christian⁹: q̄lē se falso esse p̄dicauerat: quū lras sacras despiceret. Nō studiū hui⁹ artis: ſz nimiū studiū siue hui⁹ artis: siue alteri⁹: itavt loc⁹ meliorib⁹ nō relinquat reprehēsus. Nō ceteri: ſz sol⁹ Hyero. accusat⁹ est. Alioq̄n ceteri si li castigatiōe correpti fuissent Neq; em̄ vna oib⁹ medicina cōuenit: ꝛ alios alio decet: neq; semp ꝛ vbiq; idē aut pmittit? aut vetat? neq; ille hoc alijs vetare ausus est: ne facerēt: ꝓtra q̄z plurimos laudauit: cū superiorꝫ: tū suoꝫ tēporꝫ eloquētes. Uerū q̄d multȝ agim⁹? Quid Hyero. ipo eloquēti⁹? q̄d magȝ oratorū? q̄d (ſz ipe dissimulare velit) bñ dicēdi solliciti⁹? studios⁹? obseruāti⁹? q̄d

Si ornatus reprehēditur oēs reprehēdi gētilium libros. Rethorice laus.

Actō Hyer. solius.

Hyeron. aduersus Rufinū purga.

q̄ ne dissimulat quidē? Nam obiciente hoc sibi somnium Ruffino / hominē deridet: planeq̄ fatetur se lectitare opera gentiliū: ⁊ lectitare debere? Idq̄ cū in alijs multis locis (q̄q̄ etiā sine confessione palam est) tū vero epistola illa ad magnū Oratorē. I nunc: ⁊ vere / ne aliena accusatio tibi obsit: quū illi nō obfuerit sua: ⁊ nō audeas facere / q̄ ille rescissa pactione facere nō timuit: tāetsi nō desunt: qui credāt eum puerili etate illa percepisse: semperq̄ postea memoria tenuisse. O ridiculos hoīes: ⁊ oīs doctrine imperitos: qui opinētur eū tantā rerū copiā ac scientiā q̄a nulli xp̄ianorū cedit: aut taꝫ cito potuisse discere: aut tādiu nō potuisse dediscere: quū et rarissimi reperiant: q̄ cētesimā partē scientie illius assecq̄ possint: ⁊ nō minore labore (vt antiquit⁹ dictū est) hec facultas retineat: q̄q̄ pareat: ⁊ tñ quantulū interest inter furari ⁊ furtū nō reddere. Quid p̄dest alijs furtū p̄hibere ne furent si tu furto tuo palā potiris? Si non debemus discere eloquētiā: nec vti certe si didicim⁹. Quid q̄ libros gētiliū sepe in testimoniū assumit: q̄s si nō liceret legere: min⁹ p̄fecto legēdos exhibere / ⁊ si nos dehortaret a lectione gētiliū: qđ nō facit: magis intuēdū putarē q̄d ip̄e ageret: q̄q̄ q̄d agēdū alijs diceret: veruntñ semp ip̄e idē ⁊ dixit: ⁊ fecit. Nā postq̄q̄ tenerā illā etatē saluberrimo sacrarū scripturarū alimēto pauit: in ea quā despectā habuerat / scientia sibi vires fecit: tāq̄ extra periculū positus est: ad lectionē gētiliū rediit: sine vt illinc eloquētiā mutuaret: siue vt illorū bñ dicta probās: male dicta reprehēderet: qđ ceteri oēs Latini Greciq̄ fecerūt: Hilarius: Ambrosius: Augustinus: Lactātius: Basilius: Gregor⁹: Chrysostom⁹: alijq̄ plurimi: q̄ in omni etate pretiosas illas diuini eloquij gēmas / auro / argētoq̄ eloquētie vestierunt. Neq̄ alterā p̄pter alterā scientiā reliquerūt. Ac mea quidē sn̄ia / si quis ad scribēdum in theologia accedat pui refert / an aliquā aliā facultatē afferat: an nō afferat nihil em̄ fere cetera cōferūt. At q̄ ignarus eloquentie est: hūc indignū prorsus q̄ de theologia loquat existimo. Et certe soli eloquētes / quales hi quos enumerauī / colūne ecclesie sunt: etiā vt ab apostolis vsq̄ repetas: inter q̄s mihi Paulus nulla re alia eminere / q̄q̄ eloquētia videt. Vides igit vt in cōtrariū res ipsa recidit. Nō modo nō reprehēdēdū esse studere eloquētie verumetiaꝫ reprehendendum non studere. Et ego sic ago tanq̄ eloquētie contra calūniantes patrocinīū prestē: quod est mal⁹ propositō meo. Non enim de hac re: sed de elegantia lingue latine scribimus: ex qua tamē gradus fit ad ipsam eloquētiā. Verum si q̄s eloquēs nō sit: ita demū nō erit castigādus: si talis nō potuit euadere: nō si hūc labore effugit. Qui vero eleganter loqui nescit: ⁊ cogitationes suas literis mādat: in theologia p̄sertim impudētissimus est: ⁊ si id cōsulto facere pta trasse ait / insanissimus: q̄q̄ nemo est q̄ nolit eleganter: ⁊ facūde dicere. Quod quū ipsis non cōtingit: videri volūt (vt sunt peruersi) nolle: aut certe nō debere sic dicere. Ideoq̄ aiūt gētiles hoc modo locutos esse: nō decere eodē modo loq̄ Christianos: quasi illi quos nominauī: more istorū locuti sint: ⁊ nō more Ciceronis: ceterorūq̄ gentiliū q̄ quakr loquātur / nec cognitū isti / nec expertū habēt. Non lingua gentiliū: nō grāmatica: nō rhetorica: nō dialectica: cetereq̄ artes dānande sunt. (Siquidē apostoli lingua greca scripserunt) sed dogmata: sed religiones: sed false opiniones de actione virtutū: per quas in celū scandimus. Certe aūt scientie atq̄ artes in medio sunt posite: q̄b⁹ ⁊ bñ vti possis: ⁊ male. Quapropter conemur obsecro eo puenire: aut saltē proxime quo luminaria illa nr̄e religionis peruenerūt. Videq̄ mirabili ornamēto vestes Aarō distinguātur: q̄q̄ arca federis: q̄q̄ templum Salomonis. Per hoc mihi significari eloquētia videt: que (vt ait nobilis tragicus) Regina rer⁹ est ⁊ p̄fecta sapientia. Itaq̄ alij ornēt domos p̄uatas: hi sunt qui studēt iuri ciuili: canonico: medicine: philosophie: nihil ad rē diuinā cōferētes. Nos omnem⁹ domū deivt i eā ingredientes: nō ex situ ad cōtēptū: nec ex maiestate loci ad religionē concitent. Nō possuꝫ me cōtinere: q̄ min⁹ qđ sentio dicā. Veteres illi theologi vident mihi velut apes q̄dā in longinqua etiā pascua volitātes dulcissima mella cerasq̄ miro artificio p̄didisse. Recētes vero formicis simillimi: que ex proximo sublata furto grana in latibulis suis abscōdunt. Ut ego (quod ad me attinet) nō modo malim apes / q̄q̄ formicas esse: sed etiā sub rege apuꝫ militare: q̄q̄ formicarū exercitū ducere. Que p̄batum iri bone mētis iuuenib⁹ (nā senes desperandi sunt) cōfidimus. Nunc ad inceptū redeo: q̄q̄q̄ ea que sequunt: nō nihil a superioribus⁹ differant. Tractabimus em̄ de verborum significatione: neq̄ de omnib⁹ vocabulis: sed quasi gustū quendā / ⁊ eorum maxime que ab alijs tractata nō sunt: nā de omnibus dicere prope infinitum est.

dit. Impudentissimus est sine elegantia theologus.

Apostoli lingua greca scripserunt

Ornat⁹ rerū significat elegātiā verborū Veteres Theologi.

¶ Epitome capitis. clxxxiij.

¶ Libertin⁹ adiectiuū est: significās hoiem ei⁹ cōditionis: vt aliq̄ fuerit seru⁹: aut ex seruā nat⁹. habetq̄ p̄ relatiuo ingenuū: cui⁹ cōtrariū significat. Et q̄ ei⁹ correlatiuū generale est: ⁊ generalia facile intelliguntr: recte sine eo ponitur. Libertus vero substātiuū ad patronū certum refertur: significatq̄ eum q̄ adhuc patronum habet: nec sine eo vel adiectiuo p̄ eo posito aut intellecto recte ponit.

Recentes. Verbū.

¶ Dicimus ergo Horatiū libertū aut libertinum fuisse. patrē vero eius etiā libertinū: aut si sciremus cuius etiā libertum: sicut dicimus hunc libertum Cesaris: illuꝫ Tullij: nō tamē dicemus libertinum Cesaris: quia adiectiuum est: vt textus clare significat: ostendensi etiā quare dicantur conserui ⁊ collibertini: non cōingenui / nec collibertini.

¶ De libertinus ⁊ libertus. Cap. clxxxiij.

Libert' Libertinus.

Libertus esse ḋs desinit: non aũt libertinus.

collibertus Libertinitas. Seru' ꝛ Seruit'

Libertinꝰ ꝛ libertꝰ sola elegantie gra habẽt differẽtiã: quã nec grãmatici nec iurisperiti (qõ maxime pudẽdũ est) sciũt: quã ne eox q̃dẽ aliquẽ qui his tẽporibꝰ merita bñ scribẽdi laude celebrã tur: inueni sciẽtẽ: ꝙ nolim videri cõtumelioſe dictũ: sed necessario potius / atq; honeste. Ue reor em̃ ne ꝙ facilitatẽ: qua semp cãdide que cũq; studio inuestigassem: cũ amicis cõicaui: amici ipsi (si mõ tales amici dicendi sunt) lau dẽ mihi preripiãt. Qõ crimẽ lõge a me semp abfuit: ꝛ ex oĩbus q̃ hoc in ope p̃cipimus pfi teor nihil oĩno ex aliquo huius etatis vel au diuisse: vel legisse. Itaq; sic meã mihi ab alijs gloriã preripi moleste fero: vt illorũ a me pre ripi nefas puto. Nemo aũt literatox erit: quo rũ paucissimi mihi familiares nõ sunt: qui se hoc antea ignorasse: ꝛ a me vel verbo / vel scri ptis didicisse neget. Igit libertinus relatiuũ est ingenui: libertꝰ relatiuũ est patroni: ꝛ vnũ idẽq; sit ꝛ libertinus / ꝛ libertꝰ. Per libertinũ significamꝰ cõditionẽ hois: sicut ꝙ ingenuũ. Per libertũ significamꝰ priuatũ quẽdã respe ctũ: sicut ꝙ patronũ. Ideoq; libertinꝰ adiecti uũ est sicut ingenuus: eoq; nõ fit a libertina li bertinabꝰ: vt a liberta libertabꝰ. Libertꝰ sub stãtiuũ: sicut patronꝰ. Illudq; solemꝰ diffini re: nõ hoc solemus: vt in iure ciuili. Libertini sunt q̃ iusta seruitute manumissi sunt: quẽad modũ ecõtrario ingenui sunt / q̃ libera matre nati: nec postea serui facti sunt. Significatur em̃ (vt dixi) ꝺditio hois ꝙ ingenuũ ꝛ libertinũ: vt libertinꝰ hõ: libertina mulier: libertine ꝺdi tionis: nõ aũt libertꝰ hõ: liberta mulier: liber te ꝺditiõis. Hec em̃ signt ꝓuatũ quẽdã respe ctũ ad patronũ patronãve relata. i. ad eũ eãve q̃ antea dñs: aut q̃ dña huiꝰ fuit: quũ seruꝰ ancillave eẽt: vt libertꝰ Cesaris: libertꝰ Mes saline: liberta Claudij: liberta Agrippe: non autẽ libertinꝰ Cesaris: aut libertina. Jõq; in terrogamꝰ: hic ingenuꝰ est: an libertinus: nõ aũt an libertꝰ: ꝛ quũ rũsum est libertinꝰ: iter rogamꝰ cuius libertꝰ: nõ cuiꝰ libertinꝰ: Unde turq; est libertꝰ meꝰ: aut tuꝰ: aut illiꝰ: aut Ca tonis: aut nulliꝰ. Atq; libertus sine patrono: patronave nõ est. Libertinꝰ põt esse: q̃uis ne cesse est eũ aliq̃n habuisse: quo factũ est: vt di camꝰ colliberti collibertecq; quẽadmodũ cõ serui cõseruecq; ꝙ hi plures sub vmbra vnius patroni sunt: sicut illi sub impio vniꝰ dñi: nõ aũt collibertini aut coingenui. Ad nullã em̃ alterã priuatã psonã plures hox referri pos sunt: nec alij ab alijs distinguunt. Colliberti a collibertis diuisi sunt: vt mea tuis: ꝛ cõser ui a cõseruis: quẽadmodũ cõciues mea cõci uibus tuis: q̃ alteriꝰ ciuitatis es: cõdiscipuli mea tuis: et cõmilitones mea tuis: qui sub alio vel ꝓceptore vel duce est. Libertinꝰ vero atq; ingenuis hoc nõ ꝓtingit: quũ nõ magis nexus mihi sit cũ ingenuis: mee vibis: et tibi cũ libertinis tue vibis q̃s cũ alijs quibusuis. Ideoq; nõ dicunt coingenui ꝛ collibertini. Et libertꝰ collibertusq; esse aliq̃n ḋs desinit. Libertinꝰ esse nõ desinit. Deniq; ꝯ poteramꝰ altero hox noim esse cõtẽti: tñ distinguere ve teribꝰ placuit ꝓuatũ respectũ a publico: et iõ libertinitas dicimꝰ: non libertas. Ex seruo tñ: nõ ꝙ ad priuatũ dñm referꝝ: fit seruitꝰ: sed ꝙ ad publicũ: dicimꝰ em̃ nõ mõ seruꝰ tuꝰ: ser uus meꝰ: sed etiã sine respectu patroni vt hic seruꝰ ꝛ hõ seruꝰ: qõ in libertꝰ nõ fit. Ceterũ co gitãti mihi vñ factũ est: vt in tãta exẽplorũ co pia elegãtiã hãc accuratissime custodientiũ: quũ tot hoim milia nunq; annotauerint: hoc existimo cause fuisse: ꝙ frequẽter inueniret si ne mẽtiõe patroni libertũ notari: quo falli so pite negligẽtie fuit. Si em̃ nonnunq; reperie bãt liberto nõ opponi patronũ: tñ reperiebãt libertino nunq; apponi: q̃q; semꝑ adheret li berto patronus: vel notatim: vel subintelligẽ do: vt in multis fit: quale est. Uẽdidi patrimo niũ: supplet meũ: collocasti filiã: supplet tuã: publicauit opus: suppletur suũ. Ita hoc loco quale est apud Cui. Licet ꝛ nihilomin' ami cũ grauẽ virũ: aut fidelẽ libertũ lateri filij sui adiũgere: vcx suũ. Cice. pro Sextio: quũ ait. Quintũ fratrẽ auxilio seruox libertorũq; ere ptũ a ferro Clodianox: nõ genꝰ seruitie: liber tinũq; nec cuiuscũq; seruos: libertosq; sigt: sz suos ipsius. Quid attinet plura ex iure ciuili exẽpla repetere: quũ etiã distincti sint tituli de libertis ꝛ libertinis? Quã dam q̃ ignorat (oẽs aũt legulei ignorãt) plurima ꝛ capitalia in ipo iure ciuili pctã cõmittit. Seruꝰ grãma ticꝰ (si coder fidelis est) ꝙ libertino posuit li bertũ. in. viij. Eneid. Feronia mater nympha Cãpanie: quã etiã supra diximus: hec etiã li bertorũ dea est: in cuiꝰ tẽplo raso capite pileũ accipiebãt. Adijciã qõ ait Sue. in vita Clau dij in ipsum. Ignarꝰ tẽporibꝰ Appij. ꝛ dein ceps aliquãdiu: libertinos dictos nõ ipsos q̃ manumitterentꝝ: sz ingenuos ex his ꝓcreatos.

Libertꝰ pro libertino posuit.

Seruꝰ.

¶ Epitome capitis. clxxxiij.

¶ Uerbalia in us ꝛ in io fere idẽ signt: differũt tñ accessus ꝛ accessio: ꝛ nonnihil actus et actio: gestus ꝛ gestio. In io quoq; q̃d amplꝰ sepe significãt: vtpote rẽ ꝛ coꝝ: vt satio: oro: possessio ꝛ sessio declarãt. Et q̃dã in us ꝙ pso nis: vt cõuẽtus: ꝓfessus. Calepi. affert exẽplũ Cic. in quo vult accessionẽ ꝛ decessionẽ ꝙ ac cessu: ꝛ decessu capi. Eorũ neq; accessione vi tã meliorẽ fieri: neq; decessione peiorẽ. Sed talis accessio adiectio quedã est: ꝛ incremen tum: ꝛ decessio: ablatio: ꝛ detrimentũ.

¶ Accessus ꝛ accessio: actus ꝛ actio: ge stus ꝛ gestio. Cap. clxxxiij.

Accessꝰ. Accessio. Actio. Actus. Gestio. Gestus.

Accessus et accessio differũt. Si q̃dẽ accessus est aditio: atq; appropin quatio. Accessio autẽ adiectio atq; incremẽtũ: q̃ dria rara est in ꝓfitib' noib'. Satꝰ em̃ ꝛ satio idẽ sunt: cultꝰ ꝛ cultio motꝰ ꝛ motio: actꝰ ꝛ actio: nisi q̃ dicimꝰ actio nẽ causax: non actũ: et actũ comediarũ: non actionẽ: cursus ꝛ cursio: abusus ꝛ abusio. Ge stus quoq; ꝛ gestio nõ parũ differũt. Nã gestꝰ est actio q̃dã: ꝛ quasi ꝓnũtiatio corporis: ge

ſtio vero adminiſtratio ꝛ actio: q̄uis parū in vſu eſt. Hec aūt duo de quib⁹ dicere inſtituerā: nō differūt: q̄ verbū vnde deſcēdūt: duplici
Accedo ter ꝛ regit: ꝛ ſignificat: vt accede ad ignē hūc i. adi: atq; appropinqua. Et hoc calamitatib⁹ meis pōd⁹ acceſſit: vel ad calamitates meas i. adiūctū eſt ꝛ increuit: ita a prima ſignificatione naſcit acceſſus: cui⁹ contrariū eſt receſſus. Alia ſpēa acceſſio: vt Cic. Acceſſionē adiūxit edibus. i. adiectionē: et incremētū. Preterea vſum tñ ſuperior Macrobius in cōmētariis naturalib⁹ dixit. Aut eñ acceſſio: aut in leuā dexterāve reflexio: aut ſurſum quis: aut deorſum mouet: aut in orbē rotat. Et iterū. Has ſolis portas phiſici vocauerūt: quia in vtraq; obuiāte ſolſtitio vlteri⁹ ſolis inhibet acceſſio. Acceſſus ipſe dixiſſem poti⁹ Ciceronē imitatus: q. iij. de ora. li. ita ait. vt luna acceſſu: ꝛ receſſu ſuo ſolis lumē accipiat. Hā q; febris acceſſio ſepe legit: ego p incremēto accipio nō p acceſſu: altoq̄n aliq̄ legerem⁹ acceſſus febris: ſed idē eſſet: q; nunc̄ fit. Pli. li. xxiij. Sz id dāndū nō niſi in acceſſione ſenſerit: alij in remiſſione illi vt ſudorē coerceāt: hi q; tuti⁹ putāt: acceſſionē remiſſionēq; p ętrariſs poſuit ꝛ ſi remiſſio imminutionē ſignificat: profecto acceſſio ſigt incremētū. Quia dixi noia in us ꝛ in to a ſupinis profecta fere eiuſdē ſignificationis eſſe hoc exceptionis addo q; ea q̄ poſſeſſionē habēt in to: latius ſignificare ſolēt: nec actionē mō: ſed rē etiā: ac corp⁹ vt aratio: poſſeſſio. Cic. in Philip. Ne quōdā arationes cāpant: ꝛ leōtini agri populi romani pīmonio grandifere ꝛ fructuoſe ſerebant. i. hi agri ad arādū idonei. Idē in eiſdē. Quid poſſeſſiones datas: q̄d ereptas p̄ferā? Idē de Orato. Tot locis ſeſſiones gymnaſioꝝ. i. tot ſedilia. Eā rūq; ſunt in ius p pſonis accipi ſolēt. Cōuēt⁹ nō eſt cōuētio: ſed hoīes qui in vnū locū cōuenerunt. Conſeſſus non eſt conſeſſio: ſed homines vno in loco conſidentes.

✣ Macrobius nō recte dictione acceſſio videtur vſus.

In to.

Poſſeſſio.

Aratio. Seſſio. Cōuēt'. Cōſeſſ'.

¶ Epitome capitis. clxxxv.

¶ Obſeruo eſt aut cuſtodio et annoto more ſpeculatoris: vñ fit obſeruatio talis annotatio. Aut venerāter ne q̄d ętra volūtatē faciā: oīa ſeruo: vnde obſeruātia talis veneratio / q̄ obſeruādo exhibet. Licet a Leo. papa p obſeruatione dicat. Scitis ad eternū vobis gaudiū p futurū diuinorū obſeruātiā mādatoꝝ. Nō inſtitutū minorū poſſit obſeruatio dici: pbat illud Val. marti. Aut marcello adiectio impēſe impedimēto fuit: quo min⁹ religionibus ſuis tenor ſuaq; obſeruatio redderetur.

¶ Obſeruatio ꝛ obſeruātia. Cap. clxxxv.

Obſeruatio. Obſeruantia. ✣ Plautus. Obſerua iteriz

Obſeruatio ꝛ obſeruātia ſimili quodāmodo: vt acceſſus ꝛ acceſſio differūt. Obſeruo nāq; duo ſigt: vnū q̄d eſt cuſtodio aliq̄d oculis / animoq; in modū ſpeculatoris: ne nos ſilētio: tacitoq; pretereat: vt obſerua trāſeūtes: obſerua filiū: obſerua Dauū q̄d agat: q̄d loquat / quaſi cuſtodi ꝛ annota: ꝛ hinc fit obſeruatio quaſi anne q̄d te notatio. i. aiaduerſio. Ite obſeruo nō ſpeculā tis mō: ſed admirātis: venerantiſq; ꝛ id tm̄ in hoīes: nō in res: quoties quē vel virtute / vel dignitate ſuſpicim⁹ ꝛ colim⁹: vñ fit obſeruantia q̄ eſt veneratio q̄dā et honoris exhibitio. Quare melius obſeruationē quā obſeruātiā hi q̄ nominant fratres: ſuū inſtitutū noīarēt. mere a- gat.

¶ Epitome capitis. clxxxvj.

¶ Potus eſt nutrimenti cauſa: potio medicine: ſed vſurpatur interdum pro potu.

¶ Potus ꝛ potio. Cap. clxxxvj.

Potꝰ et potio.

✣ Potio p potu interdū ponitur.

Potus nō differūt: niſi ob huiuſmodi cauſaz. Potꝰ eñ vini: aque ſimiliūq; dicit: potio vero a medicis datꝰ egrotāti q̄ grece dicit φαρμακον. Nōnunq; tñ potio p potꝰ accipit. Sene. de trāquillitate. Aliq̄n vectatio iteraq; ꝛ mutata regio vigorē dabāt: cōuictuſq; ꝛ liberalior potio. Cic. in Tuſcu. Quid q; ne mēte quidē recte vti poſſumus multo cibo / ꝛ potione repleti. Et alibi. Tātū cibi ꝛ potionis adhibendū: vt reficiantur vires non opprimantur.

¶ Epitome capitis. clxxxvij.

¶ Senes dicuntur a propriis annis: veteres ab ante acto tempore. Antiqui ab vtriſq;: ſed potius ab anteacto tempore.

¶ Senes: veteres / ꝛ antiqui. Cap. clxxxvij.

Senes. Ueteres Antiq. Uergiliꝰ ✣ Anti quaſq; domus autium.

Senes vocant q̄ſtū ad priuatā ipſorū vitā / q; vſq; ad ſenilē etatē vixerūt. Ueteres q̄ſtū ad publicū tēpus: q̄ō alia etate vixerūt etiā ſi ad ſeniū nō peruenerūt. Unde quidā iuniores fuerūt ſeniores veteribus. Antiqui vtriq; dicūtur: ſed magis veteres q̄ſ ſenes.

¶ Epitome capitis. clxxxviij.

¶ Defectus eſt q̄ñ quid deeſt / vbi adeſſe deberet: defectio qua quis derelinquit p rebellionē cum cui militare deberet: culpa nora et vitium eius qui facit quod non deberet.

¶ Defectꝰ: culpa ꝛ defectio. Cap. clxxxviij.

Defectꝰ Culpa.

Defectu medicorū multi pereunt: plures tamē culpa medicorū. Is nāq; defectu medici perit: cui medicus preſto non eſt. Culpa vero medici: qui moriturus non erat: niſi preſto medicus ſibi fuiſſet: quā maiorem partē eſſe arbitror. Hec ideo dixit: q; nōnulli p culpa medicorū aiunt defectū: ꝛ vitia hominū / rerūq; vocāt defectus: quū dicere debeāt vitia: vel culpas / vel mendas: vt menda libri. Defectio plurimū a defectu diſſentit: quū ſit receſſio: aut militum: aut ciuitatis a domino: vel a ſuperiore. Eſt eñ deficere deſiſtere et a ductu alteri⁹ recedere: ꝛ quaſi rebellare: ꝛ defectio q̄ſi rebellio: q̄ exēpla paſſim reperiunt.

¶ Epitome capitis. clxxxix.

¶ Rumor ꝛ fama fere idē ſunt. Quinti. tñ diſcernit: vnde Manci. Quinti. quidē authore lib. v. Fama conſenſus ciuitatis velut publicum teſtimoniū vocatur. Rumor vero ſermo ſine vllo certo authore diſperſus: cui malignitas initium dederit: incrementū credulitas. Hec ille: contra quem adduci poſſet ab authore noſtro Liuius.

Manciellus.

¶Rumor:ꝛ fama. Cap̃.clxxxix.

Rumor. Fama.

RUmor ꝛ fama idē sunt: quoꝝ alterū Latinū: alterū e Greco est. Cice. in Philip. Improbissimis rumoribus dissipatis:ꝛ nō lōge post hoc triduo vel quatriduo tristis a Mutina fama manarat:ꝛ statim post famā istā fasciū dissipauerūt Significat aūt his duob⁹ noib⁹ sermo quidā in ppō sine certo authore de re aliqua recētī: siue bona:siue mala. Exemplū rumoris de re bona ponam⁹. Liui.lib.ij. Manat tota vibe rumor. Fabios ad celū laudib⁹ ferūt. Frequēter tñ fama etiā p sermone nō rei recētis: sed iam inueterate:ꝛ p opinione quadā:vt fama est Athenas iā plus annoꝝ millib⁹.xx.fuisse cōditas:ꝛ p laude/ꝛ celebritate hoīs:vt fama Camilli:fama Scipionū: Metelloꝝ. Fabiorū:ꝛ eoꝝ quoq; qui viuunt:vt fama tua:fama mea:fama illi⁹:p quo nō recte dixeris rumor.

¶Epitome capitis.cxc.

¶Murus est vbis:aut castroꝝ lapide⁹ ambitus:paries qualiscūq; domus priuate. Menia interdum pro muris:eo q munimēta dicūtur. Porta est in muris. Janua in pariete. ¶Videt a menib⁹ munio ductū:mutando e in u:sicut a pena punio:a penus punicus.

¶Mur⁹: paries:menia: ianua. Cap̃.cxc.

Murus. Paries. Porta. Janua.

MUrus ꝛ paries quid differāt supuacuū erat admonere:nisi his tēporibus :vt sunt oia depraua ta:mur⁹ p paries a plurib⁹ vsurparetur:q̄q̄ ꝛ apud Grecos eodē sono pronūtiet vtrūq;: distinctū tñ in literis/ꝛ gñe. Murus est vbis lapideus ambit⁹:q̄ Grece dr τοτειχος. Paries vero domoꝝ/grece στοιχος. Murus est etiā nō vbis:sed vbis similiū: vt munitionū: castroꝝq;. Menia p muris accipi solēt:ꝛ p edificijs ipī' vbis. Porta muroꝝ est munitionūq; atq; castroꝝ. Janua parietis/atq; domorū.

Menia sunt proprie q̄ vbē cingūt. Vergil. Et menia pādimus vbis.

¶Epitome capitis.cxci.

¶Gesta sunt in publica administratione rerū magnarū. Acta etiā priuatarū/ꝛ familiarium: p quib⁹ actue reperīt:vt apud Sall.in Cati.de actib⁹ Ciceronis quererer ꝛc.

¶Gesta ꝛ acta. Cap̃.cxci.

Gesta. Acta. Iuuenal. Fiēt ista palā: cupiēt et facta referri.

GEsta ꝛ acta hoc differūt: q illa sunt in administratione magistrat/ et in rebus maioꝝ⁹:ꝛ ad rēpublicā:vel ad plurimos spectantibus: vt gesta Alexādri:gesta Pōpeij:gesta Cesaris. Acta vero etiā rerū priuatarū/ꝛ minoꝝ/ ac familiarium:vt Cice. An.in cōmentarijs ꝛ chirographis ac libellis seruo authore platis:nō prolatis quidē:sed tm̄modo dictis acta Cesaris firma erunt:q̄ ille in eis incidit: in quo populi iussa:ppetuasq; leges esse voluit:p nihilo habebūtur:/ Equidē sic existimo: nihil tā esse in actis Cesaris q̄z leges Cesaris. Quidā illud eiusdē ita legūt in Sallu. Nō si de mea vita/ atq; actib⁹ huic cōuiciatori respōdero: inuidia gloriā cōsequet. Reor scribēdū esse actis. Nō si scribi pōt actib⁹ (vt est apud Lucanū.) Licet ingētis abruperit actus: minus miror

Actus. Actiōes

cur actus apostoloꝝ magis q̄z acta dicamus: idē tamen sunt actus/ꝛ actiones.

¶Epitome capitis.cxcij.

¶Natalis aut natale ꝛ pluraliter natalia significant diem natiuitatis:sed natales claritates nascentium.

¶Natalia:natalis:ꝛ natalitius. Cap̃.cxcij.

Natalia

NAtalia significant q̄d natalis: q̄ est dies natalitius: vtrunq; cōuersum in substantiuū ab adiectiuo: hic et hec natalis ꝛ hoc natale:vt natalis horę tēpus:apud Quin.in gladiatore. Natales vero magis cōditionem sanguinis ac familie:vt generosi natales:obscuri natales:vt idē Quinti.in eadē declamatione. Cuius vt interiectio mari nō fortunā quisq; nosse: non natales.nō patrē poterat. Plinius ad Messium. Nōnunq; cādidat⁹ aut natales cōpetitoris:aut annos:aut etiam mores arguebat. Hic p ignobilitate accipīt:illic p nobilitate.

Natales

¶Epitome capitis.cxciij.

¶Precepta ꝛ preceptiōes idē sunt: sed instituta sunt mores: institutiones libri: et preceptiones quibus instituimur.

¶Precepta ꝛ preceptiones pro eisdē accipi: instituta ꝛ institutiones differre. Cap̃.cxciij.

Precepta. Precepti.

PRecepta et preceptiones indifferenter vtimur pro disciplina: instituta ꝛ institutiones per differentiam. Instituta enim sunt mores consilio ꝛ ratione sumpti:nā mores bonos ꝛ malos dicim⁹:et in morem id est similitudinem: vt in morē leonis. In morem stagni/placideq; paludis: inquit Vergi. Institutum autē bonus mos:vt factā meo instituto. Licet institutum nōnunq; significet inceptū/propositum:ab instituo: quod est incipio. Institutaꝝ vero (vt instituerā dicere) boni mores sunt consilio ꝛ ratione sumpti. Quintilia. Nam is q̄q̄ triennū nutricibus dederit:tamē ab illis quoq; formanda q̄z optimis institutis mentem infantiū iudicat. Cur autem ad literas non pertineat etas que ad mores iam pertinet:/ eandem rem appellans institutaꝝ ꝛ mores. Apud Vale.max.titulus est de institutis antiquis:quasi de moribus antiquis. Institutiones sunt preceptiones: quibus instituuntur et docentur homines: vt libri ab eo dē Quinti.et Lactan. multisq; alijs authoribus inscripti de institutione oratoria siue alio nomine atq; materia.

Instituta. Institutio. Mos. In morem. Institutaꝝ alicuius principia dicuntur. Pli. hec sunt rerū principia ꝛ instituta nature.

¶Epitome capitis.cxciiij.

¶Aduocatus est omnis qui alteri adest in causa officij gratia: etiam si nihil dicat. Patronus qui agit causam accusati: nō accusantis:aut qui defendit:aut qui libertum habet. Cliens interdum litigator dicitur: est autem aduocati.

¶Aduocatus ꝛ patronus. Cap̃.cxciiij.

Aduocatus.

AUduocatus et patronus sic differūt: q̄ illud generalius nomē est q̄z hoc: vt non tantum significet eum qui alterius causam agit. Si q̄dē quicūq; h̄ tiij

adest alteri in causa officij gratia: aduocatus appellat: etiã si nihil dicat neq; agat: sed qui tñi paratus sit defendere: vt Teren. in Eunu. Tu abi: atq; ostiũ obsera intus: dũ ego hinc trãscurro ad forũ. Volo ego hic adesse nobis aduocatos in turba hac. Et Lice. quũ in aliis multis libris: tũ p Cecinna. Qui ad possidẽdũ p̃diũ cõtulit se cũ aduocatis: quoz p̃sidio ab aduersarij iniuria tutus esset: qui t ipse venit cũ aduocatis suis: ſz armatis ad arcendũ Cecinnã a predio. Patronus aũt proprie est q̃ agit cãm: sed accusati nõ accusantis. Quint. Quum accusatori satis sit plerũq; verũ esse id qõ obiecerit: patron⁹ neget: defendat: trãsferat: accusator p̃meditata pleraq; domo affert.

Patronus. Patron⁹ ex inopinatis frequenter occurrit. Accusator dat testem: patronus ex eo refellit. Ex quo colligit accusatorẽ nũq; patronũ esse. Verũ quoniã nõ ois lis circa accusationẽ t defensionem criminũ versatur: vt in mutuis depositis: locato: et cõducto: similibusq;: ea retã actor q̃ defensor solet appellari patronus: quippe quũ vterq; nõ alterius oppugnande: sed sue defendẽde partis gratia dicat: vt idẽ: Nec immerito quidẽ: quãq; in dicẽdo mediocres: hac tamẽ altercandi prestãtia meruerũt nomẽ patronorũ. Patronus etiã dicit respectu liberi: t nescio an hic ab illo an ille abhoc nominat⁹ sit: vtrunq; tñ a patre venit. Uterq; enim: simile quiddã patris habet t vt dñs manumissione serui liberat eũ a misera cõditiõe: ita aduocatus hoiem obnoxiũ: potestate iudicum: et periculo litis opera sua liberat: ꝓpter qõ clientẽ vocam⁹ ipm litigatorẽ: cuius causaz agim⁹: t eũ q̃ sectator est: t sub tutela alteri⁹: t pene famul⁹: q̃les sũt liberti in patronos: t patrocinari tã ꝛbo q̃ facto: est ibecillioꝛẽ ptegere: a quo fit patrociniũ. ¶ Epi. capitis. cxcv.

Patrocinari.

Patron⁹ solet tã defensor q̃ accusator appellari.

Lliens.

¶ Facies est quasi factura t effigies corporis. vult⁹ avolẽdo dict⁹ẽ: est tñ vbi vtroq; vti liceat

¶ Facies t vultus. Cap̃. cxcv.

Facies. Vultus. Superficies.

Facies magis ad corpus: vultus ad. animum refert / atq; volũtatẽ: vñ descendit. Nã volo supinũ habebat vultũ. Inde dicim⁹ irato / t mesto vultu: potius q̃ facie: t ꝓtra / lata aut lõga facie: nõ vultu: a quo cõpositũ est superficies: nõ sane discrepans a suo simplici: vt facies maris: facies terre / quasi superficies: et facies hois: quasi primũ illud qõ intuemur in hoie. Est tñ aliquando vbi vtroq; vti liceat: vt fedata facie / t feda dato vultu: scissa facie t scisso vultu: conuersa facie / t cõuerso vultu: q̃ exẽpla sunt plurima.

¶ Epitome capitis. cxcvj.

Ordo. ¶ Ordo est digestio t rerum in suo loco collocatio. Series autem rerum quedã continuata progressio: a conferendo dicta.

¶ Series t ordo. Cap̃. cxcvj.

Series ab ordine in significatiõe differt. Nã ordo est digestio / t in suo loco cuiusq; rei collocatio: veluti in acie fit vbi pedites / vbi ale equitũ: vbi leuiter armati; vbi sagittarij: vbi fundibularij: vbi ceteri ex vtilitate rei distribuũtur: vt in argumẽtatione: vbi ponenda sunt firmissima argumẽta: vbi infirmiora: vbi mediocria. Uñ in ciuitatib⁹: et Rome presertim ordines sunt. Ordo cõsularis: pretorij⁹: senatorij⁹: equestris: adeo vt ordo quoq; ꝓ ipsis hoibus accipiatur illius conditionis. Cic. in hoc ordine: ꝓ senatu: aut ꝓ equitib⁹ Romanis frequẽtissime dixit. Idẽ quodã loco ait: q̃ apũ oẽs ordines esset gratiosus. i. apud omniũ ordinũ homines. Series est rerũ quedã cõtinuata progressio: vt in serie orationis. i. cõtinuato cõtexu. Quint. Qũ nõ nisi in cõtexu orationis / series contingit. Uergi. Ducteq; ab origine gẽtis fortia facta patrũ series lõgissima rerũ. Sta. Longa retro series.

¶ Epitome capitis. cxcvij.

¶ Decus est honorificẽtia ex bñ gestis orta. Dedecus aũt cõtrariũ. Unde decoro et dedecoro penul. breui. Decor est decẽs pulchritudo ex decẽtia proueniẽs. Decorum est ipsum honestũ ac decẽs: qõ Greci τοπρεπωδ vocãt estq; tam in verbis q̃ in rebus. Un de decoro verbum media longa.

Decus. Dedec' Dedecoro. Decor. Decoro ✠ Decoro med. longa t media breui. Jocus. Ludus.

¶ Decus: decor t dedecus. Cap̃. cxcvij.

Dec' est illa (vt sic dixerim) honorificẽtia ex bñ gestis reb'. Uñ decora militie: honores: laudes: honestamẽta militi in bello cõparata: cui' contrariũ est dedec' ꝓprie ignominia q̃dã: aut ignominie gen': t infamis turpitudo. Uñ dedecoro. Cice. inq̃t de quodã. Magistratũ ipm dedecorabat. i. turpificabat: et contumelia: atq; ignominia ipsum afficiebat. Trãsfert et iã ad animũ. Quippe decus pro honesto: dedecus pro inhonesto accipitur: vt idem. Sequet decus / atq; honestum. Quinti. Satis dedecoris / atq; flagitij castra ceperũt. Decor est quasi pulchritudo q̃dã ex decentia rerũ / persona rũq; in locis / tẽporibusq;: siue in agẽdo / siue in loquẽdo. Trãsfert quoq; ad virtutes: appellamusq; decorũ nõ tã ipm honestũ: q̃ qõ hoibus t cõi opinioni honestũ videt: et pulchrũ: t approbabile: vñ verbũ decoro media lõga: nã decoro media breui a decus venit.

¶ Epitome capitis. cxcviij.

¶ Jocus est fere in verbo. Lud' in facto: sed non vbiq; sic accipiunt: qi cõfundunt sepe / sicut iocari et ludere. Ludere autẽ est interdũ versiculis scribere: vt in opusculis t rebus leuibus. Alludere est ad aliud latenter referre sentẽtiã. Lud' ꝓterea periculũ t spem sibi ꝓponit: ſz lusus t lusio merã voluptatẽ. Est ad hoc schola ac gymnasiũ: vñ ludimagr dictus t ludus armorum: t ludi gladiatorij: quos potius q̃ ludum dicemus: t ludos apollinares circẽses: seculares: t similes dicimus spectacula publica: que olim in deoz fiebãt honorẽ.

¶ Jocus t ludus. Cap̃. cxcviij.

Jocus t ludus quid significent: tum ex Cicerone de Oratore: tũ ex Quintiliano de ridiculis colligi potest: vt sit locus in verbo: lud' in facto. Sed

Locus Seruij

Alludere. Ludus / Ludus / Lusus / Lusio. Ludus loc' / vl aliq; ar docet. Triuia lis scien tia. Ludus gladia rius.

vtrũ ꝙ tñ patiť exceptionem: vt Juue. Quoties voluit fortuna iocari: vcz nõ de ỽbo intellexit: ſz de facto. Ouidius. Hos ignara iocos tribuit natura puellis. Materia ludunt vberiore viri. Mille fac eẽ iocos: turpe eſt nescire puellã Ludere: ludẽdo ſepe parať amor. Jocos ꝓ ludo ⁊ ipſe poſuit. Joca q̃z ꝓ iocos nõnũq̃ legim⁹. Cice. ad Atticũ li. xiij. Itaq̃ tua plena facetiarũ. Ediuerſo lud' ꝓ ioca tua plena facetiarũ. Horati⁹. Preterea ne ſic vt q̃ iocularia ridẽs Percurram: q̃q̃ ridẽtẽ dicere verum. Quid vetat: vt pueris olim dãt cruſtula blãdi Doctores: elemẽta velint vt diſcere prima. Sed tñ amoto queram⁹ ſeria ludo. Hinc ludere ꝓ iocari frequẽter inueniť. Cice. de natura deor. Quũ vero deos nihil agere: nihil curare cõfirmat: mẽbriſq̃ humanis eſſe preditos: aut eorũ mẽbrorũ nullũ vſum habere: ludere videť. Plini⁹ ad Ualeriũ. Quum alij diuũ me: alij rapinis meis mee auaritie occurſum ꝓ ludũ acceptũ dictitant. Pli. idẽ ad Fabiũ Juſtũ. Ludere me putas: ſerio peto. Ludere dixit ꝓ iocari: ⁊ ſe nõ ioco agere: ſz ſerio. Que duo cõtraria eſſe Quinti. autor eſt: inquiẽs. Jocũ vero accipimus / qđ eſt cõtrariũ ſerio. Idẽ in eodẽ loco inq̃t. Ludere nũq̃ velim⁹: qđ nõ tam ꝓ eo qđ eſt iocari puto diciſſe: q̃ ꝓ eo qđ eſt ſcurriliter ⁊ leuiter loqui: vel deludere alterũ / ſiue eludere. Nã cõpoſita a ludo ad verbũ quoq̃ ⁊ oratione ptinẽt: nõ modo ad actionẽ: vt i eodẽ opere. Cice. Sed vos ab illo irrideminí: ⁊ ipſi illũ viciſſim eludetis. Ludere etiã dicit verſib⁹ ſcribere: ſed nõ fere niſi in opuſculis: qualia ſunt epigrãmata: ⁊ hec opuſcula dicunť luſus: ⁊ hoc ita ſentire ſummos autores annotaui. Alludere eſt quũ aliud dicim⁹: ⁊ ad aliud latẽter refert ſentẽtia: vt Uerg. Actiaq̃ Iliacis celebram⁹ littora ludis. Dũ eñ narrat ludos Enee: alludit ad Auguſti victoriã: qua cõtra Antoniũ in iſs locis potit' eſt. Ludus itẽ differt a luſu ſiue a luſione. Lud⁹ eñ tũ periculũ: tũ ſpem ſibi ꝓpoſitã habet. Luſus nihil ꝓter merã voluptatẽ. Itaq̃ q̃ pila: q̃ trocho: q̃ teſſeris: q̃ ẽt quocũq̃ gñe talor delectationis gratia ludunt: luſum potius q̃z ludũ exercent. Cice. Ex multis luſionib⁹ nobis ſenibus talos relinquãt ⁊ teſſeras. De voluptate videlicet ſenili locutus eſt: nõ de ſpe lucri cuius ſpei cãpleriq̃ ludũt: ideoq̃ ludũ talariũ dicim⁹. nõ luſuz: ⁊ ludũ alee: q̃ etiã lege ꝓhibeť. Quidã etiã hũc luſum vocãt: vt Suetoni⁹ li. iiij. Ac ne ex luſu q̃dẽ alee cõpẽdiũ ſpernẽs. Dicim⁹ etiã ludũ ſcholã ipſam: vbi ⁊ periculũ ⁊ ſpes eſt: ⁊ certe labor atq̃ vapulatio: vt Dionyſius tyrãnus regno elect⁹: fact⁹ eſt ludimagiſter. Et Camilli⁹ ludimagiſtrũ diſcipulos hoſtibus ꝓdentẽ: eiſdẽ pueris in vrbẽ vſq̃ cedẽdũ prebuit. Eſt igiť ludus literari⁹: tũ aliarũ quarũdã artiũ: tũ ſchola grãmatice: quã trivialẽ ſciẽtiã dicim⁹: qđ in triuijs ⁊ cõpitis docet. Hoc ideo admonui: q̃ q̃dã imperiti trivialẽ ſciẽtiã appellãt grãmaticã: rhetoricã: dialecticã quadriuialẽ: alias quatuor liberaliũ artiũ. Ludus igiť (vt dicebamus) eſt aliarũ quoq̃ artiũ: ſicut muſice: vt apud Terẽ. de fidicina: q̃ q̃tidie diſcebat in ludo. De grãmatice ſchola (vt mea fert opinio) magis q̃z rhetorice intelligit Cice. de orato. quũ inq̃t. Hoc in ludo nõ ꝓcipiť: faciles eñ cauſe ad pueros deferunť. Et ſtatim poſt. Hec eſt in ludo cauſarũ fere formula: nã vt inq̃t Quinti. Rhetores ſuas partes omiſerunt: ⁊ grãmatici alienas occupauerũt. Si q̃dẽ grãmatici Latini etiã rhetoricã docẽt. Quod indicãt ipſi⁹ q̃q̃ Ciceronis ỽba quũ pueros nõ iuuenes nominat. Eſt et ludus armorũ q̃ idẽ (vt ſentio) gladiatorius dicit: vbi diſcũt gladiatores. vt apud Quin. Quod me diu pyrate in carcere retẽtũ: qr diuitẽ illis ꝓmiſerã patrẽ in ludũ vẽdiderũt / tanq̃ decepti: ⁊ iterũ. Et iter debita nocte mãcipia cõtẽptiſſim⁹. Tyro gladiator: vt nouiſſime ꝓderẽ calamitatis mee innocẽtiã diſcebã quotidie ſcel⁹. Ludos tñ gladiatorios frequẽti⁹ q̃z ludũ dicim⁹: quoties vnũ plurave paria gladiatorũ ad ſpectaculũ pugnatura ꝓducunť. Que res mun⁹ gladiatoriũ appellať: qr ppĩo tanq̃ mun⁹ donať ⁊ q̃ donat munerari⁹: ⁊ q̃ familiã gladiatorũ hz: gladiatoreſq̃ domi i diſciplina ⁊ (vt dixi) i ludo exercet: ac poſtea vẽdit laniſta. Uocãť aũt ludi gladiatorij: ſicut ludi appollinares: ludi circẽſes: ludi ſeculares. Nã ſpectacula publica vtiq̃ in honorẽ deorũ ludos antiq̃ vocabãt vt nõ abſurdũ ſit ſolẽnitatẽ in natali dieſctõrũ: ꝑſertim cũ apparatu illo ⁊ põpa ludos vocari. Nã q̃ alto noie vocem⁹ illã ſpectaculi exhibitionẽ: q̃lis fit i multis Italie ciuitatib⁹ ⁊ (vt audio) i multis alijs ꝓincijs? Hec de ludo ⁊ ludis hacten⁹. De luſu q̃q̃ aliq̃ afferať exẽplũ Quin. Nec me offenderit luſus i pueris: eſt ⁊ hoc ſignũ alacritatis. Et iterũ paulo poſt. Sunt etiã nõnulli acuẽdis pueroriũ ingenijs / nõ inutiles luſus.

Mun⁹. Munerarius. Laniſta. Appollinares ⁊c.

Luſus.

¶ Epitome capitis. cxcix.

¶ Libertas in loquẽdo accipiť in bonũ licẽtia fere in malũ. Siť libere ⁊ licẽter agere differũt. Scholaſtici aũt. cõmeatũ petere debẽt nõ licẽtiã dũ ludere volũt.

Libertas: Licẽtia.

¶ Libertas ⁊ licẽtia. Cap. cxcix.

Libertas in loquẽdo accipiť in bonũ: quũ q̃s nõ timide (qđ ſeruile eſt) ſz ingenue ⁊ libere: hoc eſt vt liberũ hoiem decet: loquiť. Licẽtia ỽo in malũ qñ hac libertate abutiť vſq̃ ad temeritatẽ ⁊ ꝓcacitatẽ: vñ Quiti. Que in: alijs (inquit) libertas eſt: in alijs licẽtie vocať. In agẽdo ſiť quoq̃ mõ: vt libere fecit: libere egit. i. digna libero homine. Cice. ſepe de libere dictis: aut factis loquiť: ⁊ de licẽtia Clodiorũ q̃riť. Quinti. Porro q̃ cõfeſſum defendi: non abſolutionẽ ſceleris petit: ſed licẽtiã. Teren. Deteriores oẽs ſum' licẽtia. Eſt aũt hui' nominis ſiğatio impunita q̃dã facultas agendi quicq̃d velis: de facto loquor: nã de verbo iã dixi qđ dubitationẽ nõ habet: ideo hoc di-

Libertas ſemꝑ i bonã pte: Licẽtia malã capiť

Decus. Dedec' Dedecoro. Decor. Decore ✠ Decoro med. longa ⁊ media breui.

Jocus. Ludus.

Jocus. Seruij.

Alludere. Ludus. Luſus. Luſio.

Ludus loc' / vbi aliq̃ ars docet.

Triualis ſcientia.

Ludus gladiatorius.

co:q3 videtur vocari posse in dubiũ de facto. Siquidẽ Sallusti. in Jugur. ita ait Romã legatos ire iubet: agẽdarũ rerũ / ꝛ quocũqꝫ mõ cõponẽdi licẽtiã illis pmittit: q nescio an in malã accipi debeat: quasi: vt male ꝛ cũ dãno atqꝫ dedecore regis possint cõponere. Quale est Quinti. An existimas hãc legatis dari peccãdi licẽtiã / vt quecũqꝫ scelera in eo officio cõmiserint: cũ his oib9 hac vna lege decidãt. An etiã in bonũ: vt solẽt dicere iurisconsulti: data est mihi licẽtia eũdi: redeundiqꝫ: qualiter etiã plericqꝫ ecclesiasticorũ scriptoꝝ locuti sunt. ¶ Epitome capitis. cc.

Licentia nõ semp in malaz partẽ accipi.

¶ Jndulgẽtia est obsequẽs pmissio: ꝛ cõcessio atqꝫ (vt Quin. dicit) mollis educatio. Venia aũt remissio culpe: sed q̃si p indulgẽtia / ꝛ gr̃a seu beneficio accipit. Potius aũt dicemus: facio tibi potestatẽ eũdi: qꝫ do licẽtiã. Penitere est interdũ pudere ꝛ parũ videri.

¶ Jndulgentia ꝛ venia. Cap. cc.

Jndulgentia Theologorũ lapsus.

Jndulgẽtiã vulgo nunc accipiũt p venia: vt indulgentiã tibi deus tribuat: vel de9 tibi indulgeat: qõ q̃s neget dici non latine? Jndulgere eñ est cõcedere: ꝛ (vt sic dicã) obsequẽter / delicateqꝫ tribuere: cui9 rei admoneri certe debuerãt illo trito versu: nescio cui9: sed certe inter minutos authores latinissimi: ꝛ quo mille annis nemo carmẽ scripsit elegãti9. Jndulgere gule noli q̃ vẽtris amica est. Nunqd in gulam nequaqꝫ misericordes iubemur esse: anteqꝫ peccauit? an ne committemus vt illa peccet? Quinti. Mollis illa educatio quam indulgentiam vocamus: neruos omnes ꝛ mentis ꝛ corporis frangit. Non ergo indulgẽtia pro venia accipienda est. Est eñ venia remissio culpe: vt idẽ. Peccaui: ꝛ veniã peto: ꝛ errare hominis est: ꝛ ignoscere patris. Melius q̃ ecõtrario veniã p indulgẽtia accipiũt: vt Uerg. j. Enei. Orãtes venia: ꝛ tẽplũ clamore petebãt: ꝛ Cice. p Archia. Dabitis mihi hãc veniã: id est indulgebitis cõcedetisqꝫ mihi hoc: si forte peccauero. Nã apud hũc virũqꝫ indulgẽtia reperit. Terẽ. Da pater veniã: sine te exorẽ. Hec duo pro vtroqꝫ posuit: id est da veniã: et sine vt hoc etiã si improbũ sit abs te impetrẽ: ꝛ cũ veniã tua dixero: hoc est siqd erro: tñ cũ pace tua ꝛ (vt isti loquunt) cũ licẽtia tua dixero. Fequẽter legim9: facio tibi ptãtẽ eundi ꝛ redeũdi: quẽ in modũ mallẽ ego dicere: qꝫ do tibi licẽtiã. Parro dare ptãtẽ pl9 est qꝫ facere ptãtẽ. Est eñ dare potestatẽ: rẽ alteri9 arbitrio cõmittere. Ex hoc veniã dare / admoneo: vt dicã de penitere: qõ nõnunqꝫ p pudere / siue tedere accipit: vt Liui9 lib. j. Nec me eorum sententie esse penitet. Cicero de senectute. Nũ igit si ad cẽtesimũ viriset annũ: senectutis suꝫeũ peniteret. Uergi. Necte penitcat calamo trusisse labellũ. Quod q̃ exponunt pro parũ videat: mihi nõ probantur.

Veniã.

ℭ Venia p indulgẽtia nõnunqꝫ accipit.

Facere potestatem.

Dare potestatem.

Penitere.

¶ Epitome capitis. ccj.

¶ Ambitio in aio est: ambitus in actu: quẽ comitat id vitium: que Symonia dicit: sed ea potius in spiritualib9 est. Quicquid aũt ambitus facit ambitio facere cogit.

¶ Ambitio ꝛ ambitus. Cap. ccj.

Ambitio. Ambitꝰ.

Ambitio in aio est: ambitus in actu. Nã qui preter modũ cupit: aut honores / aut laudẽ ambitiõe peccat. Qui vero dilargit pecuniã suã: aut populo muneribꝰ ludisqꝫ blãdit: aut ceteris artibus que legitime non sunt: ad publicos honores tẽdit: ambitũ cõmittit: cui similis est quã hodie Symontã vocant a Simone mago: nisi q̃ hanc tantũ in rebus sacris volunt esse. Ambitus ab ambio venit: siue q̃ is qui nõ sue virtuti cõfidit: nõ recte graditur sed per circuitũ: siue q̃ Romani qui honores peterẽt: singulos circuibant: prehensantes roganteqꝫ / vt se in suffragijs adiuuarẽt siue q̃ qui pro adipiscendis honoribus solliciti sunt: quũ rogãt exordio quodã lõgiore / ꝛ verborũ circũitu vtunt. Hec oĩa que ambitus facit: ambitio facere cõpellit: a qua ambitiosi dicunt: nõ ab ambitu. Nõnunqꝫ ambitus pro affectu ambitionis accipit apud Quinti. siue pro specie quadã fauoris: ꝛ q̃si captatione misericordie: vt si iuuenis innocentissimus iudices vti vellet ambitu tristissime calamitatis: poterat allegare vobis amissam cũ oculis cogitationũ omniũ temeritatẽ. Ab hoc etiã ambitiosus dicit: vt apũ eundẽ lib. vj. Nõ sum ambitiosus in malis: nec lachrymarũ augere causas volo: vtinãqꝫ esset ratio minuẽdi. Ouidius li. iij. de ponto. Sed tñ hoc factis adiunge prioribꝰ vnũ. Pro nostris: vt sis ambitiosa malis.

Ambitiosus.

¶ Epitome capitis. cclj.

¶ Uicus est regio vrbis / aut oppidi: aut etiã in agro frequentes ville et domus: que tamen in suburbio sunt suburbana dicuntur. Castellum est diminutiuum castri. Castra autem sunt vbi milites tentoria fixerunt. Oppidum de qualibet vrbe dici potest preterqꝫ de Roma: que tantũ vrbs. Uicinia est multitudo vicinorũ: aut locus: vicinitas ipa propinquitas.

¶ Uicus ꝛ suburbana. Cap. cclj.

Uicus. In vrbe fiũt vicicõneris ꝛ cohereꝫtib9 edificijs.

Jcus pars vrbis: diuisa est enim vrbs in vicos: q̃si in mẽbra minora: sicut Suburra: Carine: Esquilie vici Rome (vt opinor) erãt Nã regiones circa viginti fuerant: hodieqꝫ tantũ tredecim seruant nomina. Uici autem et olim ꝛ nunc vltra mille. Extra vrbem vero frequentes ville / ac frequentes domus instar vici: vrbani vici vocant: si mõ suburbana nõ sint. Tũc nãqꝫ suburbana dicunt plurali quidẽ numero. nam singulari significat prediũ in suburbanis: vt suburbanũ meũ: ꝛ suburbana mea: si plura sunt: quale est in similibus: vt fui in Cumano: in Tusculano: id est in fundo meo Cumano: ꝛ p̃dio meo Tusculano: eram9 in Formiano tuo: ꝛ i Põpeiano Varronis. i. in villa

Suburbana.

tua et Varronis. Ceterum vt ad rē redeam⁹.
castellū. Hic vicus pagan⁹ fere muris caret. Nā si ha
Castrū. beret muros castelli nomē acciperet: qđ a ca-
Castra. strū descēdit. Quo significat loc⁹ muris mu-
nitus. Et (vt Seruⁱ⁹ ait) vbs. In plurali vero
notū est appellari locum: in quo milites tēto-
ria fixerūt: q̄q̄ varius mos est castrametādi.
Veteres solebāt illa fossa / vallo q̄ circūdare:
et alijs pro natura loci munitionib⁹. Oppidū
oppidū. omnis vbs est preter Romam: que peculiari
Vrbs. noie vbs vocari cepta fecit vt cetere vbes
Roma. oppida vocarent: q: ipsa oppidum amplius
✠ Ety- nō est. Vade dicat vbs / et oppidum tum alij
mologia dixere: tum parum attinet de etymologia di-
plerūq̄ sputare: que plerūq̄ fallax est: et imprimis (ni-
fallax et fi fideli fundamēto nitat) friuola. Vicinia au-
friuola ē tē non tā hoies qui eundē incolunt vicum si-
Vicinia. gnificat: q̄ qui prope domum tuam habitāt.
Vicini- Vicinitas autē non hoies sed propinquitatē /
tas. proprie quidē vicinorum: abusiue vero etiam
ceterarum rerum. Nonnunq̄ cōtinēs pro cō-
tēto: vt laudāda / vel potius amāda vicinitas.

¶ Epitome capitis. cciij.

¶ Commentaria seu commentarij sunt libri capita rerum complectentes: aut rem cōpendiose explanantes. Accipitur etiā commētadiose explanantes. Accipitur etiā commētarius pro hoie. Cōmentum vero est ipsa cōpēdiosa excogitatio et fictio.

¶ Commentarium. Cap̄. cciij.

Cōmentarij. Commētarij nomen quid significet: certio Declanationum lib. Seneca declarat: quum dicit. Sine cōmenta rio nunq̄ dixit: sed cōmentario contentus erat: in quo nude res ponunt: et Cicero in Bruto. Non est oratio / sed capita rerum et orationis cōmētarij paulo pleni⁹: et Quintilianus. Plerūq̄ autē multa agentibus accidit: vt maxime necessaria et vtiq̄ initia scribāt cetera que domo afferūt cogitatione complectantur: subitis ex tēpore occurrāt: qđ fecisse M. Tullium in suis commentarijs apparet. Sed feruntur et aliorum quoq̄ et inuēti forte: vt eos dicturus quisq̄ cōposuerat: et in libros digesti et causarū que sunt acte a Seruio Sulpitio: cui⁹ tres oīones extant. Sed hi de quibus loquor commētarij / ita sunt exacti: vt ab ipso mihi in memoriā posteritatis videantur esse cōpositi. Per hec Quinti. verba colligit / nō modo id qđ dicebā: simulq̄ in plurali hoc nomē esse generis masculini: quū in singulari sit neutri: de quo mox etiā dicā: verūetiā et cōmentarios idē esse qđ libros. qđ Cicero cōfirmat tum. iij. li. de finib⁹ dicēs. Tuipse quū tātū librorū habeas: quos hic tādē req̄ris cōmētarios? quosdā inquā Aristotelicos? Tū ij. de orato. Tres patris Bruti de iure ciuili libellos tribus legēdos dedit: ex libro primo forte euenit ꝛc. Ac statiz post. Vbi sunt hi fundi Brute: quos tibi pater publicis commētarijs ꝺsignatos reliquit? q̄ nisi puberē te tā haberet: quartū librū cōposuisset: et se in balneis locutū cū filio scriptū reliquisset. Ecce eandē rē tribus vocabulis Cicero declarauit: libellis: libris: et commētarijs: quare ita sentio: oēs cōmētarios libros esse: sed nō cōtinuo libros Dicim⁹ cōmētarios. Namq̄ vbi res sunt late diffuseq̄ tā in ma explicate: vt nō breui⁹ q̄ poterā tractate: libri sculino tm̄ sunt: nō cōmentarij. Unde Cesaris cōmē- gñe com tarij: in quib⁹ ad exequēdā hystoriā alijs videt mētari⁹: subiecisse materiā: qui si fuerint singuli: cōmē q̄ i neutarū vel cōmētarius / vel liber dicet. Liuius tro com- libr. xlviij. Queri iussit ab eo: quē de his reb⁹ mētarū cōmētariū a patre accepisset. Quum respon- cōmēta disset acceptisse se nihil prius / nec poti⁹ visum rij siuēt esse: q̄ regis ipsius de singulis responsa acci- cōmēta pere librū poposcerunt. Si plures: prim⁹ et se- ria voc̄ cūdus cōmētarius: nō primū et secundū cōmē tur expo tariū: vt Hirti⁹ sine Oppius qui accessionem sitiōes si adiecit Cesaris cōmētarijs ait. Proximus al ue inter- terue cōmentarius: nunq̄ cōmentariū: ita mi pretatio hi annotasse i magnis authorib⁹ videor. Qui ne sauto dā tamen aliter faciunt: vtiq̄ in alia significa rū qđ in tione: que est (vt sentio) expositio / et interpreta ijs mul- tio authorū: vtroq̄ genere: promiscue vtētes: ta cōmi- vt Aulus Gelli⁹. Est adeo Probi grāmatici nisi cant. cōmētarius satis curiose fact⁹. Et iterū. Nonnulli grāmatici qui cōmētaria in Vergiliū cō Cōmen posuerūt. Iterū quoq̄. Noster Scaur⁹ in pri- tum. mo cōmētariorū: quos in Gorgiā Platonis cōposuit / scriptū reliquit Boeti⁹. Qđ in his commētarijs diligētius expediuim⁹: qui a nobis in eiusdē Cice. topica scripti sunt. Et iterū. Quo aūt mō de his dialectis locis disputetur: in his cōmētarijs / quos in Aristo. topica a nobis translata cōscripsim⁹ expeditū est. Quidā etiā talia hmōi opera cōmētū vocauerūt: vt Nigidius: Donatus: Prisianus: alijq̄ nōnulli. Seruⁱ⁹ cōmētarū / cōmētariosq̄ pro hoie accipere videt: quū inquit in. vij. Eneid. Dixit quidam cōmētari⁹: cōnexa legēdū et in Geor. j. Supfluo mouēt questionē cōmētarij.

¶ Epitome capitis. cciiij.

¶ Cenaculū est ꝓprie locus cenādi in parte superiore dom⁹: accipit tñ ꝑ quocūq̄ loco altiore pauperib⁹ locari solito. Cenatio vero locus est ad cenandum in imo situs.

¶ Cenaculum et cenatio. Cap̄. cciiij. Cenaculum. cenatio.

Cenaculū locus ad cenādū in loco superiori. Cenatio loc⁹ ad cenādū: sed in imo poti⁹. Iuue. Et algētē rapiat cenatio solem. veruntamē cenaculū nō tā ꝑ loco cenādi: q̄ ꝑ parte dom⁹ superiore accipit: q̄ frequēter hospitib⁹ habitāda locari solet: q̄ totā domū cōducere nō possunt: et parte inferiore: siue illa taberna / siue officina sit: nō habēt opus: cui⁹ rei ꝑferrē exēpla: nisi abū de Varro sufficeret: dicēs. Ubi cenabāt cenaculū vocitabāt. Postq̄ in superiore parte centare ceperūt: superioris dom⁹ vniuersa cenacula dicta: postq̄ vbi cenabant plura facere ceperunt. ¶ Epitome capitis. ccv.

¶ Epule sunt cibi vulgares: et vt dicim⁹: quotidiani in vsum nostrū cōparati. Epulum solēnis cibus: publicis conuiuijs aut parentalibus aptus. Dapes autem sunt aut cibi deorū: aut nostri in sacrificijs eorum.

¶Epule:epulū ⁊ dapes. Cap̄.ccv.

Epule. Epulū. ✣Sipō. cōtra vallaz dicit. Dapes nō deoz dūtarat eſſe epulas ſz largiores et nymo credimus: q̄ ita in.iij.lib.in Hieremiā opiparoſ inquit. Hos autē ⁊ in gētibus ferre cibos:et apparatus. mar ⁊ a nobis vulgo appellant parentalia: eo q̄ a ti. Fugerit an mē vel deorum:vel noſtras in ſacrificijs deoꝝ.

Epule ſunt cibi miniſterio hominū ⁊ in noſtrū vſum cōparati:epulū ſolēniores quedā epule:⁊ ꝓprie publicū cōuiuiū in ꝓpatulo numeroſis ciuibus exhibitū:ſiue in dedicatione tēpli alicuius:ſiue in honorē deoꝝ: vel in magnificētie oſtētationē:ſiue in funere magni alicui⁹ viri: cui ſimile eſt q̄ hoc tpe fit:quū publice paſcimus pauperes p̄ſertim in mortib⁹ propinquorum:qđ vel idē eſt pene q̄ parētare ſi Hieroclis et nymo credimus: q̄ ita in.iij.lib.in Hieremiā opiparoſ inquit. Hos autē ⁊ in gētibus ferre cibos:et preparare conuiuiū:qđ Greci νεκλεια vocāt: ⁊ a nobis vulgo appellant parentalia: eo q̄ a parētibus iſta celebrentur. Dapes volūt eſſe ſam phebi cenā q̄ Thyeſte Ignoro fugimus nos ligurine tuā. Illa q̄dē lauta eſt dapibuſq; iſtructa ſupbis. Sed nihil oīno te recitā te placet Segesp humo. Fruges. ✣Pliñ. Segetes q̄ interquieuere fundunt roſā odoratiozez.

¶Epitome capitis.ccvj.

¶Seges eſt ꝓprie vnde panis fit:ſed nondū demeſſa:vſurpat aūt pro humo ipſa. Fruges vero quicq̄d ex fructu terre in alimoniā vertimus. ¶Unde vina ⁊ poma inter fruges non inter ſegetes numerant: vt patet in Liuio: q̄ Gallos dulcedine frugum maxime vini dixit captos:⁊ arborē frugiferā.

¶Seges ⁊ fruges. Cap̄.ccvj.

Seges eſt eorum ſeminū ex quib⁹ cōficitur panis nondū demeſſa: nonnunq̄ contentū pro continēte vſurpātes: ipſam humū ad accipienda ipſa:ſemina ſubactā ſegetē vocamus: vt Virgi. Illa ſeges demū votis rñdet auari Agricole:bis q̄ ſolē:bis frigora ſentit. Fruges ꝙo q̄cq̄d ex fructu terre in alimoniā vertim⁹. Liuius. Eā gentē tradit fama dulcedine frugū: maxime vini: noua tū voluptate captā. Idē. Nō arbore frugifera:nō ſatis in ſpem relictis. Pliñ.titulū dedit de arboribus frugiferis.

¶Epitome capitis.ccvij.

¶Sementis proprie eſt ſatio ſeu ſeminatio. Meſſis aūt ipſa meſſio:aut ſeges iā matura. Accipit rñ ſementis etiā pro ſemine:⁊ tpe ſerendi. ¶Uñ Vācinel. Semētis pro ſatione ⁊ p ſemine lib.j.faſt.apud Ouid.legit. Ait em̄ Uillice da requiē terre ſemēte peracta. Da requiē terrā qui coluere viris. Et paulo infer⁹. Uos date ꝓpetuos teneris ſemētib⁹ auctus. Ne noua p̄ gelidas terra ſit vſta niues. Columel. ꝙo lib.ij.c.x.ſementē p ipſo ſerēdi tpe poſuit. Ait em̄ ſic de lēte. Stationes eius duas ſeruamus:alterā maturā per mediā ſementē: ſeriozem alteram menſe Februario.

¶Sementis ⁊ meſſis. Cap̄.ccvij.

Sementis. ✣Pliñ. Sūt qui putent properēt feſtinatq̄ ita naram ſe

Sementis eſt ſatio:ſiue vt ſic dicā ſeminatio. Liui⁹. Cāpani ſementē facere poſſent. Miror quare quum in aliis locis apud Hieroñ.plurimis: tum in Geneſeos principio ſemētis p ſemine poſitū eſt. Meſſis tū ipſa meſſio eſt: tū ſeges tam matura. Cice.de ora. Qualē ſementē feceris:ita meres?

¶Epitome capitis.ccviij.

¶Malleolus eſt pars ſarmenti/ formā mallei habēs:⁊ plātationi apta:ſarmētū aūt totū mentē q̄ ervite reſecat:aut eradicat:q̄ arefactum pōcipe tā ſarmētū q̄ malleolus vocari ſolet. ¶Differe ſeroti ferunt ergo vt pars ⁊ totū:ſed ad cōbuſtionē nā ſemp reſeruata materies/nunc malleolus:nūc ſarmentum appellata reperitur. Meſſis.

¶Malleolus ⁊ ſarmētū .Cap̄.ccviij.

Malleolus a ſarmento ſic diſtat: vt Malleo pars a toto. Eſt enim malleolus (vt lus. placet Columelle) in modū mallei roſtra habēs apt⁹ plantationi. Qñ autē arefacta ſarmēta ſunt cū malleolis ignī reſeruata idifferēter vocant. Nā ⁊ Hānibalē legim⁹ ſarmēta cornib⁹ boū alligaſſe:eaq̄ icē diſſe:vt hoſtes falleret:⁊ nōnullis ciuib⁹ Romanis/q̄ domos haberēt plenas malleoloꝝ: ad Capitolij/vel vibis incendia fraudi fuit.

¶Epitome capitis.ccix.

¶Herba dici ſolet/q̄ terre adheret:⁊ hyeme demorit. Frutex inter herbā et arborē media perēnis quidē eſt ſed ad iuſtā menſurā arboris non accedit aut nondū acceſſit:nam ſoboles quoq̄ arborū ⁊ plantula frutex dici ſolet.

¶Arbor ⁊ frutex. Cap̄.ccix.

✣Frutex aliqñ p ſtirpe ponitur. Suet.de Veſpa. Singulos repēteramoſ a fruticededit. Fruticor

Arbor a frutice ita differt vt frutex ab herba. Eſt em̄ frutex qui ad iuſtā magnitudinē arboris non aſſurgit: ſtatura ſilis eſt multis herbis: ſed non demorit̄: neq̄ areſcit vt herba: ſed perēnis eſt. Inter frutices eſt ſoboles quoq̄ illa arborū ⁊ plātula. Ab hac fruticari verbū: quaſi fruticē renaſci ex arbore. Marcus Tullius ad atticū. Exciſa eſt em̄ arbor:nō euulſa: Itaq̄ q̄ fruticetur vides. Nā illud qđ ſepe legimus fruticari pilū/tranſlatum eſt.

¶Epitome capitis.ccx.

¶Acini:bacce:poma ⁊ nuces:arborum ſunt fructus quibus veſcimur:ſed acini minutiores denſius naſcentes. Bacce etiā minutiores:ſed diſperſius ⁊ rarius naſcentes. Poma vero maiores ſunt arborū fructus:⁊ corticem mollē habētes vt mala:⁊ pira:⁊ pruna. Nuces vero quecūq̄ principalē fructū ceu nucleū teſta:aut cortice duriori cōcludūt. ¶Unde caſtanee: amigdale: iuglandes ⁊c. nuces ſunt: pruna vero:ceraſa ſeu ceraſia:ſiue perſica: et ſimilia:q̄ nucleū teſta cōcludāt: poma. Glās autē ⁊ quicunq̄ alius fructus ſyluester in numerū predictorū non venit. Sunt autē bacce etiā gēme dicte q̄ baccarū inſtar ſint:at Bacche Bacchi ſacerdotes.

¶Acinus:bacca:pomum et nux. Cap̄.ccx.

Acini. Bacce. bacca ſignificat minutiores arborum fruticū ve denſius naſcuntur:bacce vero diſperſius ⁊ rarius. Inter acinos enim numerantur vue grana: hedere grana: ſambuci grana: ebuli grana: malipunici grana: addo etiam morum: et quicquid his eſt ſimile inter baccas vero fructus lauri/fructus olive: corni: loti: quam fabam ſyriacam

Officiū.

Pomũ. Cerasũ. Glans.

vocãt:myrti:lentisci:similiũq;. Supra hec aũt poma dicunt dũtaxat quib⁹ vescimur. Cerasum vo:vel(vt Seruio placet.)Cerasiũ ꝛ prunũ: ꝛ mespilũ: poma nõ acini neq; bacce nominant. Glans in numerum istorũ nõ venit. Syluestris em̃ ꝛ pastio porcorũ est. Castanea in nuces refert. Unde Uerg. Castaneasq; nuces.sicut pinus:corylus: siue a loco auellana: amigdalus iuglans: ꝛsi qua sunt his similia: nõ poma dicũtur: sed nuces. Nõunq; acini ꝛ bacce indifferẽter ponuntur:vt Uerg. Sanguineis ebuli baccis minioq; rubentem.

¶Epitome capitis.ccxj.

¶Crepit⁹ sonit⁹ est violẽt⁹ ex impulsu resultãs/ vñ fit crepitare: qõ est cũ vocis eruptiõe/ ꝛ sonitu immani.i.feroci ꝛ modico reprehendere. Specialiter aũt crepit⁹ est qui natibus edit sonitus. Strepitus vero fit ex corporũ cõtactu:ex collisione rerũ:ꝛ multarũ vocũ cõfusione sed modica. Proprie aũt est ambulãtiũ pedũ/manuũq; aliq̃d pertractãtiũ sonus: vnde ad fortune põpã trãsfertur:q; diuitũ comitatus strepitũ emittit. Fremit autẽ est vehemens hmõi sonitus vel fluctuũ maris:ꝛ ppli obmurmurãtis:aut etiã hois excãdescẽtis:ꝛ q̃si vocẽ preiracũdia immutãtis. At stridor ꝛ acrior ꝛ q̃si sibilãs collisio:vt dẽtiũ cõcussorũ.

¶Crepit⁹:strepit⁹:fremit⁹:ꝛ stridor.Ca.ccxj.

Crepit⁹ Crepito

¶Crepit⁹ sonit⁹ est violẽt⁹ ex impulsu resultãs: vnde increpare est cũ eruptione vocis ꝛ immani sonitu reprehẽdere. Cymbala tympanaq; crepitãt. Uñ fit crepitaculũ. Tube quoq; ꝛ cornua similiaq; crepãt siue crepitant. Crepit⁹ quoq; speciali vocabulo q̃d significet: malo me tacẽte min⁹ notũ esse:q; me dicẽte nimis.

Crepitaculum.

Strepitus.

¶Strepit⁹ fit ex corporũ tactu:siue collisione rerũ ꝛ multarũ vocũ in vnũ cõfusiõe:si mõ nõ fit immoderatus: tũc em̃ dicit fremit⁹: vt ex alto mari sonus fluctuũ:ꝛ in pplo murmur. vocat etiã fremit⁹ quin ꝛ indignãtis ꝛ excãdescẽtis:ꝛ quasi humanã vocem preiracũdia immutãtis vox oratioq; fremit⁹ dicit. Stridor est actio: et quasi sibilãs collisio. Strepit⁹ tñ ꝓprie pedũ ambulãtiũ/manuũq; aliq̃d pertractãtiũ sonus est. Appellat etiã fast⁹/ ꝛ põpa diuitiarũ: quasi a strepitu comitantiũ:vt apud. M. Fabiũ. Hic quũ me euocasset subito trepidum: totoq; fortune sue strepitu circunstetisset.

Fremit⁹

Stridor Strepitus.

Strepitus ꝓ põpa.

¶Epitome capitis.ccxij.

¶Officiũ est virtutis actio pro loco: ꝓ tẽpore:ꝛ pro rerũ dignitate: quasi tã minus ad qõ exhibẽdum quicq; effectũ est: vnde magistratuũ et honestorũ opificũ etiam vocamus officium:quin etiã beneficia/atq; obsequia debite facta officia vocamus.

¶Officium ꝛ officia. Cap.ccxij.

Officiũ.

¶Officium est virtutis actio.qõ Greci καθηκον vocant: vel vt lati⁹ explicẽ: p loco/ pro tpe: pro rerũ dignitate: similibusq;. Inde illud est qõ dicit a multis. In familia bñ instituta oẽs in officio sunt.i. oẽs agũt qõ debẽt; ꝛ missi sunt legatis obuiã ciues officij gratia. Et circũstabãt Senatores Cesarẽ sedẽtẽ i aurea sella officij gr̃a ✠ Li.li. i.honoris gr̃a quẽ legatis Cesariue exhibere iuj. de fidebem⁹ Nihil em̃ tã nos decet q̃ merẽti vl̃ honi. Uõ honorẽ exhibere:vel opẽ ferre. Quo factũ est ẽt rõne ac vt officia significẽt bñficia:siue obsequa. Unde tũ sit i illud Cic. Odiosum sane genus hoim est officiũ apcia exprobrantiũ:q̃ meminisse debet is in quẽ pellam⁹. collata sunt: nõ cõmemorare q̃ cõtulit:ꝛ illud Quinti. Durit me similis etas:euicerunt officia:cepit fides:amãtẽ odisse nõ potui. Magꝑ benefistratus quoq; officiũ dicit: siue q̃ honoris cã ciovl̃ob fact⁹ est: siue opis pplo ferẽde: siue q̃ius suũ sequo. cuiq;: ꝛ qõ cuiq; debeꝫ reddat. Cetere aũt artes que mõ honeste sint: suã rationẽ officium vocãt: vt officum grãmatici:officium medici: officiũarchitecti.

Officiũ

Imi etiã poemata dicũtur sine reuerentia lasciuiam imitãtia Ouidi⁹. Scribere si fas est imitãtes turpia mimos.

¶Epito.capitis.ccxiij.

¶Histrio est q̃ personat⁹ in scena voce:ꝛ corporis gestu fabulas agit. Mimus q̃vel intra/ vel extra scenã gesticulatiõesquasdã exercet: imitaturq; mores hoim ac naturas: pfertim obscene:ꝛ tã hoies q̃ poemata mimos vocamus:a mimeome qõ est imitor.

¶Histrio ꝛ mimus. Cap.ccxiij.

¶Histrio q̃ psona⁹ in scena tragedias agit/ comediasq; voce:ꝛ corpis gestu. Mimus q̃ vel intra vl̃ extra scenã gesticulationes quasdã exercet: imitaturq; mores hoim/ ac naturas pfertim obscene. Nã mimoꝝ scriptores res obscenas vt amores tractant. Primũ e Tusco quodam hoie tractũ nomẽ esse Tit. Liui.ac Uale. maxi.autores sunt. Alterũ e Greco venit απο του μιμεομαι. Mimi tã hoies q̃ poemata vocant.

¶Epitome capitis.ccxiiij.

¶Actor dicit q̃ agit causam:vt orator:aut gestũ vultus ꝛ corporis: vt comedus:tragedus: ac mimus ois. Actio em̃ est tã ipsa ꝓnũtiatio: q̃ oro q̃ habet: ꝛ q̃ oro scripta. Act⁹ aũt sunt fabularũ q̃ agunt partes. Author vero cõis gñis: sine verbi origine(nã neq; ab augeo latino: neq; ab αυξανω verbo greco deducit)dicit quasi factor:ꝛ rei gestor:ac cõditor:vt q̃ bellũ gerit:aut pacẽ facit:aut aliud opus etusautor ẽt: sicut ꝛ is cui⁹ noie/ꝛ authoritate alij rẽ gerũt: hoc est hõ in quo est ius/ptãs/ac dignitas. Quinetiã pupillor authores dicunt:quoꝝ res administrãt. Preterea duces militũ authores vocant vñ autorare quasi obligare/ ꝛ subijcere. Et inde authoramẽtũ qõ est quasi obligatio nexusq; vel quasi stipẽdiũ quoddam/ ac pretium laboris. Auctio vero est venditio in publico/ac loco celebri. Uñ auctionarie sic publice quasi sub hasta vendere supellectilia pcsertim. ¶Hec ex Ualla. Addit Mã cinellus ex Calderino dicens. Referam hic Manci. quod Domiti⁹ in epistola Sapphus poetice scripsit. Asserit em̃ q; autorare est eligere i militiã: milesq; autoratus ab imperatore operã rare. prestat:receptus scz in iura militaria et in im- Exauto peratoris fidẽ. Inde exautorare diminuere rare. est. Et autoramentũ significat illã adscriptionẽ simpliciter/ nõ aũt stipẽdiũ. Autorat ergo

Author⁹

Exautorare

imperator militē: quū eū scribit. Nā q̄cq̄d deinceps agit miles autorat⁹: ad imperatorē refert: cui victoriā parat. Hec ꝛ plura ille. Seneca ꝓterea epīa. j. li. xvij. sic ait. Multū autē a fortuna petēdū est. Deinde sperāde opes: autoramēta sunt seruitiū. Ubi quidē metaphori eos locutus: est hec Mancinellus.

Actor.

Actio.

¶ Actor ꝛ author. Cap. ccxliij.

ACtor ꝛ author: ita differunt: q̄ actor dicitur orator: q̄ agit causam / quicq̄ gestū vultus et corporis agit. Uñ tū ipsa pnūtiatio: tū oro: q̄ habeī: tum oro scripta actio appellata est. Itē Comed⁹ ꝛ Traged⁹. i. histrio q̄ agit gestus in scena: ꝛ qđ huic generi simillimū est: q̄ agit Atellanas: etiam⁹ ois / actor vocari pōt: et partes comedie act⁹ dūr. Nā comic⁹ tragicusq̄ poeta ipse est comediarū tragediarūq̄ cōditor. Autor aūt est (vt sic dicā) factor. Nā factor in vsu nō est: nisi in q̄busdā e greco trāslatis. Et illud quotidianū Credo in vnū deū pr̄em oipotētē factorē celi ꝛ terre grece est ποητην hoc est poetam. At nos poetas ceterosq̄ operū cōditores autores vocam⁹: ꝛ illū q̄ fecit aliqđ op⁹: qui egit bellū: q̄ egit pacē: autorē opis: autorē belli: autorē pacis: nūq̄ actorē. Quidā originē eius e greco repetūt αυξανω: sed a latino quoq̄ facilius formari pōt: nisi q̄ nullū latinū in or a supino descēdēs est cōis gn̄is: vt autor. Nā cum est ab augeo (si mō vnq̄ reperiī) auctor ꝛ auctrix facit: vt Seruio placet in Uerg. scribēti. Idē super donati artē ita ait. Queritur autor vtrū per se (an de verbo oriaī. Sed sciēdū est q̄ a se nascīt. Nā illud qđ est augeo: nō nos seducat: q̄ inde veniat. Aliud est enī augere: aliud autorē esse. Ego vero a Seruio nō oino dissentio: quū huius vocis nō videaī mihi origo esse: nec augeo nec αυξανω: ꝛ inauditū est significationis illi⁹ hic et hec autor esse. Nam / nunq̄ aliud (quātum ego sentio) significat q̄ duo. Unū qđ dixi: et alterū qđ est huic simile: hoiem in quo est vis potestas ꝛ dignitas: vnde autoritas dicta est: vt apud Liuiū dicitur. Decreuerūt enī: vt quū ppīs regē iussisset: id sic ratū esset: si patres autores fierent: hoc est autoritatem (vt aiūt) suā ꝛ decretū interponerēt: ratū haberēt: atq̄ ratificarēt siue cōprobarēt. Et alibi. Maiores nr̄i nullā ne priuatam quidē rē agere feminas sine autore voluerūt. In manu esse parētum: fratrum virorumq̄ ꝛ autores pupilli vocanī: in quoꝝ administratione infirma etas: resq̄ eius sunt. Ideoq̄ filios regū pupillos sub autorib⁹ fuisse legim⁹. Uñ Paulus iurisc̄onsultus. Etiā si non interrogatus tutor / autor fiat: valet autoritas ei⁹: quū se ꝓbare dicit id qđ agit hoc est eū autorē. Et pōponi⁹. Et si plurib⁹ datis tutoribus vni⁹ autoritas sufficiat: tametsi tutor autorei. Quare autores sentētie alicuiusq̄ cōsilij vocanī hi quoꝝ sniam cōsiliūq̄ secuti sum⁹: ꝛ duces militū autores vocanī. Uñ autorare. Li. li. xlvj. Signo dato suo impressas tabellas misit: ꝛ vero pignore velut autoratū sibi ꝓditorē

Actus.

Autor. Factor i dianū vsu nō ē rē celiꝛ terre grece est ποητην hoc est poetam, nisi in q̄busdam e greco trāslatis

Autoritas.

Autorare.

Autorāmētum.

rat⁹ est. i. obligatū ꝛ subiectū. Et Vale. marī. li. iiij. Autorato socijs officio. Sue. lib. iij. De legēdo vel autorādo milite: ac legionū ꝛ auxiliorū descriptiōe ex quo fit autoramētū vel q̄si obligatio nexusq̄: vt quasi stipēdiū quoddā: vel quasi prietiū cuiusdā militie ac pugne actionisq̄: vt Quint. Nec difficilē sane sub illo presertim autoramēto habuisset missionē: sed noluit gladiator viuere. Sue. Mun⁹ gladiatoriū dedit: rudiarijsq̄ q̄busdā reuocatis autoramēto cētenū millium. Cic. Quoꝝ ipsa merces autoramētū seruitutis est. Se. lib. vij. epī. Nullū sine autoramēto malum est. Auaritia pecuniā ꝓmittit. Luxuria varias voluptates. Ambitio purpurā / ꝛ plausum: ꝛ ex hoc potētiā: ꝛ q̄cq̄d potētia pōt mercede tevitia solliciтāt. Deniq̄ autor nihil habere cōe cū augeo neq̄ cū αυξανω auctio ꝓbat. Que est vēditio q̄dā in publico ac loco celebri: et hinc auctionari publice fere sub hasta vēdere: nō ea q̄ ad esuꝝ spectāt: sꝛ q̄ ad suppellectilē atq̄ ad alios vsus: nec fere nisi q̄ penes alū ivsu fuerūt. Differt igiī auct⁹ ab haustu: qr diuersam originē sortita sunt. Auct⁹ enī est incremētū ab augeo descendens: vt ꝛ haustus ab haurio.

Auctio.

Auctus Haust⁹.

Pupill⁹ Orphanus.

¶ Epitome capitis. ccxv. patet.

¶ Pupillus orphanus. Cap. ccxv.

PUpill⁹ est q̄ caret q̄dē pr̄e: sꝛ tātisper dū est in erate cui adhibeī tutor. Orphan⁹ q̄ caret pr̄e p̄sidioq̄ pr̄no: et q̄ summopere desyderat illi⁹ opē quū sine eo male hēat. Grecū tn̄ nomē est nō sane a veterib⁹ vsitatū. ¶ Epito. capitis. ccxvj.

✠ Fili⁹ parentibus priuat⁹ grecū nomē est.

Triclinium.

¶ Triclinium est conclaue discubitoriū: a tribus inclinatorijs seu lectis dictum. Cōclaue aūt omnis locus secretior cōclusus: veluti qđ cōptorium vocāt aulā nostri atrium vocāt: vetusti aulā pro olla vsurpabant. ¶ Aula tamē a grecis pro tota regia ponitur: non solum p ea parte quam salam: hoc est atrium vocant.

Archytriclinus.

Triclinū a nostris conclaue appellatur

¶ Triclinium ꝛ cōclaue. Cap. ccxvj.

TRiclinium a trib⁹ toris: mensisue appellatum est. Ibi enim comedebāt precipue in conuiuium accepti quū res ipsa postularet tres toros mēsasue extrui. Qui aūt huic ministerio preerat: archytriclinum vocāt. Quin. quidē triclinū vocat: quod Cice. conclaue. Nā de eodē cōuiuij loco vbi Simonides artem memorie traditur inuenisse / ille sic ait. Uix eo limen egresso: triclinium illud supra conuiuas corruit. Hic sic. Hoc interim spacio conclaue illud dicitur cōcidisse: est igitur triclinium cōclaue discubitorium. Nā conclaue generali⁹ est: qđ est etiā pars quedā in penatib⁹ remotior: in qua vel viri colloqui vel mulieres cōfabulari solent. Aulā autē qđ grecum est: nostri semper trāsferunt atrium. Nā aulā pro olla Plauto / vetustissimisq̄ dicendum relinquamus.

✠ Gel lius ex Massurij autoritate demōstrat th⁹ ꝛ cereos ligna quoq̄ penori ascribi posse: nos vero aromata caseū carnes salitas et alia esculenta dubi⁹ seruanda.

¶ Epitome capitis. ccxvij.

¶ Pen⁹ oia q̄ domi recōdita ad victū priuatū ptinēt cōtinet: quoꝝ repositoriū penariū dr. Cōmeat⁹ vero oiaq̄ ad publicū victū spe

cōclaue.

Aula.

Hora.

Annone crāt sed p̄cipue annonā/ et quicquid annone pōit por- vicem hȝ. Annona autez si tm̄ frumētaria est: tet fru- oportet macellū etiā vbi frumētū vēdit apud mēta pe- Lice. significare. ¶ Meminerim⁹ aūt q̄ repe nuſq;. riat hic penus ⁊ hec penus: hoc penus peno Penarīū ris: ⁊ hoc penu indeclinabile. Macellū autē Cōmea- ꝓprie significat locū vbi obsonia vendunt. tus.

¶ Penus ⁊ commeatus. Cap. ccxvij.

Terēt. in cunuch. Pu⁹ ad te penuz oēm con gerebaz danculū Annona Macellū

DEnu ea oia cōtineri dicunt que ad victū pertinēt: sed priuatū si modo domi recōdita ac reposita sunt. Nā locus vbi ista reponunt Varrone te ste penarīū appellat: q̄ ꝙ ad victū publicū spectāt: sicut alio loco dixi cōmeatus vocat. Sed ex pauciorib⁹ cōstat vt sum⁹ diligēter o- res pro re priuata/ q̄s pro publica. Fere nihil aliud cōtinet cōmeatus q̄s annonā: ⁊ quicq̄d annone vicē hr̄e pōt: q̄ꝑ vt iterū dixi: etiam priuator cōmeat⁹ est: nec annona tm̄ frumē- taria: Lice. dicēre lib. ij. de diui. Aut si Epi- curi de voluptate liber rosus esset: putarē an nonā in macello cariorem fore. Nescio tm̄ an macellū nō tm̄ pro loco vbi caro vendit accipiatur: sed vbi ⁊ annona.

¶ Epitome capitis. ccxviij.

¶ Ceruix posterior pars colli est: iugulus an terior: collū totū illud inter caput ⁊ hūeros: ⁊ qui in ceruice sunt nerui/ q̄ supbis rigescūt: tō dure ceruicis hoiem rebellē/ ac supbū vo- camus. Et qui in iugulo sunt vene quib⁹ lesis vita exhalat: ideo iugulare ⁊ iugulū petere/ interficere ⁊ mortē inferre dicimus.

¶ Ceruix: iugulus: ⁊ colū. Cap. ccxviij.

Ceruix Jugul⁹. Colum. Hō dure ceruicis: ✠ Anti- quivt q̄n ti. ait cer uices di- cebāt pri muſq; Horten sius cer- uicem di xit. Ci. in vatiniū. Inflato colo tu- midis cer uicib⁹ in tulisti. ca to. Si ca put aut ceruices dolēt ea lotio cal

CEruix posterior pars colli: vñ origo est oibus neruis. Jugulus anterior vnde vox/ halitusq; ꝓcedit. Colum oēs partes ī solidū cōplectit. Et q̄m nerui q̄ corp⁹ erectū rigidūq; faciūt ī ceruice sunt collocati: dicim⁹ hoiez dure ceruicis: q̄si indomabilē more ferociū boū: vel q̄ ceruice erecta ⁊ rigida est: cōtumaciā quādā ⁊ rigorē mētis pre se ferat: tāq̄ nemini caput inclinare velit: tali noie vocat q̄si duri capitis/ dureq; mētis. Ceruices etiā dicim⁹ ꝓ ceruice: immo singulari nūero neminē añ Hortensiū dixisse Quin. est autor. Sit⁹ q̄m in iugulo mortifera statim plaga est pre ceteris mēbris: eadēq; ps corpis vulneri obnoxia: ad quā mucro inter arma ipsa facile subit: a veterib⁹ dicebat pete re iugulū: ferire iugulū: ꝓ eo q̄ꝺ ē petere mor tē: inferre mortē. Qui. Jniuryusq; forēsiū cer taminū pugnā iā ī scholā victoriā spectet: ⁊ iu gulū petere/ ⁊ ferire vitalia: aut tueri sciat. Ci. in Verri. Sua cōfessione inducat/ ac iugulet necesse est.

¶ Epitome capitis. ccxix.

¶ Sinus in cōplexu est brachiorū: gremiū ve ro femorū: vtrūq; aūt ad aliud trāsfert. ¶ Nō dolēt ea ergo tenet nutrix infantē stātē sup sinū: ꝛ sup lotio cal gremiū: nec admouet lactātē ad gremiū sed do laut- ad sinū. Est aūt sinus oculorū. Est ꝓterea sinū to. Am- priori lōga vas: de quo ī Bucco. Sinū lact ⁊ bro. dedi hec te liba priape q̄tānis. Expectare sat est. Plaagne.

¶ Sinus ⁊ gremium. Cap. ccxix.

SJnus est ītra pectoris brachiorūq; cōplexū. Vñ sin⁹ vestiū quales erant tunice Romanor⁹ ⁊ mō quorūdā re ligiosor⁹ supra cinctura laxitas illa vestis: q̄ cingulū operit. Littora quoq; curua ⁊ quasi brachijs mare amplectētia sin⁹ voca- mus. Gremiū est inter cōplexū femorū semi- nūve: quo in cōplexu mulieres ꝓcipiūt. Et p trāslationē gremiū terre appellam⁹: quū se- mē suscipit: cōceptūq; retinet: quasi viuētē fe tū postea paritura. Quare quū lactant infan tes: ad sinū admouent: puer vero iā facti a se dētib⁹ matrib⁹: vtriq; quū illis blandiunt: ad gremiū accipi solēt: vt Verg. de cupidine sub imagine pueri ascanij. Hereat: et interdū gre- mio fouet insciа Dido Quinetiā matres: nu tricesve quū sup genua collocāt infantē: aut extremis vestib⁹ repositū: ⁊ ad vterū vsq; sub- latū gestāt. in gremio magis q̄ in sinu tenere aut gestare dicūtur: vt idē de eodē. Et fotum gremio dea tollit in altos Idalie lucos.

¶ Epitome capitis. ccxx.

¶ Socius socio ōr: qui inter se pares sunt: co- mes comiti nunq̄: aut p̄q̄ raro ōr. Nā comes minor est duce co. s. cui comitatū prebet: saltē sub ea rōne qua comes: q̄uis alioq̄ maior ē possit: cōmilitones aut pares sunt sub duce militāres. Reperit autē comes ꝓ socio sed at tēdēdū etiā dū ꝓ metaphorā loquimur: vt co mitē dicam⁹ rē subsequētē: ⁊ minorē: vt intē- perantiā ebrietatis: non econuerso. Jn reb⁹ tñ psona carētib⁹ poti⁹ magistrū aut magistrā: patrē aut matrē: materiē aut materiā: caput aut fontē dicim⁹: q̄ꝑ ducē: qđ psonis cōuenit. Est preterea comes in quibuscunq; rebus: so cius fere in arduis et seriis ac fortune subie- ctis. Sodalis autē fere in voluptuosis: ad cō uiuiū pertinētib⁹. Ceterū comis homo beni- gnus est: ⁊ facilis q̄ alij non grauate inseruit.

¶ Socius: comes: ⁊ sodalis. Cap. ccxx.

Socius Comes.

SOcius socio dicit: comes comiti ra ro dicit. Nāq; soci⁹ est par: comes ve ro minor: quippe qui sequit: ⁊ ducē habet: vt Cic. Nō comitē se inquit: sed ducē prebuit. Et alibi. Neq; cū princeps tunc ad salutē esse potuissem: si esse alij comi- tes noluissent. Jdeoq; duces ī bello. quoties comites alloquunt: cōciliande benevolentie gratia: non fere appellāt comites: sed socios cōmunicantes quodāmodo ipsorū dignita- tem cum illis: vt econuerso quum eosdē cōmi- litones vocant: cōmunicantes eorū conditio nem ac sortē cum ipsis. Neq; enim dux com- milito est militum sed milites inter se cōmili- tones: vt apud Vergil. Eneas comites suos consolans ait. O socij: et author ipse sua per- sona loquens de Achimenide: inquit. Co- mes infelicis Ulyssi. Et iterum. Uno gradi- tur comitatus Achate. Neq; recte direris de Ulysse et Enea: hunc esse comitem Acha- te: illum comitem Achimenidis. Jdem ta- men ait. Arma deosq; parant comites. Et iterum. Sacra deosq; tibi commēdat Troia

Comes ꝓ socio.

penates. Hos cape fatorũ comites. Nũquid dij erant comites Grecorũ atq; Enee an duces? Certe dij penates erãt comites cõfeſſione: tũ Enee: tum ipſoꝝ quoq; deoꝝ. Nã. j. lib. Eneas ait. Raptoſq; ex hoſte penates Claſſe veho mecũ. ꝛ in. iij. dij aiũt. Nos te Dardania incẽſa tuaq; arma ſecuti. nos tumidũ ſub te permẽſi claſſib⁹ equor. ſub te. i. te duce ꝛ te ſecuti ſum⁹. i. tui comites fuim⁹. Idẽ de Grecis quoq; dicendũ eſt ꝛ de eoꝝ deis. Idẽ etiã de Sibylla ꝛ de Enea: q̃q̃ modo hic modo illa dux erat aut comes: tñ q; ſequebat Enee volũtatẽ Sibylla: ꝛ quaſi miniſtrã ſe p̃bebat: comes erat. Quia ꝓ vo ducebat p̃mõſtrãs iter ꝛ declarãs ea q̃ ille ignorabat: dux eadẽ dicit: tametſi aliqñ comitẽ ꝑ ſocio dicim⁹: vt Lice. in rhet. de illo viatore / qui quũ ante lucẽ ſurrexiſſet / comitẽ ſuũ inq̃t inclamauit ſemel et ſepius: quũ de eodẽ antea dixiſſet: in itinere quidẽ proficiſcentẽ ad mercatũ quendã: ꝛ ſecum aliquãtulũ nũmoꝝ ferẽtẽ eſt comitat⁹. i. ſecutus. Quare peccauit tũ Priſci. ad Julianum ſcribens. Tibi ergo hoc opus deuoueo ois eloquẽtie p̃ſul: vt mihi / quantũcũq; deus annuerit: ſuſcepti laboris gloriam: te comite: quaſi ſole quodã dilucidi⁹ creſcat. Quid magis abſurdũ: q̃ quẽ dicas tuũ ſolẽ: eundẽ appellare comitẽ tuũ hoc ipſo q̃ ſol eſt? Tũ ille / parco nomini ſacroſcti viri: q̃ dixit. Ebrietas eſt comes libidinis ꝛ intẽperãtie: ſupbia eſt comes odij: diuitie ſunt comites ſupbie. Nã poti⁹ dicendũ erat. Libido ꝛ intẽperãtia comes eſt ebrietatis. Sequit eñ libido ꝛ intẽperãtia: ebrietas antecedit: odiũ comes ſupbie eſt: ſupbia comes diuitiaꝝ. Lic. Eſt gloria comes virtutis. Hec eñ ſequit honeſtatẽ: ſicut vmbra corpus. In eodẽ opere nup̃ a quodã p̃doctore illud tracũdiã laudãt: comitẽ fortitudinis eſſe dicũt: emẽdatũ ſic erat: comitẽ fortitudinis: vt ſcirem⁹ verũ eſſe q̃ ait Quinti. Dũ librariorꝝ inſcitiã inſectari volũt ſuã cõfitentur. Idẽ Lice. Alio loco. Cupiditas dicẽdi pacis eſt comes: otijq; ſocia. Siquidem pacẽ ſequit dicendi cupiditas. Quid ergo ſi hec comes eſt: illa dux erit? Dicemuſq; par eſt dux cupiditatis dicẽdi: ꝛ ebrietas dux libidinis ꝛ intẽperãtie. Nõ eſt hic ſermo quidem vſitatus ſed poti⁹ p̃ alia verba: quoꝝ tria nũc in mentẽ veniũt: magiſter magiſtra ve: pater materve: materies materiave. Ut ebrietas magiſtra eſt libidinis ꝛ intẽperãtie. Supbia eſt mater odij. Diuitie ſunt materia ſupbie. Quibus trib⁹ fere indifferẽter vti poſſumus. In p̃ſonis ꝓ vo magis cõuenit dux: aut in his materie reb⁹: q̃ perſone ſunt ſiles: qualis eſt fortuna: q̃ materia. dea fingit. Lice. nõ ſemel dixit / fortunã nõ ducem: ſed comitẽ fuiſſe q̃buſdã imperatorib⁹. Eſt preterea vt eo redeã vnde egreſſus ſum: alia differẽtia inter comitẽ ꝛ ſociũ: q̃ comes comitem et eſt: qui vtcũq; ſequit alteri⁹ ductũ: ſoci⁹ pleriq; in negotijs ſertiſq; reb⁹: ꝛ fortune arbitrio ſubiectis: vt Ceſar in cõmen. Itaq; Androſthenes p̃tor in Theſſalia quũ ſe victorie

Priſciani lapſ⁹.

Magiſter. Magiſtra. Mater. Materie

Alia differẽtia inter comitem et ſocium.

Pompeij comitẽ eſſe mallet q̃ ſociũ Ceſaris in reb⁹ aduerſis: omnẽ ex agris multitudinẽ ſeruoꝝ ac liberoꝝ in oppidũ coegit. Verum hmõi differẽtia aptior eſt inter ſociũ ꝛ ſodalem. Eſt eñ ꝓpie ſodalis in reb⁹ leuioribꝰ: ac ſepe voluptuoſis. Quin. Quo tandẽ patereris aio: ſi delicat⁹ adoleſcẽs p̃ſertim ſplẽdidis opibus: vel ex etate mores: vel ex fortuna traxiſſem: ꝛ tẽpeſtiua cõuiuia / ꝛ puigiles locos: aduocata ſodaliũ turba ſolutus atq; afluẽs agerẽ. M. Tul. Epulabar modice cũ ſodalib⁹. Sodalitates eñ me queſtore ſunt inſtitute. Idẽ alibi. Ego Plantiũ Laterẽſem et ipſum gratioſum dico: et habuiſſe in petitiõe ſodales multos cupidos ſui gratioſos: quos tu ſi ſodales vocas: officioſam amicitiã noie inquinas vittoſo. Latus autẽ ſodales inquit ſunt qui eiuſdẽ collegij ſunt: quos Greci θιασωτους vocãt. A quo non ſane diſcordat apud Marcũ Tulliũ Antoni⁹: q̃ Horbanũ queſtorẽ ſuũ appellat ſodalẽ. Comis eſt benignus homo ꝛ facilis: qui alijs nõ grauate inſeruit.

Sodales.

Comis.

¶ Epitome capitis. ccxxj.

¶ Põpa eſt ſolẽnis quidã apparatus ꝛ oſtẽtatio tã in ꝓſperis: vt in triumphis: q̃ in aduerſis / vt in funeribus. Spectaculũ vero eſt quicquid ſpectatur / aut ipſa ſpectatio: aut locus vnde ſpectatur. Quocirca omnis põpa ſpectaculũ eſt: ſed nõ omne ſpectaculũ põpa.

Pompa Spectaculum.

¶ Pompa ꝛ ſpectaculũ. Cap. ccxxj.

Pompa ois ſpectaculũ eſt ſed nõ cõtra. Põpa quidẽ in ꝓſperis eſt: et in aduerſis: qualis eſt in triũpho et in funere: quaſi quidã ſolẽnis apparatus ꝛ oſtentatio. Lice. Sed tã e põpa in verã actẽ deſcendamus. Vergi. Ad delubra iuuat ſolẽnes ducere põpas. Quin. Quid eñ ſi reſpondere iubeas orbitatẽ: cur in exequijs tos egerat cẽſus: quid ſibi velit ille funebriũ lõgus ordo põparũ? Spectaculũ vero eſt nũc illud q̃ ſpectat: vt Nocte pluit tota redeunt ſpectacula mane. Nũc ipſa ſpectatio vt o acerbũ ſpectaculũ: nunc locus vñ ſpectat: vt ſedebat i ſpectaculis: ꝛ de ſpectaculis excitat⁹ eſt.

Lice. Graue acerbũq; ſpectaculum. Spectaculũ alitos qñ ꝛ locus vnde ſpectatur. Suet. de ſpectaculo excitatus de ſcendit.

¶ Epitome capitis. ccxxij.

¶ Seruius autẽ dicit q̃ iuuẽtus eſt multitudo iuuenũ: ſicut pubes pubeſcẽtiũ: iuuẽta vero iuuenilis etas: at iuuẽtas dea ipſa: author noſter dicit iuuẽtutẽ etiã frequentiã iuuenũ; innuens iuuenilẽ quoq; etatẽ ſignificare: ſicut ibi. Ad deam qui letificat iuuẽtutẽ meã.

¶ Senecta ꝛ ſenectus: iuuenta ꝛ iuuentus. Cap. ccxxij.

Senecta. Juuẽta. Juuẽtus. Senectus. Senium. Seruius. Sulpitius.

Senecta eſt ſenilis etas: iuuenta autẽ iuuenilis: et (vt quibuſdã placet) dea ipſa melioris etatis ꝛ iuuẽtutis. At ſenectus idẽ q̃ ſenecta. Juuentus vero etiã frequẽtia iuuenũ: nõ ſolũ etas: ſentium quoq; pro ſenectute accipitur.

¶ Epitome capitis. ccxxiij.

¶ Abſtinẽtia iuſtitia eſt: qua ab alienis nos abſtinemus. Continẽtia vero ꝛ tẽperantia ꝛ modeſtia. qua nos ab illicitis ꝛ voluptuoſis: continemus:

¶ Licē tū est tibi credo ꝓtua dignitate et hac tuentute generuz eligere.

cōtinem⁹. Cōfunduntur autē interdū: q; qui ab alienis abstinet: appetitū suū sepe cōtinet et cohibet. Unde generalioꝛ est continentia. ¶ Hanc autē differētiā ostendunt partes cō ponentes. Abstineo enim cōponitur ab abs teneo. Cōtineo a con ⁊ teneo. Cōtinem⁹ ergo qđ intra nos est ne defluat: abstinem⁹ abeo qđ extra nos: ne ad nos perueniat.

¶ Continētia ⁊ abstinētia. Cap.ccxxiij.

abstineo cōtineo. Cōtinētia. Abstinētia.

¶ Ontinētia ⁊ abstinētia ita differūt: ꝙ abstinētia iustitia est. Cōtinentia vero illa / q̄ inter virtutes quarta numerat: que eadē dicit tēperantia: et modestia. Est em̄ hec quū a voluptatib⁹ nos cōtinem⁹. Abstinētia quū abstinem⁹ ab alienis: nullivim iferētes / nihil cupiā eripiētes. Cic. Si invna voluptate cōtinuerit: in alia se effuderit. Rursus. Qđ bñficiū est: ꝙ te abstinueris a nefario scelere? Nōnunq̄ tñ idifferēter: vt apud Vale. max. titul⁹ est de abstinentia ⁊ cōtinētia: vbi exēpla istarū virtutū pmiscua sunt: vt tñ sentio cōtinētie poteris dare nomē abstinētie: potiusq̄ ediuerso. Illud em̄ speciali⁹ videt: hoc generali⁹. Quēadmodū tēperantia putat sub iustitia esse: vel ab ea nō posse separari: illa vero sine hac frequēter est. Quare rite continētia vocatur abstinentia.

¶ Epitome capitis. ccxxiiij.

¶ Pecus pecudis ac pecoris aial est qđ sub imperio est hominū: et pabulo terre pascit vt bos (qui taurū ⁊ vaccā ⁊ castratos significat) equus: caballus: asinus. Nō aūt onager q̄ est asinus agrestis nec lalisio onagri pullus. Itē mulus: hinulus: camelus: bubalus: ceruus: quoꝝ cōgregatio armētū dicit ꝓprie: lz Uergi. pecoris custodē armētariū dixerit. Nā armēta quidā ab arādo quasi armēta deducūt. Quidā ab armis: eo ꝙ maiores sint armētis armi: nā gregē ouiū: capraꝝ: porcoꝝ: similiūq̄ (minoꝝ q̄dē aialiū) dicimus: licet gregē etiā de armētis saltē cum epitheto dicere liceat: ꝓ quo interdū pecus pecoris reperitur: quinetiā ꝓ sola oue: preter pecora sunt fere. i. aialia siluestria ⁊ cicures. i. ex siluestrib⁹ mansuefacta: nā cicurare māsuefacere est et cicur māsuefactū. Sūt aūt qui pecus dicāt quicq̄d humana effigie caret. Sed pecudem fere pro ouelegimus. ¶ Sūt qui feras velint proprie dūtaxat eas dici que ferociūt: improprie aūt omnes quadrupedes preter pecudes.

Squam migere pecudes

¶ Pec⁹ pecudis: ⁊ pec⁹ pecoris. Ca.ccxxiiij.

Pecus.

Bos.

Mulus

Hinul⁹.

Burdo.

Camel⁹.

¶ Ecus pecudis: et pec⁹ pecoris prope nihil differunt. Significaturq̄ hoc noīe aial: qđ sub imperio hoīm ex pabulo terre pascit: vt bos: q̄ taurū vaccāq̄ cōprehēdit: preter suū ꝓpriū significatū: equus caballusue qui asinariā potius operā exercet. Asinus nō aūt Onager nec lisio. Mulus q̄ ꝓprie generatus est ex asino ⁊ equa. Nā Hinulus dicit qui patre equo: matre asina genit⁹ est: quē quidā Burdonē nominat. Camelus quoq̄. Nā nō tñ pascit sublisiones magistro: verūetiā in quibusdā locis inter armēta: ⁊ eius significatio nō mō ad marē femināq̄ ptinet: vt passer et aquila: sed cū gñe femininō reperit: vt camelos fetas: quale est bos: vt apud Uergi. Ille meas errare boues vt cernis. Qđ ideo minus mirū est: ꝙ Lupus etiā apud Uarro. ⁊ Ennīū ⁊ Fabiū pictoꝛē in gñe femininō reperit: siue hic lupus lupā quoq̄ significet: huic sike est Bubulus ceterū ⁊ ipsi Cameli: ⁊ cetera q̄ enumerauī armēta faciūt: licet quidā tm̄ velint esse scit: hoc boū: quasi ab arādo aramenta dicta: deinde sublata tertia litera / armēta. Preterea ouis q̄ marē femināq̄ sigt. Capra cū qua caper: sive hircus. Porc⁹: cū quo porca intelligit: vñ fiunt greges: vt grex ouiū: grex capraꝝ: grex porcoꝝ. Oui. metamor. iiij. Mille greges illi totidēq̄ armēta p herbas errabāt. Uergi. iij. Geor. Hec satis armētis: superat pars altera cure Lanigeros agitare greges: hirtaq̄ capellas. Idē tñ de ceruis. j. Eneid. dixit. Hos tota armēta sequūtur a tergo: vt min⁹ miran dū sit / si de bobus gregē direrit: ibi. Aut aliquā in magno sequit grege: tñ ad distinctionē adiecit magno: sicut Hora. adiecit mugiētiū in Epodis. Aut in reducta valle mugientiū ꝓspectat errātes greges: quasi grex sit generali⁹ nomē armētū vero specialius: et illud sine apposito de minutis pecorib⁹ intelligat cū apposito etiā possit ad maiora trāsferri: vt Cic. in Philip. Fudit apothecas: cecidit greges armētoꝝ. Hec oīa pecudes: ⁊ pecora direris: quoꝝ exēpla tot sunt: quoties hoc vocabulū reperim⁹. Uerūtñ pecus pecoris nōnunq̄ reperit ꝓ multitudine pecudū siue pecoꝝ: sed gregaliū / pot⁹ q̄ armētaliū: vt Uergi. Dic mihi dameta cuiū pec⁹: an Meliboei? Infelix o semper ouis pecus. Et alibi. Capri genūq̄ pecus nullo custode ꝓ herbā. Ouid. Meta. li. xiij. Hoc pecus oīe meū est / multe quoq̄ vallib⁹ errāt. Multa syiua tegit. multe stabulātur in antris. Nec (si forte roges) possim tibi dicere quot sunt. Pauperis est numerare pecus: de laudib⁹ harū. Nil mihi credideris: pñs potes ipse videre. Ut vix sustineāt distētū crurib⁹ vber. Sūt fetura minor tepidis in ouilib⁹ agni. Sunt quoq̄ par alijs etas in ouilib⁹ hedi. Cur dixit multe: ⁊ harū: quū nullū gen⁹ antea noīasset / nisi ꝙ intellexit oues ⁊ capras: quas postea noīat. Cic. in Uerrē. Nominat iste ceruū: quē magistrū pecoris esse diceret. Uergi. tñ Geor. iij. ait. Pascit / itq̄ pec⁹ longa in deserta sine vllis Hospitijs / tm̄ cāpi iacet: oīa secū Armētari⁹ apher agit. Armentariū pecoris dixit. Nonnunq̄ pecus pecoris significat oue: nec solū vulgo: vbi hec aialia pecora dicunt: verūetiā apud graues oratores: quoꝝ est Plī. q̄ lib. viij. inquit. Est in Hispania: sed maxime Corsica nō absimile pecori genus musmonū capino villo: q̄ pecoris velleri ꝓpri⁹: quoꝝ e gñe ⁊ ouib⁹ natos Prisci vmbros vocauerūt / firmissimū pecori caput: ⁊ nō lōge post. Suis fer⁹ sacrificio de quinto purus est: pecoris die sexto: boum tricesimo.

Onagro ruz pulli dicūtur Mart. dū tener est onager / sola q̄ lalisio mire parit scit: hoc infans: sz breue nomē hz Lupus. Bubal⁹ Ouis. Caper. Porc⁹. Greges.

Pec⁹ pecoris.

Armentarius.

Pec⁹ pecoris.

Quin. Cur in vsum vestium sepe pecori lane detrahũtur? Preter pecudes aũt cetere quadrupedes fere sunt: licet ꝓprie videãtur fere dici: q̃ feritatẽ habẽt: vt leones: vrsi: pardi: lupi: vulpes. Harũ quecunq; mãsuefacte sunt / Cicures vocantur: qualis canis q̃ nec pecus nec fera est: licet sit natura ipsa nõ tm̃ fera: sed etiã ferus: qualis elephas: siue (qõ vsitatius est) elephãtus ad bella domit' alioquin / fera natura: de quo noĩe idẽ qõ de Camelo fortasse dici põt: q; & cõis gñis sit: & armentũ faciat. Quidã suẽ domesticũ tm̃ cicurẽ vocãt. Ego potius aprũ dixerim: qui ex fero cicuris est factus: nec aprũ modo sed etiã onagrũ: ceruũ: capreolũ: damã: capreã: leonẽ quoq; denicq; quicq̃d cicurari põt. Cicurare em̃ (vt Varro ait) est mãsuefacere. Qõ em̃ a fero discretum est: id dicit cicur. Et ideo cicur ingenũ obtineo. i. mansuetũ. Innatũ a cico cicur videt. Cicũ dicebant mẽbranã tenuẽ / que est in malo punico discrimẽ. Hec Varronis verba confirmat Cic. vbi ait. Nam alie sunt fere: alie cicures: alie natantes: alie volucres.

Fere.

Cicures

elephas

Camel'

cicurare

Cicur.

Cicum.

¶ Epitome capitis. ccxxv.

¶ Collis est paruus mons: seu montis nõ ardua pars. Jugũ est ipsa arduitas mõtis sub vertice tamẽ paulũ procliuis / et prona: sicut in collo hominis. Cliuus autẽ mollis et planus est in monte / aut colle situs. Promontorium est mons in mare prominens.

¶ Collis: Jugum: Cliuus: & Promontorium. Cap. ccxxv.

Collis. Juguz. Cliuus.

Collis est (vt ita dicã) mõticulus: siue per se: & a monte separatus: siue pars mõtis. Jugũ (vt ita etiã dicã) ipsa arduitas montis: & procliuis / ac prona supinitas: cui similis est in colle cliuus: tm̃ mollis magis & clemẽs: vt cliuus Capitolinus: & cliuus q̃ ducit ad Janiculum: cliuus mõtis Auẽtini: quos oẽs scimus esse in vrbe Roma colles: vnde quidã vocãt eã vrbẽ septicolẽ. Et antiquit' fiebãt festa quedã septimõtalia. Liuius. Jtaq; quũ per Cassilinũ euadere nõ posset: petẽdũq; mõtes / et iugum Caligule superãdũ. Et alibi. Quãtũ i altitudinẽ egrediebant̃: magis magisq; syluestria / & pleraq; inuia loca excipiebãt. Utvero iugis appropinquabãt (qõ rarũ in aliis locis esset) adeo oĩa cõtecta nebula: vt haud secus q̃ nocturno itinere impedirent̃. Promõtoriũ loc' est in mare ꝓminẽs: vt Pli. lib. xxvj. Promõtoria aperiũtur mari: et rerũ natura agitur in planũ. Liui'. lib. xxxiij. Aut aperientib' classem promõtoriis. Jdẽ in. xlv. Adiunctaq; insula Euboia: & excurrẽte in altũ velut promõtorio Attica terra sita.

Septimõtalia.

Promõtorium.

¶ Epitome capitis. ccxxvj.

¶ Officina est vbi opera ipsa fiunt. Taberna vbi opera cetereq; merces venditantur.

¶ Dicta em̃ ab efficiendo dicitur: hec a tabulis / in quibus res venales exponuntur. Sunt autẽ quibusdã tabernis & opificibus propria noĩa: vt caupone; & cauponi: argẽtarie & argẽtarij. Quẽ cãpsorẽ seu bãcariũ vulgus vocat. Atq; grece trapezites & colybistes seu colyuistes. Hã b grece ferevt u ꝓferẽ: ũ a nobis nũmulari': seu mẽsari' dici põt. Hã colyuistes. i. nũmularius trapezas. i. mensas habet.

¶ Officina & Taberna. Cap. ccxxvj.

Officina est vbi opera fiunt. Taberna vbi opera ipsa cetereq; merces vẽ iunt. Officina est statuarij: fusoris: natoris: celatoris: excussoris: vitrearij: pictoris: sutoris: fabri: qui multiplex est: lignarius: et hic nõ vnius generis. Ferrarius: nec hic simplex. Lapidarius qui & ipse in multas diuidit̃ species. Taberna vocat̃ vinaria: lanaria: olearia: & mille hmõi: vnde opifices: & tabernarij vocantur. Cice. pro Lu. Flacco. Opifices & tabernarios / atq; oẽm illã fecẽ ciuitatis q̃d est negotij concitare? Nec negauerim aliqñ vnũ eũdẽq; locũ officinã & tabernã fuisse: vt sutrina in qua calcei & fiunt: & vẽdunt̃. Quedã igit̃ artificia sunt opificũ: cetera que officinã habẽt suũ nomẽ: vt hec ipsa sutrina sutoris: & lignarij ꝓprie fabrica: aurificis aurificina: stateq; caponis caupona: tm̃ eã q̃ vinũ vẽditat: caponã vocam'. Quidã malũt dicere caponã ꝓ loco. Argẽtarij argẽtaria: qõ nomẽ quidã est ꝓ artificio: & argẽtarũ pro artifice (q̃ idẽ est aurifex) accipiũt: atq; ita est in Hieremia. Titus aũt Liui'. Cice. Quin. ceteraq; ois antiquitas ꝓ his accipit qui vulgo cãpsores dicũ tur: nõ illos dico minutos qui nummularij & mẽsarij a nobis κολυβιστάι a grecis dicunt̃: qui idẽ trapezite vocari possent. Hã colybiste trapezas habẽt. Sed Plautus in Curgulione trapesitã & argentarium pro eodẽ accipit.

Officina.

Hierro. ô pauloꝓmo

Hunclo & tabernarij vocantur. Cice. pro Lu. Flacco. cũ Egyptioz luxuriatis q̃d est negotij concitare? Nec negauerim aliqñ vnũ eũdẽq; locũ officinã & tabernã fuisse: vt sutrina in qua calcei & fiunt: & vẽdunt̃. Quedã igit̃ artificia sunt opificũ: cetera que officinã habẽt suũ nomẽ: vt hec ipsa sutrina sutoris: ea tẽpe & lignarij ꝓprie fabrica: aurificis aurificina: stateq; caponis caupona: tm̃ eã q̃ vinũ vẽditat: caponã vocam'. Quidã malũt dicere caponã ꝓ loco. Argẽtarij argẽtaria: qõ nomẽ quidã est ꝓ artificio: & argẽtarũ pro artifice (q̃ idẽ est aurifex) accipiũt: atq; ita est in Hieremia. Titus aũt Liui'. Cice. Quin. ceteraq; ois antiquitas ꝓ his accipit qui vulgo cãpsores dicũ tur: nõ illos dico minutos qui nummularij & mẽsarij a nobis κολυβιστάι a grecis dicunt̃: qui idẽ trapezite vocari possent. Hã colybiste trapezas habẽt. Sed Plautus in Curgulione trapesitã & argentarium pro eodẽ accipit.

Cleopatrã tre iũct' ꝓ loco.

Argẽtarius.

Colybistes.

Trapezites.

¶ Epitome capitis. ccxxvij.

¶ Auis est quecunq; pẽnis prędita / oua parit: ꝓter vespertilionẽ. Volucris omnis que volat: vt etiã vespe: muscę: culices &c.

Auis.

¶ Auis / & volucris. Cap. ccxxvij.

Auis est que oua ponit vel parit: pẽnisq; est prędita: ꝓter vnũ vespertilionẽ: qui vtroq; caret: quatuor em̃ pedes habet: et semimus est. Volucris est quecunq; volat nec auis solũ: sed ille bestiole quoq; minutiores: vt apes: vespa: culex: musca: taban': locusta: cicada: siquidem Quintilianus Apes volucres vocat. Et Plinius nõ semel hoc signat: vnde & Cupido volucer dicitur.

volucris

¶ Epitome capitis. ccxxviij.

¶ Indoles est inolita atq; ingenita generositas / ac virt' in quacũq; etate: ſz in puero est q̃si future ꝓtutis indiciũ: in aliis etiã pũtis.

¶ Indoles. Cap. ccxxviij.

Indoles est non solũ in pueris & adolescentibus significatio future virtutis: vt apud Quinti. Imprimis annis laudaretur indoles. Cic. Ut em̃ adolescẽtib' bona indole prędit̃is sapientes senes delectantur. Et Valerius titulum de indole fecit: non tantũ puerorum / adolescẽ

indoles.

tissq; exẽpla repetẽs: sed etiã in viris: ꝛ quidẽ presentis virtutis: vt idem Cicero de offi. In quib⁹ est virtutis indoles cõmouentur. Idẽ pro Cello. Si quis iudices hoc robore animi atq; hac indole virtutis: ꝛ cõtinentie fuit. Liuius de Lauinia iam matre: et post mortem Aenee res administrãte inquit. Tanta in ea virtutis indoles fuit. Lucanus. Indole si dignũ latia: si sanguine prisco Robur mest animis: indole quasi generositate quadã virtutis: atq; animi. Liui⁹ ad malã quoq; partẽ: et ad muta atq; inanimata trãsfert: loquens de Hãnibale sic. Cũ hac indole virtutũ: ac vitiorum triẽnio sub Hasdrubale imperatore meruit. Et alibi. Sicut in frugib⁹ pecudibusq; nõ tantũ semina ad seruandã indolẽ valent: quantũ terre pprietas celiq; sub quo aluntur generosius in sua quicquid sede gignitur insitum aliene terre: in id qõ alitur natura vertẽte se degenerat.

¶ Epitome capitis. ccxrix.

¶ Concio est multitudo populi ad audiẽda q̃ in rempublicã sunt cõgregati: q̃ grece ecclesia dr: aut oratio ipsa. ¶ Addit Mancinellus etiã locũ significare: verba ei⁹ sunt. Au. Gellius li. xvij. ca. ij. scribit cõcionẽ tria significare: locũ suggestũq; vñ verba fiũt. Itẽ cetũ populũ adsistẽtis. Itẽ orationẽ ipsam q̃ ad populum diceret. Hec ille. Errãt ergo q̃ ecclesiã pro tẽplo sumũt. Itẽ q̃ ei⁹ scdaz corripiũt: quũ grece ita habeat: qõ apud nos in eccl̃ogã vertit.

Mancinellus.

Concio. Liui. li. j. vocato ad cõcilium populo summissis fascibus i cõcioe ostẽdit. Cice. in Le. concio q̃ ex peritissimis constat indicare solet. Sal. Itaq; cõcione aduocata hmõi orationez habuit. Cic. Do labelle. Legi. cõcionem tuam: nihil illa sapiẽtius. Eccka. Leges.

¶ Concio. Cap. ccxrix.

Concio est populi multitudo congregata: vel ex magistratus iussu: vel ex publici sacerdotis: vel sua interdum autoritate: ꝛ sponte propria ad audiendum oratorem cõcionantem in bonum publicum: cuius etiã oratio vocatur concio. In prior significato est Grece ἐκκλησία quam nos pro latina voce habemus: multiq; eccl̃siã nescio quo iure edes sacras appellãt: quum cetũ hoim (vt dixi) significet: nõ loca.

¶ Epitome capitis. ccxrx.

¶ Leges sunt aut principis: aut liberi populi. Jura aũt gñalia sunt. Hã ius gẽtiũ: ꝛ ius ciuile: ꝛ ius naturale dr: nõ tñ qõ oia animalia natura docuit: nã soli hoies iure viuunt. Qui legẽ fert: orator dicit: q̃ multo prestãtior est q̃ iurisc̃onsultus: qui legẽ interpretat: neq; oia que vim legis habẽt: leges dicent: vt a iurisperitis: sed literarũ imperitis dici solent.

¶ Aliud leges esse: aliud iura. Cap. ccxx.

Leges iuraq; scriptũ sepe inuenim⁹: ex quo datur intelligi aliud esse leges aliud iura. Sũt igitur leges aut principis: aut liberi populi: que a rege conduntur: alterius consensum nõ requirunt: que ad populum feruntur: queq; sine eius iussu fere rate non sunt: q: rogari. i. interrogari populus de hisolet: rogationes etiã dicunt. Jura aũt magis gñalia sunt: siquidẽ ius gẽtiũ est: ꝛ ius ciuile. Hã ius nature dicere: qõ oia animalia natura docuit: ridiculum est. Appetitum coeũdi: atq; adeo nocẽdi imbecilliori animali: spoliãdi: occidẽdi: quis ius esse dixerit? Ideoq; M. Tul. in libris offi. de iure naturali silentiũ egit / inter solos hoies ius eẽ significãs: idq; gentiũ esse / vel ciuile. In rhetoricis tñ ius naturale statuit: sed qõ in homines tantũmodo cadat: cuius species ser esse voluit: religionẽ: pietatẽ: gratiã: vindicationem: obseruantiã: veritatẽ. Sed hec hactenꝰ. Jus ciuile dicim⁹ tã leges: q̃q; plebiscita: senatusconsulta: decreta principũ: responsa prudẽtum: qõ vltimũ velut interpretatio est superiorum: qõ q̃ profitent̃ / iurisc̃osulti nominantur. Qui vero legẽ fert ad populũ: fere orator est aut p̃sidio oratoris indigẽs: vt appareat quãto prestãtior orator est q̃q; iurisc̃osultus: quum hic sit quasi illi⁹ scriba: aut ille p̃ceptor: hic pedagogus: ille dux: hic ducis legatus atq; assecla. Quid dicã de iurisperitis: hoc presertim tẽpore: q̃ quũ maximo ab illis cõsultis interuallo dissent: se literatorũ arcẽ tenere arbitrãtur: quorũ quãta sit eruditio: vel hinc colligi cõiectura põt: q̃ quoties Pauli: Vlpiani: aliorumq; testimoniũ assumunt: legẽ nominant: quũ longe aliud sit legẽ esse / ꝛ habere vim legis: quodq; deformi⁹ est: vnã legẽ in plures leges partiunt. Verbi gratia: ad legẽ aquiliam quoties Sceuola: quoties Papinian⁹ alius quis loquit etiã si bina verba / ꝛ q̃dẽ a superioribus dependẽtia: toties nouã legẽ appellãt: nõ ab Aquilio legislatore vnã legẽ: sed ab infinitis interpretib⁹ legũ: infinitas leges esse iudicãtes: etiã titulũ de verborũ significatione legẽ: imo leges appellãt: quo q̃d absurdius?

Rogationes. Jura. Jurisnaturalis species. Jus ciule. Orator. Jurisc̃osultus.

¶ Epitome capitis. ccxxj.

¶ Aceruus est rerũ minutarũ: vt frumẽti cõgeries. Strues lignorũ: strages cadauerum prostratorũ sarcina vtẽsiliũ: vnde sarcinulas colligere est migrare more militari.

¶ Aceru⁹: strues: strages ꝛ sarcina. C. ccxxj.

Aceruus minutarũ proprie rerũ cõgeries est: vt frumẽti: et leguminis: vt salis. Interdũ etiã aliquãto maiorũ: vt aceruus scutorũ: apud Ver. ꝛ fere gñale ad oia est. Strues autẽ ppie lignorũ. Strages vero cadauerũ interfectorũ vno in loco: ac ppie tacẽtiũ multitudo: siue hũanorũ: siue mutor. Sarcina vtẽsiliũ ꝛ eor que ad cultũ: ad ornatũ: ꝛ ad ceterũ vsum pertinent (vt sic dicã) fascis quẽ q̃s in itinere faciendo cõportare possit. Siq̃dẽ milites quũ castra mouere volũt: sarcinulas colligere dicuntur: ꝛ q̃ in aliã domũ immigrant sarcinas suas cõponere. Res enim nostras domi cistis capsisq; compositas etiam sacrinas vocam⁹: vt apud Quinti. Jacent relicte sine hẽrede sarcine.

Aceru⁹. Plaut⁹ in pseu. Quib⁹ cunctis montes maximi acerui frumẽti sunt domi. Strues. strages. sarcina.

¶ Epitome capitis. ccxxij.

¶ Ministerũ ppie est ministri opera: sed p omni opera vsurpat: in plurali significat ministros sicut ꝛ seruitia seruos. Mysterium autem res est mystica. i. arcana: psonis diuinis dumtaxat cognita.

Ministerium.

¶ Ministeriū ꝛ mysteriū. Cap.ccxxxij.

Mysterium. Seruitia.

MInisteriū ministri ꝓprie est opera: sed ꝓ oī operatione quoq; accipit vt de rege Latino. Verg. Mestusq; refugit feda ministeria. Mysteriuz ꝟo Grecū est μυστηριον arcana quedā res: et ꝓprie diuinis viris: sacerdotibusq; tantum modo cognita. Illud prius in numero plurali solet accipi pro ministris sicut seruitia ꝓ seruis. Nā seruitiū: aut seruitus ipsa: aut seruitutis actio est: vt Dauus apd Terē. Ego Pamphile hoc tibi ꝓ seruitio debeo: conari manibus ꝛ pedib9: nocteq; ꝛ dies capitis periculum adire dum prosim tibi. Afferamus etiā in alijs exempla. Sallustius. Interea seruitia repudiabat quoꝝ in initio ad eū magne copie cōcurrerāt: qꝝ opibus cōiurationis fretus simul alienū suis rationib9 existimans videri causam ciuitū cū seruis fugitiuis cōmunicasse. Quinti. sepe ꝓ ministris ministeria dixit: vt ibi. Nō torsit ministeria ceci: ꝛ officia ꝓ officialibus / obsequiaq; exhibētibus. Paulus iuriscōsultus teste Labeone ait. Urbica ministeria dicem9: que extra vrbem ministrare nobis cōsueuerūt. Ulpiañ. deniq; concubinā / filios naturales alumnos cōstituit generali appellatiōe cōtineri: ꝛ si qua alia sunt eiusmodi ministeria. Liuius libr. iiij. Frumento namq; ex Hetruria priuata pecunia per hospitū: clientumq; ministeria coempto.

¶ Ministeria ꝓ ministris.

¶ Epitome capitis. ccxxxiij.

¶ Scurra risum ab audientibus etiā sine dignitate personarū captat. Parasitus oia ad assentationem ventris gratia ꝛ facit: ꝛ dicit.

Scurra. Parasitus.

¶ Scurra ꝛ parasitus. Cap. ccxxxiij.

SCurra est: q̄ risum ab audiētibus captat: nō salua dignitate ꝓsone. Parasitus / q̄ oia ad voluptatē ei9 loquitur: in cui9 cōtubernio est: oia assentat: oia illi9 facta simul ac dicta laudat: nihil repugnat: nihil facere recusat ventris gratia: in quo summū bonū constituit: quoꝝ magna copia in principum domibus est.

¶ Epitome capitis. ccxxxiiij.

Bucca. Bucce.

¶ Bucca ꝛ bucce in significādo nō differūt: nisi vt musa ꝛ muse: oratores tñ frequētius in singulari loquunt: est aūt bucca maxillarū ac oris pars / q̄ vēto inflari solet. Gena mēbrana oculū tegēs. Mala inter genā ꝛ buccā rotūdum illud in formā mali. Maxilla vero interior pars oris molares cōtinens: quorū occultissimus genuin9 dicit. Genuinū aūt rodere: est occulte ꝓ inuidiā mordere atq; detrahere.

¶ Bucca: gena: mala: ꝛ ciliū. Cap. ccxxxiiij.

Os interiorē partē significat.

BUccam et buccas ꝓ eodē accipim9: oratores frequētius in singulari: vnde illud vsitatum dicā quicquid in buccam venerit. i. in os: sed nō in labra. vt vulgus existimat Quintiliano probante: qui ait. Ore eū magis q̄ labris loquendū est. Sed vulgus errat / atq; fallitur: quū legit buccam ꝛ duas buccas: in illa accipiens vnū os: in his accipiens duo labra. Uerū ego ostē

Os.

di / os ipsam cōcauitatē esse: vnde vox prodit: nō orā labrorum. Etenim Juuena. quum ait bucca foculū excitat. nō de extremitate oris: sed de interiori parte dixit: q̄ inflari solet: ven tūq; cōcipere: ꝛ itez de tubicinib9 loquēs. Noteq; ꝓ oppida bucce. De illa deformi vtrinq; inflatione intellexit tubā inflantium: non de labris: q̄ latēt quū tuba canit. Nā ꝛ Horatius quoq; quum inquit. Quin. Juppiter ambas iratus buccas inflet. Nō de labris locut9 est: que inflari nō possunt. Qd Plau. aperti9 docet in Penulo. Nescias vtrū ei maiores bucce an māme fient. Quid aūt bucce significēt ex Plinio audiam9: simulq; quid male sint: q̄d gene: quid cilium. Hec em̄ eodē loco tractat is: ꝓpterq; ꝙ alibi dixit buccarū sinus: ꝛ itez buccarū inanitas. Ita li. xj. ait Sequar autē ipsi9 ordinē: seriemq; libri: quib9 fragilia operimenta: iis oculi duri: oia talia: ꝛ pisces: ꝛ insecta nō habent genas: nec integunt oculos: oibus mēbrana vitri modo translucida obtēditur. Paulocq; post. Sed quadrupedibus in superiore tantū gena: volucrib9 in inferiore. Ac paulo post. Grauiores alitū inferiore gena cōniuent. At quadrupedes q̄ qua pariunt vt testudines: crocodilli inferiore tātum sine vlla nictatione ꝓpter preduros oculos. Extremū ambitū gene superioris antiqui ciliū vocauerūt: vnde ꝛ supercilia. hoc vulnere aliquo diductū nō coalescit in paucis humani corpis mēbris: infra oculos male homini tantum: quas priſci genas vocabāt. xij. tabularū interdicto radi a feminis eas vetāte: pudoris hec sedes: ibi maxime ostēdit robur infra eas hilaritatē risumq; indicantes bucce: et altior hoi tantū (quē noui mores subdole irrisioni dicauere) nasus: nō alij animaliū nares eminent: auib9 serpentib9: piscib9: foramina tātū ad olfactus sine narib9: ꝛ hinc noia simorū: silonū. septimo mēse genitis sepenumero foramina aurū: ꝛ narū defuerūt. labra a quibus bronchi labeones dicti. Ex his Plinij ꝟbis apparet etiā eā in vultu partē vocari buccas: q̄ vento inflari solēt: genā mēbranā illā quasi vestē qua ocul9 integit: ꝛ cōniuet. i. aperit: et claudit: hoc est em̄ conniuere. Malā ꝟo illud inter genā ꝛ buccā: q̄si rotūdū i speciē mali (nā vtrūq; horū vocabulorū primā longā hz. Malus ꝟo mala malū primā breuē) cui9 interior pars: que oris hiatū efficit: vbi molares affixi sunt Maxilla ꝺimomē diminutiuū nō re: sed voce. Malā quoq; genā dici Plinio9 idē fatet. Ideoq; dēs ille intim9 ꝛ ipsi gene affixus: genuinus ꝺi: q̄ q: maxime latet: ea re factū est iā tritū vetustate prouerbiū. Genuino rodere dente. i. latēter ꝓ inuidiā carpere famā alteri9 ꝛ hoc (vt ille testat) a posteriorib9. Nā veteres tñ mēbranā illā oculi genā appellabant: quā vetustatē a posteriorib9 q̄busdā seruatā reperimus: nec poetis mō: vt Draconis gene ꝓ oculis: cōtinēs ꝓ cōtento: ꝛ Seneca in tragedia de Edipo loquens: inq̄t. Et p irati sibi genas parētis: etiā cōtinens ꝓ cōtēto. Uerū oratori-

Bucce. Gena. Mala. Maxilla. Genuinus.

Mancinellus.

Maro.

Pastic Pastu Pabu Esca. Pasco Uesco ¶ Si

bus quoq; vt Quinti. de ceco loquens. Illa perpetua nocte clause gene non custodierũt.

¶ Epitome capitis.ccxxxv.

¶ Pastio licet ꝓprie significet actũ pascẽdi: tñ frequenti⁹ accipit ꝓ alimẽto pecudũ: pa stus ꝓ alimẽto hoim. Pabulũ ꝓ alimento pe cudũ ⁊ etiã brutoꝝ potissimũ herbaceo: ⁊ qui pascẽdo absumit. Esca omniũ edentiũ: vnde Inescare ꝓ escã capere more aucupũ. Pasci ꝓprie bestiarũ est: vesci hoim: sed vesci abltñ regit: nec idem ꝓprie sunt pascor et pasco. ¶ Pascor tñ dupliciter accipit: scz passiue: et sic est lõge aliud: vt leo pascit a domitore car nibus ouinis ⁊ deponẽ taliter: ⁊ sic fere ꝓ eo dẽ accipit: vt ouis pascit et depascitur herbã. Mancinellus. De his tñ vltimis dictis est lima Mãcinelli talis. Pasco neutrũ: ⁊ pascor deponẽs idẽ si gnificare ipse ostendã ⁊ vtrunq; regere actñ. Ouid. li. j. fast. Pauit ouis pratũ. i. comedit. Uerg. lib. iij. Enei. Et miseros morsu depasci tur artus. i. comest. vorat. Legim⁹ itẽ pascor ⁊ pasco sine actõ in eadẽ significatione. Testis Maro. Maro lib. iij. Geor. Pascitur in magna syl ua formosa iuuenca. Cetera pascunt virides ar mẽta per herbas. Saltib⁹ in vacuis pascãt et plena ỹm Flumina. Patet igit idẽ esse pasco et pascor: ⁊ vtrũq; regere actñ. Utrũq; etiã si ne ne actõ legi. Quoq; tñ idẽ diuersa. Nã vt di cim⁹ herba pascit illũ. Cadauer pascit aues. Tuo corpore pascis volucres ⁊c. Ego pasco vitulos ⁊c. ita non dicimus herba pascit illũ. Cadauer pascitur aues: tuo corpore pasceris volucres ⁊c. Luca. lib. iiij. Et nobile corpus pascit aues. Uerg. lib. iij. eneid. Et vulsis pa scũt radicibus herbe. Naso in Ibin. Aereas volucres corpore pasce tuo. Uerg. in Bucco. Pierides vitulam lectori pascite vestro. Pre terea pascor nõ solũ regit actñ: sed ablatiuũ quoq;. Uerg. lib. iiij. Geor. Pascunt vero syl uas. Et in Buc. Frondibus hirsutis ⁊ carice pastus acuta. Itẽ. Dumq; thymo pascentur apes: dũ rore cicade. Et in illo. iij. Geor. Frõ dibus ⁊ victu pascunt simplicis herbe. ¶ Ue scor tũ abltõ / tũ actõ iunctũ legimus. Tibul. lib. ij. Uera cano: sic vsq; sacras innoxia lau rus: Uescar et eternũ sit mihi virginitas. Ma nilius lib. v. Tectiq; auro iã vescimur aurũ. Uergi. Uisceribus miseroꝝ ⁊ sanguine vescit atro. Uescor preterea nõ solũ ad cibos refert: sed ad alia quoq;: sicut vtor. Hinc Tibullus ait. Laurus vescar. Et poeta, si vescitur aura. Hora. itẽ lib. ij. carminũ. Quicunq; terre mu nere vescimur. Addimus vlteri⁹ vesci brutoꝝ etiã nõ solũ hoim esse. Plí. eñ li. ix. c. v. sic ait. Nunc principat⁹ Scaro dak: q̃ solus pisciũ di cit ruminare: herbisq; vesci: non alijs piscib⁹.

Pastio. Pastus. Pabulũ Esca. Pasco. Uescor.

¶ Pastio: pastus: pabulũ: esca: pasco: pascor: ⁊ vescor. Cap̃. ccxxxv.

Pastio videt significare cibũ: sed tñ poti⁹ ad alimẽta pecudũ pertinet: q̃ pasci dicim⁹: q̃q; suapte natura significat ipsam actionem pascẽdi: ✠ Sipõ nũc frequenti⁹ cibũ. Pastus hominũ cõpetit. Uarronis liber de re rustica titulũ hz: de vil laticis pastionib⁹: vcz q̃ ad bruta pertinẽt. Ci ce. Tuscu. li. v. Cũ oblectatione solertie: qui estu⁹ suauissim⁹ pastus aioꝝ. Pabulũ est pe cudũ q̃dẽ: ⁊ tñ alioꝝ quoq; brutoꝝ: quantũq; ego sentio: magis cib⁹ herbaceus / feniceusq;: ac paleaceus: vel strametícius similiũq; q̃z ex seminib⁹. A pasco em̃ ⁊ hoc descẽdit sicut pa stio. Esca antiqui accipiebant etiã qđ dabat auib⁹ piscibusve ad decipiẽdũ: non solũ ꝓ ci barijs humanis alioꝝũq; aialiũ. Quo aũt pa sco neutrũ: et pascor deponẽs idẽ significent. Priscian⁹ viderit: q̃ hoc sibi persuasit. Est em̃ pascor comedo ⁊ voro: semperq; regit actñ: il lud ꝓ vo sine actõ: vt pascẽtes seruabit Tityr⁹ hedos. Proprie pascere bestiaꝝ est: sicut vesci hoim: nisi q̃ hoc regit abltñ: et aliq̃ potum quoq; cõplectitur: vt Anacharsis apud Cic. Carne: caseo: lacte vescor: pro quo significato non recte dicã carnẽ: caseũ: lac pascor. Aliud est ergo pascor: ⁊ aliud vescor.

¶ Epitome capitis.ccxxxvj.

¶ Incola in alieno habitat loco publico: in quilin⁹ in alieno priuato cõductitio videlicet vnde qui in patria sua cõducit: inquilin⁹ est: qui alibi incola: si in loco: nã si ad locum ac cola diceretur etiam si propius sit.

¶ Incola / inquilin⁹ / ⁊ accola. Cap̃. ccxxxvj.

Incola. Inqlin⁹.

Accola. ✠ Liu⁹ lib. j. Pa stor accola ei⁹ loci nomie Lac⁹ te ror viri bus.

Incola qui in alterius regione habitat et in aliena ciuitate / atq; repu. Inquilinus qui in alieno priuato: proprie tñ in conducto: siue in vrbe siue in rure. Cicero de offi. Peregrini et incole officium est: nihil preter suum negotium agere: nec esse in aliena rep. curiosum. Idẽ in Philippi. Que in villa ista ante dicebantur / que literis mandabantur: iura populi Romani monumenta maiorum omnis sapientia ratio omniscq; doctrina. At vero te inquilino non domino personabant oiauocibus ebrioꝝ: hoc est in quo incola dif fert ab iquilino. Rursus incola ita differt ab accola: q̃ incola qui in loco: accola qui ad lo cũ habitat: ideoq; quicũq; iuxta aquas sunt: accole dicũtur: nec refert in suo: an in alieno: vt accola vulturni: accola padi: accola rhoda ni. At qui in montibus domos vrbesq; posi tas habent incole dicuntur: qui iuxta mõtes accole: nec immerito legẽdum illud in Psal. ciiij. Et Jacob incola fuit in terra Cham: nõ autem accola: cum quo vox etiam greca con sentit παροικησεν ly multis alijs in locis apud Hieron⁹. quoq; hoc vocabulum reperitur sic positum.

Accola. ✠ Liu⁹ lib. j. Pa stor accola ei⁹ loci nomie Lac⁹ te ror viri bus. Uergili⁹ Amnisq; vado si Accola vultur ni.

¶ Epitome capitis.ccxxxvij.

¶ Campus est locus planus capiens ampli ter: vt in vrbe platee / ⁊ aree grãdes: nam an gustiores dicuntur aree. Ager est in circũitu vrbis territorium: ⁊ id dumtaxat in singulari. Inutroq; autem numero dicitur qui a nobis in rure colitur. Aruum autem dicitur qđ fru mento seritur: loquẽdo vero singulariter om nia complector que in territorio sunt.

Laurentis

¶Cãpus:area ⁊ ager. Cap.ccxxxvij.

Cãpus.
Area.
Ager.
Aruum.

Amp' est planities terre ampla et grandis:ideoq; spatiose platee areeve cãpi nomẽ accipiũt. Unde Rome cãpus Martius nã locus hmõi angustior vocat area. Ager vero tũ circũiectũ ipsi vrbi territorĩũ: vt ager cãpanus:ager Leontinus:ager Faliscus: tũ locus in rure quẽ colimus siue arãdo: siue cõ serendo. Nã is qui serit frumẽtis:aruũ nominatur. Uerũ in hoc significato habet pluralẽ numerũ:vt oẽs agros ciuiũ depopulatus est in priorem non habet:dũtaxat dũ loquimur de singularũ vrbiũ territorijs:nõ eñ dices recte sic. Antonius dedit militib⁹ suis agros Cãpanos ⁊ Leontinos: nã hoc pacto non cõplector nemora saltus pascua:desertos montes. Sed sic potius dedit militib⁹ suis agros Cãpanũ ⁊ Leontinũ:idest agrũ Cãpanũ ⁊ Leõtinum: quo quidẽ modo oñia cõplector que in territorio illo sunt. Ager etiam flumina lacus:ceteraq; omnia includit.

¶Epitome capitis.ccxxxviij.

¶Sylua est generale nomen: lucus speciale:est eñ sylua incedua manu consita religionis gratia:et numini dicata. Saltus est Sylua inuia pecudibus ⁊ feris ad estiuationẽ ac hyemationẽ apta. Nemus voluptatis causa comparatum amenitatis plenum est.

Sylua.
Lucus.
Saltus.
Nemus.

¶Sylua:lucus:saltus:et nemus. Cap.ccxxxviij.

Sylua:⁊ lucus: saltusq; sic differũt: q sylua generalius nomẽ est: preterea solet esse cedua. Lucus nequaq; ceduus est:quin potius manu cõsitus religiosusq;:atq; vel alicui deo:vel alicui⁹ hominis cineribus cõsecratus. Ideoq; aut circa delubra numinũ:aut circa sepulchra virorum positus est. Saltus vero sylua inuia:nec transeuntibus peruia: in quo pasci: atq; estiuare pecudes solẽt:aut si locus aerq; patiat: hyemare. Nemora autẽ voluptatis causa cõparata sunt/⁊ plena amenitatis.

¶Epitome capitis.ccxxxix.patet.

Femora
Femina
Femoralia.
Femina lia.
Cora.
Femen ntũs raro reperitur.

¶Femora:femina ⁊ cora. Cap.ccxxxix.

Emora partẽ illã exteriorẽ signt. Femina partẽ interiorẽ molliorẽq;:q̃ se ꝓtingũt: vel femora partẽ anteriorẽ: femina posteriorẽ. Liui.li.xxij. Quosdã ⁊ iacẽtes viuos succisis feminib⁹/poplitibusq; inuenerũt: a quo cõficit nomen femoralia siue feminalia. (Utroq; enim modo scriptum reperio) pro braccis: tamen nominatiuus femen non reperit. Cora pars supra femora vertebrũq; ipsum: quoties vitiatũ est: aut os illud qđ in vertebro voluitur fractum: cora vitiata/fractave dicitur.

¶Epitome capitis.ccxl.

¶Crimen est delictum/aut ipsa criminatio: flagitiũ proprie crimen in libidine flagris dignum:sed pro alijs etiam leuioribus accipit.

¶Crimen ⁊ flagitium. Cap.ccxl.

Vallensis

Crimen

Rimen nõ modo pro delicto: sed pro ipsa etiã crimination e. Cice. in philip. Hereditatẽ mihi negasti obuenisse: vtinã hoc tuũ verũ crimen esset. Flagitiũ proprie in libidine quasi flagris dignum crimẽ: sed pro ceteris quoq; peccatis accipitur: nec tñ turpibus: verũ his etiã que per negligentiã: imprudentiã: obliuionẽq; cõmittuntur: vt idem in Bruto. Tãtã ne fuisse obliuionẽ inquit in scripto presertim: vt ne legens quidem senserit quantum flagitij admisisset: id est erroris.

Flagitium.

¶Epitome capitis.ccxli.

¶Uectigal est prouentus tã ex priuato q̃ ex publico: idq; ex omni predio: fenus autẽ ex solo ipso: nã naturalis fructus terre proprie fenũ est: sed ad vsurã et sine labore acquisitum transfert. Unde fenum: quasi fenus terre nascitur sponte.

¶Uectigal ⁊ fenus. Cap.ccxli.

Vectigal non solũ ex publico: verũ etiã ex priuato capitur: vt in Paradoxis Cice. Ex meo tenuit vectigali capio ego ducenta. Et iterũ. Non intelligũt homines q̃tũ vectigal parsimonia est. Paulus. Cese arũdinis: vel pali compendiũ si in eodẽ fundo vectigal esse cõsueuit ad fructuariũ pertinet. Ex omni tñ predio vectigal est. Fenus vero ex solo ipso: nã dicitur naturalis fructus terre fenũ. Postea aũt ad vsurã trãslatũ: quasi pecunia per se fructũ producat: sicut terra.

Vectigal ✠ Cice. lib.ij. offi. vt bona valetudo voluptati anteponat vires celeritati: externoq; aũt vt gloria diuitijs/ vt vectigalia vrbana rusticis edibus ⁊c.

¶Epitome capitis.ccxlij.

¶Luctus est dolor qui extrinsecus proditur aut habitus lugubris.

Fenus.
Luctus.

¶Luctus. Cap.ccxlij.

Uctus est dolor q̃ exterius proditur vultu ipso/ atq; aspectu: sepe ipse habitus vultus atq; vestis luctus est. Unde secundo bello punico post cladẽ illã Cannensem censuerunt patres conscripti ne femine vltra triginta dies in luctu essent: non videlicet ne essent in dolore (non eñ imperare dolori possumus) sed in illo lugubri habitu. Et matrone Juniũ Brutũ anno luxere: tãtoq; tempore item. p. Ualerium.

¶Epitome capitis.ccxliij.

¶Otiũ vacatio est a labore pñsertim publico: aut studiũ literarũ: qõ vacationẽ desiderat.

Otiũ ꝓ studio literario.

¶Otium. Cap.ccxliij.

Tium vacatio a labore: qõ notũ est: cuius cõtrariũ est negotiũ: sed qui ij q̃ studijs operã dãt: necesse est vt nõ negotiosi sint: factũ est: vt otiũ ꝓ literario studio acciprat. Quin. Inquirẽdo/scribẽdoq; talia solemur otiũ nostrũ. Nõ desiderat otiũ solatiũ sed labor. Ergo ꝓ labore studij otiũ accepit. Cice. Quid dulcius otio literato: id est studio et (vt ita loquar) negotioso otio. Tale quid habet apud grecos σχολη.

¶Epitome capitis.ccxliiij.

¶Amor est dilectio vehemens in quocunq;

Amor.
Charitas.
Penuria.
Carita
Bellũ
Prelij
Pugn
Certa
men.
✠ U
exẽplu
de bel
et prel
ponit.
Infan
tem f
gies n
dia it
plia b
li.
Sedit
Facti
sallus
Inter
bono
amici
tia: in
malos
ctio.

Charitas tñ in hoie: est etiã caritas annone p:esertim penuria: quã inepti caristiã vocãt. Penuria tñ oim rerũ carẽtia ꝛ difficultas acquirẽdi est. Caritas aũt rerũ q̃ care.i. nõ vili emunt. ¶ Sũt q̃ p:iore significato per ch scribant a charitib⁹.i. gratijs: sed charites p:imã coꝛripit: charitas aũt seu caritas eandẽ pducit: vñ plus vsus ꝯ ratiõis est per ch scribere.

¶ Amor: charitas ꝛ penuria. Cap̃.ccxliiij.

Amor. Charitas.

Mor: gen⁹ est: charitas species. Illud ad omnia pertinẽs: hoc aũt ad hoies. Demũ ꝛ quidẽ p:o dignitate: ac qualitate psonaꝝ: maxima quidẽ charitas debet parẽtib⁹: p:oxima filijs: ꝛ deinceps reliqs. Caritatẽ etiã p:o penuria accipimus: sed frumẽti q̃dẽ ꝛ annone caritatẽ dicimus. Penuriã vero vini: aque: pabuli: pecunie: vtiorũ: ceteraruꝫ ꝯmõi rerũ: vel penuria est (vt sic dicã) carẽtia oim rerũ. Caritas vero q̃ cõtraria est vilitati: ideoꝫ Plin. iunior ait/ accessisse agris suburbanis caritatẽ: ꝛ Quin. quũ ait: itaꝫ caritas annone: rarũ frumentũ: cedes ac direptio pecoꝝ: idẽ est: ac si dixisset caritas annone: penuria frumenti.

Penuria. Caritas

¶ Epitome capitis.ccxlv.patet.

¶ Bellũ/p:eliũ/pugua/certamẽ. C.ccxlv.

Bellũ. P:eliũ. Pugna. Certamen.

Bellũ est tũ ipsa pugna: tũ totũ tempus quo in militia sum⁹: quã illiterati guerrã vocãt. P:eliũ ipsum tã tũmodo armoꝝ certamẽ. Nã ꝛ pugna certamẽꝫ etiã circa arma fit: interdum etiam fit nudis verbis.

¶ Epitome capitis.ccxlvj.

¶ Seditio a seoꝛsum sedendo aut eundo dicta est: quũ ppõ secũ discoꝛdãte res ad manũ vocãt. Factio est diuisio ciuiũ in diuersa studia: vt textus latius declarat. Dum scilicet p:o se quisq̃ facit.

Ꝟ Erẽpluꝫ de bello et p:elio ponit. Infantem fugiẽs media iter plia belli. Seditio Factio. sallustꝰ. Inter bonos amicitia: inter malos factio.

¶ Seditio ꝛ factio. Cap̃.ccxlvj.

Seditio vel a seoꝛsum sedẽdo: vel (vt Ciceroni placet) a seoꝛsum eũdo dicta tunc est: quũ ppõ secũ discoꝛdãte res ad manũ vocãt: qualẽ ciuitatis statũ Vergi. describit sic dicẽs. Ac veluti magno in ppõ quũ sepe cooꝛta est seditio: seuitq̃ animis ignobile vulg⁹. Jamq̃ faces ꝛ saxa volant: furoꝛ arma ministrat. Similiter dicit seditio in exercitu: in classe: in schola: ꝛ si q̃d est tale. Factio est diuisio ciuiũ in diuersa studia: quũ aliqui se p:incipes/ac p:imarios in ciuitate efficere conant: inter quos emulatio est: q̃ ꝛ factiosi dicunt: p se quisq̃ ꝯ maximã põt ciuiũ multitudinẽ (q̃ clientes vocant) ad se trahens: sibiq̃ quouis pacto per fas nefasq̃ cõcilians: q̃ pestis intestina cunctas ciuitates dumtaxat Italie infecit.

¶ Epitome capitis.ccxlvij.

¶ Copia est facultas atq̃ potestas: petitq̃ verbum facio apud oꝛatoꝛes: apud poetas. etiam doꝛ sine quo fere abundantiam significat/etiam in plurali: in quo tamen peculiariter p:o militum multitudine accipitur: p:o qua licet rarius etiam in singulari reperitur.

Nunq̃ autem p:o exemplo/seu exemplari apud doctos legitur.

¶ Copia et copie. Cap̃.ccxlvij. Copia.

Copia facultas: potestasq̃ est vt faciam tibi copiam inspiciendi libꝛos meos: id est dabo tibi facultatẽ: vel faciã tibi potestatẽ. Ut cũ alio loco dixi: semper iunctũ est cum hoc verbo facio dũtaxat apud oꝛatoꝛes. Nã pocte cũ aliis verbis et p:ecipue cum do: vt Vergilius. Afari extremũ misere data copia matri. Et iterum. Postq̃ introgressi: et coꝛã data copia fandi. Sine his autẽ duobus verbis copia plerũq̃ p:o abundantia accipitur: vnde dicta est copia oꝛationis: ꝛ copia pecuniarũ: ꝛ copia frumenti. In plurali quoq̃ p:o eodẽ significato: vt noui copias tuas: omnium rerũ copias habeo. Peculiariter tamẽ appellamus militum multitudinẽ: vt copie Pompeij: copie Cesaris: copie aduersarioꝝ: p:o quo imperiti dicunt gentes aduersarioꝝ: gentes nostre: ꝛ in hoc etiã significato nonnunq̃ in singulari: vt Pompe. ad Domitiũ. Neq̃ solus cũ ista coꝛpia tantã multitudinẽ sustinere poteris. Idẽ ad eundẽ. Etiã atq̃ etiã hoꝛtoꝛ: vt cũ omni coꝛpia q̃ p:imũ ad me venias. Sall. Postremo ex omni copia Catiline: neq̃ in p:elio: neq̃ in fuga quisq̃ ciuis ingenuus captus est. Vergilius in secundo Eneidos. Et que sit me circum copia lustro.

✠ Copias ĩ plurali multitudinẽ dicim⁹/p:o quo latine lingue pariti gentes vsurpãt.

¶ Epitome capitis.ccxlviij.

Elogium est testificatio de aliquo: siue honotis: siue vituperationis gratia. Interdũ etiã testificatio simplicis sententie.

Elogiũ.

¶ Elogium. Cap̃.ccxlviij.

Elogium est testificatio de aliquo: siue vituperationis: siue honoꝛis causa Vituperationis: vt Quin. Nõ est iudices/q̃ putetis ideo nullũ adiectũ ad exheredationẽ iuuenis elogiũ: q: de scelere cõstaret. Et albi. Si exheredatũ a se filiũ pater testatus fuerit elogio: ꝓpterea q̃ is meretricẽ amaret. Multa sunt hmõi exempla apud iurisconsultos: sed vnũ sufficerit. Modestini: vbi huiꝰ nois (nisi ab altero adiecta sit) interp:etatio reperitur: cuius hec verba sunt. Deseruiẽ auditũ ad suũ ducẽ cũ elogio: id est cum vituperatione mittat. Honoꝛis causa vt War. Tul. In quod elogium plurime cõsentiunt gentes: virũ esse ciuitatis p:imariũ ꝛc. et iterum. Quid elogia sepulchꝛoꝝ? Que qualia sint Suet. in Claudij vita ostendit: dicens. Nec contentis elogium tumulo eius versibus a se compositis insculpsisse: vite etiam memoriam p:osa oꝛatione composuit. Senec. in declamationibus. Decessit negotiatoꝛ: testamẽta omnium bonoꝝ reliquit foꝛmosam vxoꝛem heredem et adiecit elogiũ: quia pudicam comperi. P:o simplici autem sententie sue testificatione. Cicero. Solonis quidem sapientis elogium est: quo se negat velle suam moꝛtem doloꝛe amicoꝝ et lachrymis vacare.

✠ Elogiũ interdũ ponit ꝓ simplici sententie testificatione.

Laurentiſ

¶ Epitomie capitis.ccxlix.

¶ Cõdictio eſt denuntiatio: vel actio in perſonã quã actor intendit ſibi oportere. cõditio vero fortune qualitas eſt ac ſors. Item optio atq; electio: qũo cum verbo / offero / aut fero / vel pono ferme ponit: ⁊ ab eo cui placet cõditio: fere reſpondetur / accipio conditionẽ. Itẽ offero electionẽ: ⁊ do optionẽ pluriũ rerũ dicimus. Offerim⁹ autẽ cõditionem vnius rei.

Condictio.

¶ Condictio et conditio. Cap.ccxlix.

Condictio a cõdico naſcit: cõditio a cõdo. Illud rarius eſt: qõ ita Juſtinian⁹ (ſi credim⁹ hoiem Grecũ Romana iura potuiſſe preſcribere) diffinit. cõdicere eſt denũtiare priſca lingua: nũc vero abuſiue dicim⁹ condictionẽ actionẽ in perſonã: quã actor intẽdit ſibi dari oportere. Nulla em̃ hoc tpe eo noie denũtiatio fit: ergo cõdictio erit vel hec actio: vel illa denũtiatio. cõditio vero multi his tẽporib⁹ male (vt pleraq;) vſurpãt: accipiẽtes pro mẽtis qualitate. Veluti illud: hic eſt hõ mãſuete / ⁊ bone cõditionis: qõ antiq dicebãt mãſueti ⁊ boni ingenij. Nos quoq; dicim⁹ mãſueti animi: mãſueteq; mẽtis. Nos quũ dico / de illis dico q̃ latine loquunt. Nã hõ bone cõditionis latine dr: ſi ad fortunas referat: non ſi ad mores: vt ille eſt vir magne: parue: mediocris cõditionis. i. diues: pauperve: aut inter hos medius. Ego ſum poſit⁹ in hac cõditiõe. i. fortuna: ac ſorte. Cic. O miſerã cõditionẽ adminiſtrãdi cõſulat⁹. Huic ſignificato illud pene par eſt: quũ inter plura eligende ſortis eſt oblata electio: vt apud M. Fabiũ. Oblata eſt a iuuenibus tyrãno cõditio: vt dimitteret alterũ ad viſendam matrẽ: ad diẽ preſtitutũ reuerſurũ: ita vt niſi occuriſſet ad diẽ: de eo q̃ reſtiterat / pena ſumeret. Dicim⁹ igit offero cõditionẽ: vel fero: vel pono conditionẽ: nunq; fere per aliud verbũ: q̃ conditio dũ placuit: etiã fere ſemper dicimus accipio conditionẽ: vt apud Teren. Amatores chryſidis tulerũt mulieri cõditionem: ſi vellet eis morẽ gerere: ſe daturos illi pretiũ: liberalemq; mercedẽ. Ipſa vero accepit cõditionẽ: hoc eſt pactioni: promiſſioniq; aſſenſit. Ab illo ſignificato nõ longe abſunt: offero electionem: do optionẽ. Hec tamẽ ſolent eſſe inter plura: illud vero in vno frequẽtius: vt offero electionẽ vtrũ velis eligendi: ⁊ do optionẽ qõ velis potiſſimũ optandi: deinde tu aut eligere te dicis aut optare. Offero conditionẽ Chryſidi: vnam ſcilicet.

Conditio.

Homo bõe cõditionis barbare dr ſiad mores referat latine ſi ad fortũas.

Offero / vel fero / vel pono cõditionẽ et accipio.

¶ Epitome capitis.ccl.patet.

¶ Mancinellus autẽ dicit ſic. Frondens nõ arborum tantũ eſſe legimus. Plí. libro. xix. de Gentium Aſcalonitarũ genere ſic ait. Gentium pene ſine capite eſt: cruricis tantũ longe: et ideo totũ in fronde. Itẽ cap̃. xij. eiuſdẽ lib. xix. vbi de Raphani generib⁹ tractat ita ſcribit. Etiã nũ vnũ ſilueſtrem Greci chertã vocãt Ponticí Armõ. Alij leucem. Noſtri armoratiam: fronde copioſius q̃ corpore.

Mancinellus.

¶ Frondes et folia. Cap̃.ccl.

Vallenſis

Frondes arborũ ſunt tãtum. Folia autẽ ⁊ arborũ: ⁊ herbarũ florumq;.

Frõdes Folia.

¶ Epitomie capitis.cclj.patet.

¶ Excubie ⁊ vigilie. Cap̃.cclj.

Excubie diurne ⁊ nocturne. Vigilie tm̃modo nocturne ſunt.

Excubie Vigilie.

¶ Epitome capitis.ccljj.

¶ Suffragia ſunt voces q̃ dicebantur ad comitia: vel ſcribebantur in tabella: quibus ſuã quiſq; declararet voluntatẽ de aliquo eligendo in magiſtratũ: tranſſumuntur autẽ pro auxilijs et fauore: ſicut ſuffragor pro auxilium fero: et contra refragor pro repugno potiſſimum dictis: ſed et factis.

¶ Suffragia. Cap̃.ccljj.

Suffragia ſunt (vt ſic dicam) voces q̃ dicebantur ad comitia in tabella ve ſcribebant: quibus ſuã quiſq; declararet voluntatẽ de aliquo eligendo in magiſtratũ: qualis eſt hoc tpe electio ſummi pontificis et eius quem Ceſarem Auguſtum Chriſtiani non erubeſcunt appellare: a damnatis nominibus tyrannorũ qui nõ modo oppreſſere rempub. vt nemo iam poſſit vocariet Romanorũ: ſed ſub eorũ gladio ret verus celi ⁊ terre occiſus eſt: ⁊ poſtea iſti inſani: et noſtre religionis immemores: vocant diuum Auguſtum: diuũ Claudiũ: diuum Traianum: quaſi vulgus atq; hoies poſſint principes referre in deos. Sed hec omittamus: hoc tamẽ dicẽtes: Romanos nõ agnoſcere regem aliquem: et quum cetere gentes ſe in libertatẽ aſſeruerint: hoc multo magis nobis licere. Suffragia igitur (vt dicebam) ſunt voces in electionibus: quod ſuffragiũ quia cui preſtamus: nimirum eidem gratum facimus: hinc factum eſt: vt ſuffragiũ pro auxilio ſepe ponamus: ⁊ ſuffragor pro auxilium fero: refragor repugno / proprie quidem in dictis: ſed nonnunq; ⁊ in factis.

Suffragia. Suffragor. Retragor.

¶ Epitome capitis.ccljj.

¶ Catuli ſunt ferarum tam mitium: q̃ immitium: pulli pecudum fetus autem ⁊ piſcium: ſed generaliter dicit fetus oim partiũtium fetura: hinulus autẽ ceruorũ eſt: ⁊ capreolorũ ⁊ caprarũ: dammarũ / ac leporũ. Catuli etiam ſerpentum ſunt: ſed proprie canũ: per diminutionem autem catelli dicuntur.

Catulli. Pulli. Fetus. Fetificõ Fetura. Hinuli.

¶ Catul⁹. pullus: hinnul⁹ ⁊ fetus. Ca. ccljj.

Catuli ſunt ferarũ: ſiue immitiũ: ſiue mitiũ. Nã et catulos murũ legim⁹. Pulli vero pecudũ: ferus autem: et piſciũ: q̃q; ⁊ hoc generalius nomẽ eſt: vnde fetificare pro parere: ⁊ fetura pro partu ad oĩa animalia muta pertinet. Ceruorũ hinnulos dicimus: capreolorum quoq; caprearum: dammarum: leporum: ſimiliumq; catulos quoq; ſerpentũ: vt Vergilius de colubro. Catulos tectis atq; oua relinquens: immanium q; piſcium qui non edunt oua. Proprietamen catuli ſunt filioli canum. Vergili. Sic canibus catulos ſimiles. Cicero de

Frõdes Folia.

Excu- bie Vigille,

Suffra- tia. Impera- tores nõ esse di- os ap- pellan- dos.

Suffra- tor. Sectra- tor. atulli. ulli. etus. etifico ctura. inuli.

Latuli Latelli. diui. Erat autẽ mortuus catellus eo nomine.

¶Epitome capitis. cclxiij.

¶Lues est genus pestis. Nã lues dr qñcũqꝫ febris aliqua: aut morbus alius pecudes aut hoĩes corripit. Pestis: ⁊ pestilentia cito occidit: aut cito abit: sed interdũ ꝓ lue accipitur: trãsferturqꝫ ad animi vitiũ.

Lues. ¶Lues ⁊ pestis. Cap. cclxiij.

Pestis. LUes ⁊ pestis hoc differũt: quo gen' et spẽs. Nã quũ in vrbe: aut in agro febris: aliudve gen⁹ morbi seuit sive solos hoĩes: siue sola pecora: siue vtroſqꝫ corripiẽs lues dr. Interdũ etiã si arbores: ac fata. Pestis vero aut cito occidit: aut cito abit ab eo quẽ inuasit: que eadẽ dr pestilẽtia: nonnunqꝫ tñ pro lue ponit: atqꝫ ad animi vitium sepe transfertur.

¶Epitome capitis. cclv.

¶Corpus magis viuẽtiũ dr qꝫ caro: ⁊ viuẽs magis corpulentus qꝫ carnosus. Quinetiam alij carnẽ a cadendo: alij ꝙ vita careat dictã volunt: nec accipit differentia vulgaris inter carnem et carnes.

Corp'. Caro. ¶Corpus ⁊ caro. Cap. cclv.

Corpulentus. Carnosus. COrpus potius qꝫ carnẽ nostrum viuentiũ dicim⁹: ⁊ hoiem corpulẽtũ potius qꝫ (vt aliqui loquunt) carnosum. Quin. in. vj. Corpulẽto litigatori cui⁹ aduersarius itẽ puer circa iudices erat ab aduocato lat⁹: qd faciã: ego te batulare nõ possum. Idẽ i. j. Ossa deregũt: qvt esse ⁊ astringi neruis suis debẽt: sic corpe operiẽda sunt: idẽ i. v. Neruisqꝫ illis quib⁹ cã cõtinet adiciũt inducti sup corporis speciem. Et alibi Horet astricta nudatis ossib⁹ cutis: ⁊ in fame sua hoie cõsumpto iam mẽbra sine corpore. Cic. ad Gallũ. Ego hic cogito cõmorari: quo ad me reficiã: nã ⁊ vires et corpus amisi: sed si morbũ depulero: facile (vt spero) illa reuocabo. Mõ etiam significauit Var. quũ ait. Aiuebant laceri mẽbris stillantibus artus. Inqꝫ oĩ nusqꝫ corpore corpus erat: vcz qõ incorpore illius nõ erat caro.

¶Epitome capitis. cclvj.

¶Lamina dẽsior est massa: vt ex ferro: ex plũbo: stãno: aut simili: bractea tenuis: ⁊ plicabilis: vt aurea: aut argẽtea: crepitãs pre tenuitate: nã crassior etiã auro lamina dicet. ¶Ceterum Mãci. dicit sic. Pria significatio verior habet. Aul. Gel. eñ li. j. ca. iij. ita scribit. Sicuti est magnũ põdus eris: parua lamina auri fit pretiosius. Ceterũ lignea quoqꝫ lamina dici põt. Pli. eñ libr. xviij. ca. xxxix. sic ait. dolia quassa sarcire: ipsorũqꝫ lamina scabendo purgare: aut nouas facere. Bractea preterea ex alia quoqꝫ materia qꝫ ex predictis dici poterit. Pli. nãqꝫ libr. xvij. ca. v. vbi terrarum: et certa gña explicat: inquit. Columbinã. Gallia suo nomine glaucopelon appellat: glebis excitatur lapidum modo sola gelatione: ita soluitur: vt tenuissimas bracteas faciat: hec ex equo fertilis.

¶Lamina et bractea. Cap. cclvj.

LAmĩam tam ferreã: ream: plumbeam: stanneã: qꝫ aureã: argenteam: electreã: aurichalceam dicim⁹. Bracteam potius ex his posterioribus: aut certe bractea tenuis est: ⁊ sua spõte plicabilis. Lamina vero crassior: ex qua armatura cõficitur: ⁊ qua incensa olim hoĩes torquebãtur ne crepitat vt bractea pre tenuitate Ver. in. vj. Talis erat species auri frondentis opaca Ilice: sic leni crepitabar bractea vẽto. Verumtamen ita tenuis: nõnunqꝫ breactea est: vt crepitare non possit: vt illa ex qua fit auratura: ⁊ argenteatura. lamina. bractea.

¶Epitome capitis. cclvij.

¶Munimenta sunt munitiões: a muniẽdo. Monumẽta admonitiões: a monendo eo ꝙ alicuius rei preterite admoneãt: vt sepulcra defunctoꝝ: presertim quũ titulos habent.

¶Munimenta: ⁊ monumenta. Cap. cclvij.

Munimenta. MUnimenta sunt munitiones castrorum / ceterarũqꝫ rerũ: q̃ ꝓtra aduentum hostium muniunt: siue vallo ⁊ fossa: siue alio quouis mõ: quo sint milites ab hostium (vt dixi) aduentu muniti.

Monumenta. Monumenta i mutata in u sepulchra: statue: tituli: libri: ceteraqꝫ que nos alicuĩ⁹ rei preterite moneant. Nã de futuro (vt quidã volũt) ideo sepulchra appellari monumẽta: ꝙ nos: nostre ipsorumqꝫ mortis, admoneant: falsum est. In honorẽ eñ mortui illa tantummodo fiunt: nõ in publicã preceptionẽ: virqꝫ monumenta dixerim: nisi litere: aut alij tituli appareant: q̃ si desint / magis sepulchrũ / qꝫ monumentum erit. Liui. lib. xlviij. Utrobiqꝫ monumenta ostẽdunt ⁊ statue. Nã ⁊ Linterini monumentũ: monumẽtoqꝫ statua superimposita: quã tẽpestate disiectã nuper vidim⁹ ipsi: ⁊ Rome extra portã Capenã in Scipionũ monumẽto tres statue sunt: quaꝝ due sunt. P. et L. Scipionũ: dr esse tertia poete. Q. Ennij.

¶Epitome capitis. cclviij.

¶Operare est operatio: labor aũt diurnum officiũ / seu interdũ operãs. Opus est effect⁹: fructusqꝫ opere. Sed dũ ad laborẽ corporis / aut animi ⁊ artẽ: aut industriam respicimus: potius opus: qꝫ operã dicim⁹: etiã pro operatiõe. Operepretiũ. i. fructuosum: quasi quod pretium affert opere.

¶Opus ⁊ opera. Cap. cclviij.

Opera. OPera est actio: vt dabo operã: et in iure ciuili de opis libertor. Cic. de off. Nõ male precipiunt q̃ seruis vtiliubẽt vt mercenarijs iusta prebenda: operã exigẽdã. i. laborẽ: ⁊ opationẽ corpis siue (vt ait Ulpian⁹) ope. sunt diurnũ officiũ.

Opus. Opus est finis fructusqꝫ ope. Uñ opa autorũ dñr: ⁊ opa publica ipa publica edificia. Nonnunqꝫ videt opus ꝓ opa accipi: vt Ver. Molibus e stratis opa ad fabrilia surgit: quasi ad operas. Sed (vt videre videor) quoties nõ ad laborẽ corpis: sꝫ ad laborẽ animi: ⁊ artẽ: industriãqꝫ respicim⁹: magis opus qꝫ opa dicẽdũ est: vt in opere rustico: in opere faciundo: in

Custodia.

opere fabrili: in opere texto: io. Hāc differētiā ita ponit Seruius hoc opus: ⁊ hec opera tūc dicimus: qñ negotiū ipm significam⁹ qđ geritur. Si aūt feminino gñe dixerimus operas: ipsas personas q̄ aliq̄d faciunt: sicut custodia dicit̄ que custodit: vt ceruis custodia qualis. Nā vt hi q̄ custodiunt̄: custodia dicant̄: vsurpatū est: vnde male est in vsu / custodie auditū tur. Hec Seruⁱ⁹. Sed nō absolute diffinuit opus: ⁊ operā: vtrūq; aūt hoc nom in eodem loco posuit Terē. Qđ in opere faciēdo opere cōsumis tue: si sumas in illis exercēdis / plus agas. Opere autē prietū ab opera est: vt versus indicat Iuue. Est operepretū penit⁹ cognoscere / toto. Quid faciāt: agitētq; die. i. fructuosuz est ⁊ ad rēpertines: ideo vel q: decēs: vel q: vtile: vel q: gloriosum: vel q: iucundū: ab hoc noie Liuius exorsus est dicēs. Facturus ne opere pretiū sim: si res gestas populi Romani ab initio pscripsero: necdū scio: nec si sciam: dicere ausim.

Opere pretiuz.

¶ Epitome capitis. cclix.

¶ Solatiū est in re: sicut ⁊ solari. Cōsolatio in verbis: sicut ⁊ cōsolari. Solamē p solatio vsurpant poete: ⁊ etiam Boetius.

¶ Solatium: consolatio: ⁊ solamē. Ca. cclix.

Solatiū. Consolatio.

Solatiū ⁊ consolatio idē sunt: nisi qđ illud re: hoc ꝟbis fit: vt Quin. Lecitatis misere solatiū est habere rem videntiū. Idē. Itis obuiā cōsolationibus: ⁊ (qđ omnē modū feritatis excedit) captatis in magna calamitate laudari. Hec mirum: quū cōsolari sit oratione. Solari vero fere semp aliter. Nolo afferre plura male vtentium exēpla: q̄ facile q̄libet sibi inueniet. Lic. tū de amicitia ait. Ipse me cōsolor: ⁊ maxime illo solatio: q⁹ eo errore careo: quo in amicorū discessu pleriq; angi solēt. Utrūq; recte dictū est. Quid em̄ nō recte Lic. dicat: nā cū se tāq; alterū quasi colloq̄o a meroze reuocet: debuit dicere cōsolat̄. Quia ꝟo oratione nō vtit̄: solatium dicere potuit. Solamē idē qđ solatiū est: sed magis poeticū. Uerg. Solamēq; mali de collo fistula pēdet. Quo tamē Boe. et quidam alij vtuntur.

Cōsolari. Solari. Solamē. ✝ Lice. tū (vt nisi mēda sit in libro) dicit i Lel. Et si illis plane orbat⁹ esset magnuz tamē ferret nihil etas ipa solamē.

¶ Epitome capitis. cclx.

¶ Affect⁹ nunq; apud Lic. sed affectio reperitur sepe. Contra apud Quin. Est autē affectio animi ⁊ corporis ex tēpore aliqua de causa mutatio: vel vt autori placet: pars illa anime qualitatis: q̄ e regiōe rōnis est: q̄cq̄d enim in anima p: eter partē illā memorie nō est: affectus est: ⁊ rursus quicq̄d non affectus: rō. Ab affectu venit affecto verbū: quo Licero quoq; vtit̄: licēt affectatio apud eundē nō legatur: sicut apud Quint. ⁊ ceteros.

Affect⁹. affectio.

¶ Affectus: affectio ⁊ affectatio. Ca. cclx.

Affect⁹ nusq; video: reperisse apud M. Tullium: frequētissime affectionē. Contra apud Quin. frequētissime affectū: raro affectionē: vt illo loco (si modo nō est mendosus) vbi ait. Cupiditas causa sceleris fuit: que vis eius ira quātū efficiat in animis hoim talis affectio. Nescio an sit affectus: et in alio loco. Illa vero frigida: ⁊ puerilis in scholis affectio. Affectionem modo Licero sic diffinit. Affectio est animi ⁊ corporis ex tēpore aliqua de causa mutatio: vt letitia: cupiditas: metus: molestia: morb⁹: debilitas ⁊ alia que in eodē genere reperiuntur. Modo sic. Affectio est quedā ex temporum: aut negotiorū euētu: aut administratione: aut hoim studio cōmutatio rerū: vt nō: tales: quales ante habite sunt: aut plerunq; haberi solēt nō habende videant̄. In Tusculanis idē author ⁊ alibi: voluntatē hois affecti ad virtutē: atq; ipsam virtutē animi appellari affectionē ait: qualis nō est affectus: q̄ grece dicit̄ παθος qđ ipse Lic. interpretat̄ perturbationē: malens dicere: q̄q; morbū: quo nomine sepissime vtit̄. At Quin. nō perturbationē sed affectū nominat: neq; ipse aut solus: aut primus sed pleriq; añ eū: vt Seneca: Plini⁹: Rutilius: Columella: Ualerius: Liui⁹: alijq; multi. Ita em̄ ille ait: quod greci vocāt παθος nos vertentes recte ⁊ ꝓprie affectū dicimus. Illa igit̄ (vt ego quidē sentio) affectio grece παθος ꝺ:: quā nostrates philosophi in latinū vertētes appellāt dispositionē. Aliquibus tñ videri posset diffinitio illa Ciceronis hoc q̄z significatū qui est παθος cōplecti: quib⁹ q: ad rem nō multū attinet: non sane repugno: quū p̄sertim fere oēs iurisc̄onsulti: oēsq; ecclesiastici scriptores affectionē p affectu accipiāt. Est aūt affectus pars illa anime qualitatis q̄ e regiōe rationis est. Quicquid em̄ in anima p:eter partē illā memorie ratio nō est: affect⁹ est: ⁊ rursus quicquid nō est affect⁹ / ratio. Ab hoc fit affecto: quo etiā Licero ipse in libris ad Herennīū sepe vtit̄. Nō tā affectāda q̄z superiores / sed tñ adhibēda nōnūq̄z. Apud eūdem nūq̄z: nisi me icuria fefellerit / aut memoria fallat legi affectationē. Frequenter apud Quin. ⁊ ceteros: vt ibi. Nihil odiosius affectatione. i. affectu / conatuq; emulandi alterius virtutē: quā assequi nequeas refragante natura: vel nimio affectu / nimioq; conatu alterius virtutē emulādi: ita vt turpe sit ac deformē: sic auide emulari.

Affectatio.

¶ Epitome capitis. cclxj.

¶ Latebre proprie sunt hoim: latibula ferar⁹: sed interdum confunduntur.

Latebre Latibula.

¶ Latebre ⁊ latibula. Cap. cclxj.

Latebre hoim ꝓprie dicunt̄: latibula vero ferarū. Quin. ⁊ q̄ius odio euersoris nostri euocat⁹ e latebris suis populus subsellia nō implet. Lic. Uideant ne queratur latebra periurio. i. excusatio periurij. Latibula nonnunq̄z hoim: latebre etiā ferarū. Liui. li. xlvij. Inter vepres in latebris ferarum noctem vnam delituit.

¶ Epitome capitis. cclxij.

¶ Lux pro die: vt tenebre pro nocte ponit̄ sed et sed prima luce: non primam diē sed principium dici significamus. Sicut nec primis tenebris primā noctem sed principium noctis.

Latebra ꝓ excusatione interdum ponitur.

Cõsueti⁹ aũt añ lucẽ q̃ ante diẽ dicas: nisi de certo die loquaris: vt ante diẽ decimũ. Nõ tñ cõsueti⁹ dicas añ tenebras q̃ ante noctẽ. Luci p luce: ⁊ vesperi p vespere: ⁊ ruri p rure reperiť ꝑm authorẽ nostrũ. Dies p diurno ⁊ certo tẽpore masculini fere est gñis: p tpe acceptum semp femininť: vñ diecula parua tẽpestas. ¶ Dixi ꝑm authorẽ nostrũ. Quia Seruius vult ad illud. iiij. eñ. Aulide iuraui. Adnerbia in loco in i: ⁊ de loco in e: a tertia declinatione finiri: vt vixi ruri ⁊ veni rure. Et cõsimile iudiciũ videť de aduerbijs: vt in tpe dicaťvesperi ⁊ luci aduerbialiter. Dixi quoq̃ fere masculini esse: q; certũ est poetã etiã in femmino vti: vt eneiõ. v. Postera quum primo stellas oriente fugarat Clara dies.

¶ De luce ⁊ tenebris die ac nocte. Ca. cclxij.

Lux. tenebre. LUce ⁊ tenebris: pro die ac nocte accipere solemus. Differt tamen prima luce a prima die. Nam ibi intelligiť prima pars diei: et quasi diluculo: hic aũt prima dies. Ita primis tenebris: ⁊ prima nocte. Ibi de prima parte noctis loq̃mur: hic de nocte ipa. Jdeoq̃ añ lucẽ dicim⁹ meli⁹ q̃ añ diẽ: si diluculũ significam⁹. Nã añ diẽ: p ante tẽpus dici solet: preterq̃ si de certo die loquamur: vt ante diẽ decimũ: vel ante sextũ calẽdaz nouẽbriũ. i. sexto die ante calẽdas nouẽbris. Jn quo q̃dẽ loco p̃ceptũ Pauli iserere nõ inutile fuerit: q̃ ait. Ante diẽ decimũ calẽdaz: ⁊ post decimũ diẽ calẽdaz: eque vtroq̃ sermone / undecima dies significatur. Verũ nõ quẽadmodũ ante lucẽ meli⁹ q̃ ante diẽ: p diluculo dicim⁹: sic añ tenebras / q̃ ante noctẽ p crepusculo: sed ediuerso poti⁹. Reperiť aũt luci p luce: vt vesperi p vespere: ⁊ ruri p rure. Cice. in philip. Quis em̃ audeat luci ⁊ in militarivia. Diẽ p diurno tpe itẽq̃ pro certo tpe volunt esse masculini gñis: notaueruntq̃ Verg. indifferẽter accepisse. Ego tamẽ ⁊ apud hũc / ⁊ apud ceteros p tẽpore ipo anno taui semp esse femininũ: vt ipsa dies facit hominẽ prudẽtẽ: ⁊ multa dies dat magnã hoib⁹ rerũ experiẽtiã. Unde Pedian⁹ vult fieri diecula pro tẽpore p paruo tẽpore: ⁊ apud iurisc̃sultos bima: trima: quadrima die p tẽpore biẽnij: triẽnij: quadriẽnij q̃ iurisperiti nõ itelligũt. Jn tpe certo. Pedian⁹ idẽ cõsentit debere eẽ masculini gñis. Dicim⁹ ergo hesterno die / ⁊ crastino die nõ hesterna die: ⁊ crastina: ad diẽ nõ venit: ad diẽ nõ adfuit. i. die prestituto.

Añ diẽ. Luci. Uesperi. Ruri. Dies. Diecula & Dies pro tẽpore certo masculini gñis.

¶ Epitome capitis. cclxiij.

¶ Orator cãs veras agit / aut ꝓcionať: rhetor docet: declamator se exercet: vt postea oret.

¶ Orator / rhetor / ⁊ declamator. Cap. cclxiij.

Orator. Rhetor. ORator est q̃ causas orat vel in iudiciis vel in cõcionibus: q̃ grece dicit ῥητωρ: id est rethor. Nos tñ rhetorẽ pfessorẽ rhetorice vocam⁹: nõ oratorẽ. Miroq̃ cur in hoc tã facili peruulgatoq̃ noie exponẽdo Victorin⁹ errauerit. Declamator est q̃ studẽs apud rhetorẽ in cõuẽtu scholasticoz fictã causaz orat: id agẽs: vt in ꝛeris postea causis possit orare. Jpse quoq̃ rhetor: ⁊ q̃cũq̃ ali⁹ etiã extra scholã hoc ipso gñe vtiť siue vt alios: siue vt se exerceat / declamator vocať. Nõnunq̃ tñ more greco reperimus poni: vt Cice. lib. ij. de natu. deoꝝ. Hec quũ Cotta dixisset: tũ Uelleiꝰ / ego inq̃t incautꝰ: q̃ cũ Academico: ⁊ eodẽ rhetore cõgredi conatus sum. Nã neq̃ indisertũ Academicũ ptimuissem: neq̃ sine ista phia rhetorẽ: q̃uis eloquẽtẽ: rhetorẽ dixit vel oratorẽ: vel rhetoricũ.

Declamator.

¶ Epitome capitis. cclxiiij.

¶ Peregrin⁹ est q̃ in ciuitate sua nõ est: aut ex nostra nõ oriũdus. Hospes q̃ in aliena est: aut q̃ in nostra nõ sua est: quẽ forẽsem: aut extraneũ imperiti vocãt. Sũtq̃ hospites tã qui in priuato alicui⁹ hospitio: q̃ qui in publico sunt: qꝫ diuersoriũ aut tabernã meritoriã vocamus: ⁊ tã qui recipiũt: q̃ qui recipiunť. Hospittũ autẽ ꝑ amicitia familiariter se mutuo recipiẽdi: quã hospitalitatẽ vocãt interdũ accipitur. Jtem pro loco recipiendi tam publico q̃ priuato. i. pro diuersorio.

Peregrinus.

¶ Peregrinus ⁊ hospes: diuersoriũ ⁊ hospitium. Cap. cclxiiij.

PEregrinus ⁊ hospes hoc differũt: q̃ peregrin⁹ vocať q̃ in ciuitate sua nõ est. Hospes q̃ in aliena est. Uel peregrin⁹ / q̃ ex nostra ciuitate oriundus nõ est. Hospes q̃ in nr̃a ciuitate est. Cice. vos soli in hac vrbe hospites estis: vr̃e peregrinãturaures. Quin. Attica anus Theophrastũ hoiem alioqui disertissimũ annotata vnius affectatiõe verbi hospitẽ dixit. Nec alio id sere prehẽdisse interrogata rñdit: q̃ q; nimiũ attice loquereť. Pro hoc imperiti dicũt forẽses aut extranei. (Loquẽdũ em̃ mihi barbare est vt barbariẽ emendã.) Hospites igiť sunt tam qui in priuato alicui⁹ hospitio sunt: q̃ qui in publico: qꝫ diuersoriũ vel tabernã meritoriã appellam⁹: tãq̃ q̃ recipit / q̃ qui recipiť. vnde Ouiꝺ. Nõ hospes ab hospite tut⁹. Cice. Per dexterã istam quã hospes hospiti porrexisti. Sed ille receptor ꝓprie vocať: qui priuatim ⁊ amicitie causa recipit: vt idẽ. Fuit mihi cũ illo vetus hospitiũ. i. amicitia: familiariter vel mihi hospitandi apud illũ: vel illi apud me. Uñ hospitales hoies q̃ amore nõ pretio hospitiũ suũ cõicãt. Hospitiũ ⁊ priuatũ ⁊ publicum ꝺr. Liui⁹ Tarẽto Hãnibali p dolũ ꝓdito ait: hospitia tñmõ Romanoz a militibus fuisse direpta: certe priuata: nõ publica. Cic. Ex hac vita sic decedo tanq̃ ex hospitio: non tanq̃ ex domo. Cõmorãdi em̃ natura diuersoriũm: nõ habitãdi dedit. Porro p eodẽ posuit hopitiũ ⁊ diuersoriũ. ¶ Epi. capi. cclxv.

Hospitiũ.

¶ Cõciuis est eiusdẽ ciuitatis: cõterraneus eiusdẽ terre. Uñcũq̃ aũt de pari loqmur: vt q̃ nobiscũ id qꝺ dicim⁹ est p̃ponem⁹ pticulã cõ: si possessiuũ addiderim⁹: vt si sum p̃ceptoris Ioãnis: dicã eũ discipulũ meũ: si cũ eo discipulus: alteri⁹ discipulũ. Et id i reliq̃s q̃z obseruabo: dicãtñ hic municeps me⁹ est p eo q; est ꝛciuis; q; cõiceps nõ reperiť. Sine ꝓnoie aũt lo-

quar etiã sine cõ: vt audite ciues: ꝓceres: magnates: etiã si vnus illoꝝ sunt. Et si loquimur per cõ: intelligitur possessiuum.

Cõciuis Conterraneus.

¶ Conciuis ꝛ cõterrane⁹. Cap̃.cclxv.

COnciuis q̃ eiusdẽ ciuitatis est: cõterrane⁹ q̃ eiusdẽ terre: hoc est territorij: maioꝛ eñ est terra q̃z vrbs: oppidũve: cui⁹ habitatoꝛes vocãtur ciues. Cic. Eoꝝ q̃ in hac terra feruũt: magnãq; Greciã / q̃ tũ floꝛebat institutis: ꝛ preceptis suis erudierũt. Pli. tñ Catullũ cõterraneũ suũ vocat: vel q̃ ex dioceſi illa: vel q̃ ex vrbe sit Ueroneñsi. Uterq; autẽ dict⁹ est Ueronẽsis. Nã illi⁹ nepos: et ꝑ adoptionẽ filius fuit Nouocomẽsis: ꝛ ideo Plini⁹ scõs ꝛ ipse dict⁹ est. Quidã nuper librum sic inchoauit. Fauoni⁹ ciuis me⁹ optime princeps: ꝛ cõsul tuus: quũ dicere debuisset cõciuis meus. Dñs eñ ciuitatis ciuẽ suũ vocat: qꝛ nõ põt appellare ꝯciuẽ: quẽadmodũ miles sociũ in militia nõ militẽ suũ vocare põt: sed cõmilitonẽ. Et discipulus eum q̃ vna eidẽ preceptoꝛi dat operã: nõ discipulũ suũ: sed cõdiscipulũ. Edi uerso preceptoꝛ nõ vocat auditoꝛes suos ꝯdiscipulos suos sed discipulos. Et dux in bello nõ cõmilitones: sed milites suos appellabit: ꝛ Cesar ac quidẽ alij appellauerunt milites suos cõmilitones cõparãde beneuolẽtie gr̃a: ꝛ apud Uerg. Aeneas q̃ sub eo erãt socios vocat. Hic ergo hõ priuat⁹ nõ debuit quẽq; suũ ciuẽ appellare: sed cõciuẽ: nec rursum aliquẽ principẽ ꝯsulẽ dicere. Nõnunq; tñ inuenit ciuis ꝑ cõciuis: vt Leli⁹ apud Luca. Hic me⁹ est ciuis in quem tua classica Cesar audiero. Dicã tñ municeps meus ꝑ eo qõ est cõciuis me⁹: qꝛ cõiceps non inuenit. At quoties non apponim⁹ ꝓnomẽ recti⁹ sine appositione loquimur. Audite ciues: succurrite milites: legite discipuli: etiã si mei fuerint ꝯciues: cõmilitones: condiscipuli. Qõ si qñ ꝑ hec posteriora sine ꝓnoie loquoꝛ: tñ ꝓnomẽ subintelligẽdũ est: vt oẽs me cõciues amant. Cur tu non das partẽ cõmilitonib⁹: ille semp exagitat cõdiscipulos q̃stionib⁹: subintelligit mei: tuis: suos. Dicim⁹ tñ: vos estis ciues nostri: quasi reip. nostre: nõ quasi singuloꝝ aliquoꝝ ciuiũ.

Ciuis.

Commilito.

✠ Ciuis ꝑ ciuis interdum inuenit.

Municeps.

¶ Epitome capitis. cclxvj.

¶ Pretoꝛ: cõsul: questoꝛ: edilis: censoꝛ: tribunus: primipilus: ꝛ similes dicunt q̃ magistratũ suũ gerunt. Senatoꝛ ꝛ triũphatoꝛ q̃ est: ꝛ q̃ fuit. At pretoꝛi⁹ / cõsularis / questoꝛi⁹ / edilitij⁹ / cẽsoꝛi⁹ / tribunitij⁹ / primipilaris: ꝛ triũphalis / q̃ gesserũt: sed prioꝛa substãtiua sunt: posteriora adiectiua. Sicut ꝛ senatoꝛi⁹. i. senatoꝛij ordinis aut de domo senatoꝛia. i. patritius. Qñ vero ꝓponit ꝑ: vt ꝓpretoꝛ: ꝑcõsul ꝛc. nõ signt gerẽtẽ magistratũ ꝑ alio: sed extraoꝛdinariũ: vt abunde declarat text⁹. ¶ Sed Mancinellus nõnulla addit dicẽs. Cõsularis qui cõsulatũ gessit dicit̃ur ꝛ consulatu dignus. In prima significatione testis est Liuius li. v. ab vrbe cõdita: vbi de Gallis ait: senes triũphales cõsularesq; simul. et Cice. de claris oꝛato. de

Hortẽsio dicẽs. Nã is post cõsulatũ credo q̃ viderit ex cõsularib⁹ neminẽ esse secũ comparandũ: negligeret autẽ eos qui consules non fuissent: summũ illud studium remisit a quo puero fuerat incẽsus ꝛc. In altera ꝛo testis quoq; idẽ Cic. li. x. epi. ad Plãciũ ita scribẽs. Cõplures in perturbatione reipu. consules dicti: quoꝝ nemo cõsularis habitus: nisi qui aio extiterit in repu. cõsularis. Paulo itẽ inferius inquit. Hec si ages ꝛ senties: tu eris non modo consul ꝛ cõsularis: sed magnus etiam consul ꝛ consularis. Et pro Milone sic ait: tribunum virtute consularem.

¶ Pretoꝛ / cõsul / q̃stoꝛ / edilis / cẽsoꝛ / tribun⁹ / primipilus / senatoꝛ / pretoꝛius ꝛc. Ca. cclxvj.

Pretoꝛ. Consul. Questoꝛ Edilis. Censoꝛ. Tribun⁹ Primipilus. Senatoꝛ Pretoꝛ⁹ Cõsularis. Questoꝛius. Editi⁹. Cẽsoꝛi⁹. Tribunitius. Primipilaris. Senatoꝛius. Triumphatoꝛ. Triumphalis. Procõsul. Fasces. Proquestoꝛ ꝛc.

DEtoꝛ qui pretuꝛã: cõsul qui cõsulatum: questoꝛ qui questuram: edilis qui edilitatẽ: censoꝛ q̃ censuꝛã: tribunus qui tribunatũ: primipilus q̃ primipilatũ gerit: senatoꝛ q̃ senatoꝛ est: aut fuit: pretoꝛius qui pretuꝛã: cõsularis qui cõsulatũ: questoꝛius qui questuꝛã: edilitius qui edilitatem: censoꝛius qui censuꝛã: tribunitius q̃ tribunatũ: primipilaris qui primipilatũ gessit: senatoꝛi⁹ nõ ꝺ: senatoꝛ: sz (vt dixi) vel senatoꝛij ordinis: aut de domo senatoꝛia. Triũphatoꝛ qui triũphat ꝓprie: sed etiã aliq̃ qui triũphauit: vt victoꝛ exercit⁹ qui vicit: triũphalis qui triũphauit. Ceterũ illa prioꝛa noia sunt substãtiua: eoq; iungunt cum adiectiuis. vt diligens cõsul: bon⁹ tribun⁹: iustus ꝓtoꝛ: seuerus cẽsoꝛ. Hec posterioꝛa sunt adiectiua: eoq; iunguntur cũ substãtiuis. vt hõ cõsularis: tribunitia mulier: ꝓtoꝛia familia: cẽsoꝛiũ edictum. Qꝛ si absint substãtiua: subintelligunt / vt cõsulares roganꝫ primi sniam in senatu: primi pretoꝛij: deinde tribunitij: intelligim⁹ hoies: quẽadmodũ in illis: plebei: nobiles: potẽtes: ingenui: libertini. Procõsul nõ qui ꝑ alio cõsule ẽ ꝓuincie: sed q̃ cũ ptãte cõsulari extra ordinem ꝛ ad aliquã ꝓuinciã administrandã mittit: preterq; q̃nõ. vij. fasces eũ precedũt: q̃ precedũt consulẽ: sed tñ sex: vt etiã pretoꝛẽ ꝛ presidẽ. Proꝓretoꝛ: nõ qui ꝑ alio ꝓtoꝛe pretuꝛam: sed extraoꝛdinariã gerit. Itaq; ꝺ ꝓquestoꝛ: ꝛ si qui sunt alij hmõi noim magistrat⁹.

¶ Epitome capitis. cclxvij.

¶ Diuersoꝝ locoꝝ noia licet fere aut penit⁹ coincidãt: diuersa tñ faciunt derivatiua. Uñ sunt Rhegini ꝛ Rheginẽses. Albani ꝛ albenses ꝛ ctera q̃ textus declarat. ¶ Sed castigat Mãcinellus nõnihil dicẽs. Nõ Cãpaniã terram laboꝛis appellãt: sed Cãpanie partem. Neq; nũc dũtaꝛat: sed tãdiu prisci Laboꝛias appellauerũt. Testis est Pli. li. xviij. de agro Cãpano: sic eñ scribit. In Cãpania tñ laudatissim⁹ cãpus est: mõtib⁹ subiacet nymbosis totis q̃dẽ. xl. milib⁹ passuũ planitie postea: subiscit aũt vniuersas terras cãp⁹ hic cãpan⁹ añcedit tñ ipm pars ei⁹ q̃ Laboꝛie vocant: quẽ phlegreõ greci appellãt. Finitũ t Laboꝛie via abvtroq; latere ꝓsulari: q̃ a puteolis ꝛ q̃ a Cunis Capuã ducit. hec ille. Ubi aũt Laurẽ

Mancinellus.

Rhegyni. Rhegiēses. Albani. Albēses

tius ait Campaniaz vero eā regionē:que illi finitima est Romā versus. Sciendum est duplicem esse Campaniam:nouam et veterem. Nam apud Stabonē lib.v.sic legimus. Discentes autē vsqz ad Silarim puentiūt fluuiū: qui ab hoc agro veterē separat Cāpaniā. Cui quidē fluuio propriū illud in esse traditur:vt in eius aquam demissa virgulta sarificentur.

¶ De locorum quorundam nominibus z possessiuis horum. Cap.cclxvij.

Rhegyni ex oppido Calabrie. Rhegienses ex oppido Gallie cisalpine: quorum oppidorum vtrunqz vocatur Rhegiū. Albani z Albenses:ex oppido Alba i Latio: Albani ex oppido Alba ad lacū Fucinū. Albēses:q a qbusdā Albani dicuntur. Cumani ex oppido Cumarū in Cāpania(quā nūc praue vocāt)terrā labobis. Cāpaniā vero illā regionē:que illi finitima est Romam versus. Comēses ex oppido Como in eadē Gallia quā Lombardiā nunc vocant:in qua ipsa Gallia et finitimū Como est Bergomū:vñ Bergomēses. Pergamum ex qua ipa Pergameni in Asia:a qua vrbe:qr ob penuriaz charte ab Attalo rege missa est membranaruz copia:membrane pergamene sunt nominate:in Asia prouincia intelligo: nam in ea q est tertia pars orbis terrarum:regio quedam est eodē noīe quā Turchiā nūc vocāt:nō aūt(vt quidā volūt.)Teucriā:quēadmodū in Aphrica:q et ipsa tertia pars orbis dicitur:est etiā regio eiusdē nominis:nisi qō Aphros dicim' homines:nō aūt Aphrā regionē. Thebani a thebis i grecia. Thebei a thebe seu thebis in Egypto:sed et Thebei secundū grecā formā fit:nam z Thebani grece Thebei dicūtur:nō tamē occurrit:vbi in libris gentiliū legerim Thebeos.

Cumani. Comenses. Bergomēses. Pergameni. Turchia. Teucria. Thebani. Thebei.

¶ Epitome capitis.cclxviij.

¶ Prisca dicuntur que superioribus seculis: pristina que superioribus annis:aut mensib' fuerunt:certe in nostra memoria. Verum res non senescētes:licet seculis nos precesserint: non priscas:sed pristinas dicemus.

Priscus. Pristinus.

¶ Priscus z pristinus. Cap.cclxviij.

Prisca q superioribus seculis:aut superiori etate:vt prisci latini. Priscus Tarquini'. Prisca tpa. Pristina que superioribus annis:mēsibus diebus:z q nostra memoria fuerūt vt pristina nostra amicitia:pristina beneficia nostra: neqz recte hic dicas: prisca: neqz illic pristina. At vero si de rebus que nō senescūt loquaris:pristinuz nō priscū decebit vt Pharos et Tyrus nunqz in pristinū statū redibunt. Maria in freto Hellespontensi laborant:ne montes (si Lucano credimus) repetant pristina cōfinia. Itaqz tantū tēporis est et quo illuc mare irrupit:vt memorie nō inueniat pditū Dad' post qngētos et eo amplius annos solet reuerti in pristinum cursum.

¶ Epitome capitis.cclxix.

¶ Prosper qui dat: felix qui recipit psperitatem/ppie dicunt:sed nōnunqz pfusa legunt.

¶ Prosper z felix. Cap.cclxix.

Prosper q dat:felix qui recipit psperitatē. Sydus veneris (si credimus mathematicis) prosperū est/natus sub illo sydere felix est. Dicim' ergo hoies proprie quidē felices:deos autē/tēpora:loca:actiones:fines:successus: prosperos: z si qua sunt similia. Utrūqz tñ aliqñ recipit exceptionē. Nā z nō semel legimus prosperā alicuius valetudinem:vt Sueto. de Cesare/ fuisse eū prospera valetudine.i. bona z quasi felici. Et de Tyberio. Valetudine psperrima vsum eū esse ait Sall'. Sed postqz res ciuib': muris:agris:satis aucta/satisqz prospera visa est. Rursus Verg. Sis felix:nostrūqz leues quecūqz laborem:pro eo qō est/sis prospera/ et benigna.

Prosper

¶ Epitome capitis.cclxx.

¶ Salubre eñ quod salutē z incolumitatē affert: quasi salutiferū/aut salutare: sanū qō recipit aut continet:sed confunduntur interdum:vt corpus salubre dicatur:non tamē dices cū Boetio. Eger an saluber:sed an san'.

Saluber

¶ Saluber et sanus. Cap.cclxx.

Saluber:siue(q vsitati' est)salubris dicitur aer:cibus:potus:loc' multaqz huiusmodi:idē fere q salutifer siue salutaris. Sanus homo dicit: ceteraqz animalia. Res salubris prebet sanitatem:homo vero recipit. Potest et prebere: tūcqz saluber/quasi salutifer dici:sed i vtroqz etiam aliqua reperitur exceptio. Si quidem sanum aerē:sanum cibū:sanū locum vocam' quasi salubrē z prebentem sanitatē:contra salubris pro sano. Sallu. Genus hominum salubri corpore:velox:patiens laborū: pleroqz senectus dissoluit. Liuius. Grauiore tempore anni iam circūacto:defuncta morbis corpora salubriora esse cepere. Mar.dū describit vitam beatam:inquit. Lis nunqz/roga rara: mens quieta. Vires ingenue:salubre corpus. Prudens simplicitas:pares amici. Ibi tres quos produxi loci idem nomē habent conūctum cum corpore. Quare non ausim dicere vt dixit Boe. in translationib' suis:eger an saluber. Nam de equali suo Cassiodorus:qui apud nonnullos in pretio est:nunqz ideo facio mentionem:quia cū regibus suis Theodorico et Allarico quorum scriba fuit:gotthicum sonat et barbarum.

✠ San' ppie dr integer: incorruptus.

Salubris pro sano.

Sanus.

¶ Epitome capitis.cclxxj.

¶ Jucundus est qui iuuat in letis:grat' qui cōmodum facit etiam in aduersis.

¶ Jucūdus z gratus. Cap.cclxxj.

Jucundus et gratus sic differunt:q iucundus propie in prosperis/gratus in aduersis. Jucundū voco nō qui letus est:sed qui lenite est alteri: vt prosper ac saluber vsqz adeo potest quis tristis mestusqz esse:et tamen iucundus: veluti quum hostis meus in dolore est:tūc mihi iucundus est:et ego gaudens sum illi minime iucundus. Quare nō recte locut' est:qui ait.

Jucundus

Gratus.

Tristis.

✠ Jucūdus non sīgat le-

tum (vt qdãbar-bare ac-ciptunt) Jucundos nos faciat sue interesse cõmemo-rationꝫ: sed ad differentiam Cice. ad Sulpi-tium consolantem de morte filie inquit. Ser-uius tamẽ tuis oĩb⁹ reb⁹ interfuit: cuius offi-cia ꝛ si aliquãdo iucũdiora: nũqꝫ tñ gratiora. plenũ: et Jdẽ ad Lucetũ. Amor tuus ex omnibus par-tibus se ostendit in hĩs literis: quas a te ꝓpe-ctationẽ me accepi: non ille quidez mihi ignotus: sed affert. tamẽ grat⁹ et optat⁹: dicerem iucũdũ: nisi id verbũ in omne tẽpus perdidissem. Jdem ad atticũ. Fuit mihi sepe et laudis nostre gratu-latio tua iucunda: et timoris consolatio gra-ta. Jdem tamẽ lib. iiij. inuectiuarũ. Est mihi iucũda in malis: ꝛ grata in dolore vestra erga me voluntas. Jucũda dixit/quasi letitie ple-na et voluptuosa: qualis est in prosperis: gra-ta quasi plena affectus ac fructus. Jn iucun do enim quedam gratia est delectationis: in grato vero etiam cõmodi. Quippe aspectus rosarum: liliorumꝫ: violarũ: florũqꝫ/ac similium iucũd⁹ est. Aspect⁹ plene messis: vberũ oleaꝝ grauiũ fructu vitiũ/pinguiũqꝫ pecorũ grat⁹. Et pueritia filiorum atqꝫ infantia iucundior. Adolescẽtia vero ac iuuẽtus gratior: vtpote vtilior. Jdẽ de offi. lib. ij. ꝯꝫ eñi qõ ꝓsens/ tanꝫ in manũ dat iucũdi⁹ est: tñ hec in poste rum gratiora: muri: naualia: port⁹: aquarũ duc-tus: oiaqꝫ q̃ ad vsum reipu. pertinent. Idẽ. nõnũqꝫ hĩs duob⁹ noibus cũ ea quã ostendi ꝓpꝛietate/ꝛ distinctione vsus est.

¶ Epitome capitis. cclxxij.

¶ Plura cõparatiuũ de duob⁹ dici potest: cõ plura absolutũ nõ nisi de pluribus ꝯꝫ de duo-bus. Plerisqꝫ autẽ ꝓ maxima parte. i. fere oẽs aut nonnulli dicunt. Plerũqꝫ. i. vtplurimum aut fere semp: aliquando tamẽ accipitur pro nõnunꝫ: sed id apud omnes (preterꝫ apud Seruium) rarius.

¶ Plura: complura: pleriqꝫ: ꝛ ple-runqꝫ. Lap. cclxxij.

Plura. Cõplu-ra.

Plura ꝛ cõplura sic differũt: qꝛ plura possunt esse duo: complura duo esse nõ possunt: illud cõparatiuũ est: hoc vero minime. Jdeoqꝫ non regit ca-sum. Pleriqꝫ autores modo ꝓ maxima parte accipiũt: modo ꝓ nõnulli. Sall. Jn diuisione orbis terre pleriqꝫ in parte tertia Aphricã po suerũt: pauci tm̃modo Asiaꝫ/ꝛ Europã. Pau lopost. Pleroscꝫ senect⁹ dissoluit: nisi q̃ ferro/ aut bestijs interiere. Nam morb⁹ haud sepe quecꝫ supat. Quin. Videas pleroscꝫ ita para tos. i. nonnullos. Plerũqꝫ magis a priore si-gnificato ꝯꝫ a posteriore venit. i. pro eo quod est fere semper. Quinti. in amatore. Excussa sunt plerũqꝫ languẽtium vitia verberibus. i. nonnunꝫ. Tamen in hunc sensum hec di-ctio (siue nomen/siue aduerbium sit) rarissi-me reperitur. Seruius quidẽ nescio an vnꝫ vtatur aliter.

Pleraqꝫ Plerũqꝫ ✠ Ple-rũqꝫ du-plicit su-mi põt: vno mõ ꝓ eo qõ est fere semper. Alio mõ (sed rarissime) pro eo qõ est illustri ac splẽdido. Sed p̃clar⁹ ꝓ bono: lucu-lentus ꝓ magno ꝛ preclare pro optime apud Ciceronem vsurpantur.

¶ Clarus et preclarus. Cap. cclxxiij.

Clarus. Preclar⁹

Clarus et preclarus figurate acci-piunt ꝓ eo: qꝛ tanꝫ fulgore quodam fame: ꝛ glorie resplendet vñ clarissi-ma ꝛ p̃clarissima gesta dicim⁹. Sed preclar⁹ ꝓ bon⁹ nonnũqꝫ reperit apud Cice. sicut apud eũdẽ luculent⁹ ꝓ magn⁹: vt i phi-lip. Luculẽtũ vulnus accepit. Jn eodẽ opere ait. O preclarũ custodẽ ouiũ (vt aiunt) lupũ: nõ claritas desyderat in custode: sed ꝓbitas: ergo p̃clarũ ꝓ bono posuit. Jdẽ in Lelio. Cũ illo vero qs neget actũ esse p̃clare? Et paulo post. Cũ illo q̃dem vt supꝛa dixi: actũ optime est: mecũ incõmodius. Nã supꝛa non dixerat actũ cũ illo optime: sed p̃clare. Uerũ ideo sic dixit: qꝛ p̃clare ꝛ optime idẽ roboris ac virtuꝫ in significatiõe obtinent: eoqꝫ κρατιθον (qõ est optimum) et apud Grecos accipi solet: et a nobis transferri preclarum.

Luculẽ-tus.

¶ Epitome capitis. cclxxiij.

¶ Dies ꝓprie fest⁹ dicit: res festiua. i. iucũda et lepida: ſz res ad festũ spectãs dici põt festa.

¶ Festus et festiuus. La. cclxxiiij.

Festus. Festiu⁹. ✠ Ma-ro.

Estus dies poti⁹ ꝯꝫ festiu⁹: res festi-ua: poti⁹ ꝯꝫ festa. Nã fest⁹ festa festũ ad diẽ festũ ptinẽs. Festiu⁹ festiua festiuũ res iucũda: et lepida: vt ofo festiua: dictũ festiuũ: frõdẽ festiuã legim⁹: nõ que ad festũ cõparata sit: sed q̃ iucũda ꝛ leta: nã ꝛ festã frõdẽ vocam⁹: q̃ festis adhibet. Fe-stiuũ multi pro festo accipiunt.

Scpe ẽt festis q̃-dã exer-cere die-bus fas ꝛ iura si-nunt.

¶ Epitome capitis. cclxxv.

¶ Uenale dicit venditiõi expositũ: vẽdibile qõ facile vẽdi possit: etiã si nõdũ expositũ sit.

Uenale. Uẽdibi-le.

¶ Uenale et vendibile. Lap. cclxxv.

Venale et vẽdibile hoc habẽt diffe-rẽtie: qꝛ illud significat rẽ vẽditioni expositã: hoc est rẽ q̃ facile põt ven-di. Idẽ dom⁹ est venalis. i. proscri-pta: vel exposita vẽditiõi. Et hoc de Curione significat Luca. quũ dicit: venali Curio lin-gua. i. ꝓtiũ: nõ veritatẽ honestatẽꝫ sequens ex sue lingue facũdia. Cice. in Bruto. Horuꝫ etati ꝓpe coniunctus Liui. Hel. nõ tã vẽdi-bilis orator ꝯꝫ vt nescires q̃d ei deesset. Et in eodẽ. Nã ꝓpter nõ erat satis vẽdibilis ꝓceps quedã: ꝛ cum idcirco obscura: ꝛ ꝓ acuta: tum rapida: et celeritate citata oratio. et alibi. Nã vt sunt illa vendibiliora: hec vberiora certe sunt. Uendibile dixit pro gratum: ꝛ quod ani-mos hominuꝫ sollicitet: ritu rerũ q̃ ad se alli-ciũt emptorẽ: hoc a vẽdo venit: illud a veneo.

¶ Epitome capitis. cclxxvj.

¶ Sciẽs ac prudẽs facit q̃ se facere scit ꝛ pu-det. Jnsciens et ignorãs qui se facere nescit. Sed sciẽter et prudẽter. i. cũ scientia ꝛ prudẽ-tia. Cõtra imprudenter. i. stulte ꝛ temerarie. At per imprudentiã aut per ignorantiam fit aliquid sine merito ac demerito interdũ. Ne-mo ergo scienter aut prudenter peccat: scien-tes fere omnes.

¶ De sciẽs feci: prudẽs feci ꝛ illib⁹. L. cclxxvj

Sciês facio ⁊ sciẽter.

SCiens feci: ⁊ prudẽs feci: itẽ insciẽs ⁊ imprudẽs/ atq; ignorans feci hoc est q̃ quũ facerẽ aliquid: sciui me facere illud: aut ignorani. At sciẽter feci/ idẽ est q̃ cũ sciẽtia ac doctrina feci: semp̃q; in laude est: sciẽter q̃d fecisse. Sciẽrẽ q̃d fecisse: tũ laudare: tũ vituparе solem⁹ p̃ rei q̃litate: tũ laudare: tũ vituparе solem⁹ p̃ rei q̃litate. Si ergo sciẽter facere semp̃ laudabile est: ediuerso insciẽter facere semp̃ est vituperabile. Prudẽter q̃z facere/ opus nimirũ prudentie est. Imprudẽter ꝯo stultitie: tñ q̃d imprudẽter facere ignorãterve in vsu raro est: in cuius locũ velut succedit per ignorãtiã: ⁊ p̃ imprudentiã factũ per se neq; laudi: neq; vitio dandũ. Idẽ em̃ est p̃ imprudẽtiã/ siue p̃ ignorantiã fecisse aliq̃d boni/ malive q̃ imprudẽtem ignorantẽq; fecisse: quoꝝ neutrũ aut premium meretur: aut penam.

Prudẽs ⁊ prudenter.

Ignorãs ⁊ ignorãter.

¶ Epitome capitis. cclxxvij.

¶ Marinũ dicit ad mare pertinẽs: aut in eo natũ seu ipsum incolẽs. Maritimũ mari vicinum: q̃ mare accolit: aut ad mare est: aut fit: sed quũ trans dicit marinũ nõ maritimũ.

¶ Marinus: maritimus ⁊ trãsmarinus. Cap. cclxxvij.

Marin⁹. Maritimus. Trãsmarinum.

MArinũ pisce dicimus: ⁊ auẽ marinã/ ⁊ deũ marinũ/ vel deã/ vel nymphã marinã. Noiatim q̃z vitulũ marinũ: lupũ marinũ: turdũ marinũ: turturẽ marinũ: ꝓterea colorẽ marinũ: casum marinũ periculũ marinũ: sonũ fluctum: aquã marinã nõ maritimã: nauẽ marinã: quidã etiã nauẽ maritimã. Rursus oraã maritimã: gentẽ maritimã: res maritimas: bellũ maritimũ: nõ trãsmarinum: nõ marinũ. Itẽ hominẽ: gentẽ: vt q̃ scripsit bem: triumphũ: transmarinũ/ non transmarinum vocat q̃ incolit mare: aut ex mari est. Maritimũ q̃ mare accolit: ⁊ ad mare est: vel cuz loco ad mare fit. Transmarinũ q̃ trans mare est. Trãsmaritimũ em̃ foret: q̃ trãs loca maritima esset. Idem proprie q̃ mediterraneũ.

Sipõ. dedictio nefreq̃ns dicit falsum esse q̃ scripsit bem: triumphũ: transmarinũ/ non transmarinum. Val. alio timum. Hoc omniũ hec differẽtia est: q̃ significa refreq̃ns cuz loco adiũgit: alind cũ persona:

¶ Epitome capitis. cclxxviij.

¶ Frequẽs dicit quod a multis frequentat: em̃ miles aut persona crebra ⁊ assidua: aut turba copiosa ⁊ multa: aut ciues ⁊ senatores ceteriq; tales numerosi ac multi in vno loco. Sed homo dicit frequẽs actiue: locus passiue. Celebre autẽ passiue accipit: pro eo q̃ celebratur: ac colitur siue locus siue psona. Unde celebritas loci aut persone honorate a frequẽtia honoratoꝝ: non quoꝝũcunq;. Hã qui baiulis similibusq; frequẽtatur locus frequens quidẽ est: sed nõ celebris: nisi vt meretrix: nobilis: et latro: insignis: ⁊ improbitas singularis: ⁊ turpitudo vnica ⁊ cetera eiusmodi dicunt.

frequẽs frequentes dom⁹ crebre multe freq̃ntes. Vergili⁹ Stat sonipes et frena feror spumantia mandit.

¶ Frequens ⁊ celebris. Cap. cclxxviij.

FRequentẽ locũ dicimus: quẽ frequentare multi solent: vt vbs frequens: oppidũ frequẽs: platea frequẽs: vbi multi hoies aut habitãt aut diuersantur. Uñ autẽ de psona: aut de re alata loquimur: duob⁹ modis dr: vel de sola: sic. Sit miles frequẽs spectator p̃lior. i. creber ⁊ assidu⁹: vel de turba/ sic frequens populus: frequẽs senat⁹. i. copiosus ⁊ mult⁹: ⁊ q̃dẽ cũ noie collectiuo in singulari. Cum ceteris vero in plurali: vt frequẽtes ciues: frequẽtes senatores: hoc est multi ⁊ numerosi. Uerũtñ quũ dico/ sis frequẽs: innuo actionẽ: cũ dico loc⁹ frequẽs: passionẽ. Ille frequẽtat: hic frequẽtat: cui sile est celebris semp̃ passiue positũ: tã ad rẽ q̃ ad personã relatũ. Locus celebris q̃ celebrat: hõ celebris q̃ cũ honore celebrat ⁊ colit ꝓpter q̃ in hãc ducor opinionẽ: vt locus celebris ꝓprie sit honoratoꝝ frequẽtia cult⁹: nõ ita frequẽs neq; frequẽtia: quo noie qualiscũq; hoim multitudo significat: q̃ ex vocabulo hinc ducto ꝓbat q̃ est celebritas: q̃ tũ hoim cetũ honoratoꝝ declarat: tũ dignationẽ ipsam/ atq; honorẽ. Quint. Añ oia futur⁹ orator: cui in maria celebritate/ ⁊ in media repub. viuẽdũ est: assuescat tã a puero nõ reformidare hoies: neq; illa solitaria/ et velut vmbratili vita pallescere. Cic. Itaq; nos q̃ i maxima celebritate/ atq; in oculis quõdã ciuitatis virim⁹: nũc fugiẽtes conspectũ sceleratoꝝ hoim: quib⁹ oia redũdãt: abdim⁹ nos: et sepe soli sumus. Idẽ in alterã significationẽ. Hac celebritate fame quũ esset tã absentib⁹ not⁹. Romã venit Mario ⁊ Catulo cõsulib⁹. Qua re improprie licet frequentissime dicit locus celebris: an desert⁹: quasi cõtrariũ sit celebrẽ esse/ ab illo desertũ esse. Ubi enim baiuli: aut aleatores: aut lenones/ scortaq; esse cõsueuerũt: q̃s eũ locũ ꝓprie dixerit celebrẽ: nõ aliter q̃ celebrẽ meretricẽ: aut nobilẽ: vt sepe legimus: ⁊ singularẽ improbitatẽ: et vnicã turpitudinẽ: vt in bonum: ita ⁊ in malum.

¶ Epitome capitis. cclxxix. patet.

¶ Ferus ⁊ feror. Cap. cclxxix.

Ferus. Feror.

FErus hõ: q̃ aiz ferinũ obtinet: vt leones: vsi: pardi: lupi. Feror q̃ preceps est ad decertãdũ cũ altero: ⁊ ad vim alteri facienda/ atq; ad nocẽdũ.

¶ Epitome capitis. cclxxx.

¶ Corporeũ dr quid existẽs ex substãtia/ aut materia cõtra incorporeũ. Utrũq; aũt iungit aut expresse: aut subintellecte cũ noie res aut substãtia. Corporale vero existẽs in materia/ seu substantia: ⁊ ediuerso incorporale.

Corporeus. Corporalis.

¶ Corporeus: corporalis. Cap. cclxxx.

COrporeũ est existẽs ex materia atq; substãtia corporea: ⁊ ediuerso incorporeũ: vt lapis est res corporea: virtus incorporea. Corporale vero existẽs i materia/ substãtiaq; corporea: ⁊ ediuerso incorporale: vt dom⁹: fundus: mãcipiũ: corporalia sunt: nõ corporea: legatũ: hereditas: iura incorporalia sunt: nõ incorporea. Añq; hic de q̃litate agim⁹: q̃ inest substãtie: ibi de ipsa substãtia: quas res diligẽti⁹ ereq̃mur i dialecticis nr̃is. Et sanitas: vires: pulchritudo: bona corpalia appellant: nõ corporea. Preterea (vt alia rõne hãc dr̃iam distinguã) corpore⁹ ⁊ incorporeus nõ nisi cũ hoc nomine res/ aut

Corporeus. Corporalis.

ſubſtãtia iunguntur: aut vbi res ſubintelligi
tur: vt lapis eſt res: ſiue ſubſtantia corporea:
non autẽ eſt corporeus. Virtus eſt res incor-
porea: non autẽ virtus incorporea. Quia autẽ
corpora aut tanguñ: aut videtur. i. oẽs cor-
poree res: non autẽ ſic res incorporee.

¶ Epitome capitis. cclxxxi.

¶ Laſſum. i. labore fatigatũ tantũ fatigabili
cõpetit. Larum vero dicit lentũ / ⁊ molle: non
rigidũ: nec durũ aut tenſum: ⁊ potius ad ina-
nimata ſpectat. Lapſum a labẽdo: tã animo
q̃ corpori attribuit. Feſſum dicit fatigatũ: ſi-
ue animo: ſiue corpore. Defeſſum ⁊ defatiga-
tum / qđ pre laſſitudine non amplius poteſt.

¶ Laſſus: larus: lapſus: feſſus: de-
feſſus: ⁊ defatigatus. Capi. cclxxxi.

Laſſum. Larum. Lapſum Feſſum. Defatigatum. Defatigo:.

¶ Laſſum qđ labore fatigatũ eſt: tã ani
mo q̃ corpore: ideoq; ad ea demum
ſpectat q̃ laboris moleſtiã ſentiunt.
Larum ẏo magis ad inanimata: q̃
ſunt lenta: mollia: flexibilia: nõ dura: nõ rigi-
da: vt lari rudentes: lari funes: lare chorde.
Lapſus a labẽdo: qđ vel corpore: vel p trãſla-
tionẽ aio ⁊ opinione labit. Feſſus idẽ eſt qđ
fatigatus: ſiue aio / ſiue corpore. Defeſſus de-
fatigatuſq; / qui ita feſſus atq; ita fatigat⁹ eſt:
vt nõ queat amplius / ⁊ ſepe a labore atq; ince
pto qđ inſtituerat / deſiſtat: vt in Bruto Lice.
Et ne defatigaret orauiſſent. Et de ora. Pro-
fecto nunq; conquieſcã: neq; defatigabor an
teq; illoꝝ ancipites vias rationeſq; ⁊ p oib⁹:
⁊ contra omnia diſputãdi percepero.

¶ Epitome capitis. cclxxxii.

¶ Bonũ dicit: qđ honeſtũ: quod vtile: qđ pe
ritum. Eſt eñ gñale nomẽ: bonitas autem eſt
quaſi benignitas. Unde clemẽtes ⁊ pij ac iu-
ſti quoq; boni dicuñt: aut induſtria: aut virt⁹
naturalis: aut iuſtitia: aut eq̃tas. ¶ Que oĩa
tertus declarat: ſed vt quiuis intelligat quid
ſit dignũ eſſe quicũ. i. cum quo mices in tene-
bris: ſciet micare digitis micantibus. i. celeri
ter nunc erectis: nũc depreſſis: quaſi ſcintillã
tibus diuinare: qđ quicum micas erectos ha
bet vna cum tuis: qđ in tenebris: niſi cum iu-
ſtiſſimo non tute facias.

¶ Bonum ⁊ bonitas. Capi. cclxxxii.

Bonum bonitas.

¶ Bonũ gñale nomẽ eſt: honeſta pari-
ter atq; vtilia cõplectens: vt bonum
animi: bonũ corporis: bonũ fortune.
Bonitas ẏo nõ (vt multi opinãtur)
idem vtiq; qđ bonũ honeſtũ: ſed idẽ qđ beni
gnitas: a primo fit bonus vir: bonus ſeruus:
bonus iudex. i. iuſt⁹ ⁊ exequẽs officij ſui debi
tum. Ab hoc bonus pater: bonus dñs: bon⁹
deus: bonus Eneas / hoc eſt benignus ⁊ cle-
mens. Quidã quaſi alterã iuſtitie partẽ eſſe
conſtituũt: vocãtes eandẽ beneficentiã. Nam
iuſtitiã partiũtur in duas partes. Juſtitiã q̃
eſt ſeueritas: ⁊ beneficentiã: quã ego voco bo
nitatẽ. Ergo q̃ plane bonus eſſe vult: planeq;
iuſtus: bis bonus ſit neceſſe eſt. Et hoc quidẽ
ad virtutẽ pertinet. Eſt aũt ⁊ alia bonitas: nõ
ex induſtria: ſed ex natura tã hominiq; qui-
buſdã aliis reb⁹ attributa. Cic. Que et boni-
tatenature multi aſſequuñt: ⁊ pgreſſion edi
cẽdi. i. excellentia ⁊ dote nature. Quin. At in
ſolo fecundo plus cultor: q̃ ipſa p ſe bonitas
ſoli efficiet: nõ dixit plus bonitas cultoris: q̃
bonitas ſoli: q; excellens cultor induſtria fit:
nõ natura. Nõnunq̃ tã bonitas p iuſtitia ſi-
ue p honeſto accipit. Cic. de offi. iij. Quũ eñ bonitas
fidẽ alicui⁹ bonitatẽq; laudant: dignũ eſſe di pro iuſti
cũt q̃ cũ in tenebris mices. Quint. in. xij. Qđ tia.
ſi in mediocrib⁹ etiã patronis cõuenit hec: q̃
vulgo dicit bonitas: cur nõ orator ille q̃ non-
dũ fuit: ſed põt eſſe: tã ſit moribus: q̃ dicendi
virtute perfect⁹? Nõnunq̃ etiã bonũ accedit
ad naturã virtutis: et bonitatis: nã quũ dici-
mus de equo ⁊ bono: non de rigore iuſtitie: et
de ſummo iure loq̃mur: ſz q̃ſi de bona eq̃tate.

¶ Epitome capitis. cclxxxiij.

¶ Lubricus dicit locus in quo ppter lubrici
tatem ac glabritatẽ inſiſtere: aut ingredi ne-
queas: aut q̃d in Lubrico ſitũ: vt pes ⁊ ocul⁹.
Trãſfert autẽ a multis ad libidinoſum: q bñ
curata cute ⁊ luxu abũdãtes lubrici fere ſunt.

¶ Lubricus. Capi. cclxxxiij.

Lubricus

¶ Ubricus loc⁹ eſt in quo nequeas Lubric⁹
inſiſtere nec ingredi: quales ſunt ⁊ Uer.
herbe perfuſe ſanguine: vt apud Lubrica
Uerg. de Niſo ⁊ Homerũ de Aia cõuoluit
ce Silei. Aut aliter humectate: ſublato
marmora leuigata: lapideſq; vel humore con pectore
ſperſi: terra glaciata: aqua gelata: pauimẽta: terga.
ceteraq; hmõi lubrica dicuñt. Inde p trãſla- Et ſele
tionẽ adoleſcẽtiã vocam⁹ lubricã: in qua qui oppoſu-
ſunt: velut in glacie facile labũtur. Anguilla it ſalioꝝ
quoq; Congrus: Murena: et ſimilia lubrica lubrica
ſunt. Alio tñ modo videtur Cic. diriſſe lubri- ſurgens.
cos oculos: ⁊ imitatus eũ Lactanti⁹ in lib. de
opificio. Ita eñ ait ille de natura deoꝝ. Sed
lubricos oculos fecit et mobiles: vt declina-
rẽt ſi q̃d noceret: ⁊ aſpectũ quo vellent facile
cõuerterẽt. Dicti ſunt oculi lubrici eo modo
quo a quibuſdã pes lubricus: pro eo qđ eſt in
lubrico. Ita oculi quaſi in lubrico poſiti ſunt
vt vix queant conſiſtere: quale eſt quum dici
mus. Spargo humũ floribus / p eo: quod eſt Spargo
ſpargo humi flores: ⁊ ſterno lectũ pallio: pro humum
eo quod eſt ſterno pallio lecto. floribus

¶ Epitome capitis. cclxxxiiij.

¶ Equalis dicitur eque magnus: atq; coeta
neus ſeu coeuus. Equabilis idẽ quod eque
magnus: aut in magnitudine comparabilis.

¶ Equalis ⁊ equabilis. Capi. cclxxxiiij.

Equalis

¶ Qualis quid ſit notũ eſt: vt in illo.
Sintq; pares in amore: et equales.
Sepe accipitur pro coetaneo: ſiue
coeuo: vt Uerg. Equaleq; ab humo
miſeras attolit amicũ. Cice. Ego Quin. Ma
rimũ eũ qui Tarentũ recepit ſenẽ adoleſcẽs
ita dilexi: vt equalem. Et iterum. Nec cum
equalibus ſolũ qui pauci admodũ reſiãt: ſed
cũ veſtra etiã etate atq; vobiſcũ. Equabilis
idẽ qđ equalis in prior ſignificato: vt idẽ. Nõ
ius equabile (quid vtilitatis haberet) accepe
rat. Iterũ.

Equabi
lis.

rat. Iterū. Et vox reducitur in sonū quendā equabilē/atq; constantē.

¶Epitome capitis.cclxxxv.

¶Perfidus peruerse fidei:qui fidem violat. Infidus cui nō est fidendū:q; fide caret.

¶Perfidus ⁊ infidus. Cap.cclxxxv.

Perfid' Infid'. ⁊ Liui' Infida regni societas.

¶PErfidus q̄ fidē violat. Infidus cui nō est fidēdum:hoc a fido descēdit: qđ habet primā longā siue fido a fidus. Illud a fides: qđ habet primā breuem. Ideoq; hec duo adiectiua vario accentu efferuntur.

¶Epitome capitis.cclxxxvj.

¶Moratus qui moribus bonis est preditꝰ: morigeratus/qui morē gessit:morē autē gere re est obsequi/⁊ inseruire:ita vt ad voluntatē alterius morem geras.

¶Moratus ⁊ morigeratus. Cap.cclxxxvj.

Morat' Morigeratus. Morem gerere. Accursiana insciti.

¶MOratus: qui moribus bonis est preditus. Morigeratus participiū est ex morigeror: quod est morē gero.i. obsequor et obedio. Unde morigerus obsequēs:obediēs:et facile morē gerens qđ Accursius nō intelligens (quid autē intelligat:si ignorat quid sit morē gerere) p glossa scriptum reliquit. Soluat Apollo: quasi aut enigma eēt:aut Apollo soluere enigmata soleret:magis q̄ soluenda preponere. Et alibi. Primipilus inquit nomen grecum est.

¶Epitome capitis.cclxxxvij.

¶Proteruus a proterēdo videt durus/⁊ cedere nescius/ac repugnans dictis/et factis. Procax qui preoccupat omnia superbis dictis et factis. Petulās dictis aut factis lacessens/et petens vnūquēq;. Unde proteruitas leuior quedā est contumelia: procacitas maior:petulantia maxima.

¶Proteruꝰ/procax ⁊ petulās. Cap.cclxxxvij.

Proteruus. Petulās. Procax. Pudor dos mulierum. Proteruia. Procacitas. Petulātia.

¶PRoteruus/procax ⁊ petulans multum similitudinis habent: et quasi aliud alio magis increscit tam in factis/q̄ in dictis. Tria hec/tū quandā lasciuiā: libidinēq; declarāt: tum iniuriā. Nā ⁊ proteruā/petulātēq; eodē loco de inhonesta femina apud Cice. legimus p celio. Si vidua libere:proterua petulanter: dives effuse: libidinosa meretricio more viueret. Proteruā minore gradu/q̄ petulātē significauit. Petulās pro libidinoso/lasciuoq; accipi notū est:vt petulausq; iuuenta. et Ouid. Quin etiā vt possem verbis petulantius vti. Nō semel ebrietas est simulata mihi: id est lasciui' ac licentius. Procaces quoq; meretrices legimus: qualis Bacchis Terentiana. Cetereq; impudice mulieres que pudori suo (que vna dos feminax est) ne verbis quidē mordacibus simul ⁊ turpibus parcūt:a seipsis sueq; cōditionis feminis capiētes principiū. Proteruia leuior quedā contumelia. Procacitas maior:petulantia maxima. Cicero in Sallu. Ne in idē incidā vitiū procacitatis/qđ huic obiicio. Et iterū. Nō em̄ pcacitate lingue vitā sordes eluunt. Atq; iterū. Nā qđ ista inusitata rabie petulāter invrorē filiāq; meā inuasisti. Et iterū in eadē. Desine bonos petulantissima insectari lingua/desine morbo procacitatis isto vti. Sallu. in Cice. Grauiter ⁊ inquo animo maledicta tua paterer. M. Tulli: si te scirem iudicio magis q̄ morbo animi ista tua petulantia vti. Et iterū. Bibulū petulantissimis verbis ledis. Hec eadē noīa in factis quoq; nōnunq; reperiūtur: vt si quis ambulans per impotētiā mētis obuiū cubito feriat:aut cū cōtumelia sibi cedere cogat:hunc proteruū dicimus. ⁊ Vergi. Nostros pcaces vocat. Et ab eodē. Hediq; petulci florib⁹ insultent. Dictū est q̄ hedi soleāt iniuriā facere p animositatē quādā trāscendēdo sepes:⁊ in alia loca penetrādo: q̄ iniuria petulantia est.

¶Epitome capitis.cclxxxvij.

¶Orbus dr quicūq; aliqua re chara priuat' est:vt oculis ac liberis:sed proprie liberis:sed ⁊ liberi dicunt orbi parētibus. Inde orbitas talis priuatio. Celebs autē dicitur nō vt quidā putant castus:sed sine coniuge: etiā si libidinosus viuat. Inde celibatus status sine cōiuge. Hieron. tamen Augu. et Priscia. a celo deducunt.

¶Orbus ⁊ celebs. Cap.cclxxxvij.

Orbus. Orbitas. Celebs. Celibatus.

¶ORbus dicit quicunq; aliqua re chara priuatus est. Proprie aūt parēs amissis liberis: quasi amissa luce oculorū. Unde illud frequens. Parēs liberorū an orbus? Et hinc orbitas/q̄ est illa qualitas patrum post amissos liberos:vt vxoris viduitas post amissum maritū. Cum. de patribus in ipsos loquēs pro vxorib⁹ ait. Nō habet orbitas vestra lachrymas super ardentes rogos. Tenetis incōcussam/rigidāq; faciē. Cōtrariū huic est: quū dicit orb⁹ quasi orphanus: vt apud Teren. Orbe qui primi sunt/vxorē ducāt. Et hinc orbitas apud. M. Tul. lib.iij. de oratore: quasi orphanitas. Deplorauit em̄ causam atq; orbitatē senatus: cuius ordinis a consule/qui quasi parēs bonus atq; tutor fidelis eē deberet: tanq; ab aliquo nefario predone diriperet patrimoniū dignitatis. Celebs tam qui caruit semper vxore: q̄ qui nunc caret: ⁊ inde celibatus.

¶Epitome capitis.cclxxxix.

¶Diuturn⁹ ⁊ diutin⁹ dicit p lōgū tēpus durās: aut q̄ durauit: serotin⁹/aut vespertinus/aut nimis tardus: quasi post tēpus debitū sicut precox ante tēpus suū coctū dicit. At prematurū ptra añ maturitatē. Maturū aūt est qđ neq; citi⁹ coctū est: aut p̄sona sentilis/seu perfecta morib⁹. Inde maturo maturū facio seu festino. ¶In illo tñ. j. enei. Maturate fugā: volunt peritiores nō esse idē qđ festinate sed mature agite: quasi dicat ne sitis nimium precipites: sed audiatis q̄ dicā. Unde addit. Regiq; hec dicite vestro. Multi prematurū putāt ante tēpus maturū: quū sit nōdū maturū: ⁊ qđ officio fungit priusq; sit maturū. Hō senilis recte a Seruio cēset maturus euo: sed pfect⁹ morib⁹ maturis: q̄ quasi maturās euū.

Diuturnus. Diutin⁹

¶Diuturnus:diutinus:precox:serotin⁹:precox:maturus:maturus. Cap.cclxxxix.

Diuturnus et diutin⁹ nihil differũt. Utrũq; eñ ⁊ in bonũ ⁊ in malũ reperitur:⁊ vtrũq; a diu siue diutius venit. Sed vnũ eo modo formak: quo a die diuturn⁹:a nocte nocturn⁹. Alterũ quõ a sero serotin⁹: a mane siue a matuta que est dea:matutinus: vtq; aliqui vtũtur a vespere vespertin⁹. De diuturnus plurima exempla sunt. De diutinus apud Cice. perpauca. Ad Brutum sic scripsit. Libertatis desiderio/tedioq; diutine seruitutis. Quintilianus. Nõ sic confundunt obutos grauibus cathenis colla stridentia. Nec diutino squalloꝛe cõcreta facies. Quia dixi serotinus a sero:videoꝛ significasse sero pro vespere:non pro eo qõ est tarde:siue post tẽpus. Hec eñ tria sero significat:que tñ pene idẽ sunt. Una et vera significatio est pro vespere:qõ est post occasum. Altera que hinc nascitur: q̃ est post tẽpus. Qõ eñ post solis lucẽ est:id vere põt post tempus dici. Cic. Quũ accusatoꝛ Milonis idẽtidem interrogat⁹ instaret quo tẽpoꝛe Clodius esset occisus:urbane respõdit sero: non tam horam intelligẽs/q̃ tardius occisum: ⁊ post tẽpus quo debuisset occidi. Tertia significatio est pro tarde:nõ pro tardius: vt apud Sene. in trage. Sero nos illo referat senectus. Nemo ad id sero venit:vnde nunq̃ quũ semel venit:potuit reuerti. Serotin⁹ igit cũ a primo significato (vt quibusdã placet) venit: q̃ dicunt horã serotinã:tẽpus serotinum: pluuiã serotinã:tũ a posterioꝛibus. Appellamus eñ vt precoces vuas: precoces ficus:precocia poma:q̃ ante legitimũ/cõsuetũq; tẽpus/siue cito matureſcũt. Ita serotinas vuas:serotinas ficus: serotina poma:que post tẽpus legitimũ/consuetũq; ceteris pomis:vel tarde matureſcũt.

Serotinus. Sero.

Precox.

Precox quoq; ingenũ per translationẽ dicimus:qõ nimis cito maturitatẽ consecutũ:nimisq; cito videt adoleuisse:ideoq; ait Quin. Illud ingenioꝛ velut precox genus:nõ temere vnq̃ peruenit ad frugẽ: id est nõ fere vnq̃ ad perfectionẽ: tanq̃ ad frugẽ fructũq; peruenit:precox quasi ante tẽpus excoctũ. Huic simile ac dissimile est prematurus: qõ est anteq̃ sit matur⁹: et ante maturitatẽ:vt segetes premature:frumẽta prematura:poma prematura:id est nondũ matura: ⁊ per translationẽ prematurus sum militie:prematura etas: prematura legatio:prematura allocutio:prematura postulatio: id est immatura: q̃q̃ maturum ipsum in frugibus propꝛie dicit:⁊ idvno modo. In personis vero figurate:⁊ hoc duobus modis. Uno sic. Ego sum matur⁹ audiẽde philosophie. Tu es maturus rei militari i. perfectionẽ tẽporis habeo ad hãc rẽ. Unde senilis etas vocat matura:quasi oino perfecta: et tẽpus debitũ assecuta. Altero sic. Ego sum hõ maturus. i. perfect⁹ moꝛibus:⁊ in hac significatione non cõponit. Inde matureſco matur⁹ fio:⁊ maturo maturas/maturũ facio:

Prematurus.

Matur⁹ Etas senilis matura vocatur.

Matur⁹

Maturrimus.

vel perficio:atq; festino:vt Uergi. Maturate fugã. Cice. ad Herẽniũ. In etate maturrima dixit:pro in etate festinãtissima:⁊ mature aduerbium pro cito.

¶Epitome capitis.ccxc.

¶Annuũ dicit/aut qõ per totũ annũ:aut q̃ semel fit peracto anno. ¶Unde annu⁹ pen⁹ a Plauto q̃ annũ duret dicit. Et annua sacra a Uer. q̃ pacto anno singulis annis semel fiãt.

¶Annuus. Cap.ccxc.

Annuus eodẽ modo dicimus: quo diurnus. Spatiũ diurnũ:spatiũ annuũ:vnius diei:vniusue anni. Annuus quoq; qũo quotidianus: febris quotidiana est q̃ singulis diebus venit. Ita apud Uerg. Atq; annua magne sacra refer Cereri. i. singulis annis. Et duo illi Epicurei philosophi annua febri quo die nati fuerãt corripiebãtur:qua febri ⁊ mortui sunt: atq; eodẽ quidẽ die. Dictum est ergo annuũ: quasi anniuersariũ. Nam vt festa: ita febres quibusdã:quoꝛum etiam Augustus fuit: anniuersaria sunt.

Annu⁹. Annua febris.

¶Epitome capitis.ccxcj.

¶Capitale odiũ/aut supplicĩũ:seu morbi genus dicitur qõ caput alterius petit. Capitalis homo cuius caput petitur. Capitalevitiũ propter quod caput petitur.

¶Capitalis. Cap.ccxcj.

Capitale odiũ: qõ caput ⁊ vitã alterius petit. Cice. Quũ is tribunus plebis capitali odio a Quinto Põpeio qui tũ erat consul dissideret. Itẽ capitale supplicĩũ:capitalis morbus:qui caput alterius petit. Capitalis aũt homo:capitale vitiũ:capitale peccatũ:nõ qõ petat alterius caput:sed cuius caput: aut propter qõ cõmittentis peti debeat ad penã: vt idẽ Capitalis Etheocles vel potius Euripides. Et alibi: fieri ait in ciuitate vitia capitalia.

Capitalis. ✠ Cice. ii. v. Philip. Ad quẽdã septimum capitalẽ hoiezcol legã suũ miserat.

¶Epitome capitis.ccxcij.

¶Meritoꝛia taberna que pro mercede pater:meritoꝛius puer stupro a mangone p̃ mercede expositus. Puella autẽ non meritoꝛia/sed propꝛio vocabulo meretrix dicitur. Ingenui autẽ dicunt:qui q̃ liberi/sic nõ prostituũtur. Mango est qui pueros/puellas: equos: canes:aut similia venundat. Mereri autem: aut merere:est stipẽdia facere:seu pro mercede militare. Lucanus. Ere merent paruo.

¶Meritoꝛia taberna. Cap.ccxcij.

Meritoꝛiã tabernã diuersoꝛũ:atq; hospitiũ mercenariũ vocamus/quo cuiq; introire licet dãti mercedẽ: nã mereri/mercede operari: laboꝛare atq; alteri inseruire est:ideoq; mereri in militia est exerceri:ppꝛie tñ spe stipendij:ac premij: qõ ꝺ stipẽdia facere. Hinc meretrices dicte:suã ⁊ ipse militiam exercẽtes:ac stipẽdia sua faciẽtes: ⁊ inde adiectiuum meritoꝛius meritoꝛia meritoꝛium. vnde scoꝛta masculꝛa: pueri meritoꝛij vocant:

Taberna meritoria. Mereri. Stipendia facere.

Mere-trix.
nam puelle non vocantur meritorie. Quippe pp̃riũ suũ habẽtes nomẽ/ qđ est meretrix.

Merito rij pueri
Quidã aiunt hos pueros dici catamitos: qđ mihi nõ videt: sed potius cõcubinos: meritorij nãq; vt meretrices pretio merent. Cice. in

Inge-nui.
Antoniũ. Ingenui pueri cũ meritoriis: scorta cũ matribusfamilias versabant ingenuos

Mãgo.
liberos dixit. Meritorios ergo non liberos: quos mango: q̃ ideo hoies mercat: vt vẽdat:

& ratio merito-ria dict
cõmodare etiã abutendos pretio solet: siue illi dño: ũ permissu: aut ipsi suo iure prostant. appellamus corpus meritoriũ tã puerũ meritoriũ: q̃ meretricẽ: rationem quoq; meritoriam quasi vilem: & male coemptam.

vilis et male ce-pta.
¶ Epitome capitis. ccxciij.

¶ Infensus vehementer iratus: quasi multum offensus. Infestus vim interẽs: & ita multum molestus: vnde infestare: quo frequenti9 q̃ molestare vtuntur docti.

Infens9 Infest9.
¶ Infensus & infestus. Cap̃. ccxciij.

Infesto
Infensus vehementer iratus:: & odiũ gerẽs: infestus vehemẽter molestus: atq; in aduersum vadẽs. Inde infestare: incursib9 crebris molestia afficere: & signa infesta: q̃ in aduersum tendunt: hoc est vexilla in hostẽ eũtia: vt molestiã inferãt. Molestare aũt rari9 reperit/ q̃ infestare: Modestinus iurisc̃onsultus ait. Ab Aurelio Sẽpronio fratre meo: neminẽ molestari volo.

¶ Cice. Dolebã tudices & acerbe ferebã: si hui9 sal9 ob eã ip sam cau sam esset ifestior: q̃ is meã salutẽ at q̃ vitam sua bene uolẽtia presidia custodiaq; texisset.
¶ Epitome capitis. ccxciiij.

¶ Presens dicitur non solũ qđ nũc adest: sed qđ pri9 adfuit: aut qđ aderit: vnde vsus sum: vtor & vtar presentib9 viribus meis in prelio. Presens aliq̃ impresentiarũ est. Presens itẽ subitũ & non dilatũ in alterũ tẽpus: et qđ cito erit in opus suũ quasi presentaneũ. Unde et prestãs dicit cito auxilians. In rẽ aũt presentem/ locũ non tempus cõnotat. Ad tẽpus vero/ aut pro oportunitate: aut vsq; ad certum tẽpus intelligit. ¶ Pro cito auxiliante quasi presens numen habente dicit. Uergi. in Buco. Nec tã p̃sentes alibi cognoscere deos.

Presẽs.
¶ Presens. Cap̃. ccxciiij.

In presentiarum.
Presens nõ modo qđ est huius tpis sed etiã alteri9: vt Cice. Ego in columitati ciuiũ primũ & postea dignitati: ille presenti potius dignitati: q̃ future consulebat. De mortuo loquitur. Ergo non nunc presenti: sed tunc. Quintili an9 de ipso Cicerone iam defuncto loquens ait. Postea vero q̃ triũuirali p̃scriptione cõsumptus est: passim q̃ oderant qui inuidebãt: qui emulabantur: adulatores etiã presentis potẽtie nõ responsurũ inuaserũt: presentis potentie: que tũc erat presens. Neq; in preteritũ modo: verũetiã in futurũ: vt Horat. Pleraq; differat: & presens in tẽpus omittat. Hoc amet: hoc spernat promissi carminis autor. In presens. i. in suũ tẽpus: vt dixi: & q̃n tẽpus rei dicende aderit: nisi accipiatur pro impresentiarum: vt idem. ij. carminum. Letus in presens animus: quod vltra est oderit curare: & amara lẽto Temperet risu: nihil est ab omni parte beatum. Presens quoq; dicitur subitus: & nõ dilatus in alterũ tempus: vt Uerg. Presentemq; viris intentãt omnia mortem. Iuuena. Pena tamẽ presens. Et presens vitio: vnde presentissimũ periculũ: & presentissima medicina: & presentissimũ remediũ: presentissimum venenũ: qđ etiam presentaneum vocatur. presentissimũ: qi statim aut sanat aut occidit. Et q̃m ea que presentẽ vim effectũq; exhibent: prestãtiora: ac potẽtiora ceteris vident: ideo in hũc quoq; sensum accipi solet: vt presens animus dicitur prestans: atq; excellens. Et presens remediũ: presensq; virtus. i. potẽs & in primis efficax. In rẽ presentẽ: non tẽpus: sed locum significat: vt Cic. li. j. offi. Ut si constitueris cuipiã te in rẽ presentẽ esse venturũ. i. ad locũ: de q̃ ꝓtrouersia est. Liui. lib. xxxviij. Responderi legatis vtriusq; partis placuit: missuros se in Aphricã: qui inter populũ Carthaginensem: & regem in re presenti discepta-rent. Idẽ li. xlviij. Eodẽ anno inter populum Carthaginensem: & regem Masinissam in re presenti disceptatores Romani de agro fuerunt. Ualerius maxi. lib. vij. Quintius Fab. Labeo arbiter a senatu finium cõstituendoꝝ inter Nolanos & Neapolitanos datus: quum in rẽ presentẽ venisset vtroq; separatim monuit. Ad tẽpus duobus modis sumitur: vno ad conditionẽ tẽporis: necessitatẽ: oportunitatem. Cicero pro Milone q̃ ad tempus apte simulationes. Quinti. Fingere nimirũ ad tẽpus videbor:: & rem nimiũ manifestam impudenter cõplorare. Altero ad spatiũ temporis vt silebo ad annũ: latebo ad tẽpus. i. vsq; ad annum & vsq; ad tẽpus quoddam: vt Quint. Optimũ emẽdandi genus si scripta in aliqđ tempus reponant: vt ad ea post interuallum velut noua: atq; aliena redeam9. i. vsq; ad aliquod tẽpus. Haz sepe subintelligitur vsq;: vt idẽ neq; id veterib9 Romanis dedecori fuit: argumentũ est sacerdotũ nomine ac religione durans ad hoc tempus saltatio. i. vsq; ad hoc tempus.

Inter p̃sentem.

Ad tps.

Usq;.

¶ Epitome capitis. ccxcv.

¶ Stultus q̃ improuide agit: licet insipiens plane nõ sit. Fatuus plane insipiẽs est. Stolidus ad naturã pecudũ accedẽs. ¶ Stultus ab alijs dicit/ qui alicui rei nimiũ studet & ita imprudẽter agit: vt q̃ mercationi rerũ inutilium aut amoribus nimiũ intẽdit. Fatuus nõ a fatua: sed a fando: vt fatu9 et fatua ab alijs deducitur: q̃ plus equo & incõsyderate fatur. Stolidus q̃ stupore pecuino corripitur: ita vt tardius intelligat. Simo Terentianus. Uix tandem sensi stolidus.

¶ Stultus: fatuus: & stolidus. Cap̃. ccxcv.

Stultus qui imprudens est: et improuidus: multiq; nõ insipientes homines aliquando stulte agunt. Fatuus plane insipiens est: tractum est à sapore ciborum. & A fanatta et homo qui non sapit; fatuus vocatur. quidam

Stult9:

derina ri dicunt quasi fari nesciens.

Martia. Ut sapiāt fatue fabroꝝ prādia bete. O quā sepe petet vina piperq; coquus. Melior huius vocabuli videt hec cā: q̄ ea q̄ quibusdā placet fatuos dictos q̄ furore quodā: quali vror regis Fauni Fatua nomine corripi solebat: futura predicunt: vt illa faciebat.

Fatuus

Stolidꝰ

Stolidus est: qui proxime accedit ad naturam sensumq; pecudum.

¶ Epitome capitis. ccxcvj.

¶ Beatus dicit bene habēs: ea vcz oia q̄ ad vite vsum ornamentūq; spectant/ vnde z alia res: vt vox abūdans z ois numeros suos habens beata dicitur. Beati quoq; sunt superi: qui ijdē felices. ¶ Sed de hac re latius Mancinellus ex Beroaldo colligit dicēs. Beatus proprie q̄ dici possit a Sene. a Mar. Tul. ab Horatio ab alijs plurib⁹ docemur. Seneca eñ epka. j. li. vj. ita scribit. Si vtiq; vis verboꝝ ambiguitates deducere: hoc nos doce: beatū nō eū esse: quē vulgꝰ appellat ad quē pecunia magna cōfluxit. Sed illū cui bonū omne in aio est erectū: z excisum: z mirabilia calcantem: qui neminē videt cū quo se cōmutatū velit: q̄ hoiem ea sola parte existimat: qua homo est: q̄ natura magistra vtit: ad illius leges cōponit: sic viuit qūo illa prescripsit. Cui bona sua nulla vis excutit: q̄ mala in bonū cōuertit: certus iudicij: incōcussus: intrepidꝰ. quē nec aliqua vis mouet: nulla perturbat: quē fortuna quū in eū qd̄ habuit telū nocentissimū vi maxima intorsit: pūgit: nō vulnerat: z hoc raro. Nā cetera eiꝰ tela quibꝰ genꝰ humanū debellat: grandinis more dissultāt: q̄ incussa tectis sine vllo habitatoris incōmodo crepitat: ac soluit. Apuleiꝰ etiā in lib. de philosophia sic ait. verū enimuero illū oib⁹ beatū videri: cui z bona suppetūt/ z quē admodū carere vitijs debeat callet. Et. M. Tulli. lib. v. tusc. ita scribit. Videam⁹ q̄ dicēdi sunt beati: equidē hos existimo. q̄ sint in bonis/ nullo adiuncto malo. Horatiꝰ xvo li. j. epistolarū ad Quintiū inqt. Neue putes aliū sapiente: bonoq; btm̄.

Mancinellus.

Beatus

¶ Beatus: felix. Cap. ccxcvj.

Beatus

Beatus qui rebꝰ oib⁹ ad vite vsum: ornatūq; spectātibꝰ abūdat. Ideoq; locupletes sane homines beatos vocamus. vt apud Juuenalē. Uetule vesica btē. z Lice. Sint florētes sint beati. Et alibi. Crotoniate quōdā: quū florerēt oibus copijs: z in Italia quū in primis beati nominarentur. Unde apud inferos in elisijs campis beati vocantur: z a nobis qui apud superos viuunt: vt pene ijdem sint felices: z beati. Felicitas ac beatitudo: felices inquam omnium bonorum cōpotes. Sunt z alie res pro sua queq; natura beate felicesq;: veluti de voce apud Quin. Ornata erit pronuntiatio cui suffragatur vox facilis magna: beata: flexibilis: firma: dulcis: durabilis: clara: pura: secās aera: auribus sedēs. beata dixit pro eo qd̄ est plena z perfecta: z alibi. Nam vocis quantam in nullo cognoui felicitas.

Felix.

Vox btā i. plena.

¶ Epitome capitis. ccxcvij.

¶ Mollicies pro rerum qualitate laudi/ aut vitio datur. Nam mollis homo vituperatur: molle signum laudatur: quasi flexibile z viuā effigiem habens. Est autē signum fusa/ sculpta/ aut celata effigies. Tabula q̄ picta est.

¶ Mollis homo: molle opus. Cap. ccxcvij.

Mollis homo z nē.

Mollis homo dicitur et molle opus hoc in laudem: illud in vituperatio. Uerg. India mittit ebur molles opus. sua thura Sabei. Idem. Excudēt alij spirantia mollius era. Credo equidē viuos ducēt de marmore vultꝰ. Mō nō sine ratione factū est. Nā qui non fuerit seuerus: fortis: z constās: z in more rei dure patiens resistēsq; fortune: vel aduerse: vel blāde: hic mollis est: similis cere: aut tenellis plantis: quum presertim: q̄ mollicula mēbra habēt: fere molli sint mēte: vt pueri femineq;. Contra autem milites naute agricole: vt corpore: ita animo indurati putantur. Hoc igit modo mollis accipitur in vitiū. In laudē vero: q; vt durus cibus: durū cubile: durum solū: ita durū ingenij: veluti durus equus ad domandū: durū ingentū ad docendū z (vt sic dicā) scalpendū: molli ea eadē ratione molle dicetur: qō nō est durum: eritq; laudabile. Quin. de signis loquēs: inquit. Illius opera duriora: huiꝰ molliora. Dicuntur aūt signa opera sculptilia: siue fusilia: siue cetera eiusmodi ad effigiē animaliū fabricata: quemadmodū tabule opera pictorū. Si quidem in tabulis antiqui pingebant: nō in parietibus: hec talia magis dicentur mollia: que fiunt: q̄ ingenium qō facit.

Uergil. Quid nemora ethiopū molli ca nentia lana.

Signa.

Tabule

Crudus

¶ Epitome capitis. ccxcviij.

¶ Crudus cibus: nō coctus dr. Crudus homo qui cibū difficulter digestibilē comedit: aut q̄ nondū digestū habet. Item qui ex hoc truci aspectu est. Preterea crudum dicitur recens: et non maturum.

¶ Crudus. Cap. ccxcviij.

Crudus vocat: nō q̄ cibū indigestū habet i stomacho: sed q̄ egre: difficileq; digestibilē: z a quo offendit: vel rāq; nimio: vel tanq; nocio: vt Cic. de Roscio. Qui in cenam nō ventret: q; esset crudior. Et Quin. Crudo oratori declamādū nō putat. At cibo indigesto fere z oramus: et negotia agimus: vel magis q̄ digesto. Siquidem digesto: z modificato cibo itez refici malum⁹ q̄ cetera facere. Appellam⁹ aūt hoiem crudū: p̄sertim q̄ est truci aspectu q; eiꝰ aspectu oculi nostri offendunt: vt stomachus cruditate cibi: vel q; facies crudū habētis aium insuauis: z feda est: vt facies crudū stomachū habētis: siue crudū cibū i stomacho. Est etiā crudū idē qō recēs. Unde crudꝰ dolor: crudū vulnꝰ: z recrudescere dolor/ te vulnꝰ dicit: q̄si renouari. Et cruda poma dicimus: q̄ nō sunt matura. vt Cic. Poma q̄ cruda sunt vi auellūtur: que autē matura z cocta decidunt.

✠ iuue. et crudū pauonē i balnea portas.

¶ Epitome capitis. ccxcix.

¶ In diē viuere non est curare de crastino: quasi ad presentē dūtaxat diē cogitare: ac si

nō sit alius futurus. Jn dies est quotidie: sed petit dictionē incremēti: cum qua et sine qua quotidie ponimus: sed cū discrimine. Nā vt quotidie plures moriant: satis est si heri q̄nq̄ hodie sex mortui sunt: vt cras septē moriantur: at vt indies / aut singulos dies necesse est si heri q̄nq̄ mortui sunt: hodie moriātur sex: cras octo: perēdie. xj. ⁊c. Et sicut in diem ⁊ in dies differūt: ita in horā ⁊ in horas. Propediē. i. statim quasi prope sit dies. Propemodū. i. pene: quasi prope sit modus qui exigitur.

¶ Jn diē / in dies / in horā: ⁊ in horas quib⁹ verbis iūgunt. Cap. ccxcix.

Jn diē. Jn dies

A diē aliud multo est: q̄s in dies: illud plerūq̄ cū hoc verbo viuit iungit: vt Quint. Non vt fere volucres pūtis modo cibi memores in diē viuūt. Duratur⁹ hyemi reponit victu⁹ aliq̄n: sed raro cū alio iungit verbo: vt Sallu. Panē in diem mercari. q. d. pūtis diei habere rationē: nihilq̄ cogitare de crastino. Jn dies idē est q̄ quotidie: sed ꝓprie cū quodā incremento. Jdeoq̄ plerūq̄ cū cōparatiuo: vt quū i dies malū arcti⁹ premeret. Et quū in vrbe infinitū malū serperet: idq̄ manaret i dies lati⁹. Etiā sine cōparatiuo: sed tñ p verbū significās incremētū: vt Liuius. Crescēte in dies multitudine: q̄ nō liceret dicere ꝛcurrēte in dies multitudine: sz quotidie: aut in dies magis: quū tñ liceat superiora exēpla dicere: p quotidie: quū quotidie malū arcti⁹ premeret: et quū in vrbe infinitū malum serperet: idq̄ manaret quotidie lati⁹ ⁊ p in singulos dies: vt Cic. ad Atticū. Quotidie vel poti⁹ in dies singulos breuiores literas ad te mitto. i. non mō quotidie breuiores: sed etiā in dies. Nam he quotidiane lre sunt breuiores his quas antea mittere solebā: q̄ poterāt esse oēs pari breuitate. Atqui he quas in dies singulos: siue in dies mitto breuiores tales sunt / vt hodierne sint breuiores hesternis: et crastine hodiernis: et perēdine crastinis ⁊ ita assidue. Et pestilētia in dies fit maior: ⁊ quotidie fit maior. Sic pos sunt videri hec duo differre: q̄ in hoc possunt hodie super numerū hesternū decessisse quatuor: quū heri decesserint decē supra numerū eo⁹ / q̄ decesserāt nudiustertio⁹. Non ita in illo vbi vltim⁹ q̄sq̄ dies maxime increscit: vt si nudiustertius decesserint duodecim: heri quatuordecim: hodie necesse est decedāt saltē decē ⁊ septē / cras saltē vn⁹ ⁊ viginti pendie saltē sex ⁊ viginti. Eādē differētiā habēt in horā ⁊ in horas: q̄s in diē ⁊ in dies. Cic. in Philip.

Jn horā Jn horas. Hec q̄ in horā viuūt: nō mō de fortunis: ⁊ bonis ciuiū: sed ne de vtilitate q̄dē sua cogitauerūt. Uerg. Gallo cui⁹ amor tm̄ mihi crescit in horas. Quātū vere nouo viridis se subiicit alnus. Si q̄s aūt in dies ⁊ in horas: siue in dies singulos: ⁊ in horas singulas: sine illa exacta ratiōe incremēti accipere velit: nō denegādū sibi saluū affuturū q̄n hoc fiet. Cice. Et pūs ꝓpediē. vt spero: ⁊ cēhic cō dū aberis: absens loquar. Eeodēmodo quo dicimus ꝓpemodū: quasi prope mensurā: q̄s accipit ꝓ pene: siue prope quū est aduerbiū.

Propediē. Propemodū.

¶ Finis quarti libri cū eius explanatione.

¶ Eiusdē Jodoci Badij Ascēsij in proemiū quinti libri epitome.

Epitome i q̄ntū libri. Exire.

¶ Qm̄ ꝓ triēnalē occupationē / atq̄ peregrinationē a literis abstract⁹: filie. i. editioni sue dotē. i. accessionē variarū eruditionū cōparare non potuit: neq̄ si potuerit: operepretiū se facturū norit: quū copia sepe nauseā pariat: ⁊ nō formosa satis cēseat: q̄ cū pregrādis dos exigit. Constituit filiā sex talentis dotatā nuptui dare. i. editionē hāc sex libris locupletatā emittere: pīsertim cū exigere gestiat: ne forte vel absente patre / vel mortuo ꝓstet filia: id est ne direptioni pateat diutina lucubratio. h. d. ¶ Ceterū ne q̄d lateat: sciem⁹ op⁹ ab authore edi: atq̄ emitti: sed spōte: aut p se exire. Persi⁹. Si q̄d tñ apti⁹ exit. Ordo aūt in principio est. Terti⁹ ⁊ prope quart⁹ annus agit iā mihi pegrināti semp ⁊ volitāti p oīa maria et terras: ⁊ experto etiā militiā estate ꝓxima: et q̄dē tota. Uñ nō legā totā militiā ſz tota estate. Usus est aūt in tēpore cōtinuo abitō iuxta sniam suā prius visam. Quid putā dū est vniuersa defuisse sup. q̄stū incommodi attulerit? Ad studia respexim⁹: q̄si cōmiserātes ac dolētes. Jacturā. i. amissionē: tractū a iactura nauigātiū. Dic mihi musa ⁊c. Sic trāstulit Horati⁹ in de arte poe. Dotē filie. i. doctrinā operis hui⁹. Proci sunt qui cōiugē petūt. Alios magis incipit amare q̄s patrē. Alludit ad filias adultas: que virū expetunt. Qd dij omē auertāt: honesta parēthesis ex more antiquorū sumpta. Maro enei. ij. Qd dij prius omē in ipsum cōuertāt: virgo presertim virginē dicit: quia alibi nihil ab alijs prelibatū se assumere fatetur. Sanctitatēvroris. i. integritatē doctrine. Reliqua nota sunt.

Proci q̄ sunt.

Laurētij Vallēsis libri elegātiar⁹ lingue latine q̄nti Proemiū.

Negotia excusat.

Certius tā mihi et ꝓpe quartus ann⁹ agit peregrinanti semp: ⁊ per oia maria terrasq̄ volitāti: prima etiā estate: ⁊ quidē tota militiā experto: q̄d vtrū honestiore / an magis necessaria cā fecerim: haud equidē scio. Illud tñ vel me nō affirmatiue indubitatū cūctis esse non ambigo: q̄ maxima atq̄ adeo sola studior⁹ presidia sunt: ea mihi oīa defuisse: literator⁹ consuetudinē: librorū copiā: loci opportunitatē: tēporis otiū: ipsam postremo animi vacuitatē. Quorū singula quū plurimū incōmoditatis afferāt / cū desunt: q̄d tādē putādū est vniuersa fecisse? tametsi repugnantim⁹ assidue: et quoad licuit necessitatib⁹ reluctati sumu⁹. Interq̄ nauigādū: peregrinādū: militādū: frequēter ad studia respexim⁹: ita vt si nihil lucri in literis (q̄d optabamus) certe (q̄d ꝓmū est) nihil dāni facerem⁹: q̄d si nō contigit: iactura hanc

Multa vidisse prodest.

multarũ rerũ notitia/quas vel vidim⁹: vel sumus experti fortasse pẽsabim⁹. Hac eñ precipue via Homerus informãdũ esse virũ sapiẽ tẽ precipit Ulyssis exẽplo. Ita nãq; Odisseã inchoat. Dic mihi musa virũ capte post tẽpora Troie. Aut mores hoim multoꝝ vidit ⁊ vrbes. Quanq; q̃d tergiuersamur quid blãda: aut inani excusatiõe nos fallim⁹? qualescũq; redierim⁹/ nihil tñ quo dotẽ filie tã me absente adulte ampliare queam⁹/attulim⁹: ⁊ collocãdi tã tẽpus est/satiusq; multo q̃ primũ nuptui dare: q̃ diuti⁹ custodiẽdo pudicitie periculũ adire. Mira eñ est puelle: vel ꝓcoꝝ: vel amatorũ multitudo. Ipsa quoq; teneri amplius nõ vult. Et (qđ me valde sollicitũ facit) alios magis incipit amare/q̃ patrẽ. Quare nõ vacat cõparare plura: quo splẽdidius/ ac magnificẽtius collocem⁹. Sex nãq; talẽta: q̃ ante pfectionẽ nostrã parta: ac reposita erãt: in dotẽ dabim⁹. Qđ quũ satis esse debeat: tñ multo plus est qđ posthac tẽporis accessione adijcere possem⁹/ ⁊ certe similia impedimẽta (vt de morte taceã) extimescẽda sunt: ne forte (qđ dij omẽ auertãt) vel absente pfe: vel mortuo: filia (vt q̃ ea etate: atq; adeo ea mẽte sit) pslet. Sufficiãt igit̃ huic operi quatuor superiora volumina: quintũq; hoc de verbis: accedẽte sexto de notis authoꝝ. Qđ si etiã plura scribendi facultas tẽpusue suppeteret: nescio an faciẽdũ putarẽ: quũ sciam: ea que vel optima atq; pulcherrima sunt: nisi cõpẽdij gratia inuenit: vt põtificales olim cene: lõgitudinis fastidio laborare: simulq; hui⁹/ de qua loquor materie neminẽ (de prudẽtib⁹ loquor) vniuersum corpus aggredi esse ausum: nam suã sibi vnusquisq; particulã ad scribendũ delegit: siue ne lõgiore opere legentib⁹ fastidiũ moueret. (Qđ eñ vocabulũ nõ suã habet in significãdo elegãtiã) siue immensitatẽ infinitatẽq; voluminũ verit⁹. Quib⁹ rebus me quoq; motũ fuisse fateor: cũ mea sponte: tũ illoꝝ exẽplo maxime: ne semp imperfectũ/ ne semp inclusum habere: ne semp efflagitãtib⁹ opus negare videamur: neve quib⁹ obsequi: ⁊ a quibus laudũ suffragia nanciscj cupimus eisdẽ iuste querele/iusteq; vituperationis materiã prebeamus. Tũ eo q̃ insidiatores/ ⁊ fures re expert⁹ (vt. ij. lib. dixi) cauere debeo quos nunc multoplures esse: ac fore amici ostẽdunt: q̃ cã Prisciano (vt ipse testat̃) fuit: vt festinãti⁹ op⁹ illud de arte grãmatica ederet: hac eadẽ nos cã: ⁊ ceteris quas enumerauim⁹: sumus adacti/ nõ mõ vt festinãtius libros nostros verũ etiã vt pauciores ederem⁹. Et illi tñ emuloꝝ insidie nocebãt: mihi etiã preter cetera fautorũ: atq; amãtiũ studia nocẽt. Tradat̃ ergo alt q̃ viro puella/ contẽta hac (quãtulacũq; est) dote. Nõ eñ formosam esse credibile est: q̃ maritũ/ nisi magnitudine dotis cõciliãte nõ inuenerit: virgo pesertim. Maritũ aũt puellecetũ literatoꝝ intelligimus: ⁊ quo sanctitatẽ vroris/ pudorẽq;/ ⁊ custoditũ esse cupimus: ⁊ custodirj debere testamur; sed ad promissam

Ulyssis exemplo vir sapiens iformãdus.

editionẽ hãc graphice filiãvocat

Cur editionem maturet

verborũ disputationẽ (cuj⁹ hoc libro loc⁹ est) descẽdam⁹. ¶ Epitome capitis. ccc.

¶ Disco: vt sciã ⁊ intelligã. Ediſco: vt memoriter sciã: qđ inepti dicũt cordeten⁹ scire. Dediſco. i. non esse vt didisci disco. Sicut dedoceo ꝓtrariũ doceo aũt nõ esse qđ ego aut alj⁹ docuit doceo. Instruere aũt pro eo qđ est docere in vsu peritorũ non est: sed pro eo qđ est disponere ad exercitiũ aliquod.

¶ Disco: ediſco: dediſco: dedocco ⁊ instruo. Cap. ccc.

Disco ⁊ ediſco manifeste differũt. Nã discere est vt intelligas. Ediſcere vero vt memoriter cõplectaris. Jõq; caput apud Quinti. qđ inscribitur de ediſcẽdo: ita incipit. Illud ex cõsuetudine mutãdũ prorsus existimo in his: de qb⁹ nunc disserim⁹ etatib⁹: ne oia q̃ scripserint ediſcãt: ⁊ certa vt moris est die dicant. Dediſco/ qđ di dici obliuiscor. Dedoceo te: qđ doct⁹ es oñdo falsuz esse: docẽs qđ verũ est: vt apud eũdẽ in ij. Et q̃dẽ pri⁹ ac difficili⁹ opus dedocendi q̃ docendi: illud quo q̃dã vtunt̃. Instruo quale est. Instruam te in via hac qua gradieris: nobis apud idoneos authores incompertũ est. Dicimus eñ instruo classem: instruo aciem: instruo causam: instruo militẽ: nõ aũt discipulũ aut mẽtẽ alicuj⁹: nisi eo mõ quo instruim⁹ ea que dixi. ¶ Epitome capitis. cccj.

¶ Excogitare est inuenire ꝓsilio ⁊ cogitatione ꝓprie ad res incorporeas. Reperire casu ⁊ fortuna: inuenire vtroq; mõ: et tã ad res corporeas q̃ incorporeas. Offendere aut reuertẽdo quasi in via vt lapidẽ preter spẽ inuenire: aut etiam aliter inuenire: aut etiam aliter. ¶ Reperio autẽ: qđ venit a pario: videt̃ ex natura studiũ ⁊ laborẽ poscere. Vñ raro vbi a casu inuenire significaret reperit̃. Sũt aũt q̃ inuenire dicãt rẽ nouã: reperire prius habitã: a qua dña natura vocabuloꝝ non abhorret.

¶ Excogito: reperio: inuenio: offendo: nactus sum. Cap. cccj.

Excogitare est p cogitationẽ inuenire: idq; ad res tñ incorporeas pertinet: vt excogitaui argumẽta: rationes: figuras: causas. Est igit̃ excogitare ⁊ inuenire cõsilij: reperire vero fortune: vt Qui. Tu nõ inuẽta reperta es: sed iã vsus obtinuit: vt idẽ sit reperio: qđ inuenio. Est autẽ inuenire vel cõsilio: vel casu: siue corporea: siue incorporea reperire. Offendo fere qđ reperio: neq; solũ reuertẽdo: ⁊ ad statũ rerũ vel priuatarũ: vel publicarũ ptinet: vt offendes rẽpu. pturbatã consiliis nepotis mei: verũ etiã sine his: vt idẽ Cic. Sed tñ neminẽ tã malefi cũ offendi: q̃ illũ negaret Antonij dignũ senatu. Nact⁹ sum etiã p inuenj: siue reperi frequẽter accipit̃: vt idẽ in Paradoxis. Eum tu hoiem terreto: si quẽ nact⁹ eris istis mortis/ aut exilij minis. Et de senectute. Vitis q̃dẽ q̃ natura caduca est: ⁊ nisi fulta est fert̃ ad terrã: eadẽ vt se erigat/ clauiculis quasi manibus: quicquid est nacta complectitur.

Excogito. Reperio inuenio. Offẽdo.

Nactus sum.

¶ Epitome capitis.cccij.

¶ Desipisco/aut desipio est male sapio/vbi bñ saput:et asensu meo destituor: resipio aut resipisco sensum:ac sapientiã meã recupero.

¶ Desipio:desipisco:et resipisco. Cap.cccij.

Desipio siue desipisco significat: vel q̃ aliquid a cõmuni sensu/sapiẽtiaq̃ min⁹ habeo: vel q̃ a meo sensu destituor: qd̃ fere vitiũ: aut ex etate venit: aut ex morbo: aut ex amore: aut timore: aut simili aliquo affectu:cuius cõtrariũ est resipiscere:ꝛ senes quidem iam dementes nunq̃ resipiscunt. Ceteri autem resipiscere.i.ad priorẽ mentis statũ: vel ad meliorẽ mentẽ redire solent. Terent. Multo olim nũc me fortunatissimũ puto esse gnate:quũ te intelligo resipuisse.

¶ Epitome capitis.ccciij.

¶ Prohibere est vetare ante inceptionẽ: ꝛ re incepta:ne videlicet q̃d incipias:aut ne inceptum perficias. Inhibere tm̃ de re incepta/ ne eam perficias.

¶ Prohibeo:inhibeo. Cap.ccciij.

Prohibeo vel generale nomẽ est:vel ante rem inceptã. Inhibeo autẽ re iam incepta. Illud vetat ne q̃d facias:vel ne q̃d incipias hoc ne pergas ire:desistaq̃ ab incepto. Vergil. Quod genus hoc hoim:q̃ ve hunc tam barbara morem. Permittit patria: hospitio prohibemur harene. Idẽ. Parcite iam Rutuli: et vos tela inhibete. Latini.

¶ Epitome capitis.ccciiij.

¶ Utimur reb⁹ ad aliud per eas obtinẽdum Fruimur ipsis propter se: ad delectationem quam habemus in ipsis:sed dicimus nos vti interdũ rebus a quibus verosimilius est nos frui propter honestatẽ:vtimur autẽ personis: qñ cum eis cõuersamur non solum qñ earum opera vtimur. Fretũ esse est quasi confisum ꝛ munitum esse. Usus aũt pro vtilitate capitur. Fungimur autẽ officio qñ ipsum agim⁹. Defuncti autẽ sumus officio/aut vita: quũ hoc vel hanc depleuimus: nec amplius agimus. Potimur autẽ re quã per laborẽ obtinuim⁹. Contra id aũt qd̃ fruitum dicit in vsu nõ esse et tm̃ duo supina a fruor ponit/dicit Manci nellus sic. ¶ Fruitus ꝛ Caper grãmaticus: ꝛ alii vsi sunt. Ait autẽ Caper:fruitus sum illa re. Ueteres vir dixerunt fruitus sum illã rem. Gellius aũt lib.xvij.ca.ij.refert Neuiũ dixisse:qui non parsit apud se: fruitus est:et Cice. lib.ij.Tuscu.fruiturũ dixit.vbi ait. consydereq̃ se fruiturum ꝛc. Ceterũ fruor etiam fructus sum facit. Cicero enim in Hortensio inquit:vt amenitate summa fructus est. Quod quidem Priscia.lib.x.asserit.

¶ Utor:fruor:fungor:ꝛ defungor. Ca.ccciiij.

Tor ꝛ fruor aperte differũt:ꝛ nõ ea ratione qua quidã volunt: oia sua imperitia confundentes: qui aiunt vti nos humanis:frui vero diuinis. imo et diuinis vtimur: et humanis fruimur.

Desipi-scere.

Prohibe infandos a nauibus ignes.

Prohibeo. inhibeo Manci.

Vti. Frui.

Quis em̃ mihi vsum diuinorum interdicat? Quis rursus vetet me frui rebus meis: labore:ꝛ industria paratis? aut quis dicat me frui sacris:quũ in illoꝝ versor vsu atq̃ administratione? Uel q̃s neget:quũ voluptati operã do me frui his rebus:vnde capio voluptatẽ? Qõ si dicerẽt: debere nos frui rebus diuinis: vti vero humanis(quamq̃ ne in hoc quidẽ illis accedo)fortasse audirẽ. De rebus em̃ non de verbis disputarẽt. Nunc verbũ exponunt:nõ res. Sed hos cũ sua imperitia: et (qõ fedius est(cũ sua pertinacia relinquam⁹. Uti igit est alteri⁹ rei gratia:frui nullius:sed (vt sic dicã) propter se. In illo interest:in hoc meta:hoc alterius finis ad quẽ illud tendit: q̃ hoc habet: q̃desciit ꝛ cõtentus est:q̃ vtiꝫ:nunq̃ contentus est:semperq̃ vlteri⁹ tendit. Ideoq̃ reprehensus est Hannibal: q̃ quũ posset vti Canensi victoria:frui maluit. Utor armis: vtor domo: vtor libris: vtor studio: diligẽtia: operaq̃: vt ex hoc postea emolumẽti aliq̃d boniq̃ consequar. Fruor bõis meis:fruor tuo aspectu: tuo colloquio:tuo cãtu:hoc est delectationẽ: voluptatẽq̃ percipio ex hac re: atq̃ ex hui⁹ rei vsu. Nõnunq̃ eadẽ re duo pariter: hic vtitur ille fruitur:vt si alter ad focũ sedeat sanitatis causa:alioqui id nõ factur⁹: alter voluptatis: hic nõ tendit vltra sed apud finẽ ipm̃ q̃escit. Ille nõ cõtentus presenti cõditione:ad viteriora tendit: qualis Hãnibal si fuisset: nec tã pñti victoria requiescere q̃ progredi maluisset:nõ eũ Adherbal scire vincere sed victoria vti nescire dixisset.i.q̃ frui illa:q̃ vti maluerat. Dicim⁹ tm̃ nõnunq̃ vtimur pro fruimur: verecundie cuiusdã cã:vt vtor pane triticeo vtor palmulis:vtor ficis:quasi viuẽdi potius causa edam⁹:q̃ edẽdi causa viuam⁹. Deniq̃ frui est delectationẽ capere ex vtẽdo. Itaq̃ in idẽ recidũt idẽq̃ efficiũt frui: delectari: voluptatẽ capere:quo fit:vt nõ fuerit causa cur recentiores hoc solũ vocabulũ frui: vnde venit fruitio solis reb⁹ diuinis dare voluerint. Habet em̃ hoc verbũ duo supina: fruitũ et fretũ quoꝝ ꝑmũ vir i vsu est nisi apud eos:q̃ꝫ boꝝ nouitatib⁹ ꝛ gaudẽt:ꝛ gloriant. Scõm significat cõfisum vt fret⁹ fortasse familiaritate q̃ est ei tecũ:ausus est confiteri.adiungim⁹ etiã alterũ verbũ ad personã(de vtor dico) significatq̃ cõuersor:vt opera tua vtor. Idẽ. Cice. ad Celiũ. Fabio viro optimo:ꝛ hoie doctissimo familiarissime vtor. Et inde fit vsus/vt vsus fuit mihi tecũ.i.cõuersatio:familiaritas ꝛ cõsuetudo. Quin. Mulierẽ quũ qua lõga ꝓsuetudo seu lõgus illi fuerat vsus. Atq̃ q̃ solemus aliqua re ideo vti:vt ex ea fructũ percipiam⁹:factũ est:vt dicam⁹ vsum ꝓ vtilitate et fructu tã in singulari q̃ in plurali: quoꝝ exẽplorũ plena sunt oia. Fungor autẽ idẽ est qd̃ officiũ/munusq̃ ago/ vt fungor magistratu: fungor pretura:fungor legatione:fungor officio delegato:fungor munere iudicis. Fungor vero vita:q̃ fungor officio vite:ꝛ munere administrandi gubernaudiq̃ corpus: munere

Utor p-frui.

Fruitũ. Fretum Utor p-sona.

Fungor Usus.

inquã assignato nobis ab impatore deo. Inde defunct⁹ est vita. i. finiuit offm̃ vite. Uergi.

Defungor. ¶ O tandē magnis pelagi defuncte periclis.

Tit. Li. Defuncta morbis corpora salubriora esse incepere. Defunctus periculis: ꝙ finita sunt pericula: defuncta morbis corpora: ꝙ finiti sunt morbi copor̃. Legimus etiã defunctus morte. i. mortē finiuit. De potior autem dixi alio libro.

¶ Epitome capitis. cccv.

¶ Stare est nō ire/nec progredi in his dūtaxat q̃ carēt pedib⁹: aut q̃ erecta nō sunt: vt nauis: flumen: currus: sol: ius: forũ: anguis: pisces: lacertus (ꝛ auis in aere stāt. Stāt erecta etiã dum nondū ceciderunt vt arbor: simulachrũ: domus: colũna. Stāt preterea erecta: et nō euntia q̃ tñ ire pñt: vt homo: equus: volucris. Sedet aũt homo: ꝛ simia: ꝛ his similia si qua sunt ppria: aues aũt sedere est eas altiori loco esse: vt passeres sedēt dū in tecto sunt: et cornices: dū in arbore sunt ꝛc. nec stant proprie: licet crura erecta habeāt: sicut nec hō in equo stat: sed sedet. Sidere est descendere: ꝛ pessum ire ad capiendā sedē: vt aues ꝛ lim⁹ ac fer desidūt. Desido aũt ꝛ subsido a sido cōponunt. Sido itē cū cōpositis preteritū a sedeo in voce q̃dē mutuat. i. mutuo accipit. Et sicut sido a sedeo differt ita sisto a sto. Nã sistere nō est stare: sed cōtinere: ꝛ facere stare. sicut em̃ q̃ sistit nondū sedet: sed sedebit: ita q̃ cursum sisti nondū stat sed stabit. Utrūq; aũt tā in sto q̃ sto habet statū i supino: vñ Iuppiter stator: q: stare fecit popu. Roma. dict⁹ est: nō q: ipse stat. Sistere quoq; est representare: inde stator nuntius ac tabellarius consulis.

Sido. Sisto.

¶ Caleprinus tamen defendit statorem a stando dictum.

Stare. ¶ Sto: sedeo: sido: sisto: stator. Ca. cccv.

¶ Tarē tianū in Adel. Utinam hoc modo defū ctum.

STare est nō ire: in his dūtaxat q̃ eūt sine pedib⁹: aut q̃ erecta non sunt: vt nauis stat: flumē stat: currus stat: sol stat: vnde est solstitium et iustitiū: q: ius stat forūq; clausum est. Anguis etiã et piscis: ꝛ lacertus: ꝛ auis in aere stāt. Quedā edi uerso dicunt stare q̃ erecta sunt: quādiu nō cadunt. Sed hec fere sunt inanimata: vt arbor stat: simulachrũ stat: domus stat: colũna stat. Quedā vero nō dicunt stare: nisi hec eant: et

Sedere. erecta sint: vt hō: equus: volucrisq;: stat. Nāq; hō quū sedet: ꝛ equus quum recūbit: et auis quū cubat nō stant: nec tñ eunt. Illud tñ notandū aliter dici sedere de hoibus: aliter de auibus. Nã cetera nō sedēt: nisi simia: et si q̃d est simile. Ipsum vero sedere auiū est in loco altiori esse: vt passer sedet in tecto: hirūdo sedet in pertica: cornix sedet in arbore: nec recte dixeris stat in arbore: sed tali potius quodam modo: cornix stat: nō cubat. Uergi. Alitis in parue subitā cōuersa figurā. Que quō dam in bustis: aut culminibus desertis. Nocte sedens: serū canit importuna per vmbras. Quint. Ut si queraꝛ: aut sit credibile sup caput Valerij pugnātis sedisse coruū: q̃ os ocu-

loscq; hostis Galli: rostro atq; alis euerberaret. Deniq; eodē mō dr̃: auis sedere sup rē quā pia: vt hō super equū aut iumentū nō dr̃ stare aut manere: sed sedere quocūq; mō: aut quocūq; corpis habitu: gestuq; cōpositus sit: sidere aũt a sedere multum distat. Est em̃ sidere re/ deor: sum descēdere: pessumq; ire. Uerg. Sedibus optatis gemina sup arbore sidūt. i. ab alto demittit. nē: vnde desido: subsido: vt idem. Subsidere valles. Et iterū. Subsidit dubi⁹. Nã (vt ego sentio) a sedeo preteritū mutuat. Inde insido quoq; insedi: ꝛ resido resedi: assido assedi. Siquidē assidere est apud aliquē: vt egrotū: vt regē sedere. Quū em̃ Sallusti⁹ inqt. Cōsul postq; assedit: magis ab assido q̃ ab assideo preteritū hoc esse significatio pōt esse documēto. Ut aũt a sedeo distat: sido: ita a sto sisto: vt siste gradū: siste fugā: siste lachrymas. i. fac stare gradū: stare fugā: stare lachrymas: atq; vt illa superiora idē ptm̃ hñt: vel alterū ab altero mutuū sumit. ita hec duo idem supinū: vel sisto a sto: vel sto a sisto accipit: qđ est statū: vñ fit stator qđ magis a sisto: q̃ a sto descēdit: ob idq; Iuppiter stator vocatus est: qui Romulū orantē: vt fugā suoq; sisteret: auditit. Quare nescio cur Hieronym⁹ aduersus Iouinianū direrit: offendet Iouē statorem: q̃ libenter sederit quasi Iupiter stator a stando dicaꝛ: nō a sistēdo. Nimirū oblitus hi storie est: vt sup Ionā tabule: vbi ait ex Joppe Judee portu Andromedā a Perseo liberatā: in quo eor manifestus est error: qui quū legūt ꝙ Jonas surrexit: vt fugeret in Tharsis: ꝛ venit Joppē opinant hanc esse Andromede vrbem quū sit Indie ciuitas Tharsis: vnde illa fuit: vt ipse quoq; Hieronym⁹ meminit. Ouidius lib. j. de arte aman. Andromedē Perseus nigris portauit ab Indis. Et Sappho ad Phaonē. Candida si nō sum raputt Cepheia Perseum Andromede patrie fusca colore sue. Eadem obliuio eiusdem fuit ꝙ Gallos matris deū in Osee: ait esse ex gente Gallorum: qui a Romanis ob ignominiā illius nationis vindice animo effeminantur: quū a Grecis hoc anteavt tunc fuerit factitatum. Sistere etiã dicimus pro representare: ꝛ presentiā corporis exhibere. dictum ab eo ꝙ non tantū comparere quis debet: nisi ꝛ manserit. Unde de iudicio sisti: hoc est desistendo aliquem in iudicio. Cicero ad Atticum. Des operam id quod mihi affirmasti. vt te ante calendas Januarias vbicunq; erimus sistas. Et hinc stator: nuntius tabellariusve consulis. Idem de offi. lib. iij. Uas factus est alter eius sistendi: vt si ille non reuertisset: morien dū esset sibi. Uerg. Et patrio te limine sistam.

Gallj. Sisto. Stator. Lōple do.

¶ Epitome capitis. cccvj.

¶ Appetim⁹ cū affectu. Expetim⁹ cū ratiōe.

¶ Appeto: ꝛ expeto. Cap. cccvj.

Appeto Expeto Appeti tus.

APpeto cū affectu: expeto cū ratiōe. Appeto qualiacūq;. Expeto honesta: planeq; bona. Uñ de reb⁹ expetēdis scripsere philosophi q̃ scz peti

debet:nō aūt de appetēdis. Ex quo deriuat appetitus:q̄ immēsa ⁊ immoderata cupiditas dicit. Quare qui dixit. Dia bonū quodam appeterevidenť:mallē dixisset expetere.

¶Epitome capitis.cccvij.

¶Uendico est quasi approprio(vt sic dicam) et meum esse dico:regitq̄ fere datiuū pronominis primitiui. Uindico est vlciscor: vnde vindicta: aut ab iniuria contumeliaue defendo:aut libertatem/seruitutemve assero.

¶Uendico ⁊ vindico. Cap.cccvij.

Endico idē est quod(vt sic dicam) appropio:ac meū esse dico. Quintilia. Circo vsitatū nomen pene sibi vendicant:⁊ iterum. Rusticus petit partē bonorū:orator totū sibi vendicat:⁊ fere hoc verbū postulat datiuū:⁊ hunc frequentissime ex pronominib⁹ primitiuis:vt ego hūc agrū vēdico mihi:tu vēdicas tibi:frater vendicat sibi. Uindico vlciscor:/vnde vindicta: quoties iniuriā: contumeliāve illatā punio. Interdū vindico:id est qđ ab iniuria:contumeliave siue iactura faciēda defendo. Cicero pro. M. Marcello. Nobilissimamq̄ faminam tā ad paucos redactā pene ab interitu vindicasti. Idē de senectute. Et est senectus natura loquacior:ne ab oībus eam vitijs vitiosā ⁊ qñ dear vindicare:vitijs.i.vituperationib⁹: quē admodū criminibus pro criminationib⁹. Dicimus vindicare in libertatē: aut in seruitutem:quasi asserere in libertatē aut in seruitutem. Nō(vt quidā volūt) vendicare:vt Liui. lib.xxiij. Intermori vehementioribus q̄ quepati possit:remedijs ciuitatem sinere in ipsa vindicta libertatis peritura. Et in scdo. Indici pecunia ex erario libertas ⁊ ciuitas data. Ille primū dicit vindicta liberatus. Quidam vindicte quoq̄ nomē tractū ab illo putant. Uindicio ipsi nomen fuisse. Ego nescio an vendico reperiat:sed tantū vindico.

¶Epitome capitis.cccviij.

¶Explodo est manib⁹ eijcio cū sonitu ⁊ irrisione:est cūm cōtrariū ei⁹ qđ est applaudo. Cōplodo aūt est manus inuicē collido:aut ad testificationē aut pre gaudio:aut pre admiratione subita:aut cōsimili decausa. Supplodo est pedē in terram incutio:qđ in oratore interdum laudat. ¶Exibilatur illud Ciceronis: est cū sibilo eijcitur. Componit cūm ab extra ⁊ sibilo:sed post ⁊ auferri solet s litera:vt exulto pro exsulto:exors pro exsors.

¶Explodo: complodo:supplodo. C.cccviij.

Explodo non tantū significat eijcio sed etiam eijcio manibus:et quidē cū sono pulsantibus:qualiter quēpiaz e domo:e theatro:ex aliquo cōcilio intectione manuū:atq̄ pulsatione eijcimus:quod apparet ex alijs a plodo compositis:complodo:et supplodo. Est enim complodere aduersas manus inuicem collidere: qđ fieri pluribus de causis solet:vel ad testificandum more feminarum dolorem vel pre gaudio:vel per subitam admirationem:vel si que sunt alie cause. Supplodere est pedem terre incutere:quod interim solet in oratore laudari. Itaq̄ quum dicit Cicero. Quoniam Pyrrhonis:Aristonis:⁊ Herilli tamprē explosa sententia est:appositissimo vocabulo(vt semper)est vsus. Non enim dixit eiectam sententiam eo modo:quo cetera eijciūtur:sed quasi pulsatione manuum:tanq̄ ipsi illi huius sententie authores e cetu ab ipso cetu eiecti⁊ in eos manibus eiecti sint:vt apertius alio loco indicat. Historio si paulū se moueat extra numerum:aut si versus pronūtiatus est vna syllaba breuior:aut lōgior:exibilat:⁊ explodit.

Supplodo.

¶Epitome capitis.cccix.

¶Dicere est oratorū elegāter:⁊ ex arte loquētium. Inde dictio facūda:⁊ oratoria oratio. Sed prout dicere est quomodocūq̄ loqui venit dictio pro vocabulo. Dictio autē frequentatiuum est a dictio:sed illud accipitur p eo qđ est dico:⁊ pronūtio:vt alter accipiat:⁊ stylo:manuq̄ notet. Simili ratione a venio venitito:qđ est quasi frequēter venio:⁊ aduēto qđ est prorimum esse veniendo. Uictitare quoq̄ non est frequēter viuere sed vesci. Dicacitas autem est sermo cum risu aliquos incessens. Dictum autem est interdum idem qđ scōma grece:id est ridiculū:ac facetia cum irrisione amara ei in quem dicitur.

¶De dico ⁊ quibuscunq̄ deriuatis ab eo. Cap.cccix.

Dico. Dictio. Dicto. Dictito.

Dicere proprie est oratorum:⁊ eleganter:facūdeq̄ loquētiū. Quinti.libr.x. Nam mihi ne dicere quidem videt:nisi qui disposite:ornate:copioseq̄ dicit. Cicero de offi. Ut nō modo literarum grecarum rudes: sed etiam docti aliquantulū se arbitrentur adeptos:⁊ ad dicendum: et ad iudicandum.i.in oratoria arte ⁊ in philosophia. Dēs fere codices habent discendum pro dicendum: quod exemplū ideo subieci potissimum: vt vulgus emendarē. Unde dictio vocat oratoria ⁊ facūda oratio. Nam ab illo generali huius verbi significato fit dictio: que est vocabulum siue verbum. Ex hoc ipso verbo dico: duo verba frequentatiua oriunt:dicto ⁊ dictito. Sed posterius potius frequentatiuum est:et idē est qđ frequentibus temporibus/frequentibus quoq̄ locis ⁊ dico ⁊ narro. Alterum autē est: qđ dico si id alter scribens excipiat: et manu stylo⁊ notet:vt Cice.ad atticum in quadam epistola testatur se illam non scripsisse:sed reparandi lateris gratia obambulātē dictasse. Et Quinti. Delicias dictandi appellat: sentiens delicati: non laborioſi esse dictare: nec accurate dictādo scribi. Ita dicta sunt dicto: et dictito a dico:vt ventito et aduento a venio: et eadem pene ratione significant. Nam ventitat ⁊ est frequēter venire:aduentare vero prorsum tam esse veniēdo. Uictitare autem eodem modo dicitur:significatq̄ nō frequenter viuere:sed vesci:⁊ quasi victu vti:siue tali genere victus frequentissime ⁊ fere sem-

discrimē inter dicto ⁊ dictito.

Uētito. Aduento. Uictito.

per vti: vt Sarmate victitant lacte. Dictum ꝛ dicta de omni sermone intelligunt: sed speciale quoq; significationē habēt pro dicaci sermone: vnde dicta est dicacitas quā Quinti. ita diffinit. Dicacitas sine dubio a dicendo: q̄ ex omni genere communi dicta est: proprie tñ significat sermonē cū risu aliquos incessentē. Ideo Demosthenē vrbanū fuisse dicūt: dicacē negāt. Dicacitas igit (vt dicebā) sermo est cū risu aliquos incessens. Dictū vocat: qđ grece dicitur κομμα quale est Ciceronis. Nisi fortasse iure Germanū Cimber occidit. Germani quos Francos nunc dici Hieronym⁹ ait: ꝛ Cimbri nationes sunt olim inter se dissidentes. Cice. aūt de quodā: cui nomē erat Cimber a quo frater occisus est: loquitur: captans risum ex hac ipsa ambiguitate sermonis. Et illud Terētiani Thrasonis in adolescentulū: qđ Gnato vetus dictū credidisse se simulat. i. veterē facetiā / ac vetus ridiculū. Tute lepus es: ꝛ pulpamēt ū queris. Valerius Martialis ad Domitianū. Cōsueuere iocos vestri quoq; ferre triūphi. Materiā dictis nec pudet esse ducem. Qualia aūt sunt dicta / que in ipsum triūphantē milites iaculari solebant: illud qđ Cesari dictatori fuit decāratū erit exēplo. Cesar triūphat: qui subegit Gallias: ꝛ Nicomedes nō triūphat q̄ subegit Cesarē. Illud subegit / et Cesarē in quem dicit mordet: et alijs apud quos dicitur: risum mouet.

Dicta. Dicacitas. Dictum. Germani. Cimbri.

¶ Epitome capitis. cccx.

¶ Adorare est gestu corporis honorē etiā sine ore ꝛ voce impēdere. Supplicare licet a plico venit: fit etiā sine plicatione: sed nō sine voce. Unde homini tm̄ cōpetit. Adorare etiam brutis. Oram⁹ aūt ꝛ precamur viuētia: adoramus ꝛ salutamus etiā inanimata.

¶ Adoro ꝛ supplico. Cap. cccx.

Adoro. Supplico.

Adorare ab ore quod est ore precor cōponitur. Supplicare a plico: qđ genu / poplitēq; / aut ceruicē plicamus quū a potentiore aliquo magnū quid precamur: ꝛ tamē adorare sine ore: hoc est sine voce fit: non sine plicatione genuū / ꝛ gestu corporis. Supplicare sine plicatione genuū / ꝛ gestu corporis: nō sine ore: ac voce. Hinc est: quare supplicare tātum homini dak: adorare etiā mutis: vñ elephas ꝛ Phenix: et alia quedā irrationalia solē adorare dicunt. Nosq; rebus mutis / ꝛ sensu carentibus non supplicam⁹: sed adorationis honorē exhibem⁹: vt regū statuis: signis: vestibus: literis: aliisq; similib⁹: ꝛ precipue imaginibus / picturisq; tum dei: tum sanctorū: tum ipsius etiā crucis: quā sapiētes etiam adorant: stulti etiā orant. Qđ de cruce: idē etiam de sudario dico / ceterisq; similibus: idē de reliquijs sanctorum: quorum corpora presentia adoram⁹. Animas vero absentes oramus. Siquid aūt ad hec muta q̄ videm⁹ dicimus: salutatione vtimūr nō precatione: quale est. Salue sancta crux.

¶ Mar. qđ pi⁹ et suppler elephas te cesar adorat.

¶ Epitome capitis. cccxj.

¶ Assurgere est quouis modo se ad exhibendū alteri honorē erigere: vnde cū datiuo fere construitur.

¶ Assurgo. Cap. cccxj.

assurgo. ✠ Uerg. vtq; vir ro phebi chor⁹ assurrexit omnis.

Assurgūt sani vt stent: aut vt obuiā eant: assurgūt egroti: vt sedeāt: aut vt cubito innitant: vtroq; modo in alterius honorem: aut officij. aut beneuolētie causa hoc agētes. Ideoq; fere adiungitur datiuus: vt aduenienti magistratui oēs assurgim⁹ etiā morbo affecti: videlicet ob honorē: ꝛ pater quū taceret in lecto: redeūti a peregrina militia filio assurrexit / optatissimū illud caput amplexurus: nēpe ob charitatē.

¶ Epitome capitis. ccxrij.

¶ Sustuli est: aut habui seu genui filiū: aut educaui: aut submoui: aut sursum tuli. Tollere enim est educare ꝛ capere: atq; educere: vñ sustuli et tuli vtrunq; significat.

¶ Tollo. Cap. cccxij.

Tollo. Sustuli.

Stuli filium ex vxore: id est habui filium. Itē sustuli filiū: id est educaui: ꝛ ab vtroq; fit sublatum: primū est a tollo: pro capio: secundū a tollo pro educo. Paulus. Tamē intelligēdū est de his legē sentire: qui liberos tollere possunt: itaq; si castratū libertū iureiurādo quis adegerit: dicendum est non puniri patronum hac lege. Et Quinti. Cupidus ego liberorū vxorē duxi: natum sustuli: filiū educaui: in adolescētiā perduxi. Aliud est igitur hic sustulisse: ꝛ educasse. Et alibi. Qui ex duob⁹ legitimis alterū in adoptionē dederat: alterum abdicauerat: sustulit notū. i. habuit: quanq; parum proprie significo qđ volo. Nam vt femina fere quum mater fit: dicit peperi filiū: ita vir quum fit pater: dicit sustuli filiū. Terē. in and. Quicquid peperisset. decreuerūt tollere. i. educare. Idē Meministi me grauidā esse: et mihi te opere maximo si puellam parerē: nolle tolli. Chremes. Scio quid feceris: sustulisti: eodē modo dicimus: tulit filium: vt sustulit. Sueton⁹ in Domitiani vita. Deinde vxorē Domitiani: ex qua in secūdo cōsulatu suo filiū tulerat: repudiauit. Alia duo significata notiora sunt: quorum alterum est submouisse: vt Uerg. Jubet ꝛ sublata reponi Pocula. Alterū in altū tulisse: vt idē. Et sublatū furgit in ensem: que duo declarantur ex illo in Neronem epigrāmate. Quis neget Aenee magna de stirpe Neronē? Sustulit hic matrē: sustulit ille patrē. Hic sustulit matrē: qui occidit: et de medio abstulit. Ille sustulit patrem: id est supra humeros sumpsit: ꝛ ab incendio eripuit.

¶ Epitome capitis. cccxiij.

¶ Prouocare tam ad bonum q̄ ad malū dicimus: lacessere potius ad malum: sed nonnunq; etiam ad bonum: est vtrunq; incitare ad cōcertationem. ¶ Prouoco autem videt compositum a porro seu procul ꝛ voco: qđ qui hostem irritat: et ad pugnam seu certamen inuitat: eum prouocat: id est de longe vocat: sed dū in bonam partem accipit: potest etiā a

longe posito quis prouocari.t.incitari ad bo
num. Lacesso autem videt a lacero deductū:
ideoq; videt cōpetere prope stāti: quasi sit la-
cerando: t disrūpendo vestem seu indumēta
quēq; ad iniuriā appellādo incitare. Ideoq;
cōtra naturalē verbi significationē esset: si in
bonā quoq; partē accipiat: nisi q amici non
min⁹ vestes nostras lacerāt dū ad beneficiū
accipiendū nos inuitāt: q; inimici dum iniu-
riam/aut cōtumeliā inferūt. Neq; vo hoc ver
bum(de lacesso loquor) desideratiuū dici po-
test: aut etiā vt viso itionē t actū talē corporis
importare: nā lacessimus presentes: visimus
autem: ideest visum imus absentes: quos pre-
sentes videmus. Sed ad authorem redeo.

¶ Prouoco: lacesso. Cap.cccxiij.

prouo-
co.
& Liui.
libro.vij.
Gallus
magnitu
dine at-
q; armis
insignis
puocat
p interp̄
tem vnuz
ex roma
nis q̄ se-
cum fer-
ro decer-
nat.
Lacesso.

Prouoco in malā partē dicitur/ t in
bonā. De mala notū est: de bona vo
Cice. ad Brutū. Tuis literis aman
tissimis sum puocatus. Lacesso ple
runq; in malū: vt idē. Sed iustitie primū mu-
nus est: ne cui quis noceat nisi lacessitus iniu
ria. Sed nōnunq; t in bonū est: vt idē. v. Tu-
scu. Tuis me amātissimis libris lacessisti. Et
ad Atti. lib. xiij. Quū ipse homo nunq; me la
cessisset. i. nunq; me libris suis prouocasset ad
respondendū. Est autē prouocare t lacessere:
tētare ad pugnam: t ad concertationē.

¶ Epitome capitis. cccxiij.

¶ Hiare est sua sponte et externa aliqua vi
diffindere se: t aperiri: hiscere est os humanū
aperire. Unde accipitur pro loqui. Ouidius
accepit pro dehiscere: quod est etiam aperire
sese deorsum ac pessum. ¶ Ceterū si hiscere
sic differt ab hiare: non recte sentiunt: qui in-
choatiuū aut meditatiuū ab hio sentiunt: vt
Alexander. Sed disces hisco quū regula for
met hiasco. Hō enī significat incipere hiare:
sed pro eo quod est aperio os: vt author sen-
tit dūtaxat humanū: vnde accipit pro loqui:
tit dūtaxat humanū: vnde accipit pro loqui:
sed vt mihi quidē videtur submissa voce: aut
singultibus interrupta. Quinetiā si verū est:
quod Seruius dicit ad illud. j. Eneiō. Oēs
accipiunt inimicū imbrē: rimisq; fatiscunt. i.
affatim: quod est abūde hiscūt. Hiscere etiā
aliis q̄q; ori humano cōgruit: q; etiā nauium
fissuris. Unde fit dehiscere: quod est deorsum
t pessum hiscere. vt Eneiō. iiij. Sed mihi vel
tellus optē pri⁹ ima dehiscat. Uel pater oīpo
tens adigat me fulmine ad vmbras &c. Com
petit terre: t rebus sub nobis positis: videtur
hiscere eisdē cōpetere posse. Sed author lo-
quitur de cōsuetudine recte loquētiū: qui hi-
scere vt plurimū homini: hiare ceteris rebus
attribuunt. Dixi submissa voce. Unde nega-
tionem sepe efflagitat/aut formidinē innuit.
Iuuena. Saty. v. Duceris planta velut ictus
ab Hercule Cacus. Et ponere fortis: siqd ten
taueris vnq; hiscere: tanq; habeas tria nomi
na. Addidi aut singultib⁹ interrupta: vt Eñ.
ij. Uix pauca furenti subijcio: t raris turba-
tus vocibus hisco.

¶ Hio/hisco/dehisco. Cap.cccxiiij.

Hiare. & hiasco pro-pte si-gnificat summis-se loquor siue os ad loqn-dū apto. Plaut⁹. Ne hiscere quidē audet. De hi-sco. Uergili⁹ Si mihi vel tell⁹ optēpri⁹ ima de-hiscat. Hiscere. Dehisce re. Dare. Impo-nere.

Dedere.

¶ Hiare est aliquid sua spōte t externa aliqua vi diffindere: vt tell⁹ estu: t li
gna ariditate: aut nimio calore hiāt
Hiscere est tm̄ oris: t quidē humani: accipiturq; p eo q̄ est loqui: aut os aperi
re ad loquēdū. Sed fere p negationē: vt cōtra
illo nō auderes hiscere: aut p interrogationē
quid nūc habes: q̄ hiscere audeas? Ouidi⁹
tm̄ poetice dixit. Hiscere nēpe tibi terra rogā-
da foret. Quū oratores soleāt potius dicere
dehiscere. i. deorsum pessumq; se aperire.

¶ Epitome capitis. cccxv.

¶ Do fidē: id est sancte promitto: habeo fidē
id est credo/seu cōfido: hoc dicit: sed libet nō
nihil annotare.

¶ Annotatio Ascensiana.

¶ Accipitur igitur dare vt ex diuersis locis
annotauimus multifariam multisq; modis:
sed potissimum secundū adiuncta. Nam da-
re literas aut epistolam est quasi mittere aut
dare alicui perferendas seu perferēdam. Da
re epulum est facere conuiuium seu viscera-
tionem. Iuuenalis. Unde epulum possis con
tum dare Pythagoreis. Dare verba idem q̄
imponere: hoc est decipere. Nā imponere cū
datiuo significat decipere: t facere falsum in-
telligere. Unde Iuuenalis. Saty. iiij. Facile
est barbato imponere regi. Dare autem ver-
ba ideo significat decipere: q̄ qui ea dat intel
ligitur non rem: sed verba dare quasi ventis.
Unde Statius in Achilleide. Irrita ventose
rapiebant verba procelle. Dare nuptum aut
nuptui: est dare in matrimonium. Dare auxi
lium est auxiliari. Uergi. Da pater auxilium
atq; animis illabere nostris. Dare veniam est
ignoscere ac dimittere culpā. Dare potestatē
est eam penitus assignare: ita vt danti vim ma
neat. Unde qui potestatē aut facultatem cō-
municant dumtaxat: dicuntur non dare: sed
facere potestatem. Similiter dare fidē: vt hic
dictum est: est sancte promittere: tractum ab
his qui fidem id est fidelitatē coniugalē dāt:
id est promittunt. Dare testem. i. eum assigna
re. Iuuena. Da testē Rome tam sanctum q̄
fuit hospes Numinis Idei. Dare item per se
est concedere aut permittere optāti: vt Quis
dabit vt placida populus nos audiat aure?
Quando vero dicit Terentian⁹ Thraso. Est
istuc mihi datū profecto: vt grata sint que fa-
cio omnia significat: vt inquit Donat⁹/a deo
fatoq; concessum: vt in illo Uergi. Non dabit
regnis esto prohibere latinis. In eam quoq;
sententiā videt posse accipi illud in prologo
Andrie. Id sibi negotij credidit solum dari:
populo vt placerēt quas fecisset fabulas. Da
re autē est (inquit Donatus) q̄ repetas. De-
dere est ad perpetuum. Damus t amicis: de-
dimus tantum hostibus. Sed ad specifican-
dā hanc confusionē/solemus addere secūdū
dtm̄: a quo verbū ipsuz peculiarē accipiat si-
gnificationē. Damus cū dono. i. in donū: q̄
repetere nolum⁹. Damus mutuo res que cō
sumūtur: t reddi nō possunt: sed consimiles

equali numero/pōdere/aut mēſura. vt panē: caſeū:vinū:oleū. Dam⁹ cōmodatores quarū vſum cōmodamus:eaſdē recepturi. vt veſtes ⁊ inſtrumenta: ſeu arma machanica:aut etiā bellica. Quinetiā dare alicui quāuis rēvitio: eſt eundē de ea vituperare. Dare honori: honorare. Dare laudi:laudare. Darevoluptati: ad voluptatē. Preterea eſt vbi dare videatur accipi p dicere: vt in illo Vergi.in buc. Attū iſte deus q̄ ſit da Tityre nobis. Verū alij volunt dictū quaſi ſubaudiaſ intelligere:aut:vt ſit:da intelligere: ſicut contra qui intelligere: aut intellectū dare vult:dicit accipe:vt apud eundē Eñ.ij. Accipe nūc Danaū inſidias: et crimine abuno. Diſce oēs. Sed accipere p:opꝛie eſt auriḃ⁹ percipere:vt apud Salſt. Urbē Romā vt acceptimus ⁊c. Poſſet etiam ⁊ aliſs modis acceptū dici: ſed his modo contēti ſumus. Nam dare ſymbolū eſt: qđ vulgus dicit ſoluere ſcotū: vt Comicus. Symbolū dedit: ⁊ dare vela vētis/ p nauigare. Dare operā.i. diligētiā adhibere. Dare mun⁹: ⁊ dare ſacrificium: p ſacrificare:vt apud Perſiū. Quin damus id ſuperis de magna qđ dare lance. Nō poſſit magni Meſſale lippa ppago. Cōpoſitum ius/ſaſq̄ animi ⁊c. ⁊ cōſimilia a vulgari/ ac propꝛia nō decedunt ſignificatione. Sed ad authoꝛem tandem redeamus.

¶ Do fidem:habeo fidem. Cap.cccxxv.

Do fidē. Do fidē nō eſt(vt multi nūc loquuntur)des fidē verbis illius: ⁊ nō dedit fidē illi ſecū tātis verbis loquēti. Hi videnť ſignificare q̄ non credatur verbis illius: qđ latine đ:/fidē habere:

Habeo fidem. loquendūq̄ poti⁹ ſic. Habeas fidē verbis illius. Nā dare fidē:eſt aliq̄d ſancte p̄mittere: vt Teren. Grauidaq̄ facta dat fidē vxoꝛē ſibi fore hāc. Verg. Accipe: da fidem.i. accipe ſponſionē factam a me: ⁊ tu da mihi viciſſim tuā. Quinti. Fidē habeas hoibus:quos mētiri alius affirmat. Atticus ad Cice. Nō dedi neq̄ do infideli fidē cuiq̄.i.non p:omiſi vere ex animo:quia ipſe mereť: vt viciſſim fallať.

¶ Epitome capitis.cccxvj.

¶ Pꝛe ſe ferre eſt dicto: facto:aut geſtu animi:qualitatē aut opinionē de aliqua re iudicare. Et itē pꝛefero/⁊ pꝛe me duco. Eſt etiam pꝛe ſe:ante ſe:aut in cōparatione ſui.

¶ Pꝛe ſe ferre ⁊ pꝛefero. Cap.cccxvj.

Pꝛe ſe ferre. Pꝛe ſe ferre eſt dicto: factove: et ipſa ſtatim fronte: qualē opinionē de aliqua re:aut homie habeas:confiteri. Quinti. Fiducia igitur pꝛe ſe ferat oꝛato:ſemperq̄ ita dicat:tanq̄ de cauſa optime ſentiat.i.ex ipſo aſpectu oꝛatoꝛis: ex ipſa

Pꝛefero Pꝛe me fero. voce:ex ipſa tota oīone eluceat fiducia: quēadmodum qui pugnaturi ſunt in vultu ⁊ geſtu iudicant tacitam vel foꝛmidinē/vel fiduciam: hoc eſt p:ę ſe ferūt fiduciā vel foꝛmidinē. Cic. Nā illa qui accipit iniuriā: meminit:⁊ pꝛe ſe fert id eſt ait ſe accepiſſe iniuriā: vel ſe mentē pſequēde iniurie habere oſtēdit. Iterū. At beneficio vſus ſum tuo: qđ q̄q̄ illud ipſum qđ cōmemoꝛas pꝛe me ſemper tuli: maluit tū me tibi debere cōfiteri:q̄q̄ cuiq̄ minus pꝛudēti nō ſatis gratus videri. Pꝛe ſe ferre ⁊ cōfiteri p eodē poſuit. In eundē ſenſum accipi ſolet pꝛefero: itē pꝛe me duco: pꝛe me gero: ante me duxi. Idē. Et tū quū ita viuit:neminē pꝛe ſe ducit hoiem: vbi accipiť pꝛe ſe ante ſe:vel in cōparatione ſui. Et alibi. Pꝛe ſe vtilitatē gerit. Et alibi. Tū iniuriam a te in me factam ſemper ante me duxi. Pꝛe me gero.

¶ Epitome capitis. cccxvij.

¶ Ration⁹ alicuius habere eſt reſpectū habere dūtaxat in bonum. Ration⁹ cū aliquo habere:eſt cōmercīū/ac negotiū habere. Rationē conſtare:eſt legitimā rationem oſtēdi: aut apparere oſtendi poſſe.

¶ Rationē habeo: et rō cōſtat. Cap.cccxvij.

Ratiōnē habeo Ration⁹ habeo:idē eſt qđ reſpectum habeo: ſed tātūmodo in bonum: vt habenda eſt ratio ſalutis: ratio honoꝛis:ratio rei familiaꝛis: non autē infirmitatis:turpitudinis:incōmodoꝛum: vt quoſdā annotaut ſcribentes: et tu facis contra rationem valetudinis:id eſt nō habes reſpectū valetudinis:ſanitatis inq̄ non egritudinis:que duo hoc ſignificat nomen: que exē pla:q⁹ paſſim inueniuntur:omitto. Cic.inuſitatius inquit ad Marīū. Pudoꝛi tamen meo malui cedere: q̄ ſalutis mee rationē ducere. Et in.ij.offi. Siue ratio conſtantie virtutiſq̄ ducit:aut hec ars eſt:aut nulla omnino: per quā eam aſſequamur. et hoc fit cū genitiuo: cū ablatiuo autē pꝛepoſita pꝛepoſitione cum habet aliā ſignificationē:vt Cice. in Catone maioꝛe. Rationē habet cū terra que nunq̄ recuſat imperū.i.negotiū: ⁊ habet cū terra cōmercium:qđ pꝛobatur ex illo in Tuſculanis. Quis eſt omniū:qui modo cū muſis.i. cū humanitate:⁊ doctrina habeat aliq̄ cōmerciū: qui ſe nō hūc mathematicū malit: q̄ illū tyrānū? Idē ad Atticū. Nūc vero quoniā ea que putaui pꝛeclara expert⁹ ſum q̄ eſſent inania: cum oībus muſis rationē habere cogito. Rationē cōſtare(vt breuiter dicā) eſt equā legitimāq̄ rationē aut oſtendi:aut apparere oſtendi poſſe. Plī.iunioꝛ. Mihi ⁊ tentādi aliquid: et quieſcendi illo authoꝛe ratio conſtabit. Et iterū. Mirū eſt q̄ ſingulis diebus in vbera tio cōſtet:aut cōſtare videatur pluribus:cunctiſq̄ non conſtat. Vlpianus. Plane ne ſi defendendi gratia aliquid feceri..rationē ei cōſtare oportet id eſt rationē eum iuſtā aut oſtēdere:aut facile poſſe oſtendere. Ratiōnē conſtare.

¶ Epitome capitis.cccxviij.

¶ Reꝛ republica:id eſt pꝛo re publica eſt:nō ex re:tollitur enim ꝛ fere ſequenter:vt eregione id eſt ex oppoſito: vel ex aduerſo: e re noſtra: id eſt vtilitate:e dignitate quoq̄.i.ad dignitatem:vel pꝛo dignitate: et ita in ſimilibus. Ex tēpoꝛe dicere.i. impꝛouiſo:e renib⁹ laborare: eſt moꝛbū in renibus pati. Ex vinculis dicere eſt alligatū reſpondere criminationibus. Ex equo pugnare:eſt ſedētē in equo pugnare.

¶ De e ⁊ ex: diuersisq; nominibus ⁊ verbis eisdē appositis. Ca. cccxviij.

E republica. & E ⁊ ex in cōpositiōe alicuius signi ficāt p.

ERepublica est: id est pro republica est. Quinti. At hoc nemo dubitabit quin si nocētes mutari in bonā mentē aliquo modo possunt: sicut ca sit q̄s puniri. E republica dicendū est: vt in ora. Lice. testat: nō ex republica. Tollit enim ex: sicut in oībus fit fere q̄ ab r incipiūt: vt ere gione. i. ex opposito: vel ex aduerso: atq; e contrario: nō ex regione: e re mea: e re tua: ⁊ re nostra. Liuius lib. xxxiij. Perinde ac si nō postu lauerint: que e re sua essent: sed suaserint que nobis cēserēt vtilia esse. Similiter e dignitate: ex vtilitate: ex vsu: p eo q̄d eo q̄d esset pro dignitate: vel ad dignitatē: vtilitatē: vel vsum. Lice. Ex tua ac reipublice dignitate facies. ⁊ alibi. Legem (vt equū est) ex vtilitate reipublice cōsiderate. Terē. Q̄d ex vsu fiet. Cesar in cōmenta. Utrū preliū cōmitti ex vsu sit. Ex tēpore dicere: est ex improuiso ⁊ impremedita re: hinc vocat extēporalis oratio. Persius aūt ait. Ex tēpore viuit: ex tempore quoq; agere. Cic. offi. ij. Quos credimus expedire rē ⁊ cōsiliū ex tēpore capere posse. Aliter idem in. iij. eiusdē operis libro dixit. Unius generis questiones sunt he oēs: in quib⁹ ex tēpore officiū queritur: ex tēpore quasi ex tēporis ꝯditione. E renib⁹ laborabat idē inquit: hoc est morbum in renib⁹ patiebat. Ex vinculis causam dicere: est alligatū respōdere criminib⁹ vt ex equo pugnare: est in equo sedentē pugnare.

Ubi dictio incipit ab r tolli dz r. E regione. Ex tēpore dicere Ex tēporalis oratio. E renibus. Ex vinculis. Ex eq̄.

¶ Epitome capitis. cccxix.

¶ Estimo: ⁊ consydero: ⁊ appretio: existimo: iudico. Sicut agito animo voluo: excogito inuento.

¶ Estimo: ⁊ existimo: cogito: ⁊ excogito. Cap. cccxx.

Estimo. Existimo.

ESTimo ⁊ existimo a plerisq; confunduntur: quū diuersa sint: sicut cogito ⁊ excogito. Ā enī est cogitare. deinde excogitare: lz nō q̄cūq; cogitat: statim ⁊ excogitet. Ita pr⁹ rē estimam⁹: deinde q̄lis sit: existimam⁹. Estimare enī est cōsyderare / existimare ꝯ iudicare. Quin. Cōsumptis affectib⁹: nō reperiēs q̄ digne mō vultū patris posset exprimere: velauit eius caput: et suo cuiusq; animo dedit estimādū. Cic. de legibus. Sisenna eius amicus / oēs adhuc scriptores: nisi q̄ forte nōdū ediderūt: de quibus estimare nō possumus facile superauit. et in Uerrinis. Expendite hec atq; estimate: vnde dictum est estimare: pro tarare: ab es eris: et τίμη Grece q̄d est pretiū latine. Ouidius. iij. lib. de tristibus. Quod quicūq; leget (si quis leget) estimet ante Compositum quo sit tempore: quoq; loco.

¶ Epitome capitis. cccxx.

¶ Coniuro ⁊ cōspiro in malā partē accipiuntur: sed si legitima est ratio: etiam in bonā: sed cōspiratio aliquādo sine alterius fit pernicie: coniuratio nunq̄.

¶ Coniuro: ⁊ conspiro. Cap. cccxxi.

Cōiuro. Conspiro.

COniurare ⁊ cōspirare fere in malum accipiunt: quoties in patriā / aut bonū principē coniuratio fit: atq; conspiratio. Sed si honesta causa id fiat: in bonū etiā accipi debēt. Nā ⁊ Muti⁹ Sceuola ad Porsennā regē inquit. Trecēti cōiurauimus principes iuuētutis Romane: vt in te hac via grassaremur. Et Lice. ad Cesarē p Ligario: fratrum cōspirationē dixit: quasi vnanimitatē. Uerū cōspiratio: vt in hoc ipso loco nōnūq̄ nemini niciosa est: in neminēq; grassatur. Cōiuratio semp in alterius pernicie grassari solet.

& Sic apd flaccū: ⁊ coniurat amice. Conspiratio. Cōiuratio. & Li. li. ij. of. magnas vtilitates adipiscimur conspiratōe hoīm: atq; cōsensu. Et p domo sua hāc nostram conspirationē in repu. bñ gerenda certi homines fictis sermonib⁹ diremerunt.

¶ Epitome capitis. cccxxij.

¶ Coniuro: ⁊ in animo est. Cap. cccxxij.

COniurat est: ⁊ in animo est: differūt. Nāq; hoc scōm notū est significare in aio habeo: vel anim⁹ est mihi: vel volo: atq; constituo: vt ad Terētiā. Lice. Nā mihi in animo erat mittere ad Dolabellā. Illud vero est delectat: ⁊ placet: vt idē. Itaq; nō tā me ista sapientie: quā mō Fanni⁹ cōmemorauit: fama delectat: falsa presertim: q̄s q̄d spero amicitie nostre memoriā sempiternā fore. Idq; eo mihi magis est cordi: q̄ ex oīb⁹ seculis vix tria: aut quatuor paria numerant amicorū: quo in genere sperare video: Scipionis ⁊ Lelij amicitiā posteritati notā fore. i. eo magis me delectat: ⁊ placet. Te. Si tibi he nuptie sunt cordi. ⁊ alibi. Ex vterq; vtriq; est cordi. i. nuptie iucunde sunt tibi: ⁊ vterq; alterū amat.

Coniuro. Conspiro.

¶ Epitome capitis. cccxxiij.

¶ Inuertere est quasi ad cōtrariū vertere: et interiora exteriora facere: interuertere rē dolo non restituendā efficere: quasi in alienum vsum vertere. Itē inuertere accipit⁹ a nonnullis pro deprauare: quasi peruertere.

¶ Inuerto ⁊ interuerto. Ca. cccxxiij.

Inuertere. Interuertere.

INuertere est quasi in contrariū vertere: vt iteriora vestis aut pellis aut aliarū rerū exteriora facere: prepostereq; verba pnūtiare: vt pro lauo vola. Et interuertere est rē: aut cōmodatam: aut depositā: aut creditam callide: doloq; ne dño restituat⁹ / efficere: vt Cic. in Uerrē. Eādē labrū / q̄d rex Aegypti Iouī Capitolino donotulerat: a Uerre: qui illud commodato a rege acceperat: interuersum esse conqueritur. Marcellus iurisconsultus. Si duo (inquit) heredes rem apud defunctum depositam dolo interuerterint.

& Plautus in. Asi. lhē istuc ago qūo argentū interuertam.

¶ Epitome capitis. cccxxiiij.

¶ Compertum est mihi: ⁊ exploratum est: itē comperi: ⁊ explorauī idem sunt: id est per inuestigationem scio: sed explorauī sepe accipitur pro inuenī: quum explorō sit inquiro sagaciter: vnde exploratores subtiles indagatores: ⁊ inquisitores. Idem constitutum est: delibe

ratum est:decretū est mihi:constitui/ac decre ui idē sunt:hoc est cogitādo firmatū est.Sed deliberaui nō est idē qđ cōstitui/aut decreui: sed disquisiui:dubitauiq3.Similiter exigo:id est iure quodā postulo: sed exegi ⁊ exactum: est postulādo obtinui:⁊ postulando obtentū est. Itē quesitū est:id est partū/⁊ acquisitū est quū querere fit inquirere.Est tñ etiam quasi accumulare.Horati⁹.Querit ⁊ inuētis miser abstinet ⁊ timet vti.

Cōpertuz esse. Exploratuz esse. Cōperi. Explorauī. Constitutum. Deliberatum. decretū. Constitui. Deliberaui. Decreui Explorauī. Explo ro. Explorator. Exigo. Exegi. Exactū est. Quesitum est. Mancinellus.

¶Compertum:est exploratum est:exactum est:⁊ quesitū est. Cap.cccxxiij.

Compertū est mihi:⁊ exploratum est mihi:idē est qđ scio per inuestigationem.Similiter cōperi ⁊ explorauī.Cōstitutū est mihi:deliberatum est mihi:decretū est mihi:idē qđ apud me cogitando firmatū est.Similiter cōstitui/⁊ decreui.Ait nō ita deliberaui. Possum nāq3 deliberasse:⁊ nihil tñ constituisse.Quint.in agro redēpto.Oderitis Iz cōfessionē meā: deliberaui:hoc est dubitaui ⁊ hesitaui. Itaq3 differt an dicamus: senatus deliberauit: an senatui deliberatum est.i.decreuit. Plī.iunior. Tum ego/si fixū istud tibi/ac deliberatū est: sequar te.Cic.in Verrē.Deliberatū aūt est:si res opinionē meā:quā de vobis habeo/fefellerit:nō modo eos persequi ad quos maxima culpa corrūpendi iudicij:sed etiā illos ad quos conscientie cōtagio pertinebit.Explorauī tamen pro inueni fere accipit:quū exploro idē sit qđ inquiro sagaciter:vnde dicuntur exploratores. Idem fit in nōnullis alijs:vt exigo quod est vehementer:⁊ iure quodā postulo. Inde exegi: et exactū est: quod postulādo obtinui: ⁊ postulādo obtētū: tale est quesitū: pro partum:a quero.

¶Epitome capitis.cccxxiiij.

¶Fenero tibi.i. pecuniā: aut aliud p fenore seu vsura do. Mutuo tibi.i. mutuo do: fenero abs te.i.mutuo accipio. ¶Id aūt pprie: nā interdū cōfundunt:vnde Mācinellus. Fenero ⁊ feneror idē significāt.Seneca epistolarum.ca.ij.Quātū pascat:aut feneret.i.ad vsuram det.Epla.xij. Multū ferit:multum fenerat ⁊c. Cice.itē in Lelio inquit.Ut em̄ benefici liberalesq3 sumus:nō vt exigam⁹ gratiam: neq3 em̄ beneficiū feneramur:sed natura propensi ad liberalitatē sumus.Sic amicitiā nō spe mercedis adducti: sed q̄ ois et⁹ fruct⁹ in ipso amore inest:expetēdā putam⁹. Et puer. xix. Fenerat dño qui miseret pauperis. Aul. Gel.itē li.xvij.c.xij. scribit. Fenero p fenero dictū est:sicuti assentior pro assentio:⁊ pignero: p pignero. Et Festus inquit:fenero ⁊ feneror dici pōt.Sciendū tamē est fenero tibi/et feneror tibi:vt supius patuit:idē esse. Feneror autem a te aliud significare:nā idē est qđ ad vsurā accipio:legimus em̄ lib.xxxj. digest. prope finē.Si aūt aliquis eorū voluerit vendere partem suā (domorū supple) vel fenerari super eā:potestatē habeat vendere cohere-

✝ Fenero tibi ⁊ feneror tibi idē significant.

di suo:⁊ fenerari ab eo. Inueniuntur autem plura eadē terminatione diuersa significare: diuersis quidē casibus: vt comitor illū: actiua significatiōe.Comitor ab illo passiua. Preterea mutuo:⁊ mutuor idē significāt: sicuti fenero:et fenero:vt diximus. Seneca em̄ epla lxxxij.inquit. Quāto hilarior est q̄ soluit quā mutuat ⁊c. id est q̄ mutuo accipit. Priscian⁹ etiā lib.viij.scribit q̄ multa ancipiti terminatione in vna eadēq3 significatione protulerūt antiq: vt partio ⁊ partior:meridio ⁊ meridior: mutuo ⁊ mutuor. Qđ quidē Isidor⁹ nō ignorauit:ait em̄ li.xx.cap.vij.sic. Sed vtrū Latini a Grecis: an Greci a Latinis hec vocabula mutua essent:incertum est.

Fenero verbum qđ est pecuniam siue aliā rē ad fenus mutuo actō. Ergitur. Marci. hec sapit hec ois fenerat vna deos. feneror. Fenero. mutuo. Mutuor. Gradu3 facere.

¶Fenero ⁊ fenero:mutuo ⁊ mutuor. Cap.cccxxiiij.

Fenero tibi dicit:sicut mutuo tibi:fenero abs te: sicut mutuor abs te. Qui mutuat pecuniā: dat mutuo. Qui fenerat pecuniā:dat ad vsurā. Qui mutuat pecuniā:mutuo accipit. Qui feneratur pecuniam:ad vsurā accipit.

¶Epitome capitis.cccxxv.

¶Gradū facere nō est trāsitū facere: sz quasi scalas:⁊ gradum ad aliquā rem facere:vnde et gradum facere quidā dicūt: ⁊ Cicero aditum facere:et munire pro eodem dixit.

¶Gradum facio:⁊ gradum facio. Cap.cccxxv.

Gradum facere non transitum facere:sed aliquam rem gradum/et quasi scalā ad aliā facere. Idcoq3 a quibusdam dicitur:gradum facere:vt si tuum trāsire:si in arborem:fenestramve: aut tectum scādere velim: ex saxo:aut scanno: aliquave alia re gradum facio:vt apud Quint. Namq3 ⁊ illud frequēs est:vt ea quibus minus confidimus: quū tractata sunt: ommittamus interim sponte nostra:velut donantes: interim ad ea que sunt potentiora gradum ex his feciſſe contenti. Hoc eodem modo Ambrosius in libro officiorum.vtitur.Cicero contra Rullum. Hunc quasi gradum quendam: atq3 aditum ad cetera iactum intelligentis. Idem pro cluentio. Anteq3 ad hoc nefarium facinus accederet:aditum sibi alijs sceleribus ante muniuit.

Aditū munire.

¶Epitome capitis.cccxxvj.

¶Certum est.i.manifestum est:aut decretū: et deliberatum est:sed posterius fere cum infinitiuo:⁊ cum datiuo expresso: vel sub intellecto dicimus.

¶De Certum est. Cap.cccxxvj.

Certum est non modo accipitur pro manifestum est:vt Quintilia. Hempe lege esse certum est: sed etiam pro deliberatum:et constitutū est:in quo secūdo plerunq3 adiungitur datiuus cum infinitiuo: vt certū est mihi ire in Hispaniam: nonnunq3 dati-

Certum est. Verg.in Bucco.

uus subintelligitur: vt apud Uergilium. Certum est in syluis inter spelea ferarum Vallem pati id est mihi.

¶ Epitome capitis. cccxxvij.

Liceor. ¶ Liceor: ꝛ licitor: fere ꝑ eodē accepta significant pretiū deferre: seu vt dicūt presentare in auctione. i. publica venditione faciēda: sic tñ proprie: vt qui licet semel dūtaxat: aut sine respectu alioꝝ pretiū deferat: qui licitat: frequēter / ꝛ cū respectu. Curtius tñ sine auctione: ac respectu licitamini dixit. Polliceri autē significat aliqd vltro ꝓmittere: quasi vt pollicenti quid addicat. Addicere cñ est per licitationem vendere: aut venditum cōsignare: vnde addicti sunt qui iussu pretoris quū solūēdo non essent creditoribus vendebantur / seu adiudicabantur. Addictus morti est eidem destinatus.

Per si. ꝛ cēū grecos curto cē tusse licetur.

¶ Liceor ergo actiuam habet significationem. Est enim deponentale: sed licet vltro passiuū habere: vnde est versiculus. Nō licet asse mihi: qui me non asse licetur: id est non estimatur a me pretio assis: qui non estimat me asse.

¶ Liceo: licitor: polliceor: ꝛ addico. Cap. cccxxvij.

Licitor. ¶ Liceor videt carere preterito: tamen quasi preteritū habeat / formal a se frequētatiuū (sed eiusdē tamē significatiōis) licitor: vnde sunt participia licitans: et licaturus: vtriuscꝫ igit verbi significatio est pretium deferre in auctione facienda: hoc est in venditione que publice fit. Hinc vnum compositum fit polliceor: non multū a primitiua significatione dissidens. Est enim pollicerī aliquid vltro promittere: ita qui licentur: aut licitantur: vltro pro re emēda pretium: alius alio maius pollicentur: vt sibi potius ꝙꝫ alteri venalia addicantur. Nam tali modo vendere addicere est: et inde apud iurisconsultos de in diem addictione est titulus: quem nostri iurisperiti emendant / de in diem adiectione: nō verbū modo: sed sniam quoqꝫ: atqꝫ ius ipm corrūpētes. Afferam⁹ ergo exempla vtriuscꝫ verbi. Ulpian⁹. Si res ei⁹ venierit: et existat qui plus liceat: an in integrū ꝑpter lucrum restituēdus sit: ꝛ quotidie pretores restituūt: vt rursum admittat licitatio. Caius. Licitatio vectigaliū: q̄ calorē licitātis vltra modum solite cōditionis inflauit: ita demū admittēda est: si fideiussores idoneos ꝛ cautionem is q̄ licitationē vicerit / offerre parat⁹ sit: ad cōducendū vectigal inuit⁹ nemo cōpellit: et ideo impleto tpe cōductionis licitatores alloquēdi sunt. Licitatores vectigaliū ad iterandā cōductionē anteqꝫ supioi cōductioni satisfaciāt / admittēdi nō sunt. Paulus. Si vēditor simulauerit meliorē allatā cōditionem: quum minoris / vel etiā tantidē alij venderet vtriqꝫ emptori insolidū erit obligat⁹. Sed si emptor aliū nō idoneū subiecit: eiqꝫ fundus addict⁹ est: nō video inqt / quēadmodū prioris sit empt⁹: quū alia cōditio ꝛ vera subsecuta sit. Sed si neuter subiecit emptorem: maiore autē pretio addictū est prediū / ei qui soluēdo nō est / abitū est a priori emptione: quia ea intelligitur melior quam venditor cōprobauit: cui licuit / non addicere. Quib⁹ ex verbis intelligitur / quid sibi velit illud Cice. in offi. li. iij. Nō licitatorē vēditor: nec qui contra se liceatur: emptor opponet. Idē pro Cecinna. Quum esset: vt dicere institueram: constituta auctio Rome: mulier mandat: vt fundum sibi emat Ebutio negotium dat: adest ad tabulam: licetur Ebutius. Deterrentur emptores: multi partim gratia Cesenie: partim pretio: fundus addicitur Ebutio. Pecuniam argētario promittit Ebutius: quo testimonio nunc vir optimus vtitur sibi emptū esse: quasi vero aut nos ei negemus addictum: aut tum quisquā fuerit qui dubitarit: quin emeretur Cesenie: quum id plerisqꝫ scirent omnes fere audissent quum pecunia Cesenie ex illa hereditate deberetur: eam porro in prediis collocari maxime expediret. Essent autem predia que mulieri maxime conuenirent: ea venirēt liceretur is quem Cesenie dare operā nemo miraretur. Quintilianus de pasiu cadauerū. Si nobis nihil ex commeatu nostro partiris: nos vicine ciuitati vendemus liceat seruire vbi frumentum est. Non exigua res est: pro vita: pro sepultura: p innocentia licemur. Idem in agro redempto. Omnes facultates in pretia collegi: rus: seruulos: penates ꝛ omnia vtiliora properanti festinatione parentis addixi. Inde addicti apud veteres dicebantur / qui pretoris pronūtiatione / ac iussu / quū soluendo non essent: creditoribus vendebantur. De quibus magna apud Liuium fit mētio: et addictus morti destinatus dicitur. Cicero officiorū libro. iij. Et is qui morti addictus esset: paucos sibi dies commendandorum suorū causa postulasset: vas factus est alter. Aliquando sine auctione fit licitatio: vt apud Curtium de Dario: qui pollicebatur pretium pro capite Alexādri: si quis eum dolo occidisset. Ita inquit. Et quū habeatis arma: ita licitamini hostium capita. Si quid tamen inter liceri ꝛ licitari differt: id est q̄ liceri videtur: aut sine respectu esse aliorum emere volentium: aut tantum semel deferre pretiū. Licitari vero cū multis ꝛ septus augere pretiū: vt emere volentes deterreas ab emendo.

Addicti

Addict⁹ morti.

Licitor.

Alij calores pro astutia legunt.

¶ Epitome capitis. cccxxviij.

¶ Audire et exaudire indifferenter tam pro eo quod est aurib⁹ percipere: qꝫ pro eo quod est petenti annuere: ꝛ concedere accipiūtur. Audire tamen frequenter accipitur pro eo quod est fidem habere: et acquiescere seu parere preciptenti idqꝫ fere cum negatione et frequentius per dictionem augendus. Nō nunquā etiam audio significat fateor: ideoqꝫ sepe auditum legitur. Exorare est orā-

Quid ītersit inter liceri ꝛ licitari ꝓ pli. li. vij. Aristidꝫ thebani pictoꝝ vnā tabulaꝫ centū talētis rex Attal⁹ licitat⁹ est

do impetrare/vnde multi oꝛãt:qui nõ exoꝛãt: vnde dicendũ eſſet: oꝛamus te deus: nõ exoꝛamus. Aut ſic. Sine aut ꝓmitte te exoꝛari. ¶Eodem quoqꝫ modo dicũt quidã multos audiri/qui nõ exaudiunt: quaſi audiri ſit tm̃ aurib⁹ ꝓcipi. Exaudiri cũ impetratiõe. Sed exaudiri ꝓ exp̃ſſe audiri legit: vt in illo Geoꝛ. Uox quoqꝫ ꝑ lucos vulgo exaudita ſilentes. Nihilominus ꝓpꝛia ſignificatio eſt audiri cum impetratione: vnde petimus. Dñe exaudi oꝛationem meam ꝛc.

¶Audio ꝛ exaudio: oꝛo ꝛ exoꝛo. C.cccxxviij.

Audio. Exaudio. Audio ꝓ credo.

Audio ꝛ exaudio indifferẽter ponũtur ꝓ duplici ſignificatione. Una ꝓ eo quod eſt aurib⁹ accipio. Altera ꝓ eo qđ eſt audita petẽti cõcedo: vt viſa ſum audire vocem militis. Et. Uox quoqꝫ ꝑ lucos vulgo exaudita ſilẽtes. Item.

✠Uerg. Progeniẽſq; em̃ troiano a ſanguine ducti audierat

Audiendus.

Audio ꝓ fateoꝛ.

Audiſt ꝛ celi genito: de parte ſiniſtra Intonuit leuũ. Et. Nulli exaudita deoꝝ Uota: preceſqꝫ mee. Audio tm̃ frequenter accipit ꝓ eo qđ eſt credo: accedo: pareo precipiẽti: ſed fere cũ negatione: ꝛ frequẽtius per participiũ qđ trãſit in nomẽ: qđ eſt audiẽd⁹: vt apud Quinti. Nec audiẽdi quidã/quoꝝ eſt Albuti⁹: qui treis modo partes primas eſſe volunt: q: memoria atqꝫ actio natura nõ arte cõtingãt. Audiendus non eſt: idẽ eſt q audiri non debet. Jdeoqꝫ licebit dicere. Neqꝫ vo quoſdã: quoꝝ eſt Albuti⁹: audire debem⁹. Sine ꝓcipio. Cic. Tuſcu. li. j. Nec Homeꝝ audio: q̃ Ganymedẽ a dijs raptũ ait ꝓpter formã. Sine negatione. Jdẽ in eodẽ. Endimion vo (ſi fabulas audire volumus) neſcio qñ in Lycio obdoꝛmiuit. Sed coniũctio hec tacitã quandã in ſe habet negationẽ: aut certe idẽ hoc loco dicem⁹: qđ dixim⁹ lib. iij. de vllus. Sed nõ nunqꝫ ſine negatione apte dicit: vt apud Liuium. Liuẽ tuum nõ audiſti arma capere: ac ſequi ſe iubentẽ Hãnibalẽ. Paulopoſt. Audiſti caſtra ꝓdi: ꝛ arma tradi iubentẽ. Audio inſu ꝓ pro fateoꝛ: q̃ ſimilis ſignificatio ſuperiori eſt. Jdeoqꝫ ſepe ſic ſcriptũ legimus: audio ꝛ fateoꝛ: quaſi poſterius declaret primũ.

Exoꝛa.

✠ Exoro ꝓ oro rarũ lectu vbũ.

Exoraui hoc minus: idẽ eſt qđ oꝛãdo impetraui: exoꝛaui patrẽ. i. exoꝛãdo induxi: qđ licet etiã pueris notũ ſit (quippe Terentiũ legentib⁹) vbi hoc verbũ millies eſt: nec vnqꝫ reperitur aliter acceptũ: tm̃ quidã ſic loquũtur. Exoꝛamus te de⁹. ¶Epitome capitis. cccxxix.

¶Uerba cõpoſita cũ per: impoꝛtãt effectũ: ꝛ conſummationẽ ſignificationis ſue: vt perlego/ad finẽ vſqꝫ lego. Perfero ad finẽ vſqꝫ fero. i. porto/aut tolero. Peruigilo/totũ tẽpus vigilo/tã diurnũ qꝫ nocturnũ. Pernocto: totam noctẽ duco inſomnẽ: vnde pernox luna. Peroꝛo: oꝛationẽ cõcludo: aut oꝛando afficio ꝛ cõmoueo: vnde peroꝛatio: aut cõcluſio oꝛationis: aut cõmotio affectuũ. Perago: ad finẽ ago. Perago reũ. i. ad cõdẽnationẽ vſqꝫ ago. Perſuadeo. i. ſuadẽdo induco ad ꝓſuaſionẽ. i. fidẽ ꝛ credulitatẽ vſqꝫ: vnde fides chriſtiana perſuaſio/recte dici poſſet: diſſuadeo aũt eſt cõtrariũ eiꝰ: qđ eſt ſuadeo: ſed vtrunqꝫ ſine effectu. i. ſine perſuaſione: vnde ſi is quẽ dehoꝛtat⁹ ſum mihi credidit: nõ dicã diſſuaſi hoc illi: ſed perſuaſi ne hec faceret. Permaneo ad finem vſqꝫ maneo. Perſcribo ad finẽ vſqꝫ ſcribo.

¶De lego: perlego: ſcribo: ꝓſcribo multiſqꝫ aliꝭ a per cõpoſitis. Cap. cccxxix.

Lego et perlego.

Lego ꝛ perlego differũt: ꝛ multa huiuſmodi. Legere quid ſit notũ eſt. Perlegere vero ad finẽ vſqꝫ legere. vt Quinti. in. xij. Jdeoqꝫ opus eſt intueri oẽlitis inſtrumẽtũ: qđ videre nõ eſt ſatis: perlegẽdũ erit. Quid. Perlegis: an coniunx phibet noua: Lactã. in proe. lib. v. Non iniuſte petere videmur: vt ſi quis erit qui incidit in hec: ſi leget/perlegat. Jta differt ſcribere/ꝛ perſcribere: q̃ exẽpla ſunt plurima. Titus Li. lib. j. ſtatim in ꝓemio. Factur⁹ ne operepretiũ ſim: ſi a primordio vrbis res geſtas populi romani ab initio perſcripſero. Perferre vſqꝫ ad cõſtitutũ finẽ ferre. Uerg. Nec ſpatiũ euaſit: nec totũ pertuli ictum. Et multi ferũt literas: ſed eas vel negligẽtia vel dolo: vel caſu nõ ꝓferũt. Cice. ſed nũtius ille q̃ literas accepit non pertulit. Sene. in trage. Leue eſt miſerias ferre: perferre aũt graue. i. ad ſpatiũ tẽporis in miſertijs eſſe leue eſt: ad finẽ vero vſqꝫ graue eſt: vt in illo ſimili exẽplo Martialis. Nã vigilare leue eſt: puigilare graue: hoc eſt partẽ noctis vigilare leue eſt: vſqꝫ ad finẽ vero ꝛ totã noctẽ inſomnẽ ducere graue: lo. qđ dicit etiã pernoctare: vnde et pernox: qđ a puigilando ita differt: q̃ hoc interdiu quoqꝫ cto. fieri poteſt: illud vero tantũmodo noctu: qꝫ pernox. pernoctare vigilantes facere poſſumus. i. totã noctẽ ducere. Peruigil draco dict⁹ eſt: non qꝛ pnox eſſet: ſed q̃ nunqꝫ dormiret: ſemp vigilãs. Peragere reũ eſt nõ tm̃ agere reũ: niſi ꝓpuenias ad illius cõdẽnationẽ. Dicit em̃ accuſatoꝛ reũ cõdẽnaſſe: quũ illũ cõdẽnãdũ curauit. Ulpian⁹. Peregiſſe aũt quis reũ nõ aliter videt: niſi ꝛ cõdẽnauerit. Peroꝛare finem oꝛationis oꝛare: vnde peroꝛatio finis oꝛationis dicit: ſed qꝛ in hac parte vtimur plerunqꝫ affectibus: ideoqꝫ vſurpam⁹ interdũ peroꝛare ꝓ ipſa cõmotiõe affectuũ: vt Quin. At iſta legẽ recitat: et in cadauer filij peroꝛat. i. indignationẽ cõmouet. Perſuadere eſt ſuadẽdo inducere: vt Cic. in philip. Duo tm̃ tẽpoꝛa inciderũt: quib⁹ aliquid cõtra Ceſarẽ Põpeio perſuaſerim: ea velim repꝛehẽdas/ſi potes. Unũ: Jpſus ne quinquennĩ imperiũ Ceſari pꝛoꝛogaret. mihi dabat Alterũ ne pateret fieri: vt abſentis eius ratio uus q̃ in haberet. Quoꝝ ſi vtrũuis ꝓſuaſiſſem in has tim⁹ eſt miſerias nunqꝫ incidiſſem⁹. Suaſit ergo ꝛ nõ eoꝝ cõſi perſuaſit Cic. Põpeio. Jdeoqꝫ dicere ſolem⁹ lijs dixit ſic mihi ꝓſuadeo: nõ aũt ſic mihi ſuadeo.. Et ꝛis mihi perſuaſum habeo: ꝓſuaſum eſt mihi: non aũt ſuaſum habeo: ſuaſum eſt mihi. Jdẽ ad Bꝛutũ. Perſuaſuz eſt adoleſcẽti: ꝛ maxime ꝑ me: quãtum niſi Antonio electo rẽpu. ſtare nõ poſſe. Jlle queã vt tñ q̃ alijs: ſiue alios (vtrũqz em̃ dicim⁹) ꝓſuaſit: non

Perſuaſum ſum h beo. Auth Perſi ſio. Fide Diſſu dere. Suaſ ria ꝛ liber ua pa

Per.

ꝓſuadet maturẽ.

Persua-
sum ha-
beo.
Author.
Persua-
sio.
Fides.
Dissua-
dere.
Suaso-
ria ⁊ de-
liberati-
ua pars.

sit:non persuasor eius sñie appellari solet:sed author Cic.lib.iij.offi. Atq; hui⁹ deditionis: ipse posthumius:q̄ debebat: suasor ⁊ author fuit: quasi dixisset suasor et persuasor. Apud Quin.aūt:ceteroſq; sui tēporis dicit persuasio:p certa opinīōe: atq; sñia:quā nobis persuasimus:vt lib.j. Si qua publice est recepta persuasio. Que(quantū ego q̄dē sentio)id significare videt:qđ christiani dicūt fidem: ⁊ originē grecā inquiram⁹: nescio an cōmodi⁹ dicamus persuasio:q̄z fides: presertim re ipsa pro nobis faciēte. Fides em̄ ꝓprie latine dicitur ꝓbatio:vt facio fidē per instrumēta:p argumēta:per testes. Religio aūt christiana nō ꝓbatione nitit:sed persuasione: que prestantio: est: q̄z probatio. Nā sepe ꝓbationib⁹ nō adducimur:vt malus seru⁹:malus filius: mala filia:mala vxor:optimo cōsilio:qđ confutare nō pōt: nō tñ acq̄escit. Qui persuasus est: plane acquiescit: nec vlteriorē ꝓbationē desiderat. Nō solū em̄ sibi probatū putat: sed sese cōmotū ad ea exequēda intelligit. Sed q⁹ fides etiā ꝓ(vt sic dicā)credulitate accipitur: quale est habeo tibi fidē. Recte etiā nostra religio noiata est fides: sicut a grecis πιστις. Uerū vt eo vnde egressi sumus reuertamur. Persuadere est in effectu:suadere aūt i actu. Itēq; dissuadere. Itaq; nōnulli peccāt: quū dicūt:dissuasi hoc illi: pro eo qđ est reuocaui ab opinione in qua erat. Si quidē ꝓ hoc sensu dicimus:persuasi ne faceret:sicut ediuerso persuasi vt faceret. Quare ⁊ suasor et dissuasor nisi persuadeāt/nihil effecerūt. Quin. Ergo pars deliberatiua/ q̄ eadē suasoria dicit: de tēpore futuro cōsultat:querit etiā de preterito:officijs cōstat duob⁹: suadēdi ⁊ dissuadēdi:nō dixit persuadēdi: qm̄ nō est officiū oratoris positū in euētu:qualis est ꝑsuasio: neq; est eius ars persuadēdi:sed suadēdi:⁊ dissuadēdi in deliberatiuo genere:inuniuersum autē bene dicēdi:qđ est in actu nō in euētu. Prętera deliberatio vocatur suasoria:qm̄ vtrinq; suadet. Qui em̄ dissuadet:nil aliud q̄z in contrariū suadet. Cic.in Catone maiore. Dissuasimus nos:deinde vt scias finē euentūq; dissuasionis:subiunxit. Itaq; lex popularis suffragijs populi repudiata est id est dissuasim⁹ ⁊ dissuadēdo ne fieret ꝑsuasim⁹. Quantū errēt philosophi nostri:quoz Albert⁹ vn⁹ est:q̄ cū de cōparatiōe dialectice ⁊ rhetorice disputāt:hui⁹ verbi significationē nesciētes: quisquis illos legit:itelliget. Permanere est vsq; ad finē manere. Plini⁹ iunior. Tūc demū lente/cunctanterq; veniunt nec tamen permanent:sed ante finē recedunt. Alij dissimulanter:⁊ furtim:alij simpliciter ⁊ libere.

Per.

¶ Epitome capitis.cccxxx.

¶ Per in cōpositiōe multifariā accipi solet: primo in malā partē:vt periurus:pfidus: pti nax:perfugax:perditus:percitus: peruersus: ppessus. Scō p mediū:vt perluceo: seu pelluceo: pellucidū:pellucēs:p quib⁹ trāsluceo translucēs trāslucidū a Pli. dicunt. Perfluo perpluo. Tertio pro valde:vt augeat: vt permagnus:periucūdus. Itaq; cū positiuo:vt dictū est. Quarto in obtestatione:⁊ adiuratione:interiecto fere ntō inter ipsam: et casuale: vt per ego has lachrymas ⁊c. Quinto vt alibi dictū est:in exclusione alieni auxilij:vt per me id feci: id est mea vnius opera. Pre autē magis auget:nam per quā diuites multi esse possunt:pdiuites pauci. Gaudet aūt pre his dictionib⁹ iūgi:potēs:celsus:latus: fulgens: diues:dulcis:durus:curt⁹:longus:clarus:coquus:maturus. Interdū tñ a simplici nō differre videt:vt in his:preludo:precido: premorior:precingo:in quib⁹ tñ vera significatio est vt pre significet ante: nā non preludit quisq; post medium ludi:sed tñ ludit adhuc. Tertio igit pre significat ante:vt Ipresequar. Quarto in cōparatione: vt parū est pre nostris diuitijs. Quinto quasi ꝓpter:quum ab aliquo impedimur: vt non potui hiscere pre timore. Re sepe compositū nō mutat:vt recubo:repugno:reseco: repromitto: reuincio: refodio: et interdū reuertor: vt alibi dictū est: vbi diximus. Re cū verbo celādi:aūt claudēdi posita cōtrariū importat: vt reuelo: recludo: refero: retero: ꝓprie aūt importat iterationē: vt relego:repeto:restituo ⁊c. ¶ Mancinellus p reseco legit refero:qđ author nō negaret aliud eē q̄z ferare:sed vites putat resecat:q̄uis nō iterū secet. Recinctus autē nō semp/licet in exēplis in ꝯtrariū adductis a simplici discrepet. Uerba Mācinelli sunt. Refero ⁊ recingo/longe diuersa significāt a sero et cingo. Quiō. sine titulo. Ecce Corinna venit tunica velata recincta. Et lib.vij. Meta. de Medea. Egredit tectis vestes induta recinctas. Huda pedē:nudos humeris infusa capillos. Properatius.li.j. Janua vel dña penit⁹ crudelior ipsa. Quid mihi tā duris clausa taces foribus? Cur nunq̄z reserata meos admittis amores ⁊c. ¶ De per:pre:⁊ re:prepositionibus:et earum cū nominibus cōpositione. Cap̄.cccxxx.

Mancinellus.

Per.
Periur⁹
Perfid⁹
Prepositio ꝓ in malū interdū accipitur.
pertinax
perfuga.
Perdit⁹
Percit⁹.
Peruersus.
Perpessus.
Perlucidum.
Pellucidum.
Perspicuum
cens.
Perlucens.
Perfluo
Transfluo

Docuti sumus nōnihil de prepositione per/qñ cōponit. Addam⁹ adhuc aliq̄d amplius. Hōnunq̄z hec per cōpositionē in malū accipit:periurus/perfiduſq;: q̄ iusiurādū/fidēq;:violat:pertinax qui nimis est tenax:perfuga/qui ad hostes transit:perdit⁹/q̄ in oē scelus est traditus. Periratus/ q̄ iracundia/furoreq; est incitat⁹. Peruersus/qui versatur in malo/⁊ a bono versus est. Perpessus laboriose passus. Sepe accipit quasi per medīū:vt perlucidū/ siue pellucidū.i. per cuius medīū/licet opertū sit:oculos dimittimus: et per eius medīū videmus:vt aqua/glacies/laterna/vesica/vitrum/crystallus/ gēma. Sed Transluperspicuū plerūq; ad mentē refertur:vt id quod ais perspicuum est:id est tale/quale vitrum:aut crystallus/perlucidū magis ad corporea. Plautus in Aulula. Ita is pellucet: quasi laterna punica. Sene.de trāquillitate.

Laurentiſ

Quid pellucentis ad imũ aquas ꝛ circũfluẽtes ipſa conuiuia? Quin. Sed vt inter ſe iuncti: atq; ita cohærẽtes: ne cõmiſſura pelluceat Aliqñ: ſed figurate ad mẽtẽ refertur: vt apud Mar. Tullĩ in Bruto. Ita recõditas exquiſitaſq; ſentẽtias mollis ꝛ pellucens veſtiebat oratio. Idẽ eſt pellucens: ꝛ tranſlucẽs: adeo vt Pli. maior fere nunq; vtitur perlucẽs: ſiue perlucidus: ſed tranſlucens ſiue trãſlucidus: qđ etiam figurate ad mentẽ refertur: vt apud Quinti. li. viij. Similiter illa tranſlucida: et verſicolor quorũdã elocutiones res ipſas effeminat: que illo verborũ habitu veſtiantur. Perfluere per mediũ alicuius fluere: vt ſi lagena male materiata: maleq; cõpacta ſit perfluit. i. per eius medium humor qui intus eſt: fluit Teren. Hac atq; illac perfluo. i. in modũ non fidelis lagene: que mihi cõmittuntur: effundo. Pli. idẽ ſepius vtitur tranſfluo ꝓ perfluo: que idẽ ſunt: vt perfuga: ꝛ trãſfuga. Perpluere: per mediũ alicuius pluere: vt hec domus perpluit: hoc tectũ perpluit. Quinti. in vi. Quũ cenaculũ eius perpluere. Frequentiſſime accipitur pro valde: vt alio libro oſtendi: permagnũ: pergraue: periucũdũ. Quo in loco notandũ eſt: ꝙ quũ pre in eadẽ ſignification reperiatur: tñ quedam vocabula cũ pre coniunguntur: non cũ per: vt prepotens: precelſus: prelatus: prefulgens: prediues: predulcis: prelongus: predurus: precult⁹: preclarus: ſi quid inter has prepoſitiones intereſſe velis id erit ꝙ vehementius auget pre. Nã prelongus homo: prelõga oratio: ea dicit: que enormi longitudine eſt: ꝛ prepotens: precelſus: et ſimilia: maiorẽ in modum potens: celſuſq; et quaſi preter modũ morẽve aliorũ potens: accelſus. Unde etiã precox fructus preter morẽ ceterorũ coctus: ſiue ante ceteros. Unde vue ficuſq; precoces dicte: ꝛ prematur⁹ anteq; ſit tẽpus maturũ collectus. Quidã tamẽ precoquus dicunt: vt Martia. Vilia maternis fueramus precoqua ramis. Nunc in adoptiuis perſica cara ſumus. Eadẽ prepoſitio iũcta cũ verbo: nonnunq; habet pene nihil diuerſum a ſui ſimplicis ſignificatione: vt precludo: precido: premorior: precingo: idẽ ſunt eñ qđ cludo: cedo: ſiue incido: morior: cingo. Cuius nature eſt etiam re: vt reſeco: recido: recingo: repurgo: refodio: repromitto: reuincо: que ſepe vix quippiam a ſimplicibus in ſignificatione diſſentiunt. Per: in obteſtationib⁹ / atq; adiurationibus fere ſolet ſeparari a ſuo accuſatiuo: interiecto nominatiuo: qui frequẽtiſſime eſt ego: vt Uerg. Per ego has lachrymas dextrãq; tuamq;. Quintilia. in Mathematico. Per has ego te optime pater (ſi vis) tantum fortes manus.

¶ Epitome capitis. cccxxxj.

¶ Proſequor: cũ ablto fere idẽ ſignificat qđ afficio cũ eode: vt proſequor: ſeu afficio te honore. i. honoro te: vitupero. i. vitupero: amore. i. amo. odio. i. odi: perſequor aũt. i. inſector: ad finẽ vſq; ꝛ id in malũ: aut perſeuero agere

Per pro valde frequenter accipit.

Pre.

Prepotens.

Precelſ⁹

Prefulgens.

Prediues.

Predulcis.

Predurus.

Prelõg⁹

Preclarus.

Precox.

Prematurus.

Precoquus.

Preludo.

Precido

Premorior.

Precingo.

Reſeco.

Recido.

Recigo.

Repurgo.

refodio.

Repromitto.

Reuincto

Per.

Per ego has ꝛc.

Proſequor.

Perſequor.

Perſequor

Vallenſis

qđ inceperã: ꝛ etiã id in bonum: vt perſequor hoſtem: ꝛ perſequor ſtudiũ literarum.

¶ Inter pſequor ꝛ perſequor que actõ cũ ablto iunguntur. Cap. cccxxxi.

Roſequor et perſequor multi neſciũt diſtinguere: qui ne falli poſſint ita accipiant. Proſequi nõ ſere carere comitatu ablatiui: vt pſequor te oculis: charitate: odio: honore: verſibus: cantu: conuitijs. Significatur actio declarans alterius affectũ in alterũ. Perſequor autẽ vel in malã partẽ. i. inſequor: vel inſector: vel in bonã: quũ perſeuero exequi: quod agere ceperam.

¶ Epitome capitis. cccxxxij.

¶ Partio et partior deponẽtale idẽ ſunt: ſed in actiua voce notius: eſt compoſitum impertio: cuius paſſiuũ eſt impertior: qđ rarius impersonaliter reperitur: in deponẽtali aũt ſimplex partior. Eſt autẽ partiri diuidere in partes impertire aut impendere: aut participem facere. ¶ Unde tactãter dictum a Gnatone. Plurima ſalute Parmenonẽ ſuum impertit Gnato: quaſi ipſe abundãs ſalute participẽ eius fecerit parmenonẽ quocirca ad felicior em me ſcribẽs non auſim dicere. Aſcenſius te impertit ſalute.

¶ Partio: impartio: ꝛ partior. Cap. cccxxxij.

Artio: et partior quidã pro eodẽ legunt. Sed mihi videtur raro reperiri partio ſine in: et partior cũ in: quando eſt deponẽs: ſed quãdo eſt paſſiuũ. Eſt nãq; impartio idem qđ impendo: vel in partẽ do. Ter. Tul. Huic rei aliquid tẽporis impartias: quaſi impendas. Idem. Laboris mei laudẽ nemini impertio / quaſi partẽ do. Reperitur aliquando mutata cõſtructione: vt apud Terẽ. Plurima ſalute Parmenonẽ ſuum impartit Gnato: quaſi plurimã ſalutẽ Parmenoni ſuo impartit Gnato. Eo modo quo dicitur: do tibi hunc equũ: et dono te hoc equo. Huius paſſiuum eſt impertior. Cic. Atq; etiam viro forti college meo laus impartitur: partior idẽ eſt qđ partes facio: parteſq; diſtribuo: ſicut ſortior ſortẽ facio: ſortemve recipio. Uerg. Et ſocios partitur in omnes. Quinti. Partire vel gratis: dum quo reſpiremus afferas. partiri itaq; de partibus dicimus. Impertio magis de re incorporea: ꝛ quaſi cõmunico. Imparti ri tamen aliqui dicunt pro impartire: ab ipſo deponente partior.

¶ Epitome capitis. cccxxxiij.

¶ In manu ꝛ in manibus eſſe: eſt in poteſtate eſſe: diciturq; tam de futuro qđ de preſenti. In manibus quoq; eſſe dicitur etiã pro eo ꝙ eſt inter man⁹: aut quia res admirationi eſt: aut quia nondum cõſummata. ¶ Sicut res ſuper incudem dicitur eſſe: dũ tornatur et fit ꝛ advmbilicum aut vmbilico tenus deducta dum ad medium ducta: aut peracta eſt.

¶ In manu eſt: et in manibus. Cap. cccxxxiij.

modo inſector.

Plaut⁹, quid me miſeraz atq; inocẽtẽ pſequeris.

Perſequor pſequor: ere qui qđ agere ceperam.

Plinius Qui mihi oñes ſuaderẽt vt ceptũ op⁹ perſequi feſtinarez.

Partio.

Partior.

mpartio.

Impertior.

Impertio.

In manu. In manibus.

IN manu est: ꝛ in manib⁹ est: vtrũ accipiẽ pro eo qđ in potestate est. Sed dupliciter: de presenti: et de futuro. De presenti Cicero. Non est istud in manu mea. Et filius in patris: et seru⁹ in dñi manu esse dr: vnde mancipiũ: ꝛ manumissio. Luca. In manib⁹ vestris quant⁹ sit Cesar habetis. Uerg. Terra aũt in manib⁹ vestris. De futuro Sal. Uerũ enimuero pro hoim testor fidẽ: victoria in manu vobis est: viget etas: animus valet. Cõtra: illis annis: atq; diutijs oia defenuere. Tm̃ incepto opus est: cetera res expediet. In pli tñ frequenti⁹: quũ dicim⁹ victoria in manib⁹ est: quasi iãiã teneat. Etiã dicim⁹ in manib⁹ est: in alia significatione: pro eo qđ est: inter manus est aut qr admirationi est: aut qr nondũ opi summa manus imposita. Qñ est admirationi Cic. i Catone maiore. Est i manib⁹ laudatio: quã quũ legimus: quẽ phĩlophũ nõ cõtenimus? Qñ res nõ est cõsummata. Idẽ in eodẽ libro. Septimus mihi liber originũ est in manib⁹: oia antiquitatis monumenta colligo.

¶ Epitome capitis. cccxxxiij.

¶ Preditus dr: quasi pre ceteris donatus: sed id nõ solũ bono: verũetiã malo: lz rari⁹. Construiturq; cũ ablõ: sicut affectus sum: qđ indifferenter de bono / ac de malo dr: sed et alterũ: ablm̃ cũ a vel ab admittit: quẽ predit⁹ refugit: vt affect⁹ sum ab rege magnis honorib⁹. Nõ aũt p̃dit⁹ sum ab rege magnis honorib⁹. Causa est: qr dari vnde cõponi absolute dici solet de his reb⁹ q̃ a deo: aut natura cõferunt: vt hoc mihi datũ est. Itẽ sicut predit⁹ abaltiuo iungit: ita hec adiectiua singularis: notabilis: nobilis: insignis: eximius: que interdũ ablatiuos regunt: interdũ cũ eis regunt. Regunt: vt vir notabilis macie: regunt: vt vir notabili macie. Singulari probitate ꝛc.

¶ Predit⁹ sum: et affect⁹ sum: in bonã ꝛ malã partẽ accipiunt. La. cccxxxiiij.

Preditus sum. Affect⁹ sum.

Preditus dr q̃liquare alios preit vt predit⁹ virtute: predit⁹ vitijs.

PReditus sum bono dicit: et predit⁹ sum malo: sicut affectus sum malo: ꝛ affectus sum bono. i. (vt breuiter magis q̃ optime dicam) habeo bonũ: ꝛ habeo malũ: vt predit⁹ sum humanitate: virtute: diuitijs: dignitate: virib⁹: q̃ sermo est vsitatissimus. Nunq; tñ cũ ablõ: ꝛ prepositione a vel ab: vt fit in affectus: veluti ego sum a rege magnis honoribus affectus: non aũt sum predit⁹ a deo magnis virib⁹. De malo rari⁹. Cic. pro Sylla. Nisi vero vnũ me vis ferũ: preter ceteros / me asperũ: me inhumanũ existimari: me singulari immanitate: ꝛ crudelitate preditũ. Idẽ p Rabirio. Senectute affect⁹: morbo preditus. Contingit idẽ in singulari vt in proximo exẽplo: existimari me singulari immanitate. Sepeq; legim⁹: ille est singulari. improbitate: tu es singulari stultitia. Similiter fit in altis tribus: quotuorve vocabulis: notabilis: nobilis: insignis: ꝛ eximius. Quin. Hunc tu animũ modo inter libidines: ac scorta perdebas: macie notabilis: pallore defor-

Singularis.

Notabilis.

mis: solaq; impatiẽtie tue fabula notus. Nobile scortum: quasi in ordine meretrico excellens: vel maxime inter alia notum: vt apud Liuium. Nobilis ille clade Romana locus. Et apud Cice. Cuius preter ceteros est nobilitata crudelitas. Et latrones vocamus insignes: qui maiore manu / maioreq; audacia grassantur: ꝛ insignis improbitas: insigniq; stultitia dicitur. Quemadmodũ singularis: eximiaq; stultitia: quod rarius est. Cice. Uerrinarum. iiij. Sin hanc vos in rege tam eximiam iniuriã: tã acerbam neglexisse audiẽt.

Nobilis

insignis

Eximi⁹.

¶ Epitome capitis. cccxxxv.

¶ Descendimus in prelium: in forum: in campum: in pugnam non tantũ in locum inferiorem: sed minus tutũ / aut rẽ magis difficilẽ.

Descendo.

¶ Descendo. Cap. cccxxxv.

DEscendo in prelium: descendo in forũ: descẽdo in campũ dicimus: non quia de loco superiore in inferiorem descẽdimus: sed quia de loco tuto in locũ discriminis opinor: q̃ qui in loco celsiore se tenet: pugnã detractare existimatur: q̃ quum relinquit: et in locum equum venit: atq; descendit: mentem se habere pugnandi declarat. Ideoq; nõ fere dicitur in forum descendere: nisi / qui pugnandi / et defendende litis causa venit in forum: non rerum venalium coemptor: ac negotiator. Et in campum descendere non nisi qui litis dignitatisve causa (sicut in campo Martio fiebat) certaturus vadit. Nec in prelium / pugnamve descendere: q̃ in loca inferiora descendat. Non enim locus est pugna ꝛ prelium: quum nihil interfit qualis locus sit: planus / an montuosus: in quẽ se confert: qui in pugnam descendere dicitur: vt apud Uergil. (Statis autem erit in re perspicua vnũ exemplum protulisse) Instructos acie Tyberino a flumine Teucros / Tyrrhenãq; manum totis descendere campis.

Descendo.

¶ Epitome capitis. cccxxxvj.

¶ Amare est vehemẽter diligere: diligere est remissius amare: aut potius e multis seligere quẽ ames. Adamare est amatorie amare. i. vehemẽter: sed interdũ etiã honeste. Amic⁹ honestus est: amica viri concubina: amator mulieris aut pueri inhonestus fere intelligitur.

¶ Adieci de meo: sed interdũ etiã honeste: Manci. propter hanc Mancinelli limam. Adamare est item honeste: ac valde amare. Cice. lib. ij. epistola. ad Curionem. Est enim tibi grauis aduersaria constituta: et parata incredibilis quedam expectatio: quam in vna re facillime vinces: si hoc statueris: quarũ laudũ gloriam adamaris: quibus artibus he laudes comparantur: in his esse laborandum. Et lib. iij. de oratore sic inquit. Deinde a Antisthene: q̃ patientiã: ꝛ duritiã in Socrate sermõe adamaret Cynici primũ ꝛc. Alibi quoq; eodem lib. ita scribit. Demosthenẽ sequi vultis: et si illam preclarã: et eximiam speciem oratoris perfecti ꝛ pulchritudinẽ adamastis ꝛc.

Laurentiſ

¶Amare: diligere:adamare:amicus:amica:amator. Cap.cccxxxvj.

Amo. Diligo.

Amare eſt generalis ſignificati: idē quod diligere: niſi q̄ putatur plus quiddam eſſe in amando: q̄ in diligendo: vt Cice. ad Brutū. L. Clodi' valde nos diligit: aut (vt εμφατικωτερον dicam) valde nos amat. Et iterū. Sic igitur facies: ꝛ me aut amabis: aut quo cōtentus ſum diliges. Idē ad Dolobellam. Quis erat qui putaret ad eū amorē: quē erga te habebā: poſſe aliq̄d accedere? Tantum tñ acceſſit vt mihi deniq̄ nunc amare videar: antea dilexiſſe.

Adamo

Adamare eſt amatorie amare: vt Quin. multis in locis: ſed vnus ſuffecerit. Ne quidem marite ſi quis interroget: oēs matres liberos ſuos tanq̄ adamauerint / amāt: videbis oculos nunq̄ a facie vultuq̄ deflectere: comere caput: habitumq̄ cōponere: ſuſpirare quū receſſerint: exultare quum venerint: conſerere manus: pēdere ceruicibus: nō oſculis: nō colloquijs: nō preſente voluptate ſatiari. Amic' tñ honeſta res eſt. Amica qñ ad virum refertur: inhoneſta vt hec amica mea eſt. i. concubina. Ego vero ipſius nō amicus: ſed amator ſum. Idcoq̄ apud Teren. dicit: here putaui hunc Pamphilū amicū amatorem virū. Ne putares amicū in malā partē accipi: adiecit amatorē. Sed apud proſam hoc obſeruatū ſemp̄ iuenies: apud poetas fortaſſe nō ſemp̄.

Amicus Amica. Amator

¶Epitome capitis. cccxxxvij.

¶Declarare frequentius ad facta pertinet / q̄ ad dicta: ſed interdū etiam ad dicta ꝛ nonnunq̄ ſignificare ſignificat.

¶Declaro. Cap̄. cccxxxvij.

Declaro

Declaro frequētius ad facta pertinet / q̄ ad dicta. Cice. Declarauit id modo temeritas. C. Ceſaris: qui oīa iura diuina: et humana peruertit. Aliq̄n etiā in dictis. Idē ad Ligariū. Poſtea vero q̄ magnā ſpē habere cepi: fore vt breui tpe te incolumē haberemus: facere nō potui quin tibi ꝛ ſnīam / ꝛ voluntatē declararem meā. Et in eadē epla. Qñ quid ſentirē expoſui: vellem tua cauſa repotius declarare: q̄ oratione. Interdū accipitur pro ſignifico: vt idē li. j. de finibus. Nullum verbū eſt / quod idem declaret latine: qđ grece ηδονη voluptas. Declaret. i. ſignificet: vel oſtendat: vel indicet.

¶Epitome capitis. cccxxxviij.

¶Ingredi cum motu ad locum eſt intrare: ſed cum motu in loco eſt ingredi: aut progredi: ſeu incedere: qđ ſic quoq̄ accipitur: vt in loco congruat.

¶Ingredior. Cap̄. cccxxxviij.

Ingredior cōponitur quidē ex in: ſed diuerſa ratione: nunc ad locum: vt ingredi in forū: vel in forū: q̄ modus loquēdi nemini ignotus eſt: nunc in loco quod eſt ambulo: ꝛ incedo. Vergi. Cōtinuo pecoris generoſi pullus in aruis. Altius ingreditur: ꝛ mollia cura reponit. Cice. lib. v.

Vallenſis

ad Atticum. Si dormis expergiſcere. Si ſtas ingredere. Si ingrederis: curre. Si curris: aduola. Idē eſt ergo ingrederis hoc loco qđ graderis: quod eſt ambulas.

¶Epitome capitis. cccxxxix.

¶Cōſulto te. i. conſiliū abs te peto. Inde cōſultus homo prudēs a quo conſiliū petit: poniturq̄ aut paſſiue: vt conſulti medici: aut p prudente: vt vir cōſultus: ſicut inconſulti: imprudentes: aut quibus conſiliū non eſt datū. vt Eneid. iij. Incōſulti abeunt: ſedēq̄ opere Sibylle. Itē pro perito ꝛ ſcio: digno vcz quē conſulas: idq̄ cū gtō: vt cōſultus iuris: vel ſapiētie Epicurice: aut cū ablatiuo vt iureconſultus. Conſulo tibi. i. conſiliū do: ſed potius rebus q̄ animo: aut rationi tue. Inde conſulto: qui conſiliū petit ſed interdū quaſi conſiliator reperit. In plurali autē conſulunt: aut potius conſultant: pro deliberant: aut conſilium inter ſe captant: dicimus abſolute.

¶Conſulo te: conſulo tibi: conſultor: cōſultus: ꝛ incōſultus. Cap̄. cccxxxix.

Cōſulo te.

Conſulo te conſiliū peto a te vel interrogo: et inquiro. Quintil. Quid per fidē facere vultis? Iuuenē quē de parricidio cōſuluit pater ille ſeruatus: miror hercul (enō dixiſſe volui) ſum veneficus: ſum parricida. Idē ergo qđ primum eſt: et vt qđ imitaturus eſt quiſq̄ intelligat: et quare bonum ſit ſciat tū in ſuſcipiēdo onere conſulat ſuas vires. Et iterū. Ego aures conſulens meas. Conſulo tibi: conſilium do tibi: vel prouideo tibi: ſed hoc frequentius: et magis proprie in rebꝰ: vt cōſule vite tue: conſule valetudini: conſule dignitati: conſule ſaluti: conſule rebus tuis: adeo frequentiſſime: vt quū dr: cōſulere volo mihi: ꝛ meis liberis: intelligitur potius de corpore ꝛ rebꝰ externis: q̄ de animo. In plurali aūt numero interdū reperitur ſine appoſito tñ: vt conſulunt ſenatores: qđ frequentius dicimꝰ conſultāt. i. deliberant. Niſi em̄ adſit q̄ conſiliū petat et q̄ conſilium det: nō erit deliberatio: ſiue cōſultatio: atq̄ vt conſulunt dicimꝰ: pro conſultant: hoc eſt qđ altera pars petit: altera dat conſilium: ita ecōtrario nōnunq̄ cōſultare eſt vnius: nō plurū partiū: ſz ita ſi is apud ſe duas partes ſuſtinet: ſecūq̄ deliberat. Hinc duo noīa naſcunt cōſultor: ꝛ cōſultus. Cōſultor fere p eo q̄ aliū cōſulit accipi ſolet: nōnunq̄ tñ p eo: q̄ alij cōſulit. Sallu. in Jugur. Simul ab eo petiuit vti fautor: cōſultorq̄ ſibi adſit. Et iterū. Ita cupidine: atq̄ ira peſſimis cōſultoribus graſſari: neq̄ facto / neq̄ dicto abſtinere. Cōſultus eſt homo prudens / ac ſciēs: dignuſq̄ a quo conſiliū petas. Ceterū nō occurrit mihi: vbi reperiri: niſi aut per participiū: vt ibi. Cōſulti medici direrūt eūdē eſſe lāguorē: aut no mē p turiſcōſulto: vt Hora. Eris tu: q̄ mō mimo. les / mercator / tu cōſultꝰ / mō ruſticus. Quin. in. vij. Scripti ꝛ volūtatis frequētiſſima inter cōſultos q̄ſtio eſt Liuꝰ tñ lib. j. ait de Numa Pōptilio. Cōſultiſſimꝰ vir / vt illa quiſq̄ etate

Cōſulo tibi. ✠ Cice. Conſuli quidē te a ceſare ſcribis ſz ego tibi abillo p conſuli mallem. Cōſultꝰ. Ser. pub. mo.

esse poterat: oñis diuini atq; humani iuris. ꝛ in .x. Callidos solerteſq; iuris atq; eloquẽtie cõsultos. Hora. j. carminũ. Parcus deoꝝ cultor ꝛ infrequẽs / insaniẽtis dũ sapiẽtie cõsult⁹ erro. In cõpositione frequens est: sed adiecti uũ: vt apud Quin. O incõsultã mulierẽ semper amẽtiã. i. imprudẽtẽ: incõsideratã: et nullius consilij. Alterũ quoq; cõpositũ (si cõpositũ est) vt iuriscõsult⁹ / qõ etiã dici solet iurecõsult⁹: nõnunq; in simplici: vt Oui. in. j. de art. amã. Sit tibi credibilis sermo: psultaq; ꝛba.

Incõsultus.

¶ Epitome capitis. cccxl.

¶ Agimus gratias verbo: p quo barbare dicitur regratiamur: raro aũt singulariter ago gratiã dicimus. Habemus gratias: ꝛ licet rarius gratiã animo aut mẽte memori. Referimus gratiam aut gratias re ipsa: ꝛ facto bñficiũ reddẽtes: sed referim⁹ vsitati⁹ in re bona q̃ reddim⁹ dicemus referim⁹ tñ / ꝛ malas gratias. Agere grates raro apud oratores: frequẽtius apud poetas metri gratia.

¶ Ago gratias: habeo: refero: ac reddo gratias. Cap. cccxl.

Agere gratias. Habere gratias. Referre seu reddere gratias. Referre gratiaꝫ. Refero gratias rarum.

AGere gratias / est verbo: qõ quidã barbare dicunt regratiori. Habere gratias est in aio: quũ memorẽ accepti beneficij mentẽ animũq; habeo: ꝛ inuicẽ gratificãdi volũtatẽ. Referre siue reddere gratias est facto: vt si tu a me subleuatus aut pecunia: aut patrocinio: aut manu alio ve subsidio vicissim me aliquo modo subleuaueris gr̃as retulisti: reddidistiq; : ꝛ Sene. nolit malas referri posse sed reddi. Cice. tñ in Sallu. ait. Nã q̃ ista inusitata rabie in vxorẽ: ꝛ filiã meã inuasisti / que se facili⁹ mulieres abstinuerunt a viris q̃ tu vir a viris satis docte ac perite fecisti. Non eñ speraſti me mutuã tibi gratiã relaturũ: vt vicissim tuos compellarẽ / q̃q̃ Cice. nunq; fere ait reddere gratiã: sed referre. Porro hoc exẽplũ in aliũ vsum quoq; attuli: qõ videt significare gratiã etiã verbo referri: nõ solũ facto: sed multũ tñ differt ab illo agere gratiã: quo tñ innuit cõfessio accipiẽtis bñficiũ. Qui vero refert gratiã: reddit beneficiũ: ꝛ interdũ maleficiũ: siue facto siue dicto: qm̃ dicẽdo nonnunq; p̃sum⁹ eque atq; faciẽdo. Plãcus ad Cic. Immortales ago tibi gratias: agãq; dũ viuã. Nã relaturũ me affirmare nõ possum. Tãtis eñ tuis officijs nõ videor mihi respõdere posse. Eccere spondere officijs ꝛ satisfacere bñficijs est gratias referre. Ceterũ frequẽtius est refero gratiã: q̃ habeo gratiã. Itẽ frequẽti⁹ habeo gratiã q̃ ago gratiã. Vix eñ audiuimus ago gratiã: sed gratias: ꝛ raro refero gratias: sed gratiã. Cui⁹ rei testimoniũ est illud in li. xlvj. Ti. Li. Satiatusq; tãdẽ complexu filij: renũtiate (inquit) gratias regi: me agere referre gratiã aliã nũc nõ posse q̃ vt suadeã: vt non ante in aciẽ descendat: q̃ in castra me rediisse audierit. Dicim⁹ itẽ ago grates: sed sepi⁹ apud poetas qui necessitate versus ago gratias dicere nõ possunt. Nonnunq; etiã apud oratores: vt Cice. Aliquãtoq; post suspexit ad celũ: ꝛ grates tibi (inq̃t) ago summe sol: vobisq; reliqui celites nisi legẽdũ est gratias non grates pro eodẽ significato: siue pro eo qõ est reddo gratias. Sene. in trage. que inscribit Agamẽnõ: dixit. Reddũt grates tibi grandeui lassiq; senes compote voto. Reddũt grates: id est (vt ego interpretor) agũt gr̃as. Quis eñ referre possit gratiã deo: qõ etiã fando nunq; cognitũ est preterq; apud quosdã recẽtes: nihil nisi barbare loq̃ scientes: sed gratias agim⁹. Raro etiã gr̃az dijs habere dicimur: quoties agnoscimus: apudq; nosipsos fatemur ab illis beneficiũ accepisse: citra spem gratiã referendi: vt in Andria Terẽtius. Pol dijs habeo gratias / q̃ in pariũdo aliquot affuerũt libere.

Agogrates.

¶ Epitome capitis. cccxlj.

¶ Gratulari cũ dtõ tacito aut expresso / est significare gaudere de fortuna ac facilitate alterius q̃ eã obtinuit: etiã si tu is fueris: ita vt duplicẽ personã geras: ꝛ gratulãtis: et ei⁹ cui gratuleris. Gaudem⁹ igit̃ (vt Donatus dicit) nostra felicitate: gratulamur aliene. Pro quo poete ꝛ interdũ hystorici gratori vtunt̃. Gratulari quoq; est gratias agere pcipue dijs: hoc est supplicare pro felicitate obtẽta. Quo etiã grator accipi posset: longe tamen differunt a gaudeo. Ita vt gratulari posset qui non gaudeat: vt assentator.

¶ Gratulor ꝛ grator. Cap. cccxlj.

Gratari.

GRatulari: est verbo testari te gaude re de fortuna ac felicitate alterius lor. apud eũ ipsum qui affectus est felicitate: nonnunq; apud teipsum ob tuã felicitatẽ. Ideoq; fere postulat datiuũ: vt gratulor tibi ob tuã preturã adeptam. Gratulor manibus meis: quib⁹ vt te contingerẽt datũ est. Quinti. Non efficiet tñ infandũ presentis reat⁹ / indignũq; discrimẽ: vt misera puella nõ gratulet sibi: q̃ ipsam pauper accusare tã põt. Poete nõnunq; pretereunt dtm̃: vtiq; quũ fuerit p̃nomẽ: q̃ fuit cãvt quidã existimarẽt: quorũ est Apuleius: hoc verbũ idẽ significare qõ gaudeo. Ouidius. in heroi. Gratulor Oechaliã titulis accedere nostris. gratulor inq; tibi: vel mihi vel nobis. Idẽ. iij. de arte amandi. Prisca iuuẽt alios: ego me nunc deniq; natum Gratulor. Gratulor subintellige mihi. Et interdũ etiã oratores: vt Quinti. in pastu cadauerũ. Gratulemur tã / q̃ nulla ciuitas fame laboret: subintellige nobis. Verba aũt Apuleij hec sunt in Apologia de magia. Eo in tẽpore / qõ nõ negabũt in Getulie mediterraneis montib⁹ fuisse / nisi pisces p Deucalionis diluuia reperirent̃: qõ ego gratulor nescisse istos: legisse me: pretermisit dtm̃ atq; gratulor p̃ gaudeo accepit. Qõ tãtũ abest vt approbẽ: vt possit gratular q̃s: quũ minime gaudeat: atq; adeo doleat (q̃ frequenter vsu venit) vtiq; inter falsos amicos: quũ alter inuidus / atq; emulus tacite quidẽ dolens. q̃ alter honoribus auctus sit: tñ illi gratulat̃: forte ꝛ Apuleius subintellexit mihi. In eadẽ si-

Grator. gnificatione accipitur grator: sed poeticū / hy storicūq; est. Vergi. Inueni germana viā: gratare sorori. Ti. Liuius lib. vij. Tuū sequēres currū: Jouis optimi maximi tēplū gratātes / ouāteſq; adire. Dicimus aliqñ gratulari pro eo qđ est gratias agere: sed non fere nisi dijs immortalib'. Jdeoq; ppie idē est qđ supplicare. Siquidē triūphantes in Capitoliū ascēdebant Jouī optimo maximo / ceteriſq; dijs gratulatū. Eiusdē quoq; significationis fortassis est grator qđ significat Li. lib. x. dicens. Jtaq; prētor extēplo edixit: vti editui sacras edes tota vrbe aperirēt: quo circūeundi: salutādiq; deos: agendiq; grates per totū diē populo potestas esset. Hec mirū: si dicimus gratulari: gratarive dijs: quasi ostēdere nos illis aggaudere: quū dicuntur etiā eos dē salutare quasi salutē illis optare: qđ hon bus conuenit: non dijs.

¶ Epitome capitis. cccxlij.

¶ Fingere est more figuli aliquid cōponere. Effingere autē est ad alterius formā fingere: effigiēq; eius ducere. Effigies enim est similitudo / aut imago rei ad viuū efficta.

¶ Fingo ⁊ effingo. Cap. cccxlij.

Fingo. ✠ Sallustius. Que natura ventri ꝓna atq; obedientia finxit. Lactan. li. j. Jtaq; hoies eorum si mulacra finxerūt: vt haberēt aliqđ ex imagiñ cōtēplatione solatiuz. Effingo Effigies

Jngere proprie est figuli: q̄ formas ducit ex luto: vnde generale fit vocabulū ad cetera que ingenio manuq; hominis artificiose formātur: preſertim inusitate: ⁊ noue. Effingere est ad alteri⁹ formā fingere: ⁊ quodā modo fingendo reprehendere. Cice. lib. ij. de ora. Tū accedat exhortatio: qua illū quē delegerit: imitādo effingat atq; exprimat. Quin. Hā id quoq; est docilis nature: sic tū vt ea q̄ dicit: effingat. Et iterū. Hā mihi videt. M. Tul. quū se totū ad imitationē Grecorū contulisset: effinxisse vim Demosthenis: copiā Platonis: iocūditatē Jsocratis: vnde dictū est nomen effigies: figura ad viuam alterius similitudinem: vel ad veritatis imaginem facta: tam in picturis: q̄ in sculpturis.

¶ Epitome capitis. cccxliij.

¶ Obire significat exequi / ⁊ perficere mun⁹: aut officiū eius qđ addit: vt obeo legationē: prouinciā: diē: aut mortē. Quādo autē nihil additur: vt obijt: significat mortuū esse: quasi oia officia executū: sicut oppetere mortē. i. terrā mordicus petere: dicere licet: aut absolute oppetere ꝓ eo qđ est necari: seu occidi aut potius occisum terrā mordicus petere: ne vocē viro indignā emittat: sed interdū etiā ꝓ morte fatali seu naturali dicitur. Similiter defunctus et perfunctus variis officijs dicitur: sed dum nihil additur: intelligitur toto munere vite defunctus: id est mortuus. Detulit autem per se positum significat accusauit: vt author declarat.

obeo cū diuersis

¶ Obeo: oppeto ⁊ defungor. Cap. cccxliij.

Obeo legationem: id est exequor munus: ⁊ officium legatiōis. obeo prouinciā: exequor officium prouincialē. Jta obeo mortē: exequor / et pergo mortem: vel adeo mortem quemadmodum dicitur quis obijsse diem: pro adiuisse. Jtem obijt diē suum: id est qđ mortuus est: ⁊ iuit ad diē fati: vt apud Quinti. Nuntiatū est Marcellū diē suū obijsse: prętermittimus autē nōnunq; illū accusatiuū / dicētes. Marcellus obijt: qđ idē fit in illis significatione similibus verbis: oppetijt: ⁊ defunctus est: atq; etiā in detulit: et si qua sunt alia. Nā in priore subintelligit accusatiuus mortē: in posteriore ablatiuus vita. Quid signi⁹ q̄ sepe reperim⁹ hec noia hijs verbis esse adiuncta. Est aūt oppetere frequētius quidē mori: nō fatali: sed illata morte. Interdū tū ⁊ fatali. Cice. de offi. Et Aiax traditur miles mortē maluisse oppetere: q̄q; mulieribus (si Circe ⁊ Calipso mulieres appellande sunt) vt Vlysses fecit: inseruire. Jdē de diuina. Equitus esse censuit se maturā oppetere mortē: q̄q; Publij Aphricani filiā adolescētē feminā emisit: ipse paucis post diebus est mortu⁹. Sine accusatiuo: vt apud Verg. O terq; quaterq; beati. Quis ante ora patrū: Troie sub mentibus altis Contigit oppetere. Defunct⁹ quoq; dicitur: quasi perfunctus munere viuēdi: ideoq; vt dicim⁹: perfunctus est / siue defunctus officio prętorio: munere edilitio: cura tribunitia: ita defunct⁹ vita. i. ab hac administratione: ab hoc munere: ab hac procuratione cessauit: vt apud eūdē. Defunctaq; corpora vita. Detulit autem (qđ tertio loco posui) in idē significatum accipio: quod est accusauit: vbi subintelligitur reus: vt Quintilia. Diuitē detulit: reum pauper: inimicus occisi pater.

✠ Dicimus sim pliciter oppeto ⁊ cū additiōe mor tez oppe to aliqñ est incurro. Pla. Atq; illa viua viuat: etiā pestē oppetat. Defunctus. Perfunctus. Defero.

¶ Epitome capitis. cccxliiij.

¶ Uestigo est inquiro quasi per vestigia: sed inuestigo ⁊ peruestigo significant non solum quero: sed etiam / ⁊ quidem frequentius querendo inuenio.

¶ Uestigo: peruestigo: et inuestigo. Cap. cccxliiij.

Jnuestigo. Uestigo

Eruestigo et inuestigo: nō solum quero: sed quidem frequentius querendo inuenio: vt sit vestigo quero: inuestigo etiam ⁊ peruestigo quasi acquiro. Ductum est autem hoc verbum a vestigijs: tanq; signis indicijsq;: quibus ad rei notitiā peruenimus. Cice. iij. de oratore. Jpsa tractatio et questio quotidie ex se gignit aliquid: quod cum desidiosa delectatione vestiges. Jdem in eodem libro. ij. Nosse regiones intra quas venias: et peruestiges quod queras. Jdem pro Ligario. Sed quoniam diligentia inimici inuestigatum est quod latebat: confitendum est vt opinor. Terē. Nihil tam difficile est quin querendo possit inuestigari.

¶ Epitome capitis. cccxlv.

¶ Nutriuntur parui: vt crescant: nutriuntur etiam aduiti vt viuant: quomodo etiā alii dicuntur: sed res incorporee aluntur: vt crescāt dūtaxat: hoc est augentur ⁊ fouentur.

¶ Nutrio ⁊ alo. Cap. cccxlv.

Nutriri. Alli.

Utriri est ꝛ paruulorũ: vt crescãt: vnde nutrices dicũtur: nutriciq; qui curam infantium habent habuerunt ve: ꝛ adultorũ: vt viuant. Alli quoq; in eodem significato: vñ lex illa duodecim tabularũ. Liberi parẽtes alant: aut vinciant. At in rebus incorporeis frequentius vt crescant. Quin. Sed alere facundiã: vires augere eloquẽtie possit. Perinde ac si dixisset: augere facũdiam: augere vires eloquentie possit. Cic. Sed nec illa extincta sunt: alũturq; potius / ꝛ augent cogitatione: ꝛ memoria mea. Cõiunxit et ipse hec duo: sicut solem⁹ in multis que similia sunt: ve possum: ꝛ licet: vt munus: ꝛ officiũ: vt mẽs animusq;. Uergil. Hos successus alit. i. quasi horũ animos successus augescere facit.

¶ Epitome capitis. cccxlvj.

¶ Spero ꝛ confido pro credo leguntur tam de preterito q̃ de presenti ꝛ futuro: vt author exemplis docet.

¶ Spero et confido. Cap̃. cccxlvj.

Spero. Cõfido. ✠ Spero tã de presenti q̃ de preterito dicitur.

Spero pro credo vsitatum est: siue de presenti loquamur: siue de preterito. De presenti. Quint. Facilis (vt animaduertere vos spero) defensionis mee cursus est. De preterito: idẽ. Et innocẽtiam quidẽ puelle satis (vt spero) defendim⁹. Et Cice. Spero tã probatã esse amicitiã nostram. Similiter cõfido p credo: tũ in preterito: tum in presenti: tũ in futuro. In preterito. Quoniã probatã rationem officij mei vobis esse confido. In presenti. Quã q̃ a Cratippo nostro principe huius memorie philosophorum / hec te assidue audire / atq; accipere confido. In futuro. Ifa fore confidim⁹. Hec exẽpla ex Cicerone sunt.

¶ Epitome capitis. cccxlvij.

¶ Dicere sentẽtiã cõpetit cõsiliario: ferre iudici: sed interdũ dicere pro ferre legit. Similiter dicere leges differt a ferre. Nã ferimus ad nostros: dicimus ad victos.

¶ Dico ꝛ fero sententiam. Dico et fero legem. Cap̃. cccxlvij.

Dicere sentẽtiã. Ferre sẽtentiaz. Ferre legem. Dicere legem.

Dico sententiam consiliarius: fero sententiã iudex: quorũ exẽpla frequẽtiora sunt: q̃ vt a me repeti debeant. Nonnunq; tñ dico pro fero: vt apud Quin. Apud iudices quidẽ scõm legẽ dicturos sententiã: de cõfessis precipere ridiculũ est. Iuris quoq; cõsulti: hoc verbo in hunc sensum frequẽtissime vsi sunt. Dico leges aliud: q̃ fero leges. Est eñ ferre ad suos: dicere fere ad victos: vt Liuius lib. xlvj. Nihil ea mouerũt regẽ tutã fore bellis Asiam ratũ: qñ perinde ac victo: iam sibi leges dicerentur.

¶ Epitome capitis. cccxlviij.

¶ Circunsto. i. circũdo / stando proprie. Circunsisto. i. inuado / et irruo: aggredior q̃ / terrificandi gratia: seed interdũ etiã terroris auferendi. Interdũ pro circunsto / ꝛ circunsisto.

¶ De circunsto et circunsisto. Cap̃. cccxlviij.

Circũsto ✠ Circunsisto.

Circunsto ꝛ circunsisto vtrunq; facit circunstetit. sed primũ pro circundo: alterum pro inuado: ꝛ irruo: ꝛ quasi terrificatione aggredior. Uerg. Circunstant tale dextra leuaq; frequentes. Idẽ. At fessi tandẽ ciues infanda furentes Arma ti circunsistunt. et alibi. At me tum primum seuus circunstetit horor. Quintilia. in apes pauperis. Quũ me euocassent subito trepidum: totoq; fortune sue strepitu circunstetissent. Nõnunq; nõ terrificãdi: sed terroris auferendi gratia ponit: vt Cesar in cõmen. Si qs grauior vulnere accepto deciderat: circũsistebãt: hoc est socij iacentẽ exhortabant: tela hostiũ arcẽtes. Nonnunq; etiã: vt circũsto accipit: vt apud eundẽ. Et mercatores in oppidis vulgus circũsistit: q̃busq; ex regionib⁹ veniãt: quasq; ibi res cognouerint: pronũtiare cogit: quo etiã modo apud Quinti. accipi potest.

¶ Epitome capitis. cccxlix.

¶ Usurpare est vti seu vsitare tum dicto: tum facto: sed cum accusatiuo: interdũ q̃ pro dicto ponitur: sicut frequentius pro factito.

¶ De vsurpo. Cap̃. cccxlix.

Usurpo ✠ Ambro. libr herã. p solercpo suit. Ipsum mũdũ semp fuisse et fore. Arist. vsurpat dicere.

Surpare est vti: siue vsitare: tum dicto: tum facto. Cice. in oratore. Post inuenta cõclusio est: qua credo vsuros veteres illos fuisse: si iam nota: atq; vsurpata res esset: qua inuenta oẽs vsos magnos oratores videmus. Hoc etiã sic dicere licebat in eandẽ sententiã. Post inuenta cõclusio est: quã credo vsurpaturos illos fuisse: si iam nota: atq; vsurpata res esset quã inuentam oẽs vsurpasse magnos oratores videmus. Idẽ. Q̃ semper vsurpamus in oibus dictis: ac factis minimis: ac maximis: quum hoc decere dicim⁹: illud nõ decere. Idẽ. Preclare eñ hoc est vsurpatũ a doctissimis: quorum ego authoritate non vterer: si mihi apud aliquos agrestes habenda esset oratio. Sed quũ apud prudẽtissimos loquar: quibus hec inaudita non sunt: cur ego simulẽ: me siquid in his studijs opere posuerim: perdidisse? Dictum est igit ab eruditissimis viris: nisi sapiẽtem liberũ esse neminẽ. Usurpatũ ꝛ dictũ pro eodem accepit: sicut doctissimis ꝛ eruditissimis. Quid multa? quũ frequenter iurisconsulti vtantur vsurpo pro dictito. Nã pro factito minus dubium est.

¶ Epitome capitis. cccl.

¶ Presto suz idẽ est q̃ adsum. i. auxilio sum: semperq; fere ꝑbo sum simplici coheret. Adsum autẽ tria significat. Primũ presentẽ esse: idq; naturaliter significat: ꝛ abltm̃ mediante prepositione in regit: aut datiuũ. Alterũ auxilio: seu presidio esse: quo aduocati adsunt. Tertium aduenire: seu aduenturũ esse. Quetria etiam presto esse significat.

¶ De presto sum: ꝛ adsum. Cap̃. ccc. Presto ✠ Adsum.

Presto sum: idẽ est q̃ adsum: nec alteri fere verbo coheret: nisi verbo substãtiuo: ꝛ huic simplici. Nã presto adsuz: magis poeticũ est. Quid igit

significat adsum: Tria. Unū naturaliter: duo per quendā flexū: ⁊ derivationem. Primū est ꝑsens sum: qđ modo cū ablto̅ iungit: in prepositione seruiente: vt apud Tice. de orato. In Pauli pugna non adfuerat. Modo cū dativo: vt apud eundē in Philip. Omnibus his pugnis Dolobella adfuit. Et apud Quintil. Nā in libris obseruationū a Septimio editis adfuisse Ciceronē tali cause inuenio. Secundū est hinc ductū: q̄ sepe corrogam⁹ q̄ nobis adsint periclitantibus: quales sunt aduocati quorū officiū est adesse in iudicio. Sed ipsum prie autē illud adesse fauere est: presidioq̄ esse: ideoq̄ dicimus adesse: pro eo quod est esse presidio. ❧ Presto adverbium est nec fere cū alio verbo iūgitur q̄ cū sum ⁊ apd̄ poetas cum adsum p̄ est presto sum: idē q̄ ꝑsens sum.

Presto.

Vergi. Modo Juppiter adsit. ⁊ iterū. Adsis o tandē: ⁊ placidus tua numina firmes. Et in ꝑsa. Quin. Hūc oēs in auxiliū deos: ipsumq̄ imprimis: quo nec presentius aliud: nec studijs magis proprijū numē est invocē: vt quantū nobis expectationis adiecit: tantū ingentj aspiret: dexterq̄ ac volēs adsit. Idē. Si tū pater: q̄ divisit patrimoniū: ⁊ reos parricidij defendit: sic agat. qđ cōtra legē sufficit. Parricidium objcit iuvenib⁹: quorū pater vivit: atq̄ etiā liberis suis adest. Tertiū est aduento seu magis aduentā: nā prope idē sunt. Jā veniet ⁊ iam presens erit. Itaq̄ aderit accipitur pro vtroq̄: sive pro vtrouis. Vergi. Jamq̄ aderit multo Priami de sanguine Pyrrhus. Et iterum. Huc ades o formose puer. Et huc ades o Galathea: qs est nā ludus i vndis. Et itex. Huc ades o Melibee: caper tibi salu⁹: hedi. Ubi si eadē foret significatio / q̄ est illo pñs sit: hic ades non huc diceret: ergo huc ades / pro adsis: idem est: qđ huc veni. Has easdē significationes habet presto sum: ⁊ eadē ratione. In prima Tice. exēplū est in Bruto. Quib⁹ quidē causis tu etiā Brute presto fuisti. In secunda eiusdē pro Murena. Jus civile didicit: multū vigilavit: laborauit: presto multis fuit. Et pro eodē. Tu interea Rome scz amicis ꝑsto fuisti. In tertia eiusdē ad Herenniū. Hirundines estivo tēpore presto sunt: hyeme pulse recedūt. Et in epistolis frequēter. Stator tuus cū literis mihi presto fuit. Et proprie accipi solet hoc vltimū / pro eo qđ nunc dicims cōpareo: vt siquis aliqua dignitate: imperiove affectus alteri sic iubeat: cras mihi ad hunc locū ⁊ ad hanc horā presto sis: id est cōpareas: ⁊ te representes: atq̄ exhibeas mihi.

Fleo. Gemo. Ploro. imploro Plango ❧ Plāgere aliqū p̄ per cutere accipit. Lucill⁹. Plāgūt littora fluctus.

Epitome capitis. cccl.

Flemus lachrymis. Gemimus pectore: vt quicūq̄ premunt: ploram⁹ voce flebili implo-ramus sic opem orantes. Plāgimus pectus concutientes. Eiulamus voce muliebri. Vociferamur voce effrenata. Lamentamur voce querula: ⁊ dolorosa.

Fleo: gemo: ploro: plango: eiulo: vocifero: ⁊ lamentator. Cap̄. cccl.

Flere est lachrymis: ideoq̄ tantū hominum: sicut ridere. Gemere est in pectore: quū pre angustia i sonū prorūpit: ideo ⁊ iumēta sub nimio pōdere gemūt: ⁊ inanimata quoq̄ quū nimis onusta sunt gemere dicunt: vt apud Vergil. Gemuit sub pōdere cymba. Plorare est voce flebili ⁊ effusa dolorē suū ⁊ perire. Vñ implorare est plorādo opē orare. Plāgere est percussione acverberatione pectoris: capitis: vult⁹: aliorūve mēbrorū se i dolore affligere: regitq̄ post se actū. Jdeoq̄ p̄ trāslationē dicunt fluctus plāgere littora: quasi ad declarādū dolorem in modū lamentationis. Eiulare est voce sublata flere: qđ magis mulierū est proprijū. Vociferari est voce effrenata nō modo dolorē: sed etiā indignationē (q̄q̄ indignatio doloris genus est) ostendere. Interdū sine affectu: sed tm̄ vehementi⁹ exclamare. Lamētari est voce q̄rula: ⁊ tristi oratione cladem testari suā. Que exempla lecturis hoc opus invesli ganda relinquimus.

Eiulare Vocifērari. ❧ terē. in And. Que tū mihi lamentari ꝑter ceteras visa est. Idē in Phorm. Modo vidiquā dā virginē huic vicinie miseraꝫ suā ma-trē lamētari mortuam. Lamentari. Existo. Exto.

Epitome capitis. cccli.

Existere: ⁊ extare est eminere: et supereſſe. Sed existere cū motu: quasi prodeundo / aut exurgēdo / seu emergēdo. Extare etiam sine motu. Est em̄ existo quasi excūdo sto. Exto quasi extra sto. Vñ apud Juvenalē: ⁊ stātē extra pocula caput dici posset vno vocabulo extantē. Vñ extāt: q̄ nō exciderūt tā libri q̄ alique res. Supereſſe dicunt hoies superstites: q̄ scz superstant reliquis decidentib⁹: aut vbi reliqui deciderint. Aul. Gellius docet superesse significare super. t. plus q̄ satis est esse.

Super-sum.

Existit ⁊ extat. Cap̄. cccli.

Existit ⁊ extat quorū verborū vnum: atq̄ idē preteritū est / simile quiddā significant: qđ est eminet: ⁊ supereſt: sed primū cū motu: alterū sine motu: et illud sit prodit: vel exurgit: hoc vero superstat. Cic. de divinatiōe. Atq̄ delapsus in flumē nūq̄ cōparuisses: me extremuisse: timore perterritū: tū te repēte extitisse. Et iterū in eodē li. Submersus equ⁹ voraginib⁹ nō existit. Adhuc iterū in eodē. Vocē ab ede Junonis ex arce extitisse. Atq̄ iterū. Neq̄ diu vlla vox extitisset: ⁊ i scdo. Anguē ab ara extitisse. Et iterū. in Lysandri statue capite Delphis extitit corona. De reb⁹ quoq̄ mutis existere dicim⁹: vt idē in Lelio. Existit hoc loco q̄stio subdifficilis. de extare vnū exēplū Ver. Georgij. suffecerit. Stāt circūfusa prunis Corpora magna boū / cōfertoq̄ agmine cerui. Torpēt mole nova ⁊ summis vix cornib⁹ extāt. Quo fit: vt de libris q̄ demortui nō sunt: dicam⁹ extare: vt extāt pauciſſimi Varronis libri: plurimi nō extāt. Nā vt de hoīe: q̄ adhuc vivit: loq̄mur: supereſt quasi nō subter est: sub terra humat⁹. Jta de reb⁹ extāt quasi extra stant non intra ⁊ in tenebris latēt. Cic. in orat. Que (vt scis) extat oratio: ⁊ de senectute. Et tū ipsius Appij extat oro. Epitome capitis. ccclij.

Initiū. proemiū Jniens.

Conciliare: ⁊ inire significant quasi cōparare ⁊ contrahere: sed dicimus conciliare nobis amorē ⁊ benivolentiā: non gratiā. Et econtrario inire gratiā non amorē aut benevolentiam. Nā inire est magis favorē comparare /

q̄ amorē. Reconciliari autem ↄ in gratiā redire idē sunt: nisi q̄ reconciliamur per aliū: redimus etiā per nos: idq̄ etiā cū inanimatis. Pręterea cōciliamus nobis. i. cōparam⁹ laudē/famā/honores/similiaq̄ nō inimus. Rursus inimicus/nō conciliamus propterea quod inimicus/nō conciliamus propterea quod pacē: societatē: bellū: pugnam: viā: ↄ ceteras res graues: ac magni momēti: quasi capessentes: ↄ ingredientes: quocirca nō dicam: ineo prandiū: ↄ cenā: vt ineo cōuiuiū. Unde ↄ rei magne principiū initiū vocari solet: a grecis proemiū. Intensq̄ absolute positū rebus magnis: vt et a tpuericie adolescētie: veri: estate: hyemi: anno nouo: ↄ similibus/dūtaxat accommodari.

Cōciliare amorē: ↄ benevolētiā nos dicimus: inire aūt gratiam. Lap.cccliij.

Cōcilio. Ineo. Onciliamus amorē nobis alicuius: cōciliamus benevolentiā: non autē cōciliam⁹ nobis gr̄am. Rursus inim⁹ gratiā: nō autē inim⁹ amorē: aut benevolētiā: quarū oīm orationū eadē fere sententia est: ac si hoc verbo vterer cōparo vel cōtētia est: ac si hoc verbo vterer cōparo vel cōtinebit. Recōciliari tñ ↄ in gratiā redire idē sunt: quoties amici interposita aliqua offensa quū aliquādiu fuerūt inimici: in pristinam redeūt benevolētiā/ac familiaritatē. Sed redire in gratiā etiā cū inanimatis solem⁹. Ut Ci. de senectute. In gratiā cum voluptate redeamus. Pręterea cōciliam⁹ nobis laudē: famā: honores: similiaq̄: nō aūt inimus. Quin. lib. ij. Nam ↄ plus auctoritatis afferūt ea: que non presentis gratia litis sunt comparata: et laudē sepe maiorem: q̄ si nostra sint: conciliant. Rursus ineo rationē: ineo fedus: ineo pacē: ineo societatē: ineo bellū: ineo pugnam: ineo viam quasi capesso: atq̄ ingredior: qđ nō fere nisi in re momētosa: aut graui grādiue dici solet. Hā nō ita recte loquar: ineo prādiū/cenāue: vt ineo cōuiuiū. Unde principiū rei maioris initiū vocat: vt initiū rationis. Quintilia. quoq̄ testāte: qui ait. Quod principium latine vel exordium dicit/maiore quadā ratione greci vident proemiū nominasse: qđ a nostris modo initiū signat. Et hui⁹ verbi participiū absolute positū sine regimine maiorib⁹ rebus adhibetur: vt ineunte pueritia: ineunte adolescētia: ineūte etate: ineūte vere: ineūte estate: ineūte hyeme: ineunte anno nouo. Nō autem ineūte dormitione: ineūte cōuiuio: ineūte die: ineunte nocte: ineunte hora: sed incipiēte. Nisi dicamus illud ipsum ineūte certis nominibus debere adiungi/q̄ sunt ea/q̄ mō exposui.

Recōciliō. Redire i gratiaz. Initiū. proemiū Iniens.

Epitome capitis. cccliiij.

Obruere est operire aqua: aut terra: similiq̄ re que proici potest: et per metaphorā etiā ad animū trāsfertur: cōpetitq̄ vino: ↄ somno. Ingurgitare aūt quēuis multo cibo dicim⁹: quāuis ↄ vino quoq̄ quis se ingurgitat sicut crapulari tā de potu: q̄ de cibo dicit. Cui⁹ ingurgitatio: ↄ repletio crapula dicitur.

Obruo: ingurgito: ↄ crapulor. Lap. ccclxiij. Obruo.

Obruere est operire: siue aq̄: vt obruitus vndis: siue terra: vt obrue versa ta cerealia semina terra: siue per translationē ad animū: vt Quinti. vim vent Tot voluptates obruere possunt vnū dolorē. Sed de multo vino potādo etiā obruere dicimus: sicut ingurgitare de absumēdis multis obrue cibis. Cice. pro Deiotaro ait: vino se obruisse: puppes. nudūq̄ saltasse. Et in Antoniū. Ut fratrē imi crapuletur: se obruit vino. Et in eundē idē. Quū se lor. cibis ingurgitasset. Ingurgitare altq̄ vtrūq̄ crapula. cōplectitur: sicut crapulari nō modo in vino: ↄ verūetiā in cibo: vnde fit crapula: vt idem in eundē. Edormi inquam crapulam: et exhala.

Ouidi⁹. Vergili⁹ Spelunca Dido durꝫ troiani⁹ eandē deuenturnt.

Epitome capitis. cccly.

Deuentre est quasi deorsum venire: vñ recte deuenit in planū: in vallem: et a cōsimili in paupertatē ac miseriā. De cui significat deorsum: vt deuoluo deorsuz voluo. Despicio deorsum inspicio: ↄ q̄ quē cōtēnimus nō aspicim⁹: sed despicimus: ideo despicere accipit pro cōtēnere: vt in Buco. despectus tibi sim nec qui sim queris Alexi. Est tamē ppie deorsum inspicere: vt Enei. j. Et iam finis erat cū Iuppiter ethere summo Despiciēs mare velivolū terrasq̄ iacentes. Sicut suspicere sursum: aut sursum versus inspicere: vt attenuati sunt oculi met suspicientes in excelsum. Despicere aūt est circunspicere: ↄ consyderare: referturq̄ ad mētē. Peruenire est ad intentū finē venire q̄si ad ardua. Uñ ppie dicas peruenit in montē: ad diuitias: ad honorem magnum et similia.

Deuenio: peruenio: despicio: ↄ dispicio. Lap. ccclv. deuenio Peruenio.

Deuenimus in montē: deuenim⁹ ad diuitias: minus vsitatū: ac minoris rationis est: q̄ peruenimus in montem: peruenim⁹ ad diuitias. Similiter e diuerso deuenimus in planū: deuenim⁹ in vallē: quoties ab editiore loco ꝓfecti sum⁹: vsitatius: probabiliusq̄: q̄ peruenim⁹ in planū: peruenimus in vallē. Ita deueni in paupertate quasi descendi: ↄ delapsus sum in humiliora. Deuoluo deorsum voluo: vt deuolue re rogos: deuoluere trabes: deuoluere sara: deorsum precipitare: despicio deorsum aspicio: sicut suspicio: sursum aspicio. Inde ptrāslationē quū quis alīū contēnit: ac parui facit: despicere videt: quasi infra se: ↄ ad pedes suos protectū aspicere: quēadmodū ↄ suspicere est venerari quasi supra nos aspiciamus illū esse collocatū. Nam despicere est prouidere: et circūspicere mēte: ↄ tanq̄ in omnē partem lumina mētis intēdere omniaq̄ discernere: a quo dispicientia dicta est circunspectio: ↄ prouidentia ↄ consyderatio diligens: atq̄ discretio. deuoluo despicio suspicio. dispicio. Dispicientia.

Epitome capitis. c[illegible]

Occupare est rē vacuam possessore primū inuadere: et ante alios capere: aut vi capere. Occupatio autem schema est: seu figura: qua

preueniẽdo dicim⁹ qđ ab alijs dictũ iri veremur: quasi sit quod vulgo dicũt sermonis preoccupatio. Occupatus vero dicitur qui ante negotio detentus non põt alteri intẽdere. Ũñ ⁊ occupatio rei necessarie: ⁊ cui ante alias vacare debemus diligens vacatio.

¶ Occupo. Cap.cccl vj.

Occupare. Occupare est locũ tenere: aut capere: ⁊ vi capere: vt apud Liuiũ libr. xxxiij. Nam ⁊ ipsis vocantibus vrbem hanc accepi/non occupaui. i. non vi accepi aut mea spõte accepi: sed altoꝝ rogatu. Sepe vero ante capere est: et (vt aliqui loquuntur) preoccupare. Ũñ

Occupatio. schema illud: occupatio appellatur: quoties que dicí ab alio poterant: ea ipsi preuenientes dicimus in nostrã partem: ne nobis postea officerent retorquentes. Cice. offici. libr. j. Sunt autem nulla priuata natura: sed aut veteri occupatione: vt ij qui quondam in vacua

Occupatus. venerunt. Certe primi illi qui venerunt in vacua/non potuerunt in aliena re: vt isti aiunt qui volunt occupare vtiq; esse/in aliena re se possessorem facere. Proprie est enim occupare quod in medio: siue in mediũ: atq; in cõmune positum est ante ceteros capere: quod testatur Quinti. dicens. Multa nihilominus: que libera fuerunt transeunt in tus occupantiũ: sicut venatio ⁊ occupatio. Inde occupatus dicitur: qui ante negotio aliquo detẽtus non põt alteri⁹ negotio operã dare. Cice. Nemo adhuc me conuenire; valuit: quin fuerim occupatus: hoc est quin causaret me quibusdam alijs negotijs ante preuentum: atq; hinc vocatur occupatio: quũ alicui necessarie rei: ⁊ cui ante omnia operam dare debemus: cũ diligẽtia vacam⁹. ¶ Epitome capitis. cccl vij.

¶ Peto ad rem relatum tam in bonum: q̃ in malũ accipitur: ad personam vero proprie in malũ cũ ablatiuo presertim sine prepositione: vt peto te gladio: veneno: insidijs: dolo: peto autem malo: aut telo. i. incesso aut percutio iactu teli: ac pomi. Posco autem est rem debitã: ac honestã peto. Reposco rem meã repeto: postulo: rem iustã: aut iuridice requiro. Petimus etiam humiliter. Expostulamus autem cum querela apud amicos officium amicitie requirentes: frequenter sequente ablatiuo: et prepositione cum. Flagitamus vehementer postulãtes: sed adhuc vehemẽti⁹ efflagitam⁹.

¶ Peto: posco: postulo: flagito. Cap.cccl vij.

Peto. Petere est in bonũ: ⁊ in malũ quod declaratur per ipsam rem/aut bonum/aut malum significãtem: vt medicus sanitatem egri petit: pater laudẽ filij: tu diuitias: ego vo-

✣ Sal. in Iugur. Ipse acer bellicos⁹ at is quẽ petebat quietus imbellis erat. luptatem peto. Item multi filij petunt mortem patris: seruj mortẽ dñorũ: medici lõgitudinẽ morbi. Petere aũt vitã alterius: itẽq; petere caput alteri⁹: petere famã: petere pudorẽ accipitur in malũ: q̃ illa in hominis pernicie petas: siue q̃ ea oppugnes. At quũ non in rẽ/sed in personã refertur: peto vtiq; cũ ablatiuo in malã partẽ accipit: vt peto te gladio: peto te veneno: peto te insidijs. Nam illud apud Virgi. Malo me Galathea petit lasciua puella. Idẽ est qđ malo me incessit: ⁊ pomo ꝛ iactu procutere me solet. Et tõ quasi audacie: culpeq; sibi conscia dicitur: ⁊ fugit ad salices. Ab hac significatione absunt alia verba posco: qđ est proprie rẽ debitã: ⁊ honestã peto. Inde reposco: qđ est rẽ meã: ⁊ qđ mihi debet reddi peto. Postulo est (quodãmodo requiro: vt res: tps: locus: persona: causa postulat: et tanq; rẽ iustam peto. Curtius. Postulabat autẽ magis q̃ petebat: nisi accip⁹am⁹: vt Var. apud Ser. vult hũiliter petebat. Sic eñ ait. Poscere est: quũ aliquid pro merito nro deposcim⁹: petere vero est: quũ aliquid humiliter: ⁊ precibus postulam⁹. Expostulo qđ est cũ querela apud amicos requiro: et quasi officium amicitie in alio desydero: vt Te. in Adelphis. Quã ipsi fecerunt vltro iniuriã expostulãt. Sed frequẽtissime post se habet ablt̃m: seruiente prepositione cũ: vt quid habes qđ mecũ expostules? Flagito vehemẽter: ⁊ pl⁹ q̃ postulo: vt Cic. p Quintio. Quã q̃ hec cã postulat: ⁊ si postulat nõ tñ flagitat. Qui. ad Thiphonẽ. Efflagitasti q̃tidiano cõuicio: vt libros quos ad Marcellũ meũ de institu. oꝛato. scripserã: ñ emittere inciperẽ: q̃ verba etiã Cicero. sunt in epla ad Quintũ fratrẽ. ¶ Epi. capitis. cccl viij.

¶ Labare prima breui est ruere: ⁊ repente cadere. Labi vero prioꝛi lõga breuiter sensimq; deoꝛsum ire. Delabi aũt ꝓprie est deoꝛsum labi. Labunt etiã in lubrico leniter cadẽtes. Lapsus tñ p ruina legit. Js quoq; lapsus q̃ p infirmitatẽ animi ac imprudẽtiã deliqt. Elabi vero ꝛ periculũ euadere. Labascere quoq; animus a labi ꝛ per trãslationẽ. Inclaboꝛatũ ꝛ nõ satis laboꝛe excultũ: vnde virio dak. Illaboꝛatũ sine laboꝛe factũ: qđ laudi datur: quasi suapte natura natum aut factum.

¶ Labo ⁊ labor. Cap.cccl viij.

Labo: ⁊ laboꝛ ita differunt: q̃ labare est ruere: et repente cadere: vt apud Virg. Laba ariete crebroianua. Labi vero leniter sensimq; deoꝛsum ire: vt labunt flumina: labit celũ: labit anguis. Labunt ab ethere pẽne: labunt diꝛa celo: non labãt. Quin. vt numẽ ⁊ de⁹ delabi syderib⁹: ⁊ venire de liquido: puroq; aere videbat. Cic. Nõ quasi vnũ ex hac vrbe missum: sed quasi de celo diuinũ hoiem delapsum in hãc vrbẽ intueꝛ tur: ideoq; demones magis e celo labarũt: q̃ lapsi sunt. Angeli vero assidue ad nos labuntur. Labi quoq; dñr: q̃ in lubrico imprimẽtes vestigia: ad terrã ferunt: nõ cũ ruina: sed lẽti⁹: ⁊ cũ aliqua moꝛa. Tametsi in õnunq; lapsus p ruina accipit: et per translationẽ de coꝛporeis ad incoꝛporea: de eo q̃ aut per infirmitatẽ animi: aut per imprudentiã deliquit: dicimus lapsus est: quasi pes animi vacillauit: ambove: qui sunt foꝛtitudo: ⁊ prudẽtia in lubrico lapsi sint. Et elabi quoq; periculum fugere dicitur eo mõ: quo anguis lubꝛicus: murena ve: aut an-

Posco. reposco. Postulo. Peto. Expostulo.

Labascere

Inelaboratum.

Deligo. Eligo.

Optio.

Elabi

guilla manu prehẽsa lapsu fugit: qđ est e manu elabit: ita qui e medio periculo euasit: elapsus dr. Ver. Ecce autẽ elapsus Pyrrhi de cepolites. Sed hic nõ est trãslatio: vtpote in re corporea: erit translatio in incorporea. Quin. Serutũ quidẽ Galbã miseratione fola: qua nõ suos mõ liberos paruulos in cõcto nem dederat: sed Galli etiã Sulpitij filiũ suis ipse manibus circũtulerat/elapsum esse: quũ alioꝝ monumẽtis: tũ Catonis oratione testatũ est. Cice. Hic Tito fratre suo cẽsore q̃ proximus ante me fuerat: elapsus est. i. accusatoꝝ quasi prehẽsantiũ manꝰ effugit. Trãslatũ quoq; illud Terẽtianũ est a labo/ non a labasco labor. Labascit victus vnoꝝbo q̃ cito. Labo primã breuẽ habet. Labor primã longã: hinc labor laboris: ⁊ laboro laboras primã breuẽ: qđ an ab altero illoꝝ verboꝝ deriuetur an ab vtroq; potiꝰ: liberũ opinaturis relinquo hoc tñ non omittẽs/inelaboratũ dici: qđ nõ artificio satis excultũ est. Illaboratũ vero: qđ sine labore videt factũ: illud vitio dari solet: hoc laudi. Quinti. de Cice. ait. Quũ interim hec oia que vir singula quisq; intẽtissima cura cõsequi posset: fluũt illaborata: et illa qua nihil pulchrius auditu est oratio: pre se fert tñ felicissimam facilitatẽ.

Inelabo ratum.

¶ Epitome capitis. ccclix.

¶ Deligere ẽ qđ magis idoneũ sit ad aliquã rẽ decernere: quasi de multis legere. Eligere est ad nr̃m cõmodũ: aut ad electi dignitatẽ e duobꝰ aut e plurib⁹ legere. Delectũ agere est despicere q̃s cui rei sit idoneꝰ. Fieri autẽ põt: vt idẽ deligat. i. decernat magis idoneꝰ: ⁊ eligatur quasi e multis ad dignitatẽ sublimandus: vt princeps bonꝰ. Deligo aũt actũ sine prepositione regit: aut mediante ad. Eligo mediãte in: vt delegi te principẽ: aut ad principatum gerendũ: elegi te in principẽ. Pares autẽ dicuntur cooptari. Ceterũ dicimus agere/vel habere delectũ: non facere: nec cũ alio verbo: differtq; agere vel habere delectũ ab eligere: q̃ deligimꝰ aliquãdo vnũ tantũ: agimus aũt vel habemus delectũ inter multos.

¶ Deligo ⁊ eligo. Cap. ccclx.

Deligo. Eligo.

ELigere/⁊ eligere sic differũt: deligere est qđ magis idoneũ ad rẽ agẽdam est: secernere. Eligere vero vel ad nostrũ emolumentũ: vel ad illiꝰ: q̃ eligit dignitatẽ. Delegit sibi sepe populus Romanus imperatorẽ ad bella: vt Põpeiũ ad bellũ Mitridaticũ. Imperator quoq; deligit milites: nõ eligit ad rẽ/ vcz bellicam idoneos: ⁊ inter eos agit delectũ/quis cui rei maxime sit cõmodus. Et agricola delectũ agit inter tauros: quos scidẽdo solo: quosq; procreande soboli destinet. At si ex multis daret optio quem sibi vellet eligeret: nõ deligeret. Ideoq; semper fere dicit in eodem sensu: dat tibi: siue offertur optio: ⁊ datur tibi: siue offert electio. At Cic. Deligere (inquit) oportet quã velis diligere: de vxore loquens: deligere dixit: quasi ad res domesticas administrãdas.

Optio.

Nec inficias eo posse fieri: vt aliquẽ cadat delectionis: et electionis nonẽ: vt in ipsum principẽ abcipẽ: quẽ ad honorẽ pariter: ⁊ ad rẽpub. bene gerẽdã assumim⁹. Ceterũ deligo sine prepositione actũ habere solet: vt popul⁹ Romanꝰ delegit. Cn. Põpeiũ imperatorẽ. Eligo alterũ actũ sine prepositione: alterũ cum prepositione: vt idẽ: populus elegit in principem sibi Octauiũ. Cic. inquit. Quos Cesar in senatũ elegerat. Porro vtrũq; horũ verboꝝ tã in superiores q̃ in inferiores cadit: vt illud qđ modo dicebã. Quos Cesar in senatũ elegerat. Et sacerdotes eligunt sibi põtificẽ: et clerus eos leegat telepm rursus consul milites deligit: et milites bois hoimperatorẽ: naute gubernatorem: discipuli preceptorẽ sibi deligũt. Hã inter collegas: paresq; aut fere pares: ꝺr cooptare. Li. Dictatorẽ dici placet: dicit Marcus Furi⁹ Camillus qui magistrũ equitũ Luciũ Emiliũ cooptat: vt Cic. in Bruto. Et quo in collegiũ augurũ fuerã cooptat⁹. Illud nõ est silẽtio transeundũ duobus tñ dici modis deligere: preterq; per hoc ipsum verbũ. Uno agere delectũ: altero habere delectũ: nunq; facio delectũ: q̃ duo modi differunt ab ipsa significatione deligẽdi: q̃ deligimus aliq̃ vnũ tãtũ. Agere vero: vel habere delectũ: ad multa semp refertur. Apud Quin. legi: facere pro agere: qđ haud scio/an vitio librariorũ factũ sit/an etiã sic dicere liceat. Ita eñ legit. Proprietates ingeniorꝝ prorsus dispicere necessariũ est. In his quoq; certũ studiorꝝ facere delectũ nemo dissuaserit. Namq; erit alius historie magis idoneus: aliꝰ cõpositꝰ ad carmẽ: aliꝰ vtilis studiorum: ⁊ nonnulli rus fortasse mittendi.

Agere ⁊ habere delectũ.

Facere delectuꝫ

¶ Epitome capitis. ccclxi.

¶ Percõtamur ppie arguẽdi gr̃a: interrogamus cã noscẽdi: scisscitamur cã sciẽdi. Addi põt: q̃ scrutamur: ⁊ rimamur causa intuendi. Percõtari aũt q: a cõto. i. pertica: qua naute aquarũ profunditatẽ indagãt: venit: videt posse etiã sine reprehensione dici: sicut: ⁊ percunctor: qđ est cũ mora inqro: tractũ ab his: qui excogitantes aliquid cunctantur.

¶ Percontor: interrogo: ⁊ scisscitor. C. ccclx.

Percontor. Interrogo. Scisscitor. ✠ Plin. libro. vi. Darium Alexander ꝺbel lauit.

DErcontari sigãt interrogare: q̃uis suapte natura spectet ad finẽ coarguẽdi: vt testat Quin. dicẽs. Quid eñ tã cõe: q̃s interrogare vel percõtari: quoꝝ vtroq; indifferẽter vtimur/quũ alter⁹ noscendi/alterũ arguẽdi gratia videat adhiberi. Interrogo igit (vt ego iterpretor) noscẽdi gratia adhibetur: Percõtor vero arguẽdi. Scisscitari vero (vt ipsa vox indicat) sciendi causa interrogare est.

¶ Epitome capitis. ccclxi.

¶ Debellare est bello vincere: aut bello capere proprie hoies. Expuguare pugnãdo capere: vel oppugnãdo vincere: ppie opa: moles: castra: vallos: castella: vibes: naues: et sitia. Oppugnare aũt: ⁊ impugnare est pugnã mouere: etiã citra victoriã. nã multi oppugnant et impugnant qui non expugnant.

¶ Debello ⁊ expugno. Cap̃.cccl xj.

Debello Expugno.

DEbellare eſt bello vincere: aut bello capere. Expugnare pugnãdo capere: vel potius pugnãdo ⁊ oppugnãdo vincere: qđ ſignificauit Liui. lib. xlv. Haud paulo facilius q̃ ante duevnã: tũc vna duas naues expugnauit: cepitq̃: ſed debellamus potius hoſes: vñ debellatũ eſſe dicimus: pro eo qđ eſt bello certatũ: belloq̃ res parta eſt: aut pdita. Expugnam⁹ autẽ opera: moleſq̃ / vt caſtra / vt caſtella / vt vrbes / vt naues. Quocirca miror illud in pſal. Sepe expugnauerũt me a iuuẽtute mea ⁊c. pro eo eo qđ eſt oppugnauerũt: ſiue impugnauerunt. Si eñ nõ potuerũt mihi: pfecto nõ expugnauerunt: ſed oppugnauerunt tñ. Grece autẽ επολεμησαν magis eſt oppugnauerũt: ſiue impugnauerũt / q̃ expugnauerũt. Pro eodem tamen ſignificato interpres accepit: niſi librariorum vitium eſt.

¶ Epitome capitis. cccl xij.

¶ Re particula prepoſita per compoſitionẽ verbo ad relaturã: aut clauſurã ſeu contextũ pertinẽti cõtrariũ importat: vt refigo: retego: refero: retero: recludo: reuelo: reſigno. Cum aliis autẽ non immutat ſignificationẽ: vt remoueo: repello: aut iterationẽ importat: vt repeto: redeo: refero: reſtituo ⁊c. vide ſupiora.

Re.

¶ De cõpoſitis a re. Cap̃.cccl xij.

Refigo. Retego. Retero. recludo. Reuelo. Reſigno Repeto. Reuelo.

FIgo / inde refigo: quod fixũ erat educo. Tego: inde retego / qđ tectum erat: denudo. Tero: inde retero: quod tertum erat: reddo nõ tertum ⁊ quaſi infectũ: quod erat factũ. Claudo: ſiue cludo recludo: quod clauſum erat aperio. Uelo: reuelo velamentũ tollo. Signo: reſigno: qđ erat ſignatũ: obſignatum vere laxo ⁊ patefacio. Et ſi qua huiuſmodi alia ſunt multa nõ ſunt. vt repeto: repoſco: renouo: repſento: reuelo: remoueo: remaneo.

¶ Epitome capitis. cccl xiij.

¶ Preparare eſt ad futurã vtilitatẽ rem ante parare. Apparare ad pompam / ⁊ magnificentiam: vnde apparatus / qui interdũ prepa rationem complectitur.

¶ Preparo ⁊ apparo. Cap̃.cccl xiij.

Preparo Apparo

Apparatus.

DEparare ⁊ apparare ita differunt: q̃ preparare eſt antea parare que ſibi vtilia ſunt: aut fore credit. Apparare eſt ad dignitatẽ quandã ac verius pompam: ideoq̃ oratores preparant: quib⁹ obtinere cauſam poſſint. Aut proemiũ apparatũ reprehenditur: q̃ plus pompe atq̃ oſtẽtationis: q̃ vtilitatis habere videat. Tice. offi. i. Facile totius curſum vite videt: ad eamq̃ degendã preparat res neceſſarias: vt paſtum: vt latibula: vt alia generis eiuſdem. Idem de orato. iij. Illa que in apparatu ſunt appellant inſignia: q̃q̃ apparatus videt ſignificare interdũ vtrũq̃: vt apparatus belli: quaſi ꝓparatio. Sed vt dicim⁹ naues nõ mõ inſtructas: ſed etiã ornatas: q̃ quo res inſtructiores ad bellũ: eo pulchriores ſunt: ita apparatũ belli vocamus vbi inſtrumenta bellica etiam adornata ſunt.

¶ Epitome capitis. cccl xiiij.

¶ Preeſſe: eſt ꝓpoſitũ eſſe rei cuipiã gerẽde: aut adminiſtrande. Preſidere eſt: ad opẽ preſtandã preeſſe: quã hoies preſtant iniuriã patientibus: aut in diſcrimẽ adductis. Dij vero preſides beneficentiã: ⁊ fauorẽ preſtant inuocantibus: aliqñ tñ confundunt. Preſides aũt dij ſunt hoim ⁊ hoies deorũ: ſed hoies quaſi tutores: ⁊ defenſores idolorũ. Preſes autẽ in prouincia eſt / qui illic maximũ imperiũ poſt principẽ gerit. Unde preſidiũ principale auxilium ⁊ militũ cuſtodia: gallice garniſon. Preſul autem proprie qui preeſt aliis.

¶ Preſum ⁊ preſideo. Cap̃.cccl xiiij.

Preſum: ⁊ preſideo differunt: ab hoc preſideo fit preſes: ſicut a deſideo deſes: a reſideo reſes. Ab illo vero preſens: Deſideo qđ a ſuo verbo i ſignificato recedit: Deſes. de quo ante diximus. Preeſſe eſt prepoſitum eſſe rei cuipiam gerẽde: atq̃ adminiſtrande. Preſidere eſt ad opẽ preſtandam preeſſe: quã proprie preſtant hoies iniuriã quidẽ patientibus. aut in diſcrimen adductis. Dij vero beneficentiã: fauorẽq̃ inuocantibus. Aliqñ tñ indifferenter. Suet. de Tyberio. Preſedit et iuſq̃ opi Actiacis ludis: quaſi diriſſet / prefuit. Cicero pro Sylla. Noli animos eor̃ ordinum: q̃ preme p toſunt iudiciis offendere. Idem pro eodem. tã vbez Quamobrem vos dij: et patrij penates: qui vigilie huic vrbi: atq̃ imperio preſidetis. Idem pro haberen Milone. Uos in ciuis inuicti periculo centur: hiſq̃ turiones: atq̃ milites vobis non modo inſpe maiores ctantibus: ſed etiam armatis: et huic iudicio magiſtr⁹ preſidentibus: hec tanta virtus ex vrbe expel preeſſẽt. letur exterminabitur: eiicietur. Quinti. in. x. preſides Nam ⁊ beneuolum auditorem inuocatione preſidiũ. dearũ: quas preſidere vatibus creditum eſt: ſubſidiũ et intẽtũ propoſita rerum magnitudine: ⁊ do Preſul. cilem ſumma rerum celeritate comprehenſa ꝓ Preſi facit. Et non longe poſt. Quem preſidentes diũ auto ſtudiis deo propius audirent. Unde tam dij / re Uarq̃ hoies preſides dicti ſunt: illi quidẽ in ſuo rone: q quiſq̃ numine: ſuaq̃ vi: hi vero in ſua quiſq̃ extra caprouincia: aut ab rege: aut a populo ſibi com ſtra preſi miſſa. Idem Quin. Quod omnia ſic egerit. debãt in vt genitum preſide bellorum deo incredibile loco aliq̃ nõ eſſet quaſi cuius in manu eſſet imperium q̃ tutio bellorũ aut auxiliũ: vt apud Liuiũ lib. vj. Dij legio eẽt deeq̃: qui capitolium incolitis: ſiccine veſtrũ ceſar. eo militẽ: ac preſidem finitis verari ab inimicis. ope fctõ Preſidẽ dixit pro auxiliatorẽ / ac defenſorem: p̃ſidia di vt alibi: etiã ſepe Preſes vt (diffinit Ulpian⁹) ſpõit: caſis eſt: qui maius in prouincia imperiũ habet ſtella cõomnib⁹ poſt principẽ. Hinc preſidiũ dictũ eſt munit q̃ auxiliũ principale. Nã ſubſidiũ id qđ in auxi facili⁹ ſiliũ ſuccedit: dicit. Et milites q̃ ad tutelã opſe invito pidi: caſtellu: ſimiliũq̃ collocati ſunt preſidiũ tranſire vocãtur: vt impoſitũ eſt preſidiũ Catete. Nã conaren preſul antiquit⁹ is dicebat q̃ prim⁹ erat inter tur phi Salios / id eſt Martis ſacerdotes Rome dũ bere poſ taxat a ſaliẽdo dicti in portãdis ancilibus. ſet.

¶ Epitome capitis. cccclxv.

¶ Assentari: est effuse lucri gratia quēpiā laudare. Adulari est inseruire: ⁊ captare: vt fauorem mereamur quoquo mō: a greco dulos: qđ est seruus. Blādiri est molliter tāgēdo assentari: sed etiam ad loquelā: ⁊ ad alia trāsfertur. Unde ⁊ canes blandi dicuntur: nō assentatores: neq; adulatores: nisi (vt in apologis fit) illis demus sermonem.

¶ Assentor: adulor: ⁊ blandior. Cap̄. cccclxv.

Assētor. Adulor. Blādior. ✠ Uerba hec cō fūdunt: et fere p eodē plerūq; ponuntur.

Assentari: adulari: blandiri ita differunt: q; assentari est insidiose: ⁊ conciliande alicuius vtilitatis gra effusius ⁊ plerūq; falso quēpiā laudare. Adulari vero inseruire: ⁊ captare: vt fauorem emereamur quoquo mō: vel voce: vel gestu: estq; tractū. εποτον δουλον qđ est seruꝰ. Et sane adulari seruile est: et non liberale/et ingenuū. Blandiri proprie ad tactū pertinet: ⁊ per abusionē ad alios sensus trāsfertur: ⁊ nōnūq; etiā ad animū. Quinti. Tu non cogitas: quē admodū suspensa manu sonantē blāde cardinē flectas. Idem. Blādiar iudices paulisper calamitatibus meis: ⁊ sic agam: tanq; inuenerim vtrūq; sanū. Ideoq; idē quodā loco pene p eodē posuit hec duo posteriora verba. Trāseo oblatā nolētimunerum vacationē: ⁊ blandius / q; militie disciplina postulet: adulatum militi tribunū. Adulatum blandius dixit: ne aut blandius blanditū aut adulantius adulatum diceret: si tū adulantius reperiꝝ. Et alibi. Et animaliū quoq; sermone carentiū ira: letitia: adulatio: ⁊ oculis ⁊ aliis signis corporis deprehenditur. Sunt em̄ muta animalia hominū serua: que signa maxime apparēt in canibus: de quibus inquit Uergi. Hinc canibus blādis rabies venit. Nā assentari nō cadit in muta animalia: nisi credimus hoc mō coruū a vulpe fuisse deceptū: quū optimum cibum ore gestaret.

¶ Epitome capitis. cccvj.

¶ Excuso vt notū est: significat idem qđ purgo. Itē idē est i excusationē affero quasi accuso. Causari est causam rei geste afferre. Aliqū tamen quasi in excusationem afferre.

¶ Excuso ⁊ causor. Cap̄. cccclxvj.

Excuso.

Excusare apertam significationē habet itēq; causari. Excusamus crimē obiectū: qđ quū videꝝ satis purgatū recentes dicunt: habeo te excusatū. Ueteres dicebāt: accipio excusationē: sicut in illo dū q̄s mihi tulit cōditionē: (verbi gra) an velim negotiari in sua pecunia in cōe lucrū: dicā: accipio cōditionē. Est ⁊ altera huiꝰ verbi significatio: que a priore defluxit: quoties id qđ in causa fuit: vt peccaremus afferimꝰ in excusationē. Nec dicimꝰ: (vt aliqui loquunt) accuso: sed excuso: q̄suis potiꝰ videatur ratio exigere vt per accuso: q̄ p excuso loquamur: veluti si latrones: aut flumina impedimento fuerīt: ne ad diē adesse possem: dicā eo modo quo Quin. Tu tū si interpellatus tempestatibus serius venisses: excusares mare et ambiguos flatus: ⁊ tibi bonam causam habere videreris: quū diceres añ non potui: excusares dixit: nō accusares. Li. lib. vj. Exacte iā etatis Camillus erat comitijs iurare tam parato: in verba excusande valetudinis solite cōsensus ppli restiterat. Et li. xlvij. Ubi dies venit: citaq; absens est ceptus. L. Scipio morbū causam se esse cur abesset: excusabat. Luc. in. viij. Littusq; malignum excusat. Causari est causam rei geste afferre. Suetonius. Syllanum item socerum: ad necē secādasq; nouacula fauces cōpulit: causatꝰ in vtroq; q̄ hic se ingressum turbatiꝰ mare nō esset secutꝰ. Aliqū pene: qđ illa significatio superioris verbi (de excuso dico) in sedo significato. Quin. Nec causanti pupillo sic tutor irascaꝝ vnq; vt non remaneant amoris vestigia: ⁊ sacra quedā patris eiꝰ memoria. Causanti pupillo quasi excusanti acerbitatem tutoris. Cui simile est illud Papiniani. Jussus rationem reddere: ⁊ liber esse: si heres causabiꝝ: accipere rōnes: nihilominus liberū fore. s. si impedimēta pretendet. Uergi. Causando nostros in longū ducis amores. i. impedimēti causas afferēdo. Ulpianus. Prescribere palam sic accipimus claris literis: vt plane recte legi possint: añ tabernā scz vel añ eū locū: in quo negotiatio exerceatur: non in loco remoto: sed euidenti: literis grecis: an latinis: puto fm cōditionē: ne quis causari possit ignorantiā literarū. Et alibi. Causari tempestatē: ac vim fluminū. Ubi liceat dicere: excusare ignorantiā literarū: ⁊ excusare tempestatem: ac vim fluminum.

Causari

Causori excusationē adduco.

¶ Epitome capitis. cccclxvij.

¶ Mandare est alicui aliquid gerēdū cōmittere qđ filiꝰ etiā patri facit: cui ipsum precipere: iubere: aut imperare non decet. Precipere em̄ est magistroꝝ: ⁊ magistratuum seu prelatoꝝ. Jubere frequenter idē qđ imperare. Dicimus aūt impero: aut permitto mihi tu tibi: ille sibi: nō aūt iussi mihi. Itē venuste dicimꝰ exequor: et perago iussa: ac mandata: sed non imperata: verū facto imperata. Preterea dicimus: impero tibi hanc rem: ⁊ iubeo tibi: sed ⁊ iubeo te. Est aūt iubere non plane imperare: sed quasi hortari ⁊ velle significare / vñ ⁊ inferiores superioribus iubēt. Edicunt magistratus ⁊ reges: vnde edictum consulum. Judicere aūt est denuntiare. vnde est versiculus. Edicūt reges: indicit festa sacerdos. ¶ Mādare: precipere: iubere. imperare in quo differant.

¶ Mādo: precipio: iubeo: impero: edico ⁊ indico. Cap̄. cccclxvij.

Mādare.

Mandare est cuiuis persone gerendū aliquid exequendūq; cōmittere. vt re. Quin. Mandata tamen tua fili perago. i. (vt nunc loquimur) cōmissiones non aūt iussa: nā deforme alioqui esset: si filius iuberet: imperaretq; patri. precipere est tū magistroꝝ qđ est precepta tradere: tū magistratuū: et superioꝝ personarū. Sallust. in Catili. Judices rerum capitaliū quibus precceptum erat. Idem in Jugur. Mecipsa pater ex suo nu

Precipere.

✠ Sallust. in Lanli'

mero le=me⁹ moriẽs mihi p;ecepit. Jubere idẽ est qꝺ gatos ad imperare: vt Quinti. Pater me iussit. Et alibi Marti Nã quãuis infestũ latronib⁹ mare tussus in=traui: neqꝫ dissimulauerim magnas fuisse cau sas patri: cur hoc mihi imperaret qꝺ ipse face re nõ potuerat. Pro eodẽ accepit iubere ⁊ im perare. Hic tñ annotãdũ est: q; sicut elegãter dicim⁹: impero mihi: vt apud eũdẽ. Impera uit sibi: ne quas admitteret amplius p;eces. Ut etiã permisi mihi: permisisti tibi: permisit sibi: ita nõ elegãter dicas: tussi mihi. Pretereа quũ ita dicam⁹ impata: vt tussa: huic apponi=mus verbũ exequor: perago: ⁊ si qꝺ est simile. Illi autẽ fere vnũ verbũ qꝺ est facio: vt apud eũdẽ. Neqꝫ ipse hoc periculũ ignoro: exper⁹ nõ leui documẽto: quãti steterit mihi: q; semel imperata nõ feci. In hoc etiã hec verba diffe=rũt: q; impo tibi hãc rẽ dicim⁹. Jubeo ꝯo prę=ter hãc cõstructionẽ põt habere ⁊ illã cui⁹ exẽ plũ mõ ꝓtuli: pater me tussit. Est ẽt iubere nõ plane imperare sed quasi hortari: vt idẽ Spe=ra tu: iube sperare matrẽ. Cice. etiã frequẽter hoc mõ loquit vt ꝓ Deiotaro. Literis: quas ad me Terracone misisti: bñ sperare tussisti. Cui simile est quale est Terẽ. Jubeo te salue=re. Uerg. in. v. Reddiqꝫ viro p;omissa iubebãt. Quã queso decorũ fuisset: vt regi milites: ac comites sui imperarẽt? Edicere est magistra=tuũ: regũve. Uñ edictũ cõsulũ sunt lẽ cõsulũ: qb⁹ aliqꝺ iubẽt: atqꝫ imperãt: nã indicere p;o prie est denũtiare: vt indictũ est bellũ. Jndixi bellũ fortune: indixi bellũ voluptatib⁹: indixit Romul⁹ spectaculũ. Liui. Jndici deinde fini timis spectalũ iubet. Jterũ. Jndixit in poste=rũ diẽ vt adessent. Jdẽ. Jndicto iusticio. Jte=rum. Delectusqꝫ: ⁊ iusticium indictum est.

Edico. Edictũ. Jndico.

¶ Epitome capitis. cccl xvij.

¶ Introcludo. i. intus claudo. Intercludo. i. impedio quasi aliqꝺ inter te: ⁊ quo tres mediũ claudo. Interscpio aliqꝺ intermediũ scpio.

¶ Introcludo: intercludo: ⁊ interscpio. Caput. cccl xvij.

Intro=cludo. interclu do. ✠ Se=neca. Qui do mi intro clususo=tiabat. Interse pio.

Intercludo te: id est in interio;ib⁹ cludo. Intercludo te: iter tuum impedio: ⁊ q̃si iter claudo. Uerg. intercluſit hyẽs: et terruit auster eũtes. Cic. Qui iter peno;ũ cada uerib⁹ co;po;ũ suo;ꝫ intercludẽdũ putauerũt. Qua ratione etiã dicimus interscpio. Quin. Ibis textis nevntuersi mellis effluat pondus: interscpta onera claudũtur quasi circũscpta: vel quasi effluere mella poterant scpta.

¶ Epitome capitis. cccl xij.

¶ Ex snia est quasi ad votũ: sed ex snia videt esse rationis ad votum affectus.

¶ Ex sententia ⁊ ad votum ha=bere. Cap̃. cccl xij.

Ex sen=tentia. Ad vo=tum.

Ex sentẽtia aliquid habere: ⁊ ad vo tum: licet illud videatur rationis esse hoc affectus cuiusdam: eodẽ tamen fere significationis venit: vt Quinti. Habes ne vro;em ex animi sententia? et alibi. Et ad omne votum fluente fortuna lasciuit otium.

¶ Epitome capitis. cccl xx.

¶ Jter facere est ingredi viã: hoc est ire. Uiã facere est vbi non erat via aut transitus: hunc aut hanc aperire. Munire viam est eam pur=gare. reficere: aut substernere interdum lapi=dibus. Et sicut viã munire quando eam pur gamus et reficimus dicimur: ita et ripam: ac alueum: ac aditum p;o eo quod est viam mu=nire. Jter habere est aliquem aliquo esse iter facturum: seu debere ire.

¶ Facere iter vel viam: et iter abere. Caput. cccl xx.

Jter fa=cere. ✠ Jter facere est ire Plũ. cũ per eã regiones iter factu ri essent: qꝺ etiaꝫ iter tene re dicim⁹ Uergili⁹ Quibus autvent=sus ab o=ris. Quove tenetis iter. Uiã face re. Munire viam. Jter ha=bere.

Jter facere: viam facere: viam mu nire. Jtem iter facere: ⁊ iter habe=re differunt. Jter facere: est (vt im=periti loquũtur) itinerare ⁊ (vt pe riti: ingredi iter: aut viam: vt Ci=ce. de senectu. Masinissam quum pedib⁹ iter ingressus est: in equum non ascendere: quum in equo: ex equo non descendere. Jdem libr. j. offi. Tempus a natura ad eligẽdum: quam quisqꝫ viam viuendi sit ingressurus: datũ est. Viam facere est p;opie vbi nõ erat via: viam et transitus aperire. Quintilia. Feratur igit non semitis: sed campis: non vti fontes angu stis fistulis colligũtur: sed vt latissimi amnes: totis vallibus fluant: ac sibi viam (si quando non acceperit) faciat: quod nõ p;obe dixeris: muniat. Est enim munire viam repurgare: re sicere: ac substruere: interdum lapidib⁹: qua=les sunt vie Romane a plerisqꝫ portis in mul=to;um dierum iter silicibus strate. Ciceꝝ. pro Milone Jõ ne Api⁹ ille cec⁹ viã muniuit: nõ qua popul⁹ vteretur: sed qua sibi posteri sui la trocinarẽtur? Et per transiationem de co;po=ralibus ad inco;po;alia. Quinti. libr. iij. Pro=pterea quod plurimi autho;es q̃uis eodem tenderent: diuersas tamen vias munierunt: ⁊ in suã quisqꝫ indurit sequẽtes. Dicim⁹ etiam vt viam: ita ripam munire: alueum munire: aditum munire: quum illa reficimus vel repa ramus. Cice. etiam aditum munire: p;o viam munire dixit p;o Cluentio. Aditum sibi aliꝫ sceleribus ante munuit. Jter habere / est iter aliquem esse facturum. Cic. habebat iter ad Hiarum regem: p;o Flacco: et ad fratrem. Et q; ille in Sardiniam iter habebat.

¶ Epitome capitis. cccl xxj.

¶ Proponere ⁊ ostendere p;emiũ ac spem et metũ si quid differũt: hoc est: p;oponit q̃ ptã=tẽ ac imperiũ habet: ostendit vero qui tãtum adhortatur: atqꝫ consilium dat.

¶ Propono ⁊ ostendo cum aliꝫ verbis. Cap̃. cccl xxj.

Propo=tum. Propono p;emium: propono me=tum: ostendo metum: fere in cadẽ=no p̃miũ significatione: hoc est hinc hortor: Ondo p illinc deterreo: nisi qꝺ proponere miũ ⁊ si est potius potestatem: imperiũqꝫ milita. habẽtis. Ostẽdere vero cõsilium dãtis. Cice. Quis est q; p;oposito tãto p;emio nõ excitet. Jdẽ p;opositis mortis et exilij minis. Jterũ.

Spem metumq; ostendere. Atq; iterū. Magnum huic vbi periculum ostenditur.

¶Epitome capitis.cccl xxiij.patet.

¶Pacificatus sum:pacatus sum ⁊ placatus sum. Lap.cccl xxiij.

Pacificatus. pacatꝰ. placatꝰ

PAcificatus sum: pacē feci: pacatus sum: in pace sum/vel ab armis recessi. Placatus sum:ab indignatiōe animi ad lenitatez redij: vel animo lent sum.

¶Epitome capitis.cccl xxiij.

¶Parem esse significat sufficere alicui operi:siue resistēdo illi:siue exeq̄ndo. Par quoq; interdū idem est quod decens:aut equū. Paria facere est quod alibi amissum est: vel qđ aliunde acceptū/alibi:vel aliūde cōpēsare.

¶Parem esse quid sit:⁊ paria facere. Lap.cccl xxiij.

Parem esse.

PArem esse:idē est qđ sufficere alicui operi:siue resistēdo illi:siue exequēdo. Cice.ad Atti.lib.xj. Tū interpellat fletus: repugno quoad possum: sed adhuc pares nō sumus. Quintil.in gemitus languētibus. Nūc infelix nō est par doloris:nunc nō inuenit vlla solatia: ex quo sibi viderit filiū perdidisse victurū. Idē. Non fallit nos nefande quid captes: hoc q; supra silentium trahis alta suspiria:q; in prorūpenti videris exclamatione deficere: mēdacto parat autoritas: ⁊ in fidē erupture vocis affert:vt fateri videaris iuitꝰ:dic tū par est huic rei mīs integritas/vt mētiaris:Luca. Hūc habuisse pares phebeis ignibꝰ vndas:⁊ hoc in resistēdo:in exequēdo autē idē Quin. Aspicio par laborib⁹ corpus. Nonunq; par idē est qđ decens:vt idē. Si ꝓpter matrimonia violata vires euerse sunt:qđ fieri adultero par est:

Par pro decens.

Paria facere.

Paria facere: est qđ alibi amissum est: vel quod aliunde acceptū: alibi aut aliūde cōpensare: idē Quinti. Paria tecū facio respublica: que ꝓpter mevnū ciuē pdideras:⁊ alibi. Sic paria faciemus. Tu illic eris vicarius meꝰ. Plin. auūculus. Nascūtur ⁊ alio modo terre: acrepēte aliquo mari emergūt:velut paria secum facīēte natura: quecq; hauserit hiatus aliquo loco reddēte. Plin.iunior ad Priscū libro.xiij. Habuerūt officia mea in secūdis:habuerunt in aduersis:ego solatiū relegatarū: ego vltor reuersarū:nō feci tamen paria:atq; eo magis hāc cupio seruari:vt mihi seruandi tēpora supersint. Seneca. Ut statim tibi soluam quod debeo: et quantum ad hanc epistolam paria faciamus.

Sollicito. ✠ Terē. ian. Cur meā senectutē solicito huius amētia: Cur. li.ij. Uex esnuero cūmō militēs meos līs

¶Epitome capitis.cccl xxiiij.patet.

¶Sollicito. Lap.cccl xxiiij.

SOllicito te:vel q; spem:metum ve tibi ostendo: vt sollicitare plebē: vel inquieto:⁊ tibi curā inijcio.

¶Epitome capitis.cccl xxv.

¶Gratum facere est quasi obsequi: ⁊ inseruire. Gratificari est quasi beneficium conferre. Itaq; minus est gratum facere/cq; gratificari:quum dij gratificari dicant̄: non gratum facere hominibus.

¶Gratū facio/⁊ gratificor. Lap.cccl xxv.

GRatum facio: ⁊ gratificor (si quid differunt) ita differūt: q̄q; vtrūq; est ex gratū ⁊ facio: non tū vtrūq; compositū. Differunt autē ita qđ cuntasol gratū facere est quādā minus:et licitetad prope idē qđ obsequi/⁊ inseruire:vt Cice. Si intermihi nunc iueneris:gratissimū mihi feceris. Gratificari q̄dā matus: vñ deū gratificari hominibus dicimus:nō autem gratū facere: quasi idem sit:quod beneficia conferre.

¶Epitome capitis.cccl xxvj.

¶Deduco et reduco preter generalē significationem specialiter significant alicui presta re comitatū ex officio fere pariū. Comitari ve ro minorū erga maiores. Deduco autem ⁊ reduco certū spectant locum. Assectari vero est comitatū prestare per totā fere vrbem.

¶Deduco: reduco: comitari et assectari. Lap.cccl xxvj.

DEduco:et reduco generalē habent significationē: sed in hoc specialem quoties alicui officij gra pstam⁹ comitatū: vt deduxi Catonem in senatum/eūq; vt domū reducā: hic expecto. Sed ꝓprie hoc est inter homines nō multum dignitate:⁊ authoritate distantes. Comitari vero minorū potiꝰ erga maiores. Ceterū deducere:⁊ reducere est:quasi ad certū locū. Assectari vero quasi comitatū prestare:non tm̄ in itinere:aut nauigatione/aut militia: sed fere per vrbē:vt Cice.de ora.lib.ij. Quū edilitatē Crassus peteret:eūq; maiorē natu/et consularis Sergius Galba assectaretur: q; Crassi filiā. L. filio suo despondisset.

¶Epitome capitis.cccl xxvij.

¶Satiare ad omnes sensus attinet:transfertur q; ad animū: saturare ad solum gustum.

¶Satio ⁊ saturo. Lap.cccl xxvij.

SAtiare ad omnes sensus attinet: saturare ad vnum gustum. Nam figurate locutus est Cicero. Iracūdiam meam satura tuo sanguine: quasi sitim meā satura. Satiare frequenter ad animum transfertur.

¶Epitome capitis.cccl xxviij.

¶Incedere est ambulare: sed fere sublimiter/⁊ cum fastu:licet incessus sit qualiscunq;: siue tardus:siue festinus: siue commotus: siue incompositus: immoderatusq;.

¶De incedo et ambulo. Lap.cccl xxviij.

INcedere est ambulare inde incessus:siue tardus:siue festinus:siue commotus:⁊ incompositꝰ: immo bꝰ singuderatusq;: ꝓprie tamen sublimior quidā:⁊ fastum pre se ferens. Uer nos turgi. Regina ad templum magna stipāte cater ua incessit. Et iterum. Et vera incessu patuit dea. Qđ Seneca quodā loco declarat. Tenero ac molli passu suspēdimus gradum:nec ambulamus:sed incedimus.

ad pētionem: mō amicos ad p niciē pecompositū. Differunt autē ita qđ cuntasol gratū facere est quāddā minus:et licitetad nationē mihi plequēdā ē. Gratum facio.

Gratificor. ✠ Cice. Lētulo. Qđ pđ petio se gratificari putant.

Deduco Reduco Deduco

in hoc significatu cōtrarie significationis comitor. Assector ✠ Cice. in Catone. satiari delectatione non possum vt meesse nectutis requiē obtamē tūq; noscatis.

Ad corpus vsus est Columme. li.ix. fatiatq; semodi⁹ cibi i die bꝰ singulis cente tures.

Satiare Satura re. ambulo.

¶ Epitome capitis.cclxxix.

¶ Aduersor tibi q̄d sit notū est: auersor autē te/ est te cū auersione vultus detestor.

¶ Aduersor z auersor. Cap̄.cclxxix.

Aduersor. Auersor ✠ Qui. in fastis. Officioqz leuem nō auersat honorem.

AVersor tibi: et auersor te: de primo nihil dubij est. Scōm sumit significationē a gestu: quoties ab alī qua re quā detestamur: vultū auertimus. Quinti.in.xj. Aspectꝰ eñ semp eodē vertitur: quo gestus: exceptis q̄ aut dānare: aut cōcedere: aut a nobis remouere oportebit. Ut idē illud videamur vultu auersari: manu repellere. Maro. Dij talē terris auertite pestē. In Deuterono. z alijs plurib⁹ locis est. Gentes quas dñs auersat. i. detestatur/ atqz abominat: z a quibus p re odio vultū auertit. Multi tñ indocti legūt/ scribuntqz: aduersatur dominus. ¶ Epitome capitis.cclxxx.

¶ Leuo. i. alleuo: z labor: em: molestiāqz extenuo: nota autem significatio est sursum tollo: qđ dicit exalto. Subleuo. i. auxiliū/ defensionēqz p̄sto: aut alleuo. Alleuo autē. i. de imo sursum tollo: aut de miseria erigo. Eleuo/ extenuo: z imminuo: nec se aliter legisse meminit author. Propria tñ significatio est erigere: z quasi e tenebris sursum tollere. Ut q̄ in trutina qđ erigit/ minus valere cēset: ideo per trāslationē eleuare est imminuere estimationē: z p̄retiū rei: vñ recte Persius. Nec si q̄d turbida Roma Eleuet: accedas: examenqz improbū in illa Castiges trutina. Ceterū alter quoqz acceptū attestat Wācinellus dicēs sic. ¶ Eleuo itē significat in altū tollo. Plau. Lapedū lapidē hunc/ atqz eleua.

Wancinellus.

¶ De leuo z cōpositis suis. Cap̄.cclxxx.

Leuo Subleuo. Alleuo.

LEuo z alleuo/ z molestiam/ laborēqz extenuo. Hā p̄o illo significato: qđ est sustollo notū est. vt Liui.lib.xxj. Mox aqua leuat vēto: quū sup gelida mōtiū cacumina cōcreta esset. Subleuo/ auxiliū: defensionēqz p̄sto. Lice. Topyrus qui se naturam cuiusqz ex forma p̄spicere profitebat: derisus a ceteris est: qui illa in Socrate vitia nō agnoscerent: ab ipso autē Socrate subleuatus: quū illa sibi signa rationē a se deuicta diceret. Alleuo: in altum tollo: vel de imo: z vbi quid iacet atqz p̄iectū est: sursum tollo. Quin. Vidi multos: quoz supcilia ad singulos vocis conatꝰ alleuarent. Idē. Homini in aquā lapso: atqz vt alleuaret orāti. Inde p trāslationē ad q̄litatē fortune: vt idē. Quare nō petit vt miserū putetis: nisi z innocēs fuerit nō petit: vt afflictum alleuetis: nisi z probauerit sese infelicitatē: q̄ patrē amisit: qz q̄ oculos. Etiā nōnunqz subleuo p alleuo. vt apud Sueto. de Uespasiani vita. Dūqz surgit: ac nitit iter manꝰ subleuantiū extinctꝰ est. Eleuo: imminuo z extenuo. vt idē. Quinti. Nā quis ignorat q̄m id lōge sit honestissimū: ac liberaliꝰ disciplinis: z illo quē exigimus animo dignissimū: nō vēdere operā: nec leuare tanti bñficij authoritatem: quū pleraqz hoc ipso possint videri vilia: qz p̄tiū habēt. Nusqz memini in aliū sensum reperisse me. Nā Hiero. testatur quodā loco Esaie. Eleuatum est super limina templi debuisse trāsferre sublatū est: sed ad tollēdā ambiguitatē (ne quis putaret sensum esse talem qualis est sublatū est mihi pallium) ad aliud verbū recursum fuisse: p̄priū tñ erat sublatū vt idē Quinti. Tunc nefas est sublatis ad celum manib⁹ p̄clamare: manifesta mentit⁹es.

¶ Epitome capitis.cclxxxj.

¶ Perpēdo. i. exacte pōdero/ et examino: nō aut intelligo/ aut percipio. Expendo quoqz p perpēdo fere accipit. Appēdo. i. suspendo: aut ad lancē stateraāve pōdero. Impēdo. i. impertio: sed impēdeo est super caput iamiā casurū pēdere: ab vtroqz fit participiū impendēs: sed diuerse significationis. ¶ Impendere penultima longa pōt scribi cū apice sic/ impēdere qūo scribi solent/ ante qz ve ne queuis syllabe: vt vtraqz: vtreqz: vtriqz ꝛc.

¶ Perpēdo: expēdo: appendo: impēdo: z impendeo. Cap̄.cclxxxj.

Perpendo. Expēdo Appēpo Impendo. Impendeo. Impendens. ✠ Impēdere scōe coniugatiōis verbū quid significet.

PErpēdere est exacte pōderare/ atqz examinare: nō autē (vt aliqui volūt) intelligere/ atqz animaduertere. Licet. Quid in amicitia fieri oportet: q̄ tota virtute perpendit? Expēdere eiusdē fere significationis est. Idē in Uerrē. v. Deinde hec expendite/ atqz estimate. Idē offi.j. Que contēplātes expēdere oportebit: quid quisqz habeat sui eandēqz moderari: nec velle experiri/ q̄z se aliena deceāt. Appēdere est tū suspēdere: vt notū est: vt appēdi vuas: tū ad lancē stateraāve pōderare. Idē in Antoniū. Ut iam appendat pecunia nō numeret. Et in pemio orationum Aeschinis ac Demosthenis a se trāslatarū figurate ad incorporea transtulit. Ea putaui nō annumerari lectori debere: sed tanqz appēdere. Impendo habet participiū p̄sentis tale quale est ab impendeo. Ut admoniti sum⁹ cauēdū esse ne ista nos fallat ambiguitas: quale est apud eundem de senectu. Mortē igit impēdentē oibus horis timens: quis possit aio cōsistere. Hoc participium est ab impendeo: nō ab impēdo. Est aūt impēdere supra caput iamiā casurū pēdere: vt nubes impēdēt: z gladius ille equina seta appensus supra Dionysij cōuiue caput imminēs impēdebat. Impēdere ab impēdere apice distinguendum est.

¶ Epitome capitis.cclxxxij.

¶ Rapere res aliquas/ est eas violēter z celeriter auferre. At rapere personā est eā aut sicut alias res auferre: aut vitiare potissimū virginē. Eripere autē cū datiuo z actō est quasi e manibus alicui sua rapere: nō tñ semper ad vsum rapiētis. Itaqz in malū fere accipit: sed cum actō z ablto mediāte de: vel a vel ab vel abs: plerūqz in bonū: vt eripuisti ab hoste: sed interdū quoqz in malū: vt eripuisti a me filiā. Preripere autē nō regit sic ablt̄m: sed qui preripit: semper in suū vsum rapit: nō tñ pre illic antecessionē tēporis semp declarat: interdū tamen

tamē est ante rapere: sed potius in passiuo: vt prereptus morte: quasi preuentus.

¶ Rapto: eripio: ꝛ preripio. Cap̄.cclxxxij.

Rapere. Terē. in Andria. Sublime hunc intro rape q̄tuz potes. Uerg. li. j. Atq; illū in preceps pro no rapit alueus amnis. Eripio, preripio.

RApere manifestā significationē habet: quum de alijs rebus loquimur. Quū vero de personis duobus modis accipit. Uno q̄ ad res quoq; pertinet: vt apud Uerg. Quid faceret: quo se rapta bis coniuge ferret: Rapta dixit pro ablata. Et alibi. Raptas sine more Sabinas. Altero pro eo qđ est vim afferre siue vitiare: vel si nō aspectet: nec feminā loco deducat: quod proprie de virginibus que vitiate sunt dicit: vt apud Senecā qui eandē legē nō eisdē vertit bis repetit: quodā loco sic retulit. Rapta raptoris aut morte aut idotatas nuptias optet Alio loco sic. Uitiata vitiatoris aut mortem aut indotatas nuptias optet. Ab hoc verbo duo cōpositā sunt: eripio ꝛ preripio: quoꝝ primū quoties habet cū actō datiuū: fere in mala partē accipit: vt eripuisti mihi oēs bene viuendi facultates. Quoties vero ablatiuū cū prepositione a/vel ab: siue abs: plerūq; in bonā: vt eripuisti me a periculo. Interdū in mala: vt eripuisti a me filiā. Qđ verbū ita differt a preripio (preterq; q̄ nunq; hoc postulat tale ablatiuū) q̄ qui alteri aliquid eripit: pōt id nō in suos vsus eripere: vt eripuit illivitā: qui vero preripit: in suos ꝓprios vsus: capit: neq; prepositio illa antecessionē tēporis declarat. Lic. p Gallo. Demosthenes tibi preripuit ne esses primus orator. Tu illi/ne solus. Nō hoc intelligit Lice. q̄ Demosthenes huic aut alicui quid eripuerit (vt qui auferre nihil posset nōdum nato) aut priorē se fecerit. Nō enim Demosthenes primus oratorū antiquitate tēporis dicitur: sed facultate: neq; hūc solus Demosthenes etate antecessit: eo quidē magis qđ hic ipse equalis Ciceroni: nō potuisset inuicē antiquissimo illi aliq̄d ante auferre. Ergo ille preripuit tibi. i. rapuit sibi istā dignitatē: vt summus orator esse videat: futurus etiā solus: nisi tu partē in te illius laudis transtulisses: esseq; tu dign⁹ noīe oratoris: q̄uis nō equādus Demostheni: quo noīe adhuc post illū preter te dignum vidimus neminē. Nonnunq; hoc verbum significat antecapere: sed magis in passiuo: vt immatura morte prereptus nō potuit prestare qualē ꝓmiserat regē. Sūt em̄ hec verba Plinij Junioris de viris illustrib⁹: quasi dixisset: īmatura morte puēt⁹.

Prereptus.

¶ Epitome capitis. cclxxxiij.

¶ Titubare est pedib⁹ nōvalētis īsistere presentio: ebrietate: aut infirmitate se huc illucq; mutare: trāsferturq; ad animū: ꝛ ad linguam ac dentes. Nutare est ꝓprie male solidate molis ruinā mīnātis ac verticē tremētis: seu hominis caput agitantis aut animo titubātis. Uacillare est alterno motu inconstātem esse: qūo ꝛ naues vacue vacillant: ꝛ per translationē litere nō recte scripte vacillātes dicte sunt a Lice. ꝛ a turisconsultis testis nō satis cōstās vacillās. Transfertur enim ad animū quoq;

¶ Titubo: nuto: vacillo. Cap̄.cclxxxiij.

TItubare est pedibus nōvalētis insistere: quales sunt ebrij: aut infirmi: aut vulnerati: aut decrepiti senes: vt apud Quinti. At non tua culpa fames cepit: sed vulneratū iugulasti: tituban tē strauisti: fumantē incēdisti. Transferē etiā ad animū: vt apud eundē. Neq; vlla vnq; tāta fuerit dicēdi facultas: que nō titubet: aut hereat quoties ab animo verba dissentiunt. Titubare quoq; lingua ꝛ dētes dicūtur: hinc lingue ꝛ oris titubātia. Nutare est proprie alicuius male solidate molis ruinā mīnātis. De animo quoq; dubitante ꝛ nesciēte quo se potissimū conferat: nutare dicitur. Uacillare est alterno motu inconstantē esse: vt idē. Est ꝛ illa indecora in dextrū ꝛ sinistrū latus vacillatio alternis pedibus insistentiū. Cic. Quum ex eo in vtrāq; partē toto corpore vacillante quesiuit. Unde ꝛ naues vtiq; vacue vacillāt. Et idē Cic. de quodā pre infirma valetudine nō recte scribente inquit. Uacillantibus literulis. Ad animū quoq; trāsferimus: vt apud turisconsultos/de fide testis vacillāte: qui incōstātia ꝛ diuersa testimonia dixerit.

Titubo. Nuto. Uacillo. Titubare. Nutare. Uacillare. Mancinellus.

¶ Epitome capitis. cclxxxiiij.

¶ Uacare cū datiuo est operā dare: cū ablto vacuū esse et carere: sed vacam⁹ omnib⁹ q̄ nō habemus: nec caremus proprie quib⁹ egem⁹ nec caret q̄ nō sentit: deest vero quicquid desit. Uacat autē impersonale aut vacuū ꝛ non occupatum esse significat: aut inane ꝛ superfluū: aut placitū ꝛ libitū. Juuena. Si vacat ꝛ placidi rationē admittitis edā. Uergi. Et vacet annales nostrorū audire laborū: id est vacuum sit tēpus. ¶ Qđ Aeneas tūc nō fuisse innuit. en̄. j. vbi ea verba sic scribūtur. O dea si prima repetens ab origine pergā. Et vacet annales nostrorū audire laborū. i. si vacuū et placitū sit. Errauit ergo in hoc author noster qui putauit ea verba. ij. enei. sic haberi. Sed si tātus amor casus cognoscere nostros: ꝛ vacat ꝛc. quū illic subsequat. Et breuiter Troie supremū audire laborē. Mancinellus quoq; nonnihil in ipsum annotauit: dicēs Marcus Tullius li. j. Tuscu. ita scribit. Carere igitur hoc significat egere qđ habere velis: inest em̄ velle in carendo ꝛc. postea subijcit. Dicit etiā alio modo carere: quū aliquid non habeas: ꝛ nō habere te sentias: etiam si id facile patiare ꝛc. Subsequitur inde. Carere enim sentiētis est: nec sensus in mortuo: nec carere quidem igitur in mortuo est. Preterea carere de omnibus fere: non solum de illis quibus indiges dicitur. Plinius lib. xxviij. cap̄. j. de capra loquēs ait. Quod equidē miror: quum febri negetur carere: ꝛ Ouid. lib. xv. Metamor. Morte carent anime. Hora. Jtē lib. ij. carminū. Que caret ora cruore nostro. Tu vero lector attende vlterius errare illos qui volunt careo habere significatū quod habet desum. Duo enim careo significat: vt per Ciceronis verba patuit. Egeo scilicet: ꝛ non habeo: nec

idem eſt deſum: ⁊ non habeo: vt ignari quidã eſſe cõtendũt. hinc careo ſentiẽtis eſt. Aliud igitur eſt careo denariis: id eſt egeo denariis ſiue non habeo denarios. Aliud deſum: quo ita vtimur: deſunt mihi denarii.

¶ Vaco: vacat: ⁊ careo. Cap. ccclxxxiiij.

Vaco. ✠ Vaco ſi cũ ablatiuo tũ gaꝫ ſine ꝓpoſitione ꝓ careo accipitur.

VAcas ſapiẽtie: das operã ſapiẽtie. Vacas ſapiẽtia: cares ſapiẽtia q̃q̃ carere ꝓprie eſt vacare quibus indiges: qđ ſignificauit Cice. quũ inq̃t. Satiatis vero / ⁊ expletis iucũdi⁹ eſt carere: q̃ frui: q̃q̃ nõ caret is: q̃ non deſiderat. Improprie tñ dicim⁹ cares culpa: cares periculo: cares dãno: cum nomine tñ ſignificãte actionẽ quandã: ſiue qualitatẽ adiungimus a prepoſitionẽ: vt vacas a labore: vacas a cõponẽdo: vacas ab agricultura: vacas ab omni moleſtia. Similiter per nomẽ vacuus ſum ab oĩ occupatione: atq̃ ab omni ſolicitudine. Hoc autẽ verbũ quũ ſit imperſonale: queri poteſt quid ſignificet. Quint. inquit. Nõ imo oderit reũ verba aucupãtẽ: ⁊ anxiũ de fama ingenij ⁊ cui eſſe diſerto vacet. Hic videtur vacet accipi pro eo qđ eſt: curæ ſit. Idẽ alibi. Tunc inchoare hec ſtudia: vel non vacabit: vel non libebit: hic videtur eſſe pro eo qđ eſt / tẽpus vacuũ erit. Nã libebit idẽ eſt qđ cure erit. Et ne quis auderet immutare licebit ꝓ libebit. Plinius iunior (q̃q̃ infinita ſunt huiuſmodi exẽpla) querẽs q̃ nõ poſſet operã dare admirando cuidã philoſopho: ita ad amicum ſcribit: quo magis te cui vacat horror: quũ in orbem prorime venies (venies aũt ob hoc maturi⁹) illi te expoliendũ: limandũq̃ ꝓmittas. Quid igitur duas has ſignificationes huic tribuimus verbo: quũ preter id qđ ambiguum erit: vtrũ potius ſignificetur: ſuperuacuũ videaꝫ dicere: vel non vacabit: vel nõ licebit: ſatis ſit dicere: non vacabit: quo videbuntur fortaſſe duo illa ſignificari: quare exponamus vt cetera locos ita et illũ: cui eſſe diſerto vacet / vacuũ eſt: hoc eſt vacuũ tẽpus eſt: vel ſi vis / cui eſt vacuus animus: qđ ſignificauit Verg. quũ inq̃t. Sed ſi tãtus amor caſus cognoſcere noſtros: hoc q̃tũ ad voluptatẽ: quod eſt ſi libet. Deinde q̃tũ ad facultatẽ tẽporis: vel vacuitatẽ animi. Et vacet annales noſtroꝝ audire laboꝝ. Direrat eñ. Et iam nox humida celo precipitat: ſuadẽtq̃ cadẽtia ſydera ſomnos: quaſi nõ videreꝫ tẽpus illud tãtã narrationẽ pati: aut ipſa Dido eo tempore equo animo poſſet audire: quod audire cupiebat.

✠ Vacat q̃ñ eſt impersonale q̃d ſignificat.

✠ Iuuenal. Si vacat: et placidi rationeꝫ admittitis edã.

¶ Epitome capitis. ccclxxxv.

¶ Cõſciſcere fere ad mortẽ ptinet: vt ſit cõcitare ⁊ inferre ſibi mortẽ. Aſciſcere eſt remotũ aliquid quaſi ſcite vocatũ capere. Deſciſcere eſt ſe ab imperio: ductuq̃ alterius quaſi per defectionem ſubtrahere.

Conſciſco.

¶ De cõſciſco: aſciſco: ⁊ deciſco. Cap. ccclxxxv.

✠ Cice. Mario. Mortẽ mihi cur conſciſcis; mortem mihi ipſe conſciſcam. Cogante ad mortẽ tibi per teipſum cõſciſcendam. Aſciſcere eſt remotum aliquid / quaſi ſcite vocatum capere. Cicero de orato. Expertes eſſe prudẽtie: quam ſibi aſciuerũt. Idem in ora. qđ minime polite minimeq̃ elegantes ſunt aſciuerunt aptum ſuis auribus optimum quoddã: et quaſi adipale dictionis genus. Deſciſcere eſt ſe ab imperio ductuq̃ alterius ſubtrahere: vt milites a duce: populi a domino: diſcipuli ab opiniõe magiſtri / quã prius ſequebantur: preſertim ad alterius / vel imperiũ / vel ſententiam ſe conferentes.

cõſciſce rẽ cã nõ rẽ multe Aſciſco. deſciſco.

¶ Epitome capitis. ccclxxxvj.

¶ Aſſeuerare eſt inter ipſa argumẽta admiſcere vim animi / motumq̃. Quando videlicet fiduciam preferentes audacter / aut exclamamus: aut minaciter interrogamus: aut ſimile quid in approbationem facimus.

¶ Aſſeuero. Cap. ccclxxxvj.

Aſſeuero.

ASſeuerare eſt inter ipſa argumenta / probationeſq̃ admiſcere vim animi motumq̃. Quod declarat Quintilianus quum inquit. Altera ex aſſeueratione probatio eſt. Ego hoc feci: tu hoc mihi diriſti: et o facinus indignum. Et alibi. Quum preſertim quorũdam probatio ſola ſit in aſſeueratione / ⁊ perſeuerantia.

¶ Epitome capitis. ccclxxxvij.

¶ Exhibere ⁊ faceſſere / aut facere alicui negotium / eſt ipſum moleſtia / ac labore afficere: ⁊ vtplurimum per accuſationẽ: cuius cauſa videtur / q̃ negotium apud Ciceronẽ ſepe laborem ſignificat.

¶ Exhibeo: facio vel faceſſo negotium. Cap. ccclxxxvij.

Exhibere facere alicui negotium.

EXhibere illi negotium: vel facere vel faceſſere negotium: eſt alterũ moleſtia / ac labore afficere: frequẽter quidem per accuſationẽ. vt Cicero officio. iij. Criminabatur etiam quod Titum filiũ / qui poſtea Torquatus eſt appellatus: ab hominib⁹ relegaſſet: et ruri habitare iuſſiſſet: quod quũ audiſſet adoleſcens: negotium videlicet exhiberi patri: hoc eſt patrem accuſari: vel moleſtia / laboreq̃ affici. Nam negotium ſepe pro labore apud hunc preſertim legimus: vt quid negotij eſt iſta poetarum portenta conuincere: qđ operis: que exempla paſſim reperiũtur. Idẽ de natura deorum. Dij nec habẽt negotium ipſi: nec alteri exhibent. Quintilianus libro v. Ut vulneratus / aut filio orbatus non fuerit alium accuſaturus / quando ſi negotium innocenti facit: liberet eum nocẽs qui admiſerit: id eſt ſi innocentem cum facit. Cicero ad Appium. Quum eſt ad nos allatum de temeritate eorum / qui tibi negotium faceſſerent: id eſt accuſarent: infectarentur: ad penam vocarent.

negotiũ.

¶ Epitome capitis. ccclxxxviij.

¶ Deturbare eſt deorſum cũ violẽtia deiicere. Exturbare eſt violenter, eijcere e loco. Di-

sturbare dissipando: diruendoq; dissicere.

¶ Deturbo: exturbo: et disturbo. Cap. cccl xxxviij.

deturbo exturbo. disturbo ✠ Cic. ꝓ domo sua Etiã se videre distrahi a cõplexu suoꝝ: disturbari tecta: diripi fortũas.

DEturbare est deorsum cũ violẽtia deijcere. Uergi. Puppi deturbat ab alta exturbare e loco eundẽ in modum deijcere. Disturbare dissipando / diruendoq; dissicere. Quinti. Hõ em̃ discussos alicuius operis angulos: aut disturbatos parietes obijcimus. Cice. Ut dicere in hoc ordine auderet / se publicis operis disturbaturũ publice ex senat' sententia edificatam domum.

¶ Epitome capitis. cccl xxxix.

¶ Admonere est cum motu apponere: amouere remouere. Aduertere ad aliquid cõuertere. Auertere aliunde alio conuertere. Aduersus dicitur oppositus obiecto pectore. Auersus terga ostendens.

¶ De admoueo: et amoueo: aduerto: ꝛ auerto: aduersus: ꝛ auersus. Cap. cccl xxxix.

Admoueo. amoueo Aduerto. Auerto. Aduersus. Auers'.

ADmoueo manũ: appono manũ. Amoueo manũ: remoueo manũ. Aduerto oculos / mentemve: aliquo oculos / mentẽve conuerto. Auerto oculos aut mentẽ: aliunde cõuerto oculos / aut mentẽ. Aduersus oppos't' / oppositio pectore / atq; obiecto. Auersus terga ostendẽs. Unde illud Tullianum aliquanto obscenius: sed ad rem declarandam pertinẽs. Et aduersus / ꝛ auersus impudicus es.

¶ Epitome capitis. cccxc.

¶ Consternere est corpus sternendo conturbare. Consternari animo turbari: vnde fere consternatus animo dicitur.

¶ Consternere ꝛ consternari. Cap. cccxc.

Consternere. Consternari. ✠ Sallustius. Qua victoria elati hostes nr̃i territi atq; animis consternati discesserẽ.

COnsternere est corporis. Cõsternari aũt animi: quum mẽs turbata est: ꝛ de statu mota: et quasi humi strata. Ideoq; sepe cõiungi a nõ videmus vt consternatus animo. Sallu. tamẽ hist. j. inquit. Equi sine rectoribus exterriti / aut sauci consternantur: quum sit vsitatius consternuntur.

¶ Epitome capitis. cccxcj.

¶ Placere sibi est superbire dote aliqua aut bono quo cõfidit / cũ inferiorum contemptu idẽq; quasi est admirari se. Sed non placere sibi / aut displicere sibi: manifeste sunt significationis: sicut aliquid ꝓter se: qõ laudi dari solet. ¶ Nã mirari quasi ꝓ imitari dicitur. Unde Luca. Admiratorq; Catonis. Sicut aũt dicitur quis placere sibi aut mirari se: ita ego placere mihi ꝛ mirari me ꝛ tu tibi ac te: ꝛ ita in consimilibus.

¶ Non placeo: displiceo ꝛ placeo mihi. Cap. cccxcj.

Nõ placeo ꝛ displiceo mihi.

NOn placeo mihi: et displiceo mihi: ab illo placeo diuerse significationis sunt: ꝓter negationẽ. Nam ea ꝓma aperti intellectus sunt: vt dehora. Cice. Nunq; mihi minus q; hesterno die placui: ꝛ in Philip. Quũq; de via lauguerẽ: et mihimet displicerem. Tertium est idem quod superbio dote aliqua: bonove / qõ mihi adsit: ꝛ glorior: ꝛ mihi eo nomine confido: plerũq; cum inferiorum contemptu. Quintilianus. Placeas licet tibi: opum tuarũ fiducia diues si mihi idẽ inuidere nõ expedit pares sumus. Pene in hunc sensum accipitur mirari se. Nã id efficere in alterum laudabile est: vnde apud eundẽ de Socrate dicitur. Nã ideo dictus est εἴρων id est agẽs imperium: et admirator aliorũ tanq; sapientum. De seipso crebrius in vitiũ est. Idẽq; se silentio parricida miraretur. Ualerius. Martial. Ipse ego: quẽ dixi / quid dentẽ dente iuuabit. Rodere: carne opus est: si satur esse velis. Ne perdas: operam / qui se mirantur in illos Uirus habemos hec nouimus esse nihil. Se mirantur dixit: quasi sibi placent: vel de se magnifice sentiunt.

Mirari se.

¶ Epitome capitis. cccxcij.

¶ Morore: ꝛ maneo te vulgus exponit per expecto: sed id fit apud poetas. Nã oratores morore te ꝓ retineo te: aut detineo te dicunt. Maneo aũt cum accusatiuo ꝓ eo quod est futurum est / cum datiuo.

¶ Morore / et maneo te ꝓ expecto. Cap. cccxcij.

morore Maneo te.

MOrore: ꝛ maneo te: a quibusdam exponunt̃ ꝓ expecto. Sed mea tamẽ sententia magis poetice q; oratorie. Uergi. Et tua ꝓgenies mortalia demorore arma. Terent. Quem hic manes? Oratores potius accipiũt morore / ꝓ retineo te: ꝛ in mora teneo. Ideoq; hec duo verba sepe iunguntur: vt apud Quintilia. Quid me adhuc pater detines? Quid moraris abeuntẽ? Maneo ꝓ eo quod est futurum est: vt ipse accipio apud ipsos interdum etiam poetas. Uergilius. Te quoq; magna manent regnis penetralia nostris. i. tibi futura sunt. Cice. Cuius te fatum: sicut Curionem manet: hoc est cuius fatum tibi futurum est: sicut fuit Curioni.

¶ Epitome capitis. cccxciij.

¶ Conflare ac contrahere es alienũ: est fieri debitorem: dissoluere es alienum: est contractum restituere pluribus.

Cõflare cõtrahere et dissoluere es alienum q̃d est.

¶ Conflare / siue contrahere es alienum quid sint / ac dissoluere. Cap. cccxciij.

✠ Sall. Alienũ es grãde cõflauerat: quo flagitiũ aut facinus redimeret.

COnflaui es alienum: et contrari es alienum: idẽ est quod factus sum debitor: alieno pecunie. Dissoluo es alienum / idem est quod contraxeram eris alieni restituo: ac pluribus soluo vel quasi catena / qua alligabar me soluẽda pecunia dissoluo. Quintilianus. Non ego es alienum luxuria contraxi. Cicero. Patri persuasi vt alienum es filij dissolueret: quib' exẽplis plena sunt omnia.

¶ Epitome capitis. ccexciiij.

Liuius lib. j. Et romā in de freqn ter migratū est a parētibus maxime ꝛ ꝑ pinqs rapturum.

¶ Migrare est domicilium mutare: ꝛ alio se ad habitandū cōferre relicta propie habitatione: cui sic significant cōposita emigro: demigro: cōmigro: salua tñ significatiōe prepositionis. Ūñ remigrare est in pristinū domicilium. Trāsmigrare aūt in lōgioris loci domicilīū habitationē mutare. Immigrare vero in domū aliquā habitādi gratia ire. Quocirca morientes migrare dicunt: sed apud doctos cū appositione hmōi / aut simlis claulule evita: hac vita: ex hoc mūdo: aut ad inferos: aut ad superos: ad infernas sedes. Milites autē nō migrare: sed discedere dicunt. Decedere ꝫ accipiat nōnunq; ꝑ discedere: aut recedere: tñ propie est a mandato custodie sue loco recedere: quē q; morientes derelinquunt: ideo dicunt decedere: sed si nihil addatur intelligitur vita. Excedo autem vult vt exprimatur particula vita: aut e vita.

Migro. Emigro Demigro. Commigro. Remigro. Trāsmigro. Immigro.

¶ Migro et decedo: discedo ꝛ recedo. Cap. cccxciiij.

MIgro decedoq; sic a discedo recedoq; differūt: q migrare est domicilīū mutare: et alio se ad habitandū conferre: relicta priore habitatione. Et est apud iurisconsultos titul⁹ de migrādo. Sīa huic sunt emigrare: demigrare. commigrare. Remigrare aūt reuerti in pristinū domicilīū. Trāsmigrare est in longiquioris loci domicilium / habitationēve migrare. Immigrare in domū aliquā habitandi gīa ire. Ea propter hoies q morīunt: migrare dicunt. Sz recti⁹ cū appositō q; sine appositō: vt multi faciunt nesciētes. Cice. cū appositō solere loq: vt de repu. li. vj. Anteq; ex hac vita migro: cōspicio in meo regno: et his tectis. ꝑ. Corne. Scipionē: ꝛ Quint. in corpore projecto. Seu quū ad infernas sedes aīa migrauit. Etem q morīunt: tanq; domicilīū corpis relinquētes: alio ad habitandū dūtaxat aīa se trāsferunt. Cōtraq; nequaq; milites quū castra mouēt: aut de statione / munitionibusve decedūt: migrare dicunt: vtpote vbi domicilīū nō habuerunt: nec in domicilīū se conferūt. Decedere q̄q; accipiat nōnunq; ꝑ eo q̄ est discedere / aut recedere: tñ ꝓprie est a mādato custodie sue loco recedere. Ūñ cōsules: procōsules: presides: ꝓtores dicunt ex puincia decedere. Itē presidia de vrib⁹ atq; castellis. Sine appositione intelligit ꝑ mori quasi a custodia ꝛ gubernatione corporis ꝑficisci. Cic. de senectu. Uetatq; Pythagoras sine iussu imperatoris i. dei de presidio ꝛ statione vite decedere. Idē de repu. Ideoq; ꝛ tibi Publi. ꝛ ceteris oībus retinendus est aīus in custodia corporis: nec in iussu ei⁹: a quo ille est nobis datus ex hoim vita migrādum est: ne assignatū vobis a deo mun⁹ humanū defugisse videamini. Eo igit mō ōr decessit: quo ōr defunctus vt subintelligat vita. At in excedo addit vita: nō subintelligit. Idē in Antoniū. In ipsa cura et meditatione obeūdi sui muneris excessit e vita.

Discedo. Decedo

Excedo

¶ Epitome capitis. cccxcv.

¶ Precari deū aut simile q̄d sine dativo expresso aut subintellecto / notū est q̄d sit: sed cū dativo est imprecari: hoc est precando deos / optare alicui bonā: aut malā fortunam: imprecamur tamen potius malam.

Precor cū dtō. Impreor.

¶ Precor ꝛ imprecor. Cap. cccxcv.

DRecari q̄d significet: certū est: quū merū accusatiuū habet. Adiuncto aūt dativo idē est qđ imprecari: hoc est optare alicui deos precādo / bonā fortunā / aut malā: q̄ dativus sepe subintelligit: vt apud Marcū Tullium in Pisonē. vt oēs sui ciues salutē in columitatē: reditū precarent. quo mihi cōtingit: an quo tibi proficiscenti euenit: vt oēs execrarent: male precārētur. Et Quin. Inde fugiētia vela longo visu prosecuti / facilē emptionē: secūdos ventos: placidū mare: nō sic si ipsi navigarem⁹ / precati sumus. Cū dativo idē. Sz si tātopere eflagitant / q̄q; tu affirmas permittam⁹ vela vētis: ꝛ ora soluentib⁹ bene precemur. De imprecamur vero hoc eiusdē sit exemplū. Non imprecamur: debilitates naufragia: morbos: paup sit: ꝛ amet quamcūq; meretricē: et amare non desinat. Qđ crebrius accipitur in malum.

Ora legunt peritiores.

¶ Epitome capitis. cccxcvj.

¶ Dices venuste: habui orationem: non feci. Contra feci sermonē: potius q̄q; habui: nonnunq; tamen / ꝛ habui.

Habui oronem Feci sermonem.

¶ Habeo oronē: facio sermonē. Cap. cccxcvj.

HAbui orationē: nō feci orationē: feci sermonē poti⁹ q̄q; habui. Nonnunq; etiā habui. Cice. de senectu. Cyrus quidē in eo sermone: quē moriēs habuit: quū admodū senex esset: negat se vnq; sensisse senectutē suam imbecilliorem factā / q̄q; in adolescentia fuisset.

¶ Epitome capitis. cccxcvij.

¶ Habere cū infinitiuo / ꝛ accusatiuo idē est qđ gerundiuū nomē cū substātiuo suo ꝛ verbo est. Habere aūt cū infinitiuo absoluto idē qđ gerundiū in dum cū verbo est ꝛ dativo: habeo quoq; videt interdū accipi pro volo. Exē pla sunt in textu: vt tm̄ habeo polliceri: id est tm̄ pollicendū est mihi: habeo conuenire debitores: id est cōuenīēdi sunt mihi debitores.

Habeo pollicēri.

¶ Polliceri conuenire et audire habeo. Cap. cccxcvij.

TAntum habeo, policeri: inq; Cice. ad Lentulū. Idē in Catone maiore. Neq; eos solū conuenire habeo / quos vidi: sed etiā quos audiui et lenire. gi. Idē de ora. Audire habeo q̄d hic sentiat. Conuenīēdū: conueniendū: audiendū est mihi: qđ probatur ex illo: licet diuerso loquēdi modo qualis apud Quinti. Adeo ludibrijs misere sum diuersitatis implicitus: vt impetrandū a vobis habeā odij mei fauorē. i. vt impetrandus mihi sit a vobis odij mei fauor: qđ lz cōmutari in superiorē modū / sic vt impetrare habeā odij mei fauorē: sicut contra illū in hunc / sic tantū habeo pollicendū: neq; eos solū cōue-

Conuēniendus est.

uendos habeo:audiendã habeo huius sententiam:vel habeo pro volo:vt non mirũ sit/quare aliqui legant/aueo:sed non recte legere eos ex illis Cesaris Augusti verbis ostenditur:quũ dixit. Quid aliud habeo/q̃ deos immortales precari?

¶Epitome capitis.cccxcviij.

¶Mereor de te est aliquid in te confero:bene mereor de te/est aliquid beneficij in te confero:male mereor maleficij. Demereor: id est bñ de te mereor. Emereor: id est expresse mereor. Emeritus sum:id est extra merendi officium sum donatus rude:quũ sit/qui pro me opus agat:id est laboret. Unde milites q̃ presenio amplius militare nõ possunt:ꝛ gladiatores qui non amplius dimicare:donãtur rude:id est virga qua dimicantes dirimãt:si legẽ excedãt: hinc per translationẽ etiã boues qui amplius arare nõ valẽt/dicũtur emeriti.

Mereor de te. Bñ mereor. male mereor de te. Demereor. Emereor. Emeritꝰ Emeriti Opꝰ agere.

¶Mereor ꝛ eius composita. Cap.cccxcviij.

Mereor de te: est aliquid in te confero. Si bñficij quidẽ:bene mereri de te dicor. Si autem offensionis de te male mereri. Nonnunq̃ vtrunq̃ reticemus: sed in ambiguũ sensum:vt quid de te sum meritus. Nonnunq̃ per negationem sic: hoies nihil de me meriti: id est qui nihil in me beneficij: aut officij contulerunt. Quibus exemplis omnes M. Tullij libri scatent. Demereor quoq̃ pro bñ de aliquo mereor accipit: sed cũ accusatiuo:vt Ouid. heroidũ. Dic mihi quid feci nisi nõ sapienter amaui? Crimine te potui demeruisse meo. Et Quin. Simulvt pleniore obsequio demererer amantissimos mei. Emereor idẽ pene est qd mereor: preteritũ eius emeritus. Unde emeriti stipendia: qui militia perfuncti sunt nominantur. Et in significatione passiua: stipẽdia emerita: vt idem. Emeritis huic bello stipendijs: et per translationem a Uerg. Emeriti boues dicuntur:ꝛ quedã alia. Emeriti aũt senes solent habere eos qui pro se laborẽt: qui dicuntur pro alio opus agere. Quint. de apibus inquit. Habebam qui pro me opus agerent.

¶Epitome capitis.cccxcix.

Refero ad senatum ꝛ ad populuz tuli. Senatusconsultum. rogatio. Refero acceptũ. Refero acceptũ in bonã ꝛ non nunq̃ in malam partem.

¶Refero ad senatũ: id est consulo senatum: vnde fit senatusconsultũ. Ad populũ tuli:id est cõsului: vnde rogatio que instar est legis. Refero acceptũ: id est fateor me abs te accepisse: tam bonũ q̃ malum: aut habeo pro recepto: licet non receperim: vnde fit acceptilatio:nõ accepti relatio:vnde etiã acceptũ fero pro eodẽ dicimus. Retuli expensum:id est rationem de expensis exhibui.

¶Refero ꝛ fero. Cap.cccxcix.

Retulit Pompeius ad senatũ: id est cõsuluit:in eadẽ tamẽ sententia põpeius ad populum tulit:ex illo fit senatusconsultũ. Ex hoc rogatio que instar est legis. Dicimus preterea refero tibi acceptum/pro eo qd est fateor me hoc abs te accepisse:neq̃ id modo in bonam partem:verũetiã in malã:vt pro Deiotaro. Cice. Uitam acceptam refert clementie tue,idem in Antoniũ. Omnia deniq̃ que postea vidim⁹ (quid autẽ mali non vidimus?) si recte ratiocinabimur:vni accepta referemus Antonio. Idem est fero tibi acceptũ:siue pro eo qd est habeo pro recepto abs te/qd mihi debebas: etiã si solutio nulla intercesserit: vnde fit acceptilatio:quã Justinianus per interrogationẽ ꝛ responsionẽ fieri vult. Retuli expẽsum:id est rationem de impensis confeci vel exhibui.

Acceptilatio. Retuli expẽsuz.

¶Epitome capitis.cccc.

¶Exhorreo hãc rẽ:id est expauesco. Abhorreo ab hac re.i.alien⁹ sum ab hac re. ¶Mancinellus docet dictũ esse etiã abhorreo hanc rẽ:id tamen rarissime: vt nescias an legendũ sit obhorreo. Uerba M. Hãcinelli sunt. Abhorreo non solũ ablatiuo iungitur: sed etiã accusatiuo. Catullus enim ait. Seuaq̃ abhorrebas Prisci precepta parentis. Porphyrio itẽ Ode.iij.lib. videlicet quẽ mortis timuit gradum ait. Quẽ mortis inquit gradum abhorrere potest:qui monstra maris ꝛ asperrima saxa sine lachrymis videre potuit? Apule.li.x. Meta. Nã ꝛ quid potissimũ abhorrere asinus excogitantes scrupulose ꝛc. Pli. lib.x.cap.penulti. In omni alio vsu acriora abhorrentes. Calepinus autẽ plura affert eiusdẽ locutionis exẽpla. Quale est illud Ti. Liuij.lib.iiij. Parũ abhorrens famã ampliatam. Et illud Sueto. de August. Nam pumillos/et distortos ꝛ omnia generis eiusdẽ: vt ludibria nature:maliq̃ hominis abhorruit. Lactan. lib.iij. Non est sapientia si cetũ hominũ abhorret. Addit idẽ. Forte decepit Laurentium vallã ab prepositio que ablatiuũ exigere videtur: sed si hoc in pleriseq̃ verbis fiat:non tamen in omnibus:sicut in aboleo:abluo:et huiusmodi:que actũ nõ abltũ postulant. Ambro. li.j. officio. Abhorret:id est aliena est: quandoquidem ab efficiẽdo dictum putamus/quasi efficiũ. Sane sicut quidã obhorreo p abhorreo:aut exhorreo vsurpãt: sic ꝛ abhorresco:vt Lactã. de ira. Quem terra contremiscit: et latebre tartaree ꝛ demones abhorrescunt: vbi ergo in tertu est:hoc semper addẽdum est fere/vt sit fere semper:quia melius ꝛ venustius cum ablatiuo construitur. ¶Cicero pro cluẽtio. Nemo illum auditu: nemo congressione: nemo sermone:nemo conuiuio dignum iudicabat:omnes aspernabantur:omnes abhorrebant:omnes vt aliquam immanem/ac pernitiosam bestiam/pestemq̃ fugiebant.

Abhorreo. Mancinellus. Joan. Theo.

¶De exhorreo ꝛ abhorreo. Cap.cccc.

Exhorreo hãc rem:idem est quod expauesco. Abhorreo ab hac re: idem est quod perquam alienus sum ab hac re: hoc semper postulat huiusmodi ablatiuum:illud vero nunq̃:sed accusatiuum.

Exhorreo. Abhorreo.

¶Epitome capitis.ccccj.

¶Bene mecum agitur:id est in bona conditione sum:ꝛ bene mihi succedit:similiter pre-

clare:ꝛ optime ꝛc. Et nonnunq̄ conſimiliter actiue:vt bene tecum egerunt ciues:ſed actū eſt de aliquo:ſemper in malā partē accipitur: pro eo qđ eſt periit: nec amplius de eo ſpes eſt.

¶ Bene agi cū aliquo quid ſit:ꝛ quid actum eſſe. Laꝑ.ccccj.

Agi cuꝫ aliquo.

BEne mecū agitur:idē eſt quod in bona cōditione ſum:item preclare tecum agitur:optime cum illis agitur: melius cū hominib⁹ ageretur:ſi paruo contenti eſſent: ita male mecum agitur et peius:incōmodiuſve/ et peſſime. Cicero. Cum illo vero quis neget actum eſſe preclare: mecum incommodius? Nonnunq̄ actiue. Ualerius Mart.li.v. Bene egiſſent Athenienſes cum Miltiade:ſi eū poſt trecenta milia Perſarū Marathone deuicta/in exilium protinus miſiſſent: ac nō in carcere/et vinculis mori coegiſſent. Actū eſt ſemper in malā partem accipitur: vt actū eſt de republica:id eſt reſpublica extincta/deſperata ꝛ perdita eſt.

Actū eē

¶ Epitome capitis.ccccij.

¶ Salio:id eſt ſaltum facio:interdū quaſi ſalto. Salto autem: id eſt tripudio:qđ vulgo dicūt chorizo:peritiores choream duco: ſaltus eſt incompoſitus:vt ceruorū:agnorum:canū: leporūq̄:ſaltatio hominū quod tripudiū vocant: idemq̄ dicitur ſaltatus:ſed non ſaltus.

Salio. Salto. Saltus. ſaltatio. Saltat'. ♣ Sal. Sꝫ i hꝭ Sempro nia que multa vitatio re atque forma:p̄ terea vi ro libe riſq̄ ſatꝭ fortuna ta fuit: li teris gre cis atq̄ latinꝭ do cta pſal lere ꝛ ſal tare ꝛ cā tare ele ganti⁹ cū neceſſe é probe.

¶ Salio:ꝛ ſalto. Laꝑ.ccccij.

SAlio vnde ſaltus:pro eo quod eſt ſaltum facio:ſalto tripudio:vnde ſaltatio. Interdum ſalio pro ſalto. Uergi.ij. Georg. Mollibus in pratis vnctos ſaliere per vtres. Quid autem diſtent ſaltus:ꝛ ſaltatio notum eſt. Saltꝰ em̄ eſt qualis ceruorū leporūq̄:ſaltatio vero illa hominum iactatio: quam vulgo tripudium vocant. Et licet ſalio pro ſalto dacie cō accipiatur:non tamen ſaltus pro ſaltatio: ſal tuſve:que etuſdē ſignificationis ſunt. Liu⁹. Ferre:ac per vrbem ire cum tripudijs: ſolenniq̄ ſaltatu luſſit.

¶ Epitome capitis.ccccliij.

¶ Abdicare eſt expellere filiū a bonis pater nis patre adhuc viuo. Exheredare poſt mortem: ideoq̄ grauius eſt abdicari: quod etiam riſq̄ ſatꝭ exheredationem continet: quā exheredari. fortuna Abdicare etiam eſt quaſi priuare: ꝛ alienum ta fuit: li dicere: vnde Liuius lib.iiij. Dictator bello teris gre ita geſto in vrbem rediit: magiſtratuq̄ ſe abcis atq̄ dicauit. Item repudiare vt Terē. Generum latinꝭ do abdicat. Item negare: ſed id apud veteres. cta pſal- Dacu. Regno expellunt: conſanguineam eſlere ꝛ ſal ſe abdicant.

¶ Abdico ꝛ exheredo. Laꝑ.ccccliij.

ABdicare eſt expellere a bonis filium: dum viuit pater. Exheredare vero poſt mortem. Sed abdicare eſt grauius: qđ etiam in ſe exheredationem continet.

¶ Epitome capitis.ccccliiij.

¶ Ad me ſpectat: id eſt pertinet: ad mortem: perniciem: exitium: ſeu interitum ſpectat: id eſt reſpiciendo tendit.

¶ De verbo ſpectat. Laꝑ.ccccliij.

AD me ſpectat. i. ad me ptinet. Ad mortem ſpectat: id eſt ad mortem quaſi reſpiciendo tendit. Cicero officio. lib. iij. Ad extremum ſi ad perniciē patrie res ſpectabit patrieſalutē anteponat ſaluti patris. Quintilianus in paupere amatore. Et quod ad peſſimum ſpectat euentum: miſerabilis ſis oportet: vt amator eſſe videaris.

Spectat ad me. Spectat ad mortem.

¶ Epitome capitis.ccccv.

¶ Conuenit hoc nobis. i. conueniens eſt et decens aut vtile. Conuenit inter nos. i. conſtat et controuerſia ſeu diſſenſione caret. Juuena. Seuis inter ſe conuenit vſis. Conuenit mihi hoc tecum. i. ſentio de hoc vt tu. Interdum hoc dicitur tantū hoc conuenit. Interdū ſolū conuenit. Et in plurali cum ſuppoſito. Unde Terē. Hec fratri mecum nō cōueniunt. Eſt vbi conuenio cum accuſatiuo conſtruitur. vt in lib. iij. dictum eſt.

¶ Cōuenit nobis ꝛ cōuenit inter nos quomodo differant. Laꝑ.ccccv.

COnuenit hoc mihi aut conuenit hocvobis. i. decēs eſt ꝛ cōuenientes. Cōuenit hoc inter nos. i. conſtat et controuerſia caret. Conuenit mihi hoc tecū. i. ſine cōtrouerſia eſt inter nos: qđ ego dixi. Conuenit tibi mecū. i. ſine cōtrouerſia eſt inter nos: qđ tu dixiſti. Nōnunq̄ ſine ſuppoſito: vt conuenit inter nos. Nonnunq̄ ſine appoſito ſed tñ ſubintellecto: vt hoc conuenit. Nonnunq̄ ſine vtroq̄ vt cōuenit.

Conuenit nobiſ Conuenit inter nos. Conuenit mihi tecū: aut tibi mecum. Conuenit.

¶ Epitome capitis.ccccvj.

¶ Variꝭ modis dicit quis obuius: vt obuiꝰ tibi fio: obuius ſum tibi: obuiū me tibi fero: obuiū me tibi fortuna obtulit: obuiū me tuli: more Uergiliano: obuiā veni: obuiā proceſſi: obuiā fui: obuiā exiui: obuiā me tuli: obuiam factus ſum: ſed potius obuius. ¶ Dictū aūt fere volūt de minore ad maiorē vt obuius factus regi: exiui obuiam regi. Rex habuit me obuiū: ſed fit vterq̄ alteri obuius: ꝛ in itinere ſuo rex habet milites obuios ꝛ milites in ſuo regē. Exire autē vel procedere obuiā: eſt humiliantis ſe aut exhibentis humanitatem.

Obuiuꝫ eſſe aut fieri. ♣ Obuiam variat p diuerſaverba.

¶ Obuio tibi ꝛ obuiꝰ tibi fio ꝛc. Laꝑ.ccccvj.

OBuio tibi ꝛ obuiꝰ tibi fio: obuiꝰ ſum tibi: obuiū me tibi fero: obuiū me tibi fortuna obtulit. Cic. Fit ei obuiꝰ Clodiꝰ. Uergi. Cui mater media ſe ſe tulit obuia ſylua. Domitius Apher apud Quin. Forte vos in illa ſolitudine obuios caſus miſere mulieri obtulit. Obuiā quoq̄ per eadē ꝛ p alia pluraverba variat: vt obuiā proceſſit: obuiam tui: ꝛ alia multa.

¶ Epitome capitis.ccccvij.

¶ Similiter varie dicitur quis ſibi finem ſeu ſummum bonum proponere: vt in textu patet. Neq̄ tamen verba textus negligenter legēda ſunt; nam preter philoſophorū de ſum-

mo bono placita: q̃ illis explicant: operep̃e-
tium est scire: terminare: finire: metiri: talem
vsum habere. Nam terminare oia volupta-
te: est constituere finem omniũ in voluptate.
Metiri nature bonis singula esse bona qua-
tenus nature vtilia sunt.

¶ De verbis ad finitionẽ pertinen-
tibus. Cap̃.cccclvij.

Finẽ p̃o ponere.

EPicurus oia terminat voluptate.
Zeno cũcta finit honestate. Hiero.
vniuersa determinat finitq̃ indolẽ-
tia corporis. Carneades singula me
titur nature bonis. Aristippus nihil non ad
commodũ suũ refert. Pyrrhon nihil reliquit:
q̃ nõ reuocet ad scientiã. Ille summũ bonũ
in gula cõstituit: ego bonũ ipsum pono in di-
lectione dei. Tuus finis ad quẽ tẽdis tibipsi
ignotus est. Tot igitur verbis vnam: ean-
demq̃ rem declaramus: que exempla passim
inquirentibus sese offerent.

¶ Epitome capitis.cccclviij.

Ad cõiecturã p̃tinentia.

¶ Consimiliter et coniecturam facere.
¶ Coniectare ⁊ coniecturare ⁊ coniecturam
facere ⁊ cetera p̃o eodem accipiuntur.

¶ De verbis ad coniecturam per-
tinentibus. Cap̃.cccclviij.

& Cice. Cor. nisi q̃tũ co-piam hẽ-rens: cũ ipse cõie-ctura cõ-sequi po-terã: tum er literis tuis co-gnoui.

COniecto: cõiecturo: coniecturam fa
cio coniecturã capio cõiecrura con
sequor: coniecturacolligo: cõiectura
duco: p̃o eodẽ accipiunt aut parũ
differunt: q̃ efficacius quiddã est in cõiectu-
ra consequor: ⁊ coniectura colligo: q̃ in cete-
ris: quorũ exempla adducere longum esset.

¶ Epitome capitis.cccclx.

Ad scientiã pertinentia.

¶ Itẽ nõ ignoro aut scio varie dr: vt in textu
patet: sed ⁊ plurib⁹ modis idẽ dici põt: vt non
me latet: non ignoro: certo scio: compertũ ha-
beo: cognosco: ⁊ aliis non paucis.

¶ De verbis ad notitiam perti-
nentibus. Cap̃.cccclx.

ON me fallit: non me preterit: nõ me
fugit: nõ me capit: idẽ significare q̃
nõ ignoro Quintil. author est.

¶ Epitome capitis.cccclx.

¶ Preterea varie dicere ⁊ te in aliquo spem
habere. Sed capio spẽ de te: cõcipio spẽ: du-
co in spem: voco in spẽ: ingredior in spẽ: non
tm̃ spei firmitatem significant: q̃tum colloco
et repono in te spem.

Ad spez pertinẽ-tia.

¶ De verbis ad spẽ pertinẽtib⁹. Cap̃.ccccx.

CApio spem de te: concipio de illo
spem. Duco in spẽ hui⁹ negotij.
Voco in spem: ingredior i spem:
non tm̃ spei firmitatẽ significant:
q̃tũ colloco in te spẽ ⁊ repono in
te spem. Cice. In quo maiores natu spem di-
gnitatis sue collocarẽt. Quint. In quo spem
vnicam senectutis reponebam.

¶ Epitome capitis.ccccxj.

¶ Ad hoc multifariam te memorẽ dicas: vt
in mentẽ venit mihi: occurrit mihi: succurrit
mihi subit mihi: sed hoc vltimũ frequẽter de
commiserante dicit. Reperitur etiam subeo
cũ accusatiuo quasi subintro ⁊ inuado: vt se-
ra penitentia subijt regem.

Ad memoriã p̃tinentia Succurrit mihi. Subijt mihi. Subijt me.

¶ De verbis ad recordationẽ per-
tinentibus. Cap̃.ccccxj.

AD mentẽ venit mihi: occurrit mihi:
succurrit mihi: subit mihi: p̃o eodẽ
accipi solent. Sed hoc vltimũ fre-
quenter quoq̃ ad miserationẽ: vt
Quin. Nobis p̃o natura aduersus exanimes
ingenuit: nõ solũ miserationẽ q̃ cogitationi
nostre subit: sed etiã religionem. Vbi non ita
decuisset: succurrit: occurrit: ⁊ in mentẽ venit.
Verg. Subijt chari genitoris imago. Subijt
deserta Creusa. Vbi nequaq̃ decuisset: in mẽ
tem venit mihi de charo genitore: ⁊ de Creu-
sa deserta. Jũgitur etiam hoc verbum cũ ac-
cusatiuo: vt Curtius. Sera penitentia subijt
regem.

¶ Epitome capitis.ccccxij.

¶ Quinetiã videas: videre licet: cernere li-
cet: cernere est: p̃o eodem accipt solent. Ut q̃
de ceteris textus exempla ponit: addam dũ-
taxat de vltimo illud sexto Eneidos. Hecnõ
⁊ Tityõ terre omniparẽtis alumnum Cerne
re erat ⁊c.

¶ De verbis ad visionem perti-
nentibus. Cap̃.ccccxij.

Ad visũ pertinẽ-tia.

JDeas: licet videre: licet cernere:
apud quosdam etiam cernere est
p̃o eodẽ accipiuntur: vt itaq̃ vi-
deas iustos iniustis rebus maxi-
me dolere: imbecillib⁹ fortes: mo-
deratos immodestis. Licet videre nõnullos
tanta stultitia: vt vix differant a natura bruto
rum. Licet ora ipsa cernere iratoꝝ vt imiten-
tur. Ciceronis hec exempla sunt.

¶ Epitome capitis.ccccxiij.

¶ Varia quoq̃ est perorandi atq̃ concluden
di operis ratio: vt in textu videre licet.

¶ De verbis ad finẽ operis perti-
nentibus. Cap̃.ccccxiij.

Ad finẽ operis pertinẽ-tia. & Verbum habeo i extremo materie elegãtis-sime po-nitur.

HAbes que sentiam Brute de ra-
tione dicendi. Hec habui de ami
citia que dicerem. Hec sunt que
dicenda putaui hoc tẽpore. Sunt
verba Ciceronis ad extremũ ma
teriẽ a se tractate: quibus et ceteri authores
vti solent. vt Quin. Habes Marcelle victori
quibus precepta dicendi adiuuari posse per
nos videbantur. Et iterum. Nihil habui am-
plius quod in vniuersum preciperem. Et ite-
rum. Hec fere sunt emendate loquendi: scri-
bendiq̃ partes.

¶ Epitome capitis.ccccxiiij.

¶ Necnon ⁊ mandatum aut preceptum sen
institutum esse variis modis consequi possu-
mus: vt sequentibus.

¶ De verbis ad authoritatẽ per-
tinentibus. Cap̃.ccccxiiij.

MOre maiorũ comparatũ est: legibus
ita cõparatũ est: legibus ita cõstitu
tum est: ita natura cõparatũ est: ita
natura constitutũ est: ita natura p̃e

Ad authoritatē seu māmus. Hoc ratio ipsa prescribit ita videtur radatū per tinentia.

scriptū. Hoc nobis ipsa natura prescribit nobis natura datū est vt periclitantes alleuemus. Hoc ratio ipsa prescribit ita videtur radatū per tio dictare.

¶ Epitome capitis. cccclxv.

¶ Insuper ad quecunqꝫ pertinētia varie per interim ꝛ superadiuncto gerundio: aut noie verbali exprimi possunt: vt inter cenandū in cenando: quum cenarē: inter cenam: in cena: super cenam: ꝛ ita de consimilibus.

¶ De communione gerundij et nominis. Cap. cccclxv.

Ad varia pertinentia.

INter agendū et inter actionem: in agendo: inter cenandum: inter cenam: in cena: super cenā: inter consulendum siue consultandum: inter consilia: siue cōsultationes: in cōsulendo siue consultando.

¶ Epitome capitis. cccclxvj.

¶ Denicꝫ ad appellationē ac iudiciū spectātia multifariā enuntiare possumus vt per appello existimo: per dico: ꝛ sentio: per puto: ꝛ loquor: per haberi ꝛ appellari. Consimiliter ad productionem pertinētia: vt diligentia honores ꝛ gignit et continet. Litere ꝛ parantur et consummantur studio.

¶ Et appellant te hoīes sapientē: et existimant te. Cap. cccclxvj.

ET appellant te hoīes sapientē ꝛ existimant te malū esse ꝛ dicunt et sentiunt. Illū ꝛ putant probū ꝛ eloquūtur. Hi ꝛ habent malit: et appellantur. Diligentia honores ꝛ gignit ꝛ continet. Studio litere ꝛ parantur: ꝛ conseruantur.

¶ Epitome capitis. cccclxvij.

¶ Imponere cū datiuo: ꝛ accusatiuo notum est qd significet. impono cū solo datiuo / aut sine casu significat decipere: inde impostor: / deceptor. ¶ Dicitur aūt per syncopā pro imposito: sicut a Uergil. dicit Eneid. j. Manet alta mente repostum Judicium Paridis.

¶ De verbo impono. Cap. cccclxvij.

Impone re. ✣ Impono cū dtō. i. decipio. Impostor. Uer. lib. iij. Uidit thuri cremis cū dona imponeret aris.

IMpono tibi hoc oneris notū est qd significet. Impono tibi idē qꝺ decipio te. Quintil. Quid q hoc ipsum tā placide tam quiete facit: quasi captet īponere. Et alibi. Fefelit te ingenitus honestis animis glie amor. Spes tibi perpetue laudis imposuit. Unde impostores dicunt: q alios verbis magna pollicentibus incantationibusꝫ seducūt / ac decipiunt. Paulus. Item aleatores / ꝛ vinarios nō contineri edicto quosdā respondisse. Pōponius ait. quēadmodū nec gulosos: nec impostores aut mēdaces: aut litigiosos. Ulpia. Nō tñ si incātabit: si imprecat⁹ est: si (vt vulgari verbo impostoris vtar) exorcizauit: nō sunt ista medicine genera: tametsi sint qui hos sibi profuisse cum predicatione affirment.

¶ Finis quinti libri elegantiarum Laurentij Uallensis cum breui eiusdem Badij explanatione.

¶ Epitome Ascensiana in sexti libri elegantiarum Laurentij Uallensis Proemium.

¶ Si Seruio Sulpitio licuit librum scribere de notis Sceuole / ꝛ preceptoris sui: ꝛ in facultate iuridica nimirū principis: quū id ꝛ reip. ꝛ ipsi q̄ decesserat e vita commodū videret. Licebit et authori nostro de notis etiā doctissimorū in lingua latina librū hūc cōficere: quū id nō aio carpēdi: sed emēdandi faciat: sibiꝫ fieri equo animo passurus sit.

Laurētij Uallēsis

In elegantiarū lingue latine librū Sextum: qui de notis authorū / circa nominum / verborumꝫ significationem est / proemium.

SUlpitius ille Seruius cuiꝰ q̄sta in iure ciuili fuerit authoritas: plurimoꝝ monumenta testantur: siue alioꝝ exēplo siue priuato cōsilio fretꝰ non existimauit turpe sibi ad famā fore: vt librum de notis Sceuole cōscriberet: non modo antistitis in ea facultate: atꝫ omnium principis: verumetiam preceptoris sui. Cogitabat enī neꝫ posse id sibi vitio dari: quod publice vtilitatis causa susciperet: neꝫ iniuriam illi fieri: qui reprehenderetur: si modo rite reprehendatur: quod in se fuisset ipse facturus: si errata sua animaduertisset. Probe itaqꝫ Sulpitius / et ingenue: ac vere Romane quin ipse quoqꝫ populus prudenter: ꝛ grato inuicem animo qui factum huius non reprehensione: sed laude dignum / ac gloria putauit: nec minore volumen hoc: q̄ꝫ cetera honore prosecutus est. Nā precepta aliqua doctrine tradere ciuilibet mediocribus saltem literis imbuto promptum est. Errores maximoꝝ virorum deprehendere: id vero tum doctissimi hoīs est: tum opus vtilissimum ꝛ quo nullū dici possit vtilius. Quis enī dubitet: non minus agere: qui aurū: argentū: ceteraqꝫ metalla expurgat: q̄ꝫ qui illa effodit: qui triticum mundat: q̄ꝫ qui metit: qui pinus amigdala: ceteraſqꝫ nuces seligit q̄ꝫ q̄ easdem legit? Ita eum: qui emendat nisi paucissima sunt que emendat non inferiorem existimare debemus: q̄ꝫ ipsum illum inuentorem: nec minorem ab illo q̄ꝫ ab hoc percipi fructum. Insuperqꝫ non modo huic ex illius castigatione nullum damnū afferri: atꝫ iacturā: verumetiam pretium: ac dignitatem: perinde atꝫ auro: ac ceteris: que modo commemorauī: quantum corpori purgatio ipsa detrahit: tantum residuo pretij (vt dixi) ꝛ dignitatis accrescit: adeo plus vtilitatis in parte est: que superat: q̄ꝫ que fuerat in solido. Quare si quis Sceuole apud inferos de Sulpitij facto sensus fuit (que erat ille equitas ꝛ iustitie amor) ausim affirmare fuisse gauisum: secūqꝫ preclare actū esse dixisse: qꝺ suoꝝ librorꝫ aurum ab

Libꝝ de notis scribere non est turpe

omni scoria esset: ac fece cõpurgatũ: nihilq; foret per qd cõciues sui per eã scripta falli possent. Neq; immerito Plinius iunior ad amicũ ita scribit. Ita eñ magis credã cetera tibi placere: si quedam displicuisse cognouero. Quõ igitur nõ sit bñficiũ id offerre: qd solet bñficij loco postulari? Qd si hoc nõ prestat: aut tam defunctis: aut tale bñficiũ respuentib9: profecto his prestat: ad quos ex ipsa magnorũ authorũ emendatione multa imprimis vtilitas peruenit. Ideoq; ab optimis quibusq; cuiuslibet artis professorib9 preceptũ est: vt eorum ipsorũ quos distẽtib9 ad imitationẽ ꝓponũt: etiã vitia (si qua fuerint) ostẽdãt. Hmõi igitur ego & exẽplis: & rationib9 adducẽ9: faciũdum mihi putaui: vt vnũ librũ hũc de notis scriptorũ cõponerẽ: nõ quo illos carperẽ. Nã ꝑterq; hunc de notis aut q hec inhumana voluptas foret: certe & alibi valla edidit. tor libũ maior mihi hec facultas darẽt: et de hac ipsa re pene infiniti libri cõscriberẽtur: sed quo ꝑdessem aliquid linguã Latinã discere volentib9: nõ mõ ex nostris preceptis: sed ex aliorũ quoq; erratis: vbi & de nostro nonnihil ad rei testificationẽ admiscebimus. Dedimus autẽ nostrorũ librorũ suã cuiq; materiã: vt si per se opus nõ multũ sibi fauoris pararet: ipsa certe varietas cõmẽdatione blãdiret: ex hoc ꝑsertim volumine in quo & vniuersa q̃ in superioribus singula cõtinent: & de pluribus ꝑstantissimisq; authoribus pronuntiat: iudiciũq; contra eos fit. Sumus aũt accusatores: ijdẽ simul: & iudices. Sed qui aliorũ pariter accusationẽ: iudiciũq; subeam9: nisi legitime & authoris: et iudicis fuerimus officio functi: sed iam in forum descendamus.

¶ Epitome capitis. cccclviij.

¶ Alũnus est qui ab aliquo alitur: nõ etiã q̃ aliquẽ alit vt Noni9 Marcell9 precepit: Exẽpla certe ei9 nõ id probãt: nec alũnũ dñm esse significãt: sed alitũ. Per incidentiã aũt docet armigeros. i. qui arma gerũt magnorũ virorũ etiã magnos fuisse. Auspicari etiã accipi pro incipere poti9 in bonũ: q̃s in malũ: quũ auspicatum significat semper bonũ: auspex vero est qui nuptiis ꝑ marito preest: sicut ꝑnuba prouore. ¶ Ceterũ ex exẽplis Noni nõ cõgruãt: Manci. snia tñ ei9 recipit. vnde Manci. Alũn9 quidẽ vt Noni9 Marcell9 ait: significat. Silli9 nãq; lib. viij. scribit Palladẽ ita Ioui loquẽtẽ. Nõ Teucros delere aderã: sed lumẽ alũne Hãnibalẽ Libye pelli florẽtib9 annis. Vita atq; extingui premordia tãta negabãt: & Pli. li. iij. de Italia loquens ait. Terra oĩm terrarũ alũna eadẽ & parens numine deum electa. In calce quoq; toti9 opis inter multas Italie laudes inq̃t. Italia rectrix/ parẽsq; mũdi alũna. Strabo etiã li. v. de Sabina loquens/ ita latine dicit. Vt aũt summatim dicã: Italia cũcta pecorũ: & frugũ prestãtissima nutrix est. Hec addidi: vt illud. Terra oĩm terrarum alũna/ nutrix sine cõtrouersia intelligatur. Ver. itẽ in Cyri/ sic. Magna quero: nec vt illa quidẽ cõmunis alũna. Omnib9 insecta tell9 tumulabit arena.

& Cur. li. viij. scribit Alexãdrũ commilitones alloquẽtes inter plura / & illa dicere. Oro quesoq; / ne humanarũ rerũ terminos adeũtẽ alũnum: commilitonemq; vestrum / ne dicam regem: deseratis.

¶ In Nonium Marcellum de alumnus. Cap. cccclxviij.

Alũnus

Alũnus eũ significat (Nonius Marcellus inq̃t) et q̃ ab aliquo alitus est & q̃ aliquẽ aluit. Cui in prima significatione suffragor: in scda refragor: nec illius exẽpla secũ facere ostẽdã: sed mecũ: q hec sunt: tũ Cic. in Verrẽ. Italia aũt alũnũ suũ seruitutis extremo summoq; supplicio fierum videret: tũ Varronis. Et ecce de improuiso ad nos accedit cana veritas Attice philosophie alumna. Quorũ exẽplorũ (salua Noni pace:) vtrũq; significat educatũ: nõ educatorẽ: nam Cic. quidẽ Italiã quasi altricẽ: & illũ ab ea alitũ dixit. Varro vero mõ nõ alio locut9 est: q̃s Quin. vbi ait. Verba oia & vox ei9 alũna vbis esse: solet: vt oro Romana plane videat: nõ ciuitate donata. Vult enim verba nra: & vocẽ videri debere natam: & alitã intra Romã. Varro inter Athenas: atq; in sinu altricis philosophie. Adiecit etiã Noni9 alũnũ significare dñm: vt apud Vergi. Corpus vbi exanimi positũ Pallantis Acetes. Seruabat senior: q̃ Parrhasio Euãdro armiger añ fuit: sed nõ felicib9 eque. Tũ comes auspicijs: charo dat9 ibat alũno. Dure nimis (ne dicã iuerudite:) vir sane erudit9 exposuit: q̃si nesciamus: non dñi mortẽ a seruo vel comite. Ver. fecisse deplorari: sed qd pl9 est / q̃s siue l Euãder ipse fuisset occisus ac multo tristius ab altore: siue nutricio mortẽ ei9 quẽ aluerat: & quẽ loco filij habebat: qualis Phenix ille Homericus in Achillẽ fuit: quẽ qm̃ educasset: filiũ semp appellat: ꝑ alũno: & certe armigeri magnorũ prin Armigeri. cipũ semper & ipsi magni viri fuerũt. Siquidẽ (vt taceã de Phenice: q̃ bone parti Myrmidonũ imperabat) Patrocl9 auriga Achillis: prin Auriga. ceps erat: & Sthelen9 Capanei regis fili9 auriga Diomedis: & Meriones inter primos duces Cretẽsiũ auriga Ilionei: et Hectori aliq̃s fratrũ fere aurigabat currũ. Talis fuerat Acetes Euãdro: ergo nõ fuerat seru9: aut seruo similis apud Euandrũ: multo min9 apud filiũ: sed pri silis: & ꝑ pre: ꝑsertim illo absente. Duo aũt hec noia q̃ ab eadẽ fra incipiũt: armiger: & auspiciũ: q̃ apud Verg. mõ legim9: non nota oib9 etiã explicem9. Armiger est: q̃ in plio gerit tela dñi sui: vt scutũ: vt arcũ: vt lãceã: & cetera hmõi. Imperiti armigerũ vocant armatũ equitẽ. Auspiciũ est vel a pastu auium: vel ab inspectiõe auiũ: sed q: cõsul anteq; iret in expeditionẽ capiebat auspiciũ: hinc factũ est: vt dicam9 auspicia ducũ: atq; principũ: q̃ a solo duce capiunt: & hinc auspicari non mõ auspiciũ capere: sed etiã incipere nec in bonã tãtũ partẽ: qd frequẽtissimũ est: verũ i malã quoq; vt apud Plinĩ. At hõ infeliciter natus manibus pedibusq; deuinctis: aĩal ceteris impera-

armiger auspiciũ

turũa supplicijs vitã auspicaꝛ. Nã qñ non est verbũ: fere in bonum accipiꝛ: vt apud Teren. Haud auspicato me hucattuli i. nõ feliciter quasi auspicijs repugnãtibꝫ. Quod declarat Quin. de Achille (vt opinor) loquẽs q̃ ad morte quã dij futurã denũtiauerãt: cupiditate vlciscẽdi Patrocli ruebat. Sic nãq̃ ait. Eãt nũc poete antiquarũ cõditores fabularũ: et se ad exhortãdã amicitie fidẽ/magna quedã cõposuisse carminibꝫ putẽt: si dixerint aliquos per maria terrasq̃ asperiorẽ fortunã amicorũ tñ secutos: aut principẽ Grecie virũ in vltionez interfecti amici in auspicata bella gessisse. et alibi. Itaq̃ vt apud illos Homerus: sic apud Auspex. nos Uer. auspicatissimũ dederit exordiũ. Auspex q̃ preerat nuptijs celebrãdis: q̃ auspiciũ pronuba p nuptijs capere solebat. Adhibebaturq̃ hic p parte mariti: vt pnuba que preest et ipsa nuptijs celebrãdis p vxore: aliqñ etiã magis pprie pro eo qui dux militie est: vt primo carminum apud Horã. Nil desperãdũ Teucro duce et auspice Teucro.

¶ Epitome capitis. ccccxix.

¶ Citari nõ est laudari: qõ Nonius pretẽdit: sed conuenit: et in testimonium vocari in exẽplo ab eo adducto: et citato.

Citare. ¶ In eundẽ de Citare. Cap. ccccxix.

Citare est vocare. Cice. Uer. citat reũ nõ respõdet.

Citare idẽ inquit p laudare accipiꝛ: vt Cice. Citeturq̃ Salamis clarissime testis victorie. Nescio cur id dixerit: nõ em̃ tãtus vir tã parua nesciuit: nisi putet se acutiorẽ visum iri: si clara faciat obscura. Citant testes. nõ laudant. Nam Salamis (q̃ fuit locꝰ victorie Themistoclis) nihil laudis meret: q̃ppe q̃ nihil egit: sz testis fuit: quia interfuit: vel qꝛ in ea posita sunt trophea victorie: q̃ rẽ gestã testificant trãseũtibꝫ. Ergo si testificari locꝰ põt: põt merito vt testis citari: nõ tñ tanq̃ vẽturꝰ: sed ad quẽ eãt: q̃ testimoniũ desyderãt: vel citent Salaminij: cõtinẽs p cõtẽto: vel citent autores: et libri q̃ de hac Salamine victoria meminerunt testimoniumq̃ dicunt.

¶ Epitome capitis. ccccxx.

¶ Capere nõ tot et tã diuersa (vt Nonꝰ vult) sigãt/sed vnũ diuersimode/ fm diuersa adiũcta: habetq̃ recipꝛocũ quẽdã vsum: vt cepit voluptatẽ: et voluptas cepit me. Uir tñ somnꝰ cepit me/dicam: et nequaq̃ delectatio cepit me. Captꝰ aũt oculis. i. cecꝰ/orbatusq̃ oculis. Capio doloꝛẽ: potiꝰ q̃ dolor capit me. Sz vtroq̃ melius tenet me dolor. Cepi indignationẽ: potius q̃ indignatio cepit me: et ita in multis q̃ textus notat. Est aũt capere spõte: et nõ spõte accipere: sumere semper sponte: et interdum a se quasi arroganter capere.

¶ In eundẽ de capio et sumo. Cap. ccccxx.

Capio. Capio fm eũdẽ in passiuo sigãt ppitiationẽ: vt apud Lucretiũ. Nec bñ p meritis capiꝛ: nec tãgiꝛ ira. Capere facere. Ter. i Andria. Nõ sic captũdos mihi inimicos sciam esse oẽs hoies. Capere ppeti. Terẽ. in Heau.

Dũ abs te abfuz oẽs fuere mihi labores quos cepi leues. Capere tollere: tenere. Uer. lib. iiij. Geoꝛ. Hic tibi nato pꝛiꝰ vinctis captũdus vt oẽm. Uar. i meleagris. Quẽ idcirco terra nõ cepit: et celũ nõ recepit. Idẽ in cumentidibus. Stolã calceosq̃ mulierꝫ ppter positos capio. Cape eligere. Terẽ. in Hecyra. Quũ illũ in generũ cepimus. Uer. in Geoꝛ. Añ locũ capies oculis. M. T. de offi. Nõ insit aliq̃d probi: qõ capiat ignaros. Capere: delectare: sustinere: hꝫfe: decipere: circũuenire: occupare: detinere: satiare: accipe: cõplecti: inuenire. Singulorũq̃ exẽpla subijcit: q̃ ipe (ne lõgioꝛ essez) ptermisi: in q̃bꝰ nõ est pbabilis expositio. Nã q̃s credat authoꝛes vni dictioni tot sigãta: et q̃dẽ p se q̃q̃ noua dare voluisse: tãq̃ linguã ipam cõfundere cuperent? Cur igiꝛ ita locuti sunt? Nẽpe q̃ nihil interest inter has significationes: capio hostẽ: capio generũ: capio saxũ. ꝓterea due ppꝛietates i hoc vbo notãde sunt. Una qõ hz recipꝛocũ quẽdã vsum: vt idẽ sit: cepi voluptatẽ: et cepit me voluptas. Cic. Magnã cepi ex literis tuis voluptatẽ. Quin. Nec me tanta capiebat voluptas q̃ fluentia certis mella cõderẽ. Poli. ad Salui. li. viij. Capio aliquã voluptatẽ: q̃ vllavoluptate nõ capiar. Cepi somnũ: captꝰ sum somno: vir vz: sed dici posset: vt oppꝛssus vz q̃ opprimiꝛ somno: capitur somno cepi delectationẽ: vir vnq̃q̃ delectatio cepit me. Sed in passiuo potiꝰ captꝰ sum delectatione: et itẽ in ceteris q̃ ad delectationẽ pertinet: captꝰ sum amenitate loci: dulcedine vocis: specie mulieris: amoꝛe: pecuniarũ: specie bonorũ magnitudine/sublimitateq̃ materie. Ista em̃ omnia delectãt. Ideoq̃ subintelligi solet delectatio: quale ipsum illud. M. Tul. q̃ insit aliquid probi/ quod capiat ignaros. i. delectet. Ergo ꝓbitati inest delectatio: vt sit ita exponendũ: cuius probi delectatio capiat ignaros: siue ignari capiant delectatione: habet: inquit Terẽ. Captꝰ est subintellige amore: siue pulchꝛitudine femine. i. delectatione: non autem (vt testatus sum) actiue cepi amorem. Nec longe ab hac ratione abest illud: captus sum oculis: pro orbatus sum oculis: nec hoc vnq̃q̃ reperies: nisi in passiuo: et nunq̃q̃ fere nisi de oculis dict: similibusq̃. Misericoꝛdia cepit deos: nõ dij misericoꝛdiam dicimꝰ: id est non delectatio: sed doloꝛ ille ex alieno malo. Et merita mea ceperũt deos: vt ait Lucre. qui sermo rarus est id est admiratio: vel delectatio: vel affectus eos cepit. Capio doloꝛem tamen potius q̃q̃ cepit me doloꝛ: dicimus: non quia non possumus etiam sic dicere: sed quia habemus alium in vsu modum magis pꝛopꝛium. Tenet me doloꝛ: sicut tenet me desiderium. Delectatio enim videtur tantum capere: nec diu permanere: doloꝛ autem et desyderium tenere: quasi permanendo. Itẽ cepi indignationem: cepi siue contraxi molestiã: potius: q̃q̃ cepit me indignatio: cepit me molestia. Contra cepit me tedium: cepit me odium: cepit me obliuio: potius q̃q̃ retroꝛsum/

capio oculis.

Teneo.

Uerg. tãta mee si te ceperũt tedia laudis. Te ren. Neqz agri/neqz vrbis odiũ me vnq̃z cepit. Lice. Propter qd̃ tantũ odij cepit eloquẽtia: vt hoies studiosissimi quasi ex turbulẽtissima tẽpestate se in studiũ traderẽt quietũ. Idem. Ut eos iustitie capiat obliuio. Pli. tñ lib. vij. natu. hist. ait. Et prealto tecto lapsus matris: ꝛ affinitũ propinquorũq̃z cepit oblitionẽ. Al-

Capere. Sumere

tera ꝓprietas q̃ capere significat vel spõte ac

Accepi.

cipere. Sumere tñ spõte. Atqz hinc est illud: cepi labores: cepi molestiã: cepi dolorẽ: cepi vel suscepi inimicitias: suscepi curas: suscepi sumptꝰ: accepi calamitatẽ: accepi cladẽ: acce pi dãnũ: accepi iniuriã: accepi cõtumeliã: ac cepi repulsam: accepi vulnꝰ: qd̃ nunq̃z fere alt ter dicimꝰ. Nõ sustinui: nõ ꝓpessus sum vulnꝰ sed fere semper accepi: nisi more poetico: vt apud Ouid̃. li. ij. Meta. Nullã patiere repul-sam. Lice. In domũ multiplicatã honoribus nõ solũ repulsam retulit: sed etiã ignominiã ꝛ calamitatẽ: quũ dixit: nequaq̃z cõtra hoc/ qd̃ precipio facit. nã sumo suppliciũ: sumo penã:

♣ sumere suppliciũ ꝛ penam ab alio.

non in me: sed a me in alium infligi intelligit: ideoqz adiũgit ablatus cũ prepositiõe de. Lic. de illo paulopost supplictũ sumit. Quin. Ut nisi occurrisset ad diẽ de eo q̃ restiterat/ pena sumeret. Põt tñ quis de se etiã sumere suppli cium/ erũtq̃z tanq̃z due psone: q̃ agit/ ꝛ q̃ pati tur. Nec lõge ab hac rõne abest illud: captus sum oculis: ꝓ orbatus sum oculis dici: porro qz sumere est vltro: quasi nõ ꝓmissu alioꝝ ca-pere: eo fit/ vt intelligat ꝓ nimiũ. ꝛ interdũ ꝓ arroganter sibi tribuere. vt Lice. de offi. Orationẽ autem latinã efficies legẽdis nr̃is profecto pleniorẽ: nec vo hoc arrogãter dictũ existimari velim. nã philosophãdi scientiã cõ cedẽs multis (qd̃ est oratoris ꝓpriũ) apte di-stincte: ornate dicere (qm̃ in eo studio etatem cõsumpsimꝰ) si id mihi assumo: videor id mi-hi meo iure quodãmõ vẽdicare. Assumpsisse se ait eã sibi laudẽ: q̃ nisi vera esset: ac palã ve-ra: ꝓpter rei magnitudinẽ arrogãs videret: ergo assumere est multũ ꝛ pene nimiũ sibi tri-

♣ Lice. ꝓ Plan.

buere. Idẽ ꝓ Plãcio. Quãq̃z nõ tm̃ mihi su-mo iudices neqz arrogo. Inde ineruditorũ quãq̃z nõ vocabulũ psumptuosus. Deniqz quodã loco mihi tan tuz sumo

Ueale. max. ita plane ꝓprietatẽ horꝝ verborũ distinxit: vt hãc differẽtiã pene ẽcipere videa tur: quũ de Lato. Cẽsorio loquit. Qui ensem

iudices: neqz ar rogo.

de mediis hostibꝰ recepit: q̃q̃z hoc alio filio Catonis tribuãt: inquiẽtes: vt nõ coactꝰ acci peret: sed sua spõte sumere videret. Quare si latine ꝛ nos loq̃ volumꝰ: dicamꝰ dñm Iesum carnẽ quidẽ humanã sumpsisse: morte ẽ ꝓ ac-

Meo iure.

cepisse. Meo iure qd̃ modo apud Lice. legi-mus: si q̃s forte desiderat: exponamꝰ. Signifi cat aũt idẽ quodãmodo qd̃ mea authoritate: meaqz licẽtia: ac cõcessa mihi ab hoibꝰ liber-tate: vt idem ꝓ archia. Quare suo quidẽ iure noster ille Ennꝰ sctõs appellat poetas. Suo iure inq̃t: qd̃ poeta erat: ꝛ ꝓbatissimꝰ poeta: idẽ est ꝓ meo iure. vt idẽ alibi. Pro iure meo hoc dico; vos eo me priuastis; quasi cõfidẽter dico. Est em̃ efficiẽs causa nõ finalis: qualia cetera sunt hoc modo dicta: ꝓ mea in vos be nenolentia: pro vestra in me humanitate: pro tua mansuetudine: pro sua pietate. Ubi effi-ciens (vt dixi) causa intelligitur/ non finalis.

¶ Epitome capitis. cccclxxj.

¶ Cõtẽdere ꝛ intẽdere ꝓ eodẽ sumunt: ꝓ eo vcz qd̃ est neruũ: aut chordã aut simile quid extẽdere: continuare/ aut perseuerare vocẽ ꝛ intentionẽ: que nõ significat proprie propositũ: vt vulgus autumat: sed tã intentio q̃z cõtẽtio pro perseuerantia: continuatione: et ela-tione vocis ꝓmiscue in oratiõe ponunt: qui-bus cõtrarie sunt remissio ꝛ submissio vocis. Errat igit̃ Nonꝰ tã varias interpretationes accumulans. Cõtentꝰ autẽ de quo hic sermo est: a contendor: non a contineor venit.

Cõtẽdo Intẽdo.

¶ In eundẽ de cõtẽdere. Cap̃. cccclxxj.

♣ Cõtẽdo astringo. Uergilius.

Contẽdere idem ait: esse festinare: vt Uerg. Que ꝓrima littora cursu con tendũt petere. Contẽtio est perseue rãtia: vel elatio. M. T. de offic. lib. j. Et cõtentione vocis ꝛ summissione: ꝛ ceteris similibus facile iudicabitmꝰ. Sallu. hysto. li. iij. Rursus iumẽta nacti ad oppidũ ire cõtẽ dũt. Contẽdere cõtinuare. Lic. de ora. ij. Id qd̃ eius scripta declarãt: et cõtẽtiones vocis: ꝛ remissiones continuarentur. et in. iij. Nihil pernitiosius est: q̃z sine intermissione conten tio. Preterea ait: cõtẽdere: esse astringere: in-torquere: cõparare: extorquere: prorupere: vel dirigere signũ. Iterũ ꝓ festinare: intẽdere: sed neqz precepta: neqz exẽpla satis distincta sunt. Quid em̃ differt? cõtentio est perseuerã tia: ꝛ cõtẽdere est cõtinuare: quũ presertim ea dem exẽpla vtrobiq̃z subiiciant? Quid iterũ Uergilianũ illud? Cõtendunt petere. ꝛ illud Sallu. Ire cõtendũt? Que duo idẽ declarãt: qd̃ tendũt: vel pergũt ire: siue petere. Iã vero apud Lice. cõtentio nõ est perseuerãtia: neqz contẽdere continuare: sed intẽtio: atqz inten-dere. Indifferẽter em̃ dicimus hoc loco con-tentio: ꝛ intentio: contẽdere: ꝛ intẽdere. Nam plurimi falluntur accipientes intentionẽ ꝓ voluntatẽ: atqz ꝓposito. Afferã ad hoc pro-bandum ex. M. Fab. exemplũ: per qd̃ et ipsa res/ de qua agimus: probabitur. Neqz grauis-simus autem in musica sonus: nec acutissimꝰ orationibus conuenit. Nã ꝛ hic parũ clarus: nimiumqz plenus nullũ afferre animis motũ potest: ꝛ ille pretenuis: ꝛ immodice claritatis: quũ est vltra neruũ: tũ neqz pronũtiatione fie ri: neqz diuti, ferre intentionẽ põt. Nã vox vt nerui: quo remissior: hoc grauior/ et plenior/ quo intentior/ hoc tenuis: ꝛ acuta magis est: sic ima vim nõ habet: summa rũpi periclitat. Mediis ergo vtendum sonis. Ubi quoq̃z quũ augẽda intentio est: excitãdi/ quũ summitten da: sunt temperandi. Manifestum ergo est quid sit intentio: cuius etiam similitudo ner-uorum manifestius docet: vnde similitudo sumpta est: nam vt neruus in cithara: aut ner uus in arcu; quo magis intenditur: eo ve-

♣ Cesar li. j. Ipse de quar tavigilia eodẽ iti nere quo ta hostes ierãt ad eos con tendit.

hementionē vel sonū: vel ictū efficit: quo magis relaxat: eo remissionē: ita ꝛ vox que vtiꝫ vsum nernorū corpis exigit: quos videre licet in acutissime exclamātibus maxime intendi: tanꝫ in cithara aut in arcu: siue contēdi que (vt dixi) idē sunt atꝫ idē esse ex ꝓbis vtriusꝫ autoꝛis quos noīauim⁹: liquet: neꝫ ꝓo q̄sꝫ negauerit: continēter esse qꝺ cōtinue: siue cōtinuate: qꝺ Marcel. ait: sed a contineo venit: contentus vero a contēdo: licet ꝛ cōtineo faciat cōtentū. ¶ Epitome capitis ccccxxij.

Continēter.

Cōtinue ✠ Cesar belge cū Germanis bellū continēter gerūt

¶ Cursus nō est qꝺ Nonius vult volat⁹: sed penuria vocabuli cogimur ꝓ oīi celeri profectione in aere: aqua: ꝛ terris cursum ponere: sicut iaculari ꝛ lapidare ꝓ diuersarū rerū iactu. At in frequētatiuo consuetioꝛ est locutio: vt cursitare: volitare / ꝛ reptare dicamus / ꝙꝫ in principalibus que nō trāsferunt: sic.

Cursus.

penuria verboꝝ ꝓpioꝝ.

¶ De cursus. Cap. ccccxxij.

CUrsus inquit idem est ꝙ volatus: vt Uerg. Cursumqꝫ per auras dirigite in lucū: quasi nō figurate dicam⁹ de volatu cursum: ꝛ de cursu volatum. Unde illud apud Teren. Festina seruum ire iubēs inquit / vola: ꝓ eo qꝺ est curre. De nauigatione quoqꝫ festina dicim⁹ cursum. vt. M. T. Quo cursu frumēto onustas naues petentes Rhodū viderit. et Quin. nauigationē dixit fugā: siue naues fugientes: q̄ velocē cursum conficerēt: quū inquit. Inde fugientia vela lōgo visu prosecuti. Is em̄ q̄ fugit: velocissime currit. Eoqꝫ Uergi. inq̄t. Pedib⁹ timoꝛ addidit alas. Idē quoqꝫ Quin. inq̄t. Multa sunt grece: ꝛ latine nō denoīata. Nā ꝛ qui iaculum emittit: iaculari dicit: qui pilam: aut sudē: appellatione priuatim sibi assignata caret: et vt lapidare / q̄d sit manifestū est: ita glebarū: testarūqꝫ iactus nō habet nomē: vñ abusio: quę κατα χρησις dicit necessaria est: quare ad hāc Quinti. formulā nō aliter nauē velociter euntem: ꝛ auē velociter volantē currere dicim⁹: ꝙꝫ iaculari sudē. Illud autem apud oratoꝛes obseruaui: volitare poti⁹ / ꝙꝫ volare ꝓ discurre re dici solere. vt apud eundē. Me p̄ oīa maria volitantē: ꝛ apud Cice. Qui p̄ foꝛū volitant: quale est reptare. Nā quū repere sit aialiū carentiū pedib⁹ / ꝛ vētre euntiū: licet quedā reptilia pedes habeāt. vt lacerte: tñ reptare hominē dicim⁹: qui segniter lente: ꝛ quasi testudineo passu incedit: quales sunt: i hoꝛtis aut vinetis: similibusqꝫ locis spatiant. Hoꝛa. An tacitū syluas interreptare salubres. Plin. ad bebiū. Scolasticis poꝛro dñis: vt hic est: sufficit abunde tm̄ soli: vt releuare caput: reficere oculos: reptare per limitē: vnā semitā terre: omnesqꝫ viticulas suas nosse: ꝛ numerare arbusculas possint. Idem. Frequētioꝛ currētibus ꝙꝫ reptātibus lapsus est. Teren. in Adel. Perreptaui vsqꝫ omne oppidum: ad portam: ad lacum: quo non?

Uolito.

Reptare

¶ Epitome capitis. ccccxxiij.

¶ Carpere nō est attenuare: ꝛ aperire / nec celeriter p̄terire: vt Nonius vult: sed sensum decerpere: ꝛ quasi primus digitis detrahere: vt virgo rosam decerpit: aut vngulis solū discerpere: vt equus acer solet.

¶ De carpere. Cap. ccccxxiij.

CArpere inquit pro attenuare: et aperire. Uerg. Nec nocturna quidem carpentes pensa puelle: hoc pene puelle quidē ipse dicerent. Nā meta- vt carpimus linum virens ex humo: quum vellimus: ita puelle sinistra manu de colo pensum trahentes: sensimqꝫ vellentes carpūt. Et vt decerpim⁹ rosam primis digitis: sic puelle primis ꝛ ipe digitis decerpūt particulatim linū: lanāve. Iterū carpere celeriter preterire. vt Uerg. Et acri carpere prata fuga. Et in eodem. Carpere mox gyrum incipiat: quasi in primo non celeritas illa magis intelligatur per hoc quod dixit fuga: q̄ est celer cursus: ꝙꝫ per illud carpere: et in secūdo significetur velociter preterire. Aliud nāqꝫ est ire in gyrum aliud preterire: et qꝺ de equo / et sessore vtrūqꝫ poetice dictum est.

✠ Carpere

✠ Carperelinū euellere.

Plinius herbasqꝫ cuz semine ꝛ radicib⁹ carpunt.

¶ Epitome capitis. ccccxxiiij.

¶ Accipere nō est pascere: vbi Noni⁹ et Seruius sic acceptū volūt: sed in cōuiuiū apparatū assumere aut in domū honoꝛis: ꝛ amicitie cā aliquē cōuiuā capere: ita tñ vt dū dico: acceptus sum a te laute intelligat in cōuiuiū aut tractatus sum. Nā accipere est interdū tractare: ꝛ accipi tractari.

¶ Accipere. Cap. ccccxxiiij.

ACcipere ꝓ pascere idem inquit Teren. Accipit homo nemo melius prorsus: atqꝫ prolixius. Et hūc imitatus Seruius in Uergi. Illos porticibus rex accipiebat im amplis. Urbanius profecto: et lautius loqui poterant. Pecoꝛa grecatim: altiliaqꝫ dicuntur pasci non homines. Nos em̄ quoties accipimur: siue excipimur in conuiuium: non ad saginam: sed ad iucunditatem illam: atqꝫ apparatum inuitamur vt minima pars cibis assignetur. Unde conuiuere dicimur eo tempoꝛe non cōmessari: aut compotare: aut quod deformius est compascere: siue compasci. Siquidem Teren. de Thraſone: nō tanꝫ de saginatoꝛe locutus est: sed tanꝫ de splendido apparatoꝛe conuiuioꝛum. ꝛ Uergi. Helenum regem vult regiam quandam magnificentiā in exhibendo conuiuio declarasse: non solum (vt ita loquar) pastionem: ꝛ (vt dixi) saginam. Fateoꝛ tamen accipere nonnunqꝫ significare in domum suam honoꝛis: ꝛ amicicitie gratia aliquem conuiuam capere: ita tamē: vt subintelligatur in conuiuium: vt acceptus sum a te laute. i. acceptus sum in conuiuium: vel tractatus. Nam frequenter in cōtrarium dici reperimus. Ego abs te miseris sum acceptus modis. Hoc apud Teren. ꝛ apud Cic. ex quo illud laudatur Archite: qui quum villico factus esset iratioꝛ: quo te modo inquit accepissem ni iratus essem.

Accipere

Conuiuere.

Accipere.

¶ Epitome capitis. ccccxxv.

¶ Grauis: nō dicit ꝓprie grauida: sed per circūlocutionem: vt Marte grauis. i. ex femine Martis. Nec graue plenum: sed plene. i. pregnantes fere graues sunt: sicut ⁊ onuste lacte graues dici possunt. Necvir pietate grauis dicetur: plen⁹ pietate: sed maturus: ⁊ magne autoritatis. Nec grauis dicet grādeuus. Eneid. v. Hic grauis Entellum dictis castigat Acestes: sed grauis prudētia: ⁊ moribus. Sed ne multa: graue proprie significat pōderosum: et transfertur ad senectutē: ad morbū: ad dolorē ad laborē: qr talia premūt: vt res grauis. Jōqꝫ graue dicit molestū: etiā animo: vt grauis cōtumelia: iniuria: mero: iactura. Jtaqꝫ que corpori aut animo molesta sunt: grauia vocant. Jtem viri graues: qui non cito ab instituto suo mouent: sicut nec lapis: aut alia res grauis loco. Ecōtrario: mobiles: et inconstantes leues dicuntur.

¶ In eūdem de graue. Cap. ccccxxv.

Graue. GRaue (inquit) significat grauidum. Uer. Donec regina sacerdos Marte grauis. Circunlocutio fecit: vt intelligat grauida. Nā si dicam⁹ regina aut Helena est grauis: nemo prorsus: intelligat: si addā ex rege: aut ex marito fortasse intelligat esse grauida. Jta apud Uergi. Marte grauis: pro femine Martis impleta. Graue plenū. Uerg Nō insueta graueis tētabūt pabula fetas. Si accipit fetas pro grauidas: superuacaneū est exponere: graueis ꝑ plenas. Per illud enim q̄ pregnantes sunt: plene esse intelliguntur. Graues vero esse: per epithetō qđ appositū est: quippe grauide oēs graues: vt ipsa quoqꝫ vox indicat. Nā a grauis fit grauid⁹: sin accipit fetas ꝑ his que pepererūt: vt puerperas mulieres: que proximis dieb⁹ matres sunt facte: graues lacte dicem⁹: quasi onustas: nō quasi plenas. Durū sit nāqꝫ appellare oues: caprasue plenas lacte: sed vbera plena lacte: vt est apud eūdē per translationē grauida. Et grauido superātvir vbere limē. Quod si qñ reperiat grauis pro plenus: hoc tū in loco nō ita accipit. Hunc eundē quē ego ꝓtuli versum: ⁊ ille affert: quasi de grauido: ⁊ nō de graui sit questio. Nec poete modo: verūetiam oratores sic loquunt: vt Quinti. Luctant intra viscera anime: ⁊ vterū funerib⁹ grauidum in os agunt. Sed ad graue reuertamur. Grauis inquit plen⁹. Uer. Tum pietate graue ac meritis si forte virū quē Conspexere: silet. Uiruz piū: ⁊ bene meritū appellare plenū pietate: et plenū meritis quis audeat? Nō ergo ita exponēdū est: vt nec est vtendū. Jn quo paulopost meā sententiā ostendam. Graue inquit grandeuum. Uergi. Hic grauis Entellum dictis castigat Acestes. At ego potius accipio grauis prudētia: ⁊ moribus qūo proxime grauis pietate: ⁊ meritis dicebat. Multa preterea significata dat huic eidē nomini: que profecto forent infinita: si ad illum modum poetarum omnium exponamus exempla: qđ longe abest: tum ab vtilitate discentium: tum ab ipsa rei natura. Etenim graue suapte natura pōderosum significat: vt graue saxum: grauis sarcina: grauia arma: graue scutū: qđ scilicet grauat nos inferēdo: ⁊ qđ egre et cū molestia fertur. Jnde per abusionē transferimus ad senectutē: ad morbum: ad dolorem: ad laborē: qr hi q̄ molestiā ex senectute: morbo ceteriscꝫ sentiunt: quasi onere intolerabili premunt: qđ cupide velut graue pondus a se vellēt deponere. Neqꝫ solū ad molestias corporis trāslatio hec fit: verumetiam ad molestias animi. vt grauis contumelia: grauis iniuria: grauis meror: grauis iactura: que animū genere quodā ponderis premūt. Jtaqꝫ vn⁹ modus est: q̄ corpori aut aīo molesta sunt ea grauia appellare: eoqꝫ molestia a mole. i. a re magna magnitudine ponderis vocitata est. Alter modus est: q̄ quemadmodum grauia: ac grauida sara: ac graues trūci nō facile loco mouent: sed ad omnē tēporū mutabilitatē herent: ita hoies cōstātes / ac prediti sapientia merito per figurā graues nominantur: q̄ nec precib⁹: nec minis: nec vanitate: nec pmissis: ab equo ⁊ iusto summouentur: vt hi faciūt: quos leues vocamus qui in similitudinē pulueris / ac palearū ad omnē aurā ventilantur. Sciamus tñ grauis tūc regere datiuū: qnū est in priore significato: vt tu es grauis mihi. Quare nō ꝓbe qui dā legūt apud Ciceronē de officijs. Qđ etati tue esset aptissimū: ⁊ autoritati mee grauissimū: nā hoc grauissimū superuacuū est. Cetera quid mirer / si in his: que sunt altioris intelligētie fallitur: quum leuioribus / atqꝫ apertis hallucinet Marcellus.

¶ Epitome capitis. ccccxxvj.

¶ Jnficiator nō est ꝓprie falsi criminis obiector / vt idē inquit: sed is qui negat se / vel debere qđ actor petit: vel cōmisisse quod accusator obijcit: vnde status cōiecturalis dicit infitialis: in quo semp reꝰ inficiat vel inficias it. Jnficiari em̄ / aut inficias ire: est verbo negare. Negare aūt est aliqñ ⁊ facto. Uetare nō est negare: sed ꝓhibere: ⁊ cōtrariū eius qđ est iubere: ⁊ imperare. Jnficias q̄dē non habet nisi accusatiuū: ⁊ verbū eo is it. Simili aūt modo dicim⁹ suppetias venire: et ꝓficisci: ac ire: aut ferre: ꝓ auxiliari: aut in auxiliū venire: seu ire. Plaut⁹ tamen suppetie in nominatiuo dixit.

¶ In eundem de inficiator. Cap. ccccxxvj.

Inficiator. INficiatores inq̄t sunt falsi criminis obiectores: vt Cice. de ora. libr. j. Ut si ille inficiator probasset iudici ante petitā esse pecuniā / q̄s esset cepta deberi: hoc de reo dictū est a Cice. nec reo criminis: sed pecuniarū. Ille vero accipit non tātū pro accusatore sed ꝑ actore etiam et accusatore falsi criminis. Ubi enim pecunia et petitor nominant ibi nulla est criminatio. Jnficiator igitur is significatur: qui negat se vel debere: qđ actor petit: vel cōmisisse qđ accusator obijcit: vnde status cōiecturalis dicitur inficialis in quo semper reus inficiatur: vel inficias it. Jnficiari enim: ⁊ id quod dixi inficias ire: est

Inficiator. ✠ Eccipere significat interdū tractare tā in bonū q̄s in malum. Terent. ego abs te miser⁊ accepr⁹ sum modis. Ci. roga ipsum quē admoduz ego euz Arimini accepi.

Inficias. ✠ Uer. Uomis ⁊ inferi primum grauerobur arari Graues q̄ dicantur.

Inficias. Jnficias. Suppetias venire.

✠ De di cōē sup

petias verbo negare. Nam negare est aliquãdo etiã hec dicit facto: vt Uerg. Egregij forma: sed quis fortu- Calepi- na negarat. In patriã redit⁹. Ueto notum est nus: sup aliud esse: q̃ nego. Et (vt breuiter signẽ) com- petie et trariũ est illis impero: ⁊ iubeo. Non est autem suppeti- huic nomini nisi accusatiuus casus: et vnum as tãtuz verbum coris: it. de inficias loquor: cui simile habem⁹ est suppetias: pro eo qõ est auxiliũ: vt in. xij. cõ q̃ nomi- mẽtario: ũ Cesa. Et nũtiabantur auxilia ma ne Val- gna equitat⁹ oppidanis suppetias venire. Et la auxili in eodem. Sutisq; reb⁹ timẽs / elephantisq; tri uz signi- ginta relictis suis finib⁹: oppidisq; suppetias ficari exi profect⁹ est. Et iterum in eodem. Atq; suis su stimat: gientib⁹ suppetias ire cõtẽdit. Suetonius de ſz magis Uespasiano. Legatum insuper Syrie cõsula subsidiũ rẽ suppetias ferẽtẽ rapta aquila fugauerunt. ẽ. Plau. Suppetias pro auxilium. Plaut⁹ in Epidic. in Epi. Sed memẽto: siquid senũt senes: suppetias Auxilia mihi cũ sorore ferre. Idem in eodẽ nosatiuo mihi / et est vsus. Auxilia mihi ⁊ suppetie sunt domi.

suppe- tie sunt domi.

¶ Epitome capitis. cccexxvij.

¶ Incisim non est simile: sed penitus contra- rtũ: minutatim: quasi per incisa membra. Ci- cero autem appellat cola: cõmata: ⁊ periodos. membrum: incisionem: ambitum: siue cõpre- hẽsionẽ: siue cõtinuationẽ: siue circũscriptio- nẽ. Cuius Quin. duo genera facit: incisum: ⁊ mẽbrũ. Incisum aũt est sensus nõ expleto nu mero cõclusus: fiuntq; singulis verbis incisa. Mẽbrũ aũt est sensus numeris conclusus: sed a toto copore abrutus: ⁊ per se nihil efficiens.

¶ Terminamus ergo: aut distinguimus: seu (vt dicũt) pausamus tripliciter: commate: qõ incisum dicit / ⁊ in carmine cesura: quãdo post duos pedes manet syllaba vltima dictionis: et prima sequẽtis pedis. Itẽ colo. i. membro. Nã colõ grece dicit mẽbrum latine cuius dif- finitionẽ iam vidimus: ac periodo. i. circũitu: siue ambitu: siue comprehensione: seu conti- nuatione: dicit enim tota sententia: a peri: qõ est circum: ⁊ hodos via.

Incisiz. Incisio. Circun- scriptio. Jucisũ.

¶ In eundem de incisim. Cap. cccexxvij. Incisim inquit: quasi simul. Ci. in ora. Hec quidem duo binis pedi- bus incisim: deinde membratim dicere solebas. Quid magis con trarium: q̃ incisim. i. minutatim: ⁊ simul quod est coniunctim: quasi nesciam⁹: quid sint cola: commata: ⁊ periodi. De quib⁹ Cice. pluribus in locis disputat. appellãs ea incisionem: membrum: circũitũ: siue ambitũ: siue comprehensionẽ: siue cõtinuationẽ: siue circunscriptionẽ. Cuius vltimi (qõ multis no minibus Cice. vocat) duo genera Quinti. fa cit. Prora aũt sic diffinit. Incisum est sensus non expleto numero conclusus: pleriq; pars mẽbri: vt dom⁹ tibi deerat: at habebas: pecu nia superabat: at egebas. Fiunt autem ex sin gulis verbis incisa. Membrum est sensus nu meris conclusus: sed a toto corpore abrupt⁹: ⁊ per se nihil efficiens.

¶ Epitome capitis. ccccxxvij.

¶ Candere dicit ignitũ esse: ⁊ candidũ esse: excandescere autẽ vehementer trasci: sed per metaphoram: quaz Noniũ declarare decuit. Multa enĩ vnũ significãt principaliter: ⁊ alia secũdario per quandã sequelã: vt de excande scere declarat author in textu.

¶ In eundẽ de Candeo. Cap. cccexxviij.

Quid ergo? Nihil ne bene dixit Mar- cellus? imo vero aliquid: atq; adeo multa: sed nunc bene dictis non est loc⁹: tametsi in his: q̃ laudari queũt: nonnihil interdũ desydero: vt candet: ignitũ est. Marcus Tullius de offi. Candente carbo- ne adurebat capillum. Cãdet candidum est. Uerg. Eneid. libr. iiij. Candẽtis vacce media inter cornua fundit: sed hic (vt diri) nonnihil desydero. Nã et excandescere hominem dici- mus: quum vehementer irascitur. Preterea ostendenda est passim causa: quamorbẽ vnũ verbum plura significet: velut in hoc. Quum enim ignis obstantia eruperat: ac fumum vin cit: candorẽ flamme concipit: vel q̃ sol quãto candidio: tanto ardentior: ita animus dũ ira concitatus est: inflammatus: incensus: ⁊ excã descens dicitur: vel qõ mare ventis conflatũ: ⁊ in morem aque bullientis in lebete: vel ipsa aqua lebetis ebullitẽs: spumas albentes ciet: ita animus simili perturbatione percitus ex- candescere dicitur: vt tanta commotio mẽtis significetur: quanta est vel maris: vel aque ad ignem iã albescẽtis: quod ex vnius a Quin. exposiri vocabuli patescet exẽplo. Uerter in- quit est cõtorta in se aqua vel quicquid aliud similiter vertitur. Inde propter flexum capil lorum pars summa capitis: ex hoc inquam in montibus eminentissimum recte dixeris: hec omnia vertices proprie tamen vnde initium duxit. Quare nemini debet mirum videri cur interdum vna vox plura significet.

Cãdeo. Excãde sco. Cãdeo q̃re plu- ra signi- ficat.

¶ Epitome capitis. ccccxxix.

¶ Letum secundum Seruium significat fe- cundum: pingue: pulchrum: grauidum: viri- de: et multa alia: sed reuera vnum significat: videlicet id quod aspectu gaudium promit. Nam gaudere est intrinsecus: letari extrinse- cus. Unde conuenit animalibus letitiam ha bentibus: sed transfertur ad similia: ad sege- tes: vites: oliueta ꝛc. Que ideo q̃q; leta di- cuntur: quod letos faciunt ab effectu: videli- cet: vt alia multa accomodantur epitheta: vt locus tutus: quia tutos facit. ¶ Quidnam insit discriminis inter gaudere: et letari: pla- ne docet his verbis Marcus Tullius Tuscu. iiij. Item cum ita mouemur: vt in bono sim⁹ altquo dupliciter id contingit. Nam quum ra tione animus mouetur: placide: atq; constan ter: tum illud gaudium dicitur. Quum au- tem inaniter: et effuse animus exultat: tum il- la letitia gestiens: vel nimia dici potest: quam ita definiunt: sine ratione animi elationem. Idem ibidem. Atq; vt confidere decet: time- re non decet: sic quidem gaudere decet: letari non decet.

Uerter. ✠ Uer- ter ⁊ alie nõnulle voces p prer quã dã simili tudinez multa si gnificãt

Joan. Theo.

¶ In Serutum deletus. Cap. ccccxxix.

Letus. LEtū Seruio placet multa significare: fecundū: pingue: pulchrū: grauidū: viride: ⁊ multa alia. Idq; apud Uergi. modo: q; si alios quoq; poetas exposuisset: adhuc alia multa significata adiecisset. Sed ipsam rationē reddam: cur in varios sensus abutamur: quū vnū natura significet. Letū id appellam⁹: qđ aspectu gaudium promit. Nā gaudere ꝓprie est intrinsecus: letari extrinsecus. Recte igit animata dicuntur leta / quoties letant. Et q; sic natura cōparatū est / vt q̄ bona corporis habitudine sunt alaciora: que vo debili / tristiora sunt: eo fit vt pinguia vocemus leta: vt oues letas: boues letos: greges letos: ⁊ leta armēta. Trāsferimus hoc ad similia: ad segetes: ad vites: ad olineta: ad ceteras arbores. Unde sicut ex illis superioribꝰ dūi percipiūt fructus: ⁊ quēad modū illa / ita hec quoq; qualia sint / declarat aspectꝰ: appellāturq; lete segetes: lete vites: leta olineta: leta arbusta: eo quidē magis: q; multi volūt hec aīata esse: vel leta dicim⁹ ab effectu / q; nos letos faciūt: vt locus tutus: q; nos tutos efficit. Ideo q; nō appellant homines leti ob fecunditatē: pinguedinē: pulchritudinē: grauitatē / ⁊ similia: sed ea tantū / que in nostros vsus cedūt: aut (si ita contingat in nostrā delectationē) letitiam nobis: voluptatemq; parietia. Hanc igit regulā tenētibus: hoc nomē ⁊ apud authores inuētū facile intelligetur: ⁊ multifariam sine ambiguitate in vtendo suppeditabit.

Gaudere.

Letari.

¶ Epitome capitis. ccccxxx.

¶ Accusare (vt Seruius cū aliis multis censet) est maioris de minori. Ecōtrario incusare minoris de maiore: vel paris de pari: sed hec differētia vera non est: quū ⁊ maiores accusare: ⁊ minores incusare recte dicant. Uerū accusare est apud iudices: aut alios significare aliquem peccasse. Incusare vo reprehēdere more alterius: ⁊ quasi cum querela: ob iniuriam ab eo illatam.

¶ In eundem de accuso et incuso. Cap. ccccxxx.

Accusare. Incusare.

ACcusare (vt idem cū multis aliis voluit) est maioris de minore. Incusare est minoris de maiore: vel paris de pari: quoꝝ singularis insciti a veheměter est castigāda. Apud quem iſm authorum obseruatio ista reperiet? Nōne apud veteres adulescētuli solebāt probitatis simul: ⁊ eloquētie laudem capescere ex magnorū virorum accusatione? Atq; (vt ait Mar. Fab.) crediti sunt etiā clari iuuenes obsides reipubli dare / malorū ciuū accusationē: quod significauit Cice. quū dixit. Quā est illa miseram: q; dura seruitus: adulescētibus paulo locutionibus seruiendū est. Nūquid Demosthenes quum tutores suos adulescētulus intemperiē iudiciū vocauit: aut Cice. quum Uerrē reum fecit pretoriū virum: ipse questorius nō accusauit: maleq; locutus est: dicēs / accusationē suam semp: nunq; accusationē: ⁊ hoc quidē de accusando: quid autē de incusando? Certe si illud non est de maiore in minorem: neq; hoc erit de minore in maiorem: et alioqui nullo vnq; in iudicio auditum est nomen incusationis. Quid porro est extra iudicium? Uergi. inquit. Quem non incusauit amens homi numve / deumve? Di quidē maiores Enea sunt: homines vero dūtaxat Troiani minores. At est apud Teren. Pater ad filium loquens. Quid me incusas Clitipho? Hoc ei isti exemplum ponunt. Ceteroꝝ exempla omittunt / que contra eos faciūt que sunt infinita: vt Cesar commentario primo. Hec quū animaduertisset Cesar: conuocato consilio: omniumq; ordinum ad id consilium adhibitis centurionibus: vehemēter eos incusauit. Sed (ne multis moxer) accusare est vel apud iudices: vel apud alium quēcuis: etiam apud illum ipsum quē accuses: significare atq; ostēdere aliquem peccasse / incusare vero reprehēdere mores alterius ⁊ plerumq; cum querela: quod ab illo iniuria sis affectus. Et ita apud Uergil. Teren. Cesarem: ceteroscq; authores accipiendum est.

accusare incusare

¶ Epitome capitis. ccccxxxj.

¶ Barba non est (vt Seruius vult) tm̄ hoīs: nec barbe tantū quadrupedū: sed vtrunq; tā homini q̄ quadrupedi competit.

¶ In eūdē de barba ⁊ barbe. Cap. ccccxxxi.

Barba. Barbe.

BArba (idem inquit) hominis est. Barbe vero quadrupedū. Sed non est barba tātū hominū: neq; barbe tm̄ quadrupedum: quin ⁊ barba quadrupedū: ⁊ barbe hominū vtiq; multorū dicuntur. Hora. Utq; lupi barbā varie cū dente colubre Abdiderint furtim terre. Plin. li. xxix. rabiē hircorū si mulceat barba mitiorē: eadē precisa: nō abire eos in alienū gregē. Nam illud Uergilianū. Stiriaq; imperis iduruit horrida barbis / magis de hominibus dictum est q̄ de hircis. Et illud. Hec minus interea barbas incanaq; mēta Cyniphei tōdent hirci. Ad multos hircos refertur / perinde ac si diceremus caudas / quum tamen singule singulis hircis sint: ita et barbe. Sunt etiā et barbe aliorum / q̄ quadrupedum: vt Plinius in. xxx. Quum geminos transit sol / tristis / et auribus ⁊ vnguibus Gallinaceorum: si luna rasis barbis eorum.

¶ Epitome capitis. ccccxxxij.

¶ Nuntius est qui nūtiat: ⁊ quod nuntiatur: etiam hoc nuntium dici Seruius: sed quod nuntiatur docet: qđ se author nusq; legisse dicit. ¶ At alii legerunt. Unde Mancinellus Seruium nō errasse antiquorum testimonio probat. Lucretius enim ait. Et ad Calidum decurrunt nuntia sensum. Catullus de Berecynthia: et Ati. Geminas deorum ad aures noua nuntia referens. Tibullus. Diui vera monent venture nuntia sortis. Uera monent Thuscis extra probata viris.

Mancinellus.

¶ In eundem de nuntius ⁊ nuntium. Cap. ccccxxxij.

Nũtius. Nuntiũ. ✤Uerg. Et nuntius ibis Pelide genitori. Plau. in Sti. Prę cucurri: vt nũtiarẽ nũtiũ eroptabilem.

NUntius (inquit) idẽ eſt qui nuntiat: quod autẽ nuntiat: licet neutro dicatur: tñ inuenit̃ ꝛ maſculino. Miror cur ita dixerit. Ego quidẽ nuſq̃ hoc nuntiũ legi: at ne ipſe quidẽ (vt opinor) quũ Feſt⁹ Põpeius vetuſtior eo author: ita ſcribat. Nuntius ꝛ res ipſa: ꝛ nũtius dicitur.

¶ Epitome capitis. ccccxxxiij.

¶ Arcere potius eſt vetare/ ne venientes accedant/ q̃ prohibere. Trãſfert̃ etiã ad incorporea: vt arcere ab improbitate. Abigere autẽ eſt cõtrariũ huic: qꝛ eſt a loco fugare atq; expellere: etiã pecora: vt oues: capras: aſellos: qñ nobis odioſi ſunt. Aut eſt tollere gregatim furto: aut latrocinio. Unde abactores pecuariorũ aĩaliũ fures latrũculiue. Qui etiam abigei dicunt̃ de quo vocabulo inter iuriſcõſultos cõtrouerſia eſt. Fures aũt clam ſubducunt: aut ſublegũt/ ſeu ſurripiũt. Latrunculi vi graſſant̃. Prẽſtare quo iuriſcõſulti/ ꝛ oratores ſepe vtunt̃: eſt ꝓhibere: ne alicui fiat aliquid incõmodi: ꝛ ſi nõ ꝓhibuerit ſatiſfacere/ vt vẽditor debet p̃ſtare vitiũ rei quã vidit.

¶ In eundẽ de arceo: abigeo: abigeus: abactor: ꝛ abigeatus. Cap̃. ccccxxxiij.

Arcere. Abigere Abactores. Abigei. Abigeatus. Prẽſtare ✤Sipõ. dehiſcedictionibus: ita diſſerit. Innocuus aliq̃n actiue capiť ꝓ innocente. Uerg. litus q̃ rogam⁹ innocuum Aliquando paſſiue ꝓ eo cui non nocetur. Idem. Et ſedere careneoñes innocue.

ARcere idem ait eſſe prohibere. Sed mihi videť potius eſſe vetare: ne accedãt hi qui venũt. Iuno ſeptẽ tñ annos arcuit Troianos ab Italia: quãvbi cõtigerũt: nõ arcebat ab ea amplius: ſed in ea eſſe ꝓhibebat. Trãſferť (vt pleraq;) de corporeis ad incorporea. Cice. in Paradoxis. Que vis eñ eſt: q̃ magis arceat hoies ab improbitate: q̃ſ ſi ſenſerint nullum in delictis eſſe diſcrimẽ? Contrariũ huic verbo eſt abigere: qđ ſignificat a loco fugare: atq; expellere: vt abige muſcas a facie mea ſcribẽtis: abige canes a popina tua: abige ſturnos ſonitu a vinea. Quin. Ibo in littus miſer: planctib⁹ aues abigã. De pecorib⁹ ꝛo idẽ quod de ceteris aĩalibus accipiendũ eſt: q̃ ſi nobis odioſa ſunt abigim⁹: hoc eſt expellimus: vt oues: capras: aſellos ab hortis: a vinetis: a pratis. Quod ſi ita nõ ſit tollim⁹ vtiq; gregatim abigere aliud ſignificat. i. furto tollere: aut etiã latrocinio: vt apud eũdẽ. Adhuc ſpolia trãſtuli quantiũ: ꝛ abacti pecoris greges ſub hoc titulo defendebant̃. Unde abactores vocant̃ pecuariorũ aĩalũ fures: latrũculiue. Hos quidam abigeos vocant. Ulpi. autẽ inquit. Abigei ꝓpriꝓ hi habẽtur: qui pecora ex paſcuis: vel ex armẽtis ſubtrahũt: ꝛ quodãmodo depredant̃: ꝛ abigẽdi ſtudiũ quaſi artẽ exercẽt: equos de armẽtis: vel oues de gregib⁹ abducẽtes. Ceterũ ſi quis ouẽ aberrãtẽ: vel equos in ſolitudine relictos abduxerit: non eſt abihoc eſt ſi geus: ſed fur potius. Hic abigeũ a nõ abigeone detridiſtinguit loco: nõ numero. Claudius numemento et ro non loco: inquiẽs. Quãtitas diſcernit fuinnoxius rem ab abigeo. Nã qui vnã ſuẽ ſurripuerit: vt pro inno fur coercebiť/ qui gregẽ: vt abigeus. Hic fucente qđ rem ab abigeo ſeparat: vt ſuperior fecit. Ba vir alioq̃ cer nõ ſeparat: quũ ait. Abigeatus crimẽ pu-

blici iudicij nõ eſt: qꝛ furtum magis eſt: ſed qꝛ pl erũq; abigei ꝛ ferro vtũtur: ſi deprehendãtur: ideo grauiter puniri eoꝝ admiſſum ſolet. Quomodo autẽ hi iuriſcõſulti inter ſe cõueniãt: a ut non conueniãt: nihil ad hoc tẽpus. Hoc ad Hoc tantũ dixerim: non modo fures: ſiue fur ſerẽtim aliqui ſolẽt abigere: armẽta: vel greges: reprehẽſed etiã latrũculi: qui facta predonũ manu in dens: ne alienũ agrũ incurſionẽ exercẽtes: pecora etiã gauit re interdũ abigunti ꝛ abigei nominari poſſunt. periri. Prẽſtare (quo verbo ſepe ꝛ iuriſcõſulti: et ora Nõ lege tores vtuntur) eſt prohibere: ne alicui fiat ali rat opiquid incõmodi: ꝛ ſi nõ prohibuerint ſatiſſace nor plaure: vt venditor debet prẽſtare vitiũ rei: quã vẽ tũ: alioſdit. i. prohibere: atq; efficere: ne emptor dãni q; anti quid faciat: alioqui ſatiſfacere: neq; illud in quos mꝫ alterum modo: verũetiã in noſipſos. Cice. in tis in lo Tuſculanis. Quũ id qđ ab homine nõ potue cis hoc rit prẽſtari: euenerit: id eſt caueri: ꝛ prohiberi. vocabulũ in euꝝ

¶ Epitome capitis. ccccxxxiiij.

¶ Innoxius: innocuus: et innocẽs idẽ ſunt: ſenſum videlicet qui nõ nocet: nec nocuit: ꝛ ita extra vſurpanculpã eſt: nõ aũt innocuus cui non noceť: vt tes. plauvult Seruius. ¶ Littus autẽ innocuũ: ꝛ nat⁹ in merues innocue a Uergilio dicũtur figurate mo cat. Atre poetico: qꝛ eorũ vſus nemini nocuit. hil magismanti

¶ In eũdẽ de innocu⁹: ꝛ innoxi⁹. C. ccccxxxiiij. festo te

INnocuus (inquit Seruius) eſt cui nõ nocetur. Innoxius q̃ non nouit nocere. Uellẽ exẽpla recitaſſet: q̃b⁹ nõ oſtẽderet eam expoſitionẽ innocui verã eſſe. Namq; illud Uergilianũ quod eũ in hanc impulit opinionẽ: donec roſtra tenẽt: ſic cõſedere carine/ Oẽs innocue: nõ eſt accipiendũ: q; ſubſederũt tales: vt eis nihil noceretur: ſed vel more poetico q; nihil peccauerunt: quaſi innocentes hoies: nocentes enim ſunt quicũq; ab honeſto recedũt etiã ſi nemini noceãt: vel qđ non nocuerũt: neq; ſibiipſis neq; vectoribus aut nautis.

¶ Epitome capitis. ccccxxxv.

¶ Inſtar non eſt ad ſimilitudinẽ: vt Seruiꝰ vult: ſe ad equiparationẽ: equalẽ magnitudinem: aut menſurã. Neq; dicemus ad inſtar vt nonnulli: ſed ſine prepoſitione genitiuũ addemus. ¶ Mihi quidẽ videť inſtar deductum ab in: ꝛ ſtatus: vt ſit in ſtatũ ꝛ formã: quocirca dũ res reparať: inſtaurari: nõ reſtaurari a peritis dicit̃: ꝛ q; in equipollet ſepe huic prepoſitioni ad: fruſtra proponeretur: nam vt non dicam ad inſtatũ: ita nec inſtar. Seruius dixit ad inſtar. Serenus tamen lyricus: (vt author eſt Seruius) dixit ad inſtar: ſicut ꝛ Hieronymus noſter: vt Job. xx. Et gaudium hypocrite ad inſtar puncti. Item Joſue ſeu Jeſu naue. iij. Steteruntq; aque deſcendentes in vno loco: ꝛ ad inſtar montis intumeſcentes apparebant procul ab vrbe. Sed hoc forte excuſari poſſit per regulam notam. Equalens geminis ꝛc. nolim tamen imitari.

Innocuus. Innoxiꝰ. Nocentes. Innocẽtes.

Joan. Tho. Inſtar.

¶ Inſtar nomẽ pro ſimilitudine figura ſeu effigie: apud Uerg. in eo opuſculo cui titulus eſt. Uir bonus accipiť: ita nimirum ait poeta.

Uir bonus

Uir bogus ꝛc. Judex ipse sui totū se explorat ad vnguē. Quid proceres vanitq; leuis quid opinio vulgi. Securus: mundi instar habēs teres atq; rotundus. Habens mundi instar hoc est similitudinē: atq; figurā: vt qui teres est: atq; rotundus: qualē esse mundū vel hinc colligere est: qr orbem eū appellamus: ad instar vsus est Apuleius in vndecimo: ita inquiens. Quo me cogitationis estu fluctuantem ad instar insanie percitū sic restrinxit nocturna diuinatione clemēs imago. Pacuui⁹ itē apud Cice. in secūdo rhetoricorū ad Herennīū. Fortunā insanā esse: ꝛ cecā: ꝛ brutam: perhibent philosophi. Saxiq; ad instar globosi predicant esse volubilem.

¶ In eundē de instar. Cap. cccclxxxv.

¶ Instar sigt ad similitudinē status / aut ꝓditōis aut equi parationem.

¶ Instar montis equū diuina Pallas arte. Instar Seruius ait. i. ad similitudinem. Quid similitudinis equo ad montē? Ꝺ si etiā similis esset: non tñ eū magnū potī⁹ q̄ paruū esse: qꝺ Uerg. senserit intelligerem⁹. Archimedes ille geometricus globū ad similitudinē celi fabricat⁹ est: in quo effigies celi aderat: magnitudo nō aderat. Jdē fit de tabula illa depicta ad similitudinē orbis terrarū: quā non ausim dicere depictā instar orbis terrarū: neq; alia multa hmōi: vt instar Antonij ambulas: instar patris scribis: instar languidi sedes: sed ad similitudinē: vel in similitudinē: vel in modū: vel in morē: vel tanq; ꝛ similia. Instar potius significat ad equiparationē: vel ad mensurā: vt apud Uergi. Argolici clypei: aut phebee lāpadis instar. Cice. Herametroꝝ instar versuū. Hā illud apud eosdē. Instar mortis ducūt: ꝛ fulminis instar: significat equiparationē doloris in morte: ꝛ impetus ex flumine. Ꝺ si qñ reperiat proxime accedere ad significationem similitudinis: admoniti simus: vt nimiā vtendi licentiā deuitemus. Hā vir ego mihi qui auderē sic vti: vt Seruij familiarissimus Macrobius: quū sepe aks tum statim in proemio Saturnaliū / ita inquiens. Ut que indistincte atq; promiscue ad subsidiū memorie annotauerāmus: in ordinē instar mēbrorū cohērētia cōuenirēt. ¶ Epitome capitis. cccclxxxvj.

¶ Passim nō est (vt idem vult) vbiq;: sed per passus: quasi p singulos passus. Unde interuallū habet: vbiq; autē est in omni loco sine interuallo. Neq; acciptet pro vbiq; / et vndiq; vt a Lactātio: sed vsq; potius cōcedet significare et in loco / ꝛ in locū: seu ad locū. ¶ Uerū in exemplo Lactātiano posset passim accipi etiā. s. eq̄ proprie: vt sit sparsim: sic. Et sparsim confugerunt ex finitimis locis. ¶ Passim pro dispersim palabūdeq; ꝛ sine quo ordine vsus est. Ꝺ. Brutus ad Cicero. lib. epistolarū familiariū tricꝭ post decimo: ita scribēs. Antoni⁹ anteceſſit: itinera dedit multa maiora fugiēs: q̄ ego sequens. Ille cauit: id ſit passim: ego ordinatim: quacūq; iuit: ergo est effigiē cōsimilem. ¶ In eūdē de passiz: vbiq;: vsq;. L. cccclxxxvj.

Ꝺ Assim (inq̄t) significat vbiq;. Mihi autē aliud videtur vbiq; q̄ passim. Namq; in prato vbiq; est herba: nō passim. Cōtra grex passim pascit potius q̄ vbiq;. Quippe aliq̄d interualli est inter pecudē: ꝛ pecudē nō ita inter herbā / ꝛ herbam. Est aūt passim: quasi passu distante: vel sparsim: quēadmodū dicim⁹ passis manib⁹: ꝛ passis crinib⁹. Qꝺ accipi solet etiā p crebro / dū de reb⁹ mētis loquimur. Lactanti⁹ tñ pro vbiq; accepit: quū inquit. Creditur ei passim tanq; cognite veritati. Neq; solū p vbiq;: sed etiā (qꝺ vsitati⁹ est) p vndiq;. Quūq; is numerus cōdēde vbi parū idoneus esse videret cōstituit asylū: eo passim cōfugerūt ex finitimis locis pessimi quiq; sine vllo cōditionis discrimine. Usq; duo hec potius significat: in loco simul: ꝛ ad locū: vt Terē. in eun. Occidi neq; virgo est vsq;. Cice. in Philip. Nec vero vsq; discedebā. ¶ Epitome capitis. cccclxxxvij.

¶ Aduerbia in im: aut pro positiuis in e: ꝛ in er minus vsitatis ponunt: vt priuatim p priuate: separatim pro separate: properatim pro pperāter: dissimulatim p dissimulāter: vbertim p exuberāter: affatim p abūde: aut abundāter: raptim pro rapte seu raptāter: aut festināter: cursim p currēter quo barbari vtūtur: seu celeriter: ꝛ multa alia. Aut pro suis nominib⁹ pluralis numeri / ꝛ prepositione per: aut pro ablto singulari: aut pro gerūdio in do: vt generatim per genera singula: aut in genere. Sūmatim: id est per summas: aut p summā: seu (vt dicūt) summādo: viritim per singulos viros aut singula capita: aut vir cū viro. Nominatim per singula noīa aut noīe. Membratim per mēbra: aut demēbrādo. Lesim p incisiones: aut incidēdo. Punctim per punctiones aut pūgēdo. Tractim per tractus: aut trahēdo. Lateruatim p cateruas: sic gregatim: turmatim: manipulatim: imo sturmatim: et coturmatim: quibus lepide vtitur Beroaldus. Preterea domesticatim: vicatim: regionatim: oppidatim: municipatim: prouinciatim: per varias domos: vicos: regiones: oppida: municipia: prouincias. In summa / ꝛ ad summā parū differūt a summatim: nisi in vtendo. Hā sic vtimur particula summatim. Dicā de hac re summatim. In summa sic. In summa ne prolixius de hac re loquar hoc dictū volo. Ad summā ne agā de singulis ꝛc. Ad summū vero. i. ad summū numerū vltra quē plura negam⁹: vt annos vixit ad summū sexaginta. i. sexaginta dūtaxat: ꝛ nō vltra. Interdū refert ad tempus: vt scies autē cras: aut ad summū perēdie. i. si nō cras: nō tñ vltra perēdinū diē. Semel aūt sic a Quin. atq; alijs doctis ꝺr: vt ab imperitis simul totū. Quo etiā aduerbiū breuiter reperitur dictū: vt textus declarat.

¶ De aduerbijs im exeūtib⁹. L. cccclxxxvij.

Adam⁹ de quibusdā aduerbijs in vocē exeūtib⁹. Priuatim nihil differt a priuate si priuate dicere liceret: nihil separatim a separate: si hoc

Aduerbia im finita. Priuatim.

Separatim. reperiat: nihil ꝑperatim a properanter: nihil
Properatim. dissimulatim a dissimulāter. Ubertim idē est
Dissimulatim. qđ copiose. Affatim qđ abunde. Raptim qđ
Ubertiz. festinanter. Cursim ꝙ currendo. Ñ aliud est
Affatim generatim: q̄z generaliter. Hoc em̄ significat
Raptim oia simul: que sub genere sunt amplectendo.
Cursim. Illud vero per singula genera seu magis per
Ñatim singulas species. Siquidē species genera vo
Ñatr. camus: vt quot sunt genera arborū quot sunt
genera vitiū: potiꝰ q̄z quot sunt species. Ver-
gi. Generatim discite cultus. Uarro. Non in
volucribꝰ generatim seruatur analogia. Non
ex aquilis aquile: neq̄z ex turdis turdi ꝓcreā-
tur. Sic ex reliq̄s sui cuiusq̄z generis. An ali-
ter hoc fit q̄z in aere: q̄z in aqua? Nō hic cōche
inter se generatim innumerabili numero si-
miles. Eodē modo vt generatim per singula
gña dicimꝰ: ita summatim per singulas sum-
mas. Aliq̄ñ dicimꝰ summatim et generatim:
Sūmatim. nō per singulas summas: generaq̄z: sed ꝑ vnā
vnūve: vt dicā de hac re summatim. Cice. de
ora. lib. ij. Infinitū mihi videtur id dicere: in
quo aliquid generatim querit: hoc modo: ex-
petēda ne esset eloquētia: exꝑtēdive hono-
res? Ceterū qūo differat ab illis: ad summā:
Uiritim. in summa: postea reddā. Uiritim per singula
Noiatim. capita viroꝝ: vt Gracchus diuidebat viritim
Mēbratim. sex modios frumenti. tñ de vno aliq̄ñ dicimꝰ:
vt apud Curtiū. Si q̄s viritim dimicare vel-
Cesim. let: puocauit. Nominatim per noia singuloꝝ
Punctiz vt assignati sunt ꝓiurati noiatim / custodi car
Strictiz ceris. Et de vno etiā: vt tenēs cruentū pugio
Carptiz. nē Brut⁹ noiatim Ciceronē inclamauit. Mē
Tractiz. bratim per mēbra. Cesim ꝑ incisiones gladij.
caterua- Punctim per pūctiones: infixionesq̄z gladij si-
tim. ue incidēdo et pūgendo. Strictim stringēdo
Gregatim. singula: vel certum aliquid. Carptim hinc: et
hinc decerpendo: non ipsam ferē sequendo.
Turmatim. Tractim trahēdo: nō interrūpendo ferē. Ca-
teruatim: gregatim: turmatim: manipula-
Manipulatim tim: per diuersas cateruas: per diuersos gre-
Domesticatim ges: diuersas turmas: diuersos manipulos.
Uicatim Domesticatim: vicatim: regionatim: oppida
Regionatim. tim: municipatim: ꝓuinciatim: per varias do
Oppidatim mos: varios vicos: varias vrbis Rome regio
Municipatim. nes: variaq̄z oppida: varia municipia: varias
Prouinciatim. ꝓuincias. Uenio nūc ad id qđ promiserā. In
summa / et ad summā magis modo vtēdi diffe
rūt a summatim q̄z significato. Quinti. in cō-
pore proiecto. In summa non recedo: fas est
mihi inuitis etiā parētibus pie facere. Cice.
de offi. Ad summā ne agā de singulis: cōem
totius gñis humani societatē: cōgregationē:
In summa. et cōciliationē colere: tueri: ꝓseruare debemꝰ.
Differt autē ad summā / et ad summū: qđ scđm
Ad summam ad numerū refert. Idē Cic. ꝓ Milone. Unꝰ
mam. aut ad summū duo inuēti sunt: qui Milonis
Ad summam causam nō probarēt. i. nō plures q̄z vnus: aut
mum. duo ex oibus. Idē ad Luciū Messenū. Noli
Ad summam eñ existimare mihi nō solitudinē incūdiorē:
mam. qua tñ ipsa vti nō licet: q̄z sermones eoꝝ: q̄ fre
Ad summū quētāt domū meā: excepto vno: ad summū al
mū differo: hoc est excepto vno: aut (vt multū) duo-

bus. Quinti. in sensu priore solet vti tali gene runt.
re dicēdi: ꝑ aduerbiū semel. Deniq̄z vt semel Semel.
finiā: sic fere cōponēdū: qūo pronūtiādū erit.
Et alibi. Et vt semel oia cōplectar. Et iterū.
Et vt semel qđ est potissimū dicā: secretum in
dictādo perit. i. vt in summa dicā. Cuiꝰ rei cā
est ipsum illud semel: qđ significat vna vice ꝑ
omnibus: ita vt postea nō oporteat q̄d addi.
Idcoq̄z solet accipi ꝑ immutabiliter: et irre-
uocabiliter: qr qđ semel tm̄ fit: id nō habet re
gressum: vt iterū fiat. Idē in Mathematico.
Quid hec fulgētiū syderū venerāda facies:
ꝙ quedā velut infixa ac cohērētia: ꝑpetua se-
melq̄z capta sede collucēt: alta toto sparsa ce-
lo vagos cursus certis emetiūtur erroribus.
Uergi. Aut ne quid tale videret. Procubuit
moriēs: ꝛ humū semel ore momordit. Ouid.
Nulla reparabilis arte Lesa pudicitia est: de-
perit illa semel. Luca. Dixitq̄z semel nascenti ✠ Hie-
bus author. Quicq̄d scire licet. Semel inq̄t: ro. in ꝑs.
vt nullū posteā verbū addat. In eūdē sensum Semel
idē Quin. accepit breuiter: vt in Geminis lā locutus
guētibꝰ. Breuiter tñ longe crudelitatis expli est deus
cāda seuitia est: ex omnibꝰ q̄ ptulit / leuissimū duo hec
fuit: ꝙ occisus est. Pli. maior. Reliqua vero audiui
Gallia latere septēntrionali mōtibꝰ Sebēna / breuiter
ꝛ iugeribꝰ agroꝝ: cultu viroꝝ: morū dignatio
ne: amplitudine opū: nulla ei ꝓuinciaꝝ prefe
renda. breuiterq̄z Italia veriꝰ: q̄z ꝓuincia. Et luscinie
iterū de Luscinia: q̄ vulgo dicit Philomela. cantus.
Nūc cōtinuo spū trahit in lōgū: nūc variatur
inflexo: nūc distinguit ꝓciso: copulat intorto:
premit: reuocat: infuscat ex inopinato: inter-
dū ꝛ secū ipse murmurat plenꝰ: grauis: acutꝰ:
creb: et: extēt⁹ (vbi visuz est) vibrās. Sūmus:
medius: imus: breuiterq̄z omnia tā paruulis
in faucibus: que tot exquisitis tibiaꝝ tormē-
tis ars hominū excogitauit.

¶ Epitome capitis. cccclxxviij.

¶ Tādē nō vacat apud Uerg. ornatꝰ cā: nul-
lus em̄ invocādo cōsistit ornatꝰ. Licet id Ser
uius velit: nec apud Cice. est cōtūctio expleti
ua: qđ cēset Priscia. verū vrgēdi: ꝛ accelerādi
vim affert potissimū ꝑ interrogationē: aut ta-
citā: aut expressam qūo a doctis fere vsurpat:
at sine interrogatione est: quasi id qđ dicūt fi
naliter post lōgā morā qūo demū: ꝛ deniq̄z ac
cipi possunt: verū deniq̄z tūc ptiū hz locū: qñ
multis enumeratis: volumꝰ vltimū esse oīm
quasi ūt: sed vt vno verbo cōcludā: aut vt se-
mel dicā. Demū precipue cū is: ꝛ ita tūctū so
let accipi ꝑ solū: aut oīno: vt ea demū magna
voluptas: is demū fructꝰ ꝛc. id demū possum
ira demū mihi satisfactes ꝛc. i. solū ꝑ oīno: sic
Plinius. Ea demū sola auiū ꝛc. Ouid. deniq̄z
pro demum posuit: vt in textu patet.

¶ In eundē de tandem: demū: ꝛ
deniq̄z. Cap. cccclxxxviij.

Andē idem ait poni non necessi Tandē.
tatis: sed ornatus causa: vt in il- ✠ Poni
lo Uergil. Sed vos qui tandem: tur inter
quibus aut venistis ab oris. Hec dū tādē
cuius ornatus: aut quare sit orna pro vir.

Licero tandem aliquando quiritetur: vt Tic. inuectiuarum lib. j. Quousq; tandem abutere Catilina patientia nostra? Item dem abutere Catilina patientia nostra? Wi, p saltē. hi quidem nullum ornamentum videtur esse Terē. in Heau. p fice hec precib⁹ ptio vel hereamgo partē ali qua apd Thaidē Item pro tū. Tice. in qua ci uitatetā dē arbi trare te viuere. Tādē ci tra inter rogatio nem. Denicz. Demū.

tus: explicat. Idem sentit Priscianus dicēs. Tandem non solum pro aduerbio tēporali: sed etiam pro coniunctione expletiua inueni tur: vt Tic. inuectiuarum lib. j. Quousq; tandem abutere Catilina patientia nostra? Quid tandem nullum ornamentum videtur esse in superuacuis: & nihil agētibus verbis: q̄q̄ apud Grecos dictiones nōnulle sunt: q̄ aut numerū: aut sonū implent: qd in hac dictione nō est: q̄ habet potius vrgēs quiddā: & accelerans: eoq; fere p interrogationē: q̄ exēpla vulgo sunt plurima: vt Tic. in Catilinā: cui⁹ oratio sic incipit. Quousq; tandē abutere Catilina patiētia nostra? quo exēplo vsus est Priscia. Quidā tñ inter primos hui⁹ etatis docti solēt citra interrogotionē vti nō aduerbio: nō tam authoritatē sequētes eiusdē Uerg. et in eodē loco. Et quo sub celo tādē: quib⁹ orbis in oris Jactemur doceas. Et Horatij q̄ ait. Quāuis seua satis p te tibi cōsulis: & scis. Quo tandē pacto deceat maioribus vti. Disce docendus adhuc: q̄ Ciceronis in Catone maiore dicētis. Qua tādē spe sibi tā audacter obsisteret: respondit: senectute. Et pro Roscio. Quū ab eo quereret: qd tandē accusatur⁹ esset in eo. Nōnullisq; alijs in locis. Sed tñ vtrūq; interrogationē habet: & eā directā latēter ad secūdam personā. Nā hic q̄ loquit: verba refert altertius. Si quid ē Pisistrat⁹ a Solone sic q̄siuit. Qua tādē spe mihi tā audacter obsistis? Et fimbria ab illo (quisquis fuit) sic petiuit. Quid tandē in eo accusaturus es? Neqvero legē illius dictionis scribo: sed vsum frequētissimū trado. Sine interrogatione aūt qd significet: nemo ignorat. Uerg. Jā tandē Italie fugiētis predim⁹ oras. Eiusdē significationis sunt demū: & deniq;: vt notum est: vt idem Uerg. Tunc demū optata gemina sup arbore sidūt. Tic. Quū excessisset e vita: tū deniq; viueret. Sed plerūq; quū sint multa enumerata: tū subiungim⁹ deniq;: significantes hoc vltimū esse oīm: vt idē Uerg. O crudelis Alexi / nihil mea carmina curas. Nil nostri miserere: moui me deniq; cogis. Et Tic. Quū sibi nō multitudinē militū: nō idoneos imperatores: nō pecuniā sibi presto esse viderēt: nō deniqz vllā rem: q̄ pertineat ad bellū administrādum. Demū solet accipi pro solū: siue pro omnino: precipueq; cū is: & cū ita iunctū. Tic. in Sallustiū. Ea demum magna voluptas est Crispe Sallusti / equalē / ac parē verbis vitā agere. W. Fabius. Illud ingenioz velut precor gen⁹ / nō temere vnq; peruenit ad frugē: hi sunt / q̄ parua facile factūt: & audacia proue cti illud quicq̄d possunt / statim ostēdūt. Possunt aūt id demū qd in proximo est: verba cōtinuant: ac vultu interrito nulla tardativerecūdia proferūt. Et iterū. Tū illa quoq; ex causa: q̄ mentē tāte rei intētā vacare oībus alijs: etiā culpa carētib⁹ curis oportet. Jta eñ demū libera / ac tota nulla distringēte: atq; alio ducēte causa spectabit: id solū ad qd accigit: & alibi. Jacebat hec insomnis: inqeta: quū diceret: tā statim apparebit: iam statim veniet: nunq; tñ tardius venit. Miserā me fili: prima nocte tā veneras. Ecce tā medios sydera tenent cursus. indignor: trascor: ita demū mihi satisfacies: si apud patrē fuisti. Jdeo aūt dixi solū siue oino: q̄ Plin. videt accipere / p oino: de hirūdine dicēs. Ea demū sola auiū / nō nisi volatu depascit. Quidā volūt ab is: & demū cōponi idē. Out. p demū posuit deniq; lib. iij. siue titulo. Si qua metu dēpto casta est ea deniq; casta est. ¶ Epitome capitis. ccccxxxix.

¶ Stella & sydus sic differūt: vt Macrobius vult: q̄ syd⁹ etiā de stella vna dicit: quinetiā astrū: vt Ecce Dionei pcessit Cesaris astrū: sed tñ stella non dicit de signo: vt sydus. Hec stellā hybernam dicimus: vt sydus.

¶ Quia a sidēdo / & influendo sydus dictum videt. Unde prospero / aut infelici sydere natos dicunt / non stella.

Stella. Sydus.

¶ In macrobiū de stella & syd⁹. C.ccccxxxix.

Stella: & sydus differunt: si Macrobio credim⁹: ita scribēti. Nūc videamus: q̄ sint duo hoc noīa: quoz pariter meminit / quū dicit: q̄ sydera: & stellas vocatis. Neq; em̄ hic res vna gemina appellatione mōstrat: vt ensis: gladius: sed sunt stelle quidē singulares: & erratice q̄nq;: & cetere q̄ nō admixte alijs / sole ferunt. Sydera vo q̄ in aliqd signū stellarū plurtū cōposite ferūtur: vt aries: taurus: andromedā: perseus: vel corona: & q̄cūq; variarū gña formarū in celū recepta creduntur: sic & apud Grecos aster: & astrō diuersa sign̄t: & aster stella vna: astrō signū stellis coactū nos syd⁹ vocam⁹. Hec differentia (Macro. pace) nusq; reperit: vt apud eundē Tic. de vniuersitate. Jtaq; nesciūt hos syderū errores. & iterū. Toto igit orbe cōstituto syderib⁹: parē numerum distribuit aioz: & singulos adiunxit ad singula. Et lib. iij. de natura deoz. Nā quū duo sint gña syderū: quoz alterū spatijs immutabilib⁹ ab ortu ad occasum cōmeās: nullū vnq; cursus sui vestigium inflectit: alterū aūt cōtinuas cōuersiōes duas ijsdē spatijs cursibusq; ꝛficiat. Quin. in Mathema. Quid hec fulgētiū syderū venerāda facies: q̄ q̄dā velut infixa / ac cohērētia / ppetua / semelq; capta sedecolliucēt: alia toto spar sa celo vagos cursus certis emetiūt erroib⁹? Qd nō sensisse Tic. (vt Macro. vult) documēto est / q̄ nō ꝓposuit stellas. Debet em̄ spēs generi: pars toti ꝓponi: vt dicā de prudētia: & de virtute hui⁹: dicā de facie Helene: eiusq; pulchritudine: nō aūt ediuerso. Fateor: tñ nunq; stellā dici arietē: taurū: andromedam: perseū: sed sydus: & hinc est q̄ dicimus hybernū sydus: & illud Quin. Nos graue huius anni sydus afflauit. ¶ Epitome capitis. ccccxl.

Species ante genus.

¶ Rescire non est quod Aulus Gelli⁹ vult: sed rem gestā postq; gesta est scire: quā quum gereretur nesciebas. ¶ Jtaq; rescimus post factū: deprehendimus aut deprendimus in ipso facto. Unde deprehensi in adulterio dicuntur. Horat. Deprendi miserum Fabio vel

Macro. taxat.

Idem.

iudice vincã. Itẽ naute quasi alterũ elementum ingressi deprehendi dicuntur a tempestatibus in mari. Verg. Deprehensis miseris statio tutissima nautis.

Rescisce re. ¶ In Aulũ gelliũ de Rescisco. Cap. cccxl.

REscisscere Aul. Gelli⁹ vult esse rem occultã/ inopinatã/ insperatãq; cognoscere. Vtror deprehendi solertissimo verboꝝ inuestigatore atq; cẽsore: q̃ vocabulũ hoc de facili difficile: de claro obscurũ: de trito nouũ: de exposito abstrusum fecerit ne dicã falso exposuerit. Nunqd si videã hoiem celo volantẽ: vt fecisse Dedalus: Perseusq; ferã: aut aliquẽ e terra prodire: qualis Thages fuisse creditũ est ab Hetruscis: aut Satyrũ aliquẽ semiuirũ semicaprũq;: quẽ vidisse nõnulli scripsere: aut arcana quedã nature perue stigauero: dicã rescisse? Nõ opinor. Est igit̃ ppꝛie rescisscere rem postq; gesta est scire: quã nesciebas: quũ gereret̃: presertim ad te tuosve pertinẽtẽ: vt Ter. in Adel. Hem tibi rescisit oẽm rem: id nunc clamat: scz.

¶ Epitome capitis. cccxlj.

¶ Deprecor: supplicium/ nõ est detestor: execror: depello: vel abomino: vt idem Gellius censet: sed quasi dicto vel facto recuso vel verius est: precor: vt nõ sit ita: vt cõtrariũ ei⁹ q̃d est precor: & cõprecor. Sicut defendo me ictib⁹ & defendo ictus diuersimode dicimus. ¶ De eñ vt prius dixim⁹: tria facit. Nã aut significationẽ auget: vt deprecor pro valde precor: d mo. i. valde amo: sic demõstro: debello: de prauo &c. Aut mutat in contrariũ: vt depono detesto: dedoceo dediſco: aut peruertit et in malũ mutat: vt demẽs peruerse mẽtis. Deui⁹ peruersam viam tenẽs. Amẽs autẽ quasi sine mẽte: & aui⁹ ab errãs a via: & inuius sine via: delirus sine lira & regula aut regulã puertẽs Itẽ reperit̃ de pro deorsum: sicut sub pro sursum. Vnde antique dictũ est apud Aulũ Gelliũ. Susq; deq; fero. i. sursum & deorsum fero: hec est pro eodẽ habeo: & q̃ dicũt: nihil curo.

Susq; deq.

Depcor. Deprecor ergo est aut valde precor vt sit aut nõ sit. Infinita sunt exẽpla: vbi de significat deorsum: vt demigro deuenio descendo despicio decurro &c.

Defẽdo ✠ In ea etiã siga tione defendo in hoc versuplerũq; accipiunt cũ tibi sint nati: nec opes tũc artibus illos. instrueq; possint sopẽ defendere

¶ In eũdẽ de depcor & defendo. Ca. cccxlj.

OPrecor supplicitũ idẽ Aul. Gell. aut dictũ esse: quasi detestor vel execror: vel depello vel abomino. Ego autẽ ita dici puto deprecor: vt precor & imprecor. Precor tibi bonũ pcor tibi malũ. Sic deprecor liberationẽ et deprecor penã illã vt potiar: hãc vt vitẽ. Ouid. lib. j. de Põto. Sepe tibi sint precor: mortẽ mortẽ quoq; deprecor idem. Ne mea sarmaticũ cõtegat ossa solũ. Deprecor dicit: quasi precor mortẽ nõ dari mihi in hac terra. Nec mirũ id fieri i deprecor: quũ fiat in magis vsitatis: vt in defendo: si quidẽ dicim⁹ defendere me: qd̃ fere dz: & nõnũq; defendo ictus: vt Cic. de senec. Vesitaq; pãpinijs: nec modi cotpe caret: animtos solis defendit ardores: quũ p̃sertim nos Romanis sit etiam mala precãdi neventãt. Vnde tẽpla timori/ pallori/ febri/ aliisq; similib⁹ fuere dedicata: & his (vt ita dicã) numinibus fiebãt sacra: qd̃ etiã Ver. probat. Nigrã hyemi pecudẽ: zephyris felicibus albã. Necq; solũ deprecari est voce: sz etiã per ea q̃ instar vocis obtinere solẽt: vultũ: gestũq;. Eteñ bucephalũ: q̃ preter vnũ Alexandrũ oẽm aliũ recusabat sessorẽ: nõ inepte dixeris deprecari alios sessores preter regẽ. Denicq; deprecor magis significat vel dicto: vel facto recuso: q̃ illa q̃ Aul. Gel. attigit.

vitam. ✠ Cale pi. de significatiõe verbi huius loq̃ns dicit Gelium nõ fuisse a Valla culpãdũ

¶ Epitome capitis. cccxlij.

¶ Situs nõ est negligẽtia (qd̃ Prisc. cẽset) sed sordes illa: atq; illuuies q̃ innascit̃ locis humidis: & diu nõ repurgatis: lanugo vcz atq; mucor fetẽs: q̃ & pedor dici põt. Sit⁹ etiã est loci qualitas: aut dispositio: p quo barbari situationem dicũt. Et castrũ situatũ: pro eo qd̃ est sitũ. Nã etiã adiectiue situs ta. tum dicitur.

Situs. Eneid. vij.

¶ In prisciani de sit⁹ & pedor. Cap. cccxlij.

SItus Priscianus inqt: dicit̃ pro negligẽtia: vt Verg. Sed te victa situ/ veriq; effeta senect⁹: sed nõ ita est: potiusq; sordes illa: & illuuies/ qualis nascit̃ intra opaca dom⁹: q̃ diu nõ repurgat̃. Vñ inqt. nD. Fabius. Excitãda mẽs: & attollenda semp est: q̃ in hmõi secretis: aut langue scit: & quendã velut in opaco sitũ ducit: aut cõtra tumescit inani persuasiõe. Hmõi igit̃ quidam situs sedet in vultu: capite: totoq; corpore vetularũ: & habitu presertim inopũ: qualẽ/ & illã Vergil. intelligit: & de malefica anu ait.

Pedor.

Luca. Feda situ macies: q̃d etiã pedorẽ possumus appellare: vt idẽ Luc. Longuisq; in carcere pedor. Et Cicero in tuscu. Pedores mulieb̃res. Et iterũ. Barba pedore horrida. Vtror Pris. hoc in loco a diffinitione Seruij desciuisse: q̃ hoc vocabulũ proprie diffiniuit. inquiens. Situs proprie est lanugo q̃dã ex humore pcreata. Fit aũt in locis carentib⁹ sole. Sit⁹ ñ o p loci qualitate manifestũ est: vt de situ Messane: & de situ Syracusarũ & similiũ.

Situs. ✠ Vergil. lib. j. Georgi. et segnẽ patiere situ durescere campũ.

¶ Epitome capitis. cccxlij.

¶ Docilis est q̃ facile docet̃: facitq; in superlatiuo potius docillim⁹: q̃q; docilissimus. Docibilis autẽ quẽ Priscianus vult esse: q̃ facile discit̃: a doctis nõ dz: sed pro eo significato est perceptibilis: aut perspicuus: et ad discendũ facilis: & si reperiret̃: vix differret a docili. Nã sepe rem vnã diuersis vocibus eloquimur. vñ aliq̃n idẽ sunt: equalis & equabilis: exitiale: et exitiabile: sensile: & sensibile: rõnale: & rõnabile. Penetrale aũt adiectiue non reperit̃: substantiue vero est penetrale. i. locus penitior: & interior dom⁹: quẽ penetrata domo adimus. Penetrabilis vero est q̃ facile penetrat: & q̃ facile penetrat̃. ¶ Dialectici aũt recẽtiores dicerẽt sensile passiue accipi: qd̃ & Lucretius facit: sensibile vero: qd̃ Lucreti⁹ p eodẽ posuit actiue. Vnde aĩal sensibile: q̃ aptũ sentire poniturq; pro differentia substantiali aĩalis: sicut rõnale pro differẽtia tali hois. Rõnabile aũt rõnem sequẽs: aut iuxta rõnem factũ: vt

obsequiū rationabile:non rationale:ꝛ homo rationalis esse pōt:q̄ non sit rationabilis. Ue rū bruta irrationabilia sunt:ꝛ irrationalia:q; rationē nō sequunt. Unde ꝛ bruta ꝛ dicta.

¶ In eundem de docilis ꝛ docibilis. Cap.cccclxiij.

Docilis. penetralis. penetrabilis.

Docilis idē inquit est q̄ facile docet: docibilis est: q̄ facile discit: qūo penetralis: qui in intimis est partib⁹. Penetrabilis q̄ facile penetrat. Nō occurrit:vbinā legerim scriptum docilis. Est eñ consuetū magis perceptibilis nisi magis apud eccl'iasticos atq; in aliū sensum: et erūt docibiles dei:dictū est quasi dociles. Nā Cyprian⁹ sup illud Pauli epm nō litigiosum:nō contentiosum sed mitē ꝛ docibilē esse debere ait. Docibilis autē ille est q̄ est ad discēdi patiētiā lenis ꝛ mitis: hoc(vt ego sentio) idē est qđ docibilis. Ratio tñ postulat: vt id significet qđ ait Priscia. eo quidē magis q̄ habem⁹ in eodē sensu docilis: vt superuacuum fuerit duas voces adeo confines vni significationi dare:nisi dicim⁹ simile hoc esse illis equale et equabile de quib⁹ dixi alio volumine. Insup sensile et sensibile. Lucreti⁹. Ex insensibili ne credas sensile nasci. Hec duo p eodē accepit exitiale ꝛ exitiabile. Uerg.in.vj. Sed me fata mea:ꝛ scel⁹ exitiale Lacene. His mersere malis. Ouid.vj.meta. Dūq; manu tētat trahere exitiabile ferrū. Rationale ꝛ rōnabile. Quin. in.ij. Sed q; carēt sermone q̄ id faciūt muta atq; irrationabilia vocant. Porro penetralis q̄tū mea fert opinio:nō reperit:sed penetrale:substātiuūq; est:nō adiectiuū. Penetrabilis adiectiuū:q̄ facile penetrat:vt apud Uergi. Penetrabile telū:ꝛ penetrabile frigus: tū q̄ facile penetrat:vt apud Liuiū li.xlvj. Et in asperis locis silex sepe impenetrabilis ferro occurrebat. Serui⁹ qđ penetrat inq̄t penetrale dicit:qđ aūt penetrat:penetrabile. In quo rū priore dissentio:quū nō sit neq; adiectiuū/ vt ipse vult:exponēs penetrabile frigus:p penetrale frigus:neq; significatiōis actiue. Deniq; vt ad docilis reuertar:docillim⁹ mea sententia faciet potius: q̄ docillissimus: qualia sunt facilis:gracilis:agilis: similis: humilis.

Docibilis.

Docillimus.

¶ Epitome capitis.cccclxiij.

¶ Numen non est nutus dei: nec imperium: potestasq; cuiusq;/ sed tantum dei. ¶ Itaq; Priscianus non recte:ꝛ Uarro non plene diffiniuit. Ceterum quantum video: mihi sentire:satis ieiune author quoq; rē explicat. Nā numen dicitur a nuo: et quia deus solo nutu quo se velle significat: facit qđ vult: ideo numē accipitur p potestate illa: qua ad nutum deus facit: quod nutu angelis suis imperat. Sunt autem vnius dei varia numina: id est varie potestates:vt inquit Seruius. Unde dictū de Junone. Quo numine leso: id est qua eius potestate lesa: quum plures habeat: est enim pronuba:lucina:et regnorum largitrix: aerisq; infernorum domina.

¶ In eūdē de numē ꝛ nut⁹. Cap.cccclxiiij.

Numē (idē inquit) est dei nut⁹. Ante hūc Uarro dixerat:numē dicūt esse imperiū:dictū a nutu:vter horū cōmodius diffinuit? Certe numē est potestas dei:nō aūt nut⁹: neq; imperiū cuiuslibet: sed Uarronē de imperio dei suspicor intellexisse.

Numen. ✠ Numē pro uolūtas dei ē hec sine numine diuīue nitūt: idē tā celum terrāq; meo sine numine venti mi sceret ꝛ tā tasa de tis tollere moles

¶ Epitome capitis.cccclxv.

¶ Necatus dicit non solū ferro: sed quocūq; perēpt⁹: vt sit quasi genus. Nectus vero alia quauis re: q̄ adiūgi solet:ita vt sit quasi spēs: nec significat semper plane mortuū:sed ꝓpemodū:sicut examinatus eū: q̄ similis est mor tuo:vt enect⁹:fame/siti/frigore.i.confectus.

Necat⁹.

¶ Necatus ꝛ nectus. Cap.cccclxv.

Necatus(idē inquit) ꝓprie ferro:nectus vero alia vi perēptus dicitur. Sed ego sentio generalē significationē necatus: specialē vero nect⁹ esse. Cice. vero in rhetoricis ꝛ in libris ad Herēnīū ꝛ alibi sepe ait. Ueneno necatus. Quinti. lib.iiij. Hinc adulter loris cesus est aut fame necatus. Preterea nunq; nectus dicit sine certo genere mortis:vt nectus siti Tantalus nec tā mortu⁹: q̄; ꝓpemodū mortu⁹: sicut examinatus pro eo q̄ similis est mortuo vt fame:siti:estu: enecti: q̄ plurima sunt exempla.

¶ Epitome capitis.cccclxvj.

¶ Nae cū ae diphthōgo qđ apud grecos scribit ναι ꝛ pferē ne: estq; aduerbiū affirmantis significās certe. Priscia. vult accipi p valde/ sed poti⁹ accipit p certe aut p profecto. Ponit aūt ne cū his verbis queo:scio ꝛ volo:etiā citra cōpositionē:vt Cic. Barbaꝝ putet dicere:nō scio:nō volo. Reperit tñ nō queo:sed frequentius nequeo:vt apud Cic. etiā vt scio vt nescio: et haud velim. Nec reperit potissime: sed tñ potissimū licet Prisci⁹ aliter doceat.

Nae. ✠ Nenō nunq; significat qđ certe vel hoc per ironiaz. ci.curio. Incredibile quā

¶ Ne aūt cōpositū cū dictis verbis nō habet diphthongon:q: nequeo primā corripit: vñ a neq; aut nec per syncopā cōpositū videt. Nā ne nō corripit nisi fuerit cōiūctio encletica significās an:nec scribit diphthōgo nisi significauerit vt in greco certe:aut ꝓfecto seu reuera qūovtit Persius:quasi ironicos dicēs. Ne mihi Polidamas: aut Troades Labeonem Prætulerint:vbi tñ accipi posset pro eo qđ est vt non:vt sit sensus. Quare sit turpe ꝛ miserabile? Nūquid ideo:ne mihi ꝛc. vnde addit nuge. Preterea dū aduerbiū prohibēdi est etiā producitur:vt ne seui magna sacerdos.

¶ Dene. Cap.cccclxvj.

Dene.

Ne p valde idē dixit:nec tñ solus. Ne. Teren. in And. Ne illa illū haud nouit. Mihi videt idē apud nos significare:qđ apud Grecos scribiq; cū diphthōgo debere ναι qđ est certe vt apud eundē. Faciūt ne intelligendo: vt nihil intelligāt:quasi dicat faciūt profecto. Hec apud Cice. dictio frequēs est: vt de oratore.lib.iij. Ne ille haud sane quē admodū verba struat:et illuminet a magistris istis requiret. Apud Quin. ceteroq; illi⁹ cui rarissima.

rurpiter mihi facere videar qui his rebꝰ interſuꝫ ne tu videris mꝫ to ante quidiſſe q̄d impẽderet. Ne cum quibꝰ cõponaꝫ. Potiſſimum.

Ne cõponiꝫ cũ queo: cũ ſcio: cũ volo: frequentius tñ ſine cõpoſitione appoſita negatione reperimus illud primũ: q̄ꝫ duo ſequẽtia: adeo vt barbarũ putet. Cice. dicere nõ ſcio: ꝛ nõ volo: licet apud ipſum nõnunq̄ꝫ quoqꝫ reperiaꝫ. Ideo frequentiſſime legimꝰ haud ſcio: haud velim. Idẽ Puſcianus ait a potiꝰ fieri potiſſime: qđ ego nuſq̄ꝫ legi: ſed potiſſimum.

¶ Epitome capitis. cccclvij.

¶ Ualeãt non eſt apud Terẽtianũ Pãphilũ ꝓ pereant: ſed diſcedãt a nobis: ꝛ a cõmertio noſtro alieni ſint: ſicut diſcedũt: quibꝰ valete dicimus aut diſcedamus ab eis: ſicut ab his: quibus valete diximus. Uale eñ eſt ſalutatio recedẽtis: vt ſalue / et aue venientis: ſed ſalue potius cõe diceꝫ: eo q̄ ſalutare et aduenientis ꝛ abeuntis eſt: vnde ſalutãti nos reſpõdemꝰ: ſalue: nec eſt aliud verbũ ad hoc idoneũ: niſi dicam' more vulgari magis q̄ꝫ ꝓbato: bñ veneris. Quũ apud Homerũ χαιρε. i. aue ꝓ ſalue ꝛ vale legatur. Apud nõnullos legunꝫ ſaluco: ſaluebis: valebis: ſaluere autem ꝛ valere apud multos. Ualens autẽ videꝫ interdũ accipi ꝓ egrotãte: tñ in loco citato e Quintiliano: ego potiꝰ pro ſano accepero: vt cõſuetudo valẽtis. i. dum valebat. Ualetudo autẽ eſt diſpoſitio corporis / tã bona q̄ꝫ mala: quã qui diuerſam habẽt / egroti ſunt: vnde valetudinarij dicunꝫ egroti: ideoq̄ꝫ valetudini attribuimus epitheto diſcretiuum quum verbo etiã indifferenter ſignificanti ſepe pure vtamur dicentes in fine epiſtolarum. Uale.

¶ In Donatũ de valeo. Cap. cccclvij.

Ualeant

Ualeãt: qui inter nos diſſidiũ volũt. Donatus: Seruius: ꝛ quidã alij ſic exponunt: pereãt qui hoc nobis volunt: que vox: ꝛ oratio aliena fuerat ab ingenio Pãphili pio: ꝛ ꝓbo. Cic. Si deus talis eſt: vt nulla gratia nulla hoim charitate teneaꝫ: valeat. Quid eñ ꝓpiti' eſt numine? Nunquid eo irreligionis: atq̄ꝫ eo impudẽtie. Cice. venerat: vt deo exitium precareꝫ. Abſit Lactã. quoq̄ꝫ teſtimonio: qui de his ipſis Cicero verbis ait. Quid eñ contẽptius potuit dici in deũ? Ualeat inq̃t. i. abeat: ac recedat qñ ꝓdeſſe nulli põt. Uides vt Lactãtius quũ vult Ciceronẽ fuiſſe cõtumelioſum in deum: nõ tñ expoſuerit / valeat ꝓ pereat: ſed abeat: ac recedat: q̄ꝫq̄ꝫ (vt mihi videꝫ) non ſignificaꝫ per valeat: q̄ abeat ille a nobis: ſed qđ nos a ſe vale dicentes. Enimuero vale ſalutatio eſt recedentis: vt ſalue ꝛ aue venientis. Dũ ergo eſt verbum ſalutantis: poteſt accipi pro mala precatione atq̄ꝫ ſalutatione. Eſt autẽ ſalutare: ꝛ aduenientis / ꝛ abeuntis. Uerg. in. ix. Hãc ego nunc ignaram huius quodcunq̄ꝫ periculi eſt. Inq̄ꝫ ſalutatã inquo. Ideoq̄ꝫ reperimus nonnunq̄ꝫ ſalue etiam in diſceſſu: vt in calce epiſtolaꝝ. Cic. ad Tyronẽ. Uale mi Tyro. Uale: vale ꝛ ſalue: ꝛ iterũ. Etiã atq̄ꝫ etiam noſter Tyro vale: medico Curio Liſoni deſcripſi diligentiſſime. Salue: vale. Uergiliꝰ in. xi. Salue eternum mihi maxime Palla. Eternũq̄ꝫ vale. Nec mirum q̄ in fine loquendi reperiamus ſalue: quũ etiã ille qui additur / atq̄ꝫ ſalutatur: dicat ſalue: quẽadmodũ qui abijt: ꝛ alterum a ſe dimittit: dicit / vale qđ etiã Greci faciunt: vt Homerus. i. Iliados χαιρετε νηες αιολοι μελε και αυλων. necꝫ eſt apud latinos aliud verbũ: quo adeũti nos reſpondeamus: q̄ꝫ ſalue: niſi more iam vulgari: magis q̄ꝫ probato dicamus bene veneritis idẽ verbum apud eundẽ pro vale. xxiij. Iliados. χαιρε μοι ωτρωλε και ειν αιδαο δομοι. Cice. ad Atticum indicatiuo huius verbi vſus eſt: dicens. Et ſaluebis a meo Cicerone. Plau. in Truculento prima poſitione vtitur. Salue: ſatis mihi eſt tue ſalutis: nil moror: non ſalueo. Martialis etiã dixit: valebis. Quum pinguis mihi turtur erit: lactuca valebis. Et Cochleas tibi habe: perdere nolo famem. Ceterum (vt ad inſtitutum redeam) qui valeant pro execratione acceperunt: forã tan hoc argumento inducti ſunt: q̄ nõnunq̄ꝫ hoc verbum languorem ſignificat: vt idem de oratore. Sicut medico diligenti priuſq̄ꝫ conetur egro adhibere medicinam: non ſolũ morbi eius: cui mederi volet: ſed etiam conſuetudo valentis: et natura corporis cognoſcenda eſt: quanq̄ accipi poteſt valentis pro ſani: ſed etiam pro egro. Unde valetudo pro languore frequentiſſime accipitur: et teſtes valetudinarij nominantur. Idem ad Terentium: et ad Tyronem. Ualetudinem tuam cura diligenter: hoc eſt languorem / ꝛ infirmitatẽ. Alibi pro ſanitate. Sed nunc valetudini tribuamus aliquid frequenter tamen apponimus adiectiuum: vt fauſtum: vel in fauſtum ad diſtinguẽdum ſtatum corporis. Si quidem indifferenter ſignificat more ſui primitiui. Dicimus enim: vt vales? quum valuiſti? qualiter valet filius? Sic qua valetudine es? qua valetudine eſt filius? Reſpondebis infirma: aduerſa: mala valetudine: vel contra: bona: incolumi: optima valetudine.

Salue. Aue. Saluebis. Ualebis Ualitudo. Ualitudinarij.

¶ Epitome capitis. cccclviij.

¶ Uas licet a Uarrone pro fideiuſſore definiatur: proprie tamen is eſt: qui ſponſor eſt alterius in capitis periculo: ſiue idem ſupplicij ſubiturus: ſiue pecuniam ſoluturus ſi prorogauas eſt: id eſt cui vadere eo manente licet ad diem non redierit. Uadimonium autem eſt ſponſio ad certum diem ſiſtendi ſe in iudicio: id eſt comparendi per ſe / aut per aduocatos. Obſes autem eſt: qui traditur imperio alterius ea conditione: vt ſi dator obſidis a fide recedat / recipiendi ſit ius in corpus / et vitam obſidis. ¶ Unde vas a vadendo: q̄ per eum alteri vadere licet: dictꝰ videtur. Obſes vero ab ob: ꝛ ſedeo: q̄ ſedet. i. reſidet apud alterum ob fidem datam ſeruandam.

¶ In Uarronẽ de vas ꝛ obſes. C. cccclxviij.

Salue. Aue. Saluebis. Ualebis Ualitudo. Ualitudinarij.

Uas inquit Uarro: apellatus eſt qui pro altero vadimoniũ promittebat. Cõſuetudo erat quũ reus parũ eſſet idoneus inceptis rebꝰ: vt pro ſe alte

✣ Ualitudo ſeu magis valetudo ꝛ bona ꝛ mala dicit. Cic. Seruiꝰ: Sulpi. Scripſit ad me temoleſte ferre qđ me ꝓpter valetudinẽ tuã cum ad vrbẽ acceſſiſſem non vidiſſes.

Uas secundum Uarronem.

rum daret videt Uarro significare vadē cum esse: quē fideiussorē vocam⁹: ⁊ vadimoniū fidei-
" deiussionē. Nos hoc negare ita esse q̄ possu-
mus: Quū Uarro olim sit cōsensu Romanor̄ eruditissimus: ⁊ lingue latine peritissim⁹: q̄ latinas literas fecit ⁊ latiniores / ⁊ literatiores: q̄q̄ multi sunt: q̄ eū quibusdā in locis reprehendant: q̄ facultas p̄cipue discipulis Quintiliant adesset / lōge Uarrone doctiores / atq̄ eloquētiores. Uer ego nō ausim reprehendere: sed tm̄ affirmare: me nō legisse (dum tarat: quantū aut recordor: aut intelligo) vadē cum esse: q̄ vadimoniū p altero dat (si vadimoniū significat fideiussionē) sed eū qui sponsor est alterius in capitis periculo siue idē suppliciū subiturus siue pecuniam soluturus: vt apud Quin. in declamatione / q̄ inscribit amici vades. Et apud Cice. li. v. Tusc. questio. de Pythagoreis amicis: quorum alteri die mortis quum tyrannus dixisset. alter pro amico ad visendā matrē ituro vas factus est. Et apud T. Liuiū de Cesone capitis reo: ita dicente In vincula cōici vetāt: sisti reum pecuniāq̄ (nisi sistat) pplo promitti placere pronuntiāt / summā pecunie / quātā equū esset promitti: veniebat in dubiū. Id ad senatum reiicitur. Reus (dū cōsulerent patres) in publico retentus est: vades dare placuit: qui vnū vadē tria milia eris pro aliis obligauerūt q̄ daret promissum ex tribunis. x. finierunt. Tot vadibus accusator vadatus est reū. Hic primus vades publicos dedit. Ꝺ Festus quoq̄ sentit / dicens. Uas spōsorem significat in re capitali. Uadimoniū (quātū ego sentio) est sponsio ad certū die sistēdi se in iudicio. i. cōparendi per se: vel p aduocatos. vt in oratione Ciceronis pro Quintio dat intelligi: vbi longa est altercatio de vadimoniis: altera parte dicēte: fuisse sibi vadimonia deserta: altera vo nequaq̄ a sese illa fuisse facta. Et Quin. de legato frumentario: q̄ ad prestitutū die venerat: inquit. Nisi tū ad vadimoniū legatus venisses: nō multorum dierū cōmeatū habebam⁹: ⁊ hoc ipsum fortasse. Uar. sensit. Obses autē est qui tradit imperio alteri⁹ ea cōditione: vt si dator obsidis a fide recedat: recipiēti sit ius in corpus ⁊ vitā obsidis. Ꝺ precipue inter potentes cōmercium est: qui non habent superiores ad quos pro iustitia prouocent.

Uadimonium.

Obses.

¶ Epitome capitis. ccccxlix.

¶ Decurio dicit qui decē preest equitib⁹: sicut cēturio qui centū preest militib⁹. Sed duplex est decurio Roman⁹ ⁊ municipalis. Romanus is est q̄ Rome decurio est habitus lōge maior erat q̄q̄ municipalis: q⁊ municipalis cōsiliis in municipiis admittebat: vt senator Rome: eratq̄ maior equitibus: sed minor tm̄ equite Romano: quū decurio Romanus etiā decē equitibus prefuerit. Eques quoq̄ Romanus maior erat Cēturione. i. eo qui centū militibus: sed proprie peditib⁹ prefuerat. Cēturio vero maior eo q̄ grece ἑκατόνταρχος. i. decem hoim princes dr; plus em̄ est cētum prees̄e: q̄q̄ decē: vnde nō recte decurionē p̄ro decarcho accipias. Eques autē dict̄ vel qui de ordine equestri: vel q̄ equo militat. Unde author noster quē vulgus militem vocat: ⁊ peritiores equitē: aut equitē auratū: quū nō sit satis aptū ei dignitati vocabulū decurionē velit appellatum. Equitatus aūt est multitudo equitum. i. equo militantiū. Pedes vero est qui pedester militat: peditatus ita militantiū multitudo. Miles autē quicunq̄ militat: sed potius in pugna pedestri dictus (vt quidā volunt (quasi millesimus / aut e mille vnus. Turma constat ex duobus et triginta equitibus: cui Fronto decurionē p̄eesse voluit. Decurie aūt sunt nobiliores equitū: cēturie inferiores q⁊ peditum ⁊ vulgariū: vnde decurio centurioni prestat: q⁊ prestantius est p̄ecsse decē equitibus q̄q̄ centum peditibus. Persius tm̄ cēturiones pro militibus videtur accepisse aut reuera pro tis q̄ cētum presunt: vnde quia siant varicosos appellauit dicens. Direris hec inter varicosos cēturiones. Pomponius iurisconsultus decurionem dici putat: qō decima pars colonarum deductarum initio conscribi solita sit.

Decurio

Decurie

¶ In eundem de decurio. Cap. ccccxlix.

Decurio

Decurie

Decurio

Miles.

Eques.

Decurio inquit idē: primi singularum decuriarū dicti: quod probat Tēpanius ille apud Titum Liuium: quod ⁊ ipse approbat Fest⁹: idēq̄ ait. Decuriones municipales appellant: q̄ denis equitib⁹ presunt: est igitur palis. dictus decurio a decē: et centurio a centum. Nā vt ait Pedianus: decurie sunt nobiliores / discrimē centurie inferiorum. Quidā volunt / quorum inter deest Fronto: decurionē p̄eesse turme: q̄ cōstat curionē ex duobus et triginta equitib⁹: nec vero belli municisolum sed domi quoq̄ decurio dicit̄: nomen palē ⁊ de quoddā p̄positure significans: vt Suetonius curionē in Domitiani vita. Saturius decurio cubiculariorum: et hoc quidem apud Romanos. romanū In municipiis autem / vt mihi quidem videtur: idem est decurio: qui Rome senator: nam qui in senatu ⁊ consiliis reipublice municipatis interesse poterant decuriones erāt. Cicero pro Sertio. Qua de causa ⁊ tū conuentus ille Capue huic. P. Sertio apud me maximas gratias egit: ⁊ hoc tempore beneficium / fidemq̄ hominis testimonio declarant: periculum deprecantur suo decreto. Recita quaeso. P. Serti: quid decreuerunt Capue decuriones. Quod autem differant decurio Romanus / et decurio municipalis: ex epistola quadam Plinij iunioris e primo libro declaratur / dicentis. Esse autem tibi centum milia numum censum satis indicat / qō apud nos decurio es: igitur vt te non decurione solum: verumetiam equite Romano perfruamur offero tibi ad implēdas eq̄tis Romani facultates / trecenta milia num ū. Nō ꝺr itaq̄ decurio / aut q⁊ decē p̄esit militib⁹: vt quidā volūt: quē Greci decarchō vocant: quū decu-

rio fit maior equite:eques centurione:centu-
Milites rio decarcho: vt ex ſtipendiorũ magnitudi-
ne dat in multis libris intelligi:aut in munici
pijs/q̃ decẽ equitib⁹ p̃eeſt:quũ ſit equite etiã
dũtaxat Romano minor:an q̃ p̃eſit decẽ eq̃-
tibus municipalib⁹:aut hoc erit dicendũ:aut
p̃ponit iuriſcõſulti opinio ſequẽda/ dicen-
tis. Decuriones q̃dã dictos aiũt:eo q̃ in ini-
tio quum Colonie deducerent: decima pars
eor q̃ deducerent:cõſiliũ publici gr̃a cõſcribi
ſolita ſit. Quare eũ quẽ nunc militẽ appella-
mus/ aut falſa dignatione afficim⁹(Nam ꝛ ſi
oẽs q̃ militãt milites ſunt: miles tñ p̃prie q̃
pedibus militat/ dr̃:eques q̃ equo)aut ſi vere
decurionẽ poti⁹ appellam⁹. Quidã hor̃ tẽ-
por̃ docti equitẽ vocãt:ſed rectius decurio-
nem vocarẽt. Nã eques eſt/aut q̃ Rome ex or
dine eq̃ſtri eſt(qđ nõ facit ad gloriã militarẽ)
aut q̃ equo militat:cuius nulla dignatio eſt:
q̃q̃z turiſperiti multa ineptiſſime fabulãt de
dignatione militũ:q̃ quidẽ vel nulla:vel cõis
eſt oim:ſiue pedeſtriũ ſiue equeſtriũ: qui milt
tiã exercẽt. Nã de auro geſtando/ꝛ hmõi nu-
gis nuliũ verbum eſt in iure ciuili. Sed hec
omittamus q̃ nõ ſunt hui⁹ ſcriptionis: dũ il-
lud admonuerimus Romanũ decurionẽ/ q̃
p̃eeſt decẽ equitib⁹ Romanis: lõge p̃eſtare
decurio ceteris decurionib⁹/ quibus ipſe etiã eques
roman⁹ Romanus p̃eſtat.

¶ Epitome capitis.cccl.

¶ Exemplũ/ꝛ exẽplar fere p̃o eodẽ ſumunt. P̃oprie tñ exẽplar eſt id in quo eſt qđ vel imi
temur vel deuitem⁹. Exẽplũ id ipſum/ qđ eſt
nobis imitãdũ/aut deuitandũ:vñ vnius exẽ-
pli multa poſſunt dici exẽplaria: ſicut forma
vna dicẽdi:quã Uer.in Enei.ſeruauit:põt di-
Exẽplũ. ci exemplũ:atq̃z in multa exẽplaria(quas ine-
pti copias/aut duplũ vocãt trãſcribi. Eſt igit
exẽplũ quaſi res incorporea in exẽplari.i.in re
corporea. Uñ vita Catonis/aut eius mor̃s eſt
nobis exẽplũ:ipſe Cato exẽplar/ſiue vt Pliñ.
dixit exẽplariũ. ¶ Exẽplũ p̃eterea/ vt Aul.
Gellius docet:erat grauiſſimũ gen⁹ punitio-
nis. Unde exẽplar alijs inſpiciẽdũ fiebat: qđ
ꝛ comicus in Eunu.ſatis indicat.

Exem- ¶ Exemplũ/ꝛ exemplar. Cap̃.cccl.
plar. ✠ Pliñ. libr. xxx. Sunt q̃ venerez dianam ctã exẽplari putant.

Exemplũ(inqt Feſtus) eſt qđ ſequa-
mur:aut vitem⁹:exẽplar ex quo ſimi
le faciam⁹. Illud aio eſtimat: iſtud
oculis cõſpicitur. Mihi autẽ(licet
Feſtus ſcientiſſime de exponẽdis vocabulis
loquat) aperiẽda tñ eſt magis hor̃ noium dif
ferentia. Nã vt exemplũ eſt ex quo ſimile faci-
mus:vt opera Homeri exemplũ ſunt poema-
ta ſcribere volentib⁹. Quint.lib.x. Sic litera
rum duct⁹:vt ſcribẽdi fiat vſus:pueri ſequũt:
ſic muſici vocẽ docẽtiũ:pictores opera p̃ior̃:
ruſtici probatã experimento culturã in exem-
plum intuent. Et exẽplar aio quoq̃z eſtimat.
Cice.de orato.li.v. Illa oratio fuit mihi exẽ-
plar;bñ dicẽdi. Quin.in.x. Cornelius aũt Se
uerus etiã ſi verſificator q̃z poeta melior:ſi ta-
men(vt eſt dictũ)ad exẽplar primi libri/ bellũ

Siculũ perſcripſiſſet: vẽdicaret ſibi ſecundũ
locũ. Horatius in Satyr.inquit. Plautus ad
exemplar Siculi p̃operare Epicharmi. Idẽ
Cic.p̃o Murena. Domeſticũ te habere dixi
ſti exemplũ ad imitandũ. Eſt illud quidẽ exẽ
plũ tibi p̃opoſitũ domi. Sed tñ nature ſimili
tudine illud ad te magis: q̃ ab illo ortus es/
q̃z ad vnũquẽq̃z noſtrũ pertinere potuit. Ad
imitãdũ vero tã mihi p̃opoſitũ exẽplar illud
eſt:q̃z tibi. Itaq̃z vnũ p̃o eodẽ pene exẽplũ:et
exẽplar poſuit:et quidẽ eodẽ in loco. Ceterũ
exẽplũ eſt ipſa res: quã imitamur: aut(ſi ſors
ita tulerit)deuitam⁹ in aliquo: vt in Catone.
Cato aũt ipſe exẽplar. Illud contentum:hoc
cõtinens: q̃ ſi dicamus ad exẽplar Catonis:
aut ad exẽplar Epicharmi:ſic intelligim⁹ ad
exẽplar Catõis:qđ eſt Cato:ad exẽplar Epi-
charmi:qđ eſt Epicharm⁹: ſiue op⁹ Epichar
mi:vt opus hois p̃ ipſo hoie. Aiam cor̃puſq̃z
filij deſtruis:quaſi aliud illa ſint a filio. Exem
plũ p̃o exemplari. Eſt eñ contentũ p̃o conti
nente: vt apud eundẽ. Fuit ille vir exemplũ
cõtinentie. Quomodo dicimus. Ille vir fuit
norma viuendi:quum tñ nõ ſit norma viuẽdi
vir:ſed in viro:ita nec ille exemplum cõtinen-
tie:ſed in illo. Ideoq̃z exemplaria multa ſunt
vnius tamen exẽpli:vt reddite ſunt mihi bi-
ne litere tue eodẽ exemplo.i.eiuſdẽ forme. Et
duo vel tria exẽplaria Eneidos:hoc eſt multi
codices eodẽ exẽplo: ꝛ exẽplar ab exẽplari ſu
mitur:nõ ab exẽplo: nã exẽplum incor̃porale
eſt:exemplar plerũq̃z corporale. Hinc Sallu.
Litteras quas ſibi noie Catilline redditas di
cebat: earum exẽplũ infraſcriptũ eſt: hoc eſt
earũ forma infraſcripta eſt: melius q̃z earum
exemplar. q̃ forma ſit exẽplum Paulus iuriſ-
conſultus teſtat:ſi legatũ certum petatur:nõ
iubet p̃etor verba teſtamenti edere:ideo for
taſſe:q̃ heredes ſolẽt habere exemplũ teſta-
mẽti.i. formã. Cic. ad Appiũ. Ex his literis/
quarũ ad me exẽplũ miſiſti:et ad hunc eũdẽ.
Tũ Plancus exẽplar ei⁹ chirographi Titio
miſit. Tum Aſinius pollio. Ex literis cogno
ſces:nã earum tibi exemplar miſi. Hi de pagi Exẽplũ
na ſcripta quod corporale eſt:intelligunt. Il- p̃ exem-
le de ſententia que in pagina continet:vel po plar iter
tius ex pagina percipit. q̃ ſi diſtincte his duo dum po
bus licet vti: nõ ſane repugnabo: quũ p̃eſer nitur.
tim Ouidius dicat exẽpla plura vnius rei.i.
exẽpla p̃o exẽplaribus. Nã vnius rei vnũ/ atq̃z
idẽ exẽplum eſt p̃oprie: vt dixi in diuerſis exẽ
plaribus. Loquens eñ de opere ſuo Meta Exẽpla-
morphoſeos lib.j. de triſtibus ait. Pluribus rium.
exẽplis ſcripta fuiſſe reor. Reperit etiã exem-
plarium p̃o exẽplar. Plin⁹.lib.vj. Juba hec
omiſit in hoc tractatu: niſi exẽplarium vitio-
ſum eſt. Nõ de eo aũt exẽplo dixi:qđ adhibet
rei aut p̃obãde:aut ornãde cauſa:q̃ ſignifica
tio nota eſt omnibus:vnde pars probationis
vocatur ab exẽplis:et in elocutione exẽplum
inter ornamenta numeratur.

¶ Epitome capitis.ccccli. Joan.

¶ Perſona in hoie eſt qualitas qua alius ab Theo.

Joan. Theo.

alio differimus:tam in aio: q̄ in corpore q̄ in rebus externis: vnde authores fabularū personati dicuntur a personis:id est diuersarum personarum faciebus simulatis:id est larnis: quas a personando personas dictas Aulus Gel. putat:licet persona media longa: personat eadem breui dicatur. Unde Hora. in arte. Post hūc pſone/palleq̄ repertor honeste. In deo quoq̄ pſona ꝺ: nō substātia:sed qualitas q̄dā:nō vt Greci eā diffinīūt: sed vt Romani.

¶ Persona p substātia inuentri negat Laurenti⁹. Atqui Ciceronē in Philippicis aliter sensisse haud difficulter sibi q̄s persuaserit:ei' nimirum hec sunt verba. Mea tū persona ad istā pacē cōciliādā minime fuit diligēda. Cōdrus tū in epistolis cōtēdit pro substātia quidem:sed pro qualitate hoc in loco sumi. Est ꝛ apud Juuenalem satyra tertia locus Ciceroniano nō minus scrupulosus. Quū feda ꝛ turpior omni persona est:vbi si q̄s timeꝫ oculati⁹: nō sat scio/an pro qualitate sit interpretatur⁹. Marcus Fabius instit. orato. li. xj. aliter vsus est:vtpote cui⁹ hec sunt verba. Due simul huiusmodi persone Ciceroni p Murena dicēti obstiterūt. M. Catonis. Seruiusq̄ Sulpitius:q̄ decēter tamē Sulpitio:quū oēs cōcessisset virtutes: scientiam petendi consulatus ademit:

¶ In Boetium de persona. Cap. ccccl.

persona.

Persona est (inquit Boetius) incommutabilis nature indiuidua substātia. Ex hac diffinitione colligi quare nō sit qualitas nec aliud predicamētū vtilis:sed substātia. Sed huic homini Romano ostendā Romane loq̄ nescire.

persona in homine.

Persona aquam quā bibit in deo nō magis q̄ in lapide: sicut humanitas sentalia plura. Sed dicemus: vt in deo etiam sit persona. Quare: quāobrē ea non sit qualitas: siue debeat dici: mur: siue deo. Hāc in hoc quidē personā significat qualitatē qua alī⁹ ab alio differim⁹: tū in animo: tū in corpore. Sunt positiones que a rhetoricis enumerant̄ in attributis persone. Animus quo studio foueat cum odio ne: an iuste ciuilis an inuite: et qua mente: iracūdus: an moderatus: mitis: an liberalis: Corpus: iuuenis: an senex: pulcher: an deformis: fortis an imbecillis: mas an femina. Extra positio:ū:diues: an pauper: clarus: an obscurus: maritꝰ: an celebs: parēs: liberorū an orbus: et hīa similia. Adeo q̄ figure effigies quedā: que rostra aut alia corporis parte aquam fontanā cuiusūt: q̄ repꝛesentātes arios hoīm vultus: a gestu: persone dicuntur.

¶ In scenis hystriones personas accipiūt aut quū ferūt: aut gunt: aut anicillas aut matronam: aut meretricē aut senē aut adolescētē aut patrē aut matrē aut filium aut regē aut nutricē aut lenonē aut parasitū: e mille hoīm quo nō sunt singuli: singuli: sed plurimum: velut in me est persona humani liberalisq̄ studii: ita diuina serui aut cūdi: hebetis: somniculosi: literati: seu lucra ancille: riti: socri: generi: patris: filii: fratris: pulchri: aut mili- fortis: diuitis: nobilis: ꝛ interdū cōtraria. Nā ad fortissimū: pulcherrimū: ditissimū: nō fortis aut fortis: nec pulcher: nec diues: sed imbecillus: parasitus/ deformis: pauper. Alia itaq̄ ad hūc persona: et in vno homine ad eūdem tempus in omnibus antecellere: ad Priamū fuit persona filii: ad Astyanacta possunt esse multi: sum persona patris: ad Andromachen persona viri: ad Cassandrā persona fratris: ad Cartē pſone pedonē persona amici: ad Achillem persona vt pſona inimici. Quo fiunt ad sit multiplex persona ac diuersa: sed vna nō substantiua. Jn mitis:leo: cabulū quadrat non natura: quo veteres ante Personabantur. nō substantia: quo Greci vtuntur: vel q̄ na i deo. vere in deo triplex est qualitas. Atqui hoc hoc cōpunct Boetius. Neq̄ vocem prodire permittet: dicēs qualitatē eam esse: que possit etiam abesse. Sed hoc ego diffinitionem grecula: ꝛ inepta dem: deo. Dicet hoc esse qualitatem: q̄ hoc est latine eum: qui nō latine loquitur. Cōsentiēs q̄q̄ hoc vel hoc loco in nostro opere dialectice differimus.

Qualitas latine acceꝑta.

Tales qualitates sunt: ut ea habeāt dicere personas: que ab eo abesse nō possunt: ꝛ qualitatē significare nō substātiam Boetius voluit: qui nos barbare loqui nouit: hinc ēn est forsitā addendū vulgus: ut subsequā. Tres persone me expectant. Video tres personas: hic est homo persona: qui seruo antea fuit immediatus: ꝛ paulo ante nemo: nisi imperitissimus sic loquitur. Quū q̄q̄ Boetius ipse viderit: quo persona sit substātia. Sunt autē in deo tres personę non tres substantiae illi adesse intelligam⁹: presertim q̄ neq̄ ille nouum nō substātiā significent. Neq̄ illas esse mere substātias: vt in eodem nostro opere asseruimus.

¶ Epitome capitis. ccccli.

¶ Nore dedere: est seruū tradere ad supplicīū quod pro nora meruit: dū domin⁹ mauult eū tradere: q̄ p eo maleficiū prestare. Unde orit noxalis actio: quam Paulus in textu diffinit. Nora autē nō solū culpā: sed ꝛ damnū significat: ac nocumētū. Neq̄ noxia proprie pro culpa dicitur: quum id nō reperiatur nisi adiectiue noxius/noxia/noxiū. ¶ Errat ergo in noxia Seruius: ꝛ in noxe dedere Justinianus: aut potius Trebellian⁹ cū sociis: qui codicē ꝛ institutiones eius nomine cōposuerūt. Nā ipse lingue latine imperit⁹ censeri pōt: quū in Grecia semper vixerit: ꝛ se dominū cōtra Romanum morem appellatum voluerit.

Justinianus.

¶ In Justinianū Nore dedere. Cap. ccccli.

Nore dedere.

Nore dedere Justiniani pace: siue tre belliani/ꝛ sociorū. (Nā Justinianus nec iura: nec forsitan latinas literas nouit) est pene dare: siue tradere ob noxā: qua significat culpa. Ille aūt ait. Nora est corpus qō punit: ꝛ in eodē loco: corp⁹ deditur noxe. Si noxa corpus est: quō corp⁹ deditur noxe? Nūquid corpus dedit corpori: aut corpus sibi? Quāq̄ quid hec oratio ad significādā penā faceret? Est aūt hec pena seruorū: quos dñi malunt: ad penā tradere: q̄ prestare

maleficiū:qđ illi admiserūt. Paul⁹ita diffinit.

Norales actiões.

Norales appellant actiones:que nō ex cōtractu: sed ex nora atq; maleficio seruoꝝ aduersus nos instituunt: quarū actionū ius ⁊ potestas hec est: vt si dānati fuerim⁹: liceat nobis deditiōe corporis qđ deliquerit: euitare litis estimationē. Vlpian⁹ quoq; addit: vt corpus tradat viuū igni. Quin.in gla. Debat deuotū corpus grauior omni fame sagina: et interdedita nore mācipia cōtēptissimus Tyro gladiator: vt noutissime proderē calamitatis mee innocentiā: discebā quotidie scelus. Nā nora etiā dānū significat: vt apud Oui.li.xv. Metamor. Nocte nocēt pote:sine nora luce bibūtur. Et Sueto.de Cesaris vita. Spurināq; tridēs:⁊vt falsum arguēs: q sinevlla sua nora idus Martie adessent. De brutis autē imp:o prie dicit: ea dedi nore: vt de capro apud eundē Ouid.lib.j. Fasto. Uerba fides sequit: nore tibi deditus hostis. Spargit effuso comua Bacche mero. Seruiꝰ super illud Uerg. Uniꝰ ob norā:⁊ furias Aiacis Oilei:ait norā p noxia.i.culpa: quasi nora per se nō significet culpā: quā familiaris eiꝰ (vt opino: Macrobi⁹) leuē culpā accipi vult:atq; (vt sibi crederem⁹) norā nō culpā esse:sed penā:ait culpā noxiam dici:quasi noxiā sepius q; norā in hac significatione reperiamus quā dictionē nusq; reperimus. Qđ dixi Justinianū forsitā nec iura: nec literas latinas scisse: nemo miret: tū quia semper in Grecia vixit:tū q: se dūm Justinianū (vt ex numismate eius apparet) dici voluit: vt quidam alij Cesares fecerūt: qđ a iure Romano est alienissimū: et character ipse literarū/figurarūq; illoꝝ tēporū numisinatis Gothicū magis/q; latiuum redolet.

Nora.

Nora dānū interdū significat siue lesionez. Col. lib. iij. ea res a nora curgulionū videt cōditas fruges defendere. Dedi nore de brutis ipro:pie dicitur.

Noxia. Dominꝰ Justinianus.

¶Epitome capitis.cccclviij.

¶Testamētū nō dicit per verā ethymologiā testatio mētis: sicut nec armamentū armatio mētis:sed a testādo dicitur:nā que in mētum exeūt:olim eribāt in mē. Unde addita tū syllaba fit mētū. Nec oratio recte dicit oris ratio: sed ab oratorum: oratu mutando u in o fit oratio: sicut ab amatum: amatu: amatio: et a lectu lectio ⁊c.

¶In eūdē de Testamētū. Cap.cccclviij.

Testamētum.

ETstamentū idē in qt:ex eo appellat: q testatio mentis est: que diffinitio quorūdā iurisconsultorū fuit. Quos si iuste Au. Ge. coarguit quāto ego hūc iustius arguere possum:q̄ explosam: atq; derisam ethymologiā inculcat? Nā cur a mēte potiꝰ dicat:q̄ a mēto:vel a mēta:q: nihil ad hāc significationē mētum menta vefacit: inquies. Quid ergo mēs ad fassamētū: ad cōdimētū: ad ornamentū:ad armamētū: ad paumētū: ad cemētū:ad tormētū:ad calciamētū: ad vestimētū: ⁊ ad hmōi infinita? Hec minus inepta videtur. mihi hec ethymologia: q̄ illa apud Donatū: apud Seruiū apud Isidorū: oro dicta est: quasi oris rō. Quid aratio est? qđ deoratio? qđ trituratio? qđ operatio? qđ mille hmōi? Nunqđ inhis rō est:an talia sunt:

ethymologiam Valla deridet.

Oratio. Ratio.

qualia cetera a supinis pfecta: satio:potatio: messio: lectio? quid nō etiā a supino rō venit? Deor ratū ratio sicut ab oratū oratio. Eo magis:q secūdā syllabā bis accipi vult:quasi dicat oratio:⁊ nō oratio. Nō est ergo vera ethymologia hec:neq; a mēte: neq; a mēto:neq; a mēta: sed potiꝰ hec noia assumūt tū/ syllabā: quū exirēt antea in mē: vt vestimē: calciamē: munimē:lenimen:nutrimē:spiramē: medicamē:velamē:quibꝰ adiecta:tū fit munimētum: lenimētum:nutrimētū:spiramētū:medicamētum: velamētum:vestimētum: calciamētum. Ita testamen addita syllaba tum: fit testamētum. Qđ si a mēte descēderet testamētū:testa mētia dicerem⁹: quēadmodū demētia/⁊ amētia. Nihil habet magis ridiculū hec:de qua loquimur scientia: q; ethymologia: in qua ipse quoq; Varro ⁊ lusit:⁊ lusus est.

Noia in men.

Noia in mētum.

¶Epitome capitis.cccclviij.

¶Syncerū nō est (vt Donatꝰ vult) sine cera/ ⁊ sine succo:sed potiꝰ cū cera: a syn qđ est con: nō a sine:nā per y scribit:⁊ sine nunq; cōponitur. Est ergo cōpositū ex Grecis dictionibus συν et κηρος id est cera: nec tū vsq; quaq; quadrat ethymologia: verū sepe mēdax est: nā lx fides:vt Cice. in.j. offic. placet/ aperte dicat. q: fiat/qđ dicit:tū id coarguit: q etiā fides est chorda instrumēti musici. Pōt tamē syncerū dici/ qđ integrū est/ ⁊ non fraudatū:sicut mel cū cera/⁊ fauo. Unde p trāslationē fides syncera:⁊ amor syncerꝰ: ⁊ mēs syncera dicit quasi solida:integra:⁊ nequaq; fraudata:neq; fucata:siue adulterata: vt solent res nō syncere: id est nō integre adulterinum quid in complementum recipere.

ethymologia.

¶In Donatum de syncerum. Cap.cccclviij.

Syncerꝝ

Syncerum (Donatꝰ inquit) quasi sine cera/ mel et simplex et purum: ⁊ sine succo. Immo cum cera potius. Syncerum a συν cōponit: nō a sine que nunq; cōpositionem admittit:quod ipsa etiā scriptio declarat:quey habet/non i. Est enim ex duobus Grecis compositum ex syn ⁊ cera: que ab illis dicitur κηρος σινκερος cōuertim⁹. Quo magis (si venusta: atq; apta huius authoris ethymologia est) indicatur ethymologiam plerunq; fallacem esse:quia significatio hec non ita absoluta:et vera est. Quid venustius atq; aptius dici potest: q; fidem ideo vocatam quia fiat quod dicitur: quam ethymologiam fallacem esse declarat: quod hoc nomen chordam instrumenti musici significat. Et tamē licet dicere syncerum: quasi cum cera mel qđ integrum est: et solidum/ ⁊ in nulla sui parte fraudatum: vt si diuidere fructū cōmunū alucario:ū cū socio velim:partēq; mellis assignem:nimirum non ago syncere:quod sine cera mella dedi.

Sine nū q; cōpositionem intrat. Fides. ✠ Syncerū sigt integrū: ⁊ vñ trāctū significatum.

¶Epitome capitis.ccccly.

¶Mulier proprie est femina a viro cognita: sed generaliter dicitur etiam de virgine/ atq; incorrupta: vt de diua Virgine in euangelio. Raro tamen nisi de nubili: atq; ea que gunt alij

Mulier bus le

viripotēs videaꝫ. ¶ Ridicula autē est eorum ethymologia: qui mulierē dicūt mollē: aerē: ꝛ propterea interdū penultimā corripere: quod vbi sit nō docēt. Hecꝫ minus ridenda eorꝫ / q̄ dicunt mulierē dictā q̄ mulceat es atꝫ ita vt es eris penultimā producere: sicut apud Lucretiū. Siue virum soboles: siue est mulieris origo. Sed vt de origine taceamus: certū est potius pro corrupta accipi: quū mulierosum dicam⁹ hominē: nimis affectū ad mulieres: presertim ob rem veneream.

¶ In iurisconsultos de mulier. Cap. ccccliv.

✠ Aug. lib. ij. de de cōsen su euan gel. In multis certi locis hoc inuenitur, non eas tm̄ q̄ virū passe fue rant: sed omīno fe minas et intactas atꝫ inte gras mu lieres ap pellari: si cut ꝺ ipa eua scri ptuꝫ est. fo:mauit eā in mu lierem. Qua lo cutione Paulus etiam ait chꝛistum factuꝫ ex muliere.

MUlieris appellatione Gaius inquit etiā virgo viripotēs cōtinet. Ulpianus autē quodā loco ita ait. Quod si ego me virginē emere putarē: quū esset mulier / emptio nō valebit. Hic mulierē appellat: q̄ virgo nō est: ille etiā que virgo est. Et Ulpiani quidē locutio recta est. Licet. testimonio: q̄ obiurgātib⁹ q̄ sexagenarius Popilliam virginē duxisset. Eras mulier erit inq̄t. Sed Gaij quoꝫ diffinitio locū habet aliqñ: vt si q̄s videꝫ decē feminas: quaꝝ aliqua virgo sit: etate tñ qua possit mulier esse: dicat vidi decē mulieres. Quo etiā in euāgelio dicit. Quid mihi ꝛ tibi est mulier: sed e Greco sumptum est γυνη. Quo significat vel femina vel mulier. Idē quoꝫ Ulpia. inq̄t. Mulierē ita arctā: vt mulier fieri nō possit: sanā nō videri cōstat. Eandē dixit ꝛ mulierē ꝛ nō mulierem p:imū p ea q̄ est femina: secundū p corrupta.

¶ Epitome capitis. ccccliij.

¶ Munus (de cui⁹ descriptione inter iurisconsultos cōtrouersia ab authore nostro indiscussa est) vt Festus ꝛ Varro sentiūt: est interdum donū mutuo alio datū officij gratia: vñ formauit per diminutionē munusculū dicim⁹. Est pterea officiū ꝛ onus qꝺ ex officio subire tenemur. Unde munera seu munia (sic eñ Hora. vocat) militaria: ꝛ mun⁹. i. onus ꝛ officiū debitum militū. Ediuerso immunis: otyosus: ꝛ sine munere. At contra municeps: munus capiens: ex vicino ratione oppido ciuis: qui q̄ onera militaria subiret: iure latio: ꝛ etiā ciuitate Romana donabat. Municipiū autē est vbi municipes cohabitāt oppidū. Jus latiū erat quo magistratus atꝫ officia Rome petere poterāt. Preterea munera dicunt aliqū ludi publici. Unde Cice. ad Curionē. Nempe nō defuit studiū declarandoꝝ munerū: idest ludoꝝ. Donū autē quidā volūt gratis cōferri: ꝛ esse speciē: munus ꝟo genus: alij contra vtrūꝫ negat author: asserēs etiam nullū donum sine causa esse.

Munia. Immunis. Municipium. Munus

¶ In eundē de munus ꝛ donū. Cap. ccccliv.

MUnus (Paulus inq̄t) tribus modis dicit. Uno donū: ꝛ inde munera dici dari mittive: altero onus: qꝺ quū remittit: vacationem militie muneris q̄ p:estat: inde īmunitatē appellari. tertio ꝺ: officiū: vñ munera militaria: ꝛ quosdā milites munificos vocari. Jgit municipes p:opte dici: q̄ munera ciuilia capiāt. Idē alibi.

Municipes itelligēdi sunt ꝛ hi q̄ in eodē municipio nati sunt. Ulpi. Municipes q̄dē prie appellant muneris participes: recepti in ciuitatē: vt munera nobiscū facerēt. Sed nūc abusiue municipes dicim⁹: sue cuiuscꝫ ciuitatis ciues: vtputa Campanos: Puteolanos. Pōpon⁹ ita ait. Mun⁹ publicū est officium priuati hois: ex quo cōmodū ad singulos vniuersosq̄ ciues: rēcꝫ eoꝝ iperio magistrat⁹ extra ordinē puenit. Marc⁹ aūt sic. Mun⁹ prie est / qꝺ necessario subim⁹ lege: more: imperio ei⁹ q̄ iubēdi hꝫ potestatē. Dona aūt prie sunt / q̄ nulla necessitate aut iuris officio: sed spōte pstant: q̄ si nō pstent: nulla reprehēsio est: ꝛ si prestent: laus plerūꝫ inest. Sed in hoc vētū est: vt nō quodcūꝫ mun⁹ / idēꝫ donū accipiat. Et qꝺ donū fuerit: id mun⁹ recte dicat. Quo hic inter se iurisconsulti cōueniāt: ꝛ an aliq̄d desit alicui hoꝝ: Accursi⁹ cū Bartolo: Baldoꝫ cōsultet: dumꝫ mihi (vt more ipsoꝝ laquamur) ambo tres respōdeant affirmātꝫ qꝺ Marc⁹ ait: donū esse speciē: munus vero gen⁹. Idēꝫ ꝓtrariū eē ꝟbis Ulpiani dicētis. Inter donū / ꝛ mun⁹ hoc interest: qꝺ inter gen⁹ ꝛ speciē. Nā gen⁹ esse donū tō Labeo ait: a donādo dictū: mun⁹ esse speciē. Nā munus esse donū cū cā: vtputa natalitū: nuptiaꝝ. Hic meā nō interpono sn̄iam: ne illos triūuiros doceā cōtra me rñdere. Qꝺ si mevtiꝫ sequi voluerint: respōdeāt neutrū verū dicere. Nā neꝫ gen⁹: neꝫ species in hec duo noīa cadit: ꝛ nullum mihi videt donū sine causa esse.

✠ quid iter sit inter donū et mun⁹.

¶ Epitome capitis. ccccliij.

¶ Peculiū est q̄cquid laboꝛe nostro partū est in quacūꝫ psona: ꝛ in seruis iura velint dñorum accedere cōsensum. Idē q̄cquid prie alicuius est: vnde q: seruis / ꝛ filifamilias nihil propriū est nisi dñoꝝ ꝛ patris cōsensu: aut castrense lucrū. i. militia partū: ideo peculiariter. i. specialiter id peculiū vocamus. Nā peculiaris. i. ad peculiū pertinēs: accipit pro proprio / ꝛ speciali. Peculatus aūt est furtum rerum ad ipsam rempublicā: vel ad prouentus principis spectantiū. Inde depeculoꝛ: qꝺ quidam ad sacrilegum etiam transferunt.

Peculiū

¶ In eosdē de peculium. Cap. ccccliij.

PEculium (Pōpon⁹ inq̄t) est non id cuius seruus seoꝛsum a dño rationē habuit: sed q̄ dñs ipse separauit: suā a seruis rationē discernens. Peculium (Celso referēte) Labeo sic diffinit: est qꝺ seruus dñi permissu separatim a rationibus dñicis habet: deducto inde si q̄d dño debeꝫ. Idē alio loco. Paterfamilias peculiū habere nō pōt: quēadmodū nec seruus bona. Ex his verbis apparet: nec dñum habere peculium posse: ꝛ solū seruū habere idē Pomponius ꝛ Celsus alibi aiunt: vnde colligi possit etiam non seruū: ac dñm posse habere peculium. Pomponius eñi ita scribit. Castrense peculium est: quod a parentibus: ꝛ a cognatis in militia degenti donatum est: vel quod ipse filius in militia acquisiuit: qꝺ nisi mili-

Castrēse peculiū.

taret: acquisuturus nō fuisset. Hā quod erat sine milicia acq̄siturus id peculiū eius castrē se non est. Celsus autē sic. Et audiuisse se rusticos senes ita dicētes: pecuniā sine peculio fragilē esse: peculiū appellātes / quod presidij causa reponeret / a quo nō dissentit Vlpian⁹ dicēs. Peculiū dictum est / quasi pusilla pecunia: siue patrimoniū pusillū. Quid ergo inter has diffinitiōes seq̄mur multiplices: ⁊ inter se ꝑpemodū cōtrarias? quū presertim Fest⁹ ita scribat. Peculiū seruoꝝ est a pecore dictū: sicut pecunia nobiliū: et Seruius grāmatic⁹. Peculiū patrimoniū (ita enim maiores dicebant) a pecorib⁹: in quib⁹ eorū cōstabat vniuersa substātia. Vnde etiā pecunia dicta est a peculio: qō ꝓprie tm̄ est seruoꝝ: ⁊ peculium dicim⁹ (licet abusiue) ꝑ patrimonio. Ipse vo tanq̄ arbiter honorarius hanc rem dijudicabo: ⁊ quidē breuiter. Peculiū est quicq̄d labore nostro partū est in quacūq̄ psona: licet in seruis iura velint dn̄oꝝ accedere cōsensum. Et ita sensisse Verg. sentio in ea parte: quam exponit Seru⁹. Nec spes libertatis erat: nec cura peculi. et Hora. Rē poteris seruare tuā: redit vncia q̄d sit? Semis ad hec aīos erugo: ⁊ cura peculi. Et Cice. in Parado. An eorū seruitus dubia est: qui cupiditate peculij nullam cōditionē recusant durissime seruitutis? Et illos quoq̄ rusticos senes: de quib⁹ Celsus meminit / pecuniā sine peculio fragilem esse. i. sine lucro industria parto. Hā cur habēti pecuniā maior spes presidij collocet in pusillo: qō reposuit: q̄ in ipsa pecunia? quū presertim peculiū sit pars pecunie: aut quomodo prestare possit: reposita illa pecunia: ne cetera dilabant? Vel peculiū est / quicq̄d ꝓprie alicuius est. A peculio fit adiectiuū peculiaris: ꝑ re ad peculiū ptinēte: siue peculij prop̄ria. Sed in vsu iam receptū est: pro ꝓprio sito. in Cue speciali. Quinti. lib. viij. Qō cōe est ⁊ alijs sarē. Prenomē intellectu alicui peculiariter tribuitur: terea mo vt vrbē Romā: et venales nouitios: ⁊ Corinnete publicisq̄ thia era: quū sint vrbes alie quoq̄: ⁊ venalia multa: ⁊ tam aurum / ⁊ argentū / q̄ es Corinvectigathium. Idē in. xj. Ambulantē loqui ita demū lib⁹ pecu oportet: si in causis publicis / in quibus multi liares sers sunt iudices (qō dicimus) quasi singulis iter uos ꝑpo inculcare peculiariter velim⁹. Et in. vj. Paulum impēdamus huic quoq̄ peculiari⁹ opesuit. re. Peculatus furtū rerum ad ipsam rempu. pertinentiū: vel ad prouētus principis spectā Depecutiū: sicut sacrilegū rerū sacraꝝ: inde depeculor. lor: qō quidē ad sacrilegiū etiā trāsferunt.

Peculia ris.

✠ Peculiū q̄d significet.

Pecula tus.

¶ Epitome capitis. cccclviij.

¶ Ager cōtinet fundū: nec cōtinet ab eo: nihilq̄ ꝓhibet agrū cū villa: q̄ dom⁹ rustica est esse: q: senatores multi in agris virisse leguntur: sed verosile est. q̄ nō sine villa. Aruū differt a agro: qr aruū semēti dat: ab arādo dictū Fundus igit quidā min⁹ est q̄ ager. Hā prata: vinee: horti / ⁊ arborib⁹ tā fertilib⁹ q̄ infertilib⁹ loca ꝓsita: itē pascua: nemora: loca aucupatoria: venatoria: piscatoria: siue villā: siue quoduis aliud edificiū habeāt: siue nō: fundi sunt: i agro q̄dē. Inv: be aūt: oppido: castello: vico: tm̄odo p̄diū est. Fundus em̄ species est predij. Hā fundus est possessio rustica: prediū aūt possessio: qualis iā descripta est: ⁊ rustica: ⁊ vrbana: dico qualis descripta est: qr possessio etiam tabernas: hospitia: horrea: ⁊ similia etiā in vrbe cōtinet. Fundū autē est ima pars rei ꝓprie aliq̄d liquidū intra se cōtinētis: aut ad cōtinēdū facte: vt est doliū: nauis et alue⁹ fluminis: lacus stagni: aut maris. Hā fundū turris pro fundamēto author non diceret: q̄ aliud est fundū / q̄ fundamentū: ⁊ tñ fundari ad fundamentū magis q̄ ad fundū pertinet. Fundam⁹ em̄ domū / cui⁹ est fundamētū: nō nauē cui⁹ est tm̄ fundū. Fundamētare em̄ nō reperit / ⁊ fundare rarius: nisi per trāslationē ꝑ firmare / ⁊ stabilire / ⁊ validis fundamentis fulcire. Hā pro eo q̄ esset fundamētare: dicimus fundamēta iacere: intelligiturq̄ de qualibuscūq̄ fundamētis: et sepe per trāslationē significat quodāmodo dare rei principium. Negat vero author reperiri genere masculino hic punct⁹: quo philosophi vtunt. Pūctū autē dici pro breuissimo tēpore nulla questio est: neq̄ tñ ꝑ eo dicet momētū: qō breue quidē: sz nō breuissimū tēpus importat. ¶ Imo philosophi punctū dicerēt nō esse quātitatē: sed principiū quātitatis continue. Et vt recitat Mācinel. etiā hic pūct⁹ reperitur. Uerba Māci. sunt. Punct⁹. g. m. apud Pli. legit. Is em̄ lib. ij. cap̄. lxx. ita scribit. Hæ tot portiōes terre. Imo vero (vt plures tradidere) mundi punctus. Neq̄ em̄ est alia tertia vniuersa: hec materia glorie nre: hec sedes: hic honores gerimus: hic exercem⁹ imperia. Hic opes cupimus ⁊c. Noni⁹ Marcell⁹ in p̄mis vocib⁹. Stigmatias veteres pūctos i notis dici voluerit.

Fundus: ager: possessio: prediū et aruum. Cap̄. cccclviij.

Fundus

Fundare raro reperit.

Manicellus.

Punct⁹.

Fundus

Ager.

possessio

✠ Plin. Hod' hic pbatur: vt ne q̄ fund' villā ne q̄ villa fundum querat.

Ager.

Aruum.

Uilla.

Arua.

Fund⁹ Vlpia. ita finit: loc⁹ est: nō fundus: sz portio aliqua fundi. Fundus aūt aliq̄d integrū est: plerūq̄ fundū sine villa accipim⁹. Idē alibi. Ager est loc⁹ q̄ sine villa est. Modestinus vero sic. Questio est fund⁹ a possessione vel agro: vel prediō q̄d distet? Fund⁹ est omne quicq̄d solo cōtinet. Ager est species fundi q̄ ad vsum hois parat. Possessio ab agro iuris ꝓprietate distat. Quicq̄d em̄ apprehēdim⁹ / cui⁹ ꝓprietas ad nos nō ptinet: aut nec pōt ptinere: id possessionē appellam⁹. Possessio ergo vsus. Ager ꝓprietas loci est. Hā et ager ⁊ possessio hui⁹ appellatiōis spēs sunt. Florētin⁹. Fundi appellatiōe omne edificiū: ⁊ ois ager cōtinetur. Sed in vsu vrbana edificia: edes rustice villa dicunt. Locus vero sine edificio in vrbe area in rure autē ager appellat. Idēq̄ ager cū edificio fundus dr. Ecce diuersē iurisconsultorum sententie quū in alijs: tū in hoc qō Vlpi. ait: plerūq̄ fundum esse sine villa. i. sine edificio. Florētinus autē agrū cum edificio esse fundum. Modestinus obscure exponit /

agrũq; definiẽs cũ neutro alio:ũ cõco:dat: sz ridiculose a possessione distinguit:ne dicã im perite loquẽs de possessiõe/qñ significat qualitatẽ:nõ qñ substãtiã: ꝓinde ac si ꝙs dicat de virtutib⁹/ac vitijs loquens. Prauũ ꝛ malũ sic differũt:prauũ est id qd nõ recta ratione:ꝛ via sit. Praua em̃ appellant q̃ nõ sunt recta:vt lignũ prauũ. Malũ vo gen⁹ pomi est:qd hoc foret dictu inepti⁹:vbi de qualitatib⁹:ꝛ de actionib⁹ agit:digredi ad substãtiã q̃ ad rẽ nõ pertinear:Ita hic quũ de fundo:quũ de agro:de Forũ de predio:de possessione disputat: nõ de ea significatiõe possessiõis loquit:qua ꝓprietas itelligit:sed qua actio possidẽdi siue qualitas. Qd utcunq; si ita est: qd affinit⁹ habet possessio ad fundũ: area sup agrũ:predijũ:q̃q; ad nauẽ: equũ:vestẽ. Harum sestertiũ nãq; rerũ ita possessio est:vt illarũ. Sed nõ de millies cõstitit. hmodi possessiõe loquẽdũ erat: q̃ ꝑsertim nõ est: vt ipse ait: species predij vel fundi. Prediũ em̃ fundusue ꝓprietas est:quox vtrũlibet si nomẽ generale est ad possessionẽ: ꝓfecto non vsus:sed ꝓprietas dicenda Rhodesti no possessio fuit: sed qd facias:ipse aliter possessionẽ diffinit q; si quis dubitet/an possessio ꝓprietas sit: accipiat ꝑter ipsorũ turisconsultorũ etiã Ciceronis/ꝛ Quin.testimonia:quorũ alter in Paradoxis ita scribit. Etem̃ si isti calidi estimatores prata/et areas magni estimant:q; ei gñi possessionũ minime noceri põt. Non de vsu/vcz locut⁹ est Ci. cui certe noceri põt:sed de ꝓprietate. Alter in. vj. de ora. institu. Patris ei⁹ dialogos dedit legẽdos:quorũ quũ in Priuernati vn⁹/alter in Albano: tertius in Tyburti sermonẽ habitũ cõplecteret: requirebãt vbi essent hę possessiões. Oẽs aũt illas Brut⁹ vẽdiderat. Nemo interrogat: vbi est vsus predioꝝ: sed vbi ꝓprietas: nemoq; vsum vẽdit:sed ꝓprietatẽ:aut vsumfructũ. De predio autẽ Vlpia. ita scribit. Predia vrbana oĩa edificia accipim⁹: nõ solũ ea q̃ sunt in oppidis:sed etiã si forte stabula:aut alia meritoria in villis:ꝛ in vicis:vel si pretoris voluptatis tm̃ deseruiẽtia:qꝛ vrbanũ predijũ nõ loc⁹ facit: sed materia. Proinde hortos quoq; si q̃ sunt in edificijs cõstituti dicẽdũ est in vrbanox appellatione cõtineri. Plane si plurimi horti in reddit⁹ sunt: vinearij forte: vel holitorij magis hec non sunt vrbana. Etiã de predio sicut de fundo turisconsultorũ cõtrouersia est. Nec mirũ cũ nemo nõ habeat suã de reb⁹ q̃busq; verbisq; sniam. Sed de posteriorib⁹ q̃ ex operib⁹ illorũ excerpserũt:miror q; hec indiscussa reliquerũt. Jd vt ego qd ad me attinet faciã ita sentio. Agrũ cõtinere fundũ/nõ cõtineri a fundo:nihilq; ꝓhibet eũ cũ villa esse. Erãt in agris senatores: et vixerunt multi nobilissimi philosophi in agris nimirũ nõ sine villa ꝛ habitatione. Differtq; ager ab aruo: q; aruũ sementi dat. Sall. Qꝛ Numide pabulo pecoris magis:q; aruo studẽt. Quin. Pauper ꝛ diues in agro vicini erãt: iunctis hortulis. Et mox. Sed si ex omni parte diuitis circũiect⁹ ager: vix tenuẽ ad gressus meos semitã dat. Quid agimus inquã: Undiq; vallo diuitiarũ clausi sum⁹: hinc horti locupletis: hinc arua: inde vineta:hinc salt⁹. Fundus: vt dixi min⁹ quidã est. Singula em̃ ꝓprie prata:singule vinee: singuli horti:singula oliueta:pomaria:salicta arbusta:pascua nemora:loca aucupatoria: venatoria:piscatoria:siue villam atq; edificium: siue piscinã:siue alueariã:siue viuariã habeãt: siue nõ habeãt:singuli fundi sunt:ꝛ hoc quidẽ in agro. In vrbe aũt:siue oppido:siue vico:siue castello:tãtũmodo prediũ est quicquid tãle est: qualia hec q̃ enumerauj. Hãq; eadẽ in agro ẽt p̃dia sunt. Fund⁹ em̃ species p̃dij est. Itaq; fund⁹ est possessio rustica:p̃diũ ꝛ rustica ꝛ vrbana dũtaxat possessio:q̃lẽ descripsi. Nã videt possessio significare etiã tabernas: hospitia:horrea in vrbe. Cic. in philj. Possessiones vocabat ꝛ vrbanas:ꝛ rusticas:puto nõ tm̃ predia:sz et cetera q̃vulgo immobilia appellant. Addam⁹ ad hec aliqd de hoc fundũ: qõ an a fundo fundas: an potius fundo a fundũ: siue fundus veniat:ambigi põt. Quidã fundus a funda dici volũt. Ci. in quodã ioculari libello Fundũ Var. vocat/quẽ possit mittere funda. Ni lapis exciderit:qua caua funda patet. Nisi hec snia sit tã paruũ illũ fuisse fundum: vt funda prehẽdi:ꝛ in morẽ lapidis iaci posset. Fundũ igit est ima pars rei ꝓprie aliqd liquoris intra se cõtinẽs:aut ad cõtinẽdũ facta:vt poliũ: vt nauis: vt alueus:vel fluminis vel lac⁹: vel stagni:vel maris. Nã fundũ turris:vt quidã scripserũt:ipse nõ dicerẽ. Fundamẽtum:vt omnib⁹ liquet:aliud est q; fundũ/ꝛ tñ fundare magis ad fundamẽtũ: q; ad fundũ ptinet. Fundam⁹ em̃ domũ: nõ nauem aut doliũ. vt Vergi. Ille vrbẽ Aggripã prime cognomine gentis Victor Gargani fundabat Hyapigis aruis. nam fundamentare non reperitur/ nec fundare quidem est sane frequẽs: nisi per trãslationem. Quinti. in gladia. Hoc fundatam paternis: auitisq; opibus domum exhaurit. Est enim frequentius iacere fundamẽta per translationẽ: vt idẽ lib. j. Nã inde etiã cõtemptus operis innascit:ꝛ fundamẽta iaciunt impudẽtie. Et (qd est vbiq; pernitiosissimũ) preuenit vires fiducia. Et Cice. In quo templo quãtũ in me fuit ieci fundamẽta pacis. Sine trãslatione Sueto. de vita Caij. In ara Capitolina noue dom⁹ fundamẽta iecit. Ceterum hoc differunt fundare: ꝛ fundamẽta iacere: q; fundare est validis fundamẽtis fulcire:fundamẽta vero iacere: quasi qualiacũq; fundamẽta facere: ꝛ quodãmodo dare rei principium. Neq; vero sicut reperit fundus:ꝛ fundũ:ita reperit pũct⁹:ꝛ pũctũ: errãtq; philosophi quum pũct⁹:ꝛ linea dicũt. Nã de pũctũ qd est breuissimũ tps:nulla lis est:vt Terẽti⁹ in Phormio. Tũ tẽporis mihi punctum ad hanc rem est. Pro eo autẽ sensu in quem vtuntur philosophi. Cicero pro Plancio. Nam q; questus es te plures testes habere de Velina: q; quot in ea tribu puncta tuleris. Quidam momẽtum pro eodẽ significato accipiũt cuius est pũctũ:

Sue. in Cesa. Posuit areã pro loco puro accõmodato foro extruendo cũ iquit.

Forũ

Fũdus.

Prediũ.

Fundũ.

Fũdare.

Jacere fũdamẽta.

Pũctus nõ dicit.

Cice. Decinne Itaq; ne punctuz quidẽ tẽporis in ipa fortuna fuisse.

Predia.

Ager.

Arvum.

tamen aliter est. Breue enim tẽpus significat per illud: per hoc vero breuissimũ. Horatius. Quid enim concurritur hore momento.

¶ Epitome capitis. cccclix.

¶ Hec noualis (q; subauditur terra) aut hoc nouale (quia subauditur aruum: aut absolute in neutro genere) est ager qui intermittitur: ⁊ cessat interpositis annis. Seritur eñ alternis nõ continuis annis: ab innouãdo dictus: aut aruũ nouũ: qđ tam primũ proscissum est eruta atq; eradicata que inerat sylua.

✠ Varro momẽto tẽpoꝭ vterq; discessit.

¶ In eodẽ de Noualis. Cap. cccclix.

Noualis Noualis inquit Paulus est terra prosciſſa q̃ anno cessat: q̃ a grecis ὁ καὶ νεὸς κιτὸ νεωμα. In quo autoritatem Varronis secutus videtur: dicẽtis. ager restibulus qui restituitur: ac referitur quotannis. Cõtra qui intermittitur: a nouando noualis ager: ⁊ Plinius: qui ait. Nouale est qđ alternis annis serit. Idẽ quoq; sentire videtur Põpeius festus: q̃ dicit. Noualis ager: noue relictꝰ semẽti. Sunt qui velint nouale esse aruũ: tunc primũ ad sementẽ prosciſſum: quorũ est Seruius: qui inquit. Dicimus ⁊ has nouales: et hec noualia. proprie nouales tunc primũ arua prosciſſa: qđ ita sensisse in Bucco. Vergi. palam est: in illo versu. Impius hec tamẽ culta noualia miles habebit. Ineptũ erat deplorare agrũ a barbaris possideri: quod non esset restibulus: sed q̃ anno interquieuisset. Deplorabat igit agrũ: in quo instruẽdo magnopere laborasset. ⁊ nouitate ipsa preter ceteros vbertorẽ datũ iri in manus alienas ⁊ barbaras: ⁊ impias. Quod etiam et sentit et declarat in milite Mariano Quin. Vbor ingentib⁹ lacertis humũ fodere segnẽ futuris noualib⁹: eruere soluam. ille. etiam in hũc sensum diffinit dicẽs. Nouale est ager nunc primum prosciſſus. Sed Vergi. in sensum priorem accepit: quũ inquit. Alternis idẽ tonsas cessare noualeꝭ. Et segnem pati re situ durescere campũ. Ideoq; Seruius alibi ait Noualis: id est noua terra: que per singulos annos renouatur per semina.

Liber. ¶ Epitome capitis. ccccix.

¶ Liber / ⁊ volumen interdum accipiunt pro quouis magno codice: etiam si multos partiales libros cõtinet interdum pro ipsis partialibus libris potestq; volumẽ adhuc minus censeri / q̃s libell⁹ / quũ legat in libellos diuisum. ¶ Dictum est a voluẽdo: sicut liber a libro. i. interiore cortice quarũdam arborum: in quo veteres scriptitabãt: ⁊ coder idem est qđ caudex. i. truncus / in quo libri: idest cortices multi sunt: sicut in magno opere multi libelli. Codicem pro caudice / seu trũco accepit Iuuenalis dicens: residens in codice peller.

¶ Quid sint libri: quid volumina. Cap. cccclx.

Si cui Vlpia. inquit centũ libri sunt legati: centum volumina ei dabim⁹: nõ centũ: que quis ingenio suo metitus sit: que ad libri scripturã suffice rent: vtputa quũ haberet Homerũ totũ in vno volumine: nõ quadraginta octo libros cõputabimus: sed hoc vnũ Homeri volumẽ pro libro accipiendũ est. Vlpia. Homeri opus nũc vnũ librũ nũc quadraginta octo libros noiat: nec tñ ait librũ duo significare: ipsum opus: et certã operis partẽ. Propterea opus: siue opera Homeri librũ appellat ⁊ volumẽ: quorum vtrũq; inauditũ est. Vergilij Eneis non liber est: sed duodecim libri. Georgica non sunt itẽ liber: sed libri quatuor. Buccolica vn⁹ liber est idẽq; vnum volumen. Georgica quatuor volumina. Eneis. xij. Qui. Sunt mihi mutate ter quinq; volumina forme. Sed q̃d exẽplis agim⁹ quũ nusq; plura afferri possint? At Vlpi. putat etiã si oia opera Didymi: quo nemo plura scripsit: in vnũ codicẽ cõglutinarentur: vnũ tñ debere volumẽ appellari: quod nemo nec posset euoluere: nec terre vellet. Est enim volumẽ a volo: q̃ in libris voluntas apparet vel (quod magis sequerer) qđ volutꝫ: quales libros hodie Hebrei quosdã habẽt: qualesq; inveteri ⁊ in nouo testamẽto lectitam⁹ fuisse: ⁊ Romani qui in libris arborũ. i. corticib⁹ scribebãt: quasi libellos illos quos ferrẽt cõmodius complicabãt: volumina forte appellauerũt. Itaq; volumina libellis similiora fuerunt q̃s libris: qđ ex eo quoq; loco apparet vbi Pli. de libris auũculi loquẽs ait. Libri tres in sex volumina propter amplitudinẽ diuisi. q. d. in sex minores libros: vt sint volumina aliquãto minora q̃s libri: qđ etymologia quoq; nõ thil pbat: vt ostẽdi: vñ adhuc durat verbũ euolue libros p eo qđ est aperire libros lectitandi gr̃a: quasi rẽ cõplicatã explicare: quẽadmodũ reuelare est rẽ velatã detegere: nisi dicamus euolui libros ppter numerũ paginarũ. Accipiũt aũt nũc euoluere libros: siue authores: p eo qđ est lectitare. Nec inficias eo libros accipi p codicib⁹: et in singulari librũ p quolibet magno codice: etiam si is contineat Iliada: ⁊ Odysseã. Ut tenet rex manu librum ⁊ in his sit Homerus: non tamen recte dicas: tenet librum Homeri.

Volumẽ

✠ Volumẽ codicis pars ppie dicit vtputa metamorphoseos liber i quindecim volumina distinctus est.

¶ Epitome capitis. ccccl xj.

¶ Probrum. i. dedec⁹: dedec⁹ aũt est crimen ⁊ ignominia atq; infamia. Opprobrũ vero exprobratio atq; cõuicitũ quasi ad probrũ factũ. Est quoq; id facto: et verbo. Reperit aũt probrũ aliq̃ p opprobrio: sed rar⁹. Approbrovenit exprobro qđ est: qualẽcũq; culpam improbro: aut ingratitudinẽ vñ addi solet id qđ exprobrat. Imputare aũt est frequẽter extra rephẽsionẽ: sed vir Ciceroni notũ verbũ: posteritatibus notissimũ est: interdum idem qđ computare: pro quo etiam reputo reperitur.

Probrũ

¶ In eosdẽ de probrum ⁊ opprobrium: exprobrare ⁊ improbrare. Cap. cccclxj.

Probrũ: ⁊ opprobriũ Vlpia. inqt: idẽ est. Probra quedam natura turpia sunt: quedã ciuiliter: ⁊ quasi more ciuitatis improba: vt puta furtũ: adul

Exprobrio.

✠ exprobratio ipsa pbri obiectio

✠ exprobrare sumit p q̃ culpam obijcere vñ apud Euãg. ep

terium natura turpe. Enimuero tutele damnari hoc non natura probrum est: sed more ciuitatis. Nec eñ natura probrũ est: quod põt etiã in hominẽ idoneũ incurrere. Vlpia. probrum accipit pro infamia tantũ: qualis est ex furto: vel ex male gesta tutela: nõ pro flagitio: qõ principale significatũ est. Hã probrũ idẽ est qõ dedecus: qõ duo significat: vnũ qõ est crimen. vt Quinti. statim in principio declamationis in milite Mariano inquit. Satis dedecoris / atq; flagitij castra ceperunt. Alterũ qõ est ignominia / atq; infamia: qõ notũ est. Similiter accipit probrũ pro crimine. vt idẽ li. j. Jã si minor in eligẽdis custodũ & preceptorũ morib⁹ fuit cura pudet dicere in q̃ probria nefandi hoies in isto cedendi iure abutant pro ignominia. Liui. li. v. Quis freti occursant portis: ingerũt probria: egre abstinẽt: quin castra oppugnẽt. Que duo nomina tanq; simillima eodẽ loco Cice. cõtũxit in Cato. maio. Mihi vero / & Flacco neutiq; probari potuit tã flagitiosa: & tã perdita libido: q̃ cum probro priuato coniũgeret imperij dedecus. Preterea ne simile quidẽ est sane probrũ p opprobrio. Nõ eñ latine dixisset Cice. qua cũ opprobrio priuato coniũgeret imperij dedec⁹. Quẽadmodum in Sallu. dixit. Itaq; timẽs ne facinora eius clã vobis essent: quũ oĩb⁹ matribusfamilias vris opprobrio esse cõfessus est vobis audiẽtib⁹ adulteriũ. Est autẽ opprobriũ aliqñ facto: sed frequẽti⁹ verbo. Nã Sallu. vt vult Cice. vel ex eo q̃ feminis quib⁹ cum habuisse vsum se erat notũ: vel q̃ ipse illis vulgo impudicitiã obijctebat / opprobrio erat. Quare Sic teneros aĩos aliena opprobria sepe Absterrent vitijs. Quin. Modo maledictis: opprobrijsq; vulgi: mõ crebra ritualiũ contẽtiõe pulsatus abigi tñ / cõpesciq; nõ posse: opprobrijs dixit: quasi exprobrationib⁹: atq; cõuicijs. At alibi. Solebat indignatio vra cõuicia nostra ferre nõ posse: & matronalis indignatio dicere videbat: nõ parcis erga me marite verbis: nullã habet nostri tuus sermo reuerẽtiã. Facile prorumpis in opprobria: facile quodlibet obijcis: p eodẽ fere posuit opprobria: & conuicia. Nec infictas eo: nõnunq; hoc mõ accipi probũ: vt Liuij proximũ exemplũ. Et Cic. ad Atti. Epistolas mihi legerũt plenas omniũ in me probor. Sed de hoc significato Vlpia. nõ intellexit. A probro vnum verbũ cõponit: quod est exprobro: quod significatũ qualemcunq; culpam impropero: vt apud Ouiẽ. lib. ritij. Meta. Sit bene Tytides: qui nomine se ipsa pbri pe vocatũ Corripuit: trepidoq; fugam exprobrauit amico. Tum ingratitudinis: vt Terẽ. in Andria. Nã istec cõmemoratio: quasi exprobratio est immemoris beneficij. Sed promiscuũq; hoc significato frequẽter nos vitij alieni nolumen apponimus: frequẽter etiã nomẽ nostri meriti. Cice. de Amici. Quorum pleriq; aut obijcere. querunt semper aliquid: aut etiã exprobrant: vñ apud eoq; magis si habere se putãt quod officiose: Euãg. ex & amice & cum labore aliquo suo factũ queãt dicere. Odiosum sane gen⁹ hoĩm: officia exprobrantiũ. Exprobrare ergo bñficia sua est immemorẽ beneficij accepti inculpare. Imputare vero frequẽter citra reprehẽsionẽ: qõ illorum. an apud Cice. sit nescio. In posteriorib⁹ vero creberrimũ est: vt Quinti. Neq; ego grauissimũ patrẽ suprema sua inueni tactasse crediderim q̃ heredẽ filiũ scriberet: nõ est res que imputet: & alibi. Imputas nobis ppitios vẽtos. & scõm mare: & ciuitatis opulẽte liberalitatẽ: q̃ tãtũ frumẽti vẽdidit quãtũ duob⁹ populis satis esset. Imputare nõnunq; p cõputare reperit: vt Caius. Qua ratione placuit legata quũ legatarij nõ capiũt: quũ apud heredẽ subsederint hereditario iure apud eos remanere intelligi: & oñi quadrãti imputanda. Marcus in quarta hereditatis: quã p legem falcidiam heres habere deberet: imputantur res: quas iure hereditario capit: nõ quas iure legati: aut fideicommissi: vel implẽde conditionis causa accepit. Nam hec in quarta non computantur: sed in fidei commissaria hereditate restituenda siue legatum datum sit heredi siue percipere siue deducere: vel retinere passus est: ei imputantur. Reputare quoq; in idẽ significatũ. Vlpia. Preterea si matrem aluit pupilli tutor: putat Labeo imputare eũ posse. Sed est verius: nõ nisi perq; egẽti dedit: imputare eũ oportere. Deinde. Sed etsi seruis cibaria prestiterit: vel libertis: scz rei pupilli necessarijs dicẽdũ est reputaturũ. Idẽq; est & si liberis hoĩb⁹: si tñ ratio prestãdi iusta intercedat. Itẽ sumptus litis tutor imputabit: et viatica: si ex officio necesse habuit: aliquo exire: vel proficisci.

Reputo

Dedec⁹.

Opprobrium.

Exprobro. & exprobratio ꝛ ipsa pbri obiectio

¶ Epitome capitis. cccclxij.

¶ Adulterũ proprie in nupta cõmittit: stuprum in virgine viduave: aut etiã nupta: est eñ coitus lege vetitus: q̃ duplex est: vnus cũ nupta: aut puero: aut cũ sanguine cõiunctis: aut cũ sanctimonialib⁹: q̃ duo posteriora potius incestũ vocam⁹. Alter quũ vim asserim⁹ cuilibet persone etiã ancille. Vñ stupra p vim corrũpere. Stuprator q; masculoꝝ: coꝝ violẽtus corruptor: & subactor. Pedico aũt pathicorũ volentium subigi. Adulteriũ dicit quasi ad alterius torum factum. Incestus ꝛm Seruium ab in & cesto id est vinculo Veneris quo legitime nubẽtes vincit: aut a non casto: quia sit contra castitatem: & legem penitus.

Predico Incest⁹.

¶ In eosdẽ de stuprum: adulterium: & incestus. Cap. cccclxij.

Adulterium. Stuprũ.

Ater stuprũ: & adulteriũ (Modestinus inq̃t) hoc interesse q̃dã putant: q̃ adulteriũ in nuptam: stuprũ in viduã cõmittit. Sed lex Iulia de adulteriis hoc verbo indifferẽter vtit: & hoc quidẽ continet in lib. de rerũ & verborũ signifi. Alibi aũt idẽ ait. Stuprũ cõmittit: q̃ liberã mulierẽ cupidinis cã: nõ matrimonij cõtinet accepta vel concubina. Adulteriũ in nupta. Stuprũ in virgine: vel vidua: vel puero cõmittit. Quid mirũ: si plures iurisconsulti in definiendo in-

☙ Stu= uicem dissentiãt: quũ vnus / atq; idẽ secũ dis= pũ non= sentiat? hic nõ videt sentire cum lege Julia. nunq; p Sed culpa illoꝝ est: q̃ diffinitiões huiꝰ descri turpitu= pserunt: q̃ si apte fuissent cõglutinate / pbari dine po= possent: vt illa Papiniani dicẽtis. Lex Julia nitur. Hestuprum ⁊ adulterũ pmiscue Grece appellat uius. De μοιχειαν. Sed ppꝛie adulterũ in nupta com rire ma= mittit: propter partũ ex altero cõceptũ cõpo= luit ibi= sito noie. Stuprum vero in virgine / viduave dẽ q̃ cuꝝ cõmittit: qõ Greci appellãt διακορεισιν: cuiꝰ stupꝛo re diffinitionẽ appꝛobo illud tñ addẽs: legẽ Ju dire ad liam recte hec duo pmiscue appellasse: nõ q̃ suos po= omne stuprũ sit adulteriũ: sed q̃ omne adulte pulares. rium sit stuprum. Neq; recte iuriscõsulti excipiunt stupꝛũ a nupta: quũ etiã in quotidiano sermone sic loquamur. Quale est apud Qui. Uxoꝛ marito dixit appellatã se de stupꝛo a priuigno: ⁊ sibi constitutũ tempus: ⁊ locũ: ⁊ alibi. Furtiua stupꝛa: raptoq; cõcubitꝰ obiicit: vel ex falso maritus. Fas est / fieri solet: parcius tũ si iam sit ⁊ mater: si in fidem castitatis vxoꝛi a fecũditate pꝛofecerit. Quare ergo ita Stupꝛo. sentio: stupꝛũ esse coitũ lege vetitũ: q̃ duplex est: vnus cũ nupta: aut cũ puero aut cum sanguine contũctis: aut cũ sanctimonialibꝰ: q̃q̃ hec duo posteriora potiꝰ appellamꝰ incestũ. Alter cũ vim afferimus cuilibet pſone etiam ancille: vñ stupꝛare dupliciter accipit. Cuius posteriꝛis sensus testimonio est lex q̃ stupꝛatoꝛibus masculoꝛũ penã statuit decẽ militũ: quũ pediconibus nulla esset pena cõstituta.

¶ Epitome capitis. ccccl xiij.

¶ Stragula vestis est que operit pꝛecipue lectos. i. opertoꝛiũ lectoꝝ. Quicq̃d emꝫ instruebãtur / stragulũ Pꝛisci vocabãt. Unde ⁊ operimentũ equoꝝ stragulũ ⁊ instratũ vocari potest: vbi adnotandũ inuerti aliq̃n verba: quia sternimus vestes humi: ⁊ humũ vestibꝰ. Cul citra autem tam lanea: stupea: et si q̃d est huiusmodi / q̃ plumea est.

¶ In eosdem de instratum ⁊ stragula. Cap. ccccl xiij.

Instratũ (Ulpia. inquit) omne vestimentũ cõtineri quo amicimur Labeo ait. Neq; emꝫ dubium: quin stragula vestis sit omne pallium. Uidetur Ulpia. intelligere stragulã vestẽ esse omne vestimentũ hoꝝ: quo amicit: quale est Greco: ũ Palliuꝫ. palliũ: vt emꝫ Romani togati a toga: sic Greci Toga. a pallio palliati vocãtur. Ego ꝛo nõ memini stragula. reperisse me stragulã vestẽ in hũc sensum: sed ☙ Aliq̃ in opertoriũ lectoꝝ potiꝰ: vbi ⁊ dormiebãt: et stratũ ac discũbebãt: qõ Var. testat de culcitra loquẽs. cipiũt p Hac quicq̃d insternebãt: a sternẽdo stragulũ lectoꝛum appellabãt: ⁊ equoꝝ similiũq̃: quoꝝ operimẽ operto= tum etiã instratũ vocat. Hic illud admonebo rio vbi et inuerti frequẽter significatũ verbi: vt in hoc dormie= ipso ꝛbo sterno. Sternimꝰ q̃dẽ vestes humi: bant an= ramos arboꝛum: floꝛes: ⁊ multa hmõi: tñ fre= tiquit ⁊ di quentius dicimus: sterno humũ floꝛibus: ra= scumbe= mus: vestibus. Hinc est: quare dicimus toꝛos: bant va= lectosq̃ sternere: ⁊ equũ sternere: non q̃ sint rio deli= diuersi sensus: sed q̃ resoluuntur: vt sit sterne re: verbi gratia: lectos ⁊ equos tapetis: idẽ q̃ nimento sternere tapeta lectis: ⁊ eq̃s. Culcitra aũt est figurarũ tã lanea: stupea: ⁊ si quid est hmõi q̃ plumea. aut acu picto.

¶ Epitome capitis. ccccl xiij.

¶ Uerberare est percutere: aut cedere verbe Tibullꝰ. re: qõ est instrumẽtũ longũ: et exile: qualis est Nã neq; virga: baculꝰ: fustis: loꝛa: flagellũ: ferula arun tunc plu do ⁊c. sicut flagellare est cedere flagello: fusti me: nec gare fuste: pulsare autẽ est frequenter impel= stragula lere: aut quauis re: vt pede: manu: lapide: ce= picta so= stibꝰ: nec leuioꝛ fit iniuria pulsando sepe: quã porem. verberando vnde inanis est Ulpiani descri= Culci= ptio ⁊ hoꝝ distinctio. tra.

¶ In eosdẽ de pulsatio: ⁊ verberatio. Cap. ccccl xiiij.

Inter pulsationẽ: ⁊ verberationẽ Ulpianus ait hoc interesse: vt Ofili= scribit. Uerberare est cũ doloꝛe cedere: pulsare sine doloꝛe: ſz cũ vtriusq̃ venia: nõ est eiusmodi inter hec verba differẽtia. An quũ verberamus frumenta cũ doloꝛe verberamus: aut pulsamus potius q̃ verberamus? Et tumentũ quum sentit ex flagellis doloꝛẽ verberat: quũ non sentit pulsatur? An Entellus ille Uerg. sine doloꝛe pulsabat Dareta? Sed (ne multis) quis nõ videt verberare esse verbere cedere: qõ est instrumẽtũ longũ ⁊ exile qualis est virga: baculus: fustis: loꝛa: flagellũ: ferula: hamũdo ⁊ si quid est simile: Uerbe= nec aliter dictũ est verberare a verbere: q̃ fla rare. gellare a flagello: fustigare a fuste. Nã verbe= Flagel= ra licet pꝛo verberatiõe accipiant: tñ rem coꝛ= lare. poreã pꝛopꝛie significãt: vt flagella: q̃ sunt pꝛo pꝛie summitates sarmẽtoꝝ. Quin. Ignes ex Fustiga primo raptos: verberaq̃ q̃ casus obtulerat. re. Pulsare vero est graui: ac vehemẽti ictu ce= Pulsare dere: nec tã instrumẽto lõgo ⁊ exili: q̃ breui: ac rotũdo: vt pugnis: ⁊ calcibꝰ: vt malleis: vt saxis q̃ manu tenent: quũ aliũ percutimus: in similitudinẽ tympanoꝝ: q̃ manu pulsant: nec semel: sed multis ictibꝰ pcutere. Nãq; nõ pꝛopꝛie pulsatũ aliquẽ dixeris: q̃ semel pugno pcussus est: adeo nõ minoꝛ iniuria fit ex pulsatione q̃ verberatione. Pꝛeter eã causam quã mõ dixi: q̃ verberatio est multa pcussio: q̃ppe quũ pulsatio plerũq̃ fiat in faciẽ. Et pulsatos coꝝ legatos Laurẽtes Tatium regẽ occiderũt: q̃ nõ puniuisset pꝛopinquos suos q̃ Laurentibus hanc iniuriã fecerãt. Et ipsa incussio calciũ cõtumelioſissima est: sepe etiã moꝛtifera: vt iq̃ si fiat in egrũ: in senẽ: in puerũ: in pꝛegnantẽ. Taceo si alia re q̃s alterũ pulsauerit q̃ manu: aut pede: quũ vicinꝰ meus vxoꝛẽ solitus sit nõ modo pistillo verumetiã moꝛtario ereo pulsare: vt nõ crebꝛius pulset ipsum moꝛtariũ. Dictũ est aũt a pello: qõ est percutio: ⁊ ferio: vt apud Var. Tul. li. j. de diuina= Nota. tione. Ut pellunt animi vehementiꝰ sepe etiã Scõma cura ⁊ timoꝛe. Et in. ij. Nũ igit quũ aut muros Babylonis: aut homeri faciẽ cogito imago illoꝛum me aliqua pellit. Pello.

¶ Epitome capitis. ccccl xv.

¶ Pellex ea est dicẽda que cũ eo cui vxoꝛ est coꝛpus

corpus miscet: ideoq; non vir: sed vxor pellicem proprie habet: nec ea que cum celibe corpus commiscet: pellex: sed pallace dici solet.
¶ Uidetur author pellicem quasi a pellendo dictam latine interpretari: alijs nonnullis a pellicendo: id est valde aliciendo dictã diffi-
entibus. Gellius autẽ a Greco deducit.
¶ In eosdẽ de pellex ⁊ pallace. Ca.cccclxv.

♣ Cice. Uxor generi: nouerca filij: filie peller.

PEllicem apud antiquos Massurius Paulo testante scribit libro memorabilium eam habitã que quum vxor non esset: cum aliquo tamẽ viuebat: quã nunc verono mine amicã: Paulo honestiore concubinam appellari Caius Flaccus in lib. de iure Papiniano scribit Pellicem nunc vulgo vocari: que cum eo cui vxor sit corpus misceat. Secũdum quosdã ea que vxoris loco sine nuptijs in domo sit: quã Greci pallacẽ vocant. Horũ vtrunq; vere sensisse: ⁊ dixisse arbitror: sed tamẽ pro suscepti operis officio admonere debeo pellicẽ apud oratores ⁊ poetas eã demũ haberi que cũ eo cui vxor est: corpus miscet. Ideoq; Juno semper ꝓsequit pellices suas que sibi vxori Jouẽ preriperent: vnde Pliñ. li.xxxv. verbo greco maluit vti: quum de Alexandro loqueretur: quẽ cõstat eo tempore celibem fuisse: quũ Appellẽ scorto donauit: q̃ veteri (si verũ est) latino pallace potius q̃ pellice. Ita aũt ait. Hamq; cum dilectam sibi ex pallacis suis precipue nomine Cãpsacem nudam pingi ob admirationẽ forme ab Appelle iussisset. Quo fit vt Curtiũ vbi de eodem Alexandro ⁊ alijs loquitur: ceteroscq; scriptores opiner pallacẽ potius: q̃ pellicem pro cõcubina Celibis hominis dixisse: culpaq; librariorum in editionibus esse vitiatũ. Sueto. de Uespa. loquens pallacarũ dixit: nõ pellicum. Et alibi quoq; ⁊ Tit. Liui. multiq; alij nomine greco vtuntur. Sin aliter inuenitur ꝙrẽ si diceret pellex mea: q̃ pellex vxoris.

♣ nemo latine loquens pallacarũ dixit: nõ pellicum. Et alibi quoq; ⁊ Tit. Liui. multiq; alij nomine greco vtuntur. Sin aliter inuenitur ꝙrẽ si diceret pellex mea: q̃ pellex vxoris. rei hoc argumentum est qõ non recte quis dicitur habere pellicem: sed vxorem. Est enim hoc nomen relatiuum ad alterius vxorem: cuius cum viro rem habet: nõ autem ad masculum: nec recte dicturos fuisse reor oratores illos qui pallacem dixerunt: si pellicem dixissent: vt patet.

¶ Epitome capitis. cccclxvj.

¶ Cauillatio est subdola ratio: quam nos cõscij nobis mendacij vincendi causa proferimus: vt a iurisconsultis Quintiliano eiusq; equalibus accipi solet. Licero autem pro genere quodam facetiarũ: vt eum imitatus Aulus Gellius accepit. Titus Liuius vtroq; modo. Licero facetiarũ duas ponit species: cauillationem que est equaliter in omni sermone fusa: ⁊ dicacitatem que est peracuta et breuis. Calũniari autem qõ nonnulli nõ recte ꝓ cauillari accipiunt est falsa crimina intendere. Utrũq; tamẽ est quasi per fraudẽ: et dolos vincendi gratia alterum litibus vexare.
¶ In eosdẽ de cauillatio. Cap. cccclxvj.

NAtura cauillationis: quam greci Cauillasmωμμα appellauerunt: hec est/vt ab euidẽter veris per breuissimas mutationes disputatio ad ea que euidẽter falsa sunt perducat. Hec duobus in locis Ulpianus. Latus autẽ inquit si calũniet: ⁊ moret: ⁊ frustret. Inde ⁊ calunniatores appellati sunt: qui ꝓ fraudẽ ⁊ frustrationẽ alios tñ vexarẽt litibus: inde ⁊ cauillatio dicta est. Cal' nullã facit mẽtionẽ de euidẽter veris/aut de euidẽter falsis: nec de breuitate: nec puto fuciendã fuisse: quũ plerũq; cauillatio sit tecta: ⁊ insidiosa/multisq; ac longis frequẽter ambagibus vtẽs: ⁊ que vix ab acutis deprehendat: quare cauillatio est subdola ratio: quam nos cõscij nobis vincendi tamen causa proferimus: in hũc sensum semper iurisconsulti vsi sunt: ⁊ Quin. fere seculũ. Cic. aũt pro genere quodã facetiarũ: ⁊ hunc imitat⁹ Aulus Gel. Ti. Li. vtroq; modo. Ipse quoq; Cic. diffinit lib. ij. ora. dicẽs etenim quũ duo sint genera facetiarũ: alterũ equaliter in oi sermone falsuz: alterũ per acutũ et breue superior cauillatio: altera dicacitas noiata est. Ceterũ Cai⁹ sentire videt idẽ esse calũniari: ⁊ cauillari: qõ nõ sentit Martianus/tm̃ accusatori tribuẽs calũniari: quum ait. Calũniari est falsa crimina intendere: qõ per legẽ illã declaratur duodecim tabularũ. Calũniator idem patiatur qõ reus: si conuictus esset.

♣ Hiero. lib. j. Regum. Si quẽq; calũniat⁹ fuz. Uaricosus.

¶ Epitome capitis. cccclxvij.

¶ Preuaricari est a ꝓscripto officij sui deflectere atq; aberrare: aut perfidia ⁊ malitia: aut inprudẽtia ⁊ negligẽtia: qõ qui facit: preuaricator dr: non solũ actor sed etiã reus. Deductũ aũt videt a pre et varico: qõ est quasi propter varices nõ posse cõsistere sed genua flectere ⁊ claudicare. Uaricosus em̃ dicit q̃ crebras habet varices. i. venas obtortas stando cõtractas. Hinc satyricus. Uaricosus fiet haruspex. Tergiuersari est versis tergis adhuc pugnare: nec se victũ rationib⁹ velle agnoscere: tametsi reuera vict⁹ sit: ⁊ se victũ sciat. Calũnia autẽ est cauillatio iam descripta: ⁊ que fit ex nimis callida iuris interpretatione.
¶ In eosdẽ de preuaricator: calũiator: ⁊ tergiuersator. Cap. cccclxvij.

♣ Preuari catores.

EPreuaricatores Ulpia. inqt eos appellamus: qui causam aduersarijs suis donãt: ⁊ ex parte actoris in par tẽ rei cedũt. A varicãdo em̃ preuaricatores dicti sunt. Idem alibi. Preuaricator dr aũt est qua si varicator: q̃ diuersam partẽ adiuuat prodita sua causa. Qõ nomẽ Labeo a va ipsa offiria certatione tractũ ait. Nã qui preuaricat: ex vtraq; parte cõsistit. In prima diffinitione gressio, videt sentire preuaricationẽ in solũ actorem cadere. In scda vero etiã in reũ: sed forsitã et hic de solo actore sensit: cui assentire videtur Martia. qui ait. Accusatorũ temeritas trib⁹ modis detegit: et trib⁹ penis subijcit: aut em̃ calũniat: aut preuaricat: aut tergiuersat. Calũniari est falsa crimina intẽdere. Preuarica-

Tergiuersari. ri vero falsa crimina abscondere. Tergiuersari in vniuersum ab accusatione desistere. Et post iterū. Preuaricatorē esse eū ostēdimus: qui colludit cū reo: ⁊ trāslatiue munere accusandi defungit: eo ꝙ ꝓprias quidē dissimularet ꝓbationes: falsas vero excusationes admitteret. Qđ nos quidē verū fatemur esse: legēq; antiquit⁹ de preuaricatorū pena fuisse: vt Cic. in Philip. li. ij. Uereor. P. L. ne ꝙ turpissimū est: preuaricatorē mihi apposuisse videat. Ceterū (vt pretereā qđ Cice. idē in partitionib⁹ ait: preuaricationē nūc diffiniri ab accusatore: nūc a reo corruptelā esse iudicij.) Reperio nōnunq; preuaricatorē ex parte rei quoq;: neq; perfidia tm̄ ac malitia: sed imprudētia etiā ac negligētia peccārē. Quin. li. vij. Ut in preuaricationū criminib⁹ vt absoluat reus: aut innocētia ipsius fit: aut interuentēte aliqua potestate: aut vi aut corrupto iudicio: aut difficultate probationis: aut preuaricatione nocērē fuisse ꝓfiteris: nulla potestas obsistit: nulla vis corruptū iudiciū nō queueris: nulla probandi difficultas fuit. Quid supereſt: nisi preuaricatio fuerit? Hic ꝙ perfidia accusatoris accipit. Alibi vero aliter. Sed de vna causa loqui superuacuū est. Ego in vniuersum neq; oratoris puto esse vnq; ꝓuaricari: neq; lītē intelligo in qua pars vtraq; idēve lit. Ideoq; preuaricatorē appellamus quicunq; a prescripto officij sui deflexerit atq; aberrauerit. Plinius li. xix. Arator nisi incuruus preuaricat. Pli. iunior ad Cornelīū Tacitū. Alioqn preuaricatio est transire dicēda. Preuaricatio est cursim ⁊ breuiter attingere que sunt inculcāda: infigēda: repetenda. Et Hieroñ. Calūnia est cū iustis hominibus crimē impietatis. obijcit. Adā preuaricatū fuisse dicimus: tergiuersari vero nō est quātū intelligo: ab accusatione desistere. Illi videnī trahere ex hoc significationem: ꝙ qui terga vertūt a pugna desistūt. Uerūtn̄ nō ꝓtinus qui terga vertūt a pugna desistunt: vt Parthi. Itaq; qui vertentes terga adhuc tamē pugnāt: nec sevictos rationibus volūt agnoscere: tergiuersant. Cic. in offi. li. iij. Atq; in his tn̄ trib⁹ gn̄ib⁹ quoquomō possunt nō incallide tergiuersant. Prudētiā introducūt: scientiā suppeditant ēvoluptates: depellentē dolores: fortitudinē quoq; aliquomō expediūt: quū tradūt rōnē negligēde mortis ꝓpetiēdiq; doloris: etiā tēperātiā inducūt: nō facillime illi quidē: sed tn̄ quoquomō possunt. Dicūt em̄ voluptatis magnitudine doloris detractionē fieri. Nunquid q̄ hec dicūt aut desistunt ab accusatione: aut accusasse se iudicāt. Idē ꝓ Roscio comedo. Attēde q̄so Piso Fānij vultū. Et huc atq; illuc tergiuersantē testimoniū contra se dicere cogor. Erat aūt Fāni⁹ accusator quē si oino ab accusatione desisteret: nō isequeret iure patrocinij Cice. sed victū nolle tn̄ dare man⁹ obiurgat. Liuius li. ij. ab vrbe cōdita. Mouebāt ꝓsulē hec sed tergiuersari res cogebat. i. non agnoscere veritatē ⁊ eā q̄buscūq; poterat rōnibus dissimulare: ⁊ quasi subterfugere. Tertiū aūt verbū ab eodē Marti. diffinitum (de calūnia loquor) merek ⁊ ipsum aliquā emendationē: qđ nō mō apud Cic. ꝓ cauillatione accipit: nō illa q̄dē mouēt risum: sz ea qua Cic. ipse nōvtitur: vt de offi. li. j. Existūt etiā sepe iniurie calūnia quadā: ⁊ nimis callida ac malitiosa iuris interpretatione. Ex quo illud. Sūmū ius: summa iniuria: sz etiā apud Quint. nōnunq; vt ibi. Quāuis exiguo diuisus spatio opē ferret: nō succurret vt hac saltē se calūnia defendat: nō abij: nō relīq̄: nō abscessit: neq; pede (ꝙ aiūt) vno a parēte discessit: aliosq; complures quor⁹ ⁊ Cat⁹ est: vsu quoq; ꝓbāte ꝓ quēvtraq; pars iurat de calūnia vitāda nimirū de cauillatione eo magis ꝙ calūniari ꝓ cauillari dicimus q̄ vox quatuor primas literas habebat easdē cū calūniari. Postremo ꝓbat hoc ex illo digestor⁹ loco cui⁹ titulus est. Si mulier vētris noie calūnie causa in possessiōe fuisse dicat. Calūnia sc̄z ibi intelligit dolus malus.

¶ Epitome capitis. cccclxviij.

¶ Ferim⁹ ꝓprie corpore nr̄o. Portam⁹ ⁊ nr̄o corpore ⁊ iumētis nostris. Agim⁹ aialia portātia. i. impellim⁹: sed agere multa sign̄t: agere em̄ causas est contēdere in iudicio vn̄ actor ⁊ reus dicti. Agere res. i. lites aut negotia sua. Agere mulas. i. eas ipellere: vt faciūt mādre ⁊ multones q̄ mercimonia trāsportāt. Agere aūt aiam est expirare: ⁊ vt quadam expellere.

¶ In eosdem de ferri: portari ⁊ agi. Cap̄. cccclxviij.

Fero. Porto. Ago.

¶ Portare duobus modis dicimus vno cū iumētis / aut currib⁹ aliqđ nobiscū ducim⁹: altero cuz nr̄o corpore imitatiōe iumentor⁹ portam⁹ Agere.

Ferri ꝓprie dicim⁹ (Cat⁹ iqt) q̄ quisq; corpe suo baiulat. Portari ea q̄ q̄s iumento secū ducit. Agi ea q̄ aialia sunt. In hoc ipe Cato assentior: nisi ꝙ portare est etiā suo corpe iterdū etiā magis q̄z ferre. Quis em̄ neget iumēta portare? q̄ quū hoies imitant: ⁊ ipsi portare dicuntur. Terē. i and. Ati hō q̄d istuc obsecro quo puerū portas? Hora. Ne forte sub ala Fasciculū portes libror⁹: vt rustic⁹ agnū ab hoc cōpositā: deportauit Uerres amicā de puincia. Deportauit Pōpei⁹ bn̄ficio Cic. tertiū triūphū. Multi impatores victorē exercitū reportauerūt: quasi reduxerunt. Agere autē nōvno mō dr. Sed de vno tn̄ nō tacebo. Mar. li. j. epig. Semp agis caulas: ⁊ res agis Attale semp. Est: nō est qđ agas Attale semp agis. Si res et cause desunt / agis Attale mulas. Attale (ne q̄d agas desit) agas aiam. Celi⁹ Ad Cic. Hortēsi⁹ quū has lr̄as scripsit: aiaz agebat. i. exprirabat. ¶ Epitome capitis. ccccxlix.

¶ Cōuiciū sign̄t maledictū: cōtumeliosum et acerbū nimis: qđ iurisc̄sulti a collatiōe vocū q̄si a cōuocādo: dūvcz quitiātes sil⁹ inclamāt: q̄si cōuociūvolūt dictū: quō ꝓ scribēdū erit. Aliꝰ a con ⁊ vitio: qđ a vito aut vitupero deducit: dū alter i alterū ꝓtumeliā ⁊ maledictū ingerit ac regerit: sz receptū est vt quitiū etiā maledictū reputet: etiā si non referat. ¶ Addit incidētaliter materiā significare omne lignū ad edificandū vtile etiā viuētē adhuc arborē: non lapides aut cementum.

¶ In eosdem de conuicium ⁊ maledictum. Cap. ccccl xix.

Conuicium.

Conuicū apud Vlpia. iniuriam esse Labeo ait: quasi maledictū iniuria nō sit. Addit idē Labeo. conuiciū aūt dr vel a cōcitatione: vel a conuentu hoc est a collatione vocū. Quū em̄ in vnū cō pluresvoces cōferunt quasi cōuocatū est. Sed qđ addit a pretore aduersus bonos mores: nō oēmin vnā collatā vociferationē pretorē notare: ſz eāq bonis moribꝰ improbat: quecꝫ ad infamiā ⁊ inuidiam alicuiꝰ spectat: ⁊ iterū. Conuiciū autē non tm̄ presenti: verū absenti quoqꝫ fieri posse Labeo scribit. Proinde si qs ad domū tuā venerit te absente conuiciū esse factū dr. Itē si ad stationē vel tabernā ventū sit probari oportere feciſſe conuiciū nō tm̄ is videt q̄ vociferatus est: verū is quoqꝫ q̄ cōcitauit ad vociferationē alios: vel summiſit q̄ vociferarētur. Et paulopost. Ex his apparet nō omne maledictū cōuiciū esse: sed id solum qđ cū vociferatione dictū est. Et siue vnꝰ siue plures dixerint: cōuiciū est qđ in cetu dictum est. Qđ aūt nec in cetu nec in vociferatiōe dr conuiciū nō ꝓprie dr: sed infamādi gratia dr. Ex ipsa nois ethymologia argumentū significationis Labeo sumpſit. Sed quū falsa sit etymologia: falsa erit ⁊ diffinitio: quumqꝫ falsa sit diffinitio: falsa erit et etymologia. Quis em̄ Labeoni tribuat cōuiciū a cōcitatiōe aut a cōuentu dictū: aut a collationevocis / quasi conuocatū: quū sit alia propria magis siue etymologia: siue expositio ꝑ cōpositionē a con ⁊ vitiū: vel a cōuito: quasi vitandū et vituperationis causa factū. Habet aūt conuiciū vi nō breuē: vt vitiū. sed longā vt vito. Et ſz cōuito aliud significat q̄ cōuiciū: si mō significat idē qđ inuito nō obstat: quū a suo quoqꝫ simplici qđ est vito in significatiōe magis distet q̄ cōuiciū a suo siue illud sit vito siue vitiū. Ipsa quoqꝫ prepositio con in bonā ⁊ in malā rē accipi solet: vt cōficio ꝑ perficio: ⁊ pro eo qđ est cōsauciādo: trucido. Inde ꝓfectores ferarū. Cōuiciū igit a vitiū: vel potiꝰ a vito descendit: vt vitupero: tametsi nō oīno repugnē scribi per c: vt q̄busdā placet nō per t. Et hoc q̄dē de etymologia: q̄ si ꝑ Labeone Vlpianoqꝫ nō pro me faceret: tm̄ diffinitiōi repugnare audere nusqꝫ repertes apud summos viros hāc differentiā custoditā inter cōuiciū ⁊ maledictū. inter q̄ (si qua est) hec erit: qꝫ cōuiciū est maledictū cōtumeliosum. Quinti. in. vij. Sic autē preparabit actione prima iudicū aios: vt voluisse potiꝰ obiicere q̄ꝫ nō potuisse credat: eoqꝫ satiꝰ est omni se anteacte vite abstinere cōuicio q̄ꝫ leuibꝰ aut frivolis aut manifeste falsis reū incessere: qꝝ fides ceteris detrahit: ⁊ q̄ nihil obiecit: omisisse credi potest maledicta: tāq̄ꝫ superuacua: q̄ vana cōgerit: cōfitet vanū in anteactis argumentū. Ex his verbis plane dat intelligi: nec vociferatione vtiqꝫ fieri conuiciū: nec aliud esse q̄ꝫ maledictū. Cice. ꝑ Cel lio. Maledictū aūt nihil habet ꝓpositi preter cōtumeliā: q̄ si petulantiꝰ iactat: conuiciū: sin facetiꝰ vrbanitas noiat. Illud autē verbū inuidiā: quo Labeo siue Vlpianꝰ vtit: qđ mirū si Accursius nō intelligit: q̄ in institutionibꝰ vbi dr. Appellatione aūt ligni ois materia significat ex qua edificia fiunt: sic interpretat: vt cemēta et lapides immemor a iurisconsultis exponi materiā pro ligno ad edificia vtili q̄ꝫ Cato. ⁊ Var. ⁊ Colu. ⁊ Pli. q̄ de agricultura scripsere: aliiqꝫ viuā etiā arborē particulāqꝫ illiꝰ materiā appellāt ⁊ breuiter omne lignum. ¶ Epitome capitis. ccccl xx.

¶ Uersicolor ois generis ⁊ tertie inflexiōis: aut versicolorius tantum. sīgt illud qđ est varij coloris et presertim qđ se vertēdo colorē mutat vt colūbi colli ⁊ pauonis colli: ⁊ cauda: ⁊ aqua maris versicoloria tm̄ indumēta legunt q̄ varij coloris nō q̄ colorē vertēdo variarēt.

¶ In eosdē de versicoloria. Cap. ccccl xx.

Uersicoloria.

Uersicoloria apud iurisconsultos vocantur: q̄ natiuū colorē mutauerūt: vt vestes si albe sunt: aut nigre sub nigreve: quales ex lana nō tincta solent esse coloris si in colorē alīū tincte sint versicoloris noiant. Ceterū vix in hūc sensum reperim. Hā Cice. collū colūbi pauoniſqꝫ ⁊ eiꝰ caudā versicolorē vocat: et nōnulli aquā maris: vel q̄ versat et mutat colorē subinde: vel potius q̄ sit discolor: vt apud Plīn. lib. xxxvj. Subit mentē nō fuisse tū authoritatē maculoso marmori: quā fecere Thaso Cycladū insulārū vni eque ⁊ Lesbio: liuidius hoc paulo versicolores quidē maculas habēs. Et in eodē. Primū (vt arbitror) versicolores istas maculas Chiorū lapidicine ostēderūt: cū extruerunt muros. Et in. xxxvij. Veluti quū calculi fiunt quos q̄dā abaculos appellāt aliquos ⁊ plurib⁹ modi versicolores. Et in. xv. Iugēs postea turba prunoꝫ ꝓsicolor: nigra: cādida: hordeacea appellata a comitatu frugis eius eodēq̄ꝫ colore. Et in. xv. de versicoloribꝰ viperarū maculis. Et i. xxviij. Nullū aīal pauidiꝰ existimat: et tō ꝓsicoloris esse demutationis: ꝑ qđ apparet collū Colūbe Pauoniſqꝫ ⁊ caudā aquāqꝫ nō ideo ꝓsicolorē dici: q̄ versat colorē: sed q̄ diuersum colorē habeat. Alioq̄ satis habuisset Pli. dicere. ⁊ ideo versicolor est: nec adtūgere demutatiōis. Neqꝫ vero vestes ab hac sīgatione cōi excipiēde sunt putā deqꝫ sole ipe ꝓsicolores ita demū dici: si lana tincta cōfecte fuerint: vt apud Quint. Dū in his de qb⁹ erit q̄stio meminerim⁹: nō athletaꝝ toros ſz militū lacertos esse: nec versicolorē illā qua Demetriꝰ phalereꝰ dicebat vti. Bene ad forē sem puluerē facere. Apud Titū Liuiū est scō punico bello interdictū fuisse matronis: ne versicoloribꝰ vestirent qđ qualiter accipiēdū sit Vale. Marti. li. ir. sīgt dicēs. Quā femine tollere cupiebat: qꝝ in his nec veste varij coloris vti: nec auri plꝰ semiūcia habere: nec iuncto vehiculo propius orbē mille passus nisi sacrificij gratia vehi permittebatur. Idem Liuius alibi ait. Corpus alteri magnitudine

Con. Cōfido. cōuiciū. Conuiciuꝫ ꝑ c an per t scribi debeat. inter cōuiciū et maledictum.

accursij lapsus. Materia.

eximiũ verſicolori veſte: pictiſq; et auro cela-
tis refulgẽs armis. Prefecto de varij coloris
veſte locut⁹ eſt. Et iterũ. Tunice auratis mi-
litibus verſicolores argẽtatis lintee cãdide.
Nã illud Uerg. Uerſicolorib⁹ armis: exponit
Serui⁹ depictis per qõ bellicoſus oſtẽditur.

¶ Epitome capitis. cccclxxj.

¶ Apud deſignat locũ ꝛ perſonã ſine motu:
diciturq; res apud aliquẽ eſſe qualitercũq;
ſit. Penes aũt ſignificat quaſi in manu ꝛ pote
ſtate ꝛ interdũ quaſi in. vnde penit⁹ deductũ
videt. Ideoq; tã ad laudẽ q̃ ad dedecus ſpe-
ctat. vt te penes imperiũ eſt vita et ſalus mea
penes te eſt. Penes fratrẽ tuũ ois culpa. i. in
fratre tuo per quẽ culpa cõmiſſa eſt. ¶ Dixi
apud ſignificare ſine motu. id enim authore
Donato differt ab ad: q̃ ad fere cũ motu ſigni
ficat: vt vado ad patrẽ: ꝛ fui apud matrẽ. Po-
nit tñ interdũ ꝑ apud idq; ſine motu. Uer. Et
formoſus oues ad flumina pauit Adonis.

Penes ꝛ apud. ⁊ apud interdũ pro inpo nit. Ter. in and. Apõ fo- rũ modo ibo.

¶ In eoſdẽ de penes te: apõ te. Ca. cccclxxj.

Penes te (Ulpia. ait) ampli⁹ eſt q̃ apõ te eſt qõ qualitercũq; a te tenet: pe- nes te eſt qõ quodãmodo poſſidet. ꝛ ante hũc Feſtus Põpeius. Apud ꝛ penes in hoc differunt: q̃ alterũ perſonã cũ loco ſignificat: alterũ perſonã ꝛ dñium ac po- teſtatẽ: qõ trahit a penitus. Perſonã cũ loco F eſt⁹ accipit ꝑ perſonã ꝛ locũ: vt apud Pla- tonẽ: ꝛ apud Forũ. i. in Platõe ꝛ in foro. Quo rũ vtriuſq; diffinitionẽ probo. Illudq; addo. penes dũ tantũ ad pſonã refert: nõ mõ dñtũ adeſſe ſignificare: verũetiã laudẽ ac vitupera tionẽ. De laude. vt Cic. in bru. Cui⁹ penes q̃s laus adhuc fuit: nõ fuit rõnis ac ſciẽtie. De vi tuperatiõe vt Quin. in gladia. Uereor ne illi⁹ inexpiabilis ꝛ ſepe reprehẽſi odij alij culpa vi deat penes patrẽ: q̃ tã facile irafcit. Illud q̃z qõ crebro vſurpam⁹. Fides penes autores ſit ꝛ in laudem et vituperationem ſimul accipit: q̃ laus veritatis / aut vituperatio falſitatis penes authorẽ ſit ad quẽ ſpectat fidẽ rei cui⁹ autor eſt facere. Ad me certe iſta vel laus: vel vituperatio nõ ſpectat q̃ hoc nõ affirmo: ſz ad alterũ autorẽ relego. Qõ de laude ꝛ vitupera tione dico: idẽ accipio de cõmodo ꝛ incõmo- do: vt Liui. Ut penes eoſdẽ pericula belli: pe- nes quos ꝑmia eſſent. Hõnũq; etiã loco ſeruit ſicut apud Cice. li. iiij. ad Herẽntũ. Ita petu lãs es atq; acer: vt ne ad ſolariũ q̃dẽ (vt mihi videt) ſed penes ſcenã. ꝛ i eiuſmodi locis exer citatus ſis. Penes ſcenã. i. apud ſcenam.

Fides penes authores. Ouidius. i. Faſtor. We penes eſt vnũ va- ſti cuſto dia mũ- di. Pe- nes pro apud.

¶ Epitome capitis. cccclxxij.

¶ Omnes quib⁹ ꝑgeniti ſumus: maiores no ſtri dici poſſunt etiã ꝓmi parẽtes qui vero poſt nos erũt poſteriores. Patres autem nõ recte deducunt vſq; ad tritauos: ſed proximi dũtaxat patres noſtri merito dicũtur. Sicut ergo nõ ſoli ante atauos maiores dicunt: ſic nec ſoli poſt atnepotes minores: ſed quicũq; nobis etate minores erunt.

¶ In eundem de patres: maiores: libe- ri: poſteri ꝛ poſteriores. Cap. cccclxxij.

Patres. Maio- res. Libert.

Atres (inq̃t Paul⁹) vſq; ad tritauos apud Romanos ꝓprio vocabulo nũ cupant. Ulteriores q̃ non habẽt ſpe- ciale nomẽ: maiores appellant. Itẽ liberi vſq; ad trinepotẽ / vltra hos poſteriores vocant. Sed cũuenia Pauli neq; vſus in hoc neq; ratio cõſentit. Oẽs em̃ qui ante nos fue- runt: vtiq; q̃ liberos reliquerũt: atq; id in no- ſtra ciuitate maiores dicunt. Qui vero poſt nos poſteriores. Cic. in Sallu. Ego meis ma ioribus virtute mea preluxi / vt ſi prius noti nõ fuerint: a me accipiãt initiũ memorie ſue. Tu tuis vita quã turpiter egiſti: magnas offu diſti tenebras vt etiã ſi fuerint egregij ciues certe venerint in obliuionẽ. Nunq̃d Cice. ait ſe preluxiſſe ijs tm̃ qui ſupra tritauũ fuerunt: Salluſtiũ vero tenebras effudiſſe? An potius vt quiſq; a Cice. atq; Sallu. recẽtiſſim⁹ erat: ita illi maxime hoc vtrũq; vel preluxiſſe: vel te nebras offudiſſe? An ſi quis claris maiorib⁹ ort⁹ quereret: nõ multo magis is dicat: q̃ pa- trẽ: auũ: proauũ: abauũ: atauum: tritauũ: cla- ros: ceteros aũt obſcuros habuit q̃ q̃ iſta ecõ trario? Hoc ne ipſe quidẽ Paulus negaret. Poſteros.

Poſteri.

Inſuper patres non opinor vſq; ad tritauos poſſe deduci. Quũ em̃ dicimus patrũ memo ria aliq̃d factũ eſſe: de proxima etate ſemper etate ſemper intelligim⁹: nõ de illa etiã ſexta. Dixi de maioribus ꝛ patribus. Uideamus de poſterioribus ſiue poſteris. Idẽ Cice. eundẽ locũ ſic proſequit. Quare noli mihi antiquos meos obiectare. Satius eſt em̃ me meis reb⁹ geſtis floꝛere q̃ maiorũ opinione niti: ꝛ ita vi uere vt ego ſim poſteris meis nobilitatis ini- tiũ: ꝛ virtutis exemplũ. Ita opinor nõ pertine bat ad filiũ: nõ ad nepotẽ: non ad pronepotẽ: nõ ad abnepotẽ: nõ ad trinepotem Tulliana nobilitas / ꝛ virtutis imitatio: ſed a filio trine potis inceptura: q̃ ab eo poſteritas Tulliana initiũ acceptura erat quũ poti⁹ tunc eſſet ac- ceptura occaſum. Idẽ alibi. Nec vero dubita bit agricola (quãuis ſit ſener) querenti cui ſe- rat reſpõdere dijs immortalib⁹: q̃ me nõ acci pere modo hec a maiorib⁹ voluerũt: ſz etiã po ſteris prodere. Taceo q̃ Caius Caligula vo- lebat ſolos filios poſteros eſſe: nec iura con- ceſſa poſteris ad nepotes peruenire. Sed ne cauſari queat nõ poſitũ exẽplũ poſteror⁹: ſed poſteriorũ eſſe. Quinti. in. xij. Malunt em̃ vir ſapiẽtiſſimus q̃ ſupereſſet ex vita ſibi perire: q̃ quod preteriſſet. Et q̃ ab hoibus ſui tpis parũ intelligebat: poſteror⁹ ſe iudicijs reſer- uauit: neſcio tñ an legendũ potius ſit poſtero rũ: vt intelligamus hoc q̃ illud nomẽ eſſe vſi- tatius: ꝛ nõ modo ad eos qui ex nobis geniti ſunt: ſed aduentuſos q̃ poſt nos erũt: pertine re. In eundem opinionis errorẽ incidit Ser- uius: q̃ in. viij. Enei. ait. Minores nõ dicim⁹ niſi quoties graduũ deficit nomẽ: vt pater: fi- lius: nepos: pnepos: abnepos: atnepos. Ubi iſti gradus defecerũt: merito iam dicim⁹ mi- nores. Sicut etiã maiores dicim⁹ poſt patris: aui: proaui: ataui vocabulũ: de maiorib⁹ ſatis

Poſteri.

minores maiores

modo disputauim⁹. De minoribus cui⁹ nois ratio eadē est: vno exēplo satis probabit: coqȝ (qꝛ cū Seruio expositore Vergi. agim⁹) Vergiliano in .j. Enei. Hūc letū Tyriisqȝ diē Troiaqȝ ꝓfectis Esse velis: nostrosqȝ hui⁹ meminisse minores. Quis nō videt Didonē locutā de parētib⁹ qui tūc erāt: eorūqȝ filiis: natisqȝ natoꝝ: ⁊ qui nascent ab illis: nō autē de filiis atnepotū: ⁊ deinceps qui illi⁹ diei meminisse non poterant: nisi a parentibus accepissent.

¶ Epitome capitis. cccclxxiij.

¶ Vict⁹ lȝ a iurisperitis etiā amicū cōtineat: tn̄ ꝓprie ea dūtaxat quib⁹ viuim⁹ ac vescimur cōtinet. Est quoqȝ genus vite mores cōuiuētium cōcernēs. Similiter penus nō aliud ꝙ quo homo vescitur cōplectitur: licet iidē iurisperiti largius accipiant.

¶ In eosdē de vict⁹ ⁊ pen⁹. Cap. cccclxxiiij.

Victus verbo Vlpia. inquit: cōtinentur q̄ esui: potui: cultuiqȝ: corporis: q̄qȝ ad viuēdū hoi necessaria sunt: vestē quoqȝ victus habere vicē Labeo ait. Cetera quibus viuēdi curandiqȝ corporis nostri gratia vtimur ea appellatione significant. Ne hoc q̄dē aut rō: aut vsus probauit. Vict⁹ a viuēdo venit. At viuere sine vestitu cultuqȝ corporis licet: vt in Ethyopia: sine esu potuqȝ nō licet. Ideoqȝ semper distincta hec duo reperim⁹: ⁊ semꝑ addi alteꝝ (de vestitu loquor) qꝛ alterū qd est vict⁹: hoc etiā significatū nō cōplectit: alioq̄n nō diceret vict⁹ et vestit⁹. Significat em̄ vict⁹ gen⁹ vite ꝙtū ad mores: vt q̄b⁹ cū q̄s viuat: ⁊ a q̄b⁹ instituat: et quib⁹ morib⁹. At neqȝ de penu iurisconsultis assentior: multa que ad victū nō ꝑtinēt penui cedere volentib⁹. Potior apud me breuis illa Ciceronis diffinitio erit in libro de natura deoꝝ. Est em̄ oē quo vescunt homines pen⁹.

Vict⁹ in puis ari disqȝ ali moniis cōstitut⁹ est. Terētius. Lana ⁊ tela victū q̄ritans.
Penus. Plaut⁹ i Persa. Naȝ nisi pen⁹ annuus hodie cōuenit cras populo ꝓstituā vos.

¶ Epitome capitis. cccclxxiiij.

¶ Pign⁹ latinū vocabulū: ⁊ hypotheca grecū idē fere significāt: id vȝ qd a debitore dat creditori in securitatē et firmitudinē: sed pignus fere de re mobili: hypotheca de re immobili in vsu est. Accipit quoqȝ pignus ꝓ eo qd certaturi aut lusuri deponunt in manu sequestri: vt cedat victori. Itē ꝓ federe ⁊ vinculo amicitie: charitatis et fidei. Vn̄ acceptū vt liberi ⁊ charissimi quoqȝ qui vinculū charitatis ⁊ fidei inter cōiuges aliosqȝ prestāt pignora dicant. Facitqȝ pign⁹ semꝑ pignoris: lȝ pignero ⁊ oppignero ⁊ repignero atqȝ impignero in ero nō in oro exeāt. Nāqȝ tēpero: refrigero: ⁊ vt author vult penetro nomina habēt in oris nō in eris. Est autē pignerare a primo significato deductū dare pignus: hoc est arrā seu arabonem: ⁊ oppignerare ⁊ impignerare quidā accipiūt ꝓ eo qd est pecuniā accipere dato pignore aut deposito. Repignerare autē resumere pignus pretio soluto. ¶ Reperit etiā pigneror deponentaliter. Cicero lib. j. de repub. Patria ipsa sibi ad vtilitatē suā pigneraretur. Nec recipiēdus est versiculus ille notus: qui tamen a Nestore approbatur. Pignora natorum dicuntur pignora rerum.

¶ In eosdem de pignus ⁊ hypotheca. Cap. cccclxxiiij.

Inter pignus ⁊ hypothecā tantū nominis sonus differt: hec Martian⁹. Vlpia. vero proprie pign⁹ dicimus: qd transit ad creditorē. Hypothecā aūt quum non transit possessio ad creditorē. Ego magis cū Martiano sentio. Iustinian⁹ vero cū Vlpia. in institutionib⁹ dicēs. Nā pignoris appellatione eā proprie contineri dicimus: q̄ simul etiā tradit creditori maxime si mobilis sit. At ea q̄ sine traditione nuda conuētione tenet ꝓprie hypothece appellatione cōtineri dicim⁹. Sed nō esse hāc differētiā ex eo argumentū est: ꝙ alterū latinū: alterū grecū sue vtrunqȝ deseruiēs lingue. Pignus aūt nō tm̄ creditori dat: sed inter paratos secum decertare mutuo offert: ⁊ apud sequestrū deponit. Verg. in Buc. Ego hāc vitulā (ne forte recuses: bis venit ad mulctrā: binos alit vbere fetus.) Depono: tu dic mecū quo pignore certes. Qui tn̄ sensus rarissim⁹ est. Nā illo figurato crebrius vtimur: vt apud eundē. Ipse pater dextrā Anchises haud multa morat⁹. Dat iuueni atqȝ aīm presenti pignore firmat: q. d. securū fecit: vt qui dat pignus. A priore significato dicim⁹ pignero ⁊ oppignero: qd est do aliquid arraboni: quā quidā arram appellāt: et repignero qd est recipio pignus soluto debito. Propter hec verba quidam (quoꝝ est Priscian⁹:) existimāt pign⁹ in hunc sensum ⁊ in aliū ꝓ primū habere gtm̄ pigneris: in illum quo significamus filiū ⁊ per abusionē cōiunctissimas sanguine personas habere gtm̄ pignoris. Unde em̄ oppignero ⁊ repignero inquiunt haberem⁹: nisi pignus pigneris faceret. Nō inepta quidē ratio. Sed quid respondebūt: ꝙ quū habeam⁹ fenus fenoris: facit tn̄ fenero ⁊ feneror. Idē Priscia. ait antiquos dixisse etiā feneris: nec tn̄ vt ei credam⁹ exēplo ꝓbauit: q̄d ꝙ ex frigus frigoris fit refrigero: Quid ꝙ ex tēpus tēporis fit tēpero: ex littus littoris fit oblitero: ex penus penoris (vt sentio) fit penetro addita t quasi ad locū penoris intro. Tā em̄ penus ꝙ penetro breuis prima syllaba est. Ac mihi quidē ꝓpria ⁊ vera pignoris significatio esse ea videt: vnde verba deriuant. Nihil em̄ illi alii significato cū his vbis ⁊ filii nō alia (vt sentio) ratione appellati sunt pignora nisi ꝙ pign⁹ quoddā inter coniuges sunt: tū vinculi: ne aliter forte diuortiū fieret: tū charitatis: cuius rei argumentū est: ꝙ legimus sepe pignora filioꝝ: vt apud Sue. in Tybe. vita. Cōmunis filii pignora: ⁊ iterum. Tā mariorum ꝙ feminarum pignora.

Pignus Hypoteca.
Pignus Pignero. repignero.
Sy pō. ⁊hoc verbo pignero ita dicit Wirum est scripsisse vallā: qd pignero ē do aliqd arraboni: pignerare eniȝ aliud est ꝙ dare arraboni siue arre quippepigno ram⁹ qd nobis restituta pecunia reddi volum⁹: damus aūt arrā siue arraboni: siue arre/ vel partē pecunie/ vt aliud aliqd ꝓ re empta: qd nō restituit/ sȝ vel amittitur nisi soluat residuū: vt si soluat i partē ꝓtii qn̄ solutio fit cōputat Plaut⁹. Cui subegi argētū ab danista vt sumeret qd isti da

¶ Epitome capitis. cccclxxv.

¶ Ferruminare est cōsolidare: ⁊ cōglutinare precipue ⁊ per eādē materiā: vt iurisperiti volunt: sed interdum etiā per aliam. Unde ferruminatio talis conglutinatio et ferrumen tale glutimē. Plumbatura autē fit per solū plumbum: vnde plumbare est plumbo cōsolidare.

rem' arraboni. Ferruminatio Plũbatura.

¶ In eosdẽ de ferrumino. Cap.cccclxxv.

FErruminatio Caius apud Paulũ ait per eandẽ materiã facit confusionẽ: plũbatura nõ efficit. Idẽ sentire videt Põpo. dicẽs. Si tuũ scyphum alieno plumbo plũbaueris: alienove argẽto ferruminaueris: nõ dubitat scyphũ tuũ esse: & a te recte vẽdicari. Scyphũ em̃ argẽteũ intellexit. Cum his plerisq; nõ sentiũt: quoꝝ est Pli. q̃ in li. x. ait. Hãcq; furculo super bina oua imposito: ac ferruminato alui glutino subdita ceruice medio equa vtrinq; libra deportãt alto ferruminato dixit quasi agglutinato materia illa. Idẽ in. xi. Et medula ex eodẽ videt in iuuẽta rubẽs in senectute albescẽs: nõ nisi carnis ex ossib' nec cruribus tumẽtoꝝ: aut canũ: quare fracta nõ ferruminat quasi nõ conglutinat: nõ coalescit ac colligat. Idẽ i. xxxi. Carris Arabie oppido muros domosq; mas sis salis faciũt aqua ferruminãtes: quasi glutinantes. Idẽ. xxxv. Calcis quoq; vsum bitumẽ prebuit: ita ferruminatis Babylonis muris. Idẽ. xxxvi. Ea maxime causa: q̃ fulto cal calcis sine ferrumine suo cemẽta cõponẽtes: quasi dicat glutine. Et in eodẽ. Uitrũ sulphuri cõcoctum ferruminat in lapides: quasi cõglutinat in formã lapidis. Idẽ. xxxvii. Infestãtur plurimis vitijs: scabro ferrumine: maculosa nube: occulta aliqua vomica preduro fragilisq; cẽtro: quasi glutino & cõmissura: siue tũctura: siue ligatura. Ergo ferruminatio nõ vbiq; p eãdẽ materiã facit ꝓfusionẽ: ꝛ interdũ quoq; p aliã. Plũbatura p solũ plũbũ efficit cõfusionẽ vt ipm indicat nomẽ: si hec ꝓfusio dicẽda est. ¶ Epitome capitis. cccclxxvi.

¶ Seruus nouitij' est tã primũ vẽditioni expositus. Ueterator autẽ seruus qui diu seruitiũ tulit: atq; ita q; nouitius ad oẽ ministeriũ aptior & habilior est q̃ veterator: certo aliquo ministerio imbutus: illiq; suetus: ideoq; charior esse solet q̃ veterator. Qui autem seruos aut pueros puellasve: ꝛ & equos aut filia animalia parat & vẽdit mãgo dicit. ¶ Errãt aũt qui mangones dicunt pueros scutiferos: aut hastiferos: aut stabularios. Nec satis apte loquunt: q̃ religiosos nõdũ aut pauloante pfessos nouitios appellãt: quũ nouitij ꝓprie sunt serui: sed tñ & alijs reb' cõiunctũ legit: vt op' nouitium: qđ Plautus etiã nuperũ diceret.

¶ In eosdẽ de seruus: veterator & nouitius. Cap.cccclxxvi.

Seruus Ueterator. Nouitij'. ℔ Mar. Milia p puero mango poposcit

SEruus est vt apud Uenuleiũ tã veterator q̃ nouitius dici põt: sed veteratorẽ nõ spatio seruiẽdi sed genere & causa esse estimãdũ Celius ait. Nã quicunq; ex venalitio nouitioꝝ empt' alicui ministerio prepositus sit statim eũ veteratorũ numero esse. Nouitiũ aũt nõ tyrocinio animi sed cõditiõe seruitutis intelligi: nec ad rẽ cẽtũ me ptinere latine sciet loqui necne: nec ob id veterator ẽ esse q̃ liberalib' studijs eruditus sit. Apud Ulpia. sic scribit. Precipiunt ediles ne et Suet. veterator p nouitio veneat. Et hoc edictũ fallacijs vẽditoꝝ occurrit. Ubiq; em̃ curant ediles ne emptores a vẽditorib' circũueniant: vt ecce plerisq; solẽt mãcipia q̃ nouitia non sunt quasi nouitia distrahere: ad hoc scz vt pluris vẽdãt. Presumptũ est em̃ ea mãcipia q̃ rudia sunt: & simpliciora esse & ad ministeria aptiora & docciliora: & ad oẽ ministeriũ habiliora. Trita vero mãcipia & veterana difficile est reformare: & ad suos mores formare: qr igit venalitiarij sciũt facile decurri ad nouitioꝝ emptionẽ: idcirco interponũt veteratores: vt p nouitijs vẽdãt: qđ tã cõtrariũ q̃ he due iuriscõsultoꝝ sentẽtie: Quid magis absurdũ q̃ non dico inter eas nõ iudicasse: sed eas aut ambas scripsisse: aut ꝓtrarias esse nõ vidisse: Et quãto plura in reb' vt cõiectura ducimur esse debẽt: quũ in verbis tot sint & tã manifeste ꝓtraria: ego vt instituto officio fungar & inter hos duos sententiã ferã: q̃n alteri' diffinitio a me tolli nõ põt potior mihi videt Ulpiani opinio & cũ ceteris scriptorib' cõuenire. Uenalitiarij mãgones dicunt venalitũ hoim. Martia. Milia pro puero centum me mango poposcit.

¶ Epitome capitis. cccclxxvii.

¶ Tametsi latine quotãnis pro singulis annis aut in singulos annos: seu vt q̃dã loquuntur annuatim dicat tamẽ min' latine dices quot dieb' p quotidie & quot mẽsib' p in singulos mẽses aut singulis mẽsib' &c. ¶ Mancinellus tñ ostẽdit etiã quot dieb' & quot mẽsibus a latinis dictũ: cui' priusq; verba recitẽ meminerim illud qđ dicit: vel qđ dieb' leget: esse a lego: legaris nõ aũt a lego: legeris. Uerba Mancinelli sunt. Sicuti quotãnis dicit p singulis annis: ita & qđ dieb' & quot mẽsibus p singulis dieb' mẽsibusve dici põt. Uñ Cato de re rustica. c. xliij. sic ait: si voles vinea cito crescat & olea quã seueris: semel in mẽse sarrito fulcos: & circũ capita oleagina quot mẽsibus: donec trime erũt fodere oportet: eodem mõ ceteras arbores procurato. & Plau. in sticho inqt. Uos meministis quot calẽdis petere deme sum cibũ. Aut minus meministis qđ opus sit facto facere in edib'. Uarro preterea de lingua latina vbi de via sacra loquit: sic ait Qua sacra quot mẽsib' ferunt in arcẽ. Apul. li. xi. Quot dies obibã culture sacroꝝ ministeriũ. ¶ Hec hactenus Nicolae rubee doctoꝝ antistes mihi notãda (cursim nãq; Laurentij opus plegim') occurrerũt. Si qua alia forte occurrẽt his adijcem'. Poterũt quoq; alij lingue latine studiosissimi plura forsitan deprehẽdere: tu vero hec qualiacunq; a nobis primũ animaduersa hilari fronte suscipies. Uiue et vale. Meq; vt facis ama. Datũ venetijs: pridie calendas Februarij. M. cccclxxxij.

Mancinellus.

¶ In eosdẽ de in annos: quotãnis: ac similibus. Cap.cccclxxvii.

NIhil itereſſe Põponi' apud Ulpia. scribit vtrũ in annos singulos vel q̃t annis: an in singulos mẽses: vel quot mẽsib': an in singulos dies vel quot dieb' legat. Ipe quoq; huic sñie accedo pri-

i Domit Castrari mares ve tuit: spadonuz q̃ residui apũ mãgones erãt pretiamo derat' est. Uenalitiarij mãgones.

Ulpianꝰ atq; Pō pontū tangat valla

de⁊ si quot anni legent:tot anni idē erit dicē dum. Corrúpere est illud Ulpiane atq; Pomponi linguā latinā nō iuuare. Quis vnq; dixit quot diebꝰ:⁊ nō potiꝰ quotidie:Quis etiā quot mensibꝰ:⁊ nō potiꝰ singulis mensibus:Cur etiā nō addimus:quot horis: quot noctibus:quot lustris:q; si quis hoc mō loquat:intelligemꝰ q̄dē ex ipsa verboꝝ serie q̄d velit:tñ vt barbare locutū reprehendemus:⁊ ne deinceps ita loquat:admonebimꝰ: nō aūt formulam altis loquendi trademus: vt vos facitis. Labolenus melius vini (inq̄t) falerni qō demi nascetur quotānis: vel in singulos annos binos culeos heres meꝰ Titio dato. Quidā aduerbium hinc ducunt:qō est annuatim:vt Plin. li. xij. dicēs. Herodoto teste:q̄ tradit singula milia talētū annuatim thuris pēsitasse Arabes regibꝰ Persarū:si codex verus est.

Annuatim.

¶ Epitome capitis. cccclxxviij.

¶ Turba ꝓprie et primū sīgt perturbationē: vt verbum turbo: et Grecum τυρβω tyrbē: nā τυρβαζω tyrbazo idē qō turbo sīgt declarāt: secūdario tñ significat cetū turbationē faciētem:aliqñ duoꝝ hoim. Statius in Achilleide. Nos duo turba sumus. Rixa vero tametsi vt plurimū est duorū contractio: tū inter plures quoq; reperit. Errāt aūt q̄ pro instrumento qō pueri scutica agūt ⁊ vulgus trochū appellat:quū aliud sit turbonis genitiuū habere docēt:quū turbo turbonis sit gladiatoris dūtaxat nomē: vt apud Horat. in. j. sermonū. Turbonis in armis. Necrecte sentiunt q̄ pro carduo cardonem dicunt.

Turba. Rixa.

¶ In eosdē de turba ⁊ rixa. Cap. cccclxxviij.

Inter turbā ⁊ rixā testimonio Ulpia. Rectissime Labeo ait multū interesse. Nāq; turbā multitudinis hoim esse perturbationē ⁊ cetū. Rixā etiā duoꝝ. Uident Ulpi. ⁊ Labeo sentire turbam suapte natura significare multitudinē. Ideoq; turbā i altero sensu esse perturbationē multitudinis. Ego vero potiꝰ primū ac naturalē sensum esse ꝓ perturbatione: qō docet verbū ex ea significatione ductū turbo turbas: perturbo: deturbo: disturbo: cōturbo: q̄ nequaq; ad solā multitudinē referunt: et turbo turbinis:⁊ homo turbidus q̄ est iracūdus cōtraq; vinū ⁊ multa alia turbida dicunt. Ipa quoq; greca origo τυρβω approbat hunc eundē sensum. Ceterū qn multitudo nō fere vacat perturbatione ⁊ ipsam appellamꝰ turbā: vt colluuiem hoies viles ⁊ cōtemptos dicimꝰ et fecē ⁊ sentinā: nō q̄ homines sint sordes: fex: sentina: sed q̄ sordidam ⁊ abiectam vitam agāt. Terent. in andr. Sed si tu denegaris ducere culpam in te tibi omnem trāsferet. Tum ille turbe fient. Inter quos he turbe fient. Hempe inter Simonē ⁊ Pamphilū: in quē ois culpa transferet: ergo turba erit inter duos: et in eadem ait. Dij vestram fidem: quid turbe est apud forū: quid illic hoim litigat. Ego nō nego aliqñ turbā inter multos quemadmodum rixā nō semper inter duos: cuius multa exē-

Rixa. ✠ Lice. Cecine. Exponerem etiā quēadmodum hic et quātain turba vterem'.

pla sunt: sed etiā inter plures: vt apud Liuiū. Eo anno Rome quū per ludos a Sabinorū iuuētute per lasciuiā scorta raperent: cōcursu hoim rixa ac prope preliū fuit. Et non longe post. Quū cōuersus in patres impetꝰ esset: apō Inconsulū inter cursu rixa sedata est. Sed Terentium fortasse ideo adiecit quid hoim illic litigat: qn per verbū turbe nō satis significatum erat perturbationē esse multorū: q̄q; et illud ꝑtia rixe turbe nō minus pro multitudine hoim accipi pōt: q̄q; pro perturbatione quū p̄sertim de perturbatione adiiciat q̄d illic hoim litigat. Sed de vno loco nō attinet disputare: vbi infinita suppeditant. Dixi a turba fieri turbo: nomen. cuius genitiuū grāmatici quidā volūt esse ꝑ ludicrio illo instrumento turbonis: qō vel ex hoc falsum esse documentū est: q̄ formā acumine fastigatio vocamꝰ turbinatā ad similitudinē ligni illiꝰ. Fallunt igit grāmatici in turbo. turbonis: quomodo in cardo cardonis: quod nec ipsum inuenitur.

Turbo

¶ Epitome capitis. cccclxxix.

¶ Exauthorare est ducē ab imperio suo dimittere vel missum facere militē: illumq; donare plerūq; missione militie. ¶ De hoc igit vocabulo de quo prius latius dictum est nō recte sentit Julianus turisconsultus.

¶ In eosdē de exauthoro. Cap. cccclxxix.

Ignominiosa aut missio (si Juliano credimꝰ) toties est quoties is q̄ mittit: adiicit nominatim ignominie se causa mittere. Sēper em̄ debet imperator addere: cur miles mittat: sed si eū exauthorauerit: inter infames efficit: ⁊ nō addidisset ignominie causa eū exauthorasse: pace tñ Juliani exauthorare est ducē ab imperio suo dimittere: vel missum facere militē: illūq; donare missione militie plerūq;: vt apud Quin. in milite Martiano: pater huic emeritis bello stipēdiis: tū quū tota subnixū numidia fregimus Jugurthā: exauthoratas armis manus agresti labori subegit. Tit. Li. ab vrbe cōdita li. xxxv. Volonū quoq; exercitus q̄ viuo Gracho summa fide stipēdia fecerat velut exauthoratus morte ducis a signis discessit: et in xxix. vbi hoc modo exauthoratū eqtē cū gratia imperatoris: viderūt se quisq; excusare et vicarium accipere: ⁊ in lxij. vbi is venisset oēs milites exauthorati domū dimitterent preter quinq; milia socium: his quos obtineri circa Ariminiū prouinciā satis esse. Idē li. xlv. Postero die ꝯcione aduocata de rebꝰ a se gestis: et de iniuria tribuni bello alieno se illigātis: vt sue victorie fructu se fraudaret: quū deseruisset: milites exauthoratos dimisit.

Ignominiosa missio. Exauthorare. ✠ Ulpianꝰ. Exauthorare interpꝫtat insignia militaria ōtrahere qō cū infamia conficit: vt est apud Lāpridiū: qui scribit Alexandrum tumultuāri: teslegiones exauthorauisse.

¶ Epitome capitis. cccclxxx.

¶ Depectus nō semper est turpiter pactus: vt de peruersione significet: sicut in demens: et despiciens: sed pro simplici accipitur potius cum quodam incremento sicut demiror: deambulo: demonstro: deosculor: depingo: deposco: deuito: deguste: demoror: demulceo: et multa alia.

¶ In eosdē de depectus. Cap.cccclxxx.

Depect' De compo sita.

✠ Depectus idē sigt qđ pact': et in bonā z in malam partem accipiunt.

✠ Vera significatio huiꝰ vocis depecrus.

DEpectus (si Vlpiano credimus) dicitur turpiter pact'. Mihi aūt pro simplici poti' accipi videt: id qđ in multis fit: vt demitor: deābulo: desumo: demonstro deosculor: depingo: depoſco: deuito: deguſto: demoror: depcor: demulceo. qꝫ si qñ reperiat pro turpiter (qđ nō memini reperiſſe me) id fit non magis vi prepoſitionis qua hec verbū cōponit: qꝫ vi ipſius verbi: qđ citra cōpoſitionē nōnunqꝫ turpē pactionē ſignificat. Cic. in paradoxis. Si quotidie fraudas: decipis: poſcis: paciſceris: aufers: eripis. Si ſocios ſpolias: erariū expilas. Si teſtamē ta amicorū expectas: ac ne expectas quidem: atqꝫ ipſe ſupponis. Hec vtrum abūdantis an egētis ſigna ſunt. Exēplū vero qꝫ depectꝰ non ſigt turpiter pactꝰ: ſed tm pactꝰ: apud Terē. in phorm. Ita me bn dij amēt: vt mihi liceat tandiu qđ amo frui: tā depiciſci mortē cupio. Tale eſt hoc Terētianū: quale eſt illud Ver. Uitāqꝫ volunt pro laude paciſci. Illud quoqꝫ apud Mar. Tul. ij. rheto. Quidā quū circūcideret neqꝫ effugere vllo modo poſſet: depectus eſt cū hoſtib' vt arma z impedimēta relinqueret: milites educeret: itaqꝫ fecit armis z impedimētis amiſſis: preter ſpē milites cōſeruauit. Nō eſt accipiendū qꝫ turpiter pactꝰ ab authore eſſe poſitū: qppe q̄ cauſam narrat: de qua cōtrouerſia eſt an ille turpiter pactus ſit: nō aūt factū hoīs damnat z aliquoties factū hoc paulopoſt pactionē vocat: et in libris ad Herēniū: hāc eādē rē geſtā ita exponit: vt qđ erat tui officij: neqꝫ accuſet: neqꝫ excuſet: ſz tantūmodo pactū inter Pōpiliū z Gallos ita fuiſſe ſignificet hancqꝫ controuerſiā ab accuſatore atqꝫ ab reo declamandā proponat.

¶ Epitome capitis. cccclxxxj.

Unio. ¶ Omnis lapis preciosus tā lucidus qꝫ non lucidus: ſi magnꝰ eſt vocari pōt gēma: ſi paruus gēmula aut lapillꝰ. Myrrhina quoqꝫ inter gēmas reponit Pli. Margaritā autē ſiue margaritum multi gēmā negāt: eſt tn lapilli: nec ſic diſtinguit: vt Ser. in tertu docet: ſz eſt margareta q̄ in cōcha naſcit: z conchyliū dicit: a vulgo aūt perla. Plin. vero atqꝫ Solino appellat vnio: qꝫ ſemp diſtincta naſcit. Eſt autē vnio ſic maſcu. gnis: vt oēs conſentiūt. Sed pro vnanimitate neſcit an lectū ſit: et ſi legat: Gemme non tn erit femi. ge. ſicut nec tallio: ſtello: curLapilli. gulio: z ſento: qđ illi ſimile eſt. Perſius. Scire ✠ Hor. erat in votis quid dexter ſento ferret.

¶ In eosdē de gēma: z lapillꝰ. Ca. cccclxxxj.

nec magis huic intra niveos viridesqꝫ lapſus. Sabinꝰ iuriſconſultꝰ falſo dixit ritas autē nec gemmis nec lapillis contineri margaritatis conſtitiſſe idem Sabinus ait: q: concha apud rubrum mare z creſcit: z coaleſcit. Myrrhina autem vaſa in gemmis nō eſſe Caſſius loꝛ noſcribit. Hoc falſum eſſe pace hoꝛū quatuoꝛ iu riſconſultoꝛū cū oēs authoꝛes probāt: quoꝛū non tineri. Pli. titulū de gēmis nō tranſlucentib' fecit: z Myrrhina in gēmis numerat: et oēs lapides preciosos preter Margaritam noſe vnio: qđ tm latina lingua hꝫ gēmas appellat: tū ipſa ratio. Nā quis nō videt lapillus qđ generale eſt nomen oīm paruoꝝ lapidū: ſed ſubintellectione preciosus: idē eſſe qđ gemmula. Nam gemmas etiā accipimus multoꝝ cubitoꝛum inueniri: quas vt vere lapides nō lapillos appellare poſſumus: ita quū minute fuerint: lapillos appellare debem': q: ſi hi lapides tam grādes tranſlucidi ſiue perlucidi nō fuerint: quales ſunt imperfecti nūqd vocabimus eos lapillos? Quid hoc magis ridiculū? q: ſi etiā oīs lapis perlucidus gēma eſt: etiā Parium marmoꝛ qđ i modū vitri trāſlucidū eſt gēma erit? Poſtremo reperim' etiāſdē coloꝛis lapidis quoſdā pmiſtim cōſtare ex plucidis: z nō plucidis: z ita permiſtos natura vt nō poſſis partē appellare gēmā partē lapillū. Curtꝰ li. viij. quū diriſſet. Gemmas margaritaſqꝫ mare littoꝛib' infundit: paulopoſt de eiſdē Indis ait. Lapilli ex auribꝰ pendentes: profecto perlucidi intelligēdi ſunt. Et iterū. lib. x. de rege Indo. Pendebāt ex auribꝰ inſignes candoꝛe ac magnitudine lapilli. Margarita vero ſiue margaritū quis negare lapillū poſſit: qui ſemper eſt puſillꝰ lapis. Ego quidē candidos illos lapillos ex Indi regis auribus pendentes margaritas interpꝛetoꝛ. Hoꝛa. (quū inqt. Nec magis huic intra niueos viridesqꝫ lapillos) de Margaritis z Smaragdis intellexit. Margaritā aūt ſicut lapillis foꝛſitā nego / ita gemmis fateoꝛ nō contineri: qđ fere oēs concedunt. Seruius tn grāmaticus quaſi multi aliter ſentiāt: inqt. Sane multi ſeparant gemmam a margarita: vt Cic. Nullā gemmā aut margaritā: z gēmas volūt dici diuerſicoloꝛis: margaritas vero albas: vel gēmas integras: margaritas pertuſas. Hec Seruij opinio ab oībus z ab ipſa veritate diſſentit. Eſt eñ margarita q̄ i cōcha naſcit: vñ cōchyliū dicit quā vulgo perlā appellāt. Hec etiā vocatur vnio. Idē Plin. ait: q: nūqꝫ niſi indiſtincta reperiatur: eſtqꝫ generis maſculi. nā femininū illud: quoꝛ nunc quidā pro vnanimitate vtunt: nec autoꝛitate nitit (Neſcio eñ apud quē reperiatur) nec arte: quum deberet eſſe maſculi. potius generis: vt tallio: ſtellio: curgulio.

Margarita. Conchylium. Unio. ✠ Plin. Dos oīs vnionuz eſt in cādoꝛe: magnitudine oꝛbe leuoꝛe: pōdere

¶ Laurētij Vallēſis Patricij Romani de lingua latina q̄optime meriti cōmentarioꝝ Grāmaticorum ſecūdū lingue Latine elegantiā Libroꝝ ſex: ab Aſcēſio cōpēdioſe explanataꝝ Finis.

¶ Iodoci Badij Aſcenſij in Laurētianam de Sui z ſuus reciprocatione ad Tortellium prefationem. ¶ Epitome.

¶ Quoniā tanta eſt huius pronominis ſui eiuſqꝫ poſſeſſiui ſuꝰ in oꝛationevis / atqꝫ ptāq;

quãta fingit Plutonis in rerum possessione: nõ contẽnendũ est sequẽs de recipꝛocatione eoꝛũdẽ opusculũ quũ eiꝰ cognitio sit perq̃ necessaria / et imprimis difficilis quippe in qua maximi quiq̃ dormitasse cõpertuꝫ. ¶ Reddit igit ipsum Tortelliũ ceterosq̃ lectoꝛes ex difficultate et vtilitate operis attentos: sed priusq̃ id faciat: bñuolũ reddit ex eiꝰ ad quẽ scribit meritoꝛũ ꝛ dignitatis cõmemoꝛatione. Docilẽ vero ex oꝛdine ꝓcedẽdi. Hã pollicetur se Priscianꝫ precepta diligẽtiꝰ tradere. Utitur ergo iucũda cõparatiõe huiꝰ ꝓnominis sui ꝛ suiꝰ ad Plutona: qui tertiꝰ quidẽ deoꝛũ: sed tñ ditissimꝰ est habitꝰ: de qua tamen re longa est apud Macrobiũ de somno Scipionis cõcertatio: qũo Dis seu Plutõ dicaꝫ: quũ sit inferoꝛũ ꝛ moꝛtuoꝛũ deꝰ. verũ inferos hic esse cõtendit ꝛ duplicẽ esse moꝛtẽ: de qua re apud ipsuꝫ videre licet. Quãtũ vero ad hãc cõparationẽ certũ est in fabulis esse Saturnũ filios suos deuoꝛare solitum: materna tñ industria receptos tresꝫ: Jouẽ qui in Ditis mõtibꝰ seruatꝰ: ob id celi moderationẽ obtinuit. Neptunũ q̃ inter naues seruatus maris imperium seuũq̃ tridẽtẽ soꝛtitꝰ est. Et Plutonẽ in terris custoditũ: ꝛ ob id inferoꝛũ deũ. Ditemq̃ vocatum: aut q̃ in visceribꝰ terre lateãt fere moꝛtaliũ diuitie: aut q̃ tũc demũ vere beati credebanꝫ ac diuites: quũ ad Elysiũ fuerint trãslati. Uerũ harũ potestatũ voluerũt esse cõmunionẽ ita vt singuli supernt: infernt: ꝛ medij dici possint. Unde ꝛ insignia triformia habẽt. Juppiter telũ trisulcũ. i. fulmẽ. Neptunus tridẽtẽ: vcz fuscinã. Et Plutõ seu moꝛe nr̃o Plutonã q̃ apꝺ nos in o exeũt: fere in on exeũt apud Grecos: vt Pluton. Ciceron. Caton ꝛc. Cerberum canem triplicitẽ. Dis autẽ (vt Augustinꝰ quoq̃ testatur) rerum partitio fit per meum ꝛ tuum ac suum: quibus ablatis omnia fuerint communia: sed finem facto.

¶ Laurẽtij Vallẽsis ad Joãnẽ Tortelliũ Aretinum cubicularij apostolicum de recipꝛocatione sui ꝛ suus libellus plurimum vtilis.

Bñuolũ facit.

Singularis tua Joan. Tortelli: tũ erga me beneuolentia: tũ de mei (quãtulecũq̃ sunt) literis opinio: hisq̃ ꝑcipue que ad eloquẽtiã spectãt / facit: vt quicq̃d de elegãtia latine lingue: qui primus ad eloquẽtiã gradꝰ est: adnoto: id omne ad te potissimum scribã: quũ presertim nihil eius gñis tã exiguũ ꝓficiscaꝫ a me: qõ nõ tuo nescio iudicio dicã an amoꝛi: magnum esse videatur. Nõ repudiabis igit hoc tanq̃ exiguũ qõ de pꝛonomine sui cũ eiꝰ deriuatiuo annotaui velut appẽdicẽ questionis illiꝰ vbi q̃ sunt huic cũ gtis prime ac secũde persone communia (quẽadmodũ scis) disseruimus. Nam illic que trium omnium hic vero que vnius tantũ ꝓꝓꝛia sunt explicantur: eatenꝰ ꝓꝛsus quatenus pertinet ad recipꝛocationem. Huic dicet aliquis: per exigua perexiliscq̃ materia nec satis scribi digna. Jsti ego (vitãdus est em̃ in principio, marime cõtẽptꝰ operis) affirmo nõ talem sibi introgresso eã visum iri: sed magnã profundam / sinuosam similemq̃ Labyꝛintho cuidã: etiam si Minotaurus nõ inesset: vtvere liceat Uerg. versu dicere. Hic laboꝛ ille domꝰ ꝛ inextricabilis erroꝛ. Ubi vtinã nõ plericq̃ fallemur nõ mõ plebei: sed etiã pꝛincipes in dicendo ac Theseo pares: q̃ filo illo Ariadnes aut nõ vtimur: aut abutimur. Neq̃ de nostra tm̃ memoꝛia verũ de aliquot iã pꝛoximis seculis loquoꝛ. In quibꝰ vix quispiã vitio hoc non laboꝛauit: vel vtẽdi isto pꝛonomine quũ non oꝓtet: vel nõ vtẽdi quũ oꝓz. At q̃ vsitatoꝛ q̃ necessario: quãte etiam dignitatis vocabuloꝝ Etenim (vt supersedeã de gñe hoc toto dicere) quãtũ grãmaticis dialecticis philosophis vtiq̃ in his q̃ metaphysica vocãt quãtũ thcologis: iurisperitis oratoꝛibꝰ: quãtũ deniq̃ oĩbus sermone vtẽtibꝰ cõducit rerũ verboꝛũq̃ interpꝛetatio qõ ꝓpꝛiũ est elegãtie. certe hoc cuius vim iusq̃ interpꝛetamur: tãti faciẽdum est inter cetera vocabula: quãti Pluton inter reliqua numina triũ maximoꝛ deoꝛ: ꝛ vnus ꝛ frater tertius. Rides vicissim comparationis hyperbolẽ. Tu vero vel per me licet rideas: tecũ vna etiã risurũ: quũ vt inquit Hoꝛa. Ridẽtẽ dicere verũ: nil vetat. Rideas inquã nõ derideas. Hã ꝛ pꝛopius ad veritatẽ accedet mea superlatio ridicula: q̃ tua cũ detractione deriso: nec nihil bella: nec inconcinna: nec ineꝓta sane cõparatio erit. Siquidẽ quemadmodũ tres filij Saturni (si vetustati credim̃) oia inter se diuisere: vt Juppiter celuꝫ: Neptunꝰ maria: Pluton inferos soꝛtireꝫ: ita tria pꝛonomina ꝛ inter se germana: ꝛ inter ceteras voces pꝛimaria: tũ oẽm personarũ numerũ complectũtur. (Ego simile Jouꝛ: cuius pꝛima est dignitas. Tu simile Neptuno: cuiꝰ secũda. Sut simile Plutonꝛ: cuiꝰ tertia) tũ oia deriuatiua per totidẽ casus singula sibi vẽdicant. Hã q̃d est qõ nõ meũ: aut tuũ: aut suũ dici queat: ꝛ licet sut nõ cõtineat tertiã omnino personã: tũ illius veluti fons est per ipsum ea tota nuncupatur: ditius nimirũ ac locupletiꝰ vtroq̃ aliorũ: quontã plures voces possidet tertia persona q̃ reliqueꝫ ꝛ hic quoq̃ Plutonꝛ cõparãdũ: qui Dis a diuitijs et eadẽ causa grece Plutõ appellatur. Et eo quidẽ magis: q̃ sicut Pluton defectum lucis sentit: eiusq̃ imperiũ omne ex alieno pendet oꝛbe: qõ hinc illuc animꝰ descẽdunt: sine quibꝰ nõ existeret illiꝰ regnũ: ita sui ꝛ defectum nominatiui habet ꝛ nisi regimẽ eius alitnde pẽdeat neq̃ subsistere. Et (q̃ ad rẽ maxime facit) quẽadmodũ Plutone pꝛeside bene maleq̃ factoꝛũ iudicia exercentꝫ: sic in vsu dictionis eius bene maleq̃ loquentes pꝛecipue iudicantꝫ. Ut qui ex hoc iudicio absoluti discesserint: hi optimo iure tanq̃ ad Elysium eant: cumq̃ Uergiliano Anchisa dicaut. Quisq̃ suos patimur manes: exinde p

Attentũ facit.

Sui plutoni cõparatur.

Dis.

Uergilꝰ

amplū Mittimur Elysium: ⁊ pauci leta arua tenemus. Quare si pronomē istud tanto deo cōparari potest: cur eius tractatio perexigua: perq exilis existimet? Libuit iocari Joānes: dū nostrā materiā: mun' vez in te meū nō esse tātopere cōtemnēdā ostēdere voluimus: sed id ipsa tractatio planū faciet: neq non mō potuisse illā Labyrintho cōparare: sed fortassis etiā intra Minotaurū. i. desperationē habenti. De cuius natura ⁊ vsu quū alij veteres grāmatici nonnulla: tū Prisc. (cui inter ceteros fere tribuit palma) pmulta precipit: ⁊ haud scio an vlla dere diligentiꝰ: vt mirer sic lapsam loquēdi cōsuetudinē defluxisse de via. Nos huius erroris causas (vt aberrātes reducamꝰ in viam) quoad facultas feret aperire: et si qua preterea tradi potuerūt: forte diligētiꝰ tradere conabimur.

¶ Epitome capitis. ccccl xxxvij.

Pronominagreca. ¶ Quū Greci longe aliter vtant pronominibus: q Latini: sua autē cuiq lingue sit seruāda phrasis: nō imitabimur Grecos in sermone latino: sed latinos quod qui nō recte locuti sunt: nec docte preceperūt. Greci em̄ pronominibꝰ primitiuis etiā pro derluatiuis vtunt: qō nobis nō licere prescriptū est. Multisq cō positis q̄ nobis absurdissima foret. ¶ Quin etiā sui apud eos ntrm̄ habet hos q̄ interpretatur q̄ / cuius gtūs profert hu. Nā oy ponit pro u / dtūs hi scribit tm̄ hoi accusatiuꝰ he in duali sphoi qui duo et quos duos: et sphin quorum duorū. ⁊ sphis (sic em̄ pfert spheis). i. quibus duobus ⁊ pfr spō sui: sphin sibi sphas. i. se. In derluatiuo aut theos. i. suus ke. s. spheteros etiā suus pro quibꝰ vtunt autou. profert autē aftu. i. ipsius ⁊c. ⁊ per compositionē heautu id est suiipsius heauto. i. sibiipsi: heauton (pfert tm̄ heafton). i. seipsum ⁊c. Jtē hemin heatois (profertur aūt himin heaftis). i. nobisipsis.

¶ Caput primū ostēdēs in quo distēt Sui ⁊ suus: inter nos ⁊ grecos. Cap. ccccl xxxvij.

PRincipio (quoniā Priscianꝰ pleraq ad Grecā figurā reuocat: ⁊ hoc primis pronomē de quo agimꝰ) indicādū est multa esse cū alibi: tū vero hic: inter nos grecosq dissimilia. Primū apud illos sui. i. ου οι ε σφε σφιν σφεις σφων σφι σι σφας: nō sane frequēti in vsu: et suus. i. εος κισφετερος in minꝰ frequenti esse: apud nos vero frequētissima: ⁊ q̄z vsitatissima. Jtēq pro his duobꝰ apud eosdē aliud pronomē: id est αυτου αυτω αυτον vsurpari: quod ppie est ipsius ipsi ipsum ipso: vel ex vtroq cōpositum εαυτου ⁊c. Et iz nōnihil differāt: tamē crebro illud pro hoc ponit: vt vix scias quid inter ipsa intersit. Neq me fugit ad signādā differentiā illud aspirare solere: cū pro hoc ponit: sed nescio an omnes id scriptores obseruarint. Certe nec omnes editiones seruatū habēt: ⁊ que habent: vix vbiq: ⁊ si vbiq haberēt: nō tamē in totum lingue latine respōderet. Preterea hoc ipsum compositū prime secūdeq persone accōmodari: nō solū tertie: vt προσεχετε νμιν

εαυτοις: apud nos (si verbum fit e verbo) absurdissimum attēdite nobis sibi: siue nobis sibiipsis: cū tantundē significet nobisipsis. Postremo apud Homerū: ⁊ si qui sunt alij: sexcentis in locis reperiri ου οι ε. Hoc est sui: sibi: se: pro eius ei eū eo: siue pro illius illi illū illo: cuius authoritatem imitatum nostros: ū inuenio neminē. Jta ⁊ suam naturā interdum deserit hoc pronomē: ⁊ in locum suū aliud succedere patit. Quod nobis adeo denegatū est: sicuti mei ⁊ meꝰ: tui ⁊ tuꝰ: ita sui ⁊ suus nequeāt alterū pro altero poni: cū nōlatina sit: sed barbara oratio: ego amo amicū mei vel tui: hic amat filiū sui: pro meum: tuū: suū: et hic me credit oia facere amore meo: odio tuo: inuidia sua: pro mei: tui: sui: que apud Grecos nō est differentia. Siquidē (vt alibi probauimꝰ) sui: vt mei: tui: nostri ⁊ vestri: passiue semper accipit. Suꝰ vero: vt meꝰ tuꝰ. nostrum vestrū: noster vester: passiue vel actiue: qō Prisc. ignorasse ob grecā forsitā imitationē quā mirum: tā vetum est. Cum ergo tot sunt: quibus a greca: nostra dissentit oratio: nō quid illi dixerint: est intuēdū: ne in eūdem in quem nonnulli (sicut ostēdam) errorem incidamꝰ: sed quid nostri: quorū authoritatem imitamur. Nō esse tria genera constructionis predictorū pronominū: sed reciprocationem sufficere.

barbara oratio

Sui ⁊ suus pronomina.

Reciproca iō dñr qō sicut reciprocat spūs cuz recipitur ita hec pnoia vnde prodierant reuertunt.

¶ Epitome capitis. ccccl xxxvij.

¶ Ad cognoscendā naturam sui ⁊ suus non opus est distinguere tria constructionū genera que Pris. distinguit: quū satis sit vnam reciprocationem nosse.

¶ Non esse tria genera constructionis predictorū pronominum sed reciprocationem sufficere. Cap. ccccl xxxvij.

HEc prefatus ad rē ipsam vento. Cuius tria Priscianꝰ genera facit. Unū qō vocat reciprocum quum pronomen in seipm inflectit. vt Cato amat se: alterum qō vocat trāsitionē: quum per derluatiuū eius loquimur: vt Cato amat suū filium: siue Catonē amat filius suus. Tertium qō vocat transitionē: quum accedit alterum verbū vel in primitiuo sic. Cato precat me: vt sui miserear: vel in derluatiuo sic. Cato precat me: vt sui filij miserar. Sed optimū fuerit eius ad literam subijcere verba: eaq aliquanto longius repetita (quoniam non in vnius tantum questionis vsum repetentur). que hec sunt. Possessiua vero modis construuntur tribus: quum verba vel a possessore in possessionem: vel a possessione in possessorē vel extrinsecus transferuntur. A possessore in possessionem: vt doceo meum filiū: doces tuū discipulum: docet ille suū auditorem. A possessione vero in possessorē: vt paret mihi meꝰ filius: paret tibi tuꝰ cliens: paret illi suus seruꝰ. Extrinsecus: vt doces tu vel ille meū filiū: doceo ego vel ille tuū filiū doceo ego vel tu suū vel illius filiū. Sed meliꝰ hoc per re trāsitionē: vt rogat ille me vt doceā suū filiū: quū em̄ suū sit relatiuum exigit vt prius cognoscat pſona possel-

sortis sui ad quã referat: et sciendũ q̃ oĩa possessiua possessoris quidẽ personã sc̃m primitiue significãt: possessio ꝟo ipsa tertie est personae: vt meꝰ: tuus: suus: quo ⁊ noĩa quibꝰ iungitur: vt meus pater: tuꝰ filius: excepto vocatiuo qui solus in prime psone possessiuis inuenit: quũ sc̃de copulat personę: vt mi pater: o mea Tullia: o noster Chremes. Oĩa tñ possessiua in gtõs primitiuoꝝ: nõ solũ noĩbus sed etiam verbis trãsituis sociata pñt resolui: vt amicũ meũ moneo: p amicũ mei: ⁊ Euandriũ filium Turnus interfecit: p Euãdri filiũ: ⁊ Dauniꝰ filius ab Enea victꝰ est: p Dauni filius. Hoc autẽ interest inter possessiuũ pnomẽ: vt meꝰ: tuus: suus: ⁊ primitiuum: mei: tui: sui/ q̃ voce possessiui genꝰ ⁊ casus ⁊ numerꝰ ipsius possessionis ostẽditur: ⁊ substãtiua quidẽ ꝟba possessiuis coniũcta ad possessores referuntur: vt tuus filius sum: ⁊ meꝰ pater es: ⁊ suus est illiꝰ seruus: ⁊ aliquãto posterius. Nos ꝟo primitiuis quidẽ. i. sui sibi se a se: vel p reciprocationem: vt sui potitu: sibi indulget: vel p retransitionẽ vtimur: vt hortat me ille vt sui potiar: rogat te ille vt sibi indulgeas. Possessiuis vero quũ in eis fiat transitio: vt sui serui miseret: et suo seruo pdest: ⁊ suum seruũ diligit. Nec aliter tñ põt supradictũ possessiuũ tertie psone cõstrui cũ aliis extrinsecis pronis nisi per reditransitionẽ (quo ⁊ primitiuũ eius). i. nisi prius a possessore eius pficiscat in aliã verbi psonã: ⁊ sic ab illa rursus ad possessionẽ tertie: sicut ⁊ ad se: vt rogat ille me vt seruꝰ suus ministret mihi vel tibi: precat me vt sui patris misereat: petit te vt suo psis filio: obsecrat Cic. Varronem vt suũ eruditat natũ. Et notandũ quũ a tertia in tertiã fit trãsitio personã: in dubiũ venit possessio ad quam pertineat eaꝝ: vt rogat iste illũ ne suo noccat filio. Ambiguũ cuiꝰ filio suo istiꝰ an illius. i. an rogãtis: an eius q̃ rogatur: quo ⁊ apud Grecos παρακαλεῖ Πλάτων Ἀριστοτέλις ἵνα τὸν ἑαυτοῦ φίλον παιδεύσῃ. Dubiũ fit vtrũ Platonis an Aristotelis suũ. Hęc ille. Nõ video q̃d opꝰ fuerit hac diuisione: quũ ⁊ alia gña seu alie species esse possint vt posteriꝰ apparebit: neq̃ hec ipsa satis inter se distincta sint. Que em̃ species hec erit? Cato cupit me amicũ sibi vel suum. Optat te coli a se ⁊ a suis. Ait domũ tuã se autore extructã siue sua pecunia. Relinquã reipu. testimoniũ mee in se volũtatis. Rex est domi sue letus sua gloria. Sua quẽq̃ delectant. Terra per se stat: ⁊ alia plurã/ vt fortasse sicut expeditiꝰ ita satius fuerit hec oĩa appellare reciprocationẽ. Q̃d propemodũ Prisc. ipse confitetur: quũ longe post inq̃t. Nõ aliter tñ hoc fit: nisi prius a tertia psona verbũ aliq̃d (vt diximus) pficiscat ad aliã intrinsecus personã: ⁊ sic ab illa p retrãsitionẽ ad eã reciprocetur aliud ꝟbũ: vt rogat me ille vt ad seventã: petit te vt sibi des: hortat milites impator vt se largo potiant. Quapropter hoc tanq̃ gñali vocabulo (si mõ ausim dicere) solo vti possumꝰ.

¶ Epitome capitis. cccclxxxiij.

¶ Reciprocatio dicta est quasi eius q̃d emissum est in seipsum receptio: sicut spiritus reuerberatus reciprocatur: ⁊ vnda alluens littus: et Euripus ad pristinum cursum rediẽs.

¶ Est autẽ Euripus pars maris refiua inter Boetiã ⁊ Phocidẽ: q̃d quotidie septies et toties noctu reuertit impetuosissime: vñ Seneca in Hercule etheo. Eurip⁹ vndas flectit instabilis vagas. Septemq̃ cursus flectit: ⁊ totidem refert.

¶ Unde dicta sit reciprocatio. C. ccccl xxxiiij.

Quod ex eo dictũ est: q̃ sicut reciprocat spiritus quũ recipit: et vnda vicissim alluens littus. Et Euripus ad pristinũ subinde cursum rediẽs reciprocus est: ita hec pnoĩa alterum primitiuũ: alterũ derivatiuũ ad idvnde p: odierãt reuocant: q̃d greci ἰδιοπαθὸς ἰδιοπαθία: idiopathos et idiopathiã vocãt. Priscianusq̃ interpretat sui passum: ⁊ sui passionẽ: tum durę: tũ minꝰ apte: q: sui vt dixim⁹: tãtũmodo passiue accipit: satis autẽ erat reciprocũ ⁊ reciprocationem dixisse.

Reciprocatio vñ dicta.

¶ Epitome capitis. ccccl xxxv.

¶ Fit autẽ soloecismꝰ per sui ⁊ suus duobus modis: altero dũ hec ponunt vbi nulla est reciprocatio: altero dũ non ponuntur vbi esset.

¶ Priore autẽ modo frequẽtius peccatur in suus: q: per omnes casus q̃q̃ in sui: per quod nunq̃ fere peccat in dtõ et actõ hmõi exẽpla sunt. Joannes nõ venit: sed filius suus nõ est Joannis: sed filij sui nõ dedit Joãni: sz filio suo: nõ amo Joannẽ sed filiũ suũ. Non amor ab Joãne: sed a filio suo. Per sui sic. Non onerat me Joãnes: sz nõ erã tũc mẽor sui. Quin etiã tã barbari sũt: vt dicãt: ego dixi sibi. Ego nõ verberaui se: sz rariꝰ. In his oĩbus ponit reciprocũ: vbi nõ est reciprocatio. Altero mõ ediuerso peccamꝰ dicẽtes. Joãnes nõ amat liberos eiꝰ: p suos. Joãnes nõ est memor eiꝰ: p eo q̃d est sui: quã rem latius alibi reperiemꝰ. Soloecismus q̃d sit alibi docuimus. Nõ esse dicẽdũ soloecismũ sz sic scribat: docet Juue. dicẽs verba soloecismũ liceat fecisse marito.

Soloecismꝰ p sui ⁊ suus.

¶ Quomodo soloecismus admittatur in sui ⁊ suus. Cap. ccccl xxxv.

Et hac q̃dẽ quo sit vtẽdũ ex superioribus liquet: quonã autẽ modo aliq̃ abutant Prisc. oñdit inq̃ens. Tertie vero psone possessiuũ sine voce altera sig̃nte possessorẽ suũ nõ põt adtũgi alij persone per se. Si em̃ dicã seruꝰ suꝰ ministrat mihi vel tibi: soloecismũ facio: ppemodũ ipe p: ceptor hoc pnoĩe abusus est. Nã ego dixissem ipsi⁹. vt referat ad possessiuũ potiꝰ q̃ suus: q̃d referri videt ad vocẽ alterã: q̃d ille nõ sentit: de q̃ latiꝰ postea. Sz cur de primitiui soloecismo omisit exempla? q̃ res multũ faciebat ad hoc vitiũ deuitãdũ: vt ego dixi sibi. Nõ est sibi bare: ⁊ cure respu. Tu fuisti secũ pro eo: an q̃d est: ego i ijs nul dixi et: nõ est et cure respu. Tu fuisti cũ eo: an quot tẽporibus eiꝰ in hoc nunq̃: aut vir vnq̃ peccabatur? quippe quum hac quoq̃ tem-

Soloecismꝰ p sui ⁊ suꝰ.

✣ Oro-nes iste

tio est.

pestate minus in sui peccet q̄z in suus. Sicut e ñ datiuo ⁊ ablt̄o postposita p̄epositiōe cū: p̄out exēplis docui: ⁊ nōnunq̄z forsitā gt̄ō: vt fect amore sui: vulgus vtit: ita nō vtitur act̄ō: ablt̄oq̄z. Quis em̄ e vulgo sic loquit: vidi se: pergo ad se: indigeo se: redeo ad se. Profecto (q̄d sciā) nullus: vt si recte ratiocinamur: mi nor sit eius pars in qua peccat: vtpote nō pla ne p duos casus. At ꝟoi suꝰ p ocs. Per ntm̄: quale fuit Prisciani exemplū / ⁊ in appositio: vt hoc est opus suū: p obliquos: vt ego sum amicus patris sui: tu nō places filio suo: legi sti libr̄ suum: pone hoc ad pedes suos: libris suis fruor in hortis suis cenauim⁹: p eius: si ue ipt⁹ siue illi⁹q̄ dici nō latine: siq̄ rō est / ista reddi pōt: in primitiuo q̄dē (q̄ quū inter hūc modū loquēdi quē reformidār: ⁊ illū quo vtū tur: nihil interfit) palā est eos (semp em̄ falsi tas seipsa cōuincit) sua confessione peccare.

✠ aristoteles nō aristotilis dicidebet.

Ut nup quendā grecarū literaꝝ ignarū: quē q̄ negaret ꝓpter loquēdi ꝯsuetudinē dicēdū esse Aristoteles: ita sum percōctatus: nonne Aristotelicus oēs dicūt: quūq̄z ille rñdisset: etiā: ergo inquā vestro testimonio dici debet Aristoteles: nō Aristotiles: vt fieri possit Aristotelicus. In deriuatiuo autē q̄d̄ consequēs est: quū hoc sit eiusdē nature: q̄ illi tanq̄z genitori vel dño vel duci nō licet: id huic vel filio: vel seruo: vel militi non licere.

¶ Epitome capitis. cccclxxxvj.

Abusus Eñ. iij.

¶ Prima causa: cur multi peccauerūt est: q̄ viderūt summos authores. vt Vergi. interdū dormitasse. ¶ Dicūt em̄ Enei. iij. Hāq̄z suā patria antiqua cinis ater habebat p ipsius. ⁊ in eiusdē. iij. Viuite felices: quib⁹ est fortuna peracta Jā sua: pro vestra: ni subaudiat: vt sic viuite felices: vt q̄b⁹ est fortuna pacta tā sua. Aut certe recip̄rocatio potuit eē i eo q̄d̄ sublatū est: vt sic. Viuite felices q̄b⁹ est fortuna peracta. Jā sua: nō poterūt nō dici esse beati ⁊c.

¶ Prima causa cur sui ⁊ suus abutamur pro eius vel ipsi⁹ vel illi⁹. Ca. cccclxxxvj.

Verū hic quispiā: neq̄z hac mea rōne cōtentus: neq̄z Prisciano tradēti satis fidei habēs: aget nobiscū authoritatibus: opponetq̄z Vergilianū illud. Tū breuiter Barcē nutricem affata Sichet. Hāq̄z suā patria antiqua cinis ater habebat: q̄ haud dubie illi sike est: seru⁹ su⁹ minist rat mihi: siue seruū suum vidit: ⁊ cetera q̄ ptuli pauloāte p oēs casus exēpla. Ubi ⁊ si abest ad q̄d̄ referat suus: id tñ subaudit: nemo em̄ dicit suus: nisi de eo cui⁹ habita sit mētio: vt si rogāti: vbi est Titus: respōdeas nescio: seru⁹ suus est hic: vel seruū suum vidi: in quo si soloecismus est: ⁊ in ✠su Vergiliano sit: necesse est. Sin in hoc non erit: falso ait Prisciā. in illo esse. Quid igit ad hoc dicemus? Si Vergilium dānamus: tantū virū ⁊ poetaꝝ latinorū longe principē quis ferat? ⁊ non eius authoritatē qualibet rōne potiorē existimet? Sin prisciānū: tam omnis huius ars subuertet: nullāq̄z aut superuacuā maximoꝝ authoꝝ fuisse

dicam⁹ obseruationē oportet: ego et si video Priscia. (si modo aīaduertit) hoc dissimulasse: tñ ipse nō dissimulabo: aut tā nō dissimulaui potius. Quippe q̄ superiorib⁹ exēplis simile esse cōfessus sum. Sed vel poeticā licentiā excusandā reor: vel opis imperfectionē. Etenim credere libet Verg. quū talē quēdā versum faceret. Hāq̄z suā patria liquerat tellure sepultā: ipeditū prima syllaba verbi lōga: mutasse formā dicēdi: atq̄z ita in soloecismū (si dictu fas est) incidisse. An nō illud huic ex superiori libro: ⁊ si nō psimile: tñ nō dissimile prorsus est. Viuite felices: q̄b⁹ est fortuna peracta Jā sua. s. eodē modo quo dicerem⁹. Viuāt felices quib⁹ est fortuna pacta iā sua: p vestra positū est sua. Quō si q̄s dicat positū eē: p propria / rectеq̄z hoc dici: vt id recte diceret. Viuite felices: quib⁹ est fortuna peracta tā ppria: hic nihil dicit: quū suū etiā p ppio acceptū naturā tertie persone nō imitet: nemoq̄z sic loquat: est mihi / aut est tibi suus scribēdi mos. quū tñ dicam⁹: est mihi aut tibi ppri⁹ scribēdi mos. Hā in illo huius eiusdē poete versu. Quisq̄ suos patimur manes: non refertur id uos: ad primā personam: q̄ sic resoluenda est oratio. Nos patimur manes: ſz quisq̄ nostrū suos: eiusmodi passim reperiuntur exēpla: vt quum in bibliotheca nos ad suum quisq̄ studiū libros euolueremus. Non est autem huic Vergiliano de quo disputam⁹ Ouidianum illud simile. Respice Laertem: vt iam sua lumina cōdas. Ubi nō nihil rōnis est: q̄ vtrūq̄z ✠bū eidē seruit suppositio. Hec igit Ver. authoritas ⁊ si q̄ sunt eiusmodi apud alios loca: quorū nō nulla posterius attingā: vna extitit causa (vt iā causas enumerare incipiā) vulgaris erroris. ¶ Epitome capitis. cccclxxxvij. ¶ Scōa causa est: q̄ mīti libri corrupti sunt: ita vt nos authores errasse putare possem⁹: quū in scriptoribus sit error. ¶ Que res effecit: vt non solū recip̄rocatione abutamur: aut eā perperā omittam⁹: verūetiā encleticā conunctionē nō suo loco ponam⁹. Vult em̄ semper poni in fine. Pōt aūt poni in medio: ſz nō in solo. Unde ineptus est versiculus ille. Dant duo bos / impos / compos / custosq̄ sacerdos: q̄ aptior esset: si more Virg. hypermetrum fecisset: sacerdosq̄ ⁊c.

✠ De hoc ✠su Vergilia no viuite ⁊c. ita dicit Sypponti. Woue reme alī q̄n solet q̄ Verg. scripsit. Viuite felices qui bus est fortuna peracta. Jaz sua vbi prolduo bio non sua: ſz vestra dicē dū erat: nec mihi ab similе veri videt.

¶ Secunda causa. Cap̄. cccclxxxvij.

Ltera: q̄ nōnullis in locis siue hoim siue tēpor culpa libri corrupti sunt vt apud Cice. in Sallust. q̄ si isti⁹ vita memoriā vicerit: aliā patres ꝓscripti nō ex oīone: sed ex morib⁹ suis spectare debetis. Quē locū (nisi emendet): nō cōfido me expositurū. At hi q̄ se exponere posse cōfidūt: ipos cōpos cum dicē dū esset sacerdosq̄.

✠ Alexander. encleticā dictione abutit Dāt duobos ipos cōpos custosq̄ sacerdos:

¶ Epitome capitis.ccccl xxxviij.

¶ Tertia causa est: q; sepe non respicim⁹ quo accipiat suus: aut quo referat reciprocū: atq; putam⁹ malā esse reciprocationē: vbi bona est ¶ Ut Enei.j. En Priam⁹: sunt hic etiam sua premia laudi: vbi sua nō refert ad Priamum: sed ad laudi.i. virtuti sunt sua propria: z debita premia: sicut dicit: dicā suo ordine. i. ppio: z debito: quā rē plurib⁹ exēplis declarat text⁹.

¶ Tertia causa. Cap.ccccl xxxviij.

Atq; he quidē cause extra nostrā fortē sitā culpā sunt. Totidē aūt q̄ sequū tur nobis vtiq; assignāde sunt: non nihil ex duab⁹ superioribus alimenti sumētes. Prior: qñ nō preuidem⁹ quo referat hoc pnomen: quadā ambiguitate decepti: vt apud Verg. En Priamus: sunt hic etiam sua premia laudi. Et apud Quinti. Itaq; accedā in plerisq; Ciceroni: atq; in ijs ero: que indubitata sunt: breuior: in quibusdā paulū fortasse dissentiā. Nā cū etiā iudiciū meū ostēdero: suū tñ legētib⁹ relinquā: quasi id suū de Cicerone dicatur: nō de legētib⁹. Et alibi dū idem author cur Ciceronis exēplū cōtraxerit: inqt. Que q; erant lōgiora: nō suis verbis exposui: suis acciperēt pleriq; p Ciceronis: cū sit accipiendū eo mō quo illud: exponā altercationē nostrā suo ordine: ac suis verbis. Idē quoq; in primitiuo cōtingit: vt apud eundē. Nā z de filio nihil aliud perdiderat misera: nisi dies: nec tā timebat: ne ille: quo fruebat: morī posset plāctib⁹: lachrymisq; (pene improbe dixeri) parcius vtebat: nec sibi permittebat dolor: lugere venientē. Nā id sibi ad dolorē refert: non ad matrem. Permulta sunt huius gñis exempla: in quib⁹ errādi ambiguitas est causa. Ibi minime / q̄ nō min⁹ lubric⁹ loc⁹ est: ex quadam rei similitudine nobis labantibus: vt q; illud bene dicit Adolescēs assidue a me increpat: obiurgat: castigat: hoc suis nō placet: videat z hoc bene dici. Adolescētē assidue increpo: obiurgo: castigo: qđ suis nō placet: qđ ipsarū statim iudicio aurtū probabile est: hoc aūt secus: z perinde est ac si dicas me increpare adolescētē assidue: obiurgare: castigare suis non placet: nisi quis velit verba hec actiua passiue resolui posse et huius gñis locū illū esse Cice. Qui aūt annus ei prim⁹ ab honorum perfunctione aditū: oim cōsensu ad summā authoritatē dabat is ei⁹ omnē spem atq; oia vite consilia morte preuenit. Fuit hoc luctuosum suis: acerbū patrie: graue bonis oībus. Illud trāseo: quod in neminē nisi stultum cadat: vt hoc non intelligat: quale est apud Quinti. Tu prima docuisti sibi nō parcere: potius quā plus flere: vbi subaudit: illū: vt sit. Tu prima docuisti illū sibi nō parcere seu suis.

¶ Epitome capitis.ccccl xxxix.

¶ Quarta causa erroris est: q; q; interdū indifferenter loqui lz: summosq; authores locutos inuenim⁹: putam⁹ perperā semper indifferenter loqui licere: quum sit differentie ratio. ¶ Verbi gratia indifferēter dicere; lz omnes optāt qđ sibi z qđ eis: aut ipsis vtile est: vbi videt quasi duplex ordo. Alter sic. Oēs optant sibi: qđ vtile est. Alter sic. Oēs optant quod vtile est: eis quomodo in priore nō liceret dicere eis: nec in posteriore sibi. Et in illo. Ut mihi ignosceret Tubero: quū de se eadē diceret: si sic mutet: vt mihi ignosceret Tubero quū eadem dicerem de se non videatur tā apta locutio. ¶ Ñ vero p inter loquimur: sepe indifferēter z reciproco z non reciproco vtimur: antecedēte presertim gtō / dtō / vel ablō / non aūt notatiuo vel actō: quo precedēte apti⁹ sequitur reciprocū. ¶ Ut text⁹ declarat. Causa aūt videt: q; in plerisq; exēplis duplicia sunt verba: quorū alterū reciprocū petit: alterū refugit potius. ¶ Interdū tñ / vbi vnum est verbū: indifferēter loqui lz: vtiq; nō intercedente copula: q; tūc nulla est reciprocatio. In ceteris / si subst̄atiuū pnominis respicit ad suppō sitū: dicēdū est su⁹: sin ad appositū: sepi⁹ illius aut ipsius: q̄ su⁹. ¶ Ad suppositū: vt tuet nos de⁹ ppter suā clementiā: nō ei⁹. Ad appositū. Amam⁹ deū ppter bonitatē ei⁹. ¶ Interdū tñ etiā ad appositū reciprocū damus. Ut cepi leonem in antro suo: z in antro ei⁹. ¶ Si vero appositio addat adiectiuū: aut verbum: ad qđ reciprocatio fieri debeat: vtemur ea. Ut inueni leonē iratū ob amissam predā suā. i. q; amisit predā suā. Scio neminē patiēter ferre cōtēptū sui. ¶ Quādo vero su⁹ est substantiuū significans necessarios: familiares: aut propinquos: aut qñ accipit p ppio: vix eo abuti possem⁹. Ut cōperi illū inter suos: aut cū suis: nihil dixit locis suis: aut tempore suo.

¶ Quarta causa. Cap.ccccl xxxix. Quarta causa.

Posterior (q̄ eadē quarta est) causa: q; videm⁹ indifferēs esse: an quis dicat: oēs optant qđ sibi vtile est: an q; ipsis: siue eis vtile est. Ille repetit qđ suū est: siue qđ ipsius est. Quisq; vult qđ sibi: vel qđ ei: siue ipsi expedit: pdest: cōducit: placet: idq; apud summos quosq; scriptores. Li. p Marcello. Multi dubitant q̄d optimum esset: multi quid sibi expediret. Idē pro Ligario. Legat⁹ in pace pfectus: in puincia pacatissima ita se gessit: vt ei pacem esse expediret. Idē in Philip. Dicit em̄: si q̄s eor q̄ pri⁹ se rogati essent grauiorē sniam dixisset: in eā se iturū. Quint. in mili. maria. Neq; ignorauit: que manerēt eū pericula. Dixi de is: dicā de ipse: addāq; de ille. Cic. p Rabirio. Nec em̄ cuiq; eius cōsiliū vehemēti⁹ q̄ ipsi displicet. Et in offi.iij. Quas factus est alter: vt si ille nō reuertisset: mortēdū esset ipsi. Et in offi.j. Hō qui erranti comiti mōstrat viā: quasi de suo lumine lumē accēdat: facit vt nihilominus ipsi liceat: quū illi accēderit. Idē p Marcello. Est vero fortunat⁹ ille cui⁹ ex salute nō minor pene ad omnes q̄ ad illū vētura sit: letitia peruenerit. Quin. in pariete palmato. Quapropter non petit: vt illū miserū putetis: nisi z innocēs fuerit. Et i mili. mariano. Affirmo tibi Cai Maria: nō sic nuper repugnasset: si illum Tribu-

Cicero p Rabirio.

nus voluisset occidere. Adijcia vnũ de libris
Exẽpluz ecclĩasticis exẽplũ: de quib⁹ postea locutur⁹
de libris sum. Jusiurãdũ qđ iurauit ad Abrahã patrẽ
ecclesia- nostrũ daturũ se nobis. Ut sine timore de ma-
sticis. nu ꝛc. In sctĩtate ꝛ tustitia coꝛã ipso. Aliqñ vi
dere izvbi desideres eũ: ibi esse se: ꝛ rursus vbi
se: ibi eũ. Ci. p Liga. Atq; hec ꝓpterea de me
dixi vt mihi Tubero quũ de se eadẽ dicerem:
ignosceret: ꝛ ꝑ amphibologiã li. j. offi. Nã ne-
gligere q̃d de se quisq; sentiat nõ solũ arrogã-
tis est: sz etiã oino dissoluti. Nõne licebat hic
dicere: q̃d de eo q̃sq; sentiat: vt in illo eiusdẽ
pro. L. Sylla. Quid est huic: qđ eũ in hac vi-
ta teneat: Qđ melius est q̃z si diceret: quid est
huic qđ se in hac vita teneat: Ediuerso alibi.
Hic igit. T. Ligarij: qui tum nihil aliud egit:
neq; eñ hoc diuinabat: nisi vt tu eũ studiosuz
ꝛ bonũ virũ iudicares: nũc a te suppler fratris
salutẽ petit. Ubi ego citius dixissem se: q̃z in il
lo eiusdẽ ad Atticũ. Subquerulas lras misse-
rat: ꝙ quedã a se cõstituta rescinderẽ: quũ nõ
min⁹ belle diceret: qđ q̃dã ab eo: siue ab ipso.
Inter. Hãc eãdẽ differẽtiã agnoscas iteruẽtu ꝓpo
sitiõis: sed magis in ipse/ q̃z in is. Quin. in. v.
insti. Nec exẽplũ libẽter/ qđ in se foꝛtasse recꝛ-
dat/facit. Jdẽ in. vj. q̃z q̃sq; aliq̃ repiunt: q̃ ne id
q̃dẽ qđ in ipsos recidere possit: euitent. Sepe
duo hec cõiũcta repias: vel nulla: vel aliq̃ in-
teruentẽte ꝓpositiõe: ꝛ ꝓcipue inter: vt idẽ in
x. Quũ sit diuersa nõ earum mõ inter seipsas
cõditio: sz in singulis etiã partib⁹ cause: sintq;
alia leniter: alia aspere: alia cõcitate: alia re-
misse: alia docendi: alia mouẽdi gꝛa dicenda:
quoꝛũ oim dissimilis: atq; diuersa inter se rõ
est. Hui⁹ ꝓpositiõis ꝛ illa ꝓprietas est. ꝙ ni-
hil interest: an se: an ipso vtaris: quum antece
dit: vel gtũs (vt in proximis exẽplis et in hoc
Tulliano. Nec mihi ceteroꝛũ iudicio videt so
lũ: sed etiã ipsoꝛũ inter ipsos cõcessu ita tribu-
tum fuisse) vel datiu⁹ ablatiuusq;: vt apud eũ-
dem Quin. Circa quẽ inexplicabilis ꝛ gram
maticis inter ipsos: ꝛ philosophos pugna est.
Et iterũ. Nã in magnis quoq; authoꝛib⁹ inci
dũt aliqua vitiosa: et a doctis inter ipsos etiã
mutuo reprehẽsa. Sec⁹ quoties antecedit no
minatiu⁹: accusatiuusq;: vt apõ Ci. vt eñ pul
chritudo coꝛporis apta cõpositione mẽbroꝛũ
mouet oculos: ꝛ ipsos delectat: hoc ipso ꝙ in-
ter se oẽs partes quodã lepoꝛe consentiũt. Et
iterum. Damonem: ꝛ Pythiã Pythagoꝛeos
ferunt hoc animo inter se fuisse. Ubi ego non
ausim dicere, inter ipsas ꝛ inter ipsos. Nam
illud ab hoc genere diuersum est: quale apud
Quin. Quinti. Nemo igitur dubitauerit longe esse
optimum genus Atticoꝛũ: in quo vt est aliq̃d
inter ipsos cõe. i. iudiciũ acre tersumq; ita in-
genioz plurime foꝛme. Hactenꝰ exẽpla de sui:
proferã nũc de su⁹. Ci. offi. (vñ mõ protuli exẽ
pla) lib. j. In primisq; versutũ ꝛ callidũ factuz
Solonis qui (quo et tutioꝛ ei⁹ vita esset: ꝛ pl⁹
aliquãto Reipub. prodesset) furere se simula
uit. Et in eodem. Illa tamẽ prestare debebit
que erunt in ipsius potestate. Rursum in. iij.

Quid Agamẽnõ: quũ deuouisset Diane: qđ
in suo regno pulcheꝛrimum natum esset. ꝛ in
eodẽ. Piscatoꝛes ad se cõuocauit: ꝛ ab eis pe
tiuit: vt añ suos hoꝛtulos postera die piscarẽ-
tur: inusitati⁹ i eodẽ. Quid domin⁹ nauis: eri
piet ne suũ: Minime: non plus q̃z si nauigan
tem in alto eiscere de naui velit: qꝛ sua sit. Nec
minus inusitate pro. L. Sylla: si modo syncꝛa
ra scriptura est. Sylla: si sibi su⁹ pudoꝛ ꝛ dignꝛ
tas nõ prodesset: nullum auxilium requisiuit.
Utrunq; probatur ex altero: illic quidẽ licuis-
set dicere: quo tutioꝛ sua vita: ꝛ que erũt in sua
potestate. Hic autẽ qđ in ipsius regno ꝛ ante
ipsi⁹ hoꝛtulos suos: ꝛ qꝛ ei⁹ illa sit ꝛ si ei su⁹ pu
doꝛ. Ceterũ in his testimonijs duplicia fuere
verba. Quid vbi sunt singula: Nempe idẽ fie
ri videtur: nec differre vtrũ dicas. Cepi colũ-
bã cũ pullis suis: aut cũ pullis ei⁹. Jnueni tur
turẽ in nido suo: an i nidoei⁹. Expuli leonẽ ex
antro ei⁹: an ex antro suo. Necaui lupũ ꝛ catu
los suos an ꝛ catulos ei⁹ siue ipsi⁹. Duet nos
deus ꝓpter suã clementiã: an ꝓpter ei⁹ ipsiuꝰ-
ve clemẽtiam. Ante domum suã me inclama
uit: an ante domũ ei⁹ ipsiuꝰve et similia. Ego
vero ita sentio quũ nõ interuenit copula: non
licere vti suus: qꝛ tunc nulla est recipꝛocatio.
Jdeoq; non catulos suos dicendum: sed ei⁹.
Jn ceteris: si substãtiuum pꝛonominis sui re-
spicit ad suppositum: su⁹ vtiq; dicendũ: sin ad
appositum sepius eius dici siue ipsius: siue il-
lius. Ad suppositum vt tuetur nos deus pꝛo-
pter suã clementiã: nõ pꝛopter eius: quemad-
modũ dicim⁹: tuetur nos deus sua bonitate:
non eius bonitate. Jnclamauit me ante do-
mum suã: nõ ante ipsius: quẽadmodũ dicim⁹
eiecit me domo sua: nõ domo ipsius siue ei⁹.
Ad appositum: vt Amamus deũ ꝓpter bo-
nitatem eius. Allocutus sum hominem ante
domum eius libẽtius diꝛerim: q̃z suam. Jtem
cepi colũbã cũ pullis eius. Jnueni turturem
in nido eius. Expuli leonem ex antro ei⁹. Nec
tamen ratio obstat: quin ex suo dicatur: ac ne
authoꝛitas quidẽ Ci. de repu. li. vj. Jtaq; ego
illũ de suo regno: ille me de nostra rep. percõ-
ctatus est. Terẽ. in Adelphis. Suo sibi hunc
gladio iugulo. Nisi si quod addatur appositꝰ
adiectiuũ verbum ve: ad qđ fieri recipꝛocatio
fieri debeat: qđ genus est. Jnueni leonẽ iratũ
ac seuioꝛem ob amissam pꝛedã suã. Uideo co-
lũbã tristẽ in periculo pulloꝛũ suoꝛũ. Nosti il-
lũ minus suo q̃z suoꝛũ casu perterritũ. Sentio
hoiem ambulãtẽ per domũ suã: nõ per domũ
ei⁹. Jtẽ scio illũ dolere foꝛtunã suã: ꝛ in primi-
tiuo quoq;: vt opino: hũc agnoscere cõtẽptũ
sui. Illud trãseo: neminẽ posse errare: quum
sui est substãtiuũ: vt eius aut ipsius: aut illius
vtaꝛ: vt cõperi illum cum suis: siue inter suos.
Quietiã vir erraꝛ: quũ accipiꝛ ꝑ ꝓpꝛio: vt de
hac re dixi suo loco: non ipsius. Et referã hec
omnia suis locis ac tempoꝛibus non eoꝛum.

Suo sibi iure abluuntur. Su⁹ substãtiuuz.

¶ Epitome capitis. ccccxc.

¶ Ediuerso multi in recipꝛocatiõe posuerũt non recipꝛoca: quoꝛum quibusdã fuit errãdi

occasio: q̄ viderūt apud grecos gtm̄: aut tu. t. sui aut ipsi⁹ / esse cōem tā reciprocis q̄ non re ciprocis. Unde incaute transferētes nec attē dentes apud Latinos esse discrimen / erraue runt: ꝛ multos in errorem traxerūt.

¶ Causa cur eius: ipsius: illius abuta mur pro suus. Cap. ccccxc.

Abusio non recī procātiū

Dona tū carpit Ualla q̄ nō recte recipro catione vsus est.

Ex his quidē que cōmemorauī: nō modo factū est: vt multi p eius: siue ipsius: siue illius vterent suus: verū etiam vt ecōtrario pro hoc illis abuterent (de quo soloecismo nullā fecit pri scia. mentionē) qualia sunt mea prima exem pla: vt video columbā tristē in periculo pullo rum eius: vel colūba luget pullos ei⁹: ꝛ quale Donati grāmatici (vt grāmaticos potissimū sue artis admoneā: si modo Donati grāmati ci libellus est de vita Uergil. in quo alterius quoq; gn̄is vitia deprehēdas (Ait em̄ loquēs de Uer. Uoluit etiā eius ossa Neapolim trās ferri: vbi diu ꝛ suauissime vixerat. Ac paulo post. Trāslata igitur iussu Augusti eius ossa: (prout statuerat) Neapolim / fuere sepulta via puteolana intra lapidē secundū: suoq; sepul chro id distichō q̄d fecerat: iscriptū est. Et ite rum. Itē rogauit: quo pacto q̄s altā / felicēq; ei⁹ fortunā seruare posset. Superi⁹ vero. Q̄d quū magister stabuli Augusto recitasset: du plicari sibi in mercedē panes iussit. Et alibi aliquoties sibi vel suo p eius: ꝛ ei⁹ p suo vel sibi. Uerū e greca quoq; figura nō minimum cause accessit huic errori: q̄d me pollicit⁹ sum ostēsurū. Nā quū pronomē αυτου liceat dicere: tū suus: tū eius: tū ipsius: tū illius: non tamē quodlibet semp: tardus autē ꝛ indiligēs in terpres q̄n hoc ꝛ q̄n illud cōpetat nō disquī rit. Quo vitio in interpretatione quidē eccle siasticoꝝ librorū oēs vacāt: quoꝝ quotidiana lectitatio ita nos decipit: vt ipsos interp̄tes decepit lingua peregrina: sed nos indigni re prehēsione: q̄ maiorib⁹ credim⁹: illi p̄o digni: qui maiorib⁹ suis credere noluerūt. Quo ma gis ex his p̄cipue vitiosa a me sunt exēpla p̄fe renda: vt errorē nostrū: vbi fontē ei⁹ agnoue rim⁹ deuitem⁹. Quū tñ ex hoc nec ꝓtumelia nec villa fiat libris ecclesiasticis Hebrea tātū: aut Greca lingua loquēt⁹: nescio an hono: potius habeat / nec magna eorū traductori bus / si modo dignitatis horū ratio habenda est: qui vel incerti sunt / vel ignoti: vel inter se dissidētes. Hoc mihi dissimulandū non fuit: vel ob id / ne q̄s mihi istoꝝ obiiceret authori tatē. In psalmis igit̄ (quos Hieronym⁹ certe non trāstulit) vbi pleraq; hmōi recte transla ta sunt: illud nō recte. A gloria eorum expulsi sunt / p a gloria sua. Et iterū. Qui eracuerūt vt gladiū linguas eoꝝ: p̄o linguas suas. Et iterum. Saturati sunt filiis: ꝛ dimiserunt reli quias parvulis eorū: p̄o suis. Et iterum. De rierunt p̄opter iniquitatē eorum / p̄o suam. Neq; vero me latet / in quibusdā codicib⁹ re cte legi sua: suas: suis: suā: sed ego rem nō ho minē noto. Necnon ibi. Et abstulit sicut oues

Pria cā. Psalmo rū a Hie rony. nō trāslato rum erro res.

populū eius: qđ melī⁹ alibi legit̄ suū: sicut ibi quoq;. Sicut locut⁹ est per os sanctoꝝ suorū qui a seculo sunt pphetarū eius: alibi melī⁹. Per os sanctorū pphetarū suorū / qui a secu lo sunt. In his omnib⁹ grece est gtūs αυτου αυτης αυτων: ille pluralis / hic singularis. Aliqn̄ etiā eius: seu ipsius: seu illius / tolerari pōt: tñ latinius est suus / vt in eisdē psalmis. Neq; descēdet cū eo gloria ei⁹ p sua: tametsi aliqui nō legūt eius. Et iterū. Delyderiū cor dis eius tribuisti ei: ꝛ voluntate labiorū eius non fraudasti eū / p sui ꝛ suorū. Et iterū. Bra chiū eorū non saluabit eos / p̄o suū. Et iterū. Benedicite dño oēs angeli eius: benedicite dño oēs virtutes eius: benedicite dño oīa opera ei⁹ / p sui sue sua: quale est illud in Apo calypsi. Opera em̄ illorū sequuntur illos / qđ ego citius dixissem / opera em̄ sua. Huius tñ generis nō est / si interuenit verbū ad hūc mo dum. Qđ pater non amarit te: siue patrē non amasse te: probat ipsius testamētū potius q̄ suū: vt est apud Quinti. lib. j. Quo ꝛ ipsum ꝛ Uergilū quoq; scripsisse manus eorū docēt. Nā apud psalm̄. Oia a te expectāt vt des illis cibū in tēpore dante te illis colligēt: illis p̄o tibi positū est. De secūdo illis magis loquor. qđ sibi quoq; translatū inuenio. Suo autē p eius (qđ superioris generis vitiū est) illic. Ad nihilū deductus est in cōspectu suo malign⁹. Et iterū. Si autē dereliquerint filij ei⁹ legem meā: q̄q̄ lego in quibusdā editionibus vitio biq; eius. Et iterū. Anima aūt mea exultabit in dño: ꝛ delectabit̄ super salutari suo. Nā id suo ad dñm referr̄: non ad aiam: quēadmodū Grece αυτου. At tibi nescias / an varietate gra uitus interpres sit. an cōsilio mutauerit. Quo niam secundū altitudinē celi a terra corrobo rauit miam suā super timentes se: quomodo miserē pater filiorū: misertus est dñs timen tibus se. Et in eodē Psal. paulopost. Mise ricordiam domini ab eterno: ꝛ vsq; in eternū super timentes se: ꝛ iustitia illius super filios filiorum / his qui seruant testamentum eius. Et memores sunt mandatorū ipsius: p̄o his quinq; nostris: suā: se: eius: illius: ipsius: vnū est pronomē Grece αυτου αυτων αυτης. Idē quod modo dixi quod nunc aspirē necne: nō attinet dicere: vt taceam raris in codicibus psalmorum / reperiri hanc diligentiam. Nam ceterorum ecclesiasticorū librorum in nullis adhuc reperi: nec eam (iudicio meo) satis exa ctam: vter tamen sermo melior / super timen tes se: an super timentes eum? Lucis dum taxat gratia / super timentes eum: vel ipsius in terpretis testimonio: qui priorē quodāmodo posteriore correxit: nisi varietatis gratia id fe cit. Huius generis ille quoq; locus est. Sta bunt iusti in magna cōstantia aduersus eos: qui se angustiauerunt / qđ si dixisset aduersus eos qui ipsos angustiauerunt obscuritatem deuitasset. Ut taceam qđ magis ad verbum etiam; transtulisset.

Ubi me⁹ su⁹ q̄ ei⁹ aut coꝝ.

Barbare dī in sacris oia a te expectāt vt des illis cibuꝫ i tpe vbi pculdubio reciprocatio est: iōq; nō illis: ſz sibi est scribēdū

¶ Epitome capitis. ccccxcj.

¶ Sepe autē per reciproca/ſui ⁊ ſuus gene-
ratur amphibologia.i.dubia ſentētia:dū ne-
ſcitur/vtrū reſpiciat reciprocationē:q̄ vitabi-
tur/ſi pro reciproco ponat:vbi id fieri licet:is:
ille:aut ipſe:vt exemplis docet author.

¶ Quomodo vitet amphibologia in
ſui/⁊ ſuus. Cap.ccccxcj.

Uitande amphibologie ratio.

Etiamuero euitatur obſcuritas hec amphibologie:per aliqđ fere trium pronominū:is:ipſe:ille:que cū aliis duobus ſui:⁊ ſuus modo pugnant: modo conuenīūt:ritu Troianor̄ puerorū: vt eſt apud Uergi. Et nunc terga fuga nudant: nūc ſpicula vertūt Infenſi: facta pariter nūc pace fruunt. Mutaui modo ſe in ipſos: muta bo alio exēplo in eos (vt fecit interpres ſuperius in Pſal. ſi tñ mutaſſe dicēdus ſit.) Cice. in Bruto. Is ſoceri inſtituto: quē (q̄ coopta-
tus in augurū collegiū nō erat) non admodū diligebat:p̄ſertim quū ille Quintū Sceuo lam ſibi minorē natu generū p̄retuliſſet. Nam ad ſibi (vt Quinti.verbis vtar) qui eū notat:⁊ id ſocerum referri:⁊ ad Faunīū pōt. At ſi di-
riſſet ei:de Fānio vtiq̄ locut⁹ intelligeret:aut ſi ipſi:aut ſi illi:ſic p̄ſertim quū is Quintum Sceuolā illi. Et ego quidem deuitare cupio amphibologiā. At Priſcian⁹:cuius hoc erat officij: quū ea notat:nō modo id nō facit:ve-
rumetiā in ipſam incidit paulopoſt:dum ait. Uel quū tranſitū facit in aliquos ſibi coniun ctos:vt ille miſereť eor̄:qui ſecum viuūt: vel ſibi parentiū:vel ſecum degentiū: dat ſibi fa-
uentib⁹:incuſat ſecum certantes:⁊ inuidet ſe indigētibus. Nā id ſibi:⁊ ad ſe (quū tam plu-
ralis ſit numeri q̄ ſingularis) quo referať:am biguum eſt. Sed hec amphibologia in p̄rimi tiuo eſt illa quā ipſe notat in deriuatiuo. Ro-
gat iſte illū ne ſuo noceat filio: quaſi ꝺo nihil ad rē faceret:illud de Cice.⁊ Uarrone: aliud ambiguū protulit exemplū.

Enei.v. Cice.in Bruto.

✠ Aliqñ p̄ ſui ſi-
ue ſu⁹ po nitur is: aut ipſe: aut ille dūtaxat ad euitā dam am phibolo-

¶ Epitome capitis.ccccxcij.

¶ Suus eſt illius ſeruus/aut doceo ſuum il-
lius ſeruū/nō dicemus:neq̄ ab alio q̄ a Pri-
ſciano vſurpatus eſt eiuſmodi ſermo.

¶ Suus eſt illius ſeruus/⁊ ſimilia ma-
le dici. Cap.ccccxciij.

Suus illius ſeruus.

Ab quo etiā exponēdo:qđ in illo non feciſſet/errauit:vt ad aliā queſtionē tranſeam⁹. Errauit em̄ inquiēs/am biguum:cuius filio ſuo:iſtius: an il lius? Cuiuſmodi eſt qđ ſuperius dixi: doceo ego: vel tu ſuū illi⁹ ſeruū. Et iterū. Suus eſt illius ſeruus:et iterū. Suus: illius: iſti⁹: ipſi⁹ hoīs. Inq̄ alia longo poſt materia:niſi ſub-
ſtātiuis:vel vocatiuis verbis adiūganť: ſicut ⁊ noīa:meus eſt filius: meus vocatur ſeruus: tuus nomino⁹ parēs:tuus eſt pater:ſuus illi⁹ ſum filius:ſuus illi⁹ es fili⁹:ſuus illi⁹ eſt fili⁹. Et aliquāto poſt nō ſemel: q̄ verba mor̄ ſub-
iungā:quor̄ Priſciani exemplor̄ vnū eſt ſu⁹ Uergilij verſus:ſimile illi:vtrū Platonis an Ariſtotelis ſuū? Qđ ſermonis gen⁹ (quantū memini) nuſquā inueni: eoſq̄ mallem aliena

p̄ōpſiſſet exēpla is:qui hoc tradit: q̄ ſua fin-
xiſſet: ad hoc probandū eo quoq̄ faciēt: que de coniuncta huic materia diſputabimus.

¶ Epitome capitis.ccccxciij.

¶ Diſcretionis/vel abundantie cauſa:nō eſt addēdū ſuus: addit tñ quū notat p̄priū:vt ſuus eſt cuiq̄ mos:ſuus eſt Homeri:vel Ho-
mero mos. Nō aūt:qñ poſſeſſionē: quale eſſet ſuus eſt Homeri liber.aut filius: in quo ſuus redūdat qđ nō idē eſt qđ abūdat: vt Priſcia. abutit/q̄ p̄ innumeris tertiarū perſonarū vo cibus:innumeras tertias p̄ſonas eſſe dixit.

¶ Qđ neq̄ diſcretionis:neq̄ abūdātie cauſa poſſit addi ſuus. Cap.ccccxciij.

Priſcia. lib. xvij. verba.

Tum verba/q̄ modo p̄miſi me ſub-
iūcturū:vtriq̄:atq̄ adeo multiplici queſtioni ſeruiēt: et idcirco p̄lixius recitenť:que hec ſunt. Diſcretionis quoq̄ cauſa: vel abūdantie ſolet cū gtō poſ-
ſeſſoris addi ntūs poſſeſſiui: vt ſuus eſt Ho-
meri mos. Intelligit em̄ non alterius: ⁊ ſuus Ciceronis filius heres eſt patris cōſtitutus. Suus dicit ad diſcretionē illi⁹ qui ex̄m leges non eſt ſuus:id eſt ſub poteſtate patris legiti-
mi nō eſt:q̄ autē ſuus p̄ro vniuſcuiuſq̄ p̄p̄rio accipit:vſus cōfirmat. Uergi. Geor.i. molles ſua thura Sabei. Teren. in Phor. Quot ho-
mines/tot ſentētie. Suus cuiq̄ mos eſt. Sin aūt in poſſeſſionē fit a poſſeſſore trāſitio:obli-
quis poſſeſſiui vtimur:vt Cice.miſeretur filij ſui:p̄bet filio ſuo:aſpicit ſuū filiū:potit ſuo fi-
lio. Sin extrinſec⁹ fit trāſitio i poſſeſſionē ter-
tie p̄ſone ſufficit gtō vti ipſius poſſeſſoris: vt Miſereor filij Ciceronis: dono filio Cicero. accuſo filiū Ciceronis. Lz etiā tñ addere poſ ſeſſiui caſus ꝓſequētes: vel diſcretiōis cā:vel abundātie:vt egeo ingenio ſui Cicerōis: be-
nedico ingentj ſuo Ciceronis:et ſimilia. Il-
lud quoq̄ ſciendū: q̄ quū in aliis poſſeſſiuis oībus liceat p̄mitiui genitiuo p̄ro omni eor̄ vbi caſu:qđ oſtendimus/ in hoc quoq̄ poſſeſ ſiuo p̄nomine tertie p̄ſone qūo in aliis tunc vtimur:quū ipſe poſſeſſor aliqđ agat in poſ-
ſeſſionem ſuā: et quū in aliā perſonā tranſitū oſtendať facere p̄ro ſua poſſeſſione: vt amat ille ſuū filiū:⁊ amat ſui filiū: benedicit ſuo fi-
lio: et benedicit ſui filio: petit a me vt p̄roſim ſuo filio:⁊ vt p̄roſim ſui filio. Si ipſa tñ poſſeſ-
ſio in poſſeſſore faciat tranſitionē: nō eſt con-
gruum vti p̄mitiui genitiuo p̄ro poſſeſſiuo: q̄ vim habet cōpoſiti greci: vt Ciceroni redit ſuus filius nō ſatis cōmode per hoc dicit. Ci ceroni redit ſui filius p̄ro ſuus filius: nec Ci-
ceronē laudat ſuus filius p̄ro ſui filius:⁊ ſimi lia:q̄ nec apud Grecos bene dicit νικερωνα φιλει ο εαυτου υιος: id eſt Cice.amat ſuipſi⁹ filius:niſi more Attico p̄ ſimplici cōpoſitum accipiať. Et ſciendū:q̄ q̄ p̄mitiuū eius tam ſingulare q̄ plurale eſt:lz in poſſeſſiuo ⁊ vnū: ⁊ plures poſſeſſores eius intelligere:p̄ro ſigni ficatione genitiui ad poſſeſſorē pertinētis:vt ſuus illius:⁊ ſuus illor̄. Nec mirū ſi per tranſi tionem Romani:vtuntť his p̄nominib⁹:ſui: ſibi:

Uide Priſc.li. xvij.

sibi:se a se:⁊ eius possessiuo:vt ostendim⁹:nec nō si ad coniunctionē sui:etiā ad alias personas aliq̄d agat:vt ille vocat me ad se:ducit te secū trahit oia in se:vel quū trāsitū facit in alios sibi cōiunctos:vt ille miserē eorū: q̄ secū viuunt: vel sibi parentiū: vel secū degentiū: dat sibi fauētibus: incusat secū certātes: ⁊ inuidet se indigētibus. Et videntur hec oia possessiuorū vim habere/⁊ similia nec incongrue huiuscemodi constructionem habuisse. Quū Attici quoq; soleāt hmōi cōpositis vti in constructionib⁹. Xenophon απομνημονευματων primo. Αλλα ζωκρατης εφη ο κατηγορος τους πατερας προπηλακιζειν εθιασθεις πειθων συνοντας αυτω σοφωτερους ποειν των πατερων. qō aūt etiā gtō/vel datiuo qui loco sit genitiui possessoris:bene addit etiam possessiuū (vt supra dixim⁹) non solū nostroꝝ: sed etiā antiquoꝝ vsus comprobat. Vergi. in Bucco. Et me phēb⁹ amat: Phebo sua semper apud me munera sunt Lauri:et suaue rubens Hiacynthus. Terent. in Adel. Suo sibi hunc gladio iugulo. Plato in Timeo. μητ αρα αργυριον μητε χρυσιον μητ αλλο ποτε θεν κτημα αυτου ιδιον. Et (qō mirū est) hoc ipsum etiā το ιδιον prime ⁊ secūde adiungit persone apud illos: vt Ihesus εμ τω προς ευκλειδην ουκ αυτα ιδια τα εμαυτου. pro quo nos dicimus meum proprīū/et tuum proprīū. Dicit tñ etiā suū proprium illius: vt nō putetur abundare suum: sed indubitabilem discretionē significare. Illud quoq; notandum qō tertie persone possessiuum ad innumerabiles (vt dixim⁹) refertur personas: quippe quum ad omnia tertie persone pronomina: ⁊ ad omnia noīa: ⁊ participia potest referri: vt suus illius: suus istius: ⁊ ipsius: huius eius: suus Vergilij versus: sua dicentis diligentia. Prime autē persone possessiua: ⁊ secunde nō egent per se plata adiūctione alicuius genitiui: quū vim genitiui finiti in se habeant: qūo nec suus eget gtō sui primitiui: quē in se possidet: sed extrinsecus alteri⁹ vocis ꝓpter multitudinē tertiarū personaꝝ. Preter rem fuerit hic notare: qō ait multas: atq; adeo innumerabiles psonas tertias: quū tm̄ vna sit: sed huius persone innumerabiles voces. Primū aliud est suus illius fili⁹ ⁊c. Aliud suus est Homeri: vel Homero mos ⁊ suus cuiq; mos: ⁊ apud Catullū Suus cuiq; innatus est error: qm̄ hic accipit suus ꝓ proprius: illic minime. Deinde nulla est reciprocatio: q̄ hic est: quippe intercedēte verbo inter suus: et gtm̄ dtm̄ ve/sic: Homeri: vel Homero est mos suus: siue mos suus est: Homero cuiq; est mos suus: siue mos su⁹ est cuiq;. Cuiq; est innat⁹ su⁹ error siue su⁹ error est innatus cuiq;. Phebo sunt semper Lauri sua muneraapud me: siue Lauri sua munera sunt semp; Phebo apud me: de quo gñe construēdi posteri⁹ q̄d sentiā: apparebit. Hā illud exēplū. India mittit ebur molles sua thura sabei: inutile exēplū est: in quo nō accipit sua pro propria: sed quō quū dicim⁹ mittūt suos legatos: suos milites: suas naues: sua agmina: quo etiā modo accipit in Terentiano exēplo. Suo sibi hunc gladio iugulo: qō sibi nulla nisi festiuitatis cuiusdā gratia additū est suus: nec ita coheret cū hoc ablto datiu⁹ sui primitiui: vt fit in illis genitiuis: su⁹ illi⁹ Aristotelis Platonisve: nullo pacto separabilibus. Nā si separes: iā alterum genus loquēdi erit: de quo non loquit Prisc. hoc loco: suusq; significabit id qō proprius. Separes autē interiecto verbo: ad hūc modū. Suus est illius mos: sua est illius natura: suus est Aristo. modus: suū Platonis genus: suus est Verg. versus: sua est discētis diligētia: sua docētis. Et sine verbo substātiuo: suus tenet dolor patrē: suus matrē. Hec pcul ab hoc abest Vergi. illud. Fessosq; sopor suus occupat art⁹. Quapropter nō eadē est: (vt Prisc. placet) ratio dicendi: suus est Homeri vel Homero mos: vsitatissimū loquēdi gen⁹: et suus Ciceronis filius: heres est patris institutus. Qō dici ratio vetat. Nā qō ait: ad discretionē illius q̄ secundū legē nō est suus. i. sub potestate patris legitimi non est. Nulla ratio est: nisi et doceat sic locutos esse: vel legumlatores: vel principes: senatūve: aut populū: vel pretores: vel iurisconsultos: qui etiā diffinitū reliquerunt qui sui dicantur vel heredes: vel serui: nunq; hoc pnomē genitiuis eiusdē modi copulantes: ⁊ (vt rationē quoq; addā) suus heres ad eū cuius quis heres est/refert: sicut suus seru⁹ ad eū cuius q̄s est seru⁹: vt si dicā: nemo pōt suū instituere heredē seruum suū: ⁊ sua tutela ad illū refert: cui⁹ tutela est: nec aliter dicit suus ad discretionē alteri⁹: q̄ meus: tuus: alien⁹. Quū ergo nil agat suus si apponat ad Cice. filius: palā est redundare: nō aliter q̄ in altero exēplo. Egeo ingenij sui Cice. Benedico ingenio suo Ciceronis: vt suus redūdare nō aliter q̄ in altero exēplo diffitet Prisc. Sed ꝓ redundātia dixit abundātia. Sane abundātia aliq̄d interdū cause habet: redundātia nihil. Nā quo dictionē non dico absurdā: sed otiosam ac similē mēbro: qō integro corpori (veluti sext⁹ in manu digitus) adnascit. Quā ipse quoq; q̄ ait tacite reformidat: longe post (quū de vctis pnominū agit) inquiēs. Itaq; q̄uis ad ipsam rerum naturā recte videatur posse dici: o sue fili Euādri: ⁊ o sua vxor Euādri: vt si dicā Euandrie fili: ⁊ Euandria vxor: quum in hoc due tertie intelligātur persone possessoris et possessionis: vsus tamen deficit. Cur vsus Prisciane deficit? Nempe quia deficit ratio: atq; ipsa rerū natura: qm̄ sue et redūdat: et reciprocationē (qō ipsi⁹ ꝓprīū est) perdit. At tu vis addi etiā ꝓprīū: nec tñ tunc redūdare siue abūdare suū: sed indubitabilē significare discretionē. Haꝝ rerū (quū tecum ratio nō faceret) si nulla vsptā reperiebas exēpla: tradere p̄cepta nō debuisti: si reperiebas ⁊ illa debebas pferre: qō fecisses (opinor) si reperisses.

Authoris ꝓba.

Redundantia.

Abūdātia.

Prisciani vsus vallata.

¶ Epitome capitis. ccccxciij.

¶ Suus autem probari potest: non carere vo

Lapsus prisciani.

catiuo: licet in vsu non sit quum vocandi casui decenter cohereat: vt defendite Cesarem o ciues sui.

¶ Suus non caret vctō. Cap. cccexciij.

Su⁹ vocatiuum habet.

QUod si vsus: z vitāde redundātie et conseruande reciprocationis causa respuit talē vocatiuū: o sue fili Euādri: quid faciet neutra obstāte istaꝝ causaꝝ? Profecto vocatiuum oportet admittat. Quū natura (Prisciano quoqꝫ testāte) nō refragetur. Ut quo pacto reperiemus necredundantē: et reciprocū vocatiuū? Id vero iā superius ostendimus. Si enim illic. Benedicite dño angeli sui: id angeli vocatiui est casui: perinde ac si diceret: o angeli sui: et quale esset / defendite: adiuuate: ptegite Cesarē vita periclitātem o amici sui: o milites sui: o ciues sui: quidni vocatiuū suus habere dicendum est? q si nulla huiusceniodi reperiantur exempla: nec mirum: q raro sit opus hoc sermone z ratio tam valida est: vt ipsa possimus esse contenti.

¶ Epitome capitis. cccexciiij.

¶ Non p solū nominatiuū: sed etiā per alios casus loquimur / quando ad suum possessorē possessio transitionē facit et non ad alium: vt Ciceronis suum filium piget.

¶ Nō tantum per ntīm quale est: videt ill suusum filius: licere loqui: sed etiā per alios casus. Cap. cccexciiij.

Sicut in ea questiōe: que reliqua est er Prisciani verbis: sic paulo āte dicentis. Est tamen aliqua differētia in possessiuo tertie persone: cui⁹ nominatiuo tūc vtunt quādo ad suū possessorē possessio transitionē facit: et nō ad alū: vt indiget illius: vel Ciceronis suus filius: prestat illi: vel Ciceroni filius suus: videt illū: vel Ciceronē suus filius. Bene meretur de illo: z de Cicerone suus filius. Similiter passiua: que a possessore solo fiunt: nominatiuum possessionis exigūt: vt amatur ab illo: vel a Cicerone suus filius. Necnō tāntō: cū aliis casibus possessiui licet vti quū possessorē ostendimus extrinsecus facientē trāsitionē ad aliquā aliā personā pro sua possessione: vt rogat me ille: vt suus legat apud me filius: z vt suus docea tur a me filius: z vt sui miserear filij: et vt suo donē filio: z vt suū sequar filiū: z vt suo potiar filio. Hā cur ad ntīm coarctat hāc regulā? An non hoc per accusattiuū eiusdem generis est? Piget Ciceronis suū filiū. Rumor est Cesari insidiari familiares suos. Constat suum esse Homeri morem. Fugere Pompeium sua interest: fratris tam pigere incipit vxorem suā. Nam per accusatiuū latinius dici: cū per nominatiuū sic: fratris tam incipit vxor sua pigere: alibi docuim⁹. Cui simile est illud Quintilia. in milite Mariano. Hec si sit vite cupidissimus. penitere eū sui facti potest. Quinti.

¶ Epitome capitis. ccccxcv.

¶ Quotiens propriū nomen: pronomen: aut aliud ad quod fiat reciprocatio: preponit cū verbo suo: z sequit aliud suppositū cū verbo: licet illi suppositō addere suus ppter reciprocationē in priorē sermonē: aut aliud pnomē: z eius: illius: ipsius: propter scōm. Quādo autē vnus tantū casus sine verbo precedit: si ad ipsum fieri potest reciprocatio: nō habet locū aliud pnomē. Exēplū prioris: vt ille aut Joānes aut seru⁹ tuus rogat te: vt suus aut vt ei⁹ apud te legat filius. Exemplū secūdi: vt Pythagorā venerabant discipuli sui: nō discipuli eius. Itē qñ per ablatīm in designatione sequele positū loquimur: indifferēter vtimur reciproco propter priorē partē: et non reciproco propter posteriorē: que in suppositū: seu verbum resolui potest: vt beatus est ille tot se: vel tot eum amantibus.

¶ Quedā reliquie preceptorū: qñ indifferēter: qñ differēter vtamur his pnoib⁹. Cap. ccccxcv.

De vsu indifferēti preceptum.

Arū porro duaꝝ Prisciani regularū quas nūc ad literā subieci: in posteriore ꝛ p suus vti eius sue ipsius i. gtō: vt rogat me ille: vt eius legat apud me fili⁹: z vt ipsi⁹ doceat a me filius. In priore nō itē: qō superi⁹ quoqꝫ significauim⁹. Eteñ (vt diuersa pmā claritatis gratia exēpla) nō ausim dicere. Pythagorāvenerabant discipuli eius: sed sui: nec quemqꝫ decet ipsi⁹ defensio: sed sua: sine sui: vt apud Vale. Martialē. Et sua riserunt secula Meonidē. Hā id qō in principio negaui sub specie trāsitionis cadere: sua quēqꝫ delectant: sua cuiusqꝫ sunt: suū cuiqꝫ reddat: tā admonuim⁹ nō posse mutare pnomē: q: tūc substātiuū est. Illud autē ancipitis vsus est (qō in posterū cōsulto reseruau) quoties per ablatiuū loquimur absolutū. Ut beat⁹ est ille tot se: vel tot eū amantib⁹. Potest tā secure viuere / tāta sibi / vel ei accedēte hereditate. Quo in genere nōnunqꝫ vsu venit: vt per se / nō p eū / vel ipsum vtiqꝫ loquē dū sit. Valeri⁹. Martialis.

¶ Epitome capitis. ccccxcvj.

¶ Quādo aūt ablatiui illi absoluti cum reciproco precedūt: nō habet aliud pnomē locū: vnde nō dicā. Tradito ei: sed tradito sibi puero: dicēdi peritus ingeniū eius in primis / naturāqꝫ perspiciat. Sed qñ in oratione simplici habēte obliquum ad quē fiat reciprocatio ponit reciprocū suus: z si ipsam orationē grāmatice cōstruere volumus: resoluemus suus in is: ille ipse / et obliquū in eū casum quē exigit dictio / cui adherebat reciprocū: vt illud Sene. Sepe in magistrū scelera redierūt sua: resolui sic: scelera magistri sepe redierunt in ipsum: aut in eū: aut illū. Quando tñ suus est substātiuū: nō facile resolui: vt hic: suū cuiqꝫ solua: nisi dicamus sic. Qō cuiqꝫ est / id ei soluatur. Preterea qñ suus idē est qō proprius: difficillima est resolutio: vt suus est Homeri mos: sunt z sua dona parentū sunt hic etiā sua premia laudi / quaꝝ orationū resolutionē per circūlitionē terti⁹ ponit q̄dē: sed nō approbat. Seneca

¶ Quēadmodū in construendo resoluātur sui / suusqꝫ in is: ille: ipse. Cap. ccccxcvj.

Mñ recl procotiñ vtendũ.

ET (qu od mireris) ab ipso se incipiendũ: vt apud Quin. institutionum. j. Tradito sibi puero docẽdi peritus ingentũ eĩ⁹ imprimis naturãq; perspiciat. Non eñ direrim tradito ei puero: sibi in ei mutato: aut ei⁹: ꝛ puero permutatis: sic. Docẽdi perit⁹ imprimis ingentũ pueri / naturamq; perspiciat tradito sibi eo. Sed magis hoc in su⁹ permittit / q̃z in is: ob id q⁹ seq̃ vult illud in cõstructione. Ideoq; illud resolut in quodlibet triũ (de qb⁹ disseruim⁹) pnominũ: is: ipse: ille: tanq̃ affinitatis quodã / aut consanguinitatis gradu ppinquoꝝ: vt apud Seneca Sene. Sepe in magistrũ scelera redierũt sua: qõ ita construendũ erit resoluendumq;. Scelera magistri sepe redierunt in eum / siue in ipsum siue in illũ. Nonnunq̃s resolui nõ potest: non modo qñ est substantiuũ: vt suũ cuiq; soluat: sua cutusq; sunt: nisi lõga / ꝛ perinde dura circunitione vtamur: quod cutusq; est: ei soluatur: que cutusq; sunt / ipsius sunt: sed etiam quando accipit pro proprius. Ut su⁹ est Homeri mos sunt ꝛ sua dona parẽti: sunt hic etiã sua pmia laudi: nisi ꝛ hic circũitione vtamur: vt mos Homeri est ei⁹: dona parẽtis sunt ipi: premia laudis sunt illi: qõ mihi pbat. Est aũt ꝛ alterũ per hec ipsa tria pronoia resoluttõis ✠ Resolutionis alterꝝ genus per hec tria pnoia. gen⁹: vt si dicas. Sepe in magistrũ scelera redierũt ipsi⁹: vel ei⁹ vel illi⁹. Quale est illud superi⁹ ex Quint. Quomodo ꝛ ipm: ꝛ Vergilius scripsisse manus eorum docẽt. Resoluamus eñ: sepe scelera magistri rediere in ipsum: vel in eũ: vel in illũ. Itẽ qũo man⁹ ꝛ ipsi⁹: ꝛ Verg. docẽt eos scripsisse: sz hoc trãseo: ꝛc. nõ tã natiua materie / q̃s adoptiua. Nã gratius facere scriptorẽ existimo: qui nonnihil: q̃s qui nihil ommittit: ne saltem plus magnitudini volumi nis: q̃s vtilitati legẽtium studuisse videatur.

¶ De reciprocatione sui ꝛ su⁹ nõ contẽnendus epilogus: in precepta digestus.

¶ Preceptũ primũ. Nõ vtemur more Grecorum: indifferẽter reciprocis: et nõ reciprocis: nõ eñ habem⁹ (vt illi) ea cõmunia: verũ diligentius ea distinguemus: in qua re si vel magnos authores dormitasse cõperimus: nõ timitabimur: sed nõ prius dormitasse censebimus: q̃s cõpertũ habeam⁹: quo fiat relatione nõ illi: sed nostra erret cẽsura. Ceterum: si qñ cõmuniter per reciproca: et nõ reciproca propter geminũ respectum loqui licet: non continuo id vbiq; factitabim⁹: sed vbi id fieri permittatur: accuratius annotabimus.

¶ Preceptũ secundũ. Bona aũt censebit reciprocatio: qñ pronomẽ reciprocũ ad suppositum principale referẽ: qõ fit: qñ loco reciproci poni põt in vero sensu ipsemet: aut ipse idem cũ dicto suppositio. Verbi gratia in illo Terẽtiano. Quare tussit si (se amas) hera: tam vt ad sese ventas: videre te ait cupere: se principale suppositũ: hoc est prioris verbi est hera: ad qõ fit reciprocatio: nã in vero sensu sic dicere possum: si amas se. i. semetipsam herã: aut ipsam eandẽ herã: qõ fit qñ barbari sic loquunt. Pe

Locutio barbara

trus nescit / an Joãnes veniat: dixit tñ sibi ꝛ filio suo: q⁹ principale suppositũ est Petrus: ad qõ neq; sibi neq; suo pertinet: q⁹ nõ licet dicere sibimetipsi, Petro: sed sibi vel Joãni: vnde dicendum erat ipsi / aut ei / aut illi: ꝛ filio eius / aut illius aut ipsius: q⁹ nõ resolui suo. i. ipsi⁹ eiusdẽ Petri: sed Joãnis. Nõ tñ (licet pro experimento id signi damus) belle loquaris sic: dixit sibimetipsi Joãnes: q⁹ pronoia: vt Seruius docet: ponit volũt pro nobis: nõ cũ nominibus. Nihil aũt est facilius: q̃z obseruare reciprocationẽ: vbi indifferenter loqui non licet: at vbi lz: nihil est periculi. Bona est ergo reciprocatio in his. Quisq; sui memor est. Sibi quisq; indulget: se quisq; fouet. A se quisq; fouet. Homo sui ꝛ suoꝝ aut liberoꝝ suorũ immemor: belua deterior est. Vir sibi / ꝛ vxori sue nõ prospicies: frugi nõ est. Mulier se ꝛ domũ suã non colẽs: accidiosa est. Qui a se ꝛ a suis nõ colit: contẽptibilis est. Cõtra inepte sunt locutiones: si nõ reciproca in his posueris: vt quisq; est ei⁹: aut ipsi⁹ memor: nisi addat sui: vel suiipsi⁹. Quisq; diligit seipsum: et liberos ei⁹: si de eodẽ loquamur. Itẽ qñ in nõ reciprocis vtimur reciprocis: vt ego dixi fratri meo ꝛ pugi sue. Nihil frater faciet: q⁹ nõ dixi sibi. Bene tñ dicat: q⁹ sibi nõ dixi. Ceterũ vt specialib⁹ regulis rẽ apertiorẽ factã: collegi has.

¶ Preceptũ tertiũ. Ubi principale suppositũ est quisq;: aut vnusquisq; fere locũ habet reciprocatio: si tũ superior seruetur regula. Verbi gratia: aptus est sermo. Quisq; sui memor sibi fauet: se amat: a se colitur / suoꝝ immemor esse nõ põt / suis inuidere nequit: nõ põt quin suos diligat: a suis honorat: suoꝝ liberorũ miseret: suis liberis consulit: liberos suos fouet: a suis liberis venerat. Cõtra ineptos. Joannem nemo diligit: quũ tñ vnusquisq; liberos suos diligat: si de liberis / Joãnis loquimur. Nã dicendũ est: liberos eius: aut ipsius. Nec̃q opus est: vt quisq; sit nobiatiui casus. Nã apta est locutio. Sua cutusq; interest. Sui cuiq; colendi sunt. Trahit sua quẽq; voluptas. Sui ab vnoquoq; colendi sunt. Et in primitiuo. Sui quẽq; miseresci. Sibi quẽq; fauere decet se amare: a se coli. Et in dtõ. Sui misereri cuiq; licet: sibi fauere: se amare: a se amari ꝛc. Repetẽda est hic regula. c. clxj. i li. iij. habita.

¶ Preceptũ quartũ. Quoties suus ponitur pro proprio: ac debito: aut substantiuũ est: fere locuꝝ habet: nec eo abuti facile possumus. Recte enim dicimus: dicam loco suo: tempore suo: suis bonis. Res gesta est a suis magistratibus. Joannes amat suos: nemini imperfit sua. Hoc autẽ discriminis habẽt pronoia possessiua substãtiuata in masculino ꝛ in neutro genere: q⁹ in masculino significant consanguineos: affines: propinquos: familiares: notos: et amicos: in neutro res aut (vt dicunt) bona seu fortunas.

✠ Pro nomina possessiua substantiuata in masculino ꝛ in neutro gñe q̃d habeant discrimi nis.

¶ Preceptum quintum. Quoties gemina est locutio: ita vt bina complectatur suppositia: licet ad prius dare reciprocũ: aut ad poste

rius nō reciprocū:in qua re animaduersione opus est:atq; authorū inspectione. Verbi gratia:recte dicas. Ille repetit qō suum est: ꝛ qō ipsius est. Quisq; vult:qō sibi aut qō ei expedit:q; si respicio ad suppositū prioris verbi:dicam suū:ꝛ sibi:si ad posterioris:ipsius ꝛ ei:aut ipsi:sic:id quod est ipsius:id quod expedit ei: aut iuuenis non petit:vt illū miserū putetis: aut vt se miserū putetis:ſz dicam⁹ specialius.

¶ Preceptū sextum. Quoties autez sic ante prepositionē interponit genitiuus: datiuus: aut ablatiuus:licet reciprocū: ꝛ nō reciprocū subdere. Quoties nominatiuus: ꝛ accusatiuus habent vim suppositalē:vendicat sibi locum se reciprocū. Vt grammaticorū inter se aut inter ipsos:grammaticis inter se aut inter ipsos:sed grammatici inter se disputāt. Scio grammaticos inter se dissentire: exēpla sunt latius posita Cap̄.viij.huius opusculi.

¶ Preceptum septimū. Quādo vero singula sunt verba: sed duplex respectus: alter ad suppositū: alter ad obliquū⁹: si pronomē suppositum respicit:erit reciprocū:sin obliquum: potius: non reciprocū:reperitur tñ ꝛ reciprocum. Exemplum prioris: vt tuetur nos deus propter clementiā suam:nō eius. Exemplum superioris:vt cepi columbam in nido eius:et etiam suo:cepi lupā in antro suo et eius:amamus deum propter bonitatem suam:et eius.

¶ Preceptū octauum. Si tñ obliquo addat verbū: aut adiectiuū ad qō fieri reciprocatio debeat:erit ei locus. Vt inueni leonē iratū ob amissam predā suā. Vidi hoiem ambulātem per domū suā:non per domū eius:q; illuc gemina est in virtute oratio:idē em̄ est iratum:ꝛ quo irascebat:et ambulantē: ac qui ambulabat:vt ergo non dicam ambulabat:q̄ per domum eius:sed suam:ita non dicam ambulantem per domum eius nisi de alterius domo loquor:q̄z ipsius ambulantis.

¶ Preceptū nonū. Quoties autē interuenit inter obliquos coniunctio:nō est reciproco locus. Vnde nō dicam Cepi leonem / ꝛ catulos suos:sed ꝛ catulos eius. Adde huic regulas capitis.xliij.ꝛ.xv.huius opusculi.

Declaratio perorationis

¶ Preceptū decimū. In construendo autē:si nequit apta fieri resolutio: preponemus etiā obliqui casus antecedens. Vt quemq; sua voluptas trahit / nō sua voluptas trahit quēq;: non potest enim relatiuum sine antecedente intelligi:sed hec regula quantum ad elegantiam parui: aut nullius est momenti. Ceterū (ne prolixitate displiceam) verbum non amplius addam:preterq̄z pauca que ad sequentis perorationis declarationem faciant. In cuius initio vtitur ea clausula: qua ceteros authores vti solitos:predocuit:hec habui ꝛc. Cuius questionis tantum abest ꝛc. Huius quoq; dictionis prius edocuit elegantiam: potest autē sic resolui. Cuius questionis non solum non timeā:ne quis tenuitatem:facilitatemq; insectetur:verumetiam verear: ne magnitudine potius ac difficultate deterreatur: sed elegantior est: et significantior loquendi modus per tñ abest:q̄z per non solū. Graphice aūt vtitur antithetis. Nam magnitudo tenuitati: ꝛ difficultas facilitati cōtraponitur: et quidē: id est ꝛ certe:non quauis difficultate:sed Labyrinthea:id est qualis erat euadendum Labyrinthi. Addit Cretensis: q illius exeundi difficultas summis authoribus comprobata est. Fuit autē Labyrinthus protentosissimum humani ingenij opus a Dedalo Atheniēsi fabro ingeniosissimo fabricatum. Is namq; quum ab Areopagitis expulsus esset:in Cretam aufugit:vbi primo vaccam ligneam dicit Pasiphae extruxisse: in qua illa partim minotaurū concepit monstrum biforme. (Nam partim homo ex semine Minois:ꝛ partim Taurus: ex tauro fingitur fuisse) quo nato Dedalus deinde Labyrinthū extruxit: ꝛ edificium admirabile itinerū ambages: occursus:ꝛ recursus inexplicabiles continens ꝛ crebris foribus ad fallendos exitus: redeundumq; in errores eosdem patens. Quatuor autem Labyrinthi fuisse precipui memorant. Primus in Egypto: vnde Dedalus exēplar sumpsit:sed centesimam tātum portionē imitatus:fuitq; quem fecit: secūdus. Tertius in Lemno. Quartus in Italia fuit: quē Porsena rex Hetrurie: aut sepulchri causa: aut ad pompam extruendā:locauit: erant autem omnes lapide polito fornicib⁹ tecti. Bene ergo dicit author. Nā complures fuisse memorantur. In illo aūt Cretensi inclusus Minotaurus Athenienſium quotannis septena co:pora:id est septem martū / et totidem feminarū deuorauit:que Athenienses ob cedē Androgei:seu Androgeo filij ipsius Minois mittere cogebantur: non delectu sed sorte habita: donec Theseus vir fortissimus regiſq; filius sorte missus:ab Ariadna filia Minois ꝛ Pasiphaes adamatus: et clam sponsus effectus: eius auxilio fretus / filum glomeratum in primis foribus affixit:a quo Minotauro peremptо ad exitū ductus euasit. Amphiteatrū aūt dicit edificiū circunquaq; ad spectaculū patens. Nā amphi dicit dubiū:ꝛ an circū: theatrum spectaculū a theoro: quod est inspecto. Quale summi pontificis palatium. Bonam eius laudandi occasionē nactus: ad eius laudes ingredit. Casam:id est tugurū a cadendo dictam. Cum regia scilicet domo:tophū: id est lapillum scabrum. Sed finem facio:cetera enim manifestaria sunt.

quatuor precipui Labyrinthi

Amphiteatrum

Casa:

¶ Peroratio / atq; operis conclusio.

Hec habui Joannes de pronominū sui:ꝛ suus reciprocatiōe q̄ dicerem. Cuius questionis tantum abest vt timeam ne quis tenuitatē facilitatemq; insectet:vt verear ne magnitudine potius:ac difficultate deterreatur:ꝛ quidē (sicut initio dixi) Labyrinthea. Etem̄ me quoq; iuuat ad eius finem:velut ad exitū Labyrinthi peruenisse illius Cretensis (Nā cōplures fuisse memorantur) quē Vergi. idem alibi narrat.

parietibus tertũ cecis iter: ancipitẽq;. Mille viſs habuiſſe dolũ qui ſigna ſequẽdi. Frangeret indeprẽſus ⁊ irremeabilis error. ¶ Uerum non eſt cur ego tam verear iſtã legentiũ (ſi qui modo hũc libellũ legẽt) deſperationẽ. Nãq; oẽm que antea erat difficultatẽ: vt illi⁹ demerẽ: ipſe ſuſcepi vniuerſaſq; fere ſcrutat⁹ cece domus ambages: de Labyrintho vt amphyteatrũ facerẽ elaborauit: quale in media vrbe viſitur a Veſpaſiano extructũ: aut quale Puteolanũ / Cãpanũve aut Veronenſe. (Nã eiuſdẽ exẽpla ſunt plurima) mille vias illud quidẽ habẽs ſed ſine cecitate / ſine dolo / ſine errore aut (quo magis e vicinio ſimilitudinẽ ſumã) quale ſummi põtificis palatiũ qõ priorime Nicolaus Quintus ex cõfuſo ⁊ Labyrintheos anfractus habẽte anguſtiſſimũ reddidit: non tñ aboletis eox titulis qui illud edificauerãt exornarantq; ſed reparatis atq; magnificẽtius reſtitutis vt nõ immerito veteres ſummi põtifices (ſi quis illis hax rerũ ſenſus eſt) plus huic quãtũ ad edificationẽ pertinet cq; ſibijpſis debere fateãtur a quo edificante plus ornamenti acceperunt. Factũ haud dubie omniũ palatiorũ magnificẽtia preclari⁹: Cui nonnihil iſtorũ fortaſſe conferri poterit qui Puſcox authorũ (cq;tũ in nobis eſt) reſtituimus reparauimuſq; dignitatẽ. Sed quid demens ego: qui meum cum illo opere coner vlla ratione cõparare: caſum cũ regia: tophũ cũ marmore: es cũ auro: literulas cũ excellente ỹtute ac ſingulari ſapiẽtia. Preſertim quũ opuſculum hoc nõ auſim edere: niſi prius ab eo cõprobatũ: optimo literarũ cenſore: nõ ſolum literarũ preſide ac principe. Eſt em̃ illevt ſemper antea doctrinarũ oim cultor cenſorq; ita nunc nõ mõ Romani põtificat⁹ ac Romani imperij verũetiã Romani eloquij moderator ⁊ princeps. Que tria cuinã poſt hoies natos adfuiſſe dicemus: i. ad duo prioza hoc tertiũ acceſſiſſe. In primis curã gerẽdi vt quum oĩs doctrina tũ vero lingua Romana (que vſitatius latina dicitur) cũctax doctrinax ſeminariũ coleret et creſceret res profecto (ſi vere eſtimemus) maioris laudis cq; cetera. Siquidẽ illa ad nos aliox iudicio ⁊ interdum inuitos deferũtur. Hoc nõ niſi iudicio noſtro ſtudioq; cõtingit. Illa nonnunq; parũ recte adminiſtrant. Hoc non video quẽadmodũ non recte queat adminiſtrari. Illa hui⁹ operam atq; opẽ deſyderãt hoc etiã vt illa nõ adſint per ſe poteſt eſſe contẽtũ. Itaq; ego Nicolaũ quintũ tũ propter alia ſummũ hoiem iudico: tũ vero propter id qõ non tantũ cultor eſt ſapiẽtie ſed plurimos etiã cultores efficit haud inturia comparandũ cenſeo choro muſarũ (ſi quevnq; muſe extiterũt) que ⁊ ſapere ipſe omnia ⁊ nobis ad capeſſendã omnem ſapientiã authores eſſe creduntur. Ab hoc igitur Joãnes: cuius tu intimus es (vt ad nos reuertar) oraculũ poſces nunquid hic liber tibi dedicatus editione ſit dignus?

¶ Finis.

Laus nicolai quinti.

Chorus muſarux Nicolaj ꝓferẽdj.

¶ Calphurnij Antonio Paſqualino de ſancto Germano Campanie. S. D.

Reſtituit quõdam patrie vexilla Camillus
Et raptas Gallis ſolus ademit opes.
Retulit eloquium noſtro Laurentius euo.
Et Capitoline contulit arcis opem.
Barbara cũcta iacẽt ſunt hoc ⁊ vindice pulſi
Quicunq; a Gothis ſigna relicta colunt.
Quo tibi debebit ſemper ſtudioſa iuuentus.
Campani Antoni gloria magna ſoli.
Namq; tua impenſa totũ vulgatur in orbem.
Vallenſis: motus cq; fuit ante magis.

¶ Diſtichon Aſcenſianũ de lucubratiuncula ſua.

Hac quoq; (ſi qua pijs fiducia rebus opella)
Lectorem potui demeruiſſe rudem.

¶ Sequunt annotationes in Raudẽſem.

¶ In Antoniũ Rauden.

Laurẽtij Vallẽſis opuſculũ aureũ: quo et errores caſtigantur: ⁊ litere bone docent. Ad Joannẽ Lucinã Alphõſi regis ſecretarium.

Intellexi Joãnes: cũ alias nonnunq;: tũ vero impreſentiarum accidere ſolere: vt quedam agamus inopinati: vt que voluim⁹ noluimus: queq; rata habuim⁹ (vt inquit Teren.) irrita: vt que facta ſunt infecta cupiamus. Quẽ eñ caſum exiſtimaſſem ita fere poſſe: vt in amicũ: in familiarẽ: in eum quẽ libris ornaſſem: ſcribere: aut cogerer deberẽ: aut vellẽ? Etenim (vt alia neceſſitudinis ſigna pretereã) inter me ⁊ Antoniũ Raudẽſem: quid magis oſtendi potuit cq; q in libris de vero bono partes ei (vt ſic dicam) cenſorias tribui: defenſionemq; religionis? vt non plus in libris de repub. tribuerit: aut Scipio Cic. aut Socrati Plato. Eũ nũc qbuſdã in locis operis ſuis cogor refellere: et carpere: quẽ laudaui. Poſtea dicã cur debeã velimq;. Teſtor mi Joannes: mutuam noſtri charitatẽ ⁊ ipſi⁹ amicitie ſanctiſſimũ numen: me tibi rẽ geſtã enarrare cãdidã: atq; ſimpliciter: nullo admixto mẽdacio: qõ cũ per ſe obſcenũ eſt: tũ vero quoties nõ ſui defendendi: ſed alterius accuſandi: calũniandiq; gratia adhibeẽ. Cũ eſſemus nuper Baroli. Raudẽſianus codex. Mediolano miſſus: regi donodatus eſt: quẽ Joãnes alzina: quaſi alter hoc ſeculo Mecenas: cũ tranſcribendũ curaret: mecũ egit (erã em̃ tunc eius cõtubernalis) vt ſi qua in parte diſſentirẽ: ab illo opere ſubnotarẽ. Cui ego: ſi quid diſſentirẽ: id me in opere de elegãtia tradidiſſe reſpõdi: preterea nolle cõmittere: vt dũ amico amorẽ gerã: amicũ alterũ ledã: tum ille. Non vacat mihi: inquit: nec per tot occupationes licet multa euolue re: ⁊ tuũ cũ iſto opere cõferre. Ab hoc multa hic ſunt: q̃ in illis fortaſſe: vt minuta tu quidẽ ſed tñ multis vtilia omiſiſti: preſertim Joãni meo filio vnico: cui hãc rẽ nõ minus: cq; mihi

¶ Quid mouerit Vallam vt i Raudenſem hic ſcriberet

prospicio adolescēti: vt ex epistolis suis iudicare potuisti: studioso: acuto: dignoq; qui imitādis libris minime fallat. Nā qđ de amicitia legēda videris verert: neq; has annotationes alius preter filiū lege ꝛ siqñ forte quis leget: has tuas esse profecto nō diuinabit: vtpote nullius noie scriptas. Hec ille cum dicere t: magis hominis me mouebat authoritas q̄ rō: magisq; iubert videbar: q̄ rogari. Trāscurri itaq; opus pauculis admodū dieb⁹ annotās pene inuitus: si quid forte reperiebam. Cū autē ad vocabulū ois peruenissem: meq; illic et si nō nominatim: tñ aperte reprehendi animaduertissem: nō exiguā sane bilē vel criminis: vel accusatoris indignitate contraxi: intellexiq; fame mee: que a falsis amicis in discrimē adduceret esse succurrēdū. Neq; id ob hūc tātūmodo locū: sed ob vniuersum de latinitate ꝛ elegātia opus qđ ab isto dānatum: ꝛ ideo suum post nostrū fuisse cōpositū: aliqui nō admodū prudētes fortassis opinarentur. Qđ factū est vt nō tātū necessarie: sed etiā iuste ad hāc rē libēter descēderē: nollemq; ea re illū a me vnq; fuisse laudatū. Huc accesserūt tertio loco litere tue: que non modo / vt opus vni conderē: sed vt oībus etiā ederē / induxerūt: quodā profecto miraculo: siquidē scribēti mihi Raudēsianas annotationes: ille sunt reddite cū de gustatiōe quadā operis ipsius cūq; hoc tuo (vt sic dicā) eiogio: videtur nāq; copia multa abundare sed nō radicē attingere. Confer tēpora quibus tue litere ad me date quibusq; rex Karoli seu Fogie erat. i. quādo coder ille regi donatus est: ꝛ vna reperies atq; eadē fuisse ne dubitare deberē id aggredi: qđ tot causis aggrediēdū esse diuina volūtas (vt interpretor) demōstraret. Nam prima quidē causa vehemens ac necessaria erat: sequēs vero honestissima. Tertia autē perpensissima / et quasi celesti nutu cōmendata. Et enim cū tuo amori nihil denegare possim tū literaq; ipsaq; quas tā longinquo terraq; tractu misisti: vt dixi miraculū: ita obstupefecit pectus meū: atq; penetrauit: vt non modo facerē qđ postulabas: verūetiam ipsum tibi potissimū opus inscriberē. Facio tū fortassis imprudēter: qui antea librū inscribo / q̄ sciam / an editione: ꝛ qđ plurīs facio an te tā docto: ꝛ erudito viro sit dignus. Sed veritus sum ne qđ elegantius accidit: id huic libro accideret: eū cūm illas ad nullū scribo: sed ad te: atq; ad Joānē auriſpā cognoscēdas mitto: te absente Auriſpa publicauit: vt tā post infinita exēpla: vir ausim eas ad aliquē scribere: sed quia tu ꝛ suades / ꝛ hortaris: faciam prope diem qr inemendate sunt: vt ais: ad te emēdatissimas mittam: qui non sines: vt alter fecit / ab indoctis librarijs corrumpi: qđ Quint. intelligēs missso ad Tryphonē opere: inquit. Multum autem in tua quoq; fide / ac diligentia positū est / vt in manus hominum q̄ emendatissimi veniant: hoc curtam sapiens author diriſſet: qui tantū in aliena fide: ac diligentia repone ret: nō antea q̄ meo doctus experimēto didici. Tu tñ nō minus in me ꝛ fidelis: ꝛ diligens eris / q̄ Tryphoni illum fuit: et interim volui hoc opus anteuertere: vt tuis literis nō tā respondērē: q̄ parerē. Hac tñ testificatum a me volens: quo virtis bonis satisfaciā: qui amicitiā sancte inuiolateq; vsq; ad extremū seruandā putāt. Inter me ꝛ Raudēsem: paruā sane familiaritatē intercessisse: pauciſq; diebus cōsuetudinē fuisse: nec eam vnq; epistolis nos mutuis cōfirmasse: vt ipse ex iniuria mei magis ingratus q̄ violator amicitie esse videatur. Et ego me defendens: magis bñficij mei perdidisse rationē / q̄ amico lacessenti nō peperciſſe. Et laudē quā illic tunc tribui liberalius (vt fieri solet) benignius q; concessisse: q̄ nūc in eo notādo incōstātie crimē incurrisse.

Joānes Auriſpa grecus.

proemiū ineptuz.

Quantopere sit elegans Raudensis noster: ꝛ q̄ decuerit eū de eloquentia scribere: vel proemiū ipsum testimonio est: cuius tres tantū ex principio versus consyderemus: sic enim incipit. Puto erit operepretiū his qui eloquētie humanitatisq; studijs videnť aspirare librorū copiā / quasi nullā habēt: quos lectitare possint: vnū hoc p omnibus que sepe legant: scrutenturq;. Laurē. Sepe te legemus Raudensis: omissis alijs / si eloquentes euadere volum⁹. Nonne ingrato animo in veteres atq; impios es: qui vel clā / vel palā nos adhortaris ad negligēdos omnes aliorū authorū libros: at nō loqueris de ijs: qui librorū copiā habent: ergo tu talibus nihil scribis: ꝛ quibus nulla ad assequendā perfectā eloquentiā adiumenta desunt / ijs tuū opus non prodest sed pauperi bus tm̄: vt in te Ouidianū illud de ar. aman. aptissime cadat. Pauperibus vates ego sum q; pauper amaui. At quantū prodest pauperibus opus tuū / vnde vt per illud in summū facūdie fastigiū perueniāt: Si ita est / etiā diuites isiā viā tā expeditā ingredi mallēt: q̄ se p multiplicē lectionē fatigare: sin in fastigiū hoc modo peruenire nequeunt: nō video qđ prosis: vel diuitibus quibus obstias: si te contenti sunt ne in summū / quo cupiūt / euadāt / vel pauperibus / q̄ quo per te euasuri sunt nesciunt quibusq; et ipsis spem / atq; adeo aim eripis / aliqñ vlteri⁹ euadēdi / cū presertim nemo sit ita pauper / vt se qñq; diuite: aut certe meliori fortuna fore desperet. Quid ais: vn⁹ iste p oīb⁹ libris satis est: cur ergo multis in locis legendos alios esse vis: legiq; iubes: ac precaris. Jnūc ꝛ tacta tātopere librū tuū. Et vnū librū appellas: vt nos noie ipso circūuenias: qui verbosior est q̄ duo: ꝛ quadraginta Varronis rerū humanaq;: ac diuinaq; libri et eū de imitatione inscribis: de qua q̄so imitatiōe? Uniuscuiusq; em̄ artis est imitatio. Hoc tibi q̄dē addere in mētē nō venit. Sed tñ intelligis de imitatiōe eloquētie. Quid igit de hac ipsa re tibi credim⁹: posterius gloriāti: tu prim⁹ scribis. Et non ante Quin. de oī imitatione in vniuersum: tū de ea q̄ ad eloquentiā

Ouid. de ar. amā.

pertinet. Post quē aliquid de arte rhetorica. Hā imitatio ipsa: vt idē ait: pars artis est scribere: hoīs est artē oratoriā nescientis: q̄q̄ nihil minus: q̄ de imitatione loquit: opus hic de imitatione titulū habēs / qđ author ipse sepe legere / sepe scrutari nos iubet / vcz mysteria quedā in eo latēt / q̄ nisi scrutemur / inuenire nequeamus. Uerū qm̄ hoc postulat. Raudensis: agedū scrutemur / an recte dicat: an secus. Et anteq̄ de ceteris ordinē id agamus: horū triū versuū verba: sicut de sensibus fecit: an imitatione sint digna: videamus. Ait: qui studijs eloquētie videnť aspirare. De latinitate: z elegātia videť velle loq̄. Rau. At hoc nec elegās: nec latinū est. Si quidē dicimus aspirare rei: pro auxiliū aliqđ prebere deos. Uerg. Aspirat primo fortuna labori. Aspirare ad rē est proprie hoim: nec fere nisi cum negatione: aut interrogatione: q̄ in negationē resolui: significatq̄ ne spiratu quidē: ac flatu prorimū esse posse: nedū ore contingere: qđ cupit. Ut Cic. sepe. Ad hāc laudē aspirare nō possunt. Et in Uerrem actione prima. In eiusmodi re quisq̄ tā imprudēs reperiret: qui ad alienam causam inuitis his quoz negotiū est accedere aut aspirare audeat. Quid q̄ ait videntur aspirare nō aūt aspirāt: quasi videanť: nō sint aspirātes. Ait preterea quasi p eo: qđ est fere: de quo latius in elegātijs diximus: his etiā p ijs posuit: cū alterū sit ab hic: hec: hoc: alterū ab is ea id. Reliqua pergamus. Rauden. A: ab: abs: prepositiones sunt: a quidē cōsonantibus oībus recte preponi: sed ab rectissime liquidis. Laur. Est ne hec de imitando disciplina? Hec ne de eloquētia p̄ceptio? an potiꝰ grammatice: aut si velis elegātie: qđ tradere oratorie est? Hā vt ait Quin. Docere vim cuiusq̄ verbi si qđ minus vsitatū incidat: multū infra rhetoris officiū existimādū est. At si oratorie artis esset: nō z alij hoc preceperūt: qđ se vnū Raudēsis precipere ait. Hūc videamus: an recte preciptat: qđ certe nō facit. Hā ab nō duabꝰ solū liquidis recte preponi r: z l: sz etiā i cōsonanti. Ut Uer. Ab Ioue principiū musę. Hullā vero aliarū cōsonantiū amat. Abs: aūt: nō solū t preponi: vt abs te: sed q et forte etiā c. vt in libris de elegātia diximus. Rau. Cic. vero psepe ponit ex pro a: vel ab verbi cā: si illū imitari volueris: dices: sciā aliqđ ex Pōpeio. i. a Pōpeio. Laurē. Omisit Raudensis q: etiā dicimꝰ e Pompeio: q̄q̄ hoc simile illi est de Pōpeio vt z preterea Cicer. Audiebā adolescens de patre meo puer. i. a patre meo. Raudēsis. ablatiuo vti sepius Cicero termināto in e: q̄ in i. Laurē. Quid ais? Nōne dicitur: z a Cic. z ab alijs in illa infelici pugna potius q̄ infelice ab illo infelici bello in hoc infelici certamine: a potenti rege donatus sum. Itē ab ańcedenti: a cōsequēti: a repugnanti: hoc mallē dixisses: qm̄ ablatiuus regitur absolute: tūc frequētius vsurpari e: vt Cic. aflante fortuna flante austro: nō flāti. Uerg. pluuia impendente recedunt. Raudēsis. Inuenies tm̄ hoc vnū obseruatū ab ipso: vt semp ablt̄os cōparationis terminet in e nō in i: verbi gratia: diceret longiore via: nō via lōgiori: prospe qm̄ in e: riore fortuna: nō psperiori: vt grāmatici nō qm̄ in i. strī dicūt. Lau. an nō dicimus econtrario: sic semper a maiori: a minori: a pari est hoc argumentū. Melius igitur dixisses cōparatiua cū iūgunť generi femineo sepius postulare e. in alijs gn̄ibus sepius i: vt nūc viuimus meliore fortuna: cōmodiore valetudine sum: nam qđ ais Ciceronē dicere igni nō igne. Quid nimirum: cū ablm̄ habeat hoc nomen in i potius: q̄ in e: sicut febris: z similia. Itē p vetere amicitia dicendū esse p veteri amicitia: nō pbas qđ ponis. Hā recte dicā: in veteri tēplo: in veteri domo: de veteri vrbe. Un̄ illa vrbs dicta a qua q̄ pficiscunť: de vrbe veteri pficisci dīr: nō de vrbe vetere: z de ciuitate veteri: non de ciuitate vetere mare intrāmꝰ. Raudē. Accusare. Laurentius. perduellis: z perduellio nō idē sunt: vt ait Raudē. cū perduellis vocetur hostis: perduellio autē crimen aut lese reipu. aut lese matestatis: siue is q̄ ita lesit. Raudē. Aduena: deinde: inquilini nō permanēt: sed aduene sic: z itez: conuena. idem qđ aduena. Lau. Inq̄lini nō sunt: q̄ nō permanēt: sed qui in aliena z domo: z vrbe habitāt: aut saltē domo. Cōuene q̄ ex diuersis populis: gētibusq̄ in vna menia conuenere: simulq̄ coalescunt. Multa omitto: q̄ a me in elegantijs tractata sunt. Rau. Aduocatꝰ: deinde: z aliqui in meū patrocinīū iciderūt. i. aduocati fuerūt. Lau. nō hoc dicit Quin. sz q̄ ipse causarū illa cum fuit aduocatꝰ: scribendūq̄ est alique nō aliq̄. Hoc est aliq̄ cause: nō aliqui aduocati. Rauden. Adulter: deinde pellex. i. adultera. Lauren. pellex est femina: q̄ corpus miscet cū viro alterius: nō aūt meretrix / vt in elegātijs dixi: improprie aūt: ac preter naturā de puero dicitur cōcubino illiꝰ: qui vxorē habet: vt Cic. in Sallu. Oīm cubiculoz pellex: z idem postea adulter: id est puer ledebas alienas vxores pripiens eis maritos: vt postea lesisti maritos pripiens eis vxores. Rauden. Affinis. Laurent. Necessarij nō affines tantum sunt: sed etiam amici: z quibus vti familiariter solemus: vt Cice. ait sibi cum equitibus romanis necessitudinem esse. Tribulis aūt nō est: vt Raudensi placet affinis: sed ex eadē tribu: vt rome erant quinq̄ et triginta tribꝰ: apud Hebreos autem duodecim tredecim ve: et in ciuitate Aquileia. xxix. Rauden. alacer. Lau ren. non debet letum scribi gemino t: vt Raudensis ait: sed letum / nam diphthōgo distinguetur a letum: quod mortē significat Rauden. Alapa. Laurent. Non recte hec duo nomina distinguit alapam: et colaphum. Cū illud latinum hoc grecū sit. Ideoq̄ per ph scribendū. Nā sola greca: z quedā hebrea sic scribūtur. Rau. ala z pinna quasi idē sunt. Lau. aut penna scribendū est: aut errat noster. author. Pinna enim acutum significat: vt ait Quint. Unde pinnaculum tēpli: z pinne mu-

Ablatiui cōparatiuoꝝ qñ in e.

Inq̄lini Cōuene

Necessarij.

Letum.

Alapa. colaphꝰ.

Quare p phscripbenda.

Pinna.

Alicubi

Aspiro rei aspiro ad rē.

Cicer. in Uerrem Quasi.

A: ab: abs.

Officiū grāmatici.

Ab. Abs.

E de vel er.

Quo. Aliquo. Alicubi Alicũde Necũde. Necubi. Nullibi.

rorum. Rauden. Alicubi. Lauren. Male exponit quoq; pro alicubi: cũ quoq; sit aliquo. i. ad aliquã partẽ: locũve. Alicubi vero / in alio quo loco. Itẽ male aliquo pro alicubi eadem ratione. Itẽ male alicũde pro alicubi: ⁊ necũde pro / ne alicubi / cũ illud sit ex aliquo loco: hoc aũt: ne ex aliquo loco. Item male necubi p nullibi. cũ exponi debeat: p ne alicubi. i. vt nõ in aliquo loco. Quo i aduerbio vt hic precipiendo labit: ita quidã in vtẽdo: quoꝝ noia a me hoc loco pferri malignũ fortasse videat: studiosi tñ inuentãt: qđ dico rõne. Nullibi aũt an recte dicat Raudẽ. viderit. Raudẽsis. aliqualiter. Laurẽ. non dilerte exponit author nõnihil pro aliqualiter: cũ deberet exponere: pro aliquãtulũ: aliud em̃ est quãtũ: aliud quale sed nec latine dr aliqualiter vel aliqualis: sed rustice: ⁊ barbare. Raudẽ. Aliquo. Laurẽ

Aliquid Quidã. Non aliquis.

tius. miror interdũ huius authoris ingentiũ: q̃ nesciat differentiã inter aliquid: ⁊ aliquod: itẽq; inter hoc vocabulũ: et quiddã / ac quoddã. nã aliq̃d substantiuũ est: vt aliq̃d mirabile: aliq̃d boni: nõ aũt aliqđ mirabile: aliqđ boni: rursus aliqđ tẽplũ: aliqđ edificiũ: nõ aliq̃d tẽplũ: aliq̃d edificiũ: q̃ppe adiectiuũ est. Itẽ quiddã pulchre: quiddã boni: nõ quoddã: rursus quoddã tẽplũ quoddã volumẽ: nõ quiddam cũ illic sit substantiuũ hic adiectiuũ / preterea hec duo siue pronoia: vt Donatus vult: siue noia / vt Pris. sic differũt: vt illud superi⁹ significet rẽ incertã: posteri⁹ rem certã: vt aliquis vidit me fugientẽ. i. vn⁹ quisquis ille sit / etiã si nõ vnus sed multi fuerũt: at quiddã vidit me fugientẽ / vcz vnus quẽ ego scio: ⁊ ipse cognoui / ideo illud cũ negatione fit vniuersale fere: vt nõ vidit me aliq̃s fugientẽ. i. nullus me vidit: hoc non fit: vt nõ vidit me quidã fugientẽ: perinde est / ac si dicerẽ. Scipio non vidit me fugientẽ: sed hec latius in dialecticis nostris.

Quidã. Inter aliquis et q̃dã qđ discrimẽ

Ullus.

Ullus idẽ est: qđ aliq̃s: vt in eodẽ o pe precipim⁹ sed hac differẽtia: q⁹ nũq; vsurpat / nisi aut cũ negatiõe: aut interrogãdo aut dubitando: aut nesciẽdo: vt non est ne vll⁹ btũs in vita: est ne vll⁹ btũs dubito: nescioq; an sit vll⁹ btũs ĩ vita. Rau. Aliqñ Lau. aliq̃ties: ⁊ si raro apũ Ciceronẽ: t ñ reperit: vt p Quintio

Aliquoties.

ℳ. Juni⁹ q̃ hãc cãm apũ te aliquoties egit.

Multoties. Pluries Nullatenus.

Multoties nescio an vsq; repererim sicut nec pluries: nec nullaten⁹: dũtaxat vsitate. Rau. amicitia inter bonos: fautio iter malos a fauto: vñ fautiosus: fautiosa: fautiosum. Sallu. inq̃t. Amicitia inter bonos fautio inter malos. Laurenti⁹ factio dixit: nõ fautio: vnde et

Factio. Factiosi

factiosi dñr: vt sunt in Hispania principes bãdorũ. ⁊ Genue q̃ capellarij dicunt. Hoc vocabulũ Augustꝰ. de ciuitate dei exponit. Raud.

Pullus.

Aial deinde pullus est aial quodlibet nouelle etatis. Lau. Immo pull⁹ est fetus vel auiũ oua parientiũ: vel aialium non ferociũ. Neq; em̃ pullus dicitur leonculus: seu catulus leonis: vrsive. Ceruoꝝ vero capriarũq; ac capreolorum / similiumq; dicitur hinuculus. Camelus falsum per geminũ l scribi: interroga gre-

cos / vnde vocabulum hoc flurit. Rauden. antiquus deinde situs est antiquitas. Laur. Immo sordidus quidã humor in locis opacis / ⁊ incultis: adherẽs parietibus / vel solo: vt in elegantijs dixi. Raudensis. appodiare. appodio Lau. hoc ꝟbũ nusq; inueni. Rau. Apotheca. Ergastu Laurẽ. Ergasterijũ / ⁊ ergastulũ nec idẽ sunt / lum. et neutrũ vere exponit. Ergasterijũ nescio an Apothe apud doctos inuenerim: nisi apud Gregoriũ: ca. ideoq; de eo nõ dicã. Ergastulũ aũt: est quasi tõstrina. priuatus carcer: vbi seruos dñs: vel vinctos / Supina vel solutos noctu includit: quosdã etiã interin u. diu: vnde ad operas mane emittat. Apothe- Hydrau ca est ppr levint: vt horreũ ppre frumẽti: hinc la. Cicero in Philippicis: apothecas vini obiecit Antonio. de taberna: ⁊ officina dixi in elegantijs. Tõstrina aũt: nec taberna recte: nec officina dici põt / Iz Rauden. officinã vocet. Raudẽsis. Appropriare. Laur. Impropriũm verbũ est. Raudẽsis. aptus. Lau. vt plurimũ / qđ aduerbio ⁊ Raudẽsis: ⁊ vulgo multi vtuntur / existimamus esse apud veteres nõ vsitatũ. Raudẽsis aqua paulopost. Liui. ait equos aquatũ ibãt: ⁊ aquatum veniebãt. Laur. Ubi istud Liuius dixit bone Rauden. Sepe ex te fingis testimonia / que alteri tribuis: aquatu venitebant barbare dicitur: vt in elegantijs disputaui: aquatũ ire est ad capiendã aquam ire. Rau. Hydraula: vt in legibus inuent: est aquã in aulã ferens. Lau. Non occurrit mihi ad verbũ locus / quẽ Raudẽsis affert. Uictruuius vero pro machina quadã simili tympano: seu molẽdino accipit: simulq; pro instrumẽto musico qđ organa vocãt: licet proprie organa ex chordis cõstent. Nisi scriberemus potius hebraula: hoc est / a sessione tibiarũ / que follibus inflant. Rau. Acq̃rere: paulopost: vt plenione obsequio demererer amantissimos mei. i. acquirerẽ vel lucrarer. Lau. Si amãtis- Demere simi mei sint: qui possum eos acquirere: ac lu ri. crari / et demeriri est merito aliquo sibi alios Arbos. cõstringere: ⁊ hoc intelligit Quin. cui⁹ eaver arbusta. ba sunt. De hoc verbo dixit in elegãtijs Rau Arbut⁹. den. Arbor sine fructu est: arbos cum fructu. Lau. quasi nesciamus arbos qđ veteres dicebant: in arbor esse mutatũ: vt in alijs quibusdam: qđ testatur Quint. inquẽs: nã vt Valesij ⁊ Fusij ĩ valerios: furiosq; venerũt: ita arbos: odos: vapos: etiã ⁊ clamos: id etatis fuerunt. Raudẽ. Arbusta etiam sunt poma syluestria. Lau. Immo sunt arbores multe ad fructũ cõsite: vt oliuetũ: auellaneũ: amigdaletũ: vt vites arboribus applicite. Rau. Arbutũ. Laur. exponã ego apertius: arbutus est arbor illa: q̃ poma instar cerasorũ: seu fragoꝝ fert: arbutum vero ipsum pomũ: arbor pirus ⁊ nõ piri: et idẽ in ceteris. Rau. Subter arborẽ salicẽ: ⁊ non salicis: ⁊ subter arborẽ ficum: nec dixit fi- Appositio faciẽ da. cit. Lau. Quid miraris rau. A. Gellũ sic dixit se quasi ceteri aliter dixerint: aut aliter dicere possumus: ramum em̃: aut surculũ: aut truncum: aut radicem arboris dicimus: q̃ pars ar laur⁹ nõ boris est: arborẽ lauri non dicimus: sed arbo- lauri.

rē laurū: qz laur⁹ ipsa arbor tota est: non pars arboris: z ita in similib⁹. Mōtē caucasum: nō caucasi: collē taniculū: non taniculi: nisi foret nomē hominis: vt mōtē auentinū: z montem auētini/auentinū qutdē: qz hoc est nomē mō tis: auentini vero: qz rex ibi auentin⁹ sepultus est: z quasi nūc locum illū possidet. Itē vbem Mediolanū: vbē Placentiā: vbē Romam. Nō aūt vbē Mediolani: Placētie: Rome: nisi forte apud poetas: vt vbem Pataui apud Verg. Cicero in Verrē actiōe quarta: vt ex oppido Thermis nullū signū: nullum ornamentum: nihil ex publico attingēs. Sallu. Urbem romā sicuti ego accepi z c. Ideoqz recti⁹ dicimus: accepi literas ex vbe Messana veni ex vbe florentia: qz ex messana: z ex florētia. Nescioqz an pbe dicam⁹ ex messana vbe: ex florētia vbe. Itē prouinciā Macedoniā: nō macedonie: cōtinentē Gallā: nō Gallie. Insulā siciliam: nō sicilie: vt in oratione quā apud Alphōsum habui: latius disputaui. Itē primum diē decēbris halē. Januarij: nonas Februarij idus Martij. Nō autem mēsem decēbris: Januarij: Februarij: Martij: sed mēsem Decembrē: Januariū: Februariū: Martiū. Dicimus etiā halē. nonas: id⁹ Januarias: Februarias: Martias: et ita in ceteris. Ar adiectiua sunt hec nota: nō modo que scde declinationis sed etiā que sunt tertie. Ut halē. Septēbres nonarū octobriū idib⁹ nouēbrib⁹: nō mutāt aūt vocē hec adiectiua a suis primitiuis: qualia nō nulla alia sunt: vt domitian⁹ exercit⁹. i. domitiani exercit⁹. Rau. Ilice sub nigra. i. sub quercu. Lau. Ilex multum differt a quercu. Raudē. armiger paulopost. Argyro aspidas: id est aurata argētata arma ferētes: Lauren. immo qui argētata scuta. Rauden. ars artis: sed vt imiteris: nota qz Cicero: z q̄ imitant illū: non vtūtur hoc vocabulo ars: sed illud subintelligūt. Unde Suetoni⁹ dixit funartiā exercebat: nec dixit artē chordarū. Laurentius hoc ego aliter sentio: nā si substātiua sunt: q̄d ais subintelligi artē: cū enim dico musicā: geometriā medicinā: nō subintelligi necesse: est artē. Sin vero adiectiua hec: sine substantiuis esse non possunt. Quare magis sunt dicēda substantiua esse: z ideo nō subintelligi artem: presertim ea que artes dici nō possunt: vt apud eūdē in vita Cesaris: neue hi: qui ad pecuariā facerēt: qz si quādo artē experiamur adiunctā: dicam⁹ tūc esse adiectiua. Sciam⁹ tamē quedam non admittere substātiuū: qz semp ipsa substātiua sunt: vt sutrina: fullonica: aurificina: architectonica: figulina: argētaria si tñ argētaria ars est. Quedā sine substātiuis nō solere esse. An nō dicim⁹ artē ludricā: que est hystrionū: artē armorū/ que est gladiatorū: artē statuariā: artē rectoriā: artē amatoriā: artē gemmariā: vitrearīā: purpurariā: z mille hmōi: Illud vero bis barbare dictū est: artem chordarum: cum chorda sit musicis apta instrumētis: nec ad funarios pertineat. Preterea dicendū erat artē chordarum faciēdarum: nō artē chordarū; sicut artē scalpēdi marmoris: nō autē artē marmoris. Qđ aūt attulit exēplū Quintiliani dicētis rhetoricē in latinū trāsferētes: quū oratoriā: tū oratricē nominauerūt: miror quippe cū reprehēdat Quin. eos q̄ his vocabulis vtebant. Preterea trāsferebāt illi vnū grecū vocabulū in vnū latinū: qđ si subintelligi posset ars: nō male dixissent oratoriā: aut artē oratri cē. Raudē. Aliptes. Lau. Non est medic⁹ plagarū: sed qui augēdis viribus: atqz exercendis corporibus vngēdisqz precipue athletarū presunt: artificio quodā prediti. Rau. asper. Lau. nō idē est scaber: z asper: vt ait Raud. Lorica scabriem scabriaru eā cōtextā hamis: auroqz trilicē: asperā appellamus: nō scabrā. Rursus scabrā si fuerit rubiginosa: et vngues scabros: ac dētes vocam⁹/ q̄ sordidi sunt: etiā si nō asperi tactu. Rauden. Astutus. Hoc nomē deductū ab ἀστυ greco noie/ qđ oppidū vbēqz significat non a greco oppido/ vt ait Raudē. Rau. Scisti vti foro. i. astutus fuisti. Lau. nō plane vim hui⁹ prouerbij Raudēsis exposuit: lz ego nō legerim Donatū super Phormionē Terētij: vbi hec verba sunt. Nondum eā in manus meas author ille totus peruenire potuit. Ita a quibusdam tāqz sacer thesaur⁹: aut religiosum Palladiū custodit. Sed ita interpretor. Scire vti foro/ cū forū significet locū illū amplū/ vbi et cause publice agūt/ vnde dicunt cause forēses: z res multe/ varieqz vēdunt: vnde forū boariū. Forum holitoriū. Itemqz forum Cornelij: forū Liuij: forū Julij. Erit hui⁹ prouerbij significatio: scire: vel accōmodare se ad mores iudicum: ceteroruqz hominū: nec opinioni illoru studijsqz aduersari: vel in reb⁹ cōtrahēdis cauere ne fallat: ne vēdat: ematve: qđ in alio foro meli⁹ qz in hoc vēderet: emereturve. Rau. z scorpio dē. Astrologia: paulopost: sed si vis seminare farrum Laurē. Farrum pro far dixit. Itē scorpionem pro scorpiū: nam scorpius dicitur: nō scorpio scorpio. Scorpionē eā dicim⁹ (vt ait Marcellus) teli genus: z ita omnes vtunt: quidā etiā pro genere instrumēti torquēdi: vt in alio dixi opere. Idē diuersimode: et alibi: omnimode: qđ verbum nemo veterum scriptum reliquit. Omnimo Astronomia hic dicēda est nō astrologia. Nā de ineru illa loquit de cursu astrorum: hec de iudicijs dite diad vitā: fortunamqz pertinētib⁹. Rau. audax: cta. paulopost: petulās: id est temerari⁹: z audax: astrono vt petēdo lasciuus: z in loco audax dicit. Infrunitus dicit sine freno. laurē. Imo petulās Astrolo est: aut libidinosus: aut ad iniuriā faciendam gia. pron⁹/ vt ferociores equi infirmiores: de quo petulās. nomine in elegātijs dixim⁹. Lasciu⁹ est: tū Lascin⁹. in vita: tū in sermone molliculus: ac plus tene Infronti: qz robusti: ac virilis habens. Infronit⁹ nō tus. dicitur homo sine freno: sed sine prudentia: Pericli scribendum qz per o nō per u: phronisis enim torquib⁹ grece: prudētia est. Rau. Ausim: nō est p audequadret debo: sed pro audeam: vt nolim pro nō velim: nō aūt pro noluero. Lau. Mallē talia potius tradidisse: quale hoc esse quosdam magnos viros ecclesiasticos: qui dicāt: Siti pericliton:

Mons auētini.

Urbē Patauī apō poetas.

Domitianus exercitus.

Ilex argyro aspidas.

Artium noia.

Chorda

fame periclitor. Cū docti potī fīnē periculi: q̄ causam cū verbo cōtūgāt: vt vita: vt capite: vt fama: vt fortunis periclitor. i. in ꝑiculo sum ista perdēdi. Raud. Auis: ales: pullꝰ / prepes / quasi sunt idē. Laur. Prepes non est auis: sed adiectiuū velocitatē significās: vt apud Ver. Et prepetis oia pēne. Volūtq̄ hoc noie significari velocitatē in altū volātis. Rau. Attago attaginis est gallina syluestris. Lau. Attagē dicit: nō attago / nec gallinā significat: sed frā colinū: vñ Hor. Nō me lucrina iuuerint cōchylia: nō attagē ionicꝰ. Et Hiero. quē suū Raudensis appellat: attagē z ficedula. Martialis gñe feminino: z prima declinatione posuit in xenijs. Inter sapores fertur alituū primꝰ ioni carū gustꝰ attagenarū. Rau. Altilia. Lauren. Nō tātū capones pingues vt nostro authori placet: sz galline quoq̄: z anseres: z anates: et turtures quinetiā sues z quicq̄d domi: vel in villis vl in viuarijs saginat. Rau. Coturnix z perdix quasi idem sunt. Lau. imo coturnix est auis: quā q̄dā vulgo calliā vocant. Nicticorax est bubo. Hiero. idē ait q̄ noctua. Rau. auisare. Lau. Sordidū verbum: nec dignū de quo scriberet: quippe quo nemo veterum vsus est: quodq̄ rō grāmatice improbat: z auisere diceret: nō auisare. Rau. Auxiliū: paulopost. Presidiū est / qđ est loco vtili positū. Laurē. Ieiune: obscureq̄ exposuit: nā saltē: vt breuissime dicā: hūc in modū debuisset exponere. Presidiū est auxiliū qđ prestat alicui: z presertim qđ satis ad defensionē videt fore: ac primas pugne partes posse sustinere. Nā qđ ad succurēdū venit: magis subsidiū dicit: presidiū quoq̄ est manꝰ armatorū hoim: alicui tuēdo loco imposita: vt sepe legimꝰ presidiū Hānibalis Capua: Tarēto Regio pulsum est. Raud. Baptizare: statimq̄: cathechizare est baptizādū docere. Lau. Cathechizare est quidē docere: sed nō solūmodo illū qui baptizādus est: vt Paulus. Cōmunicet qui cathechizat ei: q̄ se cathechizat. i. q̄ docet ei: qui se docet: de baptizatis videlicet: nō de baptizandis. Nā ab re fuisset iubere his: vt munera preceptorib⁹ tribuāt: cū ambiguū sit: an baptizari velint. Preterea de oibus nostre religionis preceptorib⁹: ac discipulis apostolꝰ loquit. Qđ vocabulū nōnūq̄ alibi reperimꝰ: vt i principio Luce. Vt cognoscas eorū verborū: de quibꝰ eruditꝰ es: veritatē. Eruditꝰ. i. catechizatꝰ z alibi. De quibꝰ didicerūt de te: q̄ doces discessionē a Moyse: didicerūt. i. catechizati sunt. De illo malē verbo sacre scripture locutꝰ esset. Erue me ab inimicis meis: quo verbo: nisi in malā partē vti nō solemꝰ: vt erue oculos meos. Erue autē me a periculo: inusitatum est. Rau. Balneū. Lau. Et balneas: et thermas: licet alterum latinū: sit: alterum grecum: tamen in hoc scilicet differre dicamus: q̄ in thermis tantum calefacimus: in balneis etiam lauamur: nā et Baijs: z in multis alijs regionibus sunt loca quedā sicca: que nos in vehementi calore resoluunt in sudorem: que nequaq̄ balnea dici possunt:

auxiliū.

Subsidium.

Catechizo grece est catheche o.

Eruo.

therme. Nota calefacimur balneum.

quia non lauant: sed potius: quia vt necesse lauari: atq̄ ablui habeamus: efficiunt: vel thermas vocemꝰ: que natura sunt calide: balneas vero etiam: que a nobis calefaciuntur igni. Nāz grece balneio dicit. Rauden. Pompina apud nos corrupte dicit pro popina. Lauren. neq̄ corrupte dicit: neq̄ hoc sigāt: nā pōpina non inuenitur sed propinare. qđ a greco sumpsimus in significatione que est alteri vinum cratere infusum manu tua porrigere. Popina autē est: vbi vel publice obsonia: caroq̄ cocta: ac delicate cōtecta vēditant: comeduntq̄: vel priuatim: vbi gulosa familia extraordinarie ligurire: heluari cōsueuit: siue ipse: qualē dixi: cibus. Raudē. Bācalia. Laurē. Illiteratum vocabulū: dicunt eā peristromata siue peripetasmata: siue aulea: siue insignia: q̄q̄ hec nōnihil inter se differunt. Raudēsis. Barba. Laurē. Barbitōsor non est nomē dignū: quo vtamur: quo tamē vtit Raudensis idē ait capillū significare barbam: et quēcūq̄ pillū: cū tamē dicamꝰ capillū pro capitis pillo. Idē alibi dicit pilos ad genas: qđ est pilos in genis: cū ad significet propinquitatē loci: nō autem in loco. Raudē. Bellū. Laurē. authorꝰ hic imitationū: cū ait pro inducie treuge: facit: vt se nequaq̄ imitari velimus: quos barbarismos frequēter admittit: vt hoc eodē loco. Raudē. Portitores signorū. Lauren. Quod alibi etiā facit: cū portitores sint custodes portus: vel ripe / pōtisq̄ qui presertim vectigal loci illius a transeuntibus / applicātibusve exigūt. Rau. Bibere Paulopost: fecem et vuaceis expressam: quā vulgariter insubres puscā appellamus. Lau. latine dicimꝰ poscā vinū in torcularī aqua mixtū: vt aliq̄ volūt: apud Plīn. vero Varronēq̄: z alios lora dicit. Nam hec Varronis verba sunt. Expressi acinorum folliculi in dolia conijciunt / eoq̄ aqua addit ea vocatur Lora: q̄ lota acia. Raudē. Crudum epulum. Lauren. Non recte epulū pro epulas dixit: de hoc in elegantijs diximus. Raudē. Blasphemare. Laurē. Hoc grecū verbū est: significās nō execrari: vt authorꝰ videtur significare: siue vt suo verbo vtar maledicere: sed verbis cōtumeliam facere: dignitatiq̄ alterius: honoriq̄ derogare Rau. Bonbellꝰ. Lau. Multa q̄ad eiusdē vocabuli expositionē pertinēt: authorꝰ omittit: z hoc fere vbiq̄: q̄ oia supplere alienū est a nostro ꝓposito: vtpote nimis lōgū futurū: hoc aūt loco de bellꝰ nō siluerim fuisse etiā dicēdū. Hoc quoq̄ vocabulo sigt pulchrum: vt bellus puer: bella puella: bellū corpus: que exempla sunt plurima apud Catullū: Tibullum: Propertium: Ouidiū: Martialē: z alios complures. Rauden. Brache. Lauren. Femi nalia prius dicit: deinde nominat femoralia: sciamus tamen: horū vtrūq̄ nomē inuenitur si feminalia nō a feminis sed a feminibꝰ dicta: que pene idem qđ femora sunt: quas partes: quia Brachevelāt: dicta sunt feminalia: vel femoralia. Saraballa quidattinebat exponere: cū sit Chaldaicū nomē: vt Hiero. ait. imitan-

Calefaciunt balnee.

Popina barbarū propino propina.

Horr. formir tibi et vnacta propter incudibus. tiunt vivocabulū: dicunt eā peristromata siue peripetasmata: siue aulea: siue insignia: q̄q̄ hec nōnihil inter se differunt. Raudēsis. Barba. Laurē. Barbitōsor non est nomē dignū: quo vtamur: quo tamē vtit Raudensis idē ait capillū significare barbam: et quēcūq̄ pillū: cū tamē dicamꝰ capillū pro capitis pillo. Idē alibi dicit pilos ad genas: qđ est pilos in genis: cū ad significet propinquitatē loci: nō autem in loco. Raudē. Bellū. Laurē. authorꝰ hic imitationū: cū ait pro inducie treuge: facit: vt se nequaq̄ imitari velimus: quos barbarismos frequēter admittit: vt hoc eodē loco. Raudē. Portitores signorū. Lauren. Quod alibi etiā facit: cū portitores sint custodes portus: vel ripe / pōtisq̄ qui presertim vectigal loci illius a transeuntibus / applicātibusve exigūt. Rau. Bibere Paulopost: fecem et vuaceis expressam: quā vulgariter insubres puscā appellamus. Lau. latine dicimꝰ poscā vinū in torcularī aqua mixtū: vt aliq̄ volūt: apud Plīn. vero Varronēq̄: z alios lora dicit. Nam hec Varronis verba sunt. Expressi acinorum folliculi in dolia conijciunt / eoq̄ aqua addit ea vocatur Lora: q̄ lota acia. Raudē. Crudum epulum. Lauren. Non recte epulū pro epulas dixit: de hoc in elegantijs diximus. Raudē. Blasphemare. Laurē. Hoc grecū verbū est: significās nō execrari: vt authorꝰ videtur significare: siue vt suo verbo vtar maledicere: sed verbis cōtumeliam facere: dignitatiq̄ alterius: honoriq̄ derogare Rau. Bonbellꝰ. Lau. Multa q̄ad eiusdē vocabuli expositionē pertinēt: authorꝰ omittit: z hoc fere vbiq̄: q̄ oia supplere alienū est a nostro ꝓposito: vtpote nimis lōgū futurū: hoc aūt loco de bellꝰ nō siluerim fuisse etiā dicēdū. Hoc quoq̄ vocabulo sigt pulchrum: vt bellus puer: bella puella: bellū corpus: que exempla sunt plurima apud Catullū: Tibullum: Propertium: Ouidiū: Martialē: z alios complures. Rauden. Brache. Lauren. Feminalia prius dicit: deinde nominat femoralia: sciamus tamen: horū vtrūq̄ nomē inuenitur si feminalia nō a feminis sed a feminibꝰ dicta: que pene idem qđ femora sunt: quas partes: quia Brachevelāt: dicta sunt feminalia: vel femoralia. Saraballa quidattinebat exponere: cū sit Chaldaicū nomē: vt Hiero. ait. imitan-

Prisca Lora.

Epulus. blasphemo.

Femina lia.

Femora lia.

do ꝓ brachis nemo nisi nõ ferẽs brachas di-
brachiũ. xit. Raudẽ. Bracchiũ scribit ꝑ duplex c. Lau
ren. An verũ sit Grecos interroga. Rauden.
Ala. Ale ⁊ Ascelle idẽ sunt. Laurẽ. poete appellãt
locũ illũ cõcauũ subter bracchiũ alã: qm in eo
pili quasi pẽne nascunt: ꝓpterea vocat axilla:
nõ ascella: vt ait Cic. i ora. diminutiuũ faciẽs
ab ala: vt maxilla a mala: et paxillus a palus.
Rauden. Cacare: paulo post. Cloace sunt in
quas publica stercora fluũt. Laurẽ. Imo vie
ille subterranee parietib⁹ in modũ aqueduc-
tuũ munite: ꝑ quas aque pluuie extra vrbẽ:
Axilla. vel in fluuiũ dilabunt. Raudẽ. Cãpus. paulo
Saltus. post: sed saltus est cãpi spatiũ. Laurẽ. Imo sil
ua dẽsior / aut in qua pecora estiuare aut hy-
bernare consueuerũt: exẽplis plena sunt oia.
Exodia. Raudẽ. Canto. paulo post. sunt eñ exodia cã
tilene ludicre: ⁊ scurriles in scenis. Lauren.
Nonⁱ exponit ꝑ fine hoc nomẽ / cur tu de No
nio facis mentionẽ? Nam hoc vocabulũ nisi
alio exponẽte scire possumus. Q̃ si alius ex-
ponit: nos iterũ inculcare minime debemus:
id qđ in toto tuo opere facis. Raudẽ. Renta
est cãtus factⁱ homini nõ habenti ꝓpinquos
per mulierẽ ibidem adductã. Lauren. quãto
melⁱ Quinti. ⁊ tertius est huic aduersus mo
dus: cũ res cõis pluribⁱ in vno aliquo habet
nomẽ eximiũ: vt carmẽ funebre ꝓprie nenia.
At cur addidit Rauden. homini nõ habenti
propinquos: cũ magis hoc talibⁱ fiat: q̃ obse
quio ꝓpinquoꝝ destitutis: sciamus tñ impro
prie neniã accipi ꝑ ineptia cuiuslibet cãtus:
aut sermonis: etiã minⁱ grãmatice locutⁱ est
Ibidem ibidẽ pro illuc: cũ ibidẽ significet in loco: illuc
vero ad locũ. Raudẽ. Laudele. paulo post se-
bacijs. i. cum sepo. Laurẽ. Seuũ dicit non se-
pum: lege Plinij. Raudẽ. Canister. Lauren.
Canistrũ dicit / nõ Canister. Raudẽ. Charta
ꝑ h scribi debet. Laur. verũ est: sed aliter hoc
est in prima nõ scda syllaba sic. Charta. Rau-
den. Cirografus. Laurẽ. hoc quoq; aliter scri
bendũ est sic. Cirographⁱ: ⁊ aliud significat. i.
scripturã manu propria. Hec etiã debitoris /
lege elegantias. Raudensis. Membrana est
Dica. charta: similiter ⁊ dica. Laurẽ. Imo mẽbra-
na est ꝑgamena charta. Dica ꝙo actio: e gre-
co sumptũ. vt Teren. in Phor. Scribã tibi di
cam. ⁊ Cice. in Verrẽ actiõe. iiij. scribit Hera
Celebs, dio dica. Raudẽ. Castus. Lauren. minⁱ recte
Celiba- exponit celebs ac celibatus ꝑ pudico ac pu-
tus. dicitia Est eñ celebs q̃ nõ est maritⁱ: celiba
tus autẽ eodẽ modo dr / nõ matrimoniũ plu
resq; in celibatu sunt impudici: q̃s in mrimo-
Dolere nio: de hoc etiã in elegãtijs. Raudẽ. Casus:
vicem. deinde / vicẽ alterius dolere / est casum illiⁱ do
lere. Laurẽ. recte: sed nõ tñ oino: nã cũ ꝓpter
alteriⁱ vitiũ pctm̃q; doleo: nõ casum illius do
leo nõ eñ est casus: sed vicẽ. Raudẽ. Caue te
ab illo. Lauren. Hoc nõ recte dicit cum actõ.
Preterea caue facias: ⁊ caue ne facias / idem
Caue te sunt: quod author negat: vt apud Teren. Ca
non latine. ue te tristem sentiat: id est caue ne te tristẽ sen
tiat. Qui hec tam clara nõ preuidẽt: quo cer-
nerẽt illa obscura ora: quoꝝ vnũ hoc sit exem- Scio ge
plũ. Scio multa genera salsamẽtoꝝ / potiⁱ q̃s nera ⁊ ta
scio multoꝝ generum salsamẽta. Rursus scio cio ⁊c.
facere multoꝝ generũ salsamẽta: potiⁱ q̃s scio Licet scr
facere multa genera salsamẽtoꝝ: illud quoq; uet nõvt
poterat addere: qđ huic loco simillimum est: li seruet.
cet fere non accipere post se: vt veluti apud obsoniũ.
Verg. Casta licet patriũ seruet proserpina li- ✠ Nõ ⁊ e
mẽ. ⁊ Quinti. nusq̃s ꝑdest / nusq̃s opus est: tã sunt q̃ ꝑ
licet vẽdas. Cice. ꝓ Celio. Quo ois inuẽtus ꝑ scribi
natãdi causa venit: hic licet cõditiones quo- opsoniũ
tidie legas: cur huic q̃ te spernit / molesta es? preter.
Raud. Cenare. deinde opsoniũ ꝑ pscribi de- Raudẽ
bet: et est id qđ post cenã: aut ante somniũ su- sem pre
mit. Laurẽ. in hac etiã scriptione obsonij: nã cipiant.
per b scribi debet: et diffinitione dissentio: nã cecutiẽs
puto esse quicquid carnis / piscis / vel vltra pa Luscus.
nẽ: pulmẽtũq; comedim⁹. Raud. Cecus in fi-
ne cecutiẽs est parũ vidẽs: idẽ ⁊ luscus. Lau-
rẽ. Ut idẽ sit cecutiẽs qđ ait Raudẽsis: qđ oi-
no nõ cõcedo: certe luscus est q̃ altero oculo
caret: nõ qui parũ videt: qualis fuit Antigo-
nus. Philippus. Hãnibal: de quo Iuue. por-
taret belua luscũ. Et nos in elegãtijs. Rau-
dẽ. Cẽsores circa mediũ: quid dicã q̃s leuissi-
mis ex causis cẽsoria viere nota cõsueuerunt. Ridicu-
Laurẽ. inelegãter vsus est q̃s ꝑ quãtũ cum su lose.
perlatiuo. Nec lõge post. Raudẽ. Ridiculo-
se. Laurẽ. inusitate dixit ꝑ ridicule. Plurima
a Raudẽsi precipiunt impropria: que idcirco
pretermitto: q̃ ab opere meo de elegantia lin
gue latine satis abũdeq; confutant: cũ aliter
tradant. Rauden. Certare: paulo post: est eñ
Agonitheta q̃ certaminibus preest. Lauren. Agoni-
si sciret autor quid Agonitheta significat: de- theta.
buerat dicere est esse q̃ premiũ certãtibus in
quolibet ludorũ genere proponit: qualis Ae-
neas apũ Verg. qualisq; Achilles apud Ho-
merũ. Est aũt grecũ nomẽ. Raudẽ. Circũdo Circun-
paulo post: tm̃ telluris obtuit. i. circundedit. do.
Laurẽ. Imo circũiuit Hercules terrã nõ cir-
cundedit. Raudẽ. Circulus: statimq; est pla-
nicies rotũda: vt est sphera: ⁊ staminũ glome-
ra. Laurẽ. sphera nõ est plana: sed globosa et
a geometris planicies: siue figura: et solida /
qualis est sphera distinguitur. Raudẽ. Cito.
Laurẽ. q̃ totius: vt ait Raudẽ. significare q̃
primũ tũc credã: cũ apud doctũ aliquẽ inue-
nero. Si modo inueniri põt. Quod contra ra
tionem latinitatis est: vt ex elegantijs liquet.
Raudẽsis. Parũper idest cito / velociter. Lau
rentius: ego sentio idẽ esse qđ paulisper: idest
per aliquãtulũ tẽpus. Rau. Clamare / deinde
mouere tragedias / est mouere exclamatiões
⁊ exclamare. Laurẽ. affertq; exẽplũ Quin. sed
neq; apud Quinti. neq; apud Cicer. in hanc
significationẽ inuenit: immo rẽ verbis attro-
cẽ magis / ⁊ idignã efficere: quale est opus tra
gicorũ: de rebⁱ atrocibⁱ semp / mestisq; loquẽ
tiũ: sicut ecõtrario: comedias agere: siue come Come-
diari ꝑ ridicule / ac dicaciter loqui apud Ari dias age
stophanẽ: ⁊ alios nõnullos grecorũ. Rauden. re.
Cognoscere deinde nosse imperatiuus est de

noſco:vel eſt per ſyncopā p:eteriti pluſq̄pfecti tēpoꝛis. Laurē. Mirū q̄ ita in minimis erret:noſce eñ imperatiui eſt. Noſſe ꝙo infiniti ui ꝙ nouiſſe a noſco: ſiue a noui. Raudē. oēs ignoſcunt:nemo ſuccurrit. i. noſcūt. Lauren. Male Senecā interpꝛetat: cū ille hoc dicat: oēs quidē miſereri infeliciū:ſed tñ eis ſuccurrere neminē. Rauden. Collū:ceruix:iugulus idem ſunt. Laurē. Immo diuerſum: lege noſtrum opus de elegātia. Raudē. Dixit Plīñ. minādo cuidā:video iugulū. i. collū. Lauren. Non in iſtū ſenſum locutus eſt Plini⁹: refert eñ verba reguli cuiuſdā peſſimi oꝛatoꝛis nō minātis ſed iactātis ſe nō tenere tēpus in oꝛādo / moꝛe alioꝝ circa inania argumēta: ſtatim eñ videre iugulū / vbi infigat gladiū. i. anteꝛioꝛem partē colli ſup malā: videlicet locū ſane moꝛti obnoxiū: q̄ incliſis illis venis: ſtatim quis moꝛiꝛ. Hoc metapꝛoice dictū eſt / q̄ ſtatim videat locum eſſe quo pcuſſo ac iugulato pars aduerſarij pereat. Rudē. Componere. Laurē. Nō idē eſt ſoluere pecuniā ⁊ diſſoluere: dicimus eñ cōtractū es alienū diſſoluit. i. cōtractum debitū diſſoluit: nec idē curatū: ⁊ pꝛocuratū. Nec idē poſuit: q̄ pꝛopoſuit. Nec idem pꝛotulit ⁊ tulit: nec oꝛauit ⁊ adoꝛauit: vt authoꝛ hic ait. Raudē. Comedia. Laurē. authoꝛ videꝛ neſcire togā eſſe veſtē romanoꝝ: vt palliū veſtem Gꝛecoꝝ. Et togatas eſſe comedias / non e greco traductas: ſed a Romanis: latiniſq̄ cōpoſitas. Qua in re Affraniꝰ pꝛinceps eſt: licet demoꝛtua ſint: ⁊ eius ⁊ ceteroꝝ opera. Et eñ oēs: aut feꝛ oēs ſummoꝝ comicoꝝ libꝛi e greco traducti ſunt Cecilij / Plauti / Terētij. Eoq̄ nō fuit Raudēſi dicendum fuiſſe Plautū maximū fabulaꝝ inuētoꝛē: nā vt taceā Gꝛecos Comicos: q̄ ⁊ tpe ⁊ ingenio ſuperioꝛes ſunt: vt Menāder: certe Affraniꝰ ⁊ alij ſimiles magis inuentoꝛes q̄ Cecilius: Plautꝰ: Terētius dicēdi ſunt: q̄ ipſi inuenerunt: nō trāſtulerūt. Pꝛeterea cur Raudēſis ait Plau. comedias p̄ter illas octo: q̄ pꝛiꝰ extabāt nō eſſe Plauti: nimiꝝ eas nōdū vidit: q̄ nihilo inferioꝛis gr̄e ⁊ eloquentie ſunt q̄ cetere. Sed hoc diuinare fuit: illud vero dormire: nāvigilās nō dixiſſet dū p̄ponere Plauto Terētiū vult in argumētū familiaritatē Ciceronis affert: q̄ dicat Ciceronē fateri illū familiarē ſuū eſſe: q̄d nō Cicero: ſed apud Ciceronem Lelius dixit: ſi vnq̄ tñ ille hec dixit. Eodē modo peccauit Beneuenutꝰ: q̄ motā a ſe q̄ſtionē: qua Cicero dicat in Catone maioꝛi: flaminiū a ſe e ſenatu electū. Et Ualeriū maximū a Catōe: ſic ſoluit Ciceronē: Catonēq̄ vna cēſoꝛes fuiſſe: nec intelligit nō Ciceronē hoc dicere: ſed Catonē in opere: q̄d illiꝰ noie Cicero inſcripſit: q̄ſi Lelio: ac Scipioni familiaris Terentiꝰ fuit: ſciat Raudēſis hoc nihil adiuuare Terētium. Nā ō: Scipio magis q̄ Terētiꝰ illas comedias feciſſe. Raudē. cōparare: cōferre: cōtēdere: q̄dā ait: illi ſuā vitā me cū ꝙtēdūt. i. cōparāt. Laurē. barbare ille ſi q̄s fuit locutꝰ eſt: adijciēs accuſatiuū ꝙbo contē-

Noſce. Noſſe.

Colluꝝ. Ceruix. Iugulus

Soluere. Diſſoluere.

Toga. Palliū. Togate

Terētiꝰ an familiaris Ciceroni.

dūt ſi hoc tradidiſſes: rectiꝰ feciſſes: q̄d ceteri dicūt tu es magis audax q̄q̄ fortis: doctioꝛes ſolere dicere. Tu es audacioꝛ q̄q̄ fortioꝛ: et ita in ceteris. Raudē. Commētaria: paulopoſt. Cōmētariū eſt locꝰ vbi cōmēta ponunt. Laurē. Pꝛoba. Raudē. Cōmodū: paulopoſt: tempus meū amicoꝝ tēpoꝛibꝰ cōmittēdū putauit. i. cōmodis. Laurē. Imo periculis: laboꝛibus difficultatibꝰ. Sic eñ Cice. cuius hec verba ſunt loquit: vt tēpoꝛa aut ſua: aut amicoꝝ pericula: difficultateſq̄ intelligat: et hoc loco ſignificat ſe aduocatū fuiſſe: non oim / ſed amicoꝝ: ne quis eū putet rabulā ac litigioſum et aduocatū accuſatoꝝ: actoꝛūq̄ nō reoꝛū: quia deforme eſt: vt Cice. quoq̄ ipſe teſtat: accuſatoꝛiā vitā viuere: et hoies in periculū vite: ac fortunatū frequētē vocare. Raudē. Terē. ait in tēpoꝛe rediit. i. q̄q̄ cōmode. Laurē. Raudēſis pꝛecipit q̄q̄ nō niſi cum ſuperlatiuo debere cōiungi: ⁊ ipſe cū poſitiuo iūgit: q̄d non faceret ſi inuēto: huiꝰ elegātie eſſet: ⁊ nō ab audītoꝛibꝰ meis audiſſet. Raudē. Cōpēſare ⁊ ſtatim pēſitāda ſibi iſta res. i. cōpēſanda. Laurē. Imo valde pōderāda: examināda q̄. Raudē. Cōſiliū paulopoſt: eſt etiā ꝙſultꝰ q̄ cōſiliū petit. Laurē. Pꝛoba. nā ecōtrario potiꝰ ꝙſultoꝛē Salk. dixit ꝙ eo q̄ ꝙſiliū dat: cū ſit ꝙpꝛie q̄ cōſiliū petit. Rau, aliū tñ q̄q̄ cōſularē virū rogari fas fuiſſe negāt: ex qua ſane cōſuetudine Julius Ceſar Catonē iniam rogauit. Laurē. Labit Rau. in cognitione hiſtoꝛie: nō eñ cōſularis fuit Cato poſteꝛioꝛ. i. q̄ conſulatū geſſerit: ideoq̄ poſt pugnā pharſalicā voluit reliq̄as exercitꝰ quas collegerat Ciceroni tradere cōſulari nō conſularis: vt apud ipm Cice. in Philip. Qui vero pꝛetoꝛū quoꝝ pꝛinceps olim Cato: idēq̄ olim gentiū vti iure pꝛinceps. Raud. Cōuiuiū: deinde verba Senece ſubdit: nā ſine amico viſceratio leonis: ac lupi vita eſt: viſceratio ait / repletio. Lau. nō ait Seneca viſceratione p̄ pꝛo repletione: ſed conuiuiū q̄d ex viſceribꝰ. i. carne multis datū ſine ſuauitate amicoꝝ: ſimile eſſe comeſtioni leonine: aut lupine: q̄ quodāmodo caro tāq̄ feris deuoꝛanda apponit: vt vnuſquiſq̄ q̄d vult rapiat: cibi tm̄ ac ſanguine nemoꝝ. Rau. cōtra: paulopoſt Quin. dixit: ediuerſo. i. ecōtra. Lau. non hoc dixit Quin. ſed ediuerſo. Nec Rau. exponit latine ecōtra: q̄d nō inuenit: ſz ecōtrario. Raud. Cōtentoꝝ. Lau. nō eſt verbū latinum. Raud. Cooperto: paulopoſt: operto capite: i. diſcooperto. Rau. verus ſenſus eſt huic expoſitioni contrariꝰ. Rau. Choꝛea: paulopoſt choꝛaules. i. pꝛinceps ac magiſter choꝛearū Laur. Immo q̄ tibiſs ad choꝛeas canit. nam αυλοσ grece tibia latine: vnde apud nos vſitatū nomē pꝛo latino Auledus: ⁊ Licer. q̄ cytharedi eſſe non poſſunt auledi fiunt. Raud. Cortina: auleū: conopeū. Raud. quare nō diſtinguit vocabuloꝝ ſignificata. Rau. ipſe viderit: vnū eñ exponā. Conopeuz eſt papillio ille: quit toꝛo circundat ad arcendos culices κωνωπ eñ grece latine culex. Rau. Cuſtodi-

Audacioꝛ quā fortioꝛ. Cōmentarium. Tēpus.

Quā cū poſitiuo aduerbio non recte.

Cato nō fuit cōſularis.

Viſceratio.

Ediuerſo.

Choꝛaules.

Conopeum.

Conops ſpecula.

re:paulopoſt:ſpecula loc⁹ edit⁹.ſ.magis advi
Uerg. dendū q̄ ad cuſtodiēdū. Lau. Imo ad cuſto-
Specu- diēdū poti⁹: nec locus edit⁹: niſi cū ex eo ſpe-
la de mō culamur:an hoſtes veniant:trāſeātvean ma-
tis in al- neāt:quot ſint et que ſunt id genus: qō ipſum
tus defe- ego appello cuſtodire:arbor nōnunq̄ p:omi-
ror. nēs:ac por:recta pertica vicē hāc p:ebet. Rau
dē.excubijs.i.vigilijs noctis. Lau.imodiei:vt
in elegātijs dixim⁹.Rau. Curia: deinde areo
pagus locus Athenis: vbi ſapiētes cōuenie-
bāt. Lau.imo loc⁹ iudicū: qui a Solone erāt
inſtituti: nō afferā exēpla greca cōtra hominē
latinū. Cice.in Philip. ita ait. Quero igit: ſi
Liſiades citat:iuder non rīdeat:excuſeturq̄
areopagites eſſe:nec debeat eodē tēpo:e Ro-
Ares. me ⁊ Athenis res iudicare: accipiet ne excu-
ſationē is:qui queſtioni p:eerit:Grecuſi iudi-
cis modo togati:modo palliati athenīēſium/
ne antiquiſſimas leges negliget:Quidā in-
terp:etant hoc nomē ab ares q̄ eſt virt⁹:quod
falſum eſt: nam virtus dicitur arete:ares vero
mars.Ob hunc error:puto iſtos examinaſſe
hūc eſſe locū ſapiētiū: ac philoſophantiū: vti
cōuenio in alio dixi opere. Curia ſolum dicit locus cō
fitij: ergo curia regis: aut curia pape nō recte
dicit:niſi p:o loco cōſilij publici. Author etiā
dixit vbi cōuenīebāt p quo cōueniebāt. Rau
den. Cū ſi tipus ſignificat ſcribā debet per c:
vtcū fueris Rome. Si vero comitē ſignificat
Quum. debet ſcribi cū q: et duas uu:vt quū p:incipe
Cum. erat Laurē.nō ita ſcriptū reliquit Quin. quē
Raudē.affert:ſed ſic. Cū tēpus ſignificaret p
q: ſin comitē per c:ac duas ſequētes ſcriberet
duas literas dixit ſequētes:nō duas uu:neq̄
em̄ dixiſſet duas uu: ſed duplicē ſiue geminā
uu. Ergo ſi de duabus literis ſequentib⁹ locu
tus eſt: palā eſt de ſequētibus c literā nō q: in
ſecūda parte locutum eſſe: nā q tres litere ſe-
querent:⁊ ob id Raudēſem in vtroq̄ contra-
riū tradidiſſe. Raudē. Dānū fit ex tempo:e:ia
ctura quidē de induſtria: vt p:oijcere merces
in mare. Laurē. Proba: vt credam⁹.Raudē.
Decipio. Lauren. Verſura nō eſt deceptio:vt
hic author ait: qui cura Pōpeio Feſto rece-
dat: nō video: dicēte verſurā facere mutuatā
pecuniā ſoluere:ex eo dictū eſt: q̄ initio q̄ mu-
tuabant ab aliſs:non vt domū ferrent: ſed vt
aliſs ſoluerent:vel vt verterēt creditorē.Rau.
Defectus:deinde quidā dixit:ex vitio tuo hoc
p:ofiteri videt.i.ex defectu:⁊ paulopoſt: quiſ-
Verſurā piā cum dicere vellet id defectuoſius eſſe vi-
facere. det dixit: culpatius. Laurē. Impolite locut⁹
Defectū eſt defectuoſius: imo impro:prie: nā defectus
eſt(vt ſic dicā) penuria: nō vitium:aut morb⁹:
aut culpa: vt defectu ciborum: ſiue defectu ci
bi dedimus nos hoſtib⁹: item dixit inuſitate
Quiſpi- quiſpiā p:o quidā: hoc frequēter etiā in pl⁹ ſe
am. habet. Itē non longe ante dixit pariformiter:
Pariformiter. q̄ nō inuenit. Raud. Delectare. Paulopoſt.
Cice.in Tuſculanis. Itē delectatio extrinſe-
ca:voluptas intrinſeca. Lau. Nō Cicero hec
ait:ſed Leonardus Aretin⁹ in p:oemio Ethi
cor:ū Ariſtotelis ab eo traductor:ū. Qui vere
fortaſſe dixiſſet:ſi delecto tātū reperiret: et nō
etiā delector deponens: ⁊ delectat imperſona Delecta
le:⁊ ſane hoc nomē delectator:ſiue oblectator tio.
videt frequenti⁹ ſignificare: vt grāmaticor:ū Extrinſe
verbis vtar:paſſionem innatā q̄ actionē in al cus.
terū. Neſcio:an intrinſecus:⁊ extrinſecus no- Intrinſe
men reperiat. Internus ⁊ externus magis di cus.
cit. Raudē.delicatius in fine: dicit etiā lautti-
cius.Lau.lauticia inuenit:non lauticius: ſed
laut⁹ p:o homine diuite:ac nitidā:ſplēdidāq̄
vitā agēte:tū in victu:tū in veſtitu.Rau.deſpi
cere:paulopoſt.Terē.inq̄t:parut curauit illū.
Laurē. hoc nō inuenī apud Terentiū:niſi for
te Raudēſis in illis Terentij comedijs legit:
que naufragio interciderūt. Raud. Demon: Energu
paulopoſt: energuminus eſt: qui a demonio mnius.
arguit.Lau.Grecū nomen eſt.Et ideo ab ar- Diabol⁹
guo nō cōponitur:ſed ab ενεργομαι: q̄ latine Geſtire.
dicit agor:id eſt agitor.Raud. Diabol⁹ deor- ✠ Cice.
ſum vrens apud Hebreos. Laurē.Grecū no- lib.j.offi.
mē eſt:nō Hebreum: ſignificatq̄ criminator. Aut vo-
Raud. Deſiderare.Lauren. Nō eſt geſtire: vt luptate
hic ait idē q̄ deſiderare: ſed q̄ letari:ſiue le- nimiage
titiā oſtēdere ipſo etiā corporis geſtu: vt Ci- ſtiūt quo
cero quoq̄ diffinit.in Tuſculanis:author hic rum oīm
frequentiſſime ait: alter dixit: pro alius dixit. vult⁹:vo
Raudē. Verſificator quiſpiā ſic deſideranter ces: mo-
ſcribebat. O mihi preteritos referat ſi tuppi- t⁹ ſtatuſq̄
ter annos.Laurē.aut ignorat hūcverſum eſſe mutā-
Uergi.ix.aut cōtumelioſus eſt in ſummū poe tur.
tarū latinorum quem appellat verſificatorē Verſifi-
quendā.Raud.Concupiſcuntur que habent cator.
⁊ que nō habent. Lau.hoc rerū natura nō re- Cōcupt
cipit:q̄ em̄ quis habet: qui pōt id cōcupiſce- ſcit.
re? Raudē. Teren.Sed ceſſo ire intro.i.deſi- Ceſſo.
dero. Lau. Imo q̄d moror: aut quid negligo
ire intro: eſt em̄ dictū illud ceſſo interrogati-
ue:ergo nō pōt ſignificare deſidero.Rau. De-
trahere deinde Quinti. ait ſic: nec mirum:cū
id inter opices quoq̄ vulgatū ſit.i.correſores.
Lauren.opifices ait Quin. nō opices: nec de
correſorib⁹ ille locus loquit:nec qui ſint corre
ſores intelligo.Rauden.comicū:vt dicit ocu- Comicū
los cōfigere.i. emulorū. Lau. Hoc prouerbio ockos cō
⁊ Cicero pro Murena:proq̄ flacco:⁊ Hiero. figere.
in quodā prologo vtit:neuter accipiens comi
cū pro emulorū: ſed pro eorū:qui ſe ſapientio- Diluutū
res et duces aliorū cēſent ac videri volūt. Nā
comix dicit dux autū eſſe: lege ⁊ eius naturā
⁊ de illa fabulā. Raud.Diluuiū:paulopoſt di-
luuiū ſic fit ex igne: ſicut ex aqua. Laurē.Ne-
gat: q̄ ſiqs afferat Uergilianū illud: diluuio
ex illo diuerſa per equora vecti.Metaphorice
dixit Uergilius euerſionem Troie diluuium. Alluuio
Raudē. Item alluuiones ſunt mixtiones vi-
cinorū agrorū: ita vt vix quo fuerant termini
agnoſci poſſint. Laurēti⁹ obſcure diffinit:non
addens violētiā aquarū:vel fluuialiū:vel plu
uialiū: ſimiliūq̄:que alluuio nō tm̄ agros cō-
fundit: ſed nōnunq̄ eripit/ nōnūq̄ funditus
deſtruit/ad hoc author dixit/ quo fuerāt/ pro
vbi fuerāt/ ſicut ſuperi⁹ vbi pro quo. Raudē.
diffinire. Lau. nō tibi aſſentior: idē eſſe dicēti

definire:z diffinire:eſtcñ definire terminare z
Definio quaſi finẽ dare:diffinire aũt hoc ab illo quaſi
Diffinio diſpertiẽdo diſtinguere: vnde diffinitio voca
ta eſt: nõ definitio: qua in diſputãdo vti ſole=
mus. Et eſſe infinite ac definite:id eſt certum
Diuido. finẽ habentes mallẽ dixiſſet. Diuido tecũ eſt
partio::ſiue cõmuniter tecũ habeo: vt Quin.
in apibus:non equa portione cũ ſceleratis ter
ras diuiſim⁹. Uergi. Diuiſum imperiũ cũ Jo
ue Ceſar habet. Raudenſis:dies eſt preſentia
ſolis dictũ. Cicero dixit pro maiori parte ſin=
gulos dies:nõ ſingulis diebꝰ. Lauren. Quid
de vno vocabulo attinet loqui:z nõ in vniuer
ſum: vt melꝰ apud Seruiũ fit:qui ait:accuſa=
Accuſa= tiuo magis vſos: qꝫ ablatiuo: vt vnã noctem:
tiuus tẽ vnũ diẽ. Septẽ mẽſes:decẽ annos: verũ quis
poſis. primis labris eruditionẽ attigit:qui dicat pro
Pro ma maiore parte:p eo qõ eſt plerũqꝫ:ſiue fere:ſiue
iori par= frequentiꝰ:nedũ hic magiſter eloquentie:an
te barba ſit hoc turpius:neſcio dixiſſe pridie pro prete=
quot mẽ rito die:qõ nemo antea dixit:ego tamẽ in alio
ſibus. opere ſcripſi:quot mẽſibꝰ:pro ſingulis mẽſibꝰ
dici nõ poſſe:vbi deuſu dixi:z cõſuetudine:nã
z ſi Terentiꝰ Uarro hocvocabulũ aliquoties
vſurpat:neſcio tamẽ an alij eorum:quos legi=
mus:vtanꝫ. Raudẽ. Multo mane:multa no=
cte. Lauren. Multo mane:non memini me le
giſſe:dicimus eñ prima luce:ante lucẽ:multo
ante lucẽ:z multa luce: vt apud Curtiũ Par=
menõ ad Alexãdrũ:multa inquit lux eſt. Rau
dẽ. Quinto die:qꝫ a ſenatu recederẽt:id eſt p
quinqꝫ dies ante. Lau. Imo per quinqꝫ dies
poſt:vt Liuius li.xxj.octauo mẽſe:qꝫ ceptũ op
pugnari:captũ Saguntũ quidã ſcripſere: in=
de Carthaginẽ nouã in Hyberna Hãnibalẽ
cõceſſiſſe: quinto deinde menſe: qꝫ a Cartha=
gine profectꝰ ſit:in Italiã peruenijſſe. Raudẽ=
Infra. ſis. infra tres dies. Laurentiꝰ ineruditedixit:
Intra. dicẽdũ eſt eñ intra:infra namqꝫ ſubter ſignifi
Dicar. cat. Raudẽſis dicere. Deinde. Dicar:qui mul
Dicto. ta dicit. Laurentiꝰ. Cic. Quintilianuſqꝫ aiũt
Dictito. eſſe dicacẽ hoiem: cũ riſu aliquos inceſſentẽ:
Ratio di mordẽtẽqꝫ:z hic nõnunqꝫ:et alij quidã dicto:
ctat bar accipiũt pro dictito:vt tue litere dictabãt:ſed
barũ eſt: nõ rite vtunt:dicunt epiſtole:vel dictitãt:hoc
necmin⁹ eſt tu in epiſtolis dicis:ſeu dictitas:ſed in hũc
extrane= erroꝛẽ inciderũt:qꝫ reperiũt:ratio dictat:qꝫ eſt
um. freqnẽtiſſimũ:z quale eſt illud Plinianum in
epſa quadã:o ſylua:o litt⁹: qꝫ multa componi
tis:qꝫ multa dictatis:Et illud Hoc. Ecce mi
hi lacere dictãt ſcribẽda camene Uerũ hic ma
nifeſta ratio ſubeſt:nã camene: litt⁹ ac ſolitu=
do tacite nobis ſuggerũt:qõ ſcribam⁹. Ita et
ratio loquit:qõ nos ſcribẽdũ putemus:z indi
gnatio dictat:qõ in alterũ effundam⁹. Raud.
Diſcer= Diſcerno. Laurẽtiꝰ:nõ eſt vt hic ait: diſcerne
no. re in duas partes: ſecernere vero in multas:
imo diſcernere in duas partes pluresve:ſecer=
Secer= nere vero ſeparare:vt ex chao oia elemẽta di=
no. ſcreta ſunt:z Cicero. Secernant ſe malꝫ a bo=
nis.i.ſeparẽt. Raudẽſis. Domus:paulo poſt.
Archite Architectꝰ eſt princeps tectorũ: aliqñ p ipſo
ctus. deo accipit. Tignariꝰ eſt architector. Lau. ne=

ſcit quid dicat: architectꝰ eſt princeps edifica
tiũ:id eſt qui edificiũ ordinat:z ipſe aut primꝰ
edificat:aut edificare iubet: inde Uictruuius
opus de architectura cõdidit: id eſt de edifi=
ciis cõſtruẽdis. Faber aũt tignariꝰ eſt:qui ſo=
laria lignea facit: hoc eſt trabes: ceteraqꝫ ad Solaria
tabulata domꝰ vtilia. Nã in iure ciuili ſcribit: Tignũ.
tigni appellatione in lege.xij.tabularũ:oẽ ge=
nus materie: ex qua edificia cõſtãt ſignificat: cõtiana=
cõtignatio igit dicitur ſolariũ domꝰ: ſiue ſtra tio
tũ ſit cemento:lateribuſue: ſiue nõ ſtratũ qua
lia ſunt fere ſolaria domorũ Apulie: eoqꝫ apꝺ
Liuiũ pro miraculo refert bouẽ in tertiã cõti=
gnationẽ cõſcẽdiſſe.i.in tertiũ ſolariũ. Raudẽ
ſis. diuerſoriũ proprie eſt hoſpitale. Laurentiꝰ
negat antiquitas /apud quem hoſpitalia non
erãt quinimmo nõ eſt hoſpitiũ idẽ qꝫ diuerſo
riũ:vt ait Raudẽſis: ſed flexꝰ vie minor: ac ſe=
ceſſus. Raudẽſis. ff. de eo qui certo loco dicit:
q̃ inſula eſt quelibet domus. Laurentius. Nõ
hoc ait iuriſconſultus: ſed eam domũ eſſe in= Inſula.
ſulam que via cingitur: vnde author quidam
enumerauit inſulas Romane vrbis: non do=
mos. Rauden. Fundus eſt alicuius manſio
cum acceſſionibus. Laurentius cum omnibꝰ
iuriſcõſultis: et cum ipſa veritate diſſentit /vt
breuiter autem dicam nõ ſententiam inter iu Fundꝰ.
riſcõſultos ferã. Fundus eſt poſſeſſio in agro. Hippo=
Raudẽſis. Hippodromus eſt ſtabulũ equo= dromus
rum currentiũ. Laurentius. Imo eſt via lata: Duellũ.
per quam etiam multi equi poſſint vna curre
re:vel potius locus /in quo equi currere ſolẽt.
Rau. Duellũ Lauren. Duellũ nõ eſt tantum
duorũ:vt hic ait / ſed multorũ quoqꝫ z ipſorũ
etiam exercituũ:alioqui nõ diceretur a Plau=
to. duellũ inter Thebanos: et Theleboos: et
ab Hoꝛa. Grecia. Barbarie lento colliſa duel
lo. Neſcit author pugilẽ eſſe:q̃ ceſtibꝰ pugnat:
pãcratiaſtẽ qui ad oẽ certaminis genꝰ valet.
Rau. Eccleſia. paulopoſt. Adytꝰ per y grecũ
eſt locꝰ ſecretus iuxta altare. Lauren. hoc ady
tũ dicit /nõ hic adytus:eſqꝫ penetrale templi
id eſt locus interior:et vulgo inacceſſus. Rau=
denſis. verſificatores fere peccant ſecunda
ſyllaba pro breui vtentes. Laurentius. Imo
et Maro breuem ponit. Raudenſis edere. Nuces.
Laurentius. non optime exponit nuces eſſe Malum
omne pomum/ quod foris duro tegatur: z in= Nux.
tus habeat quod eſui eſt: malum vero quod Pomũ.
foris habeat:quod eſt eſui: z durum intus in= Malũ.
cludat: cum illud potius non ſit pomum: neqꝫ Edulĩ.
hoc ſecundum malum:ſed illud:nux hoc vero
pomũ. Ualerius tamen Martialis nucem pi=
gneam: pomũ vocauit in diſtichis inquiens.
Poma ſumꝰ Lybeles:procul hinc diſcedevia
tor. Ne cadat in miſerum noſtra ruina caput.
Malum autem indiuiduum:id eſt quod vul=
go dicitur melum e Greco ſumptum. Rau=
denſis. Eſt enim edulium preguſtatoria co= Hie. Cu
meſtio. Laurentius. Imo edulium eſt quic= ius edu
quid edimus:aut quicquid ad prandium/ce= lio primo
namqꝫ edendi gratia apponitur:z ſumimus: genita p
vt apud ſuum Hieronymum millies: vt ibi/ didit.

lentis edulio. Raudenſis. edificare. Lauren. Eodẽ Raudẽſis errore quo Accurſius ducitur: vt ſentiat tigni appellatione aliud q̃ materiã. i. ligna cõtineri: vt in elegantijs dixim⁹. Indecorũ ſane eſt hominẽ q̃ de elegãtia ſcripturũ ſe pollicet Accurſiũ ac ceteros gloſatores ſequi: vt facit Raudẽſis: cũ illi ab elegantia lõgiſſime abſint. Rauden. Eligere aliquã to poſt. Comitiũ locus in quo fiebat electio magiſtratuũ: quaſi cõmunitũ. Itẽ vocabatur ipa electio ⁊ gaudiũ reſultãs ex tali electiõe ⁊ etiã ipſa collatio perſonalis. Lauren. Comitium eſt tantũ locus: comitia: actus creandorum magiſtratuũ / vt in foro eſt: ⁊ in comitio. Itẽ actis comitijs: ſuffragiũ nõ fiebat manu: vt ait Rauden. ſed voce interdũ ſcriptura. vt Pli. poſtero⁹ refert. Raudẽ. eloquẽtia. Laurentius. Omitto q̃ de rhetorice precipit a via veterũ vel recedẽs vel cadẽs: quid negligentius fuit: q̃ que Seneca alteri tribuit notans vt ſtomachoſior / ea ab ipſo Seneca dicta eſſe velle: Caſſius Seuer⁹ in Sextũ dixit / ſi cloaca eſſes magiſtra eſſes nõ Seneca. Rauden. Etq̃ pro ⁊: ne pro et. Laurẽ. Ne nunq̃ reperitur pro ⁊. Raudẽ. Item neu hoc faceret perſuaſit. i. ne. Lauren. Neſcio vbi hoc Cice. quẽ affert dixerit / aut aliq̃s alius. Neu (vt ſentio) apocopatũ eſt a neue. Rauden. excurſiones ſunt que fiũt ab armigeris. Lauren. excurſiones vocant rumores illos: a quibus recedũt: tũ eedem ſunt incurſiones rumores eorũ / in quos incurritur. Eſt aũt abuſus ſignificatione armigeri: de quo nos vocabulo in alio opere diximus. Rauden. Expecto. Lauren. Paulopoſt. Raudẽ. tempus redimitis. i. expectatis. Lauren. Imo tẽpus emitis: vnde in iure ciuili: ⁊ alibi: redẽptores vectigaliũ. i. emptores: et apud Paulũ: redimite tẽpus. i. emite: vt e Greco fonte apparet. Cicero in Verrem. actione. ij. vt primũ ex prouincia rediit: redẽptio huius iudicij eſt facta grandi pecunia. Rauden. Exul. paulopoſt. Inſcriptus q̃ manet in patria: ſed re ſpoliatus. Lauren. Hoc nunq̃ audiui: proſcriptus idẽ eſt quod exul: quia nomen ſuũ in publico: tanq̃ exulis ſcriptum eſt. Rauden. circũſcribere eſt dãnare: bonis fallere. Lauren. Imo fraudulẽter in re contrahenda: atq̃ cõmercijs aliquem bonis aliquib⁹ priuare: vt apud Senecã: de eo qui fratrẽ circunſcripſit in diuiſione hereditatis: cum ex altera parte matrem fratris: ex altera omnia bona poſuiſſet. Raudẽ. Exercitus: poſtea / in ſumma igitur erant pedites ſex mille: ⁊ centum. Laurẽ. contra latinitatẽ dicitur pro eo q̃ eſt ad ſex milia: aut ſexies mille: aut peditũ ſex milia. Rauden. Facies: paulopoſt ceſius eſt. i. lẽticuloſus. Laurẽ. Imo: q̃ habet oculos glaucos. i. in ſimilitudinẽ noctue: nec vnq̃ ceſium niſi de oculis legitur: vnde Cicero aut ceſios Mineruę oculos: que dea apud Grecos dicit habere oculos glaucos: vt milies apud Homerum. Quidã volũt ceruleos eſſe; ceſios oculos. Raud. Faſtidio: dis. faſtidire faſtiditũ: dicim⁹ eñ quare faſtidis mei ⁊ faſtidimus bonos. Laurẽ. ſi hoc eſt verũ: cur Faſtidio exẽpla non profers? ego vero cũ actõ reperio cum ꝯtõ nõ cũ genitiuo. Vergi. Inuenies aliũ ſi te hic nõ cum faſtidit alexis. Raudẽ. Femina. Laurẽ. Cine actõ. dus nõ ſcribemus y greco: vt ait Raudenſis: Cined⁹. nec caminũ ſignificat: Marcell⁹ pro ſaltatore & Plau exponit: alij pro re turpiore: nõ q̃ moueat mẽtus i Eubia in ſaltãdo: ſed qõ in obſcena venere. Raulu. Ita den. Fenero. Laurẽ. Utrũq̃ fenero: ⁊ feneror fuſtibus p eodẽ male accipit Raudẽſis qõ alio opere ſum moldocuimus. Rauden. Ferrũ ⁊ chalybẽ in aſpectu mactu ſimilia videm⁹: ſpecie tamẽ differũt. Laugis q̃ vlrẽ. nõ differũt ſpecie metalica: cũ idẽ metallũ ambo ſint: nã nec aurũ auro differt: licet purgatius ſit: nec ſapphyrus ſapphyro licet ſplendidior: nec ſimilia farina. Vergi. certe inquit. ⁊ feneror Ait Chalybes nudi ferrũ: ergo appellatũ eſt optimũ ferrũ ab illis populis qui ſciẽtiſſime ferrũ tẽperãt: vel populi illi vocati ſunt Chalybes: ob hanc ipſam tẽperãdi ferri ſcientiã: ſiue facultatẽ: ſiue quidẽ aque q̃dã hoc apud eos efficere dicunt qui nũc Uiſcani nominãtur: quaſi vis Chalybis: qõ apud eos ſit: vel copia ferri: vel potentia: ac facultas ferri temperandi: ſi modo ethymologia vera eſt. Rauden. Filocaptus. Lauren. non eſt nomẽ hoc a doctis: ſed ab indoctiſſimis fictũ. Philos eñ non amorem ſed amicũ ſignificat: ſiue amatorem: ⁊ hoc grece: cum quo nomine dure latinum coniungitur: ſed cur in litera f poſuiſti: cum per ph ſcribendũ eſſet: ſic / philocaptus. Rauden. procus eſt ipſe ſollicitator amoris. Lauren. Imo qui aliquam pro vxore poſtulat: vt Penelope apud Ouidium. Turba ruunt in me luxurioſa proci. Rauden. Filius. Lauren. q̃ Nothus ſit natus ex nobili patre et infami matre: miror cur dixit: cum parũ ante Quintiliañ. attulerit: dicentem nothũ qui legitimus non ſit: Greci vocant: non aduertens eodem loco dixiſſe Quintilianũ: vt Latonis oratione teſtatũ eſt: quia non habemus noſtrum: vtimur peregrino: igitur nothus eſt abſolute illegitimus. Rauden. Flere. Paulo poſt. Plorare eſt cum lachrymis et voce pectus: aut faciem tundere. Lauren. Negatur hmõi enim percuſſio: planctus dicitur: ploratus ipſa vox flẽtis: ſicut fletus ipſa lachryma ex oculis emanans: pre dolore tamen potius q̃ pre letitia. Rauden. Fungus. Lauren. non eſt aſparagus: nec de fundo intelligit Iuuenalis quem teſtem citat Rauden. nec aſpargus: ſed aſparagus dixit: vt Martial. Non erit incultis gratior aſparagis. Raudenſis. Gaudium. Lauren. non eſt ouare gaudere: ſed ſe gaudere ſignificare: et exclamare. Rauden. Galea. Laurentius. Juba non eſt idem qõ galea: ſed quod galee imponitur inſtar iubarũ: aut eq̃: aut leonis: aut draconis: q̃les in veteribus numiſmatis: ſtatuiſq̃ agnoſcimus: vnde Vergilius. Criſtaq̃ inſignis equina. et alibi. Gratarum errore iubarũ. Rauden. Gladiatorum. Laurent. ab eyſis deriuat

Comitiũ Comitia Suffragia.

Ne. Neu.

Excurſiones. Incurſiones. Redimere tẽpus.

Circunſcribere.

Sex mille.

Ceſius.

Ferrũ. chalybs Uiſcani.

Proc⁹.

Noth⁹.

Plãgere.

Planctus.

Ploratꝰ Fletus. Aſparagus.

Quare.

Juba.

ensicula:cū dicere debuisset ensiculus. Spa-
Spatha tha lōgior ensis: ac latiora quibusdā esse dici
tur:phramea grecū est nomē: pugio nō cultel
lus breuis:plus eñ est q̄ cultellus: nedū ma
tor/q̄ breuior: cultellus:hūc pugnalē Hispa-
ni vocāt. Mucro nō est pugio lōgus:vt ensis:
nā is ensis foret:sed cuspis ipsa ensis. Impro
Bipen- prie autē p ense accipi bipennē ait ex altera
nis. parte acutā: cū Quīti. dicat exvtraq̄: vt ipm
etiā nomē indicat. Raudē. Gulosus. Paulo
post. Lastirmagia gule cōcupiscentia. Lau-
Lastri- ren. Lastrimargia dicendum est:significatq̄
margia. nimiā ingluuiē:vt apud Aristo. in ethi. Scur
Scurra. ra nō est cibi captator:sed q̄ risum verbis mo
uere captat:nō habita rōne verecūdie:aut di
gnitatis. Raudē. Heres. Paulopost: cadu-
Caducū cus est quicūq̄ sit heres in bonis alicui⁹: qui
heredē non habet. Lauren. Imo caducū est:
siue caduca bona dicunt:herede carētia:non
Istic. autē quantū ego quidē sciā: horū bonor⁹ he-
res:sed fiscus:aut dux militū publica p̄sona.
Raud. Ibi: deinde Cicer. sep. issime cū vult
Ipse. dicere:ibi dicit istic: verbi grat a. Tarēti es:
nō spero te istic hyemare non iucunde.i.ibi.
Laurentiⁿ barbare exponit istic p ibi:si eñ di
ceremus:spero te ibi hyemare: nō recte dice-
remus. De hoc latius in elegantijs. Hec fuit
causa:cur Ciceronē vnū afferret:z eū sic dice
re sepissime testet:quasi nō semp z ipse: z cete
ri ad scōam personā sic loquant. Hec per hoc
aduerbiū modo:sed p alia quoq̄:z per ipsum
pronomen istic: istuc:istac:istorsum: iste: ista:
istud. Quāto satius fecisset Raudēsis:si alia
potius precepisset quale est:hoc pnomē ipse
solere ppie:z elegāter vsurpari/sic: expecta-
bat exercitū auxilio venturū/cū exercit⁹ ipse
magis auxilio egeret. Huiusmodi repetitio
fere p hoc pronomē fit:qualia exēpla ostenso
indicio:infinita sibi q̄sq̄ cōperiet. Nonnunq̄
si nō licet idem repetere mutuamur simile: vt
Iuue. Crescit amor nūmi:quantū ipsa pecu-
nia crescit. Quia quantū ipse nūmus ppter
versum dicere nō potuit. Vergi. Torua leena
lupū sequit lupus ipse capellā. Cice. iij. offi. q̄
exercitu populi Romani populū ipsum Ro-
manū oppressisset:qđ ita necessario construē-
dum qui populū Romanū oppressisset exerci
tutu ipsius populi Romani:nā ipsum in re-
ponēdo noie locū habet. Rauden. Impedi-
re:statim:paucorū culpa non p̄iudicat reli-
P̄iudi gioni.i.nō impedit. Lauren. nō est p̄iudiciū
cium. impedimentū: neq̄ vt aliqui volunt: offensa
quedā atq̄ iniuria:imo quasi sentētia quedā
est ante iudiciū ac sentētie latione:siue p me:
siue cōtra me. Hā p̄iudicia in causa Milo-
niana sic cōtra Milonē fuerūt:tū p Clodia-
nis erāt. Et vtraq̄ pars p̄iudicia appellat: vt
afferā de medio exēplū/nūc duob⁹ scribis:de
officio cōtēdentib⁹:q̄ lis in lōgū p̄cedit. Rex
tussit interea:dū snīa ferat:alterū officio fun-
gi:quasi iudicās:iā nūc se p ea parte sentire:
penes quē esse vult rē: de qua litigat. Et hoc
p̄iudiciū nimirū tacite exhortās iudices ad

iudicādū p eo p quo p̄iudiciū factū est val
de adiuuat possidētē: vt obest excluso. Rau.
Infirmitas paulopost meliuscula est.i. pau-
lisper melⁱ⁹. Lau. indocte exposuit paulisper
p paululū siue aliquāto melⁱ⁹ habet. Est eñ
paulisper idē qđ per aliquantulū tēporis. Vo
mica nō est qđ Raudensis ait:sed crassities il
la que nascit in aliqua parte corporis exteri⁹
eminens:in quā multū humoris sanguinisq̄
descēdit. Unde apud Plautū seru⁹ gestās in
collo crumenā/p iocū inq̄t. Vomica est. Rau
dē. inducie. Laurē. Magis nos loq̄ nō latine
Raudē. docet q̄ latine: q̄s vnq̄ induciari au
diuit p eo qđ est morari:aut differre/nisi qui
vernacula tue gētis lingua loquit:nō latina:
Itē exponit Vergi. Raudē. opere ois semita
feruet:id est differt. Laurē. Cū Vergi. signifi-
cet laborē: ardorēq̄ feruētē: id est vehemens
studiū formicaꝝ in ope factiūdo:multa quoq̄
alia similia peccas: que persequi infiniti fue-
rit operis:mallē hoc precepisses indicem esse
catalogū titulorꝝ:quibus vel libri vel capitu-
la inscribunt. Itē interpello nonnunq̄ apud
veteres pro rogo inuenitur:vt Valerius libro
iij. Cato vt socios apud auunculū adiuuaret
constantivultu:non facturum respondit. Ite
rum. Deinde/ac sepius interpellatus in pro-
posito perstitit. Raudensis. Jocosus. Laurē.
vult seriose a serio venire: cū dicatur serius.i.
grauis/siue seuerus:nō seriose:vt Quint. At
nūc ista seria grauis: q̄ nunc amari recusat: o
q̄ voluit amari. Sic hoc loco peccasti Raud.
vt superi⁹: vbi dixisti industriosus: qđ nō. in-
uenitur:sed industrius. Raudē. Jocus dein-
de mimi ethologi.i. de etholia sunt recte scur
re. Laurē. Mimi nō sunt scurre: vt alio opere
docui. Melⁱ⁹: si dixisset mimi ethologi ijdem/
z ij q̄ oia dicūt tā honesta q̄ turpia. De etho-
logis si greca nō vidit:saltē suffecerat Quin.
li. j. dicēs: chrie: z ethologie subiectis docto-
rum rōnibus apud grāmaticos inscribant:q̄
initiū ex lectione ducūt:quorū oīm similis est
rō. Forma diuersa. Qua sentētia vniuersalis
est vox:ethologia p̄sonis continet: chriarum
plura gña tradunt. Raudēsis. Larua:multo-
post:lodicē.i. lectū seu culcitrā. Laurē. Alij p
cortina:que lecto circundat exponūt. de qua
Martialis. Nudo stragula ne toro paterēt:tū
cte nos tibi venim⁹ sorores.i. lodices. Raudē.
Lapides paulopost:tofus est scaber lapis ca
uernatus:mollis.i. pumex. Lauren. Hec ciui-
tas barolitana negat:q̄ pulcherrimas quasq̄
domos ex tofaceis lapidib⁹ hz. Sūtq̄ passim
tofacei mōtes:etiā nihil rimarū:iūcturarūq̄
ostendētes:vt solēt mōtes marmorei. Negat
preterea Cathinēsis ciuitas idē esse/pumicē
z tofum. Rauden. laudare:postea efferunt/q̄
laude extollūt p vnā f:sed efferunt p duas ff/
dicim⁹. Laurē. Pri. z oēs grammatici negāt.
Longe post confert sentētias Demosthenis
ad Alexādrum: z Ciceronis ad cesarem ne-
sciens non esse illam Demosthenis orationē:
sed factam ab aliquo latino. Item alias tres:

Seriose barbarum.

In dustriosus latie nō dr sz in dustri⁹.

Tofus. Pumex

Effero.

quarum

Demades. quarũ vna est Demadis qui(vt notũ est)nihil scriptũ reliqt: vt Pythagoras: vt Socrates: vt Carneades:q̃ oẽs cũ loquendo mirabiles extiterint: nihil tñ literis mãdauerũt:ipsa tñ inspectio deprehendit illas esse cõmentitias

Pythagoras. orationes:longeq̃ a greco sermone:ꝛ ab illorũ:oratorꝫ vita abhorrentes. Raudẽ. Litera. Laurẽ. portitores literarꝫ: iterũ admonuim⁹ Raudensem dicere nõ debuisse eũdẽ ignora-

diploma re diploma quid sit miror: cũ Seruius exponat velutq̃ significare epistolã: vel scripturã aliquã ad altũ missam. Raudẽ. Loco paulo post:necubi inuẽt⁹ est.i.nullo loco. Lau. Hoc

Necubi. super⁹ quoq̃ reprehẽdi. Nã necubi duo verba postulat:vt iussi necubi mihi presto sim.i. ne vllo loco. Nã preter morẽ dixit Vergi. Tu

Emin⁹. nequa parẽtis. Jussa time. Raudẽ. lõge emi-

Longe. nus.i.longe. Lau. Eminus hoc modo differt

Comin⁹ a longe:q̃ non recte dicã eminus habitas:vt longe habitas: sed eminus iacula mittebant

prope. i.a loco remoto:nõ aũt in hũc sensum:lõge iacula mittebãt eodẽ mõ comin⁹ dicim⁹ a loco

prostibulum et lupanar differũt. primo:nõ tñ in loco ꝓpinquo:neq̃ prope vt comin⁹ te percutiã:nõ aũt comin⁹ sedeo. Raudẽ. lupanar. Laurẽ. Hõ est prostibulũ id qõ lupanar: sꝫ ipsum scortũ: vt apud suũ Hiero. frequẽter: dico suũ: q̃ sic ipse appellat: quasi aliorũ nõ sit:ait autẽ prostibula regnũ dei nõ possidebũt. Rau. Luxuria paulopost: stuprũ illicita virginũ defloratio:raptus cum puella violẽter a domo patris educit: vt in vxorẽ habeatur. Laurẽ. Hõ verũ hoc esse elegantie nostre ostendũt. Raude. Alij cadurcũ tẽtiginẽ vocãt. Laurẽ. Jmo estvas illud numerosum: qõ ex piscina:aut e puteo aquã haurit iumento rotã versante:solẽt ex his etiã fieri canales in parietib⁹ domorꝫ: per quos aque ex tectis defluant in cloacas:etiã in quibusdãvrbibus

Obesus Lanista. Lanius. ꝓ quos aque pluuie cisternas impleãt. Raudẽ. Macies:paulopost:obesus id est exilis:et macilentus. Lauren. imo pinguis ꝛ crassus. Raudẽ. Macellũ: deinde lanista qui carnes laniat. Lau. Pro lanio dixit lanista:est eñ la-

Neuus. & Horatius. lib. j. Ser. nista qui homines emit:quos arte gladiatoria imbuit:postea in ludũ vendẽdos. Raudẽ. Macula: deinde neu⁹ macula in facie hominis. Lau. Ergo mentit Tullius qui ait:neuus in articulo pueri delectat Alceũ: est igit neuus in qualibet parte corporis. Raudẽ. Memor: in fine memini sermo est totius tẽporis preteriti:si dixeris:memini me fecisse duo tempora simul iungis. Laurẽ. Vult igit Raudẽsis memini debere cõiungi vtiq̃ cũ verbo presentis

Memini. tẽporis nec vsq̃ aliter ꝯactitatum: nisi in vno ni qõ nõ versu Verg. Nãq̃ sub ebalie memini me turri

Raudẽ. bus altis Coryciũ vidisse senẽ:ꝛ poete ipsi nesis mõ sꝫ cessitate metri facere licuisse: hoc q̃ ridiculũ ꝛ agreti⁹ preceptũ sit:quis non vel puerorũ intelligat:

et mille exempla Cicero. si enim memini idẽ est qõ recordor: nunquid minus recte dicã memini disputasse cũ Pau lo q̃ recordor disputasse cum Paulo:At eñ aliorũq̃ memini preteritũ est sane vero:nec enim inficiã ꝑsen- cias eo in preterita quoq̃ significatione accipi:sed in presenti tamen etiã accipitur:ꝛ quidem fere semper:ideo pene impropriũ est iungere tẽpus presens cũ hoc verbo memini: similibusq̃:neq̃ ab re: preterita nãq̃ recordamur:nõ presentia:igitur preterito tẽpore vtẽdum est:vt memini te fuisse virgis cesum:non autẽ cedi:memini te coronatum spectasse ludos:non autẽ spectare:meministi ne te interfuisse caterue Sabinorꝫ:non autẽ interesse:ꝛ quale illud Verg. qõ ab hac regula Raudensis excepit. nã versus ille apud eundẽ. Cantãdo puerũ memini me condere soles: magis licentiã poeticã ostendit:qua ego nõ vterer dũtaxat in prosa:dicerem enim sic. Memini me puerũ condidisse/seu condere solitũ esse dies cantando. Vides:vt in contrariũ res ipsa recidit. Raudensis precipit: vt tantũ cũ tẽpore presenti memini iungatur: ego sentio iungi debere semper cũ preterito: aut fere semper. Raudensis. Meretrix. Paulopost. Seneca. Pellices celum tenent: pellicatus locus cõcubine:ꝛ propter pellicatus suspitionẽ:id est concubinatus. Lau. De hoc nomine in alio opere disserui: nec me fallit quosdã accipere pellicẽ pro cõcubina: quorũ est Justinianus tantũ. Seneca eas hic intelligit:que cũ viro alterius corpus miscerent:ꝛ Cicero ait. Thebẽ Alexandri Phereivxorẽ:propter pellicat⁹ suspitionẽ:id est q̃ suspicaret pellicẽ habere/ occidisse virũ. Raudẽ. Mille in fine. Livius enim dixit Gallorũ vndecim milia sunt occisa:ꝛ peditũ septẽ centena milia. Laur̃. hoc nõ dixit Livius:qm̃ nunq̃ doctorꝫ aliquẽ ita locutum inuenimus: siquidẽ dicendum est septies centũ milia. Raudensis. Mors/postea ait: cedes est mors. Lauren. Jmo mors non fatalis sed ferro/aut ligno/ aut saxo/ similibusq̃ illata:presertim occidere aut ferire:aut percutere volentis:inde dicimus aliquẽ commisisse cedem:et Milo de cede accusatus est. Raudẽ. Morbus:deinde papula paruissima cutis erectio. Lauren. Paruissima non inuenit̃ preterea papula.i.pustulis similis neuus. Rauden. Mutuare et mutuari quidẽ ait:sibi pecuniã credidit.i.mutuat⁹ erat. Lice. etiã dixit:nec temere se credere putabat: id est mutuari. Aulus Gel. inquit:pecunia mutuata. Laurẽ. Si plura in hoc capite dixisset: plura peccasset:vt eñ in elegantijs dixi:mutuo tibi pecuniã.i. credo tibi pecuniã:mutuor autem abs te pecuniã.i. accipio abs te creditore pecuniã. Raud. Mus/statimq̃ post:inde muscipula muriceps: catus ꝛ catulaster idem sunt. Lauren. Muscipula cũ apud alios: tũ apud Hiero. machina est ad captendos mures:catus apud Ser. in li. quem de grecis/latinisq̃ noib⁹ scripsit est generis feminini:qõ si ita est nõ potest formare catulastervoce masculina. Et nihilomin⁹ aliud est catulaster:q̃ aial muritũ venator. Muricepsvocabulũ est insuetũ: qualia multa cũ summa licẽtia Raud. excogitat. Raudẽ. Natura suopte ingenio.i. natura suopte cõsilio. Jtẽ meaptim:suaptim:nostra-

Ti ꝓstruẽ dum docent.

Non tñ. Hõ tãtũ.

Tãtũ cũ memini i ꝑterito adiũgit. Peller.

Septem centena barb. est. Cedes. Mutuo Mutuor Latus.

Mus.

Muscipula.

ptim:vestraptim. Laurē. videtur author accl
pere hec posteriora in sensum prior: cū aliter
significēt:ꝛ aliter scribi debeant: meatim eñ
est meo more:tuatim tuo more. hoc Seruius
ait super Donatū:ꝛ alij quidā. Raud. Naues
liburne sunt naues negotiator. Laurē. Hie-
Lēbus. ro. ait esse naues longas. Rau. Lēbus lignū
Cymba. cauatū/quasi cymba. Idē est capulus:ꝛ cara
Linter. bus:ꝛ linter discurrēs in pelago exvimine de
corio:vñ ille dixit:cauat arbore lintres. Lau.
Lēbus:ꝛ cymba an ex vna arbore sint:qui di-
cūt/ipsi viderint: ppte aūt tñ lintres e singu
lis arborib⁹ constāt:atq; ita vulgo vocant ca
uate ad traiscīēda flumina trabes:qđ Vergi.
ipso loco quē Raudē. attulit versus testat: ve
rū an ex corio/acviminib⁹ lintres Raudē. in-
telligat:nescio qđ si ita sentit ex vna tñ arbo-
re esse nō possunt:sed si vtrūq; sit/nego vsum
Trieris. lintris esse in pelago:que solū aut corio: aut
palo:fluuiis: stagnisq; agunt. Raudē. Trie-
ris nauis magna:quā greci duracon: vel dul
conē vocāt:a tribus sessionib⁹:vnde dictū est
Trieris magna transibat. Laurē. Quid atti-
nebat dicere hoc nomē grece duracon voca-
ri:si modo sic vocat:cū ipsum nomē grecū sit:
Arthe- ꝛ vt sentio: idē quod latine triemis: aut pene
mon. idē. Raudē. Arthemon est velū nauis breue:
qđ melius leuari pōt:in summo periculo extē
ditur: vnde Act. xxij. Arthemone leuato:fm
flatū aure tendebant ad littus. Lau. q̄ plane
Raudēsis ostēdit se in mediterranea vbe na
tū: nec vnq; mare intrasse: q̄ pro amplissimo
Nauluz. velo breuē esse Arthemonē ait. Raudensis:
Naucle- naulū. i. lucrū:ꝛ capitale. Lau. imo pecunia q̄
rus. solui pro vectura in naui. Raud. Nauclerus
Juue- prim⁹ nauigator. Lau. imo qui in naui nautis
nal. Fu- imperat:quecūq; ad faciendā nauigationem
ror est pertinēt:nec absurde in triremibus idem esse
post oīa intelligit:qui comes/vel comit⁹ dicit. Raud.
perdere ne neu:id est ne:et Laur. Jmo neu idē est qđ
naulum. neue:vt superius ostendi. Rau. Nec/deinde
Nō sum ne pro nec sepissime vtit Cic. ꝛ antiqui:sed ad
etiā illic ornatū post addebāt quidē: verbi gratia:non
Lauren. est amicus ne noster quidē: q̄ bona nostra tol
Ne quī- lit. Lau. Sunt ne ista Ciceronis: ꝛ antiquor
dem. verba:que recitas:imo adeo hoc exēplū non
Ciceronis exemplū est:sed ex biblia deprava
tū:vbi meretrix illa/puerpera apud Salomo
nē cōtra alterā litigat: verū nō modo hec exē
pla falsa sunt:sed etiā precepta:quippe nunq;
ne pro nec reperit:nisi tūcta quidē: aliqua tñ
interiecta dictione quale meū/quo nūcvsus/
exēplū probat:ꝛ vt in elegantius latius dispu
tant: qđ igitur sine quidē ne in hunc sensum
esse non potest:liquet hāc coniūctionē neces-
sitatis nō ornat⁹ causa adhibet. Neue quoq;
nō accipit pro nec:sed pro vel non:vt Cicero.
Neue vastius syllabe diducant. i. vel vt non
Desiteri vastius diducant. Rauden. Negare: infirma
Inficia- re:inficiari:infiteri:desiteri. Laurē. Infiteri ꝛ
ri. desiteri nō reperias:sed potius diffiteri. i. ne-
gare nō fatendo. Inficiari proprie est negare
quid factū:dictūve:aut cogitatum esse:a quo
verbo stat⁹ cōiecturalis dicit inficialis: ab in
qđ est nō:ꝛ facio: vnde infecta negotia q̄ non
sunt vt debuerunt facta dicunt:nescio eñ an
latine diceret. Plato ait mundū creatū esse.
Aristoteles inficiat. Quippe nō factū nūc ne
gat:sed opinionē verā esse. Itē. Orestes im-
pie occidit matrē:ꝛ Horati⁹ sororē: nescio an
posset patron⁹ respōdere/inficior impie occi-
disse. Rau. Nomē. Lau. Quia plurib⁹ verbis
lōga authoris oratiōe refellēda esset: ideo qđ
verum sit paucis absolua: sic eñ q̄d ille quoq;
peccauerit apparebit. Veteres romani terna
singuli fere noia habebāt:non attinet hoc lo-
co causam reddere:cur terna nō singula: pre-
nomē:nomē:cognomē:vt Publi. Cornelius
Scipio. publi. est prenomē. Corneli⁹ nomen.
Scipio cognomē:ꝛ nomē quidē:atq; cogno-
mē olim eiusdē familie cōe erat:prenomē vero
tñ singulor/ꝛ ideo proprīū nomē quo se inui
cē gentiles vocabāt:verbi gratia. pater appel
labat ex duob⁹ filijs alterū Publiū: alterum
Lucīū. Nec aliter inter se fratres ipsi vocabā
tur. Agnomē vero accessit ex gestis:aliove ca agnomē
su:vt African⁹:vt cretic⁹:vt caligula: vt scro-
pha:sed hoc raro vsurpat:cognomē nāq; po-
tius q̄ agnomē dicit: vt Sallusti⁹ Liuiusq; Nox in-
Scipio: cui Aphricano fuit cognomē. Rau. tēpesta.
nox:deinde nocte intēpesta. i. incōgrua. Lau. Nuge.
Jmo nocte tacita ac silēti ꝛ fere media nocte:
an incōgruā noctē Vergi. intelligit. Et lunā
in nimbo nox intēpesta tenebat? aut Cice. in
Verrē: affert nocte intēpesta grauis huiusce
mali nuntius:ꝛ iterū: teq; Hercules/quē iste
Agrigēti nocte intēpesta seruor⁹ instructa/et
cōparata manu cōuellere:ꝛ suis sedib⁹ aufer
re cognat⁹ est: aut illud in libris regū: hoc si-
gnificat qđ inquit: cū intēpeste noctis silētio
sustulit filium meum. Rauden. Nugas:nuge
sunt verborū circūitus:ꝛ perplexitates. Lau.
imo sermones ieuniū rerū:ac nulli⁹ pōderis:et
plerūq; scurriles:iocularesq;. Unde Catull⁹/
ac Martialis poemata sua nugas vocant: vt
de inanibus verbis loquētia. Hoc vocabulū
Hieronym⁹ ait latinū/ꝛ grecū/et hebraicum
esse:sed ab hebreo fonte ad grecos/latinosq;
deriuatū. Raud. Nunquid vtrū pro nunquid
sepissime Cic. in oratio. suis dixit. Lau. Jmo Utrum.
vtrū de duob⁹ interrogat:nunqd vel de vno: Su⁹ ine
vel de multis:ꝛ nōnunq; de duob⁹: ipolite lo pte posi-
quit/sic Raud. in oratio. suis:ꝛ in epīis suis:ꝛ tum.
in libris suis offi. Verg. in eñ. sua. Ouid. in ope
suo de ar. amā. quasi dubitari possit: an hoc il Nunqd.
li in alijs operib⁹ q̄q; in suis possint dicere:im- Nun-
mūde igit:nō tersē addit illud suis:hoc tñ nō quid in-
est omittēdū: nūquid nūc aduerbiū esse: nūc terdū no
nomē:vt nunqd ego sum qui te accusauī?:nū- men est:
quid est aliqđ nauigiū meo capacius?:nunqd interduz
alterū filiorū occides: vt alterū serues:nomē aduerbi
autē erit sic. Nunquid criminis habes quod um.
mihi obijcias:id est nunquid aliquod crimē:
sed apertius in genere neutro: vt nūquid om
niū nostrū te offendi:nunquid meorū paren-
tū tibi iniuriā fecit?:hic interrogatio fit de yno:

de duobus ac plurib⁹. Rau. Nũtius/ deinde/ apocrisarij nũtij pape/ quasi secretarij: crisis

Apocrisarij bar.

eñ qñqꝫ dicitur secretũ: qñqꝫ aurũ: qñqꝫ iudi-

Crisis.

ciũ. Lau. Utinã cõtentus esses lingua latina: nec ea q̃ ignoras/ attingeres. apocrisarij sunt legati: nõ tñ pape: ꝛ crisis significat tñ iudicium: nã pro abscõdito per y non per t. aurum vero per y ꝛ hatqꝫ o ꝛ in gñe masculino proferendũ est: sic chrysos: verũ apocrisarij nõ aliter apud grecos nitidũ vocabulũ est: qꝫ apud nos ambasiatores: qõ nemo (nisi barbar⁹) dixit. Rau. Itẽ reperit nũtius nuntij masculini generis: ꝛ nõ sumit pro nũtiatione alicuⁱ rei: reperit etiã nũtiũ neutri generis: ꝛ tũc sumit pro re aliqua: q̃ renũtiata est. Lau. Nuntⁱ⁹ pro hac significatiõe nemo dixit: sed p hoie nuntiante: nuntiũ in genere neutro. Seruius ait pro ipsa re nũtiata accipi. Festus pro vtraqꝫ significatione in masculino accipit: sed Raud. nullũ exemplũ affert: qõ frequẽtissime facit: ꝛ sepe aut ad rem nõ pertinẽs: aut cõtrariũ affert. Rau. Obscuritas/ paulopost: videt accipere teter pro eo qõ est ater: obscurus: et subniger: vt in prouerbio veteri: quid curem: an ille ater: an albus sit. ꝛ Lice. in Philippi. lib.

Teter.

ij. Et quidẽ vide: qꝫ te amarit is: q̃ albus: ater ve fuerat: ignoras. Laur. Est aũt teter idẽ qõ malus: ꝛ insuauis: cũ ad mentẽ pertinẽs: tum vero ad ceteros sensus: vt tetra belua teterrimus hostis: teterrimum facinus: ꝛ teterrima mens: itẽ tetro aspectu: tetra voce sed in his potius sensib⁹ vsitatũ est: q̃ si dicaꝫ illud Uer-

Enei. iij.

gi. Tetro fedebant oia tactu. ad odorẽ refert: quẽ tãgendo relinquebãt. Raud. Obligatio. Lau. obnoxius ait: est obligatus: imo potius

obuoxⁱ⁹.

est subiectus: appositusue: ac summissus: vñ locus aliquis dicit obnoxius vento alicui: vt Lucan⁹: illis Dalmaticis obnoxia fluctibus

Loc⁹ obnoxius.

Ancõ. Rau. Obloqui: deinde aliquãto post: audi nunc illũ de Catilina: ꝛ cõplicibus suis: sic dicentẽ. Lau. Cõplices nõ est latinũ vocabule: lz ipse non longe post afferat hic verba Cic. in Catilinã ꝛ tuorum cõplicũ: magna ꝛ pernicios a snia: qõ scribendũ est comitũ: ꝛ nõ cõplicũ magna ꝛ pnitiosa snia. Rau. Unũ cũ multa de. W. Antonio dicat Cic. ꝛ est Quin. Lau. Imo Celij in ipsum Antoniũ sic erras. Nã hec orauit Celi⁹ in. C. Antoniũ. W. Antonij patruũ: Ciceronisqꝫ collegã q̃ bellũ cũ Catilina gessit: vt est apud Sallu. obloq̃ pro hac sigtione. i. obtrectare: nescio: an reperi: sz p vicina: q̃ est in contrariũ loqui vt Cicer. pro Cluentio. vocat me alio tãdudũ vestra expectatio: que mihi obloqui videtur: cui similis: sed figurate in ea quam accipit Uergil. cum inqt. Obloquit numeris septẽ discrimina vocum. Rau. cõtra famẽ et⁹ sanctã: ꝛ celibẽ editos esse. Laurẽ. Seipsum in imitatione affert Rau. quasi alter Cice. sit: quedã in oratore refert: celibẽ pro adiectiuo accipit: qõ ego non ausim affirmare: ꝛ pro significatione casti: qõ vt supra docui: nõ ita est ergo monach⁹: ꝛ fra-

Complices barbarũ nomen.

C. Antonius.

Obloq̃.

Celebs.

ter qualis Rauden. est superuacuo dicitur celebs: q̃ vxorẽ ne habere quidẽ potest. Raud. obliuisci/ statim post/ cũ etas multos obliuione obruescet. Lauren. inchoatiuum pro positiuo posuit: obruescet eñ est obruetur: vt albescet. i. albabit. veterascet. i. vetust⁹ fiet. Raud. Obstinatus: paulopost: ceruix in singulari: collũ in plurali cõtumaciã significat. Laurẽ. immo vt testatur. Quin. antiqui dicebant ceruices: nõ ceruicẽ. Postmusqꝫ Hortẽsius dixit ceruicẽ significatqꝫ nõ collũ ipsum: sed posteriorem colli partẽ: quo boues trahũt: ideoqꝫ apud iudeos a deo dicit populus dure ceruicis: q̃ dure mentis ꝛ ita indomabilis/ vt tãqꝫ durior bouis ceruicis obtẽperare nesciat: ea propter potius in singulari cõtumaciã significat: neqꝫ meminit in hanc significationẽ inuenisse ceruices: nisi forte multoꝝ: quis enim audiuit homo. aut populus durarũ ceruicũ siue duris ceruicibus. Raud. Obtinere/ inde imitationes exorauit: sed nõ impetrauit. i. obtinuit. Laur. imo. exorare est obtinere: ac impetrare orando. si tñ ad rẽ hoc referr̃: vt in elegantijs diximus: nã ꝛ oro te: ꝛ oro hãc rem dicimus: oro te est id qõ posco: te: oro te: oro vitã: est id qõ postulo vitã: vnde exoro te: est induco: exoro hanc rẽ: impetro hanc rem orãdo: eodẽmodo quo dicim⁹: persuadeo te: ꝛ persuadeo tibi hoc: sed de his in eo qõ dixi opere lati⁹. Rau. Oculus: deinde pituita: putãt aliqui: q̃ sit humectatio q̃ ab oculis fluit. Lau. Ego vero puto pituitã idẽ esse latine: qõ catharrus grece: hoc est: quẽlibet humorẽ redundantẽ/ qui ex ore/ naribusve fluit: vel etiã si non flueret: etiã si nõ redũdaret/ qõ intelligit Cic. ii. Tuscu. cũ inqt. Nã sanguinẽ/ bilẽ/ pituitã/ ossa/ neruos/ venas/ oẽm deniqꝫ mẽbroꝝ/ ꝛ totius corporis figurã. Rau. Oculis cesijs. i. lẽticulosis. Lau. Iterũ dixerat lenticulosis: mirũ sic esse lentignes: aut lentes in oculis/ nisi ad colorẽ lentiũ/ lentiginũqꝫ/ ꝛ ad harũ magnitudinẽ macule oculoꝝ intelligant̃/ tñ q̃d de hoc ipse sentiã/ supertus dixi. Rau. Odire/ statim post odiũ est inueteratus animi rancor. Lau. non grecũ/ nõ latinũ/ nõ hebraicũ sz rãcidũ nomẽ est. Rau. Simultas/ est latẽs odiũ. Lau. nec odiũ est inueterata maleuolentia/ nec simultas odium latens/ sed mutuum odium/ siue ipsum odiũ: tantumqꝫ ab inimicitia differt: quod inimicitia vtiqꝫ opere se ostendit: ꝛ verbis: ꝛ factis aduersariũ lacessit: simultas plerunqꝫ intelligi contenta est: aut vt sic dicam. offensionem suam pre se ferre: vt apud Cice. pro. L. manilia: vt multas simultates partim occultas partiz apertas intelligam mihi esse subeundas. Rauden. Erosus: ꝛ perosus actiue: et passiue dicitur. Lauren. Actiue fateor: passiue proba. Rauden. Inuidia est odium. Lauren. Immo atrocitas: vel reprehẽsio vel detractio: vt in elegantijs copiosius. Raud. Dis: quicũqꝫ: quilibet: q̃sqꝫ: vnusquisqꝫ: vnusquispiã: singulusquisqꝫ: nemo nõ: concti per o ꝛ per c: vnusquisquelibet: nullus: nõ idem recidũt. Lau. Quilibet non vniuersale sed par-

Ceruix.

ceruices

Erorare

Persuadeo te et tibi.

Pituita grece significat catarruz latine.

Lentigi nosus.

Rãgo: ꝛ rancor bar.

Simul, tas.

inuidiã. Quilibet idest vnꝰ quẽ tibi magis libet nõ velis ſz particularis dictio.

Concti. Vallam tarat Raudẽ.

recriminatur Valla.

Nota de quo locutꝰ ſit in prefatione. ij. libri.

Licer. ꝛ Quint. ſibi propoſuit. macro. ſẽtit minus eloquentẽ.

Quiſq; cũ ſuperlatiuo adiectiuo ponẽdũ idq; tm̃ i ſingulari.

ticulare eſt. i. vnꝰ quẽ tibi capere libeat: vt plenius diſputauimꝰ in dialecticis: vnuſquiſq; cũ idẽ ſit qđ aliq̃s vnꝰ: ſinguluſquiſq; nõ dicit: ſz ſinguliq̃q;: vnuſquiſlibet in auditũ: atq; agreſte eſt. Cõcti p o ſcribi debere nemo ante hũc dixit: de c quoq; diſſentio. Rau. aliqui credũt: q̃ quiſq; ꝛ quiq; nõ recte ponant: niſi poſt ſuperlatiuũ pluralẽ: vt optimos quoſq; viros: ꝛ ſanctiſſimi quiq; viri: ſed recũbãt in ludi nouiſſimo loco: legant Macrobiũ: q̃ in ſingulari numero neq; ſuperlatiuo dixit: die quoq;: ꝛ hoie quoq;. Lauren. Qui ſunt iſti Rau. q̃ ita credũt: n ẽpe solꝰ ego hoc tradidi: qđ tu ab auditoꝛibꝰ meis accipiſti: quodq; ego apud te: ac te preſente legi in cõmentariis iſtis tuis: vt teſtatus ſum in ſcõi libꝛi de elegãtia lingue latine proemio: verũ aut iſtã in me cõtumeliã nõ ſcripſeras: cũ hũc locũ legerẽ: aut ea mihi poſtea cõponẽti exciderat: ſiquidẽ aliquot annis poſt te opus cõdidi: tametſi: (vt opinoꝛ) ante te edidi: ſz aliis potiꝰ edidere: q̃z ego: ſed omitto amicitiã: quã tu iſta etate: ꝛ profeſſione ſedere nõ debebas. Videamꝰ vter erret: q̃q̃z haud dubito: ſi elegantias meas legiſſes: laudandũ me dũtaxat hoc in loco putaſſes / nõ carpẽdũ: vt ceteri fecerunt: dicis me errare: q̃ velim quiſq;: ꝛ quiq; tm̃ poni cũ ſuperlatiuo plurali: ego ne quiſq; cũ plurali numero cõiungerẽ: ita ne barbarꝰ ſum: ꝛ ab elemẽtis grãmatice alienus: q̃ de latinitate et elegãtia precipere videoꝛ: ſed hoc tranſeo. Quid eſt aũt / cur meũ preceptũ tantopere derideas: q̃ Macrobiꝰ aliter vſurpat. eſto: q̃d Cicero. Quintilianuſq;: quos in primis imitãdos ꝓpono: vſurpãt ne ꝛ ipſi aliter an nõ: ſi vſurpãt: cur nõ eoꝝ profers potiꝰ exẽpla: Quid Macrobiũ vnũ: doctũ quidẽ virũ: ſed nequaq; ex eloquẽtibꝰ mihi obiicis: feciſſes igit ſi hmõi exẽpla apud Cic. Quintilianũq; reperiſſes: ſi nõ vſurpãt: vt certe nõ vſurpant: q̃d cauſe eſt cur me ſummoꝝ oratoꝛũ vestigijs inſiſtentẽ accuſes: ꝛ ad Macrobij iudicũ voces: an nõ ſentis nõ me repꝛehẽdi abste: ſed Ciceronẽ / Quintilianũq;: ac ceteros lingue latine / atq; eloquentie principes: Adde / q̃ ſi Macrobiꝰ in vno / aut altero loco aliter q̃z trado vti ſolet: certe in plurimis id qđ precipio: cuſtodit: neq; vero vt teſtarꝰ ſum / in opere illo de elegãtia legẽ trado: quaſi nunq̃z aliter factũ ſit: ſed qđ frequẽtiſſime: nunc ad extremũ agnoſce imperitiã tuã: cũ dico q̃ſq; cõiungi cũ ſuperlatiuo / nõ cũ poſitiuo: de adiectiuis loquoꝛ nõ de ſubſtãtiuis: atq; exẽpla Macrobij de ſubſtãtiuis ſunt: qđ nemo dubitat: vt q̃ſq; pater: q̃ſq; ciuitũ: q̃q; mulier: qđ ipe in eodẽ loco teſtatus ſum: cũ dixi: q̃ſq; nõ habere gtm̃ pluralẽ: dũtaxat cũ adiectiuo: qđ cũ ita ſit: plane apparet Macrobiũ nõ cõtra me facere: ſed eũ cũ ceteris authoꝛibꝰ preceptum cõfirmare. i. te errare: nõ me: ꝛ quiſq; cũ ſuperlatiuo: nõ cum poſitiuo debere cõiũgi. Que res a me copioſius in eo ipſo qđ dixi opere explicatur. Ceterum ſicut in hoc: qđ me peccare

exiſtimaſti: cõtumelioſus fuiſti: cur in eoꝝ q̃ a me. i. ab auditoꝛibus meis audiſti: non fuiſti gratus: vbi de per: ꝛ q̃z precipis. Jtẽq; numerum minoꝛẽ preponi maioꝛi: tametſi q̃ precipis: obſeruare non potes: qđ ſummopere pudendũ eſt: ſi mõ recte precipis: nã numerũ minoꝛẽ nõ vtiq; preponendũ dixi niſi interuentẽte copula: ꝛ alia in hanc rem plura: vter ergo Raud. tu ne an Lauren. recũbere debet in ludi nouiſſimo loco: vero nõ refundã ego tuam in te contumeliã: ꝛ amicitie noſtre tribuã aliquid: qđ tu nõ feciſti. Rauden. Oportet in fine. Plautus in Aulularia: da mihi operã. i. occaſionẽ: facultatẽ. Laur. Jmo inſerui mihi hoc eſt operã tuã mihi impende: vt idẽ Plautus in captiui duo: queres bene vertat mihi: meoq; filio: vobiſq;: vult te bonus herus operã dare tuo veteri dño. Terẽ. in Phormione. Nos operã dabamus Phedrie: aliqñ pro eo qđ eſt audias: vnde Cice. Quintilianuſq; teſtant Demoſthene dediſſe operã Platoni. i. diſcipulũ ei fuiſſe. Rau. ne reus maieſtatis iloꝛũ fiam. Laur. reus pro nocẽs accipit Rau. vt in. c. pct: m̃reatũ pro pctõ: qualẽ apud veteres ſignificationẽ nõ reperias: nã de vſu euãgelioꝛum hoc loco nõ attinet diceret: cũ plura diſſeramus in libꝛis ſuper nouũ teſtamentũ: Rau. Ordo. Laur. deinde: homo ſerius: vult Rau. ſeriũ hoiem dici a ſerie: cũ ſeries habet primã breuẽ: ſerius vero longam: ergo a ſerio deſcẽdit nec ſignificationẽ ordinis a ſerie ſeparat: qđ ego in elegãtijs feci. Rau. Ornatꝰ. Laur. Plurima noia ad oꝛnatũ pertinẽtia enumerat: nec ea exponit: niſi ſe illa poſſe dicere: q̃ docere vult indicat: ego vero ſi ea coner exponere: opus vocabuloꝝ componã: nõ notas Rau. attingã. Raudẽ. Hoꝛtus per h ſcribi debet: inde hoꝛtulus. Lau. ſi hoc ita eſt: cur hoc vocabulũ in capitulo litere: oino in capite h poſuit: Raudẽ. olitoꝛ eſt olera vendẽs in foꝛo olitoꝛio. Lauren. Ego potius pro eo accipio: q̃ vulgo dicit hoꝛtulanus: vnde Varro de lingua latina. Nã vt holitoꝛ digerit in areas ſui cuiuſq; generis res: ſic in oratione. Rauden. ouis ſtatim poſt ammõ eſt aries per duplex m: veruex. i. aries. Lau. Ammon eſt arena: nõ aries: nec latinũ nomen: ſed grecum: decepit aũt Raudenſem: q̃ Iuppiter q̃ dicit Ammon: colit ſub imagine arietis. Sed imaginis qui dem alia cauſa eſt: nois autez ratio ab arenis quibus vndiq; circũuectis lucus in medio relictus eſt: vbi templũ Joui erat extructũ. Ueruex eſt aries caſtratus: nõ tm̃ aries ſicut maialis nõ eſt. verres. Raud. Pactũ. Lauren. ait Quin. Seruiũq; diſſentire in preterito pepigi: qđ nunc minime verũ eſt: nã ille ait pepigi ita eſſe a pago: vt cecidi a cado: hocvero nũq̃z lectũ eſſe: a pepigi pando: licet quidã hoc ſentiant. A pango dixit Seruius nõ venire pepigi: ergo fatetur a pago. Rauden. Paulus: nõ multo poſt latius lacus gallie ciſalpine: deinde: lemanus lacus gallie: deinde luceríe lacꝰ per quẽ trãſit Rhenus: deinde cumanus la-

Dare operam

Reus. Reatus ⁊ Reꝺiq̃cũq; in litem adducitur: etiã ſi nihil admiſerit. i. cõtra quẽ quiſpiã agit. Licce. li. ij. de orat. reos appellonõ mõ eos q̃ arguunt: ſed oñs de quoꝝre diſcepatur.

Ammõ tm̃ grecũ nõ latinum.

Ueruex

Pepigi.

eus vnde erit abdua: requirebat Plinium de
Larius. naturali hysto. Lauren. Quero abs te: q̄ Pli
Lomeñ. niū in testē citas ait ille aliquē lacū vocari cu
manū in Gallia: non dico q̄ cōmēsem: non cu
Leman' manū dicere debueras: sed aliquē lacū a Lo=
Alema= mo vocari: lege ergo diligēti' vtrūq; Pliniū:
ni. patrē: filiūq; et intelliges nō sic appellari: nec
Puerpe aliū hūc esse a lario lacu. Lemanus lacus est:
ra. vt qui vicinus Gebēne in Rhodanū influit
& a quo Alemani vocant: licet hoc tēpore nō
dicātur illi esse alemani: sed Galli. Rau. Pa=
rio: deinde: puerperiū proprie est primus par
tus: deinde in fine: puerpera est puella primi
part'. Laurē. Imo puerpera est puella primi
partus. Laurē. Imo puerpera est que recens
peperit: vt nomen ipsum indicat: non que pri
mū partū enixa est: totiesq; mulier puerpera
est: quoties puerū ac puellā parit. Ouid. aūt
Puerpe de latona q̄ geminos pepererat: ait. Magna
rium. gemellipere venerant numina diue. At puer
periū est tēpus: quo ex dolore part' cubat: seu
intra domū se tenet: nec puerpera tantū puel
la est sed etiā (vt dixi) que plurimos peperit:
adeo vt si tm̄ esset femina primi partus puer=
pera: qđ longe est secus: tm̄ & anus pōt esse pri
mi part' mulier. An Elizabet puerpera fuit:
neq; enim vocatur puerpera: q: puellā parit:
sed q: puerū: puerāve: vt modo dixi: nec quia
primo partu. Alioquin dixisset Terēti'. Gly=
cerū puerperā potius q̄ primi partus mulie
rē: verū (vt testatus sum) posq̄ peperit: & in=
tra dies purgationis puerpera est. Rauden.
Presto. Paro. paulopost deinde: cū armis presto fo=
rent: id est parati. Lauren. Raudensis eodē
mō accipit hoc nomē: quovulgus / qđ ait: ego
sum presto: id est paratus: presto sum igit̄: idē
est qđ presens sum &c. que in elegātijs latius.
Rauden. Paruulus: deinde dicimus puellū
tantillū id est paruulū. Lauren. ipse nō affert
exemplū. Syrus apud Terē. ait: quē ego pue
Tātill'. rum tantillū in manibus gestauit meis: credi=
Supinū bile est Syrū ostendisse gestu manus: pusilli=
in u. tatē illā quā dicebat: sed iam a quibusdā vsu
est receptū: vt etiam sine gestu ita dicatur: vt
Plinius de regulo. Sepe legati eluso ne tan=
tillū quidē reliquit: scribebat em̄ Plinius nō
loquebatur: vbi opus non erat gestu. Licero
quoq; in Verrem actione quarta. Quorū ora
tione iste: cū pretiū tā accepisset: nec tantu=
lum quidē cōmot' est: & in eundē sepius. Rau
den. nam quantula nostra voluptas. i. parua.
Lauren. interrogatio facit: vt supplcatur par
uo: nā propria hui' loci expositio est: nā quan
tulū magna est voluptas nostra. Raud. Pa=
scere. paulopost: & dum pabulatu reditent ar
menta. Lauren. Redire pabulatu non licere
Pastio dicere tam admonuimus. Rauden. Au. Gel.
villatica dixit villatice pastionis. Laurē. quasi nō Te=
ren. Varro librum inscripserit de villaticis pa
Aulum stionibus: neq; vero Raudensi faciendū fuit:
Gellū & vt tam sepe Aulū Gellū pro teste afferret: ho
apuleius minē curiose nimis ac superstitiose loquentē
tapat. quid dicā de Apuleio: in eo presertim opere:
cuius nomen est de asino aureo: cuius sermo
nem si quis imitetur: nō tā auree loqui q̄z nō=
nihil rudere videatur? Raudē. Patientia in
fine dicimus etiā per se tulit: per te feras licet
id est vltra naturā hoc est patere. Laurē. hoc
inauditū est: sed pre se tulit: & pre te feras: de Treuga
quo significato in elegantijs dixi. Raud. pau barbarū
cū paulopost: quota pars erat: id est modica. Perso=
Lauren. Dixi superius cū ita interrogamus: Pellipa
suppleri parua: est enim sic interrogādo quo= rius ine=
ta eiusdē significati: cuius quāta: vt in elegā= ptum.
tijs docuimus. Raud. Par paulopost. Treu mugilis.
ga est securitas prestita personis: et rebus ad Latul'
tēpus: discordia nondū finita. Lauren. Si cū tā id sen
literatis agis. Rauden. quid ita diffinis: lite= tire vide
rata vocabula: sin cū illiteratis: istā tuā diffi= tur.
nitionē nec intelligunt nec desyderāt. Quid
qđ personas ais pro hominibus nō min' ine=
pte: q̄z cum treuge pro inducijs veteris: de hoc
etiā in elegātijs. Raud. pellis: deinde pellipa
rius parans pelles. Laurē. Quid est parare
pelles? quis etiā vtitur hoc noīe pellipartus?
En magister elegantiarū: qui elegantijs bellū
indixisse: aut contra illas bellū gerere videt?
Raud. Pena deinde mugilis piscis est veloci=
ssimus in modū serpentis: qui in sacco par=
ricidiali mittebatur: vt podicē ingrederetur.
Laurē. Quis piscis inclusus sacco vivit: nisi
forte anguilla: ac murena? Quis itē piscis in=
gredi locū illū hominis posset aut audere: fri
gida loca: atq; humida: spatiosaq; adamāt pi
sces: non calida / non sicca / non arcta: sed ni=
mis de re liberali / nec digna / que ab homine
pudēti dicat. Raud. Penitet. Laurē. Pluri Penitet
bus verbis conatur exponere. Raud. penitet
qđ significet: & specialiter in loco Ciceronis:
quo ad te q̄z tū p: oficias nō penitebit: ego sa
tim / breviterq; exponē penitet preter illā vsi=
tatā significationē: est idē qđ piget: q̄ signifi=
catio parū abest ab illa naturali. vt Teren. in
Ecy. qđ si perficio / nō penitet me fame mee. &
Vergi. Nec te peniteat calamo triuisse label=
lū. Hō autē (vt hic) & alii quidā exponūt p pa
rū videt: nec Aulus Gel. satis docte / subtili=
terq; defendit. M. Tullū ab Asinio Pollio=
ne ceteriq; obtrectatorib' in loco illo oratio=
nis pro Celio. Hunq; efficiet: vt peniteat eū
deformē esse natū peniteat aut Cice. quasi pi=
geat / doleat / tedeat: vt idē de senectute. Nec
senectutis mee penitet. & Ti. Li. Nec penitet
esse in ea opinione. Raudensis. Pensio: inde
pēsionari' cēsus est annua pensio. Lau Pen Pensio=
sionari' est Raudē se verbū nō Romanū. Cē nari' bar
sus quoq; nō est annua pēsio. nisi apud nō sa barum.
ne doctos: sed aut q̄cq̄d fortuna q̄s habet / Census.
vnde Quin. abiere vires: cēsus: mens: aut id Soluis=
qđ principi p capita soluit / siue p focos. Un= se sensu
de dicit q̄s fuisse aut nō soluisse cēsum. Lau. Pēsilis.
Pēdo deinde Apulei' ait gradus pensiles. i.
passus. Lauī. Quid exponis / gradus an pēsi
les: si gradus nihil ad hoc ppositū: sim pensi=
les hoc nō significat gradus pēsiles quid sint
in elegātijs dixi: nūc vero Apulei' sentit gra

Horā. dus pēsiles esse suspēsos passus. Rau. Penu
Hūc pēsi cellarū/prōptuarū. Laurē. Author accipit
lis vua se penu nō modo pro reb' q̄ reponūtur advictū
cundas (vt oēs aiūt)sed etiā pro loco ipso: quē idē cel
ornabat larū prōptuariūq̄ appellat: qō nemo docto
mensas. rū dixit. Rau. Penuria. Cice. dixit in summa
Penu. annone caritate. i. penuria. Laur. Imo aliud
penuria. est penuria annone: aliud caritas: vt in alio
Caritas dixi: ⁊ nūc itex dicā. Penuria annone est pau
citas ac raritas annone: caritas vero eax an
none pretiū: q̄ pōt esse magna: cū nulla penu
ria sit: vt qñ inīq̄ annonā habēt ⁊ suppримūt:
vt carius vendāt: aut nō supprimūt: sed caro
vēdūt: ⁊ ediuerso plurimax rerū penuria. i. ca
ritas est: ⁊ eax nulla caritas: certe bonox vi
rorū magna sane penuria est: et hi q̄ sunt: cari
Clitelle. nō sunt. Raud. Pera deinde: clitelle etiā sar
Basti. cinule sunt. Lau. imo iumētorū (vt vulgo vo
Persequ. cantur basti) super quos sarcine: aut alia one
ra ponunt. Raudē. perserquor. Lau. vult hoc
Contendere. verbū in malā partē tātū accipi: nā de signifi
Jubere. catione eius in bonā dicere omisit: qō etiā ra
ro reperit: vt eī dicit persequor te. i. infeste te
sequor: ita persequor: q̄ inceperā. i. pergo q̄ ce
perā dicere: sed de hoc in elegātijs. Rau. Pe
tere: deinde contēdere est cū efficacia petere.
Lau. imo contendēdo siue cū conatu: ac nitu
petere: semperq̄ id requirit abltīm hoc modo:
vt apud Cic. frequēter a me cōtēderūt. Rau.
Jtē iubeo te illā amare id est peto cū magna
Instātia. instātia. Lau. imo aperte dicere ⁊ quasi horta
ri: vt iubeo te saluere: iubeo me bene sperare.
Verg. Cur me celum sperare iubebas: sed de
hoc verbo in elegātijs lati⁹. Instātia nō pro
batū vocabulū est. Raud. Piger: paulopost:
accidia est animi torpor: quo qs bonū desinit
Acidia. inchoare. Lau. Ut id significet hoc nomē: nō
Acedia. pōt scribi latine/nec pnūtiari nisi dicam⁹ scri
Desino. bamusq̄ acidia seu acedia: vtrūq̄ tñ per vnū
c scribēdū: pnūtiandūq̄ est: taceo q̄ desinere
est eo q̄ inchoauerūt: nō eox q̄ nōdū inchoa
uerūt: vt ait Rau. Nemo eī pōt desinere in
choare: illud nūc addo de significatione. Lo
cus ille psalmi q̄ ait: Dormitauit aia mea pre
tedio/grece est accedia: vt idē sit tediū ⁊ acce
dia. Jtē locus alterius psalmi ⁊ anxiatus est
Ignauia. super me spiritus meus. Grece est accediauit
ergo idē est anxietas: ⁊ acedia. Raudē. ignau
ia est animi vitiū: quo quis in aliquo opere
nullā adhibet discretionē. Lau. inaudita hec
huius nominis diffinitio: eī cī ignauia con
traria fortitudini. vt Cic. Multiq̄ testanť: cū
qō ratio aggredi fortiter suadet: id nos formi
do dissuadet: et ab audēdo retinet. Discretio
Discretio ieptū nō est vocabulū dignū eo/qui doctrinā elegā
tie profitet. Rau. Pinguis: deinde vitulū sa
ginatū: qui butyro ⁊ melle saginat. Lau. quis
vnq̄ dixit vitulū pasci butyro ⁊ melle: sagina
ri enim est delicato: oppiparoq̄ edulio impin
Saginari. guari: saginat itaq̄ vitulus mollibus her
bis: fenoq̄ aut alijs cibis manu humana mi
nistratis: non butyro: ⁊ melle mortuū fortasse
Raud. intelligit: q̄ profecto non dicit saginari:
etiam si totus sagina aliorum animaliū far
ciretur: vsus sum nunc sagina/non pro cibo/
qō vsitatissimū est: sed p abdomine atq̄ pin
guedine: vt aliq̄ authores vsurpant: quox est
Justin⁹ li. xx. inquiēs. Sublatis deinde emu
lis in segnitiē lapsus: saginam corporis ex ni
mia luxuria/oculorūq̄ valetudinē contraxit.
Rau. Plures in fine q̄s plusculos: id est q̄s plu
res. Laurē. Cōplures nō q̄s plures: sed ne per
q̄s plusculos quidem reperiri apud doctos
reor. Quid autem vis ampliare significatū
nominis diminutiui: quippe plusculū minus
q̄s plus significat: p autē: ⁊ q̄s augēt. ego vero
dicerē cōplusculos: non vt augerē: qō augeri
non videt posse: sed vt deriuē diminutiuū ab
illo/cōplures dixi non videri posse augeri: qr
cū dico ppaululū: augeo vim ipsam effectūq̄
minuēdi. i. multū valdeq̄ paruū: cū dico per
plusculos nūmos: duo cōtraria inuicē augeo
pauciratē numeri ⁊ cōparatiuū qō auget nu
merū: q̄ duo cū simul esse nequeant: nescio an
liceat dicere perplusculos: siue perq̄s plusculos.
Raud. Pluuia in fine: imbrex est canale tecti/vnde aqua effluit. Laurē. Imbrex tegu
la est: sed magis cōcaua q̄s plana canalis ite
potius q̄s canale: a qua defluit potius q̄s vn
de. Raudē. Pōdus deinde Libripēs q̄ libra
pōdera eox determinat Laurē. Negat lib. ſ.
insti. Ulpian⁹ ⁊ q̄ hūc in testimoniū affert Pri
scian⁹: ac Boe. in topicis. nā est q̄ libra eneā
tenet. hec eī sunt verba Boetij. Mācipi res
veteres appellabāt: q̄ ita abalienabant: vt ea
abalienatio p quādā nexus fieret solēnitatē:
nexus vero est iuris solēnitas: q̄ fiebat eo mo
do quo in institutionib⁹ Caius exponit: adhi
bitis nō min⁹ quinq̄ testib⁹ romanis puber
bus ⁊ preterea alio eiⁿ cōditionis q̄ libra ene
teneat: q̄ appellat libripēs: is q̄ mācipiū accī
pit: ita dicit hūc ego hoiem q̄ mihi emptⁿ est
hoc ere: eneaq̄ libra: ex iure Quiritū meū es
se aio. Raudē. Poeta. Laur. Luciū accipit p
poeta q̄ erat historicus: vt epistola Ciceronis
ad illū dat intelligi: de quo etiam meminit in
oratione p Celio. Jtē deitatē ait cū veteres
oēs direxūt diuinitatē: ⁊ deitatē dici nō posse
ratio ipsa conuincat: vt primo repastinatio
num libro docuimus. Rau. Quicquid sit de
his interpretationib⁹ ⁊ versibus hocvnū scio
q̄ poete sepe numero cōfundūt istas: nā vnā
p alia ad versum suū p cōmoditate trahunt.
Laurē. Quicquid sit: posuit pro: vtcunq̄ sit:
itē vnā pro alia cū dicere deberet aliā p alia.
Rauden. Dubitat quoq̄ Homerus an ante
vel post Hesiodū vixerit: qui tñ cōtēporanei
fuerunt: sed qui etate maior fuerit ambigit:
tamen annis multis fuit ante Romulū. Lau
ren. pro an dixit vel in dubitando enim semp
ponitur an: vt ipse ex parte fecit: sed in secun
do loco non etiā posuisse an turpius est q̄s si
vtrobiq̄: vel posuisset siue aut. Jtē melius di
xisset vter maior: q̄s qui maio: cōtēporanei au
tē non inuenitur presertim in hūc sensum: in
quo cum a multis alijs: tum vero a Ciceron

Sagina

Cōplu-
res.
Perq̄s.
Plusculi ineptū

Imbrex
Canalis

libripēs.

Lucius.
Deitas
ineptus

Quicqd
sit vnā p
alia.
Vel.
Cōtēpo
raneus.

hesiod⁹. dissentit: q̄ in Catone ait de quo doctus He-
homer⁹. siodus / ne verbū quidē fecit. At Homerus: q̄
multis vt videt ante seculis fuit: nec me fallit
multos tā latinos: q̄z grecos in ea esse opinio
ne: vnde Aul. Gel. ex ipsius Hesiodi epigrā-
mate qđ nunc Thessalonice in marmore ostē
ditur vult probare Homerū ab Hesiodo su-
peratum fuisse qđ sīgt Hesiodus ipse in ope-
re de re rustica nō habita mētione et⁹ quē vi-
cerit: tū plerīq; sentiūt alterū Homerū multis
post seculis natū ab Hesiodo victū: voluntq;
Homerū etiā bello thebano troianoq; inter-
fuisse. Hesiodū aūt Stesichori patrem fuisse:
q̄d mirū si per oblitionē Rau. a Cice. dissen-
tit: cū sui ipsius obliuiscat: qui paulo post ait.
Rau. Hesiodus poeta cōtēporaneus Homē
ri nō solū poeta: sed Pythagoreus fuit. Lau.
Cūo fuit Pythagore⁹ Hesiodē ⁊ etate Tar
quinij regis: cū Homerus quē etate Hesiodi
fuisse ait tā diu fuerit ante vrbē cōditā. Rau.
Hunc in Tusculanis Cice. noiat: fuit tēpore
Pythagoras. Tarquinij Prisci a. Laurē. Pythagoras fuit
tēpore Tarq̄nij nec Prisci. sed superbi: vt Li-
Archilocus. uius ait Seruij regis: nō Hesiod⁹ itē Archi-
locū facit esse tragicū cū sit tambori scriptor
Pindarus. de quo licet greco non debuit tū ignorare: cū
de eo multi latini scribāt: itemq; de Pindaro
Alceus. Lyricorū principe: quē hic tragicū esse vult: sic
Alceū quoq; quē Lyricū esse: cū alij tū Sap-
Aratus pho ad Phaonē scripto carmine testat. Ara-
tum nescit in quor poetarū numero reponat:
ignorās opus illius primū esse a Cice. deinde
Aeschyl a Germanico Augusto translatum heroicis
lus. versib⁹: vt grece scriptū est. Aeschyllū tēpore
Darij fuisse: quis nō hūc putet eū Dariū esse:
cum quo ter Alexāder iusto bello pugnauit:
atqui ante eū aliquot seculis Aeschyll⁹ fuit:
Afrani⁹ vtpote primus olim tragicorū Afranū grecū
esse suspicat q̄ togatarū (vt iterū dixi) scriptor
fuit. Rau. Cice. illū q̄z familiarē habet. Laur.
Cur nō tuū preceptū Rau. obseruas de per / ⁊
q̄z. Nempe q: nō est tuum: sed ab auditoribus
meis p te exceptū: in quo iterū laberis. Rau.
Horati⁹ tpe Augusti fuit: ⁊ Vergilij q̄z famī-
Acci⁹ / ⁊ liaris. Lau. Acciū comicum poetā ait. Pacu
pacuui⁹ uius q̄s sit tacet: cum vterq; tragicus fuerit.
Raud. ⁊ imprimis egregius lege rogo Iuue-
nalem: ⁊ alibi lege hoc precor. Laurē. q̄d alie-
nius a dignitate atq; authoritate cōponen-
tis q̄z obsecrare legētes vt legant: quasi vt illi
iudices sint: in quor arbitrio pēdeat status /
ac vita obsecrantis: custudiēda est ab audito
re maiestas: ⁊ attētio: nō precibus sed ration
bus ac rerū dignitate pondereq; cōparanda:
rogat vt legamus etiā poetā: cū ipse vel it hoc
vnū opus: qđ ipse cōposuit pro oībus suffice-
re. Rauden. Musas sibi ait q̄z familiares esse:
easq; Sicilidas. Lau. Iterū q̄z familiares di-
Bacce. rit pro perfamiliares: siue perq̄z familiares / si-
Pome- ue q̄z familiarissimas. Rau. Pomum: deinde:
rium. baccis. i. pomis. Laur. q̄ bacce sunt poma nō
Poma- sunt: vt oliua: bacca lauri: grana myrti: simi-
rium. liaq;. Rau. Pomerīū viridariū. i. pomerīū lo-

cus plen⁹ viriditate. Rau. Pomerīū esse locū & Liui.
iuxta muros: ⁊ pomariū locū cōsitum pomis lib. 1. ag-
in elegātijs dixi. Rau. Popul⁹ aliquāto post. gere et
Arpi ppli sunt Italie: inde credit Cice. voca- fossis et
tus Arpinas. Lau. Que tanta tua Raudēsis muroci-
ambitio? Ut oia in isto opere inserere velis: cundat
etiā tuas oratiōes taceo q̄z ornatas: etiā astro vbē po-
nomiā: sileoq; q̄z docte etiā rhetoricā nō dico merium
q̄z vere: ⁊ flumina: mōtes: vrbes: ppos: ⁊ alia profert.
multa: etiā que prorsus ignoras. Nā Arpi in Arpi.
apulia sunt ppe vrbē: q̄ nūc dicit foggia. Ar- Arpinū
pinū vnde fuit oriund⁹ Cice. lōge illinc abest: Getuli.
quare vereor: ne propter nimiā loquacitē: tuū Cicuris
hoc opus oēs hoies a scribēdo: ne dicā a legē
do deterreat. Rau. Gete nihil aliud sunt / nisi
Gotthi: Getuli etiā dicti sunt. Lau. Getuli in
Aphrica: Gotti aūt ex Septētrione venerūt.
Rau. Porcus: deinde Cicuris / est ppie por-
cus domesticus. Laur. Hieronymū q̄ hoc (vt
opinor) dirit: nō affert Raudēsis: affert Cice-
ronis exēplū: qđ ab hac preceptiōe dissentit:
quū dicit feris cicurib⁹ natantibus: profecto
cicures non pro feris accipiende sunt: sed pro
mansuefactis: vt palā Varro testat: reddens
etiā ex ipsa etymologia causaz: vt alibi docui
mus. Rau. Porro in fine. T. Li. sepe dicit: cō-
portant tigna: cōportant bladū: nec dicit por-
tant. Lau. Raudēsis sepe sua verba alteri tri-
buit: q̄s eñ apud Liuiū alīū ve authorē repe- Bladus
rit bladū? Reperit aūt apud Liuium: ac cete- portare
ros: vt cōportat: ita portat: vt in multis locis: bar.
quor vnus est. Siculū autē omne frumentū
Etholiā ad exercitū portari iussum. et alibi.
Cōmeat⁹ tū haud sec⁹ q̄z in pace: in agris ca-
stellisq; hostiū Romani portabāt. Rau. Pos-
sum deinde. Est nāq; aduertere. i. aīaduerti
pōt: ⁊ nusq̄z scriptū iuenire est: id factū. i. inue
nirī pōt: ⁊ multos est videre pecunie cupidos
esse. i. videre possum⁹. Lau. Raudēsis videre
vult hoc op⁹ nō euoluendis sedulo libris: sed
memorie bñficio cōdidisse: qđ prudēti lectori
videt esse secus: quū in plurib⁹ alijs: tū vero
q̄ in copia maxima exēplorum nulla hoi exē-
pla succurrūt: sed quedā ex seipso cōfingit: vt
hoc loco exēpla nullo authore pferunt ac ne
pferri q̄dē possunt: nisi ex poetis: vt apū Ver. Est te
Scis Proteu: scis ipse: nec est te fallere quēq̄z fallere.
i. q: nō est possibile cuiq̄z fallere te: q̄ modus p
negationē poti⁹ fit: vt exēplū ipm hoc ex Ver.
sumptū. Estq; figure grece magis q̄z latine vñ Non est
fit vt multa hmōi nō politi interpretes effun- dare.
dāt: q̄le est illud: nō est dare vacuū in natura. Potus
Raud. Potis. Lau. Impugnat Priscianū: q̄ ⁊ potis.
ait apud Teren. scribendū esse. Quid ais? cū
virgine vna adolescēs cubuerit pl⁹ potus: nō Presto.
aūt potis. Ostēdat Rau. stare versum: vt ipse
emēdat: ⁊ meli⁹ sentire: q̄z Priscianū fatebor:
potus namq; habet primā longā: potis vero
breuē Rauden. Pretium: deinde. Itē minō-
ris vendidi: vel maioris. Lauren. Nō dicitur Terror
maioris vendidi vel emi: sed pluris. Rauden. ignis nō
Perfectus multo post. Quinetiā inquilinus igneus.
aquā in cenaculo habeat: quam igneus ter-

ror ingruente presto accurrere posse censeak. Lau. Non recte vsus est presto / neq; in significato / neq; in cõiunctione alteri⁹ verbi q̃ substantiui: etiã igneus terror improprie dicit: p eo qõ est terror ignis: neq; eñ dicit aurea cupido: ferreus timor: pro auri cupido: ⁊ ferri timor. Raud. Presentialiter. Lauren. En latinum elegansq; vocabulũ. Rau. Presepia dicuntur nõ tm̃ in quib⁹ aut canteri. i. equi antiqui: aut iumẽta: aut cetera aialia pabulant: sed oia loca clausa: ⁊ tuta dicta sunt presepia: vnde Verg. Fucos a presepibus arcent. Lau. Canteri sunt equi castrati: nõ aũt antiqui: vt quibusdã placet. Greci cantelios vocant asinos: a spinis tollẽdis. Nec pabulari: est in stabulo comedere equos: sz hoies pabulũ equorum ex agris capere: vñ sepe legim⁹ milites missos esse pabulatũ. Preterea male diffinit presepia: nã Verg. figurate dixit presepia / eodem modo quo dixit fucos pecus: hic eñ versus eius est. Ignauũ fucos pecus a presepib⁹ arcent. Qua translatione venustiorẽ: acverecundiorẽ alterã translationẽ fecit / nã quũ dixisset pecus / decẽtissime subiunxit p̃sepia / qõ imitans Quin. hanc translationẽ vt aliquãtulum abhorrentẽ a prosa in vsum oratoriũ cõmutauit. Alie militarib⁹ castris pellãt vulg⁹ ignauũ. Ergo dicam⁹ oia loca clausa esse castra: q; Quin. alueum aptũ dixit castra. Hec Raudẽsis nostre elquẽtie (si ei credim⁹) precepto; ignorat / q̃ ppria nũq; a translatis verba distinguit: et perinde de oib⁹ loquit ac si propria vtiq; essent. Raud. Procõsularis: paulo post. Quo sertosius delectũ facere posset: consulẽ creauit. Lau. Sertosius p ordinati⁹ potuit qõ nõ inuenit / nec in hũc nec in aliũ sensum. Rau. Obseruari ceptũ est: vt quo quisq; anno ꝯsules fuissent sequẽti procõsules remanerẽt. Lau. Hoc nũc audiui: nã Lice. nõ fuit procõsul: altero post ꝯsulatũ anno ⁊ multi ante procõsules fuere q; ꝯsules: vt Põpeius: vt Quin. Lic. Rau. Proditor. Lau. statim post vsq; ad calcẽ errat: ait eñ Rau. factiosus q̃ fingit se facere vt prosit: sed facit vt noceat: seditiosus q̃ discordias seminat: cõmentũ occult⁹ ⁊ malitiosus tractat⁹: itẽ vbẽ ex cõposito inuadũt. s. per proditionẽ. Lau. Est nãq; factiosus (vt superi⁹ dixi) q̃ potẽs in ciuitate nititur esse cõtra emulos: seditiosus qui seditiones amat: vt in elegãtijs docui. cõmentũ est excogitatio. An cõmentũ Donati est malitiosus tractatus? q̃q; nõ me preterit Raudensem illustrantẽ tractatũ pro cõiuratione itelligere. Ex cõposito. Ex cõposito est ex cõuento: quũ clã iam inter se cõuenerũt: ⁊ hoc frequẽtissime in bonã partẽ. Nã aliquos insidiari hostib⁹ aut aduersarijs: q̃ nemo inhonestũ esse dixerit: ex cõposito fieri dicere possumus. Raudẽ. Professio. Laurẽ. Nõ aperte Raudẽsis hoc nomẽ diffinit: ego (vt breuiter dicã: neq; eñ nisi breuiter iam ꝓfes mihi dicere lz) sic diffinio. Professio est apertus ⁊ voluntaria ꝓfessio: vt profiteor me amicũ ppo no- esse inimici tui. Inde q̃ artes liberales docẽt: ꝓfessores dicunt: q; artes illas scire ac posse publice tradere fatent. Profiteri aũt apud pretorẽ: vti de Archia est apud Lice. et profiteri siue noia siue sensum: vt est quũ alibi: tum vero in iure ciuili: ⁊ in euãgelio q̃ ꝓfitebant oẽs in Judea sub Augusto: ex hoc fonte venit Rau. Prologãre: induciari. Laur. Indu- inducia- ciari pro differre: siue procrastinare. Rau. ac- ri. cipit: vt iterũ dixi: illiterate nos loqui docẽs: Spondẽ (vt profitet) literate. Rau. Promitto pau- re. lo post: spondẽt. i. certificãt. Lau. Docti aiunt spõdere esse vltro promittere: vt apud Vergi. Nõ siquis mihi Juppiter author Spondeat hoc sperẽ Italiã cõtingere celo. Rau. Pronũtiare. Laur. Ais cãne p arterie: ais garrire p acute exclamare: ais strepit⁹ pro vociferatione. i. hec illa significare item colis cõmis: ⁊ periodis / p distinctione punctoꝝ / ais cõmis in plurali: quũ eiusdẽ singulare sit hoc cõmatis. Ais Quit. quũ dicit cõmouere tragedias: de pronũtiatione sensisse: hoc est de exclamatione: ⁊ quũ hec dicas: putabo te post Li. Quintilianũq; de arte oratoria precipere: nã Cõsul tus: ac Martian⁹ capella: ⁊ quidã alij de arte hac precepta hec dãt: sed plurima ex Quintiliano ad verbũ sumpta / quũ tñ de illo: a quo furant mentionẽ nõ facĩãt: hoies improbos: planeq; ingenio misero: ac furaci: quos alias castigabim⁹. Tu tñ quasi illis doctior sis: audes de eloquẽdo: ac pronũtiando cõscribere: presertim recedẽs ab illoꝝ summoꝝ principũ vestigijs. Poterã equidẽ ad singula p̃cepta rhetorice (Nã oẽs colores rhetorice persequeris) te refellere: atq; iure optio deridere: a quo faciẽdo retinuit me ⁊ pliritas huic libro alienissima: ⁊ pudor: ne q̃s nimis existimaret iratũ: sz a breuitate instituta recedim⁹: plura q̃ oporteat de operis nr̃i breuitate fabulamur. Rau. Capit cauda ad aures vtrinq; repcussa excãdescere: ⁊ suscitare se ira. Lau. Si leones nũq; viuos: certe pictos: sculptosve inspexisti: an tibi caude tã pcere vident esse: vt flagellare vtrinq; aures queãt? Si hoc ita esset: ⁊ oculos flagellarẽt: qõ q; obesse visui posset: nõ est putãdũ diuinã prouidẽtiã vltra q̃ oporteat: procerã dedisse leonib⁹ caudã. Rau. Acrimonia etiã inesse. i. rugata fronte: qualis X̃ps futurus est in vltimo iudicio. Lau. Quasi acrimonia vult⁹ sit rugare frontẽ: ⁊ quasi oratores aduersus iudices eã seueritatẽ: idq; superciliũ exhibere doceat: qua iudex est: aut magistrat⁹ in eũ: q̃ dãnadus est rei capitalis: et qõ oim terribilissimum est: qualis deus: ⁊ homo Christus in hoies erit: diabolosq; damnandos: si modo Christus cõtracto supercilio. i. iracũdo animo sedebit: et nõ possit iudicare: nisi indignatus. Rauden. Dabatq; Octauianus assiduo phonasco operã: est enim potio qua vtebant poete: quũ recitabant. Laurentius. Imo phonascus est musicus: apud quẽ Octauianus assidue studebat: ait enim Suetonius Octauianum dedisse operam phonasco assiduo: hoc est audisse musicũ: canto- scus.

Presentialiter bar.

Cãteri. ✠ Var. ⁊ ideo q̃ semie carẽt cãteri appellantur. pabulari presepia

Castra.

Seriosi⁹ procõsules.

Factios⁹ Seditio Commẽtum. ✠ Terẽ. Commẽtũ nõ placet.

Ex cõposito.

professio profiteri. ✠ Lice. lib. Academe. q̃ phi losophiã

Canne. Garrio. Strepitus.

Puncta Comma Martiani furta.

Cauda leonum.

Acrimonia.

Phonascus.

rēq; assidue: a quo disceret rationē vtēde: con firmāde: emēdandeq; vocis. Raudē. Prope. Laurē. Nō est comin⁹ idē qđ prope: sed (vt sic dicā) a prope: vt comin⁹ me incessabāt lapidi bus: hoc est e propinquo loco: sicut ecōtrario eminus e longinquo: sed ita tamē lōginquo: propinquoq; vt ppe intra iactū teli esse possit: aut qđ sit id genus: nō em̄ recte dicas: comin⁹ veni: aut eminus redeo: de hoc iterū superi⁹. Raudē. Prouerbiū. deinde. Dicam⁹ iurevet⁹ elogiū: id est vetus prouerbiū. Laurē. Dixi in Licē. Solonis elegātijs elogiū testificationē esse quādā scriptis mādatā: vt in opere illo exēpla ostendūt: vnū tamē subijciā. Cicero p Cluētio. Elogiū est recitasti de testamēto Cn. Egnatij patris hoquo sene minis honestissimi: vcz & sapiētissimi. Jdcirco gat velle se exheredasse filiū: q̄ is ad Oppianici condē suā morte dolore amicorū & lachrymis vacare. nationē pecuniam accepisset. Raudē. pugna. Aul. Gell. dixit maledictis aduersus improbos nō velitādū. i. leuiter pugnādū: licet hoc loco absq; leuiter dicat. Laurē. Quasi velita ri ventat a leuiter: & non a velos: qđ est iaculū grece: quo genere teli qui pugnabāt: & eum in modū: quē Liui⁹: Ualeriusq; narrauerūt: veli tes dicti sunt: et hinc velitor: pugno ac digladior: postea de re ad verba trāslatū: tanq; veli te dici possint: qui verbis altercant: velitādū ergo nō est maledictis aduersus improbos. i. mutuis cōuitioꝝ iaculis: nō est aduersus improbos pugnādū: vel in morē velitum cū illis decertādū. Raudē. Pulcher et aliquāto post. Cēsura. Cēsori⁹. Cēsura est animi: nō corporis: ideo meli⁹ mēbrorū decorē: ac pulchritudinē dicim⁹: q̄ cēsurā / tamē in vsu cēsoriū hominē pulchrū dicimus post hoc pulchritudinē resciri. Lauren. Hūc vsum nō agnosco / ac prorsus mihi talis ignota est significatio. Cēsorius em̄ homo est qui cēsor fuit / & qui dign⁹ est ppter morū gravitatē qui alios censeat: id est de morib⁹ aliorū iudicet: aut qui iudicauerit mores: aut qui opera aliorū censuerit. Raudē. Puer paulo post. Suetoni⁹ de Octauiano ait: pueros pumilios: atq; distortos abhorrebat: pumilios. i. molles ac enerues: atq; elūbes. Laurē. q̄ credibile est Augustū exhorruisse molles: enerues: atq; elumbes: quasi tales aut ipse nosset: aut aliquis ad eū ferret: nō ergo de his loquitur Suetoni⁹ sed de nanis: & enormia mēbra habētibus: qualē Ualeri⁹ Martialis describit in illo disticho: cui nomen est Pumili⁹. Si tātū spectes hominis capur Hectora credas. Si stātē videas: Astyanacta putes. Abhorreo. Abhorrebat quoq; dixit: p exhorrebat: abhorreo enim vult post se abltm̄ cū prepositione a vel ab: vt Cice. A qua fateor nullū etatis mee tempus abhorruisse: id est alienū fuisse. Raud. Punire: aliquāto post. Vindicabo eā: ne venies in nouissimum sugillet me. i. puntat. Lau. Jmo detrahat: carpat: accusetq; me: vt frequenter apud Hieronymū suum: qđ declarat ipsa vox greca: vñ traduxim⁹. Rau. Quando. deinde. Aliqñ Rome esse ceptim⁹: dd nobis defuit. i. quādo. Laurē. Hoc inauditū est nobis: aliqñ

Comin⁹

Emin⁹.

Elogiū.

Solonis

quidē sa ptis mādatā:

pientelo gium est

Pumilius.

Abhorreo.

Non nūq; accusandi casum et flagitat Liui. li. xxxiii. Pax

Sugillo

pro quādo poni: neq; ipse rite facit: vt in re non nō afferat aliena exēpla: sed sua. Hoc potē erat dicēdū: & qñ pro aliqñ accipi: antecedēte nū / sic nū quādo me adiuuisti: que interrogatio facit hoc significare: nū aliqñ in quē modū aliqui accipiūt illud in euangelio Luce. xxij. Nū qñ vos misi nsie sacculo & pera & calciamē tis: quid vobis defuit: quē locū tamē Raudē sis videt afferre voluisse: sed in cōtrarium sensum: vbi enim posset esse qñ p aliquādo: & iste accipit aliqñ p qñ. Rau. Quasi: deinde. Nullus prophetarū ppemodū tā aperte dixerit. i. quasi. itē subridēs. i. quasi ridēs. Laurē. Jmo ppemodū: siue ppe: hoc est pene: siue fere. i. subridēs est aliquātulū ridens: qui em̄ subirascitur: aliquātulū irascit: subobscurus / aliquā tulū obscurus: sub idē tēpus: sub eandē horā: est eodē tēpore: & in eadē hora: licet sub eandē horā vix reperit. sub idēvero tēpus frequētissime: vt apud Quinti. venit in ciuitatē: vbi munus parabat sub tēpus ipsum quo pugnatur⁹ erat dies fili⁹. Raud. Quare / deinde. Quatin⁹ cōiūctio causalis. i. qua ratione: per i scribit eatin⁹. i. ea ratiōe: aliquatin⁹. i. aliqua ratione. Laurē. Jmo & per e scribēde sunt he dictiones: neq; hoc significāt: vt in elegantijs docui: nā quaten⁹ significat qm̄: vel inquātū: eatenus vero vsq; eo: aliquaten⁹ est aliquātulū siue ex aliqua parte: vt Quinti. Uerum hoc aliquaten⁹ tēporū cōditione mutatū est. Raudē. Que. Ut cōiūctio cōiūgit siue disiūgit: vt inter asinū: lupūve magna distinctio est. Lau. Jmo videlicē est: qđ vel: siue aut: vt bonū malūve sequimur oēs. i. bonū aut malū: docti indocti vesimus: nihil cogitas. i. siue docti: siue indocti. Raud. Quidā: deinde. Ubi nota q̄ pl⁹ cōuentūt quispiā: & quidā q̄ aliquis: & quidā: & iterū. Aliquis em̄ rectius cōiungit nomini cōmune: vt aliquis homo: & quidā: & quispiam nomini ppio: vt quēpiā Simonē. Laurē. De hoc in dialecticis latius dispntauim⁹: & nōnihil in elegātijs attigimus: & in hoc ipso libro. Itaq; hic breuiter iterū dicā. Quidā et aliqs hoc differūt: q̄ quidā certū hominē significat: vt quidā vult accipere filiā meā p vxore sine dote: aliquis vero incertū: vt aliquis volet accipere filiā meā p vxore sine dote. Jbi scio ac nominare possum: qs ille est: hic non possum: nōunq; sed tamē perraro inuenit aliquis p quidā: vt pro Plācio Cicero. Ais missum esse aliquē in puinciā. Quispiam aūt / & quisq; nihil ab aliqs differūt. Illud aūt exēplū ex actibus apostoloꝝ quēpiā Simonē / q̄ elegāter dicat in libris interpretationis noui testamēti ostendim⁹. Illud tamē sciam⁹: imperite dici: quo quidā vtunt: est quid mirū: est quid pulchrū: quod ex greco descēdit: significat quidā hoc loco: non aliquid: nā vnā greci pro duab⁹ latinis dictionē habēt: dicēdū ergo est: quiddā mirū: quiddā pulchrū: siquidē quid pro aliquid accipit: nō pro quiddā. Raudē. Quis et Quotus: Quotusquisq;. Lauren. Quotus & quotusquisq; exponit pro quis: quū significēt quisq;.

Prope modum.

Subirascitur.

Sub idē tempus.

Quatenus & quatin⁹ differre dicet lima Mancinell⁹ ve.

Quidā. Aliquis Aliquis p quidā Quispiam.

Quisq;. Quid p quiddam male poni.

qđ dũtarat interrogatiue: vt in elegantijs di
✠ Ci. p Plãcio. quotus? quisq; turisperit? est quotus quisq; disert? est. Secũdũ qđ ineptedicit. Recitare ⁊ agere comedias. Agere. Recommẽdo nõ dicit nec recõmitto. Pro maiori parte barbaq; plures barba.
xim?: meli? hoc precepisset: id qđ multi barbare: aut impolite dicũt: secũdũ qđ ventebãt ad manus: diuisi famulis vestes: dicendũ esse: vt queq; ventebant ad manũ / siue vt q̃q; occurrebãt. Raudẽ. recitare. Lau. Raudẽsis in eũdẽ sensum accipit recitare cõedias / tragedias q; ⁊ agere / actitareq; / qđ lõge diuersum est. Recitare est scripturã clara voce vt alij audiant / intelligantq; legere. vnde poete: historiciq; ⁊ alij scriptores recitabãt publice opera sua: vt nõnulli aliena: vt fit in comedijs / tragedijsq; aliqñ nõ legẽdo fit recitatio: sed memoriter referẽdo / que vel scripta sunt / vel dicta: nihil eñ interest legere: si que pronuntio: memoria teneo. Quin. At ista legẽ recitat: de muliere loquẽs: que ceca erat. Plautus recitat memoriter. Agere est gesticulationẽ facere: qđ est histrionũ: atq; mimorũ. Raudẽ. Recommẽdatitie litere. Laurẽ. Commẽdatitias literas dicimus: nõ recõmẽdatitias: sicut cõmẽdo: nõ recõmendo: cõmitto me tibi: nõ aũt recõmitto. Raudẽ. Et iterũ verba Ciceronis pro maiori parte. Laur. Quũ verba Ciceronis afferre te dicis: cur non verba illi? loqueris? ex maxima parte ille dicere solet: non p maiori parte. Itẽ vereor: ne quis q̃s plures tibi recommẽdo: cõplures dicere debuisti: tũ q; Cicero sic loquitur: tũ q; cõtra preceptũ tuũ est: vbi ais quam superlatiuo debere cõiũgi: nec recõmẽdo dicit Cicero: sed cõmẽdo: vt superi? testat? sum. Rau. Recordor / deinde. Te: vt dixi fero oculis. i. memoria teneo: ⁊ te semper post me ferã. Itẽ multa me fugiũt. i. nõ recordor: ⁊ nõ te fugit. i. recordaris. Laurẽ. In oculis fero: est qđ semper video: videre te: ⁊ alloqui: auditeq; p benevolẽtia: vt apud Vergi. Illũ absens absentẽ auditq; videtq;. Pre me fero: qđ nõ dissimulo: et voce: vultu: gestuq; fateor: aut amare me quẽptã: aut odisse: aut bene sentire: siue male de aliquo hoie: siue de re: ⁊ que sunt similia. Multa me fugiũt: est idẽ qđ multa nescio quasi illa cõprehẽdere nõ possum: vt Ci. Sed tũc ea ratio me fugit. i. hãc rationẽ nesciui. At si Raudẽ. credim?: quecũq; nos fugiũt: ea aliquãdo sciuim?: qm̃ nemo dicit non recordari nisi que didicerat: hic sec? fit: q; de oi re: ac ratione: que nobis cogitãtib? nõ occurrit: dicimus eã nos fugisse: nisi Platonẽ sequimur: q̃ vult discere esse recordari. Raud. Reddo reddis: restituo restituis: redibeo redibes sine h. Lau. Imo cũ h: vt exhibeo: prohibeo: adhibeo. Raudẽ. Regula: deinde. Norma est maxime in regẽdo. Laurẽ. Imo norma est instrumẽtũ illud duorũ laterũ: quo fabri oĩa dirigũt: ac metiuntur: inde que recta: dimẽsaq; sunt: normam habere dicunt. Raudẽ. Relinquere: deinde. Itẽ vox mea me defecit. i. relinquit: ⁊ deficiet tẽpus enarrãtẽ. Laurẽ. Deficio cũ tẽpus ponit: similibusq;: nõ cũ persona tũctũ accusatiuo. Dies eñ me deficiet: idẽ est quod dies mihi deficiet. Sed illo modo per accusatiuum apud eruditos frequenti?. Que

In oculis fero. Prome fero. fugit me redibeo. Norma. Deficio.

similia tẽpori dixi: huiusmodi sunt: vt Cice. in Verrẽ. Vides te quãta deficiãt. Et in eũdem Uor me citius defecerit: q̃q; noia: ⁊ in eundem alibi. Ut si me in ea querimonia: quã sum habiturus de istius crudelitate et de casu reipublice ⁊ indignissima morte: nõ modo vires: verũetiã vita deficiat: id mihi preclarũ ⁊ iucũdũ putẽ. Plini? iunior. Tãdem cũ patientia defecit. Uxor me deficit: ego nõ dicerẽ: sed milites: sed populi: sed discipuli mei a me defecerunt: hoc est ab imperio: ⁊ preceptione mea recesserũt: aut si vis vxor a me defecit. Rauden. Respondere: deinde. Nequaq; literis satisfacerẽ i. respõderem. Lau. Si literis: vt ego interpretor: est ablatiui casus: significatio esset placatio: ẽ ⁊ equanimio: ẽ facere te p literas meas: sin datiui subintelligitur tuis: vt sit sensus: me tue excusationi exposulãdũ: quereleq; purgarẽ atq; excusarẽ. Raudẽ. Illic sic obstrepũt. i. respõdẽt. Laurẽ. Imo strepitu loquẽtẽ interpellant: atq; dictis illi? strepitu aduersantur. Raudẽ. Quũ hec diceret: reddere nesciunt. i. rñdere. Lau. Cui? hoc exẽplũ est. Rau. apud Cic. Quintilianũq; nõ semel legim?: cur hoc credã cur hoc velim?: cur fecerim suo loco reddam. i. ostendã: ⁊ explanabo. Rau. Respicere. Deinde. Totũ lustrabat lumine corpus. i. respiciebat. Lau. Imo. circũibat: vt idẽ author alibi. Lustrat. Auentini montem. Respicere quoq; est retro aspicere: quibus exẽplis pleni sunt oẽs libri Rau. Reputare. i. in bonã: vel in malã partẽ aliquid habere vt homo nullius momẽti. i. reputationis. Lau. Imo reputare est secũ cogitare seu recogitare: vt Boetius. Quũ hec mecũ tacit? ipse reputarẽ. Quinti. Quoties facta reputauit: flagella mẽtis sonãt: vltrices video furias: ⁊ in quãcunq; me partẽ conuerti: occurrũt vmbre meoꝝ. Li. li. xxi. Anus q̃sq; se nõ cor? suũ: sed cõiugẽ ac liberos paruos ptegere putet: nec domesticas solũ agitet curas: sed idẽtidẽ hoc aio reputet: vias tũ intueri manus senatũ: populũq; romanũ. Ecce aliud est putare: aliud reputare: nec hõ magne reputatiõis dr: nisi ab ineruditis: sed magne estimationis: aut magne opinionis vcz q̃ hoies de eo egregie existimant atq; opinant. Rau. sic exponit Pri. in. vj. maioris. Lau. Indecoꝝ est labi i errorẽ imperitorũ q̃ dicũt Pri sciani maioris: minorisq;: quũ vnũ op? sit non duo: eo q̃dẽ magis q̃ libri ũ appellãt op? qđ cõstat pluribus libris. Rau. Rhetorico ⁊ rhetorice in ntõ ⁊ abltõ. Laur. Si greci carẽt abltõ: q̃ro an possit dici in eo casu rhetorice q̃ greca vox est? Rau. Quin. ait rhetoricẽ i latinũ trãsferẽtes: tũ oratoriã tũ oratricẽ noiauerũt. Lau. dã nat horũ noim inuẽtores. Quin. non pbat: vt vult Rau. Rau. Circa vnũquodq;. Lau. Imo vnũquicq;: nũc eñ est substãtiuũ: sec? aũt quũ adiectiuũ vt vnũquodq; nauigiũ: de quo pri? ⁊ in opere de elegãtia. Rau. Silr laudes ⁊ vituperia. Laurẽ. Vituperia ostende quis dicat Raud. Patron? ergo Verris cõmutauit persona ẽ mesonã p facto; nolẽs ob infamiã eũ nominare: ptum.

Literꝫ satisfacere: Obstrepere. Reddere. lustrare. Respicere. Reputo ✠ Cice. illud. iij. offi. Sed cum oia rõne: aio q; lustra ueris p aspicere accipit. Hõ magnerepu tationis bar. Pri. sc. in maiore minore qz nõ di cẽdum. Rhetori ce. Unũqc; q. Vituperia ẽ mesonã p

sed dixit cōsiderate iudices victorē Dacie: et attēdite quantā gloriā nobis cōparauit subiugando ipsos Dacos nostre potestati. Lau. Ubi hoc legisti: Rau. nunqd oratiōes Horatē sic habes: q̄ fuit Uerris patron⁹: q̄ q̄ quis nō agnoscit ista ⁊ba aliena ab antiqtate: ꝓterea quis narrat Uerrē superasse Dacos: tantum Siciliā cōtra piratas fortiter tutū esse accepimus. Huic facto sic̄ est qđ alīū ꝑ alio noias: vt Plinīū ꝑ Quintiliano: interdūq̄ illoꝝ verbis tua addis: vt ibi/interdū docti videnť copiam hȳe matorē: q̄ dicūt oia q̄ sciūt ⁊ que nescīunt garriūt: obstrepūt: latrāt hoꝝ verborū noue sunt Quintiliani octo/posteriora Raudēsis. Rau. Sed hoc nō satis ne his modo q̄ doctrinā hāc ingressi nouiter sunt: ceterū ne his quoq̄ qui aliqđ ꝓfuerūt. Lau. Dū rhetorice p̄cepta dat Rauden. videamus an (id qđ infra rhetoricē est) latine loquať. Aut ceterum ne his quoq̄ ꝑ sed ne his quidē: nā ⁊ si ceterū pro verū: siue sed accipiať tm̄ hoc loco minus accōmodatū est. Hīs aūt nō reperiri satis patet ꝑ ea q̄ de his ⁊ tis superi⁹ dixim⁹: neq̄t cm̄ adesse aspiratio cū gemina ti. Et etiā nouiter dixit ꝑ recēter. Profuerūt quoq̄ pro ꝓfecerunt: ꝓdesse em̄ ad alios quoq̄ spectat: ꝓficere ⁊ ad se tm̄ Rau. Unū em̄ verbū ꝑprie significāterq̄ positū: totā interdū illustrat oīonem. Lau. Non verbū istud est: sed fulgur qđ vno flāmaꝝ ictu mundū oēm illuminat: q̄ em̄ pōt vnū verbū totā illustrare orationē: presertim ꝑpriū quippe magis trāslata orationē illustrāt q̄ propria: ⁊ nullū debet in oīone esse verbū: qđ nō sit ꝑpriū: nisi fuerit ornatū: hoc est illustri⁹ q̄ ꝑpriū. Dicendū ergo erit. vnum impropriū verbū obscurat: occecatq̄ sniam: ⁊ si vis etiam oīonē nō vtiq̄ vnū ꝑpriū illuminat: si cetera parum apte: parūq̄ significāter adhibeanť: siquidē plus incōmodi est in vno malo q̄ cōmodi in vno bono. Rau. Itaq̄ hec authorib⁹ non est elaboratū/vel q: non sit ab his aduersum: vel q: difficilis hoꝝ est tractatio. Lau. Si ali⁹ q̄ Rau. foret q̄ hec tā magnifice/iactabūdeq̄ effunderet: q̄b⁹ vel quanto impetu: qua ꝓcella in ipm̄ inueheret: non est elaboratū authorib⁹: quo ⁊ba ꝑprie significāterq̄ ponerenť: ⁊ si hoc nō fecissent: nō propter difficultatē in hoc nō laborassent: q̄ difficultas te nō retinuit q̄re qm̄ oēs colores rhetoricos in hoc tuo ope exeq̄ris: quasi tu ꝑter ceteros de elocutiōe enucleate/elegāterq̄ cōscribas: nō sustineo: quin q̄ primū: q̄ se offeret colorē abs te traditū: discutiā vere tradať: vt ex hoc velut gustu: alioꝝ quoq̄ sapor intelligatur: nūc q̄ ꝑprie significāterq̄ posita sint a Raudēsi ⁊ba tractem⁹. Primū cōtūxit cōtra latinitatis rōnē subiūctiuū cū indicatiuo: q: dicēdū erat i vtroq̄: aut est: aut sit deinde sic. Rau. Aristotiles. Lau. Licet aliq̄ vulgo dicāt physicā/ac metaphysicā: tm̄ physica siue metaphysica inscribunť opa illa nūero plurali: nec Aristotilē dicēdū fuisse: sz Aristotelē ipa nos ꝓnūtiatio docet; q̄ppe quū sic semꝑ loq̄mur; ego sum aristotelicus: libri aristotelici: opus Aristotelicū nō aristotelicū: deinde. Rau. Et ies quā q̄ nobis tribuere q̄z multū soles. Lau. q̄z mul/ multe. tū dixit: ꝑ permultū: cōtra suā ipsius regulā: si sua pot⁹ q̄z mea est. deinde. Raudē. Sed tm̄ quū neq̄z libris ipsis abūdem⁹: neq̄z fieri pōt: vt nō aliqua interdū excidāt memoria. Lau. Idēvitiū qđ pauloāte attigit de diuersis modis in eadē oratione: siue in eodē completu. deinde. Rau. Id ipsum qđ apprime cupiunt: q̄z facile credūt. Lau. q̄z facile posuit ꝑ perfacile: siue perq̄z facile: siue q̄z facilime: apprime apprime minus oratorū est: significat tm̄ valde: ꝓducturq̄z media syllaba. Rauden. animosq̄z mihi q̄z familiares ostendere. Lau. Idē quē modo dixi. Deinde Raudē. Huius em̄ commētarii cognitio studiosis iuuenib⁹: ⁊ si nō magnāvtilitatē affert: at certe qđ magis cupio bonā voluntatē. Laurē. Cōmētarium appellat tā immensum opus quo nullū ex omni vetustate maius extat: pretercauidetur Raudē. nō recte intelligere Quintilianū cuius extrema verba operis de oratoria institutione hec sunt. Habes Marcelle Uictori: quibus precepta dicēdi pro virili parte adiuuari per nos posse videbanť: quorū cognitio studiosis iuuenibus etsi non magnāvtilitatē affert: at certe qđ magis petimus bonā voluntatē: nō inquit Quint. suā bonā voluntatē vt de se ait Raudē. sed iuuenū studioso ꝝ. i. aīm ꝑpēsum ad virtutes: quū oratori imprimis debeat esse vir bon⁹: q̄ prima ipsius laus est proxima dicēdi peritū esse: vt solebat dicere Socrates: satis se fecisse in discipulos: in bonam voluntatē illis induxisset. i. mentē propensam ad virtutē effecisset. Deinde. Rau. Circa elegantiā vocabulo ꝝ: splēdoreq̄z verbo ꝝ totus hic liber est editus. Lau. Editus dixit ꝑ cōditus: cōdere em̄ est cōponere: edere aut ē publicare: nec liber quidē opus hoc appellari deberet. Rau. Stabit semꝑ incōcussa sentētia male imitationē hoies sine arte: q̄z artē sine imitatione possedere. Lau. Neq̄z imitatio est sine arte: q: pars artis est: neq̄z ipa ars citra imitationē fit: quū em̄ legim⁹ orationes: virtutesq̄z eaꝝ intelligim⁹: tunc imitamur id arte q̄ in illis latet: nostrū pect⁹ imbuim⁹: memoriāq̄z instruim⁹: nisi ipm̄ scribere ac loq̄ orationē/imitationēq̄z vocas: q̄ magis vsus: cōsuetudoq̄z atq̄z exercitatio vocari dz: ac ne dubitare possimus imitationē artis esse partē: ⁊ qđ ipa imitatio qualisq̄z debeat esse: vno capitulo Qui. oñdit: sz initiū posuisse sat fuerit. Ex his ceterisq̄z lectiōe dignis authorib⁹ ⁊bor ꝝ sumēda copia est: ⁊ varietas figuraꝝ ⁊ cōponendi ratio: tū ad exēplū virtutū oīm mēs dirigenda: neq̄z em̄ dubitari pōt: quin artis pars magna cōtineať imitatiōe: nā vt inuenire primū fuit estq̄z p̄cipuū: sic ea: q̄ bñ inuēta sunt: vtile seq̄: atq̄z oīs vite rō sic cōstat: vt q̄ ꝑbam⁹ in alijs: facere sic ipsi velim⁹. Sic literaꝝ ductus: vt scribēdi fiat vsus: pueri sequūť: sic musici vocē docētiū: ꝓtores opera prioꝝ. Rustici probatā

Ceterū.

Nouiter.

Profui. prodesse. Proficere.

& Señ. sic em̄ audiendo ⁊ legendo idies magis ꝓficimus.

Jactantia. Raudē.

Diuersitas modoꝝ vitiosa.

Physica et metaphysica.

Editus Cōdit⁹.

Imitatio.

experimento culturā in exemplū intuent̄:oīs deniqꝫ discipline initia ad propositū sibi perscriptū formari videm⁹: et hercle necesse: aut similes aut dissimiles bonis simus/sil'es raro natura p̄stat: frequēter imitatio: sed hoc ip̄m qđ rāto facilio:ē nobis rationē rerū oīnū facit: qꝫ fuit ijs: qui nihil qđ sequerent̄ habuerunt:nisi ꝛ cum iudicio apprehēdit̄/ ꝛ nocet: deinde subdit p̄cepta imitationis:post q̄'de imitatione nos hiscere molestissimū foret. Alt Raudē.vocabula quedā exponit: ꝛ bñ dicta ab authorib⁹ sine illa traditione/ꝛ alia multa ad rē nihil ptinētia inculcat. Raudē. Reuertor.paulopost. Accipiet reduces.i.reuertētes dixit Vergi. Laurē. Seruius melⁱ⁹ q̄ exponit reduces p̄o a periculo domū reuersos. Rau. Prepostetos habes tabellarios.i.redcūtes. Laurē. Nō internoscim⁹ qñ alioꝝ:qñ Raudē. exempla sunt: opinor astute hoc facit: vt sua quoꝫ exēpla veterū esse existimem⁹:hec ỽba Lice.sunt in epl̄a quadā hoc significantis: q̄ tabellarij nihil ordine:nihil tēpore agunt: vt iterū in Lelio. Prepostetis vtimur cōsilijs:et acta agim⁹:deinde cōsultamus: quū ante cōsultare ac deliberare deberem⁹: deinde agere. ꝛ Quinti. Prepostera res est filiū occidere:deinde erubescere.i.puersa ꝛ quasi inuersa res est. Raudē. Signū tibicinū ad armigeros reuocādos. Laurē. Tibicines frequenter Raudē ponit p̄ tubicines.tibicines sunt qui breuia illa organa inflāt:multis in ligno ipso (si lignea fuerint) foraminib⁹ vocē distinguētibus:tubicines ỽo qui tuba canūt. Armigeros autē nō esse milites: ꝛ q̄ essent/ in elegantijs dixi. Raudē. Ego Quin.hac parte nō satis adhereo:vt motus p̄ arbitratu meo in animo habere possim: ꝛ gemit⁹ ꝛ singultus ꝛ lachrymas veras fundere:flent de facili mulieres:imo ꝛ viri gregales ꝛ inepti animi magnitudinē nesciētes: similiter effeminati quidā: vt aliquādo hystriones ꝛ mimi/idcirco Quintī.ipse exemplū/vt sibi crederemus edurit:dicens. Laurē. Ne quid foret/ in quo nō videretur a veterib⁹ discrepare: reprehēdit tertiam partē oratorie artis Stoicus noster. Nō sentis Rau.te Ciceroni quoqꝫ/atqꝫ ipsi veritati: oīniqꝫ indoli Romane repugnare:an nō mouit lachrymas Cicero:certe ex arte:q̄ nō lachryme ipse vel actori: vel auditorib⁹ sua spō te erumperēt:negas adhuc:Stulte igit̄ Cicero de mouēdis lachrymis p̄cepit: qđ Varius in causa Aquile Antonio perorante nō flebat:aut nō oratio ipsa. Ma. Antonij id efficiebat mesta: flebilis: et apposita ad lachrymas cōmouēdas:nōvniuersus populus Romanus lachrymas fudit.C.Graccho necem fratris deflente:non mille alios legimus audientium lachrymas cōcitasse sola vi oratoris:non denīqꝫ sancti ipsi: atqꝫ apostoli ꝛ fleuerunt:ꝛ fletum auditoꝝ:ib⁹ excusserūt:nōne Christ⁹ ꝛ fleuit: ꝛ fleū nō tñ mouit: sed flere nos iussit:Quid nō ipsa lectiōe rerū mirabilium ab optimis auditoribus cōpositarū ita

Reduces. Cic.pro Milone. quid me reducem esse voluistis an vt spectātem expellerētur ij per quos essem restitutus. Prepostetj. Tibicines. Tubicines.

Mouendas esse lachrymas.

Fletⁱ⁹ virorū magnorum.

mouemur: vt irā: gaudiū:timorē: spē: dolorē ꝯcipiam⁹:ꝛ sepe lachrymas erūpētes cohibere nequeam⁹:qđ de se excellētissimi quiqꝫ ꝯfitent̄. Ego de me fortassis tanqꝫ de mollis affectus:ꝛ femineī pectoris homine fatebor: quū Odisseā primū legi:multis in locis:ita multe cū singultib⁹ lachryme manabāt:vt nec efferre vocē:nec inspicere literas possem/ꝛ hoc in re fabulosa/atqꝫ poetica: q̄d factur⁹ in vera/ aut quā verā esse credere:atqꝫ ab hoc poeta lōge oīm p̄stātissimo/nemo nō heroū qui ad Troiā pugnauerūt:inducit̄ aut indignatiōe aut dolore/aut misericordia:gaudio: aut desyderio lachrymasse: et certe humani potissimū hoies:nec agrestes:nec effrenati:vel spōte/vel actionē optimi oratoris i fletū erūpūt: hystriones aūt quos effeminatos ait: nō in rebus effeminatis:sed in magnoꝝ principū:vtpote i Tragedijs:nā in Comedijs min⁹ hoc accidit/lachrymas mouēt qđ op⁹ nō nisi optimoꝝ hystrionū est:ꝛ optimoꝝ oratoꝝ. Raud. Rigid⁹:infract⁹. Lau. Infractū p̄ non fracto accipit: qđ ex̄tū memoria repeto: p̄ fracto frequēt⁹ accipit̄:vt apud Verg. Turn⁹ vt infractos aduerso marte latinos. Ergo p̄fractū dicere debuerat p̄ rigido:vt apud Ci. Cato noster nimis p̄fract⁹ erariū defendere videbat. Ripa. Raud. Ripa. Laurē. Quatuor noia attingit: quoꝝ nullū aut plane aut vere exponit: ripa: aluē⁹:crepido:riperia:q̄ ipse ꝛ plani⁹:et veri⁹ exponā. Ripa sic est extremitas terre: quam aqua fluminū torrētiū: riuoꝝqꝫ alluit:vt extremitas terre quā alluit mare est litt⁹: nisi q̄ ripe possunt esse arduе:littora ỽo nemo vocat scopulos;preruptaqꝫ atqꝫ imminētē mari terre altitudinē q̄ ꝑte rupes ỽr:siue mari impē deat siue plano:lacuū aūt stagnoꝝqꝫ ac magnarū paludū magis litt⁹ q̄ ripa dicit̄:qr p̄o pius ad imiginē maris accedūt: vt sint tm̄ ripe aquarū currentiū excepto Hellesponto:et si q̄d est tale quarū (vt sic dicā) lect⁹ vocat̄ aqueus. Crepido est oraterre quā aqua alluit:ex etiā p̄o hoc appellata:q̄ ibi aqua alluēs crepat:crepitareve quū currit aut vndas appellat:lz Gresarti alteri sibi huius nois originē vēdicāt. Per metaphoram vero ꝛ putei extremam oram q̄ ad puteū respicit:qđ vulgo ỽr os putei: ꝛ oēm extre forte ramitatē solemus crepidinē appellare: vt apud ti celsi cōstero. in crepidine vie. Riperia aūt nō inuenitur: licet Genuenses:ꝛ alij quidē oram maritimā ipsoꝝ riperiam vocant:quasi mare ripas habeat. Raūden. Riuula diminutiuū de sitis stariua. Laurentius. Rima et rimula scribendū est:alioqui nescio quid hoc nomen sit. Raudē. Sacrificare: deinde nullo modo se dies te paraextulit:id est extra viam se tulit. Lauren. Imo to. ad sepulturā se exportauit:etenī tulit se id est exaltauit se si venit tñ ab effero:vt efferam eū laudibus ꝛ extulit illū p̄econio meo tum ab extollo:vt nolī me supra modū extollere ego nō te infra meritum extuli: item extuli ab effero: id est ad sepulturā:vel extra vrbem tuli siquidem veteres nisi forte imperator aut magi

Valle lachryme.

infract⁹.

Ripa. Rupes. Alue⁹. Crepido.

✠ Quis crederet hac ētē sub crepidine die Maria aut Rauenna fuisse futurum consulē.

Riperia barbarū Riuula nō dicit.

Efferre.

stratus aut singulari quodã merito insignis solebãt extra vrbẽ sepelirí: ꝛ precipue honesti hoies circa vias inde frequẽter epitaphia ad viatores dirigũtur: eoꝝ quũ dicim⁹ elatus est significam⁹ ad sepulturã siue ad rogum extra vrbẽ domũve: nã põt esse qui extra muros la-
Elat⁹ est parẽtare. tus est. Rau. Parẽtare est vmbris mortuorũ: aut tumulis parere / obseq̃ / ministrare. Laur. Hieronym. exponit p cõsiutũ facere in honorẽ mortui: ppie autẽ parẽtare est mortuo / pser-tim in tẽplo hostia humana satisfacere: eiusꝝ manes hostili sanguine placare: vt Achilles Patroclo fecit: ꝛ Eneas Pallãti facere desti nauerat. Lice. de Antonio dicit q̃ cineribus Cesaris cũ ipsi⁹ Ciceronis tũ alioꝝ multorũ cruore parẽtare vellet / mirorꝝ cur a pareo tra ducat hoc verbũ Raudẽsis ꝛ nõ a pari: siue a parẽte: quũ hec primã breuem habeãt: pareo vero longã. Raudẽ. Operari deos religiose: ꝛ ex sacrificijs summa veneratione litare: vel
Lito. cõsiuari. Uer. in. j. Geor. Letis operat⁹ in herbis / exponit Nonius / sz ego nõ memini. Lau. Quid nõ meminisli Raudẽsis Nonũ hoc dixisse. Uer. ita ne memoriter vt ne repetere q̃dẽ libros velis: si nõ recordaris: euolue authorẽ: sin male dicere existimas: profer sentẽtiã tuã. Preterea litare aut non exponis: aut min⁹ recte exponis: significat em̃ sacrificio deos ppitios impetrare: hoc est quum aues adducũt: aut quũ extra bene ꝓmittũt: vt frequẽter legimus de multis ducibus: eos quum sacrificassent: litare nequisse. Raudẽ. Sacerdos. deinde. Est magis latinũ nomẽ: q̃ presbyter. i. epꝰ ꝛ q̃ ꝛc. Lau. Quod ait: nõ probat. nos autem
Presbyter. sciamus sacerdos esse nomẽ latinũ: presbyter vero grecũ: de quo latius in alio disputauim⁹ opere: verũ ibi de nominis: hic autẽ de sola signification e: ac voce quã e greco sum⁹ mutuati: preterq̃ q̃ nõ presbyter⁹ dicim⁹: sed presbyter: quum ratio illud magis exigat q̃ hoc: nisi eadẽ rõne a presbyteros declinem⁹ presbyter: vt ab Alexãdros Alexãder: nõ Alexandrus: ab antipatros antipater: nõ antipatr⁹: a Menãdros Menãder: nõ Menãdrus. Uergi. tñ ab Euãdros: ꝛ Euãder dixit ꝛ Euãdr⁹. pbyter apud Grecos adiectiuũ est: significatq̃ in
✣ Sene. lib. v. q̃stionũ. Arcana illarũ nature sacra nõ p miscue: ꝛ oib⁹ patẽt reducta ꝛ iterioi sũt clausa sacrario. Pastophoriuz. Salto. Salio. oparatiõe: vt apd nos antiqui⁹ p meli⁹. Rau. Sacrariũ. deinde: Pastophoriũ vbi sacraria reponunt. Lauren. Sacra reponunt: non sacraria: hec continẽt: illa continent: nec pastophoriũ est sacrariũ: licet Greci quidã sic exponũt: dicẽtes esse gazophilatiũ: alij vero thalamũ nuptialẽ: cũ quib⁹ prope sentit Hieronymus: que in Esaiã ait. Pastophoriũ est thalamus in quo habitat prepositꝰ tẽpli. Rau. Saltẽ: deinde. Emicat incurrũ: id est saltat. Laurẽ. Salit dicere debuisti: aut insilit: saltare em̃ tripudiare est: illinc venit saltus: hinc saltatio quod est (vt Uergilianis verbis vtar) pedibus
Paulisper. plaudere choreas. Rau. Sanitas deinde. Sana philomena est. Paphilus meliuscula est. i.
Emissarius. paulisper meli⁹ habet. Laurẽ. Imo aliquãtulo meli⁹ habet: paulisper em̃ est per aliquãtulũ tẽporis. Raud. Satelles: deinde. Emissari⁹ i. siccari⁹. Lau. Hoc ipse nõ reperi: sed pro eo qui ante exercitũ mittit: vel ad explorãdũ: vel ad plũ lacessandũ: aliq̃ appellãt arietẽ emissariũ eũ: qui emissus in solitudinẽ est: vel q̃ ad generãdã sobolẽ emittit: sed videt rationelle vt dicatur admissari⁹: vnde admissura: qñ mares brutorũ admittunt ad feminas: sz de hoc alio loco dicet. Rau. Sicari⁹ a sica. i. gladio abscõso i ligno. Lau. Ut ita sit: q̃ sica abscõsa esset in ligno: cur nõ illud Quintiliant addebas: sicarios eos etiã appellari: qui cedẽ telo quocũq̃ cõmiserint? Raudẽ. Scãnũ. deinde. Sicarij.
Nã papa in suggesto: cardinales in subsellio inferiori sedent: suggest⁹ em̃ est regalis sedes. Lau. Imo suggestũ est loc⁹ superior vñ ad populũ: senatũve orationẽ habemus: hinc est: q̃ dicitur q̃s ex superiore loco orare: quod significat Lice. quũ pretor ad pplm inquit. Hic au-
Suggestum. tẽ loc⁹ ad agẽdũ amplissim⁹: ad dicẽdũ ornatissim⁹ est visus quirites: quodq̃ pbat. Rauden. exẽplũ ex eodẽ Cicerone sumptũ. Idem quũ in cõmunib⁹ suggestis cõsistere nõ auderet: concionari ex turri alta solebat. Ti. Liui. lib. viij. sic ait. Naues Antiatũ partim in nauli a rome subducte: partim incẽse: rostrisq̃ earũ suggestũ in foro extructũ adornari placuit: rostraq̃ vel tẽplũ appellari. Rau. Scel⁹ deinde. Terẽti⁹ dixit: ab minime gẽtiũ. i. nequissime. Laurẽ. Pro noie quãtũ intelligo accepit. Rau. minime: quũ sit aduerbiũ: idẽq̃ est minime gẽtiũ: qđ minime: sicuti vbi gẽtiũ: qđ vbi: nusq̃ gẽtiũ idẽ qđ nusq̃: siue nequaq̃ Rau. Scire: deide. Quare viderit Epicur⁹. i. sciat. Lau. Imo videat: hoc si huius rei illi cura sit: vel huius opinionis ille rationẽ reddat: non ego. De hoc in elegãtiarũ opere dixim⁹. Raudẽ. Scopere: in psalmo habeẽ scopebã spiritũ meũ. Laurẽ. Hieronym⁹ in Esaiã tã in ipsius Esaie verbis: q̃ in suis: scopare ait: nõ scopere: hoc est prime cõiugationis verbo vsus: nõ tertie: nisi me coder fallit. Rau. Scribere deide. Licero ait. Sepe scribam ad te: tu ad me velim: nunq̃ dicit tibi. Lau. Hoc iterũ superius preceperat: timuit em̃: nisi obliuione factũ est: ne tã erimium elegãtie preceptũ nõ satis aduerteret: nisi repetisset: qđ si verũ esset: nimirũ ꝛ Raudẽsi ob hoc inuẽtum gloriari liceret: ꝛ ego vt cõfiteor erubescerẽ: qui hoc nõ aduertissem quũ de elegãtia scripsi. Uerũ hoc nõ me fefellit: sed illũ. nã vt taceã altos authores: ille ipse: quẽ Raudẽsis ptulit: ita Trebatio scribit. Scripsit ad me Cesar perhumaniter nondũ te sibi satis esse familiarẽ ppter occupationes suas: sed certe fore: cui ego quidẽ rescripsi. nõ dicit ad quẽ ego rescripsi. Iterum circa finẽ. Scribit enim ipse mihi sibi gratias agere debere: ꝛ iterũ in tertia ab hac epistola Sed tu in ista epistola nihil mihi scripsisti: et multis adhuc alijs in locis: idem in Philippicis. Ut etiã literas quas me sibi misisse dice-
Scribo a te. Scribo tibi ret: recitauit hõ: ꝛ humanitatis expers: ꝛ vite penetracõis ignar⁹. Rau. Secretũ: deinde. Penetra-

Adytū. Janua. Value. ✠ Uer. ilſq; adytꝰ hec tria ſtia dicti. Tēplū.

re: ꝛ adytus ſunt loca ſecreta. Lau. Adytū nō adytus dicitur: vcz cū y nō cū i: ſignificatq; ſecretio:ē ꝛ (vt ſic dicā) inacceſſam partē tēpli/ ꝛ quaſi ſancta ſanctoꝝ: ſic autē propꝛie tēploꝝ penetralia dicuntur adyta: vt ianua value: vt Cicero in Uerrē. Qui multos annos ad valuas Junonis Samie ſteterūt: ꝛ i eūdēq; poſt ea. Conuulſis repagulis: effractiſq; valuis demoliri ſignū: acveſtibꝰ labefactare conant/ nāq; Ouidꝰ inquit. Argēti biſores radiabāt lumine value domꝰ: ſolium pro tēplo accipiēda eſt: quū tēplū nihil ſit aliud: q̄ domꝰ dei alicuius: etiā value curie: locoꝝq; ſolēniū dicunt. Rau. Senatoꝝ deinde. Cice. aūt de ſenectute tātū aliquādo ſenectuti honoris tributū ſcribit: q̄ vt quiſq; natu grandior eſſet: ita prior in ſenatu ſentētiā rogaret. Lau. Cur Ciceronis verba depꝛauas ꝛ cum barbare eloqui facis? nō dicimꝰ grādior: ꝛ prior: inter plures: ſed inter duos rogaret etiā dixit pro rogabat: qđ iō ipſi cōtingit: q̄ pro illo: vt qđ accōmodatius. dixiſq; Rau. Seneca. deinde Quintilianum noiat. Seneca nono declamationū ſuarum libro dicēs. Trāſeo iſtos quoꝝ cum vita fama extincta eſt. Lau. In hūc erroꝛem incidit Petrarcha ꝛ Uircētū hiſtoꝛialeꝫ: qualia multa peccat Uincentiꝰ hiſtorialis: vt alij multi ex plebe illiteratoꝝ: qui aliū pro alio: vel authoꝛem: vel pꝛincipē virū ponit: velut Statiū Tholoſanum: pro Statio Cecilio: ac tres Catones pro vno: duoſq; Scipiones pro vno: neſciētes quo quiſq; tempoꝛe fuerit: ita hi duo nōvidēt Quin. plurimis annis ſuperſtitē Senece, fuiſſe: quippe q̄ opus de inſtitutione oꝛatoꝛia ſub Domitiano: Traiano q̄ cōpoſuit: ꝛ mentionē Plinij tā mortui facit: ſicut ipſe Plinꝰ de Seneca mortuo. Senecam vero a Nerone interfectum: qui ſentoꝛ Quinti. circiter octoginta annos fuit: quiq; (ſi ipſi credimꝰ) potuiſſet audire Ciceronem: qui ante Quintilianū obijt circiter cētū quinquaginta annos: ergo alius Quintilianꝰ fuit: de quo Sene. meminit: ꝛ forte pater Quintiliani: aut auus. nā pater Quintiliani eloquēs ſane fuit: vt quodā loco filius ipſe teſtat: afferēs oꝛationis illius teſtimonium. Quod ſi ita eſt: nō ex Calagurritana v. be oꝛiūdus eſt: vt Hieronymꝰ. ait in illius eſt: ergo nec pater Quintiliani fuit: de quo facit Sene. mentionē: quoniam Calagure/ nō Rome eloquentiam exercuit. nam idē Hieronym. ait Galbā qui fuit imperatoꝝ poſt Neronē: duxiſſe Quintilianū ex Hiſpania vt Rome rhetoꝛicā docꝛet: de quo alias plura dicemꝰ: hoc tantū dixiſſe cōtenti Quintiliānū hūc a puero Rome fuiſſe eruditū: ꝛ Hieronymū ita in Quintiliano potuiſſe errare vt fecit i Bꝛuto: quē ait duxiſſe Poꝛtiā Catonis filiam in matrimoniū virginē que fuerat Bibuli vꝛoꝝ: vt Plutarchus ait. de Seneca aūt/ an vnus ſit: an duo: minus diligēter attigit: cōtentus ſentētia neſcio cuius Sidonij poete: nec aiaduertit Quin. teſtimonium afferre Sene. in trage. vbi Medea ad Creontē loquit. Quas petim terras iubes et tñ vnū

Petrarcha ꝛ Uircētū hiſtoꝛiales notat.

Quinti. ſeculum

Senece etas.

Cice. ſeculum.

Quinti. pater. Hier. errata.

Senecā iter legēdos noiare: cuiꝰ ꝛ epiſtole ꝛ dialogi: et poemata et opa phīe ferant. Tñ duo eximijs Senece fuerūt: vt Martialis teſtat: q̄ fuit equalis Quin. Juuenaliſq; ait eū. Binoſq; Senecas: ꝛ vnū Lucanū facūda loquit Corduba. Ceterū: an idē ſit: qui tragedias: et alia opera cōdidit: dubitari pōt: certe qui noue tragedie authoꝛ eſt. Seneca maioꝝ nō fuit de quo alꝫ ſuo loco dicemꝰ: nā de emētitis ad Paulū: et Pauli ad eū epiſtolis: in alio opere diſputauimꝰ. Rau. Secta. Laurē. Sectā: ꝛ factionē idē eſſe vult: quū ſecta ſit inter phīloſophos: aut phīloſophīs ſimiles: factio aūt inter potētes ciues: vt ſuperiꝰ oſtēdimꝰ. Raud. Sentire. Noniꝰ ait ſenſus: qui ſentiūt: ſenſa q̄ ſentiunt. Lau. Cur non afferebas ad hāc rem Quintilianū? qui eā exponit planiꝰ inquiēs. Nō raro tū ꝛ ſic locuti ſunt vt ſenſua ſua dicerēt: nā ſenſus coꝛporis vocabant: ſed cōſuetudo iam tenuit: vt mēte cōcepta ſenſus vocare deꝛoꝛa.mus. Rau. Sentētia eſt coloꝛ rhetoꝛicꝰ Cicero. ꝛ qđ dicentis: quē ſi imitari collibuerit: nō incongrue cēdo excōuenit exoꝛdio: modo nō ponat in pꝛincipio pꝛimere tūc eī incideret illud exoꝛdij vitiū/ qđ appellatur cōmune: ꝛ vulgare. Lau. Hoc eſt qđ me ſumus. promiſi redditurū: quo ſe pꝛimū offerret loco: ideoq; que hic dico: eadē in ceteris: aut ſimilia poſſem dicere/ nā quis iſtas minutias pꝛeceptoꝝ aut tradidit: aut traditas cuſtodire poſſet? Preterea q̄s te Raudēſis docuit ſententiā facere vitiū: qđ dicit cōe: ꝛ vulgare: ſi enim ita eſſet: oīs ſentētia vitioſa eſſet: ſiquidē vitiū cōe: aut vulgare in qualibet pte oꝛationis cōmitti pōt non tm̄ exoꝛdio: atq; in ipſo exoꝛdio infinite ſententie reperiunt. vt apud Quinti. Fas eſt vita periclitari q̄ natū ſe meminit lege pereūdi: ꝛ Cice. in Sal. ſic exoꝛſus a ſentētia. Ea demū magna voluptas eſt Criſpe Salluſti: equalē: ac paꝛē verbis vitā agere ſtatimq; poſt. Neq; q̄ viuit vt tu aliter ac tu loq̄ pōt: nec qui tā illoto ſermone vtit: vita modeſtioꝝ eſt. Nec lōge poſt. Nō em̄ procacitate lingue vite ſoꝛdes eluunt. Rau. Sed tale ſit exoꝛdij pꝛinciptū quale Ci. pꝛecepit. Lau. Nō iſtud genꝰ pꝛincipij eſt: neq; em̄ vnū eſt exoꝛdiendi genꝰ. Rau. Valet in cōfirmatiōe: ꝛ cōfutatiōe. Lau. Cur nō in narratiōe? vt p Milone Cice. Nō quiſq; ſeruos ſuos in tali re facere voluiſſet: et Quin. Semp apud ſollicitos in deteriꝰ pna perſuaſio eſt: ꝛ alibi. ſcitis q̄s negligēter cuſtodiat ferrū bona cōſcientia. Cur nō i egreſſiōe? vt idē Ciceroꝝ ꝛ p eodē Fabulā vanā fictā: falſaz perhoꝝreſcimꝰ. Rau. Cōcluſionē aūt cōuenit p ampliationē: ꝛ cōmiſeratiōnē. Lau. Ergo ſine amplificatione ꝛ commiſeratione ſententijs vti non poſſumus: ergo omnes ſententie aut lachꝛymas mouent aut indignationē. In illud difficile eſt tacere: quum doleas: aut illud. Nihil eſt tam populare q̄s bonitas: aut illud. Nulla eſt tanta virtus: que dulcedine gloꝛie non tangatur aut infinita huiuſmodi verſantur in lachꝛymis aut indignatione? Q̄s longe et ab arte et ab vſu abeſt: qui hoc de

Snia tudici

Cauſa dicial Delib ratiua Demo ſtratiu Judic le. Delib ratiuū

Senece duo.

epiſtole pauli ad Senecā emētite.

Secta.

Senſu s Senſuz.

✠ Cice. do iam tenuit: vt mēte cōcepta ſenſus vocare deꝛoꝛa.mus.

De ſententia.

Exoꝛdia a ſententia.

Inegreſſione.

Snia in iudiciali

sententia sentit. Raud. Cōgruit gñi demonstratiuo: maximoq; deliberatiuo generi. Laudi ren. Si indignationi: ac miserationi cōgruit sentētia color: pfecto nō minus iudiciali conuenier: in quo maxime indignatio: commiseratioq; ꝓsant. Raudē. Etiā honesto nōnunq; in dubio. Laurē. Utr dici pōt quātopere Raudēsis ineptiat: q̄ honestū genꝰ causę: ꝛ dubiū cū gñe demōstratiuo/ deliberatiuoq; cōiungit: quasi aliq̄d simile in se habeāt: verū quia nōnihil hac in re etiā Victoriꝰ errauit: nō satis intelligēs in quo differāt tria gña causaꝝ: demonstratiuū: deliberatiuum: iudiciale: ab aliis quatuor gñibus causarū: seu quinq; honesto: turpi: ambiguo: humili: admirabili: reddā ipse differentiā. Dis causa aut de ꝓterito est: aut de futuro: si de ꝓterito: aut ꝓ nostra uolūtate laudamꝰ vituperamusve: aut aliū accusamus petimusve: siue defendimꝰ. Illud demonstratiuū genꝰ causę est: hoc iudiciale. Si de futuro cōsultamus: hoc erit deliberatiuū. Itē ois causa in lite est: aut extra litē: si in lite iudicialis est: sin extra litē: aut in cōsultatiōnē venit: qđ est deliberatiōis: aut laudamꝰ: vituperamusq; qđ est gñis demōstratiui. At illa alia quatuor nō sunt nisi pemiꝫ: que est vna pars oratiōis: nec cōia ambarū partiū: siquidem causa iudicialis cōis est actoris: ꝛ rei: vt Milonis ꝛ Clodianoꝝ. deliberatiua: vt Fabij/ ꝛ Scipionis de traducēdo in Aphricam exercitu: cōis est demōstratiua: vbi hinc laudatur illinc quispiam vituperat: vt tu laudas Dionysiū: ego vitupero: vtriusq; psone cōis est. At in exordio secus fit: ponamꝰ ipsius verba Ciceronis: vt ꝓ viro forti cōtra parricidā. Causa erit iudicialis: ꝛ hec tā ad parricidam pertinet: q̄ ad virū fortē: ergo vna erit amborum: in ꝓemio ꝯo diuersa. nā sua cuiusq; erit: altera viri fortis: altera parricide: illa quidem honesta ꝓ viro forti/ ꝛ eo honestio: q̄ contra parricidā: hec ꝯo turpis: q̄ ꝓ parricida: et eo turpior: q̄ cōtra virū fortē. Erūt itaq; due cause: ac diuerse: ꝛ inter se plerūq; cōtrarie: vt cōmunes esse nullo mō possint. Neq; ꝯo vis hec cause honestas aut turpitudo ad cām illam q̄ ꝛ controuersia ꝺr aliq̄d pertinet: sed est presumpta quedā hoim opinio de actoris parte vel rei: q̄ partē hanc honestā esse existimāt: illam turpē. Neq; id semp recte: quum de bona possint male sentire: ꝛ de mala bñ: qđ etiā sepe vsu venit: adeo vt fortis viri causaque at esse iniusta: ꝛ parricide iusta: nō em̄ ꝓsone faciūt cām bonā: aut malā: ideoq; orator: q̄ intelligit partem: quā tuet: laborare infamia apud iudicū auditoriūq; mētes purgat infamiam: cōciliatq; eorū animos ad bene sperādum de causa: quā acturus est: ꝛ quantū fieri potest: contrahit in exordio benevolentiā sibi: et ab aduersario alienat: vt postea probationem ipsius cause: in qua iudiciū pendet: audiant de iure nostro bene: de aduersarijs male: iam opinionem quandam presumentes. Ideoq; hoc honestū genus cause apud

Gñacausarum.

Demonstratiuū.

Iudiciale.

Deliberatiuū.

Causaiudicialis.

Deliberatiua.

Demonstratiua.

Cōis.

Honesta Turpis.

Grecos ab illo honesto: quod virtutē significat: ꝛ hoc turpe ab illo: qđ vitiū diuerso noīe appellatur: dicit em̄ endoxon/ ꝛ adoxō: quasi bone fame: ꝛ male fame. Qđ etiā probāt ceterorū generū nomina/ dubiū/ humile/ admirabile/ ꝛ si quod est aliud: nō mutāt genus cause: quominus sit aut iudiciale: aut deliberatiuū: aut demonstratiuū/ sed tantū innuunt auditorū tacitā quandā vel de nostra/ vel de altera parte opinionē q̄ plerūq; nihil ad ipsam causam facit eoq; extra ipsam ꝓbationē cause nō ꝓoemiū quoq; magis fareiles ac famulus cause est qua causa fere tractat. Sed hec satis vergamus ad reliqua. Rauden. Magis id conuenit cōiecturali ꝛ iudiciali q̄ legitime. Laurē. Quomodo istud probas: an legalis materia minus ponderis habet q̄ cetere? ꝛ qđ coniecturalis recipit id legitima non recipiet: Quid nō legitima versatur in cōiectura frequēter semperq; aut coniecture aut finitioni aut qualitati succedit que sunt sola capita constitutionū. Raudē. In argumentando cōfirmationi ꝛ exornationi tātū. Lau. Argumentatio est pars confirmationis nō confutationis: nā cōfutatio quā Aristoteles non numerat inter partes oratiōis hoc ipso qđ q̄ cōfutat alterā partē cōfirmat suā. Est autē id circo argumentatio pars confirmationis ꝛ si vis confutationis: q̄ non tantū argumentis confirmatio confutatioq; constat sed etiā testibus tabulis aliisq; nonnullis: q̄ si cōfirmationi cōuenit: ergo ꝛ cofutationi: sed his conuenit: ergo ꝛ omni argumētationi. Rau. Itē figure graui: ꝛ mediocri: aliq̄n etiā attenuate cōuenit: quum ipsa attenuata ad mediocrem trāsit. Lau. Quasi oēs scientie graues sint: et mediocres: ac non etiā plurime attenuate: vt em̄ materia vel grādis: vel parua: vel mediocris est: ita sentētie varie reperiunt̄: nec tantū sub hac triū generū varietate incluse: sed sub alia mille gña: sunt em̄ dulces: acres: tristes: lete: honorifice: lasciue: mordaces: blāde: flebiles: inuidiose: ꝛ alie/ quas ꝓsequi longū est: in vnūquodq; cadētes cause genus. At em̄ (vt sibi credamus) affert e Terentio exemplū. Rau. Qđ aiaduersum a Terētio nōnullis locis videmꝰ: quū presertim sermo datur pluribus: vt Simo in Andria: ꝛ alijs grauibꝰ/ ꝛ bonis viris: vt Chremeti quū Menedemū allo quit̄ in principio Heautōtimorumenon: tūc em̄ liceret vti sentētia. Lau. Ubi nō apud Terentiū est aliqua sentētia: an nō statim libertꝰ Sosia nō pauciora sententiose dixit: q̄ Simo patronꝰ/ ꝛ senex: veluti illud. Nā ista commemoratio/ quasi exprobratio est immemoris beneficij. Et it erū. Nā apprime in vita vtile credo: vt ne q̄d nimis. Atq; iterū. Obsequiū amicos/ veritas odiū parit. Et itex. Nā si illū obiurges: vite q̄ auxiliū tulit: q̄d facias illi/ q̄ dederit dānū: aut malū: ꝛ hoc q̄dē in narratiōe in qua vult Rauden. locū esse sententijs: quū in eodē loco Simo dicat ꝛ ipse nonnulla sententiose; quale est illud. Nam qui cum inge-

ꝓoemiū Legalis materia.

Argumē tatio. Cōfutatio.

Sententie attenuate. Genera sentētiarum.

Sententie in Terentio.

Sententie in epistolis.

nijs conflictat eiusmodi: neq; cõmouet animus in ea re: tũ scias posse habere tã ipsum sue vite modũ. Et iterum. Ira vt est ingentũ omnium hominũ proclive a labore ad libidinem. Rau. In epistolis maxime ad cõfirmationẽ narrationis / vel petitionis: aut etiã cõclusionis. Lau. Alia ne ratio est vtẽdi sententijs in epistolis / q̃s in ceteris sermonib⁹: quũ plurime epistole sint graues ac sublimes: multũq; admonitionũ / ⁊ preceptor̃ continentes: proximeq; accedentes ad summũ illũ gradũ: qui est in orationib⁹: quẽadmodũ multe sunt orationes: presertim aliquib⁹ in locis quotidiano sermoni prime. Quid porro dices de libris: quales sunt dialogi: aut ex psona ipsi⁹ authoris? Rau. Aliqui tñ vtebant in exẽplo: sed nõ Cicero ⁊ antiqui. Lau. An nõ sententiose locutus est Cice. pro Milone? Pudicitiam quũ eriperẽt multi tribun⁹ militaris in exercitu. C. Marij: propinqu⁹ eñ imperatoris interfect⁹ ab eo est: cui vim afferebat: facere eñ probus adolescẽs periculose / q̃s ppeti turpiter maluit. Atq; ille summ⁹ vir scelere solutũ periculo liberauit. Denicq; hec precepta ita pplexa ita dura: ita difficilia etiã si forent vera mihi videnť: vt iã nũc desperarẽ me illa custodire posse: nam ad singulos colores: aut totidẽ: aut plura p̃cipit: verũ quid ago: ⁊ rete ro reprehensionẽ meã? redeo eñ in memoriã hec Alanũ / ⁊ alios quosdã: quor̃ noia p̃ amicitia nostra pferre vereor̃ tradidisse: in quos mea accusatio p̃cipue quidẽ cadit: sed nõnulla quoq; in Raudẽsem ipsum: vel q̃ stulta dicta imitari: vel (q̃d turpi⁹ est) aliena pro suis habere voluit: hoc cõtra alterũ illud e nostro addim⁹. Ire in sententiã pedib⁹ / est alterius sniẽ nõ verbo sed corpore accedere: vt appareret quũ ex alijs multis locis: tũ ẋo e septimo Liuij lib. vbi Deci⁹ ad cõmilitones: q̃ secum obsessi nõ tẽpesta nocte erãt: orationẽ habẽs inquit / q̃ hoc sentitis: in dextrã partẽ pedib⁹ trãsire: q̃ maior pars erit: eo stabiť ẋsilio: deinde pacta oratione dr. Dẽs in dextrã pedibus transierũt: hec ratio inuẽta est: q̃ nõnunq; lõgum est audire singulos: dũ plurima sunt: vel duo capita sentẽtiar̃ sunt: vt expeditius res fiãt: aliq̃n ne pedib⁹ quidẽ ire pre multitudine ad sniam possum⁹: idcoq; manu sniam significam⁹: q̃d Quin. intelligit vbi ait. Wantse in alterius imperiũ dediderunt. ✠ curti⁹ Multitudo deditioꝝ in colis novarũ vrbiũ cũ pecunia castes se posse vrbẽ defendere: aut castra: vel qui ptadono metu hostium alteri principi: aut populo sese data est. dedunt: vt a periculis impendẽtibus liberen

Alanus.

Ire in sententiã pedibus.

Sequẽs de lititij. Nõ dediti⁹ q̃ ex numero eor̃ est q̃

tur: quod fecerunt quum alij plurimi: tũ Cãpani: quum metu Sãnitum sese dedidere populo Romano. Per abusionẽ tñ dicim⁹: ego sum dedititius tuus. i. tibi dedit⁹: atq; tuo imperio obnoxi⁹. Rau. Clientela est multitudo seruor̃. Laurẽ. Imo eor̃ qui potẽtẽ aliquẽ ei uẽ: principẽve fauore persequũtur: et cui⁹ dignitatẽ: factionẽq; tutanť: ducti aliqua mercede: vel beneficio. Forte Raudẽsem fefellit q̃d Lucan⁹ inquit. Emptiq; clientes: verũ nõ de seruis loquiť poeta. non eñ in seruis Põpei⁹ spem sibi reponebat: sed in liberis: ac ciuibus: seruilẽ tñ nõ liberalẽ animũ habẽtib⁹ qui venalẽ haberent ingenuitatẽ: ideoq; addit empti: q̃ clientes emptitij non sunt: quales si forent: non adderet empti: q̃ cũ dicim⁹ seruos: nõ adijcim⁹ emptos. Raudẽ. Misit vnũ de stipatorib⁹ suis: id est seruis pedissequis. Laurẽ. Cur seruos interpretaris stipatores? quũ regũ stipatores sunt maxima ex parte potentes: ac nobiles: ex hoc dicti stipatores: q̃d regẽ stipant: et vndiq; circũdant / ac claudũt: pene constringẽtes: instar apiũ circa ipsaꝝ regẽ. Rauden. Pregustator est seruus q̃ ad mẽsam dñi sui pregustat cibũ ⁊ potũ. Laur. Cur seruũ appellas: qui plerũq; apud mẽsas principũ est egregi⁹ aliq̃s? Rau. Si siquidẽ quasi idẽ sunt: vide imitationes. Cicero ait. Molesta veritas: siquidẽ ex ea nascit odiũ. Laurẽ. Imo si quidẽ pro qm̃: si tñ hec sunt verba Cice. nã homini ipsi molestia est veritas: q̃ odiũ parit: non autẽ si parit odiũ: quasi de hoc author dubitet q̃d nõ facit: sed eodẽ modo affirmat: quo Teren. in Andria: veritas. odiũ parit: nõnunq; siquidẽ pro si: lege nos in elegantijs. Rau. Sic paulopost. Hacten⁹ excanduit i. sic: vt malũ his q̃ descissent minaret. Idẽ de hacten⁹ eodem. Domũ suam quũ absolutã dedicaret: hactenus cõprobauit. i. sic: vt se diceret: quasi hoiem tandẽ habitare. Lau. Nisi deprauauit authoris verba Rau. melius exposuisset: intantũ vel adeo: vel vsq; eo: idem aũt efficiunt hactenus: ⁊ eatenus: quẽadmodum hic: et is quũ dicimus: q̃ bonus: hec diues est: vel is dives est. Raudẽ. Sigillũ paulopost Sphyngis vsus ẽ imagine. i. gryphonis. Lau. Quis tibi assentiat sphingẽ esse: q̃d gryphẽ: siue (vt vero tuo vtar) gryphonẽ. Rau. Simulare paulopost. Qui fingit se scire q̃d nescit: simulat: q̃ ẋo q̃d scit: nescire: dissimulat. Lau. Absoluti⁹ exponitur: q̃ fingit aliq̃d esse q̃d non est simulat: q̃ fingit nõ esse q̃d est dissimulat. Rau. Si monita a Simone mago dicta est: scribiť. ff. ad l. Iuliam de ambitu. Laurẽ. Nunquid in. ff. fit mentio de Simone mago? Sciamus autem literã: qua significamus opus. ff. non duplicẽ ff esse: sed d grecũ solennius: q̃d ita fieri debet D ad differentiã minoris d pro significatione distinctionis: sicut fit in C grandiusculo qua litera intelligitur coder: vt differat a c parua: que significat capitulũ. Rauden. sine causa: nõ abre non sine iusta causa nõ sine ratione. Hoc prẽterea

Cliẽtela Cliẽtes. stipator. ✠ Cic. libro. ij. of. Premittebat de stipatorũ bus suis q̃ scrutarẽť arcuias multebres: et ne q̃d in vestimẽtis telus occultaret exq̃rerent. Pregustator. Sic. Eaten⁹. Hactẽus. Sphyr. Simulo Dissimulo. Per causam.

terea preceptũ addere poterat per causam si-
gnificare per simulatã causam siue per speciẽ
vt Liui. lib.xxiij. Ut quũ appropinquaret ia-
nue rex:per causam aliquã in angustijs susti-
nẽt a tergo agmen. Frõtinus lib.iij. stratage-
maton. Hã ipse dignus est qui in testimoniũ
afferaꝛ: huiusmodi fallaciã instruxit:vt ille p
causam venãdi noctu procederet. Hoc Fron
tini exẽplũ ideo protuli:q Liuius hunc eun-
dẽ locũ sic refert. Hi priusq aliquid mouerẽt
colloquendũ cum Hãnibale rati: nocte per
speciẽ venandi vibe egressi proficiscũtur. En
apparet idẽ per causam:ꝛ per speciẽ: id est p
simulationẽ:siquidẽ Liuius idẽ non ita distã
te illic loco ait. Quemvt incautũ opprimeret
Appius Claudius: per simulationẽ prouin-
cie circũeunde Messanã traiecit. Raud. So
caterua. cietas non multo post. Caterua hominũ:tur-
Turma. ma auiũ. Laurẽ. Imo caterua est peditũ:aut
cõmunis nomẽ est:turma vero equitum que
certo numero constat:vt Vegetius ꝛ alij non
Tinnire Sonare nulli tradunt Rau. Sonare. paulopost. Tin-
nire est sonare acute. Lauren. Tinnire pp:ie
dicimus:quũ de metallis loquitur:vñ Quin
ti. Hã homines sono sicut era tinnitu digno-
scim9: hoc est q aliter tinnit aurũ:aliter argẽ
tũ: aliter es:aliter ferrũ:aliter plumbũ: aliter
stannũ:aliter auricalcũ:aliter electrum: ꝛ si
qõ est aliud. Rauden. Threticiã digitis incre
puisse lyrã:id est sonasse. Laurẽ. Sonasse pro
sonuisse posuit accusatiuũ etiã preter eius na
turã. tribuit immutata etiam significatione:
nam sonare regit actiũ in alia significatione:
vt Verg. Nec vox hominẽ sonat. Cic. Poetis
Lordubẽsibus pingue quiddã sonãtib9 itaq
Canere. pulsasse aut pcussisse debuit dicere siue lyra
Psalte- cecinisse:nã qui pulsat fides organave aut ti-
rium. bias inflat canere dicitur. Raudẽ. Nablũ he-
Nablum braice psalteriũ latine. Lauren. Imo psalte-
Nabliuz riũ grecũ est ꝛ nablũ quoq Greci suũ vendi-
cant nec videtur idẽ esse. Nablũ non nablũ
inuenio apud Oui. lib.iij. de arte. Discе etiã
duplici genialia nablia palma Uertere cõue
niunt dulcibus illa locis. Nec abnuo nabliũ
hebraicũ esse potest:vt ait Hiero. in proe. sup
Lyra. Psalmos:psalteriũ grecũ est ꝛ latine organũ
Syrin- dicitur qõ Hebrei nablũ vocant. Raudẽ. Ly
ga. ra ab ipso sono dicitur: scz Lyron:lyron.i. sy-
ringa. Laurẽ. Proba:qr nõ credo lyra manu
pulsatur vt versus Ouidianus modo osten-
dit syringã ore modulamur:vt apud eũdẽ est
Nola. quũ fuisset facta Syrinx ex arundine. Rau-
den. Nola est sonalitũ accipitrũ. Laurẽ. Si no
la nomen vetus est:non potest esse/id qõ acci
pitres nunc ferunt:quũ veteres nevenaticas
quidẽ aues mansuefecissent:ꝛ ad predã insti-
tuissent (vt nos facimus) nedũ tintinabulis
Allucinari. ornarẽt:sin nouũ:referat authorẽvnde platũ
sit. Raud. Sõniare:deinde. Allucinari vana
somniare. Laurẽ. Imo allucinari est visu er-
Sperma. rare:atq caligine quadã obducta min9 recte
dignoscere:qõ ad oculos etiã mẽtis trãsferꝛ.
Raud. Sperma genitale est semen. Lau. Ge-

cũ nomẽ est pro omni semine: ꝛ qõ dicit apud
Ecclesiasticos de semine Abrae: de semine
Dauid: de spermate grece dicit qõ non min9
pudẽs vocabulũ est q̃ apud nos semẽ: nã idẽ
nomẽ est:quũ dicit. Exijt qui seminat semina
re semẽ suũ. Rau. Spina:deinde. Fruter plu- Fruter.
raliter frutecta. Lauꝛ. quasi frutices plurale
nõ reperiaꝛ: sic autẽ dicunt fructecta a fruter:
vt a carex carecta: a sentes senticeta: a rosis
rosetũ: et plurale roseta: est tñ fruter aliud q̃
spina: lege nostras elegãtias. Rau. Stipẽdiũ
paulopost. Itẽ meruerant sub eis: stipẽdiarij Stipen-
fuerãt: ꝛ mercẽnariũ militẽ: id est stipẽdiariũ. diarij.
Lau. Imo stipẽdiarij sunt: qui pẽdunt stipen
diũ: nõ qui recipiunt: populi multi erãt stipẽ-
diarij reipublice romane: hoc est q pẽdebãt:
soluebãtq stipẽdiũ: igit dicẽdum est stipẽdia
rij: id est stipẽdia recipientes: quo vocabulo
nescio an de veterib9: certe de recẽtibus non-
nulli vtunt. Raud. Studiũ: deinde. Gymna-
sium locus exercitij studiosi. Imo loc9 ludoꝝ
appellaꝛ a palestra: quã nudi exercẽt: quo in
loco quũ a ludis vacaret: cõsueuerãt philoso
phantes disputare: qõ probat Cice. quũ ait.
multis seculis ante gymnasia inuenta esse: q̃
in his philosophi garrire cepissent. Rauden.
Subrogare: paulopost. Si militare nõ vis: vi
cariũ tibi dabo: cui arma tua tradas: id est in
loco tui: qui vicẽ gerat. Lau. Loco tuo dicen
dũ erat: nõ tui. Possessio eñ significatur non
passio: quale est amore tui huc veni: nẽpe: q
tu amaris a me: hoc tñ in elegãtie opere dixi.
Illud nõ dixi: induere habere hanc construc-
tionẽ: vt apud Cic. in Academi. ꝛ (vt docui)
Anthioch9 in idipsum se induit qõ timebat.
Quin. in. xj. Quũ in grauissimas frequenter
legũ: semper vero male consciẽtie penas a se-
metipsis improuiso rerum exitu induantur. Ex abũ-
Rau. Superfluere in fine. Hic autẽ ex abun- danti.
danti facit: id est superflue. Lau. imo accumu Super-
late: ꝛ quodãmodo benignius: vt non solum flue.
satis sit rationum in causa: sed qõ multo pre- Utpote.
stat: abunde sit. Rauden. Tanq̃: deinde. Ut
ipse: vtpote adolescẽs alti cordis: id est tanq̃
vtpote presens fuisset: id est tanq̃ velut velu-
ti. Lau. Aliud est vtpote: aliud tanq̃: est eñ
vtpote causatiua: vt quippe: quẽadmodũ in
elegantijs ostendi: verum hec exempla Rau
densis (vt solet) ex seipso fingit: non aliunde
repetit: quorũ secundũ ineptũ est ac minime
latinũ: primũ vero sic exponatur. Ut ipse alti
cordis est: vtpote adolescẽs: id est quia adole Tempe-
scens est: cuius etatis est proprijũ est sublimi stiue.
animo. Rauden. Tarde: paulopost. Surrexit
tẽpestiue: mature venit. Lauren. Uidetur ac-
cipere tẽpestiue pro cito: quũ significet tẽpo-
resuo: ꝛ debito: vt Vergi. in. i. Geor. Aut tem
pestiuã syluis euertere pinũ: ꝛ Cice. nos ad-
monet/ne irascamur aduersus eos qui nos
intẽpestiue adeunt: hoc est tempore non ido- Procel-
neo. Rauden. Tempestas paulopost. Procel la.
la non est minus terrarum q̃ celi: sed tempe- Tempe-
stas fluctuum est fluctus vis maris. Lauren. stas.

Contrariū foret verius: sed magis hoc modo differūt: q procella est vehemētior quidā vēti impetus: nec ita duras: ꝛ in mari potius q̄ in terra. Tēpestas maris: terreq̄ cōis: vt Cic. in Philip. Sed statue interierunt tēpestate: vel vetustate: ꝛ in Verrem. Tote enim res rusticе eiusmodi sunt: vt eas nō ratio: neq̄ labor: sed res incertissime vento: tempestateq̄ moderētur. Fluctus est lacuū quo: ateq̄ stagnoꝝ: magnarūq̄ paludū: ac maximaꝝ fluminū: vt Gangis. Rau. Tēperantia moderata: deinde. Frugalitas est honesta largitas: et parcitas moderata. Lauī. Nihil habet frugalitas affinitatis cū liberalitate: vtq̄ etiā cū parcitate. Frugi homo vocat proprie: qui in victu tēperans est: nōnunq̄ in vestitu: similibusq̄ / sicut econtrario luxuriosus: vt apud Senecā Quintilianūq̄ de duobus filijs frugi / luxuriosoq̄. Cicero etiā frugi vult esse qui ad oīa aptus vtilisq̄ est ꝛ omni virtute preditus: cui contrariū sit nequā: cuius significatio vna est q̄ sit libidinis intemperantioris: altera q̄ ad nihil bonus sit: sed plane malus: vnde Pisso frugi appellatus est: cuī adhuc cū cognomine numismata extant. Raudē. Priscianus dixit hic et hec et hoc frugi: sed moderni tres obliquos casus habent: frugi: frugem: fruge. Lauren. Qui sunt isti queso moderni: si moderni latinū vocabulū est frugē: ꝛ fruge ab eo venit: qđ est fruges: non ab eo quod est frugi. Rau. Tegere / tegumina / tegule: q̄ edes tegūtur: tigillū diminutiuū a tecto. Laurē. Tegmina dicimus / nō tegumina: tigillū a tignū est diminutiuū: qđ significat lignū p̄sertim trabale vnde tigillū parua trabes. Rauden. Teren. multo post. Nam in prologis scribendis operā abutitur: nō qui argumētū narret / sed qui maliuoli: posuit vtrobiq̄ qui p quomodo. Lau. Imo sic exponendū est illud Terentij: non is qui argumētū narret: sed is qui maliuoli veteris poete maledictis respōdeat. Raud. Sint a vobis spectande. i. probande: vel exigende. i. expellende. Lau. At exigende dicere debuit / vel non: vt in elegātijs ostendimus: ꝛ ita Terētius scripsit: nō vt Raudēsis immutat. Illud quoq̄ spectande / intelligendū est videde: quū aguntur in scena potiusq̄ probande: transeo qđ ait duci nos falso gaudio: de Simonis gaudio accipiendū esse: nō de Pāphili / ac Daui sperātiū nuptias nunq̄ fore. Raudē. Expletis his dubijs iuxta petitionē scholartū: restarēt multa alia. Lauren. Scholartū dixit pro scholasticorū / siue discipulorū. Scholaris eñ adiectiuū est: nō substātiuū: male ergo qui dixit cōmunia dico scholaris: qđ Priscianus veterumq̄ alius nunq̄ volumē scriptum reliquit. Rauden. per Prisciānū tā in minori volumine. Lauren. admonui superius vnū esse Prisciani opus: non duo. Volumen quoq̄ librū vnum esse: non vnum vtiq̄ De resti opus in elegantijs planum feci. Raudē. Retutiōe in do etiā q̄ iuriste acceperunt a Terentio tiru integrū, lum illum de restitutione in integrum. Rau-

Vberg. Vbertas.
Creberq̄ procellis aphricus.
Fluctus
Frugalitas.
Frugi.
Nequā.
Moderni.
Fruges.
Tegmina.
Tigillū.
Quinti. in proe. Teren.
An ꝛ vel
Scholaris.
Volumē
De resti tutiōe in integrū,

den. Ridiculū: quasi hoc non foret verbū ante Terētiū ceteroſq̄ comicos omnes: ꝛ in iudicijs ꝛ in legibus frequētatum: vnde Terentius sicut multa alia mutuatus est. Raudensis. Thesaurus: deinde Thesaurus nō est aurum neq̄ argentum: sed locus vbi talia reponuntur. Lauren. Imo proprie ipsum aurum / argentūve: nam qui thesaurū inuenit: non locum auri argentive: sed aurum ipsum argentumve dicitur inuenisse: et sublato auro qui hunc locum reperit nequaq̄ dicitur thesaurum reperisse. Rauden. Testamētū: deinde. Codicillus est scriptura nulla indigens solēnitate. sed solum testatoris voluntatē significans. Lauren. Codicilli dicuntur: non codicillus. Preterea quum alia quedam addere debuit: tūc vero illud quod semper ad aliquē codicilli scribuntur. Rauden. Tribulor. Lauren. Grecū non latinū verbū est: ꝛ ideo nunq̄ a veteribus vsurpatum / nisi deriuamus hoc verbum a tribulis: quod etiā grecū est nomē: nā verbū illorū potius transferendū esse per l q̄ per r / tibulor. Raudē. Cice. Obsecro te ne quo aut timore aut egritudine afficias. Lauren. Hec Ciceronis verba non sunt: vt pote minus eleganter dicta: quū enim ne quo antecedat: necesse est ea que sequuntur aut neutri gūs esse aut masculini: sic ne quo te aut timore aut angore afficias: nā intermiscere femininū: vt Raudensis facit: nō secus permissum est q̄ si diceremus: ne quo te aut egritudine aut molestia afficias: ergo tollendū est primū aut sic: ne quo te timore: hec tñ in elegātijs latius. Rau. Tribunal in fine. Ex his apparet orchestrā potius esse locū aut camerā senatoriā: q̄ pulpitū aut suggestū. Laurē. Imo locus vbi saltabatur publice: ꝛ vbi similia quedā fiebant: ꝛ quē circūsedebant magistrat⁹ ꝛ alij pro sua dignitate ꝛ prout ordines poscunt: plebe autē stante magis: q̄ sedente. Varro sic exponit: orchestra locus in scena. Raud. Triūphus: deinde. Tropheū pro triūpho: vt ibi trophea sacra pāgimus. Lau. Cur magis hoc loco tropheū pro triūpho accipit q̄ pro suo significato: nunquid magis laudamus honorem virtutis: q̄ ipsam virtutē: tropheū aūt ꝛ triūphus honor victorie est: nō victoria: verū hoc loco accipit tropheū p victoria siue p virtute ipsa: p quā victoria parta est. Ceterū non sunt digni illi q̄ in testimoniū linguę latine afferant. In quo aūt hec duo differunt: nēpe qđ triūphus (vt alias dixi) est pōpa illa solennis que fit redeuntibus in vbē cum victoria: tropheū qđ in testimoniū victori publico in loco statuitur: vt apud Ciceronem qđ Thebani equū eneum in monumentum victorie cōtra Lacedemonios statuerāt trophea. Rau. Tuba non multo post. Classica sunt comua que comocādi causa erant facta: et a calando classica sunt dicta. Lauren. Imo proprie classicum est sonus tube: quod Priscianus etiā ait: vt Vegeti⁹ aliq̄ testant: vñ Quinti. Ad primū obscene libidinis se-

Thesaurus,
Codicilli.
Tribulor.
Ne quo aut ꝛc.
Orchestra.
Juuenal. Si militēq̄ debis orchestrā.
tropheū
Trium phus.
tropheū
Classica

monē nō aliter: q̄ si in hostē classicū cecinis-
set: gladiū illū quē a re pro pudicitia nostra-
rum contugū acceperat: per pectus infandi
coruptoris egit. Vegetij verba hec sunt:
Classicū itē appellat qđ buccinatores per cor
nu dicūt: hoc signe videt imperij: q; quū clas-
icū canit: imperator est presens: vel quum in
militē capitaliter animaduertit: q; hoc ex impe-
ratoris legib⁹ fieri necesse est. Rau. Tullī in
fine. Possem nūc catalogū totū oratorū his
inserere cōmentarijs. Laur. Quid magis di-
uersum q̄ opus suū appellare librū. i. vnū cō-
mentariū ꝛ cōmētarios: presertim cū superi⁹
dicat: cōmentariū ac librū. Raud. Tus / deinde.
Ferula. de. Ferula vero in Gargano nascit. Lauren.
Quasi alibi nō sint ferule q̄ in mōte Garga-
no: quū ꝛ plures ꝛ pceriores sint i ipsa plani-
cie Apulie: et in alijs multis locis. Vidiq̄ in
Sicilia quantū recordor / crassiores ac lōgio-
Vagus. res. Rau. Vagari / in fine. Homo dyscolus est
vagus / indisciplinatus. Lau. Grecū / nō latī-
nū nomē est: significatq̄ malū / pniciosumq̄ /
ac toleratu difficilē. Unde Petrus in epla. j.
Seruite dñis nō solū bonis: sz etiā dyscolis:
Dyscol⁹. scribit per y nō i. Raudē. Volumē / paulopost.
sudariū. Credo q̄ orariū ꝛ peplū sit idē: itē sudarium ꝛ
Erariū. orariū habeas pro capite sacerdotis. Laurē.
Peplus De sudario ꝛ orario ipse probet / q̄ sapit / certe
peplus non peplū dicit: vestēq̄ sigt solennē q̄
injcit vel viro vel femine vel deo vel dee: vt
apud Homerū et alios Grecos poetas: nam
hoc nomē grecū est / a quib⁹ Vergil. mutuat⁹
dixit. Trinibus Iliades passis peplūq̄ ferebāt. Etiā pepli injciunt equis: vt Pindarus
ad Eneā apud Homerū inqt / suis equis pe-
plos decoros fuisse. Rau. Vēdere: aliquanto
post. Unde auctio ppte videt mihi fieri sub
hasta. Lau. Imo vēditio rerū domesticaꝝ: vt
vtensiliū: supellectiliūq̄: q̄ alicuius dñio ser-
uierant: dñorum quoq̄ ac predioꝝ: de quo in
Sub hasta venire. elegātijs diximus. Sub hasta autē ciuiū pro-
scriptoꝝ / dānatorūq̄ bona veneūt. Hastariū
Hastarium. pro loco: vt ait Raudēsis nō memini inueni-
se. Raudēsis ꝛ alter alteꝝ superare cōtēdunt.
Lau. Ali⁹ altū dicere debebat: vtpote de mul
tis loquēs. Rau. Wango. i. prosoneta. Laurē.
Venaliti- Imo q̄ vendit ꝛ cōmodat pretio pueros: vt la
arij. tius in elegātijs dixi. Rau. Venalitij / mercā-
tores / venditores exponit Nonius. Laur. An
hoc dicat Nonius: tu videris. Venalitiarij di
cunt / nō venalitij: nec mercatores: sed seruoꝝ
negotiatores. i. qui mācipia ꝛ emunt ꝛ vendi-
tant. Rau. Venire. deinde Cice. ait. Brundu-
sium futur⁹ sum. i. vēturus. Lau. Cur Brun-
dusium dixit pro Brundusij. Rau. Itē denū-
Iter ha- tiat Domitiū ad me iter habere: id est venire.
beo. Lau. Imo venire velle: siue cōstituisse ad me
Commi- venire. Rau. Et huc cōmigrauit. i. venit. Lau
gro. ren. Imo cōmutato domicilio: huc ad habi-
tandū venit. Raud. Venenū: deinde. Hippo-
manes est herba equos insanire facies. Lau.
Pro veneno ab inguinibus eque distillante.
Vergi. accipit quū inquit. Lentū distillat ab
inguine virus. Hinc demū Hippomanes ve- Hippo-
ro qđ noie dicunt: hippomanes qđ sepe male manes.
legere nouerce: miscuerūtq̄ herba / ꝛ nō timo
ria verba: nā pro herba improprie apud He-
siodum poni significat: neq̄ homo latinus de
authore latino: atq̄ vsu latino silere debuit: ꝛ
loqui de greco. eo quidē minus: q̄ tunc Hip-
pomanes vtiq̄ venenū est: quū sanie illā equi
nam sigt: nō autē quū herbā: ꝛ tunc esse ve-
num Verg. ait: appellans illā virus. Rauden.
Verecūdia circa finē. Labem: ꝛ ignominiā. i. Verecū-
recundiam: ꝛ quāto probro ciuitati sit. i. vere dia.
cundie. Laur. Verecūdiā eo quo nemo vnq̄
modo accipit: q̄ est honest⁹ quidā timor igno
minie: infamie probriq̄ subeūdi: ꝛ Raud. pro
ignominia: ac pbro interpretat. Rau. via cir- Strata.
ca mediū. Strata: q; pedib⁹ vulgi trita. Lau.
Sicubi strata sine appositione vie reperit: nō
ideo dicta est: q; pedibus trita sit: sed q; lapi-
dibus strata: vt sunt vie Romane in oēs fere
Italie vrbes silicibus strate: ideoq̄ plus sce-
leris latro: predo: percussor: q̄ committit: si in
via strata in viatorē grassatur. Raudēsis. Vi-
tiosus: deinde. Exoleti sunt fetidi: presertim Exoleti.
in luxurie vitio. Lau. Exoleti sunt impudici:
nec tam pueri q̄ grandiusculi: aut adulti de
quo noie latius in elegātijs. Luxurie autem
nō latine dixit pro libidinis: nā luxuria multū
abest a libidine: eoq̄ nō videt in fine litere t /
intelligere Ciceronē: cuius testimoniū repe- luxuria:
tit ex primo lib. officio. Luxuria quū omni eta
ti sit turpis: senectuti fedissima est: non de ve-
nereo vitio loquit Cice. quum luxuriā nomi-
nat: q̄ est verboꝝ: vestiumq̄: et q̄ sunt id gen⁹:
delicatio: ac sumptuosio: cura: et ea propter
adjcit tanq̄ dtuersum dicens. Sinautē etiā
libidinū intemperantia accesserit: duplex ma Popula-
lum est. Rau. Vilis: deinde. Popularis est de ris.
grege ꝛ de minorib⁹. Lau. Imo frequentius
vsitatiusq̄: qđ Cicero non modo vsurpat: sed ✠ Cice.
nonnullis in locis explanat: q̄ potēs in popu- Nihil tā
lo: ꝛ charus est plebi: qualis Pompeius: Ce- popula-
sarq̄ ante bellū ciuile: ꝛ alij permulti: ꝛ hodie re: q̄ bo-
ꝛ vbiq̄ hutusmodi sunt. Raud. Vernilis aio: nitas p
ꝛ minuti animi: vnde ꝛ de Sene. dicitur, q̄ ha ignobili
buit eloquentiā vernaculā. Laurē. Imo ver- Plaut⁹
nilis est seruilis: a verna qđ est seruus: et ver- accepit
naculā dixit Aul. Gellius: vel senilem: vt ple- dicens.
bejam linguā: qua tanq̄ cōmunt: ac naturali Prestat
omnes vulgo vtuntur. Vernaculū enim dici- diuitē es
tur qđ domesticum: ꝛ nostri loci est: vt in ele- se ac po-
gantijs diximus. Cice. in Verrem actione. ij. pularē:
Non vt solemus interdū in defensionibus di- q̄ nobi-
cere crimen domesticū: ac vernaculū. Raud. lem ꝛ mē
Ulterius: secundū communē vsum loquendi dicum.
tātum valet sicut insuper: ꝛ sicut quin: et sicut vernilis.
ceterum: et sicut extra hec. Laurent. vt ita sit Verna-
Rauden. qđ longe est secus: tantum ne etiam culum.
valebit: sicut quantum insuper: quantū quin: Ulteri⁹.
quantū ceterū: quantū extra hec: sed vt dixi: Preter
hec non tantūdem valēt: quantum vlterius. pro vltra
Rauden. Ultra: preter modum diligit. i. vltra male po
ille citra mare: ille preter erat: erant cū preter ni.

quadragita.i. vltra: itē p̄ter ceteros boni ſis: honeſti ſectator. Laurē. Cōſule aures tuas. Peri de. Une edes non domus. Lio. Lieo. auſpicia volutas nō dicit. Ad quo ineptum quadruplator. ✠ Aſco. quadruplator: eſt delatores erāt criminū publicorū: i qua re quartā partē de ſcriptorū bonis quos detulerat cōſequebāt. Obſoletum. Detritt. Raud. etiā vel ipſe iudica: an elegās: puruſq; ſermo ſit p̄ter mare: ⁊ p̄ter q̄dragita. i. vltra: qđ ſi rectū putas afferre aliorum teſtimonia: nō tua cōfingere: pro alieniſq; afferre debes. Eo neſcio: an illa p̄poſitione vti liceat in hunc ſenſum quoties ad locū refert: vel ad tēpus. Utrū acutī⁹ dicit iſtud qđ tu: an qđ ego anno tau: perinde accipi pro pereque: vt Plin. Funus Verginij Rufi clari: etiam magni viri: et perinde felicis. i ita felicis: vt clari. Cice. li. j. de finibus. Eas artes perſequeret: viuēdi artem: tantā: tāq; operoſam: ⁊ perinde fructuoſam relinq̄ret. Rau. Unus: deinde. Cicer. ait: vnas a te literas accepi. Terē. ait vnis domibus: id eſt in vna domo. Lau. in vnis edibus inquit Terent. non in vnis domibus alioqui in nominibus que ſingulari carent: neceſſe eſt nos ſic lo qui: vt latius dixi in elegantijs. Rauden. Voco: in fine. Cio cis: et Cieo cies. Lau. Duo hec p̄ eo qđ eſt voco Rau. accipit: quū ſecundū ſignificet idē qđ moueo: vt Cic. de repub. Motu cieť interiore ⁊ ſuo: ⁊ deinde citi⁹. i. velox ⁊ cōcit⁹: cōmot⁹ ⁊ percit⁹ in malū: veluti in furore: iracūdiā ve mot⁹: ⁊ frequentatiuū cōcito: incito: ſuſcito. Raud. Uolūtas: deide. Auſpicijs meis. i. volūtate. Lau. Imo ductu: ⁊ fortuna mea q̄ dux belli auſpicia accipere ſolet. Rau. Dicim⁹ volutas ſicuti ⁊ voluntas. Lau. Quid abſurdius q̄ rem incredibilē ſine authoritate proferre: quū oia huiⁿ loci precepta authoritate nitant: q̄s vnq̄ voluntas ſcriptū reliq̄t: quale eſt etiā qđ ſeq̄t. Rau. Uſq; quo: deinde. Ad quo potero. i. quoad. Lau. Quis iſtud dixit bone. Rau. Uſurari⁹: deinde. Quadruplator eſt vſurari⁹. Lauren. Imo q̄ accuſationib⁹: ac delationib⁹ quartā partē bonoꝝ dānati expectat. Sed tñ amoto queram⁹ ſerta ludo. i. vtilia. Lau. Imo gravia: ⁊ nō iocoſa Horat. intelligit: cui⁹ hic verſus eſt. Rau. Utor: deinde. Curabo obſoleta calcare veſtigia. i. diſſueta. Laur. Cuius ſunt iſta verba cur nō noīas authorē: vt poſſimus ſenſum verboꝝ: ſentētieq; cognoſcere. Obſoletū appellam⁹ ſordidū: vñ apud Horat. caret obſoleti ſordib⁹ tecti: et apud Hiero. viri vox obſoletior / q̄ femine. Cice. tñ pro deſueta poſuit: non vt ais diſſueta: vt in Pōpeiana. Ob ſoleuit iſta oratio: re multo magis / q̄ verbis refutata. ⁊ pro Quin. Audacē: cupidū: perfidioſum vulgaria ⁊ obſoleta ſunt: iterū pro eodem. His moribus obſoleuit. i. inueterauit: ⁊ q: qđ veteraſcit: quaſi ſordeſcit: ſiue in nihilū recidit: ideo p̄ro hoc quoq; accipiť: quale fuit primū exemplū: ⁊ etuſdē pro Celio. Uerū hec genera virtutis: nō ſolū in moribⁿ noſtris: ſed vix iam in libris reperiunť: charte quoq;: que illā priſcā ſeueritatē continebant: obſoleuerunt: ⁊ alibi in eundē. Non vult populus Romanus obſoletis criminibus accuſari Verrem: nouā poſtulat: inaudita deſyderat. Rau. In logica detriti ſumus. i. vſi. Laurē. Aptius exponere poteras: q̄q̄ tu teipſum exponis: et author pariter ⁊ gloſator es. q̄ ita in logica ſumus exercitati: vt gladius exercitatus: ⁊ ipſo nimio vſu cōminutus eſt: ⁊ apud eundē Hieron⁹. dicit / pes tu terat limē magiſtrorū: quū vſuz: ⁊ audiēdi exercitationē ſignificat. Rau. Perfuncta ſatis ſum his. i. vſa. Lauren. Imo finē vtēdi / fungēdiq; fecit: vt Cice. Perfuncta hoc miſero: fataliq; bello reſpublica / ⁊ hoc in malū: ſed frequētius in bonū: ſicut Defunct⁹ in bonū: ⁊ malū: qđ videlicet finit vitā: defunctus morte: vel periculis: vel laboribⁿ: qđ iam impoſuit ſemel finē his malis: exēpla diſcentibus inquirēda relinquim⁹. Raud. Utrinq;: in fine. Ultro: citroq; res male eſt. i. hincinde. Laur. Non vterer hoc ego genere ſermonis: vltro eñ: citroq; ſignificat recipr̄ocā quandā itionē: aut recipr̄ocū reſpectum: qđ de re vtrobiq; male geſta dici non poteſt: vtrobiq; dixi: nō vt Rauden. hincinde Raudēſis. Ua precoqua / vel precox. i. prematura. Lauren. Precoqua eſt que ante alias vuas matura eſt / prematura que ante maturitatē legiť: vt in elegantijs latius. Rauden. Racemus dicit vnū granū: vel acinus: vel granellū qđ in racemo eſt. Laurent. Imo racemus eſt illa (vt ſic dicam) teſta vuarum: plurima grana continēs. Acinus vero eſt id quod Raudē. appellat racemum. Uinaceum autē quod idē acinū vocat: nam arillum ⁊ granellum Raudenſiana ſunt: ⁊ non latina vocabula.

Perfunctus.

Defunctus.

Ultro citroq;.

Precoquus.

Prematurus.

Racem⁹ Acinus Arillū / ⁊ granellum barbarum.

¶ Notarum Laurentij Valle in Antonium Raudenſem Finis.

¶ Laurentij Vallenſis

Apolog⁹ / ſeu actus ſcenicus in Pogiū: quo ei⁹ irridenť errores: premiſſa hac prefatione.

Audio Pogium alterā in me cōpoſuiſſe inuectiuā: longe priore acerbiorē / in qua nihil admodū de vite cauſa diſputat: q̄ſi plane victus ſuperatuſq;: ſed totus in maledictis / conuitijſq; verſatur eam nondū habere potui. Interea peragā triumphū meū / aut potius iterū triūphabo: ritu eorum imperatorū: quibus vnus dies ad triumphandum nō fuit ſatis: atq; eo audacius id facere poſſum q̄ iam ipſi⁹ quoq; hoſtis confeſſione: victoriā ſum adept⁹. Qui enim aduerſus argumenta: rationes: probationeſq;: non argumentis: ſed opprobrijs: nō rationib⁹: ſed cōuitijs: nō probationibus: ſed ſpurcitijs agit: is certe declarat ſe imparē: ac victū eſſe: ⁊ velut canē a fortiori laceratū: plagas ſuas vlulatu: latratuq; ſolari: et hoc ſaltē vindicte genere inimicū ſuū vlciſci. Et quia iuſto e prelio nō potuit diſcedere ſuperior: ſperat ſe ſuperiorē intuſto. Nā quis queſo: nō dico ſtrennuus: fortis: ⁊ in bello iam victor: ſed probus: atq; moderatus: velit cōtendere cum

Cūvitio auaro de auaritia:cū ebrioso de ebrietate: cū lis nō cō tēdendū

proditore de proditione: cū libidinoso de libidine:Certe nemo. Ita nec cum maledico de maledicētia:de virtutibus cū egregijs viris: non de vitijs cū non honestis:nō cū facinoroſis certamen:ꝛ emulatio. Loquaxitaq; Pogius:q̄tū velit obscene:ꝛ spurce: facit qđ suū est:sui semper est similis: pugnator pessimus: calūniator insignis:cuius dicacitatē cōtēnere ac dānare me non imitari decet: licet non ita de ipso sim meritus: vt in me carpēdo pergere debuerit:si quidē quū p̄misissem me omnes eī libros recogniturū:ꝛ eoꝝ vitia in triūpho tanq; captiuos exhibiturū: id tamen nō feci mollitia quadā animi retentꝰ:quasi satis habere vitia epistolaꝝ ostēdisse. Sed quoniā hostis me cogit(si modo hostis appellandus est:qui victus atq; captus est) pergamus vltionē:ac veluti scōo die triūphemus:ꝛ qꝝ debellatū est aliquāto hilarius: repr̄sentantes quodāmodo illū priscū Romanoꝝ morē triūphandi. Nā ita accepimus:inter mēsas:quas ciues p vias esculētis poculētisq; referserāt: exercitū victorē comessabūdū:potabundūq; transisse. Sic nos quasi edētes: atq; potātes: aut certe ridētes triūphemꝰ: postea alio modo de inuectiua triūphaturi. Decet eī de vinoso/ebrioso q; hoste superato: talē nos agere triumphū:incipiētes ab epistolis ad Nicolaū Nicoli missis. Sed quo res sit iucundior legentibus:sub apologo:tanq; Guarinus cū schola sua:atq; domo adsit. Erit autēvel apologus:vel scenicus quidā actus.

Triumphus priscorum.

¶ Laurentius.

Aluus sis Guarine. Gua. Salue Laurenti: et tu Pogi: licet taceas:sed cur taces? Pogius. Utinā tā bene loquerer: q̄ bene taceo. Lau. At cur nō septꝰ taces q̄ loqueris? Pog. Quia q̄ male loquunt:rariꝰ tacēt. Lau. Atqui nunc bene loqueris.qđ est multo satius/q̄ tacere. Cur ergo Guarinū nō salutasti? Pog. Nō dico me male loqui: q̄ loq̄ nescia: sed q̄ de aliis male loquar:ideoq; ad salutādū sum tardus. Guari. Ego me abste Pogi salutatū puto: q̄d vultis? Laurē. Guarine queso te p̄ tua singulari ꝛ humanitate:ꝛ eruditione: te huic facto iudicē p̄rebeas:tui eī artificij est: de lingua latina agimꝰ:in qua tradēda tu principatū obtines. Gua. Ego vero istud libēs:si modo Pogius forum non declinet. Pog. Quid ego forum declinē:qđ semper amaui:ꝛ colui? quippe in quo sunt res:ad delectādum gulā pertinētes:emereq; solemꝰ:nō dico lactucas caules:allia: sed p̄dices:phasianos: anseres: anates:gallinas:colūbos:turdos:ficedulas. Itēq; oratas:murenas:cōgros: mullos: preterea pastillos:copulos:salsamēta:ꝛ ante oia duodetriginta genera vini egregij:que enumerabo/si vultis. Guari. Ista fora tibi relinquimus colenda Pogi. Ego de illo foro loquor:vnde dicunt causę forēses. Pog. Relinquis mihi hec fora? et relinquas volo: malo enim ficedulas colere/q̄ lites: cauponas: q̄ causas. Itaq; forum causaꝝ per me vos colatis/licet id vobis colēdū relinquo. Gua. Beramus Pogio morē:non te in forū ad iudicē

Forū iudiciale.

Pogi: sed in scholā vocari ad magistrū eristima. Pog. Ego ne puer quidem:aut adolescēs scholā adij:quō nunc adibo decrepitus? Gua. Nō dico vt discas:sed vt cū Laurentio disputes. Pog. Quis me ad disputandū adiget? Guari. Honestas:ratio:pudor. Pog. Si de saporibꝰ disputandū sit:nō recuso. Guari. Quid de sonis? an pluris gustus est q̄ auditus? Pog. Quidni:quū sine sono vini possit: sine sapore nō possit. Gua. Istud Laurēti interest/nō mea:ego p iudice vocatus sum/nō pro litigatore:itaq; verbū nō addo: tu modo Pogi videto/ne dum ista dicis: tergiuersari: ac fugere videare. Pog. Ego ne subterfugere/ac tergiuersari velim: qui nunq; fugi:nec terga verti: qui victꝰ/prostratusq; nunq; me fateor:victū:cōtraq; mihi incūbentēvnguibꝰ: dentibusq; pugno: ideo nō est causa cur nos audias altercantes. Lauren. Tu vero Pogi dūmodo prosternaris:pugna q̄tū vis dentibus vnguibusq;. Non eī pardus es:aut leo: vt vngues tui sint:ac dētes reformidādi:presertim habēti durissimā pellē: si tū fateri vis: mei sunt in te perdini:leoniniq; dētes: et vngues. Ceterū nolo tecū pugnare. Guarinus modo sit examinator epistolarū tuarū ad Nicolaū missarū: me nihil verborū facturo: nisi hoc vnū ne culpā in librariū reijcias. Est ne hic codex tuus? Pog. Quid si negē meū esse? Lau. Si negaueris tuū:ego dicā esse meum. Pog. Guarine hic furti se alligat. Laurē. Nemo est fur rei dño carentis. Pog. Ego istius codicis dñs sum: ꝛ tu eius fur. Lau. Nō dixi me hunc librū esse meū dicere: sed dicturū: si tuū negasses. Qđ si faceres:tā huius libri fur non ero:sed dñs:tu vero nō dñs libri: sed mei calūniator. Pog. Imo ipse sum dñs libri:nō tu: quē tu forte furatus es illi cui cōmodaui transcribendū: nisi ab eo tu cōmodato accepisti:licet hoc illi vetuerim. Lau. Jam culpā in librarium refundere nō potes:tanq; liber inemēdate sit scriptus:quem tradis etiā non amicis transcribendū:verū q̄d ita vetuisti homini:ne mihi cōmodaret:an ne te reprehēderē? Pog. Tu me reprehenderes:homo mari me reprehendēdus? Laurē. Experiamur: an istuc possim Guarino disceptatore:et iudice. In plurimis enim(vt opinor)errasti. Pogi. Mentiris. Lauren. An mētiar cognoscas licet:en locos annotaui? Pog. Ubi sunt: cedo codicē. Lau. Istuc non faciā: ne hinc te proripias cū codice:tu potius Guarine inspice: et qm̄ ipse hūc insectari nō possum: tu p̄ peccatorū qualitate reprehende. Pog. Quid poteris reprehēdere? Lau. Site nō poterit:me poterit:qui locos in tuo libro vt reprehēdēdos annotaui:vter peccauerit/eū cēsoria austeritate insectet:placet ne tibi? Poggi. Cur non

Fori cupedinarium.

placeat mihi te reprehēdi? Guari. Vultis ne me castigare cēsorie: vel te Laurēti calūnian tē: vel te Pogi male loquentē? Pog. Accipio cōditionē: dū Laurētium more pogiano (scis q̄d dico) insecteris. Lau. Itavolo: sed vt tu vicissim Guarine sustineas partes meas omissis tuis: vt sicubi reperies Pogiū barbare loquētē: nō iudicē agas: sed accusatorē. Guari. Ita fiet: igit legā locos abs te Laurēti notatos. Illud aūt diligēter annotaui. Nullo modo licere sacerdoti capere quicq̄ ex altari preter victū ⁊ vestitū: q̄ si plura / furē dicunt ⁊ latronē. Unde pēdet Pogi illud: q̄ si plura verū hec donem⁹: nemo est q̄ in hmōi non aliq̄ erret in curia quadam. Hoc mihi pre ceteris molestie plus affert: quid sibi vult pre / ⁊ plus. Cic. nunc̄ sic dixit. Post quindenam ab his partib⁹ discedā. Coquū / stabulariūq̄ meos sepe sic audio loquentes. Volo ire ad partes. Venerunt multi in partib⁹ meis: quos ita loquētes: ⁊ si nō Italicos: tñ ridere soleo: quindenā aūt in ore illorū nunc̄ audiui. Hoc si licet: nō video cur nō etiā liceat dicere decenā: quarātenā: ⁊ quedā alia more idiotaꝝ. Cōstitue te in locū meū: transfer te in locū meum: aut confer: aut perge dicimus: mane: sede pone te in loco meo dicim⁹: ita cōstitue. Quum de proximo instet coronatio regis: de primo coqui mei iste ac stabularij sermo est. Ubi bis peccatū est: q̄ neq̄ de primo dicimus: ⁊ satis erat dicere. Instabat dies coronationis: hoc est aduētabat: ⁊ prima erat dies: vt Cesar cōmētario. j. Diem ex die ducere Hedui. Cesar vbi diuti⁹ duci intellexit: et dicit instare: quo die frumētū militib⁹ metiri oportebat: ⁊ Luca. Instabatq̄ dies qui dat noua noīa fastis. Et mox. Dū tū emerit remanet pars vltima turis. Utile igit consiliū esset incipere q̄ toti⁹ fieri posset. Mihi crede libri sacri: quos legi: ⁊ quotidie lego: refrixerūt pristinū studium humanitatis. Coquus me⁹ Parmeno: et stabularius Dromo sic mecū loquunt: nec dedocere eos possum: quin aurib⁹ meis inculcēt q̄ totius: existimātes sic se loqui perelegāter: refrixit cū actō nunc̄ dixerūt. Adeslum Dionysi adulescēs: ignis calescit man⁹ meas: dicitur ne latine? Dio. Minime mi magister. Guari. Cur ita? Dio. Quia inchoatiua hunc casum respuūt. Gua. Voca queso Pogi filios tuos: q̄ etsi pueri / nisi hoc sciāt: verberādi sunt: non posse dici lectio refrigescit studiū. Q̄d ergo in puero verberib⁹ dignū est: id in te Pogi castigādū nō erit? Quid fiet sub diuo. Si greca ꝑ sub di no. Unus. Appulit ✠ Uerg. Hinc me digressū vīs de⁹ appulit eis.

Aliqua ⁊ aliqualiter.

Certifico.

Deuenire in manibus.

Fruscula et frustula.

Amplius ꝑ ad summum.

Hoc fascicul⁹.

Sinaūt mutuo accipiēda.

Accommodato

Tum et quum.

qualis aliqualiter: que nollē didicisse: ne q̄ ijs vterer: vt tu facis: que nunquid a tuo coquo didicisti? cū quo genere hoim maio: tibi q̄ mihi est cōsuetudo. Rogo vt me certifices: ⁊ hoc culinariū vocabulū est. Ne deuenirēt in manib⁹ fratris. Parmeno ades huc: dicit ne hoc grāmatice: deuenirēt in manib⁹ fratris? Parme. Abi dñe: quis hoc dixit? Gua. Hēpe hic Pogi⁹. Parme. iste Pogius petius me loquit / q̄ coquinariā factito: q̄so mi dñe pro me coquū Pogiū facito: nāq̄ ad hāc rē videtur mihi sane idone⁹: vt vultus ꝓmittit: aut certe cellariū. Nā nescio quid vinaticū pre se fert. Gua. Abi hinc improbe Parmeno in culinā tuā. Nescis reperire modū quo tria frustecula pāni exportent? Redi Parmeno: redi: frustecula pāni inquit Pogius: tu quō diceres? Parme. Ego semp frustula carnis dico: et tu frustula panni. Hui subcoque Pogi: veni in culinā meā / non frustulis panis ⁊ carnis: sed frustib⁹ ꝓ pane carnē tuā satiabo. Gua. Tace tā Parme. Scripsi ad te me abiturū ad vos hoc mēse Maij: aut ampli⁹ ad festum Maij. Ampli⁹ in istū sensum vbi reperisti? Cice. cuius te cultorē ais: ad summū solet dicere. Discutiem⁹ diligēter hoc fasciculū cogitationū meaꝝ: hoc fasciculum dixisti Pogi. Parme. Mi patrone: ego quē tu p contēptū appellas parmenonē non sic dixissem: semp fasciculos fascelloꝝ / feniculi: herbarū dico tibi me attulisse de foro: nō fascicula. Forte hic de paruis fascijs loquit: quib⁹ cogitationes suas inuoluit. Verū tūc diceret fasciculā. Jā scio mi patrone: recte loquutus est pol hō iste: fasciculū hoc a fas deriuat: cui⁹ gtūs est (vt iste vult) fascis. Gua. iā odiosus es Parmeno. Ego vestro huic cene cōdimētū q̄d est mee artis adijciā. Ideo te rogo: vt illos libros ad me q̄primū mittas: si illos habes: sinaut ē sumes mutuo a Nicolao. Gua. Sinaūt ꝑ si nōvbi apud Cic. legisti? Par. Quid illud mi dñe sume libū mutuo: ego nōnunc̄ oleū: salē: acetū: panē: vinū mutuo a vicinis: nō sartagine: ollā: cultrū: securim: pistillū: mortariū: ⁊ cōmodato accipio. Guari. Tu iā ꝑ me fact⁹ es iudex. Par. Assesso: tu⁹ ero si lubet: aut certe testis mee doctrine: quā me hercule nō cōmutauerim cū Pogiana: fac q̄so piculū: vter doctior. Guari. Apagesis / vino cales. Par. At hic nimiū olet: dij te pdāt Pogi: vt vehemēter crapulā exhalasti / eructasti Gua. Nō hinc abis. Par. Si me irritas / etiā Dromonē vocabo. Gua. Penitet me huc vocasse foras. Nam coquū cui⁹ manu tua vita est caue ledas. Que cū oib⁹ grauia sint: tū mihi pīsertim ꝯsueuerūt eē grauissima. Quid ita Pogi aggressisti / tū ⁊ pīsertiꝫ grauissima. Malle dixisses: q̄ quū oibus: tū vero mihi grauia esse ꝯsueuerūt: eoq̄ magis q̄ sint subiūctiui modi: ⁊ ꝯsueuerūt indicatiui. Vestes illas attritas q̄ penes te sunt cupio / vt vēdant. Par. Uz ne dñe? Gua. Minime / tace si sapis. Par. Ego sapio: ꝫ hic sermo mihi non sapit: fatuus eū est: et insulsus.

Guart. Abi hinc: abi inquã. Par. Non abeo. Dro. Herus te vocat. Dro. Quid vis here? Dromo: herus te vocat. Dro. Quid vis here? Gua. Sic tuus est herus: subeat qđ velit: qui mihi nihil obtẽperat. Parm. Sublimẽ intro hunc rape / qꝫtũ potes in stabulũ tuũ. Drom. Quẽ? Par. Pogiũ hunc. Dro. qꝫobrẽ? Par. vt in stabulo tibi seruiat: ꝛ mihi qñqꝫ in culi- na. Dro. Quid fecit? Par. Latinitatẽ / grãma ticãqꝫ tanqꝫ ollas frãgit: quẽ nisi phibeam⁹: actum est de lingua latina. Et postea Italici nos transalpinos barbaro vocant: quũ nemo Italicoꝝ / preter hunc nostrũ herũ grãmatic⁹ sit Dro. Quid iste dixit? Par. Cupio vt illas vestes attritas vendãt. Dro. Magis ipse at- tritũ caput habet: qꝫ ille vestes fuerint: sed qđ iubes here: hunccine attritorẽ / confractorẽqꝫ latinarũ ollarũ in stabulũ rapio: vt cũ cabel- lo ꝛ asino vitã degat. Gua. Huic tu asino cre- dis caballe? apagere ambo. Tũ q: vidi paulu lum cõmotũ ppter literas ad te meas: q: diffi ciliter tollunt. Paulo cõmotũ dicim⁹: nõ pau lulum: et difficile: difficulterqꝫ nõ difficiliter. Par. Iste sunt subtilitates Italicoꝝ vane: in quib⁹ nullũ peccatũ est: tũc vere peccat quũ grãmatica / tanqꝫ bonũ pulmentũ secordia lo quẽtis corrũpit. Gua. Tu ergo illa iudicato: hec ego. Nãqꝫ intuitu meo ac partibus repu- gnantib⁹ fact⁹: es tudex. Par. Nũqđ hic alter recusat me iudicẽ? Lau. Ego vo te nec iudicẽ nec assessorẽ: nec testẽ: nec aduocatum recusa uerim: ita mihi videris coquoꝝ oim (quos vi- di) doctissim⁹: sed vide ne hic sint: quib⁹ ma- gis placeant man⁹ tue / qꝫ lingua. Par. Quid tu putas bonũ coquũ esse posse sine lingua et palato? Mihi crede: boni coq magis lingua / palatũqꝫ agit / qꝫ manus. Non vides vt magi- ster coquorũ / quẽ herus meus vocat archi- magirũ / nõ manib⁹ vtit: sed lingua atqꝫ pala- to. Quare si sapis: sine me / tanqꝫ archimagi- rum vti lingua in hunc subcoquũ meũ: q barbaram linguã habet vtinã possem et manib⁹ vti: scis ne quãto Archimagrus vtit manib⁹? quãto peccãtes subcoquos verberat? Guart. Jam me enecas lingua tua Parmeno: reser- ua ista ad tua pulmenta: vereor ne hic etiã sic defatiges: vt postea nihil intelligat. Parme. Mi here quũ lingua loquẽdo: veluti pinsen- do defessa est: tunc calefacta precipue sapores intelligit: vini pfertim. Si nõ credis: vel Po- gium interrogato: q singularis mihi videtur iudex ac cẽsor vinalioꝝ. Gua. Jã desine. Nec nunc quoqꝫ illũ mitto: sed infra paucos dies certũ qđ sciem⁹. Hoc tu vitiũ nõ vides Par- meno? Par. Dro ne nunc quidẽ dictũ est: nec quoqꝫ nũc: vt infra paucos dies: ꝓ intra pau- cos dies. Melius est peccare in hanc partem qꝫ oino esse incredulus: quid nũc dicis Par- meno? Parmẽ. Nescio: quid videre videor: dic tu. Dro. Quid nõ vides bestia illud incredu- lus? Par. Per Jouẽ istuc ipsum animaduer- tebam: sed subdubitabã. Vere bestia. Nã qđ subdubitare oportuit? an dicendũ esset: incre dulus an incredulũ: sic emẽ cõstruit: esse oino incredulum hoiem est peius qꝫ eũ peccare in hanc partẽ. Nã ita cõstruendũ esse magister meus Rodulph⁹ cherhph nos docebat. Ari- stoteles dixit democratiã oibus peiorẽ. Gua. Quid hic Parme, ꝛ Dromo? tã iudicũ nume rus creuit: et hostiũ. Dro. Certe oĩm pessimã dixissem: nõ peiorẽ: sicut hic homo est omniũ pessim⁹: nõ oib⁹ peior: ne seipso peior esse di- cat: ꝛ superlatiuũ ad ea q̃ sunt eiusdẽ generis cõparet. Cõparatiuũ vero ad diuersos. Gua. Dign⁹ es Drom. q̃ rã recte loqris: vt de stabu lo i aliud honesti⁹ te trãsferã ministeriũ. Dro. Sed qs caballũ: aut asinũ tuũ curabit? Gua. Quasi desint: q̃ illos curẽt? Par. En Pogiũ tibi dignũ. Guart. me hercule / q̃ asinũ agitet. Par. Mitte contumelias. Summa cũ animi iocũditate. Nõ sic loquit Pogius cũ volupta te dicim⁹ animi: nõ cũ iocunditate. Dicimus eñ iocũditates vrbis: ofonis: aspectus: quasi amenitates: hoc est illud: vñ nascit voluptas. Nõ cupio diuitẽ fieri: hoc est valde opulentũ. Neqꝫ hoc tacebit Parmeno. Par. Modo di- cebat incredul⁹: ꝓ incredulũ: nunc autẽ diui- tẽ ꝓ: o diues: an te putas facta superi⁹ emen- dasse posteriore? mediusfidi⁹ nõ alio modo: qꝫ fecit nup socius me⁹ Goschalch⁹: q̃ qñ a me reprehẽsus est (fuit eñ adiutor me⁹ in coquẽ- dis epulis nuptialibus) qꝫ in prandio cernes quasdã parũ elixasset: vesperi quũ assaret gal linas pene combussit: iterũqꝫ a me repre- hensus: respõdit: nimis ꝛ min⁹ si cõmiscean̄t: effi- cere tẽperatũ: vt si nimis tẽperatũ aqua vinũ cũ meractore cõmisceas: fit tale vinũ: qualiꝫ vti solem⁹. Quo respõso pturbat⁹ ego: fateor: nõ lingua sum vsus: sed manibus: totqꝫ pugnis hoiem ꝓtudi: vt omne qđ sorbillauerat vinũ: coegerim euomere. Qđ idẽ si liceret in Po- gium facerẽ: q̃ cũ semicrudis semiusta permi scet q̃ cõuiuijs suis apponat: credens se vitiũ vitio emẽdare. Peractis ex more solẽnijs plu uiali veste indut⁹ est: inde quũ põtifex: tũ im- perator equos cõscẽdẽtes: vna versus pontẽ. Adriani pficiscun̄t. Gua. Eodẽ mõ loquut⁹ est: quo qđã q̃ libr̃ suũ iscripsit de insignijs: ꝛ armis: quũ dicere deberet de isignib⁹: eadẽ rõne dicun̄t insignia: ꝛ solẽnia. Vñ sicut insi- gnib⁹ ita de solẽnib⁹ dicẽdũ est. Versus quoqꝫ põtẽ: negãt grãmatici dici posse: sed põtẽ ver- sus. Illud q̃qꝫ cõscẽdẽtes ego maluissem dice re aqs cõscensis. Supra pontẽ aũt: quũ trãsi- ret: descẽdẽs ex equo qꝫplures strẽnuos mili- tes: viros: atqꝫ adulescẽtes militarib⁹ isignijs donauit. En tu quoqꝫ Pogi dixisti insignijs: ꝓ insignib⁹: sicut solẽnijs ꝓ solẽnib⁹: etiã qꝫ- plures dixisti: ꝓ cõplures: vbi eñ legisti: qꝫ- plures. Parme. Jstud ego frequẽter audiui. Gua. Vbi legerit: q̃ro: nõ vbi audierit: nec de recentib⁹ scriptis loquor: ſz de vetustis. Etiã supra pontẽ trãsire magis autum est qꝫ hoim: hoies eñ supra flumẽ trãseũt: sed super pon- tẽ. Et nisi esset mendositas exemplarioꝝ: non essem molestus Leonardo. bellũ Lucanum sũma stultitia ceptũ nescio quẽ finẽ habebit.

Uestes attritas vẽdant.

Paulo cõmot⁹. Difficul ter.

arrhima ger⁹ vel arthima girus.

Nec nũc quoqꝫ. Infra ꝓ intra.

Esse in- credul⁹.

Oibus peior.

Animi iocundi- tas. Non cu- pio fieri diuitem.

Solen- nijs bar- ba. Uersus pontem. De insi- gnijs. ✠ Am- bro. de- sponsata ne teme- rate vir- ginitatis adurere tur infa- mia cui grauis alu⁹ cor- ruptele videret insigne preferre. isignijs barba. qꝫplures

Supra pontem.

Laurentis

Exẽplarioꝝ Lucani. Lucẽses

Tyrannus ille Lucanus q̃ tandiu vrbẽ illam oppressit. Gua. Exemplariox̃ simile est in insignijs: ꝛ solennijs: an putas hec similia illis: q̃ Macrobi⁹ colligit: quale est saturnaliũ: ꝛ saturnaliorum: bellũ quoq; Lucanũ pro lucẽse posuisti / perinde ac si poneres rhegiũ: p rhegiense. Alij em̃ sunt Lucani a puincia supra Neapolim posita: alij Lucẽses a luca: q̃ est supra Pisas. Propter inopiã exẽplatiox̃: vt presto possem discedere. An trex̃ exẽplariox̃: pro exẽplarũ. Presto quoq; pro cito posuisti: quũ significet presens: semperq; positũ reperiatur cũ verbo substãtiuo: vt presto sum. Ego dixi sibi: ipse aũt semper cogit me ire ad eũ. Guar. Abite Parmeno: et Dromo hinc paulisper: ne cõtra me testimoniũ perhibeatis. Parme. Quid ita here? Guar. Qr vos dicã semp ita cõtra loquentes. Parme. Doce nos obsecro: Gua. docebo: q̃ aliũ coquũ verberas: aut minus coquentẽ cibos: te multo magis esse verberandũ: quũ te dico: ꝛ Dromonẽ ꝛ Pogium dico: q̃ cibos nõ coquẽdos coquitis: ꝛ coquẽdos nõ coquitis. Parme. istud ego nũq; feci. Guari. An hoc nõ facitis: quũ pro ei dicatis sibi ꝛ pro se dicatis eũ? Dicendũ em̃ erat ego dixi ei: ipse autẽ cogit me semp ire ad se. Parmeno here: miror cur nõ moriamur oẽs. Gua. Quid ita? Parme. Qr nemo te excepto est: q̃ nõ edat cucurbitas crudas ꝛ pepões coctos. Guari. Quid illud est? Parme. Nõ intelligis illud ipm: qõ dicis de cibis coquẽdis: ac non coquẽdis: nã quũ dicim⁹ si tibi fides habẽda est: ego dixi sibi: pepões coquim⁹: quũ rursus cogit me semper ire ad eũ crudas cucurbitas edim⁹. Gua. Sile iã / atq; audi: nec miror: ac colas circũuicinos. Guari. Dem⁹ q̃ circũuicini repertanr: q̃ sunt alij accole: q̃ circũuicini: pene nãq; idẽ sunt accole et finitimi: incolas opinor dicere volebas. Dromo. istuc mi here ignorabãt. Trib⁹ / fere stadijs ex eo loco Rheni tacẽtis rumor exaudir. At illud nõ ignoro mi here in quo vt nũc Pogi⁹: ita pleriq; Italici errant quũ apud nos nemo erret: nos em̃ dicim⁹ rumorẽ: vnde rumigerulus pro vulgi sermone de re aliqua noua: vos quoq; p stre-pitu: ꝛ pro fragore qualis est Rhent: q̃ nõ lõge a patria nostra de mõtib⁹ cadit: sed iste porc⁹ quonã vocat noie? Parme. Pogi⁹ Dro. Iste inquã: siue Pogius: siue porcus nõ ruminat: quũ rumorẽ mistũ sensum accipiat. Fenestrel le perplures demisse. Guari. An ignoras mi Pogi: scriptorẽ illũ vocatũ esse Fenestellã a fenestra? Cur tu r interposuisti? Perplures quoq; nõ dici: sed cõplures iamiã admonui: etiã fenestre nõ demittunr: sed canistella: ꝛ funes per fenestras: tu aũt sigre volebas (vt opinor) illas fuisse solo ppinquas. Cõposita mẽsa: desuper aquã natãte. Guar. Dio. Desuper tu dixisses dromo? Dromo. Quidni mentior? aduerbiũ est desuper: nõ ppositio: ideo casut nõ seruit. Guar. Dionysi dicaliqõ e Vergilio Desuper exemplũ huiꝰ dictionis deusper Alcides tesquam. lis premit. Desup aquã fluitantẽ. Gua. Itex

Exẽplarium. Lucani. Lucẽses

Presto.

sibi p ei. Eũ p se.

Circũuicini. Accole.

Rumor. ✠ Cice. Improbissimis rumoribus dissipatis. Terẽ. in Andri. Rumor est amare. Fenestrelle. Perplures.

Gallensis

desuper aquã. Dionys. dic tu aliud simile exẽplũ. Dionys. Tu syluis scena coruscis. Desup: horrẽtiq; atrum nem⁹ imminet vmbra. Qui eã pilã capit: potior habet: isq; iterũ ptẽdit eã ad personã sibi acceptiorẽ: quũ illã multi petant. Guar. Personã pro corpore hois: quale est: mittere pilã ad personã vbi legisti? tu Dionisi vtrũ hec dixisses: potior ꝛ acceptior: an potissim⁹? ꝛ acceptissim⁹? Dio. Nẽpe p superlatiuũ: q; de cõplurib⁹ sermo est: isq; eiusdẽ gñis. Dromo. Mi here hic adulescẽs tu⁹ senex est: ille vero senex adulescẽs: ꝛ puer: sed quidni iã discipul⁹ esse. i. discere amplius nõ põt? Par. Minus dediscere. Nã nihil admodũ didicit: profecto iã dedicit. Gua. Siniterñdere adulescentẽ. Mihi crede: abiet in sudorẽ. Guari. Est hic quippiã vitij? Dionys. Abiet pro abibit: e em̃ futurũ facit ibit: nõ iet. Volebã Lucretiũ pro quindecim dieb⁹. Guari. Quo tu hoc dixisses? Dionys. Ad q̃ndecim dies. Gua. Cur ita? Dionys. Quia sic diceretur pro quindecim dieb⁹: vt pro amicis meis: quippe ea re indigentib⁹: at dies nõ indigẽt libro: nihil em̃ vnq; de te noui: q̃uis sepi⁹ inuestigaui. Gua. Quid differũt Dionysi vestigo: et inuestigo? Dio. vestigo quasi per vestigia q̃ro: ꝛ inuestigo vestigãdo iuento. Ipe habitat penes sctm̃ Petrũ: ego prope Cinctũ. Guari. Tu ne Dionysi ita dixisses? Dionys. Quid ita dixissem penes p prope: quũ presertim abs te audiuerim penes esse aliq̃d i arbitrio: ꝛ q̃si in manu esse? Neq; tm̃ dãna existimãda sunt: q̃tũ dedecus ꝛ ignominia. Gua. Et hoc ita dixisses Dionysi? Dionys. Minime: sed tãti / ꝛ quãti: vt te semper audio loquentẽ. Dio. Nũc taceo: quũ audio a puero senẽ doceri. Parm̃. Caballe: ꝛ asine: negabis mõ hũc posse discere: nunc cõtra: doceri ais: Dio. docet quidẽ Pogi⁹: sed nõ discit: an putas oia: q̃ magister docet: audiẽtes discere? Parme. Me vincis. Itaq; intellige me nõ dormire / aut te verbis pascere: ꝛ inani pollicitatione: vt ceteri. Parme. Hic ego pro Dionysio rñdere debeo: hoc tale vitiũ est quale superi⁹: noiatiuus pro actõ. Itaq; hũc noiatiuũ accusabo: hec Pogi. hec / cur sic barbare loq̃ris: vt tibi prope barbã vellã? Gua. Caue vellas verbero. Habet hortũ egregiũ / in quo est fons irrigu⁹. Gua. Pogi: fontẽ irriguũ dicis? q̃d appellares hortũ: tu Dionysi q̃d dices? Ego hortũ dicerẽ irriguũ / quũ irrigaret a fonte apõ Ver. legerim irriguũ fontẽ i quarto Georgico. Irriguũq; bibãt violaria fontẽ. Gua. Hoc est / qõ parũ cautos fallit: q̃ putant idẽ sibi licere / qõ poetis. Dicit em̃ idẽ Vergi. Sedere carine oẽs innocue: hoc est / q̃ fracte nõ sunt. Itaq; sicut hic posuit actiuũ pro passiuo (nã innocuus est) q̃ nõ nocet: qõ nũc positũ est: qõ nauib⁹ a terra nocitũ nõ est: ita hic passiuũ p actiuo. Est em̃ irriguũ: qõ irrigat. Innocuus. Sed qr inculpãda auaritia sacerdotũ ij potissime apti vident: q̃s illi dignificãt. Certifices me itex / si q̃ libri Petrarche sunt venales iter istos Colutij. Guari. Tu ne diceres dignifico.

Abiet. Pro q̃ndecim dies.

Vestigo Inuestigo.

Penes sctm̃ petrum.

Tãtum pro tãti.

persona.

Fons irriguus.

cãt Dionysi? Diony. Ego ne potissime quidẽ dicerẽ sed potissimũ: ꝛ dignos faciũt siue pro dignis habent: et certiorẽ me facias. Sed hic presto scribit: ego ad vos prestoveniam. Gua. Quid hoc/sic diceres Dio. Immo: ꝛ is celeriter scribit: ꝛ ego ad vos propereventã. Nã quo ad animũ ita excessit e vita: vt q̃ spõte abeũt: nõ qui sponte abeunt: nõ qui sponte eliciunt. Gua. Istud quo ad animũ: tu quomodo dices Dionysi? Dio. Quãtũ ad animũ pertinet: nam quo ad pro: quãtum non audiui. Credo meme propediẽ valere: ꝛ rẽ me confecturũ: vt quotidie spero. Guari. Hiccine animaduertis aliquid ex se gignat aliqd: qõ cũ desidiosa delectatione vestiges. Quo ad dicim⁹: sed ire. Gua. Quãobrẽ? Diony. Quia animum ꝓ q̃tum ad aĩum pertinet. Meme. valere ꝓ valiturũ Venũ iri debere. Vapulatũ iri debere.

Potissime. Certifico. Presto. ✠ Lice. lib. iij. de Ora. ipa tractatio ꝗstio

Diony. Quod frustra geminatur me. Gua. Nũquid aliud. Diony? Qõ valiturũ est dicendũ: vt confecturũ. Guar. Recte sentis. Estimo libros Antonij: si quid ille sec⁹ statuit venũ iri debere. Gua. Quid hic animaduertis Dionysi? Diony. Nepe q̃ venũ iri nõ dicitur. Gua. Cur ita. Dio. Ꝛ necvapulatum iri dicim⁹: sed ire. Gua. Quãobrẽ? Diony. Quia in ceteris que ambigua sunt: q̃ actiue ꝛ passiue accipi possunt ad distinguẽdũ sensum accõmodam⁹ infinitiuũ hoc vel actiuũ vel passiuum: vt video te amatũ doctũ: lectũ: eruditũ ire vel iri. Talia em̃ supina ambigue siue ancipitis significationis sunt. At venũ vapulatũ: ꝛ si q̃ sunt talia: nõ sunt ancipitis: sed semp passiue significationis: ideo non potest addi vtrũq̃: sed alteri⁹ infinitiuũ: hoc est ire nõ iri: ne duo passiua copulentur. Gua. Nũq̃d aliud animaduertis. Dio. Superuacuaneũ etiã illud debere: sic em̃ isti loqui possent Dromo et Parme. dñs iubet qõ debeã ire ad foꝛ. Sacculum accepi in quo mẽbrane erãt: vna cũ finiculis quos iam maiori ex parte amicis dedi. Par. Tu nos reprehendis Dionysi qui magistri: aut certe reprehẽsores hui⁹ viri sum⁹: mihere hoc ꝛ̃riũ illi vitiũ est: qõ Pogi⁹ superi⁹ admisit. Nã vt ibi dixit: hoc fasciculũ ꝓ hec fascicul⁹: ita hic ecõtrario: hic funicul⁹: ꝓ hoc funiculũ: hoc profecto est vitiũ verberibus: plagisq̃ dignũ: nõ illud: quod in nobis iste reprehendit. Gua. Nunquid hic aliud vides? Par. Ego non aliud. Gua. Quid tu dionysi? Dio. Opinor dicendũ Fenticulũ: nõ finticulũ. Gua. Recte sentis Nicola noster quũ est lõgus natura: tum rebus suis vacãdũ fuit. Gua. Quid hic vos vitij videtis? diony. dic tu Parmeno: q̃ vẽdicas tibi facultatẽ Pogiũ reprehẽdẽdi. Par. dic tu dromo. Dro. Audiã. diony. forte quod dicit nihil est: dio. Ubi sunt hec. Quũ: ꝛ tũ: ibi est semper idẽ suppositũ: nũc nõ põt illud Nicola suppositum esse illius vacãdũ fuit: quũ dicẽdũ sit Nicole vacandũ fuit. dro. istud quod ais dionysi: nec ego curo: nec aliquis est nisi secus her⁹ sentit. Gua. Ego cũ Dionysio sentio: ea re ipsum interrogaui. Verum in hoc malo te interrogare Dromo: qõ sequitur. Sis cõtent⁹ libruncula castratellt. Gua. Qualis hic sermo esse tibi videk. Dromo. De castratello loqris. Gua. Et de isto: ꝛ de alto. Dromo. Nihal lem te interrogare Parmenon ẽ carnẽ castratenã emere solet: ꝛ coquere: sic enim sucterus vos appellatis Italicitan hoc est: qõ me interrogas: q̃ castra suetum dixit Pogius: pro veruece. Vere est veruex: qui pro veruecino dixit castratellum. Gua. Nunquid est aliud? Dromo. Libruncula nõ placet mihi: ꝛ nescio quare: sicut em̃ nõ dicimus librũculus: ita nec librũcula dici debet. Gua. Quomodo ergo pro libruculo dicis librũ paruũ? Dro. Certe libellũ Gua. Si nũc de parua libra dicas: quã male libruunculam dici sentis. Dro. Ah ah intelligo libella dicẽdum: sicut de labra labellũ: dixtibi Pogi de istis tuis veruecinis: siue castratinis libellis ac libris: nõ vnã libellam: sed duas libras auferant et linguam ostendas: que tam barbare loquitur. Te autẽ nõ potui conuiuari: q: domus erat incepta. Gua. Quid est Dionysi vitij. Dromo. Quia conuiuari deponẽs est nõ inuitare aliũ in cõuiuiũ sed in cõuiuio esse. Emas mihi lecticã vel nouam: vel veterẽ: nã in domo sum quasi foreẽsis. Gua. Quid hic est vitij? Dromo. Lecticã: que est paruulus lectus: pro fulcris accipit: que sunt tabule cõpacte: super quas lectus ponit: item forensem ꝓ extraneo: ꝛ peregrino: sed ita semper Parmeno loquitur: ideo vitiũ hoc nõ viderũt. Verũ hi motus parant: vt vnũquẽq̃ tedeat cõditio fortune sue. At Guarine vitiũ fortasse isti videbũt. Parme. Ego video: peccauit: q: Dromo. Et ego video: mitte me pot⁹ Parmeno dicere. Parmeno. imo me tu pot⁹: q̃ prior cepi. Dromo. Nõ debuisti incipere: expectare alterũ fuerat modesti⁹. Par. Cur ergo tu me nõ expectas. Dro. Quia tu me prius nõ expectaras. Gua. Quid tẽpusteritis: qõ alter dixerit: in vtrũq̃ dixisse existimabo. tu Dro. cõcede coquo: permitiosa res est coquũ habere inimicũ: saluberrimũ vero: atq̃ dulcissimũ habere amicũ. Dromo. Recte admones here. Dic mihi Parmeno. Parme. Quis nisi veruex: atq̃ castrat⁹ diceret isto modo? quid vult mi Dromo ante se verbũ tedet? Dromo. Accusatiuũ. tñ tñ cõ Parme. Nũquid aliud habet? Dro. Nomina ditio protiuũ. Quid post se? Dromo. Genitiuum. Par conditio meno. Nunquid pl⁹ habet? Dro. Actñ. Par. njs poni Ergo ambo hominẽ accusemns. Dro. Imo verberem⁹. hẽ dormit. Par. Pol dormit: et vt opinor: vsq̃ dormiuit. Guar. Excitate hoiem. Par. Euigila Pogi. Dro. Dormit apertis ocꝛis. surge pogi: surge pogi. Quid me pcutitis. q̃d me excitatis? Dro. Ꝛ aptis oculis dormis: vt lepus. pogi. Semper sic dormio. Dro. Ita ne quũ dormis: oculos habes apertos: quũ quis tecũ loquit: aures habes clausas? pogi. Quis mecum loquitur? Dro. Gua. Pogi. Ubi is est? Dro. En tibi pogi Guari. Gua. Imo tu hic aberas pogi. Pog. Aedepol nihil (si quid dixisti) audiui. Gua. At vnũ audi: qõ restat. Si volumẽ decadarũ tibi placeret vbi reperisti decadarũ? Pogi. Dicit sicut cicadarum. Gua. non decada ꝛ sicut cicada sed decas. Pogi. Istud tuũ grecum est: hoc meũ la-

Potissime. Certifico. Presto. ✠ Lice. lib. iij. de Ora. ipa tractatio ꝗstio

Vapulatũ iri debere.

Funiculus. Fenticulus dicẽdum.

Quum ꝛ tum.

Castratellum.

Conuiuari.

Lectica. Fulcra. Foreẽsis.

Tedeat cõditio vnũquẽq̃.

tinũ:ſed facíſtos abire ſi vis: vt de ceteris re=
ſpondeã. Bua. Jam nihil eſt:qđ amplius no=
tarit Laurentius. Pogi notet ſi volet:ſumat
alios quoſcunqꝫ e meis libros. Bua. Placet.
Lau.fiat expecta reliqua. ¶ FINIS.

¶ Sequit epiſtola eiuſ=
dem Valle/ad Alphõſum regẽ: in qua quic=
quid in Benedictũ Morandum recriminan
do dixerit:continetur.

¶ Alphonſo minoris:maioriſqꝫ heſperie re=
gi Laurentius Valla Salutem.

Vum Titũ Liuium quoti=
die Romanoꝝ hiſtoricoꝝ
eloquẽtiſſimũ aut audias:
aut legas emulatoꝝ veterũ
in oi gñe virtutũ: velim iu
dices an recte de loco quo
dam ſentiã huius autoris:
que res ad regẽ (vt tu es) pertinet. Ait eñ Li.
Hoc Lucius Tarquinꝰ priſci Tarquinij re=
gis filiꝰ:nepoſve fuerit:parũ liquet: pluribus
tñ autoribꝰ filiũ ediderim. Lau. Ego vero cõ
tra magis ab illoꝝ parte ſto:q̃ nepotẽ tradide
runt. Neqꝫ hec externis teſtibus: aut aliunde
ſumptis rõnibus:ſed ſuo autoris teſtimonio:
ſuaqꝫ ipſiꝰ cõfeſſione:vt a ſemet diſſentire:ac
repugnãtia quedã narrare videaꝫ. Nam qũo
hec q̃ nũc ex illo repetij:cũ his cõſtant:q̃ ante
dicunt:Li. Tũc Anci filij duo/ꝛ ſi antea ſem
per p indigniſſimo habuerãt ſe patrio regno
tutoris fraude pulſos:regnare. Rome adue=
nam:nõ modo nõ vicine:ſed ne Italice quidẽ
ſtirpis:tũ impenſius his indignitas creſcere:
ſiue a Tarquinio quidẽ ad ſe rediret regnũ/
ſed preceps inde poſtro ad ſeruitia caderet: vt
in eadẽ ciuitate poſt centeſimũ fere annũ/ q̃ꝫ
Romulus ideo prognatꝰ deꝰ ipſe tenuerit re=
gnum/donec in terris fuerit:id ſeruus ſerua
natꝰ poſſideat:quũ cõe romani nois: tũ preci
pue id domus ſue dedecꝰ foret:ſi Anci regis
virili ſtirpe ſalua nõ modo aduenis: ſꝫ ſeruis
etiã regnũ rome pareret. Ferro igiꝫ eã arcere
contumeliã ſtatuũt:ſed iniurie dolor in Tar=
quiniũ ipm magis q̃ꝫ in Seruiũ ſtimulabat.
Et q: grauior vltor cedis (ſi ſupereſſet) rex fu=
turus erat/q̃ꝫ priuatꝰ: tũ Seruio occiſo quẽ=
cũqꝫ aliũ generũ delegiſſet:eundẽ regni here
dem facturus videbaꝫ. Lau. Nõne hec filiorũ
Anci regis indignatio: atqꝫ hec ſpes plane
declarat Tarquiniũ:in quẽ irati erãt:ſine viri
li prole diſceſſurũ.nã quid queſo magis fortu
ne aduerſum:q̃ꝫ regẽ:q̃ filios habeat ꝛ preſer=
tim legitimos aliũ quẽcũqꝫ generũ querere
cui regnũ dũ mortuꝰ erit:relinquat? Et erunt
forſitã filij infantes. Eſto q̃ꝫ q̃ꝫ de hoc poſtea
latius dicã:nõ de rege morẽte nũc loquimur
q̃ velit ꝓdere teſtamẽtũ:ꝛ ſi filij infantes ſint:
ipſe tũ ſoſpes. Sint ꝛ mõ liberi nati: tñ illos
pater viſurũ ſe iuuenes ſperat:ꝛ eorũ cã diu=
tius victurũ. Nec minꝰ ardẽs eſt parẽtũ amor
in paruulos liberos:q̃ꝫ in tã adultos. Quid q
nõ mõ generũ filijs fuiſſe p̃latũ vult author:
verũetiã hoc genere extincto:aliũ atqꝫ alium
deinceps quẽ regno preficeret Tarquinium
fuiſſe queſturum:qđ non modo de hoſte/ qui
diu viuere ꝛ poterat:ꝛ ſperabat dicendũ non
fuit:ſꝫ ne de eo quidẽ/q̃ tã mortẽ ſibi impẽde=
re intelligẽs: de regno diſponat:ne alia querã
exẽpla:certe Ancus pueris liberis ſub tutori
bus q̃dẽ:ſed tñ regnũ reliq̃t. Sceleratus eñ
pater:atqꝫ execrãdus:q̃ nõ dicã nato filio:ſed
vẽtri nõ relinquat hereditatẽ:ꝛ p̃cipue regnũ
aut aliquã dignationẽ:vt qui alijs dominari
debebat:is pris culpa ſibi dominantẽ alium
videat:ꝛ quidẽ de numero ſubiectoꝝ:ne dicã
de periculo capitis:qđ infelix ille iure nature
heres vix põt effugere ab ipõ illo q̃ alieni pa=
tris obtinet regnũ. Dixi de patre:q̃d de matre
dicã:neqꝫ eñ Tarquinius ſupbus ab vllo au
tore ſignificaꝫ illegitimꝰ fuiſſe:nec regnũ ſibi
poſt Seruiũ voluntate patris ſucceſſor illegi
timus vẽdicaſſet. Eius igiꝫ mater nihil de re=
gno filij laboraſſet. Ait q̃ mulier:nẽpe ad faciẽ
dos reges nata:quippe cuiꝰ bñficio duo viri:
alter peregrinꝰ:alter ancilla natus Rome re=
gnauerũt. De qua ita Liuius ait. Li. Tanaq̃l
inter tumultũ claudi regiam iubet: arbitros
eiſcit:ſimul q̃ curãdo vulneri opꝰ ſunt: tanqꝫ
ſpes ſubeſſet:ſedulo comparat:ſimul ſi deſti=
tuat ſpes:alia p̃ſidia moliꝫ. Seruio ppe acci=
to:quũ ppe exãguã virũ oſtẽdiſſet dextrã te=
nẽs orat ne multã moꝛẽ faceret:neu ſoceꝝ ini=
micis ludibrio eſſet ſinat. Tuũ eñ (inq̃t) Ser=
ui regnũ/nõ eoꝝ:q̃ alienis manibꝰ peſſimũ fa
cinus fecere. Lau. Ubi hic mẽtio:vel cõmẽda
tio filioꝝ? an q: vmbrã Seruij multũ valitu=
rã putabat nõ validio:ẽ foꝛe putaſſet:ſi tutor:
atqꝫ author: rege ſtirpis videreꝫ:adiũcta p̃ſer
tim ſua:ideſt matris:ꝛ regine autoritate: q̃ p
liberis:ꝛ p ſtirpe regia laboraãtis ſumma eſſet
p alieno aduerſus liberos nullũ:neqꝫ eñ po=
pulus ex eadẽ domo ſerua q̃ꝫ regina natũ re=
gnare mallet. Ergo regina:ꝛ q̃ plus eſt Tana
quil/aut tam parũ amãs fuoꝝ/aut tã humili
ano foret:vt vel nollet:vel deſperaret:ꝛ regnũ
defendere filioꝝ cũ ſua q̃ꝫ dignitate? Nã que
amiſſio viro regnare p̃ris loco filiũ videt/ad=
huc regina eſt:ꝛ ego ſic ago: tãqꝫ Tarquiniꝰ
filiꝰ fuerit infans. q̃d ſi oſtẽdã puerũ? q̃d ſi adu
leſcentẽ? q̃d ſi iuuenẽ fuiſſe? nõne id ſit multo
incredibiliꝰ qđ Liuiꝰ ait? qđ nõ dico:q: magꝭ
cõſultũ velint parẽtes iuueni filio: q̃ꝫ infanti:ſꝫ
q: magꝭ poſſint p̃ſulere. Uñ hoc p̃bo? Nimiꝝ
p id qđ paulopoſt ſequiꝫ. Li. Itaqꝫ p aliquot
dies quũ iã expiraſſet Tarquiniꝰ: dilata mor=
te p ſpẽ aliene fugiẽde vicis: ſuas opes firma
uit. Tũ demũ palã fctõ:ꝛ cõploratiõe in regia
orta. Seruiꝰ p̃ſidio firmo muniꝰ primꝰ iuſſu
p̃ri voluntate patrũ regnauit. Anci liberi iã
tũ quũ cõprehẽſis ſceleris miniſtris vt viuere
regẽ:ꝛ tãtas eſſe opes ſeruij nũtiatũ eſt Sue=
ſiam pomertiã exulatũ ierãt:nec iam publicis
magꝭ p̃ſilijs ſeruiꝰ:q̃ꝫ priuatis munire opes:ꝛ
ne q̃lis Anci liberoꝝ animꝰ aduerſus Tarq̃=
niũ fuerat/talis aduerſus ſe Tarquinij liberũ

esse: duas filias iuuenibus regijs Lucio: atq; Arũti Tarq̃nijs iũgit. Lau. Hoc nõ est inter initia regni Seruiani: sed ꝓpe nihil prius factum fuisse narrat: ne q̃s dicat: nõ statim rege patre filias Seruij nupsisse Tarq̃nijs sed potius circa mortẽ. nam primũ ex hoc puersitas coargueret hystorie: q̃ res gestas preposterе narraret: qđ in historico non mediocre pctm̃ est: nisi quũ id aliqua rõne facit. Deinde fuisse diu Seruio generos ꝓbat illud: q̃ aliquanto post forte ita inciderat/ ne duo violẽta ingenia m̃rimonio iũgerent: fortuna credo populi Roma. quo diuturni⁹ Seruij regnũ esset: cõstituiq; ciuitatis mores possent. Ergo post cõtractũ matrimoniũ diurnũ fuit Seruij regnũ: & cõstituti sunt mores ciuitatis. Quidni statim inter initia Seruiani regni (vt ab authore narrat) nupte sunt Tullie Tarq̃nijs: et quidẽ iuuenib⁹: vt iuuenes nũcupant: quod quũ ita sit: q̃d absurdi⁹: q̃ velle in his nullam nec parẽtib⁹ spem: nec inimicis fuisse formidinem/ cur eos pater delecto in successorẽ genero ꝓteriisset: quũ neq; impij: neq; mente capti: neq; ꝓdita valetudine neq; illegitimi (si quid hoc ad paternũ amorẽ facit) essent? Cur mater defuncto viro diffisa foret paternũ se filijs regnũ defensurã: nã de materna pietate dubitare improbũ est. Cur duos fratres iuuenes regis filios/ & quales mõ descripsi: inimici cõtẽnendos putassent? Cur postremo ipsi iuuenes: vernã patris in paterno regno anteponi sibi tolerassent: quos etiã patre viuẽte: & precipue maiorẽ natu incredibile est regnare cepisse: & certa a patre cõmissa munia obijsse? Et hec quidẽ repugnãtia nature sunt: illud vero ipsi authori: q̃ quo nõ circa initia regni soceri iuuenis appellat: is circa ei⁹ obitũ: q̃ quatuor & xl. regnauit annos iuuenis permanet: atq; adeo adulescẽs noiat. Dicit em̃ Li. Si sibi eũ quo digna esset: dij dedissent virum: domi se propediẽ regnũ visurã fuisse: qđ apud patrem viderat celeriter adulescentẽ temeritatis sue impleuit: paulo; post. Quid te regiũ iuuenẽ cõspici finis? facesse hinc Tarq̃nios: aut Corinthiũ deuoluere: retro ad stirpẽ: fratri simillior q̃ patri. Lau. His: atq; alijs increpando iuuenẽ instigat: nisi q̃s dicat non quũ occidit socerũ fuisse iuuenẽ: sed quũ occidere psuasus est. Ita puto dũ decreuit facere maleficiũ adulescẽs est: dũ illud ꝓpetrat senex est. nam certe seragenari⁹ erat quũ pſertim vt sceleratissimũ ita facillimũ factu id facin⁹ esset: cui⁹ inter ꝓpositũ & ꝓpetrationẽ vnũ interesse annum est: & alioq̃ ex serie rerũ: atq; ipsi⁹ authoris colligit verbis. hec infanda Tullie instigatio nõ nisi extremo tpe vite Seruij fuit (Cui⁹ furoris cãm: q: nõ recte author omisit) postea reddã. ¶ Neq; hãc increpasse maritũ videm⁹ q̃ differret ꝓpetrare q̃d cõstituerat: sed tm̃ q̃ hũc aim nõ haberet: vcz postq̃ ab illa aiatus est nequaq̃ id eũ differendũ putasse. ¶ Quare nõ itelligo qũo post tot Seruiani regni annos sit etiã si nõ iuuenis paterne mortis tpe: & puer aut infans extitisse: aut si nũc iuuenis erat: vt eũ author vocat & ego assentio: & alia cõsentiũt argumẽta nimirũ fieri non poterat vt ex Tarquinio prisco tot ante annis iã mortuo sit genit⁹ maxime quũ nõ sit postremus liberoꝝ & habeat saltẽ Arunte natu minorem. Atq; hoc q̃dẽ argumẽtũ a ꝑsona patris ducitur. Vehementi⁹ aũt erit a ꝑsona matris quã demõstrabo puectiore fuisse etate q̃ vt Tarquinioꝝ mater fuisset. Scribit em̃ Liui⁹. Anco regnãte Lucumo vir impiger & diuitijs potens Romã cõmigrauit cupidine maxime ac spe magni honoris. Cui⁹ adipiscẽdi Tarquinijs (nã ibi quoq; peregrina stirpe oriundus erat) facultas non fuerat Demarathi Corinthij filius erat q̃ ob seditionẽ domo ꝑfugus cũ Tarquinijs forte ꝑsedisset vxore ibi ducta duos filios genuit nomĩa his Lucumo atq; Arũs fuerũt. Lucumo superfuit patri bonorũ oim̃ heres Arũs prior q̃ pater mortẽ vxore grauida relicta nec diu manet superstes filio pater q̃ quũ ignorãs nurũ vẽtrẽ ferre atq; mori in testãdo nepotes decessisse puero post aui mortẽ i nullã fortẽ bonoꝝ nato ab inopia Egeriũ inditũ nomẽ est Lucumoni ꝓtra oim̃ heredi bonorũ quũ diuitie iã amicos facerẽt aurit ducta in matrimoniũ Tanaq̃l summo loco nata & q̃ haud facile ijs in q̃b⁹ nata erat: humiliora sineret Ea quũ illi nupsisset: & spernentibus Hetruscis Lucumonẽ exulem aduenam ferre indignitatem non potuit: oblitaq; ingenite erga patriã charitatis: dũmodo virũ honorandũ videret consiliũ migrandi a Tarquinijs cepit. Roma est ad id potissimum visa. Paulo post vbi dixit Aquilã mariti cũ vxore in carpãdo sedẽtis pileũ abstuliisse: ruruscq; reposuisse: subiũgit. Accepisse id augurijs leta dicitur Tanaquil perita (vt vulgo Hetrusci) celestiũ prodigiorũ mulier excelsa/ et alta sperare cõplexa virũ iubet. Eam aliter ea regione celi/ & ei⁹ dei nuntiã esse venisse circa summũ culmẽ hoĩs auspiciũ fecisse leuasse humano suppositũ capiti decus: vt diutinus eidẽ redderet. Has spes cogitationesq; secũ portantes vbẽ ingressi sunt: domicilioq; ibi cõparato Lucumoni Tarquinijs priscũ edidere nomẽ. Laur. Interrogo nunc/ quot annos hanc feminã tunc volum⁹ impleſſe: quũ nupsit? certe sedecim: decẽ & septẽve: aut duodeuiginti siquidẽ author vocat mulierẽ: hoc est (q̃stũ iterpreto:) vltra puellares annos: eidẽ prudẽtiã: eidẽ sublimitatẽ animi tribuẽs: q̃ sunt magis matronalis/ q̃s puellarem etatis. Quot porro addem⁹ annos/ donec is Romã demigrauit? neq; em̃ statiz nupta e patria sibi demigrãdũ putasset/ neq; mulier nobilis ita equo aio domũ reliq̃sset: neq; indignatio in suos ciues intra p breue tps cõtrahi poterat: nõ em̃ iniuria aliq̃/ aut itolerãda ignominia hoĩem mouebat: & qđ spernerẽt: neq; hoc ꝓter solitũ: q̃ppe quũ semp talis fuisset: & nihil omin⁹ si ab ea ciuitate/ vbi nat⁹ ex mre ciue erat: tũ vt aduẽa fastidiebat: nõue id mitoma-

gis erat extimescendū in eo populo: cum quo nihil sibi cōe esset: neq; lautum sana patrimo nium cū emūdis in externa vrbe bonis facile cōmutasset. Dū itaq; datur aliqō more hoim nouis nuptijs tps: dū sperant quotidie melio ra: vt ñeri solet a ciuib⁹ suis: dū an Romā mi grandū sit / cōsultāt: dū domos: pdia: facultā tes: q̄ trāsportari nequeūt / vēditāt: neq; id p festinantiā / ne vilius vendāt: dum postremo profectionē trepestuā ꝛ honestā apparāt: di camus hāc mulierē ad annū vigesimū peruenisse. Certe glos eius tā mater erat / que cum esset minoris fratris vxor (vt mea fert opinio) posterior q̄ Tanaq̄l nupsit: nō em̄ video / cur viuo patre minor filius vxorē duceret: maior nō duceret: licet tacite authoc aliud significa re videat. Ego tū nō reor Lucumoni omnū bonor heredi auertisse aios nobilē vxorē: nam id parū profuit: sed tā vxorē habēti solidā he reditatē. Ita vo hoc ipsum / q̄ hec mulier est author viro Romā migrādi: q̄ tā perita cōse crandi auguria: nō ob id solum: q̄ Hetrusca esset (nā ꝛ maritus erat Hetruscus) licet q̄ lō gum vsum haberet: q̄ ei marit⁹ ipse homo in primis prudēs: ꝛ impiger in oibus fere consi lijs auscultat: nōne viginti saltē natā annos fuisse testat: quū Romā intrauit: Quid autē Rome: quot annos priuati degerūt: quis ne get plures q̄ post cōtractū matrimoniū colle gim⁹? Etem̄ hoi aduene discēda erat lingua Romana: ne semp aduena putaret: ꝛ q̄ exper tus erat: fastidiret: pcipiēdi mores: obeunda munera publica: in tantā regis penetrādū fa miliaritatē: vt ab ipso rege tutor filijs relinq̄ retur: deinde i talē cōditionē: statū: famā per ueniēdū: vt saluis regis liberis: ac ppe pube ribus: dignissim⁹ regno pter Romanos oēs iudicaret. Q̄ aptissime ipsa authoris ver ba confitent: dicētis. Liuius. Sed ex quo sui potēs fuerit Romam cum cōiuge: ꝛ fortunis oibus cōmigrasse: maiorē partē etatis: qua ci uilibus officijs fungant hoies Rome: quā se in patria vixisse: domi: militieq; sub haud pe nitēdo magistro ipso Anco rege Romana se tura: Romanos ritus didicisse: obsequio: et obseruātia in regē cū ceteris: benignitate er ga alios cū rege ipso certasse. Laurē. Dñe tē pus hoc demus fuisse annos decē: vt triginta annos nata fuerit: quū vir eius creat⁹ est rex: quū idem morit. (Hā duodequadraginta in regno fuit) annū ageret duodeseptuagesimū ꝛ circiter viginti: iam parere desierit. Ex quo necesse est Lucij: qui postea supbus appella tus est: vicēnarij fuisse: quum patrem amisit. Neq; vo hoc loco quorūdā opinioni respon dendū est: qui illā censent prosperiorē co: por valetudinē: ac viuaciorē fuisse: q̄ nostra eta te: quum sciamus pereque illos parum virise: ac nos viuimus: ab eisdē a quibus nos an nis initium senectutis designasse: vt quum ex alijs libris: tum vero ex Liuio datur intelli gi: apud quos nescio: an aliquam nisi miracu lo loco reppererim: quū annum quinquagesi mū excessisset: partū edidisse. Tū in hac mu liere tribuere volo nō ante defuisse parere q̄ annū quinquagesimū ageret. Cōcepit igi tur vnde quinquagesimo anno Aruntē. Lu cium vero quid possum dicere minus duode quinquagesimo: nisi vt oia in angustū coar ctemus: dicat quis: vtrūq; eodē partu a quin quagenaria editū: quasi vero credibile sit vt que per senilē etatē concipere vir tā posset: ea conceperit geminos. Dicamus itaq; maiorē fuisse Lucij fere Aruntevno saltē anno cōce ptū: matre duodequinquagesimū annū non trāsgressa: qui paterne mortis tēpore (quēad modū ostēdi) si prope vicenarius erat: qua ra tione plus quadraginta ab obitu patris an nis adolescēs: vt iuuenis erit? aut si iuuenis adolescēsq; erit: quo pacto filius esse poterit regine: qui plus seraginta annis ante Serui mortē concipere desierat. Atq; vt aliā quoq; adijciamus repugnātiā: filius ne Tanaquil erit: ꝛ si non minimus liberorū qui postq̄ ma ter parere cessauit: cētū fere annis in acie cū dictatore romano pflixit singulari certamine ita em̄ author tradit. in posthumum prima in acie suos hortātē instruentēq; Tarquini⁹ su perbus: q̄q̄ tam etate / ꝛ virib⁹ erat grauior: equū infestus admisit: ictusq; a latere concur su suor receptus in tutū est. Siquidē hec de cimo q̄ e regno expulsus est anno gesta sunt: aut etiā tardius quū ipse .v. ꝛ xl. regnasset. At qui inauditum est apud Romanos centena rium hoiem: ac ne nonagenarium quidē: aut octogenarium singulari certamine in acie: et precipu⁹ cū iuuene cōcurrisse. Et si quis con tentiose de numero a me collecto detrahēdū putat: scire volo / quantū putes detrahendū An minorē dicit Tanaquil fuisse: quū nupsit ea (quā dixi) etate. At hunc pudebit minorē illā facere quindecim annis. An post contra ctū matrimoniū nimiū tpis esse quadriēnū: triennīuve priusq̄ Romā migratū est: ac vnū intercessisse annū nō denegabit. An decēne diuturnius iusto spatiū: quo sub rege Anco Rome mansum est. Ad quadriēne saltē cōce dere coget: ita ex hac subductione palā erit Prisco morientē decē (Ut parcissime dicam⁹) annos natū Superbū fuisse: que quū ita sint: hunc nō pater successorem regni destinasset / hunc inimici nō timuissent: ne pri succederet? hunc columē ac decus mulierū mater / ꝛ cui⁹ regnū pater nō i pris demortui sede collocas set hūc Serui⁹ serua nat⁹: atq; heredis verna: vel libert⁹ nō sibi ante posuisset: hūc ppls: q̄ patrē ei⁹: ꝛ priuatū: ꝛ aduenā esse regē iussis set / nō et ipm adiutrice regina regē creasset? hūc: q̄s q̄q̄ quū plusq̄ quinquagenari⁹ est ado lescentē: aut iuuenē vocet? Hūc ferme nona genariū aduersum hostē credam⁹ in festo te lo equū admisisse: huic deniq; socorē hoc est: ex Tanaquil genitā cōcedam⁹ matrē Bruti fuis se / quē in exigēdis regib⁹ iuuenē Liui. vocat ꝛ equalē cōsobrino. Hec si minor Lucio fra tre fuit: augebim⁹ pueriles illi⁹ ānos aū mor

tem patris: sin maior: eo incredibilio mulierē octogenariā: ne dicā pl' q̄ nonagenariā esse iuuenis matrē: que oia si permultū a fide abhorrēt:cōfitēdum est Tarquinium superbum fratre non fuisse Tarquinij prisci filios: nec eorū sororē:eādēq̄ Bruti matrē filiā:sed nepotes:neptēq̄: sicut Ancus Hume: sicut Tulli' Hostili' Romulei socij nepos fuit: nō fili': vt em̄ Anc' a Numa. Tulli' a Romulo: tertius fuit: sic Superb' a prisco: aut quasi nepotes: aut quasi neptē cur ita:' qi neq̄ filiū quēpiam fuisse Prisco narrat:dūtaxat ab hoc authore: nā apud alios quosdā inuenio fuisse:qui adulescēs ob strenuitatē militarem bulla: ꝛ prexta a patre donat' est ꝛ si is añ patrē decessisset suscepta prole:ac superstite:profecto auus: ꝛ auia cōsultum nepotib' nature lege voluissent. Neq̄ sinepotes ex filia fuissent:video cur Tarquinij vocarent. Et hacvt suspicari libet Tit' Liui. vir prudētissim' ratione: adduct' est:vt hos esse nepotes Prisci Tarq̄nij vellet. Qua in sentētia ego astipulor:tōq̄ dixi:quasi nepotes:erūtq̄ nati patre Tarquinio:hoc est Egerio. Nam sicut ipse Lucumo: qđ ab vrbe Tarquinijs veniisset Tarquini' dict':ita Egerio ob eandē causam idē nomē inditū est: q̄ si Collatino hui' filio (vt inq̄t author hoc nomē fuit:necesse est vt idē fuerit ꝛ patri:ac quū erit (inquies) Superb' Egerio nat' (qui fuit Collatini pater) quū Collatin' ipse frater Superbi non fuerit: sed Aruns. Ne hoc quidē videt mihi Ti. Liui' rite tradidisse: quis em̄ credat Collatinū filiorū Superbi:qui iuuenes erāt: equalē: put et ab authore memorat: nā sic inquit. Quin si vigor iuuēte inest: cōscēdimus equos:inuisimusq̄ presentes nostrarum ingenia patrē habere cētū et viginti egressum annos aut vt minimū dicamus pauculis annis minorē. Tot em̄ sunt (aut fere tot) ab ortu Egerij:adeo Superb' ipse fuisse nepos poti' q̄ filius mihi videt Egerij: nedū hic tanto minor natu potuerit esse fili'. Probabili' itaq̄ fuerit Superbū:qui parēs esse poterat Collatini:et vt cōiectura ducor patru' erat:licet aliq̄:quorū est Plin̄. (auūculū tradāt) fratrēq̄ Arūtē: qui nomē Auitū videt retulisse a patre imposi tū:ab Egerio traxisse ortū vel patre: vl (qđ magis arbitror) auo:ex quo illud iā sua spōte apparet:nō timoris causa generos Tarq̄nios a Seruio rege ascitos:ne paternū regnū exemplo filiorū Anci repeterēt: nā eos poti' tollendos curasset:quum nullū ius Egeriane stirpi ad regnū esset:sic quū ipse iā senior aut nullos filios sustulisset:aut si obierāt:nullos posthac tollere speraret:opinor ne nobiliores iuuenes inuenisse:quibus filias collocaret: ꝛ equū censuisse in eādē Tarquiniorū familiā potissimū referre regnū: vnde illud accepisset: eo quidē libēti' si filie sue matre Tarquinia:ꝛ cui' gratia regnū fuerat adept':genite erāt. In quo illud quoq̄ absurdū:si Liuiū audire vellemus: sequet:vt qđ apud Romanos mores insuetū est:ille regis filie fratribus nupserint matris: nūc aūt cognatis: nō auunculis: qi filie regis nō erāt in matrimoniū date. Hic tu queres:si ita est:q̄d ergo sibi Tarquini' superb' regnū velut hereditatē repoposcit:' Poterā dicere: q̄ putabat sibi deberi:vt nepoti:pronepoti:vt fratris Prisci Tarq̄nij vt filio nepoti:vt Egerij:qđ ei patru' /cui ꝓpter ius gentiū patrimoniū intercepisset: ignominiosumq̄ nomē immisisset regnū per man' tradere:aut debebat: aut destinabat:quū virilē stirpē non haberet: quē ꝓ charo habuisse illud est argumentū qđ Liui' ait. Et forsan hic in regnū patruo successisset:nisi Tanaquil ꝓ genero in cōtrariū fuisset annexa. Poterā etiaz alia dicere:sed me ad maxime vocāt verba authoris qui nō sua spōte Tarquiniū (etsi vir erat violent': ac ferox) ad maleficiū accessisse significat: velut agnoscētē ad se nō ptinere regnū: sz vroris cōsiliis inductū:vt superi' vidim': ꝛ ex his quoq̄ verbis:sed initiū turbādi oia a femina ortū est: q̄ virū tanq̄ mare suapte natura quietū: procellosis quibusdāvētis furoris agitauit:vt regnū affectaret: vt illud per sanguinē:per mortem: ꝓ parricidiū peteret: et (quo res sit indignior) per parricidiū senis cui' mortē expectare: id qđ Romanis Hānibal exprobrauit:lōgū cēserēt: qđ scelus quū in genero:q̄ fuit persuasus: abominādū est:tūvero in filia persuadēte detestabili'. At hoc ipsum fidē nō habet talia in patrē filiā fuisse ausam: a quo nec aliq̄d esset offensa:ꝛ regnū iure optimo: et quidē ꝓpediē speraret interim satis habēs felicitatis:q̄ ꝛ filia regis erat: ꝛ futura regina: quū vnica esset proles patri: ac semper futura vnica ꝓpter paternā senectutē. Reddā quā superi' me redditurū promiserā causam:quevt improba:ita vehemēs fuit:ꝛ filie cū genero cōis. Timuit hec sceleratissima feminarū superbos:et pl' q̄ regios imo tyrānicos spūs habēs: ne regni successione qđ suum fore credebat: naturali iure fraudaret regno in rēp. cōmutato: qđ factur' ipse videbat. vt Liui' ait /idipsum tā mite: ac moderatū imperiū:tñ q̄vnus esset:deponere cū in aio habuisse quidā authores sunt: cū sceleus intestinū liberāde patrie consilia agitanti interuenissent. Et iterum postea in calce libri. Liuius. Duo cōsules in comitijs cēturiatis a prefecto vrbis ex commētarijs Serui Tulli creati sunt: hāc cōtumeliā: iniuriāq̄ nō ferēs filia:vt que patre:auoq̄ rege progenita:ꝛ si ratio pignorum haberet regni heres erat:ea ad priuatū cōmunemq̄ ceteris statū descēderet marit' qui ꝛ ipse spe regni exuebat ad occupādū regnū instigauit:ꝛ impulit ad mortem patris:et (qđ credere libet) pri' ad mortē sororis: ꝛ pristini virt:quib' saluis /vtpote languētib' ingentis regnū paternū obtineri nō poterat: ait em̄ Liui'. Angebat ferox Tullia nihil materie in viro:neq̄ ad cupiditatē:neq̄ ad audaciā esse: tota in alterū cōuersa Tarquiniū: eū mirari /eū virū dicere:ac regio sanguine ortū: spernere sororem:quod virum nacta mulierbri cessaret audacia:statimq̄ post. Nullis verbo-

rũ cõtumelijs parcere de viro ad fratrẽ/ de so ro:e ad virũ/ ꝛ se rectꝰ viduã/ ꝛ illũ celibẽ fu/ turũ fuisse cõtẽdere: qꝫ cũ impari tũgi: vt clan gueſcẽdũ aliena ignauia esset. Laurentiꝰ. Nã quid attinebat incusare virũ: qꝫ parũ virili ani mo iucusaret soroꝛẽ: qꝫ ignaua esset? Nõ video aliud nisi qꝫ hic socrũ/ illa patrẽ nõ occideret/ at qui hoc sceleratissimum est: sceleratissimũ quidem sed tamen sceleris merces: vt quod ereptum iri sibi non videbant: regnum inua/ derent/ sed ita nihil incredibilius erit. Quis enim credat hanc velle atqꝫ ideo hortari ger/ manam trucidare cõmunem patrẽ/ vt illa po tiatur hereditate: illa in quã cuius vitã (vt ext tus docuit) minoris faciebat qꝫ nõ modo con iũcte: sed etiã ancille. Alia ergo fuit causa/ qꝫ clamo: soroꝛis: que nulla alia esse potuit: nisi ne paternũ regnũ ꝓ iniquitatẽ patris liberis ꝓriperet: ideoqꝫ soroꝛẽ increpabat qꝫ maioꝛ natu nihil de regno laboraret. Ideo maioꝛẽ fratrũ ad hãc spẽ: sed nõ sine suo morbo erexit rectꝫ subiũgitur. Si sibi eũ: quo digna esset: dij dedissent virũ: domi se ꝓpediẽ regnũ vi/ surã fuisse: qõ apud patrẽ viderat. De qua nul la hic: ꝛ ad extremũ (nã finẽ facere tã volo) di/ cere habeo: nõ fuisse authoꝛi faciendũ: vt quã matrem iuuenẽ vocabat circa tẽpoꝛa violate Lucretie: eãdẽ dicere numerũ esse Tarquinij Prisci ac Tanaquil: que iam nonaginta fere annos liberos nõ genuerat. Hec sunt optime rex: cur Tito Liuio non accedã: Tarquinum Priscium patrẽ fuisse Tarquinij superbi: nec eum posteritatẽ vocaturã Priscũ fuisse arbi/ troꝛ: si pater huiꝰ extitisset. Priscũ eñ dicimꝰ: nõ qui patrũ: sed qui auoꝛũ: aut ꝓauoꝛũ me/ moria fuit: ꝛ hoc nomẽ illi nõ a sui tẽpoꝛis ho/ minibꝰ (vt authoꝛ dicere videt) sed a posteriо ri seculo inditũ: vt Prisci latini: aut cetera hu iusmodi: in quibꝰ tu: quẽ potissimũ in hac q/ stione mihi deligẽdũ putaui iudicẽ si mecum senties: qualibet breui epistola respõdebis qꝫ si dissenties longioꝛe: vt rationes meas tuis meliorибus refellas. Uides: vt tibi tacite blan dioꝛ: quasi suadeã: ne laboꝛẽ subeas me refel/ lẽdi: vt mihi assentiaris. Uerum absit hoc ab vtroqꝫ nostrũ. Nã neqꝫ meũ est falso quẽpiam velle accusatione dãnare: neqꝫ tuũ: aut laboꝛi cedere: cuiꝰ semper victoꝛ extitisti aut clarissi/ mos viros: quoꝛũ inter primos est Liuiꝰ: quo/ ties falso accusanꝫ: pati desertos. Uale Nea/ poli. xvj. calendas Maias.

¶ Explicita est Epistola Laurentij Valle ad Alphonsum regem.

¶ Appendix Joannis

Uatelli de omissis olim in hoc opere vo cabulis: clausulis: sententijs: ac pꝛeser/ tim de capitulo Ficus: quod truncatũ nunc legitur.

Um castigaremꝰ hoc Lau/ rẽtij Valle opus: vellemusqꝫ ad vetustissimũ exẽplar fide/ liter reponere qõ nobis pe/ trus Danesius cõicauerat/ vir vt latine ꝛ Grece doctꝰ/ ita antiquoꝛũ diligẽs obser/ uatoꝛ/ cuiꝰ ꝛ opera nõ modi ca in hoc quoqꝫ repurgãdo vsi sumꝰ: a volun/ tate/ ꝛ liberali instituto reuocauerũt partim li briariorum negligẽtia quibus cudebatur/ par tim impꝛessoꝛũ festinatio. Subducẽtes itaqꝫ nostrum hoc siue studium siue ꝓpositum ꝓtrahentes in aliquod tẽpus qõ bꝛeue erit erroꝛũ quosdã locos/ qui leuioꝛes/ ꝛ sine offen sione notari posse videbãtur: emẽdare studui mus/ inserendo interdũ: que subtracta male: aut omissa erãt: nihil de his auferẽdo que de/ prauato abhinc. xx. annos codice adiecta sunt. Nõ ausim pꝛestare ex tẽpoꝛe nos cẽsoꝛes in re pꝛesertim difficili vtpote in qua de lingue lati ne censura: atqꝫ integritate agit. Ne tamẽ: in/ terea lectoꝛ noue huius editionis expectata recognitione: ac lima fraudaret: ꝛ nos pꝛeter obseruationẽ oꝛtographie: ac pũctoꝛũ: que in vniuerso opere desyderabant: tumultuarium hũc Appẽdicẽ adiecimꝰ de omissis impꝛessis pauloante exẽplaribꝰ: interdũ vocabulis: in/ terdũ clausulis: interdũ etiã sentẽtijs: ac pꝛe/ sertim de capꝫ. ficꝰ. Uerũ vt a primo capꝫ. qõ est de ablatiuis in abus exoꝛdiũ auspicemur: vbi dicit Cicero tũ advꝛoꝛẽ ꝛ familiã scribẽs: legẽ dũ est filiã: vt ꝓstet qõ de animis authoꝛ dicit. Omissa.

Capite scõo postvocabulũ secatio: omissa hec sunt. Horum participia dissimilia sunt. Nam ca que sunt pꝛeteri tẽpoꝛis exeunt in itus: que vero futuri: in aturus. vt vetitus: vetaturus: pꝛestitus pꝛestaturus. Unde Lucanus. Pꝛe/ statura fides superũ: domitus donaturus: et ita in ceteris. Lauoꝛ et cetera. Habet quoqꝫ exemplar vetus in fine eiusdem capituli post vocabulũ domitios. Et sectoꝛ: qui significat eum accusatoꝛem: qui ex damnatione accusa/ ti dimidium bonoꝛum expectat illius: aut cer te aliquam partem. Nunc aliter sic legitur. Et sectoꝛ qui significat venditoꝛem ꝛc. Quartũ autem capitulum quod deficit est: sic trunca/ tum inuenimus. Nam statim post illud gene/ re autem differre: in antiquo exemplari ita le gitur. Ego vero reperio an cipitẽ apud Mar/ tialem scripturam: ꝛ frequentius sicvt ipse pu to scribendũ. Cum dixi ficos: rides quasi bar bara verba. Et dici ficus Ceciliane iubes. Dicemus ficus: quas scimus in aboꝛe nasci. Dicemus ficos Ceciliane tuos. Ante omnia: cur ille risisset Martialem: qꝫ diceret ficus: an nõ reperitur ficus saltẽ pꝛo aboꝛe: atqꝫ etiam

loc⁹ mu/ tatus.

Argue/ bat mar/ tia. qꝫ de/ clinatio/ ne abute/ retur.

p:o fructu in numer⁹ singulari. Nõ hoc ille ri
debat. Quid ergo:? qõ gñe abuteret. Ne hoc
quidẽ. Quippe cũ dicit ficus: quo gñe vtar:
nemo intelligit. Certe ridebat q̃ alia declina
tione vteret q̃ ea qua debebat: vt ex scõo ver
su: in quo mutata est declinatio/apparet. Qõ
si igit Cecilianus de declinatione agebat: nõ
de gñe debuerat Martialis ad declinationẽ:
non ad genus respõdere: vt est putandũ atq̃
adeo necesse est/eum respõdisse. Si quidẽ (vt
ostẽdi) ille reprehẽderat: q̃ hic ficos diceret:
nõ ficus. Que reprehẽsio si verax est: vt Pri-
sciano videt: qui vult ficus magis esse quarte
que tandẽ modestia poete fuisset eũ qui recte
admonebat: tã execrabili (etiã si vero) crimi-
ne incessere:? Ergo contũxit accusationẽ im-
peritie cũ accusatione flagitij p̃ iocũ/ꝛ dicaci
tatẽ: vt moris sui est: q̃ ille adeo stolidus: non
solũ neq̃ esse: vt negaret/ficos reperiri: quos
secũ semp/ꝛ cum dolore gestaret: qõ minime
mirũ est reperiri. Cũ p̃ fructu (ad cui⁹ sĩlitu
dinẽ morbus appellat⁹ est) in scõa declinatio
ne: ꝛ (vt opinor) in genere masculino: non mo
do apud poetas: sed apud oratores quoq̃ ap
probatissimos reperiatur: vt Hora. Pingui-
bus ꝛc. Pro quib⁹ author⁹ ỹ bis subditicia:
ac notha hec (quantũ autumo) legunt. Ego
magis sentio de gñis differẽtia sentire Mar-
tialẽ. Ideoq̃ aliter hos versus scribẽdos: te-
ste etiã Elenchorũ. Aristotelis interprete: cũ
inquit. Quẽadmodũ Cecilian⁹ dicit: si ficus
sit scõe declinatiõis. Nã qui dicit ficus matu
ras: soloecismũ quidẽ facit ꝑm illũ nõ videtur
autẽ plurib⁹: qui ỹo ficos: ꝑm plures quidem
videt: sed nõ facit. Nã quis credat Martialẽ
negare ficum p̃ fructu dici in scõa declinatio
ne:? qõ nõ modo apud poetas: sed apud orato
res quoq̃ approbatissimos ꝛc. Putat Chri-
stophorus Scobaris q̃ expositionẽ parauit
in hoc capitulũ vtrãq̃ lectionẽ posse esse au-
thoris: ꝛ si pugnãs prope/vt est: cõtrariaq̃ vi
deatur. Huius verba post multa alia q̃ facit
de re ipsa: hec sunt. Suspicandũ em̃ est (inq̃t)
Uallã hanc expositionẽ quã aduersarius nar
rat aliquãdo induxisse: sed antea q̃ cum in-
terpretis verbis esset Valla cõgressus. Nam
hac aduersarij expositione eque Valla Pri-
scianum refellere potuit: atq̃ illa interpretis.
Sed quia interpretis rationẽ Valla sentiret
procedere per locum ab authoritate: quo in
latine locos nullus maior est: atq̃ hinc secũ-
dam rationẽ cognosceret Valla per locum a
similitudine cõstare: cuius exigua virtus est/
illam Valla cõplexus est: hanc alterã respuen
dam duxit: ꝛ horum omniũ argumentum est
ingens q̃ vbi interpretis verba legunt epigrã
ma est. Cum dixi ficus ꝛc. Ubi vero interpre-
tis verba non sunt hec verba leguntur. Ante
omnia: cur ille riserit Martialẽ ꝛc. Hec ille.
Uidẽtur autẽ due he lectiones pugnare ad-
uersarij: vt ille loquitur: ꝛ interpretis. Nempe
secundũ Boetium/Aristotelis interpretem
Cecilian⁹: q̃ fic⁹ maturas nõ recte dici puta-

Additio notha et cõtraria Lau.

Nõ Uallam intellexit scobaris.

Lectionum contrarietas

bat cũ esset scõm illũ soloecism⁹ ficus in quar
ta declinatione reperiri posse negabat siue p̃
arbore: siue p̃ fructu: ridebatq̃ Mar. q̃ non
esset secunda declinatione vsus qõ est priori
lectioni cõtrariũ. Priscianũ posteriorꝭ hui⁹
lentis assertorẽ: vel verius opificẽ. Sipõtinus
ꝛ Domitius Calderinus imitant: nã versum
illũ dicemus ficus Ceciliane tuos: scribi ita
debere cõfirmant: vt ficus quarte declinatio
nis actũs sit et masculini generis: qõ author
improbat. Sipõtini vero verba hec sunt. Eã-
dem esse huius vocabuli ficus declinationẽ:
siue fructũ seu morbũ significet genere autẽ
differre: cũ feminini generis sit: q̃n fructũ si-
gnificat: q̃n vero morbũ: masculini. Hec Si-
pontinus. Domitius vero exponens epigrã-
ma illa Martialis. Huius (inquit) epigrãma
tis vtiꝫ testimonio Priscianus: licet a nostris
redarguatur: veluti Domiti⁹ doleat Prisciã-
ni in hoc loco reprehẽsionem. Quoniã tũ lẽ-
ctio ista posterior: in qua verba interpretis al
legãtur: pro legitima ac vera: tã haberi cepta
est: siue sit authoris (vt vulgo putant) siue qõ
magis credo verba. L. Christophori q̃ in eⁱ⁹
loci expositionẽ affert subijcere nõ abre erit:
vt cui magis hec placebit: et integritatẽ con-
textus: et veriorẽ assequi sensum possit: ne di-
cã pugnantiã: ac cõtrarietatẽ deprehendat.
Uerba. L. Christophori hec sunt. Antonius Nebrissẽ
Nebrissensis: preceptor meus putat oĩno hãc sis recta
dictionẽ generis expungendam esse: idipsum opinio.
quod nos in textu fecimus: atq̃ substituen-
dam esse aliam: id est declinationis: quando
eorum contentio: vt ostendit interpres: tan-
tum de nominis declinatione nõ quidem de
genere erat: posset tamen dictio illa gene-
ris: vt a Uerulano acri ingenio viro Rome
percepi defendi: veluti permansura: ꝛ in eius
loco declinationis substitui non oportere:
quod ita deducebat. Ego magis sentio (sub-
audi tu) q̃ Priscianus sentit Martialis: de
generis differentia sentire. Nam Priscianus
solum sentit vitium: ꝛ fructum genere differ-
re: ego vero (vt sic dicat Valla) idipsum iam
sentio: q̃ vitium fructus possit obiter genere
differre: sed magis adhuc sentio ego: hoc est
ficum p̃ fructu: cum est generis masculi-
ni: tantum esse declinationis secunde: quod
Priscianus ignorauit: existimans generis
masculini ficum simul ꝛ declinationis quarte
reperiri posse: quod inauditum est. Jam vt
aiebat Uerulanus: quod Valla infra adiecit
nec differentiam posuisset generis inter mor-
bum: et fructum: cum hoc ab illo dicatur: id
est Martiale: nec nocet: quoniam illa dictio
magis tantum est inter Uallam et Prisciã-
num intelligenda: non autem inter Martia-
lem et Cecilianum qui non de genere: sed de
declinatione certabant. Uterq̃ enim placet:
sed securior Antonij via et pluribus compro-
bata. Tu vero vtrum malueris sequi hinc ha
bebis authorem. Hec ille. Cuius identidem
verba superius paulo adducta: vbi de soloe-

Domitius Calderini.

Soloecismi duplex mẽbrum.

Q̃ Cecilianus ficos dicendum iusserit.

eiſmo agit repetamus: vt ordinẽ ſequamur litere: que hec ſunt. Qui dicit (inqt interpres) ficus maturas: ſoloeciſmũ quidẽ facit ꝑm illum (ſubaudi tu Cecilianũ) ſed nõ videt pluribus: ⁊ eſt hoc facere/⁊ nõ videri qđ iã in verbis video: ⁊ facto oſtẽſum eſt ſupra. Ex quib⁹ Cecilianꝰ inſcitia facile apparet. Nã Ariſtotelis ſentẽtia de pluribus in eodẽ capite hec eſt: ler loquẽdi ſit pluriũ opinio/nõ vni⁹: qualis Cecilian⁹ erat: ⁊ hoc eſt qđ interpres ſenſit qñ dicit. Quẽadmodũ Cecilianus dicit ſi cus ſit ſcđe declinationis: quaſi id vnũ direrit nemo preter Cecilianũ. Unde ſubdit ꝑm illum qui dicit ficus maturas/ſoloeciſmũ fecit: veluti interpres cognouiſſet q̃ preter Cecilianum vel duo vel nemo eſſet qui hoc affirmaret. Ẽt hãc ſuſpicor eſſe cauſam cur interpres per conditionẽ id expoſuerit: cum dixit. Si ficus ſit ſcđe declinationis: ſubaudi tu tãtum. i. nõ quarte: qđ manifeſtat: qñ dicit ficus maturas fuiſſe ſoloeciſmũ. Quib⁹ adiecit illud verbũ quẽadmodũ Cecilian⁹ dicit. i. homo nihili: quia plurimoꝝ cõſenſu diſceſſit: cõtra Ariſtotelis loquendi legẽ. Nollẽ quemq̃ decipi in eo qđ dicit ficus maturas: vt intelligas hanc contentionẽ gñis eſſe: qđ adiectiuũ illud maturas indicare videat potiuſq̃ declinationũ. Nam illã dictionẽ maturas eo adiecit interpres ne dictio illa ficus in ſingulari numero atq̃ materialiter intõ accipi poſſet: qđ apud Ariſtotelẽ frequẽtiſſimũ eſt. Experiamur preterea alterũ ſoloeciſmi mẽbrum in fico qđ eſt nõ facere ⁊ videri: quodq̃ eliciendum eſt ex ſequentibus verbis qñ dicit. Qui vero ficos: videt quidẽ ſed nõ facit. i. qui dicit ficos: videtur quidẽ: ſupple tu ſoloeciſmũ facere. Dixit autẽ videt ⁊ nõ addidit ꝑm plures quaſi dicat: videt alicui vni: qui ꝓ inſcitiã ficos in ſcđa declinatione dici negaret: quẽadmodũ Cecilianus ficus maturas negabat in quarta: ſed eſto eiuni videat nõ facit: ſubaudi tu: ꝑm plures non poetas modo ſed oratores approbatiſſimos: quoꝝ exẽpla adducit Valla in textu. Si quis ergo ficos dixerit putabitur (inquit interpres) ſoloeciſmus ꝑm partem illam que eſt: nõ facere: ⁊ videri: ⁊ hoc ꝑm aliquem videre: ſed ꝑm plures nõ facere quẽadmodũ illum ſuperius ediuerſo erat. i. ꝑm Cecilianum facere: ſed ꝑm plures nõ videri. Faſciculum igit facimus colligẽdo ficus maturas: ⁊ ficos dici poſſe ⁊ hoc ꝑm plures: quoꝝ opinio (vt Ariſtoteles in hoc capite dicit) loquendi lex eſt. Nã vt Quinti. lib. inſtitu. j. inopinio loquit interim excuſant hec vitia cõſuetudine: quẽdilex aut authoritate: ⁊ idẽ paulopoſt. Siue amare corticis ſiue medio cortice facit ſoloeciſmũ quoꝝ neutrũ quidẽ reprehẽdo: cũ ſit vtriuſq̃ Uergi. author. Hec Quinti. Hacten⁹ ille de ſoloeciſmo in quib⁹ verbis quantũ ſibi cum authore conſtet indicare facile eſt. Nunc quo pacto legẽda reliqua: atq̃ intelligẽda interpretis ſit litera videamus his ſuis verbis: in quibus ſi bñ excuſſeris: cuis prius dubitare viſus ſit ſententie tñ noſtre iã prope accedere intelliges. Dupler mẽdũ (inquit) arripuerũt oẽs Valle codices: alterũ autẽ expũctionis: nis caſti alterũ vero additionis. Ubi eñ legit. Quive gatiro ficos: ſcõm plures quidẽ erpũgito hinc ſecũdũ plures: q̃ verba apud Ariſtote. nõ ſunt: etiã Valle ſententie aduerſant. Nã ſi qs dicet ficos nõ videt ſoloeciſm⁹ ſcõm plures: q̃ ſi videt ſcõm plures nõ modo Valle ſed etiã Ariſtoteli ſenſus/repugnaret q̃ dicit pluriũ opinionẽ loquẽdi eſſe legẽ. Eſt preterea addẽdũ verbũ ſubſtãtiuũ ſit: vbi legit. Quẽadmodũ Cecilian⁹ dicit: ſi ficus ſit ſcđe declinationis: qđ verbũ apud Ariſtote. legit. Hec ille. Nos tñ locũ hũc vti erat: reliquim⁹: ſimul ne caſtigatores eſſem⁹ ignoti interpretis: ſimul qr ad mẽtẽ Laurẽtij parũ facere cognita eſt: Putamus nãq̃ eã nõ eſſe authoris: vt dictũ eſt pri⁹ Ceterũ cũ dicat Valla paulo inferius: ficum cũ arborẽ ſignificet frequẽtius quarte eſſe q̃q̃ ſecũde inflexionis: verba eiuſdẽ Chriſtophori que poſt multa proſequit audiamus. Ait eñ. Non poſſum in hoc loco Vallã nimiũ nõ mirari qui ſepius dixerit arborẽ quarte declinationis q̃q̃ ſecunde reperiri: cuius contrariũ apud oẽs pene video qui de arbore fico vnq̃q̃ ſcripſerunt excepta vnius illa Ciceronis authoritate atq̃ alia Palladij in titulo quẽ de ficubus inſcripſit: quẽ adhuc locum ego magis de fructu q̃q̃ de arbore intelligo. Plinius. xv. Cato de ficis ſerendis ita memorat. Palladius libro. vj. Caprificande ſunt arbores fici. Collumella li. iij. Ficorũ genera diſpari differentia in pari loco ſerunt. Cato in libro de re ruſtica. Ficos plurimoꝝ generũ quo loco ſeri oporteat. Ego vero arborẽ ſeri magis q̃q̃ fructum vbiq̃ video. Hec ille. Qđ Georgi⁹ Merula non putet Mar. in hoc epigrammate de morbo ſenſiſſe: ſed de ipſo tñ arboris pomo: quodq̃ exponat Galeot⁹ Martius ficos tuos i. ſeruos ⁊ familiares ficoſos: ad hunc locũ nõ pertinet: q̃q̃ hic Priſcianũ ipſum hoc in loco: atq̃ Lau. ſugillare acerrime ac reprehendere audeat: q̃ putet ficum in genere maſculino nuſq̃ in lingua latina inueniri: qđ ſi pro morbo atq̃ hulcere putat fortaſſe: etiã recte putat qñ ne vſurpatũ quidẽ in eo ſenſu vſq̃ apud latinos legat: preter vnum Martialẽ: quẽ etiã de morbo ſenſiſſe Georgius Merula diffitet: vt dictũ eſt. Neq̃ Valla alicubi dicit ficum morbũ eſſe: vt vult Chriſtophor⁹ Scobaris: ſed per conditionẽ affirmat: ſi ficus pro morbo accipit generis maſculini: et declinationis ſecũde eſt/nõ quarte: ſed de ficu hactenus: pergam⁹ ad reliqua. Quinto capite de diminutiuis in vlus/poſt vocabulũ corpuſculum/delendũ eſt pluſculũ: ne idẽ nomen bis ponat. Poſt vero vmbraculũ addendũ habitaculum: legũt multi poſt crepuſculum: germiculum pro gemiculum: quorũ alterum latinum reor/alterum nondum legi. Non admonendũ puto lectorẽ: vbi in fine poſitum eſt vt a neruies funibus: vinculiſq̃: legendũ eſſe per litere

Alteruz ſoloeciſmi membrum.

Pluriuz opinio lo quendi lex eſt.

Ficus ꝑ arbore frequẽtius ſecũde declinationis.

per litere trāſportationē/a neruels funlb⁹ ꝛc. Sic enim ꝛ multa huiuſmodi alia non noſtra ignoratione: que eſſe quidē in multis poteſt: ſed neq; incuria: aut negligentia relicta ſunt: qui p;eſentes calcographis aſſidue inſtare/ mus: ſed quid ego hec: quādo omnes vno o;/ dine habetis Achiuos? Unum eſt quod cau/ ſari vere poſſum: chartas plures ſepicule ex/ cuſſas p;iuſq; ſecundo a nobis: ac tertio etiā recognitos erro;es in formulis caſtigarēt: ſic eſt ceruicoſum a minime liberale hoc homi/ num genus qui poſtea in reliquis ſunt eruditi. Si itaq; aut literam p;o litera aut ſyllabam vel huiuſmodi aliquid adiectum: ſubductum ve reperitur: interdum etiam dictionē inuer/ ſam: modo ſenſus integer ſit: equi omnia: ac boni conſulere lecto;em depoſcimus. Capite. viij. quod incipit Tabularium poſt voca/ bula: vt cibaria p;o cibis: in antiquo exempla/ ri legitur: Tranſtuarium: fuſtigarium p;o fu/ ſtigatione ꝛc. vbi vulgo impreſſum eſt fuſtua/ rium p;o fuſtigatione: neutrum adhuc apud latinos agnouimus vtrum igitur legendum ſit: expectāda eſt ab aliis ſententia. Nono aūt capite perperam ad Lucetium Fabulam p;o Lucetum Fablum legitur: ꝛ paulo infra: per/ miſſibuſq; tuis: nec iuſſis ꝛc. p ſed iuſſis: per/ miſſiſq;. Decimo poſt vocabula: ꝛ lapis verſa tilis: in antiquo ſubditur et gladius angeli verſatilis. Decimoquarto. Quod ſi fieri ne/ quit ꝛc. ſic erat ad exemplar vetus reponendum: quod fieri nequit. Quod ſi fieri nequit. ne illud quidem poterit. Quale ꝛc. Decimo/ quinto ſit veſter miniſter alias ſit veſtrum mi nimus: paulo infra ſecuti ſumus/ p;o ſecutū ſumus. Capite autem. xvj. vt optimus quiſq; addendum ſapiētiſſimus quiſq;: ꝛ rurſus p;e/ poſitus ſane ſcripto;: legendum perpolitus. Decimo vero nono: poſt verba hec: et hoc in/ timum accipi volo p;o poſitiuo: ſicut p;oxi/ mum. Dicimus namq; ꝛc. ſic in antiquis legi tur. Dicimus namq; hic mihi eſt magis p;o/ ximus: ita hic eſt mihi magis intimus. Item xx. qualia ſunt: diuerſus: diſſimilis ꝛc. ſic le/ gēdum ex integro eſt. Qualia ſunt: diuerſus: diſſimilis: alienus: vt longe diuerſus: longe diſſimilis longe alienus. Ubi autem capitu. xxiij. legitur: famoſus fumoſus affectione le/ gendum/ eſt famoſus fumoſus affectione: vt loca indicāt. In fine. xxv. tolerabilio;q; (mea ſententia) fo;et cauſa: vt eant ꝛc. in antiquo ſic eſt tolerabilio;q; noſtra expoſitio fo;et cau ſa: vt eant ꝛc. Sunt ꝛ multa alia in toto opere leuiora quidem que coacti omittimus finem facturi: ſi lecto;em admonuerimus: diligen/ tiam quantulamcunq; noſtram in Greco;um citationibus nonnunq; intepuiſſe: quoniam expoliti ac boni deerāt characteres. Si quis hec legat: optamus eum et valere. Parrhi/ ſijs. M.D.XXJ.

FINIS.

Index aliquorum que in Antonium Raudenſem notantur.

De litera A.

Ab/abs. folio.cxvj.
Abhoꝛreo. folio.cxxv.
Ablatiuus quandoq; in e ꝛ quādoq; in i. fo.cxvj.
Acedia vel acidia fo.cxxiij.
Accuſatiuus tempoꝛis. fo.cxix.
Acinus. fo.cxxx.
Acrimonia. fo.cxxiiij.
Accius poeta. fo.cxxiiij.
An p;o vel. fo.cxxix.
Adytum. fo.cxxvij.
Afrantus. Alceus. fo.cxxiiij.
Agere. fo.cxxv.
Agonitheta. fo.cxviij.
Agnomen. fo.cxxj.
Ala. fo.cxviij.
Alapa. fo.cxvj.
Alemanni. fo.cxxiij.
Alicubi: alicunde. fo.cxvj.
Aliquando. fo.cxxv.
Aliquoties ꝛ aliquid. fo.cxvj.
Aliquis: aliquid ꝛ aliquod. ibidem.
Aliquis ꝛ quidam. fo.cxxv.
Aliptes. fo.cxvij.
Altilia. ibidem.
Alluuiones. fo.cxix.
Allucinari. fo.cxxix.
Alueus. fo.cxxvj.
Ambaſiatoꝛes. fo.cxxij.
Ammon. fo.cxxij.
Apocriſarij. ibidem.
Apotheca. fo.cxvj.
Appoſitiones apte. Appodiare. Appꝛopiare. ibidem.
Apuleius notatur cū Bellio. fo.cxxiij.
Appꝛime. fo.cxxvj.
Aratus. fo.cxxiiij.
Arbos: arbutus: arbuſta. fo.cxvj.
Architectus. fo.cxix.
Argumentatio. fo.cxxviij.
Areopagus ꝛ ares. fo.cxix.
Artilum. fo.cxxx.
Arpi arpinum. fo.cxxiij.
Ars ꝛ artium nomina. fo.cxvij.
Arthemon. fo.cxxj.
Aſparagus. fo.cxx.
Aſper. fo.cxvij.
Aſpiro rei: ꝛ aſpiro ad rem. fo.cxvj.
Aſtronomia ꝛ aſtrologia. fo.cxvij.
Aſtutus. ibidem.
Attagen. Aulea. fo.cxvij.
Auledus. fo.cxviij.
Aulos. ibidem.
Auſare. fo.cxvij.

Auſpicium. fo.cxxx.
Auxilium. fo.cxvij.
Axilla an axella. fo.cxviij.

¶ De litera B.

Bacce. fo.cxxiiij.
Balneum ꝛ bancha lia. fo.clx.
Barbitonſor. Bellū ꝛ bellus. ibidem.
Bladum. fo.cxxiiij.
Bipennis. fo.cxx.
Blaſphemare. fo.cxvij.
Bracche braccharum. ibidē.

¶ De litera C.

Chalybs. fo.cxx.
Calefactunt. f.cxvij
Caducū. fo.cxx.
Cadurcū. fo.cxxj.
Camelus. fo.cxvj.
Canna. fo.cxxiiij.
Canalis. fo.cxxiij.
Canere. fo.cxxix.
Caniſtrum. fo.cxviij.
Canterij. fo.cxxiiij.
Capillus. fo.cxvij.
Caritas. fo.cxxiij.
Catalogus. fo.cxx.
Catterua. fo.cxxix.
Catechizo. fo.cxvij.
Catus. fo.cxxj.
Catulus. fo.cxxiij.
Cauſa ꝛ p cauſam. fo.cxxix.
Cauſarū genera. fo.cxxviij.
Cecutiens. fo.cxviij.
Celebs. fo.cxviij.
Cenſus. fo.cxxiij.
Cenſorius. fo.cxxv.
Ceruix. fo.cxvij.
Ceruices. fo.cxxij.
Ceſius. fo.cxx.
Ceterum. fo.cxxvj.
Charta. fo.cxxviij.
Chyrographus. ibidem.
Chorda. fo.cxvij.
Choraules. fo.cxviij.
Cinedus. fo.cxx.
Cio ꝛ cieo. fo.cxxx.
Circuīdo. fo.cxviij.
Circunſcribi. fo.cxx.
Claſſica. fo.cxxix.
Clientela. fo.cxxviij.
Clitelle. fo.cxxiij.
Cloace. fo.cxviij.
Codicilli. fo.cxxix.
Colaphus. fo.cxvj.
Commentarium. fo.cxviij.
Commentum. fo.cxxiiij.
Comittium. fo.cxx.
Comitia. ibidem.
Cominus. fo.cxxj.ꝛ.cxxv.
Commigrare. fo.cxxx.
Compplices. fo.cxxij.
Concupiſcit. fo.cxix.
Confutatio. fo.cxxviij.
Conops. fo.cxviij.
Conopeum. ibidem.
Cōſultus ꝛ cōſultor. ibidem.
Contendo. fo.cxxiij.
Contēporaneus. fo.cxxiij.
Contignatio. fo.cxix.
Cōuene.f.cvj.cōuenio.f.cxix.
Coruicum oculos confige re. fo.cxix.
Cothurnix. fo.cxvij.
Crepido. fo.cxxvj.
Cum ꝛ quum. fo.cxix.
Concti. fo.cxxij.

¶ De litera D.

Amnum. fo.cxix.
Dare operā. f.cxxij.
Deditittj. f.cxxviij.
Defectus. fo.cxix.
Definire ꝛ diffinire. fo.cxix.
Defiteri. fo.cxxj.
Deitas. fo.cxxiij.
Delectatio. fo.cxix.
Demereri. fo.cxvj.
Diabolus. fo.cxix.
Dicar. ibidem.
Dicto dictito. ibidem.
Detritus. fo.cxxx.
Digeſta per d/grecū nō p. ff. fo.clxxvj. Diploma. fo.cxxj.
Diluuium. fo.cxix.
Diſcerno/ſecerno. ibidem.
Diſſoluo. fo.cxviij.
Diſcretio. fo.cxxiij.
Dyſcolus. fo.cxxx.
Diſſimulo. fo.cxxviij.
Deſino. fo.cxxiij.
Diuerſimode. fo.cxvij.
Diuerſorium. fo.cxix.
Diuido. fo.cxix.
Dolere vicem. fo.cxviij.
Duellum. fo.cxix.

¶ De litera E.

Dit' cōdit'. f.cxxvj.
E/de ex p a.f.cxvj.
Econtra et econuer ſo.bar. fo.cxix.
Edulium. fo.cxix.
Epulum ꝛ epule. fo.cxvij.
Effero ꝛ elatus. fo.cxx.
Elogium. fo.cxxv.
Eminus. fo.cxxj.ꝛ.cxxv.
Enſiculus. fo.cxx.
Ergaſtulū ꝛ ergaſteriū. f.cxvj.
Energuminus. fo.cxix.
Eruere. fo.cxvij.
Eſt fallere ꝛ ſimilia. fo.cxxiiij.
Ethologi. fo.cxxj.
Excubie. fo.cxix.
Excurſiōes et icurſiōes. f.cxx.
Exodia. fo.cxviij.
Exoletus. fo.cxxx.
Exoſus. Exorare. fo.cxxij.
Extrinſec' ꝛ intrinſec'. f.cxix.
Ex vrbe Roma ꝛc. fo.cxvij.

¶ De litera F.

Actio ꝛ factioſus. fo lio cxvj.
Farrum. fo.cxvij.
Faſtidio. fo.cxx.
Fero i oculis ꝛ preme. f.cxxv.
Femialia ꝛ femoralia. f.cxvij.
Fenero ꝛ feneror. fo.cxx.
Feruere. ibidē. Ferula. f.cxxx.
Fletus. fo.cxx.
Fletus virorū. fo.cxxvj.
Forū ꝛ ſcire vti foro. fo.cxvij.
Frutices ꝛ frutecta. fo.cxxix.
Frugalis / fruges / frugi. fo lio.cxxix. Fundus. fo.cxix.
Fugit me. fo.cxxv.

¶ De litera G.

Garrio. fo.cxxiiij.
Gaſtrimargia. f.cxx.
Gentiū cum aduerbijs. fo.cxxvij.
Geſtire. fo.cxix.
Getuli. fo.cxxiiij.
Gymnaſium. fo.cxxix.

¶ De litera H.

Actenus et eaten'. folio cxxviij.
Haſtariū. fo.cxxx.
Heſiodi ꝛ Homeri ſecula. fo.cxxiij.
Hic ꝛ is. fo.cxxviij.
Hydraula. fo.cxvj.
Hinulus. fo.cxvj.
Hippomanes. fo.cxxx.
Hippodromus. fo.cxix.
Holitor. fo.cxxij.
Hoſpitium. fo.cxix.

¶ De litera I.

Actura. fo.cxviij.
Janua. fo.cxxvij.
Ibidem. fo.cxviij.
Ignauia. cxxiij.
Igni. fo.cxxvj. Iler. fo.cxvij.
Imbrex. fo.cxxviij.
Imitatio. fo.cxxvj.
Index. fo.cxx.
Induere. cxxix.
Induſtrioſus. fo.cxx.
Inducias. fo.cxx.
Infra pro intra. fo.cxix.
Infractus. fo.cxxvj.
Inficiari. fo.cxxj.
Inſiteri. ibidem.
Infronitus. fo.cxvij.
Inquilini. fo.cxvj.
Inſula. fo.cxix.
Inſtantia. fo.cxxiij.
Interpello. fo.cxx.
Ire in ſententiam. fo.cxxviij.
Iter habere. fo.cxxx.
Juba. fo.cxx. Jubere. f.cxxiij.

Tabula Alphabetica.

¶ De litera L.

Lachryme mouen de. fo.cxxvij.
Lanista ꝛ lanius fo.cxxj.
Lacus lemānus. cxxiij.
folio
Lembus. fo.cxxj.
Letum. fo.cxvj.
Lasciuus. cxvij.
Lautus. fo.cxvij.
Legalis materia. fo.cxxviij.
Lentiginosus. fo.cxxij.
Liburne. fo.xx.
Libripens. fo.cxxiij.
Licet sine vt. fo.cxviij.
Lito ꝛ littus. fo.cxxvij.
Lyra. fo.cxxix.
Lora. fo.cxvij.
Lupanar. fo.cxxj.
Luscus. fo.cxviij.
Lustrare. fo.cxxv.
Luxuria. fo.cxxx.

¶ De litera M.

Malis. fo.cxxij.
Malum. fo.cxix.
Martiani capelle furta, fo.cxxiiij.
Meaptim. fo.cxxj.
Maioris. fo.cxxiiij.
Membriana. fo.cxviij.
Memini feciſſe. fo.cxxj.
Moderni. fo.cxxix.
Multoties. fo.cxvj.
Muscipula ꝛ muriceps. f.cxxj
Mucro. fo.cxx.
Mutuo ꝛ mutuor. fo.cxxj.

¶ De litera N.

Nablum et nabliū. folio cxxix.
Naulum. fo.cxxj.
Nauclerus. ibiō.
Neneu. fo.cxx.
Necubi. fo.cxxj.
Nequam. fo.cxxix.
Nenia. fo.cxviij.
Neuus. fo.cxxj.
Nola. fo.cxxix.
Norma. Nouiter. fo.cxxv.
Nothus. fo.cxx.
Nullibi. fo.cxvj.
Nullatenus. fo.cxvj.
Nuces. fo.cxix.
Nuge. fo.cxxj.

¶ De litera O.

Bloqui. fo.cxxij.
Obnorius. ibidē
Obsonīū. fo.cxviij.
Obsoletum. fo.cxxx.
Officium grāmatici fo.cxvj.
Orchestra. fo.cxxix.
Orato: vir bonus. fo.cxxvj.
Ouare. fo.cxx

¶ De litera P.

Pabulari. fo.cxxiiij.
Pabula. fo.cxxj.
Pācratiastes. f.cxix.
Pastphoriū. f.cxxvij.
Parentare. fo.cxxvij.
Pariformiter. fo.cxix.
Peplus. fo.cxxx.
Peller. fo.cxxj.
Pelliparius. fo.cxxiij.
Penitet. fo.eodem.
Penu ꝛ penuria. ibidem.
Penetralia. fo.cxxvij.
Pensionarius. fo.cxxiij.
Perduellis ꝛ pduellio. f.cxv.
Persona. fo.cxxiij.
Periclitor. fo.cxvij.
Persuadeo te. fo.cxxij.
Perplusculi. fo.cxxx.
Philocaptus. fo.cxx.
Physica. fo.cxxvj.
Planctus ꝛ Ploratio. fo.cxx.
Pluries. fo.cxvj.
Potus ꝛ potis. fo.cxxiiij.
Preiudicium. fo.cxx.
Presbyter. fo.cxxvij.
Presto. fo.cxxiij. ꝛ cxxiiij.
Presentialiter. fo.cxxiiij.
Procella. fo.cxxix.
Procus. fo.cxx.
Proficio: prosum. fo.cxxvj.
Profiteor. fo.cxxiiij.
Propina. fo.cxvij.
Proscriptus. fo.cxx.
Prostibulum. fo.cxxj.
Propemodum. fo.cxxv.
Puerpera. fo.cxxiij.
Pullus. fo.cxvj.
Pumex. fo.cxx.
Pusca. fo.cxvij.
Pumilius. fo.cxxv.
Puncta. fo.cxxiiij.
Pugil. fo.cxxix.

¶ De litera Q.

Uasi. fo.cxvj.
Quatenus. fo.cxxv.
Quam. fo.cxviij.
Quantotius. ibidē.
Qui fo.cxxix.
Quid. fo.cxxv.
Quidam quoq;. fo.cxvj.
Quotus. fo.cxxv.

¶ De litera R.

Ecōmendatio: recō mitto: recito. f.cxxv.
Racemus: ꝛ tango. folio cxxx.
Redhibeo. fo.cxxv.
Redimo tempus. fo.cxx.
Reduces. fo.cxxvj.
Reputatio. fo.cxxv.
Reus. fo.cxxij.
Rhetorice. fo.cxvij.
Ridiculose. fo.cxviij.
Riperia. fo.cxxvj.

¶ De litera S.

Saber. fo.cxvij.
Scholaris. fo.cxxix.
Sagina. fo.cxxiij.
Sarabella. f.cxviij.
Salto salio. fo.cxxvij.
Saltus. fo.cxviij.
Scire genera. ibidem.
Seditiosus. cxxiiij.
Simultas. fo.cxxij.
Sensus ꝛ sensus ſnia. f.cxxvij.
Solaria. fo.cxix.
Soluere. fo.cxviij.
Stipendiarij. fo.cxxix.
Suggestum. fo.cxxvij.

¶ De litera T.

Reuge. fo.cxxiiij.
Tribulis. fo.cxvj.
Triumphus et thesaurus. fo.cxxix.
Tibicines tubicines. f.cxxvj.

¶ De litera U.

Eruer. fo.cxxij.
Uituperiū. fo.cxxv.
Ualua. fo.cxxvij.
Ualle lachryme. folio cxxvj.
Uelitor ꝛ veles. fo.cxxv.
Uerecundia. fo.cxxx.
Uersura. fo.cxix.
Une. fo.cxxx.
Uomica. fo.cxx.
Utplurimum. fo.cxvj.

¶ FINIS.

¶ Finis principaliū notarū in Raudensem. Reliqui autē operis indiciū premissum est.

¶ Excudebat Lugduni Laurentij Vallensis latine lingue instauratoris opus Joannes Dauid alias la mouche Anno a Christo nato Millesimo quingentesimo. xxxj. Die vero. ij. mensis Septembris.

¶ Regestum.

✠ a b c d e f g h i k l m n o p q r s. Oēs sunt quaternio- nes: preter s qui est duernio.

s ij

¶ Laurētij Vallensis in

xxxiij. Fabulas Esopi e greco in latinum sermonē conuersas/ad clarissimū virum Renaldum fonalede Prefatio.

DOmiseram nuperrime tibi cothurnices: quas ipse venat' essem missuruz. Eas capere vt hō venādi insuetus quum nō possem: ad venationē meā/id est literas me conuerti. Et forte ad manus venit libellus grecus/ex preda nauali: tres et triginta Esopi fabellas continens: has omnes bidui labore venatus sum. Mitto igit ad te siue fabellas/siue mauis cothurnices: quibus oblectare te possis: ac ludere. Etenim si Octauianū: Marcūq; Antonium orbis terrarū principes/ludo cothurni cū delectatos accepimus: profecto tu vir literarū amantissim⁹ literato hoc genere ludendi delectaberis. Et si quis Octauiano/aut Antonio pugnacē aliquā harū auiū dono dedisset iucundā illis rē/gratāq; fecisset. Ego quoq; tibi iucundus/gratusq; ero: qō plus triginta eius generis aues dono mitto pugnaces/victrices: et si forte hoc te magis iuuat et pingues. Oblectāt enim he fabelle/et alunt: nec minus fructus habent/q; floris. Sed ne donum suū laudare insolētis sit: finem faciam. Tu si cothurnices veras: q; has fabellas malis: rescribe. Mittā namq; non modo cothurnices: sed etiam perdices. Ex vibe Caieta. calen. Maij. M.ccccxxviij.

¶ De vulpe z capro.

VUlpes z caper sitibundi in puteū descēderūt: in quo quū perbibissent circūspicienti reditū Capro: Vulpes ait. bono animo esto caper. Excogitauiq; namq; quo pacto vterq; reduces simus. Siquidē tu erigens te rectū: prioribus pedibus ad parietē admotis: cornuaq; adducto ad pectus mento reclinabis: z ego p terga/cornuaq; tua transiliēs: z extra puteū euadēs/te istinc postea educā. Cuius consilio fidē habenti capro: atq; vt illa iubebat: obtēperanti: ipsa e puteo prosiliit. Ac deinde pre gaudio in margine putei gestiebat: exultabatq;/nihil de hirco curam habens. Ceterū quū ab hirco vt fidifraga incusaretur: respōdit: eñ vero hirce/si tñ esset tibi sensus in mente: q̄tū est setarū in mēto/nō prius in puteū descendisses/q; de reditu exploratū habuisses. Hec fabula innuit virum prudentē debere finem explorare anteq; ad peragenda veniat.

¶ De Vulpe z Leone.

VUlpes nullū antea leonē conspicata: quū illi alternus ex improuiso obuiasset: ita aspectū eius expauit: vt parum abfuerit: quin extingueret. Qō quū iterū postea accidisset: ad aspectū quidē leonis est exterrita: sed nō ita vt pri⁹. Tertio autē cū leonē eū dē esset intuita nō mō nō exterrita: sed etiā fidēter adiens: secū collocuta est: z cōfabulata. Hec fabula innuit qō cōsuetudo z conuersatio facit: vt q̄ maxime horribilia z formidāda sunt: neq; horribilia: neq; formidolosa videāt.

¶ De Gallo z Perdice.

GAllos quidā domi sue quum haberet mercatus est perdicē: eāq; alendā: z in societatē Gallox deditvna cū illis saginādā/eāq; Galli pro se quisq; mordicabāt: abigebātq;. Perdix autē apud se afflictabatur: existimās ideo talia inferri sibi a Gallis: qō suū ab illorū genere alienū esset. Vbi vero non ita post aspexit: z illos inter se pugnātes/mutuoq; percutientes/recreata a meroze inquit. Equidē post hoc non afflictabor amplius: videns eos inter se dimicantes. Hec fabula innuit virū prudentē debere equo aio ferre cōtumelias ab alienigenis illatas: quos videt ne a domestico⁹ quidem iniuria abstinere.

¶ De Vulpe z capite reperto.

VUlpes aliq̄n in domū citharedi ingressa: dū oīa instrumēta musica: oēmq; supellectilē scrutaret: reperit e marmore caput scitēter/fabreq; factū. Qō quū in manu sumpsisset (inquit): o caput cum magno sensu factū: nullū sensum obtinens. Hec fabula ad eos spectat: qui corporis dignitatē habēt: animi industriam non habent.

¶ De Carbonario z Fullone.

CArbonarius conducta in domo habitās: fullonē inuitauit: qui eo loci proxime venisset: vt eisdē in edibus vna habitarēt: ad quē fullo: o homo non est isthuc factū cōducibile. Vereor em̄ ne quicquid ipse cādidi facerē: id omne tu carbonaria aspergine fuscares. Hec fabula innuit: nullū cum flagitiosis habendum esse commercium.

¶ De viro iactabundo.

VIr quidā aliquādiu peregrinat' quū iterū domū reuertisset: quū multa alia in diuersis a se viriliter gesta iactabūdus predicabat tū vero id maxime qō Rhodi omnes in certamine saliēdi superasset: ciusdē rei Rhodios: qui affuerunt: testes esse: ad quem vnus assistentiū respōdens inquit: o homo/si verū istuc est/quid loqueris? q̄d tibi opus est testib⁹? Ecce hic Rhodus: ecce hic certamen saliendi. Hec fabula innuit: q; vbi rerū testimonia adsunt: nihil opus est verbis.

¶ De viro Apollinē tentante.

VIr quidā facinorosus Delphos se contulit Apollinem tentaturus: habensq; passerculū sub pallio quē pugno tenebat: z accedēs ad tripodas: interrogabat deū dicēs. Quod habeo in dextra: viuit an ne mortuū est? platur⁹ passerculū viuū: si ille mortuū rñdisset. Occidisset em̄ statim sub pallio clā.

p:l'q̃ pferret. At de subdolã calliditate hois
nus volẽs periculũ facere/nũq̃d illa cũ corpo
re mutasset et mores: murẽ immisit in mediũ.
At illa ꝛ eorũ qui aderãt: ꝛ cubiculi nuptialis
immemor: e cubiculi surgẽs murẽ insequebat
illiũ comedere cupiẽs. Tũc dea indignata ite
rũ in suã restituit naturã. Hec fabula innuit
scelestos hoies ꝛ si cõditionẽ: statũq̃ mutẽt:
tamen mores nequaq̃ mutare.

¶ De agricola: ꝛ canibus.

AGricola q̃dã hyberno sydere in agro
deprehensus: deficiẽtibus cibariis:
primũ interfectis singulis ouib9: il
larũ carnib9 vescebat/mox ꝛ capra
rũ: postremo opariis bob9 interẽptis alebat.
Q̃ canes: quũ aia aduertissent inter se collo
cuti sunt dicẽtes. At nos hinc faciam9 fugã.
Si eñ opariis bob9 dñs nr̃ nõ pepercit: ne no
bis quidẽ parcet. Hec fabula innuit/fugien
dos esse: cauendosq̃: qui a familiarib9 quoq̃
manus non abstinent.

¶ De agricola seuiente in filios.

AGricola filios suos vidẽs cottidie di
gladiãtes: neq̃ in gratiã inter se re
ducere potis esset: iussit fasciculũ vir
garũ sibi afferri. aderãt aũt filij illic
sedentes: q̃ quũ illate essent: colligauit oẽs in
vnũ fasciculũ: iussitq̃ singulos filiorũ fascicu
lũ capere: atq̃ cõfringere. Illis vero cõfringe
re nõ valẽtibus: soluẽs postea fasciculũ tradi
dit singulas virgas eis frangẽdas. Atq̃ illis
statim facileq̃ frãgẽtib9 intulit. Ita ꝛ vos filij
mei/si filioli pseueretis vnanimes pstiteritis:
inexpugnabiles vos hostib9/inuictosq̃ prebe
bitis. Sin min9: ipãvra emulatio: atq̃ seditio
opportunã vos predã inimicis faciet. Hec fa
bula innuit: res humanas facere vel a concor
dia incrementũ: vel a discordia iacturam.

¶ De muliere ꝛ gallina.

MUlier quedã vidua habebat gallinã
cottidie sigula oua pariẽtẽ. Sperãs
aũt pro singulo bina oua pariturã si
pl9 tribuisset escarũ: opipare educa
bat. Gallina vero pinguior effecta nevnũ qui
dẽ ouũ parturire poterat. Hec fabula innuit
q̃ hoies ppter luxũ: ꝛ copiã rerũ marcescẽtes
ab instituto retardantur.

¶ De homine: quem canis momorderat.

AMorsus a cane quidam circũibat
singulos: corrogans curationẽ. Na
ctusq̃ quẽdam est: qui cognita mali
qualitate inq̃t. Si tu q̃dẽ hõ cõuale
scere vis: sume crustulam panis madefactã in
sanguine vulneris: porrige cani: q̃ te momor
dit: comedẽdã. Cui ille deridẽs: inq̃t. Ego me
hercle si istud fecero dign9 sum: q̃ ab oĩb9 hu
ius vibis canib9 mordeat. Hec fabula innuit
pbos hoies: quũ maxima bñficia acceperint:
tum maxime ad maleficia animari.

¶ De duobus amicis: ꝛ vso.

QUob9 amicis vna iter facientibus fit
Ursus obuiã: quorũ vn9 perterrit9 in
arborẽ scãdẽs: latuit. Alter vero cum
imparẽ vso se foret: et si pugnare vel

p:l'q̃ pferret. At de subdolã calliditate hoies
intelligẽs: dixit. o cõsulto: vtrũ mauis facere
(penes te nãq̃ arbitriũ est) facito: et siue viuũ
siue mortuũ: q̃d in manibus habes: proferto.
Hec fabula innuit: mẽtẽ diuinã nihil neq̃ la
tere: neq̃ fallere.

¶ De piscatore.

PIscator quidã demissis in mare hy
drib9 extulit Ismiridẽ pusilli corpis
que sic piscatorem obsecrabat. Holi
me in presentiarũ capere pusillã: ꝛ mi
nutã sine abire: ꝛ crescere: vt postea sic adulta
cõmodo maiore potiaris: cui piscator inquit.
Ego vero amẽs sim: si lucrũ: q̃d inter manus
habeo: licet exiguũ pretermittã spe futuri bo
ni quantũlibet magni. Hec fabula innuit: sto
lidũ esse: qui propter maiorẽ rẽ presentẽ: ꝛ cer
tam licet paruam non amplectitur.

¶ De Equo: ꝛ Asino.

IR quidã habebat equũ: ꝛ asinũ. In
itinere aũt facientibus inq̃t Asin9 equo
Si me saluũ vis: releua a me partem
oneris mei. Equo illi9 verbis nõ ob
sequente: asin9 sub onere cadẽs moritur. Tũc
dñs iumẽtorũ oẽs quas portabat asin9 sarci
nas: simulq̃ corũ q̃d a mortuo exuerat: equo
imponit: quo onere depressus equ9: et gemẽs
cũ clamore inq̃t. Ue mihi iumẽtorũ infelicissi
mo. Quid mihi misero male euenit? Hã recu
sans partẽ: nunc totũ onus porto: ꝛ insuper il
lius corũ. Hec fabula innuit maiores debere
in labor ib9 participes esse minor ib9 vt vtrinq̃
incolumes sint.

¶ De viro: ꝛ Satyro.

IR quidã cũ Satyro amicitiam inie
rat: q̃ quũ edẽdi gratia sederẽt: exor
ta celi tẽpestate: ac frigore vir man'
ad os admouens anhelitu refocilla
bat: q̃d intuẽs Satyrus: interrogabat q̃obrẽ
id faceret. Ille inq̃t: calore oris algẽtes man'
refocillo. Paulo q̃ post: calidiori edulio allato
cũ vir iterũ ad os manũ cũ edulio admouens
calorẽ cibi tenui inspiratione refrigeraret: in
terrogat Satyr9: q̃obrẽ ꝛ id faceret? Rñdente
aũt vir ovt refrigeraret edulĩ: atq̃ ego inquit
satyr' tecũ posthac amicitiã nõ exercebo: q̃ ex
vno ore ꝛ calidũ promis: ꝛ frigidũ. Hec fabu
la innuit: deuitandã eius amicitiã esse: cuius
anceps vita est: ꝛ non simplex sermo.

¶ De vulpe ꝛ pardo.

VUlpes: ꝛ Pard' de pulchritudine al
tercabant. Et pardo suã versicolorẽ
pellẽ extollẽte/Vulpes quũ suã pre
ponere non posset: inq̃t. At q̃to ego
speciosior: qui nõ corp9: sed aĩ versicolorẽ for
tita sum. Hec fabula innuit pulchritudinem
animi antecellere pulchritudinẽ corporis.

¶ De Fele in feminam mutata.

FElis quedã deliciũ formosi erat cu
iusdã adolescẽtis. Hãc ille vt in fe
minã mutaret/Uenerẽ deprecatus
est. Dea miserta cupiditati adolescẽ
tul cõuertit bestiã in spectosam puellã: cuius
forma inardescẽs adolescẽtul9: adduxit illam
secũ domũ. Quib9 cõsidẽtib9 in cubiculo Ue

let: superatū iri intelligeret: procidēs simulabat se mortuū esse. Ursus aūt aduentēs: aures et occipitiū olfaciebat.: Illoqui strat⁹ tacebat vsq; continēte respirationem: ita mortuū esse credēs Ursus abiit. Aiūt eñ Ursum nō seuire in cadauer. Alter alter q̄ inter frōdes arboris latuerat: descēdēs interrogat amicū: quidnā ad aurē Ursus secū esset locut⁹. Cui amic⁹ inquit. Admonuit me ne posthac cū hmōi amicis iter faciā. Hec fabula innuit: deuitandos eos amicos: qui periculoso in tēpore: ab auxilio prestando reuocant pedem.

De aduleſcentibus: ⁊ coquo.

Quo aduleſcentes obſoniū a Coquo mercati cōiter erāt. Ceterū quū Cocus quibusdā negotijs domesticis intēderet: vacaretq; Alter aduleſcētiū partē obſonij in alteri⁹ sinū immisit. Conquirēti qui carnē sustulerat: iurabat se nō habere. Qui vero habebat iurabat se nō abstulisse. Quibus Coc⁹ intellecta aduleſcētū astutia inquit. Et si me latet fur: tñ eū quē turastis deū nō latebit. Hec fabula innuit: q; si hoies celam⁹: deum nequaq; celare poterimus.

De arundine: ⁊ olea.

Qui ſceptabant alterutrum Arūdo: et olea de cōstātia: de fortitudine: ⁊ de firmitate: ⁊ olea quedā probra arundini ingerebat: vt fragili: ⁊ ad oēm vētū vacillāti. Arūdo aūt obticebat: nō lōgū tps expectās. Nā cū vēt⁹ vehemēs ingruisset: arūdo agitabat: refellebaturq;: olea vero quū violentia ventorum reluctari vellet: confracta est. Hec fabula innuit eos: qui fortioribus ad tempus cedunt: potiores esse ijs qui non cedunt.

De tibicine.

Erat tubicē: que in militia signū caneret. Is intercept⁹ ab hoibus ad eos: q̄ circūsistebāt: proclamat. Nolite me o viri innocuū: insontēq; occidere. Nullū eñ vnq; ego occidi. Quippe nihil buccinā aliud: q; hāc tubā habeo: ad quē illi vicissim cū clamore rñderūt. Tu vero hoc ipo magis trucidaberis: q; quū ipse dimicare nequeas: ceteros potes ad certamen impellere. Hec fabula innuit: q; preter ceteros peccant: qui malos et importunos principes persuadent ad inique agendum.

De aucupe ⁊ vipera.

Aucep⁹ quidā sumptis aucupatorijs retibus: ad venādū processit: visoq; palumbo in cacumine arboris sedē: cōpositas artificiose arūdines cū reti ad auē clāculū admouebat: sperās illam se venari posse. Dū quū agit in altū intuens: tacentē viperā pedib⁹: que exasperata dolore hoiem momordit. At ille tā diffidēs me miserū inquit: q̄ cū alterū venari volo: ipse ab altero capt⁹ pereo. Hec fabula innuit fraudulentos hoies insidias suas occultare. Sepe tamē ab altis idem sustinere.

De castore virilia sibi amputante.

Castor: preter ceteros quadrupedes in aqua durare dicitur: eiusq; genitalia ad artem medicam sane vtilia esse. Tūc vbi videt se ab indagantibus hominibus captum iri (nouit enim q̄ obrem indageturr) ipse sibi genitalia precidit: eaq; ad insequētes proiciēs hoc modo incolumis euadit. Hec fabula innuit huj⁹ exemplo prudentes debere pro adipiscenda salute nullam rationem habere fortunarum.

De thyno: ⁊ delphino.

Thynus quum delphinum insequeretur precipiti cursu: ⁊ iamiam capiēdus esset: in anfractum quendam se intrusit: delphinusq; ad alterū similem impetu ipso illisus est: ad quem thyn⁹ respiciens: iamq; exprirantem videns: inquit. Jam mihi mors non est molesta: vidēs eum: qui mihi causa mortis est mecum morientem. Hec fabula innuit: equo animo ferre hoies calamitates: quum eos: propter quos in calamitate sunt: calamitosos aspiciunt.

De cane: ⁊ lanio.

Canis quidā insilijt in Macellum: lanio in aliqua re occupato: et erepto pecoris corde fugiebat: ad quē Lanius conuersus: fugientēq; aspiciēs inquit: o canis vbicūq; fueris: te obseruabo. Nō eñ sustulisti: sed mihi cor dedisti. Hec fabula innuit lacturam semper esse hominibus doctrinam.

De vate quodam.

Vaticinator quidam in foro sedēs sermocinabatur: quum quidam sibi presto fuit: trepidansq; denūciat fores, domus eius refractas esse: omniaq; direpta: q̄ in domo fuissent: ad quē nūtiū vaticinator gemēs properansq; cursu se domum recipiebat. Quem currentē quidā intuens o tu inquit: q̄ aliena negotia te diuinaturū p̄mittis: certe tua non diuinasti. Hec fabula ad eos spectat: qui res suas non recte administrantes alienas: que nihil ad eos pertinent: prouidere: et consulere conantur.

De egroto: ⁊ medico.

Egrotus quidam a medico interrogatus: quonā modo se habuisset: preter modum inquit: respondit in sudore se fuisse resolutum. Cui medicus istud inquit bonū est. Altero autem die iterum interrogatus: quonam modo se haberet: respondit algorib⁹ correptus: diu vexatus sum: ⁊ id quoq; medicus inquit: bonum est. Tertio quū ab eo medico interrogaretur: respondit: profluuio corporis debilitatus sum. Istud etiam bonum est medicus inquit. Postea autem a familiari quodam interrogatus: quomodo habes amice? respondit atq; etiam: bene habeo: sed morior. Hec fabula innuit arguendos assentatores.

¶ De asino ⁊ lupo.

ASinus calcato ligni aculeo claudicabat: cōspectoq; lupo ait: o lupe en p̄ecruciato mor̄or: futur⁹ esca: aut cut: aut vulturū: aut coruor̄. Unum modo abs te mun⁹ flagito. Educ p̄ius de pede aculeū: vt moriar saltem sine cruciatu. Tūc lupus summis dētib⁹ aculeū mordicus p̄ehendēs eduxit. Asinus ꝯo dolor̄is oblit⁹ ferratos calces in facē lupi impegit: tractisq; illius frōte: narib⁹: dētib⁹ aufugit: lupo seip̄m accusante/ac merito sibi id euenisse dicente: q; didicerat esse lanius iumentor̄ū nūc illor̄ū volebat esse chyr̄urgicus. Hec fabula innuit: q; q̄ sua artificia deserūt: transferātes ad aliena ipsis non apta: ⁊ in derisum veniunt/ et in discrimen.

¶ De aucupe ⁊ merula.

AUceps tetēderat volucrib⁹ retia: qō eminus intuēs merula: percō ctabatur hominē: qd negotij ageret: ille respōdit: se cōdere vibem: abijtq; lōgius: ⁊ sese abdidit: merula ꝯo illi⁹ verbis fidē habēs/ ad escā iuxta retia appositā capta est: accurenteq; aucupe: inquit: o homo si tu quidē talem vibē cōdis: haud multos inuenies incolas. Hec fabula innuit: eo maxime modo rem priuatā ⁊ rēpublicam destrui: quū p̄esides seuitiā exercēt.

¶ De viatore: ⁊ pera fauente.

VIator longum ingressus iter: vouit: si quid inuenisset: eius dimidium Ioui se oblaturū. Inuenta autem postea in ipso itinere pera palmularū/amigdalarūq; plena: comedit oīes palmulas: amigdalasq;. Sed harū nucleos: illarū putamina/ ⁊ cor̄tices ad aram quandā obtulit inquiēs: habes Iuppiter qō tibi vouerā: quod eīi inueni: eius ⁊ interiora tibi offero. Hec fabula innuit auarū propter pecunie cupiditatē etiam dijs moliri fallacias.

¶ De puero ⁊ matre.

PUer quidā in schola condiscipuli furatus tabellā alphabetariā: attulit matri sue a qua nō castigatus: cotti die magis furabat. Procedente aūt tempor̄e/cepit furari maiora. Tandē a magistratu deprehensus/ ducebatur ad supplicīū. Matre ꝯo sequēte: ac vociferāte: rogauit ille satellites: vt paulisper cum ea ad aurē loqui permitterent: quibus permittētibus: ⁊ matre festinabūda aurem ad os filij admouēte: ille auriculā maternā dentibus euulsit. Et quum mater: ceteriq; increparēt non modo vt furē: sed in parentē suam impiū/inquit. Hec mihi: vt perderer causa extitit. Si enim me tabellā alphabetariā furatum increpasset siue castigasset: nequaq; ad vltior̄a progressus nunc ad supplicīū ducerer. Hec fabula innuit: qō qui inter initia peccandi non coarcentur: ad grauior̄a flagitia euadunt.

¶ De pastore artem nauticam exercente.

PAstor in loco marino gregem pascebat: qui quū videret mare tranquillum: accessit cupide nauigationē faciendi ad mercatū. Itaq; venundatis ouibus: emptisq; palmarum sarcinis nauigabat. Oborta autem vehementi tempestate: et naui mergi periclitante omne pondus nauis in mare deiecit/ virq; euasit: eronerata naui. Paucis post diebus veniente quodā et tranquillitate maris admirante (erat enim sane trāquillum) respōdens inquit/ palmulas iterum vult: quantum intelligo: ideoq; immotum sese foie ostendit. Hec fabula innuit eruditior̄es effici hoies damno: atq; periculo.

¶ De filio cuiusdā senis/ ⁊ leone.

FIlium senior̄ quidā habebat vnicum/ generosi animi: ⁊ venatico rum canum amator̄em: hunc per quietem viderat a Leone trucidari. Territus ne forte somnium hoc aliquando sequeretur euentus: extruxit domum quandam ꝑpolitissimā: et laquear̄ibus a fenestris amenissimā. Illuc inducens filium assiduus illi custos inherebat. Depinxerat enim ea in domo ad oblectationē filij omne animalium genus in quib⁹ et leonem. Adulescens hec inspiciens eo amplius molestie contrahebat. Quadā aūt vice propi⁹ stās leoni inquit: o truculentissima fera p̄opter te et p̄opter inane somnium patris met in hac domo asseruor̄ velut in carcere. Quid tibi faciam? Et hec dicens manum parieti incussit: oculum leonis eruere volens: et in clauo qui illic latebat: offendit: qua expercussione manus emarcuit: succreuitq; sanies: ⁊ febris subsecuta est: breuiq; tēpor̄e adulescens est mortuus. Ita leo adulescentem occidit: nihil adiuuāte patris sophismate. Hec fabula innuit: que ventura sunt: deuitare posse neminem.

¶ De Caluo crines externos gerente pro natiuis.

CAluus quidam mentitos crines gerens: dum equo vehebatur: ecce sibi validior ventus illos de capite sustulit: risus statim magn⁹ a circunstantibus excitabantur: ⁊ ille inhibito cursu ad illos inquit. Quid mirum/ si crines/ qui non erant met: a me recesserunt? illi quoq; recesserunt qui mecum fuerant nati. Hec fabula innuit/ nō debere nos merere ob amissas opes. Quod enim nascētes a natura non accepimus: id non potest nobiscum perpetuo manere.

¶ FINIS.

VINCENTIVS DE PORTONARIIS · DE TRIDINO · DE MONTE · FERRATO
M
P
P
M
PLVS VLTRE